

תלמוד בבלי

מסכת שבועות

מנוקד

עם פירוש רש"י ותוספות מנוקדים • וכל המפרשים

מַסְכַּת שְׁבוּעוֹת

תְּלִמּוּד בְּבִלִי – מְנוּקָד

עִם פִּירוּשׁ רַש"י וְתוֹסְפוֹת מְנוּקָדִים
עֵין מִשְׁפָּט, מְסוֹרֶת הַש"ס
וּמִפְרָשֵׁי הַש"ס

נוסח הגמרא המנוקד: מהדורת William Davidson (ספריא)

רש"י, תוספות: דפוס וילנא (ספריא) · ניקוד הפירושים: ממוחשב (דיקטה)

עין משפט, מסורת הש"ס ותורה אור: לפי קישורי ספריא · מפרשים: ספריא

סודר עבור אברמי · תשפ"ז

תוכן הפרקים

4	דף ב.	פרק ראשון - שבועות שנים
28	דף יד.	פרק שני - ידיעות הטומאה
39	דף יט:	פרק שלישי - שבועות שנים בתרא
60	דף ל.	פרק רביעי - שבועת העדות
73	דף לו:	פרק חמישי - שבועת הפקדון
77	דף לח:	פרק שישי - שבועת הדיינין
89	דף מד:	פרק שביעי - כל הנשבעין
98	דף מט.	פרק שמיני - ארבעה שומרין

מפרשים בסוף הספר

100	חדושי הלכות - מהרש"א
114	חדושי אגדות - מהרש"א
116	מהרש"ל - חכמת שלמה
120	פני יהושע
134	רש"ש

מסורת הש"ס
א משנה שבת
ב משנה נגעים
ג לקמן ד; ספרא אחרי מות פרק ה א-ב
ד לקמן ז; לקמן י.
ה לקמן ח;
ו תוספתא שבועות; לקמן ט; ספרא אחרי מות פרק ה ו

תורה אור השלם

או נפש כי תשבע לבטא בשפתים להרע או להטיב לכל אשר יבטא האדם בשבעה ונעלם משנו והוא ידע ואשם לאחת מאלה [ויקרא ה, ד]

או נפש אשר תגע בקל־דבר טמא או בנגלת חיה טמאה או בנגלת בהמה טמאה או בנגלת שרץ טמא ונעלם משנו והוא טמא ואשם [ויקרא ה, ב]

ואיש אשר יטמא ולא יתחטא ונכרתה הנפש ההוא מתוך חשלה כי את־מקדש יהוה טמא מי נזה לא־יורק עליו טמא הוא [במדבר יט, כ]

והבשר אשר יגע בקל־טמא לא יאכל באש ישרץ והבשר כל־טור יאכל בשר והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים אשר ליהוה וטמאתו עליו ונכרתה הנפש ההוא מעמיק [ויקרא י, יט-כ]

שעיר־עזים אחד חטאת מלבד חטאת הכפרים ועלת התמיד ומנחתה ונספיקה [במדבר כט, יא]

מתני' **שבועות שתיים** שהן **ארבע** שבועות בטוי שפתיים הכתוב

בַּיִקְרָא אֲחֵל קַרְבֵּן עוֹלָה וַיֹּרֶד הָאֹמֶר בְּדַמְפָּרֶשׁ בְּפָרֶק שְׁלִישִׁי (דף כ.): **שְׁתֵּים כְּתִיבִי בַּקָּרָא דְּכִתִּיב (שס) לְהִרְע או לְהִטִּיב וּמִפָּרֶשׁ בַּמִּשְׁנֶה פָּרֶק שְׁלִישִׁי (דף כה.) אוֹכַל לְהִטִּיב לֹא אוֹכַל לְהִרְע שְׁמַעְנֶה אֶת עַצְמוֹ וְהִ"ה לְכַל דָּבָר שֶׁהוּא הֵן וְלֹא לְהִבָּא לְהִרְע או לְהִטִּיב לְהִבָּא מִשְׁמַע וּבפ"ג (שס) מִרְכָּה מִן הַמִּקְרָא אֵף דְּבָרִים שְׁאִין בָּהֶן הִרְעָה וְהִטְבָּה וּמִיֵּהוּ שְׁתֵּים נִינְהוּ וְתוֹ לֹא דָבָר וְחִלּוּפוֹ: שֶׁהֵן ד' יֵשׁ לְרִבּוּת מִרְבּוּי הַכְּתוּבִים בְּדַמְפָּרֶשׁ בפ"ג (שס) אֵף דָּבָר וְחִלּוּפוֹ לְשַׁעֲבַר בְּגוֹן אֶכְלִיתִי וְהוּא לֹא אֶכַל או לֹא אֶכְלִיתִי וְאֶכַל: וְיִדְעוּת הַטְּמֵאָה חִיוב קַרְבֵּן עוֹלָה וַיֹּרֶד מַחֲמַת טְמֵאָת מִקְדָּשׁ וְקִדְּשׁוֹ הַכְּתוּבָה אֲחֵל שְׂבֻעַת בְּטוּי או נֶפֶשׁ כִּי תִגַּע וְגו' וְלִפְיֵן בַּפְּרָקוֹן שְׁאִין הַכְּתוּב מִדְּבַר אֶחָל בְּטֵמֵאָת מִקְדָּשׁ וְקִדְּשׁוֹ שְׁנִכְנָם בְּשׁוּגָה לְמִקְדָּשׁ אַחֵר טְמֵאָה ז' או אֶכַל בִּשְׂר קוּדָשׁ: **שְׁתֵּים שֶׁהֵן אַרְבַּע שְׁתֵּים כְּתִיבִי דְּכִתִּיב (ויקרא ה:ב') וְנִעְלַם מִמֶּנּוּ** וְהוּא טְמֵא מִשְׁמַע שְׁתַּעֲלֵמָה מִמֶּנּוּ טְמֵאָה וּע"י אוֹתוֹ הֶעֱלַם אֶכַל קוּדָשׁ הָרִי אַחַת או שְׁנִכְנָם לְמִקְדָּשׁ הָרִי שְׁתֵּים וּלְפִי שְׁאִין חִיב עָלֶיהָ אֶחָל אִם כֵּן יָדַע בַּתְּחֵלָה שְׁטַמְאָל וְאח"כ נִעְלַמָּה מִמֶּנּוּ וְלֵאחֲרַי מַעֲשֶׂה נִזְדַּע לוֹ שְׁחָטוּא מִשּׁוֹם**

הַכִּי קָרִי לִי וְיִדְעוּת: שֶׁהֵן **אַרְבַּע** יֵשׁ לְרִבּוּת מִן הַמִּקְרָא עוֹד שְׁנֵי חִיּוּבִים הֶעֱלַם קִדָּשׁ וְהֶעֱלַם מִקְדָּשׁ וְחִיּוּר הוּא אֶת הַטְּמֵאָה: וַיִּצְאוֹת הַשְּׂבֻעַת **שְׁתֵּים שֶׁהֵן אַרְבַּע** הוֹצִיא מִרְשׁוֹת הָאֶחָד לְרִשּׁוֹת הָרַבִּים לְמַדְּנוּ מִן הַמִּקְרָא שְׁחִיב בַּפָּרֶק הַזֹּרֶק בַּמִּסְכָּת שְׂבַת (דף צו:): מִיֵּצוֹ מִשָּׂה וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בַּמִּחְנֶה וְגו' . (וּמִתְרַמְּזִין) לֹא תִפְּיֻקוּ מִרַה"י לַרַה"ר זֶהוּ שְׁתֵּים אַחַת לְעוֹמֵד בַּחוּץ וְהוֹשִׁיט יָדוֹ לִפְנִים וְנִטַּל חֶפֶץ וְהוֹצִיאוֹ לַחוּץ וְאַחַת לְעוֹמֵד בַּפְּנִים וְנִטַּל חֶפֶץ מִמִּקְוִמוֹ וְהוֹצִיאוֹ בְּיָדוֹ וְהִטִּחוֹ בַּחוּץ: שֶׁהֵן **אַרְבַּע** יֵשׁ לְלַמֵּד מֵאֵלּוּ שֶׁכָּשֶׁם שֶׁהַקְּפִידָה תוֹרָה מִרְשׁוֹת לְרִשּׁוֹת בַּהוֹצָאָה כִּךְ הַקְּפִידָה בַּהֲכָנָסָה וְהָרִי הֵן שְׁתֵּים אַחַת לְעוֹמֵד בַּפְּנִים וְהוֹשִׁיט יָדוֹ לַחוּץ וְנִטַּל חֶפֶץ וְהַכְּנִיסוֹ וְאַחַת לְעוֹמֵד מִבַּחוּץ וְנִטַּל חֶפֶץ מִמִּקְוִמוֹ וְהוֹשִׁיטוֹ בַּפְּנִים וְהִטִּחוֹ: מִקְרָאוֹת נִגְעִים שֶׁהַמְצוּרַע מִבִּיא עָלֶיהֶם קַרְבֵּן לְטַהֲרָתוֹ שְׁנִים כְּתוּבִין בַּמִּקְרָא שְׂאֵת וּבִדְקָתָ וְהֵן חֲלִיקוֹן בַּמִּרְאִיָּהוּ בְּדַמְפָּרֶשׁ בְּגוּמ': שֶׁהֵן **אַרְבַּעַּה** יֵשׁ לְרִבּוּת תּוֹלָדָה לָזוֹ וְתוֹלָדָה לָזוֹ בְּדַמְפָּרֶשׁ בְּגוּמ': אֶת שְׁנֵי **כָּה** וְיִיעָה כּוּלִּיָּה אִטְמֵאָה קָאִי וּבַגְּמָרָא מִפָּרֶשׁ אִמְאִי מִפָּרֶשׁ מְלִי דְטֵמֵאָה בְּרִישָׁא וַיִּצְאוֹת וּמִרְאוֹת כֹּל קִדָּא וְקִדָּא מִפָּרֶשׁ בַּמִּסְכָּת דָּדָה לְהַכִּי לֹא פִרְשִׁינְהוּ בְּהָאִי מִסְכָּת וְהָאִי דִתְּגִינְהוּ הִבָּא מִשּׁוֹם דְּדָמּוּ לְהִדְדִי בְּשְׁתֵּים שֶׁהֵן אַרְבַּע: וְיִיעָה בַּתְּחֵלָה שִׂדַּע שְׁטַמְאָל: וְיִיעָה **בַּסּוּף** מִשְׁאֶכַל אֶת הַקָּדָשׁ בְּהֶעֱלָם או נִכְנָם לְמִקְדָּשׁ וַיִּצָּא וְנִזְדַּע לוֹ שְׁבִטְמֵאָה אֶכַל או בְּטֵמֵאָה נִכְנָם: וְהֶעֱלַם בַּיִנְתִּים בְּשִׂאֶכַל אֶת הַקָּדָשׁ וְנִעְלַמָּה מִמֶּנּוּ טְמֵאָה או קוּדָשׁ וְכֵן הִכְנָם לְמִקְדָּשׁ וְעֵלְמָה מִמֶּנּוּ טְמֵאָה או מִקְדָּשׁ: הָרִי זֶה בַּקָּרְבֵּן הַמִּפָּרֶשׁ בְּאוֹתָהּ פִּרְשָׁה לְעֹשִׂיר חֲטָאת בְּהֵמָה וּלְעַנִּי עוֹף וּלְדַל שְׂבָדָלִים עֲשִׂירִית הָאִיפָה וְהִיא מִנַּחַת חוּטָא הָאִמּוּרָה בְּכֹל מְקוֹם וְהִי לְשׁוֹן עוֹלָה וַיֹּרֶד לְעֹשִׂיר עוֹלָה וּלְעַנִּי וַיֹּרֶד וּבַגְּמָרָא מִפָּרֶשׁ מְנָא לָהּ דְּבִידִיעָה בַּתְּחֵלָה וּבַסּוּף וְהֶעֱלַם בַּיִנְתִּים כְּתִיב: **שְׂעִיר הָאֻעָשָׂה בַּפְּנִים**

שְׁלֹשָׁה שְׂעִירִים וְנִשְׁוִין לְצַבּוֹר בִּיּוּה"כ אֶחָד מֵתָן דָּמּוֹ לִפְנִים וְחִבְּרוּ מִשְׁתַּלַּח לַעֲזֹאֵל כְּמָה שֶׁכְּתוּב בְּאַחֲרֵי מוֹת וְאֶחָד קִרַּב בַּמִּזְבֵּחַ הַחִיצוֹן בְּמוֹסַפִּין וְהוּא כְּתוּב בַּפָּרָשַׁת פִּינְחָס עִם שְׂאָר כֹּל מוֹסַפֵּי הַמוֹעֲדוֹת: תּוֹלָה לְהֵגֵן עָלָיו מִן הַיִּסּוּרִין שְׂאֵע"כ פְּאִינּוֹ יוֹדַע שְׁחָטָא יֵשׁ לוֹ לְדַאנָּה שְׂכַל הַשּׁוּגָנִין צְרִיכִים בַּפָּרָה לְכַשְׂיָדְעוֹ אֶלְמָא קִדָּשׁ וְיִיעָה עֲנוּשִׁים הֵן: **עַד שְׁיִנְזַע** לוֹ שְׂאֶכַל קוּדָשׁ בְּטֵמֵאָה: אִין **כָּה** וְיִיעָה בַּתְּחֵלָה שְׂאֵל יָדַע בְּטֵמֵאָה מִיָּמּוֹ זֶה לֹא יִבָּא לְכַלל קַרְבֵּן עוֹד לְעוֹלָם שֶׁהָרִי אִין קַרְבֵּן בָּא אֶחָל עַל שֵׁשׁ כּוֹ וְיִיעָה בַּתְּחֵלָה: **שְׂעִיר הָאֻעָשָׂה בַּחוּץ וַיּוֹם הַכַּפּוּרִים מַכְפֵּר וַיּוֹם הַכַּפּוּרִים** הוּא עַצְמוֹ מוֹשִׁיעַל עִם הַקַּרְבָּנוֹת שְׂאֵלְמֶר (וַיִּקְרָא כג) כִּי יוֹם כַּפּוּרִים הוּא: **שְׂאֵלְמֶר** בַּשְּׂעִיר הָאֻעָשָׂה בַּחוּץ וַשְּׂעִיר חֲטָאת אֶחָד מְלַבֵּד חֲטָאת הַכַּפּוּרִים וְהוּא שְׂעִיר הָאֻעָשָׂה בַּפְּנִים הַקּוּדָשׁ לִךְ הַכְּתוּב לְלַמֵּד שֶׁעַל מַה שִׁזָּה מַכְפֵּר זֶה מַכְפֵּר: מַה פְּגִימִי אִינּוּ **מַכְפֵּר** אֶחָל **עַל דָּבָר שֵׁשׁ כּוֹ** וְיִיעָה בַּתְּחֵלָה דִּהַכִּי וּלְפִינָן בְּהִדְיָא בְּגוּמ' דְּאִינוּ תּוֹלָה אֶחָל עַל דָּבָר שֵׁשׁ כּוֹ וְיִיעָה בַּתְּחֵלָה: אֵף חִיצוֹן אִינוּ **מַכְפֵּר** אֶחָל **עַל דָּבָר שֵׁשׁ כּוֹ** וְיִיעָה מֵאִי נִינְהוּ וְיִיעָה בַּסּוּף וְלֹא בַּתְּחֵלָה דְּלֹא אֵתָא לְכַלל קַרְבֵּן וּמַכְפֵּר זֶה פִּרְקָה גְּמוּרָה בְּלֹא תִלְיָה וּא"ת כִּיֵּן שֶׁהִקְשׁוּ יִכְפְּרוּ שְׁנֵיָסָם עַל שֵׁשׁ כּוֹ וְיִיעָה בַּתְּחֵלָה וּנ"מ לְטֵמֵאָה שְׂאִרְעָה כִּין זֶה לָּהּ הָא פִּרְקִין בְּגוּמ' (דף ח:): וּמַשְׁנֵי לָּהּ: **שְׂעִירֵי הָרִנְגְּלִים** בְּכֹל הָרִנְגְּלִים גְּאֹמֶר שְׂעִירֵי חֲטָאת וּבְגוּמ' מִפָּרֶשׁ מְנָא לָהּ דְּאִשְׁאִין כָּה וְיִיעָה לֹא בַּתְּחֵלָה וְלֹא בַּסּוּף מַכְפֵּר: ר"ש אוֹמֵר **שְׂעִירֵי הָרִנְגְּלִים מַכְפְּרִים** עָלֶיהָ אֶכַל לֹא שְׂעִירֵי רִאשֵׁי קִדְּשִׁים:

מתני' **שבועות שתיים** שהן **ארבע** שבועות בטוי שפתיים הכתוב

שבועות

מתני' **שבועות שתיים** שהן **ארבע** שבועות בטוי שפתיים הכתוב

יְדִיעוּת הַטּוּמְאָה – שְׁתֵּים שֶׁהֵן אַרְבַּע. ^(א)**יְצִיאוֹת הַשְּׂבֻעַת – שְׁתֵּים שֶׁהֵן אַרְבַּע.** ^(ב)**מִרְאוֹת נִגְעִים – שְׁנֵים שֶׁהֵן אַרְבַּעַה.** ^(א)**אֶת שְׁיִישׁ כָּה יְדִיעָה בַּתְּחֵלָה וְיִדְיעָה בַּסּוּף וְהֶעֱלַם בַּיִנְתִּים – הָרִי זֶה בְּעוֹלָה וַיֹּרֶד.** ^(ב)**יִישׁ כָּה יְדִיעָה בַּתְּחֵלָה וְאִין כָּה יְדִיעָה בַּסּוּף – שְׂעִיר הַנִּעֲשָׂה בַּפְּנִים וַיּוֹם הַכַּפּוּרִים תּוֹלָה, עַד שְׁיִוְדַע לוֹ וַיְבִיא בְּעוֹלָה וַיֹּרֶד.** ^(ה)**אִין כָּה יְדִיעָה בַּתְּחֵלָה אֶכַל יֵישׁ כָּה יְדִיעָה בַּסּוּף – שְׂעִיר הַנִּעֲשָׂה בַּחוּץ וַיּוֹם הַכַּפּוּרִים מַכְפֵּר.** **שְׂאֵאֹמֶר: "מְלַבֵּד חֲטָאת הַכַּפּוּרִים" – עַל מַה שִּׁזָּה מַכְפֵּר, זֶה מַכְפֵּר; מַה הַפְּגִימִי אִין מַכְפֵּר אֵלָא עַל דָּבָר שְׁיִישׁ כָּה יְדִיעָה, אֵף הַחִיצוֹן אִין מַכְפֵּר אֵלָא עַל דָּבָר שְׁיִישׁ כָּה יְדִיעָה.** ^(ו)**וְעַל שְׁאִין כָּה יְדִיעָה לֹא בַּתְּחֵלָה וְלֹא בַּסּוּף – שְׂעִירֵי הָרִנְגְּלִים וּשְׂעִירֵי רִאשֵׁי חֲדָשִׁים מַכְפְּרִין, דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: שְׂעִירֵי הָרִנְגְּלִים מַכְפְּרִין, אֶכַל לֹא שְׂעִירֵי רִאשֵׁי חֲדָשִׁים. וְעַל מַה שְׂעִירֵי רִאשֵׁי חֲדָשִׁים מַכְפְּרִין?**

טְמֵאָת קוּדָשׁ וְטֵמֵאָת מִקְדָּשׁ: וַיִּצְאוֹת הַשְּׂבֻעַת שְׁתֵּים שֶׁהֵן אַרְבַּע. בְּגוּמ' מִפָּרֶשׁ שְׁתֵּים הוֹצָאָה דְּעַנִּי וְדָבַעַל הַבֵּית שֶׁהֵן אַרְבַּע הַכְּנָסָה דְּעַנִּי וְדָבַעַל הַבֵּית וְתַמָּה אִמְאִי חֲשִׁיב דְּעַנִּי וְדָבַעַל הַבֵּית בְּתַרְתִּי דְּמָה לִי עַנִּי וּמָה לִי דָבַעַל הַבֵּית וַיֵּשׁ לוֹמַר דְּאִצְטְרִיךְ לְמִתְגִּינְהוּ מִשּׁוֹם דִּקָּם"ד דְּלֹא הָיָ דְּרִךְ הוֹצָאָה אֶחָל כְּשַׁעֲוִימַד בְּרִשּׁוֹת הָאֶחָד וְנִטַּל פְּרוֹת וַיִּצָּא לְרִשּׁוֹת הָרַבִּים אֶכַל כִּי הָאִי גְּוִנָא דְּנוֹפּוֹ בְּרִשּׁוֹת הָאֶחָד וַיִּדּוּ בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים אוֹ אִיפְכָא לֹאֹ דְּרִךְ הוֹצָאָה הִיא וְכַכִּי הָאִי גְּוִנָא אֹמֶר בפ"ק דְּשַׁבָּת (דף ג:): יָדּוּ שֶׁל אֶדָם אִינֶה לֹא בְּרִשּׁוֹת הָאֶחָד וְלֹא בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים וְאִצְטְרִיךְ לְמִתְנִי תְּרִוּיָהוּ דְּאִי תְּנָא קִדָּא לֹא הִנֵּה שְׁמַעִין אִידִךְ וּמַהֲאִי טַעֲמָא נִיחָא לִיָּה דְּלֹא תְּנִי הֵךְ הוֹצָאָה שְׁלִישִׁית בְּדַפְּרִישִׁית וּר"ת מִפָּרֶשׁ דֶּהוֹצָאָה מִלְּאכְכָּה גְּרוּעָה הִיא דְּמָה לִי אִם מוֹצִיא מִרְשׁוֹת הָאֶחָד לְרִשּׁוֹת הָאֶחָד וּמָה לִי לְרִשּׁוֹת הָרַבִּים לְכַךְ הֲצִרְךָ לְפָרֶשׁ כֹּל עַנְיִים דְּעַנִּי וְדַעֲשִׂיר וְתַדַּע דְּמִלְּאכְכָּה גְּרוּעָה הִיא מְדֹאֲמֶר בְּרִישׁ הַזֹּרֶק (שְׂבַת דף צו: נָסָם) הוֹצָאָה גּוּפָא הִיבָא בְּתִיבָא וְדָרִישׁ לָּהּ מִשְׁכַּלָּא הָעַם מַהֲבִיא כּוֹי וְקֹאֲמֶר אֲשַׁכְּחִנָא הוֹצָאָה הַכְּנָסָה מְנַלְן סְבָרָא הִיא מָה לִי אִפְּהוּי מָה לִי עִיּוּלִי וּלְשֹׁאֲר אֲבוֹת לֹא בְּעִינָא קִרָא אֶחָל מְחִיבִין כֹּל דֶּהוּוּ בַּמִּשְׁכָּן וְהוֹצָאָה הֵיתָה בַּמִּשְׁכָּן בְּדֹאֲמֶר בַּפָּרֶק בְּמָה טוּמְוִין (שְׂבַת דף מט:): הֵם הוֹרִידוּ קִדְּשִׁים מַעְגְּלָה לְקַרְקַע וְאִתָּם אֵל תּוֹצִיאוֹ הֵם הֶעֱלּוּ קִדְּשִׁים לְעַגְלָה וְאִתָּם אֵל תַּכְּנִיסוּ וּלְשֹׁאֲר תּוֹלְדוֹת לֹא חֲוָשִׁין דֶּלְהוּוּ בַּמִּשְׁכָּן אֶחָל אֵאֵב לַחוּדָה אֶכַל תּוֹלְדוֹת דֶּהוֹצָאָה בְּעִי בַּפָּרֶק הַזֹּרֶק (שְׂבַת דף צו:): אוֹ סְבָרָא אוֹ דֶּלְהוּוּ בַּמִּשְׁכָּן כְּגוֹן מַכְנִים חִזְרֶק וּמַעֲבִיר וּמוֹשִׁיט וְהִינוּ מִשּׁוֹם דְּמִלְּאכְכָּה גְּרוּעָה הִיא וְאִין לְהִצְרִיךְ כִּאֵן יוֹתֵר: מִקְרָאוֹת נִגְעִים שְׁנִים. גְּרָסִין וְלֹא שְׁתֵּים דְּמִרְחָה לְשׁוֹן זָכָר הוּא בְּדְּכִתִּיב (שְׁמוֹת ג':ג') אֶת הַמִּרְחָה הַגָּדַל הַזֶּה וַתֵּנֶן נָמִי בָמָם' נִגְעִים (פ"א מִשְׁנֶה ד) וּמִתִּי לָּהּ בַּהַמְצַח מִקְדָּשׁ (וְכָחִים דף פח: נָסָם) מִקְרָאוֹת נִגְעִים רַבִּי דּוּסָא כֵּן הִרְפִּינָם אוֹמֵר שְׁלִשִׁים וְשָׂשָׁה עֶקֶבְיָא כֵּן מִהֲלָלָל אוֹמֵר שְׂבָעִים וְשָׁעִים וְהָא דִקְתַּנִּי הָתָם טוּבָא מִשּׁוֹם דְּחָשָׁב נָמִי בְּתִיבִי אִי נָמִי כִּיל נִגְעִי בְּתִים וּבְגָדִים:

וְנָזִיר מִשּׁוֹם דְּתִנָּא מִמְכוֹת קָא סְלִיק בְּדַמְפָּרֶשׁ בַּגְּמָרָא הֲצִרְךָ לְכַתֵּחַ בְּשְׁתֵּים שֶׁהֵן אַרְבַּע וְהוֹאִיל וְלֹא מִצֵּי פִתַח בְּכַנּוּי תּוֹ לֹא חָס לְשִׁנוֹת אַח"כ וּא"ת אִמְאִי לֹא תְּנִי וְיִדְעוּת בְּרִישָׁא דְּהָא בַּקָּרָא כְּתִיב בְּרִישָׁא אוֹ נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תִּגַּע וְגו' וְהָדָר אוֹ נֶפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע וְגו' וַי"ל דְּשְׂבֻעוֹת הוּא עֵקֶר הַמִּסְכָּת דְּכַסְדָּר וְשְׂבֻעוֹת קָאִי וְאֻבָּב שְׂבֻעוֹת תְּנִי וְיִדְעוּת מִשּׁוֹם דְּגַבִּי הֲדָדִי כְּתִיבֵן בְּדַמְפָּרֶשׁ בַּגְּמָרָא א"נ מִשּׁוֹם דְּמְלִי לְשְׂבֻעוֹת כְּתִיבִי בַּקָּרָא בְּרִישָׁא וּנֶפֶשׁ כִּי תִחָטֵא וְגו' (וַיִּקְרָא ה) וְהוּא עַד דְּהִינוּ שְׂבֻעַת הָעֵדוּת וְהָאִי דְּלֹא פִתַח בַּשְּׂבֻעַת הָעֵדוּת מִשּׁוֹם דְּלִית בָּהּוּ שְׁתֵּים שֶׁהֵן אַרְבַּע: וְיִדְעוּת הַטְּמֵאָה שְׁתֵּים שֶׁהֵן אַרְבַּע.

תַּמָּה דֶּהַעֲלָמוֹת הו"ל לְמִתְנִי דְּהִיא עֵקֶר מְלֵתָא הָעֵלָם טְמֵאָה קוּדָשׁ וּמִקְדָּשׁ וְהָעֵלָם קוּדָשׁ וּמִקְדָּשׁ וַי"ל דְּנִיחָא לִיָּה לְמַנְקַט לְשׁוֹן וְיִיעָה מִשְׁטַמָּא דְּמִפָּרֶשׁ בפ"ב (דף יז:): וְיִדְעוּת קִמְעִיתָא דְּלִיתַנְהוּ בְּכַל הַתּוֹרָה כֹּלָּה קָא חָשַׁב א"נ לְאִידִךְ לְשַׁנָּא יִידִיעוּת בְּתַרְיָתָא דְּאִתְּנִין לִידִי קַרְבֵּן קָא חָשַׁב וּלְהֵךְ לְשַׁנָּא הָא דְּלֹא תְּנִי נָמִי וְיִדְעוּת הַשְּׂבֻעַת מִשּׁוֹם דְּנִיחָא לִיָּה לְמִינְקַט וַיִּצְאוֹת דְּבַמְלָאכוֹת גּוֹפִיָהוּ אִיבָא שְׁתֵּים שֶׁהֵן אַרְבַּע אֶכַל הִבָּא לֹא מִצֵּי לְמִינְקַט הַטְּמֵאוֹת שְׁתֵּים שֶׁהֵן ד' דְּלִיבָא אֶחָל תַּרְתִּי

טְמֵאָת קוּדָשׁ וְטֵמֵאָת מִקְדָּשׁ: וַיִּצְאוֹת הַשְּׂבֻעַת שְׁתֵּים שֶׁהֵן אַרְבַּע. בְּגוּמ' מִפָּרֶשׁ שְׁתֵּים הוֹצָאָה דְּעַנִּי וְדָבַעַל הַבֵּית שֶׁהֵן אַרְבַּע הַכְּנָסָה ד

עין משפט גור מצוה

א מוי' פד' מהל' שבועות הל' ב:

ב מוי' פי' מהל' קרבן פסח הל' יא:

ג מוי' פי' מהל' קרבן פסח הל' א:

ד מוי' פי' מהל' קרבן פסח הל' יא:

ה מוי' פי"ח מהל' פסולי המוקדשין הל' ט:

הא דמ׳א דמ׳ראות נגעים קתני. הא דלא פריך מ׳נראות השבֿת משום ד׳נראות גופיהו מה דתם בלהו לחיובא שׂאף התולדות נגעים הן וכפ׳יטרה מביא עליהן

לא ידעינן דהוו בכולהו לחיובא אלא מזומיא דמ׳ראות נגעים לקמן בפרקין (שבועות דף ה.): לעולם פר' ישמעאל. לקמן (שבועות דף ד.) מפרש אמאי לא מוקמינן לה נמי כר' עקיבא: אבל לענן מלקות חיובי מחיב וכדרכא. סגיא דהכא כרבין דאמר דתם (דף כא.) אכלתי ולא אכלתי שקר ולאדרכתה מלא תשבעו בשמי לשקר אוכל ולא אוכל עובר בלא יחל ולאדעו הוה נשבע לשנות את הדיוע ולאצפה מסקין בפרוש רבתי תורה אבל רב דימי אמר דתם אכלתי ולא אכלתי הוה ולא גריבנא להאי רבתי תורה ולדידה לא מתוקמא ב' שהן ד' דלא מפרשי טפי הני מהני למלקות ולפי זה למאי דמסיק קסבר לאו שאין בו מעשה לוקין עליו תמה לר"י דמאי מפרשי הני טפי מהני ונראה דאף על גב דלענן מלקות כולהו שוין מ"מ טיך שפיר למתני בהו ב' שהן ד' משום דבשנים קרבו נמי אית בהו אע"ג דמתניתין לא אירי אלא במלקות וריצב"א פי' דסגיא זו כרבין כדפי' ולדידה מפרשי טפי אוכל ולא אוכל מאכלתי ולא אכלתי דפטוי' דלא תשבעו משמע להכא כדפרש בקונט' גבי רב דימי דהכי קאמר רחמנא לא תשבעו בשמי כדי לשקר בשבועה לאחר זמן ואפי' רבין מודה והא דמפיק ליה מפשטה ומוקי לה באכלתי ולא אכלתי הינו משום דלהכא נפקא מלא יחל ולהכי חשיב הכא אכלתי ולא אכלתי שהן ד' דלא מפרשי משום דקרא לא משמע אלא להכא ולא מוקי ליה באכלתי ולא אכלתי אלא משום דלא יוחא ליה לאוקמי בלאו יתירא: וכדרכא. תמה דאמאי מיתי מלתא דרכא אדרבה ה"ל לאתניי מלתא דר' יוחנן דאמר לשון לשון שתי פעמים אם אינו ענין לשבועת הוה תנהו ענין לשבועת שקר דממלתא דר' יוחנן הוה לקי אפילו באוכל ולא אכל אי לאו מלתא דרכא וי"ל דהינו דפריך בשלמא אכלתי ולא אכלתי כדרכא אלא אוכל ולא אכל לאו שאין בו מעשה הוא ומשני דקסבר ר' ישמעאל לאו שאין בו מעשה לוקין עליו פרוש ונית ליה דרכא אלא דריש לשון לשון ב' פעמים אם אינו ענין לשבועת הוה תנהו ענין לשבועת שקר בין אוכל ולא אכל בין

אכלתי ולא אכלתי: בפרוש רבתי תורה. פרש בקונט' מלשוא לשון ב' פעמים ואין נראה דאין זה בפרוש דאדאיא דרשא גופא פריך לקמן (שבועות דף כא.) ומאי שגא פרוש דאפי' אוכל ולא אכל נמי אלא נראה בפרוש ר"ח דפרש בפרוש רבתי תורה בדדברות הראשונות כתיב (שמות כ) לא תענה ברעך עד שקר ובדברות אחרונות כתיב (דברים ה) עד הוה לומר דהוה יתקרא אחד הו: אי הכי קשיא הך דאלו הן הלוקין. פרש בקונטרס דל"ג ליה משום דלמסקנא דהכא מצ' סבר דאין לוקין עליו ופריך דתם אי הכי לאו שאין בו מעשה נמי לפי המסקנא דהכא ועי"ל דהתם רוצה לנשב דרבי ישמעאל דאמר דתם חיובי מיתות ב"ד יסגן בכלל מלקות אפי' למ"ד אין לוקין עליו ולמאי דפרישי' דדוקא הכא סבר רבי ישמעאל דלוקין עליו מלשוא הוה אהי שפיר: התראת ספק היא. אבל משום דהוי לאו שאין בו מעשה לא מפקר דקסבר ריש לקיש דלוקין עליו ותמה דכפ' ד' מיתות (סנהדרין דף סה: ושם) פטר ר"ל חסמה והנהיגה בקול דעקימת שפתיו לא הוי מעשה וי"ל דהתם אלבא דרובנן קאמר דהשוכר את הפועלים (ב"מ דף ז: ושם) פריך ליה רבי יוחנן ממתני' דאם המיר מומר וסופג את הארבעים ומשני ר"ל הא מני ר' יהודה היא כלומר ואנא אמרי אליבא דרבנן:

שבועות שתיים פרק ראשון שבועות

הָא דוּמְיָא דְמִרְאוֹת נִגְעִים קִתְּנִי – מַה הֵתֵם כּוּלְהוּ לְחִיּוּבָא, אִף הָכָא נִמְי כּוּלְהוּ לְחִיּוּבָא! לְעוּלָם רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל; וְכִי לֹא מַחֲיִיב רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל לְשַׁעֲבַר – קִרְבּוֹ; אֲבָל מַלְקוֹת חִיּוּבֵי מַחֲיִיב.
(^(א) וְכִדְרָבָא – דְאָמַר רַבָּא: בְּפִירוּשׁ רִיבְתָּה תוֹרָה שְׁבוּעַת שְׁקַר דּוּמְיָא דְשְׁבוּעַת שְׁוֹא; מַה שְׁוֹא לְשַׁעֲבַר, אִף שְׁקַר נִמְי לְשַׁעֲבַר. ^(ב) בְּשַׁלְמָא "אֲכַלְתִּי" וי"לא אֲכַלְתִּי" – כְּדָרְבָא; "שָׁלֹא אוֹכַל" וְאֲכַל נִמְי – לֹא שְׂיֵשׁ בּוּ מַעֲשֶׂה הוּא; אֵלֹא "אוֹכַלִּי" וְלֹא אֲכַל – אַמַּאי? לֹא שְׂאִין בּוּ מַעֲשֶׂה הוּא! קֶסֶבֶר רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל: לֹא שְׂאִין בּוּ מַעֲשֶׂה – לוֹקִין עָלָיו. אִי הָכִי, כּוּשְׂיָא דְרַבִּי יוֹחָנָן אֲדָרְבֵי יוֹחָנָן! דְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הִלְכָּה כְּסֵתֶם מִשְׁנָה; ^(א') וְאֵתְמַר: "שְׁבוּעָה שְׁאוּכַל כְּכַר זֶה הַיּוֹם", וְעַבְר הַיּוֹם וְלֹא אֲכַלָּה – רַבִּי יוֹחָנָן וְרִישׁ לְקִישׁ דְאָמְרֵי תַרְוִייהוּ: אֵינּוּ לוֹקָה. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר אֵינּוּ לוֹקָה – מִשּׁוּם דִּהְוָה לֹא שְׂאִין בּוּ מַעֲשֶׂה, וְכַל לֹא שְׂאִין בּוּ מַעֲשֶׂה אִין לוֹקִין עָלָיו. וְרִישׁ לְקִישׁ אָמַר אֵינּוּ לוֹקָה – הִתְרַאֵת סַפֵּק הִיא, וְהִתְרַאֵת סַפֵּק לֹא שָׁמָּה הִתְרַאָּה. רַבִּי יוֹחָנָן סִתְמָא אַחֲרִינָא אֲשַׁכַּח. ^(ב) הִי סִתְמָא? אֵילִמָּא הִיא סִתְמָא – דִּתְנּוּ: אֲבָל הַמוֹתִיר בְּטָהוֹר וְהַשׁוֹבֵר בְּטָמֵא – אֵינּוּ לוֹקָה אֵת הָאֲרַבְעִים; ^(ג) בְּשַׁלְמָא שׁוֹבֵר בְּטָמֵא, דִּכְתִּיב "וַיַּעֲצֵם לֹא תִשָּׁבְרוּ בּוֹ" – בְּכַשֶּׁר וְלֹא בְּפָסוּל. אֲבָל הַמוֹתִיר בְּטָהוֹר, מַאי טַעְמָא? לֹא מִשּׁוּם דִּהְוִי לֹא שְׂאִין בּוּ מַעֲשֶׂה, וְכַל לֹא שְׂאִין בּוּ מַעֲשֶׂה אִין לוֹקִים עָלָיו? וּמַמַּאי דְרַבִּי יַעֲקֹב הִיא – דְאָמַר לֹא שְׂאִין בּוּ מַעֲשֶׂה אִין לוֹקִין עָלָיו? דִּלְמָא רַבִּי יְהוּדָה הִיא – וּמִשּׁוּם דְּבֵא הַפְּתוּב לִיתֵן עֲשֶׂה אַחֵר לֹא תַעֲשֶׂה; הָא לֹא הָכִי, לְקִי! ^(ד) דִּתְנִינָא: "לֹא תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בִּקְרָ, וְהַנֹּתֵר מִמֶּנּוּ עַד בִּקְרָ בְּאֵשׁ תִּשְׂרֹפוּ" – בֵּא הַפְּתוּב לִיתֵן עֲשֶׂה אַחֵר לֹא תַעֲשֶׂה, לוֹמַר שְׂאִין לוֹקִין עָלָיו; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יַעֲקֹב אָמַר: לֹא מִן הַשֵּׁם הוּא זֶה, אֵלֹא מִשּׁוּם דִּהְוָה לֹא שְׂאִין בּוּ מַעֲשֶׂה, וְלֹא שְׂאִין בּוּ מַעֲשֶׂה אִין לוֹקִים עָלָיו. ^(ה) אֵלֹא הִיא סִתְמָא אֲשַׁכַּח: "שְׁבוּעָה שְׁלֹא אוֹכַל כְּכַר זֶה", "שְׁבוּעָה שְׁלֹא אוֹכַלָּה – אֵינּוּ

קִרְבּוֹן טָהָרָה: וְכִי לֹא מַחֲיִב ר' יִשְׁמַעְאֵל לְשַׁעֲבַר קִרְבּוֹן קְאָמַר וּבִשְׁוֹגֵג אֲבָל מַלְקוֹת אִם הָיִד וְהִתְרוּ בּוּ חִיּוּבֵי מַחֲיִב וּמִתְּנִיתִין בְּמִיּוֹד קְמִירֵי וּמַלְקוֹת: וְכִדְרָבָא כְּלוּמַר וּא"ת לֹא שְׂאִין בּוּ מַעֲשֶׂה הוּא וְאִין לוֹקִין עָלָיו עַל זֶה לוֹקִין כְּדָרְבָא דבב"ג אֲמַרִּין שְׁלוקין עַל שְׁבוּעַת הוה וְלַפִּינוּ מַכִּי לֹא יִנְקָה ה' ה' הוּא דְלֹא יִנְקָה אֲבָל ב"ד מַלְקִין אוֹתוֹ וּמִנְקִין אוֹתוֹ וּפְרַכְיִן עָלֶה אֲשַׁכַּחן שְׁבוּעַת הוה והוה נִשְׁבַּע לִשְׁנוֹת אֵת הַדְּיוּע כְּגוֹן עַל הָאִישׁ שֶׁהוּא אִשֶּׁה וְעַל הָאִשׁ שֶׁהוּא זֶהב דְּשׁוֹא מִשְׁמַע דְּכַר שְׂאִינוּ שֶׁל כְּלוּם כְּמוֹ (וְשַׁעִיהוּ ה) מַשְׁכִּי הַעוֹן בְּחַבְלֵי הַשׁוֹא שְׁבוּעַת שְׁקַר מִנָּא לֵן שְׁבוּעָה שְׂאִינוּ נִכַּר אִם יֵאֱמַת אִם לֹא וְאִמְרֵי' לְשׁוֹא לְשׁוֹא ב' פְּעָמִים אִם אִינוּ עִינֵן לְשְׁבוּעַת הוה תְּנַהוּ עִינֵן לְשְׁבוּעַת שְׁקַר וְאִמַּר רַבָּא דְתָם הֵךְ שְׁבוּעַת שְׁקַר דְקֹא מְרַבִּין מְרַבִּינָא דְלְשׁוֹא לְשׁוֹא לֹא רְבִתָּה תוֹרָה אֵלֹא לְשַׁקַּר דְלִשְׁעַבַר כְּגוֹן אֲכַלְתִּי אוּ לֹא אֲכַלְתִּי שְׁמַעְשֶׂה נִשְׁבַּעַע וַצִּתָּה שְׁבוּעָה מַפּוּי לְשַׁקַּר דְּמִיָּא דְשְׁבוּעַת הוה דְלִהְכִי אֲפָקֶה בְּלִשׁוֹן הוה לְמִימְרָא דְבִלְשַׁעַבַר קְמִירֵי מַה הוה לְשַׁעַבַר נִשְׁבַּע לִשְׁנוֹת אֵת הַדְּיוּע עַבַר אֵת שְׁבוּעָה מְשִׁינָתָה מַפּוּי: בְּשַׁלְמָא אֲכַלְתִּי וְלֹא אֲכַלְתִּי כְּלוּמַר שֶׁהוּ אֲרַבַּע לֹא מִשְׁכַּחַת לֶה דְבַשְׁלִמָא עַל שְׁתֵּים דְלִשְׁעַבַר לְקִי כְדָרְבָא וְעַל לֹא אוֹכַל וְאֲכַל נִמְי לְקִי דְלֹא שֵׁשׁ בּוּ מַעֲשֶׂה הוּא דְגַשְׁעָה שְׂאֲכַל עַבַר עַל לֹא תִשְׁבַּעוּ וְאֲכִילָה מַעֲשֶׂה הוּא: אוֹכַל וְלֹא אֲכַל לֹא שְׂאִין בּוּ מַעֲשֶׂה הוּא שְׁמַלְיוּ בְּיוֹשֵׁב וְאִינוּ אוֹכַל עוֹבֵר עַל הַשְׁבוּעָה וְשְׁבוּעָה שְׂאִינָה לְשַׁעַבַר לֹא אִתְרַבִּי מִלְּשׁוֹא לְשׁוֹא ב' פְּעָמִים דְּהֹא אֲמַרִּין דְּמִיָּא דְשְׁבוּעַת הוה רְבִתָּה: קַסְבַּר רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל בְּכַל הַתּוֹרָה כְּלָה לֹא שְׂאִין בּוּ מַעֲשֶׂה לוֹקִין עָלָיו וְאִין גְּרִיךְ לְרַבּוֹת: קַשִּׁיא הֵךְ דְּאֵלּוּ הֵן הַלּוֹקִין כּוֹי לֹא גְרַסִין וְתַלְמִיד טוּעֶה שֶׁהַקָּשָׁה לוֹ כְּתִבָּה בְּגִלְיוֹן סְפָרוֹ קַשִּׁיא לִי הֵךְ דְּאֵלּוּ הֵן הַלּוֹקִין וּכְתִבּוּה סוּפְרִים בְּגִמְרָא וְהַתְלָמִיד טַעֵה שְׂאִינָה קַשִּׁיא דְּהִיא לֹא רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל גּוּפָה אֲמַרָה אֵלֹא סַגִּיא דְּמִמְרָא פְּרָכָה דְתָם דְּלִיף לר' יִשְׁמַעְאֵל מַלְקוֹת מֵאִם לֹא תִשְׁמַר לְגַשְׁוֹת אֵת כַּל דְּבָרֵי וְגו' וְדִישׁ כַּל וּפְרַכְיִן אִי הָכִי לֹא שְׂאִין בּוּ מַעֲשֶׂה נִמְי וּמַשְׁנִינֵן לְעִשּׂוֹת כְּתִיב וְקַשִּׁיא לִיה לְאוֹתוֹ תַלְמִיד דְּהִנֶּה לִיה לְשִׁנּוּי דְתָם אִין הָכִי נִמְי לר' יִשְׁמַעְאֵל לוֹקִין אֵלֹא שְׂאִין בּוּ מַעֲשֶׂה וְלֹא קַשִּׁיא הִיא דְּהֹא דְאֲמַרִּין הָכֹא לר' יִשְׁמַעְאֵל לוֹקִין לֹא מִתּוֹקְמָא דַּעַל כְּרִחֵךְ שְׂבָקִינֵן לֶהֱא אוֹרְחָא בְּסוּף שְׁמַעְתִּין וּמוֹקְמִינֵן מִתְּנִי' רַבִּי הִיא וְלִקְרָבּוֹ: אִי הָכִי דִּמְתַּנִּי' בְּמַלְקוֹת וְסִתְם לֵן לֹא שְׂאִין בּוּ מַעֲשֶׂה לוֹקִין עָלָיו קַשִּׁיא דְרַבִּי יוֹחָנָן אֲדָרְבֵי יוֹחָנָן: דְאָמַרִּי תַרְוִיָּהוּ אִין לּוֹקָה וּמ"מ חוֹלְקִין בְּטַעְמוֹ שֶׁל דְּכַר טַעְמָא דְּיָהִיב מַר לֹא יָהִיב מַר וּמַר לִית לֶה טַעְמָא דְּמַר וְלִקְמֵן מְפָרֵשׁ בְּלִגְתִּיהוּ: סִתְמָא אַחֲרִינָא אֲשַׁכַּח דְאִין לוֹקִין עַל לֹא שְׂאִין בּוּ מַעֲשֶׂה: הַמוֹתִיר בְּטָהוֹר בְּפִסַּח טָהוֹר וְנִשְׁר: הַשׁוֹבֵר אֵת הַעֲצֵם בְּטָמֵא אִינוּ סוּפַג אֵת הָאֲרַבְעִים הַמוֹתִיר בְּטָהוֹר אֲפִילוּ בְּטָהוֹר וּכ"ש בְּטָמֵא: וּמַמַּאי דְּהִיא סִתְמָא רַבִּי יַעֲקֹב הִיא דְאָמַר טַעְמָא דְּהַמוֹתִיר אִינוּ לוֹקָה מִשּׁוּם לֹא דְאִין בּוּ מַעֲשֶׂה הוּא: אַחַר לֹא תַעֲשֶׂה אִם תּוֹתִיר וְעַבְרָתָ עַל לֹא בְּאֵשׁ תִּשְׂרָפֶנּוּ נִתְקוּ הַכּוֹתִיב בְּעִשָּׂה זֶה מַעֲנֶנֶךָ שֶׁל שְׂאָר לִאֲוִין לוֹמַר זֶה עָנְשׁוּ וְתִקַּנְתָּ עֲבֻרְתּוֹ שִׁשְׁרָפֶנּוּ: לֹא מִן הַשֵּׁם הוּא זֶה לֹא מִטַּעַם זֶה הַמַּלְקוֹת בְּטַל בּוּ אֲבָל כַּל עֲצִמוֹ אִין בּוּ מַלְקוֹת לְפִי שְׂאִין בּוּ מַעֲשֶׂה:

מסורת הש"ס

א בבא מציעא לח:

ב תמורה ג; לקמן כא.

ג זבחים כט; סנהדרין י; פסיקתא רבתי; פסחים פד; חולין צא; מכות טז; מכות כ; סנהדרין טג; פסחים טג; בבא מציעא צא; מכות ב; מכות ד; חולין פג.

ד תמורה ג; חולין צא; מכות טו; לקמן כא.

ה פסחים פד; משנה פסחים

ו לקמן ה; תמורה ד; שבת ב:

ז מביילתא דרבי שמעון בן יוחאי; חולין קמא:

ח משנה שבועות; לקמן כז:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה וכדרבא וכו' אלא דריש לשוא לשוא ב' פעמי'. עי' תשובות דברי ריבوت ס' רנח: ד"ה אי וכו' דהתם רוצה ליישב. כעין זה בתוס' חולין דף ע"ב ד"ה קלוט:

תורה אור השלם

ולא־תוּתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד־בִּקְרָ (וְהִתְרִי מִמֶּנּוּ עַד־בִּקְרָ בְּאֵשׁ תִּשְׂרֹפוּ) [שמות יב, י]

בְּבֹת אֶחָד יֵאָכֵל לֹא־תוּצִיא מִן־הַבֹּת מוֹרֶהֱשֵׁר חוּצָה וְעַם לֹא תִשְׁבְּרוּ־בּוּ [שמות יב, מו]

שבועות שתיים פרק ראשון שבועות

ד

 עין משפט נר מצוה
--

א מוי' פי"ח מהל' סנהדרין והעונשין המסורין להם הל' ב:
ב מיי' פי"א מהל' שגות הל' א:

אינו חייב אלא אחת דמאחר שנשבע עליו שבועה ראשונה נאסרת עליו וכי הדר אשתבע ה"ל נשבע לקיים את המצה ותנן לקמן (שבועות דף כז.) נשבע לקיים את המצה ולא קיים פטור משבועת קרפן: זו היא להבא דלקי עלה דהויא לה לאו שגש בו מעשה אבל אוכל ולא אכל לא לקי: אלא מעקרא סבר לה כו' הלכך רבי יוחנן ס"ל כסתמא בפתא דהדר בה רבי מקמינחא: ומשנה לא זזה ממקומה ומשנה ראשונה אע"פ שחזר בו מסתמחה מאחר שפשטה ברוב התלמידים לא היה וכלת בדורות שאלחר רבי לשכחה מפיהם ולבטלה מבית המדרש והניחו את שפיהן והמשכיל בין שאלהרינה עקר שחזר בו מן הראשונה: לאו שגתו לאזהרת מיתת ב"ד לאו האמור בשבת לא נתן לעגש מלקות אלא טאם יעבר עליו ומההו בו המהרה טהא בסקילה ויסקל ואם לא התרה בו סקילה והתרה בו מלקות אין דינו ללקות טלא לעגש מלקות פתבו מתחלה ומשנינן להכי אוקמינא פרבי ישמעאל דאמר במסקת מכות לאו שגתו לאזהרת מיתת ב"ד אס התרו בו מלקות ולא מיתה מלקין אותו דתניא אחת חייבי בריות ואחת חייבי מיתות ב"ד ישנן בכלל מלקות מ' דברי רבי ישמעאל: הא לאו הכי מתוקמא בר"ע בתמיה והא. קשיא ידיעות הטמאה בדאמר לעיל (שבועות דף ג.) דלר"ע אינו חייב על העלם הקש ומקדש: ומשני לאו אמרת ר' ישמעאל היא דהוי קשיא לן שבועות גבי קרבן ואוקמינא למלקות ולא קשיא לן לר"ע גמי אי לא משום קשיא דלא שגתן לאזהרת מיתת ב"ד דשמעינן ליה לר"ע במס' מכות דאין לוקין עליו אי הוה קשיא לו ידיעות לקרבן הוה מוקמינן לה למלקות פלה מתניתין ור"ע והוה ניחא לן לאוקמה אלבא דר"ע משום דכולהו סתיקתאי אליבי דאמרי' (סנהדרין דף פו.) סתם מתני' ר"מ סתם ספקא ר' יהודה סתם תוספתא ר' נחמיה וכולהו אלבא דר"ע ממנו קבלו: אי הכי דמתני' למלקות: ידיעות דמשמע ונעלמו היכי תנן הא התראות ניטו ואין פאן העלם: הא לא קשיא כלומר אס אין לך קשיא אחרת זו יש למרן כר: תרתי הוא דהנין דאין מלקות אלא א"כ הזכירו את הטמאה והקדש או את הטמאה והמקדש ומרתי הוא דאיבא מלקות לקדש ומלקות למקדש דבשלמא לקרבן איבא ארבע העלם טמאה ואכל קודש חכור הוא לו העלם טמאה ובא למקדש חכור הוא לו העלם קודש ואכלו העלם מקדש ונכנס לו חכור הוא את הטמאה: ותו ה"ז בעולה ויורד והא במוזר אוקממה: אלא אמר רב יוסף לעולם לקרבן וקשיא לך לא רבי ישמעאל ולא ר"ע היא ר' סתמה ואלבא דתנאי וה"נ בשבועות נסב לה בר"ע בידיעות נסב לה כר' ישמעאל ולא מסתם סתמיניהו אלא ה"ק שבועות לר"ע שפיס טהן ד' ידיעות לר' ישמעאל שפיס טהן ד': אמרינא לשמעתא כו' חני פרשתי שמועה זו טל רב יוסף לפני רב כהנא ואמר דהאי נסב לה אלבא דתנאי דקאמר רב יוסף לא תימא נסב ולא ס"ל ולא סתמיניהו אלא ודאי מסתם סתמיניהו רבי והכי קסבר לה בשבועות בר"ע ובידיעות כר' ישמעאל וטעמא דנפשה האמר: ונעלם ונעלם שני פעמים תרי ונעלם בתיבי גבי טמאת קרבן עולה ויורד ונעלם ממנו והוא טמא (ויקרא ה'ג:) ונעלם ממנו והוא ידע (שם) קמא דוקא למגמר מנה על העלם טמאה הוא חייב ואינו חייב על העלם מקדש ואידך קרא יצירא הוא לקדשא הטל והוא ידע בין תרי ונעלם ודרוש דללאחר שהיתה ידיעה נעלם ולמימר דבעי ידיעה פתחלה וידיעה בסוף לא צריכא קרא דאי לא ידע שחטא אחאי לימי קרבן:

מסורת הש"ס
א משנה שבועות ב מנחות לו: עירובין צו. ג בבא קמא עד: סנהדרין פו: שבת קנד: עירובין יז: מכות יז: ד ספרא אחרי מות פרק ה א: לעיל ב: משנה שבועות
ה ספרא וקרא דבורא דחובה פרק יג יא
ו משנה שבועות: לקמן כז:
גליון הש"ס
תוס' ד"ה אבל וכו' דחשיב התראת ספק אפי' שיבר כנפי. לא זכיתי להבין דהתם שעת עבירה הלכיתה ובשעה ששיבר כנפים אינו העבירה אלא דמבטל בזה תיקון העשה ויתחייב המלקות למפרע בשעה שלקח. בזה לא שייך ההתראה על שעת שיבור כנפים דעתה אינו עושה העבירה. וכשלקח היה התראת ספק שמא לא ישבר כנפים. אבל הכא דהעבירה אינו על שעת שבועה אלא על שעה שעובר על השבועה דקם בלאו דלא יחל ויכין דאנו דנין לחייבו בהטלתו לים לדנו בלאו שיש בו מעשה דעתה הוא יעשה עבירה דבהטלתו לים עובר על שבועתו שאינו אוכלו. א"כ ההתראה הוא עתה כשמיטילו לים ולא הוי התראת ספק וצ"ג:
תורה אור השלם
השמר בנגע־הצרעת לשמור מאד ולעשות ככל אשר־יורו אתכם הכהנים הלוים כאשר צויתם תשמרו לעשות [דברים כד, ח] או נפש אשר תגע בקל־דבר טמא או בנגלת חיה טמאה או בנגלת בהמה טמאה או בנגלת שרץ טמא ונעלם מפניו והוא טמא ואשם [ויקרא ה, ב]

^(א)אינו חייב אלא אחת. זו היא שבועת ביטוי, שחייבין על זדונה מפות, ועל שגגתה קרבן עולה ויורד. "זו היא דחייבין על זדונה מפות" – אבל "אוכל" ולא אכל, לא לקי! מַפְדִּי האי סתמא והאי סתמא; מאי חזי דעביד כי האי סתמא? לעביד כי האי סתמא! ולטעמיה – רבי גופיה, היכי סתם לו הכא הכי והכא הכי? אלא מעיקרא סבר לאו שאין בו מעשה לוקין עליו, וסתמה, והדר סבר אין לוקין עליו, וסתמה; ומשנה לא זזה ממקומה. ^(א)במאי אוקימתא – פרבי ישמעאל, ולמלקות; מראות נגעים – מאי מלקות איבא? בקוצץ בהרתו, וברבי אבין אמר רבי אילעא; דאמר רבי אבין אמר רבי אילעא: כל מקום שנאמר "השמר", "פן" ו"אל" – אינו אלא לא תעשה. ^(א)יציאות שבת, מאי מלקות איבא? לאו שגיתן לאזהרת מיתת בית דין, אין לוקין עלי! משום הכי קא מוקימנא פרבי ישמעאל, דאמר: לאו שגיתן לאזהרת מיתת בית דין – לוקין עליו. הא לאו הכי, קרימא פרבי עקיבא?! קשיא ידיעות! לאו אמרת: רבי ישמעאל היא – ולמלקות? רבי עקיבא גמי – ולמלקות. אי הכי, "ידיעות"? "התראות" מיבעי ליה! הא לא קשיא, תני "ידיעות דהתראות". ^(א)אי הכי, "שתיים שהן ארבע"?! תרתי הוא דהויין! ותו, "את שיש בה ידיעה בתחלה וידיעה בסוף והעלם בינתיים" – העלמה למלקות מאי עבידתיה? ותו, "הרי זה פעולה ויורד!" אלא אמר רב יוסף: רבי היא, ונסיב לה אליבא דתנאי. בידיעות – נסיב לה פרבי ישמעאל, בשבועות – נסיב לה פרבי עקיבא. אמר רב אשי: אמרינא לשמעתא קמיה דרב כהנא, ואמר לי: לא תימא רבי נסיב לה אליבא דתנאי – וליה לא סבירא ליה; ^(א)אלא רבי טעמיה דנבשיה מפרש, דתנאי: מנין שאינו חייב אלא על שיש בה ידיעה בתחלה וידיעה בסוף והעלם בינתיים? תלמוד לומר: "ונעלם" ו"נעלם" שני פעמים, דברי רבי עקיבא. ^(א)רבי אומר: אינו צריך, הרי הוא אומר: "ונעלם"

מראות נגעים וקשה דבפ' ר"א דמילה (שבת דף קלב: ושם) משמע דלקי אף על קוצצת נגעים טהורים דאין צריכת דוחה את העבודה ופרין ונקנץ בהרתו דאחי עשה דעבודה ודחי לאו דקנץ בהרתו ומשני מחסר טבילה התנח נגעים טמאים נגעים טהורין מאי אבא למימר משמע דלקי אקוצצת נגעים טהורים ואומר ריע"א דהתם גמי לא חירי אלא כד' מראות וטהורים דקאמר בגון דעמד בעיניו בזה ובהו או בפה וקרי לה טהורה לפי שאין מחלט ואין מחסר טבילה שפבר טבל: הא לאו הכי מתוקמא בר"ע קשה ידיעות. תמה דהא ודאי אי הוה סבר ר"ע לאו שגתן לאזהרת מיתת ב"ד לוקין עליו הוה איתא מתני' שפיר בר"ע ולא הוה קשיא ליה ידיעות בין דלמלקות חירי מתני' דאצטריך למימר דסבר תנא דמתניתין לאו שגתן לאזהרת מיתת ב"ד לוקין עליו וי"ל דקשיא ליה ידיעות כי מוקמינן מתני' בר"ע אע"ג דמתניתין חירי למלקות בדמסיק פתר הכי אי הכי ידיעות התראות מדבעי לה אבל פרבי ישמעאל ולמלקות אחי שפיר הא דתני ידיעות דמתני' חירי בין לקרבן בין למלקות והשתא אחי שפיר דיש לישב אי הכי דפריך אחאי מוקי פרבי עקיבא ולמלקות דכרבי ישמעאל ולמלקות א"ש בדפרשתי: רבי עקיבא גמי ולמלקות. וא"ת א"כ סבר ר"ע לאו שאין בו מעשה לוקין עליו בדאמר הגמ' לעיל אלבא דר' ישמעאל והכי מצי סבר דלוקין עליו והא למ"ד לוקין עליו משום דגמר ממוציא ש"ר ועדים זוממין בדאמר בפ"ק דמכות (דף ב:) ור"ע דאומר עדים זוממין קנסא הוא לא מצי גמר דאיבא למימר טהן קנס וי"ל דדלמא סבר כרב דימי דאמר בפ"ג (לקמן שבועות דף כ:) אכלתי ולא אכלתי שבועת טהא היא ולקי עליו מלא ונקא ולמאי דפרשתי לעיל דדוקא גבי שבועה קאמר לעיל דלקי עליו אחי שפיר:

 מסורת הש"ס
א משנה שבועות ב מנחות לו: עירובין צו. ג בבא קמא עד: סנהדרין פו: שבת קנד: עירובין יז: מכות יז: ד ספרא אחרי מות פרק ה א: לעיל ב: משנה שבועות
ה ספרא וקרא דבורא דחובה פרק יג יא
ו משנה שבועות: לקמן כז:
גליון הש"ס
תוס' ד"ה אבל וכו' דחשיב התראת ספק אפי' שיבר כנפי. לא זכיתי להבין דהתם שעת עבירה הלכיתה ובשעה ששיבר כנפים אינו העבירה אלא דמבטל בזה תיקון העשה ויתחייב המלקות למפרע בשעה שלקח. בזה לא שייך ההתראה על שעת שיבור כנפים דעתה אינו עושה העבירה. וכשלקח היה התראת ספק שמא לא ישבר כנפים. אבל הכא דהעבירה אינו על שעת שבועה אלא על שעה שעובר על השבועה דקם בלאו דלא יחל ויכין דאנו דנין לחייבו בהטלתו לים לדנו בלאו שיש בו מעשה דעתה הוא יעשה עבירה דבהטלתו לים עובר על שבועתו שאינו אוכלו. א"כ ההתראה הוא עתה כשמיטילו לים ולא הוי התראת ספק וצ"ג:
תורה אור השלם
השמר בנגע־הצרעת לשמור מאד ולעשות ככל אשר־יורו אתכם הכהנים הלוים כאשר צויתם תשמרו לעשות [דברים כד, ח] או נפש אשר תגע בקל־דבר טמא או בנגלת חיה טמאה או בנגלת בהמה טמאה או בנגלת שרץ טמא ונעלם מפניו והוא טמא ואשם [ויקרא ה, ב]

עין משפט גור מצוה

א טושי"ע יו"ד סי' שה סעי' ג:

ב מו"י פו"א מהל' ביכורים ושאר מתנות כהונה שבגבולין הל' ו, סמג עשין קמד:

ג מו"י פנ' מהל' עבדים הל' ט, סמג עשין פג:

וּנְעִלָם וּנְעִלָם ב' פֿעמים. פֿי בַּקּוּנָט' תַּרִי עוֹלָה וְיוֹרֵד וּנְעִלָם מִמֶּנּוּ וְהוּא טָמֵא וּנְעִלָם מִמֶּנּוּ וְהוּא יָדַע קָמָא לִמְגַמֵּר מִנֶּה עַל הָעָלָם טָמֵאָה הוּא חַיִּב וְלֹא עַל הָעָלָם מִקֹּדֶשׁ וְאִידֶךָ קָרָא וַתִּקְרָא הוּא לְדַרְשָׁה וְהָטַל וְהוּא יָדַע בֵּין שְׁנֵי וּנְעִלָם וְדָרוֹשׁ לְדַאֲחֵר שֶׁהֵיטָה לוֹ יָדִיעָה נְעִלָם וּלְמִימֵר דְּבָשֵׁי יָדִיעָה בְּתַחֲלָה וַיִּדְעָה בַּסּוּף לֹא בָּעֵי קָרָא דְּאִי לֹא יָדַע שְׁטָטָא אֲמֵאי מִיַּתִּי קִרְבָּן ע"כ לָשׁוֹן הַקּוּנָט' וְהָשָׂה הַרְבֵּה לְפָרוֹשׁ א' דְּאֲמֵאי אֲטָטְרִיךְ וּנְעִלָם לְמִימֵר דְּאִינוּ חַיִּב עַל הָעָלָם מִקֹּדֶשׁ דְּמֵאי תַּעֲמִי דְּאֲטָטְרִיךְ קָרָא לְמַפְטָרָה תַּלְדַּע דְּהָא לִרְבִּי אֲטָטְרִיךְ וּנְעִלָם לְחִיבּוֹ עַל הָעָלָם מִקֹּדֶשׁ וְעוֹד דְּפָרֵשׁ גְּלִידִיעָה בְּתַרְוִיתָא לֹא גָרִיךְ קָרָא דְּאִי לֹא יָדַע שְׁטָטָא אֲמֵאי מִיַּתִּי קִרְבָּן א"כ בְּכָל הַסְּטָאוֹת דְּכַתִּיב אִו הוֹדַע לְבָעִי יָדִיעָה בְּתַחֲלָה וְעוֹד הָרִי רַבִּי דְרִישׁ וְהוּא יָדַע לִידִיעָה בְּתַרְוִיתָא וּכְתִיב קָרָא לְאוֹרְחָא דְּמַלְתָּא אָף ע"ג דְּלֹא אֲטָטְרִיךְ א"י אֲטָטְרִיךְ לִידִיעָה בְּתַרְוִיתָא לְמַעֲמֻי הַפְּרִישׁ קִרְבָּן הָקֵם שְׁנוֹדַע לוֹ דְּאִפִּי לְמִ"ד בִּפ' דַּס שְׁחִיטָה (בְּרִיתוֹת דָּף כב:) אָשֵׁם וְדֹאִי לֹא בָּשִׁי יָדִיעָה בְּתַחֲלָה וְאִם הִפְּרִישׁ אָשְׁמוֹ הָקֵם שְׁנִידַע הָיִי קְדוֹשׁ בַּחֲטָאת דְּכַתִּיב אִו הוֹדַע אֲלִינוּ מוֹדָה דְּבָשִׁי יָדִיעָה וְעוֹד דְּבַסּוּף פ"ב (לְקַמֵּן שְׁבוּעוֹת יט:) קְאָמֵר דר' יִשְׁמַעְיָאֵל לֹא בָּשִׁי יָדִיעָה בְּתַחֲלָה מִדְּמַצְרִיךְ תַּרִי וּנְעִלָם לְהָעָלָם מִקֹּדֶשׁ וְלֹהָעָלָם טָמֵאָה מִשְׁמַע דר"ע דְּבָשִׁי יָדִיעָה בְּתַחֲלָה דְרִישׁ לִיָּה מִנְעִלָם וַתִּקְרָא לָכֶךָ נִקְרָא לר"ת דר"ע דְרִישׁ לִיָּה מִנְעִלָם דְּאִתִּי לְגוּפִי דְרִישׁ מִכָּלִל שְׁנִידַע יָדִיעַת בֵּית רַבּוּ וְעוֹד יֵשׁ לְפָרֵשׁ וּנְעִלָם וּנְעִלָם שְׁתֵּי פֿעֲמִים שְׁדִי וְהוּא יָדַע בֵּין תַּרִי וּנְעִלָם דְּהֶשְׁתָּא אִיבָא יָדִיעָה אַחֵר הָעֲלָמָה וְהָקֵם הָעֲלָמָה: ר"ע דְּמַחֲזִיב

וּנְעִלָם כְּתִיבִי גַבִּי טָמֵאָה בְּקִרְבָּן

שבועות שתיים פרק ראשון שבועות

מִכָּלִל שְׁנִידַע לְקַמֵּן מִפְּרַשׁ לָהּ: א"כ מַה ת"ל כּו' אֲלֵמָא רַבִּי אֲהֵעָלָם מִקֹּדֶשׁ נְמִי מְחִיב כִּר' יִשְׁמַעְיָאֵל: דְּדִרֵּשׁ רַבּוּיִי וּמַעֲמֻי נִפְקָא לָהּ בַּפ"ג (לְקַמֵּן שְׁבוּעוֹת כו.) שְׁלֹא הִיָּה דִּירוּשׁ אֶת הַתּוֹרָה בְּמַשְׁמַעוֹת כָּלְלוֹת וּפְרָטוֹת אֶלָּא בְּמַשְׁמַעוֹת רַבּוּיִין וּמַעֲמֻיִן וְגַבִּי שְׁבוּעוֹת הַכִּי דְרִישׁ נֶפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע רַבָּה כָּל הַשְּׁבוּעוֹת לְהִרַע אִו לְהִטִּיב מַעֲט אֶת הַרְבּוּי וְלַמַּד שְׁאִינוּ חַיִּב אֶלָּא עַל הַדּוּמָה לְמַעֲט שְׁיָהָא לְהִבָּא בְּמוֹתוֹ וְלֹא דְדִרֵּשׁ לִיָּה בְּמַשְׁמַעוֹת כָּלִל וּפְרָט דְּנִימָא לְהִרַע אִו לְהִטִּיב פְּרוֹשׁ שֶׁל כָּלִל הוּא וְאִין לָךְ לְהִבָּיֵא בּוֹ אֶלָּא הוּא לְבַדּוּ הַרְבֵּה וְהַטְבָּה וְלֹא שְׁאָר דְּבָרִים וְאֲפִילוּ לְהִבָּא שְׁאִינוּ הַרְבֵּה וְהַטְבָּה שְׁכָּל הַדּוּרֵשׁ הַתּוֹרָה כָּלִל וּפְרָט אִית לָהּ אִין בְּכָלִל אֶלָּא מַה שְּׁבַפְרָט וְכִי הִזֵּר אִתִּי כָּלִל אַחֲרִינָא בְּתַר פְּרָטָא כִּי הִכָּא דְּכַתִּיב בְּתַרָּה לְכָל אָשֵׁר וַיִּטָּא וְגו' זִי לָךְ אִם תּוֹסִיף עַל הַפְּרָט בְּכָלִל אַחֲרוֹן דְּבָרִים שְׁאִין בְּרוֹן הַרְבֵּה וְהַטְבָּה וַיְהִי כַּעֲיִן הַפְּרָט בְּלֹהֲבָא וְלֹא לְשַׁעֲבַר שְׁאִינוּ דּוּמָה לְפְרָט כָּלִל דְּלֹהֲבִי אֲהֵי כָּלִל קִמָּא לְמַעֲמֻי וְהִינוּ דְּאוּמֵר כָּלִל וּפְרָט וּכְכָל אִי אִתָּה זֵן אֶלָּא כַּעֲיִן הַפְּרָט כְּלוּמֵר זֵן אִתָּה לְהוֹסִיף עַל הַפְּרָט ע"י כָּלִל דְּאַחֲרוֹן אֶבְל אִי אִתָּה זֵן לְהוֹסִיף עָלִיו אֶלָּא הַדּוּמָה לוֹ אֶבְל הַדּוּרֵשׁ בְּרַבָּה וּמַעֲט אִין הַפְּרָט פְּרוֹשׁוֹ שֶׁל כָּלִל אֶלָּא מַמַּעֲטוֹ בְּמַקְצַת כְּלוּמֵר לֹא אֶת הַכַּל רַבָּה בְּרַבּוּי הֶרָאשׁוֹן אֶלָּא זֶה וְכַיּוּצָא בּוֹ בְּלֹא רַבּוּי בְּתַרָּא מִשְׁתַּמַּע לִיָּה זֶה וְכַיּוּצָא בּוֹ הַלִּכְךָ כִּי אִתָּא רַבּוּי אַחֲרִינָא בְּתַרָּה לְרַבּוֹת בֹּא וְאִפִּי שְׁלֹא כַּעֲיִן הַפְּרָט וְלֹא מַעֲט הַמַּעֲט אֶלָּא דְּבַר אֶחָד הַכְּרָאִי לְהוּצִיא מִן הַכָּלִל הַזֶּה וְיֹתֵר מִן הַכַּל ור"ע הַכִּי דְרִישׁ בַּפ"ג לְהֵאִי כִי תִשָּׁבַע וְאִינוּ מַמַּעֲט מִן הַמַּעֲטוֹת אֶלָּא נִשְׁבַּע לְבַטֵּל אֶת הַמַּצְנָה פְּרָט הוּא לָשׁוֹן פְּרוֹשׁ לְפִיכְךָ כָּלִל וּפְרָט אִין בְּכָלִל אֶלָּא מַה שְּׁבַפְרָט מַעֲטוֹ אִינוּ פְּרוֹשׁ אֶלָּא מַשְׁמַעוֹת הַכָּלִל בְּמַקְצַת וּמַשְׁזֵּר אֶת כָּל הַדּוּמָה לְמַעֲטוֹ כִּךְ מְפָרֵשׁ בְּסִנְהֶדְרִין בְּפִרְךָן נִגְמֵר הַדִּין (סִנְהֶדְרִין דָּף מו.) גַּבִּי וְהוּמַת וְתַלִּית דְּרַבָּה וּמַעֲטוֹ לַחֲזוּיָה מְבִיא כָּל כַּעֲיִן הַפְּרָט בְּלֹא רַבּוּיֵא בְּתַרָּה וּרַבִּי נְמִי דְרִישׁ רַבּוּי וּמַעֲטוֹ כְּלוּמֵר שְׁמַעִי לִיָּה בְּעֵלְמָא שְׁדוּרֵשׁ אֶת הַתּוֹרָה בְּמַשְׁמַעוֹת רַבּוּי וּמַעֲטוֹ וְלֹא בְּמַשְׁמַעוֹת כָּלִל וּפְרָט: חוּץ מִן הַשְּׁטָטְרוֹת הִיָּה חַיִּב לוֹ אֲדָם בְּשָׂטֵר ה' סְלָעִים וְנִתֵּן זֶה אוֹתוֹ שְׂטֵר לַכֶּהֵן בְּפִדְיוֹן בְּנוֹ אִינוּ פָּדוּי אֶבְל בְּשָׂאָר כָּל דְּבָרִים פּוּדִין: וְרַבְּנָן פְּלִיגִי עָלֵיהּ בְּמַתְנִי בְּמַסְכֵּת בְּכוֹרוֹת דְּתַנּוּ אִין פּוּדִין לֹא בְּעַבְדִּים וְלֹא בְּשְׁטָטְרוֹת וְלֹא בְּקַרְקָעוֹת: וּפְדִינִי בְּכָל דְּבַר מַשְׁמַע: מַעֲט שְׁטָטְרוֹת שְׁהֵן רָאויִין לְמַעֲט וְיֹתֵר מִן הַכַּל שְׁאִינֵן מִמוּן: תַּפְּסָה חֲזַר וְכָלִל וְאֵע"פ דְּתַפְּסָה וּפְדִינִי גַבִּי הַדְּדִי כְּתִיבִי וְהִזֵּר כְּתִיב בְּעַרְכְּךָ כֶּסֶף אִיבָא תַנְאִי דְּסַבִּירָא לְהוֹ בְּשְׁתֵּי כָּלְלוֹת הַסְּמוּכִין זֶה לָזֶה וְהַפְּרָט אַחֲרֵיהֶם הֵטַל פְּרָט בְּיַדֵּיהֶם וְדוּנָם בְּכָלִל וּפְרָט וּכְכָלִי: שְׁהָשׁוּ לְתַקְרָעוֹת וְהִתְנַחֲלָתָם אוֹתָם וְגו' (וַיִּקְרָא כזה): אִין גּוֹפֵן מִמוּן הִעֵר אִינוּ שְׁהֵה כְּלוּם וְאִינוּ עוֹמֵד אֶלָּא לְרֹאֵיהּ שְׁבוּ: הַסּוּל חֲתִיכַת עַץ חֲדוּדָה: הַסִּירָה קוּץ: הַמַּכְתֵּב חֲרַט שְׁקוּרִין גְּרִיפָא: דְרִישׁ כָּלִל וּפְרָט וְלַקְחַת כָּלִל מַרְעַע פְּרָט וְנִתַּת בְּאִזְנוֹ כָּל דְּבַר הַנִּתּוֹן חֲזַר וְכָלִל מַה הַפְּרָט מִפְּרַשׁ שֶׁל מַתְכָּת וְכו':

מְחִיב כִּר' יִשְׁמַעְיָאֵל: דְּדִרֵּשׁ רַבּוּיִי וּמַעֲמֻי נִפְקָא לָהּ בַּפ"ג (לְקַמֵּן שְׁבוּעוֹת כו.) שְׁלֹא הִיָּה דִּירוּשׁ אֶת הַתּוֹרָה בְּמַשְׁמַעוֹת כָּלְלוֹת וּפְרָטוֹת אֶלָּא בְּמַשְׁמַעוֹת רַבּוּיִין וּמַעֲמֻיִן וְגַבִּי שְׁבוּעוֹת הַכִּי דְרִישׁ נֶפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע רַבָּה כָּל הַשְּׁבוּעוֹת לְהִרַע אִו לְהִטִּיב מַעֲט אֶת הַרְבּוּי וְלַמַּד שְׁאִינוּ חַיִּב אֶלָּא עַל הַדּוּמָה לְמַעֲט שְׁיָהָא לְהִבָּא בְּמוֹתוֹ וְלֹא דְדִרֵּשׁ לִיָּה בְּמַשְׁמַעוֹת כָּלִל וּפְרָט דְּנִימָא לְהִרַע אִו לְהִטִּיב פְּרוֹשׁוֹ שֶׁל כָּלִל הוּא וְאִין לָךְ לְהִבָּיֵא בּוֹ אֶלָּא הוּא לְבַדּוּ הַרְבֵּה וְהַטְבָּה וְלֹא שְׁאָר דְּבָרִים וְאֲפִילוּ לְהִבָּא שְׁאִינוּ הַרְבֵּה וְהַטְבָּה שְׁכָּל הַדּוּרֵשׁ הַתּוֹרָה כָּלִל וּפְרָט אִית לָהּ אִין בְּכָלִל אֶלָּא מַה שְּׁבַפְרָט וְכִי הִזֵּר אִתִּי כָּלִל אַחֲרִינָא בְּתַר פְּרָטָא כִּי הִכָּא דְּכַתִּיב בְּתַרָּה לְכָל אָשֵׁר וַיִּטָּא וְגו' זִי לָךְ אִם תּוֹסִיף עַל הַפְּרָט בְּכָלִל אַחֲרוֹן דְּבָרִים שְׁאִין בְּרוֹן הַרְבֵּה וְהַטְבָּה וַיְהִי כַּעֲיִן הַפְּרָט בְּלֹהֲבָא וְלֹא לְשַׁעֲבַר שְׁאִינוּ דּוּמָה לְפְרָט כָּלִל דְּלֹהֲבִי אֲהֵי כָּלִל קִמָּא לְמַעֲמֻי וְהִינוּ דְּאוּמֵר כָּלִל וּפְרָט וּכְכָל אִי אִתָּה זֵן אֶלָּא כַּעֲיִן הַפְּרָט כְּלוּמֵר זֵן אִתָּה לְהוֹסִיף עַל הַפְּרָט ע"י כָּלִל דְּאַחֲרוֹן אֶבְל אִי אִתָּה זֵן לְהוֹסִיף עָלִיו אֶלָּא הַדּוּמָה לוֹ אֶבְל הַדּוּרֵשׁ בְּרַבָּה וּמַעֲט אִין הַפְּרָט פְּרוֹשׁוֹ שֶׁל כָּלִל אֶלָּא מַמַּעֲטוֹ בְּמַקְצַת כְּלוּמֵר לֹא אֶת הַכַּל רַבָּה בְּרַבּוּי הֶרָאשׁוֹן אֶלָּא זֶה וְכַיּוּצָא בּוֹ בְּלֹא רַבּוּי בְּתַרָּא מִשְׁתַּמַּע לִיָּה זֶה וְכַיּוּצָא בּוֹ הַלִּכְךָ כִּי אִתָּא רַבּוּי אַחֲרִינָא בְּתַרָּה לְרַבּוֹת בֹּא וְאִפִּי שְׁלֹא כַּעֲיִן הַפְּרָט וְלֹא מַעֲט הַמַּעֲט אֶלָּא דְּבַר אֶחָד הַכְּרָאִי לְהוּצִיא מִן הַכָּלִל הַזֶּה וְיֹתֵר מִן הַכַּל ור"ע הַכִּי דְרִישׁ בַּפ"ג לְהֵאִי כִי תִשָּׁבַע וְאִינוּ מַמַּעֲט מִן הַמַּעֲטוֹת אֶלָּא נִשְׁבַּע לְבַטֵּל אֶת הַמַּצְנָה פְּרָט הוּא לָשׁוֹן פְּרוֹשׁ לְפִיכְךָ כָּלִל וּפְרָט אִין בְּכָלִל אֶלָּא מַה שְּׁבַפְרָט מַעֲטוֹ אִינוּ פְּרוֹשׁ אֶלָּא מַשְׁמַעוֹת הַכָּלִל בְּמַקְצַת וּמַשְׁזֵּר אֶת כָּל הַדּוּמָה לְמַעֲטוֹ כִּךְ מְפָרֵשׁ בְּסִנְהֶדְרִין בְּפִרְךָן נִגְמֵר הַדִּין (סִנְהֶדְרִין דָּף מו.) גַּבִּי וְהוּמַת וְתַלִּית דְּרַבָּה וּמַעֲטוֹ לַחֲזוּיָה מְבִיא כָּל כַּעֲיִן הַפְּרָט בְּלֹא רַבּוּיֵא בְּתַרָּה וּרַבִּי נְמִי דְרִישׁ רַבּוּי וּמַעֲטוֹ כְּלוּמֵר שְׁמַעִי לִיָּה בְּעֵלְמָא שְׁדוּרֵשׁ אֶת הַתּוֹרָה בְּמַשְׁמַעוֹת רַבּוּי וּמַעֲטוֹ וְלֹא בְּמַשְׁמַעוֹת כָּלִל וּפְרָט: חוּץ מִן הַשְּׁטָטְרוֹת הִיָּה חַיִּב לוֹ אֲדָם בְּשָׂטֵר ה' סְלָעִים וְנִתֵּן זֶה אוֹתוֹ שְׂטֵר לַכֶּהֵן בְּפִדְיוֹן בְּנוֹ אִינוּ פָּדוּי אֶבְל בְּשָׂאָר כָּל דְּבָרִים פּוּדִין: וְרַבְּנָן פְּלִיגִי עָלֵיהּ בְּמַתְנִי בְּמַסְכֵּת בְּכוֹרוֹת דְּתַנּוּ אִין פּוּדִין לֹא בְּעַבְדִּים וְלֹא בְּשְׁטָטְרוֹת וְלֹא בְּקַרְקָעוֹת: וּפְדִינִי בְּכָל דְּבַר מַשְׁמַע: מַעֲט שְׁטָטְרוֹת שְׁהֵן רָאויִין לְמַעֲט וְיֹתֵר מִן הַכַּל שְׁאִינֵן מִמוּן: תַּפְּסָה חֲזַר וְכָלִל וְאֵע"פ דְּתַפְּסָה וּפְדִינִי גַבִּי הַדְּדִי כְּתִיבִי וְהִזֵּר כְּתִיב בְּעַרְכְּךָ כֶּסֶף אִיבָא תַנְאִי דְּסַבִּירָא לְהוֹ בְּשְׁתֵּי כָּלְלוֹת הַסְּמוּכִין זֶה לָזֶה וְהַפְּרָט אַחֲרֵיהֶם הֵטַל פְּרָט בְּיַדֵּיהֶם וְדוּנָם בְּכָלִל וּפְרָט וּכְכָלִי: שְׁהָשׁוּ לְתַקְרָעוֹת וְהִתְנַחֲלָתָם אוֹתָם וְגו' (וַיִּקְרָא כזה): אִין גּוֹפֵן מִמוּן הִעֵר אִינוּ שְׁהֵה כְּלוּם וְאִינוּ עוֹמֵד אֶלָּא לְרֹאֵיהּ שְׁבוּ: הַסּוּל חֲתִיכַת עַץ חֲדוּדָה: הַסִּירָה קוּץ: הַמַּכְתֵּב חֲרַט שְׁקוּרִין גְּרִיפָא: דְרִישׁ כָּלִל וּפְרָט וְלַקְחַת כָּלִל מַרְעַע פְּרָט וְנִתַּת בְּאִזְנוֹ כָּל דְּבַר הַנִּתּוֹן חֲזַר וְכָלִל מַה הַפְּרָט מִפְּרַשׁ שֶׁל מַתְכָּת וְכו':

וּפְרָט אִין בְּכָלִל אֶלָּא מַה שְּׁבַפְרָט מַעֲטוֹ אִינוּ פְּרוֹשׁ אֶלָּא מַמַּעֲט אֶת מַשְׁמַעוֹת הַכָּלִל בְּמַקְצַת וּמַשְׁזֵּר אֶת כָּל הַדּוּמָה לְמַעֲטוֹ כִּךְ מְפָרֵשׁ בְּסִנְהֶדְרִין בְּפִרְךָן נִגְמֵר הַדִּין (סִנְהֶדְרִין דָּף מו.) גַּבִּי וְהוּמַת וְתַלִּית דְּרַבָּה וּמַעֲטוֹ לַחֲזוּיָה מְבִיא כָּל כַּעֲיִן הַפְּרָט בְּלֹא רַבּוּיֵא בְּתַרָּה וּרַבִּי נְמִי דְרִישׁ רַבּוּי וּמַעֲטוֹ כְּלוּמֵר שְׁמַעִי לִיָּה בְּעֵלְמָא שְׁדוּרֵשׁ אֶת הַתּוֹרָה בְּמַשְׁמַעוֹת רַבּוּי וּמַעֲטוֹ וְלֹא בְּמַשְׁמַעוֹת כָּלִל וּפְרָט: חוּץ מִן הַשְּׁטָטְרוֹת הִיָּה חַיִּב לוֹ אֲדָם בְּשָׂטֵר ה' סְלָעִים וְנִתֵּן זֶה אוֹתוֹ שְׂטֵר לַכֶּהֵן בְּפִדְיוֹן בְּנוֹ אִינוּ פָּדוּי אֶבְל בְּשָׂאָר כָּל דְּבָרִים פּוּדִין: וְרַבְּנָן פְּלִיגִי עָלֵיהּ בְּמַתְנִי בְּמַסְכֵּת בְּכוֹרוֹת דְּתַנּוּ אִין פּוּדִין לֹא בְּעַבְדִּים וְלֹא בְּשְׁטָטְרוֹת וְלֹא בְּקַרְקָעוֹת: וּפְדִינִי בְּכָל דְּבַר מַשְׁמַע: מַעֲט שְׁטָטְרוֹת שְׁהֵן רָאויִין לְמַעֲט וְיֹתֵר מִן הַכַּל שְׁאִינֵן מִמוּן: תַּפְּסָה חֲזַר וְכָלִל וְאֵע"פ דְּתַפְּסָה וּפְדִינִי גַבִּי הַדְּדִי כְּתִיבִי וְהִזֵּר כְּתִיב בְּעַרְכְּךָ כֶּסֶף אִיבָא תַנְאִי דְּסַבִּירָא לְהוֹ בְּשְׁתֵּי כָּלְלוֹת הַסְּמוּכִין זֶה לָזֶה וְהַפְּרָט אַחֲרֵיהֶם הֵטַל פְּרָט בְּיַדֵּיהֶם וְדוּנָם בְּכָלִל וּפְרָט וּכְכָלִי: שְׁהָשׁוּ לְתַקְרָעוֹת וְהִתְנַחֲלָתָם אוֹתָם וְגו' (וַיִּקְרָא כזה): אִין גּוֹפֵן מִמוּן הִעֵר אִינוּ שְׁהֵה כְּלוּם וְאִינוּ עוֹמֵד אֶלָּא לְרֹאֵיהּ שְׁבוּ: הַסּוּל חֲתִיכַת עַץ חֲדוּדָה: הַסִּירָה קוּץ: הַמַּכְתֵּב חֲרַט שְׁקוּרִין גְּרִיפָא: דְרִישׁ כָּלִל וּפְרָט וְלַקְחַת כָּלִל מַרְעַע פְּרָט וְנִתַּת בְּאִזְנוֹ כָּל דְּבַר הַנִּתּוֹן חֲזַר וְכָלִל מַה הַפְּרָט מִפְּרַשׁ שֶׁל מַתְכָּת וְכו':

וּמִפְּרַשׁ כְּגוֹן דְּאִיבָא חֲמַשׁ בְּנֵי חוּרִין וְחֲמַשׁ מַשְׁעֲבָדִים לְרַבִּי יְהוּדָה מְלִיָּה הַכְּתוּבָה בְּתוֹרָה כְּמַלְּוָה הַשְּׁטֵר דְּמִיָּא וְאֲזַל כְּהֵן וְטָרַף הֶגֶךְ מַשְׁעֲבָדִים לְאוֹ דְּמַפְרִיךְ בְּתַקְרָעוֹת אֶלָּא יִמְכְּרֵם וַיִּתֵּן דְּמִים לַכֶּהֵן: וַיֵּצֵאוּ שְׁטָטְרוֹת. הָא דְּמַשְׁמַע הִכָּא דְּשִׁנְךָ בְּשְׁטָטְרוֹת מִכָּר מִדְּאֲטָטְרִיךְ לְמַעֲמֻי שְׁטָטְרוֹת מִפְּרַשׁ בְּמָקוֹם אַחֵר (בַּתְּבוּת פֶּה: קוּדוּשִׁין מַח. וּבְשָׂאָר זְכוּתִי): דְּתַנְאִי מַרְצַע. הָיִי מַצִּי לְאִיתִי מַהִּיָּא דְּהַקּוּמִין רַבָּה (מְנַחֲת דָּף פח:) גַּבִּי מְנוּרָה שֶׁל עַץ וְשֶׁל אֶבֶר וְשֶׁל גַּסְטְרוֹן רַבִּי פּוֹסֵל וַר' יוֹסִי בַר' יְהוּדָה מְכַשִּׁיר: הַסּוּל וְהַסִּירָה וְהַמַּקְצַת. זוֹ וְאִין צ"ל זוֹ קַתְנִי דְּהַמַּקְצַח וּמַחַט וּמַכְתֵּב ה"ל לְמַתְנִי בְּרִישָׁא דְּמוּדָה בְּהוּ רַבִּי שְׁהֵן שֶׁל מַתְכָּת: לְרַבּוֹת כָּל דְּבַר הַנִּלְקַח בְּיָד. לֹאֹ דוּקָא דְּהָא מַמַּעֲט סָם:

”וּנְעִלָם” – מִכָּלִל דִּידַע, ”וְהוּא יָדַע” – הָרִי כָּאן שְׁתֵּי יָדִיעוֹת. אַם כּוֹ, מָה תִּלְמוּד לוֹמֵר: ”וּנְעִלָם” ”וּנְעִלָם”? לְחַיִּיב עַל הָעָלָם טוּמְאָה וְעַל הָעָלָם מִקֹּדֶשׁ

שבועות שתיים פרק ראשון שבועות

רבינוי ומעוטוי ורבה הכל ומעט סס פקיון הבן להכי דרש ליה ברבוי ומעוטוי משום דאין הפרט בין שני כללות: **בַּדְתָּנָא דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעְלָל** באלו טרפות דאיכא תנא דדרש את זה תאכלו מכל אשר במים כלל בימים ובגחלים פרט במים חזר וכלל ופליג עליה תנא דבי רבי ישמעאל ואמר במים במים סמוכין זה לזה ואח"כ כתיב בימים ובגחלים להלך אין זה כלל ופרט אלא הטילה ביניהם לדרשו ברבוי ומעוטוי: ורצנו דפליגי עלה דרבי ודרשי ליה בכלל ופרט סבירא להו דלאמרי במערבא: אין האיש מנקה מעון שגבא עליה אחר שנסתקרה: ידיעת בית רבו שלמד בבית רבו שהנוגע בטמאה טמא והוא ידע שהרגיש כשנגע אכל לא התבונן לשום על לבו שנטמא (בטמאה כשנוגע בה) שמה ידיעה: ד' בפנים שמים שמים לחיוב הכנסה דעני והכנסה דבעל הבית וב' לפטור כשה עוקר זה מניח דכתיב פשטותה העושה את כלם (שבת דף ג.) דעקר שבת שעקר מסכת באסורי שבת: אבות ויצאות שהן מן התורה: תולדות הכנסות ולא מפרשן בהדיא: תרתי הנון ומתני' דהכא ד' תנו: שמים לחיוב הוצאה דעני והוצאה דבעל הבית: ושמים לפטור אחת שהעני פושט ידו לפנים ונתן בעה"ב לתוכה והעני הוצאה ועבד. איהו הנקה ולא עבד עקיר ובעה"ב עקר ולא הניח והניסה פטורין ואחת שבעה"ב פושט ידו מלאה לחזן ונטל העני מתוכה והניח דעבד נמי בעל הבית עקירה והעני הנקה והניסה פטורין בשהני הוצאות הללו: חייבי מאי נינהו ויצאות דהא ויצאות קמני ויצאות דחייבא תרתי הוא דהינון חזא דעני וחקא דבעה"ב:

א חולין סז.
ב זבחים מד.; חולין סו;; בבא קמא סד:
ג יבמות נח.; סוטה כח.
ד סוטה מז;; קידושין כז:
ה פסחים יז.; שבת ב.; משנה שבת
ו בבא מציעא לח.; לעיל ג.

רש"י ד"ה ידיעת וכו' והוא ידע שהרגיש. ענין לקמן דף יד ע"ב תוס' ד"ה או:

וכל אשר יפלי' עליו מהם במתם יטמא מפלי' בלי'עץ או בגד או"עור או שק כל' כלי אשר יעשה מלאכה בהם בפנים יובא וטמא עד' הערב וטהר [ויקרא יא, לב] את"וה תאכלו מכל אשר בפנים כל אשר ילו סנפיר וקשקשת בפנים בפנים ובגחלים אתם תאכלו [ויקרא יא, ט]
או נפש אשר תגע בכל' דבר טמא או בגבלת תהי טמאה או בגבלת בהמה טמאה או בגבלת שרץ טמא ונעלם ממנו והוא טמא ואשם [ויקרא ה, ב]
ושבב איש אתה שכבת' זרע ונעלם מעיני אישה ונסתרה והיא נטמאה ועד אין בה והוא לא נתפשה [במדבר ה, יג]
ונקה האיש מעון והאשה ההוא תשא את' עונה [במדבר ה, לא] ונעלמה מעיני כל' חיי ומעון השמים נסתרה [איוב כח, כא] לא ידע אנוש ערבה ולא תמצא בארץ חסידים [איוב כח, יג]

הכי מפרש לה בקדושין: והכא גבי דתנא דבי ר' ישמעאל במים במים שני פעמים כו'. תמה דר' ישמעאל תני ביי"ג מדות התורה נדרשת והא איכא טפי הך מדה דשני כללות הקמוכו' דדרשין ברבם ומעט: בשבועות נסב לה כר' עקיבא ולא סבר לה. זמנין דלא צעי למימר הכי בפרק כסוי הדם (חלון דף פה:) גבי רבי חיא דנפל ליה. וניכס בכתני' וא"ל רבי צא ונחזור ופרוך ולימא ליה צא וטרוף דהא רבי ראה דבריו של ר"ש בכסוי הדם ושאם בלשון חכמים דשחיטה שאינה ראוייה לא שמה שחיטה ולא צעי למימר תני לה ולא סבר לה: ונעלם מעיני אישה מכלל דה"ל ידיעה מעקרא. וי"מ דה"ל ידיעה שנטמאת דהכי משמע קרא ושאב איש אתה שכבת זרע ונעלם וגו' וקשה לפרוש זה דהיכי דמי אי בשעת השקאה נזכר מן הטמאה למה משקה אותה ואם אינו נזכר אמאי משקה אותה הא צעינן ידיעה מעקרא והוא סבור שלא היתה לו ידיעה מעולם ומיהו יש לנשב דמרי כשאינו נזכר ומי"מ משקה אותה מספק דעיי השקאה יתברר אם היתה לו ידיעה מעקרא או לאו ולפי המפרשים דונעלם קאי אסתירה מרי שפיר דבשעת השקאה זכור מן הסתירה אבל מ"מ קשה אמאי חשיב ליה אין מנקה אם לא בא עליה משנסתרה וי"ל פיון דשכח מוכיח שלא הקפיד ולא חשיב מנקה מעון דאפילו אינו מזהה אעון צניו ובגדויו אין מים בודקין את אשתו בלדיאת בפ"ב דסוטה (דף מז:) ואמר נמי התם אם אתם מקפידין על עצמכם המים בודקין את גשתיכם: ידיעת בית רבו שמה ידיעה. אף על פי שדבר זה לא נעלם ממנו שגם עתה יודע פן ולא אתי למעוטוי אלא תינוק שגשבה וכן בסוטה יודע שאם נטמאה אסורה וגבי תורה נמי אף בשעת העלמה נמי יודע שהיא בעולם: אמר ליה רב פפא לאבויי והא תנן כו' מי אכא דלית לה ידיעת בית רבו. ה"ה דה"מ למפרך אהא דדרש מקרא דונעלם ידיעת בית רבו ומי אכא דלית לה ידיעת בית רבו: שמים שהן ד' בפנים. הכא פיי בקונטרס בפנים הינו הכנסות ובחזן הינו הוצאות ואין נראה מדאצטריך לקמן למימר

והקמפרש הכנסה לאלתר ה"ל לאוכוחי משמים שהן ד' בפנים דהוו כולהו הכנסה ונראה פמו שפרש בקונטרס במסכת שבת (דף ב.) שמים הוצאה והכנסה דחייב של בעל הבית העומד בפנים שהן ארבע הוצאה והכנסה דפטור ובחזן לעני העומד בחזן וריב"א פרש שמים דהוצאה דחייב והוצאה דפטור שהן ד' הכנסה דחייב ודפטור לבעל הבית העומד בפנים וכן לעני העומד בחזן דה"נ מפרש לעיל מתני' דהכא שמים הוצאה דעני ודבעל הבית דעני ודבעל הבית ודכירושלמי בציא אי איכא לפרושי מתני' פמו שפרש בקונט' או בריב"א ואין להאריך ואין להקשות לפרוש ריב"א הא דמפרש ואזל במתני' דשבת כסדר הקונט' הכנסה והוצאה דעני ולא מפרש הוצאה והכנסה דניחא ליה למינקט הכי כזי לקצר פשט עני ידו לפנים או שנטל כו' והוצאה והוצאה היה צריך להאריך ועיי"ל שמים שהן ד' בפנים הינו חייב שחייב ומביא קרבן עליהם בפנים בעזרה דהינו ב' הוצאות וב' הכנסות ושמים שהן ד' בחזן הינו פטור: ומאי שנא הכא דתני שמים שהן ד' ותו לא. וא"ת ולישעי דהכא לא מצני תני פי התם משום דדומיא דמראות נגעים קמני כולהו לחיובא וי"ל דשפיר הנה דומיא דמראות נגעים הואיל ואיכא בהו ד' לחיובא והר"ר משה פרש משום דומיא דמראות נגעים אין לו להניח מלפרש דיני שבת אבל בתר דמסיק דהכא לאו עקר שבת הוא פריך שפיר והא דמיא דמראות נגעים קמני: אבות תני תולדות לא תני. אע"ג דדמראות נגעים תני אבות ותולדות התם משום דאי אפשר למצוא ב' שהן ד' בענין אחר: והא ויצאות קמני. לפי הפשט משמע דלא פריך אלא אהך דהכא משום דלא תני פטורי אבל אהיהא דשבת דתני חייבי ופטורי ניחא ליה ותמה דהיכי משפחת לה בהוצאות גרידא ב' שהן ד' לבעל הבית וכן לעני ומפרש ר"י דהשתא חשיב אף פטור דפטור ומתר דמשפחת כל

ריבויי ומיעוטי. אין, בעלמא כללי ופרטי דריש; והכא היינו טעמא – בדתנא דבי רבי ישמעאל.⁽ⁿ⁾ דתנא דבי רבי ישמעאל: "במים" "במים" שני פעמים – אין זה כלל ופרט, אלא ריבה ומיעט.^(a) ורבנן – אמר רבינא, כדאמרי במערבא: כל מקום שאתה מוצא שתי כללות הסמוכות זה לזה, הטל פרט ביניהן, ודונם בכלל ופרט. השתא דאמרת רבי כללי ופרטי דריש, בעל בורחיה קשיא שבועות! אלא בשבועות נסיב אליבא דרבי עקיבא, וליה לא סבירא ליה. גופא – מניין שאינו חייב אלא על שיש בה ידיעה בתחלה וידיעה בסוף והעלם בינתיים? תלמוד לומר: "ונעלם" "ונעלם" שני פעמים. דברי רבי עקיבא. רבי אומר: אינו צריה, הרי הוא אומר "ונעלם" – מכלל שידע, "והוא ידע" – הרי כאן שתי ידיעות. אם כן, מה תלמוד לומר: "ונעלם"? לחייב על העלם טומאה ועל העלם מקדש. אמר מר: "ונעלם" – מכלל שידע. מאי משמע? אמר רבא: מדלא כתיב "והיא עלומה ממנו".^(b) אמר ליה אבוי: אלא מצתה, גבי סוטה דכתיב: "ונעלם מעיני אישה" – מכלל דהוי ידע מעיקרא?! אי הוה ידע, מי בדקו לה מיא?^(c) והא תניא: "ונקה האיש מעון והאשה ההוא תשא את עונה" – בזמן שהאיש מנוקה מעון, המים בודקין את אשתו; אין האיש מנוקה מעון, אין המים בודקין את אשתו! ותו, גבי תורה דכתיב: "ונעלמה מעיני כל חי ומעוף השמים נסתרה" – מכלל דאיכא דהוה ידע ביה? והכתיב: "לא ידע אנוש ערבה"! אלא אמר אבוי: קסבר רבי, ידיעת בית רבו שמה ידיעה. אמר ליה רב פפא לאבוי: אלא דקתני "אין בה ידיעה בתחלה ויש בה ידיעה בסוף" – מי איכא דלית ליה ידיעת בית רבו? אמר ליה: אין, משפחת לה בתינוק שגשבה לבין הגוים.⁽ⁿ⁾ יציאות שבת שמים שהן ארבע. תנו התם: יציאות שבת – שמים שהן ארבע בפנים, ושמים שהן ארבע בחוץ. מאי שנא הכא דתנא "שמים שהן ארבע" ותו לא, ומאי שנא התם דתני "שמים שהן ארבע בפנים ושמים שהן ארבע בחוץ"? התם דעיקר שבת הוא, תני אבות ותולדות. הכא דלאו עיקר שבת הוא – אבות תני, ותולדות לא תני. אבות מאי נינהו – יציאות; יציאות תרתי הויין!^(b) וכי תימא: מהן לחיוב ומהן לפטור; והא דומיא דמראות נגעים קתני – מה התם כולהו לחיובא, אף הכא כולהו לחיובא! אלא אמר רב פפא: התם דעיקר שבת, תני חייבי ופטורי; הכא, חייבי תני ופטורי לא תני. חייבי מאי נינהו – יציאות; יציאות תרתי הוא דהויין! שמים דהוצאה ושמים דהכנסה. והא "יציאות" קתני! אמר רב אשי: תנא, הכנסה נמי "הוצאה" קרי לה. ממאי?

דתנן:

והקמפרש הכנסה לאלתר ה"ל לאוכוחי משמים שהן ד' בפנים דהוו כולהו הכנסה ונראה פמו שפרש בקונטרס במסכת שבת (דף ב.) שמים הוצאה והכנסה דחייב של בעל הבית העומד בפנים שהן ארבע הוצאה והכנסה דפטור ובחזן לעני העומד בחזן וריב"א פרש שמים דהוצאה דחייב והוצאה דפטור שהן ד' הכנסה דחייב ודפטור לבעל הבית העומד בפנים וכן לעני העומד בחזן דה"נ מפרש לעיל מתני' דהכא שמים הוצאה דעני ודבעל הבית דעני ודבעל הבית ודכירושלמי בציא אי איכא לפרושי מתני' פמו שפרש בקונט' או בריב"א ואין להאריך ואין להקשות לפרוש ריב"א הא דמפרש ואזל במתני' דשבת כסדר הקונט' הכנסה והוצאה דעני ולא מפרש הוצאה והכנסה דניחא ליה למינקט הכי כזי לקצר פשט עני ידו לפנים או שנטל כו' והוצאה והוצאה היה צריך להאריך ועיי"ל שמים שהן ד' בפנים הינו חייב שחייב ומביא קרבן עליהם בפנים בעזרה דהינו ב' הוצאות וב' הכנסות ושמים שהן ד' בחזן הינו פטור: ומאי שנא הכא דתני שמים שהן ד' ותו לא. וא"ת ולישעי דהכא לא מצני תני פי התם משום דדומיא דמראות נגעים קמני כולהו לחיובא וי"ל דשפיר הנה דומיא דמראות נגעים הואיל ואיכא בהו ד' לחיובא והר"ר משה פרש משום דומיא דמראות נגעים אין לו להניח מלפרש דיני שבת אבל בתר דמסיק דהכא לאו עקר שבת הוא פריך שפיר והא דמיא דמראות נגעים קמני: אבות תני תולדות לא תני. אע"ג דדמראות נגעים תני אבות ותולדות התם משום דאי אפשר למצוא ב' שהן ד' בענין אחר: והא ויצאות קמני. לפי הפשט משמע דלא פריך אלא אהך דהכא משום דלא תני פטורי אבל אהיהא דשבת דתני חייבי ופטורי ניחא ליה ותמה דהיכי משפחת לה בהוצאות גרידא ב' שהן ד' לבעל הבית וכן לעני ומפרש ר"י דהשתא חשיב אף פטור דפטור ומתר דמשפחת כל

א מיי' פב' מהל' סוטה הל' ח, סמג עשין מה:

 עין משפט נר מצווה

א מו"י פז' מהל' שבת הל' א, סוג לאוין סה:

ב מו"י פא' מהל' טומאת צרעת הל' ב:

מי לא עסקינן דמעיל כו'. ואם תאמר ומאי שנא דתני תולדה דהוצאה משאר תולדות של אבות ועוד תמה דקתני סיפא דרי אלו מ' אבות מלאכות חסר אחת משמע דלא תני שום תולדה וי"ל דנזאי המוציא מרשות לרשות עקרה לא תנא אללא משום הוצאה אלא דכיל הכנסה דרך הקרה ור"ת פי' משום דהוצאה ודכנסה גרועות הן והי חדוש תנא לה להכנסה לחודה בזה: וקמפרש הכנסות לאלתר. ריב"א לא גרים לאלתר דבלא לאלתר מוכח שפיר דלא מצינן לאשכוחי ב' דהן ד' בפנים וכן בחוץ בלא הכנסות ומיהו לפי מאי דפרשית לעיל גרם ליה שפיר: דבא אמר רשיות קתני. פי' בקוני' בפ"ק דשבת (דף ב:) יציאות השבת שמים פלומר שפי רשיות רשות הרפים ורה"י ועל ידיהם יש לך ד' אסורים בפנים וד' בחוץ ולפרשו לא ה"ל למתני וב' דהן ארבע בחוץ אלא ושהן ד' בחוץ לכן מפרש ר"י דה"ק ברשיות שבת יש ב' חיוכים דהן ד' בפנים וב' חיוכים דהן ד' בחוץ: דבא אמר. יש שמוחקים רב אשי בתירוצא דלעיל דתנא הכנסה הוצאה קרי לה דהש"ס לא היה קובע דברי דבא אחר רב אשי דביום שמת דבא נוולד רב אשי ואין למחקו בשביל כך דמלתא דרבא לא קאי לתרוצי קשיות ורבא לא בא אלא לנשב דמתני' דקתני יציאות ולא קתני הוצאות דיציאות משמע מוצאות ומבואות דהיינו רשיות והש"ס קבעה באלן משום דבבבי מתרצא פרבא דהא יציאות קתני מדע דאי בא לתרץ מי דוחקו לומר בן הא ע"כ תנא

הכנסה הוצאה קרי לה מההיא דהמוציא מרשות לרשות: שנים דהן ד' בזהרת כו'. סדר לבנויותן שלג צמר לבן סיד ההיכל וקרום ביצה והיה נראה לומר דכל למעלה משלג בכלל שלג ומצמר ועד שלג בכלל צמר ומסיד ועד צמר בכלל סיד ומקרום ועד סיד בכלל קרום והיה אתי שפיר הא דתנן במסכת נגעים (פ"א משנה ד) ע"ב מראות דהרבה מראות נגעים יש אצל אין לחלקם לענין צרוף אלא לארבעה אצל קשה דהיכי פריך לקמן ויאמרו מקרום ביצה ולמעלה טמא ומצטרף איך היינו מחלקים אותן לד' מראות הללו ויאמר הייתי יודע סדר צרופו אם לא מנאם לכן נראה דאין דרך הנגע לבא אלא בד' מראות הללו ואין מראות אחרות ביניהם וכן פרש בקונט' בסמוך וע"ב דחשב במסכת נגעים חשיב פתיכי או נגעי פתים ובגדים בדפי' דמתני' ומיהו אפשר שבכל אחד יש כמה מראות שיש שלגים לבנים זה מזה וכלן מראה שלג וכן צמר לבן נקי בן ויומו דמפרש לקמן לבן מצמר אחר והכל מראה צמר וכן סיד וקרום אצל לעולם לא יבא הנגע כ"א בד' מראות הללו: שאת צצמר לבן. הש"ס מקצר ומחלג דר"מ דאמר בריש מסכת נגעים שאת פקרום ביצה שניה לה צצמר לבן ונראה דצמר לבן דר"מ לא אירי בגוף בן ויומו כמו חכמים אלא צמר שאינו נקי ונשחור מסיד דאין סבירא דלשאת שיהא שחקה מפלן שמהיה תולדתה לבנה מתולדה דבהרת שיהא לבנה מפלן: אם בן טהרת סיד מלצרף. תמה תקשה נמי ליה טהרת בזהרת מלצרף דאי בבהי סיד איבא צמר דעדיף מסיד ואי בבהי צמר לאו מנה הוא ובקונטרס פרש דבהרת ושאת שמצטרפים בדדדשינן בת"כ והיה מלמד שמצטרפים זה עם זה וקשה דא"כ תולדות נמי יצטרפו וע"ק דבירושלמי בריש מביאיתן אומר רבי יוסף ב"ר בון

והיו אין פתוב באלן אלא והיה מלמד שאין מצטרפות זה עם זה תני חזקה לנגעי צרעת אין פתוב באלן אלא לנגע מלמד שאין מצטרפות ומיהו יהיה גופה תמה דמיתי לה אהך דמסיק דהם דמצטרפים וצ"ע שם: טהרת סיד ההיכל מלצרף. וא"ת אמאי לא מקשה בפשיטות דמתני' דלא בר' עקיבא דבמתני' קתני שניה בסיד ההיכל משמע דמצטרפין סיד עם השלג אצל לא עם הצמר ולר"ע אדרבה מצטרפת עם הצמר ולא עם השלג שבבבא ממנו ב' מעלות וי"ל דה"פ אם נאמר מתני' ר"ע היא וקא דקתני שניה לה בסיד ההיכל לא להצטרף עמהם אלא לומר שתולדה היא ולא תצטרף עם הצמר אע"פ שאין בבבא ממנו כ"א מעלה אחת ור' עקיבא דקתני מזו למעלה מזו לאו שיהא מסיד עם הצמר שאלא יצטרף הסיד עם השלג אע"ג שתולדה היא הואיל ובבבא ממנו ב' מעלות א"כ טהרת סיד ההיכל: אי הכי קרום של ביצה נמי. פרוש אא"ב דמתניתין דלא בר' עקיבא שפיר ויהר"ר משה מאיבר"א פרש אא"ב דר' עקיבא דקאמר זו למעלה מזו מזה נמי דאב דאתא לאוסופי דאפילו סיד וצמר או סיד וקרום מצטרפין אף על גב דלאו בר מנה הוא ומתניתין נמי דקתני ושניה לה כו' סבירא לה נמי זו למעלה מזו אלא דאתא לאשמועינן דאפי' שלג וסיד או צמר וקרום שבבבאות זו מזו שפי מעלות מצטרפין הואיל ובר מנה הוא אתי שפיר דכולהו מצטרפין אהדדי בר משלג וקרום שאין מצטרפין זה עם זה יחד אלא לדידך דפרכת א"כ טהרת סיד ההיכל אם בן סבירא לך דלרבי עקיבא לעולם לא מצטרפין אלא עם סמוכה מעלה אחת ולמתני' אין מצטרפין אלא אם בן בר מנה ואי אתיא מתניתין פרבי עקיבא לא מצטרפין אלא אב ותולדה דיהא שיהא בבבא מעלה אחת א"כ קרום נמי תקשי לך:

שבועות שתיים פרק ראשון שבועות

דתנן בענין אבות מלאכות המוציא מרשות לרשות: מי לא עסקינן דקא מעיל

”דתנן: המוציא מרשות לרשות חייב. מי לא עסקינן דקא מעיל עיולי – וקא קרי ליה ”הוצאה”? ^(א)**”ודלמא קא מפיך מרשות היחיד לרשות הרבים? אם כן, ניתני ”המוציא מרשות היחיד לרשות הרבים”;** **מאי ”מרשות לרשות”?** **דאפילו מרשות הרבים לרשות היחיד, וקא קרי לה ”הוצאה”.** **וטעמא מאי? תנא, כל עקירת חפץ ממקומו – ”הוצאה” קרי לה.** **אמר רבינא: מתניתין נמי דיקא, דקתני: ”יציאות שבת שתיים שהן ארבע בפנים ושתיים שהן ארבע בחוץ”, וקא מפרש הכנסה. שמע מינה. רבא אמר: רשויות קתני – רשויות שבת שתיים.** ^(ב)**מראות נגעים שנים שהן ארבעה. תנן היום: מראות נגעים – שנים שהן ארבעה: בהרת – עזה בפשלג, שניה לה – פסיד ההיכל, שאת – בצצמר לבן, שניה לה – פקרום ביצה. אמר רבי חגיגא: מאן תנא מראות נגעים? דלא ברבי עקיבא. דאי רבי עקיבא, ביין דאמר: זו למעלה מזו וזו למעלה מזו, אם בן טיהרת סיד היכל מלצרה. ביהדי מאן ליצרפיה? ליצרפיה ביהדי בהרת – איבא שאת דעדיפא מיניה. ליצרפיה ביהדי שאת – לאו תולדה דידיה הוא. אי הכי, קרום ביצה נמי – ביהדי מאן ליצרפיה? ליצרפיה ביהדי שאת – איבא סיד דעדיף מיניה, ליצרפיה ביהדי סיד – לאו בר מיניה הוא!**

האי

עיולי דעל ברחך קומא לן נמי בזה דחבי וקרי לה המוציא: הוצאה קרי לה שמוציאה ממקומו: מתני' במסכת שבת דין דהכנסה קרי וציאה דקאמר וציאות השבת שמים וכו' ופרש הכנסה לאלתר דקתני דהם ביצד העני עומד בחוץ ובעל הבית בפנים פשט העני את ידו לפנים ונתן לתוך ידו של בעל הבית דהיינו הכנסה: תנן דהם בתחלת מסכת נגעים: שנים דהן ארבעה מראה לשון זכר הוא להכי תנן להו בלשון זכר בדכתיב (ויחזקאל א':כ"ח) מראה הנגה סביב הוא מראה דמות בבור ה' ונז': שנים פתובין שאת ובהרת דספחת אינו שם נגע דלקמן אלא לשון טפל ללחרים: דהן ארבעה יש לך לרבות להם ב' תולדות מרבניא דספחת דלקמן: בזהרת עזה בשלג וכו' עזה לבנה ביותר ולקמן מפרש מנא לה: שניה לה פסיד ההיכל דאע"ג דצמר לבן עזה לבנויותו מסיד על ברחך שאת שיהא אב קרוב אל לבנויותו של בזהרת הוא אלא שבבבא ממנו משט מתוך שאינו לבן פמוהו וכל דבר שחור נראה בבבא מן הלבן ולפיכך נקרא שאת והשניות שנתרבו להם סיד וקרום ביצה והסיד לבן מן הקרום ולמטה מן הקרום אינו נגע אלא בזהק וטהור הוא ושני מראות של תולדות הלבנה לבא הלבן הבבא לבא הבבא הלכך סיד לבזהרת וקרום לשאת ורבה הפתוב את התולדות להצטרף עם אבותיהן לכגרים שיהא שפור נגע: מאן תנא מראות נגעים

גרסינן ולא גרסינן שנים דהן ארבעה דבלי ענמא דכי אית להו אלא דכי קאמר מי שנה משנה זו בלשון אבות ותולדות דלא בר' עקיבא דאי בר' עקיבא ביין דאמר לקמן מראות נגעים זו למעלה מזו נשנו בסדר מעלתן השלג והצמר והסיד והקרום ואמרין לקמן שבסדר משנתן הן מצטרפין זה לזה ואין אחד מצטרף לבבבא הימנו שפי מעלות אלא מעלה אחת: אם בן דהוא שגאלן אבות ותולדות: טהרת מראה הסיד מלצטרף דמדתניה לסיד שניה לבהרת ולא תעיה נמי שניה לשאת וברי אף משאת היא פחותה ש"מ סבירא לה לנחא דלא בת מנה דשאת היא ולא מצטרפא בזהה ומסתא בבהי מאן נצרפה אי בבהי בזהרת אביה הא איבא שאת שיהא צצמר דעדיפא מנה בלבן נמצאת בזהרת למעלה מן הסיד שפי מעלות ור' עקיבא זו למעלה מזו בשני: נצרפיה בבהי שאת שיהא מעלה אחד: לאו תולדה דיהא דהא שקלת לה מנה ושיותה מין בזהרת ולר' עקיבא דכי אבעי ל' למיתנא בזהרת עזה בשלג ושאת צצמר לבן ושניה לה סיד ההיכל וקרום ביצה דנמצי למימר פולהו מינא דבהדי ניניהו ובהרת ושאת מצטרפין ושאת וסיד נמצא לו צרוף לסיד והכי אמרינן בת"כ בבהרת ושאת דמצטרפי והיה מלמד דמצטרפין זה עם זה אצל השתא דמחלקת תולדה לזו ותולדה לזו סבירא לן שאין מצטרף כל אחד אלא עם אביו: אי הכי דאית ליה לר"ע דלא מצטרפי לבבבא ממנו שפי מעלות: קרום של ביצה נמי אמאי לא קשיא לך בבהי מאן נצטרפה אי בבהי שאת אביו איבא סיד דעדיף מנה דרי השאת בבבא שפי מעלות: נצרפיה בבהי סיד לאו בר מינה הוא שחינה תולדה לבא אחד:

 מסורת הש"ס

א שבת ב:

ב משנה נגעים

 גליון הש"ס

גמ' תנן היום מראות נגעים. עי' בסוגיא זו בתשובת דברי ריבות סי' כ"ה:

 תורה אור השלם
--

אדם בייחזה בעור-בשרו שאת או-ספחת או בזהרת ומה בעור-בשרו לנגע צרעת והובא אל-אחרו הפהו או אל-אחד מבניי הפהנים (ויקרא יג, ב)

[illegible]

פרש בקונטרס דלר' עקיבא סיד וקרוס הו
תרוניו תולדה דשאת וספחת אשאת קאי
ולא אפדקת והא דקבצי בסמוך טפלה
לדקרת מנא לה לרצנן קבצי דלרבי עקיבא
אין לדקרת טוס טפלה וכן פרש לקמן
וקאי דהא בקונטרס פרש בעצמו דאית
ליה לר' עקיבא ב' שהן ארבע וכן נמי מוכח
בסמוך דקאמר מפני מה אמרו מראות
נגעים שנים שהן ארבעה כו' ושנים שהן
ארבעה משמע שמכל אב יוצאה תולדה אחת
כמו שנים שהן ארבע דשבת וידיעות
ושבועות ועוד בין דלספחת לא קאי אלא
אשאת מנ"ל לרבות שתי תולדות לא נרבה
לה כ"א סיד אכל קרוס ניקא דטאור ועוד
דאמר לקמן משל דרצנן למה הדגדג דומה
לתרי מלבי ותרי אפרכי מלכו? של זה למעלה
ממלכו של זה ופריך האי זו למעלה מזו הו
למעלה מזו כו' והניו כרבי עקיבא משמע
דלרבי עקיבא נמי יש לכל אב תולדה לכך
נראה לפרש דלר' עקיבא נמי סיד תולדה
דדקרת ואפ"ה אין מצטרפת עמה הויאל
שגבוהה ממנה שתי מעלות אכל עם השאת
מצטרפת שאין גבוהה הימנה אלא מעלה
אחת והא דקאמר האי לאו בת מנה הוא
הניו אם מתניינו בר' עקיבא איתא וקרוס
שהיא תולדה דשאת מצטרפת עמה ואע"ג
דמרחקא טובא מדכתיב טפי ספחת אשאת
מפדקת מדלא כתיב ונשאת ולדקרת
ולספחתיהם והשתא הא דקבצי לקמן
טפלה לדקרת מנא לה בעי נמי לר"ע: מפני
מה אמרו. פרוש למה הסיירו כלל שמויתיו:
והאמרו מקרוס ביצה ולמעלה טמא
ומצטרפין. פרוש ויפרשו ומצטרפין זה לזה
הסמוכים במעלה אחת דאם לא ויפרשו הנה
אמינא דכוננו מצטרפי בדידי הדדי ואע"פ
שלא הייתי יודע כל דיו צרופן בגנו קרוס
בדידי צמר בזה לא היה חושש דהשתא נמי
דמי ב' שהן ד' לא שמעינן כל סדר צרופן:
כל כהן שאינו בקי בזה ובשמויתיו כו'.
בשאיין וישראל חכם עמו דאם וישראל בקי
דאל אמר טמא והוא אומר וישראל בקי הניו
יש צרכין (דף ג. וסג) ואם תאמר ומה לנו
ול אחר המסבירי ויש לומר בגנו שהמסביר
ואחד גפל לתוכו וי"ב. כאן לא כפל טפות
מועט שמוסיפין עליו נפר:

בַּל חַד לְעֵלְיוֹן שְׁלוֹ אֲמָרִי וְהָא מַסְבָּרָא יִדְעִינוּ
בְּחִיבֵי וְהַכְּתוּב מַעִיד שֶׁכִּהְרֵת לְבָנָה בְּדִלְקָמָן
וְהַקְּרוֹס תִּתֵּן לְשֹׂאת שָׂאֵם בְּחֵתָה לָתֵן מִרְחָה סוּד
לָה טִמָּא וּמַצְטָרְפִין דְּאִי הִוָּה תֵּנִי הִבִּי לֹא הִוָּה
תֵּנִי תוֹלְדוֹת וְהַלְכָךְ עַל בְּרַחֲקָה הוּא שֹׂאת דְּרַבִּי
וְיִקְרוּס וּמַצְטָרְפִין שְׁלָג עִם הַצֶּמֶר וְהַצֶּמֶר עִם
לְשֹׁלֵג לֹא בְּסֶדֶר מַעֲלוֹת וְלֹא מִן הַמַּקְרָא אֲלֵא
מִזְמָרוֹ מִקְרוֹס וּלְמַעֲלָה טִמָּא וּמַצְטָרְפִין וְהַכֵּל
הַיָּה מִבּוֹן מֵאֲלֵנִי שְׁאִין לָךְ אִדָּם מְסַדְּרוֹן אֲלֵא
מִסִּיד וּלְמַעֲלָה וְתֵנָּה הוּא דִּלָּא קָפִיד לְחַמְשָׁב
שֶׁנִּפְלִי לְתוֹכּוֹ טַיִי דֵּם מִכְּלָל דְּבִפְתוּרָא קִיאָמֵר:
דֵּם שֶׁבִּדְמָם וּכְרַת בְּמִקְרוֹס אַחֵר בְּגוֹן טַפְתָּ דֵּם
מִשָּׁל סִיד וְשָׁל סִיד דִּהָה הִיאָמָה וּמִדְּחִמֵּנִי הִבִּי

נַחֲלָה לֹא קָדְשָׁהּ וְלִשְׁמֵחַת וְלִסְפֻּחַת לֹא עַל גֵּב דִּמְנַחְתָּהּ מִנֵּה טוֹבָה
הָאִי מֵאִי? בְּשִׁלְמָא בְּלֹא סִיד הֵיכַל, קְרוּם בִּיצָה לֹא
קִשְׁיָא – דְּאָף עַל גֵּב דְּקְרוּם בִּיצָה מִתַּתַּי דְּשִׂאת,
רַחֲמֵנָא אָמַר "וְלִשְׁמֵחַת וְלִסְפֻּחַת" – סִפְחַת טְפִילָה
לְשִׂאת, אָף עַל גֵּב דִּמְנַחְתָּהּ מִנֵּיהּ טוֹבָא. אֲלֹא סִיד
הֵיכַל – קִשְׁיָא, אֲלֹא מַחוּרְתָּהּ מִתְּנִיתִין דְּלֹא פְּרַבִּי
עֲקִיבָא. וְהֵיכָא שְׁמַעִינוּ לְרַבִּי עֲקִיבָא זֶה לְמַעְלָה
מִזֶּה? ⁽⁸⁾ אֵילִימָא מִהָא – דִּתְנִינָא: אָמַר רַבִּי יוֹסִי, שָׂאֵל
יְהוֹשֻׁעַ בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא מִרַבִּי עֲקִיבָא: מִפְּנֵי מָה
אָמְרוּ מֵרְאוֹת נְגָעִים שְׁנַיִם שָׁהוּ אֲרַבְעָה? אָמַר לוֹ:
וְאִם לֹאוּ, מָה יֹאמְרוּ? יֹאמְרוּ מִקְרוּם בִּיצָה
וְלִמְעֵלָה טִמְא! ⁽⁹⁾ אָמַר לוֹ: לֹאמַר שְׁמַצְטְרָפִים זֶה
עִם זֶה. אָמַר לוֹ, וְיֹאמְרוּ: "מִקְרוּם בִּיצָה וְלִמְעֵלָה
טִמְא, וּמַצְטְרָפִין זֶה עִם זֶה!" אָמַר לוֹ: לֹאמַר לָהּ, כָּל
כְּהֵן שְׂאִינוּ בְּקִי בָּהֶן וּבִשְׁמוֹתֵיהֶן, אֵינּוּ רוֹאֶה אֶת
הַנְּגָעִים. וְאֵילוּ "מִסִּיד הֵיכַל וְלִמְעֵלָה" – לֹא קִאָּמַר;
מִדְּלָא אָמַר לִיהּ, שְׁמַע מִינָּה דְשְׁמִיעַ לִיהּ לְרַבִּי
עֲקִיבָא דָּאָמַר: כּוֹלְהוּ לְכַהֲדִי שִׂאת מַצְטְרָפִין.
וְדִלְמָא "שִׂאת וְתוֹלְדָתָהּ", "כְּהֵרַת וְתוֹלְדָתָהּ"?
יֹאֲלֵא מִדְּרַבִּי חֲנִינָא – דָּאָמַר רַבִּי חֲנִינָא: מִשָּׁל דְּרַבִּי
עֲקִיבָא לָמָּה הִדְבֵּר דּוּמָה? לְאֲרַבְעָה כּוֹסוֹת שֶׁל
חֶלֶב, אֶחָד נָפְלוּ לְתוֹכוֹ שְׁתֵּי טִיפִין שֶׁל דָּם, וְאֶחָד
נָפְלוּ לְתוֹכוֹ אֲרַבַּע טִיפִין שֶׁל דָּם, וְאֶחָד נָפְלוּ
לְתוֹכוֹ שְׁמוֹנֶה, וְאֶחָד נָפְלוּ לְתוֹכוֹ שְׁתֵּים עָשָׂר
טִיפִין – וְאָמַר לָהּ: שֵׁשׁ עָשָׂר טִיפִין – שְׁכוּלִין
מֵרְאוֹת לֹכֶן הֵן, אֲלֹא שְׁזָה לְמַעְלָה מִזֶּה וְזֶה לְמַעְלָה
מִזֶּה. אֵימור דְּשִׁמְעַת לִיהּ לְרַבִּי עֲקִיבָא – בִּפְתוּהּ;
בְּחִלּוֹק מִי שְׁמַעַת לִיהּ? ⁽¹⁰⁾ וְכִי תִימָא כִּי הֵיכִי
דְשִׁמְעַת לִיהּ בִּפְתוּהּ, הֵכִי שְׁמַעַת לִיהּ בְּחִלּוֹק;
וּבִפְתוּהּ גּוֹפִיָּה מִי שְׁמַעַת לִיהּ? וְהִתְנַיָּא, רַבִּי
עֲקִיבָא אוֹמַר: אֲדַמְדֵּם שְׁבֻזָּה וְשְׁבֻזָּה כְּזִין הַמְּזוּג
בְּמַיִם; אֲלֹא שֶׁל כְּהֵרַת עֲזָה בְּשִׁלְגָּהּ, וְשֶׁל סִיד דִּיהָ
הַיִּמְנָה.

וְאֵם

וְאֵנוּ לְמַדִּין עֶדֶר מִשְׁנַת אֲבִיו:
מִקְרוֹס בִּיצָה וּלְמַעֲלָה טֹמֵא
ג. מִנָּה שִׁמְעַ לְיָהּ מִנָּה כּוֹלְהוּ
דְּאִי עֲלֵקָא דְעֵתָךְ מִשְׁנַת אֲבִיו
אֶת קְרוֹס בִּיצָה דְּכִי הִנֵּה לְיָהּ
מִצְטַרֵּף מִסִּיד וּלְמַעֲלָה טֹמֵא

ליון לְהָרֶם בְּפָנָי עֲצָמוּ מִמִּילָא
חֲזוֹן מִרְאֹת בְּלִבָּן מִקְרוֹם
הַבֵּת תּוֹלְדָה לָזֶה וְתוֹלְדָה לָזֶה
יוֹם הָבִי הָיָה לִיָּה לְמִימֵר וְלֹא
אוֹתָבָה הָבִי ש"מ שִׁמְעַע לִיָּה שְׁאִיר
נִכְסֵדֵר גְּרִיפֵן הָבִי קֹא"ל זֹו לִ
הַשְּׁתִּיָּהוּ תּוֹלְדָה לְשְׁתִּיָּהוּ דְּהָא
יֵן דְּרַחֲמֵנָא יִהְיִינָהוּ לִיָּה טְפִלָּה
קֹאמֵרִינוּ וְכָל מַה שְׁאֵלֵם וְכָל
בְּהִרְתָּ וְתוֹלְדָתָה שִׁמְעַע לִיָּה וְהָ
בְּנֵי: פְּתוּרָה מַעֲרֵב הוּא נִנְע לְבָן
בְּפִן לְשׁוֹן מִשְׁנֵה וְהָבִי קֹאמֵר
חֲזוֹן וְסִבִּיבּוֹתָיו לְבָן. אֵלֶּה שְׁאֵלָה
מִלֵּג וְסִיד קֹאמֵר אֵלֶּמָא סִיד מִשְׁ

וּמִשְׁנֵינִי הָאִי מֵאִי בְּשִׁלְמָא בְּלֹא סִיד קְרוּס
בְּתִיב מִשְׁמַע לְשָׂאת וּלְסַפַּחַת וּלְנִטְפֹל עִמָּה
ש"מ דְּרִבִּי לֶה רַחֲמָנָא טוֹפְלָה וּטְפֹלָה כָּל
שֶׁהוּא בְּמִשְׁמַע וּבִלְבָּד בְּיָהּ מִמְרָאוֹת נִגְשִׁים:
וְאָף ע"ג דְּמִנְחָתָא מִנָּה טוֹבָא וּס"ל לר"ע
לְגִשָׁאת רַבִּי לְבִדְרֶת לֹא רַבִּי דָּהָא סַפַּחַת
בְּשָׂאת הוּא דְּכִתִּיב הִלְכָּךְ שָׂאת הוּא
דְּמַצְטְרָפָא לְבִדְרֶת דְּסֻמוּכָה לֶה וּכְתִיב וְיָהּ
מִלְמַד שְׁמַצְטְרָפִין וְסִיד לְשָׂאת מִמּוּלָא דָּהָא
דְּקִימָא לֶה וְכֵן קְרוּס לְשָׂאת דְּסַפַּחַת בְּשָׂאת
בְּתִיבָא וְרַבִּי לֶה תוֹלֵדָה חֹז לְמַעְלָה מִזֹּד דְּר'
עֻקִּיבָא בְּסִיד וְשָׂאת וּבִדְרֶת מִתּוֹקֶס: אֵלָּא
סִיד הָיִיכַל כִּי מִפְּלֶגֶת לִהּ בְּתִרְתִּי מִינִי זֹו
תוֹלֵדָה לִזֹּו חֹז תוֹלֵדָה לִזֹּו: קִשְׁיָא הִיאָךְ
יִצְטָרֵף בְּדֶרֶת לְסִיד וּתוֹלֵדָתוֹ לְרַבִּי עֻקִּיבָא
לְדִיתָּ לִיה זֹו לְמַעְלָה מִזֹּד דָּהָא לִיכָא לְמִימַר
לְרַבִּי עֻקִּיבָא דְּכִי הִיכִי דְּאִתְרַבְּאִי טוֹפְלָה
לְשָׂאת מִמִּשְׁמַעוֹת אִתְרַבְּאִי טוֹפְלָה מִי
לְבִדְרֶת מִדְּרָשָׁא בְּלִאֲמַר לְקָמֵן לְרַבְּנָן דֹּא"כ
זֹו לְמַעְלָה מִזֹּד דְּרַבִּי עֻקִּיבָא הִיכָא אִיתָּה
אֲבוֹת וּתוֹלְדוֹת הוּא דְּאִיבָא וְאִין בְּהֶם צְרוּף
אֵלָּא לְגִבּוֹף מִמֶּנּוּ שְׁתֵּי מַעְלוֹת: וְהִיכָא
שְׁמַעֲיִין לִיה לְר' עֻקִּיבָא דְּקִפְד אֲסִדֵּר
מַעְלוֹת לְצְרוּף: וְהוֹשַׁע בְּנוֹ שֶׁל ר' עֻקִּיבָא
הוּא יְהוֹשַׁע בֶּן קִרְחָה שֶׁר' עֻקִּיבָא קִרַּח הִיָּה
בְּדִלְחִמִּי בְּבִכּוֹרוֹת (דף נח.) חִיז מִן הַקִּרַּח
הַזֶּה: מִפְּנֵי מָה כּוֹ' בְּדִמְפָּרֶשׁ בְּשֵׁי וְאֵלָּו
יִאֲמָרוּ מִקְרוּס כּוֹ: וְאִם לֹא מָה יִאֲמָרוּ
מִחֲזַר הִיָּה שְׁמַפְרֶשׁ מָה הוּא שׂוֹאֵל: יִאֲמָרוּ
מִקְרוּס בִּיצָה וְלִמְעֵלָה טִמְא אַחֲרֵי שֶׁאִין לָנוּ
חֲלוּק בְּמִקְרָאוֹת לְבָן לְמַעְלָה מִקְרוּס בִּיצָה
אֵלָּא ד' מִקְרָאוֹת הֵלְלוּ יִאֲמָרוּ כָּל מִרְכָּה לְבָן
שֶׁהוּא מִקְרוּס וְלִמְעֵלָה טִמְא דְּקִימָא לָן
(פסחים דף ג:) לְעוֹלָם יִסְגֶּה אֲדָם לְתַלְמִידוֹ
שֶׁדֶר הַגִּרָּה וְלָמָּה הִזְכִּירוּ שְׁמוֹתָן: אָמַר לוֹ
לְיוֹמֵר לָךְ שְׁמַצְטְרָפִין זֶה עַם זֶה לְכָךְ שֶׁנֶּאֱמָר
וְסִדְרָם לְיוֹמֵר לָךְ שְׁפִסְדֵּר הִיָּה מִשְׁנֵתָן וְכָךְ
שֶׁדֶר צְרוּפֶס וְעֵזִיז אִין אִנּוּ יוֹדְעִין בְּאַחֶה
סִדֵּר הוּא שׁוֹנֶה אוֹתָן וּמִתְשׁוּבוֹת בְּנוֹ אִנּוּ
בְּאִין לְלַמֵּד: אָמַר לוֹ וְיִאֲמָרוּ מִקְרוּס בִּיצָה

וּלְמַעֲלָה טָמֵא וּמַצְטַרְפִּין זֶה עִם זֶה וּמִתְשַׁבְּחִין
וְאֵלּוּ מִסִּיד וּלְמַעֲלָה לֹא קָאָמַר לִיָּה יֵאָמַר
וּמַצְטַרְף וּמִסִּיד וּלְמַעֲלָה טָמֵא וּמַצְטַרְף: שֶׁ
בִּפְּהֵי שָׂאת מַצְטַרְפִּין עֲלֵינוּ אֶחָד לַשְּׁתֵּי תוֹלָדֵי
בְּסֻדָּר מִשְׁנַתְנוּ תוֹלָדָה לְבִדְרַת סִיד וְתוֹלָדָה
לְמִימַר יֵאָמְרוּ מִקְרוֹם בִּיצָה וּלְמַעֲלָה טָמֵא
וּמַצְטַרְף וּמִדִּי־בֵינֵינוּ עֲלֵינוּ לְסִיד בְּפִנֵּי עֲצֵמוֹ
דְּעֵלְיוֹנוֹ שֶׁל סִיד שֶׁלֵּג שֶׁל קְרוֹם צָמַר דְּבִינוּ דִּשְׁ
וְהַשָּׂאת הַקְּרוֹבָה לָהּ בְּמַשְׁמַע גְּבוּהָ מִמֶּלֶךְ
לְצָמַר מִפְּנֵי שֶׁהוּא קְרוֹב לָהּ לְמִי תַּתֵּן מִקְרָהּ
סֶלְקָא דַּעְתָּךְ לְחַלֵּק תוֹלָדָה לָזֶה וְתוֹלָדָה לָזֶה וְיֵאָמַר
לִיָּה רַחֲמָנָא טַפְלָה וְסֻדָּר מִשְׁנַתֵּנוּ דִּקְא"ל שֶׁשֶּׁשֶּׁסֶּ
הַסִּיד וְהַקְרוֹם דִּקְא לִיָּבֵא לְמִימַר דְּשַׁמַּע לִיָּה
וְזֹכֵר בִּפְהֵי שָׂאת הוּא דְשַׁמַּע לִיָּה מִנֵּה דְמַצְטַרְף
וְיִדְעִין דְּצִרְפוֹ מִקְרָה דְאָמַר"י לְדוֹמָה. הוּא לֹא
בְּסֻדָּר שֶׁזֶן שְׁנִיִּים עֶבְשֵׁי: וְדִלְמָא שָׂאת וְתוֹלָדָה
וּלְמַמְזַל כִּי רֹכְבָל: מִשָּׁל דְּרַבִּי עֲקִיבָא סֻדָּר צִרְפוֹ
שֶׁבִיצָה וְשֶׁבִיצָה עַל פֶּרֶךְ עַל רֹאשׁוֹן וְשֵׁנִי קָאָמַר
בְּחֶלֶב וּמִקְרָאָהּ לֹא אִדָּם וְלֹא לְבָן אֱלֹא כִּיּוֹן
בְּסֻפָּא שְׁמַעִין לְרִישָׁא דְשִׁבְצָה וְשִׁבְצָה דִּקְאָמַר

 עין משפט גור מצוה

א מוי' פא' מהל' טומאת נרעת חל' ו:

וּאִם אִיתָא לְתַנּי שֶׁל צִמְר דִּהּהּ הֵימְנוּ. תַּמָּה דע"כ צִרִיךְ לְמַתְנֵי שְׁלָג וְסִיד וְאִם אִיתָא דְצִמְר אַחֵר שְׁלָג תַּנּי לְהוּ: שֶׁל צִמְר דִּהּהּ הֵימְנָה מַבְעֵי לֵיהּ דִּהּהּ כַּחַת"ק קאי דְקַתְנֵי הַפֶּתוּךְ שֶׁבַשְׁלָג בְּיוֹן הַמְּזוּג בַּשְׁלָג הַפֶּתוּךְ שֶׁבַסִּיד בְּיוֹן הַמְּזוּג בְּחֹלֶב דְבָרֵי ר' יִשְׁמַעֲל רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמַר כּו' וי"ל דְהֵינּוּ דְקַמְשָׁנִי אִמְרֵי אִין בְּדַתְנִיא בְּלוּמַר לֹא נִקַּט סִיד דְנוֹקָא אֶלָּא קאי אַת"ק אוּ שְׁמַא רַבִּי נִתָּן מִיָּדָה נִמִּי בְּמִלְתָּה דְרַבִּי יִשְׁמַעֲל שְׁאֵת בְּמָקוֹם סִיד: וְאִין אַחֲרַת לְבָנָה. וְהָא דְכַתִּיב (תְּהִלִּים קמ"ז:ט") הַיּוֹתֶנּוּ שְׁלָג בְּצִמְר אֹרֶחָה דְקַרָא לְמַתְנֵי שְׁאִינוּ מְצִי בְּמַצֵּי: גְּלִימָא דְכַתְנָא וְשַׁחֲקִיָּה. פִּי בְּקוּינטֹרִם דַּחֲדָשׁ יוֹתַר לָבָן וְלֹא יִתְּכוּ דְבָב' כָּל הַיָּד (גִּדָּה דף יו.) מִשְׁמַע דְשַׁחֲקִים לְבָנִים יוֹתַר וּמַעֲלוּ טָפִי לְבִדְיָהּ אֶלָּא לְעֵגוֹן חֲשִׁיבוֹת נִקַּט לִיָּה דוֹמִיָּא דְכָל הָנָי דְלָעִיל וּמִיָּהוּ בְּגִדָּה י"ל דְמַעֲלוּ לְבִדְיָהּ לְפִי שְׁהַס רַפִּיס יוֹתַר אֲבָל הַקּוּינטֹרִם פִּרַשׁ שֶׁס לְפִי שְׁהַס לְבָנִים יוֹתַר: לֹא הִזְהִיר אֶלָּא עַל טְמֵאִת מַקְדָּשׁ וְהַדָּשִׁינּוּ. פִּרַשׁ בְּקוּינטֹר' אִזְדָּרַת קֳדָשׁ דְכַתִּיב בְּקֻדְשִׁים לֹא יֵאָכַל עַד אֲשֶׁר יִטְהַר וְתַמָּה דְבִפְּרָק בְּתַרָא דַּמְכּוֹת (דף יד:) מִשְׁמַע דְבִין לְרַבִּי יוֹחָנָן וּבִין לְרִישׁ לְקִישׁ אֲחֵי הָאִי קָרָא לְאִזְדָּרַת תְּרוּמָה וְאִזְדָּרַת קֳדָשׁ גִּפְק' לֶן לְר' יוֹחָנָן מִג"ש דְטֵמְאִתָּו טְמֵאִתָּו מִמַּקְדָּשׁ וּלר"ל מַכְבֵּל קֳדָשׁ לֹא תִנֵּעַ ויִתְּכוּ פִירַשׁ הַקּוּינטֹרִם לִהְיוֹת תַּנָּא דְאִמַר בָּב' הָעֶרֶל (יְבֻמוֹת עה. וָשֶׁס) בְּזַב בַּעַל ג' רֵאִיוֹת וּבִמְצָרַע מַחֲלֹט הַכְּתוּב מְדַבֵּר וּמֵאִי אֲשֶׁר יִטְהַר עַד דְמִיתִי בְּפָרָה וְהָנִי אֲמוֹרָאִי דַּמְכּוֹת כְּרַבִּי יִשְׁמַעֲל דַּפְּלוּג עָלָה הָתָם וּמוֹקִי לָהּ בְּתַרוּמָה ור' יוֹחָנָן גּוּפַה מַסִּיק לָהּ בְּפָרָק הָעֶרֶל (יְבֻמוֹת דף עז.) מִשְׁמַה דְרַבִּי יִשְׁמַעֲל אֲחִיתּוּ דְבַר הַשֵּׁנָה בְּזַרְעוּ שֶׁל אַחֲרֵן הָיוּ אוֹמַר זֶה תְּרוּמָה: אִימָא תְּרוּמָה. פִּירַשׁ אִימָא נִמִּי תְּרוּמָה אֲבָל אִין לְפִירַשׁ אִימָא דְנוֹקָא תְּרוּמָה אֲבָל מַקְדָּשׁ וְקֳדָשׁ דְאִיפָא כִּרְת לֹא תַסְגִּי לָהּ בְּקַרְבָּן עוֹלָה וְיֹוֹרֵד דִּהָא בְּסֻמּוּךְ לֹא פִרִיךְ הָכִי אֶלָּא מִשּׁוּם דְכַתִּיב בַּהּ מַעוּטָא וְה"נ דִּהְיָה מְצִי לְמַפְרָךְ אִימָא טְמֵא שְׁמַשׁ שְׁאֵפְשַׁר לְהִיּוֹת אֲסוּר עֲבוּדָה בְּלֹא אֲסוּר מַקְדָּשׁ בְּגוֹן שְׁטוּמָא בְּעוּרָה וַיֵּצֵא בְּלֹא שְׁהִיָּה וְהַפֵּךְ בְּעִזּוּרָא דְרָךְ הַלִּיכְתּוּ בְּדֹאמַר בַּפ"ב לְקַמֹּן (בְּבוּעוֹת דף יו:) אֶלָּא מִשּׁוּם דְהִיא גּוּפַה גָּמַר מִתְּרוּמָה בְּפָרָק אֲלוּ הֵן הַשְׁתְּרִפִּין (סְנֵהֲדַרְיִן דף פג:) לְהָכִי נִקַּט תְּרוּמָה וּמִטְמֵאִת כְּהֵינִס לֹא מְצִי לְמַפְרָךְ שְׁלֹא הִזְהִירוּ אֶלָּא עַל הַמַּת

וְהָכָא כַּתֵּב שֶׁרָן וְיַבְלָה: לֹא אֲשַׁכַּחוּ עוֹן מִיתָה דְמַחֲזִיב עָלֶיהָ קַרְבָּן. תַּמָּה ה"נ לֹא אֲשַׁכַּחוּ עוֹן כִּרְת דְמַחֲזִיב עָלֶיהָ קַרְבָּן עוֹלָה וְיֹוֹרֵד וַיֵּשׁ לִזְמַר דִּהִהוּא טַעֲמָא עַדִּיק לִיָּה טָפִי:

שבועות שתיים פרק ראשון שבועות

וּאִם אִיתָא, "שֶׁל צִמְר דִּיהָהּ הֵימְנָה" מִיבְעֵי לִיָּה! אֲמַרִי: אִין הָכִי נִמִּי, וְהַתְּנִיָּא: רַבִּי נִתָּן אוֹמַר, לֹא שְׁאָמַר רַבִּי עֲקִיבָא "שֶׁל סִיד דִּיהָהּ הֵימְנָה", אֶלָּא "שֶׁל צִמְר דִּיהָהּ הֵימְנָה". וּמַנְלִן דְּבַהֲרַת עֲזָה הִיא? אָמַר אַבְיִי, אָמַר קָרָא: "אִם בַּהֲרַת לְבָנָה הִיא" – הִיא לְבָנָה, וְאִין אַחֲרַת לְבָנָה.^(א) תַּנּוּ רַבְּנֵי: – עֲמוּקָה, וְכֵן הוּא אוֹמַר: "וּמִרְאָה עֲמַק מִזְ הָעוֹר"; כְּמִרְאָה חֲמָה הַעֲמוּקָה מִן הַצֵּל. "שְׂאֵת" – אִין שְׂאֵת אֶלָּא גְבוּהָ, וְכֵן הוּא אוֹמַר: "עַל כָּל הַהָרִים הָרָמִים וְעַל כָּל הַגְּבָעוֹת הַנִּשְׁאָאוֹת". "סַפַּחַת" – אִין סַפַּחַת אֶלָּא טְפִילָה, וְכֵן הוּא אוֹמַר: "וְאָמַר סַפַּחֲנִי נָא". אֲשַׁכַּחוּ טְפִילָה לְשְׂאֵת; טְפִילָה לְבַהֲרַת מַנְלִין? אָמַר רַבִּי זִירָא: נֶאֱמָרָה "לְבָנָה" בִּשְׂאֵת, וְנֶאֱמָרָה "לְבָנָה" בַּבַּהֲרַת: מָה לְבָנָה הָאִמּוּרָה בִּשְׂאֵת – יֵשׁ לָהּ טְפִילָה, אֲף לְבָנָה הָאִמּוּרָה בַּבַּהֲרַת – יֵשׁ לָהּ טְפִילָה. בְּמַתְּנִיתָא תַּנָּא: הֵטִיל הַכְּתוּב לְסַפַּחַת בִּין שְׂאֵת לְבַהֲרַת, לְזִמַּר לָהּ: בִּשְׁם שְׁטְפִילָה לְשְׂאֵת, כֹּה טְפִילָה לְבַהֲרַת.^(ב) שְׂאֵת כְּצִמְר לָבָן. מֵאִי "צִמְר לָבָן"? אָמַר רַב בִּיבִי אָמַר רַב אַסִּי: צִמְר נָקִי בֶּן יוֹמוֹ, שְׁמַכְבָּנִין בּוֹ לְמִילַת. "אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: מִשָּׁל דְּרַבְּנֵי – לָמָּה הִדְבַּר דּוּמָה? לְתַרִּי מַלְכִּי וְלְתַרִּי אִיפְרָכִי; מַלְכוֹ שָׁל זֶה לְמַעְלָה מִמַּלְכוֹ שָׁל זֶה, וְאִיפְרָכוֹ שָׁל זֶה לְמַעְלָה מֵאִיפְרָכוֹ שָׁל זֶה. הָאִי זֶה לְמַעְלָה מִזָּה וְזֶה לְמַעְלָה מִזָּה הוּא! אֶלָּא מַלְכוֹ שָׁל זֶה לְמַעְלָה מֵאִיפְרָכִיָּה דְנִפְשִׁיָּהּ, וּמַלְכוֹ שָׁל זֶה לְמַעְלָה מֵאִיפְרָכִיָּה דְנִפְשִׁיָּהּ. רַב אֲדָא בַר אָבָא אָמַר: כְּגוֹן מַלְכָּא וְאַלְקַפְטָא, רוֹפִילָא וְרִישׁ גְּלוּתָא. הָאִי זֶה לְמַעְלָה מִזָּה הוּא! אֶלָּא כְּגוֹן מַלְכָּא וְרוֹפִילָא, וְאַלְקַפְטָא וְרִישׁ גְּלוּתָא. רַבָּא אָמַר: כְּגוֹן שְׁבוּר מַלְכָּא וְקִיסֵר.^(ג) אָמַר לִיָּה רַב פֶּפְא לְרַבָּא: הִי מִיַּנְיָהּוּ עַדִּיק? אָמַר לִיָּה: בְּחוּרְשִׁיא קָא אָכִיל לִיָּה. פּוֹק חֲזִי טִיבְעָא דְמָאן סָגִי בַּעֲלָמָא – דְכַתִּיב: "וְתֹאכֵל כָּל אֲרָעָא וְתִדּוּשְׁנָה וְתִדְקַנְהָ". אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זֶו רֹמִי חֲיִיבַת, שְׁטִיבְעָה יָצָא בְּכַל הָעוֹלָם כּוּלוֹ. רַבִּינָא אָמַר: כְּגוֹן גְּלִימָא דְעִמָּר וְשַׁחֲקִיָּה, סְדִינָא דְכִיתְנָא וְשַׁחֲקִיָּה. אֵת שְׂיִישׁ בַּהּ יִדְיַעָה בַּתְּחִלָּה וְכוּ'. תַּנּוּ רַבְּנֵי: מַנְיִן שְׂאִין הַכְּתוּב מְדַבֵּר אֶלָּא בְּטוּמְאָת מַקְדָּשׁ וְקַדְשִׁיו? וְדִין הוּא – הוֹאִיל וְהִזְהִיר וְעָנַשׁ עַל הַטּוּמְאָה, וְחֲזִיב קַרְבָּן עַל הַטּוּמְאָה; מָה בְּשִׁהֲזִהִיר וְעָנַשׁ עַל הַטּוּמְאָה – לֹא הִזְהִיר וְעָנַשׁ אֶלָּא עַל טוּמְאָת מַקְדָּשׁ וְקַדְשִׁיו, אֲף בְּשַׁחֲיִיב קַרְבָּן עַל הַטּוּמְאָה – לֹא חֲזִיב אֶלָּא עַל טוּמְאָת מַקְדָּשׁ וְקַדְשִׁיו. וְאִימָא תְּרוּמָה – שִׁהֲזִהִיר וְעָנַשׁ! לֹא אֲשַׁכַּחוּ עוֹן מִיתָה דְחֲזִיב עָלֶיהָ קַרְבָּן. אִימָא: הָנִי מִילֵּי קַרְבָּן קְבוּעַ, אֲבָל עוֹלָה

כַּחַת"ק קאי דְקַתְנֵי הַפֶּתוּךְ שֶׁבַשְׁלָג בְּיוֹן הַמְּזוּג בַּשְׁלָג הַפֶּתוּךְ שֶׁבַסִּיד בְּיוֹן הַמְּזוּג בְּחֹלֶב דְבָרֵי ר' יִשְׁמַעֲל רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמַר כּו' וי"ל דְהֵינּוּ דְקַמְשָׁנִי אִמְרֵי אִין בְּדַתְנִיא בְּלוּמַר לֹא נִקַּט סִיד דְנוֹקָא אֶלָּא קאי אַת"ק אוּ שְׁמַא רַבִּי נִתָּן מִיָּדָה נִמִּי בְּמִלְתָּה דְרַבִּי יִשְׁמַעֲל שְׁאֵת בְּמָקוֹם סִיד: וְאִין אַחֲרַת לְבָנָה. וְהָא דְכַתִּיב (תְּהִלִּים קמ"ז:ט") הַיּוֹתֶנּוּ שְׁלָג בְּצִמְר אֹרֶחָה דְקַרָא לְמַתְנֵי שְׁאִינוּ מְצִי בְּמַצֵּי: גְּלִימָא דְכַתְנָא וְשַׁחֲקִיָּה. פִּי בְּקוּינטֹרִם דַּחֲדָשׁ יוֹתַר לָבָן וְלֹא יִתְּכוּ דְבָב' כָּל הַיָּד (גִּדָּה דף יו.) מִשְׁמַע דְשַׁחֲקִים לְבָנִים יוֹתַר וּמַעֲלוּ טָפִי לְבִדְיָהּ אֶלָּא לְעֵגוֹן חֲשִׁיבוֹת נִקַּט לִיָּה דוֹמִיָּא דְכָל הָנָי דְלָעִיל וּמִיָּהוּ בְּגִדָּה י"ל דְמַעֲלוּ לְבִדְיָהּ לְפִי שְׁהַס רַפִּיס יוֹתַר אֲבָל הַקּוּינטֹרִם פִּרַשׁ שֶׁס לְפִי שְׁהַס לְבָנִים יוֹתַר: לֹא הִזְהִיר אֶלָּא עַל טְמֵאִת מַקְדָּשׁ וְהַדָּשִׁינּוּ. פִּרַשׁ בְּקוּינטֹר' אִזְדָּרַת קֳדָשׁ דְכַתִּיב בְּקֻדְשִׁים לֹא יֵאָכַל עַד אֲשֶׁר יִטְהַר וְתַמָּה דְבִפְּרָק בְּתַרָא דַּמְכּוֹת (דף יד:) מִשְׁמַע דְבִין לְרַבִּי יוֹחָנָן וּבִין לְרִישׁ לְקִישׁ אֲחֵי הָאִי קָרָא לְאִזְדָּרַת תְּרוּמָה וְאִזְדָּרַת קֳדָשׁ גִּפְק' לֶן לְר' יוֹחָנָן מִג"ש דְטֵמְאִתָּו טְמֵאִתָּו מִמַּקְדָּשׁ וּלר"ל מַכְבֵּל קֳדָשׁ לֹא תִנֵּעַ ויִתְּכוּ פִירַשׁ הַקּוּינטֹרִם לִהְיוֹת תַּנָּא דְאִמַר בָּב' הָעֶרֶל (יְבֻמוֹת עה. וָשֶׁס) בְּזַב בַּעַל ג' רֵאִיוֹת וּבִמְצָרַע מַחֲלֹט הַכְּתוּב מְדַבֵּר וּמֵאִי אֲשֶׁר יִטְהַר עַד דְמִיתִי בְּפָרָה וְהָנִי אֲמוֹרָאִי דַּמְכּוֹת כְּרַבִּי יִשְׁמַעֲל דַּפְּלוּג עָלָה הָתָם וּמוֹקִי לָהּ בְּתַרוּמָה ור' יוֹחָנָן גּוּפַה מַסִּיק לָהּ בְּפָרָק הָעֶרֶל (יְבֻמוֹת דף עז.) מִשְׁמַה דְרַבִּי יִשְׁמַעֲל אֲחִיתּוּ דְבַר הַשֵּׁנָה בְּזַרְעוּ שֶׁל אַחֲרֵן הָיוּ אוֹמַר זֶה תְּרוּמָה: אִימָא תְּרוּמָה. פִּירַשׁ אִימָא נִמִּי תְּרוּמָה אֲבָל אִין לְפִירַשׁ אִימָא דְנוֹקָא תְּרוּמָה אֲבָל מַקְדָּשׁ וְקֳדָשׁ דְאִיפָא כִּרְת לֹא תַסְגִּי לָהּ בְּקַרְבָּן עוֹלָה וְיֹוֹרֵד דִּהָא בְּסֻמּוּךְ לֹא פִרִיךְ הָכִי אֶלָּא מִשּׁוּם דְכַתִּיב בַּהּ מַעוּטָא וְה"נ דִּהְיָה מְצִי לְמַפְרָךְ אִימָא טְמֵא שְׁמַשׁ שְׁאֵפְשַׁר לְהִיּוֹת אֲסוּר עֲבוּדָה בְּלֹא אֲסוּר מַקְדָּשׁ בְּגוֹן שְׁטוּמָא בְּעוּרָה וַיֵּצֵא בְּלֹא שְׁהִיָּה וְהַפֵּךְ בְּעִזּוּרָא דְרָךְ הַלִּיכְתּוּ בְּדֹאמַר בַּפ"ב לְקַמֹּן (בְּבוּעוֹת דף יו:) אֶלָּא מִשּׁוּם דְהִיא גּוּפַה גָּמַר מִתְּרוּמָה בְּפָרָק אֲלוּ הֵן הַשְׁתְּרִפִּין (סְנֵהֲדַרְיִן דף פג:) לְהָכִי נִקַּט תְּרוּמָה וּמִטְמֵאִת כְּהֵינִס לֹא מְצִי לְמַפְרָךְ שְׁלֹא הִזְהִירוּ אֶלָּא עַל הַמַּת

גְבוּדָה הַרְבֵּה מִן הַסִּיד שֶׁהוּא תוֹלְדָתּוּ וְהַשְׂאֵת מִן הַקְּרוֹם וְהָאֲבוֹת קְרוֹבִים לְהִיּוֹת שְׂוִים: שְׂאִין הַכְּתוּב מְדַבֵּר פֶּרֶשֶׁת קַרְבָּן עוֹלָה וְיֹוֹרֵד שַׁחֲיִכְתּוּ קַרְבָּן עַל הַטְּמֵאָה מִנּוּן שְׂאִין מַחֲזִיב עַל מַגַּע אֶלָּא אִם בֶּן אוֹכַל בְּאוֹתָהּ טְמֵאָה קֳדָשׁ אוּ נִכְנָס לְמַקְדָּשׁ: וְדִין הוּא הָרִי אֲתָה דִן הוֹאִיל וְהִזְהִיר וְעָנַשׁ עַל הַזִּדּוּן וְטְמֵאוֹ אֵת מַקְדָּשׁ הָרִי זֶה אִזְדָּרַת מַקְדָּשׁ בְּקֻדְשִׁים לֹא יֵאָכַל עַד אֲשֶׁר יִטְהַר וַיֵּשׁ לִזְמַר דִּהִהוּא טַעֲמָא עַדִּיק לִיָּה טָפִי:
הַטְּמֵאָה מִנּוּן שְׂאִין מַחֲזִיב עַל מַגַּע אֶלָּא אִם בֶּן אוֹכַל בְּאוֹתָהּ טְמֵאָה קֳדָשׁ אוּ נִכְנָס לְמַקְדָּשׁ: וְדִין הוּא הָרִי אֲתָה דִן הוֹאִיל וְהִזְהִיר וְעָנַשׁ עַל הַזִּדּוּן וְטְמֵאוֹ אֵת מַקְדָּשׁ הָרִי זֶה אִזְדָּרַת מַקְדָּשׁ בְּקֻדְשִׁים לֹא יֵאָכַל עַד אֲשֶׁר יִטְהַר וַיֵּשׁ לִזְמַר דִּהִהוּא טַעֲמָא עַדִּיק לִיָּה טָפִי:
הַטְּמֵאָה מִנּוּן שְׂאִין מַחֲזִיב עַל מַגַּע אֶלָּא אִם בֶּן אוֹכַל בְּאוֹתָהּ טְמֵאָה קֳדָשׁ אוּ נִכְנָס לְמַקְדָּשׁ: וְדִין הוּא הָרִי אֲתָה דִן הוֹאִיל וְהִזְהִיר וְעָנַשׁ עַל הַזִּדּוּן וְטְמֵאוֹ אֵת מַקְדָּשׁ הָרִי זֶה אִזְדָּרַת מַקְדָּשׁ בְּקֻדְשִׁים לֹא יֵאָכַל עַד אֲשֶׁר יִטְהַר וַיֵּשׁ לִזְמַר דִּהִהוּא טַעֲמָא עַדִּיק לִיָּה טָפִי:
הַטְּמֵאָה מִנּוּן שְׂאִין מַחֲזִיב עַל מַגַּע אֶלָּא אִם בֶּן אוֹכַל בְּאוֹתָהּ טְמֵאָה קֳדָשׁ אוּ נִכְנָס לְמַקְדָּשׁ: וְדִין הוּא הָרִי אֲתָה דִן הוֹאִיל וְהִזְהִיר וְעָנַשׁ עַל הַזִּדּוּן וְטְמֵאוֹ אֵת מַקְדָּשׁ הָרִי זֶה אִזְדָּרַת מַקְדָּשׁ בְּקֻדְשִׁים לֹא יֵאָכַל עַד אֲשֶׁר יִטְהַר וַיֵּשׁ לִזְמַר דִּהִהוּא טַעֲמָא עַדִּיק לִיָּה טָפִי:
הַטְּמֵאָה מִנּוּן שְׂאִין מַחֲזִיב עַל מַגַּע אֶלָּא אִם בֶּן אוֹכַל בְּאוֹתָהּ טְמֵאָה קֳדָשׁ אוּ נִכְנָס לְמַקְדָּשׁ: וְדִין הוּא הָרִי אֲתָה דִן הוֹאִיל וְהִזְהִיר וְעָנַשׁ עַל הַזִּדּוּן וְטְמֵאוֹ אֵת מַקְדָּשׁ הָרִי זֶה אִזְדָּרַת מַקְדָּשׁ בְּקֻדְשִׁים לֹא יֵאָכַל עַד אֲשֶׁר יִטְהַר וַיֵּשׁ לִזְמַר דִּהִהוּא טַעֲמָא עַדִּיק לִיָּה טָפִי:
הַטְּמֵאָה מִנּוּן שְׂאִין מַחֲזִיב עַל מַגַּע אֶלָּא אִם בֶּן אוֹכַל בְּאוֹתָהּ טְמֵאָה קֳדָשׁ אוּ נִכְנָס לְמַקְדָּשׁ: וְדִין הוּא הָרִי אֲתָה דִן הוֹאִיל וְהִזְהִיר וְעָנַשׁ עַל הַזִּדּוּן וְטְמֵאוֹ אֵת מַקְדָּשׁ הָרִי זֶה אִזְדָּרַת מַקְדָּשׁ בְּקֻדְשִׁים לֹא יֵאָכַל עַד אֲשֶׁר יִטְהַר וַיֵּשׁ לִזְמַר דִּהִהוּא טַעֲמָא עַדִּיק לִיָּה טָפִי:
הַטְּמֵאָה מִנּוּן שְׂאִין מַחֲזִיב עַל מַגַּע אֶלָּא אִם בֶּן אוֹכַל בְּאוֹתָהּ טְמֵאָה קֳדָשׁ אוּ נִכְנָס לְמַקְדָּשׁ: וְדִין הוּא הָרִי אֲתָה דִן הוֹאִיל וְהִזְהִיר וְעָנַשׁ עַל הַזִּדּוּן וְטְמֵאוֹ אֵת מַקְדָּשׁ הָרִי זֶה אִזְדָּרַת מַקְדָּשׁ בְּקֻדְשִׁים לֹא יֵאָכַל עַד אֲשֶׁר יִטְהַר וַיֵּשׁ לִזְמַר דִּהִהוּא טַעֲמָא עַדִּיק לִיָּה טָפִי:
הַטְּמֵאָה מִנּוּן שְׂאִין מַחֲזִיב עַל מַגַּע אֶלָּא אִם בֶּן אוֹכַל בְּאוֹתָהּ טְמֵאָה קֳדָשׁ אוּ נִכְנָס לְמַקְדָּשׁ: וְדִין הוּא הָרִי אֲתָה דִן הוֹאִיל וְהִזְהִיר וְעָנַשׁ עַל הַזִּדּוּן וְטְמֵאוֹ אֵת מַקְדָּשׁ הָרִי זֶה אִזְדָּרַת מַקְדָּשׁ בְּקֻדְשִׁים לֹא יֵאָכַל עַד אֲשֶׁר יִטְהַר וַיֵּשׁ לִזְמַר דִּהִהוּא טַעֲמָא עַדִּיק לִיָּה טָפִי:
הַטְּמֵאָה מִנּוּן שְׂאִין מַחֲזִיב עַל מַגַּע אֶלָּא אִם בֶּן אוֹכַל בְּאוֹתָהּ טְמֵאָה קֳדָשׁ אוּ נִכְנָס לְמַקְדָּשׁ: וְדִין הוּא הָרִי אֲתָה דִן הוֹאִיל וְהִזְהִיר וְעָנַשׁ עַל הַזִּדּוּן וְטְמֵאוֹ אֵת מַקְדָּשׁ הָרִי זֶה אִזְדָּרַת מַקְדָּשׁ בְּקֻדְשִׁים לֹא יֵאָכַל עַד אֲשֶׁר יִטְהַר וַיֵּשׁ לִזְמַר דִּהִהוּא טַעֲמָא עַדִּיק לִיָּה טָפִי:
הַטְּמֵאָה מִנּוּן שְׂאִין מַחֲזִיב עַל מַגַּע אֶלָּא אִם בֶּן אוֹכַל בְּאוֹתָהּ טְמֵאָה קֳדָשׁ אוּ נִכְנָס לְמַקְדָּשׁ: וְדִין הוּא הָרִי אֲתָה דִן הוֹאִיל וְהִזְהִיר וְעָנַשׁ עַל הַזִּדּוּן וְטְמֵאוֹ אֵת מַקְדָּשׁ הָרִי זֶה אִזְדָּרַת מַקְדָּשׁ בְּקֻדְשִׁים לֹא יֵאָכַל עַד אֲשֶׁר יִטְהַר וַיֵּשׁ לִזְמַר דִּהִהוּא טַעֲמָא עַדִּיק לִיָּה טָפִי:
הַטְּמֵאָה מִנּוּן שְׂאִין מַחֲזִיב עַל מַגַּע אֶלָּא אִם בֶּן אוֹכַל בְּאוֹתָהּ טְמֵאָה קֳדָשׁ אוּ נִכְנָס לְמַקְדָּשׁ: וְדִין הוּא הָרִי אֲתָה דִן הוֹאִיל וְהִזְהִיר וְעָ

מסורת הש"ס
א חולין עא. ב יבמות עה. ג זבחים מג; תוספתא פסחים; זבחים מד; זבחים יד. משנה זבחים ד מכות יד:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה אחת לכלל וכו' להקיע או להטיב וגו' [ויקרא ה, ע"א:

תורה אור השלם

או נפש כי תשבע לבטא בשפתים להקיע או להטיב וגו' [ויקרא ה, ד]

ונפש כִּי־תחטא ושמעה קול אלה [והוא עד או רָצָה וגו' [ויקרא ה, א]

מים עמוקים עצה בלב־איש ואיש תבונה ידלנה [משלי כ, ה]

או נפש אשר תגע בקל־דבר טמא או בנגלת חיה וגו' [ויקרא ה, ב] ושלשים יום ושלשת ימים תשב בדמי טהרה בקל־קדש לא־תגע וגו' [ויקרא יב, ד]

ונפש כִּי־תגע בקל־טמא בטמאת אדם או בבהמה טמאה או וגו' [ויקרא ז, כא]

אמר אלהם לדת־יכם כִּל־איש אשֶׁר־יקרב מפל־זרעכם אל־הקדשים אשר יקדשו וגו' [ויקרא כב, ג]

והנפש אשֶׁר־תאכל בשר מזבח השלמים אשר ליהונה וטמאתו עליו וגו' [ויקרא ז, ב]

או כי יגע בטמאת אדם לכל טמאתו אשר יטמא וגו' [ויקרא ה, ג]

מדי דהנה אשמיעות קול שבועת העדות ושבועת בטוי דאיתנהו נמי בקרבן עולה ויורד ואין עגש על זדון לא מיתה ולא פרת: אמר קרא בה לכל טמאתו אשר יטמא בה בעגונא דעולה ויורד פתיב: ואימא חויבא בתרומה היא ובה למעוטוי מקדש והאיל ודונו פרת לא תכני ליה בעולה ויורד אלא קבוע לעשיר ולעני שנה: עלה דרבי משום דהוא יליף לה שפיר: אקרא חני חיה בקרבן עולה ויורד פתיב (ויקרא ה' ב') או בגבלת חיה טמאה או בגבלת בהמה טמאה וזי אס הייתי קורא בגבלת חיה טמאה שנכתב ראשון ולא היה צריך לחזר ולכתב בהמה שהרי בהמה בכלל חיה שגא' (סס יא) זאת היתה אשר תאכלו וסמיון לה כל בהמה מפרסת פרסה: ונאמר להלן באוכל קדשים בטמאת הגוף בצו את אהרן נפש כי תגע בכל טמא בטמאת אדם או בבהמה טמאה ואכל מבשר זבח השלמים: אימא תרומה נמי אתרביאי דליהו נמי לתקש לקדש דכתיב בכל קדש וקדשיון בכל לרבות תרומה טלאסורה לטובל יום כגון יולדת בימי טהר שלה שהיא טובלת יום אחד שאין לה הערב שמש עד מלאת ימיה שמביאה למחר בפרתה: מקדש לא ממשטינו מדין קודש שכן ביאתו בפרת פאכילת קודש: שפן אכילה וחייבו ע"י אכילה הוא: שלש פרייתות בשלמים באוכלן בטמאה אחת באמר אל הכהנים כל איש אשר יקרב מפל זרעכם אל הקדשים וגו' ואמרינן בזבחים בפ' רביעי (דף מה:) דהא יקרב אכילה הוא ומיהו יקרב בראוי להקדשה שהקדש בכלי ונשתם בצו את אהרן והקדש אשר תאכל מבשר זבח השלמים וסמיון ל'י והנפש כי תגע בכל טמא ובתקוניהו פתיב ונקרתה: אחת לכלל ההיא דאל הקדשים שכלל את הכל ואחת מן השנים לפרט ומזה ז' נדרשת בתורת פהנים בתחלת הספר דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד כו' ביצר והנפש אשר תאכל מבשר זבח השלמי' וגו' והלא שלמים בכלל כל הקדשים היו ולמה יצאו להקיש אליהם מה שלמים מןמדין קדשי מנבח אף כל קדשי מנבח יצאו קדשי בדק הבית שאין חזיון עליהן משום טמאה וא"ת למה אין נדונים בכלל ופרט ואין בכלל אלא מה שצפירט שלמים אין מדי אחרניא לא משום דמרחקין זה מזה בשני ענינים וכו' מפרש במנחות בפרק כל המנחות באות מצה (מנחות דף נה:): דהיבא דפרט מרחק מן הכלל נדון במזה ז' ללמד על הכלל וכו' ואם תאמר מה בין ז' למדת כלל ופרט וכלל שאתה דן בעין

הפרט הרבה יש שמדת בעין הפרט בזה להוסיף על הפרט בכלל אחרון דברים אחרים שאין בתוכו בין וזו בזה לגלות על הפרט ולא להוסיף עליו ודברים רבים למדין במזה ז' שאין באין במדת בעין הפרט כגון בהבערה שאנו אומרים לחלק יצאתה ובמזה ז' היא בזה הבערה בכלל היתה ולמה יצאה להקיש אליה ולגלות על כל. הכלל שפשם שחייב על הבערה בפני עצמה כך חייב על כל אב מלאכה שבכלל בפני עצמו: ואחת לטמאה הכתבה בתורה סתם כו' ואחת מן הכריתות האלו שהיא תורה נכתבה לגלות על הטמאה הכתבה אצל עולה ויורד וסתמה הכתיב ולא פרש על איזו טמאה חייבתו תורה קרבן הפנה פרת ללמדך שבכפר על פרת זה הוא בא שהיא טמאת קדש: (אם אינו ענין כו') לדברים שאינן נאכלין כגון עצים של מערכה ולבונה וקטרת אס אכלן בטמאה חייב: ולר"ש דאמר כו' במסכת זבחים בפרק ב"ש (זבחים דף מה:): האילוי ואמר ר' שמעון כו' חטאות הפנימיות כגון פר ושעיר של יום הכפירים ופר כהן משיח ופר העלם דבר שטעונין הוזה בפנים על הפררת ועל מנבח הזהב: בשלמים משום דפגול בשלמים פתיב וליף ר"ש מנה שאינה נוהגת בחטאות הפנימיות: שלש טמאות בהנך שלש פרייתות פתיב בכל חזא וטמאתו עלי: פתיב הכא בעולה ויורד:

עולה ויורד נתיי - מידי דהוה אשמיצת קול ואביטוי שפתיים! אמר קרא: "בה"; "בה" - למעוטי תרומה. אימא: "בה" - למעוטי מקדש; דלא סגי ליה בקרבן עולה ויורד עד דמייתי קרבן קבוע! קרי רבא עליה דרבי: דולה מים מבורות עמוקים. ^(א)דתניא, רבי אומר: אקרא אני "חיה"; "בהמה" למה נאמרה? נאמר כאן "בהמה טמאה", ונאמר להלן "בהמה טמאה"; מה להלן טומאת קודש, אף כאן טומאת קודש. ^(ב)אשכחן טומאת קודש, טומאת מקדש מנלן? אמר קרא: "בכל קדש לא תגע ואל המקדש לא תבא" - איתקש מקדש לקודש. אי הכי, תרומה נמי - דאמר מר: "בכל קדש לא תגע" - לרבות את התרומה! הא מיעט רחמנא "בה". אימא "בה" - למעוטי מקדש! מסתברא מקדש לא ממעטינו, שפן בכרת כמותה. אדרבה, תרומה לא ממעטינו - שפן אכילה כמותה! אלא אמר רבא: שלש פרייתות בשלמים למה? אחת לכלל, ואחת לפרט, ואחת לטומאה הכתובה בתורה סתם. ואיני יודע מה היא הוי אומר: טומאת קודש. ואם אינו ענין לטומאת קודש - דנפקא ליה מדרבי, תנהו ענין לטומאת מקדש. והאי מיבעי ליה לכדרבי אבהו! דאמר רבי אבהו: שלש פרייתות בשלמים למה? אחת לכלל, ואחת לפרט, ואחת לדברים שאינן נאכלין. ^(א)וילרבי שמעון דאמר: דברים שאינן נאכלין אינן חייבין עליהן פרת משום טומאה; לאיתויי חטאת הפנימית. דסלקא דעתך אמינא, הואיל ואמר רבי שמעון: כל שאינו קרב על מזבח החיצון בשלמים אינן חייבין עליו משום פיגול, משום טומאה נמי לא; קא משמע לן דמיחייב. אלא אמרי נהרדעי משמיה דרבא: שלש טומאות בשלמים למה? אחת לכלל, ואחת לפרט, ואחת לטומאה הכתובה בתורה סתם. ואיני יודע מה היא, הוי אומר טומאת קודש; ואם אינו ענין לטומאת קודש - דנפקא ליה מדרבי, תנהו ענין לטומאת מקדש. והאי נמי מיבעי ליה - אידי דבעי למכתב פרת לכדרבי אבהו, פתב נמי טמאות, דלא סגי לה בלאו הכי! ^(א)אלא אמר רבא: אתיא "טומאתו"-‏"טומאתו"; פתיב הכא: "לכל טומאתו", ובתיב

חרופה דלית בה פרת ומיתי קרבן קבוע וי"ל דהתם אשם הוא דמיתי ולא חטאת: מקיש מקדש לקדש. ובאכילה דקודש אורי קרא כדלמר בפר' בתרא דמכות (דף יד:): ואימא אף תרומה. דכתיב בכל קודש משמע לפי סגיא דשמעטין דהאי קרא אורי בין בתרומה בין בקדש ותמה דסגיא דמכות (סס) מוכחת דלא מייירי בתרנייהו דר"ל מוקי ליה בקדש גרידא ורבי יוחנן בתרומה גרידא וי"ל דסגיא דהכא בברימא דת"כ דתניא התם בכל קדש לא תגע וכול אף דמעשר ת"ל ואל המקדש לא תבא מה מקדש דבר שיש בו נטילת גשמה אף כל כו' וצא מעשר אי מה מקדש הנכנס בו בטמאה עונש פרת אף קודש האוכלו בטמאה עונש פרת וצתה תרומה ת"ל בכל קדש לרבות את התרומה אלאמא דהדיא מוקי קרא בתרנייהו וזה"ש דהנה מצו למפרך לפי סגיא דמכות הניחא לר"ל אלא לר' יוחנן דמוקי לה בתרומה מא"ל: אחת לכלל ואחת לפרט. פרש ביונקטרם וא"ת כלל ופרט ואין בכלל אלא מה שצפירט ואבד רהטה לא דק דה"ל להקשות פרט וכלל הוא ונעשה כלל מוסיף על הפרט דהפרט בצו וכלל באמר ומה שפי' דמדת כלל ופרט המרחקין אינה כמדת כלל ופרט וכלל אין נראה דבפ' עמר דעין (סנהדרין דף מו.) מוכיח דרבה ומעט הני כמדת כלל ופרט המרחקין ובקונטרם גופה פרש לעיל (שבועות דף ז:): דרבה ומעט שנה למדת כלל ופרט וכלל וא"ת פיון דמדת כלל ופרט המרחקין זה מזה שנה למדת כלל ופרט וכלל א"כ לא הנה לן למעוטוי קדשי בדק הבית לבד אלא ה"ל למימר מה שלמים מןחזיון שיש להן מתירין כדדרש ר' שמעון לקמן צבי פגול ונגרין פרת שלשי לדברים שאין להן מתירין ומנ"ל לאוקמה לטמאה הכתבה בתורה סתם או לדברים שאינן נאכלין וי"ל דלדברים שאין להם מתירין לא אצטריך דבפ' ב"ש (זבחים דף מד.) מרבי להו מאשר הם מקדשים ולספריס דגרסי התם דמרבו להו מואל הקדשים לא יתכן דהאי קרא גופה מוקמנן ליה הכא לכלל: תנהו ענין לטמאת מקדש. אכל בתרומה ליבא למימר דכרת בתרומה ליבא ומיהו בסמוך דנפקא לן מטמאתו קשה דנוקמה בתרומה וכ"ת משום דכתיב צבי פרת הכי נמי פתיב צבי אכילה ומיהו עדיפא מנה פריך: ואחת לדברים שאינן נאכלין. ואזררה מוהבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל

דקדשינן בפרק רביעי דזבחים (דף מו:) לרבות עצים ולבונה אי נמי פרת לא בעי אזררה מידי דהנה אפסח ומילה: אתיא טמאתו טמאתו. ואע"ג דגבי תרומה נמי פתיב טמאה בפרשת חמר אל הכהנים שמו אתי דלרשה אחריתי וא"ת ולר"ל דלא גמר ג"ש דטמאה כדלמר בפרק בתרא דמכות (דף יד:) מנלה וי"ל דאתיא ליה מסיקשא דלעיל מבכל קדש לא תגע דלא מוקי ליה בתרומה כלל כדמוכח התם וא"ת ולמה לן השתא כגון אב דהאיל ועגש והסויר בברימא דלעיל וי"ל דברימא נמי סמיון. אהך ג"ש נוקט כגון אב לאפוקי משאר עבריות ואצטריך ג"ש לאפוקי תרומה וא"ת אמאי אצטריך ג"ש דרבי פיון דידעינן מקדש מג"ש דטמאה ילף קודש מדאסתקש למקדש וליבא למימר תרומה נמי דאמר קרא בה ולא בתרומה דהשתא ליבא למפרך ואימא בה ולא קודש האיל וקדש הוא בכרת כמו מקדש אכל בתרומה לא דמי למקדש וי"ל דאצטריך ג"ש לאיתורי בה לרבות נגלת עוף טהור דלמעט תרומה לא אצטריך דמסיבא תמיז דמסיקשא דמקדש לא אתי מדאצטריך ג"ש דרבי אכל אי לאו ג"ש דרבי לא הנה מרבינן נגלת עוף אלא אדרבה הנה ממעטינן ליה מכי יגע ובה אתא למעוטוי תרומה ומיהו תמה למה לי ג"ש דרבי תפוק מג"ש דטמאה דלענין קדש נמי דקשינן ליה בפרק בתרא דמכות (דף יד:):

עין משפט נר מצוה

א מיי' פי"ח מהל' פסולי המוקדשין הל' בד:

יש לי בענין הזה להביא ג' טמאות. אפתי איבא טובא כגון אוכל תרומה וכתוב הִתם בטמאת מקדש בפרשת פרה אדמה: בַּה לָמָּה לִי לַמַּעֲוִי תְרומָה בטומא' וטמא ששמש אֵלָּא נקט הני לרבותא דַּיֵּשׁ לְהַבִּיא אַע"פ שֶׁהן חמורות וכי ממעט להו ממעט נמי אחרני א"נ נקט הַנִּי אַע"ג דְּלֹאֻ טמאה ממש נינהו אֵלָּא בלשון טמאה נכתבו וא"ת איך וכפר על בלן הא אמר לקמן (שבעות דף ח:): בַּפֶּרֶה אַחַת מַכְפֵּר וְאִינוּ מַכְפֵּר ב' בפרות וְלִיבֹא לַמִּימֵר דה"ק יש להביא אחת מג' טמאות דא"כ אמאי אצטרך מטמאה ולא כל טמאה דלא מכפר אֵלָּא אַחַת תַּפּוּךְ לֹא מֵאֶחַת דְּזָרְשִׁינוּ מִנֶּה לַקֵּמַן דְּאִינוּ מַכְפֵּר ב' בפרות וע"כ אית לן לאוקמה בטמאת מקדש וקדשיו לפי שחלק הפתוב וי"ל דְּלֹא חָשִׁיב ב' בפרות אֵלָּא בַּשְּׂמֵכֵפֶר מה שִׁקְרָבֻן אחר מכפר וכן משמע לשון הקונטרס דלקמן תדע דהא מכפר על הקדש ועל המקדש ולא מקרי ב' בפרות כיון שְׁאִין קָרְבֻן אחר מכפר כַּעֲנִין זה: בע"ז

הוא אומר למען טמא אֶת מקדְשִׁי. פרוש קדשת שמי והאי קרא במלך כתיב וְהִסְבֵּר הֵאֵי תַּנָּח מֶלֶךְ הַיּוֹנֵי ע"ז וּפְלִנְתָּא היא בפרק ארבע מיתות (סנהדרין ד' סד:). וכפר על הקדש. אע"ג דבמקדש מירי כדמוכח לקמן בשמעתין מ"מ מדאפקייה רחמנא בלשון קדש שמשנין טמאת קודש ומדאיתקש ליבא למימר דאס כן תרומה נמי: אי בשוגג פר קרבן הוא. הכא אִתִּי שפיר דפשיטא ליה דלא מכפר אבֵּר קרבן כדזרשינן בסיפא דבריתא חטאים דומיא דפשעים דלאו בני קרבן חבֵּל לקמן דפרין אסיפא דבריתא גופא דקתני יכול על כל טמאה שֶׁל קודש וכו' האי פר קרבן הוא משמע דבלאו הך דרְשָׁה חטאים דומיא דפשעים פשיטא ליה דלא מכפר אבֵּר קרבן ונִקְרָא דפשיטא ליה משום דאִתִּי מקל וְחִמֵּר משעיר המשתלח דמכפר על כמה עבדות ומרבה בפרתו אפ"ה אינו מכפר אבֵּר קרבן כדזרשינן בַּה הִתם חטאים דומיא דפשעים וכ"ש אבֵּר קטנא ואבֵּר מלקות דלא מכפר כדמוכח הִתם דאמר חִיבִי מלקיות שַׁעֲבַר עֲלֵיהֶן יוֹם הַכַּפּוּרִים חִיבִין וּפְרִיךְ פְּשִׁיטָא מ"ש מחיבי חטאות ואַשְׁמוּת ונדאין וא"ת וננחי כגון דאתנדע לה סמוך לשקיעת החמה וי"ל דהאי נמי נפקא לן מסיפא דבריתא דלא תלי ליה: במזיד וְלֹא אִתְּרוּ בַּה. ואס תאמר וְהֵא לֹא

אִתֵּיר לַכֻּלָּל חטאת וי"ל דהשתא דמוקי בַּמִּזִּיד לֹא הֵי חטאים אֵלָּא פִּשְׁעִים ובפשעים לֹא בְּעִינִן דִּאתֵיר לַכֻּלָּל חטאת דכוּלְּהוּ לאו בני חטאת נינהו אֲבָל גַּבִּי שפיכות דמים קָטִיף דמוקי ליה בשוגג וְלֹא אִתְּיַדַע לֵה וְהֵא לֹא אִתִּי לַכֻּלָּל

דמהיבא תיני לחיובא דמהני לא אִתֵיר שֶׁכֵּן פרת: לרבות נבלת עוף טהור המטמאה בבית הבליעה שאס אכלה ונכנס למקדש חייב: משום דמעוטא הוא דאיתר מעוט זה בא לרבות כדמפרש ואלן ואתרביא בַּה נבלת עוף טהור ע"י מעוט אחר מעוט: פתיב או כי יַעַב בטמאת אִדָּם בעולה ויוֹרֵד כתיב: דלאו פר נגיעה שְׁאִינוּ מטמא בנגיעה אֵלָּא בבית הבליעה על ידי אכילה כדכתיב (ויקרא י"ז:ט"ו) אֲשֶׁר תֹּאכַל נְבֵלָה וּטְרֵפָה וּכְבֵּס בְּגָדֶיךָ וּמוֹקְמִינוּ לָהּ בַּנִּבְלָת עוֹף טָהוֹר בתורת כהנים ואמרין הִתם יכול טמא במגע ת"ל לטמאה בַּה אין לך אֵלָּא האמור בַּה שְׁאִין לֵה טמאה אֵלָּא אִכְלִיתָה: וכפר על הקדש בשעיר הנעשה בַּפְּנִים כתיב בְּאִחְרֵי מוֹת: מטמאות וְלֹא כֹל טמאות והואיל וְלֹא פִרַשׁ לָךְ על איזו מהם לא מסרין אֵלָּא לַחֲכָמִים לִפְרֹשׁ על איזו מדבר צא ולמד. בדעון אב: מה מצניו שחלק כו' כלומר אִתְּרוּ טמאה מצניו חלקה במקום אחר טמאת מקדש וקדשיו ולקמן מפרש לֵה היבא: אף באן שחלק להיות בכפרה ואין שאר טמאות עמה דַּע שבטמאת מקדש וקדשיו הכתיב מדבר: אף באן בטמאת מקדש וקדשיו גרסינן וְלֹא גְרָסִינוּ נחלק: ממקומו הוא מִכְרַע אין אִתֵּיר צריך להכריעו ממקום אחר כי כּו עֲצִמוּ הכריע הכתיב שְׁאִינוּ מדבר אֵלָּא בטמאת מקדש וקדשיו: יכול על כל טמאה שבקדש כיו שֵׁשׁ בַּה וזיעה כיון שְׁאִין בַּה וזיעה: מה פִּשְׁעִים שְׁאִינוּ בני קרבן שְׁאִין פִּשַׁע אֵלָּא מזיד: אף חטאים שְׁאִינוּ בני קרבן וְגַר שֵׁשׁ בַּה וזיעה בתחלה וזיעה בסוף והעלם בינתיים שְׁהִירַת קרבן: ומנין לַשֵּׁשׁ בַּה וזיעה בתחלה כו' וְלֹא לְשָׁאִין בַּה וזיעה בתחלה אע"פ שאף היא אינה פת קרבן: לכל חטאתם הראוי לבא לכלל חטאתם וְצִיָּה שְׁאִין בַּה וזיעה בתחלה שְׁאִינָה בָּאֵה לַכֻּלָּל חטאת עוד לעולם: הכי גרסינן חִיבִי חטאות במשמע וְלֹא גְרָסִינוּ כֹּל חִיבִי חטאות: חִיבִי חטאות במשמע הראוי לבא לידי חטאת לכשתנדע לו וזיעה בסוף: פר קרבן הוא כְּבֵר מִפְּקֹשׁ קרבן שבקשת שלח לך: במזיד וְלֹא אִתְּרוּ בַּה ואינו נִהְרַג בַּלֹּא התרֵאָה כדאמר"י (סנהדרין דף מא:). וְלֹא אִתְּיַדַע לִיה סלקא דעתך אמינא לתלי ליה להגן מן היסורין עד שִׁנְדַּע לו:

שבועות שתיים פרק ראשון שבועות

וּכְתִיב הִתָּם: "טמא יהיה עוד טמאתו בו"; מַה לְּהֵלֵךְ טוּמְאָת מִקְדָּשׁ, אֵיךְ כָּאֵן טוּמְאָת מִקְדָּשׁ. וְאָלֹא "בַּה" לָמָּה לִי? לְרִבּוֹת נִבְלָת עוֹף טָהוֹר.^(א) הָא אַמְרַת: "בַּה" מִיעוּטָא הוּא! מִשּׁוּם דְּמִיעוּטָא הוּא – אִיִּיתַר; כְּתִיב: "אוּ כִּי יַעַב" – דְּבֵר נְגִיעָה אִין דְּלֹא פר נְגִיעָה לֹא, וּכְתִיב "בַּה" – מִיעוּטָא; הֵי מִיעוּט אַחַר מִיעוּט, וְאִין מִיעוּט אַחַר מִיעוּט אָלֹא לְרִבּוֹת.^(ב) יֵישׁ בַּה יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה וְאִין בַּה יְדִיעָה בְּסוּף – שְׁעִיר הַנִּעְשָׂה בַּפְּנִים וְכוּ'. תְּנוּ רַבָּנִין: "וּכְפָר עַל הַקֹּדֶשׁ מִטְּמֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וגו'" – יֵישׁ לִי בְּעִנְיָן זֶה לְהַבִּיא שְׁלֹשׁ טוּמְאוֹת: טוּמְאָת עֲבוּדָה זָרָה, וְטוּמְאָת גִּילּוֹי עֲרִירוֹת, וְטוּמְאָת שְׁפִיכוֹת דָּמִים.^(ג) בַּעֲבוּדָה זָרָה הוּא אוֹמֵר: "לִמְעַן טַמֵּא אֶת מִקְדָּשִׁי"; בְּגִילּוֹי עֲרִירוֹת הוּא אוֹמֵר: "וּשְׂמַרְתֶּם אֶת מִשְׁמַרְתִּי לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת מַחֲקוֹת הַתּוֹעֲבֹת וגו' וְלֹא תִטְמְאוּ בָּהֶם"; בַּשְּׁפִיכוֹת דָּמִים הוּא אוֹמֵר: "וְלֹא תִטְמֵא אֶת הָאָרֶץ". יָכוֹל עַל שְׁלֹשׁ טוּמְאוֹת הִלְלוּ יְהֵא שְׁעִיר מַכְפֵּר? תִּלְמוּד לומר: "מִטְּמֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" – וְלֹא כָּל טוּמְאוֹת.^(ד) מַה מְצִינוּ שְׁחָלַק הַכֶּתוּב מִכָּל כָּל טוּמְאוֹת – הֵי אוֹמֵר טוּמְאָת מִקְדָּשׁ וְקֹדֶשִׁי; אֵיךְ כָּאֵן – בְּטוּמְאָת מִקְדָּשׁ וְקֹדֶשִׁי. דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: מִמָּקוֹמוּ הוּא מוּכְרָע; הֵרִי הוּא אוֹמֵר: "וּכְפָר עַל הַקֹּדֶשׁ מִטְּמֵאֵת" – מִטְּמְאוֹת שֶׁל קוֹדֶשׁ.^(ה) יָכוֹל עַל כָּל טוּמְאָה שְׁבִקוּדֶשׁ יְהֵא שְׁעִיר זֶה מַכְפֵּר? תִּלְמוּד לומר: "וּמִפְּשָׁעֵיהֶם לְכָל חַטָּאתָם" – חֲטָאִים דּוּמִיָּא דִּפְשָׁעִים; מַה פְּשָׁעִים שְׁאִינָם בְּנֵי קִרְבָּן, אֵיךְ חֲטָאִים שְׁאִינָם בְּנֵי קִרְבָּן. וּמִנִּין לֵישׁ בַּה יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה וְאִין בַּה יְדִיעָה בְּסוּף, שְׁשְׁעִיר זֶה תוֹלָה? תִּלְמוּד לומר: "לְכָל חַטָּאתָם" – חִיִּיבֵי חַטָּאוֹת בַּמִּשְׁמַע. אִמֵּר מֶר: יֵשׁ לִי בְּעִנְיָן זֶה לְהַבִּיא שְׁלֹשׁ טוּמְאוֹת – טוּמְאָת עֲבוּדָה זָרָה, וְטוּמְאָת גִּילּוֹי עֲרִירוֹת, וְטוּמְאָת שְׁפִיכוֹת דָּמִים. הֵאֵי עֲבוּדָה זָרָה, הִיכִי דְמִי? אִי בְּמִזִּיד – פֵּר קִטְלָא הוּא! אִי בְּשׁוּגָג – פֵּר קִרְבָּן הוּא! בְּמִזִּיד – וְלֹא אִתְּרוּ בִּיה, בְּשׁוּגָג – וְלֹא אִתְּיַדַּע לִיה.

גידולי

 מסורת הש"ס

א יומא מג; בבא בתרא יד; מגילה כג; מנחות טז; סנהדרין טו; בבא קמא פו; סנהדרין פו; סנהדרין מו; מכות ט; חולין קלב.

ב ספרא אחרי מות פרק ה א; לקמן י; לעיל ב; משנה שבועות ג ויקרא רבה

ד ספרא אחרי מות פרק ד ב-ג; ספרא אחרי מות פרק ד א

ה מנחות צב.

ו כריתות כה:

ז מכות יד:

 תורה אור השלם
--

קל'הנעז במת בנפש האדם אשר ימות ולא יתחטא את־משכן ויהנה טמא ונכרתה הנפש ההוא מִיִּשְׂרָאֵל כי מי נזה לא־יזק עליו טמא יהיה עוד טמאתו בו [במדבר יט, יג]

או כי יגע בטמאת אדם לכל טטאתו אשר יטטא בַּה ונעלם מפניו והוא ידַע ואשם [ויקרא ה, ג]

וקל־נפש אשר תאכל נבלה וטרפה בארץ ובגר וכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד־הערב וטהר [ויקרא יז, טו]

ואני אתן את־פני באיש ההוא והכרתיו אתו מקרב עמו כי מזרעו נתן למלד יטטא בַּה ונעלם את־מקדְשִׁי ויחלל את־שם קדְשִׁי [ויקרא כ, ג]

ושמרתם את־משמרתִי לבלתי עשות מחקות התועבות אשר נעשו לפניכם ולא תטמאו בָּהֶם אני ויהנה אֱלֹהֵיכֶם [ויקרא יח, טז] ולא תטמאו את־הָאָרֶץ אשר אתם יושבים בַּה אשר אני שכן בתוכה כי אני ויהנה שכן בתוך בני יִשְׂרָאֵל [במדבר לה, לד]

וכפר על־הקדש משטמאת בני יִשְׂרָאֵל ומפֿשְׁעֵיהֶם לְכָל־חַטָּאתָם וכן נעשה לאהל מועד השכן אתם בתוך טמאתם [ויקרא טז, טז]

אי נמי בהגן דלאו בני גלות הרבה שנויין במסכת מכות (פ"ב) בגון שהרגו גלוי עריות כו' אי במזיד בר קטלא הוה. ובהגן דליכא קטלא אלא ברת ליכא לאוקומה דהא אכא למפרך בר מלקות הוה בקרשית: ואימא יולדת. פרש הקונטרס יולדת שעבר עליה יום הכפורים תאכל בקדשים ואין צריכה להביא קרבן ואף על גב דאם בן לא אתי לכלל חטאת אין לחוש פיון דבטמאת מקדש וקדשיו אתי לכלל חטאת בקרשית לעיל ולא מקרי נמי פעמים בשנה הואיל ואין זמנה קבוע אלא פעם אחת בשנה אבל קשה דהא בר קרבן הוה ואיך וכפר על בר קרבן וי"ל דהואיל וקרבן יולדת לא אתי לכפרה אלא להכשיר בקדשים אין זה בר קרבן אפילו לר' שמעון דאמר יולדת חוטאת היא מכל מקום עקרו אינו אלא להכשיר בקדשים אבל קשה מאי פריך. דאי פריך שלא תצטרך להביא קרבן כלל הנה ליה לשנויי דמשני גבי שער המשתלח בפרק בתרא דכריתות (דף כו.) דיוולדת כי חממתי קרבן לאשתריוי בקדשים ואשיר נמי משני דלא מיתי אלא כפי למחל עלה גזירות טהרה לכן נראה לרבינו תם דהכא מספק יולדת פריך בגון ספק אם נפל הפילה אם רוח הפילה ולא החזקה עברה דאי החזקה בטר רבא אזלינא דמנוכח בפרק המפלת (נדה דף כט.) אז לא הריגשה שהפילה דלאו בת קרבן היא ואע"ג דמיתא חטאת דעוף על הספק דאמרין בסוף נדה (דף עב.) לא חשיב בר קרבן מדי דהנה אחיבי אשמות תלויין דלא חשיבי בני קרבן בפרק בתרא דכריתות (דף כה:) פיון דאין באין אלא על הספק ועוד דהא איכא עולת דעוף שאין מביאין על הספק והשתא פריך דכא דיתלה לה השעיר עד לאחר יוה"כ שתביא חטאת דעוף וכן פל הני דבסמוך אבל בפרק בתרא דכריתות (דף כו.) פריך דלא תביא כלל דהשתא אתי שפיר דלא משני דכא דמשני דתם: אמר קרא לכל חטאתם. וא"ת קרבן יולדת נמי אקרי חטאת וי"ל דבשי שבא על חטאת דומיא דפשעים ולא מצי לשנויי אמר קרא וכפר דביוולדת נמי בתיב וכפר והינו שמכפרה ומטהרה לאכל בקדשים: ואימא מצרע ומאי חלק וכו'. ואם תאמר והא מיתי נמי אשם וי"ל דבטמאת שלו מיהא חלק להקל: על זו דברים נגעים באין. תמה והא לא מיתי בעלמא קרבן אהגן עברות אלא פשהו מצרע ויכי תסק אדעתין דאחטאה חממתי ונראה לריב"ן דס"ד דאתריוהי מיתי לכפרה ולאשתריוי בקהל ומשני דלאו לכפרה מיתי אלא לאשתריוי בקהל: אימא גזיר טמא. פרוש ולא ידע דאגטמא ומאי חלק דמיתי תורין אע"ג דמיתי נמי אשם מכל מקום הקרבן שחובו הכתוב לבד מאשם חלק להקל: ולרבי אלעזר הקפר דאמר גזיר חוטא הוא כו'.

ואם תאמר והא לא אקרי חוטא אלא לפי שצער עצמו מן היין והשעיר אינו בא לכפר אלא על הטמאה ויש לומר פיון שעל ידי הטמאה בא לו שצער עצמו

מן היין פעם שניה כדאמר בגזיר (דף ג. ע"ש) ששנה בחטא קרינו בה וכפר מטמאתו וזקוק לרבי אלעזר הקפר אבל לרבנן אפילו נטמא במזיד הקרבן אינו בא על החטא דהא אפילו נטמא באצם דלאו חוטא הוי לרבנן מביא קרבן ומאשר חטא על הנפש הוי לרבנן לשון חסרון כמו (מלכים א א': כ"א) והייתי חגי ובני שלמה חטאים וכמו (שופטים כ': ט"ז) אל השערה ולא יחטא וכלל חטאתם ליכא לפרושי דכא לשון חסרון הנה דהא דומיא דפשעים בתיב: דאיתדע לה סמוך לשקיעת החמה. ואם תאמר הא נמי יולף משעיר המשתלח דבדידה נמי דרשינן חטאים דומיא דפשעים ויש לומר דלא דרשינן בה דומיא דפשעים אלא לענין אם נודע לו מבעוד יום שראוי להביא קרבן אבל סמוך לשקיעת החמה ל"א חשיב בר קרבן להכי איתר בשעיר הפנימי חטאים דומיא דפשעים דאפי' אחידע ליה סמוך לשקיעה לא תלי:

מסורת הש"ס
א כריתות כו.
ב חולין פו.
ג יומא מה.
תורה אור השלם

וכפר על־הקדש מטמאת בני ישראל ומפשיעיהם לכל־חטאתם וכן יצאה לאהל מועד השכן אתם בתוך טמאתם (ויקרא טו, טז)

גילוי עריות נמי, היכי דמי? אי במזיד – בר קטלא הוא! אי בשוגג – בר קרבן הוא! במזיד – וְלֹא אֶתְרוּ בִּיה, בשוגג – וְלֹא אֶתִידַע לִיה. שפיכות דמים נמי, היכי דמי? אי במזיד – בר קטלא הוא! אי בשוגג – בר גלות הוא! במזיד – וְלֹא אֶתְרוּ בִּיה, בשוגג – וְלֹא אֶתִידַע לִיה. אי נמי, בהגה דלאו בני גלות גינהו. אמר מר: יכול על שלש טומאות הללו יהא שעיר מכפר? תלמוד לומר: "מטמאות" – וְלֹא כָּל טוּמְאוֹת; מִה מְצִינוּ שְׁחָלַק חִפְתּוֹב מִכָּל כָּל הַטּוּמְאוֹת – בטומאת מקדש וקדשיו; אף כאן – בטומאת מקדש וקדשיו. דברי רבי יהודה. מאי חלק? דמייתי בעולה ויורד. אימא עבודה זרה, ומאי חלק – (סימנ: עבודה זרה, יולדת, מצורע, נזיר וכו') דמייתי שעירה ולא בשבה! אמר רב כהנא: אנו חלק להקל קאמרין, והאי חלק להחמיר הוא. ^(א)אימא יולדת – דחלק, דמייתא עולה ויורד! אמר רב הושעיא: "לכל חטאתם" – ולא לכל טומאתם. ^(ב)ולרבי שמעון בן יוחאי דאמר יולדת נמי חוטאת היא, מאי איכא למימר? רבי שמעון לטעמיה, דאמר: ממקומו הוא מוכרע. אימא מצורע! אמר רב הושעיא: "לכל חטאתם" – ולא לכל טומאתם. ולרבי שמואל בר נחמני, דאמר: על שבעה דברים נגעים באין – מאי איכא למימר? התם נגעייה דאכפר ליה, וקרבן לאישתרוי בקהל. ואימא נזיר טמא – דחלק, דמייתי תורים ובני יונה! אמר רב הושעיא: "לכל חטאתם" – ולא לכל טומאתם. ולרבי אלעזר הקפר, דאמר נזיר נמי חוטא הוא, מאי איכא למימר? סבר לה פירי שמעון, דאמר: ממקומו הוא מוכרע. אמר מר, רבי שמעון אומר: ממקומו הוא מוכרע; הרי הוא אומר: "וכפר על הקדש מטמאות" – מטומאתו של קודש כו'. שפיר קאמר רבי שמעון! ורבי יהודה אמר לה: ההוא מיבעי ליה – כי היכי דעביד לפני ולפנים, הכי נעביד בהיכל. ^(א)ורבי שמעון – ההוא מ"וכן יצשה" נפקא. ורבי יהודה – אי מהחיא, הוה אמינא ניתי פר ושעיר אחריני ונעביד; קא משמע לן. ורבי שמעון, "וכן יצשה לאהל מועד" – מיניה משמע. אמר מר: יכול על כל טומאות שפקודש יהא שעיר זה מכפר? תלמוד לומר: "מפשיעיהם לכל חטאתם וגו'". מאי ניהו – יש בה ידיעה בתחלה ויש בה ידיעה בסוף; האי בר קרבן הוא! לא צריכא, דאיתידע ליה סמוך לשקיעת החמה. סלקא דעתך אמינא: אדמייתי

ניתלי

סמוך לשקיעת החמה ערב יום הכפורים ולא היה שהות להביא קרבנו:

מן היין פעם שניה כדאמר בגזיר (דף ג. ע"ש) ששנה בחטא קרינו בה וכפר מטמאתו וזקוק לרבי אלעזר הקפר אפילו נטמא במזיד הקרבן אינו בא על החטא דהא אפילו נטמא באצם דלאו חוטא הוי לרבנן מביא קרבן ומאשר חטא על הנפש הוי לרבנן לשון חסרון כמו (מלכים א א': כ"א) והייתי חגי ובני שלמה חטאים וכמו (שופטים כ': ט"ז) אל השערה ולא יחטא וכלל חטאתם ליכא לפרושי דכא לשון חסרון הנה דהא דומיא דפשעים בתיב: דאיתדע לה סמוך לשקיעת החמה. ואם תאמר הא נמי יולף משעיר המשתלח דבדידה נמי דרשינן חטאים דומיא דפשעים ויש לומר דלא דרשינן בה דומיא דפשעים אלא לענין אם נודע לו מבעוד יום שראוי להביא קרבן אבל סמוך לשקיעת החמה ל"א חשיב בר קרבן להכי איתר בשעיר הפנימי חטאים דומיא דפשעים דאפי' אחידע ליה סמוך לשקיעה לא תלי:

ומאי נינהו אין בַּהּ וַיֵּשׁ בָּהּ. וְלֹא בָּעֵי לְמִימַר חֲשִׁירֵי קִרְנָלִים וְחֲשִׁירֵי קִשְׁיֵי חֲדָשִׁים מְכַפְּרִים ס"ד נִפְיָךְ מִיָּפֶךְ בְּחִיב דְּתָם לֵה' חֲטֹאת שְׁאִין מְכִיר בּוֹ אֱלֹא ה' וְאִפִּי לִר' שְׁמַעוֹן דָּלֵא דְרִישׁ לֵה' לֹא ה"מ לְמִינְקוּט מֵאִי נִינְהוּ אִין בַּהּ וְאִין בַּהּ מִשּׁוּם הִיקָשָׁא דְּמִתְנִיתִין עַל מַה שְׁזִי מְכַפֵּר זֶה מְכַפֵּר: וְנִכְפָּר בְּפֶרֶה גְּמוּרָה. וּח"ת וּמִי עֲדִיף מִשְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח דְּלִינּוּ אֱלֹא תוֹלָה בְּדִלְמָר בְּפֶרֶךְ בְּתָרָא דְּכִרְיָוִית (דף כה.) דְּחִיבֵי חֲטָאוֹת וְחֲשָׁמוֹת וְחֵאִין חִיבִים לְהִבִּיא אַחֵר יוּה"כ וי"ל דְּהִכָּא מִמֶּשְׁמַעוֹת דְּקָרָא קֹא פְּרִיךְ דּוּכַפֵּר לְכָל חֲטֹאתָם . מִשְׁמַע שְׁמְכַפֵּר לְגִמְרֵי כָּל הַחֲטָא אֲבָל גְּבִי שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח לֹא בְּחִיב לְכָל חֲטֹאתָם אֱלֹא גְבִי וְדוּי וְלֹא גְבִי בְּפֶרֶה: מֵאִי לְכָל חֲטֹאתָם דְּאִתִּי לְכָלֵּל חֲטֹאת. תָּמַה דְּפְרִיךְ בְּפֶרֶךְ בְּתָרָא דְּכִרְיָוִית (דף כו.) גְּבִי שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח אִימָא כִּי מִתִּיידַע אַחֵר יוּה"כ נָמִי לֹא מִיַּתֵּי חֲטֹאת וְאִמְאִי הָא בְּדִידָה נָמִי בְּחִיב לְכָל חֲטֹאתָם וי"ל דְּהָתָם נָמִי בִּין שְׁנוּדַע לִו קֹדֶם יוּה"כ שְׁזִיָּה בְּסַפֵּךְ וְזִיָּה לִו לְהִבִּיא אֲשֶׁם תְּלוֹי אֱלֹא שְׁשְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח מְכַפֵּר אִפִּי בְּשְׁנוּדַע לִו אַחֵר יוּה"כ וְיַיעָה וְחֵאִית לֹא יִצְטוּרָךְ לְהִבִּיא חֲטֹאת דְּשַׁפִּיר מִקְרִי אִתִּי לְכָלֵּל חֲטֹאת הוֹאִיל וְחֵאתָ לְכָלֵּל אֲשֶׁם אֲבָל פְּשִׁיטָא הִיכָא דָּלֵא נוֹדַע לִו כָּלֵּל אִפִּי וְיַיעָת סַפֵּךְ קֹדֶם יוּה"כ שְׂכִיבֵא חֲטֹאת פְּשִׁינְדַע לִו מִדְּרָשָׁה דְּכָל חֲטֹאתָם בְּדִדְרָשׁ הִכָּא אִי נָמִי גְבִי שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח לִית לָן לְמִזְרַשׁ דְּוָקָא הֲגַךְ דְּאִתּוּ לְכָלֵּל חֲטֹאת שְׁהִרִי מְכַפֵּר עַל פֶּמָּה עֲבֹדוֹת שְׁאִינן כָּלֵּל בְּנִי קִרְבָּן עַל עֲשֵׂה וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה וְחֵאֵר עֲבֹדוֹת אִי נָמִי שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח עֲדִיף שְׁתוּלָה כִּי אִתִּיידַע לֵה סְמוּךְ לְשִׁקְיַעַת הַחֲמָה בְּדִפְרִישִׁית: מַה פְּנִימִי אִין מְכַפֵּר אֱלֹא עַל דְּבַר שֵׁשׁ לִו וְיַיעָה אֵף חִיצוֹן וכו'. וְאִם תֵּאמַר הַתַּנַּח לִר' שְׁמַעוֹן דָּלֵא דְרִישׁ חֲטָא שְׁאִין מְכִיר בּוֹ אֱלֹא ה' דְּאִצְטוּרִיךְ

הִיקָשָׁא דָּלֵא מְכַפֵּר חִיצוֹן אֲרַנְלִים אֱלֹא לִר' וְהוּדָה אִמְאִי אִצְטוּרִיךְ הִיקָשָׁא הָא ע"כ חִיצוֹן מְכַפֵּר אִשְׁיָן בַּהּ וַיֵּשׁ בַּהּ דְּבִמְאִי מוֹקַמֵּת לִיָּה דְּלִיכָא לְמַפְרָךְ דְּנִפְיָךְ

מִיָּפֶךְ חִיצוֹן אֲרַנְלִים דְּהָא בְּחִיב לֵה' חֲטֹאת שְׁאִין מְכִיר בַּהּ אֱלֹא ה' וְאִין לְוִימַר דְּאִצְטוּרִיךְ הִיקָשָׁא דָּלֵא מְכַפֵּר אֲשֵׁחַר עֲבֹדוֹת אֱלֹא בְּטִמְאַת מִקְדָּשׁ וְקִדְשִׁיו דְּמִלְשׁוֹן מִתְנִיתִין מִשְׁמַע דְּאִצְטוּרִיךְ אִשְׁיָן בַּהּ וַיֵּשׁ בַּהּ וי"ל דְּאִי לֹאֹ הִיקָשָׁא הֵוָּה מוֹקַמִּינן בְּפֶרֶת חִיצוֹן בְּאִין בַּהּ וְאִין בַּהּ דְּטִמְאַת מִקְדָּשׁ וְקִדְשִׁיו וְכַפֵּרַת ר"ח וְדִקְרָנִלִים בְּאִין בַּהּ וְאִין בַּהּ בְּשֵׁאֵר עֲבֹדוֹת וְלֹא הִי דְרָשִׁינן הוֹאִיל וְהָ בֹא בְּזִמָּן קְבוּעַ מַה זֶה אִין מְכַפֵּר אֱלֹא עַל טְמֵאת מִקְדָּשׁ וְקִדְשִׁיו כּו' בְּדִדְרַשׁ תַּנָּא דְּבִי ר' יִשְׁמַעֲלֵאל אֱלֹא הִי דְרָשִׁינן מַה זֶה מְכַפֵּר אִשְׁיָן בַּהּ וְאִין בַּהּ אֵף זֶה כּו' אֲבָל הִסְתָּא דְּאִיכָא הִיקָשָׁא דְּחִיצוֹן מִפְּנִימִי עַל כִּרְחֹךְ דְּרָשִׁינן בְּדִדְרַשׁ תַּנָּא דְּבִי ר' יִשְׁמַעֲלֵאל: נִכְפָּר פְּנִימִי אִידִידָה וְאִדְחִיצוֹן. אַע"ג דְּלֹא אִתִּי לְכָלֵּל חֲטֹאת אִין לְחוּשׁ בְּדִפְרִישִׁית לַעֲלִי: וְנִפְקָא מִנָּה הִיכָא דָּלֵא עֲבַד חִיצוֹן. וְאִם תֵּאמַר א"כ חִיצוֹן לָמָּה בֹא כָּלֵּל וי"ל מִשּׁוּם טְמֵאָה שְׂאֲרָעָה בִּין זֶה לָּהּ: בְּפֶרֶה אַחַת מְכַפֵּר וְאִין מְכַפֵּר שְׁנֵי בְּפֹרוֹת. וְאִם תֵּאמַר אִמְאִי לֹא מִשְׁעִי דְּאִי מְכַפֵּר זְמִי אִדְחִיצוֹן אִם כּוֹן תִּהְיֶה בְּפֶרֶה זֹו פְּעָמִים בְּשָׁנָה וי"ל דְּאִין לְחוּשׁ בִּין דְּעָקֵר בְּפֶרְתּוּ הַבְּתוּבָה בּוֹ דְּהִינּוּ יֵשׁ בַּהּ וְאִין בַּהּ לֹא תִהָא אֱלֹא פְּעַם אַחַת בְּשָׁנָה וְאִם תֵּאמַר תַּפּוּק לֵה מִדְּאִתַּקֵּשׁ חִיצוֹן לְפִנִּימִי דְּבָעִינן שְׁלֵא תִהָא בְּפֶרֶת חִיצוֹן אֱלֹא פְּעַם אַחַת בְּשָׁנָה תַדַּע מִדְּקֵאמַר בְּסִמוּךְ גְּבִי חִיצוֹן הֵאִי שְׁעִירֵי קִרְנָלִים וְחֲשִׁירֵי ר"ח מְכַפְרִין פֶּרוּשׁ וְאִם כּוֹן הִיָּיא פְּעָמִים בְּשָׁנָה וְכוֹן לְקַטְוִן פְּרִיךְ וְהָ כִּי בְּחִיב אַחַת בְּשְׁעִיר הַפְּנִימִי בְּחִיב וּמִשְׁעִי מִדְּאִתַּקֵּשׁ חִיצוֹן לְפִנִּימִי וּבְסִמוּךְ נָמִי דְּפִרִיךְ וְנִכְפָּר חִיצוֹן אִידִידָה וְאִדְפְּנִימִי לְשְׁעִי דְּאִין חִיצוֹן מְכַפֵּר ב' בְּפֹרוֹת מִדְּאִתַּקֵּשׁ וי"ל דְּבִין דָּלֵא בְּחִיב אַחַת בְּגוּפָה דְּחִיצוֹן אֱלֹא דְּוִלִּיף בְּהִיקָשָׁא לִית לָן לְמַעוּטוּי שְׁלֹא יִכְפֵּר פְּנִימִי אִדְחִיצוֹן וְחִיצוֹן אִדְפְּנִימִי וְאִדְרָבָה מִכּוֹ הִיקָשָׁא אִית לָן לְוִימַר עַל מַה שְׁזִי מְכַפֵּר זֶה מְכַפֵּר וּמִכּוֹ דְּאִתַּקֵּשׁ לְהִקְדִּי הוּא דְּפִרִיךְ אֲבָל חִיצוֹן ור"ח וְדִקְרָנִלִים דָּלֵא אִתַּקֵּשׁ לְהִקְדִּי פְּרִיךְ בְּסִמוּךְ שְׁפִיר הָא שְׁעִירֵי קִרְנָלִים וְחֲשִׁירֵי ר"ח מְכַפְרִים דְּלַעֲגִין בְּפֶרֶת אַחֲרִים הִי כְּאִילוּ בְּחִיב אַחַת בְּשָׁנָה בְּגוּף דְּחִיצוֹן: וְנִכְפָּר חִיצוֹן אִידִידָה' וְאִמְאִי דְּעִבִיד פְּנִימִי. וְאִם תֵּאמַר הַמִּקָּשָׁה דָּלֵא יַדַּע הָךְ דְּרָשָׁה אַחַת בְּשָׁנָה אִמְאִי לֹא פְּרִיךְ דְּלִיכְפֵּרוּ אוֹ לְתַלּוּ תַרְוֵיהּוּ אִפְּנִימִי וְתוֹ לֹא וי"ל דְּאִהָךְ הֲשִׁיא וְחֵאִי יַדַּע שְׂיַתְרָן לִו אַחַת בְּשָׁנָה הוֹאִיל וְחִיצוֹן אִינּוּ מְכַפֵּר בְּפֶרֶה אַחֲרָת אֱלֹא זֹו אֲבָל אִפְרִכָא דְּפִרִיךְ וְנִכְפָּר חִיצוֹן אִידִידָה וְאִדְפְּנִימִי לֹא מִיסְתַּבֵּר לִיָּה לְמִקָּשָׁה דְּנִמְעוּט מֵאֲחַת בְּשָׁנָה בִּין דְּעָקֵר בְּפֶרְתּוּ לֹא הִי דְּפְנִימִי אִי נָמִי וי"ל דְּסִבְרָא הוּא שְׁלֹא יִבְאִו שְׁנִיָּהם עַל דְּבַר אַחַד וְלֹא יוּעִיל זֶה בְּלֹא זֶה אִין סִבְרָא לְוִימַר שְׂיוּעִיל וְלֹא בֹא חִיצוֹן אֱלֹא מִשּׁוּם טְמֵאָה שְׂאֲרָעָה בִּין זֶה לָּהּ וְהִסְתָּא אִתִּי שְׁפִיר דְּקֵאמַר לְעִיל וְנִפְקָא מִנָּה הִיכָא דָּלֵא עֲבִיד חִיצוֹן וְלֹא קֵאמַר גְּפָקָא מִנָּה לְהֲגֵן בִּיעִי וּבִיעִי דְּהִיכָא דְּעִבִיד חִיצוֹן אַח"כ לֹא יִכְפֵּר פְּנִימִי אִדְחִיצוֹן כִּדִּי שְׁלֹא יִבֹא חִיצוֹן אִטְמֵאָה שְׂאֲרָעָה בִּין זֶה לָּהּ בְּלָבָד וּח"ת וְנִימָא דְּלַעוּלָם אִתּוּ תַרְוֵיהּוּ אִדְפְּנִימִי לְחוּד וְהִי פְּנִימִי לְתַלּוּת וְחִיצוֹן לְכַפֵּרָה וי"ל דְּאִי חִיצוֹן מְכַפֵּר לְגִמְרֵי אִם כּוֹן לֹא אִתִּי לְכָלֵּל חֲטֹאת וְהִיאךְ יִתְלָה עַל זֶה פְּנִימִי: לְטִמְאָה שְׂאֲרָעָה בִּין זֶה לָּהּ. הִכָּא לֹא קֵאמַר וְנִפְקָא מִנָּה לְהִיכָא דָּלֵא עֲבַד פְּנִימִי בְּדִקְאָמַר לְעִיל דְּפְנִימִי קִרַּב קֹדֶם חִיצוֹן וְאִי לִיכָא אֱלֹא חַד יַעֲשׂוּ פְּנִימִי וְלֹא חִיצוֹן: בְּפֶרֶה זֹו לֹא תִהָא כּו'. פ"ה דְּלֹאֹ הִינּוּ קָרָא דְּלַעֲלִיל וְנִרְכָּא דְּסִבְרָתּוּ דָּלֵא מַצִּינן לְמִדְרַשׁ הָךְ דְּרָשָׁה מִקְרָא קֵמָא אַע"ג דְּבְחִיב בַּהּ נָמִי אַחַת בְּשָׁנָה מִשּׁוּם דָּלֵא סְנִי דְּלִכְתּוּב אַחַת בְּלֹא שָׁנָה וְלֹא מַצִּינוּ לְמִדְרַשׁ מִנָּה אֱלֹא דְרָשָׁה קִמְיַתָא דְּאִין מְכַפֵּר שְׁנֵי בְּפֹרוֹת (וְרַש"י) [ויר"י] מִפְּרַשׁ דְּהָא דְרָשָׁה נָמִי שְׁמַעִינן מִקְרָא קֵמָא מִדְּלֹא בְּחִיב אַחַת בְּשַׁעוֹר וּבְחִיב בְּשָׁנָה וּקְרָא אַחֲרִינָא אִצְטוּרִיךְ לְשׁוּם דְּרָשָׁה:

שבועות שתיים פרק ראשון שבועות

ומאי נינהו אין בַּהּ וַיֵּשׁ בָּהּ. וְלֹא בָּעֵי לְמִימַר חֲשִׁירֵי קִרְנָלִים וְחֲשִׁירֵי קִשְׁיֵי חֲדָשִׁים מְכַפְּרִים ס"ד נִפְיָךְ מִיָּפֶךְ בְּחִיב דְּתָם לֵה' חֲטֹאת שְׁאִין מְכִיר בּוֹ אֱלֹא ה' וְאִפִּי לִר' שְׁמַעוֹן דָּלֵא דְרִישׁ לֵה' לֹא ה"מ לְמִינְקוּט מֵאִי נִינְהוּ אִין בַּהּ וְאִין בַּהּ מִשּׁוּם הִיקָשָׁא דְּמִתְנִיתִין עַל מַה שְׁזִי מְכַפֵּר זֶה מְכַפֵּר: וְנִכְפָּר בְּפֶרֶה גְּמוּרָה. וּח"ת וּמִי עֲדִיף מִשְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח דְּלִינּוּ אֱלֹא תוֹלָה בְּדִלְמָר בְּפֶרֶךְ בְּתָרָא דְּכִרְיָוִית (דף כה.) דְּחִיבֵי חֲטָאוֹת וְחֲשָׁמוֹת וְחֵאִין חִיבִים לְהִבִּיא אַחֵר יוּה"כ וי"ל דְּהִכָּא מִמֶּשְׁמַעוֹת דְּקָרָא קֹא פְּרִיךְ דּוּכַפֵּר לְכָל חֲטֹאתָם . מִשְׁמַע שְׁמְכַפֵּר לְגִמְרֵי כָּל הַחֲטָא אֲבָל גְּבִי שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח לֹא בְּחִיב לְכָל חֲטֹאתָם אֱלֹא גְבִי וְדוּי וְלֹא גְבִי בְּפֶרֶה: מֵאִי לְכָל חֲטֹאתָם דְּאִתִּי לְכָלֵּל חֲטֹאת. תָּמַה דְּפְרִיךְ בְּפֶרֶךְ בְּתָרָא דְּכִרְיָוִית (דף כו.) גְּבִי שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח אִימָא כִּי מִתִּיידַע אַחֵר יוּה"כ נָמִי לֹא מִיַּתֵּי חֲטֹאת וְאִמְאִי הָא בְּדִידָה נָמִי בְּחִיב לְכָל חֲטֹאתָם וי"ל דְּהָתָם נָמִי בִּין שְׁנוּדַע לִו קֹדֶם יוּה"כ שְׁזִיָּה בְּסַפֵּךְ וְזִיָּה לִו לְהִבִּיא אֲשֶׁם תְּלוֹי אֱלֹא שְׁשְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח מְכַפֵּר אִפִּי בְּשְׁנוּדַע לִו אַחֵר יוּה"כ וְיַיעָה וְחֵאִית לֹא יִצְטוּרָךְ לְהִבִּיא חֲטֹאת דְּשַׁפִּיר מִקְרִי אִתִּי לְכָלֵּל חֲטֹאת הוֹאִיל וְחֵאתָ לְכָלֵּל אֲשֶׁם אֲבָל פְּשִׁיטָא הִיכָא דָּלֵא נוֹדַע לִו כָּלֵּל אִפִּי וְיַיעָת סַפֵּךְ קֹדֶם יוּה"כ שְׂכִיבֵא חֲטֹאת פְּשִׁינְדַע לִו מִדְּרָשָׁה דְּכָל חֲטֹאתָם בְּדִדְרַשׁ הִכָּא אִי נָמִי גְבִי שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח לִית לָן לְמִזְרַשׁ דְּוָקָא הֲגַךְ דְּאִתּוּ לְכָלֵּל חֲטֹאת שְׁהִרִי מְכַפֵּר עַל פֶּמָּה עֲבֹדוֹת שְׁאִינן כָּלֵּל בְּנִי קִרְבָּן עַל עֲשֵׂה וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה וְחֵאֵר עֲבֹדוֹת אִי נָמִי שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח עֲדִיף שְׁתוּלָה כִּי אִתִּיידַע לֵה סְמוּךְ לְשִׁקְיַעַת הַחֲמָה בְּדִפְרִישִׁית: מַה פְּנִימִי אִין מְכַפֵּר אֱלֹא עַל דְּבַר שֵׁשׁ לִו וְיַיעָה אֵף חִיצוֹן וכו'. וְאִם תֵּאמַר הַתַּנַּח לִר' שְׁמַעוֹן דָּלֵא דְרִישׁ חֲטָא שְׁאִין מְכִיר בּוֹ אֱלֹא ה' דְּאִצְטוּרִיךְ

הִיקָשָׁא דָּלֵא מְכַפֵּר חִיצוֹן אֲרַנְלִים אֱלֹא לִר' וְהוּדָה אִמְאִי אִצְטוּרִיךְ הִיקָשָׁא הָא ע"כ חִיצוֹן מְכַפֵּר אִשְׁיָן בַּהּ וַיֵּשׁ בַּהּ דְּבִמְאִי מוֹקַמֵּת לִיָּה דְּלִיכָא לְמַפְרָךְ דְּנִפְיָךְ מִיָּפֶךְ חִיצוֹן אֲרַנְלִים דְּהָא בְּחִיב לֵה' חֲטֹאת שְׁאִין מְכִיר בַּהּ אֱלֹא ה' וְאִין לְוִימַר דְּאִצְטוּרִיךְ הִיקָשָׁא דָּלֵא מְכַפֵּר אֲשֵׁחַר עֲבֹדוֹת אֱלֹא בְּטִמְאַת מִקְדָּשׁ וְקִדְשִׁיו דְּמִלְשׁוֹן מִתְנִיתִין מִשְׁמַע דְּאִצְטוּרִיךְ אִשְׁיָן בַּהּ וַיֵּשׁ בַּהּ וי"ל דְּאִי לֹאֹ הִיקָשָׁא הֵוָּה מוֹקַמִּינן בְּפֶרֶת חִיצוֹן בְּאִין בַּהּ וְאִין בַּהּ דְּטִמְאַת מִקְדָּשׁ וְקִדְשִׁיו וְכַפֵּרַת ר"ח וְדִקְרָנִלִים בְּאִין בַּהּ וְאִין בַּהּ בְּשֵׁאֵר עֲבֹדוֹת וְלֹא הִי דְרָשִׁינן הוֹאִיל וְהָ בֹא בְּזִמָּן קְבוּעַ מַה זֶה אִין מְכַפֵּר אֱלֹא עַל טְמֵאת מִקְדָּשׁ וְקִדְשִׁיו כּו' בְּדִדְרַשׁ תַּנָּא דְּבִי ר' יִשְׁמַעֲלֵאל אֱלֹא הִי דְרָשִׁינן מַה זֶה מְכַפֵּר אִשְׁיָן בַּהּ וְאִין בַּהּ אֵף זֶה כּו' אֲבָל הִסְתָּא דְּאִיכָא הִיקָשָׁא דְּחִיצוֹן מִפְּנִימִי עַל כִּרְחֹךְ דְּרָשִׁינן בְּדִדְרַשׁ תַּנָּא דְּבִי ר' יִשְׁמַעֲלֵאל: נִכְפָּר פְּנִימִי אִידִידָה וְאִדְחִיצוֹן. אַע"ג דְּלֹא אִתִּי לְכָלֵּל חֲטֹאת אִין לְחוּשׁ בְּדִפְרִישִׁית לַעֲלִי: וְנִפְקָא מִנָּה הִיכָא דָּלֵא עֲבַד חִיצוֹן. וְאִם תֵּאמַר א"כ חִיצוֹן לָמָּה בֹא כָּלֵּל וי"ל מִשּׁוּם טְמֵאָה שְׂאֲרָעָה בִּין זֶה לָּהּ: בְּפֶרֶה אַחַת מְכַפֵּר וְאִין מְכַפֵּר שְׁנֵי בְּפֹרוֹת. וְאִם תֵּאמַר אִמְאִי לֹא מִשְׁעִי דְּאִי מְכַפֵּר זְמִי אִדְחִיצוֹן אִם כּוֹן תִּהְיֶה בְּפֶרֶה זֹו פְּעָמִים בְּשָׁנָה וי"ל דְּאִין לְחוּשׁ בִּין דְּעָקִיר בְּפֶרְתּוּ הַבְּתוּבָה בּוֹ דְּהִינּוּ יֵשׁ בַּהּ וְאִין בַּהּ לֹא תִהָא אֱלֹא פְּעַם אַחַת בְּשָׁנָה וְאִם תֵּאמַר תַּפּוּק לֵה מִדְּאִתַּקֵּשׁ חִיצוֹן לְפִנִּימִי דְּבָעִינן שְׁלֹא תִהָא בְּפֶרֶת חִיצוֹן אֱלֹא פְּעַם אַחַת בְּשָׁנָה תַדַּע מִדְּקֵאמַר בְּסִמוּךְ גְּבִי חִיצוֹן הֵאִי שְׁעִירֵי קִרְנָלִים וְחֲשִׁירֵי ר"ח מְכַפְרִין פֶּרוּשׁ וְאִם כּוֹן הִיָּיא פְּעָמִים בְּשָׁנָה וְכוֹן לְקַטְוִין פְּרִיךְ וְהָ כִּי בְּחִיב אַחַת בְּשְׁעִיר הַפְּנִימִי בְּחִיב וּמִשְׁעִי מִדְּאִתַּקֵּשׁ חִיצוֹן לְפִנִּימִי וּבְסִמוּךְ נָמִי דְּפִרִיךְ וְנִכְפָּר חִיצוֹן אִידִידָה וְאִדְפְּנִימִי לְשְׁעִי דְּאִין חִיצוֹן מְכַפֵּר ב' בְּפֹרוֹת מִדְּאִתַּקֵּשׁ וי"ל דְּבִין דָּלֵא בְּחִיב אַחַת בְּגוּפָה דְּחִיצוֹן אֱלֹא דְּוִלִּיף בְּהִיקָשָׁא לִית לָן לְמַעוּטוּי שְׁלֹא יִכְפֵּר פְּנִימִי אִדְחִיצוֹן וְחִיצוֹן אִדְפְּנִימִי וְאִדְרָבָה מִכּוֹ הִיקָשָׁא אִית לָן לְוִימַר עַל מַה שְׁזִי מְכַפֵּר זֶה מְכַפֵּר וּמִכּוֹ דְּאִתַּקֵּשׁ לְהִקְדִּי הוּא דְּפִרִיךְ אֲבָל חִיצוֹן ור"ח וְדִקְרָנִלִים דָּלֵא אִתַּקֵּשׁ לְהִקְדִּי פְּרִיךְ בְּסִמוּךְ שְׁפִיר הָא שְׁעִירֵי קִרְנָלִים וְחֲשִׁירֵי ר"ח מְכַפְרִים דְּלַעֲגִין בְּפֶרֶת אַחֲרִים הִי כְּאִילוּ בְּחִיב אַחַת בְּשָׁנָה בְּגוּף דְּחִיצוֹן: וְנִכְפָּר חִיצוֹן אִידִידָה' וְאִמְאִי דְּעִבִיד פְּנִימִי. וְאִם תֵּאמַר הַמִּקָּשָׁה דָּלֵא יַדַּע הָךְ דְּרָשָׁה אַחַת בְּשָׁנָה אִמְאִי לֹא פְּרִיךְ דְּלִיכְפֵּרוּ אוֹ לְתַלּוּ תַרְוֵיהּוּ אִפְּנִימִי וְתוֹ לֹא וי"ל דְּאִהָךְ הֲשִׁיא וְחֵאִי יַדַּע שְׂיַתְרָן לִו אַחַת בְּשָׁנָה הוֹאִיל וְחִיצוֹן אִינּוּ מְכַפֵּר בְּפֶרֶה אַחֲרָת אֱלֹא זֹו אֲבָל אִפְרִכָא דְּפִרִיךְ וְנִכְפָּר חִיצוֹן אִידִידָה וְאִדְפְּנִימִי לֹא מִיסְתַּבֵּר לִיָּה לְמִקָּשָׁה דְּנִמְעוּט מֵאֲחַת בְ

שבועות שתיים פרק ראשון שבועות

וּלְרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל דָּאָמַר וְכוּ' בַּשְּׁלֵהִי וְיִדְעוּת הַטּוֹמָאָה (לְקַמְן טְבוּעוֹת דָּף יט:) אֵלָּא פֻּעַס אַחַת בַּשָּׁנָה. אַע"ג דְּכִי מִתְיִידַע לִיה אַחֵר וִיה"כ מִבִּיא חֲטָאֵת מ"מ כּפֶּרָה זֹו שֶׁל תְּלוּיָה אִינְה אֵלָּא פֻּעַס אַחַת א"נ לֹא מִקְרִי פֻּעַמִּיס בַּשָּׁנָה אֵלָּא כְּשִׁזְמַנְן קְבוּעַ: וּלְרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל דָּאָמַר לֹא בְּעִי וְיִדְעָה בְּתַחֲלָה כּוּ'. וּפְשִׁיטָא לִיה לְהַש"ס דְּלֹא בְּעִי אִפִּי' וְיִדְעִית בֵּית רַבּוּ לְפִי הַמַּסְקָנָא דְּמוֹקִי (לְשֵׁיל טְבוּעוֹת דָּף ה.) מִתְנִי כְּרַבִּי דְּלֹא מִסְתַּבֵּר לִיה שְׂסָכְפֵּר שׁוּם תִּנְגָא דִּידְעִית בֵּית רַבּוּ שְׁמָה וְיִדְעָה אֵלָּא רַבִּי: חִיצוֹן אִמְאי מְכַפֵּר. וְלִיכָא לְמִימַר שְׂתִּילָה עַל שְׁטִיטָה בְּה וְיֵשׁ בְּה הִיכָא דְאִתְיַדַע לַה סְמוּךְ לְשִׁקִּיעֵת הַחֲמָה דִּהְיִי בֶר קִרְבָּן הוּא אַע"ג דְּגַבִּי שְׁעִיר הַפָּנִימִי אִי לֹא קִרָא דְחֲטָאִיס דְּמוֹנָא דְּפִשְׁעִיס ה"א דְתוּלָה מ"מ הוּאִיל וְגַלִּי לָךְ קִרָא הֶסֶם דְּלֹא מְכַפֵּר אִמְיַדִּי דְבֵר קִרְבָּן סְבָרָא הוּא דְכוּלָּהוּ נִמִּי לֹא מְכַפְרִי וְהִסְתָא אִתִּי שְׁפִיר הֵא דְקָאָמַר לְקַמְן אִמְלִיתָה דר"ש אֲשַׁעִירִי רַגְלִיס ע"כ אִין מְכַפְרִיס אֵלָּא אִלִּין בְּה וְאִין בְּה וְלֹא מוֹקְמָה אִישׁ בְּה וְיֵשׁ בְּה וְאִתְיִידַע לַה סְמוּךְ לְשִׁקִּיעֵת הַחֲמָה אֲבָל אִין גִּרְאָה לוֹמַר דִּהֵא דְלֹא קָאָמַר הִכָא דְמְכַפֵּר אִישׁ בְּה וְיֵשׁ בְּה וְאִתְיִידַע לַה סְמוּךְ לְשִׁקִּיעֵת הַחֲמָה מִשּׁוּם דְּחִיצוֹן אִתְּפַשׁ לְפָנִימִי וּבְסָמוּךְ דְקָאָמַר אֵלָּא לְמִאי הִלְכִיתָא אִתְּפַשׁ לְהִגְדִּי הַמ"ל דְאִתְּפַשׁ לְהִכִּי אֵלָּא דְבָלָאוּ הִכִּי מִשְׁנֵי שְׁפִיר דְלָקַמְן אִמְלִיתָה דר"ש גַּבִּי שְׁעִירִי רַגְלִיס לֹא יִתְנַשֵּׁב בְּבָךְ: עַל שְׂאִין בְּה וְיִדְעָה לֹא בְּתַחֲלָה וְלֹא בַּסּוּף. וּא"ת

וּלְרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל נִפְיָךְ וְנִימָא דְּפָנִימִי מְכַפֵּר אִלִּין בְּה וְאִין בְּה נִשְׁעִיר הַחִיצוֹן אִישׁ בְּה וְאִין בְּה דִּהֵא אִין בְּה אִתִּי לְכַלֵּל חֲטָאֵת לְרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל וִי"ל דְּמ"מ טְפִי אִתִּי לְכַלֵּל חֲטָאֵת יֵשׁ בְּה וְאִין בְּה דְדָבָר שְׁטִיטָה וְיִדְעָה מַעְקָרוּ בְּקַל וְכוּל לְזַכֵּר מִדְּבָר שְׁלֹא הֵיטָה לוֹ וְיִדְעָה מַעוּלָס וּלְפִי הַמַּסְקָנָא דְרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל סְבָר לַה כּר"מ דְּכָל הַשְּׁעִירִיס בְּפִרְתּוֹ שְׁנֵה אִתִּי שְׁפִיר דְּלֹא מ"ל נִפְיָךְ מִפְּךָ דִּהֵא בר"ח כְּתִיב לֵה' שְׂאִין מִכִּיר בּוֹ אֵלָּא ה' וּא"ת לְרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל לְמִאי דְאִצְטְרִיךְ לְכַל חֲטָאִתָּם וִי"ל כִּי הִיכִי דְלֹא גִימָא דְנִכְפַּר כְּפָרָה גְּמוּרָה: סְבָר לַה כְּר"מ. לֹא דוּקָא כּר"מ דר"מ בְּעִי וְיִדְעָה בְּתַחֲלָה דְקִתְנִי לְקַמְן דְכוּלָּהוּ מְכַפְרִין עַל שְׂאִין בְּה וְיִדְעָה בְּתַחֲלָה וְיֵשׁ בְּה וְיִדְעָה בַּסּוּף וְאִלּוּ לִר' יִשְׁמַעְאֵל הֵא בֶר קִרְבָּן הוּא: שְׁעִיר זֶה יֵהָא כְּפָרָה עָלִי. פֶּרֶשׁ בְּעֶרְוֹךְ שְׁעִיר זֶה כְּפָרָה לִישְׁרָאֵל וְעָלִי לְקַבֵּעַ זְמַן כְּפָרָה זֹו וְקַבֵּעִתִּי בר"ח לְהַפִּיס דַּעְתָּה שֶׁל יִרְח: מִאי טַעמָא דִּר' יִהוּדָה. וּא"ת מִאי קְבוּעִי הֵא ע"כ לִיכָא לְאוֹקוּמָה לְכְּפָרָה דְּרַגְלִיס וּדר"ח אֵלָּא בָּאִין בְּה וְאִין בְּה דִּאִישׁ בְּה וְיִדְעָה בְּתַחֲלָה אִו בַּסּוּף פָּנִימִי וְחִיצוֹן מְכַפְרִין וִי"ל דְּבְּעִי מִאי טַעמָא דְמְכַפְרִי אִטְמַאת מִקְדָּשׁ וְקִדְשֵׁי אִימָא בַּשָּׂאָר עֲבָרוֹת אִי מִשּׁוּם בְּעִין אֵב דְּתַנִּי דְבִי ר' יִשְׁמַעְאֵל הֵא אֲבָא לְמַפְרִיךְ בְּדַפְרִיךְ בְּסָמוּךְ מַה לִּיּוּה"כ שֶׁבֶן מְרֻבָּה בְּפִרְתּוֹ וּמִשְׁנֵי לְחֲטָאֵת לֵה' חֲטָאֵת שְׂאִין מִכִּיר אֵלָּא ה' וְכִינוּן דְּמְכַפֵּר אִלִּין בְּה וְאִין בְּה לֹא שְׁיָךְ לְמַפְרִיךְ מַה לִּיּוּה"כ כּוּ' דְגַלְיִי מְלֵתָא בַּעֲלָמָא הוּא דְחֲטָאֵת דְקִרָא הֵינּוּ טַמְאָת מִקְדָּשׁ וְקִדְשֵׁי בְדָאָמַר בְּסָמוּךְ: הוּאִיל תָּה בָּא בְּזַמַּן קְבוּעַ. פ"ה שְׁעִיר חִיצוֹן וְכוּן צ"ל דְאִי מִפְּנִימִי גַמַר בְּסָמוּךְ דְּפִרִיךְ מַה לִּיּוּה"כ שֶׁבֶן מְרֻבָּה בְּפִרְתּוֹ ה"ל לְמַפְרִיךְ שֶׁבֶן נִכְנָס דְמָה לְפָנִי וּלְפָנִיס וַעוּד אֲדִילִיף מִפְּנִימִי יִילָף מִשְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח דְּמְכַפֵּר אֲשָׁאָר עֲבָרוֹת אַע"ג דְּשְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח אִין קִרְבָּן פָּנִימִי נִמִּי לֹא דְקִרְבָּן גְּמוּר הוּא דְנִשְׁכָּרף חוּץ לְמַחֲנֶה וְאִית לָן לְמִילָף טְפִי מִשְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח דְּהִי חוּץ מִחוּץ אֲבָל הִסְתָא דְגַמַר מַחִיצוֹן נִיחָא טְפִי דְזַמְנוּ אֲהַדְגִּי טְפִי מִשְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח וְנִיחָא נִמִּי דְאִצְטְרִיךְ לְשֵׁיל הַקְּיָאָא דְחִיצוֹן מְכַפֵּר מִפְּנִימִי דְאִין לְלַמַּד מִפְּנִימִי מִבְּעִין אֵב דְחוּץ וְא"ת אִי מַחִיצוֹן גַּמַר תַּפְּשׁוּט מִהִכָּא דְדָבָר הֵלְמַד בְּהָקָשׁ חוֹחַר וּמִלְמַד בְּבִעִין אֵב דְחִיצוֹן גּוּפָה לֹא וְיִדְעִינוּ דְמְכַפֵּר אִטְמַאת מִקְדָּשׁ וְקִדְשֵׁי אֵלָּא מִשּׁוּם דְּהָקָשׁ לְפָנִימִי וּבִעְיָא הִיא בְּפ' אֲחִיהּ מִקוּמָן (וְכַחֲסִיס דָּף ג.) וִי"ל דִּהֵא לֹא חָשִׁיב בְּעִין אֵב אֵלָּא גַלְיִי מְלֵתָא בַּעֲלָמָא בְּדַמוּכַח בְּסָמוּךְ וְהִסְתָא נִמִּי א"ש דְקָאָמַר וְאִתְּקַוַּס שְׁעִירִי רַגְלִיס לְשֶׁל ר"ח אַע"ג דְּשֶׁל ר"ח לֹא וְיִדְעִינוּ אֵלָּא בְּבִעִין אֵב דְחִיצוֹן וְחִיצוֹן מִדִּיקָשָׁא דְפָנִיס וּבִקּוּנְטָרַם פֶּרֶשׁ בְּסָמוּךְ דְדָבָר הֵלְמַד בְּבִעִין אֵב חוֹחַר וּמִלְמַד בְּהָקָשׁ שְׁעִירִי רַגְלִיס מִיּוּה"כ וּא"א לֹמַר כֶּךָ דִּהֵא בִעְיָא הִיא בְּפִרְק אֲחִיהּ מִקוּמָן (וְכַחֲסִיס דָּף נא.) אִי דָבָר הֵלְמַד בְּבִעִין אֵב חוֹחַר וּמִלְמַד בְּהָקָשׁ אִי לֹא וַעוּד דִּהִכָּא גִרַע מִדְּבָר הֵלְמַד בְּהָקָשׁ דְאִינוּ חוֹחַר וּמִלְמַד בְּהָקָשׁ בְּדַפ"ה גּוּפָה בְּסָמוּךְ דִּהִכָּא שְׁעִירִי רִאשִׁי חֲזָסִיס גְּמַרִינוּ מִשְׁעִיר הַחִיצוֹן דְגַמַר בְּהָקָשׁ מִפְּנִימִי: אָף זֶה אִינוּ מְכַפֵּר כּוּ'. וְאִין לְהַקְשׁוֹת וְנִילָף מִהֵא בְּעִין אֵב דְלַכְּפַר נִמִּי ר"ח אֲכַפְרָה דְחִיצוֹן דִּהֵא אִתְּפַשׁ חִיצוֹן לְפָנִימִי שְׁלֹא תִהָא בְּפִרְתּוֹ פֻּעַמִּיס בַּשָּׁנָה וַעוּד דְלִשְׁעִין זֶה אֲבָא לְמַפְרִיךְ מַה לִּיּוּה"כ שֶׁבֶן מְרֻבָּה בְּפִרְתּוֹ דִּהִסְתָא לִיכָא לְמִימַר גַּלְיִי מְלֵתָא הוּא דְקִרָא דר"ח לֹא מִשְׁמַע אֵלָּא אִלִּין בְּה וְאִין בְּה: שְׁעִירִי רַגְלִיס מנ"ל. הִכָּא אִין לְפֶרֶשׁ מַעוֹן דְּלֹא מְכַפְרִי נִמִּי אֲשָׁאָר עֲבָרוֹת בְּדַבְּעִי לְשֵׁיל אֲדַר"ח דֹא"כ מִאי פִּרִיךְ בְּסָמוּךְ שֶׁבֶן תַּדִּיר שֶׁבֶן מְרֻבָּה בְּפִרְתּוֹ אֲדַרְבָּה כ"ש דְנִילָף מִהֶסֶם דֹאע"ג דְחִמִּירִי לֹא מְכַפְרִי נִמִּי אֲשָׁאָר עֲבָרוֹת אֵלָּא יֵשׁ לְפֶרֶשׁ מַנְלָן דְּמְכַפְרִי אִטְמַאת מִקְדָּשׁ וְקִדְשֵׁי דְאִיכָא לְגִילָא כְּרַת פִּינוֹן דְאִין בְּפִרְתּוֹ מִפְּרָשְׁת וְלֹא דְמִי לִדַר"ח שְׁמַפְרָשְׁת דְחֲטָא שְׂאִין מִכִּיר בּוֹ מִשְׁמַע כָּל חֲטָאִיס שְׂאִינָס וְדוּעִיס בְּדַפְרָשׁ הַקּוּנְטָרַם בְּסָמוּךְ וְלִהִכִּי בְּעִי מַנְלָן דְּלֹא מְכַפְרִי נִמִּי אֲשָׁאָר עֲבָרוֹת וְלִהִכִּי נִמִּי חָשִׁיב לַה בְּסָמוּךְ גַּלְיִי מְלֵתָא בַּעֲלָמָא: שֶׁבֶן מְרֻבָּה בְּפִרְתּוֹ. פ"ה מְרֻבָּה כְּפָרָה שֶׁל יוֹס וְהִדִּין עַמּוֹ דְאִין לְפֶרֶשׁ שְׁמַכְפֵּר עַל טַמְאָת מִקְדָּשׁ וְקִדְשֵׁי דִאִית בְּהֹן כְּרַת דִּהֵא הִיא גּוּפָה בְּעִינוּ לְמִילָף וּא"ת וְהִיכִי בְּעִי לְמִילָף מִדִּיּוּה"כ וְהָא דָבָר הֵלְמַד בְּהָקָשׁ אִינוּ חוֹחַר וּמִלְמַד בְּבִעִין אֵב וּמַה צְרִיךְ פִּרְכָא דְשֶׁבֶן כְּפָרָה מְרֻבָּה וִי"ל דְאִצְטְרִיךְ הֵא פִּרְכָא דְלֹא יִילָף מִדַר"ח דְאִי פִּרְכַת מַה לִדַר"ח שֶׁבֶן תַּדִּיר גִימָא יוּה"כ יוֹכִיחַ אֲבָל הִסְתָא דְאִיכָא פִּרְכָא לִיכָא לְמִימַר תּוֹכִיחַ וּא"ת וְנִילָף בְּמַה הַצַּד מִתְּרַנְּוּהּ וִי"ל דְאִיכָא לְמַפְרִיךְ שֶׁבֶן מְרֻבָּה בְּפִרְתּוֹ דר"ח הוּאִיל וְתַדִּיר חָשִׁיב קַצַּת מְרֻבָּה כְּפָרָה:

 מסורת הש"ס

א ספרא אחרי מות פרק ה ג; משנה שבועות; לעיל ב.

ב חולין ס:

ג טהדרין סח:

ד ספרא אחרי מות פרק ה ז-ח; ספרא אחרי מות פרק ד ב; ספרא אחרי מות פרשה ד ט

 תורה אור השלם
--

ושעיר עזים אחד לחטאת ליתנה על-עלת הפמיד יעשה ונסכו [במזבח כח, טו]

הא גמרינן ר"ח מיוה"כ וְלֹא פֿרכינן.
הָכָא מיוה"כ קָלָא פֿעינן לַמּוֹלָף שְׁלֹא יִכְפְּרוּ נַמּוּ בַּשָּׂאָר עֲבֵרוֹת וְלֹא שָׂיכָא הֵיא פֿרכָא דְחֻמְרָא אֱלֹא גִרְסִינן וְלֹא פֿרכינן וְתוּ לֹא וְהִינוּ פֿרכָא שְׂכָן אִינוּ תְּדיר:
פֿדאָמר רב חמא שְׁעיר וְשְׁעיר כּו'. תַּמָּה וְעֲצָרַת דְּלֹא כְּתַב בַּהּ וְשְׁעיר מִנ"ל אִי בְּבָנִין אָב דֶּשָׁאָר רְגָלִים תַּפְּשׁוּט מִהָכָא דְּבַר הַלְּמַד בְּהֶקֶשׁ חֹזֵר וּמְלַמֵּד בְּבָנִין אָב וְעוֹד דִּיא בְּבָנִין אָב אִתּוּ לַמּוֹלָף בְּקֻמָּא דְּבִתְר ר"ח נִכְתּוּב וְשְׁעיר וְאִינְךָ יָצִיט בְּבָנִין אָב נִשְׁמַא יֵשׁ לִפְרָשׁ דְּלֹא דְרִישׁ הָכָא אֱלֹא בְּהֵוּא שְׁעיר דְּכַתִּיב בִּתְר ר"ח וְאִינְךָ וְשְׁעיר לָשׁוּם דְּרָשָׁה וּמִמּוּלָא אִתּוּ שָׂאָר רְגָלִים דְּכִינּוּ דְּגַלִּי בַּחֲד הוּוּ אֲחֻרָנִי לַמַּד סְתוּם מִן הַמִּפְרָשׁ וְאִפִּילוּ בָּנִין אָב לֹא גָרִיךְ וּלְקַמֵּן דְּפִרְיָן מַעֲרַכַת ויוה"כ עָקָר הִשְׁתִּיתוּ מיוה"כ וּפְרִיךְ זָנָקָא לר"מ מִשּׁוּם דֹּאמַר כָּל הַשְּׁעִירִים כִּפְּרָתָן שָׁנָה וְאִפִּילוּ דיוה"כ ור"ת פּי' דה"נ סְמִיךְ אֶהֱיָקֶשׁא דְרַבִּי יוֹנָה כְּדַמְסִיק לְקַמֵּן וְלֹא נָקוּט אֱלֹא תַחֲלַת סָגִיא דְלִקְמֵן דְּהוּ כִּמּוּ וכו' וּאע"ג דר' יְהוֹזָה אִית לֵהּ הִיקָשָׁא דְּצוּמוֹעֲזִיכֶס וּכּר"מ מ"מ לֹא מִסְתַּבֵּר לִיה לְרַבִּי יְהוֹזָה לוֹמַר שְׁיָהּוּ כָּל הַשְּׁעִירִים כִּפְּרָתָן שָׁנָה כִּמּוּ שְׂאוּמַר ר"מ מִשּׁוּם דַּעֲדִיפֹא לִיה הִיקָשָׁא דְחִיצוֹן לִפְנִימִי וְאִית לָן לַמִּמַּר דִּאִין מִכּפֵּר ב' כִּפְרוֹת וְגַם שְׁלֹא תֵהֵא כִּפְּרָתוּ פַּעֲמִים בַּשָּׁנָה וְלר' מֵאִיר עֲדִיפֹא הִיקָשָׁא דְמוֹעֵדוֹת:
אָבֵל חֻטָּא שְׁסוּפּוּ לְנֹדַע כִּמּוּ שִׁישׁ בַּהּ וְדִיעָה לְבִסּוּף דָּמִי. וּא"ת וּלפ"ז אִמְרִי הַצֵּרֶךְ לִשְׁנוּי לְעִיל דר' יִשְׁמַעֲלֹא סָבַר לֵה כּר"מ יִמָּא דְחִיצוֹן מִכּפֵּר אִלִּין בַּהּ וְאִין בַּהּ שְׁסוּפּוּ לְנֹדַע דֹּאֵהֱאִי לֹא מִכּפֵּר רְגָלִים ור"ח דְּכִינּוּ שְׁסוּפּוּ לְנֹדַע לֹא קָרִינוּ בַּהּ חֻטָּא שְׁאִינוּ מִפִּיר בּוּ אֱלֹא ה' וְגַם לוֹמַר כִּינּוּ דִּהֲקָמַת דְּלר' יְהוֹזָה חֻטָּא שְׁסוּפּוּ לְנֹדַע מִכּפְּרִים רְגָלִים ור"ח לֹא מִסְתַּבֵּר לִיה לִהַש"ס שְׁיִחְלֹק עָלֶיהָ רַבִּי יִשְׁמַעֲלֹא בְּדָבָר זֶה:
אִי מָה לְהֵלֵן עוֹלִין כּו'. וְנִפְקָא מִנָּה הִיכָא דְנִשְׁבֵּר הָעֵץ כּו' וְצִין גִּפְקָא מִנָּה לְטַמְאָה שְׂאֲרַקְעָה כִּין זֶה לָּהּ. וְאִם תֵּאמַר אִמְרִי לֹא מִשְׁנִי כְּדַמְשִׁי כְּסֻמּוּךְ דִּאִין אַחַר נוֹשֵׂא אוֹתוֹ עוֹן וי"ל דְּצִין לֹא מִקְרִי אַחַר לְגַבִּי ר"ח כִּינּוּ דְעוֹלִין לֹא כְּתַב בּר"ח אֱלֹא דְלִיף מִצִּין אָבֵל אֲעִין הַעֲדָה דְּכַתִּיב בּר"ח מִשְׁנִי שְׁפִיר כְּסֻמּוּךְ דִּאִין אַחַר נוֹשֵׂא אוֹתוֹ עוֹן וּמַהר"ר שְׁמוּאֵל מִפְּרָשׁ מָה לְהֵלֵן עוֹלִין כְּלוּמַר דְּצִין מִכּפֵּר אֲחֻרְקָן עַד שְׁהֵא מִרְצָה ור"ח מִכּפֵּר עַל עוֹן הַמַּקְרִיב שֶׁהִקְרִיבוּ בְּטַמְאָה וְהִשְׁתָּא אִין אִנּוּ גְרִיכִין לְנִפְקוּתָא דְנִשְׁבֵּר הָעֵץ וּמִשְׁנִי עוֹן הַעֲדָה כְּתִיב פּי' עוֹן דְּלֹא שִׁיךְ אֱלֹא

בַּעֲדָה וְעוֹלִין שִׁיךְ אִף בְּחֻרְבָן אִי גַמִּי עוֹן הַעֲדָה וְלֹא עוֹן הַכֹּהֵן:
וְנִפְפֵּר ר"ח אֲדִידָה וְאֲדִעִין. פֿרוּשׁ חֻרְבָן שְׁקָרַב בְּטַמְאָה בַּשָּׂעָה שְׁקָרַב ר"ח דְּקֻרְבָּנוֹת שְׁקָרְבוּ בְּטַמְאָה קֹדֶם ר"ח אִין סָבִירָא שְׂיִכְפֵּר דְּהִיאֲךְ וּכְפֵּר לַמִּפְרַע מִה שְׂבִבַר קָרַב בְּטַמְאָה:
וְנִפְפֵּר צִין אֲדִידָה וּאֲדִר"ח. וּא"ת וְאִמְרִי לֹא מִשְׁנִי דְעוֹן אֲחֵד הוּא נוֹשֵׂא וְלֹא ב' עוֹנוֹת וי"ל דְּגַבִּי צִין כְּתִיב עוֹן הַקְּדָשִׁים וְטַמְאָת בְּשַׁר וְעוֹלִין הוּוּ תַקְוִיָּהוּ עוֹן הַקְּדָשִׁים וְעוֹד עוֹן

הַקְּדָשִׁים מִשְׁמַע שְׁפִיר ב' עוֹנוֹת דְּקֻדָּשִׁים מִשְׁמַע קֻדָּשִׁים הַרְבֵּה:
אֲמַר קָרָא אֲתָה. אִפְרָכָא קַמִּיתָא לֹא מִצַּ לְשַׁנּוּי דְּכִי דֹאוּתָה אֲעִין הַעֲדָה קִיאִי וְזָנָקָא בְּטַמְאָת בְּשַׁר אִין אַחַר נוֹשֵׂא עוֹן:
רַב אִשִּׁי אֲמַר הַעֲדָה כּו'. נִרְאֵה דְלֹא פְּלִיגִי וּע"כ אֲצַטְרִיךְ דְּרָשָׁה דֹּאוּתָה מִשּׁוּם פֿרָכָא דְלִקְמֵן דְּרְגָלִים אִמְרִי לֹא מִכּפְּרִי אֲדִר"ח וְדִקְרָשָׁה דְּרַב אִשִּׁי גַמִּי אֲצַטְרִיךְ לר"ש כְּר' יְהוֹזָה דְּלֹא מִשְׁמַע לִיה אוֹתָהּ כְּדִלְקַמֵּן:
הָכָא גַמִּי שְׁעיר וְשְׁעִיר. אֶהֱיָקֶשׁא דר' יוֹנָה סְמִיךְ כְּדִפְרָשִׁית לְעִיל:

שבועות שתיים פרק ראשון שבועות

הָא גַּמְרִינוּ רֹאשׁ חֹדֶשׁ מַדִּיּוּם הַכַּפּוּרִים וְלֹא פֿרְכִּינוּ; הֵתָם – כַּפָּרָה מִיכְתָּב כְּתִיבָא, גִּלּוּיֵי מִילְתָּא בַּעֲלָמָא הוּא; אָבֵל הָכָא – אִיכָא לְמִימַר כּוּלָּהּ מִילְתָּא לֹא גַמְרִינוּ! ^(א) אֱלֹא כְּדֹאמַר רַבִּי חֲמָא בְּרַבִּי חֲנִינָא:
”שְׁעִיר”–”וּשְׁעִיר”; הָכָא נְמִי ”שְׁעִיר”–”וּשְׁעִיר”, וְאִיתְקוּשׁ שְׁעִירֵי רְגָלִים לְשְׁעִירֵי רֹאשֵׁי חֲדָשִׁים; מָה שְׁעִירֵי רֹאשֵׁי חֲדָשִׁים אִינוּ מִכְפָּרִין אֱלֹא עַל שְׂאִין בַּהּ, אִף שְׁעִירֵי הָרְגָלִים אִינוּ מִכְפָּרִין אֱלֹא עַל שְׂאִין בַּהּ יְדִיעָה לֹא בִּתְחִלָּה וְלֹא בְּסוּף, אִם רַבִּי יְהוּדָה עַל שְׂאִין בַּהּ יְדִיעָה לֹא בִּתְחִלָּה וְלֹא בְּסוּף – הִנֵּי מִילֵי בְּחֻטָּא שְׂאִין סוּפּוּ לִיּוֹדַע, אָבֵל חֻטָּא שְׁסוּפּוּ לִיּוֹדַע – כִּמּוּ שִׁישׁ יְדִיעָה בְּסוּף דָּמִי, וְשְׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּחוּץ וַיּוּם הַכַּפּוּרִים מִכּפֵּר; אוּ דְלָמָא אֲפִילוּ חֻטָּא שְׁסוּפּוּ לִיּוֹדַע – הִשְׁתָּא מִיָּהָא, חֻטָּא שְׂאִין מִפִּיר בּוּ אֱלֹא ה' קָרִינָא בִּיה? ^(ב) תָּא שְׁמַע, דִּתְנִינָא:
עַל שְׂאִין בַּהּ יְדִיעָה לֹא בִּתְחִלָּה וְלֹא בְּסוּף, וְחֻטָּא שְׁסוּפּוּ לִיּוֹדַע – שְׁעִירֵי הָרְגָלִים וּשְׁעִירֵי רֹאשֵׁי חֲדָשִׁים מִכְפָּרִים. דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר:
שְׁעִירֵי הָרְגָלִים מִכְפָּרִין, אָבֵל לֹא שְׁעִירֵי רֹאשֵׁי חֲדָשִׁים וכו'. אֲמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אֲמַר רַבִּי אוֹשְׁעִינָא:
מָאי טַעמִיָּה דְרַבִּי שְׁמַעוֹן? אֲמַר קָרָא:
”וְאוֹתָהּ נָתַן לָכֶם לְשֹׂאת אֶת עוֹן הָעֲדָה”, וְהֵיא קָרָא בְּשְׁעִיר דְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ כְּתִיב; וְיִלִּיף ”עוֹן”–”עוֹן” מִצִּין – נֶאֱמַר כָּאן ”עוֹן”, וְנֶאֱמַר לְהֵלֵן ”עוֹן”; מָה לְהֵלֵן טוּמְאָת בְּשַׁר, אִף כָּאן טוּמְאָת בְּשַׁר. אִי מָה לְהֵלֵן עוֹלִין, אִף כָּאן עוֹלִין!? ”עוֹן הָעֲדָה” כְּתִיב. מִכְּדִי מִיגְמַר גַּמְרִי מִהֲדָדִי; נִכְפֵּר דְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ אֲדִידָהּ וְאֲדִצִּין – נִפְקָא מִינָּה לְהִיכָא דְנִשְׁבֵּר הַצִּין! אֲמַר קָרָא:
”עוֹן” – עוֹן אֲחֵד הוּא נוֹשֵׂא, וְאִין נוֹשֵׂא שְׁנַי עוֹנוֹת. וְנִכְפֵּר צִין אֲדִידָהּ וְאֲדִרֹאשׁ חֹדֶשׁ – נִפְקָא מִינָּה לְטוּמְאָה דְּאִירְעָה כִּין זֶה לָּהּ! אֲמַר קָרָא:
”אוֹתָהּ” – אוֹתָהּ נוֹשֵׂא עוֹן, וְאִין אַחֲרַת נוֹשֵׂא עוֹן. רַב אִשִּׁי אֲמַר:
כְּתִיב הָכָא ”עוֹן הָעֲדָה” – עֲדָה וְלֹא קְדָשִׁים, וְהֵתָם כְּתִיב ”עוֹן הַקְּדָשִׁים” – קְדָשִׁים וְלֹא עֲדָה. ^(א) אֲשַׁפְּחֹן שְׁעִירֵי רֹאשֵׁי חֲדָשִׁים דְּמִכְפָּרֵי עַל טְהוֹר שְׂאֵכֵל אֶת הַטָּמֵא; שְׁעִירֵי רְגָלִים דְּמִכְפָּרֵי עַל שְׂאִין בַּהּ יְדִיעָה לֹא בִּתְחִלָּה וְלֹא בְּסוּף – מְנַל? כְּדֹאמַר רַבִּי חֲמָא בְּרַבִּי חֲנִינָא:
”שְׁעִיר”–”וּשְׁעִיר”, הָכָא נְמִי ”שְׁעִיר”–”וּשְׁעִיר”,

וְאִיתְקוּשׁ

כְּדַקְאֲמַרְתָּ עוֹן הַעֲדָה כְּתִיב עַל אֲדָם הָאוֹכֵל טַמְאָת בְּשַׁר וְאִמְרִי דַּעֲבִיד צִין לְרַעוּת עַל הָעוֹלִין אִם נִשְׁבֵּר הָעֵץ:
כִּין ר"ח לר"ח:
אוֹתָהּ וְאֲתָה נָתַן לָכֶם לְשֹׂאת אֶת עוֹן הַעֲדָה:
רַב אִשִּׁי אֲמַר כּו' ה' יִתִּירָא דְּהַעֲדָה וְדִקְדָּשִׁים דְּרִישׁ לַמַּעוּטָא:

הַקְּדָשִׁים מִשְׁמַע שְׁפִיר ב' עוֹנוֹת דְּקֻדָּשִׁים מִשְׁמַע קֻדָּשִׁים הַרְבֵּה:
אֲמַר קָרָא אֲתָה. אִפְרָכָא קַמִּיתָא לֹא מִצַּ לְשַׁנּוּי דְּכִי דֹאוּתָה אֲעִין הַעֲדָה קִיאִי וְזָנָקָא בְּטַמְאָת בְּשַׁר אִין אַחַר נוֹשֵׂא עוֹן:
רַב אִשִּׁי אֲמַר הַעֲדָה כּו'. נִרְאֵה דְלֹא פְּלִיגִי וּע"כ אֲצַטְרִיךְ דְּרָשָׁה דֹּאוּתָה מִשּׁוּם פֿרָכָא דְלִקְמֵן דְּרְגָלִים אִמְרִי לֹא מִכְפְּרִי אֲדִר"ח וְדִקְרָשָׁה דְּרַב אִשִּׁי גַמִּי אֲצַטְרִיךְ לר"ש כְּר' יְהוֹזָה דְּלֹא מִשְׁמַע לִיה אוֹתָהּ כְּדִלְקַמֵּן:
הָכָא גַמִּי שְׁעיר וְשְׁעִיר. אֶהֱיָקֶשׁא דר' יוֹנָה סְמִיךְ כְּדִפְרָשִׁית לְעִיל:

שבועות שתיים פרק ראשון שבועות

הָכָא גַּמְרִינוּ רֹאשׁ חֹדֶשׁ מַדִּיּוּם הַכַּפּוּרִים וְלֹא פֿרְכִּינוּ; הֵתָם – כַּפָּרָה מִיכְתָּב כְּתִיבָא, גִּלּוּיֵי מִילְתָּא בַּעֲלָמָא הוּא; אָבֵל הָכָא – אִיכָא לְמִימַר כּוּלָּהּ מִילְתָּא לֹא גַמְרִינוּ! ^(א) אֱלֹא כְּדֹאמַר רַבִּי חֲמָא בְּרַבִּי חֲנִינָא:
”שְׁעִיר”–”וּשְׁעִיר”; הָכָא נְמִי ”שְׁעִיר”–”וּשְׁעִיר”, וְאִיתְקוּשׁ שְׁעִירֵי רְגָלִים לְשְׁעִירֵי רֹאשֵׁי חֲדָשִׁים; מָה שְׁעִירֵי רֹאשֵׁי חֲדָשִׁים אִינוּ מִכְפָּרִין אֱלֹא עַל שְׂאִין בַּהּ, אִף שְׁעִירֵי הָרְגָלִים אִינוּ מִכְפָּרִין אֱלֹא עַל שְׂאִין בַּהּ יְדִיעָה לֹא בִּתְחִלָּה וְלֹא בְּסוּף, אִם רַבִּי יְהוּדָה עַל שְׂאִין בַּהּ יְדִיעָה לֹא בִּתְחִלָּה וְלֹא בְּסוּף – הִנֵּי מִילֵי בְּחֻטָּא שְׂאִין סוּפּוּ לִיּוֹדַע, אָבֵל חֻטָּא שְׁסוּפּוּ לִיּוֹדַע – כִּמּוּ שִׁישׁ יְדִיעָה בְּסוּף דָּמִי, וְשְׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּחוּץ וַיּוּם הַכַּפּוּרִים מִכּפֵּר; אוּ דְלָמָא אֲפִילוּ חֻטָּא שְׁסוּפּוּ לִיּוֹדַע – הִשְׁתָּא מִיָּהָא, חֻטָּא שְׂאִין מִפִּיר בּוּ אֱלֹא ה' קָרִינָא בִּיה? ^(ב) תָּא שְׁמַע, דִּתְנִינָא:
עַל שְׂאִין בַּהּ יְדִיעָה לֹא בִּתְחִלָּה וְלֹא בְּסוּף, וְחֻטָּא שְׁסוּפּוּ לִיּוֹדַע – שְׁעִירֵי הָרְגָלִים וּשְׁעִירֵי רֹאשֵׁי חֲדָשִׁים מִכְפָּרִים. דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר:
שְׁעִירֵי הָרְגָלִים מִכְפָּרִין, אָבֵל לֹא שְׁעִירֵי רֹאשֵׁי חֲדָשִׁים וכו'. אֲמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אֲמַר רַבִּי אוֹשְׁעִינָא:
מָאי טַעמִיָּה דְרַבִּי שְׁמַעוֹן? אֲמַר קָרָא:
”וְאוֹתָהּ נָתַן לָכֶם לְשֹׂאת אֶת עוֹן הָעֲדָה”, וְהֵיא קָרָא בְּשְׁעִיר דְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ כְּתִיב; וְיִלִּיף ”עוֹן”–”עוֹן” מִצִּין – נֶאֱמַר כָּאן ”עוֹן”, וְנֶאֱמַר לְהֵלֵן ”עוֹן”; מָה לְהֵלֵן טוּמְאָת בְּשַׁר, אִף כָּאן טוּמְאָת בְּשַׁר. אִי מָה לְהֵלֵן עוֹלִין, אִף כָּאן עוֹלִין!? ”עוֹן הָעֲדָה” כְּתִיב. מִכְּדִי מִיגְמַר גַּמְרִי מִהֲדָדִי; נִכְפֵּר דְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ אֲדִידָהּ וְאֲדִצִּין – נִפְקָא מִינָּה לְהִיכָא דְנִשְׁבֵּר הַצִּין! אֲמַר קָרָא:
”עוֹן” – עוֹן אֲחֵד הוּא נוֹשֵׂא, וְאִין נוֹשֵׂא שְׁנַי עוֹנוֹת. וְנִכְפֵּר צִין אֲדִידָהּ וְאֲדִרֹאשׁ חֹדֶשׁ – נִפְקָא מִינָּה לְטוּמְאָה דְּאִירְעָה כִּין זֶה לָּהּ! אֲמַר קָרָא:
”אוֹתָהּ” – אוֹתָהּ נוֹשֵׂא עוֹן, וְאִין אַחֲרַת נוֹשֵׂא עוֹן. רַב אִשִּׁי אֲמַר:
כְּתִיב הָכָא ”עוֹן הָעֲדָה” – עֲדָה וְלֹא קְדָשִׁים, וְהֵתָם כְּתִיב ”עוֹן הַקְּדָשִׁים” – קְדָשִׁים וְלֹא עֲדָה. ^(א) אֲשַׁפְּחֹן שְׁעִירֵי רֹאשֵׁי חֲדָשִׁים דְּמִכְפָּרֵי עַל טְהוֹר שְׂאֵכֵל אֶת הַטָּמֵא; שְׁעִירֵי רְגָלִים דְּמִכְפָּרֵי עַל שְׂאִין בַּהּ יְדִיעָה לֹא בִּתְחִלָּה וְלֹא בְּסוּף – מְנַל? כְּדֹאמַר רַבִּי חֲמָא בְּרַבִּי חֲנִינָא:
”שְׁעִיר”–”וּשְׁעִיר”, הָכָא נְמִי ”שְׁעִיר”–”וּשְׁעִיר”,

וְאִיתְקוּשׁ

כְּדַקְאֲמַרְתָּ עוֹן הַעֲדָה כְּתִיב עַל אֲדָם הָאוֹכֵל טַמְאָת בְּשַׁר וְאִמְרִי דַּעֲבִיד צִין לְרַעוּת עַל הָעוֹלִין אִם נִשְׁבֵּר הָעֵץ:
כִּין ר"ח לר"ח:
אוֹתָהּ וְאֲתָה נָתַן לָכֶם לְשֹׂאת אֶת עוֹן הַעֲדָה:
רַב אִשִּׁי אֲמַר כּו' ה' יִתִּירָא דְּהַעֲדָה וְדִקְדָּשִׁים דְּרִישׁ לַמַּעוּטָא:

הַקְּדָשִׁים מִשְׁמַע שְׁפִיר ב' עוֹנוֹת דְּקֻדָּשִׁים מִשְׁמַע קֻדָּשִׁים הַרְבֵּה:
אֲמַר קָרָא אֲתָה. אִפְרָכָא קַמִּיתָא לֹא מִצַּ לְשַׁנּוּי דְּכִי דֹאוּתָה אֲעִין הַעֲדָה קִיאִי וְזָנָקָא בְּטַמְאָת בְּשַׁר אִין אַחַר נוֹשֵׂא עוֹן:
רַב אִשִּׁי אֲמַר הַעֲדָה כּו'. נִרְאֵה דְלֹא פְּלִיגִי וּע"כ אֲצַטְרִיךְ דְּרָשָׁה דֹּאוּתָה מִשּׁוּם פֿרָכָא דְלִקְמֵן דְּרְגָלִים אִמְרִי לֹא מִכְפְּרִי אֲדִר"ח וְדִקְרָשָׁה דְּרַב אִשִּׁי גַמִּי אֲצַטְרִיךְ לר"ש כְּר' יְהוֹזָה דְּלֹא מִשְׁמַע לִיה אוֹתָהּ כְּדִלְקַמֵּן:
הָכָא גַמִּי שְׁעיר וְשְׁעִיר. אֶהֱיָקֶשׁא דר' יוֹנָה סְמִיךְ כְּדִפְרָשִׁית לְעִיל:

א ספרא אחרי מות פרק ה ד; ספרא אחרי מות פרק ה ו ב תוספתא שבועות ג משנה שבועות

תוס' ד"ה כדאמר וכו' דהוי כמו וכו'. כעין זה ברכות דף מה ע"א תוס' ד"ה שלשה שבת דף קכג ע"א תוס' ד"ה אסובי. גיטין דף פ ע"ב תוס' ד"ה זו. נזיר דף נד ע"ב תוס' ד"ה ומשני. לקמן דף מא ע"א תוס' ד"ה ומאן. מעילה דף יב ע"ב תוס' ד"ה חלב:

[במדבר כח, טו]

[במדבר כח-כט]

[ויקרא י, יז]

[שמות כח, מג]

[שמות כח, לח]

שבועות שתיים פרק ראשון שבועות

מסורת הש"ס

א לעיל ז; ספרא אחרי מות פרק ה א; לעיל ב; ספרא אחרי מות פרק ה ב; משנה שבועות ב זבחים מט; תמורה כא; ג תענית כט; פסחים עז.

תורה אור השלם

[ויקרא טז, לד]

[במדבר כח-כט]

[במדבר כט, לט]

[איכה א, טו]

[שמות ל, י]

[ויקרא י, יז]

[במדבר כט, יא]

נִכְפְּרוּ אֱדֻיּוֹם הַכַּפּוּרִים עַל כִּפְּרֵת בְּתַחֲלָה וַיֵּשׂ בָּהּ יָדִיעָה בַּסּוּף: הָא אִמְרִינן לְקַמֵּן אַחַת בַּשָּׁנָה בַּכֶּהָּה זֹו לֹא תִהְיֶה אֶלָּא אַחַת בַּשָּׁנָה וְאֵע"נ דִּהְיִי בַשְּׁעִיר הַפָּנִימִי כְּתִיב הָא אִתְקוֹשׁ לְהַדְדִי כְּדִאֲמַר בְּמִתְנִי: קס"ד כָּל חַד וְחַד מִחֲבֵרָה גָּמַר שֶׁל פֶּסַח הַסְמוּךְ לר"ח גָּמַר מר"ח לְכַפֵּר עַל הַטְהוֹר שְׂאֵכֵל אֶת הַטֶּמֶא וּבִר"ח ס"ל לר"מ כר"ש וְשֶׁל סָכוּת הַסְמוּךְ לְשֶׁל יוֹם הַכַּפּוּרִים גָּמַר מִדִּיּוֹם הַכַּפּוּרִים לְשָׁאִין בָּהּ יָדִיעָה בְּתַחֲלָה אֲבָל יֵשׁ בָּהּ יָדִיעָה בַּסּוּף וְשֶׁל יוֹם הַכַּפּוּרִים מִשָּׁל סָכוּת לֹאִין בָּהּ יָדִיעָה לֹא בְּתַחֲלָה וְלֹא בַּסּוּף וְהִזְרִי גָּמַרִי כּוֹנֵהוּ כָּל חַד וְחַד מִדְּסֻמָּךְ לֵה עֲלִיּוּנִים מִתַּחַתוֹנִים וְתַחַתוֹנִים מִעֲלִיּוּנִים: לָמַד מִן הַלָּמַד בְּהִקָּשׁ קִיאֲמַר וְהֵי כּוֹנֵהוּ הִיקָשָׁא נִינְהוּ: כּוֹנֵהוּ מר"ח גָּמַר לְטְהוֹר שְׂאֵכֵל אֶת הַטֶּמֶא וְרֹאשׁ חֲדָשׁ מִנְּהוּ לְשָׁאִין בָּהּ יָדִיעָה כָּלָל וְכֵלָהוּ מִדִּיּוֹם הַכַּפּוּרִים לֹאִין בָּהּ יָדִיעָה בְּתַחֲלָה וַיֵּשׂ בָּהּ יָדִיעָה בַּסּוּף וְכֵן הוּא מִזֵּן לְשָׁאִין בָּהּ יָדִיעָה לֹא בְּתַחֲלָה וְלֹא בַּסּוּף: אִיבְרָא בְּאַמְתּ: קָרָא עָלֵי מוֹעֵד בְּמַסְכַּת תַּעֲנִית (דף כט.) תַּמַּח דִּהִיא שְׂתָא שֶׁל שָׁנָה הַשְּׁנִיָּה לִיעֲלֹאת מִצְרִים שְׁנַשְׁתַּלְחוּ בָּהּ מִרְגָּלִים בַּשְּׁעִירִים וְתַשְׁעָה בְּסִינַי מִלִּיּוֹהִי מִלִּיּוֹהִי לְתַמַּח לְפִיכָךְ יָרַע בּוֹ יוֹם חֲזַרְתּ מִרְגָּלִים בַּשְּׁמוּנָה בְּאֵב וַיִּכְּבוּ הָעַם בְּלִילָה הַהוּא בְּתַשְׁעָה בְּאֵב בָּכוּ בָכִיָּה שֶׁל חֹנֶם וְהַקְבָּעָה לָהֶם בָּכִיָּה לְדוֹרוֹת: לְשַׁכַּר בַּחוּרֵי בְּחֻרְבֵּן הַבַּיִת: וְכִפְּרֵתוֹ שְׂרָה שֶׁלֹּא הִזְכִּיר בָּאֵן יֵשׁ בָּהּ יָדִיעָה בְּתַחֲלָה וְאִין בָּהּ יָדִיעָה בַּסּוּף בַּכֶּהָּה שֶׁל אֲלוֹ:

וְאִיתְקוֹשׁ שְׁעִירֵי הַרְגָּלִים לְשְׁעִירֵי רֹאשֵׁי חֲדָשִׁים; מָה שְּׁעִיר דְּרֹאשׁ חוֹדֶשׁ בְּמִילָתָא דְּקוּדָשׁ מְכַפְּרִי, אָף שְׁעִירֵי רְגָלִים בְּמִילָתָא דְּקוּדָשׁ מְכַפְּרִי. וְכִי תִימָא נִיכְפְּרוּ אֲדֹרֹאשׁ חֲדָשׁ – הָא אֲמַרְינן: "אוֹתָהּ" – אוֹתָהּ נוֹשָׂא עֹז, וְאִין אַחַר נוֹשָׂא עֹז. וְכִי תִימָא נִיכְפְּרוּ אֲדִיּוֹם הַכַּפּוּרִים – הָא אֲמַרְינן: "אַחַת בַּשָּׁנָה" – כַּכָּהָה זֹו לֹא תִהְיֶה אֶלָּא אַחַת בַּשָּׁנָה. אֲמַאי מְכַפְּרִי? ^(א) אִי עַל שְׂיִישׁ בָּהּ יָדִיעָה בְּתַחֲלָה וַיֵּשׂ בָּהּ יָדִיעָה בַּסּוּף – הָאִי בִּר קָרְבָן הוּא! אִי עַל שְׂיִישׁ בָּהּ יָדִיעָה בְּתַחֲלָה וְאִין בָּהּ יָדִיעָה בַּסּוּף – הָאִי שְׁעִיר הַנֶּעֱשָׂה בַּפָּנִים וַיּוֹם הַכַּפּוּרִים תּוֹלָה! אִי עַל שְׂאִין בָּהּ יָדִיעָה בְּתַחֲלָה אֲבָל יֵשׁ בָּהּ יָדִיעָה בַּסּוּף – הָאִי שְׁעִיר הַנֶּעֱשָׂה בַּחוּץ וַיּוֹם הַכַּפּוּרִים מְכַפְּרִי! עַל כִּרְחָה, אִינּוּ מְכַפֵּר אֶלָּא עַל שְׂאִין בָּהּ יָדִיעָה לֹא בְּתַחֲלָה וְלֹא בַּסּוּף. רַבִּי מֵאִיר אוֹמַר: כָּל הַשְּׁעִירִים כַּפְּרָתָן שְׁוֵה כּוֹי. אֲמַר רַבִּי חֲמָא בִּר רַבִּי חֲנִינָא: מֵאי טַעְמָא דְּרַבִּי מֵאִיר? אֲמַר קָרָא "שְׁעִיר" – "וּשְׁעִיר", הוֹקָשׁוּ כָּל הַשְּׁעִירִים זֶה לָזֶה – וַיִּי"ו מוֹסִיף עַל עֲנָנָן רֹאשׁוֹ. ^(ב) קִסְלָקָא דַּעְתָּהּ כָּל חַד וְחַד מִחֲבֵרָהָ גָּמַר?! וְהֵאֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל הַתּוֹרָה כּוֹלָה לְמִידִין לָמַד מִלָּמַד, חוּץ מִקְדָּשִׁים שְׂאִין לְמִידִין לָמַד מִלָּמַד! הָא לֹא קוֹשִׁיא, כּוֹלָהוּ מִקָּמָא גָּמַרִי. תִּינַח כָּל דְּכֹתֵב בֵּיה "וּשְׁעִיר", עֲצָרְתּ וַיּוֹם הַכַּפּוּרִים דָּלָא כְּתִב בֵּיה "וּשְׁעִיר" – מִנָּלָן? אֶלָּא אֲמַר רַבִּי יוֹנָה, אֲמַר קָרָא: "אַלְהַ תַּעֲשׂוּ לָהּ בְּמוֹעֲדֵיכֶם" – הוֹקָשׁוּ כָּל הַמוֹעֲדִים כּוֹלָן זֶה לָזֶה. וְהָא רֹאשׁ חֲדָשׁ לֹאֻ מוֹעֵד הוּא! ^(ג) אִיבְרָא, רֹאשׁ חֲדָשׁ נִמְי אִיקָרִי מוֹעֵד, כְּדֹאֲמַר אַבְיִי – דֹּאֲמַר אַבְיִי: תַּמּוּז דִּהִיא שְׂתָא מִלּוּזֵי מִלִּיּוֹהִי, דְּכֹתִיב: "קָרָא עָלֵי מוֹעֵד לְשַׁכַּר בַּחוּרֵי". אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן: וּמוֹדָה רַבִּי מֵאִיר בַּשְּׁעִיר הַנֶּעֱשָׂה בַּפָּנִים, שְׁהוּא אִינּוּ מְכַפֵּר כַּפְּרָתּוֹ, וְהֵן אִינּוּ מְכַפְּרִין כַּפְּרָתּוֹ. הוּא אִינּוּ מְכַפֵּר כַּפְּרָתּוֹ – כַּכָּהָה אַחַת מְכַפֵּר, וְאִינּוּ מְכַפֵּר שְׁתֵּי כַּפְּרוֹת. הֵן אִינּוּ מְכַפְּרִין כַּפְּרָתּוֹ – אֲמַר קָרָא "אַחַת בַּשָּׁנָה", כַּכָּהָה זֹו לֹא תִהְיֶה אֶלָּא אַחַת בַּשָּׁנָה. תִּנָּיָא נִמְי כִּכִּי: עַל שְׂאִין בָּהּ יָדִיעָה לֹא בְּתַחֲלָה וְלֹא בַּסּוּף, וְעַל שְׂאִין בָּהּ יָדִיעָה בְּתַחֲלָה אֲבָל יֵשׁ בָּהּ יָדִיעָה בַּסּוּף, וְעַל טְהוֹר שְׂאֵכֵל אֶת הַטֶּמֶא – שְׁעִירֵי הַרְגָּלִים וּשְׁעִירֵי רֹאשֵׁי חֲדָשִׁים וּשְׁעִיר הַנֶּעֱשָׂה בַּחוּץ מְכַפְּרִין. דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְאִילוּ שְׁעִיר הַנֶּעֱשָׂה בַּפָּנִים שְׂיִירָה, (וּכְפַרְתָּן) [וְכַפְּרָתּוֹ] נִמְי שְׂיִירָה. הִיָּה רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר: שְׁעִירֵי רֹאשֵׁי חֲדָשִׁים מְכַפְּרִין עַל טְהוֹר שְׂאֵכֵל אֶת הַטֶּמֶא כּוֹי. בַּשְּׂלָמָא דְּרֹאשֵׁי חֲדָשִׁים לֹא מְכַפְּרִי אֲדֹרְגָלִים, דֹּאֲמַר קָרָא: "עֹז" – עֹז אַחַד הוּא נוֹשָׂא, וְאִינּוּ נוֹשָׂא שְׁנֵי עֹזוֹת. אֶלָּא דְּרָגָלִים נִיכְפְּרוּ אֲדֹרֹאשֵׁי חֲדָשִׁים! אֲמַר קָרָא: "אוֹתָהּ" – אוֹתָהּ נוֹשָׂא עֹז, וְאִין אַחַר נוֹשָׂא עֹז. בַּשְּׂלָמָא דְּרָגָלִים לֹא מְכַפְּרִין אֲדִיּוֹם הַכַּפּוּרִים, דֹּאֲמַר קָרָא "אַחַת בַּשָּׁנָה" – כַּכָּהָה זֹו לֹא תִהְיֶה אֶלָּא אַחַת בַּשָּׁנָה. אֶלָּא דִּיּוֹם הַכַּפּוּרִים נִיכְפְּרוּ אֲדֹרְגָלִים! אֲמַר קָרָא "אַחַת" – כַּכָּהָה אַחַת מְכַפֵּר, וְאִינּוּ מְכַפֵּר שְׁתֵּי כַּפְּרוֹת. וְהָא כִּי כְּתִיב "אַחַת" – בַּשְּׁעִיר הַנֶּעֱשָׂה בַּפָּנִים הוּא דְּכֹתִיב! אֲמַר קָרָא: "מִלָּבַד

חֲטָאֵת

מִצֵּין וְחוֹזֵר וּמִלָּמַד אֲדֹרְגָלִים בְּהִקָּשׁ וּכְלונָתָא הִיא דְּרַב כֶּפָּא וְיַמֵּר זְוִמְרָא בְּאַחֲזֵהוּ מְקוֹמָן (זְבָחִים דף ג.) וְאִי הִנֵּה אֲמַר דְּפִנִימִי נִמְי אִתְקוֹשׁ בְּהִאי הִיקָשָׁא דְּמוֹעֲדוֹת שְׁהִזְכִּר בְּסִדֵּר קָרְבָן מוֹסְפִין דְּכְתִיב מִלָּבַד חֲטָאֵת הַכַּפּוּרִים הִנֵּה אֲמִי שְׁפִיר דִּהֲשִׁתָּא אִתְקַשׁ רְגָלִים לְפִנִימִי דְּמְכַפֵּר אִטְמָאֵת מִקְדָּשׁ וְקִדְשֵׁי אֲבָל קָשָׁה לר"ש כֵּן יִהְיֶה וּלר"מ דְּאִיתּ לֵהוּ דְּרָגָלִים מְכַפְּרִים אִטְהוֹר שְׂאֵכֵל הַטֶּמֶא הִיכִי יִלְפִין הָא בְּהִקָּשׁ מר"ח ר"ח גּוֹפֶה לֹא יִלְפִין בָּהּ הֵךְ כַּכָּהָה אֶלָּא מנ"ש מִצֵּין וע"ק אִי פִנִימִי נִמְי אִתְקַשׁ בְּהִאי הִיקָשָׁא אֲמַאי אֲקַטְרִיךְ לְרַבִּי יִהְיֶה חֲטָאֵת לֵה' חֲטָא שְׂאִין מִכִּיר כּוֹ אֶלָּא ה' הָא אִתְקַשׁ ר"ח וְרָגְלִים לְפִנִימִי דְּמְכַפֵּר אִטְמָאֵת מִקְדָּשׁ וְקִדְשֵׁי וְלִיכָא לְאוֹקְמָה בְּהוּ אֶלָּא בְּאִין בָּהּ וְאִין בָּהּ וַיִּי"ל בִּינּוּ דְּצִין לֹאֻ עֲבֹדָה הִיא אֶלָּא תַכְשִׁיט חוֹזֵר וּמִלָּמַד דִּהָא דְּלָמַד אִינוּ חוֹזֵר וּמִלָּמַד הִינוּ בַּעֲבֹדָה עֲצָמָה אֲבָל קָשִׁיא לר"מ הִיכִי וְלִיף בִּר"ח וְרָגְלִים אִין בָּהּ וַיֵּשׂ בָּהּ מַחֲצִינָן הָא חֲצִינָן גּוֹפֶה לֹא גָמַרְינן אֶלָּא מִשְׁעִיר הַפָּנִימִי שְׁמְכַפֵּר עַל דְּבַר שֵׁשׁ בָּהּ יָדִיעָה וְתַרַן ר"ת בְּסִפְר הַשָּׁר דְּבִינן דִּהֵךְ הִיקָשָׁא דְּמוֹעֵד הֵי הִיקָשָׁא גָמַר לַחֲצִין וְרָגְלִים מר"ח לַעֲנֵן חֲטָא שְׂאִין מִכִּיר כּוֹ אֶלָּא ה' דְּכְתִיב בָּהּ בְּהִקָּיָא עֲבָדִין הִיקָשָׁא לְכָלָה מִלְּתָא אֲפִילוּ לְדַבְרִים דָּלָא גָמַר אֶלָּא בְּהִקָּשׁ מִמְקוֹם אַחַר וְכֵן מוֹכַח בַּסּוּף בְּרַךְ אֲחִיָּהוּ מְקוֹמָן (זְבָחִים דף נ.) קס"ד דְּכָל חַד וְחַד מִחֲבֵרָה גָּמַר אִינִי וְהֵאֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן וְכוּי. הֲשִׁתָּא לֹא קָשִׁיא עֲצָרְתּ וַיּוֹם הַכַּפּוּרִים מֵא"ל כַּכְּפִרִין בְּסֻמָּךְ מִשּׁוּם דְּבִינן דְּכָל חַד וְחַד מִחֲבֵרָה גָּמַר אֲפִילוּ לֵהךְ דָּלָא כְּתִב בָּהּ נִמְי שְׁעִיר וְשְׁעִיר וְלִיף מֵהךְ דִּלְעִיל הוֹאִיל וְהֵךְ דִּלְקַמָּה כְּתִב וְשְׁעִיר אֲבָל לְקַמֵּן בְּרִיךְ שְׁפִיר דְּבִינן דְּכָלָהוּ מר"ח גָּמַרִי לֹא מִצֵּ לְמִילָף עֲצָרְתּ וַיּוֹם הַכַּפּוּרִים דָּלָא כְּתִב בְּהוּ וְשְׁעִיר הוֹאִיל וַיֵּשׁ הַפֶּסַח בֵּינָם וּבֵין ר"ח: אֶלָּא דְּרָגָלִים נִכְפְּרוּ אֲדֹרֹאשֵׁי חֲדָשִׁים לִיָּה דְּרָשָׁה דְּאוֹתָהּ כְּמוֹ דְּרָשָׁה דְּעֹז מִשּׁוּם דִּר"ש כֵּן יִהְיֶה דְרִישׁ עֹז וְלֹא דְרִישׁ אוֹתָהּ וְכֵן גְּרִיךְ לְפָרֶשׁ בְּסֻמָּךְ גַּבִּי דְּרָשָׁה דְּאַחַת דְּפִשְׁטָא לִיָּה טְפִי דְּרָשָׁה דְּאַחַת בַּשָּׁנָה מִדְּרָשָׁה דְּאַחַת וְכַפֵּר: מֵהוּ שְׁיַקְרִבּוּ זֶה בְּזֵה. שֶׁל ר"ח זֶה בִּר"ח אַחַר אוֹ שֶׁל רָגֵל זֶה בְּרָגֵל אַחַר יִחָא

לְכוֹנֵהוּ שְׁיַקְרִבּוּ וְתַמָּה דְּבַעֲיָא הִיא בִּפ"ק דְּזְבָחִים (דף ו.) אִי מְכַפֵּר עוֹלָה אֲעֵשֶׂה דִּלְאַחַר הַפְּרָשָׁה וְהֲשִׁתָּא אִי לֹא מְכַפֵּר הֵאֵךְ יִקְרַב הָא לֹא הַפְּרַשׁ עַל טְמֵאָה שְׂאֲרָעָה בִּין זֶה לָזֶה וַיִּי"ל דִּהֲבָא בִּינּוּ דְּנִאֲבַד גַּעְקַר הַפְּרָשָׁתּוּ וְאַחַר שְׁהַפְּרַשׁ בְּמִקְוָמוֹ כַּפֵּר עַל עֲבֹרוֹת שְׂהִיָּה לוֹ לָזֶה לְכַפֵּר וּכְשִׁיבָא ר"ח תַּחוּל עֲלִיו הַפְּרָשָׁה לַעֲבֹרוֹת שְׁעָבְרוּ קִדְם לָכֵן וְהָא דְּמִיתִי הַתָּם מְכַבְּשִׁי עֲצָרְתּ וְלֹא אִמְרִי בַשְּׁנַשְׁחַט הִרָאשׁוֹן אֲנִלְאִי מִלְּתָא שֶׁלֹּא תַּחוּל עַל הַשְּׂנִי הַפְּרָשָׁה עַד שְׁעֵת שְׁחִיטָה לֹא דְּמִי כָּלָל לְשְׁעִיר שְׂאֵבַד דְּכַבְּשִׁי עֲצָרְתּ עַל דַּעַת כֵּן הַפְּרָשׁוּ שְׁיַשְׁחֲטוּ זֶה אַחַר זֶה:

	עין משפט גור מצורה
---------------------------------------	-----------------------------------

א מו"י פד' מהל' שקלים הל' יא: ב מו"י פד' מהל' שקלים הל' יב:

אֹתָהּ לא מִשְׁמַע לָהּ. וא"ת א"כ מַגֵּלן דְּמַכְפֵּר טְהוֹר שְׂאֵכֵל אֶת הַטֹּמֵא וְלֹא טֹמֵא שְׂאֵכֵל אֶת הַקֹּדֶשׁ דְּבִשְׁלֵמָא לר"ש פִּינן דְּדָרַשׁ אֹתָהּ עַל דְּרַחֵן מַבְעִי לֹה לְאוֹקוּמָה בְּפָרָה דְּרַגְלִים חָאִין בָּהּ וְאִין בָּהּ בְּדַקְתָּי לְעִיל וְלר"מ נָמִי אַע"ג דְּלֹא דָרִישׁ אֹתָהּ אֲתֵי שְׁפִיר דְּהָא דָרִישׁ חֲטֹא שְׂאִין מְכִיר בּוֹ אֲלֵא ה' וְגַם אִית לֹה ג"ש דַּעוֹן עוֹן מַעַן וְיִלְפִינן בּוֹלְהוּ מר"ח חָבֵל לר"ש בּוֹ יִהְיֶה דְּלֹא דָרִישׁ אֹתָהּ וְלֹא דָרִישׁ נָמִי חֲטֹא שְׂאִין מְכִיר בּוֹ אֲלֵא ה' דְּהָא קֹאמֵר דָּרֵאשׁ חָשׁ לֹא מְכַפֵּרַת אֲלֵא עַל טְהוֹר שְׂאֵכֵל אֶת הַטֹּמֵא קֵשָׁה וי"ל דְּלַעֲגוֹן זֶה וְזֹא דָרִישׁ אֹתָהּ פִּינן דְּלַרְגְּלִים אִין לָהּ בְּפָרָה אַחֲרַת אֲלֵא זֹאת חָבֵל בְּשֵׁשׁ לַרְגְּלִים בְּפָרָה אַחֲרַת דְּהִינוּ אִין בָּהּ וְאִין בָּהּ מְכַפֵּר נָמִי אֲדָרֵאשׁ חָשׁ וְלֹא פְשִׁיטָא לִיה דְּרָשָׁה דְּאוֹתָהּ דְּסָבִירָא לֹה דְּחִין סָבֵרָא לְמַעַט שְׁלֹא יֵשׁ אַחַר אוֹתוֹ עוֹן אֲלֵא בְּשָׂאִינוּ נוֹשֵׂא אֲלֵא עוֹן זֶה וְהִשְׁתָּא אֲתֵי שְׁפִיר הָא דְּפִרְיָן לְעִיל אֲלֵא דְּרַגְלִים חָמְאִי לֹא מְכַפְרִי אַדְר"ח פִּי' חָמְאִי לֹא מְכַפְרִי נָמִי אַדְר"ח וְלֹא פְשִׁיטָא לִיה דְּרָשָׁה דְּאוֹתָהּ פִּינן גַּבִּי דְּרָשָׁה דְּאֶחַת בְּשֵׁנָה דְּפִשְׁטָא לִיה טְפִי מִדְּרָשָׁה דְּאֶחַת וְכַפֵּר צְרִיךְ לְפָרַשׁ בְּדַפְרֵשְׁתִּי לְעִיל וְעי"ל דְּלר"ש בּוֹ יִהְיֶה אֶתְקַשׁ שְׁעִירִי רַגְלִים לְשַׁעִיר הַחִיּוֹן מֵה חִיּוֹן מְכַפֵּר עַל דְּבַר שֵׁשׁ בּוֹ פֶּרֶת דְּהִינוּ טֹמֵאֵת מִקֹּדֶשׁ וְקִדְשׁוֹ אֵף שְׁעִירִי רַגְלִים בּוֹ: קִדְשָׁה שְׂבָהּ לְהִיכּוֹ הִלְכָּהּ. וא"ת הָא בְּפֶרֶק בְּתַרְא דְּתַבּוּת (דף קה. נֶשֶׁס) אָמַר דְּזִינִי גִזְרוֹת נוֹטְלִין שְׂכָרָם מִתְּרוּמַת הַלֵּשָׁכָה וְכוּן (שֶׁס קו.) מִגִּיהִי סְפָרִים וְטוֹבֵא חֲשִׁיב הֶתֶם אֲלֵמָא לֵב ב"ד מִתְּנֶה עֲלֵיהּ וּמֵאִי קִשְׁיָא לִיה בְּכֹא וי"ל דְּשִׁאנִי הֶתֶם דְּלֹא קִדֵּשׁ קִדְשַׁת הַגּוֹף: מוֹתֵר הַקְּטוֹרֶת פ"ה מִתֵּר מִשְׁלֵשָׁה מַגֵּן הַיִּתְרִים בְּכָל שָׁנָה מִמְּלוֹא חֲפֻנִים בִּיּוֹה"כ דְּאִי אֲפֻשֵׁר שִׁינְכֶסוּ כָּלָם בְּחַפְּיִין וּבְחִנָּם פֶּרַשׁ בּוֹ דְּבָלֹא וְכִי יֵשׁ מוֹתֵר שְׂבָכֵל

שָׁנָה הִיוּ מִפְטָמִין ס"ה מַנִּים לְמַעַן יוֹמוֹת הַחֹמֶה וְג' מַנִּים לְחַפְּי כה"ג בְּיוֹם הַפְּפוּרִים וּמִשָּׁס"ה הִיָּה נִשְׁאָר בְּכָל שָׁנָה פְּשׁוּטָה י"א מַגֵּן פִּמְגִּין שְׁשֹׁנוֹת הַחֹמֶה יִתְרִים עַל שְׁנוֹת הַלְבָנָה וְאַע"פ שְׁהִיו צְרִיכִין לְמַלְאוֹת בָּהּ לְשֹׁנִים מַעֲבְרוֹת שֶׁהֵן גו"ח י"א ד י"ז י"ט מ"מ צְרִיכִין הִיוּ לְחַדֵּשׁ בר"ח נִסָּן כְּדִי שִׁהִיו מִתְּרוּמָה חֲדָשָׁה וּמִיּהוּ הָא דִּתְנִיָא בִּפ"ק דְּבִרְיִיתוֹת (דף ו:) ' דֹּא' לַע"ב שָׁנָה הִיוּ בּוֹ חֲצִאִים עַל שִׁרְיִם אִי"א לְפָרַשׁ אֲלֵא מִמוֹתֵר ג' מַנִּים עַל יוֹם הַפְּפוּרִים שְׁהָרִי כָּל מוֹתֵר עַל י"א עַל שָׁנָה פְּשׁוּטָה הִיוּ צְרִיכִין לְמַלְאוֹת בְּמַעֲבְרוֹת וּבְסוֹף הַמַּחְזוּר חֲמָה וּלְבָנָה שְׁוִין רַק שַׁעֲה אַחַת וּתפ"ה חֲלָקִים אֲלֵא הַמוֹתֵר שְׁלֵשָׁה מַנִּים הִיָּה נִשְׁאָר וְלֹא הִיָּה נִכְנָם בְּחַפְּיִין אֲלֵא חֲצִי מִנָּה וּב' מַנִּים וְחֲצִי נִשְׁאָר בְּכָל שָׁנָה נִמְצָא לַע"ב שָׁנָה ח"פ מַנִּים וְעוֹד חֶסֶד ד' מַנִּים לְפַלְגָא דַּשֶּׁס"ח וְלֹא חַק וי"ס דל"ג שְׁתִּים אֲלֵא אַחַת לְשָׁבְעִים שָׁנָה וְתוֹ לֹא וְכוּן יֵשׁ בִּירוּשְׁלַמִי בְּרַחַק טוֹרַף בַּקְלָפִי וְנִיחָא טוֹפִי לְמִימְרָא דְּלֹא חַק דְּאִי גָרְסִי' שְׁתִּים

לֹא נִיחָא כָּל כֶּךָ וּבַפְּטוּם הַקְּטוֹרֶת הַפְּתוּב בְּמַחְזוּרִים גָּרַם אַחַת לְשָׁשִׁים שָׁנָה אוֹ לְשָׁבְעִים שָׁנָה וי"כּוֹל לְהִיּוֹת כְּשֶׁפְּלִים ס' שָׁנָה בְּשָׁתֵּי שָׁנִים פְּשׁוּטוֹת זוֹ אַחַר זוֹ: מִפְּרִישִׁין. לֹא גָרְסִי' מִמֶּנָּה שְׁמִתְּרוּמַת הַלֵּשָׁכָה הִיוּ מִפְּרִישִׁין וְהֶתֶם בְּמִסְכַּת שְׁקָלִים (דף ו.) לֹא אִירִי בְּתְרוּמַת הַלֵּשָׁכָה וּמֵאִי מִמֶּנָּה שָׁרָךְ: מִפְּרִישִׁין שְׂכָר הֲאֵמִינן. פ"ה שְׁמַחְבִּין לָהּ ע"י אַחַד מִן הַגִּזְבְּרִין וְלִפִּי' הָא דְּקֹאמֵר בְּסוּמִין וּמַחְלָלִין אוֹתָהּ עַל מַעוֹת הֲאֵמִינן הִינוּ מַזְעֵתוּן מֵאַחַר שְׂבָכָר זְכוּ בָּהּ וּמִיּהוּ לְשׁוֹן מִפְּרִישִׁין לֹא מִשְׁמַע אֲלֵא הַפְּרָשָׁה בְּעֵלְמָא וְקֹאמֵר נָמִי נוֹתֵנִין אוֹתָהּ לְאֵמִינן בְּשֶׁכֶּרן מִשְׁמַע שְׁעִזִּין לֹא זְכוּ בְּשֶׁכֶּרן וּלְכָךְ נִרְאֵה דְּלֵב ב"ד מִתְּנֶה עֲלֵיהּ וּבִהַפְּרָשָׁה בְּעֵלְמָא יִהְיוּ חֲלִין וְאִם תֹּאמַר וְלָמָּה לָּהּ כְּלִי הִאי יִתְנוּ הַקְּטוֹרֶת מִתְּחִלָּה לְאֵמִינן בְּשֶׁכֶּרן וּמִיּהוּ לָכוּן עֲזִאי דְּאָמַר בְּמַם' שְׁקָלִים בְּפ' הַתְּרוּמָה (שֶׁס) דְּאִין הַקֹּדֶשׁ מִתְּחַלֵּל עַל הַמְּלֹאכָה נִיחָא וְאִפִּי' לר"ע נָמִי דְּאָמַר מִתְּחַלֵּל עַל הַמְּלֹאכָה ה"מ בְּקַטְרֶת דִּיחִיד כְּגוֹן בְּמַקְדִּישׁ נִכְסָיו וְהִיוּ בָּהּ דְּבָרִים הֲרָאִים לְקַרְבָּנוֹת צְבוֹר דְּגַבִּי הֵי מִתְּנִיָא אֲבָל בְּקַטְרֶת עַל צְבוֹר הַחֲמִירוּ טְפִי אִי נָמִי בְּכֹא אִירִי בְּשֶׁכָּר פְּטוּם אֲמֵין הַקְּטוֹרֶת עַל שָׁנָה חֲדָשָׁה וְצְרִיךְ לַתּוֹן לָהּ מִתְּרוּמָה חֲדָשָׁה וְלִמְאִי דְּאִמְרִינוּן בְּמַעֲשֵׂיָהּ בְּפֶרֶק וְלֵד חֲטָאֵת (מַעֲשֵׂיָה דף יד: נֶשֶׁס) דְּהֵי אֲמִינן בְּאֲמֵי הַבִּעּוֹן מ"מ אִין יְכוּלִין לַתֵּת הַקְּטוֹרֶת בְּשֶׁכֶּרן דְּאִין נוֹתֵנִין שְׂכָרן אֲלֵא מִקְדָּשַׁת בְּדַח הַבֵּית:

שבועות שתיים פרק ראשון שבועות

ה"ג אַחַת לֹא מִשְׁמַע לָהּ דְּכִי בְּתִיב אַחַת בְּשַׁעִיר הַנִּעֲשֶׂה בְּפָנִים בְּתִיב: אֲלֵא לְעוֹלָם אַחַת מִשְׁמַע לָהּ נָמִי אַחִיצוֹן דְּהָא אֶתְקוּשׁ וְשִׁאנִי בְּכֹא דְּאָמַר קִרָא כּוֹי' הִכִּי פְרִינָשׁ אַחַת דְּסִיפָה דְּקִרָא דְּמַמְשְׁטִינוּן מִנָּה שְׂאִין אַחַר מְכַפֵּר בְּפֶרֶתוֹ דְּסוּמִין וְכַפֵּר לְבִשְׁנָה מִשְׁמַע לָהּ נָמִי אַחִיצוֹן דְּהָא בְּשַׁעִיר פְּנִימִי בְּתִיב בָּהּ בְּדַכְתִּיב מִדָּם חֲטָאֵת הַכְּפָרִים אַחַת בְּשָׁנָה וְכַפֵּר וְחֲטָאֵת יוֹם הַכְּפוּרִים הִינוּ פֶּר כֶּהֱן גְּדוֹל וְשַׁעִיר וְכִינוּן דְּבִשְׁעִיר הַפְּנִימִי בְּתִיב בְּדַכְתִּיב מִדָּם חֲטָאֵת הַכְּפָרִים אַחַת בְּשָׁנָה וְכַפֵּר וְחֲטָאֵת יוֹם הַכְּפוּרִים הִינוּ פֶּר כֶּהֱן גְּדוֹל וְשַׁעִיר וְכִינוּן דְּבִשְׁעִיר הַפְּנִימִי בְּתִיב וְחִיצוֹן אֶתְקַשׁ לְפָנִימִי דְּרָשִׁינוּן נָמִי אַחִיצוֹן שְׂאִין אַחַר מְכַפֵּר בְּפֶרֶתוֹ אֲבָל אַחַת דְּרִישָׁה דְּקִרָא דְּקִדְשִׁי' מִנָּה דְּהוּא אִינּוּ מְכַפֵּר בְּפֶרֶת אַחֲרִים לֹא מִדְּרִישׁ אַחִיצוֹן דְּהָא לֹא בְּשַׁעִיר בְּתִיב אֲלֵא בְּמַזְבֵּחַ בְּתִיב וְכַפֵּר אַהֲרֹן עַל קִרְבָּתִיו עַל מַזְבֵּחַ הַפְּנִימִי אַחַת הַלְכָךְ שַׁעִיר הַחִיּוֹן לֹא מִמְשַׁע מִהֲבֹא דְּלֹא לְמַזְבֵּחַ אֶתְקַשׁ: תְּמִיזִים שְׁלֹא הַצְרִיכוּ לְצַבוֹר שְׁלָקְחוּם מִמַּעוֹת תְּרוּמַת הַלֵּשָׁכָה וְתַנּוּן (עֲרִכּוֹן דף יג.) אִין פּוֹחֲתִין מִשְׁשָׁה טְלָאִים הַמְּבַקְרִין בְּלִשְׁכַּת הַטְּלָאִים וּכְשִׁמְגִיעַ ר"ח נִיסָן לֹא הִיוּ מְקַרְבִּין שׁוֹב קִרְבָּנוֹת צְבוֹר מִמַּעוֹת הַתְּרוּמָה עַל אֲשַׁתְּקַד בְּדֹאמֵר בְּמִסְכַּת רֵאשׁ הַשָּׁנָה (דף ז.) חָשׁ בְּחִדְשׁוֹ חָשׁ וְהִבֵּא קִרְבָן מִתְּרוּמָה חֲדָשָׁה וּנְמַצָּאוּ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה אַרְבַּעַיִה טְלָאִים בְּלִשְׁכַּת הַטְּלָאִים מִמַּעוֹת הַתְּרוּמָה הַשָּׁנָה וְהִינוּ לֹא הַצְרִיכוּ לְצַבוֹר לְהַקְרִיב בְּשָׁנָה שְׁעִבְרָה: נִפְדִּין תְּמִימִין לְהַכְשִׁירוּ בְּשָׁנָה זוֹ מַחְלָלִין אוֹתָן עַל מַעוֹת חֲלִין וְאוֹתָם הַמַּעוֹת יִלְכוּ לְמוֹתֵר הַתְּרוּמָה וְשָׁנָה שְׁעוֹשִׁין מִהֵן רְקוּעֵי פָחוּס צְפּוֹי לְבֵית קֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים בְּדַתְנָא בְּמִסְכַּת שְׁקָלִי' (פ"ד מ"ד) וְכִינוּן שְׁיַצָּאוּ לְחֲלִין חוֹתְרִים וְלוֹקְחוּם אוֹתָם מִמַּעוֹת תְּרוּמָה חֲדָשָׁה וְיִקְרְבוּ בְּשָׁנָה זוֹ וְאַע"ג שְׂאִין בְּהֵמַת קִדְשִׁי יַחִיד מִתְּחַלֵּלֵת בְּלֹא מוֹס בְּדַקוּמָא לָן (מִנְחוֹת דף קא.) מוֹיָאס כָּל בְּהֵמָה טֹמֵאָה דְּאָמַר מֵר בְּבַעֲלִי מוּמוֹין שְׂנַפְדּוּ הַכְּתוּב מְדַבֵּר אֲלֹו עַל צְבוֹר נַפְדִּים וְלִקְמָה מִפְּרַשׁ טַעמָא וּבְלֹא חֲלִין אִי אֲפֻשֵׁר לְבַדּוֹתָן מִמַּעוֹת תְּרוּמָה הַחֲדָשָׁה שְׂאִין

הַקֹּדֶשׁ מִתְּחַלֵּל עַל הַקֹּדֶשׁ הָא מִלְּתֵא נֶקֶט הִבֵּא מִשׁוּם דְּמוֹתְבָּה לְקַמּוֹן מִמִּתְנִי': קִדְשָׁה שְׂבָהּן קִדְשַׁת הַגּוֹף שְׂבָהּן דְּקוּם לָן שְׂאִינָה מִתְּחַלֵּלֵת בְּלֹא מוֹס הִיכּוֹן הִלְכָּהּ: וְאֵת לֹא תִסְבָּרָא דְּבִמְזִי דְּצַבוֹר לֹא אֲמַרִינוּן קִדְשָׁה שְׂבָהּן לְהִיכּוֹן הִלְכָּהּ הִיבֵּא דְּחִלוּל לְצַרְךָ תִּתְּנָהּ: מוֹתֵר הַקְּטוֹרֶת הַנוֹתֵר בְּכָל שָׁנָה מִתְּרוּמָה וְשָׁנָה: מָה הִיוּ עוֹשִׂין בָּהּ לְהַכְשִׁירָה לְשָׁנָה הַבֹּאֶה דְּאִין לָךְ שָׁנָה שְׂאִין בָּהּ מִתֵּר קְטוֹרֶת מִשְׁלֵשַׁת מַנִּים יִתְרִים שְׁמַפְטָמִין בְּכָל שָׁנָה לְמֵלֵא חֲפֻנִים בִּיּוֹה"כ וְאִי אֲפֻשֵׁר שִׁינְכֶסוּ כָּלָם בְּחַפְּיִין בְּדַתְנִיָא בְּבִרְיִיתוֹת (דף ו:) אַחַת לְשָׁשִׁים אוֹ לְשָׁבְעִים שָׁנָה הִיָּתָה חֲצִיָּה עַל שִׁרְיִם: מִפְּרִישִׁין שְׂכָר הֲאֵמִינן מִתְּרוּמַת הַלֵּשָׁכָה שְׂכָר אֲמֵין בֵּית אֲבָטִינָם מִפְּטָמִי הַקְּטוֹרֶת דְּאָמַר בְּמִסְכַּת יוּמָא (דף לח.) שְׁהִיו נוֹטְלִין בְּכָל שָׁנָה שְׁנִים עֶשְׂרֵה מַנִּים: וּמַחְלָלִין אוֹתָהּ עַל שְׂכָר מַעוֹת הֲאֵמִינן מַזְכִּין הַמַּעוֹת לְאֵמִינן עַל יְדִי אַחַד מִן הַגִּזְבְּרִים וְהָרִי הֵן חֲלִין וְאַחַר כֶּךָ וְחֲלָלִי הַקְּטוֹרֶת עֲלֵיהֶם וְנוֹתֵנִין אוֹתָהּ לְאֵמִינן וְהָרִי הִאי חוּל וְחוֹתְרִים וְלוֹקְחוּם אוֹתָהּ מִתְּרוּמָה חֲדָשָׁה וְכִי צִיעַ מִלְּתֹא טְפִי וְלֹא לְמַכְרָה וְלִחוּזֵר וְלִקְנוּתָה דִּיזִילָא מִלְּתֹא: יִמָּא קִדְשָׁה שְׂבָהּן לְהִיכּוֹן הִלְכָּהּ דס"ד שְׁהַמְכַתֶּשֶׁת כְּלִי שֶׁרֶת הוּא וְכִינוּן דְּקִדְשָׁה לָהּ בְּכִלִי הֵיזָא לָהּ קִדְשַׁת הַגּוֹף וְאִלוּ מִיָּדִי דִּיחִיד שְׁקִדֵּשׁ בְּכִלִי אִין לוֹ פְּדִיוֹן:

לֹא נִיחָא כָּל כֶּךָ וּבַפְּטוּם הַקְּטוֹרֶת הַפְּתוּב בְּמַחְזוּרִים גָּרַם אַחַת לְשָׁשִׁים שָׁנָה אוֹ לְשָׁבְעִים שָׁנָה וי"כּוֹל לְהִיּוֹת כְּשֶׁפְּלִים ס' שָׁנָה בְּשָׁתֵּי שָׁנִים פְּשׁוּטוֹת זוֹ אַחַר זוֹ: מִפְּרִישִׁין. לֹא גָרְסִי' מִמֶּנָּה שְׁמִתְּרוּמַת הַלֵּשָׁכָה הִיוּ מִפְּרִישִׁין וְהֶתֶם בְּמִסְכַּת שְׁקָלִים (דף ו.) לֹא אִירִי בְּתְרוּמַת הַלֵּשָׁכָה וּמֵאִי מִמֶּנָּה שָׁרָךְ: מִפְּרִישִׁין שְׂכָר הֲאֵמִינן. פ"ה שְׁמַחְבִּין לָהּ ע"י אַחַד מִן הַגִּזְבְּרִין וְלִפִּי' הָא דְּקֹאמֵר בְּסוּמִין וּמַחְלָלִין אוֹתָהּ עַל מַעוֹת הֲאֵמִינן הִינוּ מַזְעֵתוּן מֵאַחַר שְׂבָכָר זְכוּ בָּהּ וּמִיּהוּ לְשׁוֹן מִפְּרִישִׁין לֹא מִשְׁמַע אֲלֵא הַפְּרָשָׁה בְּעֵלְמָא וְקֹאמֵר נָמִי נוֹתֵנִין אוֹתָהּ לְאֵמִינן בְּשֶׁכֶּרן מִשְׁמַע שְׁעִזִּין לֹא זְכוּ בְּשֶׁכֶּרן וּלְכָךְ נִרְאֵה דְּלֵב ב"ד מִתְּנֶה עֲלֵיהּ וּבִהַפְּרָשָׁה בְּעֵלְמָא יִהְיוּ חֲלִין וְאִם תֹּאמַר וְלָמָּה לָּהּ כְּלִי הִאי יִתְנוּ הַקְּטוֹרֶת מִתְּחִלָּה לְאֵמִינן בְּשֶׁכֶּרן וּמִיּהוּ לָכוּן עֲזִאי דְּאָמַר בְּמַם' שְׁקָלִים בְּפ' הַתְּרוּמָה (שֶׁס) דְּאִין הַקֹּדֶשׁ מִתְּחַלֵּל עַל הַמְּלֹאכָה נִיחָא וְאִפִּי' לר"ע נָמִי דְּאָמַר מִתְּחַלֵּל עַל הַמְּלֹאכָה ה"מ בְּקַטְרֶת דִּיחִיד כְּגוֹן בְּמַקְדִּישׁ נִכְסָיו וְהִיוּ בָּהּ דְּבָרִים הֲרָאִים לְקַרְבָּנוֹת צְבוֹר דְּגַבִּי הֵי מִתְּנִיָא אֲבָל בְּקַטְרֶת עַל צְבוֹר הַחֲמִירוּ טְפִי אִי נָמִי בְּכֹא אִירִי בְּשֶׁכָּר פְּטוּם אֲמֵין הַקְּטוֹרֶת עַל שָׁנָה חֲדָשָׁה וְצְרִיךְ לַתּוֹן לָהּ מִתְּרוּמָה חֲדָשָׁה וְלִמְאִי דְּאִמְרִינוּן בְּמַעֲשֵׂיָהּ בְּפֶרֶק וְלֵד חֲטָאֵת (מַעֲשֵׂיָה דף יד: נֶשֶׁס) דְּהֵי אֲמִינן בְּאֲמֵי הַבִּעּוֹן מ"מ אִין יְכוּלִין לַתֵּת הַקְּטוֹרֶת בְּשֶׁכֶּרן דְּאִין נוֹתֵנִין שְׂכָרן אֲלֵא מִקְדָּשַׁת בְּדַח הַבֵּית:

	מסורת הש"ס
---------------------------------------	-----------------------

א הוריות ט.

ב מעילה יב; פסחים לג; נדרים נט.

ג תוספתא שקלים; תוספתא מעילה; מעילה יד; בריכות ו,י; משנה שקלים

	תורה אור השלם
---------------------------------------	--------------------------

שער־עזים אחד חטאת מלבד חטאת הפפרים ועלת הפמיד ומוחתה ונספיקם [במדבר כט, יא]

מדוע לא־אכלתם את־החטאת במקום הקדש כי קדש קדשים הוא ואתה נתן לכם לשאת את־ עון העדה לכפר עליהם לפני יְהוָה [ויקרא י, יז]

וכפר אהרן על־קרבתייו אחת בשנה מדם חטאת הפפרים אחת בשנה וכפר עליו לדרימיהם קדש־ קדשים הוא ליתנה [שמות ל, יז]

	עין משפט נר מצוה
---------------------------------------	---------------------------------

א מיי' פב' מהל' מעילה הל' ז':

ב מיי' פד' מהל' שקלים הל' יא:

ג מיי' פד' מהל' שקלים הל' יב:

ד מיי' פה' מהל' ערכים וחרמין הל' יד:

שבועות שתיים פרק ראשון שבועות

קדזשע דמיס איז צה אַלא קדזשע דמיס שְׁלֵקְתָּהּ מִתְּרוּמַת הַלֵּשָׁכָה אֲבָל בְּכָלִי לֹא

קדזשע דתקדזש קדזשע הגוף דמכתשַׁת שְׁנִשְׁתַּקָּה צה

לֹאֹו בְּלִי שֶׁרֶת הָיָא: **בַּטּוּבֹל יוֹם אִם נַעַע צה:**

הַמִּנְחוֹת מִנְחַת יָחִיד: מוֹעֲלִין בָּהֶן מִשְׁהַקְדָּשׁוֹ

קדזשע דמיס בַּת מַעֲיֵלָה הָיָא: קדזשו בְּכָלִי הִבִּיא

לַעֲזָרָה וְנִתְּנָה בְּכָלִי שֶׁרֶת: הִבְשָׁרָה עֲמָרָה קדזשע

לִפְסָל בַּטּוּבֹל יוֹם וְכָל לֶשֶׁן הִבְשָׂר לֶשֶׁן תַּקֵּון

שְׁמַתְקֵנוּ וּמַזְמִינֵנוּ לְכָד: הִקָּמָן שֶׁל מִנְחַת יָחִיד:

וְהַלְבֹונָה שֶׁל מִנְחַת יָחִיד: וּמִנְחַת פִּהָיִים שְׁהִיא בְּלִיל

וְאִינָה נִקְמָצַת: וּמִנְחַת פֶּהָן מִשׁוּחַ חֲבִיתִי פֶּהָן גִּדּוּל

שְׂבָבָל יוֹם מַחְצִיתָה בַּבֶּקֶר וּמַחְצִיתָה בְּעֶרֶב: וּמִנְחַת

נִסְכִּים הִבָּאָה עַם הַבְּהֵמָה שְׁלֵשָׁה עֶשְׂרִינִים לִפְר וּשְׁנֵי

עֶשְׂרִינִים לְאִיל וְעֶשְׂרִין לִפְבֶּשׂ וְהֶן פֶּלֶן בְּלִיל: קדזשו

בְּכָלִי כּוֹי וְהָךְ דְּפִלֵּיג לֶהּ בַּתְּלִיתִי בְּצִי הָךְ וְהָךְ דְּלַעֲיֵל

דְּהַמִּנְחוֹת מוֹעֲלִין בָּהֶן כּוֹי מִשׁוּם דְּבִסְפִּיא יֵשׁ חִלּוּק

בִּינָיִים בְּמִלִּי אֲחֻרְיִיתָא בְּמַסַּכַּת מַעֲיֵלָה דְּבַהֲהִיא

דְּלַעֲיֵל לֹא קִתְּנִי וְחִיבִין עֲלֶיהָ מִשׁוּם פִּגּוּל וְנוֹתַר

וְטִמָּא בַּקְדָּשֶׁת בְּלִי עַד שְׁתַּקַּרַב הִקָּמָן וּבִהֲנָךְ שְׂבָבָן

בְּלִיל קִתְּנִי בַּקְדָּשֶׁת בְּלִי דִּיקְדָּה וְחִיבִין עֲלֶיהֶם מִשׁוּם

נוֹתַר וּמִשׁוּם טִמָּא קִתְּנִי מִיֵּהָא קִטְרֵת וְקִתְּנִי קדזשו

בְּכָלִי וּע"כ מִתְּנִיתִין לַעֲיֵל גְּצִי קדזשע מַכַּתְשַׁת תֵּנָא

נִפְסָלַת בַּטּוּבֹל יוֹם וְלֹא תֵנָא לִינָה וְהִבָּא תֵנָא לִינָה

ש"מ קדזשע בְּלִי דְּהִבָּא לֹא מַכַּתְשַׁת הִיא אֲלֵא בְּלִי

בְּשִׁשַּׁעַת הַקְטֹרֶה דּוּמִיא דְּקָמָן וּלְבֹונָה וּשְׁאֵר הַשְּׁנוּיִים

כֹּאן עָמַד אֲלֵמָא מַכַּתְשַׁת לֹא מִקְדָּשׁ לִיָּה קדזשע

הַגּוֹף: הוֹאִיל וְעִירְתָּהּ אִינָה מַשְׁנָה שֶׁת מַרְאִיתָה

הַלֶּכֶךְ אַע"ג קדזשע הַגּוֹף הִיא לֹא מִפְסָלָא בְּלִינָה

וּמִיָּהוּ מִשְׁקָדָשָׁה בְּכָלִי לִקְרַב גִּזּוּר צה רַבָּנן פִּסּוּל

לִינָה דְּלִמָּא אֲחִי לֹאכֻשְׁוִי בְּשָׂאֵר הַמִּתְקַדָּשִׁים בְּכָלִי:

מַכָּל מִקּוּם קִשְׁיֹא קדזשע שְׂבָהָן לְהִיבֹן הַלֵּכָה בִּין

בַּתְּמִידִין בִּין בַּקְטֹרֶת: **לֵב ב"ד מִתְּנָה עֲלֵיהֶם** בַּשַּׁעַת לְקִיחָה דָּלָא לִקְדָּשׁוֹ קדזשע הַגּוֹף

אֲלֵא הַצִּירִיכִין לִשְׁנֵה וְכָל מִידֵי דְצַבּוּר נִתּוּנִין ב"ד לָב: וְהָא מַר הוּא דְאִמַּר בְּמַסַּכַּת

תְּמוּרָה: הַקְדִּישׁ **זָכָר** לְדָמָיו הַקְדִּישׁ אִיל לְדָמָיו: קדוש קדזשע הַגּוֹף וְאִינוּ נִמְכָּר

מֵאֲחֵר שְׁהַקְדִּישׁ וְהוּא עֲצָמוֹ רָאוי לְהַקְרְבָה אִינוּ יוֹצֵא מִידֵי מוֹצֵחַ וְהִבָּא נִמְי לְמֵאִי

מְהֵי תֵנָאֵה דְּלָב ב"ד כִּי אִמְרִי' נִמְי וְהוּ לְדָמִיָּהן קדזשי לְהוּ לְגוּפִיהוּ: הָא דְאִמַּר לְדָמִי

עוֹלָה כִּי אִמְרִי אֲנִי קדוש קדזשע הַגּוֹף הִיבָא דְאִמַּר וְהָא לְהִבִּיא בְּדָמָיו עוֹלָה דְבִין

דְאִיָּהוּ חֲזִי לְכַי לֹא מוֹצִינֵן לִיָּה אֲבָל אִמַּר וְהָא לְדָמִי נִסְכִּים אִף עַל גַּב דְּנִסְכִּים נִמְי

לְמוֹצֵחַ וּקְדָשְׁתִּיהוּ דְמִין לְהַדְדִי בִין דָּלָא לְכַי חֲזִי מוֹצֵבֵן וְכָל שְׂכָן הִיבָא דְמִתְנוּ ב"ד

שְׁיָהוּ לְדָמִי מוֹתַר תְּרוּמָה שְׁהִיא לְקִדּוּעִי פָּחוּס: **פֶּר וְשֹׁעִיר שֶׁל יוה"כ** שְׂחָן חֲטָאוֹת

הַפְּנִימוֹת:

דְּקדוּשַׁת דְּמָיִם הוּא. אֲלֵא מַעַתָּה, לֹא תִפְסָל

בַּטּוּבֹל יוֹם! אֲלֵמָה תִּנְיָא: נִתְּנָה בְּמַכַּתְשַׁת –

נִפְסָלַת בַּטּוּבֹל יוֹם? ^(א) וְכִי תִימָא כָּל קדוּשַׁת

דְּמָיִם מִיפְסָלִי בַטּוּבֹל יוֹם; וְהִתְנָן: הַמִּנְחוֹת,

מוֹעֲלִין בָּהֶן מִשְׁהוּקְדָּשׁוֹ; קדָּשׁוֹ בְּכָלִי – הוּכְשָׁרוֹ

לִיפְסָל בַּטּוּבֹל יוֹם וּבִמְחוּסַר כַּפּוּרִים וּבְלִינָה.

קדָּשׁוֹ בְּכָלִי אִין, לֹא קדָּשׁוֹ בְּכָלִי לֹא! ^(א) אֲאֵלֹא

מֵאִי – קדוּשַׁת הַגּוֹף הִיא?! אֲלֵא מַעַתָּה, תִּיפְסָל

בְּלִינָה! אֲלֵמָה תִּנּוּ: הַקּוּמָץ וְהַלְבֹונָה וְהַקְטֹרוֹת

וּמִנְחַת כִּהָּנִים וּמִנְחַת כֶּהֶן מִשׁוּחַ וּמִנְחַת נִסְכִּים

– מוֹעֲלִים בָּהֶן מִשְׁהוּקְדָּשׁוֹ, קדָּשׁוֹ בְּכָלִי –

הוּכְשָׁרוֹ לִיפְסָל בַּטּוּבֹל יוֹם וּבִמְחוּסַר כַּפּוּרִים

וּבְלִינָה. קדָּשׁוֹ בְּכָלִי – אִין, לֹא קדָּשׁוֹ בְּכָלִי –

לֹא. אָמַר לִיָּה: לִינָה קְאָמַרְתָּ? שְׂאֲנִי קְטוֹרֶת,

הוֹאִיל וְצוּרְתָּהּ בְּכָל הַשָּׁנָה כּוּלָּה. ^(ב) מַכָּל מִקּוּם

קִשְׁיָא: וְכִי קדוּשָׁה שְׂבָהָן לְהִיבֹן הַלֵּכָה? אָמַר

רַבָּה: לֵב בֵּית דִּין מִתְּנָה עֲלֶיהָ; אִם הוּצָרְכוּ

הוּצָרְכוּ, וְאִם לֹאוּ יְהִיו לְדָמִיָּהוּ. ^(ג) אָמַר לִיָּה

אֲבִי, וְהָא מָר הוּא דְאָמַר: הַקְדִּישׁ זָכָר לְדָמָיו –

קדוּשׁ קדוּשַׁת הַגּוֹף! לֹא קִשְׁיָא: הָא דְאָמַר

”לְדָמִי עוֹלָה”, הָא דְאָמַר ”לְדָמִי נִסְכִּים”.

^(ד) אִיתִיבִיה אֲבִי: פֶּר וְשֹׁעִיר שֶׁל יוֹם הַכַּפּוּרִים

שְׂאָבָדוּ וְהַפְרִישׁ אַחֲרִים תַּחְתִּיהֶם,

וְכֹז

וְכִי תִימָא דְכָל קדזשע דמיס נִפְסָל בַּטּוּבֹל יוֹם. וּא"ת בָּלָא נִתְּינָה לְמַכַּתְשַׁת נִמְי תִּפְסָל

דְּמַעַקְרָא נִמְי קדזשע דמיס הוּא וי"ל דְאִפִּילוּ קדזשע

דמיס לֹא פִסָּלָה בַטּוּבֹל יוֹם אֲלֵא בַנְתִּינָה לְמַכַּתְשַׁת

וּבַתִּישָׁה שְׂרָאוי לְהַקְרִיב אֲבָל קדָם בַּתִּישָׁה לֹא:

הִבְשָׂרוּ לִפְסָל בַּטּוּבֹל יוֹם. וּא"ת כִּי לֹא קדָשׁוֹ בְּכָלִי

נִמְי לִפְסָל בַּטּוּבֹל יוֹם מִידֵי דְהָוָה אֲחֵלִין שְׁנַעֲשׂוּ עַל

טֹהַרֶת הַקֹּדֶשׁ דְּמַפְסָל בַּטּוּבֹל יוֹם בַּדְּמוּכַח בַּסּוּף

נָדָה (דָּף עַל: וְשָׂם) דִּתְנֵן הִישָׁבַת עַל דָּם טוֹהוֹר

מַעַרָה מִיִּם לִפְסַח וְדִזְקִינֵן מַעַרָה אִין נִנְשַׁעַת לֹא

דְּחֵלִין שְׁנַעֲשׂוּ עַל טֹהַרֶת קדָשׁ בַּקֹּדֶשׁ דְּמוּ וי"ל דְּתֵנָא

דְּהִבָּא סָבַר לֹא כַּקּוּדָשׁ דְּמוּ בַּחֲזוֹר לְנוֹמַר דְּהֵתִם

דְּהָרִי הוּא בַּמַּנְעַע טִמָּא מִת בַּקְדָּשִׁים וְלֹא לְחֵלִין א"נ

הִבָּא מִירֵי מְדֹאורִיתָא וי"ה דְּמַקְדָּם לָבֹן מִפְסָלִי

מְדַרְבָּנָן וְאִם תֵּאמַר א"כ מֵאִי פְרִיךְ לַעֲיֵל יְיִמָּא

קדזשע דמיס הִיא וְהָא דְקִתְּנִי נִפְסָלַת בַּטּוּבֹל יוֹם

הִינוּ מְדַרְבָּנָן וּבַמַּשְׁנָה רֵאשׁוּנָה דְּהֵתִם דְּסַבְרָה

דְּכַקּוּדָשׁ דְּמוּ וי"ל דְאִי מַטְעַם דְּכַקּוּדָשׁ דְּמוּ

מִפְסָלָא בַטּוּבֹל יוֹם א"כ אִפִּילוּ לֹא נִתְּנָה בְּמַכַּתְשַׁת

נִמְי דְבִין דְּמַדַּרְבָּנָן מִפְסָלָא אִפִּי' אִינָה רָאויָה

לְהַקְרַב נִמְי אִז שְׁמָא קְטוֹרֶת לֹא מִפְסָלָא מִשׁוּם חֵלִין

שְׁנַעֲשׂוּ עַל טֹהַרֶת קדָשׁ דָּלָא שְׂחָךְ צה הִאי טַעֲמָא בִין

דְּלֹאוּ בַת אֲכִילָה הִיא אֲבָל לַעֲיֵל הִיאִמַר שְׁפִיר וּכ"ת

כָּל קדזשע דמיס מִפְסָלָא בַטּוּבֹל יוֹם וְלֹא קָשָׁה לִיָּה

אִפִּי' לֹא נִתְּנָה בְּמַכַּתְשַׁת נִמְי דָּלָא מִפְסָלָא קדזשע

דמיס כָּל זְמַן שְׁמַחְסַר מַעֲשֶׂה בַּגּוּפוֹ דְּהִינוּ בַּתִּישָׁה

וְהַשְׂתָּא נִמְי יִטְחֹא מַה שְׁמַקְשָׁה דְאִמְרֵא לֹא פְרִיךְ

מַרְישָׁא דְתֵנָא לַעֲיֵל מַהָךְ דְּהַמְנַחוֹת כּוֹי דְּמִייתֵי הִבָּא

וּכפ"ב דְּמַעֲיֵלָה (דָּף ט.) שְׁתֵּי הַלָּחִם וְלָחֶם הַפָּנִים

מוֹעֲלִין בָּהֶם מִשְׁהַקְדָּשׁוֹ קִרְמוֹ בַּתְּנוּרָה הִבְשָׂרוּ לִפְסָל

בַּטּוּבֹל יוֹם קִרְמוֹ אִין לֹא קִרְמוֹ לֹא וְלִפִּי מַה שְׁפָרְשִׁית

קדזשע דמיס לֹא מִפְסָלָא בַטּוּבֹל יוֹם כָּל זְמַן שְׁמַחְסַר מַעֲשֶׂה בַּגּוּפוֹ לֹא ה"מ לְמַפְרָךְ

מַרְישָׁא דְאִפִּילוּ נִתְּנָהוּ בַּתְּנוּרָה קִרְיָמָה וּבַשִּׁנְיָחַט עֲלִיָּהוּן הִזְבַּח אַחֵר

הַקִּרְיָמָה שְׁהִיא אִפִּיָּה: אֲלֵא מַעַתָּה תִּפְסָל בְּלִינָה אֲלֵמָה תֵּנָן כּוֹי. פֶּרֶשׁ בַּקּוּנְטֵרִם דְּדִין

מְדַקְתֵּי לַעֲיֵל גְּצִי מַכַּתְשַׁת טוּבֹל יוֹם וְלֹא קִתְּנִי לִינָה וְהִבָּא תֵנָא לִינָה ש"מ דְּכָלִי

דְּהִבָּא לֹא מַכַּתְשַׁת הִיא אֲבָל אִי לֹא הָךְ מִתְּנִיתִין דְּמִיתִי מַבְרִיתָא גּוּפָה דְּמַכַּתְשַׁת

קִתְּנִי טוּבֹל יוֹם וְלֹא קִתְּנִי לִינָה לֹא מִצִּי לְמַפְרָךְ דְאִיבֹא לְמִימַר תֵּנָא טוּבֹל יוֹם וי"ה

לִינָה וּא"ת וְתַקְשָׁה לִיָּה מַטּוּבֹל יוֹם גּוּפָה דְּבַבְרִיתָא קִתְּנִי דְּמִיב נִתְּנָה לְמַכַּתְשַׁת נִפְסָלָה

בַּטּוּבֹל יוֹם וְאִלוּ הִבָּא תֵּנָן קדזשו בְּכָלִי הִבְשָׂרוּ לִפְסָל בַּטּוּבֹל יוֹם דְּהִינוּ בְּלִי דְּבַשַּׁעַת

הַקְטֹרֶה אִין לֹא קדָשׁוֹ לֹא וי"ל דְּהָא לֹא הִנָּה קָשָׁה לִיָּה פִּלִּי הִאי דְּמִצִּי לְמִימַר דְּבַקְטֹרֶת

אֲפִילוּ לֹא קדָשׁוֹ בְּכָלִי נִפְסָלַת בַּטּוּבֹל יוֹם וְהָא דְנִקְטַ מְדָשׁוֹ בְּכָלִי לַעֲנֹן טוּבֹל יוֹם לֹא

נִקְטַ אֲלֵא מִשׁוּם מִנְחַת כִּהָּנִים וּמִנְחַת כֶּהֶן מִשׁוּחַ הַשְּׁנוּיִים כֹּאן [אֲבָל לַעֲיֵל דִּין שְׁפִיר

לֹא קדָשׁוֹ אֲלֵא אֲטוּבֹל יוֹם וּמַחְסַר כַּפּוּרִים וְלִינָה דֹא"כ בַּחֲסֵם נִקְט ט"ו] תַּדַּע דְּהָא קָמָן נִמְי אִפִּילוּ לֹא קדָשׁ בְּכָלִי נִפְסָל בַּטּוּבֹל יוֹם וּבִמְחַסַּר

כַּפּוּרִים וּבְלִינָה מִכִּי נִתְקַדָּשָׁה הַמִּנְחָה בְּסִיסָא בְּדַקְתֵּי לַעֲיֵל הַמִּנְחוֹת מוֹעֲלִין בָּהֶן וְהָא דְתֵנָא קָמָן בְּהָדִי הֵנָךְ מִשׁוּם סִיפֹא דְקִתְּנִי וְחִיבִין מִשׁוּם נוֹתַר וְטִמָּא דְקִחִי אֲפִילוּהוּ אֲבָל

מִלִּינָה פְרִיךְ שְׁפִיר דְּלִיבֹא לְמִימַר דְּהוּא דִּין לֹא קדָשׁוֹ וְנִקְטַ מְדָשׁוֹ מִנְ

י"א:

	עין משפט גזר מצוה
א	מיוי' פד' מהל' פסולי המוקדשין הל' ב:
ב	מיוי' פה' מהל' עבודת יום הכפורים הל' טז:
ג	מיוי' פא' מהל' פרה אדומה הל' ח:
ד	מיוי' פא' מהל' פרה אדומה הל' ט:
ה	מיוי' פא' מהל' פרה אדומה הל' י:
ו	מיוי' פא' מהל' פרה אדומה הל' ח:

וּכְן שְׁעִירֵי ע"ז שְׁאֵבְדוּ. לְמֹאן דַּמְפַּרֵּשׁ בְּפֶרֶק (ג.) דְּפֵר דַּקְתָּנִי הֵבֵא הוּא פֵר הָעֵלֶם דְּכֵר שֶׁל צְבוֹר נִיחָא אֲבָל לִמ"ד פֵר כ"ג תַּמָּה אִמְרֵא לֹא תָנִי לִיה פֵר הָעֵלֶם דְּכֵר בְּהָדֵי שְׁעִירֵי ע"ז שְׁרָגִיל לְשִׁנוּתָם וְיַחַד בַּדַּקְתָּנִי לֵהוּ הָתֵם אִמְלֵתָא דְאַחֲרִים וְעוֹד תַּמָּה מֵאִי שָׁנֹא דְלֹא קִתְּנִי פְרִי הָעֵלֶם דְּכֵר בְּלִשְׁוֹן רַבִּים בַּדַּקְתָּנִי שְׁעִירֵי לִשְׁוֹן רַבִּים דַּמְדַּקְתָּנִי שְׁעִירֵי א"כ הִסְבֵּר י"ב שְׂבָטִים מִבִּיאִים י"ב שְׁעִירִים ה"נ מֵייתֵו י"ב פְּרִים דְּשִׁנְיָהּ שְׁוִין בַּדַּקְתָּנִי פֶּרֶק קָמֹא דִהוֹרִינִית (דף 7:): אִי הֲכִי נִשְׁחַטָּה תַּפְּדָּה הֵא שְׁעִינָן הָעֲמָדָה וְהַעֲרָכָה. תַּמָּה דַּמְשַׁמַּע דְּאִי קִדְשִׁי מִזְבֵּחַ הִיא נִיחָא וְהֵא רַבִּי יוֹחֲנָן אֵית לֵה בְּפֶרֶק בְּתֵרֵא דְתַמּוּקָה (דף לב: וְשֵׁם) דְּאִחָד זֶה וְאִחָד זֶה הִיוּ בְּכַלל הָעֲמָדָה וְהַעֲרָכָה וּמִיהוּ יֵשׁ לוֹמַר הֵן סוּגִיָא אִתֵּיא כר"ל דְאָמַר לְרַבְּנָן קִדְשִׁי מִזְבֵּחַ לֹא הִיוּ בְּכַלל הָעֲמָדָה וְהַעֲרָכָה אֲבָל קֵשָׁה דַּמְעַקְרָא פְּרִיָן אֲפִי דְלֹא אִמַר לֵב ב"ד מִתְּנָה עֲלֵיהֶן וּלְבַסּוֹף פְּרִיָן דְאֲפִילוּ בְּמִידֵי דְלֹא שְׂכִיחַ אִמַר לֵב ב"ד מִתְּנָה עֲלֵיהֶן וְעוֹד דְסָבַר דְּפֵרָה קִדְשִׁי מִזְבֵּחַ הִיא וּכְן בַּמַּסְקָנֹא וּבְכָל דְּבִתּוֹן מַסְקִינוּן שְׁאִנִּי פֵרָה דַּקְדָּשִׁי בְּדָק הַבֵּית הִיא וְסַתְמָא דַּהֲש"ס בַּפ"ק דְּחִלּוּן (דף יא. וְשֵׁם) מְפַרֵּשׁ דְּטִרְפוּת פּוֹסֵל בְּפֵרָה מִשּׁוּם דַּחֲטֹאת קָרִיֵּה רַחֲמִנֹא לְכוּ נִקְרָא דְאֲפִי וְזַע שְׁפִיר דְּפֵרָה קִדְשִׁי בְּדָק הַבֵּית הִיא וּמ"מ סָבַר דְּאִין נִפְדִּית אֲלֹא מִחֲמַת לֵב ב"ד מִתְּנָה עֲלֵיהֶן לֵהֲכִי פְּרִיָן וְהִרִי פֵרָה דְלֹא שְׂכִיחַ פְּרוֹשׁ שְׁמִינְצֹא נָחָה מִמֶּנָּה חָפְלוּ הֲכִי מַסְקִי דַּעֲתִיָּהוּ וְאָמַר לֵב ב"ד מִתְּנָה עֲלֵיהֶם מִשּׁוּם דַּקְדָּשִׁי בְּדָק הַבֵּית הִיא א"כ בַּקְדָּשִׁי מִזְבֵּחַ נִמִּי אִי אִמַר לֵב ב"ד מִתְּנָה עֲלֵיהֶן אֵית לָן לְמִימַר חָפְלוּ בַּמְלֵתָא דְלֹא שְׂכִיחַ וּמַשְׁנֵי שְׁאִנִּי פֵרָה דַּקְדָּשִׁי בְּדָק הַבֵּית הִיא וְאִין צְרִיָן לְלֵב ב"ד מִתְּנָה וְהַסְתָּא פְּרִיָן אִי הֲכִי נִשְׁחַטָּה תַּפְּדָּה אא"ב דַּמְבַּח לֵב ב"ד נִפְדִּית בּוֹן דַּעֲתָם לִהְתַּנּוּת וְאִי לֹא תִהֵא לְגַמִּי נְסָכִים וְהִי פְּבַעַל מוֹס מַעֲקָרו דְּמוּזִי בַּה ר' יוֹחֲנָן דְלֹא בָּשִׂי הָעֲמָדָה וְהַעֲרָכָה שְׁפִיר וא"ת וְאִי קִדְשִׁי בְּדָק הַבֵּית הִיא הֲכִי פְּרִיָן בְּסַמּוּךְ וְכִי פּוֹדִין אֶת הַקֹּדָשִׁים לְהֵאבִילֵם לְכֻלְבִּים הֵא שֶׁל בְּדָק הַבֵּית וְזֵאִי פּוֹדִין דֵּהֵא דְאִין פּוֹדִין נִפְקָא לָן מֵאֲבֵלָת וְלֹא לְכֻלְבִּיָן (דְּבָרִים יב)

דְּכַתִּיב בַּבְּסוּלֵי הַמִּקְדָּשִׁים שֶׁל מִזְבֵּחַ בַּדְּמוּבַח בְּפֶרֶק ב' דְּבִכּוּרוֹת (דף טו. וְשֵׁם) דַּמַּהֲוִיא קֵרֵא נִפְקָא לָן גִּזָּה וְחֻלָּב שֶׁל קִדְשִׁי בְּדָק הַבֵּית מִתְּרִים וְאֲפִילוּ קִדָּם הַקְדִּישָׁן לְמוּמָן תַּנּוּ הָתֵם דַּמְתְּרִין לְאַחַר פְּדִינָן בְּגִזָּה וְעַבְדוּהַ וּבִהְדִּיא קִתְּנִי הָתֵם אִם מִתּוּ וּפְדוּ יֵשׁ לוֹמַר דַּמְדַּרְבְּנָן אִסּוּר בַּדְּמוּבַח בְּפֶרֶק בַּל שַׁעַה (פְּסָחִים דף לב.) גַּבִּי חֲמֹן שֶׁל הַקֹּדֶשׁ וְהֵא דַּקְתָּנִי אִם מִתּוּ וּפְדוּ הֵינּוּ מִדְּאֹרִיטָא: פֵּרָה מַטְמָאָה טְמֵאת אֲבָלִין. מְפַרֵּשׁ בַּמָּקוֹם אַחֵר: וְכִי פּוֹדִין אֶת

הַקֹּדָשִׁים. ואַע"ג דַּפְּלוּגִיתָא הִיא בַּפ"ב דְּבִכּוּרוֹת (דף טו:): אֲפִילוּ בַּקִּדָּם הַקְדִּישָׁן לְמוּמָן מ"מ סַתֵּם מִשְׁנֵה הָתֵם (דף יד.) וּבְפֶרֶק הָרִזִּיעַ (חולין דף קל.) כַּמ"ד אִין פּוֹדִין: מִשּׁוּם עוֹרָה. הַקֹּשָׁה הִר"ר מִרְדְּכַי מ"ש מֵהֵא דְאָמַר [זְבָחִים] (דף קג:): בְּכוֹר שְׁנוּטָרָף קוֹדְרִים אוֹתוֹ עִם עוֹרו לְפִי שְׁאִין פּוֹדִין אֶת הַקֹּדָשִׁים לְהֵאבִילֵם לְכֻלְבִּים וְלֹא אִמַר שְׁיַפְדּוּ מִשּׁוּם עוֹרו וְלִמְאִי דְּפִרְשִׁית שְׁאִין פּוֹדִין מִדְּרַבְּנָן בַּקְדָּשִׁי בְּדָק הַבֵּית נִיחָא וּלְפִיכָן מִתַּר לִהְנוֹת מַעֲרָה אֲבָל הָתֵם דְּאִין פּוֹדִין מִדְּאֹרִיטָא אִסּוּר גַּם הַעוֹר: רַבִּי שְׁמַעוֹן לִית לֵה לֵב ב"ד מִתְּנָה עֲלֵיהֶם. וְלֹא מִצִּי לְשׁוֹנֵי אֲבוּדִין שְׁאִנִּי דְאֲבוּדִין דְלַעֲלִיל וְזֵאִי לֹא שְׂכִיחֵי דְנוֹסְרִים לְשַׁמְרָן בְּיוֹתַר לְפִי שְׁקַדְשָׁתָן מִרְכָּה שְׁדָּמָן נִכְנָם לְפָנֵי וּלְפָנִים א"נ אִינְהוּ גּוּפִיהוּ לֹא שְׂכִיחֵי דְפֵר נִשְׁעִיר שֶׁל יוֹם הַכַּפּוּרִים אִינָן אֲלֵא פַעַם אַחַת בַּשָּׁנָה וּכְן שְׁעִירֵי ע"ז לֹא שְׂכִיחֵי בְּכָל אֲבָל הֵבֵא אַע"ג דַּמִּירִי נִמִּי בַּשְּׁעִיר הַחִיצוֹן שֶׁל יוֹם הַכַּפּוּרִים מְכַל מָקוֹם שְׁעִירֵי חִיצוֹנִים שְׂכִיחֵי טוֹבָא וְאֲבוּדִין דִּידְהוּ שְׂכִיחֵי וּמַסְקִי בֵּית דִּין דַּעֲתִיָּהוּ לִהְתַּנּוּת עֲלֵיהֶן:

שבועות שתיים פרק ראשון שבועות

וּכְן שְׁעִירֵי ע"ז צְבוֹר שְׁחָטָאוּ בע"ז בַּהוֹרְאָת ב"ד מִבִּיאִין פֵר לַעוּלָה נִשְׁעִיר לַחֲטֹאת בְּדַכְתִּיב בְּפֶרֶשֶׁת שֶׁלַח לָךְ וְאוֹתוֹ שְׁעִיר מִתָּן דָּמוֹ עַל הַפֶּרֶכֶת וְעַל מִזְבַּח הָזֶבֶב בַּדְאָמַר בְּזָבָחִים בְּפֶרֶק ב"ש (זְבָחִים דף לט:): פֶּלֶן יָמוּתוּ דְלֹא דָּמוֹ לְשְׁעִירֵי הַרְגָּלִים דְתַנּוּן בַּהוּ בַּמְתַּנִּיעוּתִין לֹא קָרְבוּ בְּרַגְלָהּ זֶה וְקָרְבוּ בְּרַגְלָהּ אַחֵר אֲבָל אֵלּוּ אִינָן רֵאוּיִין עַד יוֹם הַכַּפּוּרִים לְשָׁנָה הַבָּאָה וּבְכַר עֲבָרָה לֵה שָׁנָה וְהוּוּ לֵהוּ מִתְּרוּמָה וְשָׁנָה וְהַלְכָךְ יָמוּתוּ בְּדִין חֲטֹאת שְׂכַפְּרוּ בְּעֻלְיָה שְׁהֻלְכָה לִמְשָׁה מַסְנֵי חֲמֵשׁ חֲטֹאות מִתּוֹת חֵז וְאֶחַת מֵהֶם: שְׁאִין חֲטֹאת צְבוֹר מִתָּה לֹא נֶאֱמַרְהַ הֻלְכָה דַּחֲמֵשׁ חֲטֹאות אֲלֵא בְּיָחִיד וְטַעֲמָא דר"ש מְפַרֵּשׁ בַּהוֹרִינִית (דף י:): וּבִתְמוּרָה (דף טו:): לִימָא לֵב ב"ד מִתְּנָה עֲלֵיהֶן שְׁיַפְדּוּ בְּלֹא מוֹס: דְלֹא שְׂכִיחַ הֻלְכָךְ לֹא חֲשׁוֹב ב"ד לִהְתַּנּוּת עֲלֵיהֶן: וְהִרִי פֵרָה אֲדַמָּה: דְלֹא שְׂכִיחָא בְּכָל יָמֵי בֵּית רַאשׁוֹן וְבֵית שְׁנִי לֹא עָשׂוּ אֲלֵא שְׂבַע: עַל כֵּל פָּסוּל שְׂבַה אִם אֶרַע בַּה שׁוּם פָּסוּל תַּפְּדָּה: נִשְׁחַטָּה תַּפְּדָּה נִשְׁחַטָּה חוּן לְמַקוּמָה: ע"ג מַעֲרַכְתָּה בְּהַכָּשֵׁר בַּהַר הַמִּשְׁחָה וּבַמָּקוֹם הַבְּדִיק לֵה מְקַבֵּר הַתְּהוּם בַּדְאָמַר בְּפֶרֶק בְּתֵרֵא דְזָבָחִים (דף קיג:): אִין לֵה פְדִיָּה עוֹלָמִית מֵאֲחַר שְׁנַעֲשִׁית בְּהַכָּשֵׁר גִּנְיָא הוּא לַהוֹנִיטָא לְחִלּוּן: דַּקְדָּשֶׁת בְּדָק הַבֵּית הִיא בְּלוּמַר אִינְהּ מַקְדָּשִׁי מִזְבֵּחַ לְקִדָּשׁ קִדְשֶׁת הַגּוֹף לְפִיכָן נִפְדִּית בְּלֹא מוֹס וְאִינְהּ צְרִיכָה לֵב ב"ד: הָעֲמָדָה וְהַעֲרָכָה שְׁתַּעֲמַד עַל רַגְלֵיהַּ וְיַעֲרִיכָנָה הַכֶּהֵן בְּדַכְתִּיב (וַיִּקְרָא כ"ז: יא-א-י"ב) וְהָעֲמִיד אֶת הַבַּהֲמָה לִפְנֵי הַכֶּהֵן וְהַעֲרִיךְ הַכֶּהֵן וְגו': דר"ש בַּמַּסְכָּת תַּמּוּרָה בְּפֶרֶק בְּתֵרֵא (דף לב:): פֵּרָה מְטַמְאָה טְמֵאת אֲבָלִין אַע"ג דְאֵית לִיה לר"ש אִסּוּרֵי הַנָּחָה אִין מְטַמְאִין טְמֵאת אוֹבָלִין וְיָלִיף לֵה מְכַל הָאֲבָל אֲשֶׁר יֵאָבֵל אֲבָל שְׂאִתָּה וְכוּל לְהֵאבִילוּ לְאַחֲרִים קְרוּי אֲבָל וְשְׁאִין אִתָּה וְכוּל לְהֵאבִילוּ לְאַחֲרִים אִין קְרוּי אֲבָל בַּמַּסְכָּת מִנְחוֹת בְּפֶרֶק הַמִּנְחוֹת וְהַנְּסָכִים (מִנְחוֹת דף קא:): וּפְרָה אִסּוּרֵי הַנָּחָה הִיא: מְטַמְאָה טְמֵאת אֲבָלִין אִם נִגַּע שְׂרָץ בַּבִּשְׂרָה וְחֹזַר וְנִגַּע בַּשָּׂרָה בְּאֲבָלִין טְמֵאתָן: הוּאִיל וְיֵשׁ לֵה שַׁעַת הַבִּשָּׂר לָכֵן: וְאִמַר רִישׁ לְקִישׁ מַהוּ שַׁעַת הַבִּשָּׂר שְׁלָה: אוֹמַר הִיָּה ר' שְׁמַעוֹן פֵּרָה שְׁנַשְׁחַטָּה בַּהֻלְכָתָּה עַל גַּב מַעֲרַכְתָּה: נִפְדִּית אִם מִצָּא נָחָה הִימְנָה וְסָבִירָא לִיה לר"ש הַעוֹמֵד לַפְּדוּת בְּפִדּוּי דָּמִי וְהִיָּאִי לִיה אֲבָל שְׂאִתָּה וְכוּל לְהֵאבִילוּ לְאַחֲרִים: אֲלֵא לֹא תוֹקַמָּה כר"ש וְהִאי דַּקְתָּנִי מִצָּא נָחָה הִימְנָה תַּפְּדָּה מִשּׁוּם דְלֵב ב"ד מִתְּנָה עֲלֵיהַ אַע"ג דְלֹא שְׂכִיחָא אֲיִדִי דַּדְמִיָּה וְקָרִין מַסְקִי אַזַּעֲפִיָּהוּ לְאַתְנַוְיִי: הִאי תַנָּא סָבִירָא לֵה וְכו' עַד בְּאִין מַעֲמִידִין לֹא גִרְסִינוּן: וְכִי קוּיָמוּ ב"ד וּמִתְּנּוּ מִשּׁוּם הַצֵּלָה פּוֹרְטָא דְדָּמִי עוֹרָה: גִּימָא לֵהוּ ר"ש לֵב ב"ד מִתְּנָה שְׂאֵל לֹא וְקָרִיב בְּרַגְלָהּ זֶה וְקָרַב בְּרַגְלָהּ זֶה וְלָמָּה לִיה לְשׁוֹנֵי שְׁנוּיָא דְחִיקָא בְּלָן בְּאִין לְכַפֵּר כּו':

וּכְן שְׁעִירֵי ע"ז צְבוֹר שְׁחָטָאוּ בע"ז בַּהוֹרְאָת ב"ד מִבִּיאִין פֵר לַעוּלָה נִשְׁעִיר לַחֲטֹאת בְּדַכְתִּיב בְּפֶרֶשֶׁת שֶׁלַח לָךְ וְאוֹתוֹ שְׁעִיר מִתָּן דָּמוֹ עַל הַפֶּרֶכֶת וְעַל מִזְבַּח הָזֶבֶב בַּדְאָמַר בְּזָבָחִים בְּפֶרֶק ב"ש (זְבָחִים דף לט:): פֶּלֶן יָמוּתוּ דְלֹא דָּמוֹ לְשְׁעִירֵי הַרְגָּלִים דְתַנּוּן בַּהוּ בַּמְתַּנִּיעוּתִין לֹא קָרְבוּ בְּרַגְלָהּ זֶה וְקָרְבוּ בְּרַגְלָהּ אַחֵר אֲבָל אֵלּוּ אִינָן רֵאוּיִין עַד יוֹם הַכַּפּוּרִים לְשָׁנָה הַבָּאָה וּבְכַר עֲבָרָה לֵה שָׁנָה וְהוּוּ לֵהוּ מִתְּרוּמָה וְשָׁנָה וְהַלְכָךְ יָמוּתוּ בְּדִין חֲטֹאת שְׂכַפְּרוּ בְּעֻלְיָה שְׁהֻלְכָה לִמְשָׁה מַסְנֵי חֲמֵשׁ חֲטֹאות מִתּוֹת חֵז וְאֶחַת מֵהֶם: שְׁאִין חֲטֹאת צְבוֹר מִתָּה לֹא נֶאֱמַרְהַ הֻלְכָה דַּחֲמֵשׁ חֲטֹאות אֲלֵא בְּיָחִיד וְטַעֲמָא דר"ש מְפַרֵּשׁ בַּהוֹרִינִית (דף י:): וּבִתְמוּרָה (דף טו:): לִימָא לֵב ב"ד מִתְּנָה עֲלֵיהֶן שְׁיַפְדּוּ בְּלֹא מוֹס: דְלֹא שְׂכִיחַ הֻלְכָךְ לֹא חֲשׁוֹב ב"ד לִהְתַּנּוּת עֲלֵיהֶן: וְהִרִי פֵרָה אֲדַמָּה: דְלֹא שְׂכִיחָא בְּכָל יָמֵי בֵּית רַאשׁוֹן וְבֵית שְׁנִי לֹא עָשׂוּ אֲלֵא שְׂבַע: עַל כֵּל פָּסוּל שְׂבַה אִם אֶרַע בַּה שׁוּם פָּסוּל תַּפְּדָּה: נִשְׁחַטָּה תַּפְּדָּה נִשְׁחַטָּה חוּן לְמַקוּמָה: ע"ג מַעֲרַכְתָּה בְּהַכָּשֵׁר בַּהַר הַמִּשְׁחָה וּבַמָּקוֹם הַבְּדִיק לֵה מְקַבֵּר הַתְּהוּם בַּדְאָמַר בְּפֶרֶק בְּתֵרֵא דְזָבָחִים (דף קיג:): אִין לֵה פְדִיָּה עוֹלָמִית מֵאֲחַר שְׁנַעֲשִׁית בְּהַכָּשֵׁר גִּנְיָא הוּא לַהוֹנִיטָא לְחִלּוּן: דַּקְדָּשֶׁת בְּדָק הַבֵּית הִיא בְּלוּמַר אִינְהּ מַקְדָּשִׁי מִזְבֵּחַ לְקִדָּשׁ קִדְשֶׁת הַגּוֹף לְפִיכָן נִפְדִּית בְּלֹא מוֹס וְאִינְהּ צְרִיכָה לֵב ב"ד: הָעֲמָדָה וְהַעֲרָכָה שְׁתַּעֲמַד עַל רַגְלֵיהַּ וְיַעֲרִיכָנָה הַכֶּהֵן בְּדַכְתִּיב (וַיִּקְרָא כ"ז: יא-א-י"ב) וְהָעֲמִיד אֶת הַבַּהֲמָה לִפְנֵי הַכֶּהֵן וְהַעֲרִיךְ הַכֶּהֵן וְגו': דר"ש בַּמַּסְכָּת תַּמּוּרָה בְּפֶרֶק בְּתֵרֵא (דף לב:): פֵּרָה מְטַמְאָה טְמֵאת אֲבָלִין אַע"ג דְאֵית לִיה לר"ש אִסּוּרֵי הַנָּחָה אִין מְטַמְאִין טְמֵאת אוֹבָלִין וְיָלִיף לֵה מְכַל הָאֲבָל אֲשֶׁר יֵאָבֵל אֲבָל שְׂאִתָּה וְכוּל לְהֵאבִילוּ לְאַחֲרִים קְרוּי אֲבָל וְשְׁאִין אִתָּה וְכוּל לְהֵאבִילוּ לְאַחֲרִים אִין קְרוּי אֲבָל בַּמַּסְכָּת מִנְחוֹת בְּפֶרֶק הַמִּנְחוֹת וְהַנְּסָכִים (מִנְחוֹת דף קא:): וּפְרָה אִסּוּרֵי הַנָּחָה הִיא: מְטַמְאָה טְמֵאת אֲבָלִין אִם נִגַּע שְׂרָץ בַּבִּשְׂרָה וְחֹזַר וְנִגַּע בַּשָּׂרָה בְּאֲבָלִין טְמֵאתָן: הוּאִיל וְיֵשׁ לֵה שַׁעַת הַבִּשָּׂר לָכֵן: וְאִמַר רִישׁ לְקִישׁ מַהוּ שַׁעַת הַבִּשָּׂר שְׁלָה: אוֹמַר הִיָּה ר' שְׁמַעוֹן פֵּרָה שְׁנַשְׁחַטָּה בַּהֻלְכָתָּה עַל גַּב מַעֲרַכְתָּה: נִפְדִּית אִם מִצָּא נָחָה הִימְנָה וְסָבִירָא לִיה לר"ש הַעוֹמֵד לַפְּדוּת בְּפִדּוּי דָּמִי וְהִיָּאִי לִיה אֲבָל שְׂאִתָּה וְכוּל לְהֵאבִילוּ לְאַחֲרִים: אֲלֵא לֹא תוֹקַמָּה כר"ש וְהִאי דַּקְתָּנִי מִצָּא נָחָה הִימְנָה תַּפְּדָּה מִשּׁוּם דְלֵב ב"ד מִתְּנָה עֲלֵיהַ אַע"ג דְלֹא שְׂכִיחָא אֲיִדִי דַּדְמִיָּה וְקָרִין מַסְקִי אַזַּעֲפִיָּהוּ לְאַתְנַוְיִי: הִאי תַנָּא סָבִירָא לֵה וְכו' עַד בְּאִין מַעֲמִידִין לֹא גִרְסִינוּן: וְכִי קוּיָמוּ ב"ד וּמִתְּנּוּ מִשּׁוּם הַצֵּלָה פּוֹרְטָא דְדָּמִי עוֹרָה: גִּימָא לֵהוּ ר"ש לֵב ב"ד מִתְּנָה שְׂאֵל לֹא וְקָרִיב בְּרַגְלָהּ זֶה וְקָרַב בְּרַגְלָהּ זֶה וְלָמָּה לִיה לְשׁוֹנֵי שְׁנוּיָא דְחִיקָא בְּלָן בְּאִין לְכַפֵּר כּו':

וּכְן שְׁעִירֵי ע"ז צְבוֹר שְׁחָטָאוּ בע"ז בַּהוֹרְאָת ב"ד מִבִּיאִין פֵר לַעוּלָה נִשְׁעִיר לַחֲטֹאת בְּדַכְתִּיב בְּפֶרֶשֶׁת שֶׁלַח לָךְ וְאוֹתוֹ שְׁעִיר מִתָּן דָּמוֹ עַל הַפֶּרֶכֶת וְעַל מִזְבַּח הָזֶבֶב בַּדְאָמַר בְּזָבָחִים בְּפֶרֶק ב"ש (זְבָחִים דף לט:): פֶּלֶן יָמוּתוּ דְלֹא דָּמוֹ לְשְׁעִירֵי הַרְגָּלִים דְתַנּוּן בַּהוּ בַּמְתַּנִּיעוּתִין לֹא קָרְבוּ בְּרַגְלָהּ זֶה וְקָרְבוּ בְּרַגְלָהּ אַחֵר אֲבָל אֵלּוּ אִינָן רֵאוּיִין עַד יוֹם הַכַּפּוּרִים לְשָׁנָה הַבָּאָה וּבְכַר עֲבָרָה לֵה שָׁנָה וְהוּוּ לֵהוּ מִתְּרוּמָה וְשָׁנָה וְהַלְכָךְ יָמוּתוּ בְּדִין חֲטֹאת שְׂכַפְּרוּ בְּעֻלְיָה שְׁהֻלְכָה לִמְשָׁה מַסְנֵי חֲמֵשׁ חֲטֹאות מִתּוֹת חֵז וְאֶחַת מֵהֶם: שְׁאִין חֲטֹאת צְבוֹר מִתָּה לֹא נֶאֱמַרְהַ הֻלְכָה דַּחֲמֵשׁ חֲטֹאות אֲלֵא בְּיָחִיד וְטַעֲמָא דר"ש מְפַרֵּשׁ בַּהוֹרִינִית (דף י:): וּבִתְמוּרָה (דף טו:): לִימָא לֵב ב"ד מִתְּנָה עֲלֵיהֶן שְׁיַפְדּוּ בְּלֹא מוֹס: דְלֹא שְׂכִיחַ הֻלְכָךְ לֹא חֲשׁוֹב ב"ד לִהְתַּנּוּת עֲלֵיהֶן: וְהִרִי פֵרָה אֲדַמָּה: דְלֹא שְׂכִיחָא בְּכָל יָמֵי בֵּית רַאשׁוֹן וְבֵית שְׁנִי לֹא עָשׂוּ אֲלֵא שְׂבַע: עַל כֵּל פָּסוּל שְׂבַה אִם אֶרַע בַּה שׁוּם פָּסוּל תַּפְּדָּה: נִשְׁחַטָּה תַּפְּדָּה נִשְׁחַטָּה חוּן לְמַקוּמָה: ע"ג מַעֲרַכְתָּה בְּהַכָּשֵׁר בַּהַר הַמִּשְׁחָה וּבַמָּקוֹם הַבְּדִיק לֵה מְקַבֵּר הַתְּהוּם בַּדְאָמַר בְּפֶרֶק בְּתֵרֵא דְזָבָחִים (דף קיג:): אִין לֵה פְדִיָּה עוֹלָמִית מֵאֲחַ

 מסורת הש"ס
א ספרא אחרי מות פרק ב ה; יומא סה.; יומא כ; הוריות ו. ב משנה יומא ג פסחים עג. ד תמורה כ; משנה תמורה

דְּלִית תַּקְנֵתָא בְּרַעֲיָה הלכךּ מתגו עלה אַבְל תַּמִּידין דְּאִית לֵהוּ תַּקְנֵתָא בְּרַעֲיָה

וְלִכְשֵׁימִנּוּתוּ וְכַדּם לֹא קָרַמִּי בֵּית דִּין וּמִתַּנּוּ:
אָלֹא רַבָּנָן דְּאָמְרוּ לֹו בְּמַתְנִי וְהָכִי אָמְרִי לִיה **הוֹאִיל וְאִין פְּכַרְתָּן שְׁנֵה וְלִית לָךְ לָב ב"ד**
מִתְּנֵה שָׂאֵס אַבְדּ בָּזֵה יִקְרִיב לָהּ לִכְפָּרָה
אֲחֻקְתָּ הַיֵּאֱלָךְ הֵן קִרְבִּין: מַמְאִי דְר' יְהוּדָה
הָאֹמֵר לִיה דְּאִית לִיה גַּמִּי אִין פְּכַרְתָּן שְׁנֵה כּר"ש וּמִשּׁוּם לָב ב"ד מִתְּנֵה הוּא דְקָא מוֹתֵב לֵה וְהָכִי הָאֹמֵר לֵה בְּשִׁלְמָא כּו': דְּלֵמָא ר"מ
הָאֹמֵר לֵה דְאִית לִיה פְּכַרְתָּן שְׁנֵה וְהָכִי הָאֹמֵר לִיה כּו': מֵאִי עֲבִיד לֵהוּ לְתַמִּידִין שְׁלֹא הֶעֱרָכוּ לַעֲבוּר: מְקִינִין בָּהּ אֵת הַמַּזְבֵּחַ כְּשֶׁהַמַּזְבֵּחַ בָּטֹל מִקְרִיבִין אוֹתוֹ עוֹלָה לְנִדְבָת צְבוּר כְּדִשְׁמַעִינָן לִיה לר"ש דְּאֹמֵר בְּמַתְנִי גַבִּי שְׁעִיר שְׁלֹא קָרַב בָּזֵה יִקְרַב בָּזֵה מִשּׁוּם טַעֲמָא דְכָלָן בְּאִין לִכְפֹּר עַל טַמְאָת מִקְדָּשׁ וְקִלְשִׁין אֲלֵמָא אַע"ג דְּלֹאֹו הֵינּוּ דִּהְיָא כְּפָרָה גּוֹפֵה פִּינוּן דְּשִׁיבָא בְּמִקְרַתָּה קָרַב לֵה ה"נ אֲלוֹ שְׁלֹוקָחוּ לְצַרְךָ תַּמִּידִין וְלֹא הֶעֱרָכוּ יִקְרְבוּ לְקוּץ הַמַּזְבֵּחַ שְׁהָרִי לָשֵׁם עוֹלָה הַפְּקָשׁוּ וְקוּץ גַּמִּי עוֹלָה הוּא וְלִקְמוֹן מִפְּרָשׁ מַהוּ לָשׁוֹן קוּץ: מוֹדָה ר"ש בְּשַׁעֲרֵי חֲטָאוֹת שְׁנִקְנוּ מִתְּרוּמַת הַלֶּשֶׁכָּה שֶׁל שְׁנֵה זֹו וְנִתְּנָתוּרֹו כְּגוֹן שְׁעִיר שֶׁל ר"ח אֲדָר שְׁאֵבֵד וְנִמְצָא בְּנִיבֹן שְׁאִינוּ רָאוּי לְקָרַב עוֹד לַחוֹבֶת צְבוּר וְהָרִי הוּא לְקוּץ הַמַּזְבֵּחַ מוֹדָה הוּא שְׁאִין מְקִינִין בְּגוֹפּוֹ לְקָרַב הוּא עוֹלָה אֲלֹא בְּדַמְיו שִׁירְעָה וְלִכְשֵׁימִיּוֹם יִקְחוּ בְּדַמְיו עוֹלָה לְקוּץ הַמַּזְבֵּחַ: **הָתָם** הוּא גַבִּי תַּמִּידִים שְׁלֹא הֶעֱרָכוּ קָאֹמֵר ר"ש דְּמִקְרִיעִים בְּגוֹפָן דְּמַעַקְרָא לָשֵׁם עוֹלָה נִלְקָחוּ וְהִשְׁתָּא גַּמִּי לַעוֹלָה קִרְבִּי: **אָבְל הָבֹא גִזְרָה לֵאחֲרֵי כְּפָרָה אֲטוּ קִדָּם כְּפָרָה אִי מִכְשָׁרַת חֲטָאת צְבוּר לְקָרַב עוֹלָה לֵאחֲרֵי שְׁנִתְּכַפְּרוּ צְבוּר בִּאֲחֵר וְנִתְּנָה לְקוּץ הַמַּזְבֵּחַ אֲתִי לֹאכְשׁוּרִי גַּמִּי לַעוֹלָה קִדָּם כְּפָרָה שְׁסַתְמוּ לָשֵׁם חֲטָאת עוֹמֵד: אִף אֲנֹן גַּמִּי תַּנְיָא לר"ש דְּאִין מְקִינִיעַס בְּגוֹפֵי חֲטָאוֹת שְׁנִתְּנָתוּרֹו וְאִף שְׁמַקְוִיעִין בְּדַמִּיהוּ: וְהִשְׁנִי יִרְעָה בְּמַסְכַּת יוֹמָא (דף סב.) גַבִּי שְׁנִי שְׁעִירִי יוה"כ שְׁמַת הַמַּשְׁתַּלַּח וְהֶעֱרָכוּ לְהִבְיֹא שְׁנִי שְׁעִירִים אַחֲרִים וְלִהְגִּדִּיל עֲלֵיהֶם וְיִשְׁתַּלַּח הָאֲחֵד וְנִמְצָאוּ שְׁנִים לָשֵׁם אֲחֵד מְזוּג רִאשׁוֹן וְאֲחֵד מְזוּג שְׁנִי אֲחֵד יִקְרַב לְשְׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּפְּנִים וְהִשְׁנִי יִרְעָה וְיִפְלוּ דְמִיו לְנִדְבָה שְׁאִין חֲטָאת צְבוּר מִתָּה וּמֵאִן שְׁמַעְתָּ לֵה דְאֹמֵר**

אִין חֲטָאת צְבוּר מִתָּה ר"ש וְקָאֹמֵר יִרְעָה וְלֹא קָאֹמֵר יִקְרַב לְנִדְבָה וְכָל יִפְלוּ לְנִדְבָה דְּקָאֹמֵר ר"ש בְּכָל דְּבִתָּא לְקוּץ הַמַּזְבֵּחַ הוּא: אֲשֶׁם שְׁמַתוּ בְּעֲלִיו אוּ שְׁנִתְּכַפְּרוּ בִּאֲחֵר דְּאֲלוּ בְּחֲטָאת כִּי הִאי גּוֹנָא מִתָּה בְּאֲשֶׁם רוּעָה דְּהָכִי גְּמַרִּינוּ בְּהִלְכְּתָא כּל שְׁבַחטָאֹת מִתָּה בְּאֲשֶׁם רוּעָה וְכָל הַרוּעִין דְּמִיָּהֵן נּוֹפְלִים לְנִדְבָה שְׁכּוּן מִדְּרָשׁוֹ שֶׁל יְהוֹדָע הַפֶּהֶן בְּמַם' תַּמוּרָה (דף כג.): ר"א אֹמֵר יָמוּת ר"א אִית לֵה אֲשֶׁם בְּחֲטָאֹת לְכָל דְּבָר אִף שָׂאֵס שְׁחַטוּ שְׁלֹא לְשִׁמוּ פָּסוּל בַּכ"ק דְּזַבְּחִים (דף ב.) וְכוּן לַעֲנִין שָׂאֵס נִכְנָם דְּמוּ לְהִכָּל פָּסוּל: רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֹמֵר **יִבְיֹא בְּדַמְיו עוֹלָה בְּעַל הָאֲשֶׁם יִבְיֹא בְּדַמְיו עוֹלָה וְהָתָם מִפְּרָשׁ וְהֵלֵא אִף נִדְבָה עוֹלָה הִיא מַה בּוּין דְּבָרִי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְדְבָרִי חֲכָמִים אֲלֹא בְּזִמְן שְׁהִיא בָּאָה נִדְבָת יַחִיד סוּמַךְ עֲלֶיהָ וְשׁוֹחֲטָהּ וְנִסְכֶּיהָ קִרְבִּין מַשְׁלוּ וּבְזִמְן שְׁהִיא בָּאָה נִדְבָת צְבוּר אִינוּ סוּמַךְ עֲלֶיהָ וְנִסְכֶּיהָ קִרְבִּין מַשְׁל צְבוּר: תַּנְיָא גַּמִּי הָכִי כְּדָאֹמֵר לַעֲיַל מִתְּרוֹת לר"ש מְקִינִין בָּהּ אֵת הַמַּזְבֵּחַ: מַה הֵן מְבִיאִין מִן הַמוֹתְרוֹת שֶׁל צְבוּר שְׁנִתְּנָתוּרֹו מַשְׁנֵה לְשִׁנְהּ:**

שבועות שתיים פרק ראשון שבועות

שְׁאֵנִי קְטוּרַת דְּלִית לִיה תַּקְנֵתָא

שְׁאֵנִי קְטוּרַת דְּלֹא בַר רַעֲיָה הִיא! אָלֹא רַבָּנָן דְּפָרָה
– דְּלֵמָא שְׁאֵנִי פָּרָה דְּדַמְיָה יִקְרִין! וְאָלֹא רַבָּנָן דִּי־אָמְרוּ לוֹי" – מַמְאִי דְרַבִּי יְהוּדָה הִיא – וְהָכִי קָאֹמֵר לִיה: בְּשִׁלְמָא לְדִידִי דְאִמִּינָא לָב בֵּית דִּין מִתְּנָה עֲלִיהֶן – אַמְּטוּ לְהָכִי יִקְרְבוּ; אָלֹא לְדִידְךָ דְאִמְרַת לֹא – אַמְאִי יִקְרְבוּ? וְדִלְמָא רַבִּי מֵאִיר הִיא **– וְהָכִי קָאֹמֵר לִיה: בְּשִׁלְמָא לְדִידִי, דְאִמִּינָא כָּל הַשְּׁעִירִים כְּפָרְתָן שְׁוָה – מִשּׁוּם הָכִי יִקְרְבוּ; אָלֹא לְדִידְךָ, אַמְאִי יִקְרְבוּ? אָלֹא רַבִּי יוֹחָנָן גְּמָרָא גְּמִיר לַה: לְדְבָרִי רַבִּי שְׁמַעוֹן – אִין נִפְדִּין, לְדְבָרִי חֲכָמִים – נִפְדִּין. וְלְרַבִּי שְׁמַעוֹן דְּלִית לִיה לָב בֵּית דִּין מִתְּנָה עֲלִיהֶן, מֵאִי עֲבָדִין לָהּ? אָמֵר רַבִּי יִצְחָק אָמֵר רַבִּי יוֹחָנָן: מְקִינִין בָּהּ אֵת הַמַּזְבֵּחַ. אָמֵר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: וּמוֹדָה רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּשַׁעֲרֵי חֲטָאת, שְׁאִין מְקִינִין בְּגוֹפָן אָלֹא בְּדַמִּיהוּ. הָכָא הוּא דְּמַעֲיָקְרָא עוֹלָה וְהַשְׁתָּא עוֹלָה; אָבְל הָתָם דְּמַעֲיָקְרָא חֲטָאת וְהַשְׁתָּא עוֹלָה – גִּזְיָרָה לֵאחֲרֵי כְּפָרָה אֲטוּ לַפְּנֵי כְּפָרָה.^(ט) אָמֵר אַבְי: אִף אֲנֹן גַּמִּי תַּנְיָא: פֶּר וְשְׁעִיר שֶׁל יוֹם הַכַּפּוּרִים שְׁאָבְדוּ וְהַפְּרִישׁ אַחֲרִים תַּחֲתֵיהֶם, וְכוּן שְׁעִירֵי עֲבוּדָה זָרָה שְׁאָבְדוּ וְהַפְּרִישׁ אַחֲרִים תַּחֲתֵיהֶן – כּוֹלָן יָמוּתוּ. דְּבָרִי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים: יִרְעוּ עַד שְׁיִסְתַּאֲבוּ, וְיִמְכְּרוּ וְיִפְּלוּ דְמִיהוּ לְנִדְבָה; שְׁאִין חֲטָאת צְבוּר מִתָּה. "וְאִמְאִי? נִקְרְבוּ אִינְהוּ גּוֹפִיֵיהוּ עוֹלָה! אָלֹא לֹאוּ שְׁמַע מִינָּה: גִּזְיָרָה לֵאחֲרֵי כְּפָרָה אֲטוּ לַפְּנֵי כְּפָרָה?^(י) אָמֵר רַבָּא, אִף אֲנֹן גַּמִּי תַּנְיָא: וְהַשְׁנִי יִרְעָה עַד שְׁיִסְתַּאֲב, וְיִמְכְּר וְיִפְּלוּ דְמִיו לְנִדְבָה. ^(י) וְאִמְאִי? יִקְרַב אִיְהוּ גּוֹפִיָה עוֹלָה! אָלֹא לֹאוּ שְׁמַע מִינָּה: גִּזְרָה אַחֵר כְּפָרָה אֲטוּ לַפְּנֵי כְּפָרָה?^(יב) אָמֵר רַבִּינָא, אִף אֲנֹן גַּמִּי תַּנְיָא: אֲשֶׁם שְׁמַתוּ בְּעֲלִיו אוּ שְׁנִתְּכַפְּרוּ בְּעֲלִיו – יִרְעָה עַד שְׁיִסְתַּאֲב, וְיִמְכְּר וְיִפְּלוּ דְמִיו לְנִדְבָה. רַבִּי אֶלְיָעָזָר אוֹמֵר: יָמוּת. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: יָבִיא בְּדַמְיו עוֹלָה. "וְלִיקְרַב הָא גּוֹפֵא עוֹלָה! אָלֹא לֹאוּ גִזְיָרָה לֵאחֲרֵי כְּפָרָה אֲטוּ לַפְּנֵי כְּפָרָה? שְׁמַע מִינָּה. "תַּנְיָא גַּמִּי הָכִי: מָה הֵן מְבִיאִין מִן הַמוֹתְרוֹת?**

קל"ז

והל"ל דלית ליהו תַּקְנֵתָא בְּקוּץ לַמִּזְבֵּחַ שְׁתַּקְנֵה זֹו עוֹשִׂין בְּתַמִּידִין כְּדָאֹמֵר בְּסוּמָךְ וי"ל דְּרַבְיָתָא נָקַט דְּאִפִּי תַקְנָה מוּעָטָת כְּזֹו אִין בְּקַטְרַת וּא"ת לַעֲיַל (שְׁבוּעוֹת דף י:.) דְּפִרְיָךְ רַבָּה לְרַב חֲסָדָא מִמַּתְנִי דְמוֹתֵר הַקְטָרַת אֲמַאי לֹא מַשְׁנֵי הָכִי וְיֵשׁ לוֹמֵר מִשּׁוּם דְּרַב חֲסָדָא אִית לֵה שְׁאִין לָב בֵּית דִּין מִתְּנָה בְּשׁוּם מְקוּם לְהַפְּקוּעַ קִדְשַׁת הַגּוֹף: וּמֵאִי דְר' יְהוּדָה הִיא. תַּמָּה כִּי אֲתִיָּא גַּמִּי כַּר' וְהוּדָה מְצִי לְמִימֵר שְׁאֵנִי חֲטָאת צְבוּר דְּלִית לֵהוּ תַּקְנֵתָא בְּרַעֲיָה דְהָא ר' יְהוּדָה אָמֵר לַעֲיַל כָּלָם יָמוּתוּ וּמִיְהוּ עֲדִיפָא מְנָה הָאֹמֵר דְּלֵמָא ר"מ הִיא וְאִפִּי בְּהִגָּךְ חוֹצִנִים דְּשִׁבְיָחוּ לִית לֵה לָב ב"ד מִתְּנֵה עֲלֵיהֶן: מְקִינִין בָּהּ אֵת הַמַּזְבֵּחַ. תַּמָּה דְּבַפְּרָק הַתּוֹרָה (מַנְחוֹת עט: נָסֵם) מַשְׁמַע דְּאֲלוּי לַרַעֲיָה דְאֹמֵר וּמִי אִית לֵה לר"ש לָב ב"ד מִתְּנֵה עֲלֵיהֶן וְהָא א"ר אִידִי בַר אֲבִין א"ר יוֹחָנָן תַּמִּידִין שְׁלֹא הֶעֱרָכוּ לַעֲבוּר לְדְבָרִי ר"ש אִין נִפְדִּין תַּמִּימִים וּמַשְׁנֵי שְׁאֵנִי הָתָם דְּאִית לָהֶם תַּקְנָה בְּרַעֲיָה וי"ל דְּהָתָם מִשּׁוּם חֲטָאוֹת מַשְׁנֵי הָכִי דַּעֲקָר מִלֵּתָא דְר' יוֹחָנָן מִשּׁוּם דְּזִינְק מִמַּתְנִי דְּלִית לִיה לר"ש לָב ב"ד מִתְּנֵה אַע"ג דְּא"ר יוֹחָנָן גְּמָרָא גְּמִיר לֵה הֵינּוּ דְלִרְבָּנָן נִפְדִּין תַּמִּימִים אָבְל לְדְבָרִי ר"ש מִמַּתְנִי זִינְק וְכוּן מַשְׁמַע מִדְּנַקֹּט לר"ש וְלֹא קָאֹמֵר ר"ש אוֹמֵר וְאֲנֵב דְּנַקֹּט לְדְבָרִי ר"ש נָקַט גַּמִּי לְדְבָרִי חֲכָמִים וְאֵם תֵּאֲמֵר וּמִמַּתְנִי הִיכִי מְצִי זִינְק דְּלֵמָא הָא דְלֹא אִהְדַּר לֵהוּ ר"ש לָב ב"ד מִתְּנֵה עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם דְּלֹא אֲרַטְרִיךְ וי"ל פִּינוּ דְּגַמִּיר ר' יוֹחָנָן דְלִרְבָּנָן אִית לֵהוּ לָב ב"ד אִי לֹאוּ דְשַׁמְעִי לר"ש דְּלִית לִיה לֹא הֵינָה לֵהוּ לֵאחֲשׁוּי לר"ש הַיֵּאֱלָךְ הֵן קִרְבִּין: אֲשֶׁם שְׁמַתוּ בְּעֲלִיו כּו' אֲלֹא ש"מ גִּזְרָה לֵאחֲרֵי כְּפָרָה אֲטוּ לַפְּנֵי כְּפָרָה. מַשְׁמַע דְּלֵאחֲרֵי כְּפָרָה אֲפִילוּ קִדָּם נִתּוּק שְׁרִי מִגְּדֹלְרִיתָא מִקְּלָא הָאֹמֵר גִּזְרָה אַחֵר נִתּוּק אֲטוּ קִדָּם נִתּוּק מַשְׁמַע דְּלִיבָא אֲסוּר אֲלֹא קִדָּם כְּפָרָה וְהָא דְאֹמֵר בְּכָל דְּבִתָּא. דְּהִלְכְּתָא גְּמִירִי לֵה דְכָל שְׁבַחטָאֹת מִתָּה בְּאֲשֶׁם רוּעָה אַר"ת דְּרַעֲיָה דְרַבָּנָן הִיא וְהִלְכְּתָא לֹא גְמִירִי אֲלֹא כּל שְׁבַחטָאֹת מִתָּה בְּאֲשֶׁם קָרַב עוֹלָה וְהִשְׁ"ס דְּנַקֹּט רַעֲיָה לְפִי שְׁתַּקְנוּ אוֹתָהּ חֲכָמִים וְהַשְׁמִידוּהָ בָּהּ וְאִינְהָ אֲלֹא מִדְּרַבָּנָן כְּדַמַּשְׁמַע

הָבֹא וְהָכִי גַּמִּי מוֹכַח בְּפִסְחִים בְּסוּף פֶּרֶק אֲלוּ דְבָרִים (פִּסְחִים עג.) נָסֵם) דְּאֹמֵר רַב הוּנָא א"ר אֲשֶׁם שְׁנַתָּק לַרַעֲיָה וְשַׁחַטוּ סָתָם בְּשַׁר לַעוֹלָה אֲלֵמָא לֹא בְּשִׂי עֲקִירָה אִי הָכִי כִי לֹא נִתַּק גַּמִּי כִי בְּשִׂי עֲקִירָה כּו' מַש"ה בְּשִׂי נִתּוּק דְּעִבּוּד רַבָּנָן הִיכְרָא דַע"י כֶּךָ חִפְר לַעֲקִרוּ אָבְל פִּינוּ דְלֹא בְּשִׂי עֲקִירָה לֹא נִתַּק גַּמִּי וּמַשְׁנֵי גִזְרָה לֵאחֲרֵי כְּפָרָה אֲטוּ לַפְּנֵי כְּפָרָה וְתַמָּה דַּב"ק דְּזַבְּחִים (דף ה: נָסֵם) וַבַּכ"ק דְּמַנְחוֹת (דף ד. נָסֵם) אָמֵר רַב הוּנָא אֲשֶׁם שְׁנַתָּק לַרַעֲיָה כּו' נִתַּק אִין לֹא נִתַּק לֹא מֵאִי טַעֲמָא אָמֵר קָרָא הוּא בְּהִנְיָתוּ יְהָ וּפְרָשׁ בְּקוּנְטְרָם בְּהִנְיָתוּ יְהָ עַד שְׁנַתַּק וַע"כ דְּרַעֲיָה גְּמוּרָה הִיא דְּקָאֹמֵר הָתָם אֲלֹא הוּא לְמַה לִּי וְאַר"ת דל"ג הָתָם נִתַּק אִין לֹא נִתַּק לֹא וּבִתְמוּרָה פֶּרֶק אֲלוּ קִדְשִׁים (תַּמוּרָה דף יח נָסֵם) אִינוּ בְּשׁוּם סָפֵר וְאִפְּלוּ גֵרָם לִיה לֹא קָאִי דְרַעֲיָה דְקָרָא לְפִרָשׁ טַעֲמָא דְלֹא נִתַּק לֹא אֲלֹא אֲתָא לְפִרָשׁ מֵאִי טַעֲמָא בְּשַׁר שְׁשַׁחַטוּ סָתָם בְּלֹא עֲקִירָה אָמֵר קָרָא הוּא בְּהִנְיָתוּ יְהָ כְּלוּמַר בְּאוֹתָהּ הִנְיָתָה שְׁסוּפָה לְהוֹיֹת דְּהֵינּוּ עוֹלָה דְּהָכִי גְמִירִי שְׁקָרַב עוֹלָה בְּאוֹתָהּ הֵינָה יְהָ מִתְּחֵלָה בְּלֹא עֲקִירָה וְאִף עַל גַּב דְּקָרָא קָאִי . אֵהִלְכְּתָא אֲשַׁכַּחוּן כִּי הִאי גּוֹנָא בַּכ"ב דְּבִכּוּרִית (דף טז. נָסֵם) דְּמִקְוֵשׁ דְּבָר הִבָּא מִמַּעֲלֵה גֵרָה כִּי תַמוּרַת פִּסּוּלִי הַמְּקַדְשִׁים לְדָבָר הִבָּא מִמִּפְרִיסֵי הַפְּרָסָה ה' חֲטָאוֹת הַמִּיתוּת וְנִמַּר מִהָתָם מַה הָתָם בְּמִיתָה אִף עַל גַּב דְּהָתָם הִלְכְּתָא הִיא: תַּנְיָא גַּמִּי הָכִי מַה הֵן מְבִיאִין כּו'. נִרְאֵה דְּמִיתִי כַּשֵּׁתָא דְּגוֹרִינָן אֲטוּ קִדָּם כְּפָרָה מִקְלָא קִתְּנִי מַה הֵן עוֹשִׂין מִן הַמוֹתְרוֹת אֲלֹא מַה הֵן מְבִיאִין מַשְׁמַע מִדְּמִיָּהּ אָבְל לֹא מְגוּפָן וּבְמוֹתֵר חֲטָאת וְאֲשֶׁם מִזְרִי וְלֹא בְּמוֹתֵר עוֹלָה דְּתַתָּם מִתָּר בְּזַבְּחִים וּבִתְמוּרָה בְּחֲטָאוֹת וְאֲשֶׁם מִזְרִי:

יב.

 עין משפט נר מצוה
--

א	מיוי'	פד'	מהל'	פסולי המוקדשין הל' ב:
ב	מיוי'	פה'	מהל'	עבודת יום הכפורים הל' טו:
ג	מיוי'	פד'	מהל'	פסולי המוקדשין הל' יד:
ד	מיוי'	פד'	מהל'	פסולי המוקדשין הל' טו:
ה	מיוי'	פד'	מהל'	שקלים הל' ג:

יב:

	עין משפט גזר מצוה
---------------------------------------	--

א **מ****ו****י** **פ****ד'** **מ****ה****ל'** **ש****ק****ל****י****ם** **ה****ל'** **ט****:**

ב **מ****ו****י** **פ****ז'** **מ****ה****ל'** **כ****ל** **י****ה****מ****ק****ד****ש** **ו****ה****ע****ו****ב****ד****ו** **ב****ו** **ה****ל'** **י****ג****:**

ג **מ****ו****י** **פ****ד'** **מ****ה****ל'** **ש****ק****ל****י****ם** **ה****ל'** **ט****:**

ד **מ****ו****י** **פ****ז'** **מ****ה****ל'** **כ****ל** **י****ה****מ****ק****ד****ש** **ו****ה****ע****ו****ב****ד****ו** **ב****ו** **ה****ל'** **י****ג****:**

ה **מ****ו****י** **פ****ד'** **מ****ה****ל'** **ת****ש****ו****ב****ה** **ה****ל'** **ב****:**

ו **מ****ו****י** **פ****א'** **מ****ה****ל'** **ת****ש****ו****ב****ה** **ה****ל'** **ב****:**

ז **מ****ו****י** **פ****א'** **מ****ה****ל'** **ת****ש****ו****ב****ה** **ה****ל'** **ד****:**

בַּבְּנוּת שׁוּחַ לֹאֲדָם. מִשְׁמַע שֶׁהֵן טוֹבוֹת וּבִקְרָא טוֹב הָעַן לְמֵאֲכָל וְהֵינּוּ בְּנוֹת שׁוּחַ בְּדַמְשַׁע בְּבִרְאשִׁית רַבָּה פִי גֵרְמוּ שׁוֹחָה לֹאֲדָם א"י בְּנוֹת שָׁבַע שָׁגְרָמוּ ז' ימי אֲבָלוֹת וְהָשָׂה לר"ת דבפ"ק דע"ז (דף יד. נָס) מִשְׁמַע דְּלֹא חֲזוּ לֵאכִילָה כֹּל כֶּה דְּקַתְּנִי גְבִי שְׂבִיעִית הוֹסִיפוּ עֲלֵיהֶן אֲלֻכְסוּסִין וְאַטְרָכְלִין מוֹכְסוּסִין וּבְנוֹת שׁוּחַ אֲבָל מַעֲקָרָא לֹא הָיָה בְּהוּ שְׂבִיעִית מִשְׁמַע גְּדִירֵיעִי וְתַרְזֵן ר"ת דְּלֹאֹ מִשׁוּם גְּדִירֵיעִי אֲלֹא שִׁשְׁיֵינוּ בְּמַס' שְׂבִיעִית (פ"ה מ"א) בְּנוֹת שׁוּחַ שְׂבִיעִית שְׁלֶהֶן שְׁנִיה שְׁעוּשִׁין לנ' שָׁנִים וּכְשֶׁהִפְרִי נָחִנוּט בִּשְׂבִיעִית אִינוּ נִגְמַר עַד שָׁנָה שְׁנִיה שֶׁל שְׁמִיט' וְהִשְׁתַּאֲ מַעֲקָרָא סְבוּר דְּאִלּוּלִין בְּתַר לְקִיטָה וּבִסּוּף סְבוּר דְּאִלּוּלִין בְּתַר חֲנֻטָה וְעוֹד תַּרְזֵן ר"ת דְּגֵרָם בִּפ"ק דע"ז (סָס) מוֹכְסוּסִין בְּנוֹת שׁוּחַ בְּלֹא וי"ו וּפְרִי אַחַת הוּא וְהוּא גְרוּעַ וְאִינוּ אוֹתוֹ שֶׁשְׁמוֹ בְּנוֹת שׁוּחַ גְּרִידָא וְכֵן מִשְׁמַע בִּפ"ק דְּבִכּוּרֹת (דף ח. נָס) דְּשָׁנִים הֵם דְּהָא אִמֵּר הָיֵאב וְהָאִרִי לנ' שָׁנִים וּכְנָגְזֵן בְּבְנוֹת שׁוּחַ נָחַשׁ לז' שָׁנִים וְלֹאִיתוֹ רָשַׁע לֹא מַצִּינוּ שׁוּם חֻבֵּר וי"א מוֹכְסוּסִין בְּנוֹת שׁוּחַ וּמִיּהוּ בִּפְרָק בִּיצַד מְבָרְכִין (בִּבְרֻכּוֹת דף מ:): מִשְׁמַע דְּבְנוֹת שׁוּחַ הֵן גְּרוּעִין שְׁלֹא נִחְשְׁדוּ עֲלֵיהֶן עַמִּי הָאֶרֶץ דְּחֶשֶׁב לְהוּ גְבִי חֲלִין שְׂבִדְמֵאִי נִשְׁמַא פְּרִי הוּא שֶׁגָּזַל בְּיַעֲרִים כְּמוֹ עוֹתְרִדִין דְּחֶשֶׁב בְּהִדּוּיּוֹ וּלְפִי שְׁמַצִּי לְהֵן מִן הַהִפְקָר לֹא נִחְשְׁדוּ שְׁלֹא לְעֶשֶׂר הַגָּזַל בְּגִנּוּתֵיהֶן וּבִפְרָכְסוּתֵיהֶן וְלֹא מִפְּנֵי שֶׁהוּא גְרוּעַ: הָא בְּרַבָּא. תַּמָּה הִכִּי ס"ד דְּמַקְיָצִין בַּעוּף הָאִמֵּר זֶה מְדַרְשׁ דְּרֶשׁ יַהוּיָדַע הַכֹּהֵן שְׁמוּתַר חֲטָאת וּמוֹתַר אֲשֶׁם וְהָא לְגַדְּבַת עוֹלָה מִשׁוּם דְּכַתִּיב (וַיִּקְרָא ה':י"ג) לְה' לַכֹּהֵן יֵאָחֶזֶוּ דְּבַר שֶׁהוּא לְה' וְלַכֹּהֵן הָיִי אִוִּמֵּר זֶה עוֹלָה שְׂבַעַר עוֹלָה כְּלָה לְה' וְהַגִּיהַ וְהַעוֹר לַכֹּהֵן וּבַעוּף אִין לַכֹּהֵן חֲלָק בּוּ וי"ל דְּהִתָּם בְּמוֹתַר מַעוֹת כְּגוֹן הַפְּרִישׁ מַעוֹת לַחֲטָאת וְאֲשֶׁם בְּדְכַתִּיב (מְלָכִים ב י"ב:י"ז) כֶּסֶף אֲשֶׁם כֶּסֶף חֲטָאת וְהִכָּא בְּשִׁנְתָּוִתַר נֹוף אֲשֶׁם: וְאִין עוּף בְּצַבוּר. מִשׁוּם דְּכַתִּיב בַּה נָפֵשׁ דְּמִשְׁמַע בְּיַחִיד דְּוָקֹא וּא"ת וְהָאִמֵּר בְּפ' טָרֵף בַּתְּלָפִי (יוֹמָא דָּף מֵא: נָס) אִי זָבֹן פְּרָדָה אַחַת אִי עוֹלָה זָבֹן עוֹלָה אֲלֵא לְגַדְּבָה וי"ל דְּאִין לְקַנּוּת עוּף בְּמַעוֹת שְׁנִיתָוִתַרו אֲךֹ אִם בְּבַר בָּא עוּף לְפָנֵינוּ מְקִיצִים בּוּ דַּמָּה

יַעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ]וַע"ע תוֹס' תְּמוּרָה כג: ד"ה וְנִשְׁשָׂה[: וְאִף שְׁמוּאֵל סָבַר לַהּ. פִּי בְּקוּנוּטָרם לְהָא דְאִמֵּר דְּלר"ש מְקִיצִין בְּהֵן הַמַּזְבַּח דְאִמֵּר שְׁמוּאֵל סָבִין מוֹשֻׁכְתָּן פִּי סָבִין הַשּׁוֹחֲטִים סָתָם מוֹשֻׁכְתָּן לְקַרְבָּן שֶׁהַפְּרָשׁוּ מִתַּחֲלָה לְכֶךְ כְּגוֹן עוֹלַת תַּמִּיד לַעוֹלַת קֹזֶן אַע"פ שְׁאִין זֶה אוֹתוֹ קַרְבָּן עַצְמוּ בִּינוּן דְּמַעֲקָרָא עוֹלָה וְהִשְׁתַּאֲ עוֹלָה וְהָשָׂה דבפ"ק דְּזָבָחִים (דף ג. נָס) מוֹכַח דְּמֵלִתָא דְשְׁמוּאֵל בְּרַבְרָן דר"ש דְּפִי לֹאֲתַיִי וְנִרְחָה בְּפִירוּשׁ הָעֵרֶוּךְ דְּפִי סָבִין מוֹשֻׁכְתָּן לְמָה שֶׁהֵם אִם תַּמִּידִים אִם מוֹסַפִּין סָבִין מוֹשֻׁכְתָּן אִין מוֹסַפִּין סָבִין מוֹשֻׁכְתָּן לְהִיּוֹת פִּן דְּטָרָם מִשְׁכָּן לְסָבִין אִין לִוִּמֵּר אִתָּה תַּמִּיד אִתָּה מוֹסַף אֲלֹא תַלְמוּיִן וְעוּמָדִין בְּתַנַּאי לָב ב"ד דְּאִף ע"פ שְׁאִמְרֵנוּ שֶׁהֵן תַּמִּידִים אִם יָרְצוּ לְהַקְרִיבֵן אֲשֶׁם זָבַח אַחֵר רָשָׁאִין לְפִי בְּזַמְנוּ שְׁמַשְׁרֵה זֶה סָבִין לְשַׁחֲטוּת תַּמִּיד רָבִי הוּא תַּמִּיד וְהִי סוּעֵתָא לִר' יוֹחָנָן דְאִמֵּר תַּמִּידִין שְׁלֹא הֶעֱרָכוּ לַצַּבוּר לְדַבְרֵי רַבָּנָן נִפְדִּין תַּמִּימִים שְׁהָרִי עֲזוּן לֹא מִשְׁכָּן לְסָבִין וּל"ג תַּנַּיִא נְמִי וי"מ תַּנַּיִא נְמִי הִכִּי אֲדַרְבַּ שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק דְאִמֵּר מוּדָה ר"ש בְּשַׁעֲרֵי חֲטָאת שְׁאִין מְקִיצִין בְּגוּפוֹן דְּקַתְּנִי אִם לֹא קַרַב בְּרָגַל כְּלוּמַר בְּפָסַח וְקַרַב בַּר"ח כּוֹי וְאִם לֹא קַרַב בּוֹיּוּ"כ וְאִם לֹא קַרַב בּוֹיּוּ"כ יִקְרַב בְּרָגַל זֶה שֶׁל סָכוּת וְקַרַב בְּרָגַל אַחֵר הֵינּוּ שְׁמִינִי עֲצַרַת שֶׁהוּא רָגַל בְּפָנֵי עַצְמוּ אֲבָל טַפִּי מַרְגֵּל אַחֵר דְּהֵינּוּ בְּפָסַח הִבָּא לֹא מִצִּי לֹאקְרוֹבִי לְגוּפָה דַּה"ל תְּרוּמָה וְשָׁנָה וְלֹא לְהַקִּין בְּגוּפוֹ לְפִי שְׁמַתַּחֲלָתוֹ לֹא הִקְדַּשׁ אֲלֹא לְכַפֵּר עַל מַזְבַּח הַחִיצוֹן וְאִין מְקִיצִין בְּגוּפוֹן אֲלֹא בְּדַמֵּיהֶן אֲבָל קָשָׁה דְאִמַּאי גָּטַר עַד הִכָּא לְעִיל ה"ל לֹאֲתַיִי: שְׁמַתַּחֲלָה לֹא בָּא אֲלֹא לְכַפֵּר עַל מַזְבַּח הַחִיצוֹן. אַע"ג דְּבַמְתַּנִּי מַפְרָשׁ מִשׁוּם דְּבִאִין לְכַפֵּר עַל טְמֵאת מַקְדָּשׁ וְקַדְשֵׁין וּמַזְבַּח הַחִיצוֹן לֹאִפּוּקִי שְׁעִיר הַפָּנִימִי וּאֻע"ג דְּמִשְׁמַע לְעִיל דְּאִי לֹאֹ מִשׁוּם גְּזָרָה אֲטוּ לִפְנֵי בִּפְרָה הָיִי מְקִיצִין אֲפִילוּ בְּמוֹתַר חֲטָאת הַפָּנִימִית הֵינּוּ מִשׁוּם דְּהִכִּי גְמִירִי דְּמוֹתַר חֲטָאת צַבוּר לַעוֹלָה: וְעַל זִדּוֹן טְמֵאת מַקְדָּשׁ וְקַדְשֵׁין. אִין זֶה ב' בְּפִירוֹת אֲלֹא מָה שְׁקַרְבָּן אַחֵר מְכַפֵּר כדפ"ל א"נ בְּפְרָה אַחַת לְשׁוּגָג וְאַחַת לְמוּזִיד: לֹא זֶה מִשָּׁם עַד שְׁמוּחֲלִים לוֹ. וְאִף עַל גַּב דְּתַנּוּ בַּמְתַּנִּי בְּפָרָק בְּתֵרָא דְיוֹמָא (דף פה: נָס) עַל עֲשֶׂה וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה מְכַפֶּרֶת וְאִמֵּר נְמִי בְּמַס' תְּנִיגָה (דף ה.) כֹּל הַעֲוָשָׁה דְּבַר וּמִתְחַרַּט מוּחְלִין לוֹ מִיד אִפִּי בְּשָׂאֵר עֲבֵרוֹת אִינְהַ מְחִילָה גְמוּרָה אֲלֹא שְׁמַחְלִין לוֹ הִדִּין אֲבָל בְּמַצַּת עֲשֶׂה מוּחְלִין לְגַמְרִי:

שבועות שתיים פרק ראשון שבועות

קוֹז בְּדְכַתִּיב (שְׁמוּאֵל ב ט"ז:ב') הַלָּחֵם וְהַקִּין לֵאכֹל לְנַעֲרִים: וְכָל דְּבַשׁ וְכָל מִינֵי פֵרוֹת הָאִילָן בְּכֻלָּ: אִין מְקִיצִין בְּעוֹלַת הָעוּף: אִין לִוְקַחִין בְּדַמֵּי הַגָּדָה עוֹלַת הָעוּף: הָא בְּרַבָּא דְּבַר הַבְּדוּי מִן הַלֵב דְּמֵנָא לְךָ הָא: לְגַדְּבַת צַבוּר אֲזֵלָא בְּדַרְבְּנָן דְּפָלִיגִי עֲלֵיהֶּ דר"א: וְאִין עוֹלַת הָעוּף בְּצַבוּר דְּתַנַּיִא בַּת"כ וְהַקְרִיב מִן הַתּוֹרִים הַיָּחִיד מְבִיא עוּף וְאִין הַצַּבוּר מְבִיאִין עוּף: לְהָא דְר' יוֹחָנָן דְאִמֵּר לְעִיל תַּמִּידִין שְׁלֹא הֶעֱרָכוּ לר"ש לְגִית לִיה לָב ב"ד מִתְּנָה מְקִיצִין בְּהֵן אֶת הַמַּזְבַּח בְּגוּפוֹן וְאִין גְּרִיבִין רַעֲיָה: סָבִין מוֹשֻׁכְתָּן לְמָה שֶׁהֵן סָבִין הַשּׁוֹחֲטִין סָתָם מוֹשֻׁכְתָּן לְקַרְבָּן שֶׁהַפְּרָשׁ מִתַּחֲלָה לְכֶךְ וְאִפְלוּ אִין זֶה אוֹתוֹ קַרְבָּן עַצְמוּ וּכְגוֹן עוֹלַת תַּמִּיד עוֹלָה לְקוֹז אִם אִינוּ רָאוּי לְתַמִּיד: מוּדָה ר"ש כּוֹי וּמַסְקָנָא דְּטַעֲמָא שְׁמַתַּחֲלָתוֹ לֹא בָּא אֲלֹא לְכַפֵּר עַל מַזְבַּח הַחִיצוֹן אֲלֵמָא אֵהָא הוּא דְּקַדְשִׁינָא שְׁיַקְרַב עַל מַזְבַּח הַחִיצוֹן לְכַפֵּר מַקְנֵת דְּבַר שֶׁהִקְדַּשׁ לוֹ חֲטָאת דְּטְמֵאת מַקְדָּשׁ תַּקַּרַב לְטְמֵאת מַקְדָּשׁ וּאֻע"פ שְׁאִין בְּפִרְתָּן שָׁנָה ה"נ לַעוֹלָה שֶׁהִקְדַּשׁ לַעוֹלָה יַקְרַב: וְכַפֵּר עַל הַקֹּדֶשׁ בְּשַׁעִיר הַפָּנִימִי כַתִּיב: הֵינּוּ קָלוֹת הֵינּוּ עֲשֶׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה כְלוּמַר הִי נִיְהִי קָלוֹת עֲשֶׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה אִמַּאי תַּנִּי לְהוּ תַּרְפָּס: הֵינּוּ זְלוּנוֹת הֵינּוּ הוֹדַע קס"ד הוֹדַע שְׂדַעַד וְעֲשֶׂה דְהֵינּוּ מִזִּיד דְּהָא לִיפָא לְמוּיַר הוֹדַע שְׁנוּדַעַה לוֹ שְׁגָגָתוֹ בְּדַפְרָשִׁין לִיה בְּכָל דְּוִכְתִּי דֹא"כ הָיָה לִיה חֲטָאוֹת וְאִשְׁמוּת וְזִאִין וְתַנּוּ בְּמַס' בְּרִיתוֹת (דף פה.) תְּרִיבִי חֲטָאוֹת וְאִשְׁמוּת וְזִאִין שְׁעָבַר עֲלֵיהֶן יוּה"כ תְּרִיבִין לְהִבִּיא אַחֵר יוּה"כ: אִמֵּר רַב יוֹהָנָה כּוֹי סִיפָא דְּתַנַּיִתִּין מַפְרָשָׁא לִיה לְרִישָׁא וְכוּלְהוּ פִירוּשׁ דְּקָלוֹת וּחְמוּרוֹת הוּא: בִּין בְּשַׁעֲשָׁאֵן בְּשִׁנְגַּג הָיִי שְׁנַגַּג דְּהִכָּא לִיפָא לְפִירוּשִׁי אֲלֹא בְּדַבְרִ שְׁאִין שְׁגָגָתוֹ חֲטָאת אֲלֹא אֲשֶׁם תַּלּוּי כְּגוֹן אֲכָל אַחַת מִשְׁפִּי תַחִיבוֹת אַחַת שֶׁל חֲלָב וְאַחַת שֶׁל שֶׁמֶן וְאִינוּ יוֹדַע אִתָּה אֲכָל: בִּין שְׁנוּדַע לוֹ סַפְקוֹן שְׁנוּדַע לוֹ שְׂבָא לִידי סַפֵּק חֲלָב: בִּין שְׁלֹא נוֹדַע לוֹ לִפְנֵי יוּה"כ שְׂאָכַל סַפֵּק חֲלָב אִין גְּרִיד לְהִבִּיא אַחֵר יוּה"כ אֲשֶׁם תַּלּוּי וְהִכִּי נְמִי תַנּוּ בְּבִרְיתוֹת (סָס) תְּרִיבִי אִשְׁמוּת תַּלְמוּיִן שְׁעָבַר עֲלֵיהֶן יוּה"כ בְּטוּרִין וְיִלּוּף לָהּ הִתָּם מַקְרָאִי: הָאִי עֲשֶׂה דְמַכַּפֵּר עֲלֵיהֶּ יוּה"כ:

ה"ד אִי דְלֹא עֲשֶׂה תְּשׁוּבָה שְׁאִינוּ תְּהִיָא עַל חֲטָאוֹ: הָא כַתִּיב זָבַח רָשָׁעִים תוֹשַׁעַה וְהִכִּי מְכַפֵּר עֲלֵיהֶ קַרְבָּן יוּה"כ: וְאִי דְעַבַּד תְּשׁוּבָה לְמָה לִי יוּה"כ כֹּל יוֹמָא נְמִי תְּשׁוּבָה מְכַפֶּרָא עֲלֵיהֶ דְּתַנַּיִא לֹא זֶה מִשָּׁם עַד שְׁמוּחְלִין לוֹ:

מִשְׁמַע שֶׁהֵן טוֹבוֹת וּבִקְרָא טוֹב הָעַן לְמֵאֲכָל וְהֵינּוּ בְּנוֹת שׁוּחַ בְּדַמְשַׁע בְּבִרְאשִׁית רַבָּה פִי גֵרְמוּ שׁוֹחָה לֹאֲדָם א"י בְּנוֹת שָׁבַע שָׁגְרָמוּ ז' ימי אֲבָלוֹת וְהָשָׂה לר"ת דבפ"ק דע"ז (דף יד. נָס) מִשְׁמַע דְּלֹא חֲזוּ לֵאכִילָה כֹּל כֶּה דְּקַתְּנִי גְבִי שְׂבִיעִית הוֹסִיפוּ עֲלֵיהֶן אֲלֻכְסוּסִין וְאַטְרָכְלִין מוֹכְסוּסִין וּבְנוֹת שׁוּחַ אֲבָל מַעֲקָרָא לֹא הָיָה בְּהוּ שְׂבִיעִית מִשְׁמַע גְּדִירֵיעִי וְתַרְזֵן ר"ת דְּלֹאֹ מִשׁוּם גְּדִירֵיעִי אֲלֹא שִׁשְׁיֵינוּ בְּמַס' שְׂבִיעִית (פ"ה מ"א) בְּנוֹת שׁוּחַ שְׂבִיעִית שְׁלֶהֶן שְׁנִיה שְׁעוּשִׁין לנ' שָׁנִים וּכְשֶׁהִפְרִי נָחִנוּט בִּשְׂבִיעִית אִינוּ נִגְמַר עַד שָׁנָה שְׁנִיה שֶׁל שְׁמִיט' וְהִשְׁתַּאֲ מַעֲקָרָא סְבוּר דְּאִלּוּלִין בְּתַר לְקִיטָה וּבִסּוּף סְבוּר דְּאִלּוּלִין בְּתַר חֲנֻטָה וְעוֹד תַּרְזֵן ר"ת דְּגֵרָם בִּפ"ק דע"ז (סָס) מוֹכְסוּסִין בְּנוֹת שׁוּחַ בְּלֹא וי"ו וּפְרִי אַחַת הוּא וְהוּא גְרוּעַ וְאִינוּ אוֹתוֹ שֶׁשְׁמוֹ בְּנוֹת שׁוּחַ גְּרִידָא וְכֵן מִשְׁמַע בִּפ"ק דְּבִכּוּרֹת (דף ח. נָס) דְּשָׁנִים הֵם דְּהָא אִמֵּר הָיֵאב וְהָאִרִי לנ' שָׁנִים וּכְנָגְזֵן בְּבְנוֹת שׁוּחַ נָחַשׁ לז' שָׁנִים וְלֹאִיתוֹ רָשַׁע לֹא מַצִּינוּ שׁוּם חֻבֵּר וי"א מוֹכְסוּסִין בְּנוֹת שׁוּחַ וּמִיּהוּ בִּפְרָק בִּיצַד מְבָרְכִין (בִּבְרֻכּוֹת דף מ:): מִשְׁמַע דְּבְנוֹת שׁוּחַ הֵן גְּרוּעִין שְׁלֹא נִחְשְׁדוּ עֲלֵיהֶן עַמִּי הָאֶרֶץ דְּחֶשֶׁב לְהוּ גְבִי חֲלִין שְׂבִדְמֵאִי נִשְׁמַא פְּרִי הוּא שֶׁגָּזַל בְּיַעֲרִים כְּמוֹ עוֹתְרִדִין דְּחֶשֶׁב בְּהִדּוּיּוֹ וּלְפִי שְׁמַצִּי לְהֵן מִן הַהִפְקָר לֹא נִחְשְׁדוּ שְׁלֹא לְעֶשֶׂר הַגָּזַל בְּגִנּוּתֵיהֶן וּבִפְרָכְסוּתֵיהֶן וְלֹא מִפְּנֵי שֶׁהוּא גְרוּעַ: הָא בְּרַבָּא. תַּמָּה הִכִּי ס"ד דְּמַקְיָצִין בַּעוּף הָאִמֵּר זֶה מְדַרְשׁ דְּרֶשׁ יַהוּיָדַע הַכֹּהֵן שְׁמוּתַר חֲטָאת וּמוֹתַר אֲשֶׁם וְהָא לְגַדְּבַת עוֹלָה מִשׁוּם דְּכַתִּיב (וַיִּקְרָא ה':י"ג) לְה' לַכֹּהֵן יֵאָחֶזֶוּ דְּבַר שֶׁהוּא לְה' וְלַכֹּהֵן הָיִי אִוִּמֵּר זֶה עוֹלָה שְׂבַעַר עוֹלָה כְּלָה לְה' וְהַגִּיהַ וְהַעוֹר לַכֹּהֵן וּבַעוּף אִין לַכֹּהֵן חֲלָק בּוּ וי"ל דְּהִתָּם בְּמוֹתַר מַעוֹת כְּגוֹן הַפְּרִישׁ מַעוֹת לַחֲטָאת וְאֲשֶׁם בְּדְכַתִּיב (מְלָכִים ב י"ב:י"ז) כֶּסֶף אֲשֶׁם כֶּסֶף חֲטָאת וְהִכָּא בְּשִׁנְתָּוִתַר נֹוף אֲשֶׁם: וְאִין עוּף בְּצַבוּר. מִשׁוּם דְּכַתִּיב בַּה נָפֵשׁ דְּמִשְׁמַע בְּיַחִיד דְּוָקֹא וּא"ת וְהָאִמֵּר בְּפ' טָרִיף בַּתְּלָפִי (יוֹמָא דָּף מֵא: נָס) אִי זָבֹן פְּרָדָה אַחַת אִי עוֹלָה זָבֹן עוֹלָה אֲלֵא לְגַדְּבָה וי"ל דְּאִין לְקַנּוּת עוּף בְּמַעוֹת שְׁנִיתָוִתַרו אֲךֹ אִם בְּבַר בָּא עוּף לְפָנֵינוּ מְקִיצִים בּוּ דַּמָּה

	מסורת הש"ס
---------------------------------------	------------------------------

א כתובות סג; חולין פח:

ב תוספתא מנחות

ג ספרא אחרי מות פרק ד ג; יומא לו:

ד זבחים ז; לקמן לוט.

ה תוספתא יומא; אבות דרבי נתן; אוצר מדרשים פסיקתא פסיקתא חזקתא מט

	גליון הש"ס
---------------------------------------	------------------------------

תוס' ד"ה וא

שבועות שנים פרק ראשון שבועות

עין משפט
נר מצוה

א מיי' פח' מהל' תשובה הל' א:
 ב מיי' פא' מהל' תשובה הל' ד:
 ג מיי' פא' מהל' תשובה הל' א:
 ד מיי' פג' מהל' שגגות הל' י:
 ה מיי' פא' מהל' תשובה הל' ג:

מסורת הש"ס

א יומא פז; יומא פה; כריתות
ז; משנה יומא
ב סנהדרין צט.
ג סנהדרין צ:

ד ספרא אמור פרק יד ב; ספרא
אמור פרק יד א: בריתות ז.

וליוז המז"ם

גמ' זה הפורק עול. עיין יבמות
דף ט ע"א תוס' ד"ה מה:

תורה אור השלם

כִּי דְבַר־יְהוָה בָּזָה וְאֶת־מִצְוֹתוֹ

עֲוֹנָה בָּהּ [במדבר טו, לא]

אֲדָבָר בְּעִשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה
יֻמָּה הַכִּפְּרִים הוּא מִקְרֵא-קֹדֶשׁ
יִהְיֶה לָכֶם וְעֲנִיתֶם אֶת-נַפְשֵׁיכֶם
וְהִקְרַבְתֶּם אֶשָּׁה לַיהוָה [וּיִקְרָא כג,
כז]

וְכָל־מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ בַעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה כִּי יוֹם כַּפָּרִים הוּא לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם [ויקרא כג, כח]

בְּעוֹמֶד בְּמִרְדּוֹ דָּלָא עֲבַד תְּשׁוּבָה וְדָקְשָׁה
הָיָא דְחָמֵר יוה"כ מְכַפֵּר עַל שְׂאִינְ שְׂבִין
וְהָיִי קִרְא מוֹקֵי לָהּ בְּשָׂאֵר יוֹמֵי: פּוֹרֵק עַל
כּוֹפֵר בְּעֶקֶר: מְנַגֵּה פְּנִים בְּתוֹרָה בָּא עַל
דְּבָרֵי תוֹרָה בְּחֻצָּא וּבְגִלּוּי עֲזוֹת פְּנִי
בְּגִלּוֹן (סִנְדְרִין דָּף צט:): מְנַשֵּׁה שְׂהִיָּה
יִישׁוּב וְדוֹרֵשׁ בְּאִנְדּוּת שֶׁל דְּפִי לֹא הָיָה
לְתַשְׁהָ לְכַתֵּב אֱלָא וְתַמְנַע הָיְתָה פִּלְגֵּשׁ וַיִּלֵּךְ
הַאֲזִיבָן בְּיָמֵי קִצְרֵי חֳטִיִּים (בְּרַאשִׁית
י: י"ד): בְּרִית בְּשֵׁר מִיָּלֶה: דְּבַר ה' בְּצִיָּה
זֶה הַפּוֹרֵק עַל שְׂבִיָּה דְּבּוֹר רֹאשׁוֹן שְׂאִמּוֹר
בְּסִינֵי אֲנָכִי ה' אֱלֹהֶיךָ (שְׁמוֹת כ': ב') שְׂלֹא
שְׁמַעְנוּ אוֹתוֹת אֱלָא מִפִּי הַגְּבוּרָה: וּמְנַגֵּה
פְּנִים מְדַאֲבָקִיָּה קִרְא בְּלִשׁוֹן בְּצִיּוֹן וְהָ
בְּחֵה דְבָרֵי תוֹרָה הוּא: זֶה הַמַּפֵּר בְּרִית
בְּבִשָּׁר שְׂהִיָּה מְצִנָּה וְחִידִית: לֹא אִמְרַתִּי
אֱלָא בְּזִמְנֵי שְׁעֻנָּה בָּהּ אֲלֵמָא בְּשָׂאִינוּ שֶׁב
קִרְאֵי קִרְא וּבְהִגָּךְ תִּלְתֵּי הוּא דְגִלְי לִן אִף
לְאַחֵר יוה"כ הָא בְּשָׂאֵר א"ע"פ שְׂאִינוּ שֶׁב
יוֹם הַכּוֹפָרִים מְכַפֵּר: וְרַבְּנָן דְּלֵית לְהוּ
נְגִי בְּשָׂאֵר עֲבֻרוֹת דְּלִין יוה"כ מְכַפֵּר עַל
שְׂאִינְ שְׂבִין אֲמַרִי לָךְ הָא דְגִלְי לִן קִרְא
בְּהִגָּךְ תִּלְתֵּי לֹאֹ בִּיּוּה"כ אִרְרִי אֱלָא הִכְרַת
תַּכְרַת דְּקִאֲמֵר תַּכְרַת לְעוֹלָם הִבָּא שְׂאִף
מִיתָה אִינְךָ מְמַרְקַת עַל שְׁלֹשׁ הַלְלוּ בְּלֹא
תְּשׁוּבָה אֲבָל שְׂאִר עֲבֻרוֹת בְּלֹא תְּשׁוּבָה
נְגִי מִיתָה מְמַרְקַת אַחֵר יוֹם הַכּוֹפָרִים
אֲבָל יוה"כ בְּלֹא מִיתָה לֹא: שְׂאֵם עֲשֵׂה
תְּשׁוּבָה וְלִין עֻנָּה בָּהּ מִיתָה מְמַרְקַת אִף
עַל שְׁלֹשׁ הַלְלוּ וְלֹא תַכְרַת לְעוֹלָם הִבָּא:
אֲחֵר יִשְׁרָאֵל וְכו' מִתַּכְּפָרִים מְשָׂאֵר
עֲבֻרוֹת בְּשִׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח: וּמֵאֵן אִית לָהּ
הָיִי סְבָרָא דְּכֹהֲנִים מִתַּכְּפָרִין בְּמִשְׁתַּלַּח:
רַבִּי יְהוּדָה לְקַמֵּן בְּהָיִי פִּרְקָא: אֲבָל ר' **יְהוּדָה** לֹא סָבַר לָהּ פְּרָבִי שְׂהִיָּה יוה"כ
מְכַפֵּר עַל שְׂאִינְ שְׂבִים וְלֹא אֲתִיָּא מִתְּנִיתוֹן
אֲלַבָּה: אֹו דְלֵמָא רַבִּי יְהוּדָה נְגִי פְּרָבִי
סָבַר לָהּ מִתְּנִיתוֹן רַבִּי יְהוּדָה נְגִי וְהָיִי
דָּלָא אֲמַר רַבִּי יְהוּדָה הָיִי וְסָבַר לָהּ
פְּרָבִי אֹורְחָא דְמִלְתָּא שְׁנָךְ טַבִּי לְמִימַר
רַבִּי הָיִי וְסָבַר לָהּ בֵּר' יְהוּדָה רַבָּה וְלֹא
לְמִימַר רַבִּי יְהוּדָה הָיִי וְסָבַר לִיָּה פְּרָבִי
תַּלְמִידָהּ: דְּוָקָא קִאֲמַנְיָא רַבִּי סָבַר לָהּ
פְּרָבִי יְהוּדָה בְּשִׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח דַּע"כ
מִתְּנִיתוֹן רַבִּי הָיִי בְּדֹאֲוָקִמְנָא מִדְּקַנְי
יוה"כ מְכַפֵּר עַל שְׂאִינְ שְׂבִין אֲבָל ר' **יְהוּדָה** לֹא סָבַר לִיָּה פְּרָבִי דְתַנְיָא אִין
יוה"כ מְכַפֵּר עַל שְׂאִינְ שְׂבִין לְרַבִּי
יְהוּדָה: חֲטָאוֹת וְאִשְׁמוֹת אִין מְכַפְרִין
אֱלָא עַל הַשְּׂבִין דְּכַתִּיב (בְּמִדְבָר ה')
וְהִתְוָדוּ אֶת חֲטָאתָם וְגו' (וַיִּקְרָא ה')
וְהִתְוָדָה אֲשֶׁר חָטָא עֲלֶיהָ: שְׂאִין מְכַפְרִין

וְזָכַח לְשֵׁעִים תּוֹעֵבָה מִתְּנִי רַבִּי בְּעוֹמֵד בַּמִּדְּלוֹ. הִקְשֵׁה הֶר"ר שְׁלֵג

(⁸) בְּעוֹמֵד בַּמִּדְּלוֹ, וְרַבִּי הָיָא. דִּתְנִינָא: רַבִּי אוֹמֵר, עַל כָּל עֲבִירוֹת שְׁבִתוֹרָה, בֵּין עָשָׂה תְּשׁוּבָה בֵּין לֹא עָשָׂה תְּשׁוּבָה – יוֹם הַכַּפּוּרִים מְכַפֵּר; חוּץ מִפּוֹרֵק עוֹל וּמִגְלָה פָּנִים בַּתּוֹרָה וּמִפֶּר בְּרִית בְּכֶשֶׁר – שְׁאֵם עָשָׂה תְּשׁוּבָה, יוֹם הַכַּפּוּרִים מְכַפֵּר; וְאִם לֹא, אִין יוֹם הַכַּפּוּרִים מְכַפֵּר. (⁹) מֵאִי טַעְמָא דְרַבִּי? דִּתְנִינָא: "כִּי דָּבָר ה' בָּזָה" – זֶה הַפּוֹרֵק עוֹל וּמִגְלָה פָּנִים בַּתּוֹרָה. "וְאֵת מִצְּוֹתוֹ הִפְרָ" – זֶה הַמִּפְּר בְּרִית בְּכֶשֶׁר. "הִפְרַת תִּכְרַת" – הִפְרַת לִפְנֵי יוֹם הַכַּפּוּרִים, תִּכְרַת לְאַחֵר יוֹם הַכַּפּוּרִים. (¹⁰) יָכוֹל אֲפִילוֹ עָשָׂה תְּשׁוּבָה? תִּלְמוּד לּוֹמֵר: "עֲזוּנָה בָּה" – לֹא אִמְרַתִּי אֶלָּא בְּזִמְן שְׁעֲזוּנָה בָּה. "וְרַבֵּנּוּ" – "הִפְרַת" בְּעוֹלָם הַזֶּה, "תִּכְרַת" לְעוֹלָם הַבָּא, "עֲזוּנָה בָּה", – שְׁאֵם עָשָׂה תְּשׁוּבָה וּמַת, מֵיַתָּה מִמַּרְקָת. וּמִי מִצִּית מוֹקֶמֶת לָהּ כְּרַבִּי? וְהָא מְדַסִּיפָא רַבִּי יְהוּדָה הֵיא, רִישָׁא גַּמִּי רַבִּי יְהוּדָה הֵיא! דִּקְתַּנִּי סִיפָא: אֶחָד יִשְׂרָאֵל וְאֶחָד כְּהָנִים וְאֶחָד כַּהֵן מִשׁוּחַ; וּמֵאֵן אֵת לֵיהָ הָאִי סְבָרָא – רַבִּי יְהוּדָה; מְכַלֵּל דְּרִישָׁא רַבִּי יְהוּדָה. אָמַר רַב יוֹסֵף: רַבִּי הֵיא, וְסִבֵּר לָהּ כְּרַבִּי יְהוּדָה. אָמַר לֵיהָ אֲבִי: דּוֹקָא קֶאֱמַר מֶר – רַבִּי סִבֵּר לָהּ כְּרַבִּי יְהוּדָה, אָבֵל רַבִּי יְהוּדָה לֹא סִבֵּר לָהּ כְּרַבִּי? אוּ דְלָמָּא, מִדְּרַבִּי סִבֵּר לָהּ כְּרַבִּי יְהוּדָה, אִף רַבִּי יְהוּדָה סִבֵּר לָהּ גַּמִּי כְּרַבִּי; מֵיְהוּ אוֹרְחָא דְּמִילְתָּא קִתְּנִי – לְמִימַר דְּתִלְמִיד סִבֵּר לָהּ כְּרַבִּיָּה? אָמַר לֵיהָ: אִין, דּוֹקָא קֶאֱמִינָא – רַבִּי סִבֵּר לָהּ כְּרַבִּי יְהוּדָה, אָבֵל רַבִּי יְהוּדָה לֹא סִבֵּר לָהּ כְּרַבִּי. (¹¹) דִּתְנִינָא: יָכוֹל יְהֵא יוֹם הַכַּפּוּרִים מְכַפֵּר עַל שָׂכִים וְעַל שְׂאִינֵן שָׂכִים? וְדִין הוּא – הוֹאִיל וְחֻטָּאת וְאַשָּׁם מְכַפְּרִין, וְיוֹם הַכַּפּוּרִים מְכַפֵּר; מַה חֻטָּאת וְאַשָּׁם – אִין מְכַפְּרִין אֶלָּא עַל הַשָּׂכִים, אִף יוֹם הַכַּפּוּרִים – אִין מְכַפֵּר אֶלָּא עַל הַשָּׂכִים! מַה לְחֻטָּאת וְאַשָּׁם – שְׂאִין מְכַפְּרִין עַל הַמְּזִיד כְּשׁוֹגֵג; תֹּאמַר לְיוֹם הַכַּפּוּרִים – שְׂמִכְפֵּר עַל הַמְּזִיד כְּשׁוֹגֵג?! הוֹאִיל וּמְכַפֵּר עַל הַמְּזִיד כְּשׁוֹגֵג, יִכְפֹּר עַל שָׂכִים וְעַל שְׂאִינֵן שָׂכִים! תִּלְמוּד לּוֹמֵר: "אֵה" – חֵלֶק. סֵתָם סִיפְרָא מְנִי – רַבִּי יְהוּדָה; וְקֶאֱמַר: שָׂכִים אִין, לֹא שָׂכִים לֹא. וְרַמִּי סֵתָם סִיפְרָא אִסְתָּם סִיפְרָא – דִּתְנִינָא: יָכוֹל לֹא יְהֵא יוֹם הַכַּפּוּרִים מְכַפֵּר, אֶלָּא אִם כֵּן הִתְעַנָּה בּוֹ, וְקִרְאוּ מִקְרָא קֹדֶשׁ, וְלֹא עָשָׂה בּוֹ מְלָאכָה; לֹא הִתְעַנָּה בּוֹ, וְלֹא קִרְאוּ מִקְרָא קֹדֶשׁ, וְעָשָׂה בּוֹ מְלָאכָה – מִמֶּנּוּ? תִּלְמוּד לּוֹמֵר: "יוֹם כַּפּוּרִים הוּא" מְכַל מְקוֹם! אָמַר אֲבִי: לֹא קִשְׂיָא; הָא רַבִּי, וְהָא רַבִּי יְהוּדָה. רַבָּא אָמַר: הָא וְהָא רַבִּי, וּמוֹדָה רַבִּי בְּכִרַת דִּיּוּמָא. דָּאִי לֹא תִימָא חֲכִי, כִּרַת דִּיּוֹם הַכַּפּוּרִים לְרַבִּי לִית לֵיהָ. אֵלְמָה לֹא? מִשְׁפַּחַתָּ לָהּ – כְּגוֹן דְּעִבַּד בְּלִילְיָא וּמִית, דְּלֹא אִתָּא יִמְמָא לְכַפּוּרִי לֵיהָ! אֵלָּא אִימָא:

מדרייו"ש דבֿפֿרָק בַּתְּרָא דְיומָא (דף פ"ה)
 וְשֵׁם) אֲמַרְיִן מִיתָה יוֹם הַפְּפוּרִים
 מְכַפְּרִים עִם הַתְּשׁוּבָה עִם הַתְּשׁוּבָה אִין
 בְּפִנֵּי עַצְמוֹ לֹא הָא מִנִּי דָּלָא בְּרַבִּי וְהָא לֹא
 אֲתִיָּא אֲפִילוּ בְּרַבְּנָן דְּאִית לֵהּ דְּמִיתָה
 בְּלֵאל תְּשׁוּבָה מְכַפֶּרֶת בְּשֹׁאֵר עֲבֻרֹת דְּלֵאלוּ
 הֵגָן שְׁלֵשָׁה וְשֵׁשׁ לִזְמַר דֶּהֱכָא לֹא קִאֲמַרִי
 רַבְּנָן דְּמִיתָה מִמַּרְקָת אֲלֵאל עִם הַיּוֹסֻרִין
 וְהַדְּיִין שְׁדִין אוֹתוֹ לְאַחַר מִיתָה וְע"י כִּךְ
 אִינוּ נִכְרֵת לְעוֹלָם הֵבֵא אֲבָל עִם הַתְּשׁוּבָה
 מִיתָה מִמַּרְקָת לְגַמְרִי שְׁאִין גְּדוֹן עוֹד
 בְּיוֹסֻרִין לְאַחַר מִיתָה אֲבָל לְרַבִּי מִיתָה
 וְיווה"כ בְּלֵאל תְּשׁוּבָה מִמַּרְקָת לְגַמְרִי
 בְּשֹׁאֵר עֲבֻרֹת וְהִתְּתָא אֲתִי שְׁפִיר בְּרַבְּנָן:
 שְׁאִין מְכַפְּרִין עַל הַמּוֹד. פֶּרֶשׁ בְּקוּנְטָרִם
 רַב חֲטָאוֹת וְנֶאֱשָׁמוֹת אִין מְכַפְּרִין עַל
 הַמּוֹד אֲלֵאל אֲשֶׁם שְׁפָחָה חֲרוּפָה וְאֲשֶׁם
 גְּזִיר טִמְאָא וְאֲשֶׁם שְׁבוּעַת הַפְּקָדוֹן וְחֲטָאוֹת
 דְּשְׁבוּעַת הַעֲדוּת וּח"ת וְגַמְרִי מִהֲנֵהוּ
 שְׁמַכְפֶּר עַל הַזָּדוֹן בְּשׁוּנֵי ו"ל דְּאִיבָא
 לְמַפְרָךְ שְׁבִין אִין מְכַפֵּר עַל חֲזִי בְּרִיתוֹת
 וְחֲזִי מִיתוֹת ב"ד: הוֹאִיל וּמְכַפֵּר עַל
 הַמּוֹד. וּח"ת יוֹמָא דְיווה"כ לֹא יִכְפֵּר עַל
 הַמּוֹד מִזִּי דְהִנֵּה אֲחֻסָּא וְאֲשֶׁם ו"ל
 דְּקָרָא דְיווה"כ הוּא אִיבָא לְמ"ד דְּמַשְׁמַע
 אֲפִי' אִינֵם שְׁבִים וּכ"ע מוֹדוּ דְּמַרְבִּין
 בְּמוֹד וְעוֹד דְּאִדְרָבָה יוֹלֵף מַשְׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה
 בְּפִנֵּים שְׁמַכְפֵּר עַל הַמּוֹד: לֹא קָרְאוּ
 מִקְרָא קֹדֶשׁ. פֶּרֶשׁ בְּקוּנְטָרִם שְׁלֵאל קֶבְלֵוּ
 עָלֵוּ בְּבִרְכּוּתֵוּ לִזְמַר מִקְדָּשׁ יִשְׂרָאֵל יוֹם
 הַפְּפוּרִים וְאִין נִרְאָה דָּלָא אֲשַׁבַּח בְּרִכּוֹת
 בָּיוֹם הַפְּפוּרִים דְּלֵהוּוֹ דְּאוֹרִיתָא וְנִרְאָה
 לִר"ת קָרְאוּ מִקְרָא קֹדֶשׁ שְׁמוּנָה שִׁבְד"ד
 קֹדֶשׁוֹ וְשׁוּבָת מִמְּלָאכָה בְּשִׁבְלִי קֹדֶשֶׁת
 הַיּוֹם וְלֹא קָרְאוּ מִקְרָא קֹדֶשׁ שְׁאִינוּ שׁוּבָת
 מִחֲמַת קֹדֶשֶׁת הַיּוֹם אֲלֵאל מִחֲמַת שְׁמַתְעַצֵּל
 לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה: תִּלְמָדוּ לִזְמַר יוֹם בְּפִרִים
 הוּא מִגֵּל מִקּוֹס. תָּמָה דְּלִמָּא בְּעֵשָׂה
 תְּשׁוּבָה אִירִי וְלַעֲוֹלָם סָבַר תִּנָּה דְּאִינוּ
 מְכַפֵּר אֲלֵאל עַל הַשְּׁבִין: דְּאִי לֹא תִּימָא
 הָבִי. וְאִם תִּתְּמַר לָמָּה לוֹ אֵל חִלָּק לְמֵאִי
 דָּס"ד הִתְּתָא דְּיִדְעִין מְסַבְּרָא דְּכִרְת
 דְּיוֹם הַפְּפוּרִים לְרַבִּי לִית לֵה ו"ל דְּהַמ"ל
 וְלַעֲמֵיךְ אוֹ שְׁמָא אֲחֻסְרִיךְ אֵל אֲפִי' חֲזוּ
 בּוּ מַעֲבָרָה אֲלֵאל שְׁמַבְעֻט בְּכַפֶּרָה שְׁאִינוּ
 תּוֹרַע שִׁים הַפְּפוּרִים יִכְפֵּר:

על המזיד בשוגג רב חטאות ואשמות אין מכפרין על המזיד בשוגג אלא אלש שפחה חרופה ואשם נזיר טמא ואשם שבועת הפקדון וחטאות השבועת העדות: אך חלק אך בעשור לחגש השביעי הזה יום הכפרים הוא וכל אכן ורחין מעוטין ללמדך שפעמים שאין יוה"כ מכפר: בתם ספרא תורת פהנים ר' יהודה היא הדי אמרינו בסנהדרין באלו הן הנחנקין (סנהדרין דף פו.): לא קראו מקרא קדש לא קבלו צברכותיו לומר מקדש יתחיל ויוה"כ: ומוזה רבי צכרת דיומא הא דתיא קמיתא דחינו מכפר על שאינו שבו צכרת של יום הכפורים קאמר של עניו ושל מלאכה אבל על כל שאר עבדות מכפר אף על פי שעשה בו מלאכה ולא התענה בו: דאי לא תימא הדי דצכרת דיומא מודה רבי דלא מכפר ותימא דצכרת דיומא מכפר: צכרת דיומא"כ לית לה לרבי צתמיה א"כ למה כתב רחמנא ביום הכפורים צרת בשלמא שאר צריתות דאי מית קדש ויוה"כ לא אכפר אבל הנך למה לי הא פי עבר עליה מכפר עליה הא יומא: אלמה לא צתמיה כלומר אלמה אי אית לה לרבי דמכפר על צרת דיומא בלא תשובה לא איפא צרת ביום הכפורים: והא משפחת לה בגון דעבד בגליגא ומית דלא אחי וממא לכפורי ליה שאין מכפר אלא יום כדכתב (ויקרא ט"ו:י') בי ביום הזה יכפר עליכם:

מאי אס נפֿשֿך לזומר מה הִיה לו לִהקשות שֶהזקק לִהביא מקרא זֶה: וכי תִימא

בִּיתו כְּתִיב וְלֹא שָׂאָר כֹּהֲנִים: לִהכי הוּא זָחָתָא שְׁלֹא יתְּכַפְּרוּ בּו כֹּהֲנִים: מִדַּעַם לָהּי מִשָּׁל צְבוּר וְלֹא מִשָּׁל כְּהֵן גְּדוּל לְפִי שֶהֵפֶר בָּא מִשְׁלו הַצֶּרֶךְ לזומר בְּשַׁעִיר מִשָּׁל צְבוּר: לִהכי הוּא זָחָתָא שְׁלֹא יתְּכַפְּרוּ בּו אֲחֵרִים שֶהזַקְתָּ לִהביא מקרא שֶׁיתְּכַפְּרוּ בּו כֹּהֲנִים: ת"ל אֲשֶׁר לו תִּלְתָּא כְּתִיבִי בְּפֶר: אֲשֶׁר לו תַּנְיִנָא: תַּלְמוּד לזומר אֲשֶׁר לו הַשְׁלִישִׁי לַעֲבֹב: הַכי קִשְׁיָא לִיה זָחָאֵר יִכּוּל לֹא יתְּכַפְּרוּ בְּפֶרו שֶׁל אֲהֶרֶן שֶהֲרִי כִבֵּר נֶאֱמַר אֲשֶׁר לו לזומר שְׁאִינוּ בָּא מִשָּׁל כֹּהֲנִים וְכִינוּ שְׁאִינוּ חֲסִרִין בּו מִמּוֹן לֹא נִתְּכַפְּרוּ בּו דְּמֵאִי שָׁנָא בְּשַׁעִיר הַפְּנִימִי דָּלָא מִכְּפֶרו בַּה כְּדִלְפִּינִן מֵאֲשֶׁר לַעַם יִתּוּרָא מִשּׁוּם דָּלָא חֲסֶרוּ בּו מִמּוֹנָא שְׁלֹא נִקְנֶה מִשְׁלֶסֶס: הִינוּ דְּאִיבָא תְּרִי ודוּיִי בְּפֶר וּמִתָּן דָּמוּ תְּרִי ודוּיִי דְּכְתִיב תְּרִי וּמְנִי וּכְפֶר בַּעֲדוּ וּבַעַד בִּיתוּ וְאֵמַר מַר (וּיִמָּא דָּף לו:) בְּכַפֶּרֶת דְּכָרִים הַכְּתוּב מִדְּבַר שֶהֲרִי עֲלִין לֹא נִשְׁחַט הֶפֶר וְאִיבָא מִתָּן דָּמוּ דְּרִי ג' . כַּפֻּרוֹת לְכַפֵּר עַל ג' עֲבֻרוֹת שֶהַכֹּהֲנִים מִתְּכַפְּרִין בְּפֶר כִּנְגָד שֶׁלֹּשׁ עֲבֻרוֹת שֶׁיִּחְרָל מִתְּכַפְּרִין בְּשַׁעִירִים: חַד כִּנְגָד שַׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בְּפִנִּים לְתַלוֹת עַל שְׁנֵשׁ בַּה זִדְעִיה בַּתַּחֲלָה וְאִין בַּה זִדְעִיה בַּסּוּף: וְחַד כִּנְגָד שַׁעִיר הַחִיצוֹן לְכַפֵּר עַל שְׁאִין בַּה זִדְעִיה בַּתַּחֲלָה וְשׁ בַּה זִדְעִיה בַּסּוּף: וְחַד כִּנְגָד שַׁעִיר הַפְּנִימִי וְחַד כִּנְגָד שַׁעִיר הַחִיצוֹן: יִבּוּא זְכָאִי וּיְכַפֵּר עַל הַסִּיב לְפִיכָךְ מִתּוֹנָה וּדְוִי רַאשׁוֹן עָלִיו וְעַל בִּיתוּ וְלֹאֲחֵר שֶׁנַּעֲשֶׂה זְכָאִי בּוּדְוִי מִתּוֹנָה עָלִיו וְעַל אֲחִיו וְעוֹלָם תַּרְוִיהוּ חֲזָא כַּפֶּרֶה וְנִיהוּ: וְזִידְעוֹת. שֶׁהֵן אֶרְבַּע בְּכֶר פֶּרֶשְׁתִּי בְּפֶרֶק רֵאשׁוֹן בַּמִּשְׁנָה (דָּף ב.) : נֶטְמָא אוּ זִידַע שְׁנַטְמָא אוּ בַשַּׁעַת טַמְאָה אוּ אֲחֵרִי בּו: אֲחַד הַנִּכְנָס לַעֲזָרָה רֵאשׁוֹנָה וְאֲחַד הַנִּכְנָס לְתוֹסַפַּת שְׁהוֹסִיפוּ עָלֶיהָ אֲחֵרִי בּו: שְׁאִין מוֹסִיפִין כּו' לְפִיכָךְ הִיא קְדוּשָׁה כִּרְאשׁוֹנָה: אֲלָא בְּמָלָךְ כּו' כּוּלְהוּ יִלְיָי מִקְרָאִי: וּבִשְׁתֵּי תוּדוֹת מִפְּרַשׁ בַּגְּמָרָא שְׁנִי לַחֲמִי תוֹנָה וְהִיו נוֹשְׁאִין אוֹתָהּ בְּהַקָּף סְבִיב: וּבִשְׁוִיר מִפְּרַשׁ בַּגְּמָרָא:

מסורת הש"ס
א במדבר רבה
ב יומא נאנ; ספרא אחרי מות מרשה ב ב ג יומא מג:
ד ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק יד ו; תוספתא שבועות
ה לקמן טו;; סנהדרין יד; מגילת תענית אלול ב
ו תוספתא סנהדרין
גליון הש"ס
גמ' ת"ל אשר לו. ע"י מגילה דף ט ע"ב תוס' ד"ה אין:
תורה אור השלם

בית ישראל ברכו את־יהוה בית אהרן ברכו את־יהוה [תהילים קלח, יט]

והקריב אהרן את־פר הסעאת אשֶׁר־לו וכפר בַּעֲדוּ וּבַעֲד בִיתוּ (ויקרא טו, ו)

ומאת עֶדֶת בני ישראל ישח שני־שעירי עִזִּים לסעֶאת ואֵלֶּי אֶחָד לַעֲלֹה (ויקרא טו, ה)

ושחט את־שעיר החטאת אֲשֶׁר לַעֲם והביא את־דָּמוֹ אֶל־מִבִּית לַפֶּרֶק וְשָׁשָׂה אֶת־דָּמוֹ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְדַם הַפָּר והִזָּה אוֹתוֹ עַל־הַכֹּפֶרֶת וּלְפָנֶי הַכֹּפֶרֶת (ויקרא טו, טו)

מאי אס נפֿשֿך לזומר מה הִיה לו לִהקשות שֶהזקק לִהביא מקרא זֶה: וכי תִימא בְּלֵן קְרוּיִין בִּיתוּ. תַּמָּה וְלוּיִם בַּמָּה יתְּכַפְּרוּ אִי בְּשָׁל צְבוּר אֲשֶׁר לַעַם כְּתִיב וְלוּיִם לֹא מִקְרוּ עַם לְמַ"ד וּפְלִגְתָּא הִיא בְּפֶרֶק הָרִזַּע (חֲלִין דָּף קלֹא:) וְאִי בְּשָׁל אֲהֶרֶן לֹא אִיִּקְרוּ בִּיתוּ וכ"ת בִּינוּ דְּאִשְׁכַּחוּ שְׁנֵשׁ לָהֵן כַּפֶּרֶה דְּכְתִיב וְכַפֵּר אִית לָן לְמִימַר דָּלָא אֲחִי אֲשֶׁר לַעַם אֲלֹא לְמַעוּטִי כֹהֲנִים וְיִתְּכַפְּרוּ בְּשָׁל צְבוּר אִס כּוּן מְצִינוּ בְּשַׁעִיר שֶׁל עַם שֶהֲתַר מִכְּלָלוֹ: הִיא מְבַעֵי לֹה לְכַדְתַּנְיָא כּו'. וּמִדְּאֲבָטְרִיךְ קֶרָא לזומר דָּלָא מִיַּתִּי מִשָּׁל כֹּהֲנִים אֲלֵמָא מִתְּכַפְּרִין בּוּ וּמִשְׁנִי תַנָּא הַכי קֵא קִשְׁיָא לֹה כּו' וּקְרָא אֲבָטְרִיךְ שְׁלֹא תֵאֵמַר בִּינוּ שְׁמַצְיִנוּ שְׁנֵשׁ לָהֵן כַּפֶּרֶה יתְּכַפֵּר בְּשִׁלּוּ וְיִבִּיא מִשְׁלֶהֵן אֲבָל תַּחַת תַּמָּה דְּמֵאִי פֶרִיךְ יִנְמָא דֶּהָא דְּזִרְשִׁינִן דָּלָא מִיַּתִּי מִשָּׁל כֹּהֲנִים הִינוּ לְבַתַּר דְּקִים לָן דְּכֹהֲנִים מִתְּכַפְּרִין בּוּ: שְׁנֵה עֲלִיָהֵן הַכְּתוּב לַעֲבֹב. וְאִס תֵּאֵמַר וְנוֹקִי אֲשֶׁר לוּ תַנְיִנָא לַעֲבֹב מִשָּׁל צְבוּר וְשְׁלִישִׁי לְמַצְנֵה מִשְׁלו וְלֹא מִשָּׁל כֹּהֲנִים וְי"ל דְּסִבְרָא הוּא לְמִדְרַשׁ מַעֲקָרָא לְמַצְנֵה הָדָם דְּנִדְרוּשׁ לַעֲבֹב וְכוּן מוּכַח בַּפ"ק דְּזִבְחִים (דָּף דָּף ז:) וּבַכַּמָּה דּוּכְתִּי: דָּלָא מַחֲסְרִי מִמּוֹנָא דְּכְתִיב אֲשֶׁר לַעַם. אַע"ג דֶּהִיא נִפְקָא לָן מוּמַאֲת עַדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מ"מ אֲשֶׁר לַעַם מִשְׁמַע מִשָּׁל לַעַם אֲלֹא מִדְּאִיתַר מוֹקְמִינוּן לִיה שְׁאִין הַכֹּהֲנִים מִתְּכַפְּרִים בּוּ וְלֹא מְבַעִיא לְמַ"ד בַּמִּסְכַּת שְׁקָלִים (דָּף ב) וּבַמִּנְחוֹת (דָּף כֹּא:) שְׁאִין הַכֹּהֲנִים מְצִין לְשַׁקֵּל דְּנוֹדָאִי לֹא אֲחִי מַדִּיקְהוּ אֲלֹא אֲפִילוּ לְמַ"ד שְׁמַצְיִין לְשַׁקֵּל וְהַשַּׁעִיר בָּא מִתְּרוּמַת הַלֵּשָׁכָה מ"מ אִס חֲסֶרוּ מַעוֹת הַלֵּשָׁכָה וּבִאוּ לְגַבִּית לַצֶּרֶךְ שַׁעִיר אִין גּוֹבִין מִשְׁלֶהֵן אוּ אִס בָּא אֲחֵר וְכַּהֲ שַׁעִיר לַצְבוּר כַּשֶּׁר אַע"פ שְׁלֹא זָכוּ בּו כֹּהֲנִים: בַּדְּאֲהֶרֶן נְמִי לֹא מַחֲסְרִי מִמּוֹנָא. תַּמָּה מ"מ ע"כ בִּינוּ שְׁמַצְיִנוּ שְׁנֵשׁ לָהֵן כַּפֶּרֶה בְּכָל מַה שְׁנֵשׁ כַּפֶּרֶה לְאֲחֵרִים מִדְּכְתִיב וְכַפֵּר לֹא מְצִינוּ לְאוֹקוּמָה אֲלָא בְּשָׁל אֲהֶרֶן מֵאֲחֵר . שְׁנַטְמַעְטוּ מִשָּׁל צְבוּר מִדְּכְתִיב אֲשֶׁר לַעַם וְלֹא גְמַרִינוּ מִנֶּה דְגָלִי קֶרָא וְי"ל דְּאֲשֶׁר לַעַם מִשְׁמַע נְתִינַת טַעַם מִשּׁוּם שֶהוּא מִשָּׁל עַם וְאִס הִיו מִתְּכַפְּרִים מִשָּׁל אֲהֶרֶן אַע"ג דָּלָא מַחֲסְרִי מִמּוֹנָא א"כ אִין הַטַּעַם נָכוּן: וְקֵאֲמַר בְּלֵן קְרוּיִין בִּיתוּ. וְהַשְׁתָּא עַל שְׁאִין בַּה זִדְעִיה לֹא בַּתַּחֲלָה וְלֹא בַּסּוּף שְׁמַכְפְּרִים שַׁעִירִי רְגָלִים מִתְּכַפְּרִים נְמִי כֹהֲנִים אַע"ג דָּלָא מַחֲסְרִי מִמּוֹנָא

הואלז ומצנינו בשל אהרן מתכפרין אַע"ג דלָא מִתְּכַפְּרִין אַע"ג דְּכִי קִשְׁיָא לִיה זָחָאֵר יִכּוּל לֹא יתְּכַפְּרוּ בְּפֶרו שֶׁל אֲהֶרֶן שֶהֲרִי כִבֵּר נֶאֱמַר אֲשֶׁר לו לזומר שְׁאִינוּ בָּא מִשָּׁל כֹּהֲנִים וְכִינוּ שְׁאִינוּ חֲסִרִין בּו מִמּוֹן לֹא נִתְּכַפְּרוּ בּו דְּמֵאִי שָׁנָא בְּשַׁעִיר הַפְּנִימִי דָּלָא מִכְּפֶרו בַּה כְּדִלְפִּינִן מֵאֲשֶׁר לַעַם יִתּוּרָא מִשּׁוּם דָּלָא חֲסֶרוּ בּו מִמּוֹנָא שְׁלֹא נִקְנֶה מִשְׁלֶסֶס: הִינוּ דְּאִיבָא תְּרִי ודוּיִי בְּפֶר וּמִתָּן דָּמוּ תְּרִי וּמְנִי וּכְפֶר בַּעֲדוּ וּבַעַד בִּיתוּ וְאֵמַר מַר (וּיִמָּא דָּף לו:) בְּכַפֶּרֶת דְּכָרִים הַכְּתוּב מִדְּבַר שֶהֲרִי עֲלִין לֹא נִשְׁחַט הֶפֶר וְאִיבָא מִתָּן דָּמוּ דְּרִי ג' . כַּפֻּרוֹת לְכַפֵּר עַל ג' עֲבֻרוֹת שֶהַכֹּהֲנִים מִתְּכַפְּרִין בְּפֶר כִּנְגָד שֶׁלֹּשׁ עֲבֻרוֹת שֶׁיִּחְרָל מִתְּכַפְּרִין בְּשַׁעִירִים: חַד כִּנְגָד שַׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בְּפִנִּים לְתַלוֹת עַל שְׁנֵשׁ בַּה זִדְעִיה בַּתַּחֲלָה וְאִין בַּה זִדְעִיה בַּסּוּף: וְחַד כִּנְגָד שַׁעִיר הַחִיצוֹן לְכַפֵּר עַל שְׁאִין בַּה זִדְעִיה בַּתַּחֲלָה וְשׁ בַּה זִדְעִיה בַּסּוּף: וְחַד כִּנְגָד שַׁעִיר הַפְּנִימִי וְחַד כִּנְגָד שַׁעִיר הַחִיצוֹן: יִבּוּא זְכָאִי וּיְכַפֵּר עַל הַסִּיב לְפִיכָךְ מִתּוֹנָה וּדְוִי רַאשׁוֹן עֲלִיו וְעַל בִּיתוּ וְלֹאֲחֵר שֶׁנַּעֲשֶׂה זְכָאִי בּוּדְוִי מִתּוֹנָה עֲלִיו וְעַל אֲחִיו וְעוֹלָם תַּרְוִיהוּ חֲזָא כַּפֶּרֶה וְנִיהוּ: וְזִידְעוֹת. שֶׁהֵן אֶרְבַּע בְּכֶר פֶּרֶשְׁתִּי בְּפֶרֶק רֵאשׁוֹן בַּמִּשְׁנָה (דָּף ב.) : נֶטְמָא אוּ זִידַע שְׁנַטְמָא אוּ בַשַּׁעַת טַמְאָה אוּ אֲחֵרִי בּו: אֲחַד הַנִּכְנָס לַעֲזָרָה רֵאשׁוֹנָה וְאֲחַד הַנִּכְנָס לְתוֹסַפַּת שְׁהוֹסִיפוּ עָלֶיהָ אֲחֵרִי בּו: שְׁאִין מוֹסִיפִין כּו' לְפִיכָךְ הִיא קְדוּשָׁה כִּרְאשׁוֹנָה: אֲלָא בְּמָלָךְ כּו' כּוּלְהוּ יִלְיָי מִקְרָאִי: וּבִשְׁתֵּי תוּדוֹת מִפְּרַשׁ בַּגְּמָרָא שְׁנִי לַחֲמִי תוֹנָה וְהִיו נוֹשְׁאִין אוֹתָהּ בְּהַקָּף סְבִיב: וּבִשְׁוִיר מִפְּרַשׁ בַּגְּמָרָא:

הואלז ומצנינו בשל אהרן מתכפרין אַע"ג דלָא מִתְּכַפְּרִין אַע"ג דְּכִי קִשְׁיָא לִיה זָחָאֵר יִכּוּל לֹא יתְּכַפְּרוּ בְּפֶרו שֶׁל אֲהֶרֶן שֶהֲרִי כִבֵּר נֶאֱמַר אֲשֶׁר לו לזומר שְׁאִינוּ בָּא מִשָּׁל כֹּהֲנִים וְכִינוּ שְׁאִינוּ חֲסִרִין בּו מִמּוֹן לֹא נִתְּכַפְּרוּ בּו דְּמֵאִי שָׁנָא בְּשַׁעִיר הַפְּנִימִי דָּלָא מִכְּפֶרו בַּה כְּדִלְפִּינִן מֵאֲשֶׁר לַעַם יִתּוּרָא מִשּׁוּם דָּלָא חֲסֶרוּ בּו מִמּוֹנָא שְׁלֹא נִקְנֶה מִשְׁלֶסֶס: הִינוּ דְּאִיבָא תְּרִי ודוּיִי בְּפֶר וּמִתָּן דָּמוּ תְּרִי וּמְנִי וּכְפֶר בַּעֲדוּ וּבַעַד בִּיתוּ וְאֵמַר מַר (וּיִמָּא דָּף לו:) בְּכַפֶּרֶת דְּכָרִים הַכְּתוּב מִדְּבַר שֶהֲרִי עֲלִין לֹא נִשְׁחַט הֶפֶר וְאִיבָא מִתָּן דָּמוּ דְּרִי ג' . כַּפֻּרוֹת לְכַפֵּר עַל ג' עֲבֻרוֹת שֶהַכֹּהֲנִים מִתְּכַפְּרִין בְּפֶר כִּנְגָד שֶׁלֹּשׁ עֲבֻרוֹת שֶׁיִּחְרָל מִתְּכַפְּרִין בְּשַׁעִירִים: חַד כִּנְגָד שַׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בְּפִנִּים לְתַלוֹת עַל שְׁנֵשׁ בַּה זִדְעִיה בַּתַּחֲלָה וְאִין בַּה זִדְעִיה בַּסּוּף: וְחַד כִּנְגָד שַׁעִיר הַחִיצוֹן לְכַפֵּר עַל שְׁאִין בַּה זִדְעִיה בַּתַּחֲלָה וְשׁ בַּה זִדְעִיה בַּסּוּף: וְחַד כִּנְגָד שַׁעִיר הַפְּנִימִי וְחַד כִּנְגָד שַׁעִיר הַחִיצוֹן: יִבּוּא זְכָאִי וּיְכַפֵּר עַל הַסִּיב לְפִיכָךְ מִתּוֹנָה וּדְוִי רַאשׁוֹן עֲלִיו וְעַל בִּיתוּ וְלֹאֲחֵר שֶׁנַּעֲשֶׂה זְכָאִי בּוּדְוִי מִתּוֹנָה עֲלִיו וְעַל אֲחִיו וְעוֹלָם תַּרְוִיהוּ חֲזָא כַּפֶּרֶה וְנִיהוּ: וְזִידְעוֹת. שֶׁהֵן אֶרְבַּע בְּכֶר פֶּרֶשְׁתִּי בְּפֶרֶק רֵאשׁוֹן בַּמִּשְׁנָה (דָּף ב.) : נֶטְמָא אוּ זִידַע שְׁנַטְמָא אוּ בַשַּׁעַת טַמְאָה אוּ אֲחֵרִי בּו: אֲחַד הַנִּכְנָס לַעֲזָרָה רֵאשׁוֹנָה וְאֲחַד הַנִּכְנָס לְתוֹסַפַּת שְׁהוֹסִיפוּ עָלֶיהָ אֲחֵרִי בּו: שְׁאִין מוֹסִיפִין כּו' לְפִיכָךְ הִיא קְדוּשָׁה כִּרְאשׁוֹנָה: אֲלָא בְּמָלָךְ כּו' כּוּלְהוּ יִלְיָי מִקְרָאִי: וּבִשְׁתֵּי תוּדוֹת מִפְּרַשׁ בַּגְּמָרָא שְׁנִי לַחֲמִי תוֹנָה וְהִיו נוֹשְׁאִין אוֹתָהּ בְּהַקָּף סְבִיב: וּבִשְׁוִיר מִפְּרַשׁ בַּגְּמָרָא:

הואלז ומצנינו בשל אהרן מתכפרין אַע"ג דלָא מִתְּכַפְּרִין אַע"ג דְּכִי קִשְׁיָא לִיה זָחָאֵר יִכּוּל לֹא יתְּכַפְּרוּ בְּפֶרו שֶׁל אֲהֶרֶן שֶהֲרִי כִבֵּר נֶאֱמַר אֲשֶׁר לו לזומר שְׁאִינוּ בָּא מִשָּׁל כֹּהֲנִים וְכִינוּ שְׁאִינוּ חֲסִרִין בּו מִמּוֹן לֹא נִתְּכַפְּרוּ בּו דְּמֵאִי שָׁנָא בְּשַׁעִיר הַפְּנִימִי דָּלָא מִכְּפֶרו בַּה כְּדִלְפִּינִן מֵאֲשֶׁר לַעַם יִתּוּרָא מִשּׁוּם דָּלָא חֲסֶרוּ בּו מִמּוֹנָא שְׁלֹא נִקְנֶה מִשְׁלֶסֶס: הִינוּ דְּאִיבָא תְּרִי ודוּיִי בְּפֶר וּמִתָּן דָּמוּ תְּרִי וּמְנִי וּכְפֶר בַּעֲדוּ וּבַעַד בִּיתוּ וְאֵמַר מַר (וּיִמָּא דָּף לו:) בְּכַפֶּרֶת דְּכָרִים הַכְּתוּב מִדְּבַר שֶהֲרִי עֲלִין לֹא נִשְׁחַט הֶפֶר וְאִיבָא מִתָּן דָּמוּ דְּרִי ג' . כַּפֻּרוֹת לְכַפֵּר עַל ג' עֲבֻרוֹת שֶהַכֹּהֲנִים מִתְּכַפְּרִין בְּפֶר כִּנְגָד שֶׁלֹּשׁ עֲבֻרוֹת שֶׁיִּחְרָל מִתְּכַפְּרִין בְּשַׁעִירִים: חַד כִּנְגָד שַׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בְּפִנִּים לְתַלוֹת עַל שְׁנֵשׁ בַּה זִדְעִיה בַּתַּחֲלָה וְאִין בַּה זִדְעִיה בַּסּוּף: וְחַד כִּנְגָד שַׁעִיר הַחִיצוֹן לְכַפֵּר עַל שְׁאִין בַּה זִדְעִיה בַּתַּחֲלָה וְשׁ בַּה זִדְעִיה בַּסּוּף: וְחַד כִּנְגָד שַׁעִיר הַפְּנִימִי וְחַד כִּנְגָד שַׁעִיר הַחִיצוֹן: יִבּוּא זְכָאִי וּיְכַפֵּר עַל הַסִּיב לְפִיכָךְ מִתּוֹנָה וּדְוִי רַאשׁוֹן עֲלִיו וְעַל בִּיתוּ וְלֹאֲחֵר שֶׁנַּעֲשֶׂה זְכָאִי בּוּדְוִי מִתּוֹנָה עֲלִיו וְעַל אֲחִיו וְעוֹלָם תַּרְוִיהוּ חֲזָא כַּפֶּרֶה וְנִיהוּ: וְזִידְעוֹת. שֶׁהֵן אֶרְבַּע בְּכֶר פֶּרֶשְׁתִּי בְּפֶרֶק רֵאשׁוֹן בַּמִּשְׁנָה (דָּף ב.) : נֶטְמָא אוּ זִידַע שְׁנַטְמָא אוּ בַשַּׁעַת טַמְאָה אוּ אֲחֵרִי בּו: אֲחַד הַנִּכְנָס לַעֲזָרָה רֵאשׁוֹנָה וְאֲחַד הַנִּכְנָס לְתוֹסַפַּת שְׁהוֹסִיפוּ עָלֶיהָ אֲחֵרִי בּו: שְׁאִין מוֹסִיפִין כּו' לְפִיכָךְ הִיא קְדוּשָׁה כִּרְאשׁוֹנָה: אֲלָא בְּמָלָךְ כּו' כּוּלְהוּ יִלְיָי מִקְרָאִי: וּבִשְׁתֵּי תוּדוֹת מִפְּרַשׁ בַּגְּמָרָא שְׁנִי לַחֲמִי תוֹנָה וְהִיו נוֹשְׁאִין אוֹתָהּ בְּהַקָּף סְבִיב: וּבִשְׁוִיר מִפְּרַשׁ בַּגְּמָרָא:

בטומאת מקדש וקדשיו. בַּמָּה הֵם מִתְּכַפְּרִין? מוּטָב שְׁיִתְּכַפְּרוּ בְּפֶרו שְׁל אֲהֶרֶן, שְׁהֲרִי הוּתַר מִכְּלָלוּ אֲצָל בִּיתוּ; וְאֵל יתְּכַפְּרוּ בְּשַׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּפְּנִים, שְׁהֲרִי לֹא הוּתַר מִכְּלָלוּ. וְאִם נִפְשָׁה לזומר – הֲרִי הוּא אוֹמַר: ”בֵּית אֲהֶרֶן בָּרְכוּ אֶת ה' וגו'". וְיֵמָא ^(ט) ”אִם נִפְשָׁה לזמרי”? וְכִי תִימָא ”בִּיתוּ” כְּתִיב – כּוּלָן קְרוּיִין ”בִּיתוּ”, שְׁנַאֲמַר: ”בֵּית אֲהֶרֶן בָּרְכוּ אֶת ה', יִרְאִי ה' בָּרְכוּ אֶת ה'". וְהִיא ”אֲשֶׁר לַעַם” לְהַכִּי הוּא דְּאִתָּא?! הִיא מִיבַעֵי לִיה דְּקֵאֲמַר רַחֲמָנָא: מִדַּעַם לִיְהוּ! הֵהוּא מ”וממאת עדת בני ישראל” נִפְקָא. א^(כ) וְהִיא ”אֲשֶׁר לו” – לְהַכִּי הוּא דְּאִתָּא?! הִיא מִיבַעֵי לִיה לְכַדְתַּנְיָא: מִשְׁלוּ הוּא מְבִיא, וְאִינוּ מְבִיא מִשָּׁל צְבוּר. יְכוּל לֹא יָבִיא מִשָּׁל צְבוּר, שְׁאִין הַצְּבוּר מִתְּכַפְּרִין בּו; אֲבָל יָבִיא מִשָּׁל אֲחִיו הַכֹּהֲנִים, שְׁאֲחִיו הַכֹּהֲנִים מִתְּכַפְּרִין בּו? תַּלְמוּד לזמר: ”אֲשֶׁר לו”. יְכוּ

יד:

	עין משפט גור מצורה
---------------------------------------	--

א מו"י פני' מהל' ביאת מקדש הל' כא:

ב מו"י פני' מהל' ביאת מקדש הל' כב:

ג מו"י פני' מהל' ביאת מקדש הל' כג:

ד מו"י פני"א מהל' שגגות הל' ב:

ה מו"י פני"א מהל' שגגות הל' ג:

ו טוש"ע וי"ד סי' קפה טע"י ד:

ז מו"י פד' מהל' איסורי ביאה הל' יא, סמג לאוין קיא, סמג עשין רמג:

ח מו"י פני"א מהל' שגגות הל' א:

ט מו"י פני"א מהל' שגגות הל' ב:

י מו"י פני"א מהל' שגגות הל' ב:

יא מו"י פני"א מהל' שגגות הל' ב:

אֲרֻבְעֵי חֲמִיתָא דְּלֹא מִיתִי לִיָּה לִיְדִי קֶרֶפֶן כּו'. זֹאת הַגֵּרָסָא עֲקֹר פְּנִימִית וְחִיצוֹנָה מִפְּרָשׁ בְּגִמְרָא: וְנֶאֱכָלֶת וְנִשְׁרַפֶּת נְמִי מִפְּרָשׁ בְּגִמְרָא: נְטִמָּא בְּעִזָּרָה וְיִזְעָה פְּנִימָא: הַשְׁתַּחֲוָה בְּהָעֵלֶם זֶה: אִלּוּ שֶׁשָּׂהָה דְּחָתוּ לִיְדִי חֲיִיב חֲטֹאת קַחֲשִׁיב דְּהֵינּוּ הַעֲקִירוּת לֹא קָשִׁיף מִיְדֵי דְּהֵתֶם מִנְּרִי בְּזֶה עוֹקֵר וְזֶה מְנִיחַ וּבִהְנִיחָה אֵין הַמְּנִיחַ יְכוּל לִבֹּא לִיְדִי חֲיִיב חֲטֹאת אֲבָל הַעוֹקֵר הֵיָה יְכוּל לִבֹּא לִיְדִי חֲיִיב חֲטֹאת אִם הֵיָה גּוֹמֵר הַצֹּאֵה אֲבָל הִבָּא פִּירִישָׁה רֵאשׁוֹנָה לֹא נִתְחַיֵּב וּבִיְדִישָׁה הַאֲחֻלוֹנָה נִתְחַיֵּב: זֵיל קָרִי בִּי רַב הוּא. וְהָיִי כְּמוֹ שֶׁגַּשׁ כֵּאֵן וְיִישָׁה שְׂהֵיָה לוֹ לְשֹׁאֵל בִּין שְׂעִדָּר זֶה יִדְוַע לְתִינוּקוֹת אֲבָל שְׂרָן דְּמַטְמָא בְּסַעֲדָשָׁה דְּבִקְמוֹן אֵין יִדְוַע אֲלֹא לְתַלְמוּדִים וּא"ת תַּפּוֹךְ לֹה יִדְוַע בְּבִית רַבּוּ בְּשֶׁלְמִד דְּצַב מַטְמָא ווי"ל בְּשֹׁלֵל לְמִד אֲלֹא רָאָה שְׁהַעֲלֵם נִזְהָרִים וְלֹא יִזְע בְּרִאזָה א"י לְמִד וְלֹא הִבִּין בִּין צַב לְצַפְרָעַשׁ מַעוּלָם וַעֲוִיד גַּשׁ לְפָרֶשׁ זֵיל קָרִי בִּי רַב הוּא כְּלוּמַר הֲרִי ע"כ לְמִד בְּבִית רַבּוּ שַׁצַּב כְּתִיב בְּפָרָשָׁה וּבְתִינוּךְ שֶׁנֶּשְׁפָּה לִיבֹא לְאוֹקוּמָה בִּין שִׁיזַע דְּחַד מְנִיחָו מַטְמָא: וְנֶעֱלַם מִמֶּנּוּ מְקוֹם מַקְדָּשׁ מַה.

לְפִי מַה שֶּׁפִּיר' דְּחֲשִׁיב וְיִישָׁה מַה שְׂהֵיָה לוֹ לְשֹׁאֵל צְרִיךְ לְפָרֶשׁ דְּבִזְמַן הַזֶּה מִנְּרִי שְׂאִין מַעֲי לְשֹׁאֵל הֵיבֹן מְקוּמוֹ וּמ"מ נִקְטוּ בֶּן בְּבָל לְפִי בְּגִינִי א"י רַגְלִינִן לְהַפִּיר יוֹתֵר וְגַשׁ תַּמָּה אֲמַאי לֹא חֲשִׁיב בְּכֹךְ וְנֶעֱלַם מִכָּלִּל יִדְוַע כְּמוֹ וְנֶעֱלָמָה מַעֲינִי כָּל חֵי (אוֹיֵב כ"ח:כ"א) דְּגַבִּי תוֹרָה: אִלּוּ דְּלִמָּא בִּין דְּמְקוּמוֹ לֹא יִזְע לֹה הַעֲלָמָה הִיא. פִּי' בְּקוּנְטֵרֶם דְּלֹא דְמִי לִיְדִיעַת בֵּית רַבּוּ דְּהֵתֶם יִזְע שְׂשָׂרָן מַטְמָא וּבְסָנְגַע בְּשָׂרָן לֹא נִזְכַּר לוֹ שְׁלִמִד שְׂהֵאֵל טַמָּא בְּגִנְיָשָׁה זֹו מַשְׁמַע דְּלֹא הָוִיף וְיִדְעִת בֵּית רַבּוּ וְיִישָׁה אַח"כ יִזְע בְּשַׁעֲת נְגִישָׁה שְׁנִנְגַע בְּשָׂרָן וְלַעֲיֵל בַּפ"ק (שְׁבוּעוֹת דָּף ה.) דְּפָרִיךְ וּמִי אֲבֹא דְלִית לֹה וְיִדְעִת בֵּית רַבּוּ וּמַשְׁנִי מַשְׁפַּחַת לֹה בְּתִינוּךְ שֶׁנֶּשְׁפָּה בִּין הַנִּבְרִים ה"מ לְשִׁנוּי בְּנוֹן שֶׁלֹּא יִזְע בְּשַׁעֲת נְגִישָׁה שְׁנִנְגַע בְּשָׂרָן:

ידיעות הטומאה פרק שני שבועות

הַפְּנִימִית נֶאֱכָלֶת, וְהַחִיצוֹנָה נִשְׁרַפֶּת. וְכָל שְׂלֵא נַעֲשִׂית בְּכָל אִלּוּ – הַנִּבְנָנָם לְשֵׁם אֵין חֲיִיב עָלֶיהָ. נְטִמָּא ^(א)בְּעִזָּרָה, וְנֶעֱלָמָה מִמֶּנּוּ טוּמְאָה וְזָכוּר אֶת הַמִּקְדָּשׁ; נֶעֱלַם הֵימָנּוּ מִקְדָּשׁ וְזָכוּר הַטוּמְאָה; נֶעֱלַם מִמֶּנּוּ זֶה וְזֶה; וְהַשְׁתַּחֲוָה אִלּוּ שִׁשְׂהָה בְּכַדִּי הַשְׁתַּחֲוָּאָה אִלּוּ בֶּאֱרוּכָה – חֲיִיב. בְּקִצְרָה – פֶּטוּר. ^(ב)זֹו הִיא מִצְוֹת עֲשֵׂה שְׁבִמְקִדָּשׁ שְׂאִין חֲיִיבִין עָלֶיהָ. "וְאִיזוֹ הִיא מִצְוֹת עֲשֵׂה שְׁבִנְדָּה שְׁחֲיִיבִין עָלֶיהָ? הִיָּה מְשֻׁמֵּשׁ עִם הַטְּהוֹרָה וְאִמְרָה לוֹ "נְטִמָּאתִי", וּפִירִשׁ מִיָּד – חֲיִיב, מִפְּנֵי שִׁיִּצִּיאָתוֹ הַנָּאָה לוֹ כְּבִיאָתוֹ. ^(א)רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: "הַשְּׂרִיז" – "וְנֶעֱלַם מִמֶּנּוּ", עַל הָעֵלֶם שְׂרִיז חֲיִיב, וְאִינוּ חֲיִיב עַל הָעֵלֶם מִקְדָּשׁ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: "וְנֶעֱלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא טַמָּא" – עַל הָעֵלֶם טוּמְאָה חֲיִיב, וְאִינוּ חֲיִיב עַל הָעֵלֶם מִקְדָּשׁ. ^(חט"ו)רַבִּי יִשְׁמַעֲל אוֹמֵר: "וְנֶעֱלַם" "וְנֶעֱלַם" שְׁתֵּי פַעְמִים, לְחֲיִיב עַל הָעֵלֶם טוּמְאָה וְעַל הָעֵלֶם מִקְדָּשׁ. גְּמַ' אָמַר רַב פֶּפְא לְאַבְיִי: שְׁתֵּים שָׁהֵן אַרְבַּעַ? שְׁתֵּים שָׁהֵן שֵׁשׁ הָוִיזִין – יְדִיעוֹת הַטוּמְאָה תַּחֲלָה וְסוֹף, יְדִיעוֹת הַקּוֹדֶשׁ תַּחֲלָה וְסוֹף, יְדִיעוֹת מִקְדָּשׁ תַּחֲלָה וְסוֹף! וּלְטַעְמִיָּה, תַּמְנִי הָוִיזִין – דְּהָא אִיבָא טוּמְאָה דְּקוֹדֶשׁ וְטוּמְאָה דְּמִקְדָּשׁ תַּחֲלָה וְסוֹף! הָא לֹא קָשִׁיא, שֵׁם טוּמְאָה אַחַת הִיא. מִכָּל מְקוֹם שִׂית הָוִיזִין! אָמַר רַב פֶּפְא: לְעוֹלָם תַּמְנִי הָוִיזִין, אַרְבַּעֵי חֲמִיטָא, דְּלֹא מִיִּיתַן לִיָּה לִיְדִי קֶרֶפֶן – לֹא קֹא חֲשִׁיב; אַרְבַּעַה בְּתַרְיִיתָא, דְּמִיִּיתַן לִיָּה לִיְדִי קֶרֶפֶן – קֹא חֲשִׁיב. וְאִיבָא דְּאִמְרִי, אָמַר רַב פֶּפְא: לְעוֹלָם תַּמְנִי הָוִיזִין; וְאַרְבַּעֵי חֲמִיטָא, דְּלִיתַנְהוּ בְּכָל הַתּוֹרָה פּוּלָּה – קֹא חֲשִׁיב; אַרְבַּעֵי בְּתַרְיִיתָא, דְּאִיתַנְהוּ בְּכָל הַתּוֹרָה פּוּלָּה – לֹא קֹא חֲשִׁיב. בְּעִי רַב פֶּפְא: נֶעֱלָמוּ מִמֶּנּוּ הַלְכוֹת טוּמְאָה, מַהוּ? הִכִּי דְמִי? אִידְלִימָא דְּלֹא יִדַּע אִי שְׂרִיז טַמָּא אִי צַפְרָדַע טַמָּא – זֵיל קָרִי בִּי רַב הוּא! לְעוֹלָם דִּידַע בְּטוּמְאַת שְׂרִיז; וּבְגוֹן דְּנִנְגַע בְּכַעֲדָשָׁה, וְלֹא יִדַּע בְּכַעֲדָשָׁה אִי מַטְמָא אִי לֹא מַטְמָא. מַאי? בִּין דִּידַע דְּמַטְמָא שְׂרִיז בְּעוֹלָם – יְדִיעָה הִיא; אִלּוּ דְּלִמָּא, בִּין דְּכַעֲדָשָׁה לֹא יִדַּע אִי מַטְמָא אִי לֹא מַטְמָא – הַעֲלָמָה הִיא? תִּיקּוּ. בְּעִי רַבִּי יִרְמְיָה: בֶּן בְּבָל שְׁעָלָה לְאַרְיִז יִשְׂרָאֵל, וְנֶעֱלַם מִמֶּנּוּ מְקוֹם מִקְדָּשׁ – מַהוּ? ^(נ)אֱלִיבָא דְּמֹאן? אִי אֱלִיבָא דְּרַבִּי עֲקִיבָא דְּבַעֲי יְדִיעָה בַּתַּחֲלָה – הָא לֹא מַחֲיִיב עַל הָעֵלֶם מִקְדָּשׁ! אִי אֱלִיבָא דְּרַבִּי יִשְׁמַעֲל דְּמַחֲיִיב עַל הָעֵלֶם מִקְדָּשׁ – הָא לֹא בְּעִי יְדִיעָה בַּתַּחֲלָה! "לֹא צָרִיקָא; אֱלִיבָא דְּרַבִּי – דְּבַעֲי יְדִיעָה בַּתַּחֲלָה, וּמַחֲיִיב עַל הָעֵלֶם מִקְדָּשׁ, וְאָמַר יְדִיעַת בֵּית רַבּוּ שְׁמָה יְדִיעָה. מַאי? בִּין דִּידַע דְּאִיבָא מִקְדָּשׁ בְּעוֹלָם – יְדִיעָה הִיא; אִלּוּ דְּלִמָּא, בִּין דְּמְקוּמוֹ לֹא יִדַּע לִיָּה – הַעֲלָמָה הִיא? תִּיקּוּ. ^(ו)אֶחָד הַנִּבְנָנָם לַעֲזָרָה וְכו'. מִנָּא הֵנִי מִיָּלִי? אָמַר רַב שִׁימִי בַר חֲזִיא, דְּאָמַר קָרָא: "בְּכָל אֲשֶׁר אָנִי מַרְאָה אוֹתָהּ, אֵת תַּבְּנִית הַמִּשְׁכָּן וְאֵת תַּבְּנִית כָּל כְּלָיו וְכוּ

שְׁנִטְמָא: הַשְׁתַּחֲוָה בְּהָעֵלֶם זֶה: אִלּוּ שֶׁשָּׂהָה כְּדִי הַשְׁתַּחֲוָּאָה בְּגִמְרָא מִפְּרָשׁ שְׁעוֹרָא: אִלּוּ שְׂפֹא לוֹ בְּאַרְכָּה שִׁיצַל לוֹ דְּרָךְ אַרְכָּה שִׁישׁ הַצָּרָה הֵימָנוּ לְצֹאת: חֲיִיב וְאַפְּי' לֹא שָׂהָה תַּחֲלָה וְשְׁעוּרִין הִלְלוּ הַלְכָה לְמַשָּׁה מַסִּינִי הֵם בְּמִי שְׁנִטְמָא בְּתוֹךְ הַעֲזָרָה: בְּהַצָּרָה פֶּטוּר הִיבָא דְּלֹא הַשְׁתַּחֲוָה וְלֹא שָׂהָה: זֹו הִיא מְטָאָה שְׂאֲרָעָה לוֹ בְּתוֹךְ עֲזָרָה: זֹו הִיא מַצְוֹת עֲשֵׂה שְׁבִמְקִדָּשׁ דִּישׁ כֵּאֵן מַצְוֹת עֲשֵׂה וַיִּשְׁלַחוּ מִן הַמַּחֲנֶה גּוֹי' וְכָל טַמָּא לְנֶפֶשׁ (פַּמְדָּבַר ה'צ"ב): שְׂאִין חֲיִיבִין עָלֶיהָ בֵּית דִּין פֶּר בְּהוֹרָאָה וְלֹא כְּהֵן מִשִּׁיחַ דְּמִפְּרָשׁ בְּגִמְרָא: וְאִינוּ הִיא מַצְוֹת עֲשֵׂה שְׁבִנְדָּה כּו' אִיזִיזִי דְּתֵנָּא בְּהוֹרִיִּית (דָּף ח:) אֵין חֲיִיבִין עַל עֲשֵׂה שְׁבִמְקִדָּשׁ אֲבָל חֲיִיבִין עַל עֲשֵׂה שְׁבִנְדָּה דְּתַנִּי הִבָּא אִינוּ הִיא מַצְוֹת עֲשֵׂה שְׁבִמְקִדָּשׁ וְאִינוּ הִיא שְׁבִנְדָּה: הֵיָה מַשְׁמַשׁ עִם הַטְּהוֹרָה הֵינּוּ דּוּמְיָא דְּעֲשֵׂה שְׁבִמְקִדָּשׁ שְׂאֲרָעָה לוֹ הַטְּמָאָה מַשְׂפָּא בְּהַפֵּר לִיְדִי בְּנִיסָה: וְאִמְרָה לוֹ נְטִמָּאתִי עַכְשָׁו וּפִרַשׁ מִיָּד בְּקָשִׁי הַאֲבָר: חֲיִיב אֲלֹא יַעֲמוּד בְּלֹא דִישָׁה עַד שְׁמִינּוֹת הַאֲבָר וַיִּפְרַשׁ בְּלֹא קָשִׁי וְזֶהוּ עֲשֵׂה וּבְגִמְרָא יִלְיָף לֵה: הַשְּׂרָן וְנֶעֱלַם אִלּוּ בְּנִבְלַת שְׂרָן טַמָּא וְנֶעֱלַם מִמֶּנּוּ (וַיִּקְרָא ה'צ"ב): ר' עֲקִיבָא אוֹמֵר כּו' בְּגִמְרָא מִפְּרָשׁ מֵאִי בִּינְיָהּוּ: גְּמ' ה"ג אָמַר רַב פֶּפְא לְעוֹלָם תַּמְנִי הָוִין וְאַרְבַּעֵי בְּתַרְיִיתָא דְּמִיתַן לֹה לִיְדִי קֶרֶפֶן קַחֲשִׁיב כּו' וְיִדְעִית אַחֲרוֹנוֹת מוֹדִיעִיֹּת אוֹתוֹ שְׁחִטָא וְאִית דְּגִרְסִי אַרְבַּעֵי חֲמִיטָא דְּמִיתַן לֹה לִיְדִי קֶרֶפֶן קֹא חֲשֵׁב וְאִין נִרְאָה לִי דֹא"כ מֵאִי אִיבָא דְּאִמְרִי אִם מַפְנִי שְׁנֵי הַטַּעַם אֵין דְּרָךְ הַש"ס לֹמַר כּוּ וְלֹא יִשְׁאַל אַחֲרָיו מֵאִי בִּינְיָהּוּ: אַרְבַּעֵי בְּתַרְיִיתָא וְיִדְעִית שְׁבִסּוּף אִיתְנָהוּ בְּכָל הַתּוֹרָה שְׂאִין אֲדָם מְבִיא חֲטֹאת אַח"כ נִזְדַּע לוֹ שְׁחִטָא: אַרְבַּעֵי חֲמִיטָא וְיִדְעִית שְׁבִתַּחֲלָה: לִיתְנָהוּ בְּכָל הַתּוֹרָה שְׂהוּכָב חֲלָב בְּשׁוּגַג אֲפִלוּ לֹא נִזְדַּע לוֹ עַל חֲתִיבָה זֹו מַעוּלָם שְׂהִיא חֲלָב וְלֹאֲחַר חֲכִילָה נִזְדַּע לוֹ חֲיִיב: נֶעֱלָמוּ מִמֶּנּוּ הַלְכוֹת טַמָּאָה בְּשִׁנְגַע בְּשָׂרָן וְיִזְע שְׁנִנְגַע בְּשָׂרָן אִילוּ יִזְע שְׂהוּא טַמָּא: אִי שְׂרָן מַטְמָא בְּנוֹן הַצַּב וְהַלְטָאָה שְׁדוּמִין לְצַפְרָעַשׁ וּסְבוּר שְׂאִינוּ מַטְמָא: זֵיל קָרִי בִּי רַב הוּא תִינוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן קוֹרִין הַחֲלֵל וְהַעֲבָבַר וְהַצַּבֵּל הִלָּךְ אֵין זֹו הַעֲלָמָה וְגַשׁ כֵּאֵן וְיִישָׁה בַּתַּחֲלָה וּבִשְׂאֲבָב אֵת הַקָּדָשׁ נֶעֱלָמָה מִמֶּנּוּ נְגִישָׁה רֵאשׁוֹנָה גַּשׁ כֵּאֵן וְיִישָׁה בַּתַּחֲלָה וְהַעֲלַם אַחֲרֶיהָ וְלִבְשִׁיזַע לוֹ בַּסּוּף וְהֹא חֲיִיב: וְיִישָׁה הִיא וְיִישָׁה בַּתַּחֲלָה גַּשׁ כֵּאֵן: הַעֲלָמָה הִיא וְאֵין כֵּאֵן וְיִישָׁה בַּתַּחֲלָה: בֶּן בְּבָל שִׁיזַעַשׁ שִׁישׁ מַקְדָּשׁ בִּירְשָׁלָּיִם אֲבָל אֵין יִזְדַּע מְקוּמוֹ מַהוּ אִיבָא וְיִישָׁה בַּתַּחֲלָה אִלּוּ דְּלִמָּא הֹא דְּתַנּוּ נֶעֱלַם מִמֶּנּוּ מַקְדָּשׁ

בְּמִי שְׂהַפִּיר בּוּ בְּבַר קֹאמַר: הֹא לֹא בְּעִי וְיִישָׁה בַּתַּחֲלָה בְּדֹאמְרִינִן בְּשִׁלְחִי בְּרַקִּין (דָּף יט:): אֲלַבָּא דְּרַבִּי דְּאָמַר בְּשַׁמְעִתָא חֲמִיטָא בְּבַרְקִין חֲמָא (דָּף ד.) דְּבַעֲי וְיִישָׁה בַּתַּחֲלָה וּמַחֲיִיב עַל הָעֵלֶם מַקְדָּשׁ: וְיִישָׁה הִיא לְמַהוּ וְיִישָׁה בַּתַּחֲלָה: אִלּוּ דְּלִמָּא בִּין דְּמְקוּמוֹ לֹא נִזְדַּע לוֹ מַעוּלָם אֵין כֵּאֵן וְיִישָׁה בַּתַּחֲלָה וְלֹא דְמִי לִיְדִיעַת בֵּית רַבּוּ דְּמַטְמָאָה אִלּוּ הֵתֶם שְׂהַשְׂרָן מַטְמָא וּבְסָנְגַע בּוּ יִזְע שְׁנִנְגַע בְּשָׂרָן אֲבָל לֹא נִזְכַּר לוֹ לְהַפִּיר שְׂהוּא טַמָּא בְּגִנְיָשָׁה זֹו הֵתֶם חֲאֲמַרְיִין בִּין שְׁלִמִד שְׁהַנִּנְגַע בְּשָׂרָן טַמָּא וְזֶה יִזְע הָעֵלֶם אֲבָל זֶה לֹא יִזְע מְקוֹם מַקְדָּשׁ מִמִּי אֵין כֵּאֵן וְיִדְעִית בֵּית רַבּוּ: מַה"מ דְּבַעֲינִן כָּל הָנִי לְתוֹסַפַּת עֲזָרָה:

	מסורת הש"ס
---------------------------------------	------------------------------

א לקמן יז.

ב לקמן יז:

ג ספרא ויקרא דבורא דחובה
פרשה ט ט; לקמן כו.; ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק יג ז; נדה כח:

ד כריתות יט.

ה תוספתא סנהדרין

ו סנהדרין טז:

	גליון הש"ס
---------------------------------------	------------------------------

גמ' שיציאתו הנאה לו כביאתו. עיין בחי' ספר תשובה לכתובות דף נא ע"ב ד"ה ופליגא דרבא:

	תורה אור השלם
---------------------------------------	---------------------------------

ואם כל־עצת ישראל ישגו ונעלם דבר מעיני הקהל וְעָשׂוּ אַחַת מִכָּל־מִצְוֹת יְהוָה אֲשֶׁר לֹא־תַעֲשֶׂינָהּ וְאָשְׁמוּ [ויקרא ד, יג] צוֹ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלַחוּ מֶרֶץ הַפְּחָנָה כָּל־עָרִיעַ וְכָל־זָב וְכָל סִטָּא לְנֶפֶשׁ [במדבר ה, ב]

או נפש אֲשֶׁר תִּנַּע בְּכָל־דָּבָר סִטָּא או בנבלת חיה טמאה או בנבלת בהמה טמאה או בנבלת שרץ סטא ונעלם ממנו והוא סטא ואשם [ויקרא ה, ב]

או כי ינַע בטמאת אדם לכל סטאתו אֲשֶׁר יִטְמָא בָּהּ וְנֶעֱלַם מִמֶּנּוּ והוא יִדַּע ואשם [ויקרא ה, ב]

ככל אֲשֶׁר אָנִי מְרַאֶה אוֹתָךְ אֵת תַּבְּנִית הַמִּשְׁכָּן וְאֵת תַּבְּנִית כָּל־כְּלָיו וְכוּ תַעֲשֶׂוּ [שמות כה, ט]

מסורת הש"ס
א יומא יב:
ב ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרק ט ז; משנה מנחות
ג משנה מנחות; מנחות עו:
ד סנהדרין טז:

גליון הש"ס
גמ' אותם במשיחה ולא לדורות. עיני מנחות דף טז ע"ב תוס' ד"ה ר' יאשיה:
תוס' ד"ה אין וכו' היינו היכא דאפשר. עיין טורי אבן ר"ה דף ז ע"ב ד"ה מידו דתליא במעשה:

תורה אור השלם
ככל אשר אני מראה אותך את כבתי המשכון ואת וגו' [שמות כה, ט]
ויהי ביום פלות משה להקים את־המשכון וימשח אותו ויחדש וגו' [במדבר ז, א]
ולקחו את־קֹל־גְּלִי הַשֶּׁרֶת אשר ישְׁרֹת־בָּם בקדש ונתנו אֶל־בָּנֵי תְּכֵלֶת וגו' [במדבר ד, יב]
ונאעלה את־שָׂרֵי הַיָּהוּדָה מעל לחומה ונאעמידה שְׁתֵּי תוֹדֹת גדולת וגו' [נחמיה יב, לא]
וקרבו וקצצו ירוסץ במים והקטיר הכהן את־הכל המזבחה עלה וגו' [ויקרא א, ט]
והביאה אל־בני אהרן הכהנים וקטץ משם מלא קמחו ספקתה וגו' [ויקרא ב, ב]
ושעט אותו בכנפו לא יגדיל והקטיר אותו הכהן המזבחה וגו' [ויקרא א, יז]
והרים הכהן מִן־הַמִּנְחָה את־אֲזִנֹתָהּ והקטיר המזבחה אשה רים ניחם וגו' [ויקרא ב, ט]

וְכֵן תַּעֲשׂוּ קָרָא יתירא לְמַדְרֵשׁ לְדוֹרוֹת ובימי מֹשֶׁה דֵּאֵר מֶלֶךְ וְנִבִּיא וְחַיִּי כֹהֵן גָּדוֹל וְאוֹרִים וְתַמִּים וְשֹׁכְעִים זְקֵנִים: מְשִׁיחַתָּן בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה מְקַדְּשָׁתָן קִדְּשַׁת הַגּוֹף לְכָלִי שֶׁרֶת וְלִקְדָּשׁ אֶת הַנֶּכְנֵם לְתוֹכֵ: מִכָּאֵן וְחִילָךְ כְּלִי הַדּוֹרוֹת לֹא נִמְשָׁחוּ אֶלָּא הִתְחַלַּת עֲבוֹדָתָן מִחֻנְקָתָן לְקִדְּשָׁה וְחִנוּךְ לָשׁוֹן הִתְחַלָּה: אֵימָר אוֹתָם בְּמִשְׁיחָה וְלֹא בַעֲבוּדָה לְדוֹרוֹת אִי בְּעִי בְּמִשְׁיחָה אִי בְּעִי בַעֲבוּדָה: תֵּלָאן בְּשִׁירוֹת מִדְּכַפֵּל קָרָא בְּלִשְׁנָה כְּלִי הַשֶּׁרֶת לֹאֹר יִשְׁרָתוֹ שֶׁנֶּעֱשׂוּ כְּלִי שֶׁרֶת ע"י שְׁרוּת: ה"ג אִי לֹא כְּתִיב אֲתָם הִנֵּה אֲמִינָא לְדוֹרוֹת בְּמִשְׁיחָה וּבַעֲבוּדָה דֵּאֵר כְּתִיב וְכֵן תַּעֲשׂוּ בְּמִשְׁיחָה וּכְתִיב וְשִׁרְתוּ לְשִׁירוֹת וְכָעִי תִרְכִּי קוּמ"ל לְמַעֲטִינְהוּ מִמְּשִׁיחָה דְאִי לֹא לִהְכִי אֲתָא לְמֵאִי אֲתָא אִי לְמִימְרָא לְדוֹרוֹת לֹא מְקַדְּשִׁי בְּמִשְׁיחָה לְחוּדָה לְשִׁתּוּךְ קָרָא מַנָּה וְנִפְקָא לָן מִלֵּאֹר יִשְׁרָתוֹ: שְׁתֵּי תַעֲלוֹת מִנְחָמִיָּה בִּין חֻכְלִיָּה גְּמִרְעִין: בְּלַחֲמֹן וְלֹא בַבֶּשֶׁרֶן הִלָּחֵם הִי נִשְׁאִין שְׁנֵי לַחֲמֵי תַעֲזֶה: מִנָּא ה"מ בְּלַחֲמֹן קִיאָמֵר: וְנִאֲעִיזָה שְׁתֵּי תַעֲלוֹת נִחְמִיָּה קִיאָמֵר בְּסִפֵּר עֲזָרָא בְּשׁוֹנְבִיגִית חוּמַת יְרוּשָׁלַם וְכֹא לְקִדְּשׁ אֶת הָעִיר וְנִאֲעִמִּיָּה שְׁתֵּי תַעֲלוֹת גְּדוֹלַת אֶרֶץ הַחוּמָה מִבְּחוּץ וְתַעֲלוּכוֹת לְגִמִּין מַעַל הַחוּמָה לְהַקִּיף אֶת הָעִיר בְּתַעֲלוּכוֹת שֶׁהִלְכוּ דָּךְ וּמִין בְּשִׁפְנִיָּהֶם לְחַלֵּל הָעִיר הִלְכוּ תְּמִיד לְצַד וּמִינִם עַד שֶׁהִקִּיפוּ אֶת כָּלָה: מִמִּין גְּדוֹל וּבַבֶּשֶׁר קִיאָמֵר קָרָא וּגְדוֹלוֹת דִּקְיָאָמֵר מִמִּין גְּדוֹל שֶׁל בָּקָר וְלֹא שֶׁל צֹאן: גְּדוֹלוֹת בְּמִינֹן מֵאוֹתוֹ מִין שֶׁהִי שֶׁהִבִּיאוּ גְדוֹלוֹת וְלֹא קֻטְנוֹת: אֶלָּא גְדוֹלוֹת שֶׁבְּתוֹדָה וְשֶׁל כֶּרֶךְ בְּלָחֵם קִיאָמֵר וְשִׁאֲעִינֹן דְּשֶׁל חֲמֹן הִי שֶׁהֵן גְּדוֹלוֹת שֶׁבְּלַחֲמֵי תַעֲזֶה: דִּתְנֹן שְׁחֵלוֹת הַחֲמֹן גְּדוֹלוֹת מַשֵּׁל מַצֶּה: שֶׁהֵן שֵׁשׁ מִדְּבָרִיוֹת שֶׁהוֹסִיפוּ עַל הַמִּדּוֹת שְׁתֵּי מִלְּבָר שֶׁהִכְיָסוּ שֵׁשׁ חֻלְקִים רֵאשׁוֹנֵי' בְּחֻמָּס וְהוֹסִיפוּ חֻלֵּק שְׁשִׁי מִבְּחוּץ: שֶׁהֵן שְׁתֵּי אוֹיְבוֹת שֶׁהֵאִיפָה שֵׁלֵשׁ סָאִין וְהֵם עֲשָׂרִים עֲשָׂרוֹנוֹת שֶׁהֵאִיפָה עֲשָׂר עֲשָׂרוֹנוֹת בְּדְכְּתִיב (שְׁמוֹת ט"ו:י"ו) וְהַעֲמֵר עֲשִׁירִית הֵאִיפָה וְגו': עֲשָׂרָה לַחֲמֹן וְעֲשָׂרָה לַמַּצֶּה וְלִיּוֹף מִקְרָא בְּמַסְכַּת מִנְחוֹת וְהַקְרִיב עַל זֶבַח הַעֲזָה חֲלוֹת מַעֲוֹת בְּלוֹלַת בְּשֶׁמֶן הָרִי מִין אֶחָד וּדְקִיחֵי מַעֲוֹת מִשְׁחִים בְּשֶׁמֶן הָרִי שְׁנֵי מִינֵין שֶׁל מַצֶּה כֹּלֶת מִרְבַּעַת חֲלוֹת בְּלוֹלַת בְּשֶׁמֶן הָרִי שֵׁלֵשָׁה מִינֵין שֶׁל מַצֶּה וּכְתִיב בְּתַרְגֵּי עַל חֲלוֹת לָחֵם חֲמֹן וְקָרִיב וְגו' בְּנִגֵּד מַצֶּה הֵבֵא חֲמֹן שִׁיחַ כֹּלֶת בְּמִין הַחֲמֹן בְּנִגֵּד שֵׁלֵשָׁה מִינֵין שְׁבַמְצַה: וּבְמַצֶּה שֵׁלֵשָׁה מִינֵין בְּדִפְרָשָׁנָא וְיִלְפִינֹן הֵתֵם מִקְרָאִי שֵׁשׁ בְּכָל מִין עֲשָׂר חֲלוֹת אֶלְמָא חֲלוֹת הַחֲמֹן גְּדוֹלוֹת בְּשֵׁלֵשׁ שֶׁל מַצֶּה: בְּשִׁירֵי מִנְחָה בְּחֲלוֹת שֶׁל שִׁירֵי מִנְחָה הַנֶּאֱכָלֶת לְכַהֲנִים וְהֵאִי קִדּוּשׁ הַנִּחְמָה וְעֲזָרָא בְּקִדּוּשׁ הָעִיר כְּתִיב אֲכָל עֲזָרָה שֶׁהוֹסִיפוּ עָלֶיהָ מַקִּיפִים אוֹתָהּ בְּשִׁירֵי מִנְחָה: אֲטוּ לַחֲמֵי תַעֲזֶה

בַּעֲזָרָה מִי לֹא מִתְאַבְּלִי אִם רָצוּ כַּהֲנִים. לְאַכֵּל בְּהַדָּשִׁים מִי מַעֲבָב עָלֶיהֶם: בְּמִנְחָה כְּתִיב (וַיִּקְרָא י' י"ט) בַּחֲצֵר אֲהֵל מוֹעֵד יֵאָבְלוּ וְאִם יִצְאֵה לַחוּץ נִפְסָלָה וְתוֹדָה וְלִחְמָה נֶאֱכָלִין בְּכָל הָעִיר וְאִם יִצְאוּ חוּץ לַחוּמָה נִפְסָלִין הַלֶּכֶךְ יְרוּשָׁלַם וְתַקְדָּשָׁה בְּלַחֲמֵי תוֹדָה שֶׁנֶּאֱכָלִין בָּהּ וְאִם יִצְאוּ מִמֶּנָּה נִפְסָלִין וְעֲזָרָה נִתְקַדְּשָׁה בְּשִׁירֵי מִנְחָה שֶׁנֶּאֱכָלִין בָּהּ וְאִם יִצְאוּ מִמֶּנָּה נִפְסָלִין: ה"ג וְתַסְבֵּרָא מִנְחַת חֲמֹן מִי אֲכָא וְלֹא גְרָסִין וְכִי תֵימָא ה"ג מִנְחַת חֲמֹן מִי אֲכָא דֵּאִי וְתַסְבֵּרָא שְׁנִיָּא הֵא לְמִימֵר דְּעַל כֶּרֶךְ בְּמַצֶּה נִתְקַדְּשָׁה דְּחֲמֹן בְּשִׁירֵי מִנְחָה לֹא מַשְׁכַּחַת לָהּ: מִנְחַת חֲמֹן מִי אֲכָא הֵא כְּתִיב (שָׁם ב) כָּל הַמִּנְחָה לֹאֹר תִּקְרִיבוּ לָהּ' לֹא. תֵּאֲפָה חֲמֹן:

שְׁאִין דְּבָר נֶאֱכָל בּוֹ שְׁיִוצָא מִמֶּנּוּ נִפְסָל וְיֵשׁ לוֹ קִדְּשָׁה בְּכַנִּי עֲצֻמוֹ שֶׁהוּא מִחֲנֶה לְוִיָּה וְכֵן בְּכַנִּי עָרִי חוּמָה דְּמוּכַח לַחֲמֹן (שְׁבִיעוֹת דָּף טז.) שְׁנִתְקַדְּשׁוּ וְהֵא אִין דְּבָר שֶׁנִּפְסָל בְּיִוצָא וְיֵשׁ לוֹמֵר הֵיכָא דְּלֹא אֶפְשָׁר לֹא אֶפְשָׁר בְּדִמוּכַח בְּשִׁמְעָתָא:

וְכֵן תַּעֲשׂוּ" – לְדוֹרוֹת.^(NOA) מְתִיב רַבָּא: כָּל חַכְלִים שְׁעִשְׂה מִשְׁה – מְשִׁיחַתָּן מְקַדְּשָׁתָן, מִכָּאֵן וְאִילָךְ – עֲבוּדָתָן מְחֻנְקָתָן. וְאִמָּאִי? וְיִמָּא "וְכֵן תַּעֲשׂוּ" – לְדוֹרוֹת! שְׁאֲנֵי הֵתֵם, דִּיאָמֵר קָרָא: "וַיִּמְשְׁחֵם וַיִּקְדָּשׁ אֲתָם" – אוֹתָם בְּמִשְׁיחָה, וְלֹא לְדוֹרוֹת בְּמִשְׁיחָה. אֵימָא אוֹתָם – בְּמִשְׁיחָה, לְדוֹרוֹת – אוֹ בְּמִשְׁיחָה אוֹ בַעֲבוּדָה! אָמֵר רַב כְּפָא, אָמֵר קָרָא: "וְאֲשֶׁר יִשְׁרָתוּ בָם בְּקִדְּשׁ", תֵּלָאֵן חִפְתּוּב בְּשִׁירוֹת. הַשְׁתָּא דְכְּתִיב רַחֲמָנָא "וְאֲשֶׁר יִשְׁרָתוּ", "אוֹתָם" לָמָּה לִי? אִי לֹא כְּתִיב רַחֲמָנָא "אוֹתָם", הִנֵּה אֲמִינָא: הֵנִי הוּא דְבְּמִשְׁיחָה, לְדוֹרוֹת – בְּמִשְׁיחָה וּבַעֲבוּדָה, דֵּהָא כְּתִיב "וְכֵן תַּעֲשׂוּ"; מִיַּעַט רַחֲמָנָא "אוֹתָם" – אוֹתָם בְּמִשְׁיחָה, וְלֹא לְדוֹרוֹת בְּמִשְׁיחָה. וּבְשְׁתֵּי תוֹדוֹת. תִּנָּא: שְׁתֵּי תוֹדוֹת שְׁאָמְרוּ – בְּלַחֲמֹן וְלֹא בְּבִשְׂרוֹן. מְנַהֲנֵי מִיָּלִי? אָמֵר רַב חֲסִדָּא, דִּיאָמֵר קָרָא: "וְנִאֲעִמִּידָה שְׁתֵּי תוֹדוֹת גְּדוֹלַת וְתַתְּלַכַּת לִיְמִין מַעַל לַחוּמָּה". מֵאִי "גְּדוֹלוֹת"? אֵימָימָא מִמִּין גְּדוֹל מִמָּשׁ, נִימָא "פָּרִים"! אֶלָּא גְדוֹלוֹת בְּמִינֹן.^(א) מִי אֵיכָא חֲשִׁיבוּתָא קַמִּי שְׁמִיָּא? וְהִתְנִיָּא: נִיאָמֵר בַּעֲוֹלַת בְּהֶמָּה "אִשָּׁה רִיחַ נִיחַח", בַּעֲוֹלַת הָעוֹף "אִשָּׁה רִיחַ נִיחַח", בְּמִנְחָה "אִשָּׁה רִיחַ נִיחַח"; מִלְּמַד שְׁאֶחָד הַמִּרְבָּה וְאֶחָד הַמִּמְעִיט, וּבִלְבָד שְׁיִכְוִין אֶת לְבוֹ לְאַבּוֹי שְׁבִשְׁמִיָּם!^(א) אֶלָּא גְדוֹלָה שְׁבַתוּדָה, וּמֵאִי נִיחוּ – חִמְץ. דִּתְנֹן: הַתּוּדָה הִיָּתָה בָּאָה מִן חִמֵּשׁ סָאִין יְרוּשְׁלִמִיּוֹת, שְׁהֵן שֵׁשׁ מִדְּבָרִיוֹת, שְׁהֵן שְׁתֵּי אוֹיְבוֹת; וְהֵאִיפָה שְׁלֹשׁ סָאִין, עֲשָׂרִים עֲשָׂרוֹן – עֲשָׂרָה לַחֲמֵץ וְעֲשָׂרָה לַמַּצָּה. וּבְמַצָּה שְׁלֹשָׁה מִינֵין: חֲלוֹת, רַקִּיזִין וְרַבּוּכָה. 'אָמֵר רַמִּי בַר חֲמָא: אִין הָעֲזָרָה מְתַקְּדָּשַׁת, אֶלָּא בְּשִׁירֵי מִנְחָה. מֵאִי טַעֲמָא? בִּירוּשְׁלַיִם; מָּה יְרוּשְׁלַיִם – דְּבָר הַנֶּאֱכָל בָּהּ מְקַדְּשָׁה, אֲף עֲזָרָה – דְּבָר הַנֶּאֱכָל בָּהּ מְקַדְּשָׁה. 'אֲטוּ לַחֲמֵי תוּדָה, בַּעֲזָרָה מִי לֹא מִתְאַבְּלִי?! אֶלָּא בִּירוּשְׁלַיִם – מָּה יְרוּשְׁלַיִם דְּבָר הַנֶּאֱכָל בָּהּ וַיּוֹצֵא מִמֶּנָּה נִפְסָל, אֲף עֲזָרָה דְּבָר הַנֶּאֱכָל בָּהּ וְחִיּוֹצֵא מִמֶּנָּה נִפְסָל. אִי מָּה לְהֵלֵן חִמְץ, אֲף כָּאֵן חִמְץ?! וְתַסְבֵּרָה? מִנְחַת חִמְץ מִי אֵיכָא?!

וְכִי

דְּסַנְהֶדְרִין (דָּף ב.) לֹא חֲשִׁיב אֶלָּא ע"א וַיִּי"ל דֵּהֵתֵם לֹא חֲשִׁיב אֶלָּא מְלִי דְּסַנְהֶדְרִין וְתַדַּע דִּתְנֹן נְמִי הֵתֵם אִין מוֹצִיאִין לְמַלְחַמַת הָרֶשֶׁת אֶלָּא בכ"ד שֶׁל ע"א וְלֹא תַנִּי מֶלֶךְ וַיִּיעֶן וְאוֹרִים וְתַמִּים אע"ג דְּבַעֲיִין לָהּ כְּלַמְסִיק הֵתֵם בְּגִמְרָא (דָּף טז.) מְקָרָא וְאִם תֵּאֲמֵר דִּדִּתְנֹן הֵתֵם אִין דִּנִּין לֹא אֶת הַשֶּׁבֶט כּוּ' וּמוֹקִי לָהּ עֲלֹא כַנִּי' (שָׁם) בְּבִאִין עַל עֲסָקִי נְחֻלוֹת בְּתַחֲלָתוֹ מַה תַּחֲלָתוֹ בע"א כו' אִי מַה תַּחֲלָתוֹ בְּקַלְפֵי וְאוֹרִים וְתַמִּים וְכָל יִשְׁרָאֵל וְכוּ' וּמֵאִי קִשְׁיָא אה"נ דְּנִבְעֵי אוֹרִים וְתַמִּים וְכָל יִשְׁרָאֵל וְהֵא דְלֹא חֲשִׁיב לָהּ הֵתֵם בְּמַתְנִי' (דָּף ב.) מִשּׁוֹם דְּלֹא אִירִי אֶלָּא בְּמִלִּי דְּסַנְהֶדְרִין וְיֵשׁ לוֹמֵר מְדַכְּיֵל לָהּ בַּהֲלִי נִבִּיא הַשֶּׁקֶר וְכֵהֵן גְּדוֹל מַשְׁמַע לִיָּה דְלֹא בַעֲיִין אֶלָּא ע"א דְּמוֹנִיא דִּידְהוּ מֵאִי חֲמַרְתָּ דְּשִׁבְךָ לְמַתְנֵי אוֹרִים וְתַמִּים מִשּׁוֹם דְּלֹא אִירִי אֶלָּא בְּמִלִּי דְּסַנְהֶדְרִין אִם כֵּן לְתַנִּינְהוּ בַּחֲפִי נִפְשִׁינְהוּ דְלֹא אֲתוּ לְמַטְעִי לְשׁוּינְהוּ כִּנְבִיא הַשֶּׁקֶר: וְכֵן תַּעֲשׂוּ לְדוֹרוֹת. פִּרְשׁ בְּקוֹנְטֶרַס וּבִימֵי מֹשֶׁה דֵּהוּא מֶלֶךְ וְנִבִּיא וְחַיִּי כֹהֵן גָּדוֹל וְאוֹרִים וְתַמִּים וְתַמָּה אִם כֵּן כפ"ק דְּסַנְהֶדְרִין (דָּף טז:): בַּהַעֲמַדַת סַנְהֶדְרִין לְשִׁבְטִים דִּילְפִינֹן מִמִּשְׁה דְּכַמְקוּם ע"א הִנֵּה קָאִי לְבַעֲי נְמִי מֶלֶךְ וְנִבִּיא וְעוֹד אע"ג דִּיאָהֶרֶן הִנֵּה בְּכַנִּין מַשְׁכֹּן וְכִי נִשְׁאֵלוּ בְּאוֹרִים וְתַמִּים לַעֲשׂוֹת מַשְׁכֹּן הֵלֵל קִדָּם שְׁנִתְפַּהֵן אֲהֶרֶן עַל גְּזֵי הַמִּזְבֵּאִים נִשְׁשֶׁה הַשֶּׁשֶּׁכֶּן וְהִקְשִׁיא רֵאשׁוּנָה יֵשׁ לְתַרֵּן דֵּהֵכָא מַרְבִּינֹן טַפִּי מִשּׁוֹם דְּכְּתִיב וְכֵן תַּעֲשׂוּ דְּמַשְׁמַע דִּאֲתָא לְרַבּוּנֵי כָּל הַגֵּךְ וּא"ת כְּלִים נְמִי נִבְעוּ ע"א וְכִי תֵימָא הִכְּתִיב תֵּלָאֵן בְּשִׁירוֹת דִּאִין צְרִיךְ אֶלָּא שְׁרוּת הֵא בְּסִמוּךְ מַשְׁמַע דְאִי לֹא אֲתָם הִנֵּה אֲמִינָא דְּבַעֲי מְשִׁיחָה וְעֲבוּדָה וְאִם כֵּן הַשְׁתָּא דְּכְּתִיב אוֹתָם לְמַעֲטִי מְשִׁיחָה ע"א מִיחָא לֹא נִמְעוּט וַיִּי"ל דִּאֲתָא אוֹתָם לְגַלּוּנֵי מוֹכֵן תַּעֲשׂוּ לֹא קָאִי אֲכַלִּים וְלֹא בַעֲיִין בָּהֵן לְדוֹרוֹת דְּמוֹנִיא דְּמַשֶּׁה: מְתִיב רַבָּא כָּל הַכְּלִים שְׁעִשְׂה מֹשֶׁה. תַּמָּה מִמַּשְׁכֹּן גּוֹפֵה ה"ל לְמַפְרָךְ שְׁיֵחַא צְרִיךְ מְשִׁיחָה לְדוֹרוֹת כְּמוֹ שֶׁנִּמְשָׁח בִּימֵי מֹשֶׁה בְּדְכְּתִיב בְּקָרָא בְּדִיאָמֵר לַחֲמֹן (שְׁבִיעוֹת דָּף טז:): גְּבִי מַשְׁכֹּן וּמִקְדָּשׁ: לְדוֹרוֹת אִי בְּעִי בְּמִשְׁיחָה אִי בְּעִי בַעֲבוּדָה. הֵכָא לֹא בְּעִי לְמַפְרָךְ לְדוֹרוֹת בְּמִשְׁיחָה וּבַעֲבוּדָה בְּדִקְיָאָמֵר בְּסִמוּךְ דְּאוֹתָם מַשְׁמַע לְמַעֲטִי מְשִׁיחָה לְדוֹרוֹת: לְלַמַּדְךָ שֶׁאֶחָד הַמִּרְבָּה כּוּ'. אע"ג דִּיאָמֵר (וַיִּמָּא דָּף לז:) הֵאֶחָד הַמִּיחָד שֶׁבַּעֲדֵרו וְנִבִּי בָּרָה לְרַחֲמָה נְמִי אֲמַרְיִין (לְעִיל שְׁבִיעוֹת דָּף יא:): שֵׁאִם מַצָּא נִחָא הֵימְנָה מַצֶּה לְכַדּוֹת מ"מ לֹא הִיָּה לוֹ לְהִתְפָּאֵר בְּכֵךְ בִּינֹן שְׁמַרְצָה בָּזָה כְּמוֹ בָּזָה אִם מִתְכַּנֵּן לְשֵׁם שְׁמִים: אִין עֲזָרָה מִתְקַדְּשַׁת אֶלָּא בְּשִׁירֵי מִנְחָה. תַּמָּה

לְמֵאֵן דִּיאָמֵר כפ"ב [עֲזָבָחִים] (דָּף קיג. וָשֵׁם) דִּאִין מִנְחָה בְּצִמָּה הֵיאֵךְ מִתְקַדְּשַׁת בְּשִׁלְמָא בִּימֵי עֲזָרָא אֲכָא לְמִימֵר דְּסִבֵּר כמ"ד קִדְּשָׁה רֵאשׁוּנָה קִדְּשָׁה לְשַׁעֲתָה וְקִדְּשָׁה לְעִתִּיד לָבֹא וְעֲזָרָא זָכָר בְּעִלְמָא הוּא דְּעִבַּד אֲכָל בִּימֵי שְׁלֵמָה וַיִּיאֲשַׁע קִשְׁיָא וכו"ת דִּקְדָּשָׁה בְּמִנְחַת הָעֹמֵר וְהֵא בְּסָכּוֹת הִיָּה הַקִּדּוּשׁ בִּימֵי שְׁלֵמָה בְּדִיאָמֵר בְּמוֹעֵד קֻטֹּן (דָּף ט.) וּבְדִמוּכַחִי קִרְאִי וְיֵשׁ לוֹמֵר בִּינֹן שֶׁהִפֵּל בָּא בְּבַת אַחַת הַקִּדּוּשׁ וְנַעֲשִׂית מִנְחָה לֹא חֲשַׁבִּינֹן מִנְחָה בְּצִמָּה וּבְקִחְמִיצָה וּבַהֲקַטְרָה הִיָּתָה מְקוּמָה מִתְקַדָּשׁ וְכָל הַעֲבוּדָה הִיָּתָה מְחֻנְכָּתָהּ וּמִתְקַדָּשׁ מְקוּמָה א"נ בִּינֹן דְּלֹא אֶפְשָׁר לֹא צְרִיךְ וְהֵא דִּקְיָאָמֵר הֵכָא דִּאִין מִתְקַדְּשַׁת הֵינּוּ הֵיכָא דִּאֶפְשָׁר בְּגוֹן שְׁבִאִין לְהוֹסִיף עַל הָעֲזָרָה: וַיּוֹצֵא מִמֶּנָּה נִפְסָל. וְאִם תֵּאֲמֵר הֵר הַבִּית הֵיכִי קִדִּישׁ

שְׁאִין דְּבָר נֶאֱכָל בּוֹ שְׁיִוצָא מִמֶּנּוּ נִפְסָל וְיֵשׁ לוֹ קִדְּשָׁה בְּכַנִּי עֲצֻמוֹ שֶׁהוּא מִחֲנֶה לְוִיָּה וְכֵן בְּכַנִּי עָרִי חוּמָה דְּמוּכַח לַחֲמֹן (שְׁבִיעוֹת דָּף טז.) שְׁנִתְקַדְּשׁוּ וְהֵא אִין דְּבָר שֶׁנִּפְסָל בְּיִוצָא וְיֵשׁ לוֹמֵר הֵיכָא דְּלֹא אֶפְשָׁר לֹא אֶפְש

טו:

עין משפט
גור מצורה

א מווי' פו"ב מהל' מעשה הקרבנות הל' יד:

ב מווי' פא' מהל' בית הבחירה הל' יב:

ג מווי' פא' מהל' בית הבחירה הל' יב:

ד מווי' פו' מהל' בית הבחירה הל' יב:

ה טוש"ע יו"ד סי' קעט סעי' י ח יב:

ו מווי' פו"א מהל' עבודה זרה וחוקות הגוים הל' יב, סמג עשין ד:

ז טוש"ע יו"ד סי' קעט סעי' ח:

ח מווי' פו"א מהל' עבודה זרה וחוקות הגוים הל' יב:

ט מווי' פו' מהל' בית הבחירה הל' יב:

י מווי' פו' מהל' בית הבחירה הל' יב, סמג עשין קסג:

אַשְׁנָה (ע"כ) **בַּשְּׁחִיטָה** פּבֿשִׁים האָ דקלָשִׁי. וְלִמָּחַן דאָמֶר תַּנּוּר מַקְדָּשׁ נָמִי לֹא וְכִי תִימָא דַמְחִמִּץ לְהוּ לְשִׁירִים וּמִקְדָּשׁ בָּהּוּ – וְהִכְתִּיב **בְּלִינָה** וּפִלּוּגְתָּא הִיא בְּפִרְקָא שְׁמִי הַלָּחֶם (מְנַחֲוֹת דף צה:): אִין בְּנִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּלִילָה. וְכֵן אִינוּ לּוֹחָה יוֹם טוֹב וְאִם תֵּאמֶר כּר"ה פִּרְקָא יוֹם טוֹב (ראשׁ הַשָּׁנָה דף ל.) גְּבִי דַתְּנֵן יוֹם הֶהָךְ בְּלו אָסוּר קאָמֶר הָתָם דאָבְנִי בְּלִילָה דאָבְנִי בַחֲמִיכָר וְיֵשׁ לוֹמֶר דִּהְיוּ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ דִּלְעִתִּיד שֶׁהוּא עֲשׂוֹי מֵאֲלִיו בִּיזִי שְׁמוֹם בְּדִכְתִּיב (שְׁמוֹת ט"ו:י"ז) מַקְדָּשׁ ה' פּוֹנֵנוּ וְיִזְרֶה וְכֵן מִפְּרֶשׁ בַּמִּדְרָשׁ תַּנְחוּמֵא: עַד כִּי אָתָּה ה' מַחֲסִי. דְּכִתִּיב לְעִיל מְנָה וְשְׁלוֹמַת רָשָׁעִים תִּרְחָה דַמְשַׁתְּשִׁי בְּאִיּוֹבִים שֶׁהִיוּ מַצְרִין לָהֶם בַּשָּׁעַת הַבִּנְיָן אָבֵל מָשֵׁם וְאִילָן לֹא מִשְׁתַּעִי בְּהָכִי: אָסוּר לְהִתְרַפְּאוּת בְּדַבְּרֵי תוֹרָה.

וְהִיאָמֶר בַּמִּסְכָּת שֶׁצֶת (דף סז.) לְאֶשְׁתָּא בַת יוֹמָא לִימָא הָכִי וַיִּרְא מִלֵּאךְ ה' אֲלֵיו וּגּוֹי סַפְנָתָא שְׁאִנִּי: אַמְטוּ לָהֶכִי פְּנִימִית נֶאֱכָלַת. לְעִיל פֶּרֶשׁ בַּקּוּנְטֶרֶם וְשִׁעְמִיָּה שְׁמִי תוֹרַת גְּדוּלַת אֶצֶל הַחומָה מִבְּחוּץ וְקָשׂוּ אִם כּוּ פְּנִימִית אִמְרִי נֶאֱכָלַת וְהָא נִסְפָּלָה בִּיּוֹצֵא דְלֹא מַצִּינוּ שֶׁהָא קְלוֹשׁ חוּץ לַחומָה וּבְפִרְקָא בְּתֵרָא דַּמְפּוֹת (דף יט:) נָמִי אָמֶר בַּמַּעֲשֶׂר שְׁנִי טַהוֹר שְׁפּוֹדִין אוֹרֵה בַּפִּסְעִיָּה אַחַת חוּץ לַחומָה וַיִּרְחָה דַּבְּפָנִים הִיוּ מַהֲלָכִין וְהָע"ג דַּקְרִי פְּנִימָה לָהֶן דִּלְהִזִּי חומָה וּלְפִי זֶה הִיא יוֹתֶר חִיּוּנָה שֶׁהִיא בְּלָפִי חוּץ לְעִיר מִכָּל מָקוֹם קְרִי לָהּ פְּנִימָה לְפִי שֵׁשׁ דָּבָר אֶצְלָה וְהַדְתָּנוּ בְּפ' בִּיצֵר עוֹלָין (פִּסְחִים פה: וְשֵׁם) הַחֲלוּטוֹת וְעַבִּי הַחומָה בְּלִפְנִים אַע"פ שֶׁהֲלָכוּ מִכַּפְּנִים הִיָּה מִתְקַדָּשׁ כָּל מַה שֶׁהִיָּה בְּלָבָם לַקְדָּשׁ דְּלֹא אָפְשֶׁר לִילָךְ בַּעֲגוּן אַחֵר וְעִיד דַּמְסָקִינוּ הָתָם זִנְקָא בְּשִׁנָּה לַקְרַקַּע וּלְשֵׁם הִיָּה אָפְשֶׁר לְהֵלֵךְ: דַּקְדָּשָׁה לָהּ רֹאשְׁוֹנָה. וְאִם תֵּאמֶר אֲדַרְבֵּה רֹאשְׁוֹנָה נָמִי תֵאכֹל דָּכֵל זָמַן שֶׁלֹּא קִדָּשָׁה הָעִיר אָף עַל כִּי שַׁקְדָּשָׁה הַעֲזָרָה נֶאֱכָלִין קִדָּשִׁים בְּכָל הַרױחָה בַּדְתָּנוּ בְּפִרְקָא בְּתֵרָא דַּזְבָּחִים (דף קיב:) בְּשִׁילָה וְנוֹב וּנְבָעוּן שְׁנֶאֱכָלִין בְּכָל הַרױחָה לְפִי שְׁאִין חוֹמַת הָעִיר קְלוּשָׁה וְיֵשׁ לוֹמֶר דַּמְפִּינוּ שֶׁהֲלָכָה הַתְּנָחָה כָּל שֶׁהוּא הָיָא לָהּ יוֹצֵא בְּמָקוֹם שְׁמֵהֲלָכַת:

ידיעות הטומאה פרק שני שבועות

אַשְׁנָה (ע"כ) **בַּשְּׁחִיטָה** פּבֿשִׁים האָ דקלָשִׁי. וְלִמָּחַן דאָמֶר תַּנּוּר מַקְדָּשׁ נָמִי לֹא וְכִי תִימָא דַמְחִמִּן לְשִׁירִים וּמִקְדָּשׁ בָּהּוּ – וְהִכְתִּיב **בְּלִינָה** וּפִלּוּגְתָּא הִיא בְּפִרְקָא שְׁמִי הַלָּחֶם (מְנַחֲוֹת דף צה:): אִין בְּנִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּלִילָה. וְכֵן אִינוּ לּוֹחָה יוֹם טוֹב וְאִם תֵּאמֶר כּר"ה פִּרְקָא יוֹם טוֹב (ראשׁ הַשָּׁנָה דף ל.) גְּבִי דַתְּנֵן יוֹם הֶהָךְ בְּלו אָסוּר קאָמֶר הָתָם דאָבְנִי בְּלִילָה דאָבְנִי בַחֲמִיכָר וְיֵשׁ לוֹמֶר דִּהְיוּ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ דִּלְעִתִּיד שֶׁהוּא עֲשׂוֹי מֵאֲלִיו בִּיזִי שְׁמוֹם בְּדִכְתִּיב (שְׁמוֹת ט"ו:י"ז) מַקְדָּשׁ ה' פּוֹנֵנוּ וְיִזְרֶה וְכֵן מִפְּרֶשׁ בַּמִּדְרָשׁ תַּנְחוּמֵא: עַד כִּי אָתָּה ה' מַחֲסִי. דְּכִתִּיב לְעִיל מְנָה וְשְׁלוֹמַת רָשָׁעִים תִּרְחָה דַמְשַׁתְּשִׁי בְּאִיּוֹבִים שֶׁהִיוּ מַצְרִין לָהֶם בַּשָּׁעַת הַבִּנְיָן. "נְבִנְיָיָה בְּיוֹם טוֹב וּנְבִנְדָשִׁיָּה בְּיוֹם טוֹב? אִין בְּנִין מַקְדָּשׁ דּוֹחָה יוֹם טוֹב. נִשְׁפָּקָה לְבִתֵּר הָכִי, וּנְבִנְיָיָה וְנִינְקְדָשִׁיָּה? אִיפְסִיכָּא לִיָּה בְּלִינָה. 'נְבִנְיָיָה מִמַּעַלִּי יוֹמָא וּנְשַׁיִיר בִּיָּה פּוֹרְתָא – דַּעַד דַּקְדִּישׁ יוֹמָא לְאַלְתֵּר נִגְמָרִיָּה וְנִינְקְדָשִׁיָּה? אִין בְּנִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּלִילָה; דָּאָמֶר אַבְיִי: מִנִּין שְׁאִין בְּנִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּלִילָה? שְׁנַאָמֶר: "וּבְיוֹם הַקִּים אַת הַמִּשְׁכָּן" – בְּיוֹם מְקִימוֹ, בְּלִילָה אִין מְקִימוֹ. הַלָּכָה לֹא אָפְשֶׁר. 'וּבִשְׂרִי. תָנוּ רַבָּנִן: שִׂיר שֶׁל תוֹדָה – בְּכַנּוּרוֹת וּבִנְבָלִים וּבַצִּלְצָלִים עַל כָּל פִּינָה וּפִינָה וְעַל כָּל אָבֵן גְּדוּלָּה שְׁבִירוֹשְׁלִים, וְאוֹמֶר "אַרומָמָה ה' כִּי דְלִיתַנִּי וְגוֹ"', וְשִׂיר שֶׁל פְּגָעִים, וְיֵשׁ אוֹמְרִין שִׂיר שֶׁל נִגְעִים. מֵאֵן דָּאָמֶר דַּנְּגָעִים – דְּכִתִּיב: "וְנִגַּע לֹא יִקְרַב בְּאַהֲלָהּ", וּמֵאֵן דָּאָמֶר פְּגָעִים – דְּכִתִּיב: "כִּיפֹל מַצְדָּה אֶלָּה". וְאוֹמֶר: "יֵשֵׁב בְּסֶתֶר עֲלִיזֵן בְּצֹל שְׂדֵי יתְלוּנָן" עַד "כִּי אֶתָּה ה' מַחֲסִי עֲלִיזֵן שְׁמָתָ מַעֲוָנָה"; וַחֲזוֹר וְאוֹמֶר: "מִזְמוֹר לְדָוִד בְּבִרְחוֹ מִפְּנֵי אֲבִשְׁלוֹם בְּנוֹ, ה' מָה רַבּוּ צָרָי", עַד "לֹהִי הִישׁוּעָה עַל עַמִּי בְּרַכְתָּהּ סֶלָה". "רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי אָמֶר לְהִנִּי קְרָאִי, וְגֵאנִי. הִיכִי עֶבֶיד הָכִי? וְהָאָמֶר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי: אָסוּר לְהִתְרַפְּאוּת בְּדַבְּרֵי תוֹרָה! לְהֵגֵן שְׁאִנִּי. ^(א)וְאַלָּא כִּי אָמֶר אָסוּר – דְּאִיכָּא מַכָּה? אִי דְאִיכָּא מַכָּה אָסוּר, וְתוּ לֹא? וְהִתְנַן: הַלּוֹחֵשׁ עַל הַמַּכָּה, אִין לֹו חִלָּק לְעוֹלָם הַבָּא! הָא אִיתֵּאמֶר עֲלֵהּ, אָמֶר רַבִּי יוֹחָנָן: בְּרוּקָה שָׁנוּ; לְפִי שְׁאִין מִזְפִּירִין שָׁם שְׁמִים עַל הָרַקִּיקָה. "בֵּית דִּין מְהֻלְכִין וּשְׁתֵּי תוֹדוֹת אַחֲרִיָּהֶן וְכוּ'. לְמִימָרָא דְּבֵית דִּין קַמִּי תוֹדָה אֲזִלִּי?! וְהִכְתִּיב: "וַיִּלָּךְ אַחֲרֵיהֶם הוֹשַׁעִיָּה וַחֲצִי שְׂרָי יְהוּדָה"! הָכִי קֹאָמֶר: בֵּית דִּין מְהֻלְכִין, וּשְׁתֵּי תוֹדוֹת מְהֻלְכוֹת וּבֵית דִּין אַחֲרֵיהֶם. ^(ב)כִּיצַד מְהֻלְכוֹת? רַבִּי חֲזִיָּא וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בְּרַבִּי; חַד אָמֶר: זֶה כְּנָגֵד זֶה, וַחַד אָמֶר: זֶה אַחֵר זֶה. מֵאֵן דָּאָמֶר זֶה כְּנָגֵד זֶה, "הַפְּנִימִית" – הָךְ דַּמְקַרְבָּא לַחוּמָה. מֵאֵן דָּאָמֶר זֶה אַחֵר זֶה, "הַפְּנִימִית" – הָךְ דַּמְקַרְבָּא לְבֵית דִּין. תָּנִן: הַפְּנִימִית נֶאֱכָלַת וְהַחִיצוֹנָה נִשְׂרַפָּת. בְּשִׁלְמָא לְמֵאֵן דָּאָמֶר זֶה אַחֵר זֶה, אַמְטוּ לְהָכִי פְּנִימִית נֶאֱכָלַת – מִשּׁוּם דָּאֲתִיָּא חִיצוֹנָה קוּמָה, וּקְדָשָׁה לָהּ. אֶלָּא לְמֵאֵן דָּאָמֶר זֶה כְּנָגֵד זֶה, תַּרְוִיחָהּ בַּהֲדִי הַדְדִּי קֹא מִינְקְדָשִׁי! וְלִישְׁעָמִיָּה, לְמֵאֵן דָּאָמֶר זֶה אַחֵר זֶה, חֲדָא מִי מִינְקְדָשָׁא?! הָא "כָּל שְׂלֹא נַעֲשִׂית בְּכָל אֱלוֹי" תָּנִן! וְאַפִּילוּ לְמֵאֵן דָּאָמֶר "בְּאַחַת מִכָּל אֱלוֹי", הָנִי תַרְוִיחָהּ חֲדָא מַצּוּהָ הִיא! אֶלָּא אָמֶר רַבִּי יוֹחָנָן:

על

קָרָא אֶלָּא אֶהָדָם קְמִיצָה שְׁלֹא יִקְטִיר קָמֵן מְחַמֵּן לְמוֹצָח בְּדִכְתִּיב כִּיפָּה דַקְרָא כָּל שָׂאֵר וְכָל דְּבָשׁ לֹא תִקְטִירוּ: אֶלְמָה לֹא בַתְמִיָּה וְכִי לֹא אָפְשֶׁר לַקְדָּשָׁה בַּמְנַחַת חֲמֵן הָא אָפְשֶׁר דִּנְקִדָּשָׁה בַּשְּׁמִי הַלָּחֶם הַבָּאִים בַּעֲצֵרַת שָׁהֵן חֲמֵן בְּדַכְתִּיב (וַיִּקְרָא כג) חֲמֵן תִּאֲפִינָה: מֵאֲתָמוּל מַעֲרַב יוֹ"ט: בַּשְּׁחִיטָה פּבֿשִׁים הוּא דַמְהַדְשִׁי אָף עַל כִּי שְׂבָאִים מִתְרוֹמֶת הַלָּכָהּ הַקְדָּשַׁת קְמִים הִיא זֶה אָבֵל קִדָּשַׁת הַגּוֹף לְפָסֵל בִּיּוֹצֵא לֹא קִדְשִׁי אֶלָּא בַשְּׁחִיטָה שְׁנִי בְּבִשְׂי עֲצֵרַת שֶׁהֲלָחֶם בָּא עֲמָהֶם דַּנְּמָרִינוּ מִלְחָמִי תוֹרָה שֶׁשְׁחִיטָה הַזֶּבַח מַקְדָּשָׁנוּ בַּדְּאָמְרִינוּ בַּמְנַחֲוֹת (דף עח:). קִרְבָּנוּ עַל זֶבַח תוֹרַת שְׁלָמִיו מְלַמֵּד שְׁאִין הַלָּחֶם קְלוֹשׁ לַקְרוֹתוֹ קִרְבָּן אֶלָּא עַל יְדֵי זְבִיחַת הַתּוֹרָה וְהָכִי נָמִי בַּזְבִּיחַת פּבֿשִׁים קִדְשִׁי וְאִין הַפּבֿשִׁים נִשְׁחַטִּין אֶלָּא בְּיוֹם טוֹב: נְבִנְיָיָה בְּיוֹם טוֹב וְיִגְמֵר אֶת הַבִּנְיָן בְּיוֹם טוֹב: אִין בְּנִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לּוֹחָה אֶת יוֹם טוֹב בַּדְּאָמְרִינוּ בִּיבְמוֹת בְּפִרְקָא קַמָּא (דף ו.) וְכוּל וְהָא בְּנִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לּוֹחָה שֶׁבַת ת"ל אֶת שְׁבַתִּי תִשְׁמְרוּ וּמִקְדָּשִׁי תִירָאוּ אֲנִי ה' כְּלָכֶם חִיבִין בְּכַבּוּדִי אָתָם וְהַמְקָדָשׁ חִיבִין בְּכַבּוּדִי שֶׁהִזְכַּרְתִּי עַל הַשְּׁבַת וְיָמִים טוֹבִים נָמִי שְׁבַתוֹת אַחֲרֵיו: נִשְׁבָּחָה לְלָחֶם עַד לְמַחֵר וּנְבִנְיָה לְמַחֵר וְנִקְדָּשִׁי לְמַחֵר אָפְסֵלוּ לָהּ בְּלִינָה וְנַעֲשׂוּ נוֹתֵר שֶׁהָכִי מִן הַנֶּאֱכָלִין לְיוֹם וְלַיְלָה הַס: דַּעַד דַּקְדָּשׁ יוֹמָא לְמוֹצָאִי יוֹם טוֹב מִשְׁתַּחֲשֹׁךְ מִיַּד נִגְמָרָה לְהֵאֵרָא בְּרַתָּא וְנִקְדָּשִׁיָּה: בְּלִילָה קִדָּם חֲצֵת שְׁעָדִין זָמַן אָכִילַת הַלֶּכֶךְ לֹא אָפְשֶׁר בַּחֲמֵן אֶלָּא בַּמַּצָּה: תָּנוּ רַבָּנִן שִׂיר שֶׁל תוֹרָה הִיוּ אוֹמְרִים שֵׁם בְּכַנּוּרוֹת וְכוּ' וּמֵהָ שִׂיר שֶׁל תוֹרָה מְזֻמּוֹר לְתוֹרָה (תְּהִלִּים קז): אַרומָמָךְ ה' וְגו' הוּא מְזֻמּוֹר שִׂיר תְּנַפַּת הַבֵּית לֶכֶךְ אוֹמֶר אוֹרֵה: וְשִׂיר שֶׁל פְּגָעִים יוֹשֵׁב בְּסֶתֶר עֲלִיזֵן וּלְפִי שְׁאִמְרוּ מִשָּׁה בַּהֲקַמַת מִשְׁכָּן דְּכִתִּיב (שְׁמוֹת ל"ט:מ"ג) וַיִּבְרָךְ אוֹתָם מִשָּׁה וּמָה בִּרְכוּן וְהִי רַעוּן שְׁתַּשְׁכַּה שְׂכִינָה בַּמַּעֲשֶׂה וְזִיכָּם וְהִי נַעֵם ה' אֶלְהֵינוּ עֲלֵינוּ וְהָכִי אִיתָּא בַּתּוֹרַת פְּהָגִים וְהוּא מֵאֲחַד שְׁעָר מְזֻמּוֹרִים שְׁאִמֶר מִשָּׁה בַּסִּפֵּר תְּהִלִּים מִתְפָּלָה לְמִשָּׁה עַד סוֹף מְזֻמּוֹר לְתוֹדָה: כְּנָעִים מַזִּיחִין שְׁפוּגָעִין בְּבִנִי אָדָם לְהַזִּיק: וְאוֹמֶר ה' מָה רַבּוּ צָרִי לְפִי שְׁנֶאֱמֶר כּוּ רַבִּים אֲמִרִים לְנַפְשִׁי אִין וְשׁוּשְׁתָּה לוּ בְּאַלְהִים כִּלָּה שֶׁהִיוּ מִתְלוַּצְצִים בַּשָּׂרִי וְהָדָה וּבִנְיָמִין בַּשָּׁהִיו בְּנִי וַיִּשְׂרָאֵל בְּנִי הַגּוֹלָה פּוֹנִין אֶת הַחומָה שְׁנֶאֱמֶר (נְחֻמָּה ג':ל"ד) מָה הַיְּהוּדִים הַאֲמַלְלִים עֲשִׂים וְגו' הִיחִיו אֶת הָאֲבָבִים מַעֲרַמוֹת הָעֶפֶר וְהָמָה שְׂרוּפוֹת וְאוֹמֶר (שם) גַּם [וְגו'] אִם יִשְׁלָה שׁוּעַל וּפִרְץ חוֹמַת אֲבִנְיָהֶם: לְהִנִּי קְרָאִי שִׂיר שֶׁל פְּגָעִים: וְגַנִּי בַּשְׁהוּא הוֹלֵךְ לִישָׁן בְּלִילָה:

דְּאִיכָּא מַכָּה וְנוֹחַשׁ עָלֶיהָ מִקְרָאוֹת שֶׁל תּוֹרָה לְהִתְרַפְּאוּת וּמִקְשִׁינוּ וְאִי אִיכָּא מַכָּה אָסוּר הִיא דַּקְאָמֶר בַּהּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי וְהָא קְרָאֶר כִּי אֲנִי ה' רַפְּאֵךְ: זֶה כְּנָגֵד זֶה שְׁנֵי פְהָגִים נוֹשְׁאִין אוֹתוֹ זֶה אֶצֶל זֶה: הָךְ דַּמְקַרְבָּא לַחומָה שֶׁהִיא פְּנִימִית מִמַּעַצַּת בִּין הָעָם לַחומָה: הָךְ דַּמְקַרְבָּא לְבֵית דִּין הַעוֹלָכַת אַחֲרוּנָה: וְקִדָּשָׁה לָהּ רֹאשְׁוֹנָה קִדָּשָׁה אֶת הַמָּקוֹם וּבַשְּׁנִיכְנָסָה אַחֲרוּנָה לָשֵׁם לֹא נִסְפָּלָה בִּיּוֹצֵא שֶׁלֹּא עָבְדָה בַּמָּקוֹם חוּל אֶלָּא בַּמָּקוֹם מַקְדָּשׁ: כִּי הִדְדִי נִיגְוָה שְׁתִּיָּה מַקְדָּשׁוֹת יַחַד אוּ שְׁתִּיָּהֶן יֵאָכְלוּ אוּ שְׁתִּיָּהֶן יִשְׂרְפוּ: חֲדָא מִי מַקְדָּשָׁא אֶת הַמָּקוֹם הָא אֲנִן תָּנִן כָּל שְׁלֹא נַעֲשִׂית בְּכָל אֱלֹו הַנִּכְנָס לָשֵׁם אִין חִיבִין עָלֶיהָ אֲלֵמָא כּוּלָּהּ בַּעֲשִׂינוּ: אֲפִילוּ לְמֵאֵן דָּאָמֶר לְחֵמֵן דָּכֵל אֱלֹו דַּמְתַּנִּי' אַחַת מִכָּל מַכָּלָן קֹאמֶר אוּ מִלָּךְ אוּ כַּהֵן גְּדוּל אוּ גְבִיא אוּ סַנְהֶדְרִין אוּ שְׁתֵּי תוֹרוֹת הֵנִי שְׁתֵּי תוֹרוֹת מֵיהָא תַרְוִיחָהּ בַּעֲשִׂנוּ דַּתְרַנּוּיָּה חֲדָא מְלֵתָא הִיא:

מסורת הש"ס

א סוטה טו, יבמות מ.

ב סנהדרין קא.

ג אוצר מדרשים היכלות פרק מפרקי היכלות ג

תורה אור השלם

לא תאפה חמץ חלקם נתתי אתה מאשי קדש קדשים וגו' [ויקרא ו, י']

כל־המנחה אשר תקריבו ליהוה לא תעשה חמץ כי כל־שאר וגו' [ויקרא ב, יא]

מפושבתיכם תביאו לחם תנופה שפים שני עשרנים סלת תהינה וגו' [ויקרא כג, יז]

ויביום הקים את־המשכן כשה הענו את־המשכן לאהל העדת ובערב וגו' [במדבר ט, טז]

ארוסקא יהוה כי דליתני ולא־שפחת איכי לי [תהילים ל, ב]

מזמור לתודת הרעיו ליהוה כל־הארץ עבדו את־יהוה בשמחה באו וגו' [תהילים ק]

ישב בסתר עליון בצל שדי יתלונן אמר ליהוה מחסי וגו' [תהילים צא]

לא־תאנה אליך רעה ונגע לא־יקרב באהלך [תהילים צא, י]

יפל מעודך אלף ורובה מימינך אליך לא ינש [תהילים צא, יז]

ישב בסתר עליון בצל שדי יתלונן [תהילים צא, א]

כי־אתה יהוה מחסי עליון שמת מעודך [תהילים צא, ט]

מזמור לדוד בבֶּרְחוּ מפני אֲבִשְׁלוֹם בְּנו [תהילים ג, א]

ליהוה הַיְּשׁוּעָה עַל־עֹמֶד בִּרְכָתָךְ שְׁלֹה [תהילים ג, ט]

וילך אֲחֵרִים הוֹשַׁעְתָּ וְחַיִּי שָׂרִי יהודה [נחמיה יב, לב]

ידיעות הטומאה פרק שני שבועות

על פי גביא חגי זכריה ומלאכי היו גם ועל

רב הונא אמר בכל אלו תנן קסבר כו' כלומר ואי משום קדוש עזרא זהאי בבית שני בלא מלך ובלא אורים ותמים דאמרינן במסכת יומא (דף כא:) חמשה דברים חסר מקדש שני אש ושכינה וארון ואורים ותמים ורוח הקדש קסבר תקשה ראשונה דקדו ושלמה לא בטלה ולא הצרך עזרא לקדש כלומר שהוא לא הוסיף כלום בארץ ורחב ומאי דקרינן בדיקתב (נחמיה יב) ולאמריה שמי תודות לזכר בעלמא עבד: שני פצעים מריסק"א בלע"ז: בזה המסקנה הר היתמים: תחטונה ושליונה בשפוש הדור היו ואחת למעלה בגבהו ואחת בשפולנו: תחטונה נתקדשה בכל אלו שמימי בית ראשון הבניסוה וחסדרוה לעיר ע"י חומה חקרת: אלא בעולוי גולה שהוסיפו על העיר ובנו הקף חומה חקרת לחון: ה"ג לה בתוספתא דסנהדרין תחטונה שהיתה תקדשה גמורה עמי הארץ נכנסים לשם ואוכלים גם הקשים קלים חבל לא מעשר שני וחברים אוכלים גם הקשים קלים מעשר שני וחברים אין אוכלין גם לא הקשים קלים ולא מעשר שני - ויש לפרש דעמי הארץ המפרישין מעשרות היו זרזים לגשות בו מחנה מן המדבר לפי שהיו שומעין דרשה גשר בשביל שתתעשר והיו צריכים להתמנות עשיתי בכל אשר ציינתי (דברים כ"ו:ו"ד) והיו שומעים את המתקדמים ואכלת לפני ה' הלאה מעשר הגנה תיראה ויצהרך לך: היו נכנסין עד הון חומת ירושלים הבנימית לתוס לפני ה' הלאה: חבל בקדשים לא היו מטריחין עצמן ואוכלים אותם לפנים מחומה חטונה בשאין מוצאים אכסניא בפנים ובהיו אומרים להם זו קדושה הו' אינה קדושה לא היו שומעין לנו לפי שאומרים זו חומה הו' חומה מה לי תחטונה מה לי שליונה: שפרפה של ירושלים גלויה ושרונה מקום שהיא נוחה לכבש: תנאי היא דפליגי בתקשה ראשונה לשעתה ולעתיד לבוא למ"ד לא הקשה לעתיד לבוא אצטריך עזרא לקדשה והקשה בלא מלך ואורים ותמים ואית ליה אחת מכל אלו תנן ולמ"ד הקשה לעתיד לבוא לא הצרך עזרא לקדש כלום אלא לזכר בעלמא ולא גמרינן מנה: שמעתי מרבותי: בשהיו בונין ההיכל בימי עזרא: עושים קלעים במקום החומה ובוים את פתלי החומה אצל הקלעים וכן לעזרות: אלא שבהיכל נתנו הקלעים לפנים מקומם החומה ובוים את החומה מבחוץ שלא יזינו עיניהם מן ההיכל וקס"ד דהנך קלעים לרבי אליעזר כדי להבשיר העזרות להקריב קרבן דאם אין בית אין קרבן תקדשה ראשונה בטלה לה: ואע"פ שאין חומה בירושלים קדם שנגזית החומה: ומאי דשמע ליה כו' ולא בא רבי יהושע לחלק על רבי אליעזר ולא שמעה לרבי אליעזר דאמר לא תקשה: למה מנו כו' עזרות מנו חכמים בפרק בתרא דערבין שהיו מקפות חומה מימות יהושע בן נון לעגן מצות במו עמי חומה והיה להם למנות עוד הרבה שלא מנאום: וקדשום לא פרש לי במה מקדשים עמי ארץ ישראל:

 גליון הש"ס
רש"י ד"ה מצאו אלו. עיין מה שתמה בזה בטורי אבן מגילה דף י ע"ב ד"ה כל המצות:

 תורה אור השלם
ונלכד את־כל־ערוי בעת ההוא לא היתה קריה אשר לא־לחטנו מאתם ששים עיר כל־חבל ארצב ממלכת עוג בפשו [דברים ג, ד] ואם לא־ינאל עד־מלאת לו שנה תמימה וקם היות אשר־בעיר אשר־[לו] [לא] חמה לצמיחת לקנה אתו לדדיתיו לא יצא ביכל [ויקרא כה, ז]

פיהם ברוח הקדש עשו ואין טעם בדבר:

"על פי גביא נבִיא נֶאֱכֶלֶת ועל פי גביא נשַׁרְפֶת. כִּי כֹל שְׁלֹא נַעֲשִׂית בְּכֹל אֱלוֹ כּוּ".
איתמר, רב הונא אמר: **"בְּכֹל אֱלוֹ" תנן, רב נחמן אמר: "באחת מִכֹּל אֱלוֹ" תנן.**
"רַב הונא אמר "בְּכֹל אֱלוֹ" תנן – קסבר קדוּשָׁה ראשונה קידוּשָׁה לְשַׁעֲתָה וקידוּשָׁה לְעֵתִיד לְבֹא, וְעִזָּרָא זכר בעלמָא הוא דַּעֲבַד.
^(ס)
רב נחמן אמר "באחת מִכֹּל אֱלוֹ" תנן – קסבר: קדוּשָׁה ראשונה קידוּשָׁה לְשַׁעֲתָה וְלֹא קידוּשָׁה לְעֵתִיד לְבֹא, וְעִזָּרָא מדוֹשִׁי מדִּישׁ אף על גב דְּלֹא הוּוּ אורים ותומים.
איתיביה רבא לרב נחמן: **"כֹּל שְׁלֹא נַעֲשִׂית בְּכֹל אֱלוֹ!" תני:** **"באחת מִכֹּל אֱלוֹ".**
^(א)
תא שָׁמַע, אבא שאול אומר: שְׁנֵי בִיצְעִין הָיוּ בְּהַר הַמִּשְׁחָה, תַּחֲתוֹנָה וְעֶלְיוֹנָה. תַּחֲתוֹנָה – נִתְקַדְּשָׁה בְּכֹל אֱלוֹ; עֶלְיוֹנָה – לֹא נִתְקַדְּשָׁה בְּכֹל אֱלוֹ, אֶלָּא בַּעוֹלֵי גוֹלָה; שְׁלֹא בְּמִלָּה בְּאוּרִים ותומים.
תַּחֲתוֹנָה שְׁהִיְתָה קדוּשָׁתָה גְּמוּרָה – עַמִּי הָאֶרֶץ נִכְנָסִין לָשִׁם, וְאוֹכְלִין שָׁם קֳדָשִׁים קָלִים אֶכֶּל לֹא מַעֲשֶׂר שָׁנִי; וְחִבְרִים אוֹכְלִים שָׁם קֳדָשִׁים קָלִים וּמַעֲשֶׂר שָׁנִי.
^(ב)
"עֶלְיוֹנָה שְׁלֹא הִיְתָה קדוּשָׁתָה גְּמוּרָה – עַמִּי הָאֶרֶץ הָיוּ נִכְנָסִין שָׁם, וְאוֹכְלִין שָׁם קֳדָשִׁים קָלִים אֶכֶּל לֹא מַעֲשֶׂר שָׁנִי; וְחִבְרִים אִין אוֹכְלִין שָׁם לֹא קֳדָשִׁים קָלִים וְלֹא מַעֲשֶׂר שָׁנִי.
ומפני מה לא קידשוה? שְׂאִין מוֹסִיפִין על העיר ועל העזרות אֶלָּא בְּמִלָּה וּגְבִיא וְאוּרִים ותומים, ובסנהדרין שֶׁל שְׂבָעִים וְאַחַד, ובשְׁתֵּי תוֹדוֹת וּבְשִׁיר. וְלָמָּה קידשוה? לָמָּה קידשוה? הֲאִ אמרת לא קידשוה! אֶלָּא לָמָּה הכניסוה? מפני שתורפה שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם הִיְתָה, וְנוֹחָה היא לִיבָבָשׁ מִשָּׁם.
^(ג)
תנאי היא; דתנאי, אמר רבי אליעזר: שִׁמְעָתִי כְּשֶׁהָיוּ בּוֹנִין בְּהִיכָל, עָשׂוּ קִלְעִים לְהִיכָל וקלעים לעזרות.
אֶלָּא שִׁבְהִיכָל בּוֹנִין מבחוץ, וּבַעֲזָרוֹת בּוֹנִין מבפנים.
^(ד)
אמר רבי יהושע: שִׁמְעָתִי שִׁמְקָרִיבִין אף על פי שְׂאִין בֵּית, אוֹכְלִין קֳדָשִׁי קֳדָשִׁים אף על פי שְׂאִין קִלְעִים, קֳדָשִׁים קָלִים וּמַעֲשֶׂר שָׁנִי אף על פי שְׂאִין חוֹמָה; מפני שֶׁקדוּשָׁה ראשונה קידוּשָׁה לְשַׁעֲתָה וקידוּשָׁה לְעֵתִיד לְבֹא. לֹא מִכָּלֹל דְּרַבִּי אֶלְעִזֶּר סָבַר: לֹא קידוּשָׁה לְעֵתִיד לְבֹא? אִמַּר לִיה רַבִּינָא לְרַב אֲשִׁי: מִמַּאי? דְּלָמָּא דְּכוּלֵּי עֲלֵמָא קדוּשָׁה ראשונה קידוּשָׁה לְשַׁעֲתָה וקידוּשָׁה לְעֵתִיד לְבֹא, וּמַר מַאי דְּשָׁמִיעַ לִיה קֹאמַר. וְכִי תֵימָא: קִלְעִים לְרַבִּי אֶלְעִזֶּר לָמָּה לִי? לְצְנִיעוּתָא בַּעֲלָמָא.
^(ה)
אֶלָּא הָגִי תנאי – דתנאי, אמר רבי ישמעאל ברבי יוסי: לָמָּה מְנוּ חֲכָמִים אֵת אֱלוֹ? שֶׁשִּׁשְׁעָלוּ בְּנֵי הַגּוֹלָה, מָצְאוּ אֱלוֹ וקידשום. אֶכֶּל ראשונות בְּטָלוּ מִשְׁבָּטָלָה הָאֶרֶץ. אֶלְמָא קסבר: קדוּשָׁה ראשונה קידוּשָׁה לְשַׁעֲתָה וְלֹא קידוּשָׁה לְעֵתִיד לְבֹא. ורמינהי, אמר רבי ישמעאל ברבי יוסי: וְכִי אֱלוֹ בִלְבַד הָיוּ? וְחֹלָא כְּבָר נֶאֱמַר: "שָׁשִׁים עִיר כָּל חָבֵל אֲרָגַב מִמְּלַכַת עוֹג בְּפִשׁוֹ, כָּל אֶלֶּה עָרִים בְּצֻרוֹת חוֹמָה גְּבוּהָ!" אֶלָּא לָמָּה מְנוּ חֲכָמִים אֵת אֱלוֹ – שֶׁשִּׁשְׁעָלוּ בְּנֵי הַגּוֹלָה מָצְאוּ אֱלוֹ וקידשום. קידשום השתא? הֲאִ אמרינן לָחֵמְךָ דְּלֹא צָרִיכָא לְמַדּוּשִׁי! אֶלָּא מָצְאוּ אֱלוֹ וּמְנָאוּם. וְלֹא אֱלוֹ בִלְבַד, אֶלָּא כָּל שִׁתְעֵלָה בְּיָדָהּ מְסוּרַת מַאֲבוּתִיהָ שִׁמּוּקַפַת חוֹמָה מִימּוֹת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוֹן – כָּל מִצּוֹת אֱלוֹ נוֹהֲגוֹת בָּהּ, מִפְּנֵי שֶׁקדוּשָׁה ראשונה קידוּשָׁה לְשַׁעֲתָה וקידוּשָׁה לְעֵתִיד לְבֹא. קִשְׁיָא דְרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל בַּר יוֹסִי אֲדִרְבִּי יִשְׁמַעְאֵל בַּר יוֹסִי! ^(א)איבעית אימא: תרי תנאי אליבא דרבי ישמעאל בַּר יוֹסִי, איבעית אימא: חֲדָא מִיַּיְיָהּוּ רַבִּי אֶלְעִזֶּר בַּר יוֹסִי אֲמַרְהּ. דתנאי, רַבִּי אֶלְעִזֶּר בַּר יוֹסִי אומר: **"אֲשֶׁר לוֹא חָמָה" – אף על פי שְׂאִין לוֹ עֲכָשְׁיו וְהָיָה לוֹ קוֹדֶם לָכֵן.**

נטמא

להו תקדשה לעתיד לבא כפ"ק דמגילה (דף י. וסס) ובפרק בתרא דזבחים (דף קיב: וסס) תקדשת ירושלים אין לחקירה הסתר: אלא בבני גולה. אע"פ שהיה הדבר בא לידי תקלה הבניסוה כדי שימסרו עצמם עליהם יותר בפניש בה שם תקשה: דכלי עלמא תקשה לעתיד לבא. וא"ת דכפ"ק דחגיגה (דף ג: וסס) אית לה לרבי אליעזר דלא תקשה לעתיד לבוא גבי עמון ומנאב מעשרין מעשר שני בשביעית ובריש מסכת ביצה (דף ג: ג) נמי אית לה לרבי אליעזר דעגול בעגולין עולה בפרותא דלמרא חציעות ומאן דאית ליה הכי קסבר תרומה בזמן הזה דרבנן דזמנא כפרין הערל (יבמות דף פא.) וי"ל דתקדשת הארץ לגבי תרימה ומעשרות בטלה והכא לרבי בתקדשת מחנה האפשר דלא בטלה משום האחראי נחלה ותקדשת במו עמי חומה דמייתי בסמוך נמי הניא תקדשת מחנה ואף על גב דתקדשת הארץ בטלה מ"מ כפ"ק דביצה (דף ה: וסס) בשם ר' אליעזר להפחיר בכם דרבי לעניינן דמקדשנן הוה צריך להוליכו לירושלים וא"ת אי בתקדשת מחנה נמי לא תקדשה לעתיד לבא לרבי אליעזר מה ידויחו עניינן כיון שלא יוכלו לאכלו בירושלים ואם ידמו הפרות מה ידויחו וי"ל לפי שכולוין לפדותו בשנה ברוטה אע"פ ששנין הרבה ואפי' לכתחלה שרי בשאין הפסד להקדש בשאין בית המקדש תוס דזמנא כפרין בתרא דערבין (דף כט. וסס) גבי ההוא גברא דאחרמיניהו לנכסי א"נ מנזה רבי אליעזר דעזרא קדש לעתיד לבא תקדשת מחנה:

טז.

 עין משפט נר מצוה	
א מו"י פו' מהל' בית הבחירה הל' יב, סמג עשין קסג:	
ב מו"י פו' מהל' בית הבחירה הל' יד:	
ג מו"י פו' מהל' בית הבחירה הל' טז:	
ד מו"י פו' מהל' בית הבחירה הל' יז:	
ה מו"י פו' מהל' בית הבחירה הל' טז:	
ו מו"י פו' מהל' בית הבחירה הל' כג:	
ז מו"י פו' מהל' בית הבחירה הל' טז:	
ח מו"י פא' מהל' תרומות הל' ה:	
ט מו"י פו' מהל' בית הבחירה הל' טז:	
י מו"י פא' מהל' מגילה וחנוכה הל' ד:	
יא מו"י פ"ב מהל' שמיטה ויובל הל' טז:	

 מסורת הש"ס
א זבחים ט:
ב תוספתא סנהדרין; מגילת תענית אלו ב
ג לעיל יד; משנה שבועות; סנהדרין יד:
ד זבחים קז; מגילה י; משנה עדיית
ה יבמות קו; תוספתא מנחות; יבמות טז; תמורה כא; תוספתא עדויות; מכות יט; חגיגה ג; ערכין לב; חולין ז.
ו ספרא בהר פרשה ד א
ז ספרא בהר פרשה ד; ספרא שמיני פרק ה ח; חולין טה; ערכין לב; מגילה ג:
 גליון הש"ס
רש"י ד"ה מצאו אלו. עיין מה שתמה בזה בטורי אבן מגילה דף י ע"ב ד"ה כל המצות:
 תורה אור השלם

ונלכד את־כל־ערוי בעת ההוא לא היתה קריה אשר לא־לחטנו מאתם ששים עיר כל־חבל ארצב ממלכת עוג בפשו [דברים ג, ד] ואם לא־ינאל עד־מלאת לו שנה תמימה וקם היות אשר־בעיר אשר־[לו] [לא] חמה לצמיחת לקנה אתו לדדיתיו לא יצא ביכל [ויקרא כה, ז]

קסבר לא תקדשה רמיניה כו' הינו תנאי: וכי אלו בלבד היו מקפות חומה מימות יהושע בן נון: מצאו אלו דרך ביאתם: הא אמרינן לחמן בסוימא דהך ברייתא מביס ואזל לא אלו בלבד: כל המצות האלו מצות במו עמי חומה ושלוח מצרעים ושאין עושים מגרשיהן שדה:

טע:

עין משפט
גור מצורה

א מו"י פו' מהל' ביאת מקדש הל' כג:

ב מו"י פו' מהל' ביאת מקדש הל' כג:

ג מו"י פה' מהל' תפילה וברכת כהנים הל' יג:

ד מו"י פו' מהל' עבודה זרה וחוקות הגויים הל' ו:

ה מו"י פו' מהל' ביאת מקדש הל' כד:

נטומא פֿעזֿורה. תּמא אַמאי לא קטעי פֿעיס לטומאה שפּעניס וַׁשׁ לומר דמתני' לא איירי אלא בטומאה שפּחחין: מה"מ. מהא דגמירי לקמן שעור שהיה לא שמעינן לא מלקות ולא ברת דה"א אסורא בעלמא הוא דאיבא: תנאו ענין לטומאה שפּעניס. וא"ת עניש שמעינן אזהרה מנין וַׁשׁ לומר מולא וטומאו את מחזיקים (פּמקדבּר ה"ג:) דמשמע אפי' נטומא פּעניס ולא פּמו שפּרש פּקוניטרכס זולא וטומאו משמע שנטומא פּחחין ולא נטומא פֿעזֿורה דאיתו דבּר טמא ומיהו מעקרא דכּעי מנהני מלי משום דבינן דאפּתי לא מיתר האי קרא לית לן לאוקומה לא וטומאו אלא בענטמא מפּחחין דאשכּחן דהזיזר פּוּ העמוב פּמקום אחר דכּתיב (ויקרא י"ב:ד') ואל המקדש לא תבא ועוד נראה דמעקרא לא פּעי פּלל אלא לענין ברת אבּל אזהרה פּשטא ליה דאיבא דלא וטומאו משמע דנטומא פּעניס דהא פּתיב (פּמקדבּר ה"ב:) וישלחו מן המטנה אבּל קרא דכּרת משמע דאיירי פּאיתו פּראוי להתפּטא קדס שטימא משפּן: תּגשׁתו תּגשׁת עולם. פּרש פּקוניטרכס שאין אחריה דתּר פּמות וקשה דא"כ תפּשוט מהבא דסבּר רבי אלעזר דקדשה לעמיד לבא ולפּקדים דגרים גמי רבי אלעזר תקשה דבּפּקד קמא דחלין (דף ג'.) אמר אישׁתּמיטתיה דאמר ר' שמעון פּוּן אלקיים משום רבי אלעזר פּוּן שמעו תּקשה ראשׁונה וכו' ולא קדשה לעמיד לבא וַׁשׁ לפרש תּגשׁת עולם שדאריכו בתּקשה יותר א"נ לפי שאין ראוי לחזר ולקדש אלא פּאיתו מקום קרי לה תּגשׁת עולם: או איזי ואזי מקדש או איזי ואזי משפּן. משמע הבא דאף על גב דמקדש אקרי משפּן לא גמרי מהדדי אי לאו דכּתיבי קראי יתירי וכן פּסוּטה פּקדק היה מביא (פּסוּטה דף טז. וּשס) דמצריך התם. קרא לרבות שילה ובית עולמים וכן פּקדק פּעי פּעירים (יומא סז:) מדבר המזכּרה לרבות נזב וגבעון ושילה ובית עולמים ובפּקד טורף פּקלפי (יומא דף מד. וּשס) גבי וכל אדם לא יהיה פּאהל מועד ובפּקד הוציאו לו (יומא דף נג.) גבי מעלה עשן ותמה דבּפּקד קמא דחלין (דף פל. וּשס) גבי לויס פּפּנים דקשינן וכול אף שילה ובית עולמים פּך תלמוד לומר לעבד עבדת עבדה וגו' לא אמרינן אלא פּזמן שהעבדוה פּכתף אלמא אי לאו קרא הנה גמרינן מהדדי ובריש עירובין (דף ב. וּשס) גבי פּלמים ששחטן קדס פּתיחת דלתות שהיכל פּסולינ שגאמר ושחטו פּתח אהל מועד נפקא לן היכל ממאחרי משפּן מקדש ומקדש משפּן ושמא קוים ליה להש"ס פּעירובין ובחלין פּגשׁ אהל מועד מיתר ובחלין פי ממשט שילה ובית עולמים מוקמינן ליה לדקשה אחרינא

שהן שש דהא מצרכינן קרא בעמקא

נְטוּמָא פֿעזֿורה וְנַעֲלָמָה מִמֶּנּוּ טוּמְאָה וכו'.
טוּמְאָה פֿעזֿורה מְנַלָּה?
אמר רבי אלעזר,
כתוב אחד אומר:
”את משפּן הי טמא”,
וכתוב אֶחָד אומר:
”פי את מקדש ה' טמא”;
אם אינו ענין לטומאה שפּחחין,
תנאו ענין לטומאה שפּפּנים.
^[כ]
וְקִרְאִי מִיִּתְרִי?! הֲאֵא מֵיצֵרָה צְרִיכִי! דַּתְנִיָּא,
רבי אלעזר אומר:
אם נאמר ”משפּן”,
למה נאמר ”מקדש”?
ואם נאמר ”מקדש”,
למה נאמר ”משפּן”?
אילו נאמר ”משפּן” ולא נאמר ”מקדש”,
הייתי אומר:
על משפּן יהא חייב – שְׁהָרִי מְשׁוּחַ בְּשִׁמּוֹן הַמִּשְׁחָה, וְעַל מִקְדָּשׁ לֹא יְהֵא חַיִּיב.
ואם נאמר ”מקדש” ולא נאמר ”משפּן”,
הייתי אומר:
על מקדש יהא חייב – שְׁהָרִי קְדוּשָׁתוֹ קְדוּשַׁת עוֹלָם, וְעַל מִשְׁפָּן לֹא יְהֵא חַיִּיב.
לָכֵן נֶאמַר ”משפּן”, לָכֵן נֶאמַר ”מקדש”.
רבי אלעזר הכי קא קושיא ליה:
מפּדי משפּן איקרי ”מקדש” ומקדש איקרי ”משפּן”;
בכתוב או אידי ואידי ”מקדש”, או אידי ואידי ”משפּן”!
”משפּן” ו”מקדש” למה לי? שְׁמַע מינה תרתּי.
^[כ]
בשלמא מקדש איקרי משפּן – דכּתיב:
”וַנִּתְּתִי מִשְׁפְּנִי בַתּוֹכְכֶם”;
אֵלָּא מִשְׁפָּן דְּאִיקְרִי מִקְדָּשׁ – מְנַלָּן? אֵילֵימָא מדכּתיב:
”וַנִּסְעוּ הַקְּהָתִים נִשְׂאִי הַמִּקְדָּשׁ” – הָהוּא בְּאֶרֶץ כְּתִיב! אֵלָּא מִהָכָּא:
”וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשֹׁכְנָתִי בַתּוֹכֶם”, וּכְתִיב:
”כָּכֵל אֲשֶׁר אָנִי מֵרָאָה אוֹתָהּ אֶת תְּבִנֹתַי הַמִּשְׁפָּן”.
^[כ]
וְהַשְׁתַּחֲוָה או שְׁשָׁהה פְּדִי הַשְׁתַּחֲוָּא.
אמר רבא:
לֹא שָׁנוּ אֵלָּא שְׁהַשְׁתַּחֲוָה פְּלפִי פְּנִים, אָבֵל הַשְׁתַּחֲוָה פְּלפִי חוּץ – שָׁהה אִין, לֹא שָׁהה לֹא. ”איבא דמתני לה אסיפא:
או שְׁשָׁהה בְּכַדִּי הַשְׁתַּחֲוָּא – מְפַלֵּל דְּהַשְׁתַּחֲוָּא גּוּפָה פְּעִיָּא שְׁהֵיִיָּה; אמר רבא:
לֹא שָׁנוּ אֵלָּא שְׁהַשְׁתַּחֲוָה פְּלפִי חוּץ, אָבֵל פְּלפִי פְּנִים – אֶף עַל גַּב דְּלֹא שָׁהה. וְהָכִי קֹאמַר:
הַשְׁתַּחֲוָה פְּלפִי פְּנִים, או שְׁשָׁהה פְּדִי הַשְׁתַּחֲוָּא בְּהָךְ הַשְׁתַּחֲוָּא דְּכָלפִי חוּץ – חַיִּיב.
^[כ]
הֵיכִי דְּמִי הַשְׁתַּחֲוָּא דְּאִית בַּהּ שְׁהֵיִיָּה, וְהֵיכִי דְּמִי הַשְׁתַּחֲוָּא דְּלִית בַּהּ שְׁהֵיִיָּה? דְּלִית בַּהּ שְׁהֵיִיָּה – זֹו פְּרִיעָה פֿעֲלָמָא הִיא, דְּאִית בַּהּ שְׁהֵיִיָּה – פֿישׁוּט יָדִים וְרַגְלִים.
^[כ]
וְכִמָּה שִׁיעוּר שְׁהֵיִיָּה? פְּלִיגִי בַּהּ רַבִּי יִצְחָק בַּר נַחֲמָנִי וְחַד דְּעִימִיָּה, וּמִנּוּ – רַבִּי שְׁמַעוֹן פֿוּן פְּזִי; וְאִמְרִי לֵה רַבִּי שְׁמַעוֹן פֿוּן פְּזִי וְחַד דְּעִימִיָּה, וּמִנּוּ – רַבִּי יִצְחָק בַּר נַחֲמָנִי, וְאִמְרִי לֵה רַבִּי שְׁמַעוֹן בַּר נַחֲמָנִי. חַד אָמַר:
פְּמִימְרִיָּה דְּהָאִי פֿסוּקָא, וְחַד אָמַר:
פְּמִ”וַיִּכְרְעוּ” לְסִיפָא. ”וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רֹאִים בִּרְדַּת הָאֵשׁ וּכְבוֹד ה' עַל הַבַּיִת, וַיִּכְרְעוּ אַפְּסִים אַרְצָה עַל הָרֹצָפָה, וַיִּשְׁתַּחֲווּ וַהֲדוֹת לֵה' פִּי טוֹב פִּי לַעוֹלָם חֲסִדוּ”.
^[כ]
תְּנֹו רַבְּנֹו: קִידָּה – עַל אַפְּסִים, וְכֵן הוּא אוֹמַר:
”וַתִּקַּד בַּת שָׁבַע אַפְּסִים אֶרְץ”.
פְּרִיעָה – עַל בְּרַפְּיָם, וְכֵן הוּא אוֹמַר:
”מְפַרְעַ עַל בְּרַפְּיוּ”.
הַשְׁתַּחֲוָּא – זֹו פֿישׁוּט יָדִים וְרַגְלִים, וְכֵן אוֹמַר:
”הַבּוֹא נְבוֹא אָנִי וְאַמָּהּ וְאַחִיָּה לְהַשְׁתַּחֲוֹת לָהּ אַרְצָה”.
^[כ]
פְּעִי רַבָּא: צְרִיָּה שְׁהֵיִיָּה לְמַלְקוּת, או אִין צְרִיָּה שְׁהֵיִיָּה לְמַלְקוּת? לְקַרְבֵּן גַּמִּירִי שְׁהֵיִיָּה, לְמַלְקוּת לֹא גַמִּירִי שְׁהֵיִיָּה;

או

מחזיקים (פּמקדבּר ה) שפּבּר טומא: שפּחחין כו' שנטומא מפּחחין: תּגשׁת עולם שאין אחריה דתּר פּמות: אשכּחן מקדש דאקרי משפּן כו' פּדמפּרש לקמן: ונתתו משפּני פּתוכבּס פּל הנתן פּתוכבּס קרי משפּן: ההוא פּארינן פּתיב שְׁהִיו הקהנים נושאין את הארץ והשלחן והמנרה והמזבחת שהם דברים המקדשים: לא שנו דבהשפּתחיה פּל דהו אפי' לא שְׁהה פּה כּדי השפּתחיה חייב: אלא שהשפּתחיה פּלפִי פּנים לצד מערב: אבּל השפּתחיה פּלפִי חוץ למזרח אִין זֹו השפּתחיה ואי שְׁהה כּדי השפּתחיה מחייב משום שהיה ואי לא לא: וְהָכִי קֹאמַר השפּתחיה פּלפִי פּנים פּל דהו או שלא השפּתחיה וְשָׁהה כּדי שעור חייב השפּתחיה דהנך פּלפִי חוץ דכּעי שעור חייב: ארצה משמע לשון שטוח: לְמַלְקוּת אִם הִקְרִיו פּוּ שְׁלֹא לַעֲמִד וְעַמִּד פּחות מְכַדִּי שְׁהִיָּה:

ידיעות הטומאה פרק שני שבועות

מסורת הש"ס

א ספרי במדבר
ב תענית כה: זבחים קא: ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק יג ט: ספרא אמור פרשה ו א; בבא בתרא פ: ג עירובין ב.
ד תלמוד ירושלמי שבועות
ה כתובות לב:
ו סנהדרין י: מגילה כג.
ז מגילה כב: ברכות לד:
ח פסחים פ:

תורה אור השלם

פֿלינגענע גמט בנפש האדם אָשר־מות ולא יתחטא אֶת־משפּוּן יְהוָה וגו' [במדבר יט, יג] ואיש אָשר־יִטְטֹא ולא יתחטא (נכרתה הנפש ההוא מתוך הקהל וגו' [במדבר יט, כ]

וְנִתְּתִי מִשְׁפְּנִי בַתּוֹכְכֶם וְלֹא־תִנְעַל נַפְשִׁי אֶתְכֶם [ויקרא כו, יא]

וַנִּסְעוּ הַקְּהָתִים נִשְׂאִי הַמִּקְדָּשׁ (חקינו את־המשפּן עד־באם [במדבר י, כא]

וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשֹׁכְנָתִי בַתּוֹכֶם (שמות כה, ח]

כָּכֵל אֲשֶׁר אָנִי מֵרָאָה אוֹתָהּ אֶת תְּבִנֹתַי הַמִּשְׁפָּן וְאֵת וגו' (שמות כה, ט]

וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רֹאִים בִּרְדַּת הָאֵשׁ וּכְבוֹד יְהוָה עַל־הַבַּיִת וגו' [דברי הימים ב ז, ג]

וַיִּסְפֹּר אֶל־אַבְיוּ וְאֶל־אֲחִיו וַיִּגְעַר־בוּ אַבְיוּ וַיֹּאמְרוּ לוֹ מַה הַחֲלוּם וגו' [בראשית לו, י]

וַתִּקַּד בַּת־שָׁבַע אַפְּסִים אֶרְץ וַתִּשְׁתַּחֲוֶה לַמֶּלֶךְ וַתֹּאמֶר יְהִי אֲדֹנָי וגו' [מלכים א א, לא]

וַיְהִי כָּלוּת שְׁלֹמֹה לְהַתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה אֵת כָּל־הַתְּפִלָּה וְהַתְחַנֶּה הַזֹּאת וגו' [מלכים א ח, יד]

מסורת הש"ס
א חולין לב. ב משנה שבועות; לעיל יד: ג פסחים פ:
גליון הש"ס
גמ' היכי משכחת לה. עיין סנהדרין דף פג ע"א תוס' ד"ה ולא:
תורה אור השלם

וכל בני ישׂראל ראים בְּרִצָּת האשׁ וכבוד וְהִנֵּה עַל־הַפּוֹת ויִכְרְעוּ אַפַּיִם אֶרְצָה עַל־הַרְצָפָה וישׁתַּחוּ וחדות ליהוה כי טוב כי לעולם חסדו [דברי הימים ב ז, ג]

או דלמא בפנים גמירי שהיה בטמאה שארעה לו בתוך העזרה: תלה עצמו באויר עזרה מהו. תלה עצמו באויר עזרה מהו. או דלמא, בפנים גמירי שהיה – לא שנא לקרבן ולא שנא למלקות? תיקו. ^אבעי רבא: תלה עצמו באויר עזרה, מהו? כי גמירי שהיה – שהיה דבת השתחוואה, דלאו בת השתחוואה לא גמירי; או דלמא, בפנים שהיה גמירי – לא שנא דבת השתחוואה ולא שנא דלאו בת השתחוואה? תיקו. ^בבעי רב אשי: טימא עצמו במזיד, מהו? באונס גמירי שהיה, במזיד לא גמירי שהיה; או דלמא, בפנים גמירי שהיה – לא שנא באונס ולא שנא במזיד? תיקו. ^גבעי רב אשי: נזיר בקבר, בעי שהיה למלקות או אינו צריה? בפנים גמירי שהיה, בחוץ לא גמירי שהיה; או דלמא, באונס גמירי שהיה – לא שנא בפנים ולא שנא בחוץ? תיקו. ^דבא לו בארופה חייב, בקצרה פטור וכו'. אמר רבא: קצרה שאמרו – אפילו עקב בצד גודל, ואפילו כל היום כולו. ^הבעי רבא: שהיות מהו שיצטרפו? ותיפשוט ליה מדידיה! התם בדלא שהה. ^ובעא מיניה אפיי מרבה: בא לו בארופה שיעור קצרה, מהו? שיעור גמירי – וכי בא לו בארופה שיעור קצרה פטור, או דלמא דוקא גמירי: בארופה – חייב, בקצרה – פטור? אמר ליה: לא נתנה ארופה להדחות אצלו. ^זמתקיה לה רבי זירא, אלא דקיימא לו: טמא ששימש – במיתה; היכי משפחת לה? אי דלא שהה – היכי עביד עבודה? אי דשהה – בר כרת הוא! אי אמרת בשלמא שיעורא גמירי – משפחת לה דאנים נפשיה בקצרה ועבד עבודה.

או דלמא בפנים גמירי שהיה בטמאה שארעה לו בתוך העזרה: תלה עצמו באויר עזרה מהו. תלה עצמו באויר עזרה מהו. או דלמא, בפנים גמירי שהיה – לא שנא לקרבן ולא שנא למלקות? תיקו. ^אבעי רבא: תלה עצמו באויר עזרה, מהו? כי גמירי שהיה – שהיה דבת השתחוואה, דלאו בת השתחוואה לא גמירי; או דלמא, בפנים שהיה גמירי – לא שנא דבת השתחוואה ולא שנא דלאו בת השתחוואה? תיקו. ^בבעי רב אשי: טימא עצמו במזיד, מהו? באונס גמירי שהיה, במזיד לא גמירי שהיה; או דלמא, בפנים גמירי שהיה – לא שנא באונס ולא שנא במזיד? תיקו. ^גבעי רב אשי: נזיר בקבר, בעי שהיה למלקות או אינו צריה? בפנים גמירי שהיה, בחוץ לא גמירי שהיה; או דלמא, באונס גמירי שהיה – לא שנא בפנים ולא שנא בחוץ? תיקו. ^דבא לו בארופה חייב, בקצרה פטור וכו'. אמר רבא: קצרה שאמרו – אפילו עקב בצד גודל, ואפילו כל היום כולו. ^הבעי רבא: שהיות מהו שיצטרפו? ותיפשוט ליה מדידיה! התם בדלא שהה. ^ובעא מיניה אפיי מרבה: בא לו בארופה שיעור קצרה, מהו? שיעור גמירי – וכי בא לו בארופה שיעור קצרה פטור, או דלמא דוקא גמירי: בארופה – חייב, בקצרה – פטור? אמר ליה: לא נתנה ארופה להדחות אצלו. ^זמתקיה לה רבי זירא, אלא דקיימא לו: טמא ששימש – במיתה; היכי משפחת לה? אי דלא שהה – היכי עביד עבודה? אי דשהה – בר כרת הוא! אי אמרת בשלמא שיעורא גמירי – משפחת לה דאנים נפשיה בקצרה ועבד עבודה.

אָלָא

או לא וקשה דבפרק [כל הפסולין] (זכחים דף לב.) אמר טמא שהכניס ידו לפנים חייב דביאה במקצת שמה ביאה ופרק כל הפסולין (זכחים דף לב:) נמי אמר ואי אמרת ביאה במקצת שמה ביאה היכי מעיל ידה בבהונות משמע דאויר נמי נתקדש ועוד אי לאו בעזרה דמי א"כ כשפסולין דס ואזכרים למזבח ופסל ביוצא ונראה בנדרסת הספרים גנרסי כי גמירי שהיה היכא דבר השתחוואה הוא: טמא עצמו במזיד מאי. צריך לומר דבשעה שטמא עצמו לא ידע שהיה במקדש דאי ידע וטמא עצמו במזיד אפי' שכח אח"כ לא מחיב קרבן דהא לא עב מידיעתו הנה ואי למלקות בעי צריך לומר דלא התרו בו אלא לאחר שטמא עצמו דאס התרו בו קדם לא בעי שהיה בדפי' לעיל: צריך שהיה למלקות. בטמא עצמו בשוגג אורי אכל אס הנה שכן במקדש והתרו בו שלא יטמא עצמו בלא שהיה נמי מילקא לקי בדרובכח בפרק מי שאלמר דרבי נזיר (נזיר יז. ו)שם) דקאמר התם בעי רבא נזיר והוא בבית הקברות מי בעי שהיה או לא וקאמר ה"ד אלימא דקאמר לא תנזור מי בעי שהיה כו' ואין לתמו' דהתם בעי רבא אי גמירי שהיה אפראי אכל בפנים למלקות פשיטא ליה דגמירי שהיה דהתם בעי את"ל דבפנים גמירי שהיה למלקות בחוץ מהו ור"ת גרס התם רב אשי דרב אשי בעי לה הכא בסמוך: או אין צריך. שהיה למלקות הכא משמע דלקי אשהיה דלא קמבעיא ליה אלא אי צריך שהיה כשעור השתחוואה או לא וקשה בפרק בתרא דמכות (דף כא. ו)שם:) תנן גבי הנה לובש בלאים ואמרו לו אל תלבש אל תלבש והוא פושט ולובש חייב על כל אחת ואחת ואמר רב גבי בגמרא לא פושט ולובש ממש אלא מכנים ומוציא ידו בבית אנהלי שנו רב אשי אמר אפי' לא שהה אלא כדי לפשט וללבוש מפלל דרב גבי לא מחיב בשעה וי"ל דרב גבי לא פליג אדרב אשי

אלא דלא נחת לאשמועינן חדוש של שהיה אלא לאשמועינן דבהכנסת בית אנהלי חייב דף על פי שאינו לובש כל המלבוש א"נ לרב גבי לא לקי אשהיה משום דהו לאו שאין בו מעשה והכא אורי למ"ד לאו שאין בו מעשה לוחין עליו אי"נ אורי לענין אסור מלקות ולא לענין חייב ורב אשי דפלג עולה התם וקשב שהיה כמעשה פיון דתחלת הלבישה ע"י מעשה והכא אפי' אי לא בעינן שהיה כדי השתחוואה מ"מ בעינן כדי יציאה וכניסה אכל בפחות מפן לא כי היכי דבעינן גבי בלאים כדי פשיטה ולבישה ונראה דאפי'

את"ל דגמירי שהיה כדי השתחוואה למלקות במקדש ובנזיר הינו משום דדמו לשהיה דקרבן דגבי מקדש אכל לגבי בלאים פשיטא דלא גמירי דלא שך התם השתחוואה כלל: נזיר בקבר צריך שהיה למלקות או לא. וא"ת והאמר בפ' ג' מינין (נזיר דף מב. ו)שם) גבי נזיר שהיה מת מנח על כתפו והושיטו לו מת אחר ונגע בו וכול והא חייב ת"ל ולא יחלל במי שאינו מחלל יצא זה שמחלל ועומד ופריון מדתנו הנה מטמא ואמרו לו אל תטמא אל תטמא חייב על כל אחת ואחת ומשגי כאן בחבורין כאן שלא בחבורין שפירש מן הראשון דמי שהיה אז ונגע בו לא על טמאה וכל זמן שמנח טמאה על כתפו מי שנוגע בו טמא טמאת ז' ולא מחיב אלא שלא בחבורין שפירש מן הראשון דמי שהיה אז ונגע בו לא הנה טמא אלא טמאת ערב לכה בשחזור ונגע בו חייב שהוסף טמאה בגניעה זו דמי שהנה נוגע בו בשעת גניעה זו והנה טמא טמאת ז' וא"כ הכא אמאי ולקה על השהיה כל זמן שלא פרש וי"ל דהא דפטור ליה כשהושיטו לו מת אחר הינו בשלא הספיק להשליך מת הראשון מעליו לפיכך אינו מוסף טמאה אכל הכא הוא מוסף טמאה שפכל שעה הוא מזהר לפרש מן הקבר ור"ת מפרש דהכא אורי בשנטמא סמוך לחשכה דכלא פרש נמי מוסף לו יום אחד ע"י שהיה ונראה דהיא דנזיר דמפלג בין בחבורין בין שלא בחבורין אחי כמ"ד במסכת עמחות (פ"ד) דאפי' באותו יום שנטמא אינו וכול לחזר ולטמא לפי שמוסיף טמאה בחבורין בדפרי' אכל למאן דשרי התם לטמא באותו יום עצמו דלא חשיב ליה תוספת טמאה פיון שאינו מוסף ומיס לא אחיאי: אי דשהה בר כרת הוא. הק' ר"ת מה בכך אס הוא בר כרת מ"מ איכא נפקותא טובא דהא קיימא לן (מכות דף כג.) חייבי כרתות שלקו נפטרו מידי כריתתן ואס בטל כרת נשאר עליו מיתה ועוד נפקא מנה דמיתה בגין שהזיר בשמוש טמאה ושגג בטמאת מקדש:

עין משפט נר מצוה

א מיי' פ"א מהל' שגגות הל' ד:
ב מיי' פג' מהל' ביאת מקדש הל' כא:

ג מיי' פ"א מהל' שגגות הל' ד:

ד מיי' פו' מהל' נזירות הל' ח:

ה מיי' פו' מהל' נזירות הל' ט, סמג לאוין רנ:

ו מיי' פג' מהל' ביאת מקדש הל' ד, סמג לאוין שד:

ז מיי' פג' מהל' ביאת מקדש הל' כד, סמג לאוין שד:

ח מיי' פג' מהל' ביאת מקדש הל' כד, סמג לאוין שד:

ט מיי' פד' מהל' ביאת מקדש הל' א, סמג לאוין שה:

מסורת הש"ס
א דדה יד; משנה נדה

וְאִי בַעַם הָאֶרֶץ שֶׁהוּא שׁוֹנֵג עַל שְׂתִיָּהּ: אֲכַל שְׂנֵי זֵיתֵי חֶלֶב בַּהֶעֱלֵם אֶחָד הוּא שְׁלֹא אִי בַעַם הָאֶרֶץ אֵלֵּי וְאֵלֵּי חֶלֶב בַּהֶעֱלֵם אֶחָד הוּא! יוֹאֵלָא בְּשָׂאִין סְמוּךְ לְוִסְתָּהּ? וּבְמֵאן? אֵילֵּימָא בְּתַלְמִיד חֻכָּם – וְלֹא חֲדָא לָא מִיחֵיב; אַכְּנִיסָה – אָנוּס, אַפְרִישָׁה – מְזִיד! אִי בַעַם הָאֶרֶץ – חֲדָא הוּא דְּמִיחֵיב, אַפְרִישָׁה! יְהִדר אָמַר רַבָּא: לְעוֹלָם בְּסֻמוּךְ לְוִסְתָּהּ, וּבְתַלְמִיד חֻכָּם, וְתַלְמִיד חֻכָּם לְזוֹ וְאִין תַּלְמִיד חֻכָּם לְזוֹ. אָמַר רַבָּא: וְתַרְוִיְהוּ תַנְנָהּ; כְּנִיסָה תַנְיָנָא, פְּרִישָׁה תַנְיָנָא. פְּרִישָׁה תַנְיָנָא – דִּקְתַּנִּי: הִיָּה מְשַׁמֵּשׂ עִם הַטְּהוּרָה וְאִמְרָה לֹא "נִטְמָאתִי", וּפִירֵשׁ מִיד – חֵיִיב.^(א) כְּנִיסָה תַנְיָנָא: נִמְצָא עַל שְׁלֹו – טְמֵאִין וְחֵיִיבִין בְּקִרְבָּן. מֵאִי, לָאוּ בְּסֻמוּךְ לְוִסְתָּהּ – וְאַכְּנִיסָה? "אָמַר לִיה רַב אֲדָא בַר מַתְנָא לְרַבָּא: לְעוֹלָם אֵימָא לָהּ, בְּשָׁלֹא סְמוּךְ לְוִוִסְתָּהּ – וְאַפְרִישָׁה; וְכִי תֵימָא: פְּרִישָׁה לְמָה לִּי, הָא תַנָּא לִיה; הָא אֵיצְטְרִיךְ לְאַשְׁמוּעִינָן: נִמְצָא עַל שְׁלָה – טְמֵאִים בְּסַפָּק, וּפְטוּרִין מִן הַקִּרְבָּן; וְאֵיִידִי דְבָעִי מִיתַנָּא נִמְצָא עַל שְׁלָה, תַנָּא נִמְי נִמְצָא עַל שְׁלֹו. אָמַר לִיה רַבִּינָא לְרַב אֲדָא: מִי מְצִית לְאוּקְמָה לְהֵיאָא בְּשָׁלֹא סְמוּךְ לְוִסְתָּהּ, וְאַפְרִישָׁה?! וְהָא "נִמְצָא" קְתַנִּי, וְ"נִמְצָא" לְבִתְר הָכִי מְשַׁמַּע; וְאִי אַפְרִישָׁה, מְעִיקְרָא כִּי פִירֵשׁ לִיה – מְעִיקְרָא הָוִיא לִיה יָדִיעָה! אָמַר לִיה רַבָּא: צְיִית מֵאִי דִקְאָמַר רַבָּה. הִיכִי אֲצִית? דְּתַנָּא עֲלָה: זֹו הִיא מְצוֹת עֲשֵׂה שְׁבַנְדָּה שְׁחֵיבִין עָלֶיהָ, וְאִם אֵיתָא – מְצוֹת לֹא תַעֲשֶׂה הִיא! אָמַר לִיה: אִי תַנְיָתָא – חֹסֵר וְתַנִּי הָכִי: זֹו הִיא מְצוֹת לֹא תַעֲשֶׂה שְׁבַנְדָּה שְׁחֵיבִין עָלֶיהָ. הִיָּה מְשַׁמֵּשׂ עִם הַטְּהוּרָה וְאִמְרָה לֹא "נִטְמָאתִי", וּפִירֵשׁ מִיד – חֵיִיב, זֹו הִיא מְצוֹת עֲשֵׂה שְׁבַנְדָּה כּוּי. "אָמַר מָר: פִּירֵשׁ מִיד – חֵיִיב. הִיכִי עֵבִיד? אָמַר רַב הוּנָא מְשַׁמִּיָּה דְרַבָּא: נוֹעֵץ עֶשֶׂר צִפְרָנָיו בְּקִרְקַע עַד שְׁיָמוּת, וְטוֹבִיָּה.^(ב) אָמַר רַבָּא: זֹאת אוֹמְרַת, הַמְשַׁמֵּשׂ מֵת בַּעֲרִיּוֹת – פְּטוּר. דָּאִי סָלָא דַּעְתָּהּ חֵיִיב, הִכָּא מֵאִי טַעְמָא פְּטוּר? מִשּׁוּם דְּאָנוּס הוּא. אִי אָנוּס הוּא, כִּי פִירֵשׁ מִיד נִמְי נִפְטֵר – אָנוּס הוּא! אָמַר לִיה אַבְי: לְעוֹלָם אֵימָא לָהּ, הַמְשַׁמֵּשׂ מֵת בַּעֲרִיּוֹת חֵיִיב; וְהִכָּא מֵאִי טַעְמָא פְּטוּר – מִשּׁוּם דְּאָנוּס הוּא. וְהָא דְאִמְרַת: כִּי פִירֵשׁ מִיד אֲמֵאִי חֵיִיב? שְׁהִיָּה לֹא לְפָרוֹשׁ בַּהֲנָאָה מוֹעֲטַת, וּפִירֵשׁ בַּהֲנָאָה מְרֻבָּה. אָמַר לִיה רַבָּה בַר חֲנַן לְאַבְי: אִם כֹּן מְצִינֵו אַרוּכָה וְקֻצְרָה בְּנִדָּה,

וְאִין

דֹּאע"פ שְׁנוּדַע לוּ בִּינְתוּם שָׂבָא עַל הַנְּדָה בִּינָן שְׁלֹא נוֹדַע לוּ שְׁתַּחֲבִיב חֲטֹאת שְׁסֹבֹר לְהוּיֹת אָנוּס חֲשָׁבִין לִיה בַּהֶעֱלֵם אֶחָד וְכֹן פִּרֵּשׁ בַּהֶוְנָטָרָם וְא"ת דְּאָמַר בָּר' כָּלָל גְּדוּל (שִׁבְת דָּף עא. וְשֵׁם) בְּעֵי מַנְה ר' וְרַמְיָה מַר' וְיָרָא קֶצֶר וְטוֹחַן פְּחָצִי גְלוּגְרַת בַּשָּׁנָה שִׁבְת וְזִלוּן מְלֻאכָה וְחִזּוֹר וְקֶצֶר פְּחָצִי גְלוּגְרַת בְּזִלוּן שִׁבְת וְשָׁנָה מְלֻאכָה מֵהָא שְׁטִיגְטְרָפּוּ א"ל חֲלוּקִים הֵן לְחֻטְאוֹת וְלֹא מְצַטְרְפִי פִּירוּשׁ שָׂאֵם הִיָּה כָּכָל פֶּשַׁם בְּגְלוּגְרַת הִיָּה חֵיב שְׂתֵי חֲטֹאות אע"פ שְׁלֹא הִיָּתָה וְיָדִיעַת אִסּוּר בִּינְתוּם וי"ל דְּרַבָּא לְטַעְמָה דְּכִבְרָא לִיה הֵתָם דְּחִינּו חֵיב אֲלֵּא אַחַת אִי נִמְי הֵתָם חֲשִׁיב לִיה וְיָעִשֶׂה בִּינָן שְׁנוּדַע לוּ כָּל מַה שְׁהִיָּה סַפָּק בְּאוֹתָהּ עָשֶׂה: לְעוֹלָם אֵימָא לָהּ שְׁלֹא בְּסֻמוּךְ לְוִסְתָּהּ וְאַפְרִישָׁה. וְהָא הִדִּין דַּה"מ לְמִימַר בְּסֻמוּךְ לְוִסְתָּהּ וְאַפְרִישָׁה: וְהָא נִמְצָא קְתַנִּי. תַּמָּה דְּשִׁיבָא מַנְה הִיָּה מְצִי לְמַפְרָן מֵהָא דְקְתַנִּי סִיבָא נִמְצָא עַל שְׁלֹא טְמֵאִים מַסַּפֵּק וּפְטוּרִין מִן הַקִּרְבָּן וְאִמָּאִי פְטוּר בִּינָן דְאִמְרָה נְטִמָּאתִי: הַמְשַׁמֵּשׂ מֵת בַּעֲרִיּוֹת פְּטוּר. וְהָא דְתַנָּן בְּפִרְק ב' דְּנִדָּה (דָּף יד.) נִמְצָא עַל שְׁלֹה כְּשֶׁעוֹר וְסַתָּה חֵיבִין בְּקִרְבָּן וּמַפְרֵשׁ בְּגִמְרָא מִשָּׁל לְשֹׁמֵשׁ וְעַד זֶה נִכְנָס וְזֶה יוֹצֵא וְצִרִיךְ לְאוּקוּמָה דְּפִרֵּשׁ בְּקִשּׁוּי דָּאִי בְּפִרֵּשׁ מֵת אִין זֶה שְׁעוֹר וְסַתָּה: דָּאִי ס"ד חֵיב כּוּי. כָּל מַה שְׁמַזְקֵק רַבָּא מִן הַמַּשְׁנֶה וְכוּל דְּזַקֵּק מִן הַפְּסוּק דְּנִפְקָא לָן בְּשַׁמְעַת' חֲזַרְרָה לְמַשְׁמַשׁ עִם הַטְּהוּרָה וְאִמְרָה לוּ נְטִמָּאתִי מִדְּכַתִּיב וְאֵל אִשֶּׁה בְּנִדַת טְמֵאָתָה לֹא תִקְרַב דְּלֹא תַפְרוֹשׁ מְשַׁמַּע לְאִמָּא מְשַׁמֵּשׁ מֵת פְּטוּר דְּבִינָן שְׁהִזֵּהר שְׁלֹא לְפִרֵּשׁ יֵשׁ לוּ לְהַמְתִּין עַד שְׁיָמוּת הָאֲבֵר וְתַמָּה דְּבִפְרָק הָבָא עַל וְבִמְתּו (בְּמִוֹת נַה: וְשֵׁם) נִפְקָא לֵה לְרַבָּא מִשְׁכַּבַת זָרַע דְּכַתִּיב בְּחֻשַׁת אִישׁ דְּמַשְׁמַשׁ מֵת פְּטוּר: אִם כֹּן מְצִינוּ חֲרָפָה וְקֻצְרָה בְּנִדָּה. י"מ אִם כֹּן בְּדַרְבּ הֵוֹנָא דְאָמַר נוֹעֵץ צִפְרָנָיו וְקִשָּׁה דְתַקַּשִּׁי לִיה מְתַנִּי דְמַשְׁמַע שֵׁשׁ תַּקְנֶה בְּשָׁלֹא פִרֵּשׁ מִיד אֲלֵּא יֵשׁ לְפִרֵּשׁ דְּאִדְאָפִי פִּרִיךְ דְּשִׁבְלָמָא אִי מְשַׁמֵּשׁ מֵת פְּטוּר אִין שִׁנְר כֹּאֵן חֲרָפָה וְקֻצְרָה בִּינָן שְׁאִין אִסּוּר בְּעִילַת נָדָה בְּשִׁתִּיָּהן כְּמוֹ גָּבִי מִקְדָּשׁ שֵׁשׁ בְּשִׁתִּיָּהִם טְמֵאֵת מִקְדָּשׁ וְלִהְכִי לֹא תִנָּא חֲרָפָה וְקֻצְרָה בְּנִדָּה שְׁהַפְטוּר אִינוּ עַל וְזִי שְׁהִיא בְּעִילָה קֻצְרָה אֲלֵּא ע"י שְׁאִין כֹּאֵן בְּעִילָה כָּלָל אֲלֵּא לֹאֲפִי דְאָמַר חֵיב וּבְעִילָה הִיא כְּשֶׁפִּרֵּשׁ בְּאֲבֵר מֵת ה"ל לְמַתְנִי פִרֵּשׁ בְּחֲרָפָה דְּהִינוּ הֵנָּה מְרַבֶּה חֵיב וּבְקֻצְרָה שְׁמַקְצֵר הֵנָּה תַּשְׁמִישׁ דְּהִינוּ הֵנָּה מוֹעֲטַת פְּטוּר דְּלֹא נְטַעִי לְמִימַר מְשַׁמֵּשׁ מֵת בַּעֲרִיּוֹת פְּטוּר מִדְּשִׁבְרִינָן לְהֵאִי לְשִׁנָּא דְתַנָּן גָּבִי מִקְדָּשׁ וּמַשְׁנִי דְלִהְכִי בְּבִקְוִין מִשּׁוּם דְּלֹא מְתַנִּי שְׁפִיר בִּינָן דְּחֲרָפָה דְּהֵתָם קֻצְרָה דְּהָבָא וְכִי תֵימָא דְלַתְנִי אִיפְכָא בְּקֻצְרָה חֵיב בְּחֲרָפָה פְטוּר בִּינָן דְּלֹא מְצִי לְמַתְנִי כִּי הֵתָם בְּבִקְוִין לְהֵאִיא לְשִׁנָּא לְגִמְרִי וְעוֹד שָׂאֵם כֹּן לֹא הִיָּה שׁוֹנֶה טַעַם הַפְטוּר וְהַחֵיִיב דְּאִדְרָבָה חֲרָפָה מְשַׁמַּע טַפִּי חֵיִיב וְקֻצְרָה פְטוּר:

דְּקְתַנִּי פִרֵּשׁ מִיד דְּמַשְׁמַע הָא פִּרֵּשׁ בְּאֲבֵר מֵת פְּטוּר שְׁמַעִינָן מִנְה שְׁהַמְשַׁמֵּשׁ בַּעֲרִיּוֹת בְּאֲבֵר מֵת פְּטוּר: דָּאִי סָלָקָא דַּעְתָּךְ בְּעִלְמָא חֵיב הִכָּא מֵאִי טַעְמָא פְּטוּר: מִשּׁוּם דְּאָנוּס הוּא דְאִין לוּ עוֹד מַה לְעֲשׂוֹת: כִּי פִרֵּשׁ מִיד נִמְי לְפִטוּר הֵאִיל וְאִין חֲלוּק פְּטוּר לְאֲבֵר מֵת וּמַשְׁמַשׁ בְּקִשּׁוּי: מְצִינוּ חֲרָפָה וְקֻצְרָה חֲלוּקִין בִּין קֻצְרָה וְחֲרָפָה שָׂאֵם הַפְּרִיךְ וְסַתָּה פְטוּר וְאִם פִּרֵּשׁ בְּקֻצְרָה כְּלוּמַר מִיד לְאִיָּי חֵיב:

עין משפט נר מצוה

א מו"י פה' מהל' שגגות הל' ז:

ב מו"י פה' מהל' שגגות הל' ו:

ג מו"י פה' מהל' שגגות הל' ז:

ד מו"י פה' מהל' שגגות הל' ו:

ה מו"י פה' מהל' שגגות הל' ו:
ו טושי"ע יו"ד סי' קפה סעי' ד:

ז מו"י פד' מהל' איסורי ביאה
הל' יא, סמג לאוין קיא, סמג
עשין רמג:

ח טור אה"ע סי' כ:

ט מו"י פא' מהל' איסורי ביאה
הל' יא, סמג לאוין כ:

יח:

	עין משפט גור מצורה
---------------------------------------	-----------------------------------

א טושי"ע יו"ד סי' קפד סעי' ב:

ב מו"י פד' מהל' איסורי ביאה הל' יב, סמג לאוין קינא:

ג מו"י פ"א מהל' שגוות הל' ב:

ד מו"י פב' מהל' שגוות הל' ג:

ה מו"י פח' מהל' שגוות הל' ה:

אֶלְמָא שְׁלֵא בְּסֻמוּךְ לִוְסְתָה עֲקוּרִין. פֿרשׂ

מת חייב פי פֿרשׂ בַּאָבֵר מת נמי חייב מִשְׁמַע מִתּוֹךְ פֿרוּשׁו דְּחֵיב שְׁפִיס אִשִּׁי' פי פֿרשׂ בַּאָבֵר מת וְלֹאִי אַע"נ דְּחֵיב אֲכֻנִיסָה מְחֵיב נְמִי אִפֿרִישָׁה וְכֵן פֿרשׂ בְּסֻמוּךְ גָּבִי פי אֶתְמַר דְּאִבְי בְּעֶלְמָא אֶתְמַר דְּפֿרשׂ מִלְּתָא בִּאִשִּׁי נִפְשָׁה הִיא וְהִי אֶתְמַר הַמְשַׁמֵּשׂ עִם הַטְּוִיכָה בְּסֻמוּךְ לִוְסְתָה וְשֹׁגֵג בְּיֻכְלוּנִי לִבְעַל וְאִמְרָה לוֹ נְטֻמְאִתִּי חֵיב ב' וְאִין חִלוּק בֵּין פֿרשׂ בַּהֲשִׁי לְפֿרשׂ מת וְנִרְאָה שְׁכֵן זְעִטוּ דְּבִין דְּבֵא עֲלִיהַ סֻמוּךְ לִוְסְתָה מִתְחַלָּה שֹׁגֵג בְּשִׁמְטָהָן אֲכֻנִיסָה וְאִפֿרִישָׁה וְכַשְׂאִמְרָה לוֹ נְטֻמְאִתִּי הִי וְזִישָׁה בֵּין שְׁגָגַת בְּנִיסָה לְשְׁגָגַת פֿרישָׁה שְׁשַׁעַת פֿרישָׁה חֲסִידָה שְׁגָגָה אַע"פ שְׂוִידַע בְּשַׁעַת פֿרישָׁה שְׁהִיא עֲכָשׁוּ בֻּעַל נָדָה בִּין שַׁע"י בְּנִיסָה בָּאָה לוֹ וְקִשְׁיֵא דְּהָא מִשְׁמַע לְעִיל דְּלֵא מִשְׁפַּחַת חֵיב ב' אֵלֶּא בְּתַלְמוּד חֲכָם לֹזוּ וְלֹא לֹזוּ וְלֹאִי פֿרוּשׁ מִשְׁפַּחַת לֶה בְּתַלְמוּד חֲכָם לִשְׁנִיעוֹן וּבְגוֹן שְׁפֿרשׂ מת וי"ל דְּהָא דְּאוּחֶס בְּתַלְמוּד חֲכָם לֹזוּ וְלֹא לֹזוּ מִשּׁוּם דְּסִבֵּר מִשְׁמַשׁ מת פֿטוּר וְלֹא מְחֵיב שְׁפִיס אֵלֶּא בְּפֿרשׂ מִיד וּמָה שְׁהִבִּיר בָּאן בְּאוּנוּקְרָם וּבְתַלְמוּד חֲכָם לֹזוּ וְלֹא לֹזוּ בְּדִאוּקְמָנָא מִשּׁוּם פֿרשׂ בַּהֲשִׁי פֿרשׂ כּוּן אָבֵל קִשְׁיֵא דְּבַמִּסְכַּת שְׂבַת שְׁלֵאִי פֿרַח הַזִּזְרַק (שְׂבַת דָּף קכ.) גָּבִי הִיא דְּמָנָן זֶה הַבָּל כַּל חֲיָבִי חֲטָאוֹת אִיעֵן חֲיָבִין עַד שְׁתַּחֲא תַחְלָתָן וְכוּפֵן שְׁגָגָה מוּכַח דֹּאס זָרַח אָבֵן וְנוֹכַר לֹאֲחַר שְׁנִיעָא מִילוּ פֿטוּר וְאִף עַל גַּב שְׁמַתְחַלָּה וְצֹאֵה מִילוּ בְּשׁוּגָג וְלֹא הִיא וְכוּל לְהַחֲזִירָה עוֹד וְנִרְאָה לְפֿרשׂ דְּזַמַּן מִדְּקָרִי לִיָּה אִבְי אָנוּס מַכְלֵל דְּבַשְׁלֵא סֻמוּךְ לִוְסְתָה עֲקוּרִין דְּאִי בְּסֻמוּךְ לִוְסְתָה לֹא שְׁיַן לְמַסְרִיהָ אָנוּס בִּין שְׁפִשַׁע בְּשַׁעַת בְּנִיסָה וְלֹא מִיפְטוּר אֵלֶּא מִשּׁוּם דְּהִנְיֹא חֲזָא שְׁגָגָה שְׁהַכַּל בָּא עַל זִי שְׁגָגָה רִאשׁוֹנָה וְאִס תֵּאֲמַר מִי דְּחָקוּ לְאִבְי לֹאוּקוּמָה מִתְנַי' שְׁלֵא בְּשַׁעַת וָסָתָה וְלִפְטוּר לְגַמְרִי הִיבֵא דְּפֿרשׂ מת לוקמָה בְּסֻמוּךְ לִוְסְתָה וְלוֹיִי פֿטוּר דְּמִתְנַי אִפֿרִישָׁה וְיֵשׁ לוֹמַר דְּלִשְׁנָא דְּמַתְנִיתוּ מִשְׁמַע לִיָּה דְּפֿטוּר לְגַמְרִי בְּשְׁלֵא פֿרשׂ מִיד: אִמַּר חֲרָא וְתַהִי נִדְתָּה עֲלִיו. מַעֲלִיו דְּרִישׁ אָבֵל מוֹתַהִי לֹא דְרִישׁ דְּהָא אֲצַטְרִיךְ לְבַדְדָּרשׁ בְּהַחֲלוֹן (וְבַמּוֹת דָּף מט:): דְּאִשִּׁי' בְּשַׁעַת נִדְתָּה קוּשְׁיֵן וַיַּפְסִין פֿה: לֹא תַעֲשֶׂה מַנ"ל. דְּלֵא מְחֵיב חֲטָאוֹת אַח"כ יֵשׁ בָּהּ לֹאֹ מַזִּי דְּהִנֵּה אִפְסַח וּמִלְּהָ:

ידיעות הטומאה פרק שני שבועות

וְאִנּוּן בְּמִקְדָּשׁ תֵּנּוּ! אֵלֶּא מִשּׁוּם דְּלֵא דְּמִי; אַרוּכָה דְּהֶכָּא –

קִצְרָה דְּהֶתָם, וְאַרוּכָה דְּהֶתָם – קִצְרָה דְּהֶכָּא. מִתְקִיר לֶה רַב הוּנָא בְּרִיה דְּרַב נָתָן: מִי אָמַר אִבְיִ אָנוּס הוּא – אֵלְמָא בְּשָׁלֵא סֻמוּךְ לִוְסְתָה קוֹאמְרִין?! וְהָא אִבְיִ דְּאָמַר חֲיִיב שְׁתִּיָּם – אֵלְמָא בְּסֻמוּךְ לִוְסְתָה עֲסָקִין? **פי אִיתְמַר דְּאִבְי – בְּעֶלְמָא אִיתְמַר. בְּעָא מִיַּיָּה רַבִּי יוֹנָתָן בֶּן יוֹסִי בֶן לְקוֹנִיָּא מַרְבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹסִי בֶן לְקוֹנִיָּא: אִזְהָרָה לְבוּעַל נָדָה, מַכִּין מִן הַתּוֹרָה? שְׁקַל קָלָא פֶתַק בִּיה: אִזְהָרָה לְבוּעַל נָדָה?!** **"וְאֵל אִשָּׁה בְּנִדַת טְמֵאָתָה לֹא תִקְרַב!"** אֵלֶּא אִזְהָרָה לְמִשְׁמַשׁ עִם הַטְּוִיכָה וְאִמְרָה לוֹ **"נְטֻמְאִתִּי"**, דְּלֵא נִיפְרוּשׁ מִיד – מַנְלָן? אָמַר חֲזַקְיָה, אָמַר קָרָא: **"וְתַהִי נִדְתָּה עֲלִיו"** – אִפֿילוּ בְּשַׁעַת נִדְתָּה תַּהֲא עֲלִיו. אֲשַׁכַּחַן עֲשֵׂה, לֹא תַעֲשֶׂה מַנְלָן? אָמַר רַב פֿפָּא, אָמַר קָרָא: **"לֹא תִקְרַב"**; **"לֹא תִקְרַב"** נְמִי לֹא תִפְרוּשׁ הוּא, דְּכַתִּיב: **"הָאֱמָרִים קָרַב אֵלֶיהָ אֶל תִּגַּשׁ בִּי כִי קִדַּשְׁתִּיה"**.

א"תְּנוּ רַבָּנן: "וְהִזְרַתָּם אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִטְּמֵאָתָם" – אָמַר רַבִּי יֵאשִׁיָּה: מִיכּוּן אִזְהָרָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל שְׂיַפְרָשוּ מִבְּשׁוּתִיהֶן סֻמוּךְ לִוְסְתָן. וְכַמָּה? אָמַר רַבָּה: עוֹנָה. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי: כַּל שְׂאִינוּ פוֹרֵשׁ מֵאֲשֵׁתוֹ סֻמוּךְ לִוְסְתָה, אִפֿילוּ הוֹיִין לוֹ בָּנִים כַּכִּי אַהֲרֹן – מִתִּים; דְּכַתִּיב: **"וְהִזְרַתָּם אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִטְּמֵאָתָם וְהִדּוּהָ בְּנִדְתָּה", וּסְמִיָּה לִיָּה: **"אַחֲרֵי מוֹת"**. אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַר אֲבָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל הַפּוֹרֵשׁ מֵאֲשֵׁתוֹ סֻמוּךְ לִוְסְתָה – הוֹיִין לוֹ בָּנִים זָכָרִים, דְּכַתִּיב: **"לְהַבְדִּיל בֵּין הַטְּמֵא וּבֵין הַטָּהוֹר"**, וּסְמִיָּה לִיָּה: **"אִשָּׁה כִּי תִזְרִיעַ וְיָלְדָה זָכָר"**. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוי אָמַר: הוֹיִין לוֹ בָּנִים רְאוּיִין לְהוֹרָאָה, דְּכַתִּיב: **"לְהַבְדִּיל... וְלַהוֹרוֹת"**. ^(א)אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַר אֲבָא, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל הַמַּבְדִּיל עַל חֲזִין בְּמוֹצְאֵי שְׂבָתוֹת – הוֹיִין לוֹ בָּנִים זָכָרִים; דְּכַתִּיב: **"לְהַבְדִּיל בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין הַחֹל"**, וְכַתִּיב הֶתָם: **"לְהַבְדִּיל בֵּין הַטְּמֵא וּבֵין הַטָּהוֹר"**, וּסְמִיָּה לִיָּה: **"אִשָּׁה כִּי תִזְרִיעַ"**. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוי אָמַר: בָּנִים רְאוּין לְהוֹרָאָה, דְּכַתִּיב: **"לְהַבְדִּיל... וְלַהוֹרוֹת"**. ^(ב)אָמַר רַבִּי בְּנִימִין בַּר יִפְתָּ, אָמַר רַבִּי אֶלְעֶזֶר: כָּל הַמִּקְדָּשׁ אֶת עֲצָמוֹ בְּשַׁעַת תַּשְׁמִישׁ – הוֹיִין לוֹ בָּנִים זָכָרִים; שְׁנַאָמַר: **"וְהִתְקַדְּשְׁתָּם וְהִיִּיתָם קְדָשִׁים"**, וּסְמִיָּה לִיָּה: **"אִשָּׁה כִּי תִזְרִיעַ"**. ^(ג)רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר אוֹמַר: **"הַשָּׂרָץ וְנֻעָלָם מִמֶּנּוּ"** כּוּי. מֵאִי בִינְיָיָהוּ? אָמַר חֲזַקְיָה: שָׂרָץ וּנְבִלָה אִיבֵא בִינְיָיָהוּ – רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר סָבַר: בְּעִינֵן עַד דִּידַע אִי בְּשָׂרָץ אִיטְמִי אִי בְּנִבְלָה אִיטְמִי; וְרַבִּי עֲקִיבָא סָבַר: לֹא בְּעִינֵן עַד דִּידַע, דְּכִין דִּידַע (דְּאִיטְמָא) [דְּאִיטְמִי] בְּעוּלָם, לֹא צָרִיךְ אִי בְּשָׂרָץ אִיטְמִי אִי בְּנִבְלָה אִיטְמִי. וְכֵן אָמַר עוּלָא: שָׂרָץ וּנְבִלָה אִיבֵא בִינְיָיָהוּ. דְּעוּלָא רְמִי דְּרַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר אֲדַרְבֵּי אֶלְיֶעֶזֶר, וּמִשְׁשִׁי – מִי אָמַר רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר בְּעִינֵן עַד דִּידַע אִי בְּשָׂרָץ אִיטְמִי אִי בְּנִבְלָה אִיטְמִי? ^(ד)וְרַמְיָנָה, אָמַר רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר: מָה נִפְשָׁה? חֲלָב אָכַל – חֲיִיב; נוֹתֵר אָכַל – חֲיִיב; שְׂבַת חִילָל – חֲיִיב; יוֹם הַכַּפּוּרִים חִילָל – חֲיִיב; אֲשֵׁתוֹ נָדָה בְּעַל – חֲיִיב; אַחוּתוֹ בְּעַל – חֲיִיב!**

"אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, הָרִי הוּא אוֹמַר: "אוּ הוֹדַע אֵלֶיו חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חֲטָא בָּהּ" – עַד שְׂוִידַע לָהּ בְּמָה חֲטָא. וּמִשְׁשִׁי: הֶתָם, "אֲשֶׁר חֲטָא וְהִבִּיא" אָמַר רַחֲמָנָא – חֲטָא כָּל שְׁהוּא. הַכָּא, מִכְּדִי כְּתִיב "בְּכָל דְּבַר טְמֵא"; "אוּ בְּנִבְלַת שָׂרָץ טְמֵא" לְמָה לִּי? שְׁמַע מִיַּיָּה: בְּעִינֵן עַד דִּידַע אִי בְּשָׂרָץ אִיטְמִי אִי בְּנִבְלָה אִיטְמִי. וְרַבִּי עֲקִיבָא – אִיִּידִי

דְּבָעִי

וְאִנּוּן בְּמִקְדָּשׁ תֵּנּוּ וְהִנֵּה לִיָּה לְמַתְנִי נְמִי בְּנָדָה בְּהָדָה: וּמִשְׁשִׁי מִשּׁוּם דְּלֵא דְּמִי דְּהָא חֲרָכָה

דְּהֶכָּא פֿטוּר פֿקִצְרָה דְּהֶתָם וּקִצְרָה דְּהֶכָּא חֵיב פֿאַרְכָּה דְּהֶתָם: אֵלְמָא בְּשְׁלֵא סֻמוּךְ לִוְסְתָה קָאִי מִתְנַי' דְּאִי בְּסֻמוּךְ לִוְסְתָה וְשֹׁגֵג בְּיֻכְלוּנִי לִבְעַל הִנֵּה לִיָּה שֹׁגֵג בֵּין אֲכֻנִיסָה בֵּין אִפֿרִישָׁה דְּהִנֵּה לִיָּה לֹאסְפוּי אַדְעָתָה שְׁמֹא תֵאֲמַר נְטֻמְאִתִּי וְאִי מִשְׁמַשׁ בַּאָבֵר מת בְּעִרְוִית חֵיב פי פֿרישׂ בַּאָבֵר מת נמי נחֵיב שְׁאִין בָּאן אָנוּס: וְהֵאֲמַר אִבְי לְעִיל אִמְתַּנַּי' חֵיב שְׁפִיס וְלֹא מַצִּינוּ לֹאוּקמָה אֵלֶּא בְּסֻמוּךְ לִוְסְתָה וּבְתַלְמוּד חֲכָם לֹזוּ וְאִין תַּלְמוּד חֲכָם לֹזוּ בְּדִאוּקְמָנָא לְעִיל: פי אֶתְמַר דְּאִבְי דְּחֵיב שְׁפִיס בְּעֶלְמָא אֶתְמַר וְלֹאֹ אִמְתַּנַּי' דְּאִינוּ מִתְנַי' דְּבִין דְּמַפְלָג בֵּין פֿרשׂ בַּאָבֵר מת לְפֿרשׂ בַּהֲשִׁי בְּשְׁלֵא סֻמוּךְ לִוְסְתָה עֲקוּרִין וְהַלְבָּךְ פֿרשׂ בַּאָבֵר מת פֿטוּר דֹּאנוּס הוּא פֿרשׂ בַּהֲשִׁי חֵיב שְׁהִיָּה לוֹ לְפֿרשׂ בְּהִנָּה מוּעֲטָת וְהֵאֲמַר אִבְי לְעִיל חֵיב שְׁפִיס בְּעֶלְמָא אֶתְמַר מִלְּתָא בִּאִשִּׁי נִפְשָׁה וְהִי אֶתְמַר הַמְשַׁמֵּשׁ עִם הַטְּוִיכָה בְּסֻמוּךְ לִוְסְתָה וְשֹׁגֵג בְּיֻכְלוּנִי לִבְעַל וְאִמְרָה לוֹ נְטֻמְאִתִּי חֵיב שְׁפִיס וְאִין חִלוּק בֵּין פֿרשׂ בַּהֲשִׁי לְפֿרשׂ מת דְּמִשְׁמַשׁ מת בְּעִרְוִית נְמִי חֵיב זֶה בְּתַחֲלוֹתוֹ נְמִי שׁוּגֵג בְּשִׁמְטָהָן וּבְתַלְמוּד חֲכָם לֹזוּ וְלֹא לֹזוּ בְּדִאוּקְמָנָא דְּלֵא הוּי שְׁנִי זִמְתִּי חֲלָב דְּהַעֲלָס אֲחִיר: שְׁקַל תַּלָּא פַּסַּת רַגְבִּיס: פֶּתַח בַּה זָרַח כּוּי: קָרַב אֵלֶיךָ עֲמוּד בְּעֶצְמָךְ לִיַּצִּי הַדּוֹר הִיֹּי אוֹמְרִים לְנִבְיֹא עֲמוּד בְּעֶצְמָךְ אַל תַּנַּע פי שְׁלֵא לְטִמְאֲךָ שְׂאֵתָה קְדוּשׁ וְאִני טִמֵּא קַדְשִׁיךָ טִמְאִיתִךָ כְּמוֹ (חֲזִי ב') הֵן יֵשֵׁא אִישׁ בְּשַׁר קִשָּׁש וְכִמוֹ (דְּבָרִים כב') כּוּן תִּקְדָּשׁ: וְיִזְכָּרְתָּם וְהַפֿרִשְׁתָּם כְּמוֹ וַיַּזְכֵּרוּ: אִזְהָרָה לְיִשְׂרָאֵל וְכוּי' דְּסֻמוּךְ לֶה וְהִזְהִיָּה בְּנִדְתָּה בְּהֵאֵא עֲנִינָא: עוֹנָה בְּמַסְכַּת נָדָה מִפֿרשׂ אוּ יוֹס אוּ לִילָה אִס וָסָתָה בְּיוֹס וְפֿרשׂ כַּל הַיּוֹס וְאִס וָסָתָה בְּלִילָה וְפֿרשׂ כַּל הַלִּילָה וְהִי מִפֿרשׂ לֶה בְּמַסְכַּת נָדָה בְּפֿרַח הַאֲשָׁה (דָּף סג:): וְלַהֲבָדִיל כּוּי' הַמַּבְדִּיל בֵּין טִמְאָה לְטָהוֹרָה פֿלַךְ אֲשֶׁתוֹ זָכָר: לַהֲבָדִיל וְלַהוֹרוֹת בְּעִנְיָנָא דְּשִׁתְּנִי וַיֵּן כְּתִיב וְלַהֲבָדִיל בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין הַחֹל בֵּין הַטְּמֵא וְכוּי' וְלַהוֹרֵת אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: הַמַּקְדָּשׁ עֲצָמוֹ בְּתַשְׁמִישׁ דְּרָךְ צִנְיַעִית: שְׂרָץ וּנְבִלָה טִמֵּא שְׂרָץ וְטִמֵּא נְבִלָה צִנְיַעִיָּה שְׂבַתְחַלָּה יָדַע שְׁנֵגַע בְּשָׂרָן אוּ בְּנִבְלָה אָבֵל לֹא יָדַע בְּאִחָה מִזֶּהן שֹׁגֵג וְאוֹתָהּ טִמְאָה נְעִלְמָה בְּשִׂאָכַל קִדָּשׁ: מָה נִפְשָׁךְ מַשְׁנֶה הִיא בְּכִרְיַתוֹת חֲלָב וְנוֹתֵר לְפִנֵּי אָבֵל אֲחִד מִזֶּהן בְּשׁוּגָג וְאִינוּ יוֹדַע אִחָה מִזֶּהן וְשַׂבַּת וַיּוּה"כ עֲשֵׂה מִלֵּאכָה בַּאֲחִד מִזֶּהן וְאִינוּ יוֹדַע בְּאִחָה מִזֶּהן אֲשֶׁתוֹ נָדָה וְאִחוּתוֹ עֲמוּ בְּבִית שֹׁגֵג בְּאֶחַת מִזֶּהן וְאִינוּ יוֹדַע בְּאִחוּ מִזֶּהן ר"א קְמֵיב חֲטָאוֹת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר אָמַר רַבִּי חֲלִיעֶזֶר מָה נִפְשָׁךְ כּוּי': אֲשֶׁר חֲטָא וְהִבִּיא אָמַר רַחֲמָנָא אוּ הוֹדַע אֵלֶיו חֲטָאוֹתוֹ אֲשֶׁר חֲטָא בָּהּ וְהִבִּיא וְהִיא בָּהּ דְּקִדְקָדָשׁ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מַפִּיק לִיָּה ר"א לְקָמָן בְּשַׁמְעִינוּ לְקִרְשָׁא אֲחִרְיָנָא:

א ספרא שמיני פרשה א ט

ב אוצר מדרשים ברייתא דמס

נדה

ג נדה כח:

ד כריתות יט; הוריות ה.

תוס' ד"ה לא וכו' דלא מחייב חטאת. ע"י ב"ק דף קה ע"ב תוס' ד"ה מאי וזבחים דף קה ע"א תוס' ד"ה אזהרה:

[ויקרא יח, יט]

[ויקרא טז, כד]

[ישעיהו סה, ה]

[ויקרא טז, לא]

[ויקרא טז:א-יח, ל]

[ויקרא טז, א]

[ויקרא טז, לא-לג]

[ויקרא יב, ב]

[ויקרא י, י]

[ויקרא יח, מז]

[ויקרא יח, מד]

[ויקרא ה, ב]

[ויקרא ד, כג]

מסורת הש"ס
א בבא מציעא קז. ב תוספתא נדרים; נדרים יב.
תורה אור השלם

ושמע אביה את־נדרה ואסרה אֶשֶׁר אִסְרָה על־נפשה והחריש לה אַבִּיהָ וקָמוּ כָל־נְדָרֶיהָ וְכָל־אִשָּׁר אֲשֶׁר־אִסְרָה על־נפשה יָקוּם (במדבר ל, ה)

ואם־היו תהיה לאיש ונדריה עליה או מבטא שפתיה אֶשֶׁר אִסְרָה על־נפשה [במדבר ל, ז] או נפש כי תשבע לבטא בשפתיים להרע או להיטיב לכל אֶשֶׁר יבטא האדם בשבעה ונעלם מסנו והוא־נדע ואָשֶׁם לַאֲסֹת מֵאֵלָה [ויקרא ה, ד]

כל־נדר וכל־שבועת אִשֶּׁר לַעֲנוֹת נָפֶשׁ אִישָׁה וקִיּוּמוֹ ואִישָׁה וְפָרְנוּ [במדבר ל, יד]

ואם־בית אישה נדרה או־אִסְרָה אִשֶּׁר על־נפשה בשבעה [במדבר ל, יא]

מִסְרָבִין מִפְּצִירִין: מִתְּנִי' בְּשֹׁחִין מִסְרָבִין בּוּ הִלָּכָךְ שְׁאוּכֵל דְּקָא אֲכִילָנָה הוּא: שְׂאִי אוּכֵל לָךְ פְּשִׁיטָא. לֹא פָרִיךְ פְּשִׁיטָא אֲלֹא מְשֹׁם דְּהִינוּ שְׁלֹא אוּכֵל לָךְ דְּקִתְנִי דִּהָא אֲשִׁי חָמֵר תְּנִי בְּפָרִיתָא שְׂבוּעָה שְׂאִי אוּכֵל לָךְ: דְּאִתְקַל נִכְשֵׁל וְלֹא נִתְפַּנּוּ לומר שְׂאִי: אִסֵּר שְׂבוּעָה מִפְּרַשׁ לְחִמֵּיה: אִסּוּר אִסֵּר אִסְרִיתוּ שֶׁל אִסֵּר מִה הוּא: אִם אִתָּה אוֹמֵר כּוֹי מֵאִי הָאִמְרַת וְהָא אִמְרַת אִסֵּר לָשׁוֹן שְׂבוּעָה הוּא וְהֵדֵר תְּנִי אִם אִתָּה אוֹמֵר: ה"ק מִבְּטָא שְׂבוּעָה הָאוֹמֵר מִבְּטָא כִּפּוּר זֶה עָלֵי בְּאוֹמֵר שְׂבוּעָה שְׁלֹא אֲכִלְנוּ וְאִם אֲכִלְנוּ ה"ז בְּעוּלָה וְיוֹרֵד: אִסֵּר מִתְּפִיס בְּשְׂבוּעָה אִסֵּר עָלֵי כִּפּוּר זֶה הָרִי הוּא כְּמִי שֶׁנִּשְׁפַּע עַל הַכִּפּוּר וְחִזּוּר וְחָמֵר עַל כִּפּוּר אֲחֵר ה"ז בְּזֵה שְׁהִתְפִּיס אֶת הַשְּׂנִי בְּרֹאשׁוֹן: אִסּוּר אִסֵּר וּמִהוּ אִסּוּרוֹ שֶׁל אִסֵּר זֶה: אִם אִתָּה אוֹמֵר כּוֹי אִם תִּמְצִי לומר שֶׁהִמְתְּפִיס בְּשְׂבוּעָה בְּמוֹצִיא שְׂבוּעָה מִפּוֹי דְּמִי וְאִם אֲכִלְנוּ חֵיב קִרְבָּן אִף זֶה הָאוֹמֵר אִסֵּר כִּפּוּר זֶה עָלֵי חֵיב קִרְבָּן אִם אֲכִלְנוּ שֶׁהָאִסֵּר לָשׁוֹן הִתְפַּסַּת שְׂבוּעָה הוּא: וְאִם לֹא שֶׁהִמְתְּפִיס בְּשְׂבוּעָה חִינּוּ כִּנְשָׁפַע לַעֲגוּן קִרְבָּן וּמִלְּקוּיַת אִף הָאִסֵּר אִין בּוּ לֹא קִרְבָּן וְלֹא מִלְּקוּיַת: אוֹ אִסְרָה אִסֵּר בְּשְׂבוּעָה מִשְׁמַע שְׁאִסְרִיתוּ וּתְפַסְתּוּ בְּדָבָר שֶׁנִּשְׁפָּעָה עָלָיו כִּפּוּר: אוֹ מִבְּטָא שְׁפָתֶיהָ אֲשֶׁר אִסְרָה וְגוֹ' וְלֹא כְּתִיב בְּשְׂבוּעָה בְּמָה אִסְרָה אֶת נִכְשָׁה בְּלָשׁוֹן מִבְּטָא: רָבָא חָמֵר לֹא אִסְתְּפִיק לִיּוֹה לַתַּנָּא לְמִימֵר בְּהָא אִם אִתָּה אוֹמֵר דְּפִשְׁטָא לִיּוֹה דְּמִתְּפִיס בְּשְׂבוּעָה לֹא בְּמוֹצִיא שְׂבוּעָה מִפּוֹי הוּא: וְהָכִי הָאִמֵּר מִבְּטָא שְׂבוּעָה אִסֵּר חָמֵר מִפּוֹי הוּא: אִסֵּר אִסֵּר אִסֵּר חָמֵר זֶה הָטוּלוֹ הַכְּתוּב כּוֹי הִינוּ פְּרוּשׁ דְּאִסּוּר אִסֵּר אִם אִתָּה אוֹמֵר וְהָכִי הָאִמֵּר אִסּוּר שֶׁל אִסֵּר שְׁאִמְרַתִי לָךְ שֶׁהוּא שְׂבוּעָה לֹא כָּל הַלְשׁוֹנוֹת שְׁנוֹת בּוּ שְׁהָרִי הָטוּלוֹ הַכְּתוּב בֵּין נִדָּר לִשְׂבוּעָה אִם אִמְרִיתוּ בְּלָשׁוֹן שְׂבוּעָה כְּגוֹן אִסֵּר שְׁלֹא אוּכֵל כִּפּוּר זֶה כּוֹן לָשׁוֹן הַנִּשְׁפָּעִין אוֹמְרִים שְׁלֹא אוּכֵל אִף הָאִסֵּר שְׁאוּצִיאוּ בְּלָשׁוֹן זֶה שְׂבוּעָה הוּא וְחֵיב קִרְבָּן וְאִם לֹא אֲלֵא הוּצִיאוּ בְּלָשׁוֹן נִדָּר שְׁאִמֵּר אִסֵּר כִּפּוּר זֶה עָלֵי שֶׁהוּא לָשׁוֹן הַעוֹדְרִים חוֹנֵם זֶה עָלֵי אִף זֶה נִדָּר וּפְטוּר מִקִּרְבָּן: כּוּיִם שְׁמַת בּוּ אֲבִיו בְּאֶשֶׁר אִסְרִיתִי עָלֵי בְּשָׂר כּוּיִם שְׁמַת בּוּ אֲבִי לַעֲלוֹם: וְהוּא שְׁנִדּוּר וְכֹא מֵאוֹתוֹ הָיִים שְׁלֹא יֵאָכֵל בְּשָׂר כּוּיִם שְׁמַת בּוּ אֲבִיו לַעֲלוֹם וְכּוֹן יוֹם שְׁנִהְרָג בּוּ גְדֻלָּהּ וְהַסְלָקָא דַּעֲתָא הָשְׁתָּא דְּהִינוּ מִתְּפִיס בְּנִדָּר וְתִתְנִי אִין־אִסֵּר הָאִמֵּר בְּתוֹרָה שֶׁהוּא בָּלָא וְחַל דְּבָרֵי הָאוֹמֵר הָרִי עָלֵי כּוֹי אֲלֵמָא הִמְתְּפִיס בְּנִדָּר הָרִי הוּא בָּלָא וְחַל בְּנִדָּר עֲצֻמוֹ וּמִמְתְּפִיס בְּנִדָּר נִדָּר מִתְּפִיס בְּשְׂבוּעָה:

מִסְרָבִין בּוּ לְאַכּוּל. מִתְּנִיתִין – בְּשֹׁאִין מִסְרָבִין בּוּ לְאַכּוּל; בְּרִייתָא – בְּמִסְרָבִין בּוּ לְאַכּוּל, וְקֹאמֵר "לֹא אֲכִילָנָא" וְ"לֹא אֲכִילָנָא", דְּכִי קָא מִשְׁתַּבֵּעַ הָכִי קֹאמֵר: "שְׂבוּעָה שְׁלֹא אוּכֵל".^(א) רַב אָשִׁי אָמַר: תְּנִי "שְׂבוּעָה שְׂאִי אוּכֵל לָךְ". אִי הָכִי, מֵאִי לְמִימְרָא? מַהוּ דְּתִימָא: לִישְׁנִיה (דאיתקילא) [איתקילא] לִיּוֹה, קָא מִשְׁמַע לָךְ. תְּנוּ רַבְּנַן: "מִבְּטָא" – שְׂבוּעָה. "אִסֵּר" – שְׂבוּעָה. אִיסּוּר אִיסֵּר: אִם אִתָּה אוֹמֵר "אִסֵּר" – שְׂבוּעָה, חֵייב; וְאִם לָאו, פְּטוּר. "אִם אִתָּה אוֹמֵר אִיסֵּר שְׂבוּעָה"?! וְהָא אִמְרַת: אִיסֵּר – שְׂבוּעָה הוּא! אָמַר אַבְי: הָכִי קֹאמֵר, "מִבְּטָא" – שְׂבוּעָה. "אִיסֵּר" – מִיתְּפִיס בְּשְׂבוּעָה. אִיסּוּר אִיסֵּר – אִם אִתָּה אוֹמֵר: מִיתְּפִיס בְּשְׂבוּעָה כְּמוֹצִיא שְׂבוּעָה מִפּוֹי דְּמִי, חֵייב; וְאִם לָאו, פְּטוּר. מִמֵּאִי דְּמִבְּטָא שְׂבוּעָה – דְּכְתִיב: "אוֹ נֶפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע לִבְטֹא בְשִׁפְתָּיִם"; אִיסֵּר נָמִי – דְּכְתִיב: "כָּל נִדָּר וְכָל שְׁבַעַת אִסֵּר"; אֲלֵא מִמֵּאִי דְּאִיסֵּר מִיתְּפִס בְּשְׂבוּעָה הוּא? דְּכְתִיב: "אוֹ אִסְרָה אִסֵּר עַל נִפְשָׁה בְּשִׁבְעָה". מִבְּטָא נָמִי – דְּכְתִיב: "לְכָל אֲשֶׁר יִבְטֹא הָאָדָם בְּשִׁבְעָה"! אֲלֵא אָמַר אַבְי: מִבְּטָא שְׂבוּעָה מִהָכָא: "וְאִם הָיוּ תִהְיֶה לְאִישׁ וּנְדָרֶיהָ עָלֶיהָ, אוֹ מִבְּטָא שְׁפָתֶיהָ אֲשֶׁר אִסְרָה עַל נִפְשָׁה" – וְאִילוּ שְׂבוּעָה לֹא קֹאמֵר; בְּמֵאִי אִסְרָה עֲצָמָה? בְּמִבְּטָא. בְּרָבָא אָמַר: לְעוֹלָם אִימָא לָךְ, מִיתְּפִיס בְּשְׂבוּעָה לָאו כְּמוֹצִיא שְׂבוּעָה מִפּוֹי דְּמִי; וְהָכִי קֹאמֵר: "מִבְּטָא" – שְׂבוּעָה. "אִיסֵּר" – נָמִי שְׂבוּעָה. אִסְרִיהָ דְּאִיסֵּר – הָטִילוּ הַכְּתוּב בֵּין נִדָּר לְשְׂבוּעָה; הוּצִיאוּ בְּלָשׁוֹן נִדָּר – נִדָּר, בְּלָשׁוֹן שְׂבוּעָה – שְׂבוּעָה. הִיכָן הָטִילוּ? "וְאִם בֵּית אִישָׁה נִדָּרָה אוֹ אִסְרָה אִסֵּר עַל נִפְשָׁה בְּשִׁבְעָה וְגוֹ'" וְאָזְדוּ לְטַעֲמִייהוּ; דְּאִיתְמַר: מִתְּפִיס בְּשְׂבוּעָה – אַבְי אָמַר: כְּמוֹצִיא שְׂבוּעָה מִפּוֹי דְּמִי, וְרָבָא אָמַר: לָאו כְּמוֹצִיא שְׂבוּעָה מִפּוֹי דְּמִי. ^(ב)מִיתְּבִי: אִיזָה אִיסֵּר הָאָמוּר בַּתוֹרָה? הָאוֹמֵר: "הָרִי עָלֵי שְׁלֹא אוּכֵל בְּשָׂר וְשְׁלֹא אֲשַׁתָּה יִין" כּוּיִם שְׁמַת בּוּ אֲבִיו, כּוּיִם שְׁמַת בּוּ פְּלוּנִי, כּוּיִם שְׁנִהְרָג בּוּ גְדֻלָּהּ כּוֹן אַחִיקָם, כּוּיִם שְׂרָאָה יְרוּשְׁלַיִם בְּחוּרְבָנָה – אִסּוּר. וְאָמַר שְׁמוּאֵל: וְהוּא שְׁנִדּוּר וְכֹא מֵאוֹתוֹ הָיִום. בְּשִׁלְמָא לְאַבְי, מִדְּמִתְּפִיס בְּנִדָּר – נִדָּר, מִתְּפִיס בְּשְׂבוּעָה – שְׂבוּעָה. אֲלֵא

דִּהָא אֲשֶׁלֹא אוּכֵל לֹא קִתְקַל לִיּוֹה. וְלִיכָא פְּשִׁיטָא: לִשְׁנָא אִתְקַל לִיּוֹה. וְלִיכָא לְמִפְרָךְ בֵּין דְּאִשְׁמַעִינּוּ שְׂאִי אוּכֵל חֲמֵאִי אֲצִטְרִיךְ לְמִתְנִי בְּרִישָׁא שְׁלֹא אוּכֵל לָךְ דְּזוּ וְאִף זֶה קִתְנִי וּא"ת נִשְׁוִלָה מִה הִיָּה בְּדַעְתּוֹ וְיָגַשׁ לומר כְּגוֹן שְׁאִמֵּר שֶׁבְּדַעְתּוֹ כָּל מִה שְׁוִהִיה מִשְׁמַעוֹת לָשׁוֹנוֹ אִי נָמִי כְּגוֹן שֶׁשֹּׁכַח מִה הִיָּה בְּדַעְתּוֹ וּבְנִדְרִים (דף טז.) מְפָרַשׁ חֲמֵאִי רַב אָשִׁי לֹא חָמֵר בְּאֲבִי: אִסֵּר מִתְּפִיס בְּשְׂבוּעָה. פִּי' בְּקוּיִטְרָם דָּאִם חָמֵר אִסֵּר עָלֵי כִּפּוּר זֶה הָרִי כְּמִי שֶׁנִּשְׁפָּע עַל הַכִּפּוּר וְחִזּוּר וְחָמֵר עַל כִּפּוּר אֲחֵר הָרִי זֶה בְּזֵה שְׁהִתְפִּיס אֶת הַשְּׂנִי בְּרֹאשׁוֹן וְהָשָׂה דְּלִחְמָן קִתְנִי בְּפָרִיתָא חִיזָּהוּ אִסֵּר הָאָמוּר בְּתוֹרָה הָרִי עָלֵי כּוֹי וְאִלוּ אִסֵּר כִּפּוּר זֶה עָלֵי לֹא קִתְנִי וּמִה שְׁפִי נָמִי אִסּוּר אִסֵּר כְּלוּמַר אִסּוּר שֶׁל אִסֵּר זֶה מִה דִּינוּ אִם אִתָּה אוֹמֵר מִתְּפִס בְּשְׂבוּעָה כּוֹי שְׁתוּכֵל לְאוֹכִיחַ מִקְרָא בְּשׁוֹם מְקוֹם שֶׁהוּא בְּמוֹצִיא שְׂבוּעָה מִפּוֹי וְחֵיב קִרְבָּן אִף אִסּוּר זֶה כּוֹי קָשָׁה דְּמִשְׁמַע דְּתַנָּא בָּא לֹאשְׁמַעִינוּ דִּין אִסֵּר וְאִינוּ מִשְׁמַעִנוּ כְּלוֹם שְׁהָרִי מִסְתַּפַּק בְּמִתְפִּיס שְׂבוּעָה עֲצֻמוֹ וְעוֹד דְּאִין דְּרַךְ מִשְׁנָה וּבְרִיתָא שְׁיִסְתַּפַּק הִתַּנָּא אִם חֵיב אוֹ פְטוּר וְעוֹד מֵאִי וְאָזְזָא לְטַעֲמָה דְּחָאִמֵּר לְחָנוּ דְּהָכָא מִסְתַּפַּקָא לִיּוֹה לְאַבְי וְלְחָמוֹן פְּשִׁיטָא לִיּוֹה דְּכְמוֹצִיא שְׂבוּעָה מִפּוֹי דְּמִי וְעוֹד דְּכָכֵל הַסְפְּרִים גְּדָרְסִי' בְּקֻמוּךְ בְּמוֹצִיא שְׂבוּעָה מִפּוֹי וְחֵיב כְּוִי"ו וְלִפ"ה ה"ל לְמִינְקֻט חֵיב בָּלָא וְי"ו וּמַפ' רַבִּינוּ תָם דְּמִבְּטָא הַכְּתוּב בְּפִרְשָׁה הוּא לָשׁוֹן שְׂבוּעָה שֶׁנִּשְׁפָּע בְּלָשׁוֹן מִבְּטָא בְּדַפְרֵשׁ נָמִי בְּקוּיִטְרָם אֲכִל אִסֵּר הַכְּתוּב בְּפִרְשָׁה חִינּוּ שְׂבוּעָה שְׁיִאִסֵּר עֲצֻמוֹ בְּלָשׁוֹן אִסֵּר אֲלֵא בְּמִתְפִּיס בְּשְׂבוּעָה הַכְּתוּב מְדַבֵּר שֶׁנִּשְׁפָּע עַל הַכִּפּוּר וְחִזּוּר וְחָמֵר עַל כִּפּוּר אֲחֵר הָרִי עָלֵי שְׁלֹא אוּכֵל כִּפּוּר זֶה בְּזֵה וְהִינוּ אִסֵּר דְּקִרָא וּה"נ מְפָרַשׁ לֵה בְּפָרִיתָא לְאַבְי וְאִסּוּר שֶׁל אִסֵּר זֶה אִם אִתָּה אוֹמֵר מִתְּפִס בְּשְׂבוּעָה כְּלוּמַר שֶׁהִתְפִּיסוּ בְּכִפּוּר שֶׁנִּשְׁפָּע עָלָיו הָיו בְּמוֹצִיא שְׂבוּעָה מִפּוֹי וְחֵיב וְאִם לֹא שְׁלֹא הִתְפִּיסוּ בְּאֲחֵר אֲלֵא חָמֵר אִסֵּר כִּפּוּר זֶה עָלֵי אִין זֶה לָשׁוֹן שְׂבוּעָה וּפְטוּר א"נ ה"פ אִם אִתָּה אוֹמֵר מִתְּפִס בְּשְׂבוּעָה פִּי' שֶׁהִתְפִּיסוּ בְּלָשׁוֹן שְׂבוּעָה שֶׁהִזְכִּיר לָשׁוֹן אֲכִילָה וְחָמֵר הָרִי עָלֵי שְׁלֹא אוּכֵל זֶה בְּזֵה וְאִם לֹא שְׁלֹא הִזְכִּיר לָשׁוֹן אֲכִילָה אֲלֵא חָמֵר הָרִי עָלֵי זֶה בְּזֵה פְטוּר וּעִי"ל אִסּוּר אִסֵּר הִינוּ אִסּוּר שְׁלִישִׁי שֶׁהִתְפִּיס כִּפּוּר שְׁלִישִׁי בְּשִׁנִּי וְאִם אִתָּה אוֹמֵר מִתְּפִס בְּשְׂבוּעָה דְּהִינוּ הַשְּׂנִי בְּמוֹצִיא שְׂבוּעָה מִפּוֹי דְּמִי דְּהָיו אֲכִל תַּמָּה דְּאִכְתּוּ מִסְתַּקָּא לֵה לַתַּנָּא בְּשְׁלִישִׁי וְהָא דְּגִרְסִינוּ נָמִי וְחֵיב כְּוִי"ו לֹא אִתִּי שְׁפִיר: וְאִלוּ שְׂבוּעָה לֹא חָאִמֵּר. דְּאִי הָיָה כְּתִיב שְׂבוּעָה הָיָה מְפָרַשׁ שְׁאוּתָה מִבְּטָא אִסְרָה עַל נִפְשָׁה בְּלָשׁוֹן שְׂבוּעָה אֲכִל הָשְׁתָּא עַל כְּרִחַךְ אִית לָן לְפָרַשׁ בְּמָה אִסְרָה עַל נִפְשָׁה בְּלָשׁוֹן מִבְּטָא וּא"ת וְהָא נָמִי כְּתִיב (בַּמִּדְבָּר לז:ד') וְאִסְרָה אִסֵּר בְּבִית אֲבִיהַ בְּנִיכְרִיהָ וּי"ל בֵּין דָּלָא כְּתִיב אוֹ יֵגַשׁ לומר דְּאֲנָדָר דְּכְתִיב בְּרִישָׁא דְּקִרָא קֹאִי: שְׁלֹא אוּכֵל בְּשָׂר. לֹא חֵשׁ הִתַּנָּא לְדַקְדָּק בְּלָשׁוֹנוֹ דְּבְּלָשׁוֹן זֶה חִינּוּ חַל דְּשָׁלֹא אוּכֵל הָיו דָּבָר שְׂחִין בּוּ מִמַּשׁ שְׂחִינוּ אוֹסֵר עַל עֲצֻמוֹ כְּלוֹם כְּמוֹ חוֹנֵם שְׂחִינִי יֵשׁוּ דְלֹא חָמֵר כְּלוֹם אִם לֹא חָמֵר חוֹנֵם עֵינֵי בְּשִׁנָּה בְּדִאֲמַרְיִנוּ בְּפִרְקָא ב' דְּגִדְרִים (דף טו.) וּה"נ צְרִיךְ שְׁיִאִמֵּר חוֹנֵם אֲכִילַת בְּשָׂר עָלֵי וּמִיָּהוּ שְׁמָא יֵגַשׁ לְחַלֵּק דְּזוֹקָא גְּבִי שְׁנָה לֹא חָמֵר כְּלוֹם מְשֹׁם דְּשִׁנָּה עֲצָמָה אִין בַּהּ מְשֹׁם: מִדְּמִתְּפִיס בְּנִדָּר נִדָּר כּוֹי. וְאִם תֵּאֲמַר שְׁמוּאֵל חֲמֵאִי מְפָרַשׁ אִסֵּר בְּמִתְּפִיס בְּנִדָּר וְהָא אִסֵּר דְּקִרָא חָאִמֵּר אַבְי דְּהִינוּ מִתְּפִיס בְּשְׂבוּעָה וְיָגַשׁ לומר דְּמִתְּפִיס בְּנִדָּר וְלִפְיִנוּ מִמְתְּפִיס בְּשְׂבוּעָה וְיִחֵא לִיּוֹה לְשְׁמוּאֵל לֹא חֻקָּמָא בְּרִיתָא בְּגִדְרִים שְׁקִינְלוֹת הוּא שְׁבִנִי אָדָם נוֹדְרִין מְאָכֵל בְּשָׂר וּמִלְּשָׁחוֹת יוֹן כּוּיִם שְׁרָאוּ יְרוּשָׁלַיִם בְּחִרְבָנָהּ וְאִין רְגִילוּת לְאִסֵּר עֲצָמָם בְּשְׂבוּעָה:

עין משפט נר מצוה
--

א טוש"ע יו"ד סי' רלז סעי' יב:

ב טוש"ע יו"ד סי' רד סעי' א:

ג מו"י פב' מהל' שבועות הל' ח:

ד מו"י פג' מהל' נדרים הל' א, סמג לאוין רמא:

ה מו"י פג' מהל' נדרים הל' ו:

ו מו"י פב' מהל' שבועות הל' ז:

ז טוש"ע יו"ד סי' רד סעי' א:

ח מו"י פג' מהל' נדרים הל' ה, סמג לאוין רמב:

כ:

	עין משפט גזר מצורה
---------------------------------------	-----------------------------------

א מו"י פא' מהל' שבועות הל' ג:

ב מו"י פא' מהל' נדרים הל' ה:

ג מו"י פא' מהל' שבועות הל' ג:

ד טוש"ע או"ח סי' ערא סעי' יב:

ה מו"י פכ"ט מהל' שבת הל' א:

ו מו"י פו"ב מהל' עבודה זרה וחוקות הגוים הל' ג, סמג עשין כט:

ז מו"י פא' מהל' שבועות הל' ג:

ח מו"י פא' מהל' שבועות הל' ז:

אַלף לָרֶבֶּא קִשְׁיָא. אַע"ג דְּרֶבֶּא נִמְי מוֹדֵה דַּמְתָּפִּיס בְּגֵדָר נָגֵד דַּמְשָׁנָה שְׁלֵמָה הִיא תְּרִין וְאַימָא כּו' בַּלּוּמֵר הֵיאַ תְּנָא לִי שְׁאֵמֵר דְּרַבִּי נִזִּיר וְשִׁמְעָה קִבְּרוּ וְאַמֵּר וְנָטְי (נִזִּיר כ:). וְכֵן בְּגֵדָרִים קֵאמֵר דַּבְּחָרְכֵּן הֵיי נָגֵד מ"מ פִּרְיָךְ לָרֶבֶא אִמְרֵי דַּמְשָׁרֵשׁ אִסְר דַּקְרָא מִתָּפִיס וְרֶבֶא מִשְׁעִי גֵלָא תְּחִי אִסְרֵר דַּקְרָא: דְּכִי לֹא נָגֵד. פִּרְשׁ בַּקּוּינְטָרַם גֵּלָא גֵרָסִינוּ בִּינוּ דַּמְדַּרְכְּנֵן הִיא דְּאִסּוּר כִּי נָגֵד חֵיל עֲלֵהּ אִסּוּר בַּל יַחַל דְּהָא א"נ הֵיי דְּאִזְרִיקֵתָא הָא אִמְרִינוּ לְקַמְנוּ (שְׁבוּעוֹת דָּף כה). גִּגְדָרִים חֲלִין עַל דְּבַר מַצֵּה כַּדְבַר דְּרֵשִׁית מִיּוּה נִרְחָה לְרַבִּי יַצְחָק גִּגְדָרִס' לִיה שְׁפִיר אַע"ג דְּחִי הֵיי דְּאִזְרִיקֵתָא נִמְי חֵיל עֲלִיה נָגֵד מ"מ דְּבַר אַחַר שְׁתַּלְּה בּוּ לֹא אִחְרִי נָגֵד בְּדָבַר הַנִּדּוּר בִּינוּ דְּחִי לֹא נָגֵד אִיבָא עֲלִיה אִסּוּר דְּאִזְרִיקֵתָא וְעוֹד דְּהָא גִגְדָרִים חֲלִין עַל דְּבַר מַצֵּה בַּבְטוּל מַצֵּה אִזְרִי בַּדְתָּנָא בַּפ"ב גִּגְדָרִים (דָּף נח). בִּיצַר אִמֵּר קִנֵּס שְׁאִינִי נוּטַל לְנִיב שְׁאִינִי מִינִיחַ תַּפְלִין בַּדְמַסְקִינוּ הֵתֵם בַּגְמִ' מִפִּי יַדֵּר נָגֵד לֵה' אִפִּי' בְּדָבַר שֶׁל גֵּם חֵיל עֲלִיה אֲבָל אִם נָגֵד לְקִנֵּס מַצֵּה בִּגְנוּ שְׁאֵמֵר קוּנֵס שְׁלֹא אֹכֵל בִּזְיָה"ב אוֹ שְׁלֹא אֹכֵל בְּגִלּוֹת וּטְרַפּוֹת לֹא חֵיל דְּחִין אִסּוּר חַל עַל אִסּוּר וְלֵהֲכִי אֲצַטְרִיךְ טַעֲמָא דַּמְדַּרְכְּנֵן וּמִיּוּה ל'ר' וְהִזְהִה בּוּ בַּתִּירָא דְּאִית לִיה לְקַמְנוּ בַּפְּרָקִין (שְׁבוּעוֹת דָּף כז. וְשֵׁם) דַּנְּשַׁבַּע לְקִנֵּס אֶת הַמַּצֵּה חֵיב כ"ס נְגָדִים שְׁחֲלִין לְבַטּוּל שְׁחֲחִילוּ לְקִנֵּס: קוּינְמוֹת עוֹבֵר מִשּׁוּם בַּל יַחַל . בַּשְּׁבוּעָה נִמְי עוֹבֵר מִשּׁוּם בַּל יַחַל דְּהִכְתִּיב (בַּמִּדְבָּר ל'ג:). אוֹ הַשֹּׁבַע וְגו' וְלֹא יַחַל דְּבַרְוּ וּכַפ"ב גִּגְדָרִים (דָּף נח:). תַּנְיָא בַּהֲדִיא דִּישׁ בַּשְּׁבוּעָה בַּלֹּא יַחַל וְהִבָּא ה"ק בַּקּוּינְמוֹת לִיבָא אֲלֵא בַּל יַחַל גִּירָדָא: נָשִׁים חֵיבּוֹת בַּקְדוּשׁ הַיּוֹם דְּבַר תּוֹרָה. מִשְׁמַע דַּקְדוּשׁ דְּאִזְרִיקֵתָא וְכֵן מִשְׁמַע בַּהֲדִיא בְּרִישׁ מִי שְׁמַתּוּ (בִּרְכוֹת כ:). וְתַמִּיה דְּבִרִישׁ מִסְכַּת נִזִּיר (דָּף ג. ד.) אִמֵּר מַיִין וְשִׁקֵּר נִזִּיר לְאִסָּר יִיוּ מַצֵּה בִּינוּ דְּרֵשִׁית וּפְרִירִי מֵרִי נִיגִיהוּ קוּדְשָׁא וְחַבְדָּגְלָתָא מִשְׁבַּע וְעוֹמֵד מֵהַר סִינִי הוּא וּמַפ' ר"ת בַּתַּמִּיּוּה וְכִי מִשְׁבַּע וְעוֹמֵד מֵהַר סִינִי הוּא דְּאֲצַטְרִיךְ קֵרָא לְמַעֲשֵׂי אֱלֹמָא דַּמְדַּרְכְּנֵן הוּא דְּבִיחֻתָּא אִין לְפִרְשׁ דְּאִדְרַבְּה מִשּׁוּם דַּמְשָׁבַע וְעוֹמֵד מֵהַר סִינִי הוּא אֲצַטְרִיךְ קֵרָא לְאִסָּר בַּדְמַשְׁעִי הֵתֵם אֲלֵא כִי הָא דְּאִמֵּר רֶבֶא שְׁבוּעָה שְׁאֲשֶׁתָּה יִיוּ וְאַמֵּר דְּרַבִּי נִזִּיר דְּאֲצַטְרִיךְ קֵרָא דְּחֵיל עֲלִיה נִזִּירוֹת לְפִי שְׁהוּא מִשְׁבַּע וְעוֹמֵד וי"ל דַּקְדוּשׁ וְרִאִי מַדְאִזְרִיקֵתָא אֲבָל עַל הַיּוֹן אִינוּ אֲלֵא מַדְרַכְנֵן וְהִדְאִמֵּר בַּעֲרַבִי פִּסְחִים (דָּף קו) . זָכְרָהוּ עַל הַיּוֹן אֲסַמְכֵתָא בַּעֲלָמָא הִיא אִי נִמְי אִפִּי' הוּא דַּקְשָׁה גְמוּרָה הִא דַּמְדַּרְכֵּן צִרִיךְ שְׁיַטְעֵם הֵינוּ מַדְרַכְנֵן: כָּל שְׁשִׁנּוּ בַּשְּׁמִירָה יִשְׁנוּ בַּזְכִּירָה. אִיפְכָא לִיבָא לְמִימֵר גִּלְחַמְרָא מִקְשִׁינוּ (נִבְמוֹת ח:). וּבִסּוּף פ"ק דַּקְדוּשִׁין (לה: וְשֵׁם) דַּרְשִׁינוּ לֹא תַחֲפּוּ פֹאת רֵאשָׁכֶם וְלֹא תַשְׁחִית אֶת פֹּאת זִקְנֶךָ כַּל שְׁשִׁנּוּ בַּהֲשַׁחֲתָה יִשְׁנוּ בַּהֲקַפָּה וְהֵני נָשִׁי הוֹאִיל וְלִיתַנְהוּ בַּהֲשַׁחֲתָה כּו' הִא דַּרְשִׁינוּ לְהֵלֵא מִשּׁוּם דְּאִיפְכָא לֹא שְׁרִיךְ לְמַדְרֵשׁ דְּנָשִׁי לִית לֵהוּ זָקֵן וְכֵן הִדְאִמֵּר בַּעֲרַכִין (דָּף ג:). גַּפִּי הִדְמַנְיָא הַכֹּל חִיבִין בַּצִּנְעַת בַּהֲנִים לְוִיס וְשִׁרְאֲלִים כּו' וּמִסִּין וְהֵני בַּהֲנִי הוֹאִיל וְאֲשֶׁתֵּרִי בְלֹאִם גַּבִּיהוּ לֹא לַחֲוִיבוּ הֵתֵם נִמְי א"יֹא לוּמֵר אִיפְכָא אֲבָל בַּפ' אִלּוּ עוֹבְרִין (פִּסְחִים דָּף מג: וְשֵׁם) קֶשֶׁה דַּמְשַׁמַּע דְּחִי לֹאִי דְּאִתְרַבּוּ נָשִׁים לְאִכְלִילַת חֲמֵן הֵיה דַּרְשִׁינוּ לְהֵלֵא כַּל שְׁאִינוּ בַּקּוּס אֲבָל מַצֵּה אִינוּ

בַּבַּל תֵּאכֵל חֲמֵן וי"ל דְּהֵתֵם מִשּׁוּם דְּאִית לְמִילָף חֲמַשָּׁה עֶשֶׂר מַחֲזַ

אֲלֵא לָרֶבֶא קִשְׁיָא! אָמַר לָךְ רַבָּא, תִּרְיִץ וְאַימָא הָכִי: אִיזְהוּ אִיפֵר נָגֵד הָאָמּוּר בַּתּוֹרָה? הָאוּמֵר: "הָרִי עָלִי שְׁלֹא אוֹכֵל בְּשָׂר וְשְׁלֹא אֲשַׁתָּה יִיו" פִּיּוּם שְׁמַת בּוּ אָבִיו, פִּיּוּם שְׁנַהֲרַג בּוּ בָלוּנִי. וְאַמֵּר שְׁמוּאֵל: וְהוּא שְׁנַדּוּר וּבָא מֵאוּתוּ הַיּוֹם. מֵאִי טַעֲמָא? אָמַר קֵרָא: "אִישׁ כִּי יִדֹּר נָגֵד־לֹהִי" – עַד שְׁיִידוּר בְּדָבַר הַנִּדּוּר. פִּיּוּם שְׁמַת בּוּ אָבִיו. בְּשִׁיטָא! פִּיּוּם שְׁנַהֲרַג בּוּ גִדְלָיָה בּוּן אַחִיקָם אִיבְצַטְרִיךְ לִיָּה, סִלְקָא דַּעֲתָךְ אַמִּינָא: בִּינוּ דְּכִי לֹא נָגֵד נִמְי אִסּוּר – כִּי נָגֵד נִמְי לֹא הוּיָא עֲלִיה אִיסּוּר, וְהֵאִי לֹאוּ מִיתַפִּיס בְּנָדָר הוּא; קָא מִשְׁמַע לָן. וְאַף רַבִּי יוֹחָנָן סָבַר לֵה אֲלֵהא דְרַבָּא; דְּכִי אֲתָא רַבִּין אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: "מִבְּטָא לֹא אוֹכֵל לָךְ", "אִיפֵר לֹא אוֹכֵל לָךְ" – שְׁבוּעָה. "כִּי אֲתָא רַב דִּימִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: "אוֹכֵל" וִי"לֹא אוֹכֵל" – שְׁקַר, וְאִזְהִרְתִּיה מַהְכָּא: "לֹא תִשְׁבַּעוּ בַּשְּׁמִי לְשַׁקֵּר". "אֲכַלְתִּי" וִי"לֹא אֲכַלְתִּי" – שְׁוֹא, וְאִזְהִרְתִּיה מַהְכָּא: "לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לְשׁוֹא". 'קוּפְמוֹת – עוֹבֵר בְּ"לֹא יַחַל דְּבָרוּ". 'מִיתִיבִי: שְׁוֹא וְשַׁקֵּר אֶחָד הֵן. מֵאִי, לֹאוּ מַדְשֻׁוֹא לְשַׁעֲבַר – אַף שַׁקֵּר נִמְי לְשַׁעֲבַר? אֲלֵמָא "אֲכַלְתִּי" וִי"לֹא אֲכַלְתִּי" שַׁקֵּר הוּא! ^(א)מִיִּדִי אִירִיָא?! הָא פְדֹאיתָא, וְהָא פְדֹאיתָא. וּמֵאִי "דְּבַר אֶחָד הֵן"? דְּבִדְיַבּוּר אֶחָד נֶאֱמָרוּ, פְּדִתְנִיָא: "זְכוּר" וִי"שְׁמוּר" בְּדִיבּוּר אֶחָד נֶאֱמָרוּ – מַה שְּׂאִין יְכוּל הִפָּה לְדַבֵּר, וּמַה שְּׂאִין הָאוּזֵן יְכוּל לְשַׁמוּעַ. ^(ב)וְי"ל בְּשִׁלְמָא הָתֵם בְּדִיבּוּר אֶחָד נֶאֱמָרוּ, בְּדָרַב אֲדָא בַר אֲהֵבָה – דְּאָמַר רַב אֲדָא בַר אֲהֵבָה: נְשִׁים חַיִּיבּוֹת בַּקִּידוּשׁ הַיּוֹם דְּבַר תּוֹרָה, דְּאָמַר קֵרָא "זְכוּר" וִי"שְׁמוּר" – כָּל שְׁיַשְׁנּוּ בַּשְּׁמִירָה יִשְׁנּוּ בּוֹזְכִירָה, וְהֵנִי נָשִׁי הוֹאִיל וְאִיתַנְהוּ בַּשְּׁמִירָה אִיתַנְהוּ נִמְי בּוֹזְכִירָה. אֲלֵא הִכָּא לְמֵאִי הִלְכְתָא מִיבְּעִי לִיָּה? אֲלֵא בַּשֵּׁם שְׁלוּקָה עַל שְׁוֹא, כֶּף לוֹקָה נִמְי עַל שַׁקֵּר. "כִּלְפִי לִיָּיא? אֲלֵא אִימָא: בַּשֵּׁם שְׁלוּקָה עַל שַׁקֵּר, כֶּף לוֹקָה נִמְי עַל שְׁוֹא. ^(א)בְּשִׁיטָא – הֵאִי לֹאוּ וְהֵאִי לָאוּ! מַהוּ דְּתִימָא בְּדֹאמֵר לִיָּה רַב בַּפָּא לְאַפִּיר: "לֹא יִנְקָה" כִּלְלִי;

קָא

שבועות שתיים בתרא פרק שלישי שבועות

תְּרִין וְאַימָא כּו' בַּלּוּמֵר הֵיאַ תְּנָא

וְאֲשַׁמְעִינוּ שְׁאִינוּ חֵיב בְּגֵדָר אִא"כ בַּרְשָׁהוּ וְאח"כ תְּלָאוּ בְּדָבַר הַנִּדָּר עֲלִיו בְּכַר בַּרְיָלִף לֵה וְאִזַּל מַקְרָא וּה"ק אִזְהוּ אִסּוּר נָגֵד אֲבָל מִתָּפִיס בְּגֵדָר לֹאוּ נָגֵד הוּא וּה"ד מִתָּפִיס בִּגְנוּ שְׁלֹא פִרְשׁ הָרִי עָלִי שְׁלֹא אֹכֵל בְּשָׂר וְשְׁלֹא אֲשֶׁתָּה יִיוּ אֲלֵא אִמֵּר הָרִי עָלִי יוֹם זֶה פִּיּוּם שְׁמַת בּוּ אָבִיו פִּיּוּם שְׁרָחָה אֶת יְרוּשָׁלַּיִם בַּחֲרַבָּנָה: בְּשִׁיטָא בִּינוּ דְּטַעֲמָא מִשּׁוּם דַּנִּדּוּר וּבָא הוּא עֲלִיו מִיתַת אָבִיו מַה לִּי בָאן וְכִי מִשּׁוּם דְּמַת בּוּ אָבִיו מִנְדָּרַע גָּרַע אִסּוּרִי' הָרִי נִדּוּר וּבָא עֲלִיו: ה"ג ס"ד ל' דְּבִינוּ דְּכִי לֹא נָגֵד אִסּוּר כִּי נָגֵד נִמְי לֹא מִתָּפִיס בְּגֵדָר הוּא קמ"ל וְאַף רַבִּי יוֹחָנָן כּו' וְלֹא גֵרָסִינוּ בִּינוּ דַּמְדַּרְכְּנֵן הוּא דְּאִסּוּר כִּי נָגֵד חֵיל עָלִי' אִסּו' בַּלֹּא יַחַל לֹא גֵרָסִינוּ לֵה לְהָא דְּהָא א"נ מַדְאִזְרִיקֵתָא הִיא אִמְרִינוּ (לְקַמְנוּ שְׁבוּעוֹת כה). דַּמְדַּרְכְּנֵן הוּא דְּאִסּוּר כִּי נָגֵד חֵיל עָלִי' אִסּו' דר"י ב"ב מִיּוּר רַק בְּנִשְׁבַּע לְקִיּוּם מִשְׁמַע דַּמְתִּנִּי זוּ דְנִשְׁבַּע לְקִיּוּם הַמַּצוּה בְּכֹלל הִיָּה ג'כ לְקִיּוּם מל"ת. אַבֵּל הַתּוֹט' לְקַמֵּן ד"ה לְקִיּוּם הַבּוּיֹא דַּמְפּוּרֵשׁ בִּירוּשְׁלַמִי דר"י ב"ב מִיּוּר רַק בְּנִשְׁבַּע לְקִיּוּם מ"ע יְשִׁיבַת סוּכָה וּכְדוּמָה אַבֵּל בְּנִשְׁבַּע לְקִיּוּם ל"ת שְׁלֹא לֵאכּוּל בְּבִילוֹת מוֹדָה ר"י ב"ב דַּפּטוּר וצ"ע. וְנִרְחָא דְּהִכִּי מוּכַח ג'כ מַסּוּגִיא דַּמְכוֹת דָּף כב ע"א דַּפְרִכ' וְלַחֲשִׁיב נִמְי שְׁבוּעָה שְׁלֹא אַחֲרוּשׁ וּמִשְׁנִי מוּשְׁבַע וְעוֹמֵד מוֹהַר סִינִי. וְאִם אִיתָא דַּמְתִּנִּי דְנִשְׁבַּע לְקִיּוּם מִיּוּר גֵּם בְּקִיּוּם ל"ת כִּיוֵּן דְּרַבְּנָן מַלְּנִי עֵלֶה רַק מִטַּעַם דְּלִיתָא בִּלְאוּ וְהֵן וְהוּא זְהוּ רַק לַעֲנוּן קִרְבָּן אַבֵּל לַעֲנוּן מַלְכוּת ל"צ שִׁירְהִי אִיתָא בִּלְאוּ וְהֵן כְּדֹאִיתָא בַּמַּסְכָּתִין דָּף כה ע"ב וְהֵא בַּמְכוֹת מִיּוּרִי לַעֲנוּן מַלְכוּת. אֲלֵא ע"כ דַּמְתִּנִּי מִיּוּר רַק לְקִיּוּם מ"ע זְבּוּהָ בֹאמַת לַרְבָּן בְּנִשְׁבַּע לִישֵׁב בְּסוּכָה וְעַבֵּר דְּחִיִּיב מַלְכוּת אַבֵּל בְּלִקִּיּוּם מל"ת אִינוּ נוֹגַע כֹּלל לַפְלוּגָתָא דר"י ב"ב וְרַבְּנָן אֲלֵא דְּהוּי כְּמוּ בְּכֹל הַתּוֹרָה דַּמְרִי' אִין אִיסּוּר חַל עַל אִיסּוּר: ד"ה כֹּל וְכו' לִימָא מַתְנִי כַּמ"ד נָשִׁים פְּטוּרוֹת. קֶשֶׁה לִי דַּלְמָאי הוֹצִירוּ לְהוֹכַחַת זוּ דַּאֲפִשֵׁר לַחֲלוֹת דְּרוּצָה לַאֲסוּקִי דַּמְתִּנִּי כַּכ"ה אַּא יֵשׁ לְחוּכִים זֶה מַסּוּגִיא דְּבִרְכוֹת דָּף ט ע"ב אר"י א"ר הַמוּצָא כְּלֵאִים בַּגִּדּוּ וְכו'. וְעִינִן בַּתּוֹס' שֵׁם ד"ה שׁ וּא"ת וְכו' מַה כִּתְּחַן דַּאִינוּ שׁוּה בְּכֹל. א"כ מוּכַח דַּרְב ס"ל דְּנָשִׁים אִסּוּרוֹת בְּכֵלָאִים דַּאֲל"כ גֵּם כְּלֵאִים הִיוּ אִינוּ שׁוּה בְּכֹל וְהִירִי ב ס"ל בְּבִרְכוֹת דָּף יד ע"ב לֹא יַתְחִיל וְאִם תַּתְּחִיל גּוּמַר הִירִי דס"ל דְּצִיבּוֹת אִינוּ נוֹגַה בְּלִילָה וּא"כ נָשִׁים פְּטוּרוֹת מַצִּיבּוֹת וְאִסּוּרוֹת בְּכֵלָאִים:

אִישׁ כִּי־יִדֹּר נָגֵד לִיהֲנָה אוֹ־הַשְּׁבַע שְׁבַעַת לְאִסָּר אִשְׁר עַל־נַפְשׁוֹ לֹא יַחַל דְּבָרוּ כִּלְלִי־מִצַּא מִפּוֹי יַעֲשֶׂה (בַּמְדַּבֵּר ג.) וְלֹא־תִשְׁבַּעוּ בַּשְּׁמִי לְשַׁקֵּר וְחַלְלֶקֶת אֲת־שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי וְהָיָה (וַיִּקְרָא יט, יב.) וְעַשֶׂה חֶסֶד לְאֵלִפִּים לֹא־הִבִּי וְלִשְׁמִרִי מִצּוֹתֶי (שְׁמוֹת כ, ו.)

לֹא תִשָּׂא אֲת־שֵׁם־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשׁוֹא כִּי לֹא יִנְקָה וְהָיָה אֶת אֲשֶׁר־יִשָּׂא אֲת־שְׁמוֹ לְשׁוֹא (דְּבָרִים ה, יב.) לֹא תִשָּׂא אֲת־שֵׁם־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשׁוֹא כִּי לֹא יִנְקָה וְהָיָה אֶת אֲשֶׁר־יִשָּׂא אֲת־שְׁמוֹ לְשׁוֹא (שְׁמוֹת כ, ז.)

מסורת הש"ס

א ראש השנה כז.

ב ברכות כ:

ג גירובין לא; פסחים לה;; שבת קכח; ברכות מז:

גליון הש"ס

גמ' זכור ושמור בדיבור אחד. בילקוט רמז רצה הביא מכלילתא דכיוול כל דברים שנאמרו בדיבור אחד:

תוס' ד"ה דכי וכו' ומיהו ל' יהודה בן בתרא. מבואר דס"ל דל"י ב"ב בנשבע שלא לאכול נבילות חייב וכן משמע מלשון רש"י לעיל דף יד ע"א ד"ה אנו חייב וכו' ותנו לקמן נשבע וכו' משמע דמתני' זו דנשבע לקיים המצוה בכלל היה ג'כ לקיים מל"ת. אבל התוס' לקמן ד"ה לקיים הביאו דמפורש בירושלמי דר"י ב"ב מיירי רק בנשבע לקיים מ"ע ישיבת סוכה וכדומה אבל בנשבע לקיים ל"ת שלא לאכול נבילות מודה ר"י ב"ב דפטור וצ"ע. ונראה דהכי מוכח ג'כ מסוגיא דמכות דף כב ע"א דפרכ' ולחשיב נמי שבעה שלא אחרוש ומשני מושבע ועומד מהר סיני. ואם איתא דמתני' דנשבע לקיים מיירי גם בקיום ל"ת כיון דרבנן מלני עלה רק מטעם דליתא בלאו והן והא זהו רק לענין קרבן אבל לענין מלכות ל"צ שיריהי איתא בלאו והן כדאיתא במסכתין דף כה ע"ב והא במכות מיירי לענין מלכות. אלא ע"כ דמתני' מיירי רק לקיים מ"ע זבזה באמת לרבנן בנשבע לישב בסוכה ועבר דחייב מלכות אבל בלקיים מל"ת אינו נוגע כלל לפלוגתא דר"י ב"ב ורבנן אלא דהוי כמו בכל התורה דאמר' אין איסור חל על איסור: ד"ה כל וכו' לימא מתני' כמ"ד נשים פטורות. קשה לי דלמאי הוצירו להוכיח זו דאפשר לדחות דרוצת לאסוקי דמתני' ככ"ה הא יש להוכיח זה מסוגיא דברכות דף ט ע"ב אר"י א"ר המוצא כלאים בגדו וכו'. ועיין בתוס' שם ד"ה שׁ וא"ת וכו' מה ככתן דאינו שוה בכל. א"כ מוכח דרב ס"ל דנשים אסורות בכלאים דא"כ גם כלאים היו אינו שוה בכל והרי רב ס"ל בברכות דף יד ע"ב לא יתחיל ואם התחיל גומר הרי דס"ל דציצית אינו נוהג בלילה וא"כ נשים פטורות מציצות ואסורות בכלאים:

תורה אור השלם

איש כִּי־יִדֹּר נָגֵד לִיהֲנָה אוֹ־הַשְּׁבַע שְׁבַעַת לְאִסָּר אִשְׁר עַל־נַפְשׁוֹ לֹא יַחַל דְּבָרוּ כִּלְלִי־מִצַּא מִפּוֹי יַעֲשֶׂה (בַּמְדַּבֵּר ג.)

וְלֹא־תִשְׁבַּעוּ בַּשְּׁמִי לְשַׁקֵּר וְחַלְלֶקֶת אֲת־שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי וְהָיָה (וַיִּקְרָא יט, יב.) וְעַשֶׂה חֶסֶד לְאֵלִפִּים לֹא־הִבִּי וְלִשְׁמִרִי מִצּוֹתֶי (שְׁמוֹת כ, ו.)

לֹא תִשָּׂא אֲת־שֵׁם־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשׁוֹא כִּי לֹא יִנְקָה וְהָיָה אֶת אֲשֶׁר־יִשָּׂא אֲת־שְׁמוֹ לְשׁוֹא (דְּבָרִים ה, יב.)

לֹא תִשָּׂא אֲת־שֵׁם־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשׁוֹא כִּי לֹא יִנְקָה וְהָיָה אֶת אֲשֶׁר־יִשָּׂא אֲת־שְׁמוֹ לְשׁוֹא (שְׁמוֹת כ, ז.)

מסורת הש"ס

א תמורה ג; תוספתא כריתות; תמורה ג; פסיקתא רבתין; מכות טז; פסחים טג; פסחים מד.

ב תמורה ג.

ג תעניות יז.

ד תמורה ג:

ה לעיל ג:

ו תמורה ד; זבחים כט; בבא מציעא צא; מכות טו; סנהדרין י; חולין צא; מכות ב; חולין פג; מכות ד; מכות כ; סנהדרין ט.

ז לעיל ג:

ח תמורה ג; לקמן כז; משנה שבועות

ט עירובין לא; פסחים לה; שבת קכב; ברכות מז:

תורה אור השלם

ולא־תשבעו בשמי לשקר וחללֶתֶ אֶת־שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה (ויקרא יט, יב)

איש כוֹיֹדֶר נָדַר לִיתֵּנוּ אֹרֶה־שָׁבַע שְׁבַעַה לְאַסֵּר אֶסֶר עַל־נַפְשׁוֹ לֹא יַחַל דְּבָרוֹ כְּכֹל־הַצָּא מִפִּי יַעֲשֶׂה (במדבר ל, ג)

לא־תַקְלֵל חֵרֶשׁ וּלְפָנָי עוֹר לֹא תַתֵּן מִכְשַׁל וְנִרְאֵת מִאֲלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה (ויקרא יט, יד)

לא יַחְלִיפוּ וְלֹא־יִמָּר אִתּוֹ טוֹב בָּרַע אֹרֶרֶע בְּטוֹב וְאִם־יִמָּר יִמָּר בְּהִמָּה בְּהִמָּה וְהִנֵּה־הוּא וְתַמּוּנָתוֹ יִהְיֶה־קֹדֶשׁ (ויקרא כו, י)

ועֲשֵׂה חֹדֶד לְאַלְפִים לֶאֱהָבִי וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתַי [שמות ב, ו]

לֹא תִשָּׂא אֶת־שֵׁם־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשׁוֹא כִּי לֹא יִנָּקֶה יְהוָה אֶת אֲשֶׁר־יִשָּׂא אֶת־שְׁמוֹ לְשׁוֹא [שמות כ, יז]

קמ"ל כדמשני ליה לקמן: ואיפשעית אימא הא קרפון על שבושת שקר בן מביא קרפון על שוא דאכלתי ולא אכלתי ור"ע היא דמחוב דמתניתין לשעבר בלהבא: נשבע להחליף לשנות את האמת בשבועתו הינו לשעבר כגון אכלתי ולא אכל לא אכלתי ואכל: אימא נשבע ומחליף נשבע לנשנות ואחר בן החליף את דברו ולא עשה או שלא לעשות ועשה: ואזהרתה מנא תשבעו בשמי לשקר והכי משמע בשעת שבושה לא תהא שקר דהינו לשעבר: לא יחל להבא הוא דאילו לשעבר כבר החל משנשבע: לשנות את הדוע על האיש שהוא אשה: והא דרבי אבהו הא דא"ר ירמיה לניל א"ר אבהו דאמר משמה דר' יוחנן אכלתי ולא אכלתי שקר לאו בפרוש אמר ר' אבהו דהאי לשנא חלל מפלגל איתמר דשמעה ר' ירמיה לר' אבהו דחלל מלתא דאייירי בה ר' יוחנן בשבועת שקר ואוקמה רבי אבהו דאכלתי ולא אכלתי מהוהא כללל א"ר ירמיה משום ר' אבהו א"ר יוחנן אכלתי ולא אכלתי שקר: ומאי כללל דאמר רב אידי כו' ומסקנא סיפא דשמעתא וא"ר אבהו תהא דאכלתי ולא אכלתי: חזן מנשבע וממר ומקבל את חבירו בשם המיוחד והא מלתא עקרה בפ"ק דתמורה והתם מפרש טעמא דממר ומקבל והבא נשבע לחיובי מפרש משום גררר דמכללל איתמר דר' אבהו: אי פתיב כי לא ינקה דהקאמרין: והוי בה גרסינן: ה"ד דאגטרין למילף מלשוא לשוא: התראת ספק ספק אם ישבר על התראה אם לאו שיכול לומר עדין יש שהית פיוס ואין המתרה יכול לבגן שיעבר הויס פתוך דכי דבור של התראה: וא"ר אבהו תהא הך שבועת שקר דא"ר יוחנן דאתרבאי מלשוא לשנא דאכלתי ולא אכלתי: ומאי שנא הך מאכל ולא אכל הא בכולהו לאו שאין בו מעשה נינהו: בפרוש רבנא תורה כו' מדאפקיה בלשון שוא: מה שוא לשעבר נשבע לשנות את הדוע לחדס חף שקר דלשעבר אתרבאי למלקות ולא לשקר דלהבא ומהוהא כללל א"ר ירמיה משום ר' אבהו אכלתי ולא אכלתי שקר: שבושה שלא אכלנא לקמן מפרש בפרקין למה לי למינקט תלת שבועות: אינו חוב אלא אחת דאין שבושה חלה על שבושה דכיון דנשבע שבושה ראשונה הוה לה שבושה שניה לקום את המעוה ויתגן דמתניתין דפטורי: לא למעוטי מקרבן חו' היא ראשגגתה קאי: זו היא דעל שגגתה קרבן אכל שבושה לשעבר ליתא בפרקן ור' ישמעאל היא דאמר דמתני' אינו חוב אלא על השתיד:

קמ"ל כדמשני ליה. וא"ת א"כ בלא דבור

קא משמע לן כדשני ליה. ואיבעית אימא: פשם שמביא קרפון על שקר, ביה מביא קרפון על שוא; ורבי עקיבא היא, דמחייב לשעבר פלהבא. מיתיבי: אי זו היא שבועת שוא

– נשבע לשנות את הידוע לאדם. שבועת שקר – נשבע להחליף! אימא נשבע ומחליף. ^א**כי אתא רבין, אמר רבי ירמיה, אמר רבי אבהו, אמר רבי יוחנן: “אכלתי” ו”לא אכלתי” – שקר, ואזהרתיה מ”לא תשבעו בשמי לשקר”.**

”אוכל” ו”לא אוכל” – עובר ב”לא יחל דברו”. **ואי זו היא שבועת שוא? נשבע לשנות את הידוע לאדם.**

^(א)**אמר רב פפא: הא דרבי אבהו – לאו בפירוש איתמר, אלא מפללל איתמר; דאמר רב אידי בר אבין: אמר רב עמרם, אמר רב יצחק, אמר רבי יוחנן, רבי יהודה אומר משום רבי יוסי הגלילי: כל לא תעשה שבתורה – לאו שיש בו מעשה לוקין עליו, ושאינ בו מעשה אין לוקין עליו; חוץ מנשבע ומימר ומקלל את חבירו בשם.**

^(ב)**נשבע מנלן? אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי, אמר קרא: “לא תשא את שם ה' אלהיה לשוא כי לא ינקה” – בית דין של מעלה אין מנקין אותו, אבל בית דין של מטה מלקין אותו ומנקין אותו.** ^(ג)**אמר ליה רב פפא לאביי: דלמא הכי קאמר רחמנא: “לא ינקה” כלל?**

אי כתיב “כי לא ינקה” – כדקאמרת; השתא דכתיב “כי לא ינקה הי” – ה' הוא דאינו מנקה, אבל בית דין של מטה מלקין אותו ומנקין אותו. ^(ד)**אשכחן שבועת שוא, שבועת שקר מנלן? רבי יוחנן דידיה אמר: “לשוא” “לשוא” שתי פעמים; אם אינו ענין לשבועת שוא, תנהו ענין לשבועת שקר.** ^(ה)**והוי ביה רבי אבהו: האי שבועת שקר היכי דמי? אילימא “שבועה שלא אוכל”, ואכל – לאו שיש בו מעשה הוא! ואלא דאמר “שבועה שאוכל”, ולא אכל – האי מי לוקה!? והא איתמר: “שבועה שאוכל כפר זו היום”, ועבר היום ולא אכלה – רבי יוחנן וריש לקיש דאמרי תרוייהו: אינו לוקה! ^(ו) **רבי יוחנן אמר אינו לוקה – משום דהוה לאו שאין בו מעשה, וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו. וריש לקיש אמר אינו לוקה – משום דהוה התראת ספק, והתראת ספק לא שמה התראה.** ^(ז)**ואמר רבי אבהו: תהא ב”אכלתי” ו”לא אכלתי”.** **ומאי שנא? אמר רבא: בפירוש ריבבא תורה שבועת שקר דומה לשוא, מה שוא לשעבר, אף שקר נמי לשעבר.** ^(ח)**איתיביה רבי ירמיה לרבי אבהו: “שבועה שלא אוכל כפר זו”, “שבועה שלא אוכלנא”, “שבועה שלא אוכלנא” – אינו חייב אלא אחת. זו היא שבועת פטוי, שחייבין על ידונה מכות ועל שגגתה קרפון עולה ויורד.** ^(ט)**זו היא – למעוטי מאי? לאו למעוטי “אכלתי” ו”לא אכלתי” – דלא לקי? לא, למעוטי “אכלתי” ו”לא אכלתי” מקרבן – זו היא דעל שגגתה קרבן עולה ויורד, אבל “אכלתי” ו”לא אכלתי” לא. ורבי ישמעאל היא, דאמר: אינו חייב אלא על העתיד לבא;****

אבל מילקא לחי.

שבועות שתיים בתרא פרק שלישי שבועות

כא.

	עין משפט נר מצוה
---------------------------------------	---------------------------------

א טוש"ע יו"ד סי' רלו סעי' ד:

ב מיי' פא' מהל' שבועות הל' ד, סמג לאוין רמא:

ג מוי' פו"ח מהל' סנהדרין והעונשין המסורין להם הל' א, סמג לאוין רמא:

ד מוי' פו"ח מהל' סנהדרין והעונשין המסורין להם הל' ב:

ה מיי' פד' מהל' שבועות הל' כא:

אחד נאמרו דרשינן ליה מה' לא ינקה אכל כ"ד של מטה מלקין אותו וי"ל דהשתא דער ביה ממאי דאמר דדבור אחד נאמרו ומיהו פירושלמי ובספרי מוכח דהדיא דדבור אחד נאמרו דקאמר התם שוא ושקר דדבור אחד נאמרו וכן מחלליה מוות יומת וביים השבת כו' וללשנא דבסמוך דאכלתי ולא אכלתי שקר וליף מלשוא לשנא ב' פעמים אגטרין שפיר הא דכלאו אחד גאמר משום דאיכא למפרך דזכשא דלשוא דגפריה לקמן ומאי שנא פרוש אפי' אוכל ולא אוכל נמי ומשני בפרוש רבנא תורה כו' והינו דכלאו אחד נאמרו דגפרשית בפ"ק (דף ג: ד"ה בפרוש) ואגטרין נמי דכשא דלשוא לשנא משום גלא ' נאמרו דדבור אחד לענין שבושה אלא לענין עדות דבדברות הראשונות פתיב לא נשנה דרנך עד שקר ובדברות האחרונות עד שוא אכל השתא דכתיב לשנא לשנא ולפינן שפיר ממאי דדבור אחד נאמרו לענין עדות גלא מרבינן אלא אכלתי ולא אכלתי: חזן מנשבע וממר כו'. תמה והא ר' יוחנן אית לה בהשוכר את הפועלים (כ"מ ז: וסס) גבי חסמה דקול והנהיגה דקול עקימת פיו הוי מעשה וי"ל דשאי התם דדבור עושה מעשה דהבהמה נמנעת מלאכל והוי פמו ממר דא"ל רבי יוחנן לתנא לא תתני ממר דדבור הקביד מעשה כריש תמורה (דף ג:) וא"ת והא בפ' ד' מיתות (סנהדרין סה: וסס) גבי הא דמשני לר' יוחנן דעקימת שפתיו דמעזף לא הוי מעשה משום דנשנו דקול ופריה עליה מחסמה דקול והנהיגה דקול דאמר ר' יוחנן דעקימת שפתיו הוי מעשה ומאי הנאי התם משום דדבור הקביד מעשה וי"ל דהתם משום עדים זוממין פריה גלא חשיב להו מעשה אע"ג דמתחוב הנדון על דס וסס מפרש ויתר: חזן מנשבע וממר וכו'. וא"ת ולקשוב נמי עדים זוממים ומוציא ש"ר ואע"ג דעדים זוממים קריגוה רחמנא מעשה כריש כ"ק (דף ה.) ומוציא סס רע נמי קאמר רבי יהודה גופה דבכתבות דפרק נערה (כתבות דף מו.) דאינו חוב עד שיאכר עדים מ"מ חשיבי אין דקן מעשה דהא בפ"ה דמכות (דף ד: וסס) גליף מנה ר' יהודה דעלמא דלאו שאין בו מעשה לוקין עליו וי"ל פיון דכתיב דהו מלקות דהדיא לא חס למתניגהו א"ג אין למדין מן הכללות אפי' דמקום שגאמר דקן חזן והא לא תקשי דהבא קאמר רבי יהודה דלאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו והתם קאמר דלוקין דהבא משמה דרבי יוסי קאמר לה: אמר קרא כי לא ינקה כו'. וא"ת אמאי לא נפקא לן כריש אלו הן הלוקין (מכות יג:) דלאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו מדאגטרין קרא בנשבע ובמקלל דבורי בשם דגאמר כריש תמורה (דף ג:) וגם לומר דדלמא לא הוה דרשינן להכי הני קראי:

אימא

 עין משפט גור מצורה
--

א מו"י פה' מהל' נזירות הל' ה:

ב טוש"ע יו"ד סי' ק סעי' א:

ג מו"י פב' מהל' מאכלות אסורות הל' כא, סמוג לאוין קלב:

ד מו"י פא' מהל' מעילה הל' א:

ומה ראית מסתבךא כו'. פי' בקוונט' דלמא דאתא גמי למעוטי אכלתי ונא אכלתי אימא סיפא דקמני דתר דהן איזו היא שבועת שוא נשבע לשנות את הידוע ללזם אמר על עמוד של אבן שהוא של זהב כו' זו היא שבועת שוא שחביין כו': לאו למעוטי אכלתי ונא אכלתי עלא דרשינן לשוא בלא אינו ענין: ור"ע היא דמחוב קרבן על שבער ומיהו בשבועת שוא מודה דלית בה קרבן אף ע"ג דדרש רבויי ומעוטי ואתרפאי שבועת בטוי לשעבר אהני מעוטא לשבועת שוא שהוא נכר דבר שאי אפשר בלאמרינן לקמן (שבועות דף כו.) ומאי משט משט מצני דהניא שבועת שוא דבמתני' קאי ותני נשבע לבטל את המצוה בשבועת שוא: אלא למעוטי אוכל ולא אכל ממלקות ודבי קאמר זו היא לא אוכל ואכל דחביין על זדונה מכות דהיה ליה לאו שגש בו משעה אכל אוכל ולא אכל לא לבי: ומאי שגא בלומר דיכי משמע ממתינתין דלמעוטי אוכל ולא אכל דלמא למעוטי גמי אכלתי ולא אכלתי ותקשי לך: ממשט לשעבר בתמיה: אפשאי להו ר' עקיבא דאמר דמתנייתין סתם אכילה דשבועה בכל שהוא: בכל העורה בכל שאר אסורין גמי כר"ס סבירא לה דאמר סתם אכילה שבעל העורה כל שהוא: דתניא ר"ס אומר כל שהוא בכל האסורין: למכות דהתראה: ולא אמרו בבזית הלכה למשה מסיני אלא לענין דקרבן דשנגת דרת הלך הכא אפי' לקרבן דקרבן שבועה על חלוק שבועה פא ובין דאכילה בכל שהוא היא הרי אסר עצמו בשבועתו בכל שהוא וכשאכל כל שהוא החליף את שבועתו: ודעין הוא דנפלגו בעלמא בשאר אסורין ולמלקות בפלגיה דר"ס ורבנן: והאי דאפלגו הכא להודיעך בוחן דרבנן דאף ע"ג דאיפא למימר הואיל ואם פרא שבועה שלא אכל כל שהוא ואכל כל שהוא חוב שדרי החליף שבועתו: סתם גמי חוב שגש לומר שהנשבע איז דעתו על אכילה של יתרה אלא אחר לשון בני אדם ובכל שהוא נתפנו לאסר את עצמו: קמ"ל דפטרי דקסברי איז דעתו אלא על שגור אכילה: או דלמא סתם גמי חוב דסתם גמי דמפרש גמי שדעתו היתה על כל שהוא: ואם איתא דכר"ס סבירא לה: אודו לי מיהת כו' דהכי דר לה שזה מדבר ומביא קרבן ובין דקרבן על חלוק דבורי חוב שאף זה החליף דבורי שהנשבע דעתו על כל שהוא ודרי סתם שלו בפרש: ויש בו כדי לצרף בזית זין פת וזין: חוב דהתר מצטרף לאסור באסורי גזיר דילפינן לה ממשרת וכל משרת דמפכת פסחים (דף מג:): חוב קרבן שבועה: ור"ס פוטר שהרי משבע ועומד מהר סיני על הנבלות ואין שבועה חלה על מצוה גדלקמן: בכלל דברים המותרין כו'. בלומר אם היה נשבע על הנבלות לבדן לא היתה שבועה חלה אכל זה שאמר לא אוכל סתם בכל דברים המותרין והאסורין יחד ומגו דחילא שבועה על המותרין חילא גמי אדברים אסורין באסור שבועה ור"ס לית לה אסור חל על אסור אפי' ע"י כולל: וריש לקיש אמר טעמא דרבנן לאו משום כולל הוא דלא אמרינן כולל באסורי שבועה דדמפרש ריש לקיש טעמא לקמן:

אי אתה מוצא שיתחוב אלא בחצי שגור שאינו משבע עליו מהר סיני ומשום שבועה מחוב או דמפרש שלא אוכל חצי שגור ולאפא דרבנן דמתנייתו דאמרי דסתם איז דעתו לכל שהוא ובמפרש מודו: אי דסתם מצית מוקמת לה אליבא דר"ע דאמר אלס הנשבע לא אוכל סתם דעתו לאסר עצמו בכל שהוא: ודרי גמלה וכן כל בריה קטנה דלדברי הכל חוב מלקות דתנן במס' מכות (דף יג.) אמר ר"ס אי אתם מודים באוכל גמלה כל שהוא שהוא חוב אמרו לו מפני שהיא בבריתה: ודרי הקדש שהוא מתחוב מעילה בשנה פרוקה ואפי' בפחות מפרת: ומפני הא בעינן שנה פרוקה שזה שעורו: ודרי מפרש שבועה שלא אכל כל שהוא ואכל כל שהוא חוב: מפרש דשבועה בבריה בשאר אסורין דמי בריה טעמא מאי משום דחשיבא מפרש גמי איהו אחשבה דאברה עליה: ודרי עפר האומר שבועה שלא אוכל עפר דקס"ד דבין דלאו בר אכילה לא שני בה שגור אכילה וחסב בכל שהוא:

שבועות שתיים בתרא פרק שלישי שבועות

^(א)אימא סיפא: זו היא שבועת שוא שחביין על זדונה מכות ועל שנגתה פטור. זו היא למעוטי מאי? מאי לאו למעוטי "אכלתי" ו"לא אכלתי" – דלא לקי? לא; זו היא דעל שנגתה פטור מקרבן, אבל "אכלתי" ו"לא אכלתי" על שנגתה חייב קרבן; ורבי עקיבא היא, דמחייב לשעבר בלהפא. הא אמרת רישא רבי ישמעאל היא! רישא רבי ישמעאל וסיפא רבי עקיבא?! כולא רבי עקיבא, ורישא לאו למעוטי "אכלתי" ו"לא אכלתי" מקרבן, אלא למעוטי "אוכל" ולא אכל ממלקות, אבל קרבן מיחייב. ומאי שנא? מסתברא, קאי בלהפא – ממצט להפא; קאי בלהפא – ממצט לשעבר? "שבועה שלא אוכל" ואכל כל שהוא, חייב כו'. איפשיא להו: רבי עקיבא, בכל התורה כולה – פרבי שמעון סבירא ליה, דמחייב במשהו? דתניא, רבי שמעון אומר: כל שהוא למכות, ולא אמרו בזית אלא לענין קרבן. ^(ב)ובדין הוא דבעי איפלוגי בעלמא, והאי דקא מיפלגי הכא – להודיעך בוחן דרבנן, דאף על גב דאיפא למימר: הואיל ומפרש חייב, סתם גמי חייב; קא משמע לן דפטרי. או דלמא, בעלמא – פרבנן סבירא ליה; והכא היינו טעמא – הואיל ומפרש חייב, סתם גמי חייב. ^(ג)תא שמע, דאמרו לו לרבי עקיבא: היכן מצינו באוכל כל שהוא חייב, שזה חייב? ואם איתא, לימא להו: אנא בכל התורה כולה פרבי שמעון סבירא לי! לדבריהם דרבנן קאמר להו: לדידי, בכל התורה כולה פרבי שמעון סבירא לי. לדידכו, אודו לי מיהא, הואיל ומפרש חייב, סתם גמי חייב! ואמרו ליה רבנן: לא. "תא שמע, רבי עקיבא אומר: גזיר ששורה פתו ביין, ויש בה כדי לצרף בזית – חייב. ואי סלקא דעתך בעלמא פרבי שמעון סבירא ליה, למה לי לי לצרף? ^(ד)ועוד תנן: "שבועה שלא אוכל", ואכל נבילות וטריפות, שקצים ורמשים – חייב. ורבי שמעון פוטר. והוינן בה: אמאי חייב? מושבע מהר סיני הוא! רב ושמואל ורבי יוחנן דאמרי תרוייהו: בכולל דברים המותרין עם דברים האסורין. וריש לקיש אמר: אי אתה מוצא אלא אי במפרש חצי שיעור – ואליבא דרבנן, אי בסתם – ואליבא דרבי עקיבא דאמר: אדם אוסר עצמו בכל שהוא. ואי סלקא דעתך בעלמא פרבי שמעון סבירא ליה, כל שהוא גמי מושבע ועומד מהר סיני הוא! לאו שמוע מינה: בעלמא פרבנן סבירא ליה? שמע מינה. "אמרו לו לרבי עקיבא: היכן מצינו כו'. ולא?! והרי נמלה! בריה שאני. 'והרי הקדש! הא בעינן שזה פרוטה. והרי מפרש! מפרש גמי בבריה דמי. והרי עפר! אלא

תיפשוט

על עמוד של אבן שהוא של זהב כו' זו היא שבועת שוא שחביין כו': לאו למעוטי אכלתי ונא אכלתי עלא דרשינן לשוא בלא אינו ענין: ור"ע היא דמחוב קרבן על שבער ומיהו בשבועת שוא מודה דלית בה קרבן אף ע"ג דדרש רבויי ומעוטי ואתרפאי שבועת בטוי לשעבר אהני מעוטא לשבועת שוא שהוא נכר דבר שאי אפשר בלאמרינן לקמן (שבועות דף כו.) ומאי משט משט מצני דהניא שבועת שוא דבמתני' קאי ותני נשבע לבטל את המצוה בשבועת שוא: אלא למעוטי אוכל ולא אכל ממלקות ודבי קאמר זו היא לא אוכל ואכל דחביין על זדונה מכות דהיה ליה לאו שגש בו משעה אכל אוכל ולא אכל לא לבי: ומאי שגא בלומר דיכי משמע ממתינתין דלמעוטי אוכל ולא אכל דלמא למעוטי גמי אכלתי ולא אכלתי ותקשי לך: ממשט לשעבר בתמיה: אפשאי להו ר' עקיבא דאמר דמתנייתין סתם אכילה דשבועה בכל שהוא: בכל העורה בכל שאר אסורין גמי כר"ס סבירא לה דאמר סתם אכילה שבעל העורה כל שהוא: דתניא ר"ס אומר כל שהוא בכל האסורין: למכות דהתראה: ולא אמרו בבזית הלכה למשה מסיני אלא לענין דקרבן דשנגת דרת הלך הכא אפי' לקרבן דקרבן שבועה על חלוק שבועה פא ובין דאכילה בכל שהוא היא הרי אסר עצמו בשבועתו בכל שהוא וכשאכל כל שהוא החליף את שבועתו: ודעין הוא דנפלגו בעלמא בשאר אסורין ולמלקות בפלגיה דר"ס ורבנן: והאי דאפלגו הכא להודיעך בוחן דרבנן דאף ע"ג דאיפא למימר הואיל ואם פרא שבועה שלא אכל כל שהוא ואכל כל שהוא חוב שדרי החליף שבועתו: סתם גמי חוב שגש לומר שהנשבע איז דעתו על אכילה של יתרה אלא אחר לשון בני אדם ובכל שהוא נתפנו לאסר את עצמו: קמ"ל דפטרי דקסברי איז דעתו אלא על שגור אכילה: או דלמא סתם גמי חוב דסתם גמי דמפרש גמי שדעתו היתה על כל שהוא: ואם איתא דכר"ס סבירא לה: אודו לי מיהת כו' דהכי דר לה שזה מדבר ומביא קרבן ובין דקרבן על חלוק דבורי חוב שאף זה החליף דבורי שהנשבע דעתו על כל שהוא ודרי סתם שלו בפרש: ויש בו כדי לצרף בזית זין פת וזין: חוב דהתר מצטרף לאסור באסורי גזיר דילפינן לה ממשרת וכל משרת דמפכת פסחים (דף מג:): חוב קרבן שבועה: ור"ס פוטר שהרי משבע ועומד מהר סיני על הנבלות ואין שבועה חלה על מצוה גדלקמן: בכלל דברים המותרין כו'. בלומר אם היה נשבע על הנבלות לבדן לא היתה שבועה חלה אכל זה שאמר לא אוכל סתם בכל דברים המותרין והאסורין יחד ומגו דחילא שבועה על המותרין חילא גמי אדברים אסורין באסור שבועה ור"ס לית לה אסור חל על אסור אפי' ע"י כולל: וריש לקיש אמר טעמא דרבנן לאו משום כולל הוא דלא אמרינן כולל באסורי שבועה דדמפרש ריש לקיש טעמא לקמן:

אי אתה מוצא שיתחוב אלא בחצי שגור שאינו משבע עליו מהר סיני ומשום שבועה מחוב או דמפרש שלא אוכל חצי שגור ולאפא דרבנן דמתנייתו דאמרי דסתם איז דעתו לכל שהוא ובמפרש מודו: אי דסתם מצית מוקמת לה אליבא דר"ע דאמר אלס הנשבע לא אוכל סתם דעתו לאסר עצמו בכל שהוא: ודרי גמלה וכן כל בריה קטנה דלדברי הכל חוב מלקות דתנן במס' מכות (דף יג.) אמר ר"ס אי אתם מודים באוכל גמלה כל שהוא שהוא חוב אמרו לו מפני שהיא בבריתה: ודרי הקדש שהוא מתחוב מעילה בשנה פרוקה ואפי' בפחות מפרת: ומפני הא בעינן שנה פרוקה שזה שעורו: ודרי מפרש שבועה שלא אכל כל שהוא ואכל כל שהוא חוב: מפרש דשבועה בבריה בשאר אסורין דמי בריה טעמא מאי משום דחשיבא מפרש גמי איהו אחשבה דאברה עליה: ודרי עפר האומר שבועה שלא אוכל עפר דקס"ד דבין דלאו בר אכילה לא שני בה שגור אכילה וחסב בכל שהוא:

מסורת הש"ס

א לקמן כט., תמורה ג:

ב עירובין מה: גיטין מא:

ג לעיל יט:; משנה שבועות

ד יומא עג:; לקמן כג:

מסורת הש"ס

א לקמן כח:

ב נדרים יז:

ג תוספתא נדרים; נדרים לה.

תפשט כו' מדקתני מתני' היכן מצינו כו' אלמא בעפר גמי בכזית בעינן:
פי וְהָרִי מְגֻזָּף. ה"נ הוּא מְצִי לְמַדְרַךְ מִשְׁכּוּעַת הַעֲדוּת וְהָא דְפָרִיךְ מְמַגְזֵף מִשּׁוּם הָאֲמָרִינִי הִיכֵן מְצִינוּ כו' פְּמַדִּי דְּכַר אֲכִילָה הָאֲמָרִינִי: וְהָרִי קוֹנְמוֹת הָאוֹמֶר קוֹנֵם כֶּכֶר זֶז עָלֵי אוֹסֶר עֲצָמוּ בְּכָל שָׁהוּא שְׁעָה בְּדִלְקָמָן: בְּמַפְרָשׁ דְּמִי לְפִי שְׁאִינוּ מְזַכִּיר בָּהּ גַּם אֲכִילָה כָּל שָׁהוּא הָאֵמֶר: וְהָרִי מְגֻזָּף מְדַכֵּךְ אֶת הַשֶּׁם דְּפָלִיג רַבִּי עֲקִיבָא אֲדַרְבָּנָן בְּכַרְיחוֹת (דף 1.) וְהָמֶר מְגֻזָּף מִכִּיּא הָרָבִין: וְהָרִי נָזִיר שְׁמַדְכָּר וְאוֹסֶר בְּדַעוּרֵי וּמִכִּיּא הָרָבִין בְּיוֹם תְּגַלְתָּו: עַל דַּעוּרֵי שְׁהַחְלִיף דַּעוּרֵיו: וְהָרִי הִקְדָּשׁ שְׁמַדְכָּר וְאוֹסֶר בְּדַעוּרֵי אֶת שָׁהוּא מַקְדִּישׁ וְאִם הַחְלִיף דַּעוּרֵי וְנִהְיָ מִמֶּנּוּ מִכִּיּא הָרָבִין מְעִילָה: וְהָרִי קוֹנְמוֹת שְׁלֹא אֶסְרָה אֶלָּא עָלָיו וְאִם אֲכָל מִמֶּנּוּ הֵס"ד דְּמִכִּיּא הָרָבִין מְעִילָה שְׁהַקוֹנֵם לָשׁוֹן הִקְדָּשׁ הוּא: אִין מְעִילָה בְּקוֹנְמוֹת דְּלֹא הָרִינִי בַּהּ מַקְדָּשִׁי ה' (וַיִּקְרָא ה') שְׁכָרִי חֲלִין הוּא אֲחַל כָּל אֲדָם: מֵהוּ דְתַמִּימָא אֲטַעוּם גְּמִי לָשׁוֹן אֲכִילָה הוּא בְּדִאֲמָרִי אִינְשִׁי נְטַעוּם מִיָּדִי: קוֹנְמוֹת בִּין דְּלֹא מְדַכֵּר שׁוּם אֲכִילָה בְּדַמְפְּרָשׁ דְּמִי גְרַסִּין: שְׁנִי קוֹנְמוֹת שְׁתֵּי בְּכַרִּית שְׁאֶסְרֵן עָלָיו בְּקוֹנֵם: מַצְטַרְפִּין מַעַט מִזֶּה וּמַעַט מִזֶּה לְכַיָּתִי: שְׁתֵּי שְׁכּוּעוֹת שְׁתֵּי בְּכַרִּית שְׁנַשְׁבַּע עָלֵיהֶן: אִין מַצְטַרְפוֹת וְלִקְמֵן מַפְרָשׁ טַעֲמָא וְהִשְׁתָּא בְּלִקְא דַּעֲמָה לְפִי שְׁהַזְכִּיר גַּם אֲכִילָה עַל זֶז וְשֶׁם אֲכִילָה עַל זֶז: אֲמַאי אִין מַצְטַרְפוֹת הָרִי עַל שְׁפִיטֵן הַזְכִּיר גַּם אֲכִילָה אַחַת: מִתּוֹךְ שְׁחִלּוּקִית לְחִטָּאוֹת מִתּוֹךְ שְׁשִׁתִּי בְּכַרִּית הֵלְלוּ חֲשׁוּבוֹת שְׁתֵּים לַעֲגִין חֲטָאת בַּשְּׁכּוּעָה זֶז אִם אֲמַר שְׁכּוּעָה שְׁלֹא אוֹכֵל מִזֶּז וּמִזֶּז וְאֲכָל בְּזִית מִזֶּז וּבְזִית מִזֶּז בְּהַעֲלֵם אֶחָד חַיִּב. שְׁתֵּים בְּדַתְנָן [לְקַמֵּן] שְׁכּוּעָה שְׁלֹא אוֹכֵל פֶּת חֲטִין פֶּת שְׁעוּרִין פֶּת בְּסַמִּין וְאֲכָל חַיִּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת וּמִיתִינִן לָהּ בְּתוֹרַת כְּהֵנִים מוֹהֵיָה כִי וְאִשֶּׁם לְאַחַת מֵאֵלָה לְחַיִּבו עַל כָּל אַחַת וְאַחַת וְגו' וְכִי אֲמַר גְּמִי מִזֶּז וּמִזֶּז שְׁתֵּי שְׁכּוּעוֹת חֲשִׁיבִי הִלְכָךְ כִּי אֲכָל מִזֶּז חֲצִי שְׁעוּר וּמִזֶּז חֲצִי שְׁעוּר אִין מַצְטַרְפוֹת אֲכָל קוֹנְמוֹת אִין חִלּוּקִית לִישְׁמוֹת לְמַאן דְּאֲמַר יֵשׁ מְעִילָה בְּקוֹנְמוֹת דְּאִם נִהְיָ וְחִזּוּר וְנִהְיָ בְּהַעֲלֵם אֶחָד חֲדָא הוּא דְמַחֲסִיב דְּכֵלֵּא חֲדָא מְעִילָה בְּדַתְנָן (מְעִילָה דף כ.) צַרף אֶת הַמְעִילָה לְזִמֵּן מַרְבָּה וְאִם בְּשְׁנֵי הַעֲלָמוֹת אֲפִי' מַחֲדָא מַנְיָה גְּמִי וְכֵן לַעֲגִין מַלְקוּת אִם בְּהַתְרָאָה אַחַת חֲדָא הוּא דְלָקִי וְאִי בְּשְׁנֵי הַתְרָאוֹת אֲפִי' מַחֲדָא מַנְיָה שְׁהָרִי עוֹבֵר וְחוֹזֵר וְעוֹבֵר בְּדַתְנָן (מַפּוֹת דף כא.) נָזִיר שְׁהִיָּה שׁוֹתָה יוֹן כָּל הַיּוֹם בְּלוּ אִינוּ חַיִּב אֶלָּא אַחַת אֲמַרוּ לוּ אֵל תִּשְׁתָּה אֵל תִּשְׁתָּה וְהוּא שׁוֹתָה חַיִּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת: שְׁכּוּעוֹת בְּקוֹנְמוֹת מַצְטַרְפוֹת וְאע"ג דְּחִלּוּקִית דְּלִית לָיָה לְדַרְבַּ בְּנַחֵם וְכֵלֹא אֲפוּךְ לֹא מַתְרַצָּא

דְּאִי הָיָה מַתְרַן ר' מֵאִיר דְּאֲמַר בְּקוֹנְמוֹת אִין מַצְטַרְפִּין לִית לָהּ לְדַרְבַּ בְּנַחֵם הָיָה קִשְׁיָא לָן בִּין שְׁכּוּעוֹת בִּין קוֹנְמוֹת אֲמַאי אִין מַצְטַרְפִּין לִית לָהּ לְדַרְבַּ בְּנַחֵם הָיָה קִשְׁיָא מִיָּדִי: כִּי אֲמַר רַב פֶּפְא בְּקוֹנְמוֹת כָּל שָׁהוּא לְמַלְקוּת הָאֲמַר וְכִי תִנְיָא הִיא דְּמַצְטַרְפִּין לַעֲגִין חֲטָאת וְצָרוּף דְּתַנְיָא וְהָרִי מְגֻזָּף. ה"נ הוּא מְצִי לְמַדְרַךְ מִשְׁכּוּעַת הַעֲדוּת וְהָא דְפָרִיךְ מְמַגְזֵף מִשּׁוּם הָאֲמָרִינִי הִיכֵן מְצִינוּ כו' תִּיפְשׁוּט דְּכַעֲרִי רַבָּא: "שְׁכּוּעָה שְׁלֹא אוֹכֵל" וְאֲכָל עֶפֶר, בְּכַמָּה? תַּפְשׁוּט עַד דְּאִיפָּא בְּזִית! כִּי קְאָמְרִינָן – בְּמִיָּדֵי דְּכַר אֲכִילָה קְאָמְרִינָן. וְהָרִי קוֹנְמוֹת! קוֹנְמוֹת גְּמִי בְּמַפְרָשׁ דְּמִי. אָמַר לָהֶן: הִיכֵן מְצִינוּ בְּמַדְכָּר וּמִכִּיּא קָרְפִּין, שְׁזֵה מְדַכָּר וּמִכִּיּא קָרְפִּין. וְלֹא?! וְהָרִי מְגֻדָּף! מְדַכָּר וְאוֹסֶר קְאָמְרִינָן, וְהָאִי מְדַכָּר וְחוּטָא הוּא. וְהָרִי נָזִיר! מִכִּיּא קָרְפִּנֵּז עַל דַּבּוּרֵי קְאָמְרִינָן, וְהָאִי מִכִּיּא קָרְפִּין – לְאַשְׁתְּרוּזֵי לִיָּה חֲמָרָא הוּא דְקָא מִיִּיתִי. וְהָרִי הֶקְדָּשׁ! אוֹסֶר לְעַצְמוֹ קְאָמְרִינָן, וְהָאִי אוֹסֶר עַל כָּל הָעוֹלָם פּוּלֵז הוּא. הָרִי קוֹנְמוֹת! קֶסֶכֶר אִין מְעִילָה בְּקוֹנְמוֹת. א"י אָמַר רַבָּא: מַחֲלוּקֶת בְּסָתָם, אֲכָל בְּמַפְרָשׁ – דְּכַרִּי הַפֵּל בְּכָל שְׁהוּא. מֵאִי טַעֲמָא? מַפְרָשׁ גְּמִי בְּכַרְיָה דְּמִי. י"ד וְאָמַר רַבָּא: מַחֲלוּקֶת בְּ"שְׁלֹא אוֹכֵל", אֲכָל בְּ"שְׁלֹא אֲטַעוּם" – דְּכַרִּי הַפֵּל בְּכָל שְׁהוּא. פְּשִׁיטָא! מֵהוּ דְתִימָא: לִיטַעוּם גְּמִי – בְּדִאֲמָרִי אִינְשִׁי; קָא מִשְׁמַע לָן. י"א אָמַר רַב פֶּפְא: מַחֲלוּקֶת בְּשְׁכּוּעוֹת, אֲכָל בְּקוֹנְמוֹת – דְּכַרִּי הַפֵּל בְּכָל שְׁהוּא. מֵאִי טַעֲמָא? קוֹנְמוֹת גְּמִי, בִּין דְּלֹא קָא מְדַכָּר שְׁמָא דְּאֲכִילָה, בְּדַמְפְּרָשׁ דְּמִי. י"מִיתִיבִי: שְׁנֵי קוֹנְמוֹת מַצְטַרְפִּין, שְׁתֵּי שְׁכּוּעוֹת אִין מַצְטַרְפוֹת. רַבִּי מֵאִיר אוֹמַר: קוֹנְמוֹת בְּשְׁכּוּעוֹת. וְאִי סִלְקָא דַּעֲתָה חֲיִיב בְּכָל שְׁהוּא, לָמָּה לִי לְצָרָף? י"ד אָמַר: "אֲכִילָה מִזֶּז עָלִי קוֹנָם", "אֲכִילָה מִזֶּז עָלִי קוֹנָם". אִי הָכִי, אֲמַאי מַצְטַרְפוֹת? סוּף סוּף – זִיל לְהֵכָא לִיפָּא שִׁיעוּרָא, וְזִיל לְהֵכָא לִיפָּא שִׁיעוּרָא! דְּאָמַר: "אֲכִילָה מִשְׁתִּיתָהֶן עָלִי קוֹנָם". י"ב דְּכּוּוֹתָהּ גְּבִי שְׁכּוּעוֹת – דְּאָמַר: "שְׁכּוּעָה שְׁלֹא אוֹכֵל מִשְׁתִּיתָהֶן", אֲמַאי אִין מַצְטַרְפִּין? אָמַר רַב פִּנְחָס: שְׁאֲנֵי שְׁכּוּעוֹת, מִתּוֹךְ שְׁחִלּוּקוֹת לְחִטָּאוֹת, אִין מַצְטַרְפוֹת. אִי הָכִי, רַבִּי מֵאִיר אוֹמַר: קוֹנְמוֹת בְּשְׁכּוּעוֹת – בְּשִׁלְמָא שְׁכּוּעוֹת, הוּאִיל וְחִלּוּקוֹת לְחִטָּאוֹת; אֵלֶּא קוֹנְמוֹת, אֲמַאי לָא? אִיפּוּף – רַבִּי מֵאִיר אוֹמַר: שְׁכּוּעוֹת בְּקוֹנְמוֹת. וְלִית לִיָּה לְדַרְבַּ בְּנַחֵם. רַבִּינָא אָמַר: כִּי קְאָמַר רַב פֶּפְא – לַעֲגִין מַלְקוֹת; כִּי תִנְיָא הָהִיא – לַעֲגִין קָרְפִּין, דְּכַעֲרִינָן שְׁזֵה פְּרוּטָה. י"ג לְמִימָרָא דְּסַבְרֵי רַבִּנּוּ יֵשׁ מְעִילָה בְּקוֹנְמוֹת?! וְהִתְנַיָּא: "כֶּכֶר זֶז הֶקְדָּשׁ", וְאֲכָלָה – בִּין הוּא בִּין חֲבִירוֹ מָעַל; לְפִיכָהּ יֵשׁ לָהּ פְּדִיוֹן. "כֶּכֶר זֶז עָלִי הֶקְדָּשׁ" – הָרִי הוּא מָעַל, חֲבִירוֹ לֹא מָעַל; לְפִיכָהּ אִין לָהּ פְּדִיוֹן. דְּכַרִּי רַבִּי מֵאִיר.

וְחֲכָמִים

שבועות שתיים בתרא פרק שלישי שבועות

כב.

עין משפט
גור מצוה

א טוש"ע יו"ד סי' רלח סעי' א:

ב מו"י פד' מהל' שבועות הל' א:

ג מו"י פד' מהל' שבועות הל' ב,

סמג לאוין רמא:

ד טוש"ע יו"ד סי' רלח סעי' א:

ה מו"י פד' מהל' שבועות הל' א:

ו מו"י פד' מהל' שבועות הל' ב,

סמג לאוין רמא:

ז טוש"ע יו"ד סי' רטז סעי' י:

ח מו"י פא' מהל' נדרים הל' ה,

סמג לאוין רמב:

ט מו"י פא' מהל' נדרים הל' ו,

סמג לאוין רמב:

י מו"י פד' מהל' שבועות הל' ח:

יא מו"י פא' מהל' נדרים הל' ו,

סמג לאוין רמב:

יב מו"י פד' מהל' שבועות הל' ח,

סמג לאוין רמא:

יג מו"י פד' מהל' מעילה הל' ט:

דלפיו חטאת קבועה מותני: והרי הקדש. תמה מאי פריך דנימא דמתני' הכי האמר היכן מצינו מדבר ומביא קרבן על דעורו בלא שום מעשה שזה מדבר ומביא קרבן בלא שום מעשה כגון שבושה שאוכל ולא אכל אכל הקדש מביא קרבן על מה שאכל שעשה מעשה: אכל בקנמות דכרי הפל בכל שהוא. תמה דחמיר קונם מהקדש ואיחוי גופה לא אסיר אלא משום דהוי כהקדש והקדש בעי שנה פרוטה: מתוך שחלוקות לחטאות אין מצטרפין. פי' פקוקטרם אכל קונמות אס נהנה וחוזר ונהנה בהעלם אחד חדא הוא דמחסיב דכלה חדא מעילה היא בדתנן צרף את המעילה לזמן מרבה ואין נראה להביא ראה משם דהתם לחומרא תנן ליה שאם נהנה מחצי פרוטה וחזר ונהנה לזמן מרבה חצי פרוטה מצטרף באלו נהנה כל הפרוטה בבת אחת ולא היה צריך לפרש אלא דלעגין חטאת חלקה משום דכתוב (ויקרא ה:י') לאחת מאלה אכל גבי מעילה לא בתיב הכי: רבינא אמר כי האמר רב פפא למלקות כו'. לרבינא גמי טעמא דרבנן בדרב פנחס בדרמסין בסקמון ובא רבינא לחפש דאין צריך לומר אפוך דבין דר"מ לאו טעמא דנפשה האמר אלא לדבריהם דרבנן האמר לאו בדהאמר בסקמון וטפי ניחא ליה לאפוכי דרבי מאיר לרבנן בההיא בתריתא דמיתני מלהגיה ולהפך דר"מ משום דבין שבועות לקונמות ובין קונמות לשבועות לא טעיי תנא:

דאי הוה מתרן ר' מאיר דאמר בקונמות אין מצטרפין לית לה לדרב פנחס הוה קשיא לן בין שבועות בין קונמות אמאי אין מצטרפין הכי על שפיהן לא הזכיר אלא אכילה אחת אבל השתא דאמר מצטרפות ולית לה לדרב פנחס לא קשיא מידי: כי אמר רב פפא בקונמות כל שהוא למלקות האמר וכי תניא הדיא דמצטרפין לעגין קרבן מעילה וצרוף דתנאי אלא לשנה פרוטה: וגם לה פדיון שהופכת פדיינה והיא יוצאה לחלין דכהקדש בתיב (ויקרא כז) ופקדה בעקרבך: אין לה פדיון להסירה לו שלא נאמר פדיון באסוריו:

כב:

	עין משפט גד מצוה
---------------------------------------	---------------------------------

א טוש"ע יו"ד סי' רלח סעי' ט:

ב מו"י פה' מהל' שבועות הל' ח:

ג מו"י פה' מהל' שבועות הל' ט, סמג לאוין רמא:

ד טוש"ע יו"ד סי' רלח סעי' ט:

ה מו"י פה' מהל' שבועות הל' ח:

ו מו"י פה' מהל' שבועות הל' ט, סמג לאוין רמא:

ז מו"י פה' מהל' שבועות הל' ח:

ח מו"י פד' מהל' שבועות הל' ג, סמג לאוין רמא:

ט מו"י פד' מהל' שבועות הל' ו:

י מו"י פד' מהל' שבועות הל' ח:

יא מו"י פד' מהל' שבועות הל' ז:

יב מו"י פד' מהל' שבועות הל' ח:

יג טוש"ע יו"ד סי' רלח סעי' ג ז:

יד מו"י פה' מהל' שבועות הל' ה,

סמג לאוין רמא:

טו טוש"ע יו"ד סי' רלח סעי' ב:

טז מו"י פד' מהל' שבועות הל' ג, סמג לאוין רמא:

וּחֲכָמִים אוֹמְרִים בֵּין הוּא בֵּין חֲבֵרוֹ לֹא מַעַל כּו'. מִשָּׁמַע . דְּכ"ע מוֹדוֹ בַּקּוֹנְמוֹת דְּאִין לֶהֱן פֻּדְיוֹן דְּאִשִּׁי רַבִּי מֵאִיר דְּאָמַר גַּם מַעֲיֵלָה בַּקּוֹנְמוֹת מוֹדָה דְּאִין לוֹ פֻּדְיוֹן וְהִקָּשָׁה רַב' יַצְחָק בֶּן

וּחֲכָמִים אוֹמְרִים: בֵּין הוּא וּבֵין חֲבִירוֹ לֹא מַעַל, לְפִי שְׂאִיִן מַעֲיֵלָה בַּקּוֹנְמוֹת. אִיפּוֹה: אַחַד זֶה וְאַחַד זֶה לֹא מַעַל, לְפִי שְׂאִין מַעֲיֵלָה בַּקּוֹנְמוֹת. דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וּחֲכָמִים אוֹמְרִים: הוּא מַעַל, וּחֲבִירוֹ לֹא מַעַל. אִי הֵכֵל, רַבִּי מֵאִיר אוֹמַר קוֹנְמוֹת פְּשָׁבוּעוֹת – אֶלָּא קוֹנְמוֹת אַצְטְרוּפִי הוּא דִּלְא מַצְטְרָפִי, הָא מַעֲיֵלָה אִית בְּהוּ? וְהָאִמַר רַבִּי מֵאִיר: אִין מַעֲיֵלָה בַּקּוֹנְמוֹת פֻּלְל! ^(ט)לְדַבְרֵיהֶן דִּרְבָּנָן קָאָמַר לְהוּ: לְדִידִי – אִין מַעֲיֵלָה בַּקּוֹנְמוֹת פֻּלְל; לְדִידְכוּ – אוֹדוּ לִי מִיַּתַּת דְּקוֹנְמוֹת פְּשָׁבוּעוֹת! וּרְבָנָן – שְׁבוּעוֹת אִיכָא דְרַב פִּנְחָס, קוֹנְמוֹת לִיכָא דְרַב פִּנְחָס. א-

אָמַר רַבָּא: **"שְׁבוּעָה שְׁלֹא אוֹכֵל"**, וְאַכֵּל עֶפֶר – פִּטוּר. **פְּעִי רַבָּא:** **"שְׁבוּעָה שְׁלֹא אוֹכֵל עֶפֶר"**, בְּכַמְּהָ? **בִּין דְּאָמַר "שְׁלֹא אוֹכֵל"** – דַּעֲתִיָּה אַפְזִית; אוּ דִלְמָא, **בִּין דִּלְאוּ מִיַּדִּי דְאַכְלִי אִינְשִׁי הוּא, בְּכֹל שְׁהוּא? תִּיקוּ**. **"פְּעִי רַבָּא:** **"שְׁבוּעָה שְׁלֹא אוֹכֵל חֲרָצוֹ"**, בְּכַמְּהָ? **בִּין דְּמַתְאַכִּיל עַל יַדִּי תַעֲרוּבַת – דַּעֲתִיָּה אַפְזִית; אוּ דִלְמָא, בִּין דִּלְא מַעֲיַנִּיָּה אַכְלִי לִיָּה אִינְשִׁי – דַּעֲתִיָּה אַמְשָׁהוּ? תִּיקוּ**. **פְּעִי רַב אָשִׁי:** **נָזִיר שְׂאָמַר "שְׁבוּעָה שְׁלֹא אוֹכֵל חֲרָצוֹ"**, בְּכַמְּהָ? **דְּכִין דְּכוּזִית אִיסוּרָא דְאוֹרִיִּיתָא הוּא, כִּי קָא מַשְׁתַּבֵּעַ – אַהֲתִירָא קָא מַשְׁתַּבֵּעַ, וְדַעֲתִיָּה אַמְשָׁהוּ; אוּ דִלְמָא, בִּין דְּאָמַר "שְׁלֹא אוֹכֵל"**, דַּעֲתִיָּה אַפְזִית? ^(א)**תָּא שְׁמַע:** **"שְׁבוּעָה שְׁלֹא אוֹכֵל"**, וְאַכֵּל נְבִילוֹת וּטְרִיפּוֹת, שְׁקָצִים וּרְמָשִׁים – חֲזִיב. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן הוּטָר. וְהוֹיֵנָן בַּה: אַמַּאי חֲזִיב? מוֹשְׁבָּע וְעוֹמֵד מֵהֵר סִינֵי הוּא! רַב וּשְׁמוּאֵל וְרַבִּי יוֹחָנָן דְּאָמְרִי: בְּכוֹלֵל דְּבָרִים הַמוֹתְרִין עִם דְּבָרִים הָאֲסוּרִין. וְרִישׁ לְקִישׁ אָמַר: אִי אַתָּה מוֹצֵא אֶלָּא אִי בַּמִּפְרָשׁ חֲצִי שִׁיעוּר, וְאַלִּיכָא דִּרְבָּנָן; אִי בַּסֵּתָם, וְאַלִּיכָא דִּרְבִּי עֲקִיבָא דְאָמַר: אָדָם אוֹסֵר עַצְמוֹ בְּכֹל שְׁהוּא. 'וְהָא נְבִילָה – דְּמוֹשְׁבָּע וְעוֹמֵד מֵהֵר סִינֵי הוּא, דְּכִי חֲרָצַן לְגַבִּי נָזִיר דְּמֵיָא; וּטַעֲמָא דְּפִרִּישׁ, הָא לֹא פִּרִּישׁ – דַּעֲתִיָּה אַפְזִית! שְׁמַע מִינָּה. אֶלָּא תַּפְשׁוּט דְּבַעֲי רַבָּא: **"שְׁבוּעָה שְׁלֹא אוֹכֵל עֶפֶר"**, בְּכַמְּהָ? **תַּפְשׁוּט דַּעַד דְּאִיכָא כּוּזִית – דִּהָא נְבִילָה פֻּעֶפֶר דְּמֵיָא; וּטַעֲמָא דְּפִרִּישׁ, הָא לֹא פִרִּישׁ – דַּעֲתִיָּה אַפְזִית! לֹא; עֶפֶר – לֹא בַר אַכִּילָה הוּא פֻּלְל; נְבִילָה – בַּת אַכִּילָה, וְאַרְיָא הוּא דִּרְכִיעַ עֵילוּוה. ^(ב)מִתְנִי' **"שְׁבוּעָה שְׁלֹא אוֹכֵל"**, וְאַכֵּל וְשִׁתָּה – אִינוּ חֲזִיב אֶלָּא אַחַת. **"שְׁבוּעָה שְׁלֹא אוֹכֵל וְשְׁלֹא אָשְׁתָּה"**, וְאַכֵּל וְשִׁתָּה – חֲזִיב שְׁתִּים. **"שְׁבוּעָה שְׁלֹא אוֹכֵל"**, וְאַכֵּל בַּת חֲטִין וּפַת שְׁעוּרִין וּפַת כּוּסְמִין – אִינוּ חֲזִיב אֶלָּא אַחַת. **"שְׁבוּעָה שְׁלֹא אוֹכֵל בַּת חֲטִין וּפַת שְׁעוּרִין וּפַת כּוּסְמִין"**, וְאַכֵּל – חֲזִיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. **"שְׁבוּעָה שְׁלֹא אָשְׁתָּה"**, וְשִׁתָּה מִשְׁקִין הִרְבָּה – אִינוּ חֲזִיב אֶלָּא אַחַת. **"שְׁבוּעָה שְׁלֹא אָשְׁתָּה יַיִן וְשִׁמּוֹן וְדְבַשׁ"**, וְשִׁתָּה – חֲזִיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. ^(ג)**"שְׁבוּעָה שְׁלֹא אוֹכֵל"**, וְאַכֵּל אֹוכְלִין שְׂאִינָן רְאוּין לְאַכִּילָה, וְשִׁתָּה מִשְׁקִין שְׂאִינָן רְאוּין לְשִׁתֵּיָה – פִּטוּר. **"שְׁבוּעָה שְׁלֹא אוֹכֵל"**, וְאַכֵּל נְבִילוֹת וּטְרִיפּוֹת, שְׁקָצִים וּרְמָשִׁים – חֲזִיב. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן הוּטָר. אָמַר: **"קוֹנָם אֲשֶׁתִּי נִהְיִית לִי אִם אַכְלִתי הַיּוֹם"**, וְהוּא אַכֵּל נְבִילוֹת וּטְרִיפּוֹת. שְׁקָצִים וּרְמָשִׁים – הָרִי אֲשֶׁתּוֹ אֲסוּרָה. ^(ד)**גַּמְ' אָמַר רַבִּי חֵיטָא בַר אֲבִין אָמַר שְׁמוּאֵל:** **"שְׁבוּעָה שְׁלֹא אוֹכֵל"**, וְשִׁתָּה – חֲזִיב. אִיפְּעִית אִימָא סְבָרָא – דְּאָמַר לִיָּה אִינְשׁ לְחַבְרִיָּה: **"נִטְעוֹם מִיַּדִּי"**, וְעִיָּלִי וְאַכְלִי וְשִׁתוּ. וְאִיפְּעִית אִימָא קָרָא – שִׁתֵּיָה בְּכֻלָּל אַכִּילָה; דְּאָמַר רִישׁ לְקִישׁ: מִנִּין לְשִׁתֵּיָה שְׁהִיא בְּכֻלָּל אַכִּילָה? שְׁנָאִמַר: **"וְאַכְלִתָּ לְפָנַי ה' אֱלֹהֶיָה בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם מַעֲשֶׂר דְּגָנָךָ וְתִירְשָׁךָ"**;**

וּתִירוּשׁ

שבועות שתיים בתרא פרק שלישי שבועות

וְאַכֵּל עֶפֶר פִּטוּר דְּלֹא בַר אַכִּילָה הִיא: ע"י תַּעֲרֻבַת עִם הַעֲנָבִים: דַּעֲתוּ אַמְשָׁהוּ אַת"ל עֶפֶר בַּמִּשְׁהוּ: נָזִיר שְׂאָמַר שְׁבוּעָה שְׁלֹא אוֹכֵל חֲרָצַן בְּכַמְּה אִם תַּמְצָא לומר עֲשֹׂאֵר כָּל אִדָם בַּכּוּזִית נָזִיר מֵאִי מִי אֲמַרְיָן בֵּין דְּכוּזִית אֲסוּר עָלֶיהָ וְיוֹדַע הוּא שְׁאִין שְׁבוּעָה חָלָה עָלָיו: כִּי אֲשַׁבֵּעַ אֲהַפְיִירָא אֲשַׁתְּבַּע עַל פְּחוֹת מַכּוּזִית שְׁלֹא הִיא מַשְׁבַּע עָלָיו מַסִּינִי: דַּעֲתָה אַפְזִית וְאִין בָּאן שְׁבוּעָה: אִי אַתָּה מוֹצֵא שִׁיתְחַיֵּב אַח"כ נִחָסַר בְּשָׁבוּעָתוֹ בְּחֲצִי שְׁעוֹר שְׂאִינוּ מַשְׁבַּע עָלָיו מַסִּינִי וְהִיכִי מַשְׁפַּחַת לָהּ אִי בַּמִּפְרָשׁ וְאַלְבָּא דְרַשְׁנָן אִי בַּסֵּתָם לר' גְּדוּיבָא: וְהָא נְבִילָה דְכִי חֲרָצַן לְנָזִיר דְּמֵיָא וְקָאִמַר רַישׁ לְקוּשׁ דְּאִי אַתָּה מוֹצֵא אֲלִיבָא דְרַשְׁנָן אֲלֹא בַּמִּפְרָשׁ וְלֹא אֲמַרִי' אֲפֻלּוּ בַּסֵּתָם נָמִי דַּעֲתָה אַמְשָׁהוּ דְכִי אֲשַׁתְּבַּע אֲהַפְיִירָא אֲשַׁתְּבַּע דְּבַעֲפֵר דְּמֵיָא דְלֹא חֲזִינָא לְאַכִּילָה לְיִסְרָאֵל: נְבִילָה בַּת אַכִּילָה הִיא וְאִין בַּה שְׁעוּרָא: דְּרַבִּיעַ עָלֶיהָ דְּרַבָּן עָלֶיהָ אֲרִינָא אֲזֻהֲרַת הַמָּקוֹם: מִתְנִי' שְׁבוּעָה שְׁלֹא אוֹכֵל וְאַכֵּל וְשִׁתָּה אַח"ג דַּשְׁתִּיָּה בְּכֻלָּל שְׁבוּעָה שֶׁל אַכִּילָה בְּדִאָמַר בְּגִמְרָא אִינוּ חֵיב אֲלֹא אַחַת דַּהּוּה לִישׁ בְּאִכֵּל וְאַכֵּל בַּהַעֲלֵם אַחֵד: שְׁלֹא אוֹכֵל וְשֹׁאֵל אֲשַׁתָּה הוּוּ לְהוּ שְׁפִי שְׁבוּעוֹת וּבְגִמְרָא בְּרִיךְ הוֹינָא לָהּ שְׁבוּעָה עַל שְׁבוּעָה: שְׁבוּעָה שְׁלֹא אוֹכֵל בַּת חֲטִין פַּת שְׁעוּרִין כּו' דְּבִין דְּפִרָּשׁ אֲשַׁתָּא דְּמִיחַל שְׁבוּעָה אֲכֵל חֲדָא וְחֲדָא בְּאֲנָפִי נִפְשָׁה קָאִמַר וּבְגִמְרָא בְּרִיךְ דְּלֵמָא הִיא דְּפִרָּשׁ לְהוּ אֲשַׁתָּא לְמַפְטָר מַמִּינָא אַחֲרֵיכָא דְּאִי אָמַר שְׁלֹא אוֹכֵל כַּתָּס הוּה נִחָסַר בְּכֹל הַמִּינִים וּלְעוֹלָם חַד שְׁבוּעָה הִיא: וְאַכֵּל נְבִילוֹת כּו' חֵיב דְּרִאוּנָן הֵן לְאַכִּילָה וְאַרְיָא הוּא דְּרַבִּיעַ עָלֶיהוּ: ור"ס פּוּטָר דַּמַּשְׁבַּע וְעוֹמֵד הוּא עָלֶיהוּ: אֲשֶׁתּוֹ אֲסוּרָה שְׁהִי אֲכֵל אוֹכְלִין וְאִפִּי' לר"ס דְּפִטַר בַּקִּמְיִיתָא טַעֲמָא לֹא מִשּׁוּם דְּלֹא כְּנִי אַכִּילָה אֲלֹא לְפִי שְׁאִין שְׁבוּעָה חָלָה עַל דְּבַר מַעֲנִה בְּדִלְחָמוֹ:

מסורת הש"ס

א יומא ל'; ביצה מנ; שבת מה;

ב יומא עג;

ג ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק טו ו; נדרים יז.

ד יומא פא; משנה יומא

ה בבא בתרא ט.

ו יומא עו.

תורה אור השלם

כל ימי נזרו מכל אשר יעשה מקנאו חזון מסרצנים ועד־ג לא יאכל [במדבר ו, ד]

ואכלת לפני יהוה אלהיך במקום אשר יבסר לשכון שמו שם מעשר דגדג תירשף ויצהרד ובכרת בקרד וצאנוד לטעון תלמד ליראה את־יהוה אלהיך כל־ימים [דברים יד, כג]

 עין משפט גור מצוה

א מו"י פד' מהל' שבועות הל' ח, סמג לאוין רמא:

ב טוש"ע יו"ד סי' רלח סעי' ו:

ג מו"י פה' מהל' שבועות הל' י, סמג לאוין רמא:

ד טוש"ע יו"ד סי' רלח סעי' ד:

ה מו"י פה' מהל' שבועות הל' ז:

במסררהב בו חברו. ואינו אוסר עצמו אלא בשלו: הָכָא מִי מַחִית נִפְשָׁהּ לְפָחוּת וְדִלְמָא ע"י תַּעֲרֻבַת אִי אָמַר הָכִי הִנֵּה מְשַׁמַּע שְׁלָא יֵאכְבֵּל פֶּת שְׁיֵשׁ בַּהּ כָּל הַמִּינִין הֵלְלוּ מִשְׁשַׁעוֹר. בַּהּוֹנְטָרָם פִּי' דל"ג לִיה וְשִׁבּוּשׁ הוּא אֵלָא ה"ג מִי מַחִיב אֲכַלְגִּי וּפְרָטִי וְנִרְאָה דְיֵשׁ לְיִשְׁבּוּ מִי מַחִית כּו' וּה"פ כְּלוּמַר מִי אֲכָא לְמִימַר הָכָא גְבִי שְׁבוּעַת בְּטוּי דְנוּחִי שְׁבוּעָה אֲכַלְלָא דַּפֵּת חֲטִיּוֹן וּשְׁעוּרִין וְכַסְמִין לְעֵינֵן פָּחוּת מִשְׁשַׁעוֹר דְּאִם אֲכַל מִכָּל מִין וּמִין פָּחוּת מִשְׁשַׁעוֹר שְׁיִצְטָרְפוּ דַּמְסִיק אַדְעֵתָא דְאִי אֲכַל שַׁעוֹר אֲכִילָה מִכָּלן שְׁתַּחֲבִיב דִּאֲכִיּוֹן לְצִרְיָף וְחֻשְׁפָּה לְאֲכִילָה פָּחוּת מִשְׁשַׁעוֹר מִכָּל מִין וּמִין וּמַסִּיק הָכִי הִשְׁתָּא הָתֵם דְּמַצֵּי לְמַחֵל אֲכַלְגִּי וּפְרָטִי דְּכִי אִשְׁתַּבַּע וְהָדַר אִשְׁתַּבַּע חֹל נִמִּי אֲפָחוּת מִשְׁשַׁעוֹר מִכָּל מִין וּמִין וְאֲכַל בְּשִׁבּוּעַת בְּטוּי דְּלֹא מַצֵּי לְמַחֵל אֲכַלְגִּי וּפְרָטִי כְּשַׁעוֹר שְׁלֵם אִין לְנו לִימַר דְּנִתְכַּפּוּן אֲכַלְגִּי גַם לְעֵינֵן צִרְיָף: רִישָׁא בְּתָתִם וְסִיפָא בְּמַפְרָשׁ. חֲצַת תַּמִּיהַּ פִּינִין דְּרִישָׁא וְסִיפָא אִירִי בְּנִבְלָה וּמִרְכָּה מ"ש דְּכִישָׁא נָקַט אֲכַלִּין שְׁאִינֵן רִאיוֹן וּכְסִיפָא נָקַט נִבְלָה וּמִרְכָּה: כְּכֹלֵל דְּבָרִים הַמְתָּרִים עִם דְּבָרִים הָאֲסוּרִין. אִין לְהַקְשֹׁת דְּלוּחִי כְּלָה בְּמַפְרָשׁ וְרִישָׁא בְּשְׂאִינֵי כֹלֵל דְּבָרִים הַמְתָּרִים דְּהָא מְשַׁמַּע זִנְקָא אֲכַל אֲכַלִּין שְׁאִינֵן רִאיוֹן פְּטוֹר אֲכַל רִאיוֹן חֵיב: דְּמוּחִי לֵה כְּדָבְרִי כֹכֵל. אִף עַל גַּב דְּאִפְּא תַּנְחִי דְּלִית לָהּ אֲסוּר כֹּלֵל בְּהָא לֹא חֲשִׁינֵן פִּינִין דְּלֹא מַתְנֵן בְּמַתְנִי' וְעוֹד דְּאִין לְחוּשׁ בְּמֵאִי דְּאִיפָא תַּנְחִי דְּלִית לָהּ אֲסוּר כֹּלֵל פִּינִין דְּקַדְהִיא פְּלִיג ר"ס מֵהֵאִי טַעֲמָא דְּלִית לָהּ אֲסוּר כֹּלֵל וּא"ת וְלוֹקְמִי בְּמַפְרָשׁ וד"ה וי"ל דְּאִי בְּמַפְרָשׁ לֹא מִתְקַמַּא מַתְנִיתוֹן כְּרַבִּי עֲזַרְיָא דְּמַשְׁמַע הָא סָתֵם פְּטוֹר וּא"ת לִימָא דְּהֵינּוּ טַעֲמָא דְּלֹא אָמַר כּו"ל מִשּׁוּם דְּר' יוֹחָנָן סָבַר (יומא עג:) חָצִי שַׁעוֹר אֲסוּר מִן הַתּוֹרָה וּכְכָל שְׁהוּא נִמִּי מִשְׁבַּע וְעוֹמֵד הוּא וי"ל פִּינִין דְּלִיפָא אֵלָא אֲסוּר בְּעָלְמָא לֹא מִשְׁבַּע וְעוֹמֵד חֲשִׁיב לָהּ כַּדפ"ל. אע"ג דְּאִין אֲסוּר לֹא חֹל עַל אֲסוּר גַּשְׁהַּ דְּהָא לְחֻמֵּן (שְׁבוּעוֹת דף פה.) פִּרְיָן אֲלִימָא מַתְנֵה לְעֵנִי מִשְׁבַּע וְעוֹמֵד מֵהַר סִינִי הוּא דְּכַתִּיב גִּתֵּן תַּתֵּן לוֹ וְאָמַר נִמִּי בְּסִרְק אֵלּוּ הֵן הַנִּשְׁתַּרְפִּין (סְנֵהדְרִין דף פג.) מַצִּין לְכַהֵן טִמָּא שְׂאֲכַל תְּרוּמָה טִמָּאָה שְׂאִינוּ בְּמִיתָה שְׁנִיאָמַר וּמַתּוּ בּוּ כִי וְחֻלְלָהוּ פִּרְטוּ לוֹ שְׁמַחֲלִילַת וְעוֹמֵדָת וּמַפְרָשׁ בְּסִרְק פֵּל הַבֶּשֶׁר (חֲלוּין דף קיג:) דַּטַּעֲמָא מִשּׁוּם דְּאִין אֲסוּר חֹל עַל אֲסוּר אע"ג דְּבִתְרוּמָה טִמָּאָה אִין בַּהּ אֵלָא אֲסוּר גַּשְׁהַּ מ"מ חָצִי שַׁעוֹר דְּלִיפָא אִפִּי' גַּשְׁהַּ אֵלָא אֲסוּר בְּעָלְמָא לֹא חֲשִׁיב מִשְׁבַּע וְעוֹמֵד וְעוֹד דְּמַצֵּי לְאוּקְמִי שְׁלֹא בְּדִקְךָ הִנְחֵתוּ דְּאִין אֲסוּר אֵלָא מִדְּרַבְּנָן כְּמוּ חָצִי שַׁעוֹר לר"ל חֵה הַפְּרוֹשׁ נִרְאָה יוֹתֵר דְּלַפְרוֹשׁ קָמָא תַּנְחִי דַּמ"מ הָכִי הַמ"ל דְּלֹא אָמַר כּו"ל פִּינִין דְּכָבַר דְּחָצִי שַׁעוֹר אֲסוּר מִן הַתּוֹרָה לֹא מִשְׁפָּחַת לָהּ הֵן וְלֹא דְּהִיכִי מִשְׁתַּבַּע שְׂאוּכַל חָצִי שַׁעוֹר הָא מִשְׁבַּע וְעוֹמֵד מֵהַר סִינִי הוּא:

שבועות שתיים בתרא פרק שלישי שבועות

וְדִלְמָא עַל יְדֵי תַעֲרוּבַת? אִימָא "וְכֵן שֶׁל שְׁעוּרִים וְכֵן שֶׁל כּוּסְמִין"; "פֶּת" "פֶּת" לְמָה לִּי? שְׁמַע מִינָּה לְחֻלְקָא. "שְׁבוּעָה שְׁלֹא אֲשֶׁתָּה" וְשֶׁתָּה מִשְׁקִין הִרְבָּה, אִינּוּ חֲזִיב אֵלָא אַחַת כּו'. בְּשֶׁלְמָא הָתֵם, דְּאִמְרַת מִיִּיתַרְא לִיה "פֶּת" "פֶּת" לְחִיּוּבָא; אֵלָא הָכָא, מֵאִי הָוָה לְמִימַר? דִּלְמָא לְמִיפְטַר נִפְשִׁיהַּ מִמִּשְׁקִין אַחֲרִינִי קֵאָתִי! אָמַר רַב פֶּפְאָ: הָכָא בְּמוּנְחִין לְפָנֵינוּ עֲסָקִינּוּ, שְׁהִיה לֹו לִוְמַר "שְׁבוּעָה שְׁלֹא אֲשֶׁתָּה אֵלּוּ". וְדִלְמָא אֵלּוּ הוּא דִּלְא שְׁתִּינָא, אַחֲרִינִי שְׁתִּינָא? אֵלָא דְּאָמַר "שְׁבוּעָה דִּלְא שְׁתִּינָא כְּגוֹן אֵלּוּ". דִּלְמָא כְּגוֹן אֵלּוּ דִּלְא שְׁתִּינָא; בְּצִיר מֵהָכִי וּטְפִי מֵהָכִי שְׁתִּינָא? אֵלָא כְּגוֹן דְּאָמַר: "שְׁבוּעָה שְׁלֹא אֲשֶׁתָּה מִמִּין אֵלּוּ". וְדִלְמָא מִין אֵלּוּ הוּא דִּלְא שְׁתִּינָא, הָא אִינְהוּ גּוּפִיִּיהוּ שְׁתִּינָא? אִימָא "שְׁלֹא אֲשֶׁתָּה אֵלּוּ וּמִינִיִּיהוּ". ^(א)רַב אַחָא בְּרִיה דְּרַב אִיקָא אָמַר: בְּמַסְרָהּ בּוּ חֲבִירוֹ עֲסָקִינּוּ, דְּאָמַר לוֹ: "בּוֹא וּשְׁתַּה עִמִּי יַיִן וְשִׁמּוֹן וְדָבָשׁ". דְּהִיה לוֹ לִוְמַר: "שְׁבוּעָה שְׁלֹא אֲשֶׁתָּה עִמָּה", "יַיִן וְשִׁמּוֹן וְדָבָשׁ" לְמָה לִּי? לְחִיּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. ^(ב)תַּנּוּ הָתֵם: "תֵּן לִי חֲטִיָּין וּשְׁעוּרִין וְכוּסְמִין שְׁיִישׁ לִי בִּידָה", "שְׁבוּעָה שְׂאִין לָהּ בִּידֵי כְלוּם" – אִינּוּ חֲזִיב אֵלָא אַחַת. "שְׁבוּעָה שְׂאִין לָהּ בִּידֵי חֲטִיָּין וּשְׁעוּרִין וְכוּסְמִין" – חֲזִיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. ^(ג)וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֲפִילוּ פְּרוּטָה מְכּוּלָם מַצְטַרְפַּת. פְּלִיגִי בַּהּ רַב אַחָא וְרַבִּינָא; חַד אָמַר: אַפְרָטִי מִיחֲזִיב, אֲכַלְלִי לָא מִיחֲזִיב; וְחַד אָמַר: אֲכַלְלִי נִמִּי מִיחֲזִיב. הָכָא מֵאִי? ^(ד)אָמַר רַבָּא: הָכִי הַשְׁתָּא?! הָתֵם מִיחֲזִיב אֲכַלְלָא וּמִיחֲזִיב אַפְרָטָא, דְּהָא אִי מִשְׁתַּבַּע וְהָדַר מִשְׁתַּבַּע – מִיחֲזִיב תַרְתִּי. הָכָא, אִי סִלְקָא דַּעְתָּךְ אִיתָא בְּכַלְלָא, אַפְרָטִי אִמָּאִי מִיחֲזִיב? מוּשְׁבַּע וְעוֹמֵד הוּא! ^(ה)שְׁבוּעָה שְׁלֹא אוּכַל וְכו'. הָא גּוּפָא קִשְׁיָא – אִמְרַת: "שְׁבוּעָה שְׁלֹא אוּכַל", וְאֲכַל אֹוכְלִין שְׂאִין רִאיוֹן לְאֲכִילָה וּשְׁתָּה מִשְׁקִין שְׂאִין רִאיוֹן לְשִׁתִּיה – פְּטוֹר; וְהָדַר תַּנִּי: "שְׁבוּעָה שְׁלֹא אוּכַל", וְאֲכַל נִבְיִלוֹת וּטְרִיפוֹת, שְׁקָצִים וּרְמָשִׁים – חֲזִיב; מֵאִי שְׁנָא רִישָׁא דְּפְטוֹר, וּמֵאִי שְׁנָא סִיפָא דְּחֲזִיב? הָא לֹא קִשְׁיָא; רִישָׁא בְּסֶתֶם, וְסִיפָא בְּמַפְרָשׁ. מַפְרָשׁ נִמִּי גּוּפִיהַּ תִּיקְשִׁי – אִמָּאִי מוּשְׁבַּע מֵהַר סִינִי הוּא? יִרַב וּשְׁמוּאֵל וְרַבִּי יוֹחָנָן דְּאָמְרִי: בְּכוּלֵּל דְּבָרִים הַמוּתָרִין עִם דְּבָרִים הָאֲסוּרִין. ^(ו)וְרִישׁ לְקִישׁ אָמַר: אִי אַתָּה מוֹצֵא אֵלָא אִי בְּמַפְרָשׁ חֲצִי שְׁיַעוֹר – וְאִלִּיפָא דְּרַבְּנָן; אִי בְּסֶתֶם – אִלִּיפָא דְּרַבִּי עֲזַרְיָא, דְּאָמַר: אָדָם אוֹסֵר עֲצָמוּ בְּכָל שְׁהוּא. ^(ז)בְּשֶׁלְמָא רַבִּי יוֹחָנָן לֹא אָמַר כְּרִישׁ לְקִישׁ – דְּמוּקִים לָהּ לְמַתְנִיתִין כְּדַבְרֵי הַכֵּל; אֵלָא רִישׁ לְקִישׁ, מֵאִי טַעֲמָא לֹא אָמַר כְּרַבִּי יוֹחָנָן? אָמַר לָהּ: כִּי אֲמַרְינּוּ אִיסוּר כּוּלָּל –

בְּאִיסוּר

בְּעַרְבּוּיָא אֲכַל שֶׁל כָּל מִין וּמִין בְּפָנֵי עֲצָמוּ יֵאכְבֵּל: הָא אַחֲרִינָא שְׁתִּינָא מִמִּין זֶה: כְּגוֹן אֵלּוּ מְשַׁמַּע מִמִּין אֵלּוּ: דִּלְמָא אִי אָמַר הָכִי הִנֵּה מְשַׁמַּע כְּגוֹן אֵלּוּ כְּשַׁעוֹר הַזֶּה: הִנֵּה לִיה לְמִימַר שְׁבוּעָה שְׁלֹא אֲשֶׁתָּה עִמָּךְ, וְלֹא צִרְיָן לְפָרֵשׁ דְּכִי אִשְׁתַּבַּע אִמָּאִי דְּמַסְרַהֲבִין בּוּ אִשְׁתַּבַּע: תַּנּוּ הָתֵם גְּבִי שְׁבוּעַת הַפְּקֻלוֹן: פְּרוּטָה מִכָּלן מַצְטַרְפַּת לְחִיּוּב עַל שְׁבוּעָה וְלֹא עַל כָּל אַחַת וְאַחַת אֵלָא לְחִיּוּב אִשֵּׁם אַחַד: פְּלִיגִי רַב אַחָא וְרַבִּינָא בְּחִיב עַל כָּל. אַחַת וְאַחַת דְּמַתְנִי' וּכְדָרְשִׁי יוֹחָנָן חַד אָמַר מַחִיב אֲפִרְט וְלֹא מַחִיב אֲכַלֵּל כְּלוּמַר עַל כָּל אַחַת וְאַחַת דְּתַנּוּ בְּמַתְנִי' שֶׁלֵּש אֲשָׁמוֹת הֵן וְלֹא אַרְבַּע דְּלֹא אַמְרִינוּ שְׁבוּעָה שְׂאִין לָהּ בְּיָדִי חֲדָא שְׁבוּעָה הִיא וְכִי הָדַר פִּרַּשׁ חֲטִים וּשְׁעוּרִים וְכַסְמִין לְחֻלְקָ הָכִי אִרְכָּשָׁה הָא לֹא אִמְרִי' אֵלָא שְׁבוּעָה שְׂאִין לָהּ בְּיָדִי אֲפִרְטִי קֵאִי וְכִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן פְּרוּטָה מִכָּלָם מַצְטַרְפַּת חֲרִישָׁא דְּמַתְנִיתוֹן אִתְמַר דְּתַתִּי אִינוּ חֵיב אֵלָא אַחַת אֲכַל סִיפָא מִכָּל מִין וּמִין חֲדָא שְׁבוּעָה בְּאִנְשִׁי נִפְשָׁה הִיא אִי לִיפָא כְּכֵל מִין שְׁנֵה פְּרוּטָה לֹא מַחִיב: וְחַד אָמַר מַחִיב אֲכַלְלוּת וּמַחִיב אֲפִרְטִי עַל כָּל אַחַת דְּתַתִּי בְּמַתְנִיתוֹן אַרְבַּע אֲשָׁמוֹת הֵן כִּי אָמַר שְׁבוּעָה שְׂאִין לָהּ בְּיָדִי כְּכֵל כְּכֵן יַחַד וְכִי הָדַר פִּרַּשׁ לָהּ נִשְׁבַּע עַל כָּל מִין וּמִין לְבַדּוֹ יֵשׁ כֵּאֵן ד' שְׁבוּעוֹת וּמִקְתָּא ד'ר' יוֹחָנָן חִיקָמָא בִּין אֲרִישָׁא דְּתַתִּי אִינוּ חֵיב אֵלָא אַחַת בִּין אֲסִיפָא דְּתַתִּי חֵיב עַל כָּל מִין וּמִין וְאִשְׁבּוּשְׁתָּא דְּכַלְלָא דְּאֵלּוּ אִנְי' שְׁבוּעוֹת דְּפִרְטָא לִיפָא לְאוּקְמוּהַ שְׁהִי אִין בְּמִין אַחַד שְׁנֵה פְּרוּטָה וְחָנּוּ כְּפִירַת מְמוּנָן בְּעִינּוּ: הָכָא מֵאִי מִי פְּלִיגִי בַּהּ נִמִּי רַב אַחָא וְרַבִּינָא בְּמַתְנִי' לְחֻזְיָה ד' חֲדָא אִשְׁלָא אוּכַל וּמִקְתָּא אֲפִרְשָׁא דְּפִרְטָא: מִי מַחִית אִינִישׁ נִפְשָׁה לְפָחוּת מִשְׁשַׁעוֹר לֹא גְרַסִינֵן לָהּ וְשִׁבּוּשׁ הוּא: דְּהָא אִי אִשְׁתַּבַּע וְהָדַר אִשְׁתַּבַּע מַחִיב מִרְשֵׁי דְּכָל שַׁעְתָּא וְשַׁעְתָּא מְמוּנָא קֹא כְּפַר לָהּ כְּדַתְּנָן בְּפ' שְׁבוּעַת הַפְּקֻלוֹן (לְחֻמֵּן שְׁבוּעוֹת לו:): הַשְׁבִּיעַ עָלָיו ה' פְּעֻמִּים וְכַפַּר חֵיב עַל כָּל אַחַד וְאֶחָד הֵלֶכֶךְ כִּי נִמִּי אִמְרִי' שְׁבוּשְׁתָּא דְּכַלְלָא שְׁבוּשְׁתָּא בְּאִשְׁפִי נִפְשָׁה הִיא אִיפָא לְחִיּוּבָא אִשְׁבּוּשְׁתָּא דְּפִרְטָא אֲכַל גְּבִי שְׁלֹא אוּכַל אִי ס"ד אִיתָא בְּכַלְלָא לְמַתְנִי שְׁבוּעָה בְּאִשְׁפִי נִפְשָׁה וְאָסַר עֲצָמוּ כְּכֵל הַמִּינִין אֲפִרְטִי הֵן מִי מַחִיב דְּכִי כְּבַר מִשְׁבַּע וְעוֹמֵד הוּא עָלִיהֵן וְאִין שְׁבוּעָה חֲלָה עַל שְׁבוּעָה: מֵאִי שְׁנָא רִישָׁא כּו' קס"ד נִבְלָה וּמִרְכָּה נִמִּי אֲכַלִּין שְׂאִינֵן רִאיוֹן הֵן: הָא לֹא תַנְחִי כְּלוּמַר אִם תַּנְחִי אַחֲרַת אִין כֵּאֵן ז' יֵשׁ לָהּ תַּרְוִן וְכוּ כָּל דְּקַתָּא דְּאִיפָא הָא לֹא תַנְחִי יֵשׁ תַּנְחִי גְּדוּלָה מִזּו: כְּכֹלֵל שְׁפָרֵשׁ וְאָמַר שְׁבוּעָה שְׁלֹא אוּכַל נִבְלוֹת וּשְׁחוּטוֹת:

 מסורת הש"ס

א ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק טו ז; משנה שבועות ב לקמן לח;; ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק טו ג; ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק כג ח; ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק כג ד; לקמן לו;; משנה שבועות ג לקמן לח.

ד לעיל כא:

ה יומא עג;; משנה שבועות

ו סנהדרין קיב;; כתובות לד:

 מסורת הש"ס
א נזיר ד.י. קידושין עזי; פסחים לה: ב לקמן כח:
גליון הש"ס

תוס' ד"ה אלא וכו' בתנאים השוערים. כלושנא דקרא כתנאים השוערים אשר לא תאכלנה מרוע (ורמיהו כ"ט:י"ז):

 תורה אור השלם
או נפש כי תשבע לבטא בשפמים להרע או להשיב לכל אשר יבטא האדם בשבעה ונעלם משנו והוא ידע ואשם לאחת מאלה (ויקרא ה, ד)

באסור הבא מאליו כגון האוכל נבלה ביום הפעורים דפליגי רבנן ורבי שמעון דמתני' ליה רבנן חטאת משום ויה"כ ואע"ג דהניא נבלה מקמי יום הפעורים ואין אסור חל על אסור הבא חיל ביום הפעורים אסור כולל הוא דקדש בין השמשות היה אסור זה נבלה ומתר בשחוטא על ליה יום הפעורים מגו דאתקם האי גברא בשחוטא משום ויה"כ אתקם נמי בנבלה משום ויה"כ הינו כולל באסור הבא מאליו דויה"כ בא מאליו הוא: אבל באסור הבא מעצמו כלומר על ידו אדם עצמו כגון אסור שבועה הבא לו על ידי דבורו לא אמרי': בשלמא לר"ש דן לקוי דמוקי לה בחצי שיעור: משום הכי פטר ר' שמעון דתקשר כל שהוא נמי משבע ועומד הוא דתניא ר' שמעון אומר כל שהוא למכות: אלא לר' יוחנן דמוקי לה משום כולל אמאי פטר ר' שמעון: פטור מחטאת בלא איתי כרת דויה"כ וחיל על אסור נבלה או לאסור אבר מן החי אם לא נתנבלה מערב ואע"ג דיום הפעורים כולל הוא: בשלמא לר"ל דמוקי לה בחצי שיעור הינו דמשפחת לה בלאו והו' דקומא לן (לקמן שבועות דף כה.) אין קרבן שבועה בא אלא א"כ אפה מוצא בה לאו והו' דכתיב להרע או להטיב דמשמע דבר וחלופו והאי מפרש שלא אוכל חצי שיעור נבלה משפחת לה נמי בשבועה שאכל חצי שיעור נבלה בלא נשבע לבטל את המצוה הוא: אלא לר' יוחנן דמוקי לה בשיעור שלם ומשום כולל ועל כרחך במפרש נבלות אוהמחה משום הקניא חמיימא דרישא וסיפא: בשלמא שבועה שלא אוכל משפחת דחילא אע"פ שמשבע ועומד משום כולל: אלא הן שבועה

שאוכל נבלות ופחיתות מי משפחת לה דתחול חנבלות ולבטל שבועת הר סיני: ה"ג אלא דקרבא ונא גרם משפחת לה דקרבא והכי פרושה לא תשני לעיל קניא דרישא וסיפא בלא כותם בלא כותם ואוכלין שאינן ראויין לנבילה דתני רישא פטור דקרבא מפרשא כגון עפר שאין ראוי לנבילה אבל נבלות ראויית לנבילה הן ואריה הוא דרביע עליהו והו' לא קניא מידי לר' יוחנן דמשפחת לה בלאו והן אף בשיעור שלם דהא לא אוכל כותמא האמר אם אכל נבלה חוב שיהי כלל כותמו דברים המותרים והאסורים ומתקרי אסורים על ידי כולל והן משפחת לה דהא אוכל כותם האמר ומקום שבועתו דדברים המותרים ואם לא אכל חוב: אף חנו נמי קניא דנבלות ראויית לנבילה חשיב להו: הרי אשתו אסורה אלמא חבילה היא:

וא"ת והא נמי איתא בהקדא פמשנה דמיתני לקמן יש אוכל חבילה אחת וחוב עליה ד' חטאות ואשם אחד וקחשיב מקדשין אע"ג דאסור הבא מעצמו הוא וכן האוכל יד הנשה של עולה כס"פ יד הנשה (חלין דף קא.) ויש לומר דהבא באסור הבא מעצמו על עצמו האמר דלא אמרינו אבל מקדשין שאסורין על כל העולם אמרי' ומ"מ פריך לקמן שפיר והרי הקדש באסור הבא מעצמו דכיון דלא אירי תנא באסור הבא מעצמו לא ה"ל למינקט הקדש אע"ג דאסור על כל העולם: האוכל נבלה ביום הפעורים פטור. מתוך פ"ה משמע דאירי אפי' בנתנבלה בויה"כ וקניא דלמ"ד ס"פ יד הנשה (חלין דף קב.) בהמה דמיה לאו לאכרים עומדת חל אסור ויה"כ מחיים ואפי' למ"ד לאכרים עומדת כי מתה פקע אסור אבר מן החי וחלו אסור נבלה ואסור ויה"כ צבת אחת ור"ש מודה באסור צת אחת ומיהו יש לומר דאסור ויה"כ לא חיל לא מחיים ולא לאחר מיתה משום דאית בה אסור גשה שאינה זבוחה דכתיב (דברים יב) וזבחתי ואכלת מה שאתה זוכה אפה אוכל אבל מה שאי אפה זוכה לא ולריצב"א אין נראה פרוש זה דא"כ למ"ד לאו לאכרים עומדת היכי מצי חול אסור אבר על גשה דשאינו זבוח וכס"פ יד הנשה (סס) האמר כגון שנטרפה עם וציאת רבה באסור אבר ואסור חלב ואסור טרפה בהדי הדדי קארו והיכי חילי כלם על אסור דשאינו זבוח דאפי' במעי האם קימא באסור זה ומיהו טעמא תקשי נמי למ"ד לאכרים עומדת אסור אבר מן החי היכי משפחת לה

דלא קומא לאכרים במעי האם וא"כ היכי חיל על אסור שאינו זבוח אלא נדאי וזבחת לא אחא לאסר דכלאו הכי אסורה וקומא מחיים באסור אבר מן החי ולאחר מיתה באסור נבלה אלא בא להתייר את האסור ופרש לך דבשחיטה שריא ולא בנחירה אלא דבדקומא קומא דמו (בכורות דף טו.) תפוח ולא גזה דלית בה גשה אלא קאי באסור לאו הראשון ובנתנבלה מערב ויה"כ זוקא אירי: אלא הן היכי משפחת לה. דאפי' ע"י כולל נמי לא אמרי' דתחול השבועה לבטל המצוה וקשה לריצב"א דתני פירושלמי שבועה שלא אוכל מצה ואכל מצה בליני פסח חוב אלמא דבאסור כולל חילא שבועה לבטל את המצוה ותרו דהבא זוקא לא חילא שבועה משום שהזכיר נבלה ונשבע עליה לאכלה אבל התם דלא מדבר בפסח חילא גלה שבועה ולפי זה משפחת הן אפי' דדברים האסורים בפסחאמר כותם שאכל וקניא לפי' דתני התם סיפא שבועה

שלא אוכל מצה בליני פסח פטור אמאי נקט בלא כולל כולל נמי שאר לילות עם לילי פסח כיון שהזכיר נמי לילי פסח פטור וי"ל דה"נ דעי למימר ונא חש למתני אלא שהזכיר לילי פסח ור"י מפרש דנחאי שב ואל תעשה בדאירי הבא לא חילא דהאמר שבועה שאוכל ולא אבל התם בנשבע שלא לאכל ואכל דהוי פסח גשה נדאי חילא: אלא דקרבא כו'. פי' דקונן' דסניא דשלמא גרסינן משפחת לה דקרבא ומפרש לה בנבלה המסרחת והקשה קדא דמסרחת לא מהקריא נבלה ואר"ת דאין זו קניא דשפיר מקרי נבלה מדאצטרך קרא למעוטי לר"ש בשלחי ע"י (דף סח. ושם) דדרש הראויה לגר קרויה נבלה ור"י מוקי לה בסרוחה מעקרא ועוד הקשה דקונן' דמאי דעי לחתני דקרבא הבא ה"ל למימר משפחת לה בנבלה מסרחת והא נמי יש לנשכ דה"פ דקרבא דשך לשון חבילה אפי' במסרחת מקדאמר שלא אוכל כותם ואכל עפר פטור הא שלא אוכל עפר ואכל חוב אלמא שך לשון חבילה אפי' בעפר וכ"ש בנבלה מסרחת ומפי ה"ל לחתני דקניא דקרבא שבועה שלא אוכל עפר דכמה דמפרש טפי אלא רישא דמלתא נקט והא דהאמר אף חנו נמי קניא מיתני ראייה דשך לשון חבילה גבי נבלה סרוחה דכמה שקצים ורמשים איבא דלא חזו לנבילה טפי מנבלה סרוחה והשתא מתוקמא שפיר מתני' סיפא במפרש דגדאוקמא ומשפחת לה שפיר בלאו והן וא"ת וכו' דנבלה סורחת הניא כולל נבלה בלא כולל דברים המותרים אתי שפיר כיון דאמר שבועה שלא אוכל נבלה מגו דחילא אסרוחה חילא נמי אשאניא סרוחה וי"ל דלא משמע סרוחה כולל נבלה אלא בשכולל עמהו דברים המותרים דגלי דאעשה שרצה לאסר עצמו דדבר המתר אבל קשה לר"י דמאי מיתני רב מרי אף חנו נמי קניא אדרבה תקשי ליה מנה דהא אוקמה מתני' במפרש שלא אוכל נבלה דאז נדאי הניא לשון חבילה וכן נמי תקשה לקרא דפטור בנשבע כותם ואכל עפר דלא הוי כולל לשון חבילה וע"ל דדמשני הש"ס דשאני התם דאחשבה מעקרא ולגבי הא דהוי כותם במפרש הני ידע מעקרא דאחני טעמא דאחשבה אבל אי אפי' פי מפרש לא מהני במידי דלאו בר חבילה לא ס"ד דלתתני הא דאחשבה בנשכ דמו בר חבילה ומסרי כיון דאכל מעקרא נהדר אשתבע וע"ק לר"י מדתניא בתוקפתא דשבועות שבועה שאכל ואכל חבלין אסורין כגון פגול נותר וטמא פטור ור"ש מחיב והינו בע"כ בשאינם סרוחים מדמחבי ר"ש לפי שלא חלה שבועה עליהו ע"י כולל אלמא אפי' באין סרוחה חלה שבועה לרבנן ע"י כולל ולפ"ה נמי דפרש דמשפחת הן דדברים המותרים קניא דאפי' באסורין נמי משפחת לה בפסחאמר כותם שאוכל ואינו מזכיר האסור דמשמע כותם ונראה לר"י דבדקונן' לא פרש אלא משום ר"ש דלדעה לא חילא שבועה אדברים האסורין אפי' ע"י כולל ומתוקפתא שהבאתי יש ראייה לריצב"א דאפי' בלא חוס גשה חיל על ידי כולל דשאין מזכיר האסור וא"ת לפ"ה אמאי אצטרך למימר כחמן כחמן שבועה שלא אוכל תאנים וחזר ואמר שבועה שלא אוכל תאנים ונעבדים פסחאמר כני וי"ל דאין הכי נמי דלאו זוקא נקט תאנים ונעבדים היכי חילא שבועה הא ליתא דהן וליפא למימר דלמלקות אירי דלא דעינן לאו והן דלחמן כס"פ (שבועות דף כט.) משמע דלקרבן אירי גבי ואכל תאנים והפריש קרבן ומיהו י"ל דמשפחת הן בתאנים השוערים אבל בלא כולל לא הוי תאנים השוערים כולל תאנים אלא הטובות לאכל:

באיסור הבא מאליו; באיסור הבא על ידי עצמו לא אמרינו. בשלמא לריש לקיש, משום הכי קא פטר רבי שמעון; דתניא, רבי שמעון אומר: כל שהוא למכות, ולא אמרו בזית אלא לקרבן. אלא לרבי יוחנן, מאי טעמא דרבי שמעון דפטור? ^(א) מידדי הוא טעמא – אלא משום איסור כולל; רבי שמעון לטעמיה דלית ליה איסור כולל.

דתניא, רבי שמעון אומר: האוכל נבילה ביום הפעורים – פטור. ^(א) בשלמא לריש לקיש, משפחת לה בלאו והו'; אלא לרבי יוחנן, בשלמא לאו – משפחת לה, אלא הן – היכי משפחת לה? אלא בדרבא, דאמר פטור. אמר רב מרי, אף חנו נמי תנינא: "קונם אשתי נהנית לי אם אכלתי היום", ואכל נבילות וטריפות, שקצים ורמשים – הרי אשתי אסורה לו. הכי השתא?! התם, כיון דמעיקרא (אכל) [אכליה] והדר אשתבע (ליה) [עליה],

(חשובי)

דלא קומא לאכרים במעי האם וא"כ היכי חיל על אסור שאינו זבוח אלא נדאי וזבחת לא אחא לאסר דכלאו הכי אסורה וקומא מחיים באסור אבר מן החי ולאחר מיתה באסור נבלה אלא בא להתייר את האסור ופרש לך דבשחיטה שריא ולא בנחירה אלא דבדקומא קומא דמו (בכורות דף טו.) תפוח ולא גזה דלית בה גשה אלא קאי באסור לאו הראשון ובנתנבלה מערב ויה"כ זוקא אירי: אלא הן היכי משפחת לה. דאפי' ע"י כולל נמי לא אמרי' דתחול השבועה לבטל המצוה וקשה לריצב"א דתני פירושלמי שבועה שלא אוכל מצה ואכל מצה בליני פסח חוב אלמא דבאסור כולל חילא שבועה לבטל את המצוה ותרו דהבא זוקא לא חילא שבועה משום שהזכיר נבלה ונשבע עליה לאכלה אבל התם דלא מדבר בפסח חילא גלה שבועה ולפי זה משפחת הן אפי' דדברים האסורים בפסחאמר כותם שאכל וקניא לפי' דתני התם סיפא שבועה

שלא אוכל מצה בליני פסח פטור אמאי נקט בלא כולל כולל נמי שאר לילות עם לילי פסח כיון שהזכיר נמי לילי פסח פטור וי"ל דה"נ דעי למימר ונא חש למתני אלא שהזכיר לילי פסח ור"י מפרש דנחאי שב ואל תעשה בדאירי הבא לא חילא דהאמר שבועה שאוכל ולא אבל התם בנשבע שלא לאכל ואכל דהוי פסח גשה נדאי חילא: אלא דקרבא כו'. פי' דקונן' דסניא דשלמא גרסינן משפחת לה דקרבא ומפרש לה בנבלה המסרחת והקשה קדא דמסרחת לא מהקריא נבלה ואר"ת דאין זו קניא דשפיר מקרי נבלה מדאצטרך קרא למעוטי לר"ש בשלחי ע"י (דף סח. ושם) דדרש הראויה לגר קרויה נבלה ור"י מוקי לה בסרוחה מעקרא ועוד הקשה דקונן' דמאי דעי לחתני דקרבא הבא ה"ל למימר משפחת לה בנבלה מסרחת והא נמי יש לנשכ דה"פ דקרבא דשך לשון חבילה אפי' במסרחת מקדאמר שלא אוכל כותם ואכל עפר פטור הא שלא אוכל עפר ואכל חוב אלמא שך לשון חבילה אפי' בעפר וכ"ש בנבלה מסרחת ומפי ה"ל לחתני דקניא דקרבא שבועה שלא אוכל עפר דכמה דמפרש טפי אלא רישא דמלתא נקט והא דהאמר אף חנו נמי קניא מיתני ראייה דשך לשון חבילה גבי נבלה סרוחה דכמה שקצים ורמשים איבא דלא חזו לנבילה טפי מנבלה סרוחה והשתא מתוקמא שפיר מתני' סיפא במפרש דגדאוקמא ומשפחת לה שפיר בלאו והן וא"ת וכו' דנבלה סורחת הניא כולל נבלה בלא כולל דברים המותרים אתי שפיר כיון דאמר שבועה שלא אוכל נבלה מגו דחילא אסרוחה חילא נמי אשאניא סרוחה וי"ל דלא משמע סרוחה כולל נבלה אלא בשכולל עמהו דברים המותרים דגלי דאעשה שרצה לאסר עצמו דדבר המתר אבל קשה לר"י דמאי מיתני רב מרי אף חנו נמי קניא אדרבה תקשי ליה מנה דהא אוקמה מתני' במפרש שלא אוכל נבלה דאז נדאי הניא לשון חבילה וכן נמי תקשה לקרא דפטור בנשבע כותם ואכל עפר דלא הוי כולל לשון חבילה וע"ל דדמשני הש"ס דשאני התם דאחשבה מעקרא ולגבי הא דהוי כותם במפרש הני ידע מעקרא דאחני טעמא דאחשבה אבל אי אפי' פי מפרש לא מהני במידי דלאו בר חבילה לא ס"ד דלתתני הא דאחשבה בנשכ דמו בר חבילה ומסרי כיון דאכל מעקרא נהדר אשתבע וע"ק לר"י מדתניא בתוקפתא דשבועות שבועה שאכל ואכל חבלין אסורין כגון פגול נותר וטמא פטור ור"ש מחיב והינו בע"כ בשאינם סרוחים מדמחבי ר"ש לפי שלא חלה שבועה עליהו ע"י כולל אלמא אפי' באין סרוחה חלה שבועה לרבנן ע"י כולל ולפ"ה נמי דפרש דמשפחת הן דדברים המותרים קניא דאפי' באסורין נמי משפחת לה בפסחאמר כותם שאוכל ואינו מזכיר האסור דמשמע כותם ונראה לר"י דבדקונן' לא פרש אלא משום ר"ש דלדעה לא חילא שבועה אדברים האסורין אפי' ע"י כולל ומתוקפתא שהבאתי יש ראייה לריצב"א דאפי' בלא חוס גשה חיל על ידי כולל דשאין מזכיר האסור וא"ת לפ"ה אמאי אצטרך למימר כחמן כחמן שבועה שלא אוכל תאנים וחזר ואמר שבועה שלא אוכל תאנים ונעבדים פסחאמר כני וי"ל דאין הכי נמי דלאו זוקא נקט תאנים ונעבדים היכי חילא שבועה הא ליתא דהן וליפא למימר דלמלקות אירי דלא דעינן לאו והן דלחמן כס"פ (שבועות דף כט.) משמע דלקרבן אירי גבי ואכל תאנים והפריש קרבן ומיהו י"ל דמשפחת הן בתאנים השוערים אבל בלא כולל לא הוי תאנים השוערים כולל תאנים אלא הטובות לאכל:

עין משפט
גור מצורה

א טושי"ע יו"ד סי' רלח טע"ו ו:
ב מו"י פד' מהל' שבועות הל' יא,
סמג לאוין רמא:
ג מו"י פו' מהל' שגגות הל' ד,
סמג עשין ריג:

ומאן דפטר דלית לה אסור כולל כי אמר אסור מוסף כו'. לאו אדר' חשוכי חשכיה באכילתו ונגלה על עצמו שאינו חזן כהן לא שמעיה כן אכן הוא עקר בפעמי וסגיא דשמעון קאי דשמעיון ליה בפהקיא לרבי שמעון דלית לה אסור מוסף ב' ד' אחים (ויבמות דף לב. וקס) גבי נשא חו נאח"כ נשא מת דקאמר רבי שמעון אינו חוב אלא משום אחות אשה בלבד ולא חול עלה אסור אשת אח אע"ג דאיתוסף בה אסור לגבי שאר אחיו אלא אשאר תנאי קאי דלית להו אסור כולל ואית להו אסור מוסף בגוון ר' יוסי ב' ד' אחיו (שם) דקאמר אשת איש ונעשית חמותו נדון באשת איש ואמר דמוזה ב'אסור מוסף: יש אוכל אכיל' אחת כו'. פי' בקונטר' דמקדשין הוי אסור כולל דמגו דחול אבשר חול גמי אכלב ודקאמר ב' ד' אמרו לו (בריות דף יד.) אקדשה מגו דאיתוסף בה אסור הנאה איתוסף בה אסור לגבי אכילת חלב התם גמי אסור כולל הוא ולא קרי לה מוסף אלא משום שהוא חמור על חל: אם היתה שבת והוציאו בפיו חוב. פרש בקונטרס משום הוצאת שבת חלב משום הוצאת יוה"כ לא דקסבר אין ערוב והוצאה ליוה"כ ואין נראה דבברייתא (שם) מסיק הא דפרס בדומא היא וחיוב משום הוצאת שפיהן ונקט שבת לאפפשי אסוריה: אמרו לו אינו מן השם. ור' מאיר חשיב ליה כהדי אכילות משום דבליעתו זו היא הנחתו בדאמרינו (שבת דף פ.) פרק ב' אבותיו בשהוא מהלך חוב בתיבתו זו היא הנחתו: שלא אוכל תמרים וחלב. מפר"ת דאיתא בלאו והן דמשמע גמי חלב שעל גבי הקבה או על חיה לפי שמפיר עמו דבר הפך חלב בלאו הכי לא משמע אלא חלב האסור עקר החלב ונתמה אמאי לא פריך גמי לר' יוחנן מהבא ו"ל משום דקמא דקסבר ר' יוחנן דאיבא שום תנא דאית לה אסור כולל בבא מאליה ולא בבא מחמת עצמו חלב מדקבא משמע ליה דאין חלוק ודאשכח גמי נוחא דאי לא הכי מאי קמ"ל רבא טפי מר' יוחנן ומיהו יש לומר דאקטריד לאשמעיון אע"פ ששניהן באין מחמת עצמן: מגו דחילא אסתמים חילא גמי אכלב. אע"ג דמאן דאית לה אסור כולל מוזה דעל חמור לא חול דדמפרש רבינו תם בפרק ארבעה אחים (ויבמות דף לג. ד"ה אמר ר"י) גבי הבשרה ללאו יצתה מ"מ חילא שבושה אלאסור חלב דקיל הואיל והפך מקבלו בדאמרי' בסוף פ' גיד הנשה (חלין דף קג.) הותרה אמרה ובא אסור גבלה ונחול אלאסור חלב: דרי הקדש הא בפנין שנה פרוטה. המ"ל הא אוקימנא בבכור דקמשני לשינ: והרי אשם דזונו לא חזי חמור לא חזי חמור לא יאכל כי קדש הם לא נפקא דההוא בקדשים הנאכלין לכהנים בתיב וכל שיש בו הפך לכהנים אין בו מעילה וכן משמע בפרק ב'הא דמכות (דף יח.) דפריך ולקחי גמי משום חר לא יאכל כי קדש הם ומשני ה"מ היבא דחזי לכהנים הבא לא חזי לכהנים וקשה דבברייתא (דף ד.)

ומאן דפטר דלית לה אסור כולל כי אמר אסור מוסף כו'. לאו אדר' חשוכי חשכיה באכילתו ונגלה על עצמו שאינו חזן כהן לא שמעיה כן אכן הוא עקר בפעמי וסגיא

(חשובי) [אחשובי]; אלא הקא מי אחשביה!? אמר רבא: מאי טעמא דמאן דאית ליה איסור כולל? מידי דהוה אאיסור מוסף. ומאן דפטר, דלית ליה? כי אמר איסור מוסף – בחדא חתיכה, בשתי חתיכות לא אמרינו. ^(אב) ואמר רבא: למאן דאית ליה איסור כולל, אמר "שבועה שלא אוכל תאנים", וחדר ואמר "שבועה שלא אוכל תאנים וענבים" – מיגו דחיילא שבועה אענבים, חיילא גמי אתאנים. פשיטא! מהו דתימא: איסור הפא מאליו אמרינו, איסור הפא מעצמו לא אמרינו; קא משמע לן. ^(א) מתיב רבא בריה דרבח: יש אוכל אכילה אחת, וחיוב עליה ארבע חטאות ואשם אחד; ואלו הן: טמא שאכל חלב, והוא נותר, מן המוקדשין, ביום הפסחים. רבי מאיר אומר: אף אם היתה שבת והוציאו – חייב. אמרו לו: אינו מן השם. ואם איתא, משפחת לה חמש – בגוץ שאמר "שבועה שלא אוכל תמרים וחלב", מיגו דחיילא שבועה אתמרים, חיילא גמי אחלב! פי קתני, איסור הפא מאליו; איסור הפא מעצמו לא קתני. והרי הקדש! בבכור, דקדושתו מרחם. איפצית אימא: פי קתני, מידי דלית ליה שאילה; שבועה דאית ליה שאילה לא קתני. הרי הקדש! הא אוקמינו בבכור. איפצית אימא: פי קתני, קרפן קבוע; קרפן עולה ויורד לא קתני. הרי טמא שאכל את הקדש – דקרפן עולה ויורד הוא! ^(א) בנשיא, ורבי אליעזר היא דאמר: נשיא מביא שציר. רב אשי אמר: פי קתני, מידי דבעי שיעור; שבועה דחיילא אפחות מפשיעור, לא קתני. הרי הקדש! הא בפעין שוה פרוטה. ורב אשי מאויריא אמר רבי יירא: פי קתני, זדונו פרת; זדונו לאו, לא קתני. והרי אשם, דזדונו לאו, וקתני!

בפחטא

דשעמא גרם משפחת לה בדרבא ומפרשי לה בגבלה מפרחת ואי אפשי בה מפרה קשיות חדא דמפרחת לאו גבלה מתקניא ואין כאן שבושת הן ועוד דרבא מאי פשי הבא הנה ליה למימר משפחת לה בגבלה מפרחת ועוד אף אגז גמי תנינא לא אקניא שפיר: מדי דהנה אלאסור מוסף דמאן דלית לה אסור חל על אסור באסור כולל אית לה באסור מוסף בדאמרינו ביבמות פרק ארבעה אחים (ויבמות דף לב:) מודה רבי יוסי באסור מוסף אסור כולל קרי היבא דאין אסור אחרון מוסף על הסתיכה כלום חלב מרבה הוא אסור על האדם בדברים אחרים בגוון גבלה ביוה"כ קלא ב' לאסרה אלא באכילה ובאכילה בבר אסורה היא משום גבלה נמצא שלא אוסף עליה אסור אחרון כלום חלב רבה אסורה על האדם לאסרו בכל חבלין שפעולם ואמרינו מגו דחל יוה"כ על האדם לאסר באסר אכילים משום יוה"כ כולל גמי את הגבלה. עמה להתחייב משום יוה"כ אסור מוסף באסור אחרון מוסף על חתיכה עצמה דבר שלא היה בה ע"י אסור ראשון. ואוסר הסתיכה האחרון בקמה שהיתה מתחת קדש שבה אסור האחרון בגוון חלב על קדש אסור לחלב משום חלב ומתר לגבוה למחבם נעשה נותר מוסף עליו אסור למא שהיתה מתחת לו דנפסל להקדשה והכי אמרינו מתוך שחל עליה שם נותר לאסרה על המחבם ואין אסור הראשון מעבב על ידו מלחול שאין זה אסור חל על אסור חל עלי' גמי אסור שם נותר חצל כל חדם האוכלו להתחייב עליו משום חלב ומשום נותר אע"פ"י שיש כאן אסור חל על אסור: פי אמרינו אסור מוסף בחדא חתיכה בדמפרש מתוך שחל עליה שם אסור שני חצל דבר שהיה מתר לו חל עליה אף חצל דבר שהיתה אסורה לו בבר חלב מחתיכה לחתיכה לא אמר מתוך שחל על האדם חצל חתיכה זו יחול עליו אף חצל חתיכה אחרת (וז) ככולל לא אמרינו: מהו דתימא באסור הבא מעצמו לא אמרינו כולל: אכילה אחת זית אחד: טמא שאכל חלב כו' חוב משום חלב ומשום נותר ומשום יוה"כ ומשום טמא שאכל את הקדש דרי ארבע חטאות ואשם אחד מעילה ואפי' הוא כהן גבי חלב דקדש מועל הוא דאמר מר (תמונה דף לב:) כל חלב לה' לרבות אמורי קדשים קלים למעילה והנהו כולאו אסור חל על אסור ניניהו אז ע"י כולל אז ע"י מוסף שהרי משוללה בהמה נאסר חלבה אקדשה מגו דחל אסור מקדשים אבשר ועוד חל גמי אכלב דרי כולל הנה לה נותר מגו דאיתוסף בה אסור לגבי מחבם על חתיכה זו משום נותר איתוסף גמי לגבי גבבא משום נותר דרי מוסף אטמא גבבא מגו דאתסר האי גבבא בקדשים הנאכלים משום טמאה אתסר גמי בהאי חלב משום

טמאה דרי כולל הנה ליה יוה"כ מגו דאתסר אף בחלין משום יוה"כ אתסר גמי בהאי משום יוה"כ: אף אם היתה שבת כו' דאילו אהוצאת יוה"כ לא מחייב דקסבר אין ערוב והוצאה ליוה"כ: והוציאו בפיו בשעת אכילה: אינו מן השם אין חטאות זו בזה משום האכילה אלא משום הוצאה: ואם איתא דאמרינו כולל באסור הבא מעצמו אפתי הנה ליה לתנא לטפויי חטאת בהאי צות בגוון שבושה כו': כי קתני כו' אע"ג דאית ליה כולל גמי באסור הבא מעצמו הבא לא חשיב אלא אסורין הבאים מאלהין: והרי הקדש אשם מעילות דאחי ליה משום דבורי שהקדישו: שאילה לחכם להסיר האסור: והרי הקדש שבה ע"י נדר וכל נדרים יש להן שאילה: בגוץ ארבי חליעזר היא כו' במסכת אוריות ואמרינו התם לא א"ר חליעזר קרפן קבוע לנשיא בשעברה דקדש עולה ויורד אלא בטמאת מקדש וקדושו הואיל ונאמרה בו פרת. בקבועה חלב בשמיעת הקול ובבטוי שפטים לא אמר: דחילא אפחות מפשעור במפרש: דרי הקדש אשם מעילות דהא בפנין שנה פרוטה והנהו שעררה: מאויריא מקום: אשם מעילה: דזונו לאו דתניא. הויד בפעילה רבי אומר פמיתה וסבמים אוקמינו באהרה ואמרינו מאי טעמא דרבי גמר חטא חטא מתרומה דאיבא אזהרה ומיתה בידי שמים ורבנן אמרי אמר קרא בתרומה ומתו בו כי וכללהו בו ולא בפעילה ממיתה מעטה חלב באהרה קאי מג"ש דחטא חטא ואית דילפי מושל זר לא יאכל קדש ולא מנאחא היא דההיא בתרומה בתיב ומתר לא יאכל כי קדש הם גמי לא איתא דההוא בקדשים הנאכלין לכהנים בתיב וכל שיש בו שעת הפך לכהנים אין בו מעילה:

שבועות שתיים בתרא פרק שלישי שבועות

מסורת הש"ס

א נדרים יז:

ב יבמות לד; כריתות כג; משנה

כריתות; שבת קב; כריתות יג:

ג הוריות ט.

מסורת הש"ס
א סוכה נג.
ב ספרא ויקרא דבורא דחובה פרשה ט ח
ג מסכת סופרים; נדרים יג:
ד נדרים טו.
ה סוכה נג; יבמות קכא:
ו למקן מט:
תורה אור השלם

או נפש כי תשבע לבטא בשפתים להרע או להטיב לכל אשר יבטא האדם בשבעה ונעלם מפניו והוא ידע ואשם לאסת מאלה (ויקרא ה, ד)

נתון תתן לו ולא ירוע לךבד בתתד לו כי בגלל הדבר הזה יברקד יתנה אליהד בקל־מעשה ובכל משלח ידד (דברים טו, י)

בַּחֲטָאת הָאָמֵר הִיא הָאָמֵר־י דָּבָר שֶׁזִמְנוּ לָאוּ לֹא קִנְיָ בַּחֲטָאת הוּא דְאָמַר וּשְׂבוּעַת בַּטּוּי חֲטָאת הִיא: דְּלִית בַּהּ מַשָּׁא שְׂאִישׁ וְשָׁלֹא אִישׁן שֶׁהִשָּׁה אֵין בַּהּ מַשָּׁא: שְׁאֲזִרוּן צְרוּר לִים

לֹא גִרְסִי' הֵבֵא: מַהְי' אֶחָד דְּבָרִים שֶׁל אַחֲרִים בְּדַמְפֶּרֶשׁ שְׁאֵפֵן לְפָנָיו כּו': שְׁאֵין בָּהֶן מַמֵּשׁ תָּרִי גַּוְי מַמֵּמַע שְׁאֵין בָּהֶן מַמֵּשׁ שְׁנֵה וּמַמֵּמַע שְׁאֵין בָּהֶן הֶנְיָה בְּגוֹן שְׁאֲזִרוּן צְרוּר לִים: א"כ דְּזִקְתָּ לְהִרַע אוּ לְהִטִּיב אֵין לִי כּו': מַרְבּוּי הַכְּתוּב לְכָל אֲשֶׁר וָבִטּוּא: גַּמ' הַאֲדָרִים חֲלִים עַל דְּבַר מַצָּה קוּנֵם סָפָה שְׁאֵנִי עוֹשֶׂה לוֹנָב שְׁאֵנִי נוֹטֵל אֶסוּר וּבַגְדִּים מִפֶּרֶשׁ טַעֲמָא בְּפִקָּך וְחָלוּ מַתְרִין (נָדְרִים דף טז:): מַה שְׁאֵין בֶּן בִּשְׂבוּעוֹת בְּדִקְצֹן בְּמַהְי' וְנִלְיָ לֹה לְקַמֵּן (שְׂבוּעוֹת דף כו.) מִקֶּרְבִּי: נָדַר אִינוּ חָל עַל הַשָּׁנָה בְּגוֹן קוּנֵם שְׁאֵנִי וְשֹׁן דְּקוּנֵם לְשׁוֹן הַקֶּשׁ הוּא וְחֲמִאֵי לַחֹל הַקֶּשֶׁשׁ אֲבָל קוּנֵם עֵינִי בְּשָׁנָה חָל אֲשׁוּן: מִלְּקוּין אוֹתוֹ מֵשׁוּם שְׂבוּעַת שָׁוֹא דְדָבָר שֶׁא"א הוּא וּמַשְׁנַשְׁפַּע יָצְתָה לְשֹׁקֶר אֶלְמָא לָאוּ שְׂבוּעַת בַּטּוּי הוּא דְקִנְיָ וְשֹׁן לֹא־תָרִי: לִיתָה בְּלִהְיָא זִרְקָא פְּלוּנִי אוּ לֹא זִרְקָא אֵין זֶה שְׂבוּעַת בַּטּוּי אֶלֶּא שְׂבוּעַת שָׁוֹא שְׁהִי אֵין פְּלוּנִי בְּרַשׁוּתוֹ לְזִרוּק וְלֹא לְזִרְקָ: רַב כּר"ע דְּמַחֲבִיב בְּלִשְׁפַּעֲבַר: וּשְׁמוּאֵל בְּרַבִּי יִשְׁמַעֲאֵל דְּמַחֲבִיב לִיה לְהֵבֵא: אֶלְבָּא דַּר' יִשְׁמַעֲאֵל כ"ע לֹא פְּלוּנִי בְּלוּמַר דַּרְב וַחֲאִי תַּעֲלִי הִיא זֶלָּא מַחֲבִיב לִיה רַב אֶלִּיפָא דַּרְבִּי יִשְׁמַעֲאֵל וְלִיתָא לְפָלוּגְתָּא דַּרְב וּשְׁמוּאֵל אֶלְפָּה בְּדַמְפֶּרֶשׁ וְאָזַן: כִּי פְּלוּנִי אֶלִּיפָא דר"ע בְּלוּמַר אֲבָל בַּרְר"ע פְּלוּנִי וְלֹא דְשְׁמוּאֵל בְּתַעֲלִי דֹאפִי לר"ע פֶּטַר לִיה שְׁמוּאֵל וְכַל שְׁכֵן לַר' יִשְׁמַעֲאֵל:

שבועות שתיים בתרא פרק שלישי שבועות כה.

אֶלֶּא כִּי קִנְיָ מִזִּי דְחֹלֵל אֲמַנְיָ דְּבַר מַשָּׁא כּו'. תַּמָּה דְּכֶסֶף מִכּוּת (דף כב. גַּס) דְּחֲסֹמֶר וְלַחֲשָׁב נָמִי בְּגוֹן דְאָמַר שְׂבוּעָה שְׁלֹא אַחֲרֵשׁ בּוּי"ט וְדַחֲוִין לְמִימַר הִיא תַּעֲלֵא לִית לֹה

אֶסוּר כּוּלָּל וְלִישְׁנִי כִּי הֵבֵא זֶלָּא קִנְיָ מִזִּי דְחֹלֵל אֲמַנְיָ דְלָאוּ בַר מַשָּׁא וּי"ל דְּעֵדִיפֹא מַצָּה מַשְׁנִי הֵתָם: חֲמֹר בַּגְדִּים שְׁהַאֲדָרִים חֲלִים עַל דְּבַר מַצָּה בְּדָבָר הַרְשׁוּת. בַּ"ב הַנָּדָרִים (דף טז:): נָפָקָא לָן מַעֲבָתִיב לֹה' וּבְרִישׁ מַסְבֵּת גִּזִּיר (דף ה. גַּס) דְרַשְׁמֵן מִינוּן וְשִׁכְר וְזִיר לְאֶסֶר וַיֵּן מַצָּה בְּיֵין הַרְשׁוּת וְתַמָּה תָּרִי קִרְכִּי לָמָּה לִי הִיא אֶתְקוּשׁ נָדָרִים וְזִזְרוּת אֶהֱלָדִי בְרִישׁ מַסְבֵּת נָדָרִים (דף ג) וּי"ל צְרִיכִי גִזְזִירוּת אוֹסֵר כֹּל וַיֵּן עֲלוּי הַלֶּכֶךְ חֹלל חָיוֹן מַצָּה בְּיֵין הַרְשׁוּת אֲבָל נָדָרִים שְׁאִינוּ אוֹסֵר עֲלוּי אֶלֶּא הַמַּצָּה בְּגוֹן סָפָה וְשׁוֹפֵר וְלוֹנָב וּתְפָלִין אִימָא זֶלָּא חֹלל וְאִי כְּתִיב נָדָרִים ה"א לְפִי שְׁאוּסֵר הַמַּצָּה עֲלוּי אֲבָל בְּזִזִּיר שְׁאוּסֵר עַצְמוֹ עַל הַיֵּין לֹא חֹלל הַנָּדָרִים גּוּפִיהוּ כְּשְׁאוּסֵר עַצְמוֹ הַסָּפָה לֹא חִיַּל: מַה שְׁאֵין בֶּן בִּשְׂבוּעוֹת. בְּפִקָּך כ' הַנָּדָרִים (דף טז:): פִּרְיוֹן מ"ש גִּדָּר דְּכְתִיב כִּי יִדַּר נָדַר לֹה' שְׂבוּעָה נָמִי הַכְּתִיב אוּ הַשְׂבַּע שְׂבוּעָה לֹה' וּמַשְׁנִי הִיא דְאָמַר וְיִשִּׁיבַת סָפָה עָלֵי הִיא דְאָמַר שְׁלֹא אֲשַׁב בַּסָּפָה מַמֵּמַע דְּבַגְדִּים לְפִי שְׁאוּסֵר סָפָה עַל עַצְמוֹ רִאשׁוֹ שְׁחֹל הַנָּדָר שְׁאוּסֵר הַסָּפָה עֲלוּי בְּהִרְבּוֹ וְסָפָה אִינֵיא מַצָּה לַעֲשׂוֹת מַצָּה אֲבָל שְׂבוּעָה שְׁאוּסֵר עַצְמוֹ עַל הַסָּפָה אֵין הַשְׂבּוּעָה חֲלָה דְּמַשְׁפַּעֲבַר הוּא לַעֲשׂוֹת מַצָּה וְתַמָּה א"כ מַה חֲמֹר יֵשׁ בַּנָּדָרִים מִבְּשְׂבּוּעָה שְׂבוּעָה נָמִי חֲוָלָא כּה"ג כִּי אֲמַר וְיִשִּׁיבַת סָפָה עָלֵי שְׂבוּעָה דְאָסַר חֲפָצָא עֲלֵיהּ דְּבִאֲסַר חֲפָצָא עֲלֵיהּ חֲלָה נָמִי שְׂבוּעָה בְּדִאֲמַר בְּשִׁלְחִי (פ"ק) (דף יג) וּבַפ' ד' נָדָרִים (נָדָרִים דף כד:): גַּוְי שְׂבוּעַת שָׁוֹא בְּאוּמַר וְאֶסֶרוּ כָּל פְּרוּת שְׂפַעוּלָם עָלֵי בְּשְׂבּוּעָה אִם לֹא רִאשִׁית גִּמָּל פּוֹרַח בְּאִוִּיר וְהַדְאָמַר בְּרִישׁ נָדָרִים (דף כ): אֲזִיזִי דְעָצָא נָדָרִים דְּמַתְסַר חֲפָצָא עֲלֵיהּ תַּעֲלֵא נָמִי חֲרָמִים דְּמַתְסַר חֲפָצָא עֲלֵיהּ וְלֹא־פּוֹקִי שְׂבוּעָה דְאָסַר נִפְשָׁה מִן חֲפָצָא הָיוּ דְהָיוּ נָמִי כּה"ג דְאָסַר נִפְשָׁה מִן חֲפָצָא אֲבָל נָדָרִים וְחֲרָמִים אֵין אֶלֶּא בְּעֵינֵן דְּמִיתְסַר חֲפָצָא עֲלֵיהּ וּי"ל דְּהָיוּ חֲמֹר בַּנָּדָרִים דְּבָכָל שְׁוֹן דְחֹל עַל דְּבַר הַרְשׁוּת חָל עַל דְּבַר מַצָּה דְּהָיוּ כְּשְׁאוּסֵר חֲפֵן עַל עַצְמוֹ אֲבָל כְּשְׁאוּסֵר עַצְמוֹ עַל הַחֲפֵן אִינוּ חָל אֲפִי' בְּדָבָר הַרְשׁוּת כְּשְׁאוּמַר קוּנֵם גּוּפוֹ עַל הַחֲפֵן דְּקוּנֵם הָיוּ בְּהִרְבּוֹ וְלֹא שְׁוֹן עַל עַצְמוֹ אֲבָל בְּשְׂבּוּעָה בְּכָל שְׁנָנִי שְׂבוּעָה אִינֵיא חֲלָה עַל דְּבַר מַצָּה בְּדָבָר הַרְשׁוּת דְּהָיוּ כְּשְׁאוּסֵר עַצְמוֹ עַל הַחֲפֵן וְכַשֵּׁינוּ אֶלְתָּנוּ תַּרְוֹן בְּשֵׁם ר"י דְּבִשְׂבּוּעָה אֲפִי' כְּשִׂיאֲמַר וְיִשִּׁיבַת סָפָה עָלֵי שְׂבוּעָה אֶסֶר נִפְשָׁה מִן חֲפָצָא דְלִשְׁוֹן שְׂבוּעָה לֹא שְׁוֹן אֶלֶּא עַל עַצְמוֹ וְקוּנֵם לֹא שְׁוֹן אֶלֶּא עַל הַחֲפֵן שְׁאוּסֵר עַל עַצְמוֹ בְּהִרְבּוֹ וְלִכְּךָ חֲלָה נָמִי שְׂבוּעָה עַל הַשָּׁנָה דְאָסַר נִפְשָׁה עֲלוּיָהּ אֲבָל בְּגִדָּר אֶסֶר שְׁנֵה עֲלוּי וְאֵין בַּהּ מַמֵּשׁ וּבַפ"ב הַנָּדָרִים (דף טו.) מַסִּיק רַבִּינֹא הַנָּדָרִים נָמִי חֲלִים מִדְּרַבְּנֹן עַל דְּבַר שְׁאֵין בּוּ מַמֵּשׁ וְהַשְׂתָּא אֲמַי שַׁפִּיר הִיא דְאָמַר בְּרִישׁ נָדָרִים (דף ב): לֹא־פּוֹקִי שְׂבוּעוֹת דְאָסַר נִפְשָׁה מִן חֲפָצָא וּר"ת מִפֶּרֶשׁ דְּלִקְמֹן (שְׂבוּעוֹת דף כט.) וּבַפ' ד' נָדָרִים (נָדָרִים דף כד:): לֹא מִזְרִי שְׁאֲמַר בְּלִשְׁוֹן זֶה וְאֶסֶרוּ עָלֵי בְּשְׂבוּעָה אֶלֶּא ה"ק כְּשְׁאוּמַר לְשׁוֹן שַׁע"י שְׂבוּעָה אוֹסֵר פְּרוּת עֲלוּי וּמִזְרִי

שְׁאוּמַר שְׂבוּעָה שְׁלֹא אוֹכַל פְּרוּת וּבְרוּב סָפָרִים ל"ג בְּשְׂבּוּעָה אֲבָל אֲמַר וְאֶסֶרוּ בְּשְׂבּוּעָה אִינוּ בְּלוּם אֲפִי' בְּדָבָר הַרְשׁוּת מֵשׁוּם דְאָסַר חֲפָצָא עֲלֵיהּ וְהַשְׂתָּא נָמִי נִיחָא חֲמֹר בַּנָּדָרִים מִבְּשְׂבוּעוֹת: אִינוּ וְהִיא"ר יוֹחָנָן. לְמֵאִי דָם"ד הַשְׂתָּא דְלַעוּלָם קֵאֲמַר תַּמָּה דְּתַקְּשָׁה לִיה בְּרִישׁ פִּרְקוּן (שְׂבוּעוֹת דף יט:): גַּוְי שְׂבוּעָה שְׁאוּכַל וְשָׁלֹא אוֹכַל וּי"ל דְּגַוְיִי אֲכִילָה לִיבֹא לְמַטְעִי דְלַעוּלָם קֵאֲמַר וְלֹא הֶרְבֵּן הַפֶּרֶשׁ דְּלֹא־תָרִי קֵאֲמַר א"נ הֵתָם נָמִי שְׁוֹן שְׁפִיר לַעוּלָם בְּגוֹן שַׁנְשַׁפַּע עַל כַּפֵּר שְׁלִפְנוּי: וּשְׁמוּאֵל דְאָמַר בַּר' יִשְׁמַעֲאֵל. וּא"ת וְהֹא לְעִיל קֵאֲמַר שְׁמוּאֵל טַעֲמָא מֵשׁוּם דְּלִיתָא בְּלִהְיָא וּי"ל דְאֵין זֶה מַדְבְּרִי שְׁמוּאֵל אֶלֶּא הַש"ס מִפֶּרֶשׁ בֶּן אֶלְפָּה וּבְעֵינֵן זֶה יֵשׁ בְּכַמָּה מִקְוִמוֹת בַּש"ס: רַב דְאָמַר כר"ע. ה'ק' ה"ר עֲזַרְיָא הַבִּיז דְּהַשְׂתָּא רַב דְרִישׁ רַבִּינוּי וּמַעוּטִי וּבַהֲגוּלָּת קַמָּא (פ"ק דף צ:): סָבַר רַב כַּר"מ דְאָמַר אוּמַרִּים בְּשַׁבְּדִים דְּרִי שְׁלֹךְ לְפָנָיו דְאֵין נִגְזָלִים בְּמַקְרָקֵינוּ וּמֵאֵן דְאִית לֹה דְשַׁבְּדִים בְּמַקְרָקֵינוּ דְרִישׁ בְּגִלְיָ וּבְרַטִי בְּדַמּוּכַח לְקַמֵּן בַּפ' שְׂבוּעַת הַפִּקְדוֹן (שְׂבוּעוֹת דף לו:): וּבַהֲגוּלָּת בְּתַרְא (פ"ק דף קיז:): וּי"ל דְאִית לֹה שׁוּם מַעוּט דְּמַמַּשְׁט גְּבָדִים בְּקִפְרָשִׁית לְעִיל בַּפ"ק (שְׂבוּעוֹת דף ד: ד"ה ר"ע):

כה.

עין משפט נר מצוה

א טושי"ע וי"ד סי' רלו סעי' א:	א טושי"ע וי"ד סי' רלו סעי' א:
ב מיו" פא' מהל' שבועות הל' ב, סמג לאוין רלח, סמג לאוין רלט:	ב מיו" פא' מהל' שבועות הל' ב, סמג לאוין רלח, סמג לאוין רלט:
ג טושי"ע וי"ד סי' רלט סעי' ד:	ג טושי"ע וי"ד סי' רלו סעי' ד:
ד מיו" פג' מהל' נדרים הל' א, סמג לאוין רמב:	ד מיו" פג' מהל' נדרים הל' א, סמג לאוין רלח:
ה מיו" פה' מהל' שבועות הל' טז, סמג לאוין רלח:	ה מיו" פה' מהל' שבועות הל' טז, סמג לאוין רלח:
ו טושי"ע וי"ד סי' ריג סעי' א:	ו טושי"ע וי"ד סי' ריג סעי' א:
ז מיו" פג' מהל' נדרים הל' א, סמג לאוין רלח:	ז מיו" פג' מהל' נדרים הל' א, סמג לאוין רלח:
ח מיו" פה' מהל' שבועות הל' טז:	ח מיו" פה' מהל' שבועות הל' טז:
ט טושי"ע וי"ד סי' רלו סעי' ד:	ט טושי"ע וי"ד סי' רלו סעי' ד:
י מיו" פה' מהל' שבועות הל' כ, סמג לאוין רלח:	י מיו" פה' מהל' שבועות הל' כ, סמג לאוין רלח:
יא טושי"ע וי"ד סי' רלו סעי' א:	יא טושי"ע וי"ד סי' רלו סעי' א:
יב מיו" פה' מהל' שבועות הל' א, סמג לאוין רלח:	יב מיו" פה' מהל' שבועות הל' א, סמג לאוין רלח:

 מסורת הש"ס
א ספרא ויקרא דבורא דחובה פרשה ט ח; משנה שבועות ב סוכה נז; לקמן לז; ניזר לד: ג זבחים סט:: חולין ק:: נדרים ג:: פסחים לה: ד ספרא ויקרא דבורא דחובה פרשה ט ט
ה ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק יג ז; משנה שבועות; לעיל יד:: נדה כח: ו לעיל יט; שבת ע: ז שבת ע.

 תורה אור השלם
איש כו״ד:ר נדר ליהנה או־השבע שבועה לאסר אסר על־נפשו לא יחל דברו ככל־היצא מפיו יעשה [במדבר ל, ג]
לא תגנבו ולא־תכחשו ולא־תשקרו איש בצמיתו [ויקרא יט, יא]
או נפש כי תשבע לבטא בשפתים לקרע או להיטיב לכל אשר יבטא האדם בשבעה ונעלם מפניו והוא־נדע ואשם לאחת מאלה [ויקרא ה, ד]

שָׁאִין בַּהֲזוּ הַרְעָה וְהַטְּבָה שְׁאֵלֻכִּיחַ צְרוּר לִזְס: ת"ל כי תִּשָּׁבַע לִבְטֹא מִפֶּל מִקּוֹס: ר' יִשְׁמַעֲלֵאל שֶׁשֶּׁמֶשׁ כּו"י הָכִי שֶׁמֶע לִיָּה לְרַבִּי יוֹחָנָן שֶׁר' יִשְׁמַעֲלֵאל שֶׁמֶשׁ אֶת רַבִּי נַחוּמָיָא: מֵאִי מַעֲט מַעֲט מִצְוֵה דְדָבָר שְׂאִי אֶפְשֵׁר הוּא וְה"ה תִּשְׁמַע לִיָּה לְרַבִּי יוֹחָנָן שֶׁר' יִשְׁמַעֲלֵאל שֶׁמֶשׁ אֶת רַבִּי נַחוּמָיָא: לֹא יִחַל דְּבָרֵי לֹא מִשְׁמַע אֱלֹא דְדָבָר שְׂאֶפְשֵׁר לוֹ לְקוֹס שְׁבוּעָתוֹ וְהוּנָּה לְהַפֵּל: לֹא תִשְׁקְרוּ שְׂשֻׁעָה שֶׁתִּשָּׁבַעוּ לֹא תַצֵּא לְשִׁקָּר: הֶאֱדָם בְּשָׁבוּעָה שְׁוִיָּה אֵלֶם בְּשַׁעַת שְׁבוּעָה שְׁוִיָּה לְבֹו עָלְיוֹ: פֶּרֶט לֹאֲנוֹס דְּמַמְפְּרַשׁ לְהַמָּה בְּגוֹן בְּשָׁבוּעָה לְשַׁעֲבַר וּבִסְבוּר שֶׁנִּשְׁבַּע בְּחֻמַּת וְלַהַמָּה בְּעִי אִם כֵּן שִׁנְגַּת שְׁבוּעָה לְשַׁעֲבַר הִכִּי מִשְׁפַּחַת לֵה: בְּשָׁבוּעָה וְנִשְׁלַם שְׁנִתְשַׁלְמָה מִמֶּנּוּ שְׁבוּעָה: הַעֲלָם חֲפֵן עֲלָא שְׁבוּעָה לְהַמֵּן מִפְּרַשׁ לֵה: לִבְךָ אֲנִסְךָ בִּסְבוּר הִיִּית לְשַׁבַּע בְּחֻמַּת: אִינְשֵׁי בִּסְכָח: אַחַת הִיא אִי אַתָּה מוֹצֵא הַעֲלָם חֲפֵן עֲלָא הַעֲלָם שְׁבוּעָה וְזוּ הִיא אִינָה מִשְׁנָה: אֲלֵמָא לֹא אִין אַתָּה מוֹצֵא וְזוּ עֲלָא וְזוּ בִּתְמִינָה וְהָא מִשְׁפַּחַת לֵה כּו"י: עֲלֵה דְהָאִי פַת שְׂאֵכְבַּ וְנִשְׁבִּי דְהָאִי פַת הַעֲלָם שְׁבוּעָה הִיא בִּסְבוּר עֲלָא נִשְׁבַּע עָלֶיהָ שְׁהָרִי סְבוּר שְׁהִיא עַל שְׁעוּרִים: חֲזוּיָן כּו"י בְּכַר פִּרְשָׁתֵּינּוּ אֲנֵל הַעֲלָם טְמֵאָה וּמִקְדָּשׁ בְּשָׁלְהִי וְיַעֲיֹת הַטְּמֵאָה: לֹא עָלָא וּפִטוּר:

הָאִי כּו"י תִּשְׁמַע לִיָּה לְרַבִּי יוֹחָנָן שֶׁר' יִשְׁמַעֲלֵאל שֶׁשֶּׁמֶשׁ כּו"י הָכִי וְהָאִי כּו"י תִּשְׁמַע לִיָּה לְרַבִּי יוֹחָנָן שֶׁר' יִשְׁמַעֲלֵאל שֶׁשֶּׁמֶשׁ כּו"י הָכִי

הַדָּא מִיַּיְיִיְהוּ רַב בְּפָא אִמְרָה. ^[אבא]**רַבִּי יִשְׁמַעֲלֵאל אוֹמַר: אִינּוּ חֵיִיב אֱלָא עַל הַעֲתִיד לְבֹא. תַּנּוּ רַבְּנֵי: "לְהִרְע אוֹ לְהִיטִיב" – אִין לִי אֱלָא דְבָרִים שְׂיֵשׁ בְּהוּ הִרְעָה וְהִטְבָּה: שְׂאִין בְּהוּ הִרְעָה וְהִטְבָּה מַנִּין? תַּלְמוּד לׁומַר: "אוֹ נֶפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע לִבְטֹא בְשִׁפְתֵּיכֶם". אִין לִי אֱלָא לְהַבָּא, לְשַׁעֲבַר מַנִּין? תַּלְמוּד לׁומַר: "לְכָל אֲשֶׁר יִבְטֹא הָאָדָם בְּשִׁבְעָה". דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי יִשְׁמַעֲלֵאל אוֹמַר: "לְהִרְע אוֹ לְהִיטִיב" – לְהַבָּא. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא: אִם כֵּן, אִין לִי אֱלָא דְבָרִים שְׂיֵשׁ בְּהוּ הִטְבָּה וְהִרְעָה, דְּבָרִים שְׂאִין בְּהוּ הִרְעָה וְהִטְבָּה מַנִּין? אָמַר לוֹ: מְרַבִּי הַכְּתוּב. אָמַר לוֹ: אִם רִיבָה הַכְּתוּב לְכָה, רִיבָה הַכְּתוּב לְכָה! שְׁפִירָה קָא אָמַר לִיָּה רַבִּי עֲקִיבָא לְרַבִּי יִשְׁמַעֲלֵאל! אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: רַבִּי יִשְׁמַעֲלֵאל – שְׂשִׁימִשׁ אֶת רַבִּי נַחוּמָיָא בְּן הַקְּנָה, שְׁהִיָּה דוֹרֵשׁ אֶת כָּל הַתּוֹרָה בּוּלָה בְּכָלֵל וּפֶרֶט – אִיהוּ נִמִּי דוֹרֵשׁ בְּכָלֵל וּפֶרֶט. רַבִּי עֲקִיבָא – שְׂשִׁימִשׁ אֶת נַחוּם אִישׁ גַּם זֶה, שְׁהִיָּה דוֹרֵשׁ אֶת כָּל הַתּוֹרָה בּוּלָה בְּרִיבָה וּמִיַּעַט – אִיהוּ נִמִּי דוֹרֵשׁ רִיבָה וּמִיַּעַט. ^[א]מֵאִי רַבִּי עֲקִיבָא דְדָרִישׁ רִיבּוּיָי וּמִיַּעוּטִי? דִּתְנִינָא: "אוֹ נֶפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע" – רִיבָה, "לְהִרְע אוֹ לְהִיטִיב" – מִיַּעַט, "לְכָל אֲשֶׁר יִבְטֹא הָאָדָם" – חֲזַר וְרִיבָה; רִיבָה וּמִיַּעַט וְרִיבָה – רִיבָה הַכָּל. מֵאִי רִיבָה? רִיבָה כָּל מִילָי, וּמֵאִי מִיַּעַט? מִיַּעַט דְּבַר מַצְוָה. וְרַבִּי יִשְׁמַעֲלֵאל דְרִישׁ כָּלֵל וּפֶרֶט: "אוֹ נֶפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע לִבְטֹא בְשִׁפְתֵּיכֶם" – כָּלֵל, "לְהִרְע אוֹ לְהִיטִיב" – פֶּרֶט, "לְכָל אֲשֶׁר יִבְטֹא הָאָדָם" – חֲזַר וְכָלֵל; כָּלֵל וּפֶרֶט וְכָלֵל – אִי אַתָּה דָן אֱלָא כְּעִין הַפֶּרֶט; מָה הַפֶּרֶט מְפוֹרֵשׁ – לְהַבָּא, אָף כָּל לְהַבָּא. אַהֲנִי כָּלֵלָא, לְאַתּוּיִי אִפִּילוּ דְבָרִים שְׂאִין בְּהוּ הִרְעָה וְהִטְבָּה לְהַבָּא; אַהֲנִי פֶרֶטָא, לְמַעוּטִי אִפִּילוּ דְבָרִים שְׂיֵשׁ בְּהוּ הִרְעָה וְהִטְבָּה לְשַׁעֲבַר. אִיפּוּךְ אֲנָא! ^[א]אָמַר רַבִּי יִצְחָק: דּוּמִיָּא דִּ"לְהִרְע אוֹ לְהִיטִיב" – מִי שְׂאִיסוּרוֹ מִשּׁוּם "כָּל יִחַל דְּבָרוֹ"; רְצֻאֲתָהּ זֶה, שְׂאִין אִיסוּרוֹ מִשּׁוּם "כָּל יִחַל דְּבָרוֹ", אֱלָא מִשּׁוּם "כָּל תִּשְׁקִירוֹ". רַב יִצְחָק בַּר אֲבִין אָמַר, אָמַר קַרָּא: "אוֹ נֶפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע לִבְטֹא בְשִׁפְתֵּיכֶם" – מִי שְׁהַשְׁבוּעָה קוּדְמַת לְבִיטוּי, וְלֹא שְׁהַבִּיטוּי קוּדְמַת לְשִׁבּוּעָה; יִצָּא זֶה "אֲכַלְתִּי" וְ"לֹא אֲכַלְתִּי", שְׁהַמַּעֲשֶׂה קוּדָם לְשִׁבּוּעָה. ^[א]תַּנּוּ רַבְּנֵי: "הָאָדָם בְּשִׁבּוּעָה" – פֶּרֶט לְאֲנוּס. וְ"נִנְעֲלָם" – פֶּרֶט לְמוּיד. ^[אבא]"מִמְּנֹו" – שְׁנִתְעַלְמָה מִמֶּנּוּ שְׁבוּעָה. יְכוּל שְׁנִתְעַלְמָה מִמֶּנּוּ חֲפֵץ? תַּלְמוּד לׁומַר: "בְּשִׁבּוּעָה וְנִנְעֲלָם" – עַל הָעֲלָם שְׁבוּעָה הוּא חֵיִיב, וְאִינוּ חֵיִיב עַל הָעֲלָם חֲפֵץ. אָמַר מַר: "הָאָדָם בְּשִׁבּוּעָה" – פֶּרֶט לְאֲנוּס. הִיכִי דְמִי? כְּדָרַב בְּהִנָּא וְרַב אַסִּי, כִּי הוּוּ קְרִימִי מִסְמִי דְרַב, מַר אָמַר: שְׁבוּעָתָא דְהָכִי אָמַר רַב, וּמַר אָמַר: שְׁבוּעָתָא דְהָכִי אָמַר רַב. כִּי אַתּוּ לְקַמִּיָּה דְרַב, אָמַר כַּחַד מִיַּיְיִיְהוּ. אָמַר לִיָּה אִידֵּה: וְאֲנָא בְּשִׁיקְרָא אִישִׁשְׁתַּבַּעִי?! אָמַר לִיָּה: לְכָה אֲנִסָּה. ^[א]וְ"נִנְעֲלָם מִמְּנֹו" – שְׁנִתְעַלָם מִמֶּנּוּ שְׁבוּעָה. יְכוּל שְׁנִתְעַלָם מִמֶּנּוּ חֲפֵץ? תַּלְמוּד לׁומַר: "בְּשִׁבּוּעָה וְנִנְעֲלָם מִמְּנֹו" – עַל הָעֲלָם שְׁבוּעָה הוּא חֵיִיב, וְאִינוּ חֵיִיב עַל הָעֲלָם חֲפֵץ. מִחֲכוּ עָלֶיהָ בְּמַעֲרָבָא: בְּשִׁלְמָא שְׁבוּעָה – מִשְׁפַּחַת לֵה בָּלָא חֲפֵץ, בְּגוֹן דְאָמַר: "שְׁבוּעָה שְׁלֹא אוֹכַל פַּת חֲטִיין", וּבִסְבוּר "שְׂאוּכַל" קֶאֱמַר – דְשִׁבּוּעַתִּיָּה אִינְשִׁי, חֲפֵצָא דְכִיר; אֱלָא חֲפֵץ בָּלֹא שְׁבוּעָה, הִיכִי דְמִי? בְּגוֹן דְאָמַר: "שְׁבוּעָה שְׁלֹא אוֹכַל פַּת חֲטִיין", וּבִסְבוּר "שְׁל שְׁעוּרִים" קֶאֱמַר – דְשִׁבּוּעַתִּיָּה דְכִיר לִיָּה, חֲפֵצָא אִינְשִׁי. כִּינּוּ דְחֲפֵצָא אִינְשִׁי לְהוּ, הִיִּינוּ הָעֲלָם שְׁבוּעָה! אֱלָא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: דָּא וְדָא אַחַת הִיא. "מִתְקִיף לֵה רַב יוֹסֵף: אֲלֵמָא חֲפֵץ בָּלֹא שְׁבוּעָה לֹא מִשְׁפַּחַת לֵה? וְהָא מִשְׁפַּחַת לֵה – בְּגוֹן דְאָמַר "שְׁבוּעָה שְׁלֹא אוֹכַל פַּת חֲטִיין", וְהוֹשִׁיט יָדוֹ לִסָּל לִיטוּל פַּת שְׁעוּרִין; וְעָלְתָה בְּיָדוֹ שֵׁל חֲטִיין, וּבִסְבוּר שְׁעוּרִים הִיא וְאֲכַלָּה; דְשִׁבּוּעַתִּיָּה דְכִיר לִיָּה, חֲפֵצָא הוּא דָּלֹא יָדַע לִיָּה! אָמַר לִיָּה אֲבַיִי: כָּלוּם מִחֵיבְתָּ לִיָּה קֶרְבָּן – אֱלָא אִמַּאי דְתַפִּיס בִּידֶיהָ; הָעֲלָם שְׁבוּעָה הוּא! לִישָׁנָא אַחֲרִינָא – אָמַר לִיָּה אֲבַיִי לְרַב יוֹסֵף: סוּף סוּף, קֶרְבָּן דְקָא מְיִיתִי עָלֶה דְהָאִי פַת מִיָּהת, הָעֲלָם שְׁבוּעָה הוּא! וְרַב יוֹסֵף אָמַר לָהּ: כִּינּוּ דְכִי יָדַע לִיָּה דְחֲטִיין הוּא – פֶּרִישׁ מִיַּיְיָה, הָעֲלָם חֲפֵץ הוּא. ^[א]בְּעָא מִיַּיְיָה רָבָא מֶרַב נַחְמֵן: הָעֲלָם זֶה וְזֶה בְּיָדוֹ, מַהוּ? אָמַר לִיָּה: הָרִי הָעֲלָם שְׁבוּעָה בְּיָדוֹ, וְחֲזִיב. אַדְרָבָה, הָרִי הָעֲלָם חֲפֵץ בְּיָדוֹ, וּפִטוּר! אָמַר רַב אֲשִׁי: חֲזוּיָן: אִי מַחְמַת שְׁבוּעָה קָא פֶּרִישׁ – הָרִי הָעֲלָם שְׁבוּעָה בְּיָדוֹ, וְחֲזִיב: אִי מַחְמַת חֲפֵץ קָא פֶּרִישׁ – הָרִי הָעֲלָם חֲפֵץ בְּיָדוֹ, וּפִטוּר. ^[א]אָמַר לִיָּה רַבִּינָא לְרַב אֲשִׁי: כָּלוּם פֶּרִישׁ מִשְׁבוּעָה – אֱלָא מִשּׁוּם חֲפֵץ! כָּלוּם פֶּרִישׁ מַחֲפֵץ – אֱלָא מִשּׁוּם שְׁבוּעָה! אֱלָא לֹא שָׁנָא. בְּעָא מִיַּיְיָה רָבָא מֶרַב נַחְמֵן:**

אִיזוּ

שבועות שתיים בתרא פרק שלישי שבועות

כו.

 עין משפט נר מצוה
--

א טושי"ע יו"ד ס' רלו סעי' א:	
ב מיי' פא' מהל' שבועות הל' ב, סמג לאוין רמא:	
ג טושי"ע יו"ד ס' רלט סעי' א:	
ד מיי' פג' מהל' שבועות הל' ג, סמג לאוין רמא:	
ה מיי' פא' מהל' שבועות הל' יב:	
ו מיי' פג' מהל' שבועות הל' ח:	
ז מיי' פג' מהל' שבועות הל' ט:	
ח מיי' פ"ד מהל' מעשה הקרבנות הל' יב:	
ט מיי' פג' מהל' שבועות הל' ח:	
י מיי' פג' מהל' שבועות הל' ט:	
יא מיי' פג' מהל' שבועות הל' י:	

הַדָּא מִנְיָהוּ רַב בְּפָא אִמְרָה. דַּמְלָן בְּמַר אֲשִׁי וְרָבָא בְּדִמְנוּכַח בְּפִרְקָא (בַּתְרָא דְּמַסְכַּת מוֹעֵד קַטָּן (ק כו)) וְהָאִי וְיִקְעִים הַעֲלָמִיָּים אִם מַעֲשֵׂתוֹ אֲמָרָה אוֹ מִשּׁוּם רַבּוּ: מַעֲט דְבַר מִצְוָה. הו"ל מַעֲט דְבַר עֲלִיתָה בָּלֹא וְהוּוּ לְשִׁמּוּאֵל מַלְתָּא עֲלִיתָה בְּהִבָּא וְצ"ל דְּשִׁקוּלִים הֵן דַּלְמָאן דְּהָרַשׁ רַבָּה מַעֲט וְרַבָּה לִית לָן לְמַעוּטִי אֱלֹא הַדָּא מַלְתָּא: וְהָא שְׁקֻמָּה בְּטוּי לְשָׁבוּעָה. וְאִתָּא הָאִי הַדָּא לְגָלוּי עַל לְהִרְע אוֹ לְהִיטִיב דְּמַמְעַט לְשַׁעֲבַר אֲבַל בַּהֲאִי לְחֻמִּיָּה לֹא סָגִי: אֶת לִבְךָ אֲנִסְךָ. גְּרָסָה דְלֹאֹו לְמַפְטָרָה מִקֶּרְבָּן גְּרִיזָא קֶאֱמַר עֲלָא יִצְטָרַךְ לְכַתֵּב עַל פִּתְקוֹס שְׁנִיבִיא חֲטָאת שְׁמָנָה לְכַשִּׁיבָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אֱלֹא אִפִּילוּ עַנֵּשׁ נִמִּי לִיבָא בְּדִמְנוּכַח בְּפִרְקָא אֶרְבַּעָה גְּדָרִים (גְּדָרִים דָּף כה:): דְאָמַר הָתָם כָּשֵׁם שְׁנִגְדִּי שְׁנִגְדִּית מִתְרִין בְּךָ שְׁבוּעוֹת שְׁנִגְדִּית מִתְרִית וּמִפְּרַשׁ הִיכִי דְמִי שְׁבוּעוֹת שְׁנִגְדִּית פִּדְרַב בַּהֲנָא וְרַב אֲשִׁי גְּדָל חַד וְחַד אֲעֲפָתָה שְׁפִיר מִשְׁתַּבַּע וְהָא דְמִי לְהִיָּא דְהַשְׁלַח (גָּטוּין דָּף לה. וְשֵׁם) שְׁאִמְרָה וְהָנָה סַם הַמּוֹת בַּחֲדִי מַנְיָה שְׁנַעֲנָשָׁה דְנִשְׁבִּי מִמוּן שְׂאִנִּי דְמַעֲקָרָא הֵנָּה לֵה לְמַחַךְ שְׁסוּפָה לְבֹא לִיָּי שְׁבוּעָה אִם לְפִטוּר וּמִיָּהוּ תַמָּה אֲמַאי לֹא מַבְשִׁיָּא תְרִי קֶרְלִי חַד לְפִטוּר מִקֶּרְבָּן וְחַד לְפִטוּר מַעֲנָשׁ כַּדָּאשְׁכַּחן בַּפ"ב גְּדָרִים (דָּף יז.) גְּבִי נִשְׁבַּע לְבַטֵּל אֶת הַמִּצְוָה דְּמַבְשִׁי לֹן תְּרִי קֶרְלִי חַד לְפִטוּר מִקֶּרְבָּן וְחַד לְפִטוּר מִמְּלָקוּת וְיֵשׁ לִמַּר הָאִי דְמִי כַּלֵּל דְהָתָם שְׁפִיר מַבְשִׁי לֹן תְּרִי קֶרְלִי חַד לְמַפְטָר שׁוּגַג מִקֶּרְבָּן וְחַד לְמַפְטָר מִזוּד מִמְּלָקוּת אֲבַל הָבֹא בְּשִׁפְטָר שׁוּגַג בְּטָרוּ לְגַמְרִי מִקֶּרְבָּן מַעֲנָשׁ וְהִיָּא דַּס"פ ד' אֲחִין (וּבְמֹות דָּף לג. ע"ס) דְּקֶאֱמַר לְרַבִּי חוּא בַר קַפְרָא שְׁקוּרִי מַשְׁקַר וְלַבַר קַפְרָא רַבִּי חוּא שְׁקוּרִי מַשְׁקַר לֹא לְעִנּוּן עַנֵּשׁ שְׁבוּעָה קַמְבַּעֲיָא לִיָּה הִיָּחֵל אֲרַע תַּקְלָה עַל יָדָם אֱלֹא בַּמָּה הָיָה טוּעָה לִמַּר שְׁשֻׁמַּע מַרְבִּי בְּדַבְּרִין:

 עין משפט גור מצורה
--

א טוש"ע יו"ד סי' רלח סעי' יא כא:

ב מו"י פד' מהל' שבועות הל' י:

ג מו"י פו' מהל' שבועות הל' יז:

ד מו"י פג' מהל' נדרים הל' ב, סמג לאוין רמא:

ה מו"י פא' מהל' שבועות הל' ג:

ו מו"י פא' מהל' שבועות הל' יז:

ז טוש"ע יו"ד סי' רלח סעי' י:

ח מו"י פד' מהל' שבועות הל' ט:

ט מו"י פד' מהל' שבועות הל' י, סמג לאוין רמא:

י טוש"ע יו"ד סי' רלח סעי' יד טו:

יא מו"י פד' מהל' שבועות הל' י:

יב טוש"ע יו"ד סי' רלט סעי' יג:

יג מו"י פו' מהל' שבועות הל' יז, סמג לאוין רמא:

יד מו"י פג' מהל' נזירות הל' י:

עד שִׁפְרֹט לך הַכֶּתֶב וּחְדָּיו. וְר' יִאֲשִׁיָּה הָא' וּבַחֲמוֹר שֶׁלֹא יִתְחַבֵּא אִפְי' אִינֶם קְשׁוּרִים וְחַד בְּדֹאמֶר בִּירִשְׁלָמִי דִּאֲצֻטְרִין לְמַעוּטִי קוֹשֶׁר חֲחוּרֵי הָקָרוֹן וְגַם בְּגִישַׁת צִמֵּר וּפְשָׁתִים אֲצֻטְרִין שֶׁלֹא לְאֹסֵר אִפְי' אִינֶן תְּכַוְּפִין בְּגוֹן שְׁנֵי מַלְבוּשִׁים אֶחָד שֶׁל צִמֵּר וְאֶחָד שֶׁל פְּשָׁתִים: אֵלֶּא אִי אִמְרַת בְּדָבָר מַצָּה מֵאִי מַעֲט. וּאִ"ת אִימָא דְּמַעֲט לְשֹׁנוֹת אֶת הַיָּדוּעַ וּמִלְתָּא דְּלִיתָא בְּהַפָּא לְשִׁמוּאֵל וּמִלְתָּא דְּלִיתָא בְּלֹא וְהֵן אֲלַפָּא דָּרַב וּי"ל דְּשִׁקּוּלִים הֵן בְּדַפְרֵשׁי לְעִיל וְאִי מַרְבִּינֵן הֵאִי מַרְבִּינֵן הֵאִי וְעוֹד אִי"ב לְכַתֵּב לְעִשֹׁת וְשֶׁלֹא לְעִשֹׁת וְלֹא בְּלִשׁוֹן הָרַעָה וְהִטְבָּה: הָא תוּ ל"ל חִיבָא הוּא דְּלִיפָּא. זוּ הִיא גְּרָסַת הָקָנְט' וְדִקּוּן מִדְּתַנִּין בְּמִתְנִי' תַּלַּת זְמַנִּי שֶׁלֹא אוֹכֵל שֶׁלֹא אֲכָלְנָה [שֶׁלֹא אֲכָלְנָה] וְאִין נִרְאֶה דְּבַפְרָק שְׁנֵי דְּנִזְרִים (ד' ח.) תָּנוּ שְׁבוּעָה שֶׁלֹא אוֹכֵל [שְׁבוּעָה] שֶׁלֹא אוֹכֵל אִינוּ חֵיב אֵלֶּא אַחַת וְלֹא קִתְנֵי הֵתֵם תַּלְתָּא זְמַנִּין וְאִפְ"ה דִּיקּוּ בְּרָבָא הֵתֵם בְּגַמ' (דף יח.) מִמִּתְנִי' מִזְלָא קִתְנֵי חֵיב אַחַת וּמִזְלָא קִתְנֵי אִינוּ אֵלֶּא אַחַת וְחִתְנֵי אִינוּ חֵיב אֵלֶּא אַחַת רִוּחָא הוּא דְּלִית לָהּ הָא פִי מִתְשַׁלֵּי עַל חֲבֵרְתָּהּ חוּלָא לְכָךְ נִרְאֶה בְּסַפְרִים דִּל"ג בְּמִתְנִי' דְּהִכָּא תַּלַּת זְמַנִּין וּל"ג הָא תוּ ל"ל אֵלֶּא ה"ג חִיבָא [הוּא] דְּלִיפָּא כו' וְדִקּוּן מִדְּקִתְנֵי אִינוּ חֵיב אֵלֶּא אַחַת בְּדִקּוּן בְּנִזְרִים וְאִע"ג דְּהִכָּא לֹא מַצֵּי לְמִתְנֵי אֵלֶּא אַחַת דִּאֲצֻטְרִין לְמִתְנֵי. חֵיב לְאֲשִׁמוּעִי' הָא שֶׁלֹא אֲכָלְנָה וְהָדָר שֶׁלֹא אוֹכֵל חֵיב שְׁתֵּים מ"מ דִּיקּוּ שְׁפִיר מִזְלָא קִתְנֵי חֵיב אַחַת: הָכִי הִשְׁתָּא הֵתֵם אִיתָא לְשַׁנְיָה כו'. בִּפ"ב דְּנִזְרִים (דף יח.) לֹא מִסּוּק הָכִי אֵלֶּא דְּחִי הֵתֵם בְּגוֹן שְׁקַבֵּל עָלָיו שְׁתֵּי נִזְרִית בְּבֵת אַחַת וְנִרְאֶה דְּהֵתֵם ס"ד לְפָסֻט דְּמִזְרִי בְּגוֹן דְּאִמֵּר דְּרִינֵי נִזִּיר הָיִים וּס"ל בְּרַב הֹאֵל דְּאִמֵּר הֵתֵם לְעִיל דְּאִין נִזְרִית חֲלָה עַל נִזְרִית וּמִתְנֵי סוּעִתָּא שְׁפִיר דְּהִי הִשְׁתָּא דְּזֻקְמָא דְּשְׁבוּעָת וְדְּחִי בְּגוֹן שְׁקַבֵּל עָלָיו ב' נִזְרִית בְּבֵת אַחַת וְלֹא דְּמִי לְשְׁבוּעָה דְּהִכָּא בְּנִזְרִית חוּלִי תַרְוִיחֵהּ לְהַתְחַבֵּב לְמַנּוּת ב' נִזְרִית זוּ אַחֵר זוּ אִפְי' לֹא נִשְׁאֵל עַל הֶרָשׁוֹן אֲכָל בְּשִׁמְעִתִּין בְּשֵׁי לֹאֲתוּיִי סוּעִתָּא אֲפֹלוּ אִם נֹאמֵר דְּנִזְרִית חֲלָה עַל נִזְרִית אוּ שְׁקַבֵּל עָלָיו שְׁתֵּי נִזְרִית בְּבֵת אַחַת בִּינִין שְׁאוּתֵי מִנֵּן מִנָּה לְשֵׁם רֹאשׁוֹנָה אִיד. . תַּשְׁלֶּה לוּ לְשַׁנְיָה בְּרֹאשׁוֹנָה אִי לֹא מִשׁוֹם דְּאִמֵּר אִי מִשְׁפַּחַת שְׁנֵיהּ רִוּחָא חוּלִי' וּה"ה גַּבִּי שְׁבוּעָה וּמַשְׁנֵי דְּהָא לֹא דְּמִי דְּהֵתֵם אִיתָא לְשַׁנְיָה דְּכִי בְּלִיק מִרֹאשׁוֹנָה חוּלָא שְׁנֵיהּ הִכָּא מִי אִיתָא לְשְׁבוּעָה בְּלֵל וְנִרְאֶה דְּהֵתֵם פִי בְּרִיךְ לְרַב הֹאֵל דְּאִמֵּר דְּאִין נִזְרִית חֲלָה עַל נִזְרִית מִהַךְ דְּמִי שְׁנִזֵּר שְׁתֵּי נִזְרִית וּמַשְׁנֵי בְּגוֹן שְׁקַבֵּל שְׁתֵּי נִזְרִית בְּבֵת אַחַת ה"מ לְשַׁנְיָי אִע"ג דְּאִין נִזְרִית חֲלָה עַל נִזְרִית מ"מ אִי מִשְׁפַּחַת רִוּחָא חוּלָא בְּדִרְבָּא אֵלֶּא הִשְׁ"ס מַשְׁנֵי לְפִי מַה שְׁהִמְקָשָׁה לֹא אִסּוּק אֲדַעֲתָה הִיא דְּרָבָא הִקָּשָׁה ר"י בִּר' מֵאִיר בְּשִׁקַּבֵּל עָלָיו שְׁתֵּי נִזְרִית בְּבֵת אַחַת וְנִשְׁאֵל עַל אַחַת מֵהֵן אִמְרֵאִי לֹא נִשְׁתַּבֵּי בְּשַׁנְיָה מ"ש מִהָא דְּתָנוּ (נִזְרִים דף כו.) קִנֹּם שְׁאִינִי נִהְיָה לְכָלכֶּם הִפֵּר אֶחָד מֵהֵן הִתְרִי בָּנוּ וְנִרְאֶה דְּנִשְׁאֵל לְחֻלָּק דְּהִכָּא בִּינִין דְּסָלִיק לְמַנִּין ב' נִזְרִית כִּקְבֵּל כָּל אֶחָד בְּפִנֵּי עֲצָמָה דְּמִי: אִם נִשְׁתַּפִּיר הִימָנוּ בְּזִית נִשְׁאֵל עָלֶיהּ. נִרְאֶה דְּכִי לֹא שְׁפִיר אֵלֶּא שְׁחוּת מִבְּזִית דְּחֵיב עָלֶיהּ אִע"ג דְּאִמֵּר

שֶׁלֹא אֲכָלְנָה דְּכִי מִשְׁתַּבֵּעַ עַל הַכֶּכֶר אִין דְּעִתּוֹ שֶׁלֹא יִשְׁמַר שְׁחוּת מִבְּזִית דְּאִין לָךְ אֲדָם

שִׁיאֲכֹל כֶּכֶר שֶׁלֵם שֶׁלֹא וְהוּ מַעֲט בְּרוּרִין נוֹשְׁרִים מִמֶּנּוּ דְּאִי מַפְסִיר עַד שִׁיאֲכֹל גַּם אֲחִרֵי שְׁחוּת מִבְּזִית אִמְרֵאִי קוֹאֵמַר בְּסוּמָרָן דְּלֹא חֲשִׁיב לְאִתְשׁוּלֵי עָלֶיהּ מ"ס מִשְׁבוּעָה שֶׁלֹא אֲכָל כָּל שְׁהוּא דְּהֵתֵם בְּשִׁיטָא שִׁיכּוּל לְשֹׁאֵל:

שבועות שתיים בתרא פרק שלישי שבועות

וּמַשְׁנֵי ר' יִאֲשִׁיָּה דְּלֹא מִיתַר לִיה אִוּ

עַד שִׁיפְרוּט לָךְ הַכֶּתוּב "וַיַּחֲדִיּוּ". אֲפִילוּ תִימָא רַבִּי יֹאשְׁיָה; וְסָבַר לָהּ כְּרַבִּי עֲקִיבָא דְּדָרִישׁ רַבּוּיִי וּמִיעוּטִי, וְאִייתַר לִיה "אִו" לְחֻלָּק. אִי אֲמַרְתָּ בְּשִׁלְמָא בְּדָבָר הָרְשׁוּת פְּתִיב, מְמַעֵט דְּבָר מַצָּה; אֵלֶּא אִי אֲמַרְתָּ בְּדָבָר מַצָּה פְּתִיב, מִמָּאִי קָא מְמַעֵט? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בִּתְרִיא: מָה אִם הָרְשׁוּת כּו'. וְרַבְּנָן – שְׁפִיר קְאָמְרִי לִיה לְרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בִּתְרִיא! וְרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בִּתְרִיא אָמַר לָהּ: אִטּוּ הַטְּבַת אַחֲרִים – לֹא אֶף עַל גַּב דְּלִיתָהּ בְּכָלִל הָרַעַת אַחֲרִים, וְרַבִּי רַחֲמִנְא? הִכָּא נָמִי בְּקִיּוּם מַצָּה – אֶף עַל גַּב דְּלִיתָיהּ בְּבִיטוּל מַצָּה, רַבִּייה רַחֲמִנְא. וְרַבְּנָן – הֵתֵם, אִיתִיהּ בִּי"לֹא אִיטִיב"; הִכָּא מִי אִיתִיהּ בִּי"לֹא אֲקִיִּים"?! ^(א) מִתְנִי "שְׁבוּעָה שֶׁלֹא אוֹכֵל כֶּכֶר זו"; "שְׁבוּעָה שֶׁלֹא אוֹכְלָנָה"; "שְׁבוּעָה שֶׁלֹא אוֹכְלָנָה" ^(ב) זוּ הִיא שְׁבוּעַת בִּטּוּי – שְׁחִיבִין עַל זְדוּנָה מַפּוֹת, וְעַל שְׁגָגָתָהּ קִרְבָּן עוֹלָה וַיּוֹרֵד. "שְׁבוּעַת שְׁוֹא – חִיבִין עַל זְדוּנָה מַפּוֹת, וְעַל שְׁגָגָתָהּ פָּטוּר. גְּמִי לְמָה לִי לְמִיתְנִי "שְׁבוּעָה שֶׁלֹא אוֹכֵל", "שְׁבוּעָה שֶׁלֹא אוֹכְלָנָה"? י"הָא קָא מְשַׁמַּע לָן: טַעֲמָא דְּאָמַר "שֶׁלֹא אוֹכֵל" וְהָדָר אָמַר "שֶׁלֹא אוֹכְלָנָה" – דְּלֹא מִיחִיב אֵלֶּא חֲדָא; אֲבָל אָמַר "שֶׁלֹא אוֹכְלָנָה" וְהָדָר אָמַר "שֶׁלֹא אוֹכֵל" – מִיחִיב תַרְתִּי. "כְּדִרְבָּא – דְּאָמַר רַבָּא: "שְׁבוּעָה שֶׁלֹא אוֹכֵל כֶּכֶר זו", בִּינִין שְׁאֲכָל מִמַּנָּה כְּזִית – חִיִּיב. "שֶׁלֹא אוֹכְלָנָה" – אִינוּ חִיִּיב עַד שִׁיאֲכֹל אֶת כּוּלָּהּ. "שְׁבוּעָה שֶׁלֹא אוֹכְלָנָה", וְאֲכָלָה – אִינוּ חִיִּיב אֵלֶּא אַחַת כּו'. הָא תוּ לְמָה לִי? ^(א) הָא קָא מְשַׁמַּע לָן: חִיּוּבָא הוּא דְּלִיפָּא – הָא שְׁבוּעָה אִיכָּא; דְּאִי מִשְׁפַּחַת רִוּחָא – חִיִּילָא. ^(ביבד) לְמָאִי הִלְכְתָּא? לְכַדְרָבא – דְּאָמַר רַבָּא: שְׁאִם נִשְׁאֵל עַל הָרֹאשׁוֹנָה – עָלְתָה לוּ שְׁנֵיָה תַחֲתִיָּה. "לִימָא מְסִיעֶא לִיה: מִי שְׁנִזְדַּר שְׁתֵּי נִזְרִוֹת, וּמִנָּה רֹאשׁוֹנָה וְהַפְּרִישׁ עָלֶיהָ קִרְבָּן, וְאַחֵר כֶּךָ נִשְׁאֵל עַל הָרֹאשׁוֹנָה – עָלְתָה לוּ שְׁנֵיָה בְּרֹאשׁוֹנָה. הָכִי הִשְׁתָּא?! הֵתֵם נִזְרִית מִיָּהָא אִיתָא, דְּכִי מְנִי לְרֹאשׁוֹנָה, בְּעִי מִיָּהָדָר מִימִנָּא לְשַׁנְיָה כִּלָּא שְׁאֵלָה. הִכָּא, שְׁבוּעָה שְׁנֵיָה מִי אִיתָא כִּלָּל?! אָמַר רַבָּא: נִשְׁבַּע עַל כֶּכֶר וְאֲכָלָה – אִם שְׁיִיר מִמַּנָּה כְּזִית, נִשְׁאֵל עָלֶיהָ; אֲכָלָה כּוּלָּהּ, אִין נִשְׁאֵל עָלֶיהָ. אָמַר לִיה רַב אַחָא בְּרִיה דְּרַבָּא לְרַב אֲשִׁי: הִיכִי דְּמִי? אִי דְּאָמַר "שֶׁלֹא אוֹכֵל" – מַבְזִית קוֹמָא עַבְדִּיהּ לְאִיסוּרִיָּה! אִי דְּאָמַר "שֶׁלֹא אוֹכְלָנָה" – מֵאִי אִירְיָא כְּזִית?

אֲפִילוּ

כְּטֹלָה: נִשְׁאֵל עָלֶיהּ וְהִתְר לוּ זִית הִנְשָׁאֵר וּבִחְבִּילָתוֹ לֹא עֲבַר:

כִּר' ע' דְּדָרַשׁ רַבּוּיִי וּמַעוּטִי כו' מֵאִי מַעֲט אִין לָךְ דְּבָר הֶרְאִי לְמַעֲט כְּנִשְׁבַּע לְכַטֵּל אֶת הַמַּצָּה וְאִם זֶה חֵיב כ"ס כֵּל שְׂאֵר שְׁבוּעוֹת אֵלֶּא וְדָא בְּטוּל מַצָּה אִמַּעוּט וְקוּיִם מַצָּה מִמַּעֲטִי מַדְלִיתָה בְּלֹא וְהֵן: אִיתָהּ בְּלֹא אִיטִיב לְאֲחֲרִים בְּגוֹן מִתְנֵה לְעִשִׁיר: ה"ג הִכָּא מִי אִיתָא בְּלֹא לְקוּיִם: מִתְנִי' ה"ג שְׁבוּעָה שֶׁלֹא אוֹכֵל כֶּכֶר זוּ שְׁבוּעָה שֶׁלֹא אוֹכְלָנָה שְׁבוּעָה שֶׁלֹא אוֹכְלָנָה לְקַמָּה מִפְרַשׁ ל"ל דְּנָחַט שְׁבוּעָה שְׁלִישִׁית: אִינוּ חֵיב אֵלֶּא אַחַת שְׁאִי' שְׁבוּעָה חֲלָה עַל שְׁבוּעָה: גְּמ' לְמָה לִי לְמִתְנֵי שֶׁלֹא אוֹכֵל שֶׁלֹא אֲכָלְנָה לְמִינְקוּט חֲרִי לְשַׁנִּי לְתַנִּי שֶׁלֹא אוֹכֵל שְׁבוּעָה שֶׁלֹא אוֹכֵל: אֲבָל אָמַר שְׁבוּעָה שֶׁלֹא אוֹכְלָנָה וְהָדָר אָמַר שֶׁלֹא אוֹכֵל וְאֲכָלָה כְּלָה חֵיב שְׁתֵּים דְּחוּלָא לָהּ שְׁבוּעָה שְׁנֵיָה. וְאִלוּ שֶׁלֹא אֲכָלְנָה כְּלָה מִשְׁמַע אֲבָל מִקְצָתָה לֹא אִסֵּר עָלָיו וְכִי הָדָר אִשְׁתַּבַּע שֶׁלֹא אוֹכֵל אוֹסֵר עַצְמוֹ בְּכִזִּית מִמִּנָּה וְכִי אֲבָל כְּזִית קוֹמָא חֵיב מִשׁוֹם שְׁבוּעָה שְׁנֵיָה וְכִי גְּמַר וְאֲכָלָה חֵיב מִשׁוֹם שְׁבוּעָה רֹאשׁוֹנָה אֲבָל הָאוּמַר תַּחֲלָה שְׁבוּעָה שֶׁלֹא אוֹכֵל אוֹסֵר עַצְמוֹ בְּכִזִּית מִמִּנָּה הַלְכָךְ שְׁנֵיָה לֹא חוּלָא דְּבַכְלָל רֹאשׁוֹנָה הִיא דְּבִינִין דְּלִתְסַסֵּר בְּכִזִּית רֹאשׁוֹן שׁוֹב לֹא יִאכֹל כְּלוּם מִמִּנָּה כ"ס כְּלָה: בְּדִרְבָּא דְּאִמֵּר אֲכָלְנָה מִשְׁמַע כְּלָה אֲבָל לֹא אוֹכֵל אִסֵּר עַצְמוֹ בְּכַזִּי אֲכִילָה: ה"ג הָא תוּ ל"ל הָא קַמ"ל חוּיבָא הוּא דְּלִיפָּא הָא שְׁבוּעָה אִיתָא וְכִי מִשְׁכַּחַר רִוּחָא חוּלָא בְּדִרְבָּא דְּאִמֵּר רַבָּא שְׂאִם נִשְׁאֵל כּו': הָא תוּ ל"ל שְׁבוּעָה שְׁלִישִׁית ל"ל מִשְׁבוּעָה שְׁנֵיָה אֲשִׁמוּעִינִן דְּאִין שְׁבוּעָה חֲלָה עַל הַשְׁבוּעָה: הָא קַמ"ל כו' לְהָכִי נָקוּט לְמִינָּא דְּאֲשִׁמוּעִינִן חוּיבָא הוּא דְּלִיפָּא אֲשִׁבוּעוֹת אַחֲרוֹנוֹת הָא שְׁבוּעוֹת הֵם וְלֹא יִצְאוּ לְכַטֵּלָה וְאִם וּמִצְאוּ מִקוּם יַחוּלוּ וְהִיבִי דְּמִי בְּדִרְבָּא שְׂאִם נִשְׁאֵל לְחֶכֶם עַל הָרֹאשׁוֹנָה עָלְתָה שְׁנֵיָה תַחֲתִיָּה וְנִשְׁאֵר בְּכֶכֶר מִשׁוֹם שְׁבוּעָה שְׁנֵיָה וְכִן אִם נִשְׁאֵל עַל הַשְׁתֵּים חֲלָה עַל הַשְּׁלִישִׁית לְפִי שְׁהֶחֱכֶם עוֹקֵר הַנִּזֵּר מַעֲקָרוֹ שְׁהָרִי פּוֹתַח לוּ בַחֲרֻטָּה וְהִי כְּמִי שֶׁלֹא נִזֵּר וְחֲלָה הַשְּׁנֵיָה לְמַפְרַע שְׁהֶרֶאשׁוֹנָה הִיתָה מַעֲבַבְתָּהּ מִלְּחוּל וְאִינָה לְרֹאשׁוֹנָה הוֹאִיל וְנִשְׁאֵל עָלֶיהּ: שְׁתֵּי נִזְרִית סָתֵם נִזְרִית ל' יוֹם: וְהַפְּרִישׁ קִרְבָּן לְתַגְלַחְתּוֹ וְנִשְׁאֵל לְחֶכֶם עַל הָרֹאשׁוֹנָה עָלְתָה לוּ שְׁנֵיָה בְּמִנִּין שְׁמֵנָה לְשֵׁם רֹאשׁוֹנָה וְאִינוּ צִרִיךְ לְשִׁמּוֹר עוֹד נִזְרִית שְׁנֵיָה וְהַקְרָן שְׁהַפְּרִישׁ מַבִּיא עָלֶיהּ בְּדַמְפְרַשׁ טַעֲמָא לְקַמָּן מִי גִרִם לְשַׁנְיָה שֶׁלֹא תַחּוּל תַּחֲלָה לְהוֹיֵת מִנִּין הָרֹאשׁוֹן שֶׁלֹא רֹאשׁוֹנָה הִיתָה מַעֲבַבְתָּהּ וְהָרִי אִינָה לְרֹאשׁוֹנָה שֶׁסָּלָקָה וְשִׁקְרָה בְּשֹׁאֲלָה זוּ וְנִמְצָא הַמִּנִּין לְמַפְרַע שֶׁל שְׁנֵיָה ה"ג גַּבִּי שְׁבוּעוֹת מִי הוּא גִּוְרִם לְשַׁנְיָה שֶׁלֹא תַחּוּל רֹאשׁוֹנָה הִיתָה גִּוְרַמַת לָהּ וְהָרִי אִינָה שְׁשִׁקְרָה בְּשֹׁאֲלָה וְנִמְצָאֵת שְׁנֵיָה חֲלָה לְמַפְרַע: הָכִי הִשְׁתָּא הֵתֵם נוֹזֵר שְׁתֵּי נִזְרִית נִזְרִית מִיָּהָא אִיתָא אִפְי' לֹא נִשְׁאֵל עַל הָרֹאשׁוֹנָה לֹא יִצְתָה נִזְרִית שְׁנֵיָה מִפְּוִי לְכַטֵּלָה דְּהָא פִי מְנִי לְרֹאשׁוֹנָה בְּשֵׁי לְמַנִּי לְשַׁנְיָה וְכִינִן דְּדָבָר הַעוֹמֵד לְהוֹיֵת הוּא בְּשִׁימְצָא מִקוּם הָרִי מִצָּא מִקוּם לְמַפְרַע ע"י שֹׁאֲלָה לַחּוּל מִיּוֹם רֹאשׁוֹן לְפִיכָךְ מִנִּין עוֹלָה לָהּ: הִכָּא גַּבִּי שְׁבוּעוֹת אִי לֹא שֹׁאֲלָה מִי הָיָה קוֹמָא שְׁנֵיָה לַחּוּל כְּלָל הִכָּא אֲבָא לְמִימַר בְּשִׁינְתָּה שְׁנֵיָה מִפְּוִי יִצְתָה לְכַטֵּלָה וְלֹא לַחּוּל עַד עוֹלָמִית וְאֶף בְּשִׁיבָא הַמִּקוּם שְׁהָרִי כֶּכֶר

 מסורת הש"ס

א תמורה גז; לעיל גז; לעיל כא.

ב משנה שבועות

ג בבא מציעא צד; נדרים יח.

ד ספרא קדושים פרק י ה; סנהדרין פה; חולין עח:

 תורה אור השלם
--

לא-תפרש בשור-ובחמור יחזיו (דברים כב, י')

כ.ט.

עין משפט נר מצוה

א מו"י פד' מהל' שבועות הל' טו, סמג לאוין רמא:

ב טוש"ע יו"ד סי' רלו סעי' ד:

ג מו"י פא' מהל' שבועות הל' ד,

סמג לאוין רלח, סמג לאוין רמא:

ד טוש"ע יו"ד סי' רלו סעי' ה:

ה מו"י פה' מהל' שבועות הל' כא, סמג לאוין רמא:

ו טוש"ע יו"ד סי' רלח סעי' טז:

ז מו"י פא' מהל' שבועות הל' ו:

ח מו"י פה' מהל' שבועות הל' יד:

ט מו"י פה' מהל' שבועות הל' טו, סמג לאוין רמא:

י מו"י פה' מהל' שבועות הל' יג: יא טוש"ע יו"ד סי' רלח סעי' ד:

יב מו"י פה' מהל' שבועות הל' כב, סמג לאוין רמא:

יג טוש"ע חו"מ סי' פז סעי' כ:

יד מו"י פב' מהל' שבועות הל' טז:

טז מו"י פו"א מהל' שבועות הל' יח, סמג עשין קכב:

טז מו"י פב' מהל' עבודה זרה וחוקות הגויים הל' ד:

יז מו"י פל' מהל' שבת הל' טו:

יח מו"י פג' מהל' ציצית הל' יב:

שבועות שתיים בתרא פרק שלישי שבועות

ואכל תאניס בהעלם שבועה אחרונה והפריש קרפן וחזר ואכל ענבים בהעלם שבועה אס לא ראיתי גמל פורח. תמה דהכא קתני גמל פורח ולא קתני בעולי מצרים ובהפסק

ארבעה נדרים (נדרים ד' כד): גבי נדר הבאי תני עולי מצרים ולא קתני גמל פורח: באומר ואסרו כל פרות שבעולם עלי אס לא ראיתי כו'. פירוש ששבועה ובהפסק ארבעה נדרי' (שם) גרס ליה בהגדלא והינו שבועת שוא לפי שאי אפשר לו לעמוד באסור בכל פרות שבעולם ואר"ת דנקדר לא חילא כה"ג אס אסר כל פרות שבעולם עליו בקונס אס וישעיה דגדר זה פיון שאי אפשר לו לקום או אס אסר כל פרות שבעולם עליו בלא שום תנאי דשבועת שוא מצניו שאסר הבתוב דכל נדרי שוא לא מצניו ונראה דבג' ארבעה נדרים (שם) תני שבועות הבאי אסורין נדרי הבאי מתרין והינו משום דהבאי הוי משום שוא דכל קציא מפ"ב דנדרים (ד' טו.) דפריך גבי קונס עיני בשנה ואי קלא והב שעורא למלתא מי בשקינן לה עד דעבר באסור כל יחל והאמר ר' יוחנן שבועה שלא אישנ ג' ימים מבין אותו וישן לאלתר אלמא גבי נדרים גמי חילי בשאין יכול לקום ועובר לאלתר ונדרי הבאי דשרי לא הוו טעמא לפי שאסר עצמו במה שאינו יכול לקום דאפי' יכול לקום שלא אסר עליו אלא חד פירא שרי בגדרי הבאי וטעמא לפי שאין דעתו לומר ממש בקורת בית הבע אלא מה שהוא טרופ (מאד קרוב) לגבו ומשנה מאשר נחשים קורא חוכת בית הבע וחול גדול מאד שכלה קרא עולי מצרים ואינו אומר בן אלא להחזיק ולאלמת דבריו וגבי שבועה הקמרינו משום דכתיב לא ינקח והא קתני במוספתא בשם שגדרי הבאי מתרין כך שבועות הבאי מתרין הינו מלאכותיאל: משום קציא דרבא. נראה דקפן ונשבע דמסתמא רבא היה יודע הכרחא והיה משביע אותו על דעת המקום ועל דעת ב"ד: בשהשביע משה את ישראל. חצת קשה מה היתה מושגת השבועה במו שהיה ורא שיעבדו עבדות כוכבים במו בן היה לירא פן יעבדו השבועה: דעבדות כוכבים אקרי אלוה. אפלו ופיריו שם המיוחד האמר' בוף שבועת העדות (לקמן שבועות ד' לה): השמות האמורות במיכה חול אפי' אותם הכתובים בשם המיוחד לרבי יהושע וכן שמות הנבעת בנימין לר' אליעזר: קיימו מצות. בהפסק ארבעה נדרים (נדרים דף פה.) משני מצות המלך פי' פקשת המלך שדבר זה נוח להם: מצות צניית. הא דשביח עבדות כוכבים דכתיב בה גמי ובי תשגו ולא תשעו את כל המצות האלה בפקשת שלח לך ואמרו שכל הכופר בה במוזה בכל התורה בזה משום דבלשון בני אדם לא מקרי כל המצות אלא צניית ולטעמיהן על דעת הקב"ה למה לי. הך פרכא לא מסיק בגדלים ואיבא פרכא דמסיח התם ולא מסיח הכא ולא משני גמי התם בי היכי קלא תהוי הפכה לשבועתיהו אלא משני משה רבנו מלתא קלא טריחא נקט:

ואכל תאניס בהעלם שבועה אחרונה והפריש קרפן וחזר ואכל ענבים בהעלם שבועה

ראשונה ובין שהפריש קרפן על התאניס תו לא מצטרפי ענבים בהזיהו לאחייבי אשבועתא קמיינא הכא גמי שבועה שלא אוכל עשר וחזר ואמר שלא אוכל תשע ואכל תשע והפריש קרפן וחזר ואכל עשרית הניא לה עשרית חצי שער: מתני' שבועה שלא נעידך בטול מצוה הוא הינו דבר שאי אפשר: והשניה שבועת שוא שהרי נשבע לבטל את המצוה: גמ' והוא שגבר העמוד לשלשה בני אדם הוא דהוי שוא אכל לא גבר הניא שבועת שער: ורבא אמר באומר ואסרו כל פרות שבעולם בשבועה עלי אס לא ראיתי: ואסר לה שמה במלא השגה לו שם גמל: בשמשביעין אותו גבי שבועת הזניין קציא ליה המשביעין את המחבי שבועה ככ"י: אסקוונדרי חכיות עז קטנות שמשתקין בהן: ואסין להו שמה זמין בנה את שם מצות: התם משום קציא דרבא לעולם בותר בשם חזלינן והא דאגטריין לו למימר לא על דעתך משום דבשמה יט שבועה ברמאות כגון זיהיב ליה קנה ונתן המעות לתוכו והפדילו אצלו ונשבע שהחזיר לו מעותיו ולאחר שבועה יחזר ויטלנו ושבועא הנה קמה דרבא הכי: וכן מצניו דכתיב (דברים כ"ט:י"ג) לא אתכם לבדכם לא בשאתם כבורים בלשך בלבבכם: לאו משום דמסקין לעצמיהו עבדות כוכבים ומסקו ליה שמה אלוה: משום דעבדות כוכבים גמי אקרי אלוה פי חזלת גמי בותר במיהו קושטא מצניו לאשתבועי: ולימא להו קיימו תורה ונשביעם על בן לאו משום דמסקין לעצמיהו עבדות וקרו להו תורה ומשתבעי לעצמיהו ומשני תדא תורה אי הנה אמר הכי משמע תדא תורה ואנן אית לן בתב ובעל פה: תורת חטאת ותורת אשם אי אמר קיימו תורות הוו מסקי לעצמיהו לאשתבועי אהנך מתני דאקרו תורות ולא אלשאר מצות: חמורה עבדות כוכבים כו' דכתיב גבי עבדות כוכבים (במדבר ט"ו:כ"ב) וכי תשגו ולא תשעו את כל המצות האלה: שקולה מצות צניית בכל המצות דכתיב (במדבר ט"ו:ל"ט) ובהרתם את כל מצות ה' גימטריא קלה שם מאות ושמונה חוטין וקמשה השרים הרי י"ג: ולטעמיהן דבעית למימר דהאי דאמרינן להו לא על דעתכם בי היכי קלא לסקי לעצמיהו מאי דבעו ומסקי ליה האי שמה: על דעת המקום ועל דעתו למה לי למימר ותקמי ליה בחד:

אָלא

 מסורת הש"ס

א לעיל כא:; משנה שבועות	
ב נדרים כד:	
ג לקמן לט:; תוספתא סוטה; נדרים כה.	
ד נדרים יז:	
ה חולין ה; קידושין מ.	
ו נדרים כה.	

תורה אור השלם

לא תשא. הפועל נש"א בא, מעבר למשמעו הרגיל, לעתים וגו' [פירוש רד"צ הופמן על שמות כז, ג]

אתם נעים היום בלכם לפני יהוה אלהיכם ראשיכם שבטיכם וגו' [דברים כט, ט-יב]

ולא־תעלה במעלות על־מוצאי אֶשֶׁר לא־תעלה עֲרוֹתָךְ עָלֶיךָ [שמות כ, כג]

לא תעשו אתי אלהי כסף ואלהי זהב לא תעשו וגו' [שמות כ, כ]

זאת התורה לעלה למנוחה ולחפזא ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים [ויקרא י, לז]

כּט:

עין משפט גזר מצוה

^א טוש"ע יו"ד סי' רלח סעי' טו:

^ב מו"י פה' מהל' שבועות הל' יג, סמג לאוין רמא:

^ג טוש"ע יו"ד סי' רלז סעי' ב:

^ד מו"י פב' מהל' שבועות הל' א, סמג לאוין רמא:

^ה מו"י פה' מהל' שבועות הל' יט:

^ו טוש"ע יו"ד סי' רלז סעי' ב:

^ז מו"י פה' מהל' שבועות הל' א, סמג לאוין רמא:

פי היכי דלא תהוי הפרה לשבועתיה. הא דאמרינן (גטין דף לו.) נזר

שהזר על דעת רבים אין לו הפרה אין ללמד מכאן דהינו שנים לחוגיה דזלמא דעת האב"ה שאני ואם תאמר ואותו חרמות שאנו גזקין על דעת האב"ה ועל דעת ההל היאן יש להן הפר דאפי' על דעת ההל גזילא הנה על דעת רבים ועוד היכי משתרי בלא חרטה וי"ל דדעת ההל כן הוא שיתירו בשירעו ואפי' בלא חרטה ומה שמבטימים דעת האב"ה תקנו הגאונים לחיובא בעלמא ולא דמי למה שהשביע משה שהאב"ה צוה להשביע אבל חרמות שאנו גזקרים הכל גלוי בדעת ההל לחוד: גבו טרוף קאמר. במסכת נדרים (ד' כה.) פריך ולהני טרוף ומשני מתאם אגב אורחה קמ"ל דקורט בית הכד טרוף ונפקא מנה למחוק וממקרי: שבועה שאוכל כפר זו שבועה שלא אוכלנה הראשונה שבועת בטוי והשניה שבועת שוא. תמה דשניהם שבועת בטוי דשבועה שאכל הינו כזית כמו שבועה שלא אוכל דאמר רבא לשייל (שבועות ד' כז:) דתיב אם אכל כזית ושלל אכלנה הינו שלא אכלנה בלה בדאמר רבא גמי לשייל ושמא יש לחלוק בין אוכל לשלא אוכל: שבועת העדות נוהגת באלגשים אבל לא בגנשים. בריש פירק שבועת העדות נפקא לן משמרו שני האגשים אם בן אשה פסולה לדון דהא תנן פ' ב' דא סימן (נדה ד' מט: ושם) כל הכשר לדון כשר להעיד והא דתיוב (שופטים ד') והיא שפטה את ישראל אלא למימר שהיתה מלמדת להם הדינים א"נ לפי שהיתה גזילה היו מתקלים אותה עליהם וכן יש בירושלמי מעשה שאין האשה מעידה אינה דנה מיהו תמה דספ"ק דב"ק (ד' טו. ושם) ובירושין (ד' לה.) דרשינן מאשר תשים לפניהם דהשנה הכתיב אשה לאיש לבן הדינים ואי אשה פסולה לדון הא לא מורי לפניהם אלא כבשורים לדון כדדריש פירק המגרש (גטין ד' פח: ושם) לפניהם ולא לפני עובדי פוכבים לפניהם ולא לפני הדיוטות וי"ל דהקרא אורי בתקוניהו כדנינים ובדלונים וממעט עובדי פוכבים והדיוטות משום דלפניהם קאי אאלהים דמשמע ממחין וקאי גמי אנדונין וכל ישראל האגשים וגשים ככלל זה:

שבועות שתיים בתרא פרק שלישי שבועות

אָלֹא כִּי הִיכִי דָּלָא תַּהְוִי הַפֶּרָה לְשְׁבֻעַתֵּיהּוּ. ^(א)**וְיֵאָם לֹא רֵאִיתִי נָחַשׁ פְּקוּרַת בֵּית הַבַּד". וְלֹא?! וְהָא הָהוּא דַּהֲוָה בַּשָּׁנִי שְׁבוּר מַלְפָּא, הָוָה חַד דְּאַחֲזִיק תַּלְיֶסר אוּרְוּתָא תִּיבְנָא! אָמַר שְׁמוּאֵל: בְּטָרוּף. פּוֹלְהוּ גַּמִּי מִיטְרָף טְרִיפִין! בַּשִּׁגְבוּ טָרוּף. "שְׁבוּעָה שְׂאוּכַל כֶּכֶר זו", "שְׁבוּעָה שְׁלֹא אוֹכְלָנָה" כּו'. הַשְׁתָּא מִשּׁוּם שְׁבוּעַת בִּיטוּי מִיחֵיִב, מִשּׁוּם שְׁבוּעַת שְׂוֹא לֹא מִיחֵיִב?! הֲרִי יֵצֶתָה שְׁבוּעָה לְשְׂוֹא! ^אאָמַר רַבִּי יִרְמְיָה, תְּנִי: אִף עַל שְׁבוּעַת בִּיטוּי. ^(ב)מִתְּנִי שְׁבוּעַת בִּיטוּי נוֹהֲגַת בְּאַנְשִׁים וּבְנָשִׁים, בְּקָרוּבִים וּבְרַחוּקִים, בְּכַשְׂרִין וּבַפְּסוּלִין, בַּפְּנֵי בֵּית דִּין וְשְׁלֹא בַּפְּנֵי בֵּית דִּין – מִפִּי עֲצָמוֹ. וְחֵיִיבִין עַל זְדוּנָה מְכוּת, וְעַל שְׁגָגָתָהּ קֶרְבֵּן עוֹלָה וְיוֹרֵד. שְׁבוּעַת שְׂוֹא נוֹהֲגַת בְּאַנְשִׁים וּבְנָשִׁים, בְּרַחוּקִים וּבְקָרוּבִים, בְּכַשְׂרִין וּבַפְּסוּלִין, בַּפְּנֵי בֵּית דִּין וְשְׁלֹא בַּפְּנֵי בֵּית דִּין – וּמִפִּי עֲצָמוֹ. וְחֵיִיבִין עַל זְדוּנָה מְכוּת, וְעַל שְׁגָגָתָהּ פְטוּר. ^גוְאֶחָת זֹו, הַמוֹשְׁבֶּע מִפִּי אַחֲרִים חֵיִיב – "אִם לֹא אֲכַלְתִּי הַיּוֹם" וְ"לֹא הִנַּחְתִּי תַּפְלִין הַיּוֹם"; "מִשְׁבִּיעָה אֲנִי", וְאָמַר "אֲמִן" – חֵיִיב. "גַּמִּי אָמַר שְׁמוּאֵל: כָּל הָעוֹנָה "אֲמִן" אַחֵר שְׁבוּעָה – כְּמוֹצִיא שְׁבוּעָה בַּפִּיו דְּמִי, דְּכֵתִיב: "וְאִמְרָה הָאִשָּׁה אֲמִן אֲמִן". ^(ד)אָמַר רַב פֶּפְסָא מִשְׁמִיָּה דִּרְבָּא: מִתְּנִיתִין וּבִרְיִיתָא גַּמִּי דִּיקָא, דְּקִתְּנִי: שְׁבוּעַת הָעֲדוּת נוֹהֲגַת בְּאַנְשִׁים וְלֹא בְנָשִׁים, בְּרַחוּקִים וְלֹא בְקָרוּבִים, בְּכַשְׂרִין וְלֹא בַּפְּסוּלִין; וְאִיבָּה נוֹהֲגַת אָלֹא בְּרֵאוּין לְהָעִיד, וּבַפְּנֵי בֵּית דִּין וְשְׁלֹא בַּפְּנֵי בֵּית דִּין – מִפִּי עֲצָמוֹ; וּמִפִּי אַחֲרִים אֵינָן חֵיִיבִין, עַד שְׂיִכְפְּרוּ בָּהֶן בְּבֵית דִּין. דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. ^(ה)וְתַנְיָא בְּבִרְיִיתָא: שְׁבוּעַת הָעֲדוּת כִּיצַד? אָמַר לְעֲדִים: "בּוֹאוּ וְהָעִידוּנִי"; "שְׁבוּעָה שְׂאִין אָנוּ יוֹדְעִין לָהּ עֲדוּת", או שְׂאֲמָרוּ: "אִין אָנוּ יוֹדְעִין לָהּ עֲדוּת"; "מִשְׁבִּיעַ אֲנִי עַלִּיכֶם", וְאָמְרוּ (לו) "אֲמִן" – בֵּין בַּפְּנֵי בֵּית דִּין בֵּין שְׁלֹא בַּפְּנֵי בֵּית דִּין, בֵּין מִפִּי עֲצָמוֹ בֵּין מִפִּי אַחֲרִים, כִּיּוֹן שְׂכַפְּרוּ בָּהֶם – חֵיִיבִין. דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. קִשְׁיִין אַהֲדָדִי! אָלֹא לָאו שְׂמַע מִינָּה: הָא דְּעָנָה "אֲמִן", הָא דָּלָא עָנָה "אֲמִן"? שְׂמַע מִינָּה. אָמַר רַבִּינָא מִשְׁמִיָּה דִּרְבָּא: מִתְּנִיתִין דְּהֵכָא גַּמִּי דִּיקָא – דְּקָא תְּנִי: "שְׁבוּעַת בִּיטוּי נוֹהֲגַת בְּאַנְשִׁים וּבְנָשִׁים, בְּרַחוּקִים וּבְקָרוּבִים, בְּכַשְׂרִין וּבַפְּסוּלִין, בַּפְּנֵי בֵּית דִּין וְשְׁלֹא בַּפְּנֵי בֵּית דִּין – מִפִּי עֲצָמוֹ אִין, מִפִּי אַחֲרִים לֹא; וְקִתְּנִי סִיפָא: "זֶה וְזֶה מוֹשְׁבֶּע מִפִּי אַחֲרִים – חֵיִיב". ^(ו)קִשְׁיִין אַהֲדָדִי! אָלֹא לָאו שְׂמַע מִינָּה: הָא דְּעָנָה "אֲמִן", הָא דָּלָא עָנָה "אֲמִן"? וְאָלֹא שְׁמוּאֵל – מֵאִי קָא מִשְׁמַע לִין? דּוּקָא דְּמִתְּנִיתִין קָא מִשְׁמַע לִין.**

הדרן עלה שבועות שתיים

מתני

הם להחמירה דנזר שהזר על דעת רבים אין לו הפרה: ולא הוי נחש עב בקורת בית הכד בתמייה: והא ההוא נחש בשני שבור מלפא: דאחזק תליסר אוריתא תבנא מלא שלש עשרה ארוות סוכים תבו שהיה פולע בני אדם ושעו חבילות תבו ונתנו בהן בהמות וחיות וגחלי אש טמונים בהן ובלעם וכשרו בגופו ומת לשנא אחרניא גרסינן דרידתא חבילתי: בטרופ הא דקאמר בקורת בית הכד שלש בו חריצים כן ראינו נחש מנמר: כולאו גמי מטרף טריפי ומשני בשגבו טרוף גשבע שהיה טרוף בגבו ואין נחש עשוי בחכרברותא אלא בגרונו: קתני לא אכלה עובר משום שבועת בטוי אשבעת בטוי מחיב אשבעת שןא לא מחיב בתמייה וכי הגשבע לבטל את המצות וקדם שבועתו אינו עובר משום שןא ודרי בשניאאה השבועה מפיו וצאה לשקר על דבר שאי אפשר לו ומאותה שעה הוא עובר אפי' קדם שבועתו: תני אף על שבועת בטוי ודרי קאמר אכלה עבר על שבועת שןא לחוגיה לא אכלה עבר על שפיהן על שבועת בטוי שלא קדם ועל שבועת שןא אע"פ שקיימה: מתני' נוהגת באלגשים ובגשים כו' משום דבשי למתני בשבועת העדות (לחמן שבועות ד' ל.) באלגשים ולא בגשים ברחוקים ולא בקרובים וכו' תני בהנך נוהגת בכל אלו: ברחוקים בגזון שאתנו לפלוני רחוק או קרוב: בכשרין לעדות או בפסולין: מפי עצמו שמוציא הוא שבועה מפיו בלכתוב קרא והוא הדיו גמי למשבע מפי אחרים וקאמר אמנו בדקתני סיפא ונאחת זו ונאחת זו המשבע מפי אחרים תיב אבל לא אמר אמנו בטור בגזון משביעני עליך אם אכלת אם לא אכלת וקאמר לו אכלתי או לא אכלתי: שבועת שןא בקרובין וברחוקים אמר על האיש שהוא אשה בין קרוב ובין רחוק: גמ' כמוציא שבועה מפיו לכל דבר בין להתחייב משום בטוי דבשינו שיוציא בשפתיו בין לענין שבועת עדות דמחייב ר' מאיר מפי עצמו אף שלא בבית דין: מתני' וברייתא גמי דיקא מדמקשינן מתניתין וברייתא אהדדי ולא מיתרין אלא דבכי: אלא בראויין להעיד מפרש לחמן למעטי מלך דתנן (פגהדרין ד' יח.) המלך לא מעיד: עד שיכפרו בו בב"ד לכתוב (ויקרא ה) אם לא וגיד במקום הראוי להגדה הכתוב מדבר וקרא דמשבע מפי אחרים כתיב ושמעה קול אלה אבל מפי עצמו בין בב"ד בין שלא בב"ד חייבין גלויף ליה ר"מ בפרק גלחמן (שבועות ד' לא.) בג"ש: משביעני עליכם וקאמרו אמנו בין בפני ב"ד בין שלא בפני ב"ד חייבין ה"ג: קשין אהדדי דהא הכא מפי אחרים הוא ומחייב ר"מ שלא בב"ד: דתנא דמתני' קמ"ל אשמעינן דזקוקא תנן מפי עצמו בשבועת בטוי אבל מפי אחרים בטור ודקתני מתניתין סיפא אחת זו ונאחת זו משבע מפי אחרים תיב דזקוקא בשני אמנו תנן בדקתני וקאמרו אמנו דלא תימא אורחא דמלתא קתני:

מסורת הש"ס

^א נדרים כה.

^ב לקמן לין; לקמן לאין; משנה שבועות; ראש השנה ל.

^ג לעיל כה:

^ד משנה שבועות

^ה לקמן לאין; משנה שבועות; ראש השנה ל.

^ו בבא קמא יא.

תורה אור השלם

ובאו הפנים המאירים האלה במעיד לציבות בטו ולפול גרד ואמרה האשה אמן אמן [במדבר יב, כב]

שבועת העדות פרק רביעי שבועות

מִתְנַיִ' שְׁבוּעַת הָעֵדוּת נוֹהֶגֶת בַּחֲנֻשִּׁים וְלֹא בַנָּשִׁים דְּכַתִּיב (וַיִּקְרָא ה') וְהוּא עַד בִּרְאֵיו לְהַעֲדִיד דְּעַר הַכְּתוּב וְאַשֶׁה כְּסוּלָה לְעֵדוּת בְּדוּלֵיף בִּפְרָקוֹן מְשֻׁמְלוֹ שְׁנֵי הַאֲנָשִׁים: קְרוּבִים כְּסוּלִין

לְעֵדוּת בַּסְּהֻדָּרִין (דף כז:) וְלִפְנֵי לֵה וְהִי נִינְהוּ הָתֵם מִפְּרֹשׁ: וְלֹא בַּכְּסוּלִין כִּמְנוּ גִזְלָן שְׁהוּא כְּסוּל מִן הַתּוֹרָה שְׁנֶאֱמַר (שְׁמוֹת כג) אֵל תִּשֶׁת עַד חֹמֶם: אֲלֹא בִּרְאִיוֹן לְהַעֲדִיד בַּגִּמְרָא מִפְּרֹשׁ לְמַעֲוָטִי מֵאִי: בְּכַּנּוּ ב"ד וְשֹׁלֵא בְּכַנּוּ ב"ד אִם מִפִּי עֲצֻמוֹ נִשְׁפָּע שְׁאֹמַר שְׁבוּשָׁה שְׁאִינִי יוֹדַע לָךְ, עֵדוּת: וּמִפִּי אֲחֵרִים כְּגוֹן מִשְׁפִּיעַ אִנִּי עֲלִיכֶם שְׁתִּבְּחוּאוּ וּתְעִידוּנִי וְאִמְרוּ לוֹ אֵין אֲנוּ יוֹדְעִים לָךְ עֵדוּת וְלֹא הוֹנֵאוּ שְׁבוּשָׁה מִפִּיקָם אֵין חֻבִּים עַד שׁוֹכְפִירוּ בּוֹ כַּכ"ד דְּכַתִּיב (וַיִּקְרָא ה') אִם לֹא יָגִיד וְגו' בְּמִקּוֹם שְׁאֵלנוּ הֵיא מְגִיד הֵיא מוֹעִיל וְקִרְא הַשְּׁבֻעָה מִפִּי אֲחֵרִים כְּתִיב אֲבָל מִפִּי עֲצֻמוֹ יִלְיָף ר' מֵאִיר כַּכ"ט בְּדִמְקַרְשׁ בַּגִּמְרָא וְאִפִּי חוּן לָב"י: חֻבִּין קִרְבֵּן עוֹלָה וְיוֹרֵד: עַל זֶדוֹן הַשְּׁבֻעָה שְׁהָיָה שְׁהָיָה לֹא נֶאֱמַר בָּהּ וְנֶעְשֶׂה: וְעַל שְׁגָגָתָהּ עִם זֶדוֹן הָעֵדוּת שְׁמֻיזִים הֵם וְיוֹדְעִים לוֹ עֵדוּת אֲבָל שׁוֹנְגִים הֵם עַל הַקִּרְבֵּן כִּשְׁאֵר שְׁגָגַת בְּטוּי לְשַׁעֲבַר דְּאוֹקֻמְנָא בְּאוֹמַר יוֹדַע אִנִּי שְׁשֻׁבָּעָה זֶה אִסּוּרָה אֲבָל אִינִי יוֹדַע שְׁחֻבִין עֲלִיָּה קִרְבֵּן: וְאֵין חֻבִּין עַל שְׁגָגָתָהּ אִם שׁוֹנְגִים הֵם לְגַמְרֵי כְּסֻבּוֹרִין שְׁאֵין יוֹדְעִין לוֹ עֵדוּת וְאִחֵר כֵּן נִזְכְּרוּ שְׁהָיָה אֲנוּסִין הֵן לֹא קִרְיָא שְׁהוּ נִשְׁפָּעִין לְשֹׁקֵר: גְּמִי מִתְנַיִי מְלִי דְנָשִׁים כְּסוּלוֹת לְעֵדוּת: בְּעֵדִים הַכְּתוּב מַזְכִּיר דְּבַעֲדִים מִשְׁתַּעֲי קִרְא דְּכַתִּיב לְעִיל מַשָּׂה כִי וְקוּם עַד חֹמֶם בְּאִשׁ וּבִמִּינָהּ לֵה וְעִמְדוֹ: בְּעֵדִים הַכְּתוּב מַזְכִּיר לְגַמְדָּה שְׁאֵין עֵדוּת בַּנָּשִׁים: וְאִם נִשְׁפָּךְ לוֹמַר וְאִם תִּרְצֶה לְהֵאֵיב תִּשְׁבָּעָה עַל דָּרָךְ זֶה רַבִּי לָךְ כַּכ"ט מִפְּרָשְׁתָּה שְׁהַכְּתוּב מַזְכִּיר בְּעֵדִים: וְנֶאֱמַר לְהֵלֵן שְׁנֵי עַל פִּי שְׁנֵי עֵדִים: מָה אִם נִשְׁפָּךְ לוֹמַר מַה הֵיא לוֹ לְהֵאֵיב עַל דָּרָךְ הִרְאֵשׁוּנָה: וְכִי תִימָא בְּתוֹכֵהּ וְתִתְּבַע מִשְׁתַּעֲי קִרְא וְאִפִּי הֵן יִתְּבַעִים רַבִּים אוֹ נִתְּבַעִים רַבִּים בְּדִין אֶחָד כֵּל הַיִּתְּבַעִים קִרְי לֵהוּ קִרְי לֵהוּ קִרְא חַד וְכָל הַיִּתְּבַעִים קִרְי לֵהוּ קִרְא חַד: מַצְנָה בְּבִעְלִי דִינִים שְׁנַעֲמִדוּ (בַּעֲמִידָה) זֵהָא קִרְא גְּמִי בְּבִעְלִי דִינִין אִוְרִי דְּכַתִּיב אֲשֶׁר לָהֶם הָרִיב (דְּבָרִים י"ט:יז): שְׁלֹא וְהָא אֶחָד עוֹמֵד וְאֶחָד יוֹשֵׁב שְׁלֹא יִקְרָא חֻבְרִי שְׁמַכְבָּדִין אוֹתוֹ יוֹתֵר מִמֶּנּוּ וְיִסְתַּמְתּוּ דְּכַרְיוֹ: הֵין דֵּן אֶת חֻבְרָהּ לְכַף זְכוּת וְלֹא בְּדִין בְּבִעְלִי דִינִים הַכְּתוּב מַזְכִּיר אֲלֹא בְּרוּאֵי חֻבְרוּ עוֹשָׂה דְּכַר שְׁאֵתָהּ וְכוּל לְהַכְרִיעוּ לְצַד עֲבָרָהּ וּלְצַד זְכוּת הַכְרִיעוּ לְזְכוּת וְאֵל תִּתְּשִׁיחָהּ בַּעֲבָרָה: הַשְּׁתַּדֵּל לְדוּנוּ וְכַה לְחַמֵּן מִפְּרֹשׁ לֵה לְמַשְׁכִּיר בְּתַגְרָא אִם בָּאוּ שְׁנֵי דִינִים לְפָנֶיךָ וְאֶחָד מֵהֶם שָׁל תִּלְמִידִי חֻבִּמִים הֵין עוֹסֵק אוֹתוֹ תַּחֲלָה וּבְטוֹר אוֹתוֹ מְלַפְּנִיךָ: לְמֵאִי שְׁלַח לִי הֵא מִלְתָּא: לְחַנוּפִי לִיֵּה לִיֵּה אֲשֶׁה לֹאֹ אוֹרְחָה, מִשׁוּם "כָּל כְּבוּדָּהּ בַּת מְלָךְ בְּנִימָה"; נֶאֱמַר כָּאן "שְׁנִי" וְנֶאֱמַר לְהֵלֵן "שְׁנִי", מָה לְהֵלֵן בְּעֵדִים אַף כָּאן בְּעֵדִים. מֵאִי "אִם נִפְשָׁה לּוֹמַר"? וְכִי תִימָא: אֲשֶׁה לֹאֹ אוֹרְחָה, מִשׁוּם "כָּל כְּבוּדָּהּ בַּת מְלָךְ בְּנִימָה"; נֶאֱמַר כָּאן "שְׁנִי" וְנֶאֱמַר לְהֵלֵן "שְׁנִי", מָה לְהֵלֵן בְּעֵדִים אַף כָּאן בְּעֵדִים. ^(ח)תְּנוּ רַבְּנֵי: "וְעִמְדוֹ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים" – מַצְוָה לְבַעְלִי דִינִין שְׁיַעֲמִדוּ. אֲמַר רַבִּי יְהוּדָה: שְׁמַעְתִּי שְׂאִם רָצוּ לְהוֹשִׁיב אֶת שְׁנֵיהֶם – מוֹשִׁיבִין; אִיזְהוּ אָסוּר? שְׁלֹא יְהֵא אֶחָד עוֹמֵד וְאֶחָד יוֹשֵׁב, אֶחָד מְדַבֵּר כָּל צָרְכּוֹ וְאֶחָד אוֹמַר לוֹ "קִצָּר דְּבָרֶיךָ". ^(ט)תְּנוּ רַבְּנֵי: "בְּצֻדָק תִּשְׁפֹּט עַמִּיתְךָ" – שְׁלֹא יְהֵא אֶחָד יוֹשֵׁב וְאֶחָד עוֹמֵד, אֶחָד מְדַבֵּר כָּל צָרְכּוֹ וְאֶחָד אוֹמַר לוֹ: "קִצָּר דְּבָרֶיךָ". דְּבַר אַחֵר: "בְּצֻדָק תִּשְׁפֹּט עַמִּיתְךָ" – הֵין דֵּן אֶת חֻבְרָהּ לְכַף זְכוּת. תְּנִי רַב יוֹסֵף: "בְּצֻדָק תִּשְׁפֹּט עַמִּיתְךָ" – עִם שְׂאֵתָהּ בְּתוֹרָה וּבִמְצוֹת, הַשְׁתַּדֵּל לְדוּנוּ יָפָה. רַב עוֹלָא בְּרִיה דְּרַב עִילָאִי הֵוָה לִיֵּה דִינָא קַמִּיה דְּרַב נַחֲמָן. שְׁלַח לִיֵּה רַב יוֹסֵף: עוֹלָא חֻבְרִנּוּ עַמִּית בְּתוֹרָה וּבִמְצוֹת. אֲמַר: לְמֵאִי שְׁלַח לִי? לְחַנוּפִי לִיֵּה!? הֲדַר אֲמַר: לְמִישְׁרָא בְּתִיגְרִיָּה,

שְׁבוּעַת הָעֵדוּת. מִתְנַיִי מְלִי. תַּמָּה אִמְרִי צְרִיךְ קִרְא דְּשַׁבֵּד כְּסוּל לְעֵדוּת בְּכַ' הַחֹבֶבֶל (כ"ק דף כח.) מִלָּא יוֹמְתּוּ אֲבוֹת עַל כְּנִים תַּפּוּךְ לֵה מִשּׁוּם דְּנִמְרִינוּ לֵה לֵה מֵאֲשֶׁה: שְׁלֵשָׁה אֵין בָּאִין לְדִין.

אֲבָל אִי בְּעֵדִים אִוְרִי אֲחִי שְׁפִיר דְּאוֹרְקָא דְּמִלְתָּא דְּבִינוּ דְּכַנּוּי בְּתַרִּי גְּלָא אֲחִינוּ טָפִי אֲבָל הַבָּאִים לְדִין כָּל בְּבִעְלִי דִינִין רְגִילִין לָבֹא: כָּל כְּבוּשָׁה בַּת מְלָךְ בְּנִימָה. וְא"ת הַשְּׁתַּלָּא גְּמִי דְּאוֹרִי בְּעֵדִים מִנָּא לֵה לְמַעֲוָטִי דְנִים דְּלִמְאָה הֵא דְנֶחַט קִרְא אֲנָשִׁים מִשּׁוּם דְּכָל כְּבוּשָׁה בַּת מְלָךְ וְנֵשׁ לוֹמַר דְּנַפְּי עֵדִים ע"כ צְרִיכִין לָבֹא דְּאֵין עַד מִפִּי עַד כִּשֶׁר אֲבָל לְדִין וְכוּלָּה לְמַסַּר טַעֲנוּתָהּ בְּד אַחֵר: מַצְנָה בְּבִעְלִי דִינִין שְׁנַעֲמִדוּ. וְאִפִּי ר' יְהוּדָה מוֹדָה בְּגִמְרָ דִּין אוֹ בְּעֵדִים דְּמַצְנָה שְׁנַעֲמִדוּ בְּדִאֲמַרִּי בְּסַמּוֹן וְהָשָׂה דְּבִצְרָךְ בְּתַרָא דְּמוֹדָה קָטָן (דף כא. וְשָׁם) מִשְׁמַע דְּוִשְׁמִדוּ לֹא מִשְׁמַע עֲמִידָה דְּנִפְחָא לֵן קִרְיָשָׁה מְשֻׁמְד מוֹנִיקָם אִוִּיב וְיוֹרֵדַע וּבְצִיךְ אֲלֹא מַשְׁתָּה וְשֻׁמְד וְאִמַּר ה"י וְהַשְׁתִּיא בִּין עוֹמֵד וְכִין יוֹשֵׁב וּמִשְׁעֵי הָתֵם לֹא כְּתִב וְנַעֲמַד וְיִאֲמַר הֵכָא כְּתִיב וְנִיקָם וְיוֹרֵדַע וי"ל דְּנַעֲמַד שְׁאֵין מַשְׁתָּה לְאֲחֵרִיו כִּי הֵכָא מִשְׁמַע וְנִאִי עֲמִידָה אֲבָל וְשֻׁמְד שְׁשׁ מַשְׁתָּה לְאֲחֵרִיו כִּי הָתֵם וְשֻׁמְד וְאִמַּר לֹא מִשְׁמַע עֲמִידָה כִּמוֹ (בְּתַבּוֹת דף כב.) עֲמִידָה וְקִדְשָׁה וְשֻׁמְדָּה (וְשִׁאֲתָ כ"ב דף קלט.) וְשֻׁמְד וְכְּתִיב כָּל נִכְסִיו לְאַחֵר (שָׁם דף קלב.) וְהָא דְּאִמַּר לֵה בְּתִי עֲמוּזִי בַס"ב מַצְנָת חֲלִינָה (בְּכוּמוֹת דף קו. וְשָׁם) דְּמַשְׁמַע דְּבַעֲשִׁין חֲלִינָה מְשֻׁמְד לֹא מִשּׁוּם דְּכַתִּיב וְשֻׁמְד וְאִמַּר בְּרַפִּי וְעוֹד דֹּא"כ הוּיֹא עַבְדָּא בְּדַכְתִּיב בַּרְכָּשָׁה בְּכַה דְּכַכָּה עַבְדָּא הוּא אֲלֹא אֲמַר לֵה לְעַמֵּד מִשּׁוּם דְּמַצְנָה בְּבִעְלִי דִינִין לְעַמֵּד בְּדִאֲמַר הֵכָא וְהֵיא אִוְמַר לֵה לְעַמֵּד וְלִטָּעֵן אוֹ שְׁמָא לְחַלֵּן מִשּׁוּם דְּחֲלִינָה הוּיֹא בְּגִמְרָ דִּין: שְׁאִם רַצֵּי ב"ד לְהוֹשִׁיב כו'. וְהֵיא דְּסַנְהֶדְרִין בְּרַךְ כֵּהן גְּדוּל (סַנְהֶדְרִין דף יט.) דְּאִמַּר לֵה שְׁמַעוּן כֵּן שְׁטַח יַנְאי עֲמַד עַל רַגְלֶיךָ וְיִשְׁעֶיךָ כֵּן אֲחִי דְלֹא בְר' יְהוּדָה וּלְדִידָהּ בַּשְּׁעַת גִּמַּר דִּין הֵוָה וְלֹא בַשְּׁעַת קִבְּלַת עֵדוּת שְׁהוּא תַּחֲלַת דִּין: לְמֵאִי שְׁלַח לִי כו'. הַמ"ל לְהַפּוּכִי בְּכוּמָתָה בְּדִאֲמַרִּי בְּרַךְ כָּל בְּתַרְבִּי הַקֹּדֶשׁ (שְׁבַת דף קיט.) תַּנִּית לִי דְכִי אֲחִי צוּקָבֹא מַכְבָּנּוּ קַמִּי לְדִינָא לֹא מִגְּנִינָא רִישָׁא חֲבִי כְּדִינָא עַד דְּמַהֲפְכִי בְּכוּמָתָה: לְמַשְׁכִּיר לִיֵּה תַּגְרָה. כְּשִׁבְּאוּ שְׁנֵי דִינִים בְּבַת אַחַת דָּאִם בָּא דִין אֶחָד תַּחֲלָה צְרִיךְ לְהַקְדִּימוּ בְּדִאֲמַרִּינוּ בַּסְּהֻדָּרִין (ל' ח.) כְּקָטָן כְּגִדּוּל תִּתְּמַעוּן אִי גְמִי גֵשֶׁה דְּכַבּוּד הַתּוֹרָה עֲדִיף בְּדִאֲמַרִּינוּ בְּרַךְ בְּתַרָא דְּכַתְּבוּת (דף קו.):

ל

 עיון משפט בר מצוה

א מו"י פ' מהל' שבועות הל' א,

סמג לאוין רמא:

ב מו"י פט' מהל' שבועות הל' ב,

סמג לאוין רמא:

ג מו"י פא' מהל' שבועות הל' יב:

ד מו"י פא' מהל' שבועות הל' יג:

ה טוש"ע חו"מ סי' לג סעי' א:

ו מו"י פט' מהל' עדות הל' ב,

סמג לאוין קיד:

ז טוש"ע חו"מ סי' יז סעי' א ג:

ח מו"י פכ"א מהל' סנהדרין

והעונשין המסורין להם הל' ג,

סמג עשיון קו:

ט מו"י פכ"א מהל' סנהדרין

והעונשין המסורין להם הל' א:

 מסורת הש"ס

א ספרא ויקרא דבורא דחובה

פרשה יג ז

ב סוטה לא; יבמות מח:

ג סוטה מו.

ד תוספתא סנהדרין; ספרא

קדושים פרק ד ז; דברים רבה;

אבות דרבי נתן

ה משנה אבות

 גליון הש"ס

גמ' למישרי בתרגומיה. עיון נדרים דף טב ע"א:

 תורה אור השלם
--

וּשְׁמִדוּ שְׁנֵי־הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־לָהֶם הָרִיב לִפְנֵי יְהוָה לִפְנֵי הַכְּהֹנִים וְהַשֹּׁפְטִים אֲשֶׁר יְהוִי בְּיָמֵים הָהֵם [דברים יט, יז]

לֹא־נִקְוָם עַד אֶחָד בְּאִשׁ לְכָל־עוֹן וּלְכָל־חַטָּאת כְּכֹל־חַטָּא אֲשֶׁר יִחַטָּא עַל־פִּי שְׁנֵי עֲדִים אוֹ עַל־פִּי שְׁלֹשֶׁה־עֲדִים יִקּוּם דְּבַר [דברים יט, טז]

כָּל־כְּבוֹדָהּ בְּתִי־מֶלֶךְ פְּנִימָה מִמִּשְׁבְּצוֹת וְהֵב לְבוּשָׁה [תהילים מה, יד]

לֹא־תַעֲשׂוּ עוֹל בַּמִּשְׁפָּט לֹא־תִשָּׂא פָנֶיךָ לֹא וְהַדָּר פָּנֵי גְדוּל בְּצֻדָק תִּשְׁפֹּט עַמִּיתְךָ [ויקרא יט, טז]

 עין משפט גור מצורה
--

א טוש"ע חו"מ סי' כח סעי' ה ו

כו:

ב מ"י פכ"א מהל' סנהדרין והעונשין המסורין להם הל' ג,

ג טוש"ע חו"מ סי' כח סעי' ה ו

כו:

ד מ"י פכ"א מהל' סנהדרין והעונשין המסורין להם הל' ג,

ה מ"י פכ"א מהל' סנהדרין והעונשין המסורין להם הל' ג:

ו טוש"ע חו"מ סי' יז סעי' ב:

ז מ"י פכ"א מהל' סנהדרין והעונשין המסורין להם הל' ד,

ח טוש"ע חו"מ סי' יז סעי' ה:

ט מ"י פכ"א מהל' סנהדרין והעונשין המסורין להם הל' ד:

י טוש"ע חו"מ סי' רסג סעי' א:

יא מ"י פא' מהל' עדות הל' ב,

יב מ"י פ"א מהל' גיולה ואבידה הל' יג, סמג עשין עג:

יג טוש"ע יו"ד סי' רמב סעי' יא:

יד מ"י פא' מהל' עדות הל' ב,

טז טוש"ע חו"מ סי' כח סעי' ה:

יז טוש"ע חו"מ סי' ט סעי' ו:

יח מ"י פכ"א מהל' סנהדרין והעונשין המסורין להם הל' י,

כ טוש"ע חו"מ סי' לד סעי' א:

כא מ"י פכ"ב מהל' סנהדרין והעונשין המסורין להם הל' י:

כב מ"י פב' מהל' סנהדרין והעונשין המסורין להם הל' יד,

כג מ"י פא' מהל' עדות הל' א,

כד טוש"ע חו"מ סי' טו סעי' ג:

כה מ"י פכ"ד מהל' סנהדרין והעונשין המסורין להם הל' ג,

סמג עשין קו:

אי נמי לשוקא. לפכ"ת דמפרש דשוקא למי פעל דין שפנגלו ת"ח והנה ורא שמה יתן לו בלחמר (כתבות פה): תלמיד חכם הולס גבי נכסי לטוביה ולבך שלח ליה שגס זה ת"ח ויעשה שוקא למי שירצה: הפל מודים בעדות דכתיב ועמדו. שפמכו לשני אנשים ולא פתיב ושני אנשים אשר להם הריב ועמדו ועי"ל דקאי נמי לאשר להם ריב דהינו פעלי דינין ובגמר דין בלחמרינן פסמוך דאית לן לאוקומה דומיא דעדים דהוי בגמר דין: אפרכ עלי פר אחא. אע"י דבעינן קומה שגס פה הדור בלחמרינן פ"ק דקדושין (דף נג.).

מ"מ אין אסור דהרי עומד היה ועי"ל דהיא היתה יודעת שפכניה עמד ושלל עשה אלא משום דתימת טענת בעל דינה ובלאו הכי לא דמי לעומד. מפניו בבית הפסא ובבית המרחץ דהתם ליבא הדור כלל: והאמר מר בשעת גמר דין כו". אע"י דהיה יכול להושיבה בלחמר פסמוך דעשה דכבוד תורה עדיף וה"נ עשה דכבוד תורה שהיתה חשת חבר אפא למימר שלא רצה להושיבה שלא לסתם טענת בעל דינה אפי' בשעת גמר דין אע"פ שגמר הטענות או שמה אין בלשת חבר לאחר מיתה עשה דכבוד תורה עדיף: אבא אסורא אין חכמה. בסנהדרין פרק כהן גדול (סנהדרין דף יח): דפרין גבי כ"ג מעיד מוהשעלמת לא מצי לשנויי הא דמעיד הנו בלסורא דא"כ אפי' מלך נמי גנבי אסורא לא למרן שתהא אימתו עליך. משום דאין חכמה כו' מיהו תמה דהבא שב ואל תעשה הוא ובפרק מי שמתו בברכות (דף יטו:) מוכח דשרי אפי' בלסור דפרין גבי המוצא בלאום בבלו פושטו אפי' בשוין מהולך לשחט את פסחו ולמול את בנו שמשמאל למת מצוה משום בזיון המת ומשני שב ואל תעשה שאני וי"ל דהתם גנאי גדול הוא למת מצוה שאין לו קוברים לבך שב ואל תעשה שרי תמע דברקובים לא דמי כבוד דידהו פסח ומילה וכן לפשטו בלאום בשניה גנאי גדול בגנאי מת מצוה להכי פריך מנה אבא הבא גבי עדות ליבא גנאי כל כך ולא שרי בלסורא אפי' בשב ואל תעשה ודמי ליה גנאי דמצא שם או קפה והתם נמי דפרין ממצא שם והקפה מכ"ש פריך וה"מ לשנויי שב ואל תעשה בדמשני דתרי הכי אלא דשפיר משני שאני ממון דאיתיהב למחילה או שמה אפתי לא אסיר אלעיתה האי שנויא ועי"ל דקשעושינן אסור על ידו לא מקרי שב ואל תעשה והבא דמפרש פקונטרס בגון שבלה אשה לפני חכם להמירכה לנשא ותלמיד זה יודע שפעלה חי ובממונא שרי אפי' מוציאין ממון על ידו מעשיון שלא בדין ומצא שם או קפה דממתי ראה מנה בגון שרוצה אחר לטלו והשתתף נמי ניחא הא דלעגטרינן לשנויי התם שאני ממונא דלעתיבס למחלה ונע"ע תוס' ב"מ ל: ד"ה אלא[: עשה דכבוד תורה עדיף. וא"ת כ"ש בבוד מלך דהרי אינו יכול למחל על כבודו ולאמאי אוקמה שמעון בן שטח לניאי המלך בפרק כ"ג בסנהדרין (דף יט.) ויש לומר דשאני דיני נפשות דחמירי אי נמי במקום שאין חכם מוחל על כבודו חמיר כבוד תורה מכבוד מלך ומה שיוכל למחל משום דתורה מילה היא ונע"ע תוספות זכחים טז. ד"ה מצאב:

שירצה העין לפי יתן צריך לומר דהבא ה'ה

שבועת העדות פרק רביעי שבועות

אי נמי לשוקא דדניי גס דין שאינו תלוי בראית עדים ולא בפסועה אלא במה שלב העינים נטוה לזכות ולחוב בגון הך דכתבות (דף פה:) ההוא דלומר להו נכסי לטוביה ואתו שני טוביה ולחמרינן התם שוקא דדניי למי ששעין ראה שהוא ראוי לתת לו מתנה אי נמי לשני שטרות של מרך שנקתבו ביום אחד ואין ידוע למי מסר המוכר שטריו תחלה לחמרינן שוקא דדניי אף כאן כך שלח לי אם העין תלוי בשוקא דדניי זה ראוי לזכותו שחכם וצדיק הוא שוקא לשון השלכה בדמתקדמינן וכה פוס שני בימא (שמות ט"ז:). מחלקת ר' יהודה וסבמים: דכיתיהו דרב הונא משמת רב הונא: אפרח עלי פר אחא ולאמא ולא יבין זה שפכניה עמדתי אלא מפני האין הפוכח ובא עלי: (עיינס ס"א בלומר תמה על זה מה דנהו עבדי רב נחמן ואומר זה לא דבר): העינין פיישיבה והבא לחלק כבוד היכי עבדי דקאס: ומשני דיתבי וכו' בלומר לא עומד ולא יושב אלא בלחם שיתירי רעועה מן הסגוד: בטס בעט: דלא מייפיים מנאי לא עשיתי לו טובה ואינו אזהבי: לא לקדם וליתבי לפני העין חכם שיבא בעל דינו ואפי' יושב ושותה: דמחזי כמאן דמבשר ליה טענתה וגורם שיתשדוהו בממעשים דבריו לעון ועובר בלא תשא שמע שוא בללקמן: קבע עדניה שהעין רבו ויש לו דביעות ללמד: שאין דרכו לטל אם היה שליו: הרי זה לא יטול אינו מזרר עליו בלא תוכל להקעלם שאלמר והשעלמת פשמים שאתה מתעלם (פ"מ דף ל.). אבא בלסורא בגון אשה הבאה לפני חכם להמירכה לנשא ותלמיד זה יודע שפעלה חי אין חכמה חשוב לנגד ה': האי עשה ועמדו: והאי עשה את ה' אלוקיך תיכרא לרבות תלמידי חכמים (פ"ק דף מא:): לא יעשה סניגרון לדבריו אם קן דין ולבו נוקפו לומר שהוא טועה לא יחזיק דבריו להביא ראיות להשמידם שהוא בוש לחזר אלא לכל גדלים וחסר להוציא דין לאמתו: שלא יושב תלמיד בור לפניו לשא ולפטן בדין עמו שלא יטעוהו: שלא יצטרף עמו ואע"פ שהעדות יאמנו מדבר שקר שגורם לפסוק דין על פי עינים עדים ואין כאן אלא עד אחד: שהוא מרמה שלמד מתוך דברי עדים שאין עדותם חלמה

קולך

 מסורת הש"ס

א בבא מציעא ל; בבא מציעא

בט; משנה בבא מציעא

ב סנהדרין פג; ברכות יט;:

עירובין סג.

 תורה אור השלם
--

ועמדו שני־האנשים אשר־להם הריב לפני יהוה לפני הפתנים

והשפטים וגו' [דברים יט, יז]

ויהי מקהרת וישב משה לשפט את־העם ונעמד העם על־משה וגו' [שמות יח, יג]

לא־תראה את־שור אחיך או את־שניו נדחים והתעלמת מהם קשב וגו' [דברים כב, א-ג]

אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד יהוה [משלי כא, ל]

מדבר־שקר תרחק ונקי וצדיק להתרחק מכל דבר שקר, וגו' [שמות כג, ז]

מדבר שקר תרחק, על הדיין

[פרושי רד"צ הופמן על שמות כג, א]

מסורת הש"ס
א סנהדרין ו: ב סנהדרין ז: מכילתא דרבי שמעון בן יוחאי ג יומא עד.
ד זבחים צא: ראש השנה ל: מנחות קז.
ה חולין קכ: מנחות סב.
תורה אור השלם

מדבר־שקר תרחק ונקי וצדיק אל־תהרג כי לא־אצדיק רשע [שמות כג, ז]

מדבר שקר תרחק, על הדיין להתרחק מכל דבר שקר, וגוי [פרושי ר"צ הופמן על שמות כגז, א]

כבד את־אביו ואת־אמו; למען יארכו ימיו; על האדמה אשר־יתנה וגו' [שמות כ, יב]

לא תרצח
לא תנאף
תגנב
לא־תענה ברעך עד שקר [שמות כ, יג]

ויאמרו אל־משה דבר־אתה עמנו ונשמעה ואל־יִדבר עמנו אֱלֹהִים פֶּר־נְמוֹת [שמות כ, טז]

לא תשא אִת־שֵׁם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשׁוּא כי לא יִנְקֶה יְהוָה וגו' [שמות כג, ז]

לא תשא שמע שוא אל־פֶּשֶׁת יָדָךְ עִם־רִשָּׁע לְהִית עֵד וגו' [שמות כג, א]

אביו כִּי־עִשָּׂק עִשָּׂק נוֹל נוֹל אִם וְאָשֶׁר לֹא־טוֹב עֲשֵׂה וגו' [זחוקאל יח, יח]

קולר שלשלת העין: ורואה זכות וכפו העלוי: איז מבזה משקר: וקום התם ושוהא כבור בעל דין שאתה צא להעיד ויודה חמתו וצנגלגל עליו שבועה שאינו מודה לי עמקנת ואשפיגענו על ידי גלגול או שבועת קרקעות שאין נשבעין עליהן אלא על ידי גלגול: שלא וזה אחד בעל דין ושנים עדים והם בעלי דין: לבוש כמותו שלא תגרם לנו לשא לך פנים או יסתמנו דברי שגגגגה מפני חשיבותה וזמר איה ואמינו כי בית דין על אדם חשוב כזה: מדבר שקר תרחק ובינו שאיש מריבו מסתם מעמיד זה את שקרו: פזומנקיכו כמין אלפיליאות חסובים קלעני"ס כענ": לא תשא אזהרה למקבל: קרי בה לא תשיא אזהרה לבעל דין: שמע שןא שהטעמים דבריו שלא בפני בעל דינו אינו בוש מדברי שקר: ואשר לא טוב עשה פסוק זה בספר ויחזאל: זה הבא שהרשעה ומתעבר על ריב לא נו ושמא הראשון נוח לו ומוח לפסרה יותר מזה שאינו יכול לשעות פסרה בזמנון לחריס: שיש עליה עסיקין עזירין כמו (פראשית כ"ו:כ') כי התעשקו עמו שמעשריין על המזויק בה זה בא וקוה אותו ובוטח על חזקו שהוא איש ורוע: למעטי מלך דתנו סנהדרין (דף יח.) לא מעיד ולא מעידין אותו: משחק בקוביא בערבון. והמראה שקורין פרמינלי"ה: כל שכן מלך ממדאורייתא לא חזי דכתיב (דברים י"ז:ט") שום תשים עליו מלך שתהא אימתו עליו. והבא להעיד צריך לשמר לפני העין דלאמרן לעיל (שבועות דף ג.) ודבר בזיון הוא לנו: אכל משחק בקוביא מדאורייתא חזי שלא פסלה תורה אלא עד חמס שניטול בתורה כמו (שופטים ט) ויגזלו את כל (העבר) דבעלי שכם ורבעו גזרו בה ונשטוהו גזלו מדבריהם ואמרו חסמכתא היא ולא תגאי ובינו ממדאורייתא חזי חילא עגה שבועה ורב אחא סבר הואיל וכוף סוף אי מסהיד לא מתבעינן ליה לא קרינן בה והוא עדי: דקון מנה ומנה דקון מנה ואוקי באתרה פליגי פרקשה שלמדה דבר מחבירתה בגזרה שנה אס תעמיד אותו דבר בזו בתורת מה שהיה עומד במקום שלמדתו משם דהואיל ולמדתו מנעו על דקדק מנעו תפוזר וקעלמנו לכל משפטו או דון מנה ואוקי באתרה כלומר לאחר שלמדתו משם והבאתו לבאן השמידהו כאן בתורת שאר דברים המפרשים כאן והשתא מפרש לה ואזלו: רי מאיר סבר דון מנה ומנה לקמן (שבועות דף לה.) ולפינן שבועת השמות בגזרה שנה דתקטא תקטא משבועת הפקלון למשבע משי עצמו דכתיבא בשבועת הפקלון ולא כתיבא בשבועת השלוות: דון מנה מה פקלון משבע משי עצמו חוב דכתיב (ויקרא ה) אָשֶׁר יִשָּׁבַע עָלָיו אִף עדות משי עצמו חוב ומנה מה פקלון אפי' שלא בב"ד דהא ונשבע על שקר בין בבית דין בין שלא בבית דין משמע: אף בעדות אע"ג דמשבע משי לחריס האמור בשבועת העדות אינו אלא בב"ד כדלמרינן לקמן בשמעתי משי עצמו דילפינן מפקלון חפלו שלא בבית דין ומיתנין ליה הכא כי התם: ורבען סברי דון מנה מה פקלון משבע משי עצמו חוב אף עדות משבע משי עצמו חוב: ואוקי באתרה כלומר לאחר שהבאתו לכלל שבועת העדות השמידהו במשפט המפרש בשבועת העדות מה משבע משי לחריס האמור בשבועת העדות אינו אלא בבית דין אף משי עצמו שהבאת לה ממקום אחר אינו אלא בבית דין:

שבועת העדות פרק רביעי שבועות

וְרוֹאֶה זְכוּת לְעַנּוּ שְׁלֹא יִשְׁתַּח. כפ"ק דסנהדרין (דף ו:) נפקא לן מלא תגורו וכן דרך המשנה ב' דין שאתה צא להעיד ויודה חמתו וצנגלגל עליו שבועה שאינו מודה לי עמקנת ואשפיגענו על ידי גלגול או שבועת קרקעות שאין נשבעין עליהן אלא על ידי גלגול: שלא וזה אחד בעל דין ושנים עדים והם בעלי דין: לבוש כמותו שלא תגרם לנו לשא לך פנים או יסתמנו דברי שגגגגה מפני חשיבותה וזמר איה ואמינו כי בית דין על אדם חשוב כזה: מדבר שקר תרחק ובינו שאיש מריבו מסתם מעמיד זה את שקרו: פזומנקיכו כמין אלפיליאות חסובים קלעני"ס כענ": לא תשא אזהרה למקבל: קרי בה לא תשיא אזהרה לבעל דין: שמע שןא שהטעמים דבריו שלא בפני בעל דינו אינו בוש מדברי שקר: ואשר לא טוב עשה פסוק זה בספר ויחזאל: זה הבא שהרשעה ומתעבר על ריב לא נו ושמא הראשון נוח לו ומוח לפסרה יותר מזה שאינו יכול לשעות פסרה בזמנון לחריס: שיש עליה עסיקין עזירין כמו (פראשית כ"ו:כ') כי התעשקו עמו שמעשריין על המזויק בה זה בא וקוה אותו ובוטח על חזקו שהוא איש ורוע: למעטי מלך דתנו סנהדרין (דף יח.) לא מעיד ולא מעידין אותו: משחק בקוביא בערבון. והמראה שקורין פרמינלי"ה: כל שכן מלך ממדאורייתא לא חזי דכתיב (דברים י"ז:ט") שום תשים עליו מלך שתהא אימתו עליו. והבא להעיד צריך לשמר לפני העין דלאמרן לעיל (שבועות דף ג.) ודבר בזיון הוא לנו: אכל משחק בקוביא מדאורייתא חזי שלא פסלה תורה אלא עד חמס שניטול בתורה כמו (שופטים ט) ויגזלו את כל (העבר) דבעלי שכם ורבעו גזרו בה ונשטוהו גזלו מדבריהם ואמרו חסמכתא היא ולא תגאי ובינו ממדאורייתא חזי חילא עגה שבועה ורב אחא סבר הואיל וכוף סוף אי מסהיד לא מתבעינן ליה לא קרינן בה והוא עדי: דקון מנה ומנה דקון מנה ואוקי באתרה פליגי פרקשה שלמדה דבר מחבירתה בגזרה שנה אס תעמיד אותו דבר בזו בתורת מה שהיה עומד במקום שלמדתו משם דהואיל ולמדתו מנעו על דקדק מנעו תפוזר וקעלמנו לכל משפטו או דון מנה ואוקי באתרה כלומר לאחר שלמדתו משם והבאתו לבאן השמידהו כאן בתורת שאר דברים המפרשים כאן והשתא מפרש לה ואזלו: רי מאיר סבר דון מנה ומנה לקמן (שבועות דף לה.) ולפינן שבועת השמות בגזרה שנה דתקטא תקטא משבועת הפקלון למשבע משי עצמו דכתיבא בשבועת הפקלון ולא כתיבא בשבועת השלוות: דון מנה מה פקלון משבע משי עצמו חוב דכתיב (ויקרא ה) אָשֶׁר יִשָּׁבַע עָלָיו אִף עדות משי עצמו חוב ומנה מה פקלון אפי' שלא בב"ד דהא ונשבע על שקר בין בבית דין בין שלא בבית דין משמע: אף בעדות אע"ג דמשבע משי לחריס האמור בשבועת העדות אינו אלא בב"ד כדלמרינן לקמן בשמעתי משי עצמו דילפינן מפקלון חפלו שלא בבית דין ומיתנין ליה הכא כי התם: ורבען סברי דון מנה מה פקלון משבע משי עצמו חוב אף עדות משבע משי עצמו חוב: ואוקי באתרה כלומר לאחר שהבאתו לכלל שבועת העדות השמידהו במשפט המפרש בשבועת העדות מה משבע משי לחריס האמור בשבועת העדות אינו אלא בבית דין אף משי עצמו שהבאת לה ממקום אחר אינו אלא בבית דין:

אמר

לא

עין משפט בר מצוה
א טוש"ע חו"מ סי' ט סעי' ז: ב מו"י פכ"ב מהל' סנהדרין והעונשין המסורין להם הל' ב, סמג עשין קז: ג טוש"ע חו"מ סי' ט סעי' ח: ד מו"י פכ"ב מהל' סנהדרין והעונשין המסורין להם הל' ג: ה טוש"ע חו"מ סי' כח סעי' א: ו מו"י פיו"ז מהל' עדות הל' ה: ז מו"י פיו"ז מהל' עדות הל' ו, סמג לאוין כח: ח טוש"ע חו"מ סי' כח סעי' א: ט מו"י פיו"ז מהל' עדות הל' ה: י מו"י פיו"ז מהל' עדות הל' ו, סמג לאוין כח: יא מו"י פט"ז מהל' טוען ונטען הל' י, סמג עשין קז: יב מו"י פט"ז מהל' טוען ונטען הל' י, סמג עשין קז: יג מו"י פט"ז מהל' טוען ונטען הל' ט: יד מו"י פט"ז מהל' טוען ונטען הל' י, סמג עשין קז: טו מו"י פט"ז מהל' טוען ונטען הל' ט: טז מו"י פט"ז מהל' טוען ונטען הל' י, סמג עשין קז: יז טוש"ע חו"מ סי' יז סעי' א: יח מו"י פכ"א מהל' סנהדרין והעונשין המסורין להם הל' ב, סמג עשין קז: יט טוש"ע חו"מ סי' יז סעי' ה: כ מו"י פכ"א מהל' סנהדרין והעונשין המסורין להם הל' ז, סמג לאוין רח: כא טוש"ע חו"מ סי' יז סעי' ה: כב מו"י פכ"א מהל' סנהדרין והעונשין המסורין להם הל' ז, סמג לאוין רח: כג טוש"ע חו"מ סי' קכב סעי' טו: כד מו"י פג' מהל' שלוחין ושותפין הל' ה: כה מו"י פי' מהל' שבועות הל' א, סמג לאוין רמא:

לא:

 עין משפט נר מצוה
--

א מו"י פא' מהל' שבועות הל' יג:

ב מו"י פא' מהל' שבועות הל' יג:

ג מו"י פא' מהל' שבועות הל' יב, סמג לאוין רמא:

ד מו"י פט' מהל' שבועות הל' ב:

ה מו"י פי' מהל' שבועות הל' טז, סמג לאוין רמא:

ו מו"י פט' מהל' שבועות הל' ב:

ז מו"י פי' מהל' שבועות הל' טז, סמג לאוין רמא:

ח מו"י פ"י מהל' שבועות הל' יח:

ט מו"י פי' מהל' שבועות הל' יג:

י מו"י פי' מהל' שבועות הל' יד:

יא מו"י פא' מהל' שבועות הל' טז:

יב מו"י פט' מהל' שבועות הל' ז:

יג מו"י פא' מהל' שבועות הל' יב, סמג לאוין רמא:

יד מו"י פט' מהל' שבועות הל' ז:

דמייתי לה בח"ו כו'. ומפקדון לא בעי למילף דאי במה מצינו אכלא למפקרן, שכן נהגה אומר להו רב פפא אי מפקדון הוו מיתי רבנן מפי עצמו לשבועת העדות הוו מחויבי ליה אכלנו שלא בבית דין כי התם מלכלי עלמא דון מנה ומנה אית לן והאי דלא מחיבו אלא בבית דין משום דלאו בגזירה שנה משבועת הפקדון גמרי לה אלא משבועת העדות גופה מקל נחמר מה משבע מפי אחרים חייב בשבועת כדבתיב (ויקרא ה'א') ושמצה קול אלא מפי עצמו מבטיא: לאו דגמרי לה מעדות דהא בפקדון אשר ישבע עליו לשקר בתיב (שם) . משמע מפי עצמו והכא ליכא למזן ח"ו דגדאי משבע מפי עצמו חמור משבע מפי אחרים אלא מגזירה שנה גמרי לה מעדות ומדחייב בבית דין ושלא בבית דין אלא מנה ואזקי באתרה כתיבא להו מאחר שהבאת מפי אחרים לכלל שבועת הפקדון העמידהו בתורת שבועת הפקדון שאין שבועה כב"ד מפרש בה: מההיא אין מההיא נדאי שמעינן להו לרבנן דון מנה ואזקי באתרה אכל מההיא פלוגתא לא הנה שמעינן ליה: ככלן גאמר ונעלם ככל הכתובים בקרבן עולה ויורד כגון שבועת בטוי וטמאת מקדש גאמר ונעלם: וקאל בשבועת העדות לא גאמר: לימא תנינא לדרב כהנא ורב אפי דהיבא דסבור לשבע בלאת חינו חייב ואמאי אסתפקא להו דאגטרין רב למימר להו לבן אנסא: אע"ג דתנן האי גבי עדות אגטרין רב למימר גמי גבי בטוי: שגגה כל דהו ואפי' אנום בלבו נחייב: מתני' או שאמרנו לו בלא שבועה אין אנו יודעין לך עדות ואמר לךם משביעי עליכם שיהא חמת מה שאמרתם ואמרנו אמנו חייבין אכל אס עתקו אחר השבועה אין כאן קבלת שבועה: ובאו לב"ד והודו פטורין ואכלנו בפרו חון לב"ד על כל שבועה שאין בפירה חון לב"ד דדמפרש בגמרא: בפרו בבית דין חייבין על כל אחת ואחת דבפירה אכלה תומא ונלפינן מקרא והיה כי ואשם לאחת מאלה (שם) לחיב על כל אחת ואחת: מה טעם אין חייבין אלא אחת אפילו שתקו וקפדו לבסוף ולא חמרינן בפירה תומא אכלהו: הואיל ואין יכולין לחזר ולהודות אלו בפרו בראשונה הואיל וכב"ד הם שוב לא היו ראויין להעיד שקביר הגידו שאין יודעין לו עדות ושוב אינו חוזר ומגיד הלכך אע"ג דלא בפרו אלא לבסוף כל השבועות היו לבטלה חון מן הראשונה שאם שתקו בראשונה בפירה היא שוב אינן ראויים להשביעין ואם אינה בפירה הכי משביעין ועוממין ומה זה שבועה על שבועה ועל פרסה. כי כתב לאחת לחיב על כל אחת ואחת אשבועה חון לב"ד וכפרו כב"ד כתב דשבועות דחון לב"ד שיהיה משביעין שיבואו לב"ד וישירו לא יצאו לבטלה וראויות לחלק שהרי אפי' בפרו שם בראשונה היה ראוי לחזר ולהשביעין: בפרו שניאן בלחת בתוך כדי עבור: הראשון חייב אכל השני פטור שפיין שקפיר הראשון שוב אין עד וחידו ראוי להגיד: גמי' עד שישמענו מפיו בואו והעיוני: שלח ביד עבדו העובע השביעין ביד עבדו: שאם אתם יודעין לו עדות לבטל דינו:

שבועת העדות פרק רביעי שבועות

אמר להו רב פפא אי מפקדון הוו מיתי רבנן מפי עצמו לשבועת העדות הוו מחויבי ליה אכלנו שלא בבית דין כי התם מלכלי עלמא דון מנה ומנה אית לן והאי דלא מחיבו אלא בבית דין משום דלאו בגזירה שנה משבועת הפקדון גמרי לה אלא משבועת העדות גופה מקל נחמר מה משבע מפי אחרים חייב בשבועת כדבתיב (ויקרא ה'א') ושמצה קול אלא מפי עצמו מבטיא: לאו דגמרי לה מעדות דהא בפקדון אשר ישבע עליו לשקר בתיב (שם) . משמע מפי עצמו והכא ליכא למזן ח"ו דגדאי משבע מפי עצמו חמור משבע מפי אחרים אלא מגזירה שנה גמרי לה מעדות ומדחייב בבית דין ושלא בבית דין אלא מנה ואזקי באתרה כתיבא להו מאחר שהבאת מפי אחרים לכלל שבועת הפקדון העמידהו בתורת שבועת הפקדון שאין שבועה כב"ד מפרש בה: מההיא אין מההיא נדאי שמעינן להו לרבנן דון מנה ואזקי באתרה אכל מההיא פלוגתא לא הנה שמעינן ליה: ככלן גאמר ונעלם ככל הכתובים בקרבן עולה ויורד כגון שבועת בטוי וטמאת מקדש גאמר ונעלם: וקאל בשבועת העדות לא גאמר: לימא תנינא לדרב כהנא ורב אפי דהיבא דסבור לשבע בלאת חינו חייב ואמאי אסתפקא להו דאגטרין רב למימר להו לבן אנסא: אע"ג דתנן האי גבי עדות אגטרין רב למימר גמי גבי בטוי: שגגה כל דהו ואפי' אנום בלבו נחייב: מתני' או שאמרנו לו בלא שבועה אין אנו יודעין לך עדות ואמר לךם משביעי עליכם שיהא חמת מה שאמרתם ואמרנו אמנו חייבין אכל אס עתקו אחר השבועה אין כאן קבלת שבועה: ובאו לב"ד והודו פטורין ואכלנו בפרו חון לב"ד על כל שבועה שאין בפירה חון לב"ד דדמפרש בגמרא: בפרו בבית דין חייבין על כל אחת ואחת דבפירה אכלה תומא ונלפינן מקרא והיה כי ואשם לאחת מאלה (שם) לחיב על כל אחת ואחת: מה טעם אין חייבין אלא אחת אפילו שתקו וקפדו לבסוף ולא חמרינן בפירה תומא אכלהו: הואיל ואין יכולין לחזר ולהודות אלו בפרו בראשונה הואיל וכב"ד הם שוב לא היו ראויין להעיד שקביר הגידו שאין יודעין לו עדות ושוב אינו חוזר ומגיד הלכך אע"ג דלא בפרו אלא לבסוף כל השבועות היו לבטלה חון מן הראשונה שאם שתקו בראשונה בפירה היא שוב אינן ראויים להשביעין ואם אינה בפירה הכי משביעין ועוממין ומה זה שבועה על שבועה ועל פרסה. כי כתב לאחת לחיב על כל אחת ואחת אשבועה חון לב"ד וכפרו כב"ד כתב דשבועות דחון לב"ד שיהיה משביעין שיבואו לב"ד וישירו לא יצאו לבטלה וראויות לחלק שהרי אפי' בפרו שם בראשונה היה ראוי לחזר ולהשביעין: בפרו שניאן בלחת בתוך כדי עבור: הראשון חייב אכל השני פטור שפיין שקפיר הראשון שוב אין עד וחידו ראוי להגיד: גמי' עד שישמענו מפיו בואו והעיוני: שלח ביד עבדו העובע השביעין ביד עבדו: שאם אתם יודעין לו עדות לבטל דינו:

אמר להו רב פפא: אי מפקדון גמרי לה רבנן, דכולי עלמא לא פליגי דדון מינה ומינה. אלא היינו טעמא דרבנן – דמייתי לה בקל וחומר: ומה מפי אחרים חייב, מפי עצמו לא כל שפון? ומדמייתי לה מקל וחומר – דיו לבא מן הדין להיות כפדון: מה מושבע מפי אחרים – בבית דין אין, שלא בבית דין לא; אף מושבע מפי עצמו – בפני בית דין אין, שלא בפני בית דין לא.

אמרו ליה רבנן לרב פפא: מי מצית אמרת דלאו בדון מינה ומינה פליגי? והתנן גבי פקדון: שבועת הפקדון נוהגת באנשים ובנשים, ברחוקין ובקרובין, בכשרין ובפסולין, בפני בית דין ושלא בפני בית דין – מפי עצמו; ומפי אחרים אינו חייב עד שיכפור בו בבית דין.

דברי רבי מאיר. וחקמים אומרים: בין מפי עצמו ובין מפי אחרים – פיון שפפר בו חייב. מושבע מפי אחרים בפקדון מנא להו לרבנן דחייב? לאו דגמרי לה מעדות – ושמע מינה בדון מינה ומינה פליגי? מההיא – אין; מהא – ליכא למשמע מינה.^(א) וחיייבין על דדון השבועה. מנהגי מילי? דתנו רבנן: בכולן נאמר בהן "ונעלם", וכאן לא נאמר בה "ונעלם"; לחייב על המזיד פשוג.^(ב) ועל שגגתה עם דדון העדות. היכי דמי שגגתה עם דדון העדות? אמר רב יהודה אמר רב:

באומר "יודע אני ששבועה זו אסורה, אכל איני יודע אם חייבין עליה קרבן אם לא". ואין חייבין על שגגתה גרידתא. לימא תנינא לדרב כהנא ודרב אסי? לא; אף על גב דתנן, איצטריה; סלקא דעתך אמינא: הכא הוא דלא פתיב "ונעלם" דבעינן שוגג דומיא דמזיד; אכל התם דכתיב "ונעלם", אפילו שגגתה כל דהו; קא משמע לן.^(ג) מתני' שבועת העדות כיצד? אמר לשנים: "בואו והעידוני"; "שבועה שאין אנו יודעין לה עדות", או שאמרו לו "אין אנו יודעין לה עדות"; "משביע אני עליכם", ואמרו: "אמן" – הרי אלו חייבין.^(ה) השביע עליהם חמש פעמים חוץ לבית דין, ובאו לבית דין והודו – פטורין. בפרו – חייבין על כל אחת ואחת. השביע עליהן חמש פעמים בפני בית דין וכפרו – אינן חייבין אלא אחת. אמר רבי שמעון: מה טעם? הואיל ואינם יכולין לחזור ולהודות. "אפפרו שניהן כאחד – שניהן חייבין. בזה אחר זה – הראשון חייב והשני פטור. כפר אחד והודה אחד – הפופר חייב. והיו שתי פיתי עדים, כפרה הראשונה ואחר כה כפרה השניה – שתיהן חייבות, מפני שהעדות יכולה להתקיים בשתיהן.^(יג) גמי' אמר שמואל: ראוהו שרץ אחריהן, אמרו לו: "מה אתה רץ אחרינו? שבועה שאין אנו יודעין לה עדות" – פטורין, עד שישמענו מפיו. מאי קא משמע לן? תנינא: שילח ביד עבדו, או שאמר להן הנתבע: "משביע אני עליכם, שאם אתם יודעין לו עדות – שתבואו ותעידוהו" – הרי אלו פטורים,

עד

 מסורת הש"ס

א לקמן לו; תוספתא שבועות; משנה שבועות; לעיל כט:

ב לקמן לה; לעיל כה; כריתות ט.

ג לעיל כו; שבת סט:

ד ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק יב ז-ז; לעיל כט; משנה שבועות

ה לקמן לו; ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק יב ה; בבא קמא קו.

ו ספרא ויקרא דבורא דחובה פרשה ח ד; לקמן לה; תוספתא שבועות; משנה שבועות

 גליון הש"ס

גמ' דמיתו לה בק"ו. ע' מכות דף יד ע"א בח' הריטב"א ד"ה והלא דברים ק"ו:

 תורה אור השלם
--

או נפש אשר תנע בכל־דבר טמא או בנגלת טה טמאה או בנגלת בהמה טמאה או בנגלת שרץ טמא ונעלם ממנו והוא טמא ואשם או כי ינע בטמאת אדם לכל טמאתו אשר יטמא בה ונעלם ממנו והוא ידע ואשם או נפש כי תשבע לבטא בשפתים להרע או להטיב לכל אשר יבטא האדם בשבעה ונעלם ממנו והוא ידע ואשם לאחת מאלה [ויקרא ה, כ-ד]

מסורת הש"ס
א שבת קב ה .
ב לקמן לו:
ג עירובין קנ; חולין סח.
ד לקמן לה; משנה שבועות
ה בבא קמא עג:
ו בבא קמא קה:

תורה אור השלם
נפש כי תחטא ומצלה מעל ביהונה וכחש בצמיתו בפקדון או־בתשומות יד או כגזל או עֶשֶק את־עמיתו [ויקרא ה, כא]
ונפש כי־תחטא ושמעה קול אלה והוא עד או ראה או ידע אם־לוא יגיד ונשא עונו [ויקרא ה, א]
וקנה כי־נאשם לאחת מאלה והתודה אשר חטא עליה [ויקרא ה, ה]

או נפש כי תשבע לבטא בשפתים להרע או להטיב לכל אשר לבטא האדם בשבעה ונעלם מפניו והוא ידע ואשם לאחת מאלה [ויקרא ה, ד]

ושכב איש אתה שכבת־זרע ונעלם מעיני אישה ונסתרה והיא נטטאה ונעז אין בה והוא לא נתפשה [במדבר ה, יג]

עד שִׁישְׁמְעוּ מִפִּי הַתּוֹכֵחַ בּוֹאוּ וְהַעֲדוּנִי דַמְלֵתָא נָקוּט וְאִי לֹא שְׁמוּחָל לֹא שְׁמַעִינן לֶה מִתַּנְיֵתִין: הֵבֵא נָמִי הֵנָּה חֲמוּנָא לֹא זִנְקָא אִי לֹא דֹאשְׁמוּעִינן שְׁמוּחָל: תֵּנָּא הָתֵם בְּפִקְדוֹן אִמֵּר אֲטוּ דַתְּנִיגָה הֵבֵא: פְּטוּרִין דְּלִיף לֶה לָקֶמַן (שְׁבוּעוֹת דָּף לה.) מֵאִם לֹא יִגִּיד שְׁכֵתוֹב מֵלֹא לְמַדְרֵשׁ אִם לֹא לֹא יִגִּיד וְנִשָּׂא עֲוֹנוֹ שְׁמַשְׁמַע שֶׁהָא תוֹכֵעֵם: לֹא אִמְרַתִּי כּוּי דְכִינן דֹּאֲהֲדַגָּה קִפִּיד קָרָא עַל בְּרַחֲךָ בְּמָקוֹם הֵרָאוי לְהִגְדָּה קָאִי: וְהָא אִי אִפְשֵׁר לְצַמְצַם וּיֹסֵם דְּכֹאחַת דְּקַתְּנִי מִתְּנִינָן מְצַמְצִין אִמֵּר: רַבִּי יוֹסִי הֶגְלִילִי בְּמַסְכַּת בְּכוֹרוֹת (דף יו.) רַחֵל שָׁלַח בְּכֶרֶה וְיִלְדָּה שְׁנֵי זָכְרִים רַבִּי יוֹסִי הֶגְלִילִי אָמַר שְׁנִינָן לִכְהֵן דְּאִפְשֵׁר לְצַמְצַם שְׁנִיעִיאוּ שְׁנִינָם בְּיַחַד רֹאשֶׁם וּחכ"א אִי אִפְשֵׁר שָׁלַח יִצְחָר רֹאשׁוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶם תַּחֲלֶה וְהֶאֱחָד אֵינוֹ בְּכוֹר וּשְׁנִינָם סָפֵק וְיִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתַּלְּכּוּ וְהֶאֱחָד לוֹ וְהֶאֱחָד לַכֹּהֵן: תַּלְמִיד לָרֵב שְׁלוֹם עָלֶיךָ רַבִּי: רֵב לְתַלְמִיד שְׁלוֹם עָלֶיךָ: טוֹבָא אִי אִין שְׁנִינָם יוֹכְלִין לוֹמַר שֶׁשׁ תְּבוּת הֶלְלוּ בְּשֹׁעַר זֶה: כָּל אֶחָד בְּתוֹךְ כְּדֵי דְבוֹר שֶׁל חֲבֵירוֹ בְּשֹׁמֵר זֶה בְּפִירְתּוֹ תַּחֲסִיל זֶה לְדַבֵּר בְּתוֹךְ כְּדֵי שְׂאִילַת שְׁלוֹם: דָּלָא בִּי הִאי תֵּנָּא דָּלָא בְּר' אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן: הַמִּשְׁפִּיעַ עַד אֶחָד וּכְפֹר פְּטוֹר הֶעָד מִקְרָבן שְׁבוּעַת הַעֲדוּת: מִר סִבָּר תֵּנָּא קִמָּא: עַד אֶחָד בִּי אֲתִי לְשִׁבְעָה אֲתִי אִם מַעֲיֵד עָלָיו שֶׁהָא חֵיב מָנֶה אֵינוֹ מַחֲיֵב מִמוֹן אֲלֵא שְׁבֻעָה לְפִיכָךְ אִין הִגְזַתָּ חֲשׂוּבָה: וּמ"ם לְמַמוּנָא חֵתָא וְדִרֵּשׁ קָרָא הֵכי לְכָל עוֹן וְלְכָל חֲטָאת דְּהֵינּוּ לְמַפּוֹת וְעוֹנָשִׁין הִיא דְּאֵינוֹ קֵם אֲבָל קֵם הִיא לְמַמוֹן: וְתַסְבֵּרָא דְּמַחֲיֵב ר' אֶלְעָזָר בְּר' שְׁמַעוֹן מִמוֹן עַל פִּי עַד אֶחָד וְטַעֲמָא מִשּׁוּם הֵכי הִיא: וְהֵאֱמַר אֲבָיו הַכֹּל מוֹדִים בְּעַד סוּטָה וְהַכֹּל מוֹדִים בְּעַדִּי סוּטָה כּוּי וּמַפְרֵשׁ לֶה לָקֶמַן הֵכי יֵשׁ עֲדוּת בְּסוּטָה שֶׁהַכֹּל מוֹדִים בָּהּ שֶׁהַמִּשְׁפִּיעַ עַד אֶחָד חֵיב וְיֵשׁ עֲדוּת בְּסוּטָה שְׁאֵף אִם הַשְׁפִּיעַ שְׁנִינָן וּכְפָרו פְּטוּרִין וּמַחֲלֻקֵּת בְּעַדִּי סוּטָה יֵשׁ עֲדוּת בְּסוּטָה שֶׁנֶּחֱלָקוּ בָּהּ חֲכָמִים וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בְּמַשְׁפִּיעַ אֵת שְׁנִינָן וּכְפָרו בְּמַחֲלָקֶתן שֶׁנֶּחֱלָקוּ בְּמַשְׁפִּיעַ עַד אֶחָד דְּמִמוֹן וּמַפְרֹשָׁא דְּמִלְתָּא דְּלִצְנִי לָקֶמַן שְׁמַעִינן דְּטַעֲמָא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר מִשּׁוּם דְּקַסְבֵּר דְּבֵר הַגּוֹרֵם לְמַמוֹן בְּמַמוֹן דְּמִי וְעַד אֶחָד גּוֹרֵם לְמַמוֹן הִיא שְׂאֵלוֹ הִיא הַעִיד הִיָּה מַחֲיָבו שְׁבֻעָה וְרַב בְּנֵי אָדָם אִין נִשְׁפָּעִין לְשַׁקֵּר וְהִיָּה מִשְׁלֵם: בְּעַד טַמְאָה אִם הִבִּיא שְׁנֵי עֲדֵי קִנְיִי שֶׁהִתְרָה בָּהּ חֵל תַּסְתְּרִי עַם פְּלוּנִי וְשְׁנֵי עֲדֵי סְתוּרָה שֶׁנִּסְתְּרָה עִמּוֹ אַחֲרֵי כֵן וְיֵשׁ עַד אֶחָד שֶׁנִּטְמַאת בְּסְתוּרָה זֹו וְהַשְׁפִּיעַ הַבַּעַל אֵת הָעַד לְהַעֲיֵד וְיִפְטֹר מִכְּתֻבָּתָהּ וּכְפֹר עֲדוּתוֹ חֵיב דְּהָא מִפְּסִידוֹ מִמוֹן מִמֶּשׁ:

דְּרַחֲמֵנָא הֵמָּנָה כְּדֹאמַר בְּמַסְכַּת סוּטָה (דף לא.) וְאִם הַעִיד הִיָּה פּוֹטְרוֹ מִכְּתֻבָּתָהּ וְהֹאִיל וּכְפֹר עֲדוּתוֹ חֵיב: וְעַד אִין בָּהּ וְדִרְשִׁינן בְּמַסְכַּת סוּטָה (שם:) כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר עַד שְׁנַיִם קֹאמַר עַד שְׁפִירְט לָךְ הַכְּתוֹב אֶחָד וְקֹאמַר רַחֲמֵנָא וְעַד אִין בָּהּ תַּרִּי אֲלֵא חַד וְהִיא לֹא נִתְפָּשָׂה לְסוּרָה דְּעַל בְּרַחֲךָ הִיא לֹא נִתְפָּשָׂה לְהַחֲמִיר עָלֶיהָ בֹּא וְלֹאֲסָרָה: וְהַכֹּל מוֹדִים בְּעַדִּי סוּטָה שֶׁאֲבֵלו הַשְׁפִּיעַ שְׁנִינָם וּכְפָרו פְּטוּרִין: בְּעַדִּי קִנְיִי דְּגוֹרֵם דְּגוֹרֵם הִיא אֵף אִם הֶעָדְנֶנּוּ דַּעֲזֵן אֲתָה צִרִיךְ לַעֲדִי סְתוּרָה וּכְשֶׁיִּבּוֹאוּ עֲדֵי סְתוּרָה אֵף הֵן אִין מַחֲיָבִין אֲוֵתָה לְהַפְסִידָהּ אֲלֵא גּוֹרָמִים הֵם שְׁמַיְבִיאִין אֲוֵתָה לִידֵי טַעֲנִית מִיַּם הַמַּאֲרָרִים וְשִׁמָּא מִיַּרְכַּאת הַמַּיִם תוֹדָה שֶׁנִּטְמַאת וְתַפְסִיד כְּתֻבָּתָהּ:

וְלָקֶמַן וְלִיף לֶה מִקְרָאִי: אִמֵּר לֹאֹו זִנְקָא אֲלֵא אִזְרַחֵא

שבועת העדות פרק רביעי שבועות

וְלָקֶמַן וְלִיף לֶה מִקְרָאִי: אִמֵּר לֹאֹו זִנְקָא אֲלֵא אִזְרַחֵא וְעַד שִׁישְׁמְעוּ מִפִּי הַתּוֹכֵחַ! ^(א) דְּרַץ אַחֲרֵיהֶן אִיצְטְרִיכָא לִיָּה; סִלְקָא דַּעֲתָהּ אַמִּינָא: פִּינּוֹן דְּרַץ אַחֲרֵיהֶן – כְּמֵאֵן דְּאִמֵּר לְהוּ דְּמִי; קָא מִשְׁמַע לָן. וְהָא נָמִי תַנִּינָא: שְׁבוּעַת הָעֲדוּת פִּיצֵד? אִמֵּר לְעָדִים ”בּוֹאוּ וְהַעֲיִדוּנִי”, ”שְׁבֻעָה” כּוּי – אִמֵּר אִין, לֹא אִמֵּר לֹא! ”אִמֵּר” לֹאוּ דְוֹקָא. ^(א) דְּאִי לֹא תִימָא הֵכי, גַּבִּי פִקְדוֹן דְּקַתְּנִי: שְׁבוּעַת הַפִּקְדוֹן פִּיצֵד? אִמֵּר לוֹ: ”תַּן לִי פִקְדוֹן שְׁיֵשׁ לִי בִידָהּ” ; הֵכָא נָמִי – אִמֵּר אִין, לֹא אִמֵּר לֹא?! הָא ”וּכְחַשׁ בַּעֲמִיתוֹ” כָּל דְּהוּ! אֲלֵא ”אִמֵּר” לֹאוּ דְוֹקָא; הֵכָא נָמִי לֹאוּ דְוֹקָא. ^(א) הֵאי מֵאִי? אִי אִמְרַתְּ בְּשִׁלְמָא ”אִמֵּר” דְּהֵכָא דְוֹקָא – תַנָּא הָתֵם אֲטוּ חֵכָא. אֲלֵא אִי אִמְרַתְּ לֹא ”אִמֵּר” דְּהָתֵם דְוֹקָא וְלֹא ”אִמֵּר” דְּהֵכָא דְוֹקָא – ”אִמֵּר” ”אִמֵּר” לָמָּה לִי לְמִיתַנְיִיָּה? דְּלֵמָּא אוֹרְחָא דְּמִילְתָּא קָא מִשְׁמַע לָן. ”תַנִּינָא בּוֹנוּתִיָּה דְשְׁמוּאֵל: רֹאוּהוּ שְׂפָא אַחֲרֵיהֶן, אִמֵּרוּ לוֹ: ”מָה אַתָּה בָּא אַחֲרֵינוּ? שְׁבֻעָה שְׂאִין אָנוּ יוֹדְעִין לָךְ עֲדוּת” – פְּטוּרִין. וְאִם בְּפִקְדוֹן – חֲיִיבִים. הַשְׁפִּיעַ עָלֶיהֶן חֲמִשָּׁה פַּעַמִּים כּוּי. מִנְּלֵן דְּאִכְפִּירָה בְּבִית דִּין הוּא דְּמַחֲיִיב, אַחוּץ לְבֵית דִּין לֹא מַחֲיִיבִי? אִמֵּר אֲבָרִי, אִמֵּר קָרָא: ”אִם לֹא יִגִּיד וְנִשָּׂא עֲוֹנוֹ” – לֹא אִמְרַתִּי לָךְ אֲלֵא בְּמָקוֹם שְׂאִילוֹ מִגִּיד זֶה, מִתְּחִיִּיב זֶה מָמוֹן. אִמֵּר לִיָּה רַב פִּפְּא לְאַבְרִי: אִי הֵכי, אִימָא שְׁבֻעָה גּוּפָא – בְּבִית דִּין אִין, וְשִׁלָּא בְּבִית דִּין לֹא! לֹא סִלְקָא דַּעֲתָה, דְּתַנִּינָא: ”לִיאַחַת” – לְחִיִּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. וְאִי סִלְקָא דַּעֲתָה בְּבִית דִּין, מִי מַחֲיִיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת?! וְהֵתַנּוּ: הַשְׁפִּיעַ עָלֶיהֶן חֲמִשָּׁה פַּעַמִּים בְּפָנֵי בֵית דִּין וּכְפָרו – אִין חֲיִיבִין אֲלֵא אַחַת. אִמֵּר רַבִּי שְׁמַעוֹן: מָה טַעַם? הוּאִיל וְאִינָם יוֹכְלִין לְחַזּוֹר וּלְהוֹדוֹת. אֲלֵא לֹאוּ שְׁמַע מֵינָּה: שְׁבֻעָה – חוּץ לְבֵית דִּין, כְּפִירָה – בְּבִית דִּין? ^(א) כְּפָרו שְׁנִינָן בְּאַחַת – חֲיִיבִין. הָא אִי אִפְשֵׁר לְצַמְצַם? אִמֵּר רַב חֲסֵדָא: הָא מִנֵּי – רַבִּי יוֹסִי הֶגְלִילִי הִיא, דְּאִמֵּר אִפְשֵׁר לְצַמְצַם. ^(א) רַבִּי יוֹחָנָן אִמֵּר: אִפִּילוֹ תִימָא רַבָּנָן, כְּגוֹן שֶׁכְּפָרו שְׁנִינָן בְּתוֹךְ כְּדֵי דִיבּוֹר – וְתוֹךְ כְּדֵי דִיבּוֹר כְּדִיבּוֹר דְּמִי. ^(א) אִמֵּר לִיָּה רַב אַחָא מַדִּיפְתִּי לְרַבִּינָא: מְכַדִּי תוֹךְ כְּדֵי דִיבּוֹר כְּמָה הָיִי – כְּדֵי שְׂאִילַת תַּלְמִיד לָרַב, אִיכָּא דְאִמְרִי: כְּדֵי שְׂאִילַת הָרַב לְתַלְמִיד; עַד דְּאִמְרִי ”שְׁבֻעָה שְׂאִין אָנוּ יוֹדְעִין לָךְ עֲדוּת”, טוֹבָא הָוִי! אִמֵּר לִיָּה: כָּל אֶחָד וְאֶחָד תוֹךְ דִּיבּוּרוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ. ”כְּזֶה אַחֵר זֶה – הִרְאשׁוֹן חֲיִיב וְהַשְּׁנִי פְטוֹר. מִתְּנִיתִין דְּלֵא כִּי הֵאי תַנָּא – דְּתַנִּינָא: מִשְׁפִּיעַ עַד אֶחָד – פְּטוֹר, וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן מַחֲיִיב. לִימָא בְּהָא קַמִּיפְלָגִי – דְּמָר סִבָּר: עַד אֶחָד כִּי אַתָּא – לְשְׁבֻעָה הוּא דְקָא אַתָּא; וְמָר סִבָּר: עַד אֶחָד כִּי אַתָּא – לְמַמוּנָא קָא אַתָּא? וְתִיסְבָּרָא?! הָאִמֵּר אֲבָרִי: הַכֹּל מוֹדִים בְּעַד סוּטָה, וְהַכֹּל מוֹדִים בְּעַדִּי סוּטָה, וּמַחֲלֻקֵּת בְּעַדִּי סוּטָה; הַכֹּל מוֹדִים בְּעַד אֶחָד, וְהַכֹּל מוֹדִים בְּעַד שְׁכַנְגָדוֹ חֲשׂוֹד עַל הַשְׁבֻּעָה. ^(א) אֲלֵא דְכוּלִּי עֲלֵמָא עַד אֶחָד כִּי אֲתִי – לְשְׁבֻעָה קָא אַתִּי; וְהֵכָא בְּהָא קַמִּיפְלָגִי: מָר סִבָּר דְּבֵר הַגּוֹרֵם לְמָמוֹן – כְּמָמוֹן דְּמִי, וְמָר סִבָּר לֹאוּ כְּמָמוֹן דְּמִי. גּוּפָא – אִמֵּר אֲבָרִי: הַכֹּל מוֹדִים בְּעַד סוּטָה, וְהַכֹּל מוֹדִים בְּעַדִּי סוּטָה, וּמַחֲלֻקֵּת בְּעַדִּי סוּטָה; הַכֹּל מוֹדִים בְּעַד אֶחָד, וְהַכֹּל מוֹדִים בְּעַד שְׁכַנְגָדוֹ חֲשׂוֹד עַל הַשְׁבֻּעָה. ”הַכֹּל מוֹדִים בְּעַד סוּטָה – שְׁחֲיִיב, בְּעַד טוּמְאָה; דְּרַחֲמֵנָא הֵימְנָיָה, דְּכַתִּיב ”וְעַד אִין בְּה” – כָּל שְׁיֵשׁ בְּה. ”וְהַכֹּל מוֹדִים בְּעַדִּי סוּטָה – שְׁפִטוֹר, בְּעַדִּי קִינּוֹי; דְּהוּה גּוֹרֵם דְּגוֹרֵם.

וּמַחֲלֻקֵּת

יִידְעִין לָךְ עֲדוּת שְׁנֵשׁ לָךְ בְּיַד פְּלוּנִי חֲטוֹן וְשִׁעְרִין וְכַסְמִין דְּתַנָּא לָקֶמַן (שְׁבוּעוֹת דָּף לג.) דְּחִיבִין עַל כָּל אַחַת וְאַחַת: שְׁבֻעָה שְׂאִין אָנוּ יוֹדְעִין לָךְ עֲדוּת טוֹבָא הָיִי. דַּס"ד דְּצִרִיךְ שְׁתַּהֵּא כְּפִירָה שְׁנִיָּה תוֹךְ כְּדֵי דְבוֹר שֶׁל כְּפִירָה רֹאשׁוֹנָה וְאִם תֵּאמַר לִימָא כְּגוֹן שֶׁהִתְחִילוּ וְסִימוּ בְּבַת אַחַת אֲלֵא שְׂאֵחַד מִהָר מַעֲט יוֹתֵר מִחֲבֵירו וְסִימוּ שְׁנִינָם תוֹךְ כְּדֵי דְבוֹר וְיֵשׁ לוֹמַר שְׂאִין קְנִילַת כָּלָל לְהַעֲיֵד ב' עָדִים כְּאַחַת דְּתַרִּי קַלִּי לֹא מַשְׁתַּמְעִי אִי נָמִי הֵיָּה מַצִּי לְשַׁנְיִי הֵכי אֲלֵא שְׁמַתְרָן הֶאֱמַת: בְּתוֹךְ כְּדֵי דְבוֹר שֶׁל חֲבֵירו. פְּרוּשׁ רַק שְׁתַּחֲסִילוּ תוֹךְ כְּדֵי דְבוֹר שֶׁל חֲבֵירו אַע"פ שֶׁלֹּא יְהִיו הַכְּפִירוֹת תוֹךְ כְּדֵי דְבוֹר וְאִם תֵּאמַר אִמָּאִי שֵׁנִי חֵיב לִימָא אִנִּי לֹא עָשִׂיתִי כְּלוּם שְׁכַפֵּר הִרְאשׁוֹן בְּבֵר וְאֵלוֹ הֵיָּה חוֹתֵר בּוּ תוֹךְ כְּדֵי דְבוּרוֹ גַּם אִנִּי הִיִּיתִי חוֹתֵר בִּי תוֹךְ כְּדֵי דְבוּרִי וְאוֹמַר ר"י דְכִינן שֶׁהַעֲיֵד זֶה תוֹךְ כְּדֵי דְבוֹר שֶׁל רֹאשׁוֹן חֲשִׁיב כְּאֵלוֹ שְׁנִינָם הַעֲיֵדוּ בְּבַת אַחַת בְּצַמְצוּם וְיָכוֹל גַּם הִרְאשׁוֹן לְחוֹזר וְלַהּוֹדוֹת תכ"ד שֶׁל עֲדוּת שְׁנֵי כְמוֹ הַשְּׁנִי וְאִין לְשֵׁנִי יוֹתֵר שֶׁהָיָה לְחוֹזר מִלְּרֹאשׁוֹן אֲלֵא לְשִׁנִּינָם שְׁוִין וְלַכָּךְ אִין הַשְּׁנִי יָכוֹל לְתַלוּת כְּלוּם בְּחוֹזֶת הִרְאשׁוֹן: הַכֹּל מוֹדִים בְּעַד טְמָאָה. וְאִין הָעַד יָכוֹל לוֹמַר כָּלֹא עֲדוּתוֹ ע"י עֲדֵי קִנְיִי וְסְתוּרָה תַּשְׁתָּה וְתַמּוּת וְיִפְטֹר בְּעֵלָה מִן הַכְּתֻבָּה דְּהַרְבֵּה פְּעָמִים זְכוּת תוֹלָה וְנִפְסָקַת ע"י הָעַד יוֹתֵר מִמָּה שֶׁנִּפְסָקַת ע"י עֲדֵי סְתוּרָה מִשּׁוּם דְּאִיכָּא לְמִימַר שְׁמָא זְכוּת יִתְלָה לֶה וְלֹא חֲשִׁיבִי אֲלֵא גּוֹרָמִים:

לב.

עין משפט נר מצוה

א מו"י פז' מהל' שבועות הל' ה, סמג לאוין רמח:

ב טוש"ע חו"מ סי' רפא סעי' ז:

ג מו"י פז' מהל' שבועות הל' יג:

ד מו"י פז' מהל' שבועות הל' יז:

ה מו"י פז' מהל' עדות הל' ג:

ו מו"י פח' מהל' אבל הל' ח:

ז מו"י פז' מהל' נחלות הל' ו:

ח מו"י פז' מהל' תמורה הל' ד,

ט מו"י פז' מהל' שבועות הל' יז,

י מו"י פז' מהל' שבועות הל' יג:

יא מו"י פי' מהל' שבועות הל' ה:

יב טוש"ע חו"מ סי' פז סעי' א:

יג מו"י פא' מהל' טוען ונטען הל'

יד סמג עשין פה:

טו מו"י פי' מהל' שבועות הל' ח:

טז מו"י פי' מהל' שבועות הל' ז:

 עין משפט גור מצוה

א מו"י פי' מהל' שבועות הל' ז':	
ב מו"י פי' מהל' שבועות הל' ט':	
ג מו"י פי' מהל' שבועות הל' י':	
ד מו"י פי' מהל' שבועות הל' ט':	
ה מו"י פי' מהל' שבועות הל' י':	
ו טוש"ע חו"מ סי' שסד סעי' ג:	
ז מו"י פי' מהל' שבועות הל' ט':	
ח מו"י פי' מהל' שבועות הל' י':	
ט מו"י פד' מהל' טוען ונטען הל' ח:	

י מו"י פד' מהל' גזילה ואבידה הל' יד, סמג עשין צה:

יא טוש"ע חו"מ סי' שסד סעי' ג: יב מו"י פד' מהל' טוען ונטען הל' ח:

יג מו"י פד' מהל' גזילה ואבידה הל' יד, סמג עשין צה: יד טוש"ע אה"ע סי' יז סעי' מג:

טו מו"י פ"ב מהל' גירושין הל' טו, סמג עשין ו:

טז מו"י פי' מהל' שבועות הל' יא: יז מו"י פי' מהל' שבועות הל' יב: יח מו"י פי' מהל' שבועות הל' יד:

וְאָמַר מֶר חֲזָרָה שְׂבוּעָה לְמַחְיָב לָהּ. תַּמָּה דִּהְיָה לִיָּה לְמִימַר וְאָמַר וַחֲלָקוּ דְּהָכִי הַלְכְּתָא דְאָמַר לְקַמֵּן פְּרָק כָּל הַנֶּשְׁבָּעִין (שְׂבוּעוֹת דָּף מו. נֶסֶס) עָבַד רַב נַחֲמָן עוֹבְדָא וַחֲלָקוּ וְעוֹד תַּמָּה דַּר' אֲבָא הוּא דְאֹמַר חֲזָרָה שְׂבוּעָה לְמַחְיָב לָהּ כְּמוֹכַח דְּתָם מִנְסַכָא דְּהָכָא וּא"כ הָיָה לִיָּה לְמִימַר הַכֹּל מוֹדִים בְּעַד אֶחָד וּכְשֶׁנֶּגְדּוֹ חֲשׂוֹד דְּחִיב כַּר' אֲבָא: הָיָה לִיָּה כְּנֻלָּן. מִשּׁוֹם דְּכָל דְּכַר מַחְזִיקִין לִיָּה בְּחֻקָּתָּא מִי שְׂהִיָּה בְּיָדוֹ וְאִם הָיוּ שְׁנֵי עֲדִים לֹא הָיָה מְהִימָן לְמִימַר זִידִי חֲטָפִי הִשְׁתַּח נָמִי בִּינוֹן דְּמוֹדָה הָיָה לִיָּה כְּנֻלָּן וּא"ת וְנִיִּהְמִיעִיה בְּשְׂבוּעָה דְּזִידָה חֲטָף מִגְדּוֹ דְּאִי בְּשֵׁי אָמַר לֹא חֲטָפִי וְהָיָה מְהִימָן בְּשְׂבוּעָה דַּכֶּה"נ אָמַר בְּסוּף הַמּוֹכַר אֶת הַבַּיִת (ב"ב דף ע: ע') גְּבִי מִפְּקִיד אֲחֵל חֲבָרוֹ בְּשֹׁטֵר גְּנֻזָּמָן לֹוֹמַר בְּשְׂבוּעָה הַחֲזָרְתִּי לָךְ וְלֹא מ"ל לִיָּה הִיאֲךָ שְׁטָרְךָ בִּידֵי מִאי בְּשֵׁי בְּמִגְדּוֹ דְּאִי בְּשֵׁי אָמַר גִּלְגָּסוּ גִלְגָּמָן בְּשְׂבוּעָה וְשֵׁ לֹוֹמַר דִּוְרָא לְשַׁקֵּר בְּדָבָר שֶׁהָעַד מַכְחִישׁוֹ כְּדֹאשְׁכַּחַן בְּחֻקָּתָא הַבָּתִּים (שֵׁס דף לב: נֶסֶס) גְּבִי רַבָּא בַּר שֶׁרָשׁוּם דְּקָאָמַר לְקוּחַ בְּיָדִי לֹא מַצִּית אֶמְרָתָּ דְּהָא נִפְקַ עֲלֵה קֵלָא דְאֶרְקֵשׁ דִּיתְמִי הִיא וְאִין אֵלֶם טוֹשַׁן בְּרַצְוֹן דְּכַר שֶׁהָקוּל מַכְחִישׁוֹ מִיְהוּ צְרִיכָא לְטַעֲמָא דְּמַחְיָב שְׂבוּעָה וְאִינוּ יָכוֹל לִשְׁבַּע דְּמַשְׁלֵם דְּבִלָּא שְׂבוּעָה לֹא הִיָּה חוֹשֵׁשׁ לְהַכְחִישׁ אֶת הָעַד וְאִיכָא מִגְדּוֹ אֲבָל לִשְׁבַּע בְּדָבָר שֶׁהָעַד מַכְחִישׁוֹ זֶה וְזֵלִי קָהָה לֹו כְּמוֹ בְּדָבָר שֶׁהָקוּל מַכְחִישׁוֹ: שְׁמַע מִנָּה מִשְׁבִּיעַ עֲזִי קִרְקַע חִיב. קָאִי נָמִי אֶהַכֹּל מוֹדִים בְּעַד סוּטָה: אֲבָל כְּפִירָה וְהוֹדָאָה אִימָא לֹא. קֶצֶת תַּמָּה לַהֲר"ר יַעֲקֹב דֹּאוֹרְלֵינ"ש דְּכְפִירָה וְהוֹדָאָה שְׁמַעִינן נָמִי מִרִּישָׁא דְּטַעֲמָא כְּשֶׁכֶּפֶר תּוֹךְ כְּדִי דְבוּר אֵף שֵׁנִי חִיב מִשּׁוֹם דְּרֵאשׁוֹן נָמִי יָכוֹל לְחַזֵּר עֲדִין וְלַהֲדוֹת דְּאִי לֹאוּ דִּיכוֹל לְחַזֵּר וְלַהֲדוֹת שְׁנִי אֲמֵאִי חִיב:

וּמַחְלֻקָּתָא בְּעַדִּי סוּטָה – בְּעַדִּי סְתִירָה; מֶר סִבְר: דְּבָר

^(NO)וּמַחְלֻקָּתָא בְּעַדִּי סוּטָה – בְּעַדִּי סְתִירָה; מֶר סִבְר: דְּבָר הַגּוֹרֵם לְקַמֵּזוֹן כְּמִמּוֹז דְּמִי – וְחִיִּיב, וְמֶר סִבְר: לָאוּ כְּמִמּוֹז דְּמִי – וּפְטוֹר. "הַכֹּל מוֹדִים בְּשֶׁכְּנַגְדּוֹ חֲשׂוֹד עַל הַשְּׂבוּעָה, הַכֹּל מוֹדִים בְּעַד אֶחָד דְּרַבִּי אֲבָא. הַכֹּל מוֹדִים בְּשֶׁכְּנַגְדּוֹ חֲשׂוֹד עַל הַשְּׂבוּעָה – דִּחְשִׁיד מֵאֵן? אִילָימָא דִּחְשִׁיד לִוְה, דְּאָמַר לִיָּה מַלְוָה: אִי אֲתִית אֶסְהַדֶּת לִי, הָוָה מַשְׁתַּבְּעָנָא וְשִׁחִילְנָא: וְלִימָא לִיָּה: מִי יִימַר דְּמַשְׁתַּבְּעָתָּ? "אֵלָא כְּגוֹן שְׁשִׁנִּיהֶן חֲשׂוֹדִין, דְּאָמַר מֶר: חֲזָרָה שְׂבוּעָה לְמַחְיָב לָהּ, וּמִתּוֹךְ שְׁאִינוּ יָכוֹל לִישְׁבַּע – מְשַׁלֵּם." ^(א)הַכֹּל מוֹדִים בְּעַד אֶחָד דְּרַבִּי אֲבָא – דְּהָוָא גִּבְרָא דְּחֲטָף נִסְכָּא מַחְבְּרִיה. אֲתָא לְקַמִּיָּה דְּרַבִּי אַמִּי, הָוָה יְתִיב רַבִּי אֲבָא קַמִּיָּה; אֲזַל אִיְתִי חַד סִהָדָא דְּמִיחְטָף חֲטָפָה מִיָּנִיָּה. אָמַר לִיָּה: "אִין, חֲטָפִי – וְדִידִי חֲטָפִי". "אָמַר רַבִּי אַמִּי: הִיכִי (לְדִיִּינִי) [לִידִיִּינִיָּה] דִּיִּינִי לְהֵאִי דִינָא? לִישְׁלֵם – לִיכָא תִרִי סִהָדִ! לִיפְטָרִיה – הָא אִיכָא חַד סִהָדָא דְּמַחְטָף חֲטָף! לִישְׁתַּבַּע – בִּינוֹן דְּאָמַר "אִין, חֲטָפִי – וְדִידִי חֲטָפִי", הָוָה לִיָּה כְּנֻלָּן! אָמַר לִיָּה רַבִּי אֲבָא: הָוָה לִיָּה מַחְיָיב שְׂבוּעָה וְאִינוּ יָכוֹל לִישְׁבַע, וְכָל הַמַּחְיָיב שְׂבוּעָה וְאִינוּ יָכוֹל לִישְׁבַע – מְשַׁלֵּם. אָמַר רַב פֶּפְא: הַכֹּל מוֹדִים בְּעַד מִיתָה שְׁהוּא חִיִּיב, וְהַכֹּל מוֹדִים בְּעַד מִיתָה שְׁהוּא פְטוֹר. "הַכֹּל מוֹדִים בְּעַד מִיתָה שְׁהוּא פְטוֹר – דְּאָמַר לָהּ לְדִידָה וְלֹא אָמַר לָהּוּ לְבֵית דִּין, דִּתְנֹן: הָאשָׁה שְׁאָמְרָה "מַת בְּעָלִי" – תַּנְשָׂא, "מַת בְּעָלִי" – תַּתִּיבָם. "הַכֹּל מוֹדִים בְּעַד מִיתָה שְׁהוּא חִיִּיב – דְּלֹא אָמַר לְדִידָה וְלֹא אָמַר לָהּוּ לְבֵית דִּין. "שְׁמַע מִיָּנִה: מִשְׁבִּיעַ עַדִּי קִרְקַע חִיִּיב? דְּלִמָּא דִּתְפִישָׁא מִשְׁלָטְלִי. כְּפַר אֶחָד וְהוֹדָה אֶחָד כּו'. הַשְׁתָּא בְּזָה אַחֵר זֶה, דִּתְרוּנִיָּהוּ קָא כְּפָרִי – אֶמְרָתָּ הֲרֵאשׁוֹן חִיִּיב וְהַשְׁנִי פְטוֹר; כְּפַר אֶחָד וְהוֹדָה אֶחָד מִיבְעִיָּא? "לֹא צְרִיכָא, כְּגוֹן שֶׁכְּפָרוּ שְׁנִיָּהן, וְחֲזוֹר אֶחָד מֵהֶן וְהוֹדָה בְּתוֹךְ כְּדִי דִיבּוּר; וְהָא קָא מַשְׁמַע לָן – דִּתּוֹךְ כְּדִי דִיבּוּר כְּדִיבּוּר דְּמִי. ^(א)בְּשִׁלְמָא לָרַב חֲסִדָּא, דְּמוֹקִי לָהּ לְהָהוּא כְּרַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי – רִישָׁא אֲפָשָׁר לְצַמְצָם, וְסִיפָא אִיצְטָרִיָּה לְאַשְׁמוּעִינן דִּתּוֹךְ כְּדִי דִיבּוּר כְּדִיבּוּר דְּמִי. אֵלָא לָרַבִּי יוֹחָנָן – רִישָׁא תוֹךְ כְּדִי דִיבּוּר, סִיפָא תוֹךְ כְּדִי דִיבּוּר! תִּרְתִּי לְמָה לִּי? ^(א)מָהוּ דִּתִּימָא: הִנֵּי מִיָּלִי כְּפִירָה וּכְפִירָה, אֲבָל כְּפִירָה וְהוֹדָאָה – אִימָא לֹא; קָא מַשְׁמַע לָן. ^(א)הָיו שְׁתֵּי בֵיתִי עֲדִים, כְּפָרָה הֲרֵאשׁוֹנָה וְאַחֵר כֶּה כְּפָרָה הַשְּׁנִיָּה. בְּשִׁלְמָא שְׁנִיָּה תַתְּחִיב – דְּכְפָרָה לָהּ רֵאשׁוֹנָה; אֵלָא רֵאשׁוֹנָה אֲמֵאִי?

הָא

בְּמַשְׁבִּיעַ עַד אֶחָד שֶׁל מִמּוֹן בְּאוֹתוֹ מַחְלָקַת עֲצָמוֹ חֲלִיקִים הֵם בְּמַשְׁבִּיעַ שְׁנֵי עֲזֵי סְתִירַת סוּטָה וְכִפְרוּ דְּלָרַבִּי אֲלֵעָזַר דְּמַחְיָיב בְּמַשְׁבִּיעַ עַד אֶחָד דְּמִמּוֹן מִשּׁוֹם דְּבַר הַגּוֹרֵם לְקַמֵּזוֹן מַחְיָיב נָמִי בְּהֵנִי שְׁאֵלּוּ הִיעִידוּ שְׁמָא הָיוּ גּוֹרְמִין לָהּ שְׁתַּהֲא מוֹדָה מִיְרָאֵת בְּדִיקַת מִים: הַכֹּל מוֹדִים בְּשֶׁכְּנַגְדּוֹ חֲשׂוֹד עַל הַשְּׂבוּעָה מִי שֶׁבְּעַל דִּינוֹ חֲשׂוֹד עַל הַשְּׂבוּעָה וְכוּפֶר לוֹ מִמּוֹן וְעַד אֶחָד יוֹדַע בּוֹ וְהַשְּׁבִיעִי זֶה שְׁעִיעִד וְכִפֵּר שֶׁהוּא חִיב עָזָה אֶחָד מִן הַנֶּשְׁבָּעִין וְנוֹטְלִין כְּדֹאמְרִינוּ בְּפ' כָּל הַנֶּשְׁבָּעִין (לְקַמֵּן שְׂבוּעוֹת דָּף מד: ע') הַלְכָךְ אֵלּוּ הִיעִיד וְחִיב אֶת הַחֲשׂוֹד שְׂבוּעָה הָיוּ ב"ד מְנַלְגְּלִין אֶת הַשְּׂבוּעָה עַל זֶה לִשְׁבַע וְלַטֹּל: וְהַכֹּל מוֹדִים בְּעַד דַּר' אֲבָא בְּמַשְׁבִּיעַ עַד אֶחָד כְּשִׁין מַעֲשֶׂה דַּר' אֲבָא דְאָמַר לְקַמֵּן שֶׁהוּא חִיב כְּדַמְפָּרֵשׁ וְאִלּוּ: מִי יִמַר דְּמַשְׁתַּבְּעָתָּ וְאִכְתִּי גּוֹרֵם לְקַמֵּזוֹן הוּא דְּהָיוּ וְלִרְבִּנן פְטוֹר: דְּאָמַר מֶר לְקַמֵּן בְּפִרְקָא כָּל הַנֶּשְׁבָּעִין הִיכָא דִּשְׁנִיָּהן חֲשׂוֹדִין חֲזָרָה שְׂבוּעָה עַל הַמַּחְיָיב אוֹתָהּ וּמִתּוֹךְ שְׁאִינוּ יָכוֹל לִשְׁבַע שֶׁהוּא חֲשׂוֹד הוּא מַשְׁלֵם שְׂהָרִי אוֹ שְׂבוּעָה אוֹ תַשְׁלִימִין מַטְלִין עָלָיו הַלְכָךְ הַמַּשְׁבִּיעַ עַד אֶחָד הִיֹּדַע בְּדָבָר וְכִפֵּר חִיב הָעַד קִרְבֵּן שְׂבוּעָה שְׁאִם הִיעִיד נִתְחַיֵּב הַלֵּוָה שְׂבוּעָה וְאִין כֵּאֵן שְׂבוּעָה מֵאַחֵר שְׁשִׁנִּיהֶן חֲשׂוֹדִין אֵלֶּא תַשְׁלִימִין: נִסְכָּא חֲתִיכַת כֶּסֶף מוֹתֵךְ לָשׁוֹן (וַשְׁעִיּוֹ מ) הַפֶּסֶל נִסְךְ חֲרָשׁ: חֲטָפִי וְזִידִי חֲטָפִי שְׁלִי חֲטָפְתִּי שְׁאֵתָה גִּלְתּוֹ מִמֶּנִּי: לִישְׁלֵם שְׁאִין כָּל הַחוּטָפִין גִּלְתָּמִים לֹוֹמַר שְׁלִי גִלְתִּי דֹא"כ אִין לָךְ גִּלְתִּי שְׁמַשְׁלֵם וְאִפִּילוּ יֵשׁ עֲדִים: לִיכָא תִרִי סְהָדִי דְחֲטָפָה וְאִיכָא לְמִימַר מִגְדּוֹ: לְפִטְרָה מְלַחֲזִירוֹ שְׂהָרִי אִין כֵּאֵן שְׁנֵי עֲדִים וּמִגְדּוֹ דְּאִי בְּשֵׁי אָמַר לֹא חֲטָפְתִּי כִי אָמַר נָמִי זִידִי חֲטָפְתִּי גִלְגָּמָן: אִיכָא חַד סְהָדָא דְחֲטָפָה מִנָּה וְאִי הָיָה אָמַר לֹא חֲטָפְתִּי הִיָּה צְרִיךְ לִשְׁבַע לְהַכְחִישׁ הָעַד: לְשְׁתַּבַּע שְׂבוּעָה שֶׁהָעַד מַחְיָיב:

שבועת העדות פרק רביעי שבועות

 מסורת הש"ס

א בבא קמא צח:

ב לקמן מז; בבא בתרא לג:

ג לקמן לו.

ד לקמן לז.

ה ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק יב ז; משנה שבועות

שבועת העדות פרק רביעי שבועות

הא קומא שָׁנִיָּה ומה הפסידוהו הראשונים: קרובים בַּנְשׁוּתִיָּהּס נָשָׂאו שְׁפִי

אָחִוִּית וְאִינן בַּשְּׁרִין בַּעֲדוֹת אַחַד נִמְצָא שְׁלֹא הָיָה לוֹ עֲדוֹת בַּשָּׁפְכֶּרֶה ראשונה אֶלָּא הֵם לְבָדֶם וְכִי מִימָא לָמָּה לִי לַמַּתְנִיָּה אֶצְטְרִיךְ בְּגוֹן שְׁפִי הָאָחִוִּית הֵלְלוּ גּוֹסְסוֹת: לְמִיתָה הוּוּ לָהּ כָּאִלוּ מִתּוּ וְתַפְטֹר פֶּת ראשונה דְּהָא קִימָא פֶּת שְׁנִיָּה: קמ"ל הַשְּׁתָּא מִיָּהָא הָא לֹא שָׂכִיב וְלַמָּדָךְ סֶהֱגוֹסֶם הָרִי הוּא כְּחִי לְכָל דְּבָרָיו וְאִף עַל פִּי שְׂרָבָן לְמִיתָה: מַתְנִי'. תַּשׁוּמַת יָד הֵלְוָה שֶׁשֶּׁס בְּיָדוֹ מִמוֹן: וְאִבְדָּה שְׁמָצָא אִבְדָּה: חֲסוּן וּשְׁעוּרִין וְכַפְמִין כּו' רִישָׁא אֲשִׁמוּעִין מִין אַחַד וּתְבִיעוֹת חֲלוּקוֹת וְסִפְכָּא אֲשִׁמוּעִין תְּבִיעָה אַחַת כָּלָה פִּקְדוֹן וּמִינֵין חֲלוּקִין: וְשֶׁהֲפִי בְּנִי הִכָּאָה שְׁאִין בַּהּ חֲבוּרָה שְׁאִינוּ חֵיב עָלָיו מִיתָה שֶׁהִמְכָּה אִבּוֹ חִינּוּ חֵיב אִל"כ עָשָׂה בּוֹ חֲבוּרָה וְכִינן דְּלִיכָא מִיתָה אִיכָא מִמוֹן דְּבִשְׁתּ: וְשָׁחַבֵּל בִּי חֲבָרִי מִשׁוֹם יוה"כ נִקַּט לִיה דִּלְע"ג דַּעְנוֹת פֶּרֶת חֵיב מִמוֹן וְהָךְ דִּלְעִיל נִקַּט מִשׁוֹם חֲצִי נֶזֶק בְּדַמְפֶּרֶשׁ בַּגְּמָרָא א"נ לֹאשְׁמוּעִין דִּהַמְשַׁבֵּיעַ עַדִּי קֵנֶם חֲבִים וְשֶׁהֲפִי בְּנִי נִקַּט לֹאשְׁמוּעִין דִּהוֹאִיל וְאִין בַּהּ חֲבוּרָה אִין בַּהּ מִיתָה וְחֵיב מִמוֹן: גַּמ' דְּר' אֶלְעָזָר בִּר"ש בַּפֶּרֶק מִדְּבָרָה (פ"ק דף עה.): יבואו עדים ויעידוהו ויתחייב ויאִינוּ נַפְטָר בַּהוֹדָא ראשונה דְּכִי אֲמַרִי מוֹדָה בְּקֵנֶם פְּטוֹר דַּנִּפְקָא לֵן ז"ק (דף סד:): מֵאֲשֹׁר וְקִשְׁעוֹן אֶלְהִים פֶּרֶט לַמַּרְשִׁיעַ אֵת עַצְמוֹ ה"מ הִיכָא דָּלָא אִתּוּ עֲדִים לֹא מַשְׁלֵם קֵנֶם אֲפֻמָּה יִזְדָּה אֲבָל אִתּוּ סִסְדִּי בְּתֵר הֲכִי מַשְׁלֵם: לֹא תִשְׁבְּעִי לָךְ דַּחֲבִין שֶׁהָרִי הַפְּסִידוּהוּ בַּכִּפְרִיתָן: פִּי תִשְׁבְּעִי לָךְ כּו' וְהָה שֶׁשְׁבִיעַן קִדָּם שֶׁהוֹדָה בְּעַל דִּין וְאִם הָעִידוּהוּ הִיָּה מִתְחַיֵּב וּמִיָּהּ הָא מַבְעִיר לֵן אִי מִחֻבִּי אוּ לֹא מִשׁוֹם דְּאִיכָא לְמִימַר קֵנֶם לֹאֻ מִמוֹן גְּמוּר הוּא דִּהָא אִי הֵנָּה מוֹדָה מִפְּטָר לְגַמְרִי וְאִיכָא לְמִימַר גְּמִי כָּל בְּמָה דָּלָא אוֹדִי מִמוֹן הוּא: וְרַבְּנן דִּהָתָם בְּמֵאן סְבִירָא לָהּ הַש"ס פְּרִין עָלֶה דִּהָא בַּעֲיָא וְרַבְּנן דִּהָתָם דְּפִלְגִי בַּמוֹדָה בְּקֵנֶם דְּבַעֲי' לָהָא בַּעֲיָא אֶלְפִּיָּהּ כַּמֵּאן סְבִירָא לָהּ בְּאִיךְ פִּלּוּגְתָּא דֹאפִלְגוּ לְעִיל לְעִיל רַבְּנן ור' אֶלְעָזָר בִּר"ש בַּמְשַׁבֵּיעַ עַד אַחַד: אִי כּר"א בִּר"ש

גמ' רוב גוססין למיתה קמ"ל. עי' בהרא"ש סוף מ"ק:

מסורת הש"ס
א ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק טז ה; ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק טז ד; ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק טז ח; ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק טז א; ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק טז ז; ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק טז ב; ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק טז ו; לקמן לוו; משנה שבועות
ב ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק כג ג
ג תוספתא שבועות; לקמן לוו; ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק טו ג
ד ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק כג ד
ה משנה שבועות
ו בבא קמא ז; בכורות יב: ז פסחים ה;; פסחים כט: ח בבא מציעא צה;; שבת קמז;; ברכות נ; סנהדרין עו: ט פסחים כט; כתובות ל: פסחים לב; מגילה ז:
גליון הש"ס
גמ' רוב גוססין למיתה קמ"ל. עי' בהרא"ש סוף מ"ק:
תורה אור השלם
ובי"ופתה איש בתולת אִשָּׁר לא־ ארשה וְשָׂכַב עִמָּה מוֹהֵר יִמְהַרְגָּה לוֹ לֹאשָׁה [שמות כב, טו]

הא קומא שְׁנִיָּה ומה רַבִּינָא כו'. וא"ת ומאי פְּרִיךְ הָא בְּרִישׁ שְׁבִיעַת הַפִּקְדוֹן

(לְקַמְן שְׁבִיעוֹת דָּף לו.) פְּרִיךְ הֲכִי לְרַבָּה דְאָמַר הַכּוֹפֵר בְּמִמוֹן שֶׁשֶּׁ עָלֶיָּה עָדִים פְּטוֹר מִמַּתְנִי' דִּהִכָּא אֶלָּא ראשונה אֲמַאי הָא קִימָא שְׁנִיָּה אֲלֵמָא הַכּוֹפֵר בְּמִלְוָה שֶׁשֶּׁ עָלֶיָּה עָדִים חֵיב וְרַבָּה אֲתוּבָא הָתָם וא"כ אֲחֵי שְׁפִיר דַּחֲבִים וי"ל דִּלְע"ג דְּכּוֹפֵר בְּמִלְוָה שֶׁשֶּׁ עָלֶיָּה עָדִים וְלִיתָנְהוּ קָמֵן סְבִירָא לֵן דַּחֲבִיב דָּלָא בְּרַבָּה לְקַמְן מ"מ הִיכָּא דְחֻמִּי עָדִים קָמֵן ס"ל לַהֲש"ס דַּחֲשִׁיב כְּפִירַת דְּבָרִים בְּעִלְמָא וּדְע"ג דְּבָלָלוּ מִלְּתָא דְרַבָּה הַצֵּרךְ רַבִּינָא לְשִׁנוּי כָּאֵן בְּגוֹן שְׁהִי קְרוּבִים בַּנְשׁוּתִיָּהן כו' מ"מ פְּרִיךְ מִנָּה לְקַמְן לְרַבָּה דְאִי לֹאֻ דְרַבָּה ה"מ לְמַדְחִי דֹאפִילוּ קִימִי עָדִים קָמֵן חֲשִׁיב כְּפִירָה: קְרוּבִים בַּנְשׁוּתִיָּהּס. בְּגוֹן שְׁבִיעַת רִאשִׁית הָעֲדוּת הָיוּ רְחוּקִים דְּבַעֲיֵן תַּחֲלָתָה וְסוּפָה בַּכַּשְׂרוֹת כְּלֹאֲמַרְיֵן בַּפֶּרֶק י"נ (כ"ב דף קכח. תַּשֹּׁם) וְהֵהוּא דַּחֲקוּת הַבָּתִּים (שֶׁס דף מג. תַּשִּׁם) דְּבַעֲי דְּעִיר שְׁנַנְגַּב ס"ת שְׁלָחַן אִין דַּעִין דְּבַעֲי אוֹתָהּ דְּעִיר דְּפִרִיךְ וְלִסְלָקוּ בִּי תִרִי מַיְהוּ וְלִידַעֲנִי אַע"ג דְּאִין תַּחֲלָטָן בַּכַּשְׂרוֹת אִין לְדַמּוּת פְּסוּל דַּמַּחֲמַת שְׁנוּגִיעִין בַּעֲדוֹת לְפִסּוּל דַּחֲרָבָה אוּ לֹאֲשֹׁר פְּסוּלִין: קֹא מַשְׁמַע לֵן. אִין לְפֶרֶשׁ קמ"ל דְּאִין רַב גּוֹסְסִין לְמִיתָה דְּבִהָיָא מוֹכַח בַּפ' כָּל הַגַּט (נִטְוִין דף כח.) דְּרַבָּן לְמִיתָה אֶלָּא פֶּרוּשׁ אַע"ג דְּרוּב גּוֹסְסִין לְמִיתָה הַשְּׁתָּא מִיָּהָא לֹא שָׂכַב: אוּ דְלָמָּא הַשְּׁתָּא מִיָּהָת הָא לֹא אוֹדִי. תַּמָּה דַּתַּפְּשׁוּט מִמַּתְנִיתוֹן דַּס"פ שְׁבִיעַת הַפִּקְדוֹן (לְקַמְן שְׁבִיעוֹת דף לח:): דֹאנֶסֶת וּפַתִּיתָ אֵת בַּתִּי ר"ש פּוֹטֵר מִשׁוֹם דְּאִינוּ מַשְׁלֵם קֵנֶם ע"פ עַצְמוּ וְאֶפִּילוּ רַבְּנן לֹא מַחֲבִיב אֶלָּא מִשׁוֹם דַּקְסָרִי בִּשְׁתּ וּפְגַם קַתְבַּע וְשְׁבִיעַת הַעֲדוּת דִּהָעֲדוּת דַּמְרִי בַּתְּבִיעַת מִמוֹן לֹא גְמָרָה אֶלָּא מַשְׁבִּיעַת הַפִּקְדוֹן וְלֹאֻ פֶּרְכָּא הִיא דְלְקַמְן גְּבִי שְׁבִיעַת הַפִּקְדוֹן טַעמָא מִשׁוֹם דָּלָא כִּפֵּר לִיה מִמוּנָא שְׁלֹא הָיָה מִתְחַיֵּב בַּהוֹדָאָתוּ בְּדֹאֲמַרְיֵן לְקַמְן אֲבָל הִכָּא בַּשְּׁבִיעַת הָעֲדוּת הָיוּ קֵנֶם בַּשָּׂאֵר מִמוֹן שָׂאִם הָיוּ מַעֲדִין הָיָה מִתְחַיֵּב בַּהוֹדָאָתוּ בְּדֹאֲמַרְיֵן לְקַמְן שָׂאִם הָיוּ מַעֲדִין הָיָה מִתְחַיֵּב הַנִּתְבַּע בְּמִמוֹן אַחֵר:

שְׁהוּצִיא

 עין משפט נר מצוה

א מיי' פ'י מהל' שבועות הל' טו:	
ב מיי' פט' מהל' שבועות הל' טו:	
ג מיי' פט' מהל' שבועות הל' טו:	
ד מיי' פט' מהל' שבועות הל' טז:	
ה מיי' פט' מהל' שבועות הל' טז:	
ו מיי' פט' מהל' שבועות הל' ה:	
ז טור חו"מ ס'י שמח:	
ח מיי' פג' מהל' גניבה הל' ח, סמג עשין עא:	
ט מיי' פט' מהל' שבועות הל' ד:	
י טוש"ע חו"מ ס'י א סעי' א:	
יא מיי' פב' מהל' נזקי ממון הל' י'	
יב מיי' פה' מהל' סנהדרין והעונשין המסורין להם הל' ט, סמג עשין צז:	
יג טוש"ע חו"מ ס'י שצ סעי' ג:	
יד מיי' פב' מהל' נזקי ממון הל' ו:	
טו מיי' פא' מהל' נזקי ממון הל' ב:	
טז מיי' פה' מהל' סנהדרין והעונשין המסורין להם הל' ט, סמג עשין סח:	
יז מיי' פט' מהל' שבועות הל' ה:	
יח מיי' פט' מהל' שבועות הל' ה:	
יט מיי' פט' מהל' שבועות הל' ה:	

ובי"ופתה איש בתולת אִשָּׁר לא־ ארשה וְשָׂכַב עִמָּה מוֹהֵר יִמְהַרְגָּה לוֹ לֹאשָׁה [שמות כב, טו]

^[1] אֶלָּא הֵם לְבָדֶם וְכִי מִימָא לָמָּה לִי לַמַּתְנִיָּה אֶצְטְרִיךְ בְּגוֹן שְׁפִי הָאָחִוִּית הֵלְלוּ גּוֹסְסוֹת: לְמִיתָה הוּוּ לָהּ כָּאִלוּ מִתּוּ וְתַפְטֹר פֶּת ראשונה דְּהָא קִימָא

^[2] אֶלָּא הֵם לְבָדֶם וְכִי מִימָא לָמָּה לִי לַמַּתְנִיָּה אֶצְטְרִיךְ בְּגוֹן שְׁפִי הָאָחִוִּית הֵלְלוּ גּוֹסְסוֹת: לְמִיתָה הוּוּ לָהּ כָּאִלוּ מִתּוּ וְתַפְטֹר פֶּת ראשונה דְּהָא קִימָא

^[3] אֶלָּא הֵם לְבָדֶם וְכִי מִימָא לָמָּה לִי לַמַּתְנִיָּה אֶצְטְרִיךְ בְּגוֹן שְׁפִי הָאָחִוִּית הֵלְלוּ גּוֹסְסוֹת: לְמִיתָה הוּוּ לָהּ כָּאִלוּ מִתּוּ וְתַפְטֹר פֶּת ראשונה דְּהָא קִימָא

לג:

עין משפט גור מצוה

א מו"י פ'י מהל' שבועות הל' ג:

ב מו"י פ'י מהל' שבועות הל' ד:

ג טוש"ע חו"מ סי' קכב סעי' א:

ד מו"י פ'י מהל' שלוחין ושותפין הל' ו, סמג עשין פב:

ה מו"י פט'י מהל' שבועות הל' ג:

וּשְׁאֵנָם אִישׁ פְּלוּנִי אוֹ פִתָּה אֶת בִּתּוֹ. פִּי בְּקוֹנָט' דִּי"מ בִּתּוֹ שֶׁל עֲצֻמוֹ וְטַעֲמָא דְּפִטּוּרִין מִשּׁוּם דְּאִיבָא חַיִּיב מִיתָה וְאִי אִכְפָּשָׁר לְהַעֲמִילוֹ דְּאִפִּילוּ בְּלֹא חַיִּיב מִיתָה מֵאֵן קִתְּבַע הִשְׁתָּא אִם אַחֵר אֲנָסָה קִים לָן דְּבִשְׁתּוּ וּבָנָס לֵאכִיָּה הִי אֲנָסָה לֵאכִיָּה הָקָנָם בְּעִי לְשִׁלוּמֵי לָהּ וְנִרְאָה דְּלֹא הָשָׂה מִיָּדִי דְּאִיבָא לְאוּקְמָה בְּנֻגְרָה שְׁנַתְאֲרָסָה וְנִתְנַרְשָׁה שְׁיֵשׁ לָהּ קָנָם וְקָנָסָה לַעֲצָמָה (לר' יוסי הַגָּלִילִי) בְּדִתָּנָם פֶּרֶק אַלּוּ וְעֵרוֹת (פְּתֻבּוֹת דָּף לח.) וְכֵן גְּרִיז' לְפָרֵשׁ מִתְּנִי' דְּהֵתָם דִּתְנָא הִבָּא עַל בִּתּוֹ פִּטּוֹר מִשּׁוּם שְׁמַתְחַיִּיב בְּנֻפְשׁוֹ מִיֵּהוּ הָא דְּקִתְּנִי הִבָּא אוֹ פִתָּה אֶת בִּתּוֹ לֹא אִתִּי שְׁפִיר שְׁהָרִי מִחֲלָה לֹא וְשִׁמָּא אִיבָא לְאוּקְמָה בְּקֻטְנָה דְּלֹאֹ בִּת מַחֲלָה הִיא וּבִרְבָּנָן דְּאִמְרֵי הֵתָם קֻטְנָה יֵשׁ לָהּ קָנָם וְלִפִּי' הַקּוֹנָט' אִין לְהִקְשׁוֹת לְמָה לָךְ לִמְתַּנְיָה בְּסִמּוּךְ עַד שְׁיִשְׁמַעוּ מִפִּי הַתּוֹבֵעַ בִּין דְּכַבֵּר אֲשַׁמְעִי' הִבָּא דְּסִיפָא אֲשַׁמְעִי' מִשּׁוּם שֶׁלֹּחַ בִּיד עֲבָדוֹ דִּאֲע"פ דְּשִׁלּוּחוֹ הוּא לֹא מַחֲיִיב: בְּבֹא בְּהִרְשָׁאָה. אֲע"פ דְּפִסְקִין בְּמִרְבָּה (פ"ק דָּף ע. וְשֵׁס) דְּשִׁלּוּחַ שְׁוִיהַ וְתַנן (לְקַטְנן שְׂבוּעוֹת דָּף לה.) שֶׁלֹּחַ בִּיד בְּנוֹ בִּיד עֲבָדוֹ פִּטּוֹר הִבָּא דַּעִיף שְׁיֵשׁ לֹא כַּח לְהוֹצִיא מִמּוֹן כִּמוֹ לְבַעֲלִים עֲצֻמוֹ וּחֵ"ת אֲבִתִּי תַחֲשִׂי הָא מְנָה לְפִלוּנִי בִּיד פְּלוּנִי וְכֹא בְּלֹא הִרְשָׁאָה חַיִּיבִין דּוּמִיָּא דְּכֹהֵן דְּלֹא שִׁיךְ הִרְשָׁאָה וּחֵ"י דִּיתִיור מִשְׁנָה אֲתָא לֹאֲשַׁמְעִינן דּוּקָא בְּכֹה"נ פִּטּוֹר בְּכָל עֵינָן דְּלֹא מִשְׁכַּחַת חַיִּיבָא אֲבָל מְנָה לְפִלוּנִי בִּיד פְּלוּנִי זְמַנִּין דְּמִשְׁכַּח חַיִּיבָא כִּמוֹ בְּבֹא בְּהִרְשָׁאָה: הִיבָא דְּלֹא בִּפְרָה בְּתַבִּין. וְאִירִי שְׁאֵחֵר בְּסֻבָּת לֹא הִרְשָׁאָה בִּפְרַ לֹא וְלִמ"ד בְּמִרְבָּה (פ"ק דָּף ע.) אֲפִילוֹ לֹא בִּפְרַ לִיָּה לֹא בְּתַבִּין מוֹקְמִינן מִתְּנִי' דְּהִבָּא בִּפְקִדוֹן דְּהָא טַעֲמָא דְּלֹא בְּתַבִּין מְפָרֵשׁ הֵתָם מִשּׁוּם דְּגִזַּל לֹא נִתְאַשּׁוּ הַבְּעִלִים שְׁנִיָּהן אִין יִכּוּלִין לְהִקְדִּישׁ וּפִקְדוֹן יִכּוּל לְהִקְדִּישׁ בְּדוּמוּכַח הֵתָם דְּמִיִּיתִי עַלָּה לְעִיל (דָּף סט:.) לְסַיְעֲמָא מִהָא דִּתַּנן אִין הַגּוֹיֵב אַחֵר הַגּוֹי מִשְׁלָם תַּשְׁלוּמֵי כָּפֹל וּבִפְקִדוֹן מִשְׁלָם בְּדִתָּנָן בְּגִ'. הַמְּפָקִיד (פ"מ דָּף לג:) וְכֵן מוֹכַח בְּהַמְּוַכַּר אֶת הַסְּפִינָה (ב"ב דָּף פח.) גְּבִי הַהוּא גִּבְרָא דְּלִיתִי קִרְדִּי לְפִנּוּס נִרְאָא אִתּוֹ כ"ע שְׁקוּל חֲזָא חֲזָא וְאִמֵּר הָרִי הֵם מְקַדְּשִׁים לְשִׁמְיָם וּמַסְקִינן דְּאִי לֹאֹ דְּקוֹצִי דְּמִיָּהוּ קִדְּשִׁי דְּבִרְשׁוּתָא דְּמִרְהוּ קוֹמִי ח"נ אִיבָא לְאוּקוּמָא בְּמַחֲקָקֵי דּוּחֲדִי בְּתַבִּין לִיָּה דְּקִרְקַע אִינָה גִּזְלַת וּכְמ"ד לְקַמֵּן פֶּרֶק שְׂבוּעַת הַפְּקִדוֹן (שְׂבוּעוֹת דָּף לו:.) הַמִּשְׁבִּיעַ עַדִּי קִרְקַע חַיִּיב וְהָא דְּלֹא מִשְׁנֵי הַש"ס הִכִּי דְּהִנֵּה יִיחָא לְכוּלָּהּ לִשְׁנֵי מִשּׁוּם דְּלֹא חִישׁ לְשִׁנּוּי אֲלֹא לְפִי לָשׁוֹן שְׁתּוּפָם עֲקָר מִיָּהוּ הָשָׂה בְּפֶרֶק יֵשׁ בְּכוֹר (בְּכוֹרוֹת דָּף מח:) גְּבִי ב' נָשִׁים שָׁל ב' אֲנָשִׁים שֶׁלֹּא בִּכְרוּ וְיָלְדוּ שְׁנֵי זָכָרִים מֵת אֶחָד מֵהֶן בַּתּוֹךְ לִי יוֹם אִם לִפְנֵן אֶחָד נִתְּנוּ יִחָזֵר לָהֶן ה' סְלָעִים וּמוֹקִי לָהּ בְּבֹא בְּהִרְשָׁאָה וְהֵתָם לֹא שִׁיךְ לֹא פִקְדוֹן וְלֹא קִרְקַע דְּלִין פּוֹדִין בְּקִרְקָעוֹת מִיָּהוּ הֵתָם גְּמִי אִיבָא לְשִׁנּוּי בְּבֹא בְּמַעֲמַד שְׁלֹשְׁתָן וּר"ת פּוֹסֵק דְּקִתְּבִין אֲפִילוֹ אֲמַטְלִטְלִי דְּכַפְרָה דְּטַעֲמָא דְּלֹא בְּתַבִּין מְפָרֵשׁ (בְּתַבּוֹת דָּף סח וְשֵׁס) מִשּׁוּם דְּמַחֲזִי בְּשִׁקְרָא (וּבְפֶרֶק כָּל הַבַּט (בַּטִּין דָּף כו: וְשֵׁס) וּבִהְכוּתָב (בְּתַבּוֹת דָּף פה.) וְשֵׁס) מַסְקִינן דְּלִמְחֲזִי לְשִׁקְרָא לֹא חִישְׁטִין וְאִין לְהִאֲרִיךְ בִּאֵן בְּדִבְרִ: וְנִלְאֵר

לְהֵלן אוֹרְאִין. תַּמָּה בִּין גְּמָרִי' מִפְּקִדוֹן גְּבִיעַ בַּהֲלֹאָה וּבַעֲשֶׁק יַחִיד כְּלִי כְּדִאֲמַרִּינן גְּבִי

שְׂבוּעַת הַפְּקִדוֹן בְּהִרְבֵּ (פ"מ דָּף מח.): אוֹרְאִין סוּטָה יוֹכִיחוּ. דַּעֲקָר לֹא אִתִּי

לְהַפְסִידָהּ בְּתַבָּתָה אֲלֹא לְהִשְׁתַּחֲוֶה:

שבועת העדות פרק רביעי שבועות

שְׁהוֹצִיא אִישׁ פְּלוּנִי שֵׁם רַע עַל בִּתְיָי - חַיִּיבִין. הוֹדָּה

מִפִּי עֲצָמוֹ - פִּטּוֹר. הָא מְנִי - רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן

הִיא, דְּאָמַר: יְבוֹאוּ עֲדִים וְיַעֲדוּ. אִימָא סִיפָא: הוֹדָּה

מַעֲצָמוֹ - פִּטּוֹר, אֲתָאן לְרַבָּנן! כּוּלָּהּ רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי

שְׁמַעוֹן הִיא, וְהָכִי קֹאמַר: לֹא מִשְׁכַּחַת לָהּ הוֹדָּה מִפִּי

עֲצָמוֹ דְּפִטּוֹר, אֲלֹא הִיבָא דְּלִיבָא עֲדִים כָּלִל וְהוֹדָּה

מַעֲצָמוֹ. מִ"מִּתְּנִי" מִ"מִּשְׁבִּיעַ אֲנִי עַלְיֵכֶם, אִם לֹא תְּבוֹאוּ

וְתַעֲדוּ שְׂאֵנִי כְּהֵן, שְׂאֵנִי לִוִּי, שְׂאֵנִי בֶן גְּרוּשָׁה,

שְׂאֵנִי בֶן חִלּוּצָה, שְׂאִישׁ פְּלוּנִי כְּהֵן, שְׂאִישׁ פְּלוּנִי

לִוִּי, שְׂאֵינִו בֶן גְּרוּשָׁה, שְׂאֵינִו בֶן חִלּוּצָה, שְׂאָנָם אִישׁ

פְּלוּנִי אֶת בִּתּוֹ, וּפִתָּה אֶת בִּתּוֹ, וְשִׁחַבֵּל בִּי בְּנִי,

וְשִׁחַבֵּל בִּי חֲבִירִי, שְׁהִדְלִיק גְּדִישִׁי בְּשִׁבְתִּי" - הָרִי אֵלּוֹ

פִּטּוּרִין. גְּמִי טַעֲמָא דְּאִישׁ פְּלוּנִי כְּהֵן, דְּאִישׁ פְּלוּנִי

לִוִּי: הָא מִ"מְנָה לְפִלוּנִי בִּיד פְּלוּנִי" - חַיִּיבִין: הָא קִתְּנִי

סִיפָא: עַד שְׁיִשְׁמַעוּ מִפִּי הַתּוֹבֵעַ! ^(ט"ז)אָמַר שְׁמוּאֵל:

בְּבֹא בְּהִרְשָׁאָה. וְהָאֲמַרִי נִהַרְדְּעִי: לֹא בְּתַבִּין

אוֹרְכָתָא אֲמַטְלִטְלִי הִנִּי מִיָּלִי הִיבָא דְּכַפְרִיָּה, אֲבָל

לֹא בְּפִרְיָה - בְּתַבִּין. ^(ט"ב)תְּנוּ רַבָּנָן: מִנְיָן שְׂאִין הַכְּתוּב

מְדַבֵּר אֲלֹא בְּתַבִּיעַת מְמוּן? רַבִּי אֶלְיָעָזָר אוֹמַר: נֶאֱמַר

כָּאן "אוֹאִיִן", וְנֶאֱמַר לְהֵלָן "אוֹאִיִן", מָה לְהֵלָן אֵינִו

מְדַבֵּר אֲלֹא בְּתַבִּיעַת מְמוּן, אָף כָּאן אֵינִו מְדַבֵּר אֲלֹא

בְּתַבִּיעַת מְמוּן. "אוֹאִיִן" דְּרוּצָה יוֹכִיחוּ - שְׁהֵן

"אוֹאִיִן", וּמְדַבְּרִים שְׁלֹא בְּתַבִּיעַת מְמוּן! דְּנִין "אוֹאִיִן"

שְׁיֵשׁ עֲמָהֶן שְׂבוּעָה מִ"אוֹאִיִן" שְׁיֵשׁ עֲמָהֶן שְׂבוּעָה, וְאֵל

יוֹכִיחוּ "אוֹאִיִן" דְּרוּצָם - שְׂאִין עֲמָהֶן שְׂבוּעָה.

"אוֹאִיִן" דְּסוּטָה יוֹכִיחוּ - שְׁהֵן "אוֹאִיִן", וְיֵשׁ עֲמָהֶן

שְׂבוּעָה, וּמְדַבְּרִים שְׁלֹא בְּתַבִּיעַת מְמוּן! דְּנִין "אוֹאִיִן"

שְׁיֵשׁ עֲמָהֶן שְׂבוּעָה וְאִין עֲמָהֶן כְּהֵן, מִ"אוֹאִיִן" שְׁיֵשׁ

עֲמָהֶן שְׂבוּעָה וְאִין עֲמָהֶן כְּהֵן: וְאֵל יוֹכִיחוּ "אוֹאִיִן"

דְּרוּצָם - שְׂאִין עֲמָהֶן שְׂבוּעָה; וְאֵל יוֹכִיחוּ "אוֹאִיִן"

דְּסוּטָה - שְׂאָף עַל פִּי שְׁיֵשׁ עֲמָהֶן שְׂבוּעָה, יֵשׁ עֲמָהֶן

כְּהֵן. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמַר: "וְהִיָּה כִּי יֵאָשֶׁם לְאַחַת

מֵאֵלָה" - יֵשׁ מֵאֵלָה שֶׁהוּא חַיִּיב, וְיֵשׁ מֵאֵלָה שֶׁהוּא

פִּטּוֹר. הָא כִּיַּצִּד? תִּבְעוּ מְמוּן - חַיִּיב, דְּכָר אַחֵר -

פִּטּוֹר. רַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי אוֹמַר: הָרִי הוּא אוֹמַר "וְהוּא

עַד אוֹ רֹאָה אוֹ יָדַע" - בְּעֻדוֹת הַמִּתְקַיֵּימַת בְּרֹאָיָה

בְּלֹא יָדִיעָה וּבִידִיעָה בְּלֹא רֹאָיָה הַכְּתוּב מְדַבֵּר. רֹאָיָה

בְּלֹא יָדִיעָה - כִּיַּצִּד? מִ"מְנָה מְנִיתִי לָהּ בַּפְּנֵי פְּלוּנִי

וּפְלוּנִי", יְיָבוֹאוּ פְּלוּנִי וּפְלוּנִי וְיַעֲדוּ" - זוֹ הִיא רֹאָיָה

בְּלֹא יָדִיעָה. יָדִיעָה בְּלֹא רֹאָיָה - כִּיַּצִּד? מִ"מְנָה

הוֹדִיתָה לִּי בַּפְּנֵי פְּלוּנִי וּפְלוּנִי", יְיָבוֹאוּ פְּלוּנִי וּפְלוּנִי

וְיַעֲדוּ" - זוֹ הִיא יָדִיעָה בְּלֹא רֹאָיָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן

אוֹמַר: חַיִּיב כָּאן וְחַיִּיב בַּפְּקִדוֹן; מָה לְהֵלָן אֵינִו מְדַבֵּר

אֲלֹא בְּתַבִּיעַת מְמוּן, אָף כָּאן אֵינִו מְדַבֵּר אֲלֹא

בְּתַבִּיעַת מְמוּן. וְעוֹד - קַל וְחוֹמֶר: מָה פְּקִדוֹן - שְׁעֻשָּׁה

בּוֹ נָשִׁים כְּאֻנָּשִׁים, קְרוֹבִים כְּרַחוּקִים, פְּסוּלִים

כְּכַשָּׁרִים; וְחַיִּיב עַל

כָּל

יֵשׁ תְּבִיעָה שֶׁהוּא חַיִּיב כּוֹי וְלִקְמָה פְּרִיךְ אֲפִיךְ אֲנָל: בְּעֻדוֹת הַמִּתְקַיֵּימַת כּוֹי וְאִין לָךְ עֻדוֹת בּוֹז בְּלֹא זוֹ אֲלֹא בְּתַבִּיעַת מְמוּן בְּדִמְפָּרֵשׁ וְאִלּוּ: מְנָה מְנִיתִי לָךְ בַּפְּנֵי פְּלוּנִי וּפְלוּנִי הֵם רָאוּ שְׁמִנְתִּים לָךְ אֲבָל לֹא הוֹדַעְתִּים אִם הֵם מִתְּנָה אוֹ הִלָּחָה אוֹ פִּרְעוֹן וְאִמֵּר לֹא הֵלֵא יְבוֹאוּ פְּלוּנִי וּפְלוּנִי וְיַעֲדוּ שְׁמִנְתִּי לִי בְּפִגְיָהֶם וְאִנִּי פוֹרַע לָךְ:

וְלֹא הִסְפִּיקִתִּי לְהַעֲמִילוֹ שֶׁסֶּ בְּדִין לִתְבָּעוֹ קָנָם שֶׁל

מָהָה כְּסָף: הֹאָה מִפִּי עֲצָמוֹ בְּכ"ד זֶה שֶׁהוֹצִיא

שֶׁסֶּ רַע בְּכ"ד אַחֵר פִּטּוֹר קס"ד הִשְׁתָּא דְּאִפִּילוֹ

בָּאוּ עֲדִים לְאַחֵר שֶׁהוֹדָה הָאִמֵּר פִּטּוֹר וְקִתְּנִי

הַמִּשְׁבִּיעַ אֶת הַעֲדִים קָדָם הוֹדָּה חַיִּיבִין אֲלֵמָא

מִשְׁבִּיעַ עַדִּי קָנָם חַיִּיבִין: הָא מְנִי ר"א בר"ש

הִיא וְאֵלְבָּה לֹא אֲבַעֲיָא לִי דְּלִדִּיקָה הִי קָנָם מְמוּן

כִּיןן דְּלֹא מִיפְּטֵר בַּהוֹדָּתוֹ: אֲתָאן לְרַבָּנָן הִשְׁיָא

הִיא וּמִשְׁנֵי כָּלָה ר' אֶלְעָזָר הִיא וְהִיא דְּקִתְּנִי הוֹדָּה

מִפִּי עֲצָמוֹ פִּטּוֹר לֹא שְׁבָאוּ עֲדִים אַחֵר הוֹדָּהּ

קֹאמַר אֲלֹא בַּהוֹדָּה בְּלֹא עֲדִים וְטַעֲמָא הוּא

דְּקֹא יֵהִיב לְמִלְתָּה מִש"ה הַעֲדִים חַיִּיבִין מִשּׁוּם

דְּמִמּוּנָא אֲכַפְסִידָה דְּלִין מוֹדָּה בְּקָנָם פִּטּוֹר אֲלֹא

כָּל זְמַן שֶׁהוֹדָה מִפִּי עֲצָמוֹ אֲבָל אִם בָּאוּ עֲדִים

אַחֲרֵי כֵן חַיִּיב הַלֵּךְ מְמוּן גְּמוּר הוּא: מִתְּנִי'

שְׂאֵנִי כְּהֵן כּוֹי פִּטּוּרִין בְּדִמְפָּרֵשׁ בְּנִי' שְׂאִין

הַעֲנִין מְדַבֵּר אֲלֹא בְּכַפִּירַת מְמוּן: שְׂאָנָם אִישׁ

פְּלוּנִי אוֹ פִתָּה בִּתּוֹ שֶׁל פְּלוּנִי שְׂאָנָם רְאוּבֵן בִּתּוֹ

שֶׁל שְׁמַעוֹן וּבִתּוֹ דְּקִתְּנִי אִישִׁישׁ פְּלוּנִי דְּלָעִיל קָאִי

דִּתְנָא לְעִיל מְנָה שְׂאִישׁ פְּלוּנִי כְּהֵן אוֹ לִי וְאִינוּ כֵן

גְּרוּשָׁה וְעִלְיָה קָאִי אוֹ שֶׁהִשְׁבִּיעִין שְׂאָנָם אִישׁ פְּלוּנִי

אֶת בִּתּוֹ שֶׁל אוֹתוֹ דְּלִירִינן כַּה עַד הִשְׁתָּא:

פִּטּוּרִין דְּבַעֲינן שְׁיִשְׁמַעוּ מִפִּי הַתּוֹבֵעַ וְאֶצְטְרִיךְ

לִמְתַּנְיָה מִשּׁוּם דְּמוֹקְמִינן לָהּ בְּבֹא בְּהִרְשָׁאָ

שבועת העדות פרק רביעי שבועות

ואינו חַיב אֵלָּא אַחַת בְּפָנֵי ב"ד אִם הִשְׁבִּיעַם כב"ד: שְׁלֹא עָשָׂה כּוּ מִשְׁבַּע מִשְׁבַּע כַּנֶּשֶׁבַע וּמִזִּיד כְּשׁוֹנֵג. וְלִיכָא

מִי אֲחֵרִים בְּנֶשֶׁבַע עֲצֻמוֹ וְלִקְמוֹן מִפְרֶשׁ לָהּ לְכֹלָה: אוֹ אוֹ בִטּוּי אוֹ נֶפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע לְבִטָּא לְהִרְע אוֹ לְהִיטִיב: שָׁפָן תַּחֲטֹא מִתַּחֲטֹא בִשְׁנֵיהֶם כְּחֵיב תַּחֲטֹא לנ"ש: חַטּוֹת מַחֲטֹאת עֲדוּת וּבִטּוּי בַחֲטּוֹת אֲבָל שְׂבוּעַת הַפְקָדוֹן בְּאִשָּׁם: שָׁפָן חט"א כמזי"ד תכעי"ה וכפרי"ה **[ועברי"ה]** סִימָן הוּא שָׁפָן חֲטֹא תַחֲטֹא מִתַּחֲטֹא וּבִשְׁנֵיהֶן חֵיב עַל הַמִּזִּיד אֲבָל בִּטּוּי כְּחֵיב בָּהּ וְנֶעְלָם: תַּבְּעָה וּכְפָרָה עֲדוּת וּפְקָדוֹן בְּאִין ע"י טַעֲנָה וּכְפִירָה מִה שְׁאִין בֶּן בִּשְׂבֻעַת בִּטּוּי: וְעֲבָרָה עֲדוּת וּפְקָדוֹן שְׁפִירָה הִשְׁבֻּעוֹת לִשְׁעֵבֶר אֲבָל בִּטּוּי עֲקָרָה לְהַפֵּא: חטא"ת שירי"ה לחומי"ש סִימָן הוּא עֲדוּת וּבִטּוּי שְׁפִירָה בַחֲטּוֹת וּבַעוֹלָה וְיוֹרֵד וְאִין בָּהֶם חֲמֹס לֹאֲפֹקִי פְקָדוֹן שֶׁהוּא בְּאִשָּׁם וּבִקְרָבָן קָבוֹעַ וּמוֹסִיף עָלָיו חֲמֹס כְּדָכְתִּיב (וַיִּקְרָא ה':כ"ד) וְשֹׁלֵם אִתּוֹ בְּרֹאשׁוֹ וְחֲמִשָּׁתָיו יֹסֵף עָלָיו: אִלּוּאִין דר"א סִימָן דְּאִינוּ אֵלָּא בַתְּבִיעַת מִמּוֹן וְאִתְבִּיעַת מִמּוֹן גּוּפָה קֹאמֶר יֵשׁ מִהֶן שֶׁהוּא חֵיב וְיֵשׁ מִהֶן שֶׁהוּא פְטוּר: מֵאִי בִינְיָהוּ יֵי נִינְהוּ תְבִיעַת מִמּוֹן דְּפֻטָּר ר"ע וּמְחִיב בִּהּ ר"א: לר"א חֵיבִין גִּבְיִי הִשְׁבַּת גּוֹלָה שְׁמַע"י לֹא לִקְמוֹן (שְׂבוּעוֹת דָּף לו:ׁ) דְּמַחֲבִיב הִשְׁבָּה עַל גּוֹלָת קִרְקַע וּקס"ד דְּהוּא הִדִּין לְשְׂבוּעַת הַפְקָדוֹן אוֹ לְשְׂבוּעַת הַעֲדוּת: וְלֹר' יוֹחָנָן דְּאִמֶּר מִשְׁבִּיעַ עַדִּי קִרְקַע פְטוּר אִפִּי לר"א וְכַן לְשְׂבוּעַת הַפְקָדוֹן לִקְמוֹן הִיא בְּפ' שְׂבוּעַת הַפְקָדוֹן (סג): אֲבֵאל בִּינְיָהוּ עַדִּי בְּפ' קְרָקַע וְכֵן חֵיבִין וְכֵן בִּשְׂבֻעַת הַפְקָדוֹן דְּשִׁמְעִין לִיה דְּזִרְשׁ פִּרְשַׁת שְׂבוּעַת הַפְקָדוֹן בְּרַבְרִי וּמַעוּטִי גְבִי וְהִשִּׁיב אֶת הַגּוֹלָה וְהָא דְּאִמְרִינוּ בַּכִּסּוּפּוֹת (דָּף מ.ב.) גְבִי פְקָדוֹן וְצִאוֹ אִלּוֹ שֶׁהֶם קִנְּס דָּלָא כר"א: לִימָא ר' יוֹסִי הַגְּלִילִי דְּאִמֶּר אִין עֲדוּת מִתְקַנְתָּמ אֵלָּא בְּרֹאִיָּה וְיִזְעִיָּה חוץ מַעֲדוּת מִמּוֹן: לִית לָהּ דְּרַבִּי אַחֵא דְדֹאן וּמַחֲבִיב בְּגוֹן גָּמֵל הַאוּחֵר בִּין הַגְּמִלִים דְּמַחֲבִיב לִיה בְּלֹא רֹאִיָּה בְּדַדְמִי: הַאוּחֵר בּוֹעֵט בְּרַגְלָיו וְלִי נִקְרָא בְּשֵׁבֶא לְזַקֵּק לְנִקְיָה הִיא נִלְחָם וּמַפָּה בְּרַגְלָיו גְּמִלִים שְׁסָבִיבֻתָיו וְלִשּׁוֹן אוּחֵר נּוֹפֵל בְּתַשְׁמִישׁ גְּמִלִים דְּתַנִּיא בַּכּוֹרוֹת (דָּף ח.ה) גָּמֵל אַחֵר כְּנָגֵד אַחֵר: דְּאִי אִית לָהּ דִּר' אַחֵא דְדֹאן בְּדַדְמִי: דִּינִי נִפְשׁוֹת גְּמִי מִשְׁפַּחַת לָהּ דְּמַתְקַנְתָּמ בְּלֹא רֹאִיָּה בְּגוֹן הָא דְשִׁמְעוֹן בֶּן שִׁטָּח דְּאִי דִּינַת לִיה בְּדִינִי מוּמוֹנוֹת. גְבִי גָמֵל מִשּׁוֹם בְּדִידוּע שְׁזָה הִרְגֹו ה"נ בִּידוּע שְׁזָה הִרְגֹו. דְּאִי אִית לִיה דְּרַבִּי אַחֵא, בְּדִינִי נִפְשׁוֹת גְּמִי מִשְׁפַּחַת לָהּ – בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן שִׁטָּח! ^(ח)דְּתַנְגָּא, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן שִׁטָּח: אָרְאָה בְּנַחֲמָה אִם לֹא רֹאִיתִי אֶחָד שְׂרָץ אַחֵר חֲבִירוֹ לַחוּרְבָּה, וְרַבְתִּי אַחֲרָיו, וּמַצָּאתִי סִיף בְּיָדוֹ וְדָם מְטַפֵּטף וְהָרוּג מִפְרָפֵר; אָמַרְתִּי לוֹ: רִשְׁעִי! מִי הִרְגֹו לָזֶה? אוֹ אֲנִי, אוֹ אִתָּה! אֲבָל מָה אֶעֱשֶׂה, שְׂאִין דְּמָה מְסוּר בְּיָדִי, שְׁהָרִי אֲמָרָה תוֹרָה: "עַל פִּי שְׁנַיִם עֲדִים אוֹ שְׁלֹשָׁה עֲדִים יוּמַת הַמֵּת". אֵלָּא הַמָּקוֹם יִפְרַע מִמָּה. אָמַרוּ: לֹא זָזוּ מִשָּׁם עַד שֶׁנִּשְׁכּוּ נַחֲשׁ וּמַת. ^(ט)אֲפִילוֹ תִּימָא אִית לִיה דְּרַבִּי אַחֵא; בִּשְׁלָמָא יִדְיעָה בְּלֹא רֹאִיָּה – מִשְׁפַּחַת לָהּ; אֵלָּא רֹאִיָּה בְּלֹא יִדְיעָה – הֵיכִי מִשְׁפַּחַת לָהּ? מִי לֹא בָּעִי מִידַע אִם גּוֹי הָרַג אוֹ יִשְׂרָאֵל הָרַג, אִם אָדָם טָרַפָּה הָרַג אוֹ שְׁלָם הָרַג? שְׁמַע מִינָּה, קִסְבֵּר רַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי: מִשְׁבִּיעַ עַדִּי קִנְּס – פְטוּר; דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּה חֵיבִי, נָהִי יִדְיעָה בְּלֹא רֹאִיָּה – אֲשַׁכַּחַן לָהּ; רֹאִיָּה בְּלֹא יִדְיעָה – מִי לֹא בָּעִי מִידַע גּוֹיָה בְּעַל בַּת יִשְׂרָאֵל בְּעַל בַּתוּלָה בְּעַל בַּעוּלָה בְּעַל? יִתִּיב רַב הַמְנוּנָא קַמִּיָּה דְּרַב יְהוּדָה, וְיִתִּיב רַב יְהוּדָה וְקָא מִיבַּעְיָא לִיָּה: "מָנָה מְנִיתִיָּה בִּפְנֵי פְלוֹנִי וּפְלוֹנִי",

וְעַדִּים

לד.

לְמִימַר שְׂבוּעַת בִּטּוּי יוֹכִיחַ וּמִיָּהוּ בְּמָה מְצִינוּ מִצֵּי גָמֵר לָהּ וְנִקְרָא דְּהִינוּ הָא דְּפִרְיָךְ לִקְמוֹן לְגַמֵּר גְּמִי שְׂבוּעַת פְּקָדוֹן מִשְׂבֻּעַת הַעֲדוּת לְמִשְׁבַּע מִפִּי אֲחֵרִים וּכ"ת אֲדַרְבֵּה נִילָף מִבִּטּוּי מִסְתַּבְּרָא דְּאִיכָא לְמִילָף טָפִי מַעֲדוּת שָׁפָן חֲטֹא תַבְּעָה כְּפָרָה וְעֲבָרָה: ה"ג תַּבְּעָה כְּפָרָה וְעֲבָרָה. וְאִית דל"ג וְעֲבָרָה מִשּׁוֹם דְּשְׂבוּעַת בִּטּוּי אִיתָא [נְמִין] לְשַׁעֲבֵר לר"ע ול"ג דא"כ תַּבְּעָה וּכְפָרָה תְּרִי מְלִי נִינְהוּ מִדְּקֹאמֶר הִגֵּד נִפִּישׁוֹן וְלִקְמוֹן בְּשִׁמְעִתָן מוֹכַח דְּחָדָא הִיא דְּפִרְיָךְ אֲדַרְבֵּה מַעֲדוּת ה"ל לְמִילָף שָׁפָן חֲטֹא הִדְיוּט בִּשְׂבוּעָה תַבְּעָה וּכְפָרָה וְאִלּוּאִין וּמִשְׁעִי הִגֵּד נִפִּישׁוֹן וְאִי חֲשִׁיבִי בְּתָרִי אִם בֶּן לֹא נִפִּישׁוֹן: דְּאִי אִית לָהּ דִּר' אַחֵא בְּדִינִי נִפְשׁוֹת גְּמִי מִשְׁפַּחַת לָהּ. מִשְׁמַע הִכָּא דִּר' אַחֵא אִית לָהּ אֲמַדְנָא בְּדִינִי נִפְשׁוֹת וְתַמָּה דְּבָב' אֶחָד דִּינִי מוּמוֹנוֹת (סְנֶהֲדְרִין דָּף לו.) גְבִי בִיצַד מֵאִוְמִין עַל דִּינִי נִפְשׁוֹת שְׁמֹא תֵאמְרוּ מֵאֲמַד רֹאִיתִם וְזִיךְ בְּגמ' (סג:ׁ) הָא בְּדִינִי מוּמוֹנוֹת אֲמַרִינוּ בְּמֹאן בִּר' אַחֵא כּוֹי מִשְׁמַע דְּלֹא אִזְרִי רַבִּי אַחֵא בְּדִינִי נִפְשׁוֹת וְי"ל דְּנֻדְאִי מַעֲקָרָא דְס"ד דְּלֹא מִתּוּקֶם בְּרַבְּנָן ע"כ מוֹקִי לָהּ בִּר' אַחֵא וְאִית לָן לְמִימַר דְּלֹא אִזְרִי אֵלָּא בְּדִינִי מוּמוֹנוֹת דְּנוֹקָא וְלֹא בְּדִינִי נִפְשׁוֹת כִּי הִיכִי דְּתַתּוּקֶם מִתְנִי' בְּנִתָּה אֲבָל לְפִי הַמַּסְקָנָא דְמוֹקִי לָהּ בְּרַבְּנָן מ"ל דִּר' אַחֵא אִית לָהּ אֲמַדְנָא אִפִּי' בְּדִינִי נִפְשׁוֹת אֲבָל עוֹד תַּמָּה דְּמַשְׁמַע מִשּׁוֹם דְּאִית לִיה בְּדִינִי מוּמוֹנוֹת אִית לָהּ גְּמִי בְּדִינִי נִפְשׁוֹת וּא"כ אִפִּי' לִית לָהּ דִּר' אַחֵא מִשְׁפַּחַת לָהּ אֲמַדְנָא בְּדִינִי נִפְשׁוֹת לַכ"ע כְּמוֹ שְׁעֻלְתָּה לּוֹ נְשִׁיכָה עַל רֹאשׁוֹ וְנִקֵּב קְרוֹם שֶׁל מוֹחַ דֹּאפִי' רַבְּנָן מוֹדוּ בְּהִיא אֲמַדְנָא בְּדִמוּכַח בְּפִרְקָא כָּל הַנֶּשְׁבָּעִין לִקְמוֹן (שְׂבוּעוֹת דָּף מו:ׁ) בְּגוֹן שְׁעֻלְתָּה לּוֹ נְשִׁיכָה עַל גְּבוּ וּבִין אֲצִילִי וְזִיו וְי"ל דַּהמ"ל וְלִטְעַמְיָךְ: עַל פִּי שְׁנַיִם עֲדִים. קִבֵּר הִיָּה וּכמ"ד (מַכּוֹת דָּף ו:ׁ וּבְסֶנְהֶדְרִין ח:ׁ) דֹּאִין גְּרִיךְ הַתְרָאָה וְאע"פ שֶׁהִיָּה בָּאִן פִּרְכּוּס וּבִלְבּוֹל רוּחַ שְׁהִרִי בַּחֲקָבָה הִיָּה לֹא הִיָּה פּוֹטְרוֹ בַּשְּׁבִיל כֶּךָ דְּזוֹקָא גְבִי גָלוּת הוּא דְּפֻטָּרִי' לִיָּה בְּפ' בְּתֵרָא דִּיבּוּמוֹת (דָּף ק.כ:ׁ) וְשֹׁם מִשּׁוֹם דְּמַעֲתָרִי קִרְאִי דְּכְתִיב בְּמָה זְמִינוּ וְיַפֵּל עָלָיו וְיִוּמוּת אֲבָל מַמִּיתת כ"ד לֹא מִפְּטָר בְּהִכִּי תַדַּע דֶּהָא אֲמַרִינוּ (סְנֶהֲדְרִין נח:ׁ) שְׁהִיו חוֹבָשִׁים אוֹתוֹ וּמִיָּהוּ מִכָּאִן יֵשׁ לְזַחוּת וּלְאוֹקְמָה בְּגוֹן דְּמַחֲוִיָּה בְּבִיתָא דְּשִׁישָׁא וְלֹא פִרְכּוּס וְכֵן גְּרִיךְ לְאוֹקוּמָה לְמֹאן דְּמוֹקִי בְּפ' אִלּוֹ נְעֻרִית (כְּתוּבָת ל.ג:ׁ) לְקֹרָא בְּשׁוֹנֵג וּמֵאִי וְנִקָּה וְנִקָּה מְנַלּוּת: אִי טָרַפָּה הִרַג אִי שְׁלָם הִרַג. תַּמָּה הָא אֲזִלִּינוּ בְּתֵר רַבָּא דְּמִרְצַח דִּיזְקִינוּ לָהּ בִּפ"ק דְּחִלִּין (דָּף יא:ׁ) וְשֹׁם דְּלֹא חֲשִׁינוּ דְלִמָּא בְּמָקוֹם סוֹף נִקֵּב הִיָּה וְי"ל דְּמִיָּרִי בְּגוֹן דְּאִיכָא קָמוֹן חַד טָרַפָּה וְחַד שְׁלָם דְּגְרִיךְ לְדַע אִתָּה מִהֶם הִרַג:

מסורת הש"ס
א ראש השנה ל.
ב יבמות נה;. בכורות כא; נדה מ.
ג בבא בתרא צג. סנהדרין לו:
ד תוספתא סנהדרין; סנהדרין לו:
ה חולין נב; ראש השנה ו:
גליון הש"ס
רש"י ד"ה שכן תחטא וכי תחטא לג"ש. תמות לי הא קאי על ר"מ דלא יליף מתחטא תחטא. וגם אם הוי ג"ש איך אמרין עלה דאדרבה מביטוי הו"ל למילף שכן חטאת מחטאת וגם מה צריך ר"א ללימודא דאזאין כיון דיליף מג"ש דתחטא. ולזה היה נראה בפשוטו דמה דאמרינן שכן תחטא תחטא היינו דדומה יותר לטענת כיון דבשניהם כתוב תחטא וכדאמרינן עלה אדרבה מביטוי שכן חטאת מחטאת היינו דלענין זה דומה יותר לביטוי. ודברי רש"י צע"ג:
תורה אור השלם

נֶפֶשׁ כִּי תַחֲטֹא וּמַעֲלָה מַעַל בִּיהוָה וּכְחַשׁ בְּעֵמִיתוֹ בַּפְּקָדוֹן אוֹר בַּתְּשׁוּבוֹת ז' אוֹ בְּגוֹל אוֹ עֶשֶׂק אֶת-עֵמִיתוֹ [ויקרא ה, כא]

או נֶפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע לְבָטָא בִּשְׁפָתָיוס לְהִרְע אוֹ לְהִיטִיב לְכָל אֲשֶׁר יִבְטֹא הָאָדָם בְּשִׁבְעָה וְנֶעְלָם מִפְּנֵי וְהוּא יִדַּע וְאִשָּׁם לְאַחַת מֵאֵלֶּה [ויקרא ה, ד]

וְאֶת-אֲשָׁמוֹ יָבִיא לַיהוָה אֵיל תָּמִים מוֹרֶה־צֶאֱן בְּקֹרֶכֶת לְאִשָּׁם אֶל־הַכֹּהֵן [ויקרא ה, כח]

או מכל אֲשֶׁר־יִשָּׁבַע עָלָיו לְשַׁקֵּר וְשֹׁלֵם אֹתוֹ בְּרֹאשׁוֹ וְחֲמִשָּׁתָיו יֹסֵף עָלָיו לְאֲשֶׁר הוּא לוֹ יִתְּנֵנוּ יוֹם אֲשַׁמְתּוֹ [ויקרא ה, כד]

וְהָיָה כִּי־יֵאָשֵׁם לְאַחַת מֵאֵלֶּה וְהִתְנַדָּה אֲשֶׁר חֲטֹא עָלָיָה [ויקרא ה, ח]

וְנֶפֶשׁ כִּי־תַחֲטֹא וְשִׁמְעָה קוֹל אֵלֶּה וְהוּא עַד אוֹ רָאָה אוֹ יָדַע אִם־לוֹא יָבִי' וְנִשָּׂא עֲוֹנוֹ [ויקרא ה, א] עַל־פִּי שְׁנַיִם עֲדִים אוֹ שְׁלֹשָׁה עֲדִים יוּמַת הַמֵּת לֹא יוּמַת עַל־פִּי עַד אֶחָד [דברים יז, ו]

עין משפט נר מצוה

א טוש"ע חו"מ סי' עט סעי' ד: ב מו"י פו' מהל' טוען ונטען הל' ב, סמג עשין צ: ג טוש"ע חו"מ סי' עט סעי' יא: ד מו"י פו' מהל' טוען ונטען הל' ד:

וְעַדִּים רוֹאִין אוֹתוֹ מִבְּחוּץ. שָׁאֵם הָיוּ מִבְּפָנִים הָיוּ יוֹדְעִים אִם הָיָה פֶּרְעוֹן אוֹ וְעַדִּים רוֹאִין אוֹתוֹ מִבְּחוּץ וְלֹא הָפִיר הַלְוָאָה וּבִקּוּנָטָרָם פֶּרֶשׁ שַׁע"י שֶׁהֵם בְּחוּץ לֹא הָפִיר בָּהֶם הִנָּתְבַּע: אִתּוֹ סִדְּדִי וְאָמְרוּ דִּהְשָׁתִין מִיִּם בְּצַד עֲמוּד זֶה אֲמַר ר"ל הֶחָזֶק בִּפְרָן. וּאִ"ת בָּרִישׁ ב"מ (דף ג.) דָּאֵמַר מְנָה לִי בִּידָךְ וְהָלֵא אוֹמַר אִין לָךְ בְּיָדִי כְּלוּם וְהַעֲלִים מַעֲדִים שְׁחִיב לוֹ נ' יִשְׁלֹם לוֹ הֵנִי וְיִשָּׁבַע עַל הַשָּׂאֵר וְהִשְׁתָּא וְהִא הֶחָזֶק בִּפְרָן וְיִפְרַע הַכֹּל דָּלָא גֵרַע עֲדוּת שֶׁהֲעִידוּ שְׁחִיב נ' מִדִּהְשָׁתִין דֶּהֱכָא וַי"ל דֶּהֱכָא דִּקְאָמַר לֹא עֲבַרְתִּי בְּצַד עֲמוּד זֶה מִשְׁמַע דְּבָעִי לְמִימַר דָּאִם עֲבַרְתִּי מַעֲלוֹם בְּצַד עֲמוּד זֶה אֲנִי חֵיב וְלִכְךָ הָיוּ בִּפְרָן בְּכָל כְּשֶׁהֲעִידוּ עַלִּים שֶׁהֲשָׁתִין בְּצַד עֲמוּד זֶה אֲכַבֵּל הָתָם לֹא הֶחָזֶק בִּפְרָן אֲלֹא בְּנִי וְאוֹתָם פּוֹרַע: כִּי הִכִּי דְגַמַר שְׂבוּעַת הָעֲדוּת מִשְׂבּוּעַת הַפִּקְדוֹן. תַּמָּה דְלָמָּא הָא דִּנְקֹט ר"ש בְּמַלְתָּה דַּעֲשֶׂה בּוֹ מִשָּׁבַע כִּנְשָׁבַע בְּשִׂבּוּעַת הָעֲדוּת הָיוּ מִשּׁוּם דְּלִבְתָּר דְּקוּם לִיה ג"ש הָיוּ הִכִּי דִּהָא כָּל כַּמָּה דָּלָא קוּם לִיה ג"ש ע"כ כַּמָּה מַצִּינוּ לֹא מַצִּי לְמִילָף דְּאִיפֹא לְמַפְרָךְ דַּמָּה לַפִּקְדוֹן שָׁכַן עָשָׂה בּוֹ נָשִׁים כְּאִנְשִׁים: לְגַמַר גַּמִּי שְׂבּוּעַת הַפִּקְדוֹן כּו'. פִּי' לְגַמַר מְנָה כַּמָּה מַצִּינוּ כְּדַפִּי לְעִיל וּאִ"ת כָּל כַּמָּה דָּלָא וְדַע הֱכָא דְמוּזִיד כְּשׁוֹנֵג הִכִּי מַצִּי גַמַר הָא אֲכַפֵּא לְמַפְרָךְ מַה לִּשְׂבּוּעַת הָעֲדוּת שָׁכַן עָשָׂה בּוֹ מוּזִיד כְּשׁוֹנֵג וַי"ל דִּהְשָׁתָא גַּמִּי מִתְרַוְּהוּ פְּרִיךְ וְרִישָׁא דְמַלְתָּא נִקְטו: פִּקְדוֹן גַּמִּי לֹא כְּתִיב בַּה וְנֶעֱלַם. תַּמָּה הִכִּי מַזְמִי פִקְדוֹן לַעֲדוּת דֶּהֱתָם כְּתִיב גַּבִּי בְטוֹי וְטַמְאָת מַקְדָּשׁ וְהִזְשִׁיו דְּכְתִיב בַּהּ וְנֶעֱלַם וּבִדְוִדָּה לֹא כְּתִיב דְּלִיפֹא לְמִימַר דְּאִפְתִּי לֹא מִסִּיק דְּחַעֲתָהּ עַד לְכַסּוּף מִדְּקֹאמַר בְּסֻמוֹךְ אֲחֻגְמַר מִמַּעֲשִׂילָה גַּמַר מַעֲדוּת מִשְׁמַע דִּפְשִׁטָא לִיה בַּעֲדוּת טְפִי מִבְּפִקְדוֹן מוּטַעמָא דְפִרִי' וּמִיהוּ וַי"ל דֶּהָא דִּפְשִׁטָא לִיה בַּעֲדוּת טְפִי מִשּׁוּם דָּלָא שִׁיךְ לְמִילָף עֲדוּת מִמַּעֲשִׂילָה כְּמוּ פִקְדוֹן דָּלָא דְמִי לַמַּעֲשִׂילָה: הִנֵּךְ נִפִּישִׁין. הָיוּ כָּל כַּמָּה דָּלָא קוּם לֵהוּ ג"ש דִּתְחַטָּא אִית לֵן לְמִילָף טְפִי מִמַּעֲשִׂילָה כַּמָּה מַצִּינוּ מִשּׁוּם דְּנִפִּישִׁין אֲכַבֵּל לְבִתַּר דְּקוּם לֵן ג"ש לְנִפְיִין מַעֲדוּת אַע"ג דֶּהִנֵּךְ נִפִּישִׁין כְּדֹאמְרִינוּ בְּפ' ד' מִסְפָּרֵי בִּפְרָה (פְּרִיתוֹת דף ט.) דג"ש עֲדִיפֹא דְמַעֲשִׂילָה מִמַּעֲשִׂילָה לֹא ג"ש הִיא וְתַמָּה בִּינוּ דר"ש גַּמַר ג"ש מנ"ל לְרִבָּא בַר

אִיתִי בְּסֻמוֹךְ דִּקְאָמַר מֵאן תִּגַּא שְׂבּוּעַת הַפִּקְדוֹן לֹא נִתַּן זְדוּנָה לְכַפֵּרָה ר"ש

הִיא הָא אִין ג"ש לְמַחְצָה וְאִפִּי הִיתָה הַבִּלָּה בָּיְדוּ מ"מ תִּקְשִׁי דְמֵאִי טַעמָא דר"ש נְשָׁמָא הָקֵסַר דְּמַעֲשִׂילָה מַעֲשִׂילָה ג"ש הִיא:

שבועת העדות פרק רביעי שבועות

וְעַדִּים רוֹאִין אוֹתוֹ מִבְּחוּץ, מֵאִי? אֲבֹאֲמַר לִיה רַב הַמְּנוּנָא: וְהִלָּה מָה טוּעִין? אִי אָמַר: "לֹא הָיוּ דְּבָרִים מַעֲוָלָם" – הוֹחֲזֶק כִּפְרָן! אִי אָמַר: "אִין, שְׁקָלִי – וְדִידִי שְׁקָלִי" – כִּי אָתוּ עַדִּים מֵאִי הָיוּ? אָמַר לִיה: הַמְּנוּנָא אָתָּ? עוֹל תָּא. הֵהוּא דֹאֲמַר לִיה לְחִבְרִיָּה: "מְנָה מְנִיתִי לָךְ בְּצַד עֲמוּד זֶה", אָמַר לִיה: "לֹא עֲבַרְתִּי בְּצַד עֲמוּד זֶה". אָתוּ תִרִי סִדְּדִי, אִסְחִידוּ בִּיה דִּהְשָׁתִין מִיִּם בְּצַד עֲמוּד זֶה. אָמַר רִישׁ לְקִישׁ: הוֹחֲזֶק כִּפְרָן. מִתְקִירָף לַה רַב נַחֲמִן: הֵאִי דִּינָא פֶּרֶסָאָה הוּא! מִי קָאֲמַר "מַעֲוָלָם"?! בְּעָסַק זֶה קָאֲמַר לִיה! ^(ט)אִיפֹא דֹאמְרִי, הֵהוּא דֹאֲמַר לִיה לְחִבְרִיָּה: "מְנָה מְנִיתִי לָךְ בְּצַד עֲמוּד זֶה", אָמַר לִיה: "לֹא עֲבַרְתִּי בְּצַד עֲמוּד זֶה מַעֲוָלָם". נִפְקוּ בִּיה סִדְּדִי דִּהְשָׁתִין מִיִּם בְּצַד עֲמוּד זֶה. אָמַר רַב נַחֲמִן: הוֹחֲזֶק כִּפְרָן. "אָמַר לִיה רִבָּא לְרַב נַחֲמִן: כָּל מִילְתָּא דְלֹא רְמִיא עָלֶיהָ דְאִינִישׁ, עֲבִיד לַה וְלֹאוּ אֲדַעֲתִיהּ. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר: חֵיִיב כָּאן וְחֵיִיב בִּפְקֻדוֹן כּו'. מִחֲכּוּ עָלֶיהָ בְּמַעֲרַבָא. מֵאִי חוּכָא? דִּקְתַּנִּי: מָה לְפִקְדוֹן, שָׁכַן לֹא עָשָׂה בּוֹ מוֹשָׁבַע כְּנִשְׁבָּע, מוּזִיד כְּשׁוֹגֵג. מִכְּדִי מוֹשָׁבַע מִפִּי עֲצָמוּ בַּעֲדוּת, לְרַבִּי שְׁמַעוֹן מְנָא לִיה – דְּגַמַר מִפְּקֻדוֹן; פִּקְדוֹן נָמִי – מוֹשָׁבַע מִפִּי אַחֲרִים, נִגְמַר מַעֲדוּת! וּמֵאִי חוּכָא? דְלָמָּא רַבִּי שְׁמַעוֹן בָּקַל וְחוּמָר מִיִּיתִי לַה: מִפִּי אַחֲרִים חֵיִיב – מִפִּי עֲצָמוּ לֹא כָּל שָׁכַן?! אֲלֹא חוּכָא אַמְזִיד כְּשׁוֹגֵג – דִּקְתַּנִּי: מָה לְפִקְדוֹן – שָׁכַן לֹא עָשָׂה בּוֹ מוֹשָׁבַע כְּנִשְׁבָּע, מוּזִיד כְּשׁוֹגֵג. מִכְּדִי מוּזִיד גַּבִּי עֲדוּת מְנָא לִיה – דְלָא כְּתִיב בִּיה "וְנִעְלָם"; הֱכָא נָמִי לֹא כְּתִיב בִּיה "וְנִעְלָם"?! אָמַר לָהוּ רַב הוּנָא: וּמֵאִי חוּכָא? דְלָמָּא מוּזִיד דְלֹאוּ כְּשׁוֹגֵג בִּפְקֻדוֹן, מִמַּעֲשִׂילָה רַבִּי שְׁמַעוֹן גַּמַר לַה! וְהִיָּינוּ חוּכָא – אֲדֹגְמַר לַה מִמַּעֲשִׂילָה, נִגְמַר לַה מַעֲדוּת! ^(ט)מִסְתַּבְּרָא מִמַּעֲשִׂילָה הָוָה לִיה לְמִילָה, שָׁכַן מַעֲשִׂילָה מִמַּעֲשִׂילָה. אֲדַרְבַּה – מַעֲדוּת הָוָה לִיה לְמִילָה, שָׁכַן "תְּחַטָּא" מ"תְּחַטָּא"! מִסְתַּבְּרָא מִמַּעֲשִׂילָה הָוָה לִיה לְמִילָה, שָׁכַן מַעֲשִׂילָה; בְּכָל; נִהְיָה; בְּקַבּוּעַ; חוּמָשׁ; וְאָשֶׁם. אֲדַרְבַּה – מַעֲדוּת הָוָה לִיה לְמִילָה, שָׁכַן חֲטָא; הִדְיוּט; בְּשִׁבּוּעָה; תַּבְעִיָּה וּכְפָרִיָּה; וְ"אוֹאִינִי"! הִנֵּךְ נִפִּישִׁין. אֲלֹא מֵאִי חוּכָא? כִּי אָתָא רַב כְּפָא וְרַב הוּנָא בָּרִיָּה דְרַב יְהוֹשָׁע מִבִּי רַב, אָמְרִי: הִיָּינוּ חוּכָא – מִכְּדִי רַבִּי שְׁמַעוֹן גִּזְרִיה שְׁוָה גַּמִּיר, לְמָה לִיה דְּפִרְיָה: מָה לְפִקְדוֹן שָׁכַן לֹא עָשָׂה בּוֹ מוֹשָׁבַע כְּנִשְׁבָּע, מוּזִיד כְּשׁוֹגֵג? וּמֵאִי חוּכָא? דְלָמָּא כִּי פִרְיָה – מִקְמִי דְתִיקוּם לִיה גִּזְרִיה שְׁוָה; כְּתַר דְּקַמָּא לִיה גִּזְרִיה שְׁוָה לֹא פִרְיָה! ^(ט)וְלֹא?! וְהָאֲמַר לָהוּ רִבָּא בַר אִיתִי לְרַבְנָן: מֵאן תִּנָּא שְׂבּוּעַת הַפִּקְדוֹן לֹא נִיתַן זְדוּנָה לְכַפֵּרָה – רַבִּי שְׁמַעוֹן הִיא! דְלָמָּא מוּזִיד כְּשׁוֹגֵג פִּרְיָה, דְּגַמַר לַה מִמַּעֲשִׂילָה, דִּהְיָה נִפִּישִׁין; אֲכַבֵּל מוֹשָׁבַע כְּנִשְׁבָּע לֹא פִרְיָה. ^(ט)וְתַהֲדַר עֲדוּת וְתַגְמַר לַה מִפְּקֻדוֹן, מוּזִיד דְלֹאוּ כְּשׁוֹגֵג – מָה פִּקְדוֹן, שׁוֹגֵג אִין מוּזִיד לֹא; אַף עֲדוּת, שׁוֹגֵג אִין מוּזִיד לֹא – כִּי הִיכִי דְדִילִיף פִּקְדוֹן מִמַּעֲשִׂילָה!

לְהִכִּי

הֵנָתְבַּע בָּהֶם: הֶחָזֶק בִּפְרָן שֶׁהָיוּ רָאוּ שְׁמָנָה לוֹ וְאַע"פ שְׁאִינִן יוֹדְעִין אִם הַלְוָאָה אִם מִתְנָה נַעֲשֶׂה בִּפְרָן בְּדִבְרֵי שְׁהָרִי אֲמַר לוֹ לֹא הָיוּ דְּבָרִים מַעֲוָלָם וְאִין נֶאֱמָן עוֹד בְּשִׂבּוּעָה: הַמְּנוּנָא אָתָּ עוֹל אָתָּה רָאוּי לְכַנֵּם לְבִית הַמִּדְבָּרָשׁ שְׁאִתָּה מְחַכִּים אָתָּ רַבְּךָ: כָּל מַלְתָּא דָּלָא רְמִיא עָלֶיהָ דְאִינִישׁ כִּי הֱכָא שְׁאִין לְאֲדָם לָשׁוּם אֶל לְבוֹ כָּל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁהִוא מִשְׁתַּין שָׁם מִיִּם לְהִיּוֹת זְכוּר עָלֶיהוֹן: מִחֲכּוּ עָלֶיהָ בְּמַעֲרַבָא אִהָא דר"ש דְּגַמַר מִפְּקֻדוֹן בג"ש דִּתְחַטָּא תְּחַטָּא: בַּק"ו מִיִּיתִי לָה מְנָה וּבַה וְלִית לִיה ג"ש: מִמַּעֲשִׂילָה גַּמַר לָה נֶאֱמַר כָּאן (וַיִּקְרָא ה':כ"א) וּמַעֲלָה מַעַל וְנֶאֱמַר לְהֵלן (שֹׁם) כִּי תִמְעַל מַעַל: נִגְמְרָה מַעֲדוּת לְחוּיֹכָא בג"ש דִּתְחַטָּא תְּחַטָּא: שָׁכַן מַעֲשִׂילָה בְּכָל נִהְיָה בְּקַבּוּעַ חֲמָשׁ וְאָשֶׁם בִּשְׁנֵינֶהם נֶאֱמַר מַעֲשִׂילָה וְשֵׁנִינֶהם נִוְהֵגִים בְּכָל אֲכַבֵּל עֲדוּת אִינוּ נִוְהֵג אֲלֹא בְּרָאוּיִן לְהַעִיד וְשֵׁנִינֶהם נִהְיוּ בַּעֲבָרָה שְׁבִדִּים זֶה נִהְיָה מִן הִהָקְדָּשׁ וְהָ כָּפַר מִמוֹן לֹאפּוּקִי עֲדוּת שְׁלֹא נִהְיָה וְשֵׁנִינֶהם בְּקִרְכּוֹן קַבּוּעַ וְעֲדוּת בַּעֲוִלָה וְיִוִּרַד וְשֵׁנִינֶהם בְּחֻמָּשׁ וְאָשֶׁם וְעֲדוּת בְּחֻטָּאת וְאִין שָׁם חֲמָשׁ: שָׁכַן חֲטָא הִדְיוּט בְּשִׂבּוּעָה תַּבְעִיָּה וּכְפָרָה וְאוֹאִין בִּשְׁנֵינֶהם נֶאֱמַר תְּחַטָּא וְדִינוּ עַם הִקְדִּיטוּ אֲכַבֵּל מַעֲשִׂילָה דִינוּ עַם הִהָקְדָּשׁ וְשֵׁנִינֶהם בְּשִׂבּוּעָה וַע"י תְּבִיעָה וּכְפִירָה הֵן בָּאִין וּבִשְׁנֵינֶהם נֶאֱמַר אוֹאִין מַה שְׁאִין כֹּן בַּמַּעֲשִׂילָה: הִנֵּךְ נִפִּישִׁין דַּתְבַּעַה וּכְפָרָה חָדָא הִיא: מִכְּדִי ר"ש ג"ש דִּתְחַטָּא תְּחַטָּא גַמִּיר דִּקְתַּנִּי סִיפֹא דְמַלְתָּה ת"ל תְּחַטָּא תְּחַטָּא לנג"ש אֲמֵאִי פְּרִיךְ בְּרִישָׁא לֹא עָשָׂה בּוֹ מִשָּׁבַע כְּנִשְׁבָּע וּמוּזִיד כְּשׁוֹנֵג כִּי הִכִּי דְגַמַר עֲדוּת מִפְּקֻדוֹן לַעֲנוּן שְׁאִינוּ מַדְבַּר אֲלֹא מִתְבַּעִת מִמוֹן נִגְמַר גַּמִּי פִקְדוֹן מַעֲדוּת לְמַשָּׁבַע כְּנִשְׁבָּע וּמוּזִיד כְּשׁוֹנֵג: דְלָמָּא כִּי פְּרִיךְ שָׁכַן לֹא עָשָׂה כּו': מִקְמִי דַּתְקוּם לִיה ג"ש בַּתְּחֵלַת מִשְׁתַּנוּ כְּשֶׁהִיָּה בָּא לְלִמְדָה בְּבִגְדֵין אֲב דְּחִיב בָּאן וְחִיב בִּפְקֻדוֹן אֲכַבֵּל לְבִתַּר דִּקְמָא לִיה ג"ש דִּתְחַטָּא תְּחַטָּא לֹא שְׁמַעֲיִין לִיה דְּפִרְכָּה וְהִיא דְּפִרְכָּה בְּרִישָׁא לֹאוּ מִשּׁוּם דס"ל (הָא דְּהִוָּה) גַּמִּיר ג"ש מַרְכּוּוּ אֲלֹא לְהוֹדִיעַךְ בָּא שֶׁהֲצִרְךָ ג"ש לְכַתֵּב שְׁלֹא תֵאֲמַר לְמָה הֲצִרְכָּה וְהִלֵּא יֵשׁ לְלַמַּד כַּמָּה מַצִּינוּ לְפִיכָה הַתְּחִיל לְלַמְדָה תְּחֵלָה בְּבִגְדֵין אֲב וְהוֹדִיעַ תְּשׁוּבוֹת שְׁנֵי לְהַשִּׁיב עָלָיו לְכָךְ

הֲצִרְכָּה ג"ש וְכֹן דָּרָךְ תַּנְאִים וְסַפְרִי וְסַפְרָא: וְלֹא פְּרִיךְ בַּתְּמִיָּה כְּלוּמַר וּבִתַּר דִּקְמָא לֹא הִנֵּה פְּרִיךְ כְּלוּמַר דִּילִיף הָא גַּמִּי בג"ש שֶׁעָשָׂה בּוֹ מִשָּׁבַע כְּנִשְׁבָּע וּמוּזִיד כְּשׁוֹנֵג: וְהִא אֲמַר לָהוּ רִבָּא בַר אִתִּי כּו' בְּפִרְקָה שְׂבּוּעַת הַפִּקְדוֹן: ר"ש הִיא דֹאֲמַר לֹא עָשָׂה בּוֹ מוּזִיד כְּשׁוֹנֵג אֲלֵמָא ס"ל כִּי פִרְכָּה וְהִא דָּלָא פִרְכָּה

לנג"ש בָּהָא פִּרְכָּא בִּתַּר דִּקְמָא לִיה מִשּׁוּם דג"ש מְפָנָה הִיא וְאִין מַשִּׁיבִין עָלֶיהָ וּמַשְׁנִי דְלָמָּא כִּי פְּרִיךְ מוּזִיד כְּשׁוֹנֵג פְּרִיךְ בְּמוּזִיד כְּשׁוֹנֵג הוּא דס"ל כִּי פִרְכָּה קְמִיתָא וְאִפִּי בִּתַּר ג"ש מִשּׁוּם דְּגַמַר לָה מִמַּעֲשִׂילָה דָּלָא עָשָׂה בַּה מוּזִיד כְּשׁוֹנֵג וְיִחָא לִיה לְגַמְרָה מִמַּעֲשִׂילָה לְפִטוּרָא וְלֹא מַעֲדוּת לְחוּיֹכָא מִשּׁוּם דֶּהִנֵּךְ נִפִּישִׁין כְּדֹאמְרִינוּ לְעִיל שָׁכַן מַעֲשִׂילָה בְּכָל נִהְיָה בְּקַבּוּעַ חֲמָשׁ וְאָשֶׁם אֲכַבֵּל מִשָּׁבַע כְּנִשְׁבָּע מִילָף יִלְיָף פִּקְדוֹן מַעֲדוּת וְלֹא ס"ל בִּפְרְכָּה מִדְּקַמָּא לִיה ג"ש וְלִיפֹא חוּכָא: וּפְרַכְיִין וְתַהֲדַר עֲדוּת כּו' כְּלוּמַר הָיוּ חוּכָא לְבִתַּר דְּגַמַר פִּקְדוֹן מִמַּעֲשִׂילָה לְמוּזִיד דְלֹאוּ כְּשׁוֹנֵג הִכִּי פְּרִיךְ תֵּאֲמַר בַּעֲדוּת שֶׁעָשָׂה בּוֹ מוּזִיד כְּשׁוֹנֵג בִּתַּר דִּקְמָא לִיה ג"ש דִּתְחַטָּא תְּחַטָּא לְהַדַּר עֲדוּת וְלִילִיף מִפְּקֻדוֹן לְמוּזִיד דָּלָא כְּשׁוֹנֵג דֶּהָא יִלְכָּא פִּקְדוֹן מִמַּעֲשִׂילָה:

מסורת הש"ס

א לקמן מא:

ב בימות נה; בכורות כא; נדה מ.

ג לקמן לו.

ד עירובין מא:

גליון הש"ס

גמ' מחכו עלה במערבא. עיל תשובות רשד"ם חיו"ד סימן רמא:

תורה אור השלם

נפש כִּי־תִמְעַל מַעַל וְחִטָּאָהּ בִּשְׁנֵיהּ מִקְדָּשֵׁי יְהוָה (וְהִבִּיא אֶת־אֲשָׁמוּ לַיהוָה אֵיל תַּמִּים מִן־הַצֹּאן בַּעֲרֹף־כַּסֶּף־שְׁקָלִים בִּשְׁקָל־הַקֹּדֶשׁ לְאִשֶּׁם (ויקרא ה, טו)

נפש כי תחטא ומעלה מעל ביהוה וכחש בצמיתו בפקדון או־בתשובת יד או בגזל או עֶשֶׂק אֶת־עַמִּיתוֹ (ויקרא ה, כא)

ונפש כִּי־תִחַטָּא וְשָׁמַעָה קוֹל אִלָּהּ (והוא עד או ראה או ידע אס' לוא נגיד ונשא עונו (ויקרא ה, א)

מסורת הש"ס
א לעיל לאן; לעיל כה:
ב ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק יב ד
ג ספרא ויקרא דבורא דחובה פרשה ח ו
ד ספרא ויקרא דבורא דחובה פרשה ח ד; לעיל לא:
ה ספרא ויקרא דבורא דחובה פרשה ח ז
ו גיטין ל; סנהדרין קיב.
ז ערכין יח.
ח לקמן לו.
תורה אור השלם

נפש כי תחטא ומעלה מעל ביהוה וכחש בעמיתו כפקדון או-בתשומות יד או בגזל או עשק

את־עמיתו [ויקרא ה, כא]

ונפש כִּי־תחטא ושְׁמַעַה קוֹל אִלָּה וְהוּא עַד אוּ רָאָה אוּ יָדַע אִם־לוֹא יָגִיד וְנָשָׂא עוֹנוֹ [ויקרא ה, א]

יִכָּבֵה יְהוָה בַּשָּׁחַת וּבַעֲדַת וּבַדִּלְקוֹת וּבַחֲרֹר וּבַחֲרָב וּבַשְׂדֵּפוֹן וּבִירְקוֹן וּרְדִפוֹ עַד אֲבֹדָה [דברים כח, כב]

ונעבר ויהוה על־פניו ויקרא ויהוה ויהוה אל רחום וחנון ארץ אפים ורב־חסד ואמת (שמות לז, ו)

ויאמר אֱלֹהִים אל־מִשָּׁה אֵהְיָה אִשָּׁר אֵהְיָה ויאמר כה תאמר לבני ישׂראל אֵהְיָה שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם [שמות ג, יד]

ומִשְׁנֵי לַהֲכִי כַּתְּבָה כו': מִתְּנִי' אֵלָּא עַל תְּבִיעַת מִמּוֹן כְּפִקְלֹן שְׁאֵלֹו הַעֲדוּהוּ הִיוּ מְחֻבְּבִין אֹחֵתוּ מִמּוֹן אֶחָד מֵהֶן קְרוֹב אִו פֶּסוּל הָרִי אֵלֹו כְּטוּרִין. אִף עַל גַּב דְּכָבֵר שְׁמַעְנֵי דְאִין לֹוהָנָת אֹחֵתוּ מִמּוֹן אֶבֶל זֶה אִם הַעֲדוּהוּ לֹא הִיָּה מְחֻבֵּב שְׁהִיָּה יְכוֹל לֹומֵר חוֹזְרֵי בִי: מִשְׁפִּיעַ אִנִּי עֲלֵיכֶם כֹּלָּה מִתְּנִי' מִפְּרֵשׁ בְּמִקְרָא: גִּמ' וְיֵשׁ לוֹ שְׁנֵשׁ מִמּוֹן עָלָיו: וְהוּא עַד שְׁהִיָּה עַד בְּאוֹתָהּ שְׁעָה: פְּשִׁיטָא דְאִי לֹא עָדִים בִּינִיחֵן מֵאִי אֶצְטְרִיךְ לִמְתַּנִּי בְּמִתְּנִיתוֹן כְּטוּרִין: לֹא צְרִיכָא דְקֹאִלִּי עָלֵיהוּ שְׁעוּמַד בְּצַד עַדְיוֹ: מֵהוּ דְמִימָא וְזֹאִי לְהִנָּךְ דְקֻמְמִי גַבֵּה קֶאֱמֵר וְהָרִי יִחַד עַדְיוֹ קמ"ל: תִּנְיֹא נִמִּי הָכִי דְאִף עַל גַּב דְגַבְיָהוּ קֹאִלִּי כְטוּרִין: כֹּלָּה סִיעָה שֶׁל בְּנֵי אֲדָם וְעַדְיוֹ בִּינִיחֵן ע"כ בְּדִקְאִי גַבְיָהוּ קֶאֱמֵר מִדְקֶאֱמֵר סִיכָא כוֹי אִפִּי' כֹּל הַעוּמָדִין כִּאֵן ת"ל וְהוּא עַד: הָרִי וְיִחַד עַדְיוֹ דְכִינוּ דְאֶמֶר עוּמָדִין כִּאֵן אֹחֵתוּ הַעוּמָדִין אֲנָלוּ וְיִחַד וְחִיבִין וְאִי לֹא פְרִישׁ הָכִי בְּהִלָּא תִנְיֹא כְרִישָׁא כְטוּרִין: אִם לֹוא יָגִיד כְּתִיב מִלֹּא לִמְדַרְשׁ בֵּי לֹא: מִתְּנִי' מַעֲה אִנִּי עֲלֵיכֶם בְּמִקְרָא מִפְּרֵשׁ: בְּאֵלֻ"ף גִּלְ"ת שֵׁם הַכְּתוּב בְּאֵלֻ"ף גִּלְ"ת: בְּיוֹ"ד ה"י שֵׁם הַכְּתוּב אֶרְבַּע אוֹתִיּוֹת הַכְּתוּב בְּיוֹ"ד ה"י: הַמִּקְלָל בְּכֵלָן מְבַרֵךְ אֵת הַשֶּׁם בְּאֶחָד מֵהֶם כְּגוֹן יִכָּה כְּלוּנִי אֵת כְּלוּנִי שְׁהִי הוּא חִיבֻבו כְּשִׁמְקֵלָל שֶׁם בְּשֵׁם: חִיב מִיתָה: הַמִּקְלָל עַצְמוֹ כוֹי מִפְּרֵשׁ בְּמִקְרָא: וַיִּכָּה ה' אֱלֹהִים וְכֹן וַיִּכָּה אֱלֹהִים גֶּרֶם בְּמִתְּנִי' וְכֹן כְּתִיב וְנִקְוֵה בְּסִגְרַ מִשְׁנֵה מַנְהֵת וְזִקְנִית: זֹו הִיא אֵלָּה אִם אֶמֶר לְעָדִים אֶחָד מֶן הַמִּקְרָאוֹת שֶׁבְּקֻלָּלוֹת וַיִּכָּה הַשֶּׁם בְּשַׁחֲפֵת וְגו' אִם לֹא תַעֲדִינִי וְכֹן וַיִּכָּה הַשֶּׁם כְּגוֹן שְׁהִי אֶחָד קוֹרָא קֻלָּלוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה וְאֶמֶר לְעָדִים כֹּן וַיִּכָּה אִם לֹא תַעֲדִינִי זֹו הִיא אֵלָּה דְהָא כְּתִיב בְּהֶם כָּכָל אֲלוֹת הַכְּרִית: אֵל וַיִּכְךָ אִם תַּעֲדִינִי אִו וַיִּכְרַךְ אִם תַּעֲדִינִי (וַיִּכְפֹּר): ר' מֵאִיר מְחֻבֵּב מִכְּלָל לֹאֹו אִתָּה שׁוּמַע הֵן אֵל וַיִּכָּה אִם תַּעֲדִינִי וְאִם לֹא תַעֲדִינִי וַיִּכְךָ: גמ' בַּעֲוָה הָאֻמוּרָה בַּתּוֹרָה אֵלָּה הַמַּעֲוָת (כַּתֵּב) בְּפִרְשֵׁת גִּזְרִים (וויקרא כ"ז:ג"ד): כּוֹבֵלְכֶם לִשׁוֹן אִסּוּרָה כְּכַבְּלִי בְּרַזָּל (תהלים קמט): אוֹמְרָכֶם אִנִּי בַשְּׁבוּעָה מְזַכִּיר אֵת הַשֶּׁם בְּאֶחָד מִכָּל הַלְשׁוֹנוֹת הֵלָל:

שבועת העדות פרק רביעי שבועות

^(א) לַהֲכִי כַּתְּבָה כו': מִתְּנִי' אֵלָּא עַל תְּבִיעַת מִמּוֹן כְּפִקְלֹן שְׁאֵלֹו הַעֲדוּהוּ הִיוּ מְחֻבְּבִין

^(א) לַהֲכִי כַּתְּבָה רַחֲמָנָא לְעִדוֹת גַּבִּי שְׁבוּעַת בִּיטוּי וּגַבִּי טוֹמְאָת מִקְדָּשׁ וְקִדְשֵׁיו - דְּכּוֹנְלֵן נֶאֱמַר בְּהֶן "וְנַעֲלֶם", וְכֵאֵן לֹא נֶאֱמַר בְּהֶן "וְנַעֲלֶם"; לְחִיִּיב עַל הַמִּזִּיד פִּשְׁוּג. ^(א2) מִתְּנִי' "מִשְׁפִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם, אִם לֹא תְבוֹאוּ וּתַעֲדִינוּי שְׁאֶמֶר אִישׁ פְּלוּנִי לִיתֵן לִי מֵאֲתִים זֹו וְלֹא נָתַן" - הָרִי אֵלֹו פְטוּרִים, שְׁאִין חִיִּבִין אֵלָּא עַל תְּבִיעַת מִמּוֹן כְּפִקְדוֹן. ^(א3) "מִשְׁפִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם בְּשִׁתְּדַעו לִי עֲדוֹת שְׁתְּבוֹאוּ וּתַעֲדִינוּי" - הָרִי אֵלֹו פְטוּרִים, מִפְּנֵי שְׁקֻדָּמָה שְׁבוּעָה לְעִדוֹת. 'עֲמַד בְּבֵית הַכִּנֶּסֶת וְאָמַר: "מִשְׁפִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם, שְׁאִם אַתֶּם יוֹדְעִין לִי עֲדוֹת שְׁתְּבוֹאוּ וּתַעֲדִינוּי" - הָרִי אֵלֹו פְטוּרִין, עַד שְׁיִהָא מִתְּכַוִּין לָהֶם. 'אָמַר לְשָׁנִים: "מִשְׁפִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם אִישׁ פְּלוּנִי וּפְלוּנִי, שְׁאִם אַתֶּם יוֹדְעִין לִי עֲדוֹת שְׁתְּבוֹאוּ וּתַעֲדִינוּי", "שְׁבוּעָה שְׁאִין אֲנוּ יוֹדְעִין לָךְ עֲדוֹת"; וְהֵם יוֹדְעִין לוֹ עֲדוֹת עַד מִפִּי עַד, או שְׁהִיָּה אֶחָד מֵהֶן קְרוֹב או פֶּסוּל - הָרִי אֵלֹו פְטוּרִין. ^(א4) שְׁלַח בְּיַד עַבְדּוֹ, או שְׁאֶמֶר לָהֶן הַנִּתְבָּע: "מִשְׁפִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם, שְׁאִם אַתֶּם יוֹדְעִין לוֹ עֲדוֹת שְׁתְּבוֹאוּ וּתַעֲדוּהוּ" - הָרִי אֵלֹו פְטוּרִין, עַד שְׁיִשְׁמַעוּ מִפִּי הַתּוֹבֵעַ. גִּמ' תְּנוּ רַבְּנֹו: "מִשְׁפִּיעַנִי עֲלֵיכֶם אִם לֹא תְבוֹאוּ וּתַעֲדִינוּי שְׁאֶמֶר אִישׁ פְּלוּנִי לִיתֵן לִי מֵאֲתִים זֹו וְלֹא נָתַן" - יְכוֹל יְהוּ חִיִּיבִין? תִּלְמוּד לֹומֵר: "תִּחְטָא"-תִּחְטָא' לְגִזְרָה שְׁוָה. נֶאֱמַר כֵּאֵן "תִּחְטָא", וְנֶאֱמַר לְהֵלֵן "תִּחְטָא"; מָה לְהֵלֵן בַּתְּבִיעַת מִמּוֹן - וְיֵשׁ לוֹ, אִף כֵּאֵן בַּתְּבִיעַת מִמּוֹן - וְיֵשׁ לוֹ. "מִשְׁפִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם בְּשִׁתְּדַעו לִי עֲדוֹת" כוֹי. ^(א5) תְּנוּ רַבְּנֹו: "מִשְׁפִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם בְּשִׁתְּדַעו לִי עֲדוֹת שְׁתְּבוֹאוּ וּתַעֲדִינוּי" - יְכוֹל יְהוּ חִיִּיבִין? תִּלְמוּד לֹומֵר: "וְשִׁמַּעַה קוֹל אִלָּה וְהוּא עַד אוּ רָאָה אוּ יָדַע" - מִי שְׁקֻדָּמָה עֲדוֹת לְשְׁבוּעָה, וְלֹא שְׁקֻדָּמָה שְׁבוּעָה לְעִדוֹת. 'עֲמַד בְּבֵית הַכִּנֶּסֶת וְאָמַר "מִשְׁפִּיעַנִי עֲלֵיכֶם". אָמַר שְׁמוּאֵל: אֲפִילוּ עַדְיו בִּינִיחֵן. "פְּשִׁיטָא! לֹא צְרִיכָא, דְקֹאִי עִילּוּיָהּ; מֵהוּ דְתִמְיָא: כִּמְאֵן דְאֶמֶר לְהוּ דְמִי, קֹא מִשְׁמַע לָן. ^(א6) תִּנְיֹא נִמִּי הָכִי: רָאָה סִיעָה שֶׁל בְּנֵי אָדָם עוֹמְדִין, וְעַדְיו בִּינִיחֵן, וְאָמַר לָהֶן: "מִשְׁפִּיעַנִי עֲלֵיכֶם אִם אַתֶּם יוֹדְעִין לִי עֲדוֹת שְׁתְּבוֹאוּ וּתַעֲדִינוּי" - יְכוֹל יְהוּ חִיִּיבִין? תִּלְמוּד לֹומֵר: "וְהוּא עַד" - וְהָרִי לֹא יִיחַד עַדְיו. יְכוֹל אֲפִילוּ אֶמֶר "כָּל הָעוֹמְדִין כֵּאֵן"? תִּלְמוּד לֹומֵר: "וְהוּא עַד" - וְהָרִי יִיחַד עַדְיו. אָמַר לְשָׁנִים: "מִשְׁפִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם". תְּנוּ רַבְּנֹו, אָמַר לְשָׁנִים: "מִשְׁפִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם פְּלוּנִי וּפְלוּנִי, אִם אַתֶּם יוֹדְעִין לִי עֲדוֹת שְׁתְּבוֹאוּ וּתַעֲדִינוּי"; וְהֵן יוֹדְעִין לוֹ עֲדוֹת עַד מִפִּי עַד, או שְׁהִיָּה אֶחָד מֵהֶן קְרוֹב או פֶּסוּל - יְכוֹל יְהוּ חִיִּיבִין? תִּלְמוּד לֹומֵר: "אִם לֹוא יָגִיד וְנָשָׂא עוֹנוֹ" - כִּרְאוּיִן לְהַגְדָּה הַכְּתוּב מְדַבֵּר. שְׁלַח בְּיַד עַבְדּוֹ וכו'. תְּנוּ רַבְּנֹו: שְׁלַח בְּיַד עַבְדּוֹ, או שְׁאֶמֶר לָהֶן הַנִּתְבָּע: "מִשְׁפִּיעַנִי עֲלֵיכֶם שְׁאִם אַתֶּם יוֹדְעִין לוֹ עֲדוֹת שְׁתְּבוֹאוּ וּתַעֲדוּהוּ" - יְכוֹל יְהוּ חִיִּיבִין? תִּלְמוּד לֹומֵר: "אִם לֹא יָגִיד וְנָשָׂא עוֹנוֹ". מֵאִי תִלְמוּדָא? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: "אִם לֹוא יָגִיד" כְּתִיב; אִם לוֹ לֹא יָגִיד - וְנָשָׂא עוֹנוֹ, וְאִם לֹאֹחַר לֹא יָגִיד - פְטוּר. ^(א7) מִתְּנִי' "מִשְׁפִּיעַנִי (אֲנִי) עֲלֵיכֶם"; "מַצּוּה אֲנִי עֲלֵיכֶם"; "אוֹסְרָכֶם אֲנִי" - הָרִי אֵלֹו חִיִּיבִין. "בִּשְׁמַיִם וּבְאָרְץ" - הָרִי אֵלֹו פְטוּרִין. "בְּאֵלֶף דִּלְת"; "בְּיֹוד הִי"; "בִּשְׁדִּי"; "בִּצְבָאוֹת"; "בְּחַגּוֹן וְרַחוּם"; "בְּאֶרֶה אֲפִים"; "כִּרְב חֶסֶד"; וּבְכָל הַכְּנֻזִין - הָרִי אֵלֹו חִיִּיבִין. "הַמְקַלֵּל כְּכוֹלָן - חִיִּיב; דְבָרִי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים פּוּטְרִין. ^(א8) הַמְקַלֵּל אֲבִיו וְאִמּוֹ כְּכוֹלָן - חִיִּיב; דְבָרִי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים פּוּטְרִין. ^(א9) הַמְקַלֵּל עַצְמוֹ וּחְבִירוֹ כְּכוֹלָן - עוֹכֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. "יִכָּכֵה ה' אֱלֹהִים", וְכֹן "יִכָּכֵה אֱלֹהִים" - זֹו הִיא אֵלָּה הַכְּתוּבָה בַּתּוֹרָה. "אֵל יָכֵה", וְ"יִכְרַכֶּה" וְ"יִיטִיב לָהּ" - רַבִּי מֵאִיר מְחִיִּיב, וְחֻכְמִים פּוּטְרִין. גִּמ' "מִשְׁפִּיעַנִי עֲלֵיכֶם" - מֵאִי קֶאֱמַר? אָמַר רַב יְהוּדָה, הָכִי קֶאֱמַר: "מִשְׁפִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם בַּשְּׁבוּעָה הָאֻמוּרָה בַּתּוֹרָה"; "מַצּוּה אֲנִי עֲלֵיכֶם בְּצוּוָאָה הָאֻמוּרָה בַּתּוֹרָה"; "אוֹסְרָכֶם אֲנִי בְּאִיסוּר הָאֻמּוֹר בַּתּוֹרָה". אָמַר לִיָּה אֲבִי, אֵלָּא הָא דְתַנִּי רַבִּי חֲזִיָּא: "כּוֹבֵלְכֶם אֲנִי" - הָרִי אֵלֹו חִיִּיבִין; כּוֹבֵל בְּאוּרִיָּתָא מִי כְּתִיב!? "אֵלָּא אָמַר אֲבִי, הָכִי קֶאֱמַר: "מִשְׁפִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם בַּשְּׁבוּעָה"; "מַצּוּה אֲנִי עֲלֵיכֶם בַּשְּׁבוּעָה"; "אוֹסְרָכֶם אֲנִי בַשְּׁבוּעָה"; "כּוֹבֵלְכֶם אֲנִי בַשְּׁבוּעָה". "בְּאֵלֶף דִּלְת"; "בְּיֹוד הִי"; "בִּשְׁדִּי"; "בִּצְבָאוֹת"; "בְּחַגּוֹן וְרַחוּם"; "בְּאֶרֶה אֲפִים"; "כִּרְב חֶסֶד". ^(א10) לְמִימְרָא דְחַנּוּן וְרַחוּם שְׁמוֹת גִּינְהוּ!? וּרְמִינָהּ: יֵשׁ שְׁמוֹת שְׁנַמְחֻקִּין, וְיֵשׁ שְׁמוֹת שְׁאִין נִמְחֻקִּין - אֵלֹו הֵן שְׁמוֹת שְׁאִין נִמְחֻקִּין: כְּגוֹן "אֵל", "אֱלֹהִיָּה", "אֱלֹהִים", "אֱלֹהִיכֶם", "אֱהִיָּה אֲשֶׁר אֱהִיָּה", "אֵלָּה דִלְת" וְיִיֹוד הִי, "שְׁדִי", "צְבָאוֹת" - הָרִי אֵלֹו אִין נִמְחֻקִּין. ^(א11) אֶבֶל "הַגְּדוֹל", "הַגְּבוּר", "הַנּוֹרָא", "הַאֲדִיר" וְ"הַחֹזֵק" וְ"הָאֻמִּיץ", "הַעוֹזוֹ", "חַגּוֹן וְרַחוּם", "אֶרֶה אֲפִים" וְיִרְב חֶסֶד" - הָרִי אֵלֹו נִמְחֻקִּין. ^(א12) אָמַר אֲבִי: מִתְּנִיתִין "בְּמִי שְׁהוּא חַנוּן" כְּמִי

לה.

 עין משפט נר מצוה
--

א מו"י פו' מהל' שבועות הל' ב:

ב מו"י פט' מהל' שבועות הל' ח:

ג מו"י פט' מהל' שבועות הל' ז:

ד מו"י פט' מהל' שבועות הל' ט:

ה מו"י פו' מהל' שבועות הל' א:

ו מו"י פט' מהל' שבועות הל' ז:

ח מו"י פט' מהל' שבועות הל' ט:

ט מו"י פט' מהל' שבועות הל' יא:

י מו"י פב' מהל' שבועות הל' ב:

יא מו"י פב' מהל' שבועות הל' ג:

יב מו"י פב' מהל' עבודה זרה וחוקות הגויים הל' ז:

יג טוש"ע יו"ד סי' רמא סעי' א:

יד מו"י פה' מהל' ממרים הל' ב, סמג לאוין ריט:

טו טוש"ע חו"מ סי' כז סעי' א ב:

טז מו"י פכ"ו מהל' סנהדרין והעונשין המסורין להם הל' ג, סמג לאוין רט, סמג לאוין ריא:

יז מו"י פכ"ו מהל' סנהדרין והעונשין המסורין להם הל' ד:

יח מו"י פט' מהל' שבועות הל' יא:

יט טוש"ע יו"ד סי' ערו סעי' ט:

כ מו"י פו' מהל' יסודי התורה הל' ב, סמג לאוין ג:

כא מו"י פו' מהל' יסודי התורה הל' ה:

כב מו"י פב' מהל' שבועות הל' ב:

כג מו"י פב' מהל' שבועות הל' ג:

לה:

עין משפט גזר מצוה

א טוש"ע יו"ד סי' רלו סעי' ו:

ב מו"י פ"ב מהל' שבועות הל' ג, סמג לאוין רמזא:

ג טוש"ע יו"ד סי' ערו סעי' י:

ד מו"י פ' מהל' יסודי התורה הל' ד, סמג לאוין יט:

ה מו"י פ' מהל' יסודי התורה הל' ג, סמג לאוין יט:

ו טוש"ע יו"ד סי' ערו סעי' ט:

ז מו"י פ' מהל' יסודי התורה הל' ג, סמג לאוין יט:

ח מו"י פ' מהל' יסודי התורה הל' ט:

ט מו"י פ' מהל' יסודי התורה הל' ט:

י מו"י פ' מהל' יסודי התורה הל' ט:

יא מו"י פ' מהל' יסודי התורה הל' ט:

יב מו"י פ' מהל' יסודי התורה הל' ט:

יג מו"י פב' מהל' שבועות הל' ב:

יד מו"י פב' מהל' שבועות הל' ב:

בפר"ח גרם א"ד מן השם חינו נמחק. ונחמה דמאי שגא מצ"ב מצבאות וש"ד משגי דמי שהא חנון ונלו דחנון שם הוא אלא דנמחקין לפי שאין שם בפני עצמו ושמא משום דשם המיוחד הוא יש להחמיר בו יותר: ה"ג אין הלכה כרבי יוסי ולאגטריה דלא תימא נמוקו עמו וכן [גרס] ר"ח: בלחרונה שבחנו. שדכלן לא כתב אס אהלל אלא בלחרונה דכתיב האוסף לצאת למלחמה עם בני בנימן אחי אס אהלל: דקטלא חד משתא בעלמא כו'. בהוצאה למלחמת רקשות קאמר: מה פאן שבועה. תמה ותפוק לה משבועת הפקדון מנ"ס דתקטא וכ"ת דעקר דאגטריה למילף מה פאן בשם כו' אפתי לקדון דפריה לרדגן אלה דשבועה היא מנ"ל לגמר מפקדון:

שבועת העדות פרק רביעי שבועות

דמי שהא חנון ונלו דחנון שם הוא אלא דמי שהא חנון ונלו דחנון שם הוא אלא

"בְּמִי שֶׁהוּא רְחוּם" קאָמַר. אָמַר לִיה רָבֵא: **אִי הָכִי, "בְּשָׁמַיִם וּבְאָרְצַי" נָמִי** – **"בְּמִי שֶׁהַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ שְׁלוֹי"** קאָמַר! **"הָכִי הַשְׁתָּא?! הָתֵם, כִּינּוּ דְלֵיכָא מִיַּד אַחֲרִינָא דְאַיְקָרֵי רְחוּם וְחֲנוּן – וְדַאי "בְּמִי שֶׁהוּא חֲנוּן", וְדַאי "בְּמִי שֶׁהוּא רְחוּם" קאָמַר. הָכָא, כִּינּוּ דְאַיְכָּא שָׁמַיִם וְאָרְצַי – "בְּשָׁמַיִם וּבְאָרְצַי" קאָמַר. "תָּנוּ רַבְּנֵי: כְּתַב אֶלֶף לְמֹד מִ"אַלֹּהִים", "יְהִי מִ"יְי" – הָרִי זֶה אֵינּוּ נִמְחָק. שִׁין דְּלֶת מִ"שְׂדֵי", אֶלֶף דְּלֶת מִ"אַדְנִי", צָדִי כִּית מִ"צָבָאוֹת" – הָרִי זֶה נִמְחָק. רַבִּי יוֹסִי אוֹמַר: "צָבָאוֹת" פּוּלּוּ נִמְחָק – שְׁלֹא נִקְרָא צָבָאוֹת אֶלָּא עַל שֵׁם יִשְׂרָאֵל, שְׁנָאמַר: "וְהוֹצֵאתִי אֶת צָבָאתִי אֶת עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם". אָמַר שְׁמוּאֵל: אֵין הִלְכָּה כְּרַבִּי יוֹסִי. "תָּנוּ רַבְּנֵי: כָּל הַטָּפֶל לִשְׁם, כִּין מִלְּפָנָיו וְכִין מִלְּאַחֲרָיו – הָרִי זֶה נִמְחָק. לְפָנָיו כִּיצַד? "לִיְי" – לִי נִמְחָק; "כִּיְי" – בִּי נִמְחָק; "וִיְי" – וִי נִמְחָק; "מִיְי" – מִי נִמְחָק; "שִׁיְי" – שִׁי נִמְחָק; "הִיְי" – הִי נִמְחָק; "כִּי נִמְחָק. "לְאַחֲרָיו כִּיצַד? "אַלֹּהֵינוּ" – נוּ נִמְחָק, "אַלֹּהֵיהֶם" – הֵם נִמְחָק, "אַלֹּהֵיכֶם" – כֶּם נִמְחָק. אַחֲרִים אוֹמְרִים: לְאַחֲרָיו אֵינּוּ נִמְחָק, שֶׁכָּכֵר קִדְּשׁוּ הַשֵּׁם. אָמַר רַב הוּנָא: הִלְכָּה פְּאֻחָרִים. (אבִּרְהֶם, דְּלִטְנָא, לְנִבּוֹת, בְּגִבְעַת בְּנִימָן, שְׁלֹמֹה, דְּנִיאַל – סִימָן) ^[כ] כָּל שְׁמוֹת הָאֱמוּרִים בַּתּוֹרָה בְּאַבְרָהָם – קִדְּשׁ; חוּץ מִזֶּה שֶׁהוּא חוּל – שְׁנָאמַר: "וַיֹּאמֶר, אֲדֹנִי אִם נָא מִצָּאתִי חַו בְּעִינֶיהָ". "חֲנִינָא כֵּן אַחִי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי אֱלֶעָזֶר כֵּן עֲזָרָה מְשׁוּם רַבִּי אֱלֶעָזֶר הַמוֹדְעִי אִמְרוּ: אַף זֶה קִדְּשׁ. כִּמְאֵן אֵזֻלָּא הָא דְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: גְּדוּלָּה כְּהִנָּסַת אוּרְחִין יוֹתֵר מִהַקְבֵּלַת פְּנֵי שְׂכִינָה – כִּמְאֵן? כָּאוֹתוּ הוּנָא. ^[כ] כָּל שְׁמוֹת הָאֱמוּרִים בְּלוּט – חוּל; חוּץ מִזֶּה שֶׁהוּא קִדְּשׁ – שְׁנָאמַר: "וַיֹּאמֶר לוֹט אֲלֵהֶם, אֵל נָא אֲדֹנִי, הִנֵּה נָא מִצָּא עֲבָדְךָ חַו בְּעִינֶיהָ וְגוֹ" – מִי שֵׁשׁ כִּידּוֹ לְהַמִּית וּלְהַחֲיוֹת, זֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. 'כָּל שְׁמוֹת הָאֱמוּרִים בְּנִבּוֹת – קִדְּשׁ, בְּמִיכָה – חוּל. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמַר: בְּנִבּוֹת – קִדְּשׁ, בְּמִיכָה – יֵשׁ מִהּ חוּל וְיֵשׁ מִהּ קִדְּשׁ. אֶלֶף לְמֹד – חוּל, יוּד הִי – קִדְּשׁ; חוּץ מִזֶּה, שְׁאֵלֶף לְמֹד וְהוּא קִדְּשׁ: "כָּל יְמֵי הַיּוֹת בֵּית הָאֱלֹהִים בְּשִׁילֹה". ^[כ] כָּל שְׁמוֹת הָאֱמוּרִים בְּגִבְעַת בְּנִימָן – רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמַר: חוּל, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמַר: קִדְּשׁ. אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: וְכִי מִבְּטִיחַ וְאֵינּוּ עוֹשֶׂה?! ^[כ] אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: מַה שֶׁהַבְּטִיחַ עָשָׂה; וְהֵם לֹא כִּיחְנוּ אִם לְנִצּוּחַ אִם לְנִצָּחַ. בְּאַחֲרֹנָה שְׂבִיחֵנוּ – הַסְפִּימוּ עַל יָדָן, שְׁנָאמַר: "וּפִנְחֶם כֵּן אֱלֶעָזֶר כֵּן אַחֲרָן (הַכֹּהֵן) עָמַד לְפָנָיו בַּיָּמִים הָהֵם לֵאמֹר, הָאוֹסֵף עוֹד לְצִאת לְמַלְחָמָה עִם [בְּנֵי] בְּנִימָן אַחִי אִם אַחֲדֵל וְגוֹ". "כָּל "שְׁלֹמֹה" הָאֱמוּרִין כְּשִׁיר הַשִּׁירִים – קִדְּשׁ, שִׁיר לְמִי שֶׁהַשְׁלוֹם שָׁלוֹ; חוּץ מִזֶּה: "כְּרַמִּי שְׁלִי לְפָנֵי הָאֶלֶף לֶה שְׁלֹמֹה" – שְׁלֹמֹה לְדִידֶיהָ, "וּמֵאֲתַיִם לְנִטְרִים אֶת פְּרִי" – רַבְּנָן. וְיֵשׁ אוֹמְרִים, אַף זֶה חוּל: "הִנֵּה מִטְתּוֹ שְׁלֹשְׁלֹמֹה שְׁשִׁים". אַף זֶה – וְלֹא מִיבְעֵי הַאֲדָה?! אֶלָּא הָא דְאָמַר שְׁמוּאֵל: מַלְכוּתָא דְקִטְלָא חַד מִשִּׁיתָא בְּעָלְמָא לֹא מֵיעֲנָשָׂא, שְׁנָאמַר: "כְּרַמִּי שְׁלִי לְפָנֵי הָאֶלֶף לֶה שְׁלֹמֹה" – לְמַלְכוּתָא דְרַקִּיעָא, "וּמֵאֲתַיִם לְנִטְרִים אֶת פְּרִיו" – לְמַלְכוּתָא דְאַרְעָא; שְׁמוּאֵל לֹא כְתִנָּא קִמָּא וְלֹא כִּישׁ אוֹמְרִים?! אֶלָּא הָכִי קאָמַר, וְיֵשׁ אוֹמְרִים: זֶה – קִדְּשׁ; וְזֶה הוּא חוּל – דְּמִטְתּוֹ. וְשְׁמוּאֵל דְאָמַר כִּישׁ אוֹמְרִים. ^[כ] כָּל מַלְכֵיָא הָאֱמוּרִים בְּדִנְיָאֵל – חוּל; חוּץ מִזֶּה שֶׁהוּא קִדְּשׁ: "אַנְתָּ מַלְכָּא [מֶלֶךְ] מַלְכֵיָא דִּי אֶלֶה שְׁמִיָּא, מַלְכוּתָא חֲסָנָא וְתַקְפָּא וַיִּקְרָא יְהִב לֶה". וְיֵשׁ אוֹמְרִים: אַף זֶה קִדְּשׁ – שְׁנָאמַר: "מָרִי חִלְמָא לְשַׁנְאָה וּפְשָׁרָה לְעִרְהָ" – לְמֵאֵן קאָמַר? אִי סִלְקָא דַּעְתָּה לְנִבּוּכַדְנֶצַּר קאָמַר לִיה, שְׁנֵאוֹתֶיהָ מֵאִי נִינְהוּ – יִשְׂרָאֵל; מִיִּלט קֹא לֵייט לְהוּ לִישְׂרָאֵל?! וְתִנָּא קִמָּא סָבַר: שׁוּנְאִי יִשְׂרָאֵל אֵיכָּא, שׁוּנְאִי גוֹיִם לֵיכָּא?! וּבְכָל כְּנוּיִין – הָרִי אֵלוּ חֲיִיבִין כּוּי. ^[כ] וְרַמִּינְהִי: "יִתֵּן הִי אוֹתָהּ לְאַלֶּה וּלְשִׁבְעָה" – מַה תִּלְמוּד לוֹמַר? וְהֵלֹא כָכֵר נֶאָמַר: "וְהַשְׁבִּיעַ הִכְהֵן אֶת הָאִשָּׁה בַּשְּׂבַעַת הָאֶלֶה!" לְפִי שְׁנָאמַר: "וְשִׁמְעָה קוֹל אֶלֶה" – נֶאָמַר פֹּאן "אֶלֶה" וְנֶאָמַר לְהֵלֵן "אֶלֶה"; מַה לְהֵלֵן שְׂבֻעָה, אַף פֹּאן שְׂבֻעָה; מַה לְהֵלֵן בַּשֵּׁם, אַף פֹּאן בַּשֵּׁם. ^[כ] אָמַר אַבְיִי: לֹא קִשְׂיָא; הָא רַבִּי חֲנִינָא בַר אִידִי, הָא רַבְּנָן. דַּתְגָּיָא, רַבִּי חֲנִינָא בַר אִידִי אוֹמַר: הוּאִיל וְאֶמְרָה תּוֹרָה "הַשְּׂבַע" וְיֹאֵל תַּשְׁבַּע", "קַלְלִי" וְיֹאֵל תִּקְלָל" – מַה "הַשְּׂבַע" בַּשֵּׁם, אַף "לֹא תַשְׁבַּע" בַּשֵּׁם; מַה "קַלְלִי" בַּשֵּׁם, אַף "לֹא תִקְלָל" בַּשֵּׁם. ^[כ] וּרְבִנּוּ, אִי גַמִּירִי גִזְרָה שְׁוּהָ – נִיבְעִי שֵׁם הַמִּיּוּחַד! אִי לֹא גַמִּירִי גִזְרָה שְׁוּהָ – "אֶלֶה" דְּשְׂבֻעָה הִיא מְנָא לְהוּ? ^[כ] נִפְקָא לְהוּ מִדְּתִנָּא: "אֶלֶה" – אֵין "אֶלֶה" אֶלָּא לְשׁוֹן שְׂבֻעָה, וְכֵן הוּא אוֹמַר: "וְהַשְׁבִּיעַ הִכְהֵן אֶת הָאִשָּׁה בַּשְּׂבֻעַת הָאֶלֶה". הָתֵם "שְׂבֻעַת הָאֶלֶה" כְּתִיב! הָכִי קאָמַר: "אֶלֶה" – אֵין "אֶלֶה" אֶלָּא בַּשְּׂבֻעָה, וְכֵן הוּא אוֹמַר: "וְהַשְׁבִּיעַ הִכְהֵן אֶת הָאִשָּׁה בַּשְּׂבַעַת הָאֶלֶה".**

וימציון

בשם מי שהוא חנון: **כְּתַב אֶלֶף לְמֹד מִלְּאֵהִים** וְכַתַּב אֲלֵהִים וְכַתַּב אֶלֶף לְמֹד אֵין נִמְחָקוּן וּאֵע"פ שְׁלֹא נִמַּר אֶת הַשֵּׁם שֶׁרַבִי ב' אוֹתִיות הֵלְלוּ שֵׁם לַעֲצִמּוֹ: חוּן מִזֶּה כּוּי לְמַלְאֲךְ הָאֱמַנְעִי קִרָּא אֲדוֹן שְׁכָךְ צִאוּ לְפָנָיו מִיכָאֵל בְּאֱמַנְעוּ וְבִרְיָאֵל מִיְמִינוּ וְכִפָּאֵל מִשְׁמֵאלוֹ: אַף זֶה הִדְּשׁ דְּכְתִיב לְעִיל מְנַה וְיִרָא אֵלָיו יְיָ וְהִזְר כְּתִיב וְהִנֵּה שְׁלֵשָׁה אֲנָשִׁים וְאִמַּר לַהֲקִב"ה אֵל נָא תַעֲבֹר מַעַל עֲבָדְךָ הַמֶּתֶן לִי פֹאן עַד שְׁאֲכִנִּים הַאוּרְחוּן: מִי שֵׁשׁ בִּידוֹ כּוּי וּה"ק וַיֹּאמֶר לוֹט אֲלֵיהֶם בְּאֲזִינֵיהֶם אֵל נָא יְהִי כֵן וְחֹזֵר בְּלִפְנֵי הַשֵּׁם וְאִמַּר לוֹ דַּלְעִי הִנֵּה נָא מְנָא עֲבָדְךָ: בְּנִבּוֹת כְּתִיב (מִלְכִּים א' כ"א:י"ג) בְּרַךְ נְבוֹת אֲלֵהִים: בְּמִיכָה כְּנוּן (שׁוֹפְטִים י"ג:) לוֹ בֵּית אֲלֵהִים וְכְנוּן (שֵׁם). הַקִּדְּשׁ הַקִּדְּשָׁתִי הַפֶּסֶף לֵה' מִנְדִי לְבִנֵי וְנוֹ' רַבִּי הוּא אֲסוּר עַלִי כַּהֲקִשׁ גְּמוּרִים שֶׁהֵן לֵשֶׁם עַד שְׁאֲתִנְנוּ מִנְדִי לְבִנֵי לַעֲשׂוֹת פֶּסֶל וּמַסֵּכָה וְכֵן (שֵׁם יח) נִכַּח ה' דְּרַקְכֶם בְּלִפְנֵי שְׂכִינָה אִמַּר: אֶלֶף לְמֹד חוּל כְּנוּן (שֵׁם יז) לוֹ בֵּית אֲלֵהִים (שֵׁם יח) אֶת אֲלֵהִי אֲשֶׁר עֲשִׂיתִי לְקַחְתָּם: שְׁמוֹת הָאֱמוּרִין בְּבִבְעָה וְיִשְׁאֲלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּה' (שֵׁם כ:) וְכִי מִבְּטִיחַ שְׁנִילַחוּ וְאֵינּוּ עוֹשֶׂה: הֵם לֹא בַחֲנוּ הֵם לֹא שְׁאֵלוּ אֵלָּא הָאֶלֶךְ וְלֹא אִמְרוּ הַתַּנְהַנְהוּ בְּנֵיהִי: בְּאַחֲרֹנָה שְׂבַחְנוּ בְּאוּרִים וְתַמִּים כִּי מִחֵר אֲתַנְנוּ בְּיָדְךָ הַסְפִּימוּ לְדִבְרֵיהֶם: וּמֵאֲתַיִם לְנוּטְרִים כּוּי לְרַבְּנָן הַיָּחִס וְיַעֲסִקוּ בַּתּוֹרָה אֶחָד מִשְׁשָׁה שְׂבַסֶּס: הִנֵּה מִטְתּוֹ חוּל שְׁהִיָּה נִבְעַת מֵאֲשַׁמְרָאִי בְּדֹאמַר בְּמַסְכַּת גִּטִּין (דף סח:): דְּקַטְלָא חַד מִשִּׁיתָא בְּאֲנִגְרִיָּא דַּעֲבוּתָת הַמֶּלֶךְ: כָּל מַלְכֵיָא הָאֱמוּרִים בְּדִנְיָאֵל כָּל מְקוֹם שְׁנֵאמַר שֵׁם מֶלֶךְ: חוּן מִזֶּה מֶלֶךְ מַלְכֵיָא דְאֵלוּ לְנִבּוּכַדְנֶצַּר לֹא הִנֵּה קִרִי לֵה דִנְיָאֵל מֶלֶךְ מַלְכֵיָא אֵלָּא ה"ק אֲנַת מַלְכָּא גְּבוּכַדְנֶצַּר מֶלֶךְ מַלְכֵיָא הוּא אֲלֵהָ דְשִׁמְיָא מַלְכוּת חֲסָנָא וְיַב לָךְ: וְהֵלֹא **כָכֵר נֶאָמַר בְּשְׂבֻעַת הָאֶלֶה** מִהְכָּא מִשְׁמַע תַּהֲנוּ לְאֵלֶה וְלִשְׂבֻעָה וְתוּ לֹא הִנֵּה לִיָּה לְמַכְתַּב אֵלָּא יַתֵּן ה' אֶת וְכַכְךָ נִפְלַת: מַה לְהֵלֵן **שְׂבֻעָה** דְּכְתִיב וְהַשְׂבִּיעַ: וּמַה לְהֵלֵן **בְּשֵׁם** וְנוֹ' (שְׁמוֹת כב:): **[וְאֵל תַּשְׂבַּע]** לֹא תַשְׂבַּעוּ **[בְּשִׁמִּי]** לְשַׁקַּר (וַיִּקְרָא יט:): קַלָּל יַתֵּן ה' אוֹתָךְ לְאֵלֶה: לֹא תִקְלָל בִּין קִלְלַת הַשֵּׁם בִּין קִלְלַת תְּכַבְּרוּ לֹא תִקְלָל חֲרַשׁ: מַה הַשְׂבַּע **בְּשֵׁם כּוּי** וְבִרְחֹתָ רַבִּי חֲנִינָא וּמִתְנִיתִין רַבְּנָן: ג"ש דְּנֵאמַר פֹּאן אֵלֶה וְנֵאמַר לְהֵלֵן אֵלֶה: דְּשְׂבֻעָה הִיא מְנָא לְהוּ וְשַׁמְעָה קוֹל אֵלֶה מְנָא לְהוּ דְּבִשְׂבֻעָה מִשְׁתַּעִי: נִפְקָא לְהוּ מִמִּתְגִּיאַר מְנוּפַּס דְּמִשְׁמַעוֹת דְּקִרָּא רַבִּי מִשְׁמַע: וְכֵן הוּא אוֹמַר אֲלִמָּא אֵלֶה הִיא שְׂבֻעָה כּוּי וּפְרַכִּינָן תַּתֵּם שְׂבֻעַת הָאֵלֶה כְּתִיב שְׂבֻעָה שְׁהִיָּה בְּקִלְלָה רַבָּל שְׂבֻעָה שְׁאִינִיָּה בְּקִלְלָה לֹא מִשְׁתַּמַּע מִהְכָּא:

 מסורת הש"ס

א מסכת סופרים

ב בראשית רבה

ג מסכת סופרים

ד יומא עג:

ה מסכת סופרים

ו מביילתא דרבי שמעון בן יוחאי

ז ספרא קדושים פרק י ו

ח מכות כא.

ט ספרא ויקרא דבורא דחובה פרשה ח ב

 תורה אור השלם
--

וואז"ישמע אַלכֶם פֿרעג וְנִתִּיתִי

אַת־יְדִי בַּמִּצְוִים וְהוֹצֵאתִי אֶת־

צְבֹאתִי אֶת־עַמִּי וְגו' (שְׁמוֹת ז, ד)

אֲשֶׁרִי הָעַם שָׂכָה לוֹ אֲשֶׁרִי הָעַם

שְׁוֹתָה אֶלְהוִי (תְּהִלִּים קמ"ד, טו)

וַיֹּאמֶר אֲדֹנִי אֶס־נָא מִצָּאתִי חֵן

בְּעֵינֶיךָ אֶל־נָא תַעֲבֹר מַעַל וְגו' (בְּרֵאשִׁית יח, ג)

וַיֹּאמֶר לוֹט אַלְהֶם אֶל־נָא אֲדֹנִי

(בְּרֵאשִׁית יט, יח)

וַיָּבֹאוּ שְׁנֵי הַנָּעֲשִׂים בְּנִי־בִלְעֵל

וַיִּשְׁבּוּ נָגִיד וַיַּעֲדוּהוּ אֲנָשִׁי הַבִּלְעִיל

וְגו' (מַלְכִּים א' כא, ג)

וַיִּשְׁמֹנוּ לָהֶם אֶת־פֶּסֶל מִיכָה אֲשֶׁר

עָשָׂה קְלֹמִי הַיּוֹת בֵּית־הָאֱלֹהִים

וְגו' (שׁוֹפְטִים יח, טא)

וּפִינְחֶס כּוֹ־אֱלֶעָזֶר כּוֹ־אֶהֱרֹן עָמַד

לְפָנָיו בַּיָּמִים הָהֵם לֵאמֹר הָאוֹסֵף

וְגו' (שׁוֹפְטִים כ, כח)

כְּרַמִּי שְׁלִי לְפָנֵי הָאֶלֶף לֶךְ שְׁלֹמֹה

וּמֵאֲתַיִם לְנִטְרִים אֶת־פְּרִי (שִׁיר

הַשִּׁירִים ח, יב)

הִנֵּה מִטְתּוֹ שְׁלֹשְׁלֹמֹה שְׁשִׁים

גְּבוּרִים שְׂבִיב לֶה מְגִבְרִי יִשְׂרָאֵל

(שִׁיר הַשִּׁירִים ג, ז)

שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לְשֹׁלֹמֹה (שִׁיר

הַשִּׁירִים א, א)

(אַנְתָּה) [אַנְתָּ] מַלְכָּא מֶלֶך

מסורת הש"ס
א נדרים סה.
ב במדבר רבה
ג סוטה מא:
ד ספרא אמור פרק יט ו; ספרא קדושים פרשה ב ו; סנהדרין נו.
ה סנהדרין סו.
ו ספרא קדושים פרק י ו
ז מנחות לו; עירובין צו.
ח לעיל לה; משנה שבועות
ט סנהדרין קו:
י סוכה ט; לעיל לב; פסחים לט; עירובין מז:
גליין הש"ס
גמ' דכתיב וישבע. וכן כי נשבעו ב"י לאמר ארור נותן אשה לבנינו (שופטים כ"א:י"ח):
רש"י ד"ה בו קבלת דברים וכו' וחייב לקיים תנאו. לא ידעתי הא ליכא חיוב לעשות התנאי אלא דאם לא יקיים התנאי בטל המעשה דמכר ומתנה מחילה וכדומה. ובה למאי גריד לאמן שויהי קבלה ומה צורך לקבלתו הא הנותן לא נתן רק ע"מ ואם לא יקיים התנאי ממילא בטל הנתניה וכו'::
תורה אור השלם
[ויקרא ה, א]
[יחזקאל יז, ג]
[דברי הימים ב לו, ג]
[יחזקאל לו, ג]
[שופטים ה, כג]
[דברים כז, ג]
[דברים כז, טו]
[יהושע ו, כו]
[שמואל א יד, כד]
[שמואל א יד, כז]
[במדבר ה, כב]
[דברים כז, כו]
[ירמיהו כח, ה]
[ירמיהו כח, ו]
[בראשית ט, טו]
[ישעיהו דז, ט]
[בראשית ט, יא]
[ויקרא כד, טו]
[ויקרא כד, טז]
[דברים ט, ט]
[ויקרא יט, יד]
[דברים כח, כב]
[תהילים נב, ז]
[במדבר ה, יט]

ה"ג מנין לעשיות שבועה שאין עמה אלה ובמסכת סוטה מפרשה בקרב היה מביא את מנחתה (דף יח.) היכי דמי שבועה שיש עמה אלה שבועה שלא נטמאת ואם נטמאת יבאזו בך: ושמעה אלה ושמעה קול מזהו ליה למכתב ושמעה אלה שמעת מנה דהיא שבועה (כל) שיש בה אלה וכתב קול אלה ותיכא לךשא לתא לחיבה ב'א משמי הקולות: ויבא אותו באלה גבוכדנצר את צהקיהו: ארור בו נדוי בו שבועה בו קללה כל לשונות הללו הוא משמש וגריך לפרס ממנו אם אמר חכם ארור בלשון נדוי ואם אמר אדם לחברו לשם שבועה וקבלו עליו שבועה היא והמקלל את חברו בלשון ארור הוא לה' קללה היא וחיב המקלל: ודלמא תרפי עבד אבל ארור לא לשון שבועה הוא: אמן בו שבועה הענינה אמן אחר שבועה פמוניה שבועה מפיו: בו קבלת דברים האומר לחברו על מנת שתקום לי תנאי כך וכך ואמר אמן קבל דבריו וחיב להם תנאי: בו אמנת דברים וכלאי לעניות אמן על דבר תפלה ותחנה שהוא לשון מאמן הדברים שיהא רצון שיהא אמת בן: ואמרה האשה אמן אמן דאי לא במוניהא שבועה דמנא אמאי מבדקה אפילו משבע מפי אחרים חין כאן שהרי לא אמרה כלום אחר שבועה ולא דמנא למשביעיני עליבם שהם פופרין אחר שבועה ועונין על דבריו חין חנו וידעין לך עדות: לאו שבועה בדמסוס ואול שאמר או לאו לאו תרי זמני או הן הן תרי זמני הרי היא כשבועה מאחר (סהקזיק) דבריו: איש איש פי וקלל מת"ל מאחר שעתיד לכתב ונקב שם ה' מות יומת לכתב איש איש כי יקב שם ונשא חטאו וימות: על שם מנחם בן ארבע אותיות דיו"ד ה"ה: באלהרה אלהים לא תקלל (שמות כ"ב:כ"ז): פנקבו שם יומת כו' קרא ותיכא הוא ותנהו ענין למקלל אביו [ואמנו] שאינו חייב עד שיקללם בשם המנחה: ודברי הכל דלא פמיא הואיל וקרא ותיכא הוא לרבות תנהו ענינן לרבות אף המקלל עצמו וחברו אלא דוקא קאמר רבי מנחם לרבות מקלל אביו שהוא בסקילה במדבר את השם אבל בעצמו וחברו דלאו בעלמא הוא לא חילף מהבא: לא תקלל חרש ומרבינן מנה בסנהדרין (דף סו.) כל שהוא בעמך: ויחיב וקאמר מתניתין בדתנן רב כהנא היה שונה משננתו כמות שהיא שנויה יבכה וכן יבכום: אמר ליה רב יהודה כנה הפך דבריו: כנגד אחרים אמר יבשו וכן יבכום שלא תקללני: ויחיב וקאמר גס אל יתנן לנגח את המקרא הזה היה דורש שנקאמר בדואב בסקפר תהלים: כנה ואמר ותנהו: ודא לית לה לרבי מאיר כו' דתנן במסכת קדושין (דף סא.) ר"מ אומר כל תנאי שאינו כפול כתנאי דבני גד [ובני ראובן] אינו תנאי ואי לא כפלה לא אמרינן מקלל זה אמה שומע את זה: ודרי סוטה דאפסורא ופרקינן מנה לר"מ כו' דתנן במסכת קדושין מדכתיב אם לא שטית הנקי ופשיטא לן דלא הצרכנו לבדך את הסוטות ולא נאמר אלא לשמע לא מקלל הן קללה מקלל ברכה שאם שטית לא תנקי אלמא לא בעינן בפילה ומשגי ר' תנחום הנקי כתיב בלא יו"ד כמו חנקי

וקאי אחרא דבתרס דכתיב ואת כי שטית למשמע הכי חנקי ממס המאכריס האלה ואת כי שטית אלמא אי לא הנקי מקלל הן אמה שומע לאו לא אמרינן: והוא דאמר לאו לאו. וכלו דשבועה ממש היא אלא יש להזהר וקצת יש עגש בדבר: ועל הכינוין באלהרה. וא"ת למ"ד בפרק ד' מיתות (סנהדרין דף סו.) אלהים לא תקלל דקש איש איש פי וקלל למה לי וי"ל דאגטריה לבדכ ודא דאמרינן על הכינוין באלהרה למעמטי מיתה לתא ולא למעמטי כרת: פנקבו שם יומת מה ת"ל. תמה דא אגטריה לבדדקשינן דפ' ד' מיתות (סנהדרין דף נו.) דאינו חייב עד שידברך שם בשם: ושמר נפשו. מאד. תמה בקללה ד"ה חייב וכוהובל עצמו איבא בלונתא (כ"ח צא): חבלה נמי תפוק לה מהאי קרא או מוהשקרו מאד לנפשתיכם ועוד תמה דבפ' ד' מיתות (סנהדרין דף סו.) דחק לאשכוחי אזהרה למקלל אביו מנשיא וחרש דזנן לגמר ממקלל עצמו וי"ל דאי לאו דאשכחנא אביו לא הוה גמרינן בעצמו מה שלא מצינו שאסור בפברו: מקלל חברו דכתיב לא תקלל חרש. מחרש ואביו אחי אלא שלא חש כאן להאריך וליכא למפרך שכן משנין בדפריו דפ' ד' מיתות (סנהדרין דף סו. נסס) על דין וחרש ונשיא דאביו אינו משנה: יבך וכן יבכום זו היא אלה שנקאמרה בתורה. תמה דלעיל לא גמרינן אלא שבועה שאין עמה אלה שהיא כשבועה שיש עמה אלה אבל אלה שאין עמה שבועה פיש עמה שבועה מנ"ל:

שבועת העדות פרק רביעי שבועות

ומנין לעשות אלה שאין עמה שבועה כאלה שיש עמה שבועה, ושבועה שאין עמה אלה כשבועה שיש עמה אלה? תלמוד לומר: "ושמעה קול אלה" – ושמעה אלה, ושמעה קול.^(ט) אמר רבי אבהו: מנין ל"אלה" שהיא שבועה? שנאמר: "ויבא אתו באלה וגו'"; וכתיב: "וגם במלה גבוכדנצר מרד אשר השביעו באלהים".^(ט) תנא: "ארור" – בו נידוי, בו קלה, בו שבועה. בו נידוי – דכתיב: "אורו מרוז אמר מלאה ה', ארו ארור ישכיה", ואמר עזרא: בארבע מאה שיפורי שמתיה פרק למרוז. בו קלה – דכתיב: "ואלה יעמדו על הקלה", וכתיב: "ארור האיש אשר יעשה פסל וגו'". בו שבועה – דכתיב: "וישבע יהושע בעת ההיא לאמר, ארור האיש לפני ה' וגו'". ודלמא תרתי עבד להו – אשבעיניהו ולייטיניהו? אלא מהכא: "איש ישראל גגש ביום ההוא, ויאל שאול את העם לאמר, ארור האיש אשר יאכל וגו'", וכתיב: "ויהונתן לא שמע בהשביע אביו את העם". ודלמא הכא נמי תרתי עבד להו – אשבעיניהו ולייטיניהו? מי כתיב "וארור"?! השתא דאתית להכי, התם נמי לא כתיב "וארור". "אמר רבי יוסי ברבי חנינא: "אמן" – בו שבועה, בו קבלת דברים, בו האמנת דברים. בו שבועה – דכתיב: "ואמרה האשה אמן אמן".^(ט) בו קבלת דברים – דכתיב: "ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת לעשות אותם, ואמר כל העם אמן".^(ט) בו האמנת דברים – דכתיב: "ויאמר ירמיה [הנביא] (אל חנניהו), אמן כן יעשה ה', יקם ה' את דבריה". "אמר רבי אלעזר: "לאו" – שבועה, "הן" – שבועה. בשלמא "לאו" שבועה – דכתיב: "ולא יהיה עוד המים למבול", וכתיב: "כי מי נח זאת לי אשר נשבעתי". אלא "הן" שבועה – מנא לן? סברא הוא – מד"לאו" שבועה, "הן" נמי שבועה. "אמר רבא: והוא דאמר "לאו" "לאו" תרי זימני, והוא דאמר "הן" "הן" תרי זימני; דכתיב: "ולא יכרת כל פשר עוד ממי המבול", "ולא יהיה עוד המים למבול"; ומד"לאו" תרי זימני, "הן" נמי תרי זימני. המקלל בכולן – חייב, דברי רבי מאיר, וחקמים פוסרין.^(ט) תנו רבנן: "איש [איש] פי יקלל אלהיו ונשא חטאו" – מה תלמוד לומר? וכלא ככר נאמר: "ונקב שם ה' מות יומת"! יכול לא יהא חייב אלא על שם המיוחד בלבד, מנין לרבות את הכינויין? תלמוד לומר: "איש איש פי יקלל אלהיו וגו' – מפל מקום. דברי רבי מאיר. וחקמים אומרים: על שם מיוחד במיתה, ועל הכינויין באזהרה.^(ט) והמקלל אביו ואמו וכו'. מאן חכמים? "רבי מנחם בר יוסי. דתנא: רבי מנחם בר יוסי אומר: "פנקבו שם יומת" – מה תלמוד לומר ש"ם"? לימד על המקלל אביו ואמו, שאינו חייב עד שיקללם בשם. והמקלל עצמו וחברו כו'. אמר רבי ינאי: ודברי הכל.^(ט) עצמו – דכתיב: "רק השמר לה ושמר נפשה מאד" – בדרבי אביו אמר רבי אילעא, דאמר: כל מקום שנאמר "השמר", "פון" ויאל" – אינו אלא לא תעשה. וחבירו – דכתיב: "לא תקלל חרש".^(ט) ייכף ה' אלהים", וכן "יכפה אלהים" – זו היא אלה הכתובה בתורה. יתיב רב כהנא קמיה דרב יהודה, ויתיב וקאמר הא מתנייתין בדתנן. אמר ליה: כנה.^(ט) יתיב ההוא מרבנן קמיה דרב כהנא, ויתיב וקאמר: "גם אל יתצה לנצח, יחתה ויסקה מאהל, ושרשה מארץ חיים סלה". אמר ליה: כנה.^(ט) תרתי למה לי? מהו דתימא: הני מיילי מתניתין, אכל בקראי אימא לא מכניינו; קא משמע לן. "אל יכרה", ויכרכרה", ויייטיב לה" – רבי מאיר מחייב, וחקמים פוסרין. והא לית ליה לרבי מאיר מקלל לאו אתה שומע הו! אפיה. פי אתא רבי יצחק, תנא בדתנן. אמר רב יוסף: השתא דאנן תנן הכי, וכי אתא רבי יצחק תני הכי, שמע מינה דוקא תנן. אלא חשיא! כי לית ליה – בממונא; אכל באיסורא אית ליה. תרי סוטה – דאיסורא הוא, ואמר רבי תנחום בר חכנינא: "הנקי" כתיב; טעמא דכתיב "הנקי", הא לאו הכי – מקלל לאו אתה שומע הן לא אמרינן!

אלא

וקאי אחרא דבתרס דכתיב ואת כי שטית למשמע הכי חנקי ממס המאכריס האלה ואת כי שטית אלמא אי לא הנקי מקלל הן אמה שומע לאו לא אמרינן:

לו.

 עין משפט נר מצוה
--

א טוש"ע חו"מ סי' כז סעי' א:

ב מו"י פו' מהל' תלמוד תורה הל' ב:

ג מו"י פכ"ו מהל' סנהדרין והעונשין המסורין להם הל' ג:

ד מו"י פב' מהל' שבועות הל' ב, סמג לאוין רח:

ה טוש"ע יו"ד סי' רלו סעי' ב:

ו מו"י פב' מהל' שבועות הל' א, סמג לאוין רמא:

ז טוש"ע יו"ד סי' רלו סעי' ה:

ח מו"י פב' מהל' שבועות הל' א:

ט מו"י פב' מהל' שבועות הל' ו,

י טוש"ע יו"ד סי' רלו סעי' ה:

יא מו"י פב' מהל' שבועות הל' א:

יב מו"י פב' מהל' שבועות הל' ו,

סמג לאוין רמא:

יג מו"י פב' מהל' עבודה זרה וחוקות הגויים הל' ז:

עין משפט נר מצווה

א מיי' פו' מהל' שבועות הל' ת:
ב מיי' פח' מהל' שבועות הל' יב:
ג מיי' פח' מהל' שבועות הל' יב:

שבועת הפקדון פרק חמישי שבועות

מסורת הש"ס
א כתובות לב:; שבת סט.
ב לעיל לד:
ג ספרא ויקרא דבורא דחובה
פרק יב ז; לעיל לב:; משנה שבועות
תורה אור השלם

אוֹר־מַעַצ אֲבֵדָה וּכְחַשׁ בַּהּ וּנְשַׁבַּע עַל־שָׂקֶר עַל־אֲחַת מִכָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָאָדָם לַחֲטָא בְּהֵנָּה (ויקרא ה, כב)

גמ' הזיד בשבועת הפקדון והתרו בו מהו שבושת העדות אע"ג דחוב נמי מזיד פשונגג ליכא למבטיה דה שבושת העדות דמי יודע שהם נזלאי בשבועת העדות דמי יודע שהם יודעים לו עדות ויכול להתרות בו: לא אשכחון מזיד דמיתני קרפון לאו מוקח כל התורה קאמר שהרי ד' מביאין על הדון פשגגה הכא על השפחה ונזיר שנטמא ושבועת העדות ושבועת הפקדון: ה"ג אמרו לה הנינא חמורה הימנה שבושת הפקדון שחביין על זדונה מפות ועל שגגתה אשם בכסף שקלים מדקאמר על זדונה מפות מפלג דאתרו בה וקאמר מפות אין קרפון לא ומאי חמרא דניחא לה לאיניש דמיתני קרפון ולא נלתי אמר להו רבא בר אמי מאן תנא שבושת הפקדון לא נתן זדונה לכפרה רבי שמעון היא אמר להו רב כהנא בר מנא דההיא דאנא תנינא והכי תנינא לה אחר זדונה ואחר שגגתה אשם בכסף שקלים ומאי חמרא דאלו התם חטאת בת דנקח והכא אשם בכסף שקלים ולגמר מנה התם בגלל אתרו בה - והכי פרושה חמורה ממנה שבושת הפקדון משבועת העדות שחביין על זדונה מפות מה שאין בן בעדות שאין בה התראת נזאי ועל שגגתה עם זדון הפקדון אשם בכסף שקלים ובעדות קרפון עולה ויורד: מפות אין קרפון לא ומאי חומרא דמפות מקרפון האילי ולא תרנויהו עבדינן בה הא בעדות מיתני קרפון ומשני ניחא ליה לאיניש כו' אמר להו רבא בר אמי לרבנן דה מנעי' דקתני להו מהכא לא תפסטה דלעולם קרפון איכא לרבנן והד מנעי' דקתני קרפון לא רבי שמעון היא דקאמר שבושת הפקדון לא נתן זדונה לכפרה דגאמרן בפרקין דלעיל שכן לא עשו בו משבט פושעע ומזיד פשונגג: אמר להו רב כהנא לא תתחקה לאורומה דר' שמעון ובעין נמי לא תפסטוי דאנא תנינא לה כו': ומאי חומרא הא שבושת העדות נמי זדונה ושאגתה קרפון: אינו חומרא דאלו בעדות חטאת היא ולא נתנה בה תורה חצפה ויכול להנותה במשה כסף דנקח שותית ואינו משה שהיא אחרד מששה דזינר: ולגמר מנה למפסט בעין דמיתני קרפון ולא לתי: ומשני דאמא התם בגלל אתרו בה קאמר דהא לא אורי בה במלקות כלל: לא אם חמרת לא ידעינן במאי קאי לא אם חמרת: הא קרפון כתיב בה והזיר לה' את ימי נזרו והביא כבש בן שנתו וכו' (פמדרב וי"ב:): פי היכי דתחול גלה נזירות בטערה שמתחיל למנות מעבשו ותלה הסתוב בקרפון ולא לכפרה הוא זאל: אמרו רבנן קמה דרבה הני רבנן דלעיל דתנו שבועות פי רבה אמרו לפניו שכן שאל רב כהנא מהם: אמר להו מדקא מבישי לה באתרו בה: מפלג דפשיטא ליה דכי לא אתרו בה הני סהדי דמתוב קרפון ואף על גב דידעי הני סהדי שהיא חוב לו ואמאי מחיב והא לא תועיל לו כפירתו וע"כ ישלם נמצא שגפירת דברים פעלמא הוא: פטור מקרפון: פרט למוזה לאחד מן האחיין שיש לו חלק בממון זה וכשתבעו האח השני כפר: פרט ללוה בשטר חס"ד לכופר ממון שיש לו עליו שטר או עדים: לא תפושען דהא מתנית' לאו בכופר ממון קאמר אלא במוזה בממון וכופר שלא מסר לו שטר עליו ולא היו עדים בדבר: מתרגומן חפז משנינו לויית: מנה דפי ממנה לוייתו כל המנה ולא היה לחברך חלק בו: לאו זדון עדים שהתרו בו:

חוב קרפון או מלקות או שניהן וגבי

^(א)להו: הויד בשבועת הפקדון והתרו בו, מהו? פיון דחידוש הוא – דבכל התורה לא אשכחן מזיד דמיייתי קרפון, והכא מיייתי קרפון – לא שנא אתרו ביה ולא שנא לא אתרו ביה? או דלמא, הני מילי היכא דלא אתרו ביה; אבל היכא דאתרו ביה – מילקא לקי, קרפון לא מיייתי; או דלמא, הא וזה עבדינן. אמרו ליה, תנינא: חמורה הימנה שבושת הפקדון, שחייבין על זדונה מפות ועל שגגתה אשם בכסף שקלים. מדקאמר ליה על זדונה מפות – מפלל דאתרו ביה; וקאמר מפות אין, קרפון לא. ^(ב)ומאי חומרא? דניחא ליה לאיניש דמיייתי קרפון ולא לילקי. אמר להו רבא בר איתי: מאן תנא זדון שבושת הפקדון לא ניתן לכפרה – רבי שמעון; אבל לרבנן – קרפון נמי מיייתי. אמר להו רב כהנא: בר מינה דההיא; דאנא תנינא לה – והכי תנינא לה: אחד זדונה ואחד שגגתה, אשם בכסף שקלים. ומאי חומרא? דאילו התם חטאת בת דנקא, והכא אשם בכסף שקלים. וליגמר מינה! דלמא דלא אתרו ביה. לישנא אחרינא, תא שמע: אין חייבין על שגגתה. מה הן חייבין על זדונה? אשם בכסף שקלים. מאי, לאו בדאתרו ביה? הכא נמי דלא אתרו ביה. תא שמע: לא; אם אמרת בנזיר טמא – שכן לוקה; תאמר בשבועת הפקדון – שאינו לוקה!? מדקאמר לוקה – מפלל דאתרו ביה; וקאמר תאמר בשבועת הפקדון שאינו לוקה – אבל קרפון מיייתי! מאי אינו לוקה – דאינו נפטר במלקות. מפלל דנזיר טמא נפטר במלקות!? הא "קרפון" כתיב ביה! התם דמיייתי קרפון פי היכי דתיחול עליה נזירות בטהרה. אמרוה רבנן קמיה דרבה. אמר להו: מפלל דכי לא אתרו ביה ואיכא עדים – מיחייב!? כפירת דברים בעלמא הוא! אלמא קסבר רבה: הכופר בממון שיש עליו עדים – פטור. אמר ליה רב הנינא לרבה, תנינא דמסייע לה: "וכחש בה" – פרט למודה לאחד מן האחיין או לאחד מן השותפין. "ונשבע על שקר" – פרט ללוה בשטר וללוה בעדים. אמר ליה: אי משום הא – לא תסייען; באומר "לויתי, ולא לויתי בעדים", "לויתי, ולא לויתי בשטר". ממאי? מדקתני "וכחש בה" – פרט למודה לאחד מן האחיין או לאחד מן השותפין. האי לאחד מן האחיין היכי דמי? אי לימא דאודי ליה בפלגא דידיה – הא איכא כפירה דאידיה! אלא לאו דאמרי ליה: מתרוינן יזפת; ואמר להו: לא, מחד מיצייכו יזפי – דהויא ליה כפירת דברים בעלמא? ומדרישא כפירת דברים – סיפא נמי כפירת דברים. (סימן – חובה; פיתות; דבעל הבית; חומר; נזירא) תא שמע: אינו חייב על שגגתה. ומהו חייב על זדונה? אשם בכסף שקלים. מאי, לאו זדון עדים? לא, זדון עצמו. ^(ג)תא שמע: היו שתי כתי עדים, כפרה הראשונה ואחר כה כפרה השנייה – שתיהן חייבות, מפני שיכולה עדות להתקיים בשתייהן. בשלמא שניה תחייב – דהא כפרה לה פת ראשונה; אלא ראשונה אמאי מיחייבא?

הא

בעיא משום דאין התראת נזאי בשבועת העדות דמי יודע שהם יודעים לו עדות ואין נראה דלא חשיב כפק פיון דלמחרה אין כפק דהא בעדים זוממין אי הוו צריכי התראה הנה מתרינן בהו אף על גב דהמתרים בהם אין יודעין אם הם משקרים והא דלא בשי דה שבושת העדות משום דאי אפטר לדע לעולם אם הם מזדינן שובלתינ לומר שכחנו: פיון דחדוש הוא כו'. לאו חדוש נמור הוא דהא איכא טובא בדפרש פקוניטרם אלא בלומר פיון שנתן זדונו לכפרה: מלקח לתי קרפון לא מנינא. ואף על גב דגבי שפחה כתיב (ויקרא יט) בקרת תהיה והביא את אשמו הא חמרינן בסוף ד' מחפרי כפרה (כריתות דף יא.) דהיא לוקה והוא מביא קרפון: מאי אינו לוקה דלא מיפטור במלקות. תמה דמשקרא ס"ד דבטי למילף מנה חומרא דזין הוא שנחמור בעזיר שכן לוקה ולמאי דמסיק השתא צ"ל דמתניא לבעין קלא דזין הוא שנקל בעזיר שכן מפטר במלקות ונראה דלא ידע לגבי מאי מתניא אי נמי משקרא ס"ד דה"פ לא אם חמרת בעזיר שהוא טמא שכן בפרתו קלניה במלקות קלל ולא בקרפון תאמר בשבועת הפקדון שאין בפרתו קלניה במלקות אלא בקרפון דחמור ודלא כמ"ד לעיל ניחא ליה לאיניש דליתני קרפון ולא ללתי ומינהו בספרי מתניא דה ברייתא ומתניא איכבא והכי איתא התם בפרשת נשא גבי נזיר בפתע להביא את האנם פתאום להביא את השונג והזין נותן ומה במקום שלא חוב את המזיד חוב בו את השונג כאן שחוב את המזיד אינו זין שחוב את השונג ומעין שחוב את המזיד חמרת ק"ו מה שבושת העדות שלא חוב את השונג פרוש שגגתה גרידא חוב את המזיד כאן שחוב את השונג אינו זין שחוב את המזיד לא אם חמרת בשבועת העדות שכן אינו לוקה תאמר בעזיר שלוקה והאיל ולוקה לא יביא קרפון ת"ל וכפר מאשר חטא וגו' ונראה דהינו דה דמיתני בשמעתינ ובמקום שבושת העדות אית למגדס שבושת הפקדון ואית למגדס נמי הכא איכבא בדאמרנין בספרי מה לשבועת הפקדון דכן אינו לוקה כו' וכן גר"ח תה לשנון ואמרינן למפסטה מהא דתניא בספרי דכי רב לא אם חמרת בשבועת הפקדון שכן אינו לוקה תאמר בעזיר שנטמא ולוקה והאיל ולוקה כו' ואם תאמר מאי קמשני דלא מיפטור במלקות בלומר אלא צריך שזין קרפון והא היא גופה אמינן למילף בעזיר שיהא עזין צריך קרפון ואר"ת דה"פ דלא מיפטור במלקות שאין מתפטר במלקות לחודיה תאמר בעזיר שמתפטר במלקות לחודיה דכי מיייתי נמי בשונג קרפון לא מיתני אלא למחל גלה נזירות טערה בדמסיה ודלא כרבי אלעזר הקפר דאמר (נזיר דף יט.) נזיר טמא חטא הוא והא דפריך והא קרפון כתיב בה פרוש הא בשונג כתיב קרפון ולמאי קאמי אס לא לכפר וא"כ גילף משבועת הפקדון דמזיד לא יפטור במלקות אלא יצטרך שזין קרפון ומשני כו': פרט ללוה בשטר ולוה בעדים. כגון דאמר לא לויתי דכאומר לא פרעתי דמי:

לז:

הכא נמי כדרכינא. שהיו קרובין בנשותיהן

הכא ליכא לךקשויי פשיטא דהא חמ"ל דהודה ואח"כ באלו עדים דמשלם קרן וחמש וכי באלו עדים ואח"כ הודה משלם תשלומי כפל: ואין מביאין קרפן על פפירת שעבוד קרקעות. תמה והא רבי יוחנן גופה אית לה כסוף כבא בתרא (דף קעה:) דשעבודא דאורייתא וא"כ אפלו בעל פה היכי משפחת לה לשבועת העדות ולשבועת הפקדון והכי נמי קשה מהשולח (גמין דף לו.) דאמר רבי יוחנן פטור טינש פו אחריות גכסים אינו משמט ואם פן אפלו בעל פה לא משפחת לה לגיזה וכן הפקק קמא דב"מ (דף ד: גס) גפי מודה מקצת ובפקק הכותב (כתבות דף פו: גס) ואיתא נמי התם גפי עד אחד דאין נשבעין על פפירת שעבוד קרקעות ולמ"ד שעבודא דאורייתא לעולם לא משפחת שבועה ונ"ל דאלעזר משפחת בשמחל השעבוד: מעט פטרות. אפילו מאן דלא דאין דינא דגרמי בהגחל קמא (פ"ק דף צח.) ופטור שורף פטרותיו סל חברו מפל מחוס ביון דכי איתגוהו פשיניהו מחיב ליה לךאדוריהו ה"א דכי כפר תיב ומיהו לבסוף דמסיק דלעגון השבה זקא פליגי אי אומר לו כשנשטנו הכי שלך לפניה ולא לעגון שבועה קטנא מה ענין למעטוי פטרות הא אפילו קרפן פטור כ"ש נשטנו ונריד לומר דסבר כרבי מאיר דלאן דינא דגרמי אי נמי כי פטרין הנו כי הליגוהו פאתקיהו דכל גטלן וקרפן מיב: מתניתין נמי זיקא. אע"ג דמאן דמחנב נמי מודה דלרפנן פטור מ"מ מיתי דתתם מתניתין זיקא דמאן דפטור ומיהו קצת תמה דמיתי ממתניתין דדמי לה לימי ממתניתין דשבועת הענין (לקמן שבועות דף לח:) דאין נשבעין על פפירת שעבוד קרקעות אם פן אין באל קרפן:

עין משפט גזר מצורה
--

א טור חו"מ סי' שגב:

ב מו"י פא' מהל' שבועות הל' ט:

ג מו"י פד' מהל' גזירה הל' א, סמג עשין עא:

ד מו"י פז' מהל' שבועות הל' ח:

ה מו"י פח' מהל' שבועות הל' יד:

ו מו"י פח' מהל' שבועות הל' יג:

ז מו"י פח' מהל' שבועות הל' יג:

ח מו"י פז' מהל' שבועות הל' ג:

ט מו"י פט' מהל' שבועות הל' ג:

י טוש"ע חו"מ סי' צה סעי' א:

יא מו"י פז' מהל' שבועות הל' ד:

יב מו"י פח' מהל' טוען ונטען הל' א,

א, סמג לאוין רמא:

יג טוש"ע חו"מ סי' שענה סעי' ב:
יד מו"י פט' מהל' גזילה ואבידה הל' א, סמג עשין עד:

שבועת הפקדון פרק חמישי שבועות

הא קומא טעיה אלא לאו ש"מ בפפירת

הא קיימא שניה! אמר רבינא: הכא במאי עסקינן – בגזון שהיתה שניה בפשעת פפירת הראשונה קרובין בנשותיהן, ובנשותיהן גוססות. מהו דתימא: רוב גוססין למיתה; קא משמע לן: השתא מיהת חיי גינהו ולא שכיבי. תא^(א) שמע: בעל הבית שטען טענת גנב בפקדון, ונשבע, והודה, ובאו עדים; אם עד שלא באו עדים הודה – משלם קרן וחומש ואשם. אם משבאו עדים הודה – משלם תשלומי כפל ואשם! הכא נמי, כדרכינא. אמר ליה רבינא לרב אשי, תא שמע: חמורה ממנה שבועת הפקדון – שחייבין על ודונה מכות, ועל שגגתה אשם בכסף שקולים. מדקאמר לוקה – מפלל דאיכא עדים; וקאמר: על שגגתה אשם בכסף שקלים! אמר להו רב מרדכי: פר מינה דההיא; דהאמר להו רב פהנא: אנא תנינא לה – והכי תנינא לה: אחד ודונה ואחד שגגתה, אשם בכסף שקלים.^(ב) תא שמע: לא; אם אמרת בגזיר טמא – שפן לוקה; תאמר בפשבועת הפקדון – שאינו לוקה?! היכי דמי? אי דליכא עדים – אמאי לוקה? אלא פשיטא דאיכא עדים; וקתני: תאמר בפשבועת הפקדון שאינו לוקה; מלקא הוא דלא לךי – אבל קרפן מייתי; תיובתא דרבה! תיובתא.^(ג) רבי יוחנן אמר: הכופר בממון שיש עליו עדים – חייב. בשטר – פטור. אמר רב פפא: מאי טעמיה דרבי יוחנן? עדים – עבדי דמייתי, שטר – הא מנח.^(ד) אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא: שטרא נמי עביד דמרכס! אלא אמר רב הונא בריה דרב יהושע: היינו טעמיה דרבי יוחנן – משום דהנה שטר שעבוד קרקעות, ואין מביאין קרפן על פפירת שעבוד קרקעות. איתמר: משפיע עדי קרקע – פליגי רבי יוחנן ורבי אלעזר; חד אמר חייב, וחד אמר פטור. תסתיים דרבי יוחנן דאמר פטור – מדאמר רבי יוחנן: הכופר בממון שיש עליו עדים – חייב, שטר – פטור; וכדרב הונא בריה דרב יהושע. תסתיים.^(ה) אמר ליה רבי ירמיה לרבי אבהו: לימא רבי יוחנן ורבי אלעזר בפלוגתא דרבי אליעזר ורפנן קא מיפלגי? דתנן: הגזל שדה מחבירו ושטפה נהר – חייב להעמיד לו שדה. דברי רבי אליעזר. וחכמים אומרים: אומר לו "הרי שלך לפניך".^(ו) ואמרינן: במאי קמיפלגי? רבי אליעזר דריש רבויי ומיעוטי, ורפנן דרשי פללי ופרטי.^(ז) רבי אליעזר דריש רבויי ומיעוטי: "וכחש בעמיתו" – ריבה, "בפקדון או בתשומת יד" – מיעט, "או מפל אשר ישבע" – חזר וריבה. ריבה ומיעט וריבה – ריבה הפל. מאי ריבה? ריבה פל מילי; ומאי מיעט? מיעט שטרות.^(ח) ורפנן דרשי פללי ופרטי: "וכחש בעמיתו" – פלל, "בפקדון או בתשומת יד או בגזל" – פרט, "או מפל אשר ישבע עליו" – חזר וכלל. פלל ופרט וכלל – אי אתה דן אלא כעין הפרט.^(י) מה הפרט מפורש – דבר המטלטל וגופו ממון; אף פל דבר המטלטל וגופו ממון. יצאו קרקעות – שאין (מטלטל) [מטלטליון]; יצאו עבדים – שהוקשו לקרקעות; יצאו שטרות – שאף על פי שמטלטליון, אין גופן ממון. מאן דמחייב – כרבי אליעזר, ומאן דפטור – ברפנן. אמר ליה: לא; מאן דמחייב – כרבי אליעזר; ומאן דפטור אמר לה: בהא אפילו רבי אליעזר מודה, דרחמנא אמר "מפל" – ולא הפל.^(יב) אמר רב פפא משמיה דרבא: מתניתין נמי דיקא, דקתני: "גנבת את שוריי", והוא אומר: "לא גנבתי"; "משביעה אני", ואמר: "אמון" – חייב. ואילו "גנבת את עבדיי" – לא קתני; מאי טעמא? לאו משום דעבד איתקוש לקרקעות, ואין מביאין קרפן על פפירת שעבוד קרקעות? ^(יג) אמר רב פפי משמיה דרבא: אימא סיפא, זה הפלל: פל המשלם על פי עצמו – חייב, ושאינו משלם על פי עצמו – פטור. "זה הפלל" לאתויי מאי? לא לאתויי "גנבת את עבדיי"?

אלא

בנשותיהן נשואי שתי אחריות דההיא שעתא לא חזו לאסדאזי ואם תאמר למה לי למיתנא אצטריון בגזון שהיו גוססות דאיתהא שעה: מהו דתימא קימא לן רב גוססות למיתה והו לאו פמתות ונהי ליה ממון טינש עליו עדים דלא תתחוב ראשונה חמ"ל השתא מיהא לא שכיבי ואף על גב דרב גוססין למיתה פל זמן שלא מת חי הוא לכל דברים: טענת גנב פטור עצמו על דעי גנבה שטען וגנב הימני ושומר חנם פטור מגנבה וקימא לן בב"ר (דף סג:) שאם נשבע וכוף עדים משלם כפל בגנב עצמו דכל אם הודה אח"כ אין באל כפל דמודה בקנס פטור דכל חמש ואשם יש משום שבועת הפקדון: ונשבע והודה וכוף עדים גרסי' ולא גרסינן אחרי כן: משלם שבועה דכל חמש לא משלם ונלפינן לה כבבא קמא מהאי קרא ושלם אותה בראשו ונחמישתי יסף עליו ממון המשלם בראש מוסף חמש ושאינו משלם בראש כגון זה שישלם עליו כפל אין מוסף חמש: כדרכינא שהיו עדים קרובים בנשותיהן בשעת שבועה לפיכך חיב קרפן דמאן דליתניהו: פר מנה דההיא אין ללמד הימנה דלא אחרי במכות ככל ודלמא בזיון עצמו קאמר ולא בזיון עדים: אי דליכא עדים דאקרו בגזיר אמאי לוקה: עבדי דמיתי הלך מהניא ליה בפירתו אם ימותו העדים: משום דהנה ליה האי פטור ממון שהקרקעות משעבדים לו והכופר בו ככופר בקרקעות וקימא לן לקמן (שבועות דף מב:) דאין נשבעין על הקרקעות הלך, כי אשקבע נמי אין לה דין חיוב שבועה להביא עליה קרבן: וכדרב הונא בכה דרב יהושע דפריש טעמא דרבי יוחנן משום דאין חייבין על פפירת [שעבוד] קרקעות: תיב להעמיד לו עדה דקסבר קרקע נגזלת וקימא לה ברשות גזלן וזכרין פה והשיב את הגזלה (ויקרא ה'כ"ג): הכי שלך לפניה. קסבר קרקע אינה נגזלת וכי שטפה נהר ברשותה דמרא קמא היא קומא: מעט פטרות שאין גופן ממון שאינו אלא לראיה שבהן: מאן דמחוב עליהו דין קרפן שבועה כרבי אליעזר כי היכי דמרבה להו. לעגון השבה מרבה להו נמי לכל האמור בעגון וקרפן דההיא ענינא בתיב: אפלו רבי אליעזר מודה דאף על גב דאתרבו בעגון השבה לא אתרבו לעגון חמש ואשם דכי אהדר קרא וקלט עגון חמש ואשם בתיב או מפל אשר ישבע עליו לשקר וגו' ונחמישתי יסף עליו את חשמו וביא מפל ולא הפל ואמעט להו דבר שאינו מומה לפרט: מתניתין נמי זיקא כרבי יוחנן דאין חיוב קרפן שבועה בקרקעות: דשביד אלתקש לקרקעות והתנחלתם אותם [וגו'] לרשת אחיה (שם כה) פארתה:

מסורת הש"ס

א תוספתא בבא קמא; בבא קמא סה; בבא קמא קו.

ב כתובות לב:

ג בבא מציעא ד:

ד בבא קמא קיז; משנה בבא קמא

ה גזיר לד:

ו סוטה טז; סוכה ג; לעיל ד:;

זידושין כא; מנחות כח; לעיל כו; עירובין כז:

ז ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק כב ב; ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק כב יא; לקמן מב; בבא מציעא זז; בבא קמא סב; בכורות נא.

ח בבא קמא סד; בבא מציעא נו:

ט משנה שבועות

י כתובות מא; מכילתא דרבי שמעון בן יוחאי; בבא קמא טו; משנה כתובות

גליון הש"ס

גמרא ה"ג כדרכינא. מבואר אף דהכל בא על שעת הכפירה ובאותה שעה היו העדים קרובים בנשותיהם מ"מ לא מקרי תחלתו בפסול דמ"מ עתה שנתרחקו מעידים על החפץ שהוא פקדון וממילא חייב כפל ע"י העדים אחרים ששמעו אז דנשבע דמעידים עתה שנשבע בשקרי. ותמוה לי דא"כ גם לענין התרו בו לחייב מלקות משכחת לה בכה"ג דהעדים שהתרו בו לא ידעו שהוא פקדון (דמ"מ מקרי התראת ודאי כיון דידוע להמותרת כמ"ש תוס') יהיו עדים קרובים בנשותיהן שידעו שהוא פקדון ואח"כ נתרחקו ונאמנים להעיד עתה שזה פקדון וממילא חייב מלקות על העדים שהתרו שמעידים שכפר ונשבע ואין מקום לחלק בין קרבן למלקות. ולומר דהוי התראת ספק דהמותרת מסופק שמא לא ימותו הנשים ולא יהיו עדים כשרים להעיד עליו דנראה כיון דהעבירה ודאי והספק רק אם הב"ד יענוש עליו לא מקרי התראת ספק. ועיין בימות דף פ ע"א בתוס' ד"ה נעשה ומש"כ בזה וצ"ע:

תורה אור השלם

נפש כי תחטא ומעלה מעל ביותה וכחש בעצמיתו בפקדון או־בתשומת יד או בגזל או עֶשֶׂק אֶת־עֲמִיתו [ויקרא ה, כא]

או מכל אֲשֶׁר־יִשְׁבַּע עָלָיו לִשְׁקֹר וְשָׁלַם אֹתוֹ בְּרֹאשׁוֹ וְחֲמִשְׁתֵּי יִסֹּף עָלָיו לְאֲשֹׁר הוּא לוֹ יִתְּנֶנּוּ בְיוֹם אַשְׁמֹתוֹ [ויקרא ה, כד]

 מסורת הש"ס
א ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק כג ב; ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק יז א; ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק טו א; קידושין מד. ב משנה שבעות; לעיל לו:
ג ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק טו ב; ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק טז ז; ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק טז ח ד קידושין מז. ה לעיל לו:
ו ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק כג ג; ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק כג ט; לעיל כג: ז ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק כג י; לעיל לו:

כָּלָל חֵינוּ חַיִּב אֱלָא אַחַת לְקַמָּה מְפָרֵשׁ מֵאִי גְרָסִין? לֹא לָךְ: כָּלְלוּ שָׁל ר' מֵאִיר וְהוּא פָּרְטוּ שָׁל רַבִּי יְהוּדָה מֵאִי שְׁשֻׁמַּע ר' יְהוּדָה שְׁהִי עוֹשֶׂה ר' מֵאִיר כָּלָל דְּהִינּוּ וְלֹא לָךְ וְלֹא לָךְ עֲשֹׂאֵן ר' יְהוּדָה פָּרֵט וּמִמַּמְלָא שְׁמַעִין דְּפָרְטוּ שָׁל רַבִּי מֵאִיר הִינּוּ לֹא לָךְ לֹא לָךְ דְּאִי לֹא מֵאִי הֵינּוּ פָּרְטָא לְרַבִּי מֵאִיר וְהוּא כָּלְלוּ שָׁל רַבִּי יְהוּדָה דְּאִי לֹא לָךְ לְרַבִּי יְהוּדָה נָמִי פָּרְטָא וְלֹא חֲשִׁיבָא כָּלָל אֱלָא שְׁאִין לָכֶס מֵאִי שֵׁנָא וְלֹא לָךְ דְּנָקֻט: הֵכַל מוֹדִים בּוֹנָא לָךְ שְׁהוּא פָּרֵט רַבִּי מֵאִיר לֹא פְּלִיג דְּאֵרִי יְהוּדָה בּוֹנָא לָךְ וְהִי קֵאמֵר רַבִּי יְהוּדָה וְלֹא לָךְ הוּא דְּהִנּוּ פָּרְטָא אֲבָל לֹא לֹא לָךְ כָּלְלָא אֱלָא אֲשַׁבְּעָה קֹאִי וְלַקְמָסָה מְפָרֵשׁ מֵהִיכָא דִּין ר' יוֹחָנָן דְּתַרְנִינְהוּ לְרַבִּי מֵאִיר פָּרְטִי הוּוּ: וְשִׁמוּאֵל אָמַר לָךְ אֲדַמְוִי לֶה אֲדוּוִי כְּפִלְגוּג עֲלֵה אֲפִלְגוּי כְּלוּמַר אִי ס"ד דְּשַׁקְעָה ר' יְהוּדָה לְרַבִּי מֵאִיר דְּמַשְׁנִי לְתַרְנִינְהוּ פָּרְטָא לֹא הִנּוּ לִיה לְמִינְקֻט מִנְתָּא בּוֹנָא לָךְ דְּמוֹדִי לִיה כְּבִישׁ אֱלָא הִכִּי הִנּוּ לִיה לְמַתְנִי רַבִּי יְהוּדָה אָמַר לֹא לָךְ חֵינוּ חַיִּב אֱלָא אַחַת לְמִינְקֻט מִנְתָּא דְּפְלִיג עֲלֵיהּ כְּבִישׁ: סָתַם מַתְנִיתִין ר"מ: תָּנָן וְלֹא לָךְ וְלֹא לָךְ וִי"ו גְרָסִין כְּבִילְהוּ אֱלָמָא לר"מ פָּרְטָא הֵינּוּ וְתִיּוּבְתָא דְּשִׁמוּאֵל: ר' הוּא דְּאָמַר בְּמַס' זְבָחִים בָּב' שֵׁנִי לֹא שֵׁנָא שׁוּחַט אֶת הַזֶּבֶח ע"מ לֹאֲכַל כְּזִית לְמַחַר כְּזִית בַּחוּץ לִ"ש כְּזִית לְמַחַר וְכְזִית בַּחוּץ פָּרְטָא הֵינּוּ ב' מַחְשָׁבֹת הֵן וְתַפִּיס אֶת הָרֶאשֹׁנָה וְהֵינּוּ פָּגוּל וְשׁוֹב אִין מַחְשָׁבָה שְׁנִיה מוֹצִיאָתוּ מִזְבִּי פָּגוּל אֲלֵבָא דַּר' יְהוּדָה דְּאָמַר הָתֵם זֶה הַכָּלָל כָּל שְׁמַחֲשֶׁבַת הֲזִמֵּן קֳדָמָה לְמַחֲשֶׁבַת הַמָּקוֹם פָּגוּל וְתִבְדִּין עַל חֲכִילֵתוּ בְּרַת וּמַתְנִיתִין דְּהִקָּא רַבִּי הוּא וְלֹא ר' מֵאִיר: מַדִּידָה מְדַר' מֵאִיר גּוּפָה: חֲטָה בְּכָלָל חֲטוֹן אִם טַעֲנָה חֲטָה הִכִּי הוּא כְּטַעֲנָה חֲטוֹן בְּדִקְתִּיב (שְׁמוֹת ט':ל"ב) וְהַחֲטָה וְהַפְּסָמַת לֹא גָפוּ: פְּרוּטָה מַשְׁלָן מַצְטַרְפַת אִם אִין לוּ עָלִיו מַשְׁלָן אֱלָא שְׁנִיה פְּרוּטָה מַצְטַרְפִּין לְחִיבּוֹ: פְּלִיגִי בַּה רַב אֲחָא וְרַבִּינָא בְּמַתְנִי' וּבַמַּלְתָּה דְּרַבִּי יוֹחָנָן: חַד אָמַר אֲפִרְטִי מַחֲיב אֲפִלְגִי לֹא מַחֲיב חַיִּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת דְּקַתְנִי מַתְנִי' חַיִּב שֵׁנָשׁ קֵאמֵר תְּחָא אַחֲטוֹן וְתְחָא אֲשַׁעֲרִין וְתְחָא אֲכַסְמִין אֲרַבְּעָה לֹא מַחֲבִין לִיה לְמִימַר שְׁבִיעָה שְׁאִין לָךְ בְּגִידִי תְּחָא שְׁבִיעָה בְּאִשִּׁי נִפְשָׁה הוּא שְׁכָלָל בַּה אִין לָךְ בְּגִידִי כְּלוּם וְחֹד וּפְרַט לֹא חֲטוֹן וְלֹא בְּסַמִּין וְלֹא שְׁעוּרִין אֱלָא פָּרְטָא בְּרוּשָׁה דְּשְׁבִיעָה שְׁאִין לָךְ בְּגִידִי הוּא וְכִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן פְּרוּטָה מַשְׁלָן מַצְטַרְפַת לֹא אֲפִישָׁא דְּמַתְנִי' דְּחַיִּב לִיה עַל כָּל אַחַת וְאַחַת קֹאִי דְּכִינוּ דְּכָל תְּחָא וְתְחָא בְּאִנְפִי נִפְשָׁה הוּא לֹא מַצְטַרְפִי אֱלָא אֲרִישָׁא אָמַר שְׁבִיעָה שְׁאִין לָךְ בְּגִידִי חֵינוּ חַיִּב אֱלָא אַחַת פְּרוּטָה מַשְׁלָן מַצְטַרְפַת לְאוּתָּה שְׁבִיעָה דְּהֹא תְּחָא הוּא: וְחַד אָמַר חַיִּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת דְּקַתְנִי מַתְנִי' ד' נִינְהוּ תְּחָא אֲפִלְגָא וְתַגַּת דְּפָרְטָא וְדַר' יוֹחָנָן אֲפִישָׁא נָמִי קִזְמָא וְאַשְׁבְּעָתָא דְּכָלְלָא וּמַחֲבִיב מִיהָא תְּחָא: ט"ו חֲטָאוֹת הֵינּוּ חֲמִשָּׁה תּוֹבְעִין אוּתִי דְּמַתְנִי' וְכָל אֶחָד תְּבַעֵנו חֲטוֹן וּשְׁעוּרִין וְכַסְמִין וְאָמַר שְׁבִיעָה שְׁאִין לָךְ בְּגִידִי חֲטוֹן

וּשְׁעוּרִין וְכַסְמִין וְלֹא לָךְ וְלֹא לָךְ הִכִּי בָאן ט"ו חֲטָאוֹת וְאִם אִיתָא דְּאֲרַבְּעַ חֲטָאוֹת הֵן כ' הֵינּוּ: דְּכָלְלִי לֹא קִחְשִׁיב אַע"ג דְּאִיתְּנָהוּ: וְהִתְנִי ר' חֵיאָל בְּדוּבְתִי אֲחֵרִיתִי הִכִּי בָאן כ' ש"מ ד' שְׁבִיעוֹת הֵן וּבְקַמְתָּא לֹא חֲשִׁיב דְּכָלְלָא: וּמַשְׁנִי לְעוֹלָם תַּגַּת נִינְהוּ דְּהִהִיא דְּכָלְלָא לִיתָא וְכִי תַתְנִי עֲשָׂרִים אֲפַקְדוֹן אֲתַשְׁוּמַת יָד אֲנָזֵל וְאַבְּדִיהָ דְּאִישָׁא ד' פָּרְטִי לְכָל חַד וְחַד דְּהִנּוּ לֵהוּ עֲשָׂרִים: אֲחֵדָא מַחֲבִיב אֲבָל חַד וְחַד מַהֲנָךְ בְּתַרְאִי זִנְלָא לָךְ דְּקֵאמֵר לֹאֹו אֲפִרְטָא דְּפַקְדוֹן וְתַשׁוּמַת יָד קֹאִי וְאִין בָּאן אֱלָא ח' חֲטָאוֹת ד' מַשׁוּם רַאשׁוֹן וְאֶחָד לְכָל אֶחָד מִן הָאֲחֵרוּנִים:

כָּלָל וּמֵאִי פָּרֵט: וְלֹא לָךְ גְרָסִין כְּבִילְהוּ וְלֹא אֱלָא מֵהָא לִיכָא לְמַשְׁמַע מִנְּהּ. וְאִם תֵּאמַר

אַלְא מֵהָא לִיכָא לְמַשְׁמַע מִינְּהּ. ^(א)שְׁבִיעוֹת הַפְּקָדוֹן בִּיצַד? "תַּן לִי פְקָדוֹן שְׁיִישׁ לִי בִּדְדָה" בּוּי. תָּנּוּ רַבְּנָן: כָּלָל – אִינּוּ חֲיִיב אֱלָא אַחַת. פָּרֵט – חֲיִיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: "שְׁבִיעוֹעַה לֹא לָךְ וְלֹא לָךְ וְלֹא לָךְ" – חֲיִיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. ^(ב)רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמַר: "לֹא לָךְ וְלֹא לָךְ וְלֹא לָךְ, שְׁבִיעוֹעַה" – חֲיִיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר: עַד שְׁיֵאמַר שְׁבִיעוֹעַה לְכָל אַחַת וְאַחַת. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: כָּלְלוּ שָׁל רַבִּי מֵאִיר – פָּרְטוּ שָׁל רַבִּי יְהוּדָה; כָּלְלוּ שָׁל רַבִּי יְהוּדָה – פָּרְטוּ שָׁל רַבִּי מֵאִיר. יוֹרְבִי יוֹחָנָן אָמַר: הַכֹּל מוֹדִים בִּי"וְלֹא לָךְ" – שְׁהוּא פָּרֵט; לֹא נַחֲלִקוּ אֱלָא בִּי"לֹא לָךְ" – שְׁרַבִּי מֵאִיר אוֹמַר פָּרֵט, וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר כָּלָל. וְאִיזְהוּ כָּלְלוּ שָׁל רַבִּי מֵאִיר? "שְׁבִיעוֹעַה שְׁאִין לְכֶם בִּבְדִי". בְּמֵאִי קָמִיפְלִגִּי? שְׁמוּאֵל דְּיִיק מִבְּרִייתָא, וְרַבִּי יוֹחָנָן דְּיִיק מִמַּתְנִיתִין. שְׁמוּאֵל דְּיִיק מִבְּרִייתָא: מִדְּקֵאמֵר רַבִּי יְהוּדָה "וְלֹא לָךְ" פָּרְטָא הֵינּוּ – מִכְּלָל דְּשַׁמְעִיה לְרַבִּי מֵאִיר דְּאָמַר כָּלְלָא הֵינּוּ, וְאָמַר לִיה רַבִּי יְהוּדָה: פָּרְטָא הֵינּוּ. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: תַּרְוִייהוּ לְרַבִּי מֵאִיר פָּרְטָא הֵינּוּ, וְאָמַר לִיה רַבִּי יְהוּדָה: בִּי"וְלֹא לָךְ" מוֹדִינָא לָךְ, בִּי"לֹא לָךְ" פְּלִיגְנָא עֲלֵךְ. וּשְׁמוּאֵל – עַד דְּאֲדוּדִי לִיה אֲדוּדִי, לְפִלּוּג עֲלִיהּ אִיפְּלוּגִי! וְרַבִּי יוֹחָנָן דְּיִיק מִמַּתְנִיתִין – מִדְּקֵאמֵר רַבִּי מֵאִיר: "שְׁבִיעוֹעַה שְׁאִין לְכֶם בִּבְדִי" – כָּלְלָא הֵינּוּ, מִכְּלָל דִּי"וְלֹא לָךְ" – פָּרְטָא הֵינּוּ; דְּאִי סִלְקָא דַּעְתָּךְ "וְלֹא לָךְ" כָּלְלָא הֵינּוּ – אֲדַמְשַׁמַּע לָן "שְׁבִיעוֹעַה שְׁאִין לְכֶם בִּבְדִי", נַשְׁמַעִין "שְׁבִיעוֹעַה לֹא לָךְ וְלֹא לָךְ וְלֹא לָךְ", כָּל שָׁפָן "שְׁבִיעוֹעַה שְׁאִין לְכֶם בִּבְדִי"! וּשְׁמוּאֵל אָמַר: כָּל הָאוּמַר "וְלֹא לָךְ", כְּאוּמַר "שְׁבִיעוֹעַה שְׁאִין לְכֶם בִּבְדִי" דְּמִי. תָּנּוּ: "לֹא לָךְ וְלֹא לָךְ וְלֹא לָךְ" תַּנִּי: "לֹא לָךְ". ^(ג)תָּא שְׁמַע: "תַּן לִי פְקָדוֹן וְתַשׁוּמַת יָד וְגִזַּל וְאַבִּידָה"! תַּנִּי: "תַּשׁוּמַת יָד גִּזַּל וְאַבִּידָה". תָּא שְׁמַע: "תַּן לִי חֲטוֹן וּשְׁעוּרִין וְכּוֹסְמִין"! תַּנִּי: "שְׁעוּרִין כּוֹסְמִין". ^(ד)וְהֵאִי תַנָּא כָּל הִכִּי שְׁבִישׁ תַּנִּי וְאַזִּיל? אֱלָא הָא מַנִּי – רַבִּי הִיא, דְּאָמַר: לֹא שֵׁנָא "כְּזִית, כְּזִית", וְלֹא שֵׁנָא "כְּזִית וְכְזִית" – פָּרְטָא הֵינּוּ. ^(ה)תָּא שְׁמַע מִדִּידִיה: רַבִּי מֵאִיר אוֹמַר, אֲפִילוּ "חֲטָה וּשְׁעוּרָה וְכּוֹסְמַת" – חֲיִיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. תַּנִּי: "חֲטָה שְׁעוּרָה כּוֹסְמַת". מֵאִי "אַפִּילוּ"? אָמַר רַב אַחָא בְּרִיה דְּרַב אִיקָא: אֲפִילוּ חֲטָה בְּכָלָל חֲטוֹן, וּשְׁעוּרָה בְּכָלָל שְׁעוּרִין, וְכּוֹסְמַת בְּכָלָל כּוֹסְמִין. ^(ו)"תַּן לִי פְקָדוֹן וְתַשׁוּמַת יָד גִּזַּל וְאַבִּידָה שְׁיִישׁ לִי בִּדְדָה" בּוּי. "תַּן לִי חֲטוֹן וּשְׁעוּרִין" – אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: פְּרוּטָה מִכּוּלָם מַצְטַרְפַת. פְּלִיגִי בַּה רַב אַחָא וְרַבִּינָא – חַד אָמַר: אֲפִרְטִי מִיחֲיִיב, אֲפִלְגִי לֹא מִיחֲיִיב; וְחַד אָמַר: אֲפִלְגִי נָמִי מִיחֲיִיב. וְהַתְנִי רַבִּי חֲזִיָּא: הֲרִי כָאן חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה חֲטָאוֹת; וְאִם אִיתָא – עֶשְׂרִים הֲוִין! הֵאִי תַנָּא – דְּפִרְטִי קָא חֲשִׁיב, דְּכָלְלִי לֹא קָא חֲשִׁיב. וְהֵא תַנִּי רַבִּי חֲזִיָּא: "הֲרִי כָאן עֶשְׂרִים חֲטָאוֹת"! הֵהִיא אֲפַקְדוֹן וְתַשׁוּמַת יָד וְגִזַּל וְאַבִּידָה. ^(ז)בְּעָא מִינִיה רַבָּא מְרַב נַחֲמִין: הֵינּוּ חֲמִשָּׁה תּוֹבְעִין אוּתִין, וְאָמְרוּ לוֹ: "תַּן לָנוּ פְקָדוֹן תַּשׁוּמַת יָד וְגִזַּל וְאַבִּידָה שְׁיִישׁ לָנוּ בִּבְדָה"; אָמַר לְאַחַד מֵהֶן: "שְׁבִיעוֹעַה שְׁאִין לָךְ בִּבְדִי פְקָדוֹן תַּשׁוּמַת יָד גִּזַּל וְאַבִּידָה, וְלֹא לָךְ וְלֹא לָךְ וְלֹא לָךְ" – מַהוּ? אַחְדָא מִיחֲיִיב,

או

שבועת הפקדון פרק חמישי שבועות

וְלִדּוּק מַמַּתְנִיתִין דְּפִרְקוֹן (דף לו:): דְּפִטְרִין בְּהִנָּם וְכָל שָׁכָן בְּקֻרְקַע בְּדַמוּכַח בָּב' שְׁבִיעוֹת הַעֲדוֹת (לְעִיל שְׁבִיעוֹת דף לד.) דְּקֵאמֵר וְלַר' יוֹחָנָן דְּאָמַר מַשְׁבִּיעַ עָלֵי קֻרְקַע פְּטוּרִין מֵאִי בִינְיָהוּ אֲבָא בִינְיָהוּ קָנָם וְלֹאֹו פָּרְכָא דְּלַקְמָן טַעֲמָא מַשּׁוּם קָנָא כְּפַר לִיה מְמוּנָא שְׁלֹא הִיה מַתְחַבֵּב דְּהוּזְאִיתוּ אֲבָל גְּבִי עֲדוּת מֵאֵן דְּפִטְר בַּעֲדִי קֻרְקַע מַחֲיב בַּעֲדִי קָנָם שְׁהִי יַתְחַיֵּב ע"י עֲדוּתָן כְּמוֹ בַּשָּׂאֵר מִמוּן: הִכָּא גְרָם לֹא לָךְ לֹא לָךְ וְלֹא לָךְ וְלֹא גְרָסִין וִי"ו כְּבִילְהוּ אֱלָא בְּבִתְרָא וְכֵן כָּכָל הֵינּוּ דְּמַתְנִי דְּאִי גְרָסִי וִי"ו כְּבִילְהוּ אִם כֵּן בְּמַסְקָנָא דְּמוֹקִי לֶה פְּרַבִּי לִימָא ר' יְהוּדָה הוּא דְּאָמַר וְלֹא לָךְ פָּרְטָא הוּא אֲבָל הַשְׁתָּא לֹא מִתּוֹקְמָא כְּוַתִּיה דְּהֹא תַרְנִינְהוּ חֲשִׁיב פָּרְטָא בִּין בִּין"ו בִּין בִּלָּא וִי"ו וְאַסְגִּיא דְּשַׁמְעִין קִשְׂיָא דְּמוּכַח כַּפ"ב דְּזָבָחִים (דף לו: וְשֵׁם) דְּטַפִּי הֵינּוּ פָּרְטָא בִּלָּא וִי"ו מִבְּנִי"ו לַר' יְהוּדָה דְּאָמַר הָתֵם אִין דְּלָמָא כְּזִית וְכְזִית לַר' יְהוּדָה פָּרְטָא הֵינּוּ וְכָל שָׁכָן כְּזִית וְכַסְפִּר וְשֵׁן גְרָם הִכָּא בְּלֶה סוּגִיא אִישְׁכָּא וַר' יוֹחָנָן אָמַר הֵכַל מוֹדִים בִּלָּא לָךְ שְׁהוּא פָּרֵט לֹא נַחֲלִקוּ אֱלָא בּוֹנָא לָךְ וְגִרָסִין תַּנִּי וְלֹא לָךְ תַּנִּי פַקְדוֹן וְתַשׁוּמַת יָד כּוּי: כָּלְלוּ שָׁל ר' יְהוּדָה. פִּי' לֹא לָךְ פָּרְטוּ שָׁל ר"מ פִּי' בְּהוּנְקִרָם דְּאִי לְרַבִּי יְהוּדָה נָמִי פָּרֵט הֵינּוּ אֲמֵאִי נָקֻט ר' יְהוּדָה טַפִּי וְלֹא לָךְ וּא"ת הֹא דְּלֹא נָקֻט לֹא לָךְ מַשּׁוּם דְּמוֹדָה בַּה ר"מ וִי"ל דְּמַכְּל מְקוּם הִנּוּ לִיה לְמִימַר אֲף וְלֹא לָךְ: הִכִּי בָאן ט"ו חֲטָאוֹת. גְּבִי שְׁבִיעוֹת הַעֲדוּת מַתְנִיא דְּגַבִּי פַקְדוֹן הִנּוּ לִיה לְמִימַר אֲשַׁמּוֹת:

לח.

 עין משפט נר מצוה
--

א מיי' פז' מהל' שבועות הל' י:
ב מיי' פז' מהל' שבועות הל' י:

ג מיי' פז' מהל' שבועות הל' יא:

וּשְׁעוּרִין וְכַסְמִין וְלֹא לָךְ וְלֹא לָךְ הִכִּי בָאן ט"ו חֲטָאוֹת וְאִם אִיתָא דְּאֲרַבְּעַ חֲטָאוֹת הֵן כ' הֵינּוּ: דְּכָלְלִי לֹא קִחְשִׁיב אַע"ג דְּאִיתְּנָהוּ: וְהִתְנִי ר' חֵיאָל בְּדוּבְתִי אֲחֵרִיתִי הִכִּי בָאן כ' ש"מ ד' שְׁבִיעוֹת הֵן וּבְקַמְתָּא לֹא חֲשִׁיב דְּכָלְלָא: וּמַשְׁנִי לְעוֹלָם תַּגַּת נִינְהוּ דְּהִהִיא דְּכָלְלָא לִיתָא וְכִי תַתְנִי עֲשָׂרִים אֲפַקְדוֹן אֲתַשְׁוּמַת יָד אֲנָזֵל וְאַבְּדִיהָ דְּאִישָׁא ד' פָּרְטִי לְכָל חַד וְחַד דְּהִנּוּ לֵהוּ עֲשָׂרִים: אֲחֵדָא מַחֲבִיב אֲבָל חַד וְחַד מַהֲנָךְ בְּתַרְאִי זִנְלָא לָךְ דְּקֵאמֵר לֹאֹו אֲפִרְטָא דְּפַקְדוֹן וְתַשׁוּמַת יָד קֹאִי וְאִין בָּאן אֱלָא ח' חֲטָאוֹת ד' מַשׁוּם רַאשׁוֹן וְאֶחָד לְכָל אֶחָד מִן הָאֲחֵרוּנִים:

לח:

 עין משפט נר מצווה

א מו"י פז' מהל' שבועות הל' יד:

ב טוש"ע חו"מ סי' פח סעי' א ז:

ג מו"י פז' מהל' טוען ונטען הל' א, סמג עשין נה:

ד מו"י פז' מהל' טוען ונטען הל' ח:

ה טוש"ע חו"מ סי' פח סעי' ט א:

ו מו"י פז' מהל' טוען ונטען הל' ח:

ז מו"י פז' מהל' טוען ונטען הל' ג:

ח טוש"ע חו"מ סי' פז סעי' א:

ט מו"י פז' מהל' טוען ונטען הל' א, סמג עשין נה:

י טוש"ע חו"מ סי' עה סעי' בא:

יא מו"י פד' מהל' טוען ונטען הל' ה, סמג עשין נה:

יב טוש"ע חו"מ סי' עט סעי' י:

יג מו"י פו"א מהל' מלווה ולווה הל' א:

יד מו"י פז' מהל' מלווה ולווה הל' ו:

טו מו"י פז' מהל' טוען ונטען הל' ח, סמג עשין נה:

טז טוש"ע חו"מ סי' ע סעי' ג:

יז מו"י פט"ז מהל' מלווה ולווה הל' א, סמג עשין נה:

יח טוש"ע חו"מ סי' פח סעי' ט:

יט מו"י פז' מהל' טוען ונטען הל' ח, סמג עשין נה:

כ טוש"ע חו"מ סי' פח סעי' ז:

כא טוש"ע חו"מ סי' פח סעי' יב:

כב מו"י פז' מהל' טוען ונטען הל' י:

כג טוש"ע חו"מ סי' פח סעי' יח:

כד מו"י פז' מהל' טוען ונטען הל' יג:

כה טוש"ע חו"מ סי' צה סעי' ה:

כו מו"י פז' מהל' טוען ונטען הל' ג, סמג עשין צה:

כז טוש"ע חו"מ סי' צו סעי' א ב:

כח מו"י פז' מהל' טוען ונטען הל' י:

כט מו"י פז' מהל' טוען ונטען הל' יב, סמג עשין צה:

ל טוש"ע חו"מ סי' פז סעי' טז יז יג:

לא מו"י פו"א מהל' שבועות הל' ח, סמג עשין כגנ:

לב טוש"ע חו"מ סי' פז סעי' יג:

לג מו"י פו"א מהל' שבועות הל' יא:

לד טוש"ע חו"מ סי' פז סעי' טו:

לה מו"י פו"א מהל' שבועות הל' יא:

לו טוש"ע חו"מ סי' פז סעי' יז טו:

לז מו"י פו"א מהל' שבועות הל' ח:

לח מו"י פו"א מהל' שבועות הל' יא:

לט מו"י פו"א מהל' שבועות הל' יב:

מז טוש"ע חו"מ סי' פז סעי' כ:

מא מו"י פו"א מהל' שבועות הל' יד:

מב מו"י פו"א מהל' שבועות הל' טז:

שבועת הפקדון פרק חמישי שבועות

אִנְכֶם וּפְתִיתֶם כּוֹי. תִּמְנָה לְמֵאֵי דָלָא מַחֲזִיבִין בְּהִזְהִב (כ"מ דף מה.) אֵלָא בִּיחֻד בְּלִי א"כ דִּבְּא בִּינֹן דְּפִרְקָא תּוּ לֹא מִפְּטָר בְּהִזְהִיב וַי"ל בְּנֹון שְׂוִיחָד לֹו בְּעִנְנֹון זֶה שְׂנִיבָה מִן הַכֵּלִי בַל מִה שְׂוִיחֻזְבִּיהוּ צִית דִּיוֹ:

או דלמא אכל חדא וחדא מיחייב? **אָתָא שְׁמַע**, דְּתַנִּי רַבִּי חֲזִיָא: **הָרִי כָאן עֲשָׂרִים חֲטָאוֹת**. הִכִּי דְמִי? אִי דְפָרִישׁ – רַבִּי חֲזִיָא מְנִינָא אֲתָא לְאַשְׁמוּעִינֹן? אֵלָא לֹא דָלָא פָרִישׁ – וּשְׁמַע מִינָּה פָרִטָא הוּי? אַנְשֵׁת וּפְתִיתָ אַת בְּתִי כּוֹי. אָמַר רַבִּי חֲזִיָא בַר אַבָּא, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מֵאֵי טַעְמָא דְרַבִּי שְׁמַעוֹן? הוּאִיל וְעִימָר קָנָס הוּא תּוֹבַע. ^(א)אָמַר רַבָּא: מְשַׁל דְרַבִּי שְׁמַעוֹן, לָמָּה הִדְבָּר דּוּמָה? לְאֶדָם שְׁאָמַר לְחֲבִירוֹ: "תֵּן לִי חֲטִין וּשְׁעוּרִין וּכּוּסְמִין שִׁישׁ לִי בִּזְדָּה", אָמַר לוֹ: "שְׁבוּעָה שְׁאִין לָּהּ בִּזְדִּי חֲטִין"; וְאַשְׁתַּכַּח דְּחֲטִין הוּא דְלִית לִיהּ, הָא שְׁעוּרִין וּכּוּסְמִין אִית לִיהּ – דְּפִטּוּר; דְּכִי אֲשַׁתְּבַע אַחֲטִין – אַקּוּשְׁטָא מִשְׁתַּבַּע. אָמַר לִיהּ אַבְבִּי: מִי דְמִי?! הֵתָם – בְּחֲטִין קָא כְּפַר לִיהּ, בְּשְׁעוּרִין וּכּוּסְמִין לֹא קָא כְּפַר לִיהּ. הִכָּא – בְּכּוּלָּהּ מִיִּדְלָתָא הוּא דְקָא כְּפַר לִיהּ! הָא לֹא דְמִיָּא אֵלָא לְאוּמַר לְחֲבִירוֹ: "תֵּן לִי חֲטִין וּשְׁעוּרִין וּכּוּסְמִין שִׁישׁ לִי בִּזְדָּה", "שְׁבוּעָה שְׁאִין לָּהּ בִּזְדִּי כָלְלִי"; וְאַשְׁתַּכַּח חֲטִין הוּא דְלִית לִיהּ, הָא שְׁעוּרִין וּכּוּסְמִין אִית לִיהּ – דְּמִיחֲזִיב! ^(ב)אֵלָא פִי אֲתָא רַבִּין אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לְדַבְּרִי רַבֹּן שְׁמַעוֹן – קָנָס הוּא תּוֹבַע, וְלֹא בּוּשֶׁת וּפְגָם: לְדַבְּרִי חֲכָמִים – אַף בּוּשֶׁת וּפְגָם הוּא תּוֹבַע. בְּמֵאֵי קָא מִיפְלָגִי? אָמַר רַב כּפָּא, רַבִּי שְׁמַעוֹן סָבַר: לֹא שְׁבִיק אִינִישׁ מִיַּדִּי דְקִינִי, וְתַבַּע מִיַּדִּי דָלָא קִינִי. וְרַבְּנֹון סָבַרִי: לֹא שְׁבִיק מִיַּדִּי דְכִי מוֹדָה בִּיהּ לֹא מִיפְטָר, וְתַבַּע מִיַּדִּי דְכִי מוֹדָה בִּיהּ מִיפְטָר.

הַדְרֹו עֲלֶה שְׁבוּעַת הַפְּקָדוֹן

שְׁבוּעַת מִתְנִי

^(א)מִתְנִי **הַדְּיִינִין** – הַטַּעְנָה שְׁתֵּי כֶּסֶף,

וְהַהוּדָאָה בְּשׁוּה פְּרוּטָה. וְאִם אִין הַהוּדָאָה מִמִּין הַטַּעְנָה – פְּטוּר. ^(ה)**פִּיצִיד** "שְׁתֵּי כֶּסֶף לִי בִּזְדָּה", "אִין לָּהּ בִּזְדִּי אֵלָא פְּרוּטָה" – פְּטוּר. **"שְׁתֵּי כֶּסֶף וּפְרוּטָה לִי בִּזְדָּה"**, "אִין לָּהּ בִּזְדִּי אֵלָא פְּרוּטָה" – חֲזִיב. ^(ה)**"מָנָה לִי בִּזְדָּה"**, "אִין לָּהּ בִּזְדִּי" – פְּטוּר. **"מָנָה לִי בִּזְדָּה"**, "אִין לָּהּ בִּזְדִּי אֵלָא חֲמִשִּׁים דִּינָר" – חֲזִיב. ^(א)**"מָנָה לְאַבָּא בִּזְדָּה"**, "אִין לָּהּ בִּזְדִּי אֵלָא חֲמִישִׁים דִּינָר" – פְּטוּר, מִפְּנֵי שְׁהוּא כְּמִשְׁיב אַבִּידָה. ^(טו)**"מָנָה לִי בִּזְדָּה"**, אָמַר לוֹ "הוּי; לְמַחַר אָמַר לוֹ: "תִּתְּנָהוּ לִי", **"נִתְּתִיו לָּהּ"** – פְּטוּר. **"אִין לָּהּ בִּזְדִּי" – חֲזִיב. ^(ה)"מָנָה לִי בִּזְדָּה"**, אָמַר לוֹ "הוּי; "אֵל תִּתְּנָהוּ לִי אֵלָא בְּעָדִים", לְמַחַר אָמַר לוֹ "תִּתְּנָהוּ לִי", **"נִתְּתִיו לָּהּ"** – חֲזִיב, מִפְּנֵי שְׁצָרִיה לִיתְּנָו בְּעָדִים. ^(ט)לִיטְרָא זָהָב יֵשׁ לִי בִּזְדָּה", "אִין לָּהּ בִּזְדִּי אֵלָא לִיטְרָא כֶּסֶף" – פְּטוּר. **"דִּינָר זָהָב יֵשׁ לִי בִּזְדָּה"**, "אִין לָּהּ בִּזְדִּי אֵלָא דִּינָר כֶּסֶף וּטְרִיסִית וּפּוּנְדִיּוֹת וּפְרוּטָה" – חֲזִיב, שְׁהַכַּל מִין מִטְבַּע אַחַת. ^(כ)**"פּוֹר תְּבוּאָה לִי בִּזְדָּה"**, **"אִין לָּהּ בִּזְדִּי אֵלָא לְתָה קִטְנִית"** – פְּטוּר. **"פּוֹר פִּירוֹת לִי בִּזְדָּה"**, **"אִין לָּהּ בִּזְדִּי אֵלָא לְתָה קִטְנִית"** – חֲזִיב, שְׁהַקְטָנִית בְּכֻלָּל פִּירוֹת. ^{כאככ}**טַעְנֹו חֲטִין, וְהוּדָה לוֹ בְּשְׁעוּרִין** – פְּטוּר. וְרַבֹּן גְּמִלְיָאֵל מְחִיב. ^{בככד(א)}**הַטַּעֲנוֹן לְחֲבִירוֹ כְּכִדִּי שָׁמוֹן, וְהוּדָה לוֹ בְּקַנְיָנִים** – אֲדָמוֹן אוּמַר: הוּאִיל וְהוּדָה לוֹ מְקַצָּת מִמִּין הַטַּעְנָה, יִשְׁבַּע. וְחֲכָמִים אוּמְרִים: אִין הַהוּדָאָה מִמִּין הַטַּעְנָה. אָמַר רַבִּין גְּמִלְיָאֵל: רוּאָה אֲנִי אֶת דְּבָרִי אֲדָמוֹן. ^(ב)טַעְנֹו כָּלִים וְקַרְקָעוֹת; וְהוּדָה בְּכָלִים וְכַפַּר בְּקַרְקָעוֹת, בְּקַרְקָעוֹת וְכַפַּר בְּכָלִים – פְּטוּר. הוּדָה בְּמְקַצָּת הַקַּרְקָעוֹת – פְּטוּר. בְּמְקַצָּת כָּלִים – חֲזִיב, שְׁהַנְכָסִים שְׁאִין לָהֶן אַחֲרִירוֹת זִוְקָחִין אֶת הַנְכָסִים שִׁישׁ לָהֶן אַחֲרִירוֹת לִישְׁבַּע עֲלֵיהֶן. ^(כ)אִין נִשְׁבַּעִין עַל טַעְנַת חֲרַשׁ שׁוּטָה וְקָטָן, וְאִין מִשְׁבַּעִין אֶת הַקָּטָן; אָבֵל נִשְׁבַּעִין לְקַטֹּן וְלַהֲקַדֵּשׁ. ^(ג)גָּמַר הִכִּי מִשְׁבַּעִינוּ לִיהּ? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: מִשְׁבַּעִין אוּתוֹ בְּשׁוּבָהּ הָאֻמְרוּהָ בְּתוֹרָה, דְּכַתִּיב: "וְאִשְׁבִּיעָהּ בַּה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם". אָמַר לִיהּ רַבִּינָא לְרַב אִשִּׁי: כִּמָּאן – פְּרַבִּי חֲנִינָא בַר אִידִי, דְּאָמַר: בְּעִינוּ שָׁם הַמְיוּחָד? ^(א)אָמַר לִיהּ: אִפִּילוֹ תִּימָא רַבְּנֹון, דְּאָמְרִי בְּכִינוּי; וְנִפְקָא מִינָּה צָרִיךְ לְאַתְפוּשִׁי חֲפָצָא בִּידִיהּ. ^(ב)וְכִדְרָבָא – דְּאָמַר רַבָּא: הַאי דִּינָא דְאַשְׁבַּע "בַּה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם" – נַעֲשֶׂה כְּמִי שְׁטַעָה בְּדָבָר מִשְׁנָה, וְחוּזָר. וְאָמַר רַב כּפָּא: הַאי דִּינָא דְאַשְׁבַּע בַּתְּפִלִּין – נַעֲשֶׂה כְּמִי שְׁטַעָה בְּדָבָר מִשְׁנָה, וְחוּזָר. ^(ג)וְהוֹלְכָתָא כְּלוּתִיהּ דְרָבָא, וְלִית הוֹלְכָתָא כְּלוּתִיהּ דְרַב כּפָּא. הוֹלְכָתָא כְּלוּתִיהּ דְרָבָא – דְּהָא לֹא נָקִיט חֲפָצָא בִּידִיהּ; וְלִית הוֹלְכָתָא כְּלוּתִיהּ דְרַב כּפָּא – דְּהָא נָקִיט חֲפָצָא בִּידִיהּ. ^(ד)שְׁבוּעָה מְעוּמָד; תַּלְמִיד חֲכָם – מְיוּשָׁב. שְׁבוּעָה בְּסֹפֶר תוֹרָה; תַּלְמִיד חֲכָם – לְכַתְחֻלָּהּ בַּתְּפִלִּין. ^(ה)תְּנֹו רַבְּנֹון: שְׁבוּעַת הַדְּיִנִּין, אַף הִיא בְּלִשׁוֹנָה נְאֻמָּרָה. אוּמְרִים לוֹ: הָרִי יוֹדַע,

שְׁכַל

או דלמא וְלֹא לָּהּ אִשְׁכַּטָא חָזִי וְיֵשׁ בָּאן כִּי: אִי דְפִרְסִים לְכַל אֶחָד וְאֶחָד וְלֹא לָּהּ פְּקִדוֹן יִתְשׁוּמַת דְּ גַזְל וְאִכְדָּה; וְעִמָּר קָנָס הוּא תּוֹבַע עִמָּר תְּבִיעִתּוּ עַל הַקָּנָס הִיא וְאִע"ג דְּכַשְׁתָּ וּפְגָם נִמִּי בְּכָלָל כְּפִירָה גִּיהוּ לֹא

מְחִיב עֲלֵיהּ דְּקַמְסַרְשׁ וְאִזְנִי: הָכָא בְּכָלָה מְלֻחָא כְּפַר לִיִּה דְּהָא לֹא אִנְשֵׁתוּ קְאָמַר וְהַעֲשֵׂת וּפְגָם בְּכָלָל כְּפִירָה: הָא לֹא דְמִיָּא קִשְׁיָא דְאַבְבִּי הוּא דְקַמְסַח לְמִלְתָּה: מִתְנִי' שְׁבוּעַת הַדְּיָנִין שְׁהַדִּינִים מִשְׁבַּעִין ע"י הוֹמָלַת מַחֲצַת הַטַּעְנָה שְׁלֵמִדוּף מְאֲשַׁר יֹאמַר כִּי הוּא זֶה (שְׁמוֹת כ"ב:ז') וְתַבַּע עֲלֶה וְתַקְרַב פַּעַל הַצִּית אֵל אֱלֹהִים אִם לֹא שְׁלַח דְּוֹ דְּהִינוּ שְׁבוּעָה: הַטַּעְנָה שְׁהַשְׁבָּעָה בָּאָה עַל זֶה לֹא תִהְא פְּחוֹת מִשְׁפִּי כֶּסֶף; וְהוֹמָלַת שְׁמַחֲזִיבְתוּ לְשַׁבַּע לֹא תִהְא פְּחוֹת מִפְּרוּטָה וּבְגָמ' פִּלְגִּין רַב וְשִׁמוּאֵל בְּפִירוּטָה זֹו אִם מִתְּנֹו שְׁפִי כֶּסֶף שָׁל טַעְנָה הִיא אוֹ צָרִין, שְׁתַּהֲא טַעְנַת הַפְּפִירָה שָׁל כֶּסֶף שְׁפִי מַעוֹת כֶּסֶף לְבַד פְּרוּטָה שָׁל הוֹמָלַת: שְׁפִי כֶּסֶף שְׁפִי מַעוֹת כֶּסֶף דְּהָא שְׁפִי לְשׁוֹן וְתַבָּה הִיא וְהֵן שְׁלִישׁ הַדִּינָר: אִין לָּהּ בְּזִי אֵלָא פְּרוּטָה פְּטוּר שְׁאִין הוֹמָלַת מִמִּין הַטַּעְנָה שְׁזֶה טַעְנֹו כֶּסֶף וְזֶה הוֹמָה לוֹ נַחֲשֶׁת וְכַנְּוֹן שָׁל טַעְנֹו לוֹ שְׁפִי מַעוֹת שָׁל מִטְבַּע אֵלָא מְשַׁכְּלוֹ אִם טַעְנֹו מַטְבַּע הָרִי הוֹמָה לוֹ בְּמִטְבַּע בְּדִלְקָמֹן: שְׁפִי כֶּסֶף וּפְרוּטָה כּוֹי קַסְבַּר טַעְנֹו חֲטִין וְשַׁעֲרִין וְהוֹמָה לוֹ בְּאֶחָד מִקֹּד: אִין לָּהּ בְּזִי פְטוּר שְׁאִין בָּאן הוֹמָלַת: שְׁהוּא כְּמִשְׁיב אַבִּידָה שְׁהִיה וְכּוֹל לְהַעֲזִי: פִּנְיו וְלַכְּפּוֹר וּמְקַלָּא הַעֲזִי הָרִי הוּא כְּמִשְׁיב אַבִּידָה שְׁאִינוּ חִיב שְׁבוּעָה דְּקִאֲרַמְרִין בְּמַסְבַּת גִּטּוֹין (דָּף מַח): הוּמוּצָא מִצִּירָה לֹא יִשְׁבַּע מִפְּנֵי תַקוֹן הַעוֹלָם: גַּמ'. בַּר' חֲזִינָא בַר רִיבִי בְּשִׁלְהִי שְׁבוּעַת הַעֲדוֹת (לְעִיל שְׁבוּעוֹת' לֵה): הַשְׁבַּע וְלֹא נִשְׁבַּע כּוֹי: אִפִּי' תִּימָא בְּכַנְוִי וְהָא דְקָאמַר רַב בְּשְׁבָּעָה הָאֻמוּרָה בַּתּוֹרָה: לְאַתְפוּסִי קַפְצָא קְאָמַר אוֹי כְּסָר אוֹ תַפְלִין כְּאִכְרִס דְּאִתְפַּסָּה לְאַלְיָעָזָר בְּרִית מִינְהּ: דְּאִשְׁבַּע בַּה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְלֹא הִתְפַּסִּו חַפֵּן נַעֲשֶׂה כְּטוּעָה בְּדָבָר מִשְׁנָה וְאִע"ג דְּלָא תֵּנוּ לָּהּ שְׁמַשְׁנָה מִשְׁתַּבָּא דְרַב הִיא וְהָרִי הִיא בְּדָבָר מִשְׁנָה דְּקִאֲמְרִי' בְּסַנְהֶדְרִין (ר' לנ). דְּטוּעָה בְּדָבָר הָאֻמוּרָאִים חוּזַר וְלֹא אֲמַרְיִין מַה שְּׁעָשֶׂה גְּשׁוּי וּשְׁלָם מַצִּיתוֹ: תַּלְמִיד חֲכָם נִשְׁבַּע מְנַשֶּׁ: בְּסֹפֶר תּוֹרָה וְאִע"ג דְּאוֹתוּמָאֵל דְּלֹא כְּרַב כּפָּא לְכַתְחֻלָּה מִיָּהָר כְּסָר תּוֹרָה בְּעִינֹן וּבְדוּרִיתִינוּ בְּטַלוּ הִרְאִשְׁנוּס שְׁבוּעָה דְּאוֹרִינוּאֵל לְפִי שְׁעָנָשָׁה גְּדוּל וּתְקַנוּ לְגִזֹּר עָלֵיו אֲרוּר בְּשִׁשָּׁה וְהָא לְאֲמַרן אֲרוּר בּוֹ שְׁבוּעָה: ת"ח זי לו לְכַתְחֻלָּה בַּתְּפִלִּין מִפְּנֵי כְּבוֹדוֹ: אִף הִיא לְקַמֹּן מִפְּרַשׁ מֵאִי אִף: בְּלִשׁוֹנָה בְּכַל לְשׁוֹן שְׁהוּא מְכִין בּוֹ:

 מסורת הש"ס
א ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק כג ד; ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק כג ח; לעיל כג: ב כתובות מג.
ג תוספתא שבועות
ד לקמן ט:
ה לקמן מג.
ו לקמן מב:
ז בבא בתרא ו.
ח לקמן מאו; סנהדרין כט.
ט לקמן מ; תוספתא שבועות
י תוספתא שבועות
יא כתובות קח; משנה כתובות; בבא מציעא ד:
יב לקמן מ; תוספתא בבא בתרא; בבא בתרא עז; בבא מציעא מז; בבא מציעא ק; בבא מציעא ד:
יג תוספתא סוטה

גליון הש"ס
גמ' אין לד בידי חיוב; ע"י גיטין דף יד ע"א תוס' ד"ה ולא:
תורה אור השלם

וּאִשְׁבִּיעָהּ בִּיהוָה אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאִלְהֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא־תִקַּח אִשָּׁה לְבִנִּי מִבְּנוֹת הַנֶּעֱבָרִי אֲשֶׁר אֲנֹכִי יוֹשֵׁב בְּקִרְבּוֹ {בְּרִאשִׁית כד, ג }

וַיֹּאמֶר אֲבִרְהָם אֶל־עֲבָדָיו וְזֶוּ בֵיתוֹ הַמָּשְׁכֵּל בְּכָל־אֲשֶׁר־לוֹ שׁוֹם נָא יָדָד פַּסַּת זְרִכִּי וְאִשְׁבִּיעָהּ בִּיהוָה אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאִלְהֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא־תִקַּח אִשָּׁה לְבִנִּי מִבְּנוֹת הַנֶּעֱבָרִי אֲשֶׁר אֲנֹכִי יוֹשֵׁב בְּקִרְבּוֹ {בְּרִאשִׁית כד, ב-ג }

מסורת הש"ס
א תוספתא סוטה ב קהלת רבה ג אוצר מדרשים מדרש עשר גליות; קידושין יג. ד תנא דבי אליהו רבה; פסיקתא רבתי ה לעיל כט; נדרים כה. ו סוטה לב; משנה סוטה; ברכות ז: ז תוספתא יומא; לעיל יב: ח יומא פו; אוצר מדרשים פסיקתא פסיקתא חדתא מט טי ספרא קדושים פרשה ד יג י ספרא קדושים פרשה ד יד יא ספרא בחוקתי פרק ז ה; במדבר רבה; סנהדרין כז:
גליון הש"ס
גמ' אותו בהכרת. עי' תוי"ט פרק א משנה ב דחלה:
תורה אור השלם

[שמות כ, ו]

[שמות כ, ז]

[ישעיהו נח, ז]

[קהלת ה, ח]

[הושע ד, ב]

[הושע ד, ג]

[זכריה ה, ד]

[במדבר טו, כו]

[דברים כט, יד]

[אסתר ט, כז]

[דברים כו]

[פירוש רד"צ הופמן על שמות כז, ג]

[פירוש רד"צ הופמן על שמות כזא, ה]

[שמות לד, ז]

[ויקרא כ, ה]

[ירמיהו כג, ו]

[ויקרא כו, לז]

[שיעורים במנהיגות; מנהדרה עברית; יתרו; אומה של מנהיגים יד]

שְׁכַל הָעוֹלָם נִדְעָעַזַע לְקַמָּה בְּעִי לִיָּה: אֶת פִּיר שְׂבוּעַת שְׁקָר: לְחַטִּיא אֶת שְׁקָר, אֶת קְרוֹבָהּ: פּוֹטְרִין אוֹתוֹ מִזֵּד וְאִין מִשְׁהִין אוֹתוֹ בְּאֵן שְׁלֹא יִחְזֹר בּוֹ וַע"כ וְשֹׁלֵם. מִזֵּד שְׁקַבֵּל טָלִין כַּד"ד: הָקִשְׁעִים מִפְּרַשׁ לְקַמָּה: אֵלֶּא עַל דְּעִתְּנֹו הָא שְׁרָשְׁנָא טַעֲמָא מִשּׁוּם הָנִין דְּרַבָּא בְּשָׁרָק ג' (לְעֵיל שְׂבוּעוֹת דָּף כּט:): לֹא אֶתְקַם כְּלוּמַר לֹא בְּשִׁאתְקָם בְּמַחֲשָׁבוֹת לְבַבְקָם: פִּרְקַת סוּמָה כְּשִׁמְשָׁבִיעִין אוֹתָהּ וְשִׁבְעוּיָה בְּלָשׁוֹן שְׁהִיא שׁוּמַעִת: וְדוּי מַעֲשֵׂר בְּעֶרְתִּי הִקְדַּשׁ (וְכָרִים כ"ו:י"ג) וְטַעֲמָא דְכֹהֵלוּ מִפְּרַשׁ בְּמַסְכֶּת . סוּמָה: וְלֹא תַשֵּׁא עֲמִהֶן אֱלֵמָא לֹא חֲמוּרָא מְכַרְיוֹת מִיתוֹת כ"ד: מִנְקָה הוּא לְשָׂכִים וְכֵאן אָף לְשָׂכִים לֹא יִנְקָה בְּלֹא פִרְעוֹן: בְּדִינָא אֲחֵרָיָא בְּפִרְעָנוּת תָּהֹא וְלֹא בְּפִרְעָנוּת הַבָּאֹה שְׁלִין:

שבועת הדיינין פרק שישי שבועות

וְאִין בְּשָׁרָךְ אֵלֶּא קְרוֹבָהּם. וְאִע"ז. דְּבִשְׁרָךְ בַּמָּה מְקַלְחִין (שְׂבַת דָּף לז:): נִפְקָא לָן מֵהָא קִרְא דְּבַעֲדִין גְּזָרִים בְּגוּם מַתִּים כְּשֶׁהוּ קָטְנִים אֲבָל גְּלוּלִים לֹא וְכ"ש מִמַּשְׁפַּחְתּוֹ לֹא הִינּוּ בְּגָזָרִים אֲבָל שְׂבוּעָה אֲפִילוּ כַּל מַשְׁפַּחְתּוֹ

שְׁכַל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ נִדְעָעַזַע בְּשַׁעָה שְׁאֲמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּסִינֵי "לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיהָ לְשׁוֹא". ^[a] וְכָל עֲבִירוֹת שְׁבַתוֹרָה נֶאֱמַר בָּהּ "וַיִּנְקָה", וְכֵאן נֶאֱמַר "לֹא יִנְקָה". וְכָל עֲבִירוֹת שְׁבַתוֹרָה נִפְרָעִין מִמֶּנּוּ, וְכֵאן מִמֶּנּוּ וּמִמַּשְׁפַּחְתּוֹ, שְׁנֶאֱמַר: "אֵל תִּתֵּן אֶת פִּיהָ לְחִטִּיא אֶת בְּשָׁרָךְ" – וְאִין בְּשָׂרוֹ אֵלֶּא קְרוֹבּוֹ, שְׁנֶאֱמַר: "וּמִבְּשָׁרָךְ לֹא תִתְעַלֵּם". וְכָל עֲבִירוֹת שְׁבַתוֹרָה נִפְרָעִין מִמֶּנּוּ, וְכֵאן מִמֶּנּוּ וּמִכָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ; שְׁנֶאֱמַר: "אֵלֹה וְכַחשׁ". ^[a] וְאִימָא עַד דְּעָבִיד לְהוּ לְכוּלְהוּ! לֹא סִלְקָא דַּעְתָּה; דְּכִתִּיב: "מִפְּנֵי אֵלֶּה אֲבָלָה הָאֲרִץ", וּכְתִיב: "עַל כֵּן תִּאָּבֵל הָאֲרִץ וְאִמָּלַל כָּל יוֹשֵׁב בָּהּ". ^[a] וְכָל עֲבִירוֹת שְׁבַתוֹרָה – אִם יֵשׁ לוֹ זְכוּת, תּוֹלִין לוֹ שְׁנִים וְיִשְׁלֹשָׁה דּוֹרוֹת; וְכֵאן נִפְרָעִין מִמֶּנּוּ לְאַלְתֵּר – שְׁנֶאֱמַר: "הוֹצֵאתִיהָ נֶאֱם ה' צְבָאוֹת, וּבָאָה אֶל בֵּית הַגָּבִב וְאֶל בֵּית הַנְּשֻׁבָע בְּשָׁמִי לְשָׁקֵר, וְלָנָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ וְכִלְתּוֹ וְאֶת עֲצִיו וְאֶת אֲבָנָיו". "הוֹצֵאתִיהָ" – לְאַלְתֵּר. "וּבָאָה אֶל בֵּית הַגָּבִב" – זֶה הַגּוֹבֵב דַּעַת הַבְּרִיּוֹת; שְׁאִין לוֹ מָמוֹן אֲצֵל חֲבִירוֹ, וְטוּעֵנֹו וּמִשְׁבִּיעֹו. "וְאֶל בֵּית הַנְּשֻׁבָע בְּשָׁמִי לְשָׁקֵר" – כְּמִשְׁמַעֹו. "וְלָנָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ וְכִלְתּוֹ וְאֶת עֲצִיו וְאֶת אֲבָנָיו" – הָא לְמַדְתָּ, דְּכָרִים שְׁאִין אִשׁ וּמִים מְכַלִּין אוֹתוֹ, שְׂבוּעַת שְׁקָר מְכַלָּה אוֹתוֹ. ^[a] אִם אָמַר: "אִינִי נִשְׁבָּע" – פּוֹטְרִין אוֹתוֹ מִזֵּד. וְאִם אָמַר: "הִרִינִי נִשְׁבָּע" – הָעוֹמְדִין שֵׁם אוּמְרִים זֶה לָזֶה: "סוּרוּ נֹא מַעַל אֱהִלִּי הָאֲנָשִׁים הָרִשָּׁעִים הָאֵלֶּה וְגו'". וְכַשְׁמִשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ אוּמְרִים לוֹ: הָוִי יוֹדַע, שְׁלֹא עַל דַּעְתָּה אָנוּ מִשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ, אֲלֵא עַל דַּעַת הַמָּקוֹם וְעַל דַּעַת בֵּית דִּין. שְׁכֵן מַצִּינוּ בְּמִשָּׁה רַבִּינוּ, כְּשֶׁהִשְׁבִּיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל, אָמַר לָהּ: דָּעוּ, שְׁלֹא עַל דַּעְתְּכֶם אָנִי מִשְׁבִּיעַ אֶתְכֶם, אֲלֵא עַל דַּעַת הַמָּקוֹם וְעַל דַּעְתִּי; שְׁנֶאֱמַר: "וְלֹא אֶתְכֶם לְבַדְכֶם וְגו'". "כִּי אֶת אֲשֶׁר יִשְׁנֹו פֹה" – אִין לִי אֲלֵא אוֹתוֹ הָעוֹמְדִין עַל הַר סִינִי; דּוֹרוֹת הַבָּאִים וְגָרִים הַעֲתִידִין לְהִתְגַּיֵּר – מַנִּין? תְּלַמּוּד לוֹמַר: "וְאֵת אֲשֶׁר אֵינְנוּ". וְאִין לִי אֲלֵא מַצֹּה שְׁקִיבְלוּ עֲלֵיהֶם מִהַר סִינִי; מַצֹּת הַעֲתִידוֹת לְהִתְחַדֵּשׁ, כְּגוֹן מִקְרָא מְגִילָה – מַנִּין? תְּלַמּוּד לוֹמַר: "קִיָּמוֹ וְקִבְלוּ" – קִיָּימוּ מַה שְׁקִבְלוּ כְּכֹר. מֵאִי "אִף הִיא בְּלִשׁוֹנָה נֶאֱמָרָה"? ^[a] כְּדַתְּנּוּ: אֵלוּ נֶאֱמָרִין בְּכָל לָשׁוֹן – פִּרְשַׁת סוּטָה, וִידוּי מַעֲשֵׂר, קְרִיאַת שְׁמַע, וּתְפִלָּה, וּבִרְכַּת הַמָּזוֹן, וּשְׂבוּעַת הַעֲדוּת, וּשְׂבוּעַת הַפְּקֻדוֹן. וְקֶאֱמַר נְמִי: שְׂבוּעַת הַדִּיּוּנִין – אִף הִיא בְּלִשׁוֹנָה נֶאֱמָרָה. אָמַר מֶר, אוּמְרִין לוֹ: הָוִי יוֹדַע, שְׁכַל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ נִדְעָעַזַע בְּשַׁעָה שְׁאֲמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: "לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיהָ לְשׁוֹא". מֵאִי טַעֲמָא? אִילִימָא מִשּׁוּם דְּאִתְיַהֵב בְּסִינֵי – עֲשֵׂר דְּבִרוֹת נְמִי אִתְיַהֵב! ^[a] וְאֵלֶּא מִשּׁוּם דִּחְמִירָא – וּמִי חֲמִירָא! וְהִתְנַן: אֵלוּ הֵן קְלוֹת – עֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה, חוּץ מִ"לֹא תִשָּׂא". חֲמוּרוֹת – זוֹ בְּרִיתוֹת וּמִיתוֹת בֵּית דִּין, וְ"לֹא תִשָּׂא" עֲמִהּ! אֲלֵא כְּדַתְּנִי טַעֲמָא – וְכָל עֲבִירוֹת שְׁבַתוֹרָה נֶאֱמַר בָּהּ "וַיִּנְקָה", וְכֵאן נֶאֱמַר "לֹא יִנְקָה". וְכָל עֲבִירוֹת שְׁבַתוֹרָה לֹא נֶאֱמַר בָּהּ "לֹא יִנְקָה"?! וְהַכְּתִיב: "וַיִּנְקָה לֹא יִנְקָה"! הֵהוּא מִיבְּעִי לִיָּה לְכַדְרְבִּי אֲלַעְזֹר – דַּתְּנָא, רַבִּי אֲלַעְזֹר אוֹמַר: אִי אִפְשָׁר לוֹמַר "וַיִּנְקָה" – שְׁכָכַר נֶאֱמַר "לֹא יִנְקָה"; אִי אִפְשָׁר לוֹמַר "לֹא יִנְקָה" – שְׁכָכַר נֶאֱמַר "וַיִּנְקָה". הָא כִּיבְדִּ? מִנְקָה הוּא לְשָׂכִים, וְאִינוּ מִנְקָה לְשְׁאִינֵן שָׂכִים. כָּל עֲבִירוֹת שְׁבַתוֹרָה נִפְרָעִין מִמֶּנּוּ, וְכֵאן מִמֶּנּוּ וּמִמַּשְׁפַּחְתּוֹ. וְכָל עֲבִירוֹת שְׁבַתוֹרָה מִמַּשְׁפַּחְתּוֹ לֹא! ^[a] וְהַכְּתִיב: "וְיִשְׁמְתִי אֹנִי אֶת פְּנֵי בָאִישׁ הַהוּא וּבְמַשְׁפַּחְתּוֹ"; וְתַנְיָא, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: אִם הוּא חֲטֵא, מַשְׁפַּחְתּוֹ מַה חֲטֵאָתָּ? לוֹמַר לָהּ: אִין לָהּ מַשְׁפַּחָה שְׂיִשׁ בַּהּ מוֹכֵם – שְׁאִין כּוּלָּהּ מוֹכְסִין; וְשְׂיִשׁ בַּהּ לְסִטִּים – שְׁאִין כּוּלָּהּ לְסִטִּים; מִפְּנֵי שְׁמִחְפִּין עֲלֵיו! ^[a] הֵתֵם בְּדִינָא אֲחֵרִינָא, הָכָא בְּדִינָא דִּידִיָּה; כְּדַתְּנָא, רַבִּי אוּמַר: "וְהַכְּרַתִּי אוֹתוֹ" – מַה תְּלַמּוּד לוֹמַר? לְפִי שְׁנֶאֱמַר: "וְיִשְׁמְתִי אֹנִי אֶת פְּנֵי" – כּוּל כָּל הַמַּשְׁפַּחָה כּוּלָּהּ בְּהִיכְרַתָּ? תְּלַמּוּד לוֹמַר: "אוֹתוֹ" – אוֹתוֹ בְּהִיכְרַת, וְלֹא כָּל הַמַּשְׁפַּחָה כּוּלָּהּ בְּהִיכְרַת. וְכָל עֲבִירוֹת שְׁבַתוֹרָה נִפְרָעִין מִמֶּנּוּ, וְכֵאן מִמֶּנּוּ וּמִכָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ; שְׁנֶאֱמַר: "אֵלֹה וְכַחשׁ", וּכְתִיב: "עַל כֵּן תִּאָּבֵל הָאֲרִץ". וְאִימָא עַד דְּעָבִיד לְהוּ לְכוּלְהוּ! לֹא סִלְקָא דַּעְתָּה, דְּכִתִּיב: "מִפְּנֵי אֵלֶּה אֲבָלָה הָאֲרִץ". ^[a] וְכָל עֲבִירוֹת שְׁבַתוֹרָה – מִכָּל הָעוֹלָם לֹא! ^[a] וְהַכְּתִיב: "וְכָשְׁלוּ אִישׁ בְּאַחִיו" – אִישׁ בַּעֲזוֹן אַחִיו; מְלַמֵּד שְׁכַל יִשְׂרָאֵל עֲרַבִים זֶה בְּזֶה!

הֵתֵם

לט.

 עין משפט נר מצוה
--

א טושי"ע או"ח סי' קפה סעי' א:

ב מו"י פג' מהל' סוטה הל' ז, סמג עשין וז:

ג מו"י פו"א מהל' מעשר שני ונטעו רבעי הל' ה, סמג עשין קלח:

ד מו"י פב' מהל' קריאת שמע הל' י, סמג עשין יח:

ה מו"י פא' מהל' ברכות הל' ו, סמג עשין כז:

ו מו"י פט' מהל' שבועות הל' יב, סמג עשין רמא:

ז מו"י פז' מהל' שבועות הל' ז:

ח מו"י פא' מהל' תשובה הל' ב:

ט מו"י פ"ב מהל' שבועות הל' ב:

לט:

 עידן משפטי גבר מצורה

א טוש"ע חו"מ סי' פח סעי' א:

ב מיי' פג' מהל' טוען ונטען הל' א, סמוך עשיון צה:

ג טוש"ע חו"מ סי' פח סעי' ט:

התם שְׂהִיָּה בְּיָדָם לַמַּחֲוֹת וְלֹא מַחֲוֹ. לֹא הָיָה צָרִיךְ לְשַׁנּוּי אֲלֹא הֵתָם בְּצִיץ הַקַּל בְּדַמְסִיק בְּסִמּוֹנֶךְ הַכֹּא בְּצִיץ חֲמוּר אֲלֹא הֶנִּיחָא לִיהּ לְפִרוּשֵׁי דְאִין נִשְׁנָשִׁין מֵעַשׂ עֲבָרָה אֲלֹא מִשּׁוּם הָלֹא מַחֲוֹ הִלְכָּה אִין עָנֵשׁ זֶה חֲמוּר כַּל כָּה: מַה בָּלִים שָׁנִים אָף כָּסֶף שָׁנִים. וּא"ת הִכִּי דְרִישׁ בַּסּוּף שְׁמַעְתִּין לְשִׁמוּאֵל לִכְךָ וַיָּצֹא בָּלִים לְמַה שֶּׁהוּא אֵל אֲצִטְרִיךְ לְמַה בָּלִים שָׁנִים וּי"ל כִּדְפִי' הַקּוּטְרָם דְּזַרְשׁ מִדְּלֹא בְּתוֹב כַּסְפִּים וּמַה שֶּׁפָּרַשׁ בַּקּוּטְרָם לְקַמֵּן דְּאִי הָיָה בְּתוֹב כַּסְפִּים הָיָה שְׁמַעְיָן תַּרְוִינְהוּ שָׁנִים וְדָבָר חָשׁוֹב אִין נִרְאֶה דְּבָלָא וַיִּתּוּכֹא לֹא הָיִי מִשְׁמַע מִכָּסְפִּים אֲלֹא ב' פְּרוּטוֹת כִּמְזוּ קוּזוּשִׁי אֲשֶׁה שְׁמַתְקַדָּשֶׁת בַּפְּרוּטָה אָף עַל גַּב דְּכַפ"ק דְּקַדוּשָׁין (צ"ד ד: וצ"י יא: וְשֵׁס) גִּמַּר לֶהּ יִקְחָהּ מִשָּׁזָה עֲבָרִין דְּבְּתוֹב בִּיהַ כָּסֶף אֲלֹא הו"ל לְמַדְבַּת כָּסֶף אוֹ כַּסְפִּים א"נ כָּסֶף אוֹ חֲסָצִים וַהֲיָה וַיַּעֲיָן שָׁנִים וְדָבָר חָשׁוֹב מֵיִתּוּכֹא דְכָסֶף וּמִדְּבַת בָּלִים דְּרָשִׁין וַיָּצֹא בָּלִים לְמַה שֶּׁהוּא וּא"ת לָרַב דְּמוּקֵי דְכָסֶף לְכַפִּירָה הוּא דְאִתָּא מַנ"ל דְּבַעֲיָן דָּבָר חָשׁוֹב וּי"ל דְּבָלָא מִבָּלִים דְּרִישׁ וְקָפָא לֶהּ דָּבָר חָשׁוֹב מִבָּלִים דְּאִפִּילוּ מַחֲט שְׁאִין בִּיהַ שְׁנֵי פְּרוּטָה מ"מ חֲשִׁיבוּת גְּדוּל גִּשׁ בּוּ שֶׁרְאִיו לְעִשׂוֹת בּוּ מְלֹאכָה גְּדוּלָּה וְאִיתַּי סָפְרִים דְּגִרְסֵי הַכֹּא מַה בָּלִים דָּבָר חָשׁוֹב כּוּי' אַע"ג אֲלַפְכֹּא דְשִׁמוּאֵל קוּימֹא דְזִינָה קִרְאִי בְּתוּתָה וּבְסִמּוֹנֶךְ אֲמַר לְשִׁמוּאֵל אִי בְּתַב בָּלִים וְלֹא בְּתַב כָּסֶף ה"א מַה בָּלִים שָׁנִים וְכוּי' אֲבָל דָּבָר חָשׁוֹב לֹא בַעֲיָן י"ל דְּנֻזְאִי מִכָּסֶף וַיִּפְתִּין דְּבַעֲיָן שְׂהִיָּה בְּכַלִּי שְׁנֵה פְּרוּטָה הָלֹא תַיִמֹא גְזֵרַת הַבְּתוֹב הִיא בְּכַל הַבָּלִים אַע"פ שְׁאִין בִּיהַ שְׁנֵה פְּרוּטָה וּה"נ אֲמַרְיָן בִּירוּשְׁלַמִי דְּטַעֲנֹו שְׁתֵּי מַחֲטוּין צָרִיךְ שְׂהִיָּה שְׁוִין ב' פְּרוּטוֹת שְׁתֵּהָא הַכַּפִּירָה פְּרוּטָה וְהַהוּדָאָה פְּרוּטָה וְהָדָר מִקְשִׁין כָּסֶף לְבָלִים לְהַצְרִיךְ כָּסֶף יוֹתֵר מִפְּרוּטָה דְּמַה בָּלִים הָלֹא בָּל דְּהוּ אֲלֹא בְּלִי חָשׁוֹב אָף כָּסֶף לֹא בָּל דְּהוּ אֲלֹא כָּסֶף חָשׁוֹב דְּהִינּוּ מַשֶּׁה שֶׁבִּדְךָ גִּשׁ בּוּ חֲשִׁיבוּת וְהַשְׁתֵּא אִין צָרִיךְ לְהַגִּיד אָף כַּל דָּבָר חָשׁוֹב כִּמְזוּ שְׁהִיָּה הַקּוּטְרָם מִשּׁוּם דְשִׁמוּאֵל אִית לֶהּ וַיָּצֹא בָּלִים לְמַה שֶּׁהוּא וְשִׁפִּיר גְּרָסִי' אָף בָּלִים דָּבָר חָשׁוֹב דְּבָבָלִים גַּמִּי בַעֲיָן שְׂהִיָּה שְׁוִין שְׁתֵּי פְּרוּטוֹת וְלָמַה שֶּׁהוּא דְקֹאמַר הִינּוּ אַע"פ שְׁאִין שְׁוִין שְׁתֵּי מַעֲוֵת וְכוּ הִיֵּה גְּדָסַת רַבּוּתָיו כַּפ"ק דְּקַדוּשָׁין (סס) וְשֵׁס (י"ה וְהִכִּי) הֶאֱרַכְתִּי:

התם שְׂהִיָּה בְּיָדָם לַמַּחֲוֹת וְלֹא מַחֲוֹ. לֹא הָיָה צָרִיךְ לְשַׁנּוּי אֲלֹא הֵתָם בְּצִיץ הַקַּל בְּדַמְסִיק בְּסִמּוֹנֶךְ הַכֹּא בְּצִיץ חֲמוּר אֲלֹא מִשּׁוּם

הַתָּם שְׂיִישׁ בְּיָדָם לַמַּחֲוֹת, וְלֹא מִיַּחוּ. מֵאִי אֵיכָא בִּין רִשְׁעִים דְּמִשְׁפַּחְתּוֹ לְרִשְׁעִים דְּעַלְמָא; בִּין צַדִּיקִים דְּמִשְׁפַּחְתּוֹ לְצַדִּיקִים דְּעַלְמָא? הוּא בַּשָּׂאָר עֲבִירוֹת – בְּדִינְיָה; וּרִשְׁעִים דְּמִשְׁפָּחָה – בְּדִין חֲמוּר; וּרִשְׁעִים דְּעַלְמָא – בְּדִין הַקַּל; צַדִּיקֵי דְהֶכָא וְהֵכָא – פְּטִירִי. גַּפִּי שְׁבוּעָה, הוּא וּרִשְׁעִים דְּמִשְׁפָּחָה – בְּדִינְיָה; וּרִשְׁעִים דְּעַלְמָא – בְּדִין חֲמוּר; וְצַדִּיקֵי דְהֶכָא וְהֵכָא – בְּדִין הַקַּל. אִם אָמַר "אֵינִי נִשְׁבָּע" – פּוֹטְרִין אוֹתוֹ מִיָּד, וְאִם אָמַר "הֲרִינִי נִשְׁבָּע" – הָעוֹמְדִים שָׁם אוֹמְרִים זֶה לָזֶה: "סוּרוּ נָא מַעַל אֶהְיִי הַאֲנָשִׁים הָרִשְׁעִים הָאֵלֶּה". בַּשְּׁלֵמָא הָהוּא דְקָא מִשְׁתַּבַּע – קָאִי בְּאִיסוּרָא; אֲלֵא הָהוּא דְקָא מִשְׁבָּע לִיהּ – אַמַּאי? ^(א) הָהוּא מִיבְּעִי לִיהּ לְכַדְתַּנְיָא, רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן טַרְפוֹן אוֹמַר: "שְׁבַעַת ה' תִּהְיֶה בֵּין שְׁנֵיהֶם" – מְלַמֵּד שֶׁחֵלָה שְׁבוּעָה עַל שְׁנֵיהֶם. וּכְשֶׁמִּשְׁבָּעִין אוֹתוֹ, אוֹמְרִים לוֹ: הֲיִי יוֹדֵעַ שְׂלֵא עַל דַּעְתָּךְ וְכוּי'. לְמַה לִּי לְמִימָרָא לִיהּ הַכִּי? מִשּׁוּם קוֹנֵיא דִּרְבָּא. ^(א) הַטַּעֲנָה שְׁתֵּי כָּסֶף. אָמַר רַב: כַּפִּירַת טַעֲנָה שְׁתֵּי כָּסֶף. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: טַעֲנָה עֲצֻמָּה שְׁתֵּי כָּסֶף; אֲפִילוּ לֹא כָּפַר אֲלֵא בַּפְּרוּטָה, וְלֹא הוּדָה אֲלֵא בַּפְּרוּטָה – חַיִּיב. אָמַר רַבָּא: דִּיקָא מִתְּנִיתִין בְּוִתִּיָּה דִּרַב, וּקְרָאִי בְּוִתִּיָּה דְשְׁמוּאֵל. דִּיקָא מִתְּנִיתִין בְּוִתִּיָּה דִּרַב – דְקַתְּנִי הַטַּעֲנָה שְׁתֵּי כָּסֶף וְהַהוּדָאָה שְׁוֹה פְּרוּטָה, וְאִילוּ כַּפִּירַת טַעֲנָה פְּרוּטָה לֹא קַתְּנִי. וּתַנּוּ נַמִּי הַהוּדָאָה בַּפְּרוּטָה, וְאִילוּ כַּפִּירָה בַּפְּרוּטָה לֹא קַתְּנִי. ^(א) וּקְרָאִי בְּוִתִּיָּה דְשְׁמוּאֵל – דְּכַתִּיב: "כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ כָּסֶף אוֹ בָּלִים לְשִׁמּוֹר" – מַה "בָּלִים" שָׁנִים, אָף "כָּסֶף" שָׁנִים; מַה כָּסֶף דְּבָר חָשׁוֹב, אָף כָּל דְּבָר חָשׁוֹב; וְקֹאמַר רַחֲמָנָא: "כִּי הוּא זֶה". ^(א) וְרַב – הָהוּא מִיבְּעִי לִיהּ לְהוּדָאָה בְּמַקְצַת הַטַּעֲנָה. וּשְׁמוּאֵל – בְּתִיב "הוּא" וּבְתִיב "זֶה", דָּאִי כָּפַר בְּמַקְצַת וְאוּדִי בְּמַקְצַת – חַיִּיב. וְרַב – חַד לְהוּדָאָה בְּמַקְצַת הַטַּעֲנָה, וְחַד לְהוּדָאָה מִמִּין הַטַּעֲנָה. וּשְׁמוּאֵל – לֹא מִמִּילָא שְׁמַעַת מִינִיָּה דְחֶסְרָה לַה טַעֲנָה? אֲלֵא אָמַר לָהּ רַב: "כָּסֶף" כִּי אֲתָא מַעֲיָקְרָא – לְכַפִּירָה הוּא דְאֲתָא; דָּאִם בּוּ, לְכַתוּב רַחֲמָנָא: "כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ בָּלִים לְשִׁמּוֹר" – וְאִנָּא אֲמִינָא: מַה בָּלִים שָׁנִים, אָף כַּל שָׁנִים; "כָּסֶף" דְּכַתַּב רַחֲמָנָא לְמַה לִּי? אִם אֵינּוּ עֲנִין לְטַעֲנָה, תִּנְהוּ עֲנִין לְכַפִּירָה. ^(א) וּשְׁמוּאֵל אָמַר לָהּ: אִי בְּתַב רַחֲמָנָא "בָּלִים" וְלֹא בְּתַב "כָּסֶף", הָוֹה אֲמִינָא: מֵאִי בָּלִים שָׁנִים, אָף כַּל שָׁנִים – אֲבָל דְּבָר חָשׁוֹב לֹא בַעֲיָנוּ; קָא מִשְׁמַע לָן. ^(א) תַּנּוּ: "שְׁתֵּי כָּסֶף יֵשׁ לִי בְּיָדְךָ", "אִין לָהּ בְּיָדִי אֲלֵא פְּרוּטָה" – פְּטוּר. מֵאִי טַעֲמָא? לֹא מִשּׁוּם דְחֶסְרָה לָהּ טַעֲנָה – וּתְיוֹבָתָא דְשְׁמוּאֵל? אָמַר לָהּ שְׁמוּאֵל: מִי סָבְרַת שְׁוֹה קַתְּנִי?! דוֹקָא קַתְּנִי – מַה שְׁטַעֲנֹו לֹא הוּדָה לוֹ, וּמַה שְׁהוּדָה לוֹ לֹא טַעֲנֹו. ^(א) אִי הָכִי, אִימָא סִיפָא: "שְׁתֵּי כָּסֶף וּפְרוּטָה יֵשׁ לִי בְּיָדְךָ", "אִין לָהּ בְּיָדִי אֲלֵא פְּרוּטָה" – חַיִּיב. אִי אֲמַרְתָּ בַּשְּׁלֵמָא שְׁוֹה – מִשּׁוּם הַכִּי חַיִּיב; אֲלֵא אִי אֲמַרְתָּ דוֹקָא – אַמַּאי חַיִּיב? מַה שְׁטַעֲנֹו לֹא הוּדָה לוֹ, וּמַה שְׁהוּדָה לוֹ לֹא טַעֲנֹו! ^(א) מִיָּדִי הוּא טַעֲמָא – אֲלֵא לְשְׁמוּאֵל; הָאֲמַר רַב נַחֲמָן, אָמַר שְׁמוּאֵל: טַעֲנֹו חֲטִין וּשְׁעוּרִין וְהוּדָה לוֹ בְּאֲחָד מֶהָן – חַיִּיב. ^(א) הַכִּי נַמִּי מִסְתַּבְּרָא – מִדְקַתְּנִי סִיפָא: "לִיטְרָא זָהֵב יֵשׁ לִי בְּיָדְךָ", "אִין לָהּ בְּיָדִי אֲלֵא לִיטְרָא כָּסֶף" – פְּטוּר. אִי אֲמַרְתָּ בַּשְּׁלֵמָא דוֹקָא קַתְּנִי – מִשּׁוּם הַכִּי פְטוּר; אֲלֵא אִי אֲמַרְתָּ שְׁוֹה – אַמַּאי פְטוּר? לִיטְרָא טוֹבָא הוּי! אֲלֵא מִדְּסִיפָא דוֹקָא, רִישָׁא נַמִּי דוֹקָא. 'לִימָא תִּיהוּי תְיוֹבָתָא דִּרַב? אָמַר לָהּ רַב: בּוּלָה מִתְּנִיתִין – שְׁוֹה, וְלִיטְרָא זָהֵב שְׂאֵנִי.

תדע,

שבועת הדיינין פרק שישי שבועות

חלה על שְׂהִיָּה שְׁנֵיהוּ נִשְׁנָשִׁין בִּיהַ שְׂלֵא דְקַדְחָ לְמִסְכַּר מְמוּנֹו צִיד נֶאֱמָן וּבֹאֵו לִיָּדי חֲלוּל הַשֵּׁם: כַּפִּירַת טַעֲנָה שְׁתֵּי כָּסֶף טַעֲנָה דְקַעֲן עֲמַתְעִי' לֹאֹו אֲתַחֲלֵת הַטַּעֲנָה קָאִי אֲלֵא אַכַּפִּירָה שְׁהִיָּה בּוּפֵר בַּטַּעֲנַת חֲבָרֹו לְבַד הוּדָתָה הַפְּרוּטָה דְּבַעֲיָן שְׁתֵּהָא תַּחֲלַת הַטַּעֲנָה שְׁתֵּי כָּסֶף וּפְרוּטָה: ה"ג וְאִלוּ כַּפִּירַת פְּרוּטָה לֹא קַתְּנִי: כִּי יַעַן אִישׁ תַּחֲלַת נְתִיבָה ב' כָּסֶף וְשִׁלָּה קָאִי כִי הוּא זֶה דָּבָר חָשׁוֹב וְשַׁעֲרֹו חֲכָמִים שְׁמַשֶּׁה כָּסֶף דָּבָר חָשׁוֹב הוּא: מַה כָּסֶף דָּבָר חָשׁוֹב אָף כַּל דָּבָר חָשׁוֹב גְּרָסִין וְלֹא גְרָסִין אָף בָּלִים דָּבָר חָשׁוֹב דְּאִלוּ בְּבָלִים אֲמַרְיָן לְקַמֵּן (שְׁבוּעוֹת דָּף מ:): דְּאִפִּילוּ בַּכַּפִּירַת מַחֲטוּין תִּיב וְהִאי אָף כַּל בְּמַעֲזִי דְאִלוּ כִלִּי קֹאמַר וְקֹאמַר רַחֲמָנָא כִי הוּא זֶה עַל זֶה בִּיָּה הַשְׁבֹּעָה כְּשִׂיאֲמַר כִּי הוּא זֶה כְּשִׁמוּנָה בְּמַקְצַתָּה אֲלֵמָא הוּדָאָה מִתּוֹךְ טַעֲנַת שְׁתֵּי כָּסֶף הִיא: הַהוּא זֶה מַעֲזִי לֶהּ דְאִין טַעֲנָה אֲלֵא בְּהוּלָאָה בְּמַקְצַת כְּלוּמַר אֵת זֶה אֲנִי מוּדָה וְלֹא לְאֲנִימוֹחַן דְּאִטַּעֲנַת ב' כָּסֶף קָאִי וְלַעוּלָם הוּדָאָה לְבַד מַכַּפִּירַת שְׁתֵּי כָּסֶף קֹאמַר: וְלֹאֹו מִמִּילָא שְׁמַעַת מַנָּה דְחֶסְרָה לֶהּ טַעֲנָה לָרַב פְּרָכִין נְהִי גַמִּי דְלַמְּחַת הַטַּעֲנָה וּמִמִּין הַטַּעֲנָה אֲתוּ מִיָּהוּ לֹאֹו מִמִּילָא שְׁמַעַת מַנָּה דְחֶסְרָה לֶהּ טַעֲנָה רֹאשְׁוֹה וְאִין פֹּאֵן עוֹד כַּפִּירָה מַשְׁתֵּי כָּסֶף: אֲלֵא אָמַר לָהּ רַב כָּסֶף כִּי אֲתָא מַעֲקָרָא לְכַפִּירָה אֲתָא וְלֹאֹו לְתַחֲלַת טַעֲנָה: וְאִנָּא אֲמִינָא אָף כַּל בָּלִים וְהו"ל כָּסֶף גַּמִּי בְּהִאי בְּלָלָא: אֲבָל דָּבָר חָשׁוֹב לֹא בַעֲיָן וְה"א כִי הִכִּי גַבִּי בָּלִים אֲפִי' טַעֲנֹו ב' מַחֲטוּין וְהוּדָה לוֹ בְּאֲחָד מֶהָן חִיב כַּלְקַמֵּן (שְׁבוּעוֹת דָּף מ:): כַּל מַעֲזִי גַמִּי דְטַעֲנֹו לִיהַ תְּרִי וְאוּרִי לִיהַ בְּחַד לְחִיב וְאֲפִי' לִיכֹּא טַעֲנָה קַמִּינֹתָא שְׁתֵּי כָּסֶף לְהַכִּי אֲצִטְרִיךְ כָּסֶף לְמִילָף מַנָּה מִיָּדי דְאִלוּ בָּלִים בַּעֲיָן דָּבָר חָשׁוֹב: שְׁתֵּי כָּסֶף גִּשׁ לִי בְּיָדְךָ חַס"ד דְשְׂהִיָּה כָּסֶף טַעֲיָן לִיהּ וּקֹא"ל אִין לָךְ בְּיָדִי אֲלֵא שְׁנֵה פְּרוּטָה דְּהִינָּא לִיהּ הוּדָאָה מִמִּין הַטַּעֲנָה וְאֲפ"ה פְּטוּר מֵאִי טַעֲמָא לֹא מִשּׁוּם דְחֶסְרָה לֶהּ כַּפִּירַת טַעֲנָה מַשְׁתֵּי כָּסֶף: זִנְקָא רַחֲמֵי זֶה טוּשָׁן כָּסֶף וְהַ הוּדָה לוֹ נַחֲשֶׁת גְּלִיכֹּא הוּדָאָה מִמִּין הַטַּעֲנָה: מַזִּי הוּא טַעֲמָא אֲלֵא לְשִׁמוּאֵל כְּלוּם אֲתָה מַשִּׁיב תַּשׁוּבָה זֹו אֲלֵא לְשִׁמוּאֵל כְּלוּמַר אִלוּ אֲמַר חֲבֵס אַחֵר זִנְקָא רַחֲמֵי הִינּוּ וְכוּלָּים לְהַשִּׁיב תַּשׁוּבָה זֹו אֲבָל לְשִׁמוּאֵל אִינּוּ תַּשׁוּבָה דְשִׁמוּאֵל הוּדָאָה מִמִּין הַטַּעֲנָה חָשִׁיב לֶהּ מֵאֲחֵר שְׁטַעֲנֹו נַחֲשֶׁת עִם הַכָּסֶף וְכַפִּר לוֹ בְּאֲחָד: הַכִּי גַמִּי מִסְתַּבְּרָא דְמַתְעִי' זִנְקָא קַתְּנִי: טוֹבָא הִי כַּפִּירָה וְהוּדָאָה: אֲלֵא מִדְּסִיפָא זִנְקָא כּוּי' לָשׁוֹן קוּסְנָא הוּא יִימָא תַּהֲיִי תְיוֹבָתָא דְרַב מְרִישָׁא דְקַתְּנִי שְׁתֵּי כָּסֶף גִּשׁ לִי בְּיָדְךָ אִין לָךְ בְּיָדִי אֲלֵא פְּרוּטָה פְטוּר וְשַׁעֲמָא מִשּׁוּם זִנְקָא תַּנּוּ וּמַה שְׁטַעֲנֹו לֹא הוּדָה לוֹ הֵא טַעֲנֹו שְׁנֵה וְהוּדָה לוֹ שְׁנֵה חִיב וְאָף עַל גַּב דְּטַעֲנָה קַמִּינֹתָא לֹא הֵינֵה אֲלֵא שְׁתֵּי כָּסֶף: לְטוֹרָא שְׂאֵנִי דְכִין דְּטַעֲנֹו מִשְׁקַל וְדִאִי זִנְקָא קַתְּנִי אֲבָל כַּל מַטְבָּעוֹת דְּמַתְעִי' שְׁנֵה קֹאמַר שְׁדָרְךָ מַטְבַּע לְעִשְׂוֹתִי דְמִים לְכַל כַּפִּרִּים:

 מסורת הש"ס

א לקמן מז:

ב במורות ג:; בבא קמא טג:;

קידושין יא:

ג בבא מציעא ה.

ד חולין טו:

ה תוספתא שבועות; משנה

שבועות; לעיל לח:

ו עירובין מ:; מנחות יג:; בבא

מציעא ק:; בבא מציעא צח:

ז כתובות קח:

ח מנחות לט:; משנה שבועות

ט סנהדרין כז:

תורה אור השלם

וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים לְאַמֵּר סוּרוּ נָא מֵעַל אֶהְיִי הַאֲנָשִׁים הָרִשְׁעִים הָאֵלֶּה וְאֶל־תִּגְעוּ בְּכָל־אִשֶּׁר לָהֶם פֶּן־תִּסְפּוּ בְּכָל־חַטֹּאתֵיכֶם (במדבר טו, כו)

שְׁבַעַת יִהְיֶה תִּהְיֶה בֵּין שְׁנֵיהֶם מֵעַל אֶהְיִי הַאֲנָשִׁים הָרִשְׁעִים הָאֵלֶּה וְאֶל־תִּגְעוּ בְּכָל־אִשֶּׁר לָהֶם פֶּן־תִּסְפּוּ בְּכָל־חַטֹּאתֵיכֶם (שמות כב, י')

אִם־אֲחִירַת יִקְחִילוּ שְׂאֵרָה כִּסּוּתָהּ וְעִנְיָהּ לֹא יִגְרַע (שמות כא, י')

כִּי־יִתֵּן אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ כֶּסֶף אוֹ־כֶלִים לְשִׁמּוֹר וְגַבִּי מִבֵּית הָאִישׁ אִם־יִמְצֹא הַגָּבִי יִשְׁלֹם שְׁנִים (שמות כב, י')

עַל־כֵּל־דָּבָר־פֶּשַׁע עַל־שׁוֹר עַל־חֲמוֹר עַל־שָׂה עַל־שְׁלֵמָה עַל־כֵּל־אֲבֹדָה אֲשֶׁר יֵאמַר כִּי־הוּא זֶה עַד הָאֱלֹהִים יָבֹא דְבַר־שְׁנִיָּהם אֲשֶׁר יִרְשִׁיעוּן אֱלֹהִים יִשְׁלֹם שְׁנִים (שמות כח, ח)

לרצוהו

מ

שבועת הדיינין פרק שישי שבועות

 עין משפט נר מצוה
--

א טושי"ע חו"מ סי' פח סעי' ט:	
ב מיו" פג' מהל' טוען ונטען הל' ח, סמג עשין צה:	
ג טושי"ע חו"מ סי' פח סעי' ט:	
ד מיו" פג' מהל' טוען ונטען הל' ח, סמג עשין צה:	
ה טושי"ע חו"מ סי' פח סעי' ד:	
ו מיו" פג' מהל' טוען ונטען הל' ו:	
ז טושי"ע חו"מ סי' פז סעי' א:	
ח מיו" פג' מהל' טוען ונטען הל' ו:	
ט מיו" פא' מהל' טוען ונטען הל' א, סמג עשין צה:	
י טושי"ע חו"מ סי' פח סעי' יב:	
יא מיו" פג' מהל' טוען ונטען הל' יא, סמג עשין צה:	

זוה האדא לוי מטשע ואע"פ שזא בָּסָף וְזֶה נִחָשֶׁת מִמֵּיִן הַטֶּעֱנָה הִיא דְּכֻלָּהּ מִטְּבַע נִיחָיו וְנִחָשֶׁת דְּלַעִיל (שבויעות דף לט:): גבי שתי בָּסָף יש לי בְּיָדְךָ אֵין לָךְ בְּיָדִי אֵלָא פְּרוּטָה מִסָּקִי' לְשִׁמוּאֵל דְּפֶטוּר מִשּׁוּם דְּמַה שְׁטַעֲנוּ לֹא הֵאדָּה לוי וכ"ת דְּאִרְבִּי בְּשִׁאֲרֵין טְבוּעִים א"כ חסרָא לֶה טַעֲנָה דְּאֵין פֿאן שְׁנָה ב' מַעוֹת דְּחִסָּר מִה שְׁצַרְרִיךְ לַתּוֹן כְּדִי לְהַטְבִּיעָה וְזֶה דַּחַק לִימֵר שְׂאֵין שְׁנָה פְּרוּטָה בְּאוֹתוֹ חִסְרוֹן וְעוֹד דְּמִשְׁמַע בְּטוּעֵנוּ מִטְּבָעוֹת דְּעַד הַשְּׂתָא לֹא אִירְבִּי בְּמִטְבָּעוֹת וּמָתָם ב' בָּסָף טְבוּעִים הֵם וְעוֹד דְּקֹאמֵר הֵא חמ"ל דְּפֶרוּטָה בְּכָלל מִטְּבַע אֵיתָא מִשְׁמַע דְּאֵין חֲדוּשׁ אֵלָא מִפְּרוּטָה דְּקִתְנִי וְהֵלֵא בְּשָׂאֵר מִטְּבָעוֹת נְמִי וְשׁ חֲדוּשׁ גָּדוֹל דְּחֻשִּׁיב מִמֵּיִן הַטֶּעֱנָה וְעוֹד דְּאִשְׁפִּי' עָבַד גָּדוֹל וְשָׂבַד קָטָן חֻשִּׁיב מִה שְׁטַעֲנוּ לֹא הֵאדָּה לוי בָּסָף לְפָרֵשׁ בְּטוּעֵנוּ בְּדִינֵר מִטְּבָעוֹת (פ"מ דף ק.) וּמוֹנֵרוּה גְּדוּלָּה וּמוֹנֵרוּה קִטְנֵה אִמְרֵינוּ נְמִי לְקַטָּן (שבויעות דף מג.) דְּמַה שְׁטַעֲנוּ לֹא הֵאדָּה לוי אע"פ שְׁעִרְתָּם שְׁנָה וְעוֹד דְּלִשְׁוֹן בְּדִינֵר מִטְּבָעוֹת לֹא מִשְׁמַע בְּדִינֵר טְבוּעַ וְעוֹד דְּבִסְמוּךְ בְּצִרְיָתָא דְּדִינֵר זֶהֱ זֵהִיב גְּרָסִי' בְּכָל הַסְּפָרִים פְּטוּר וּבִקְוִינְטָרַם לְפִי פֶּרוּשׁוֹ דַּחַק לְהִנָּיֵי חֻיב עַל כּוֹן יִרְאֶה לְפָרֵשׁ בְּטוּעֵנוּ בְּדִינֵר מִטְּבָעוֹת שְׁנָתוֹ לוי דִּינֵר לְהַחֲלוּף וְלַתּוֹן תַּחֲתָיו מִטְּבָעוֹת וְשׁוֹאֵל אֲנִתּוֹ מִטְּבָעוֹת וְהֵלֵא טוּעֵן הַחֲזָרְתִּי בָּלָם חוץ מִדִּינֵר בָּסָף אִו טְרַסִּית אִו פּוֹנְדִּיוֹן אִו פְּרוּטָה: שְׁהַכֵּל דִּין מִטְּבַע אֶחָד. פֶּרֶשׁ בִּקְוִינְטָרַם שְׂאֵר בְּקִטְנֵה דְּשָׂהֶם וְשׁ כֵּה כְּדִי הֵאדָּה לְחֻיבֵי שְׂבוּעָה וְתַמָּה הֵא שְׁמַעֲיָנוּ מִרְיָשָׁא דְקִתְנִי הֵאדָּהִא שְׁנָה פְּרוּטָה וְדַחַק לִימֵר דְּסָלְקָא דְּשַׁתָּךְ דְּגַבִּי תַבִּישֶׁת דִּינֵר זֶהֱ שְׁהִיא גְּדוּלָּה לֹא חֻשִּׁיבֵא הֵאדָּה פְּרוּטָה: חֲבָל בְּטַעֲנַת מַלְוָה וְהַעֲדָאת עַד אֶחָד כּוֹי. וּא"ת דְּבִשְׁלֵהִי הַכּוֹתֵב (בְּתַבּוֹת פז: וְשֵׁם) אִמְרֵינוּ דְּאֵין גִּשְׁשָׁעִין עַל כְּפִירִית שְׁעָבּוֹד קִרְקָעוֹת אִשְׁפִּי' בַּהַעֲדָאת עַד אֶחָד אֵלְמָא מִשְׁוִינוּ עַד אֶחָד לְהֵאדָּה בְּמַקְצַת וְיֵשׁ לִימֵר דְּשִׁמוּאֵל דְּהִבָּא לְטַעֲמָה דְּמַחֲבִיב לְשׁוֹי בְּכַפִּירִית פְּרוּטָה דְּבִינוּ דְּמִשְׁתַּבֵּעַ אֲפִרּוּטָה מוֹקְמָה קִרְא דְּחֲבָל חָם לְשְׂבוּעָה בְּפֶרוּטָה חֲבָל בְּחִרְקָעוֹת לֹא מִשְׁפַּחַת דְּמִשְׁתַּבֵּעַ בְּשׁוּם מָקוֹם וּלְפִי זֶה צ"ל דְּלִית הִלְכָּתָא בְּתַמָּה דְּשִׁמוּאֵל בְּהָךְ דְּהִבָּא בִּינוּ דְּתַלְוִי בַּהִיא דְּלַעִיל דְּבַהִיא דְּלַעִיל לִית הִלְכָּתָא בְּתַמָּה מִדְּתַנִּי ר' חֵיטָא לְסִיאֵישׁ לָרַב וְעוֹד דְּרַב פֿשָׁא דַּה"ל בְּתִרְרָא סְבִירָא לֶה כְּרַב לְקַמֹּן בְּשִׁמְשָׁתוֹ: וְכָל מָקוֹם שְׁשָׁנִים מַחֲבִין אֲוִתוֹ מִמֵּן אֶחָד מַחֲבִיב שְׂבוּעָה. לֹא זִקְרָא דְּהָא אִיבָא כְּפִירִית שְׁעָבּוֹד קִרְקָעוֹת: וְהֵאדָּה לוי בְּשַׁעוּרִין פְּטוּר. בַּס"פ הַמְּנִיחַ (פ"ק דף לה: וְשֵׁם) מְסִיק רַבָּה בַּר גַּמְוֹ דְּפֶטוּר אֵרְ מִדְּמִי שְׁעוּרִין וְתַמָּה דַּמַּנ"ל הֵא דְּהָא לַר"ג חֻיב בְּדִמִּי שְׁעוּרִין דְּאִי לֹא הִכִּי אֵין פֿאן הֵאדָּה בְּלָל וְאִם כּוֹן מַנ"ל דְּלַרְבָּנָן פְּטוּר וּפְלִיגִי אֵרְ בְּדִמִּי שְׁעוּרִין דְּלִמָּא לֹא פְּלִיגִי אֵלָא אִם חֻיב שְׂבוּעָה עַל הַחֲטוֹן דְּלִמֵּר

בְּעִי שְׂבוּעָה וְלֹא בְּעִי הֵאדָּה מִמֵּיִן הַטֶּעֱנָה וְלִמֵּר לֹא בְּעִי כּוֹי וְשִׁמָּא מִשְׁמַע לִיָּה לָרַבָּה בַּר גַּמְוֹ דְּפֶטוּר דְּפֶטוּר לְגַמְרִי א"נ אע"ג דְּמִפְטוּר מִדְּמִי שְׁעוּרִין אֵרְ לַר"ג אִשְׁפִּי' חֻשִּׁיב לִיָּה הֵאדָּהִא: וּר"ג מַחֲבִיב. תַּמָּה דְּבַפְּרָק בְּתִרְא דְּבַתְּבוֹת (דף קח: וְשֵׁם) גַּבִּי פְּלוּגְתָא דְּאִדְמוֹן וּרְבָנָן קֹאמֵר לַר"ג רִוִּיאָה אֵנִי אֵת דְּבַרִּי אֲדִמְנוֹן דְּמַחֲבִיב בְּטוּעֵן חֲבָרוּ כְּדִי יוֹן וּבְעִי שְׁמֹן וְקֹאמֵר לִיָּה אֵינְךָ שְׁמֹן לַה"מ קִנְיָנִים נְמִי מַחֲשָׂה אֵית לָךְ חֲמָשָׁה לִית לָךְ מִשּׁוּם דְּיֵשׁ בְּלִשְׁוֹן קִנְיָנִים וְהַשְּׂתָא לַר"ג אִשְׁפִּי' אֵין בְּלִשְׁוֹן הֵזֶה לִשְׁוֹן קִנְיָנִים חֻיב דְּאִפִּילוּ בְּטוּעֵנוּ חֲטוּם וְהֵאדָּה לוי בְּשַׁעוּרִין מַחֲבִיב ווי"ל דְּלִדְרִיבָּה נְמִי גִפְתָּא מִנָּה אִם טַעֲנָה שְׂעָרָה בְּעִי שְׁמֹן וְאִמֵּר לִיָּה אֵינְךָ אֵין לָךְ אֵלָא חֲמֵשׁ חֻיב גַּם בְּקִנְיָנִים בְּהֵאדָּאתוֹ וְלֹא מִצִּי לְמִימֵר לֹא אֲדִיתִי לָךְ בְּקִנְיָנִים דְּיֵשׁ בְּלִשְׁוֹן הֵזֶה לִשְׁוֹן קִנְיָנִים: לְהַדִּישְׁךָ בַּחוּ דַּר"ג. דְּכַחוּ עֲדִיק דְּמַלְתָּא דְּרַבָּנָן אֵנִי כַּחַ דְּפֶטוּר:

מַעָּה קִטְנֵה: דִּינֵר בָּסָף טְרַסִּית בְּטוּעֵנוּ בְּדִינֵר מִטְּבָעוֹת. פִּי' בִּקְוִינְטָרַם טְבוּעַ בְּמִטְבַּע צִרְה לֹא טַעֲנוּ מִשְׁקַל וְזֶה הֵאדָּה לוי מִטְבַּע וְאע"פ שְׁזֶה בָּסָף וְזֶה נִחָשֶׁת מִמֵּיִן הַטֶּעֱנָה הִיא דְּכֻלָּהּ מִטְּבַע נִיחָיו: דְּזִקָּא נְמִי כּוֹי אֵלְמָא טַעֲמָא מִשּׁוּם דְּכָל מִטְבַּע חַד הִוא וְזִקְרָא קִתְנִי: וְרַב דְּבַעֲי לְמִימֵר שְׁנָה קִתְנִי הִכִּי מִפְּרֶשׁ סִיפָא דְּקֹאמֵר שְׁהַכֵּל מִין מִטְּבַע אֶחָד הִוא כָּל מִטְּבָעוֹת הַשְּׁנוּיִת פֿאן דִּין אֶחָד לְהֵם שְׂאֵר הַקִּטְנֵה שְׂבָהוּ וְשׁ כֵּה כְּדִי הֵאדָּה לְחֻיבֵי שְׂבוּעָה: נִימָא בְּשִׁמוּאֵל סְבִירָא לֶה דְּכֻלָּהּ מִתְנִי' זִקְרָא קִתְנִי וּמִשּׁוּם הִכִּי תַנּוּ בְּרִישָׁא שְׁתֵּי בָּסָף יש לי בְּיָדְךָ אֵין לָךְ בְּיָדִי אֵלָא פְּרוּטָה פְּטוּר מִשּׁוּם דְּמַה שְׁטַעֲנוּ לֹא הֵאדָּה לוי חֲבָל אִי שְׁנָה טַעֲיִן לִיָּה הֵנָּה מַחֲבִיב וְאע"ג דְּתַחֲלַת טַעֲנָה שְׁתֵּי בָּסָף וְתוֹ לֹא: ה"ג בְּתוֹסְפָתָא דִּינֵר זֶהֱ זֶהֱב זֶהֱב וְשׁ לִי בְּיָדְךָ אֵין לָךְ בְּיָדִי אֵלָא דִּינֵר בָּסָף חֻיב וּפִי' דִּינֵר זֶהֱב הֵינוּ טְבוּעַ וּטַעֲמָא מִשּׁוּם דְּהַכֵּל מִין מִטְבַּע אֶחָד וְהֵנָּה לִיָּה מִמֵּיִן הַטֶּעֱנָה וּמִיָּהוּ סִינְתָא לָרַב הִוא דְּמִדְּאִצְטָרִיךְ לְפֶרֶשְׁי זֶהֱ זֶהֱב מַכְלָל דְּמִתְנִי' דְּתַנּוּ דִּינֵר זֶהֱב סִתְמָא – שְׁוָה קֹאמֵר לִיָּה! אָמַר רַב אֲשִׁי, סִיפָא דְּזִקָּא, דְּקִתְנִי "שְׁהַכֵּל מִין מִטְבַּע אַחַת"; וּרְיִישָׁא – כָּרַב אִו פְּשִׁמוּאֵל. "תָּא שְׁמַע: "יְדִינֵר זֶהֱב זֶהוּב לִי בְּיָדְךָ", "אֵין לָךְ בְּיָדִי אֵלָא דִּינֵר בָּסָף" – חֲטִיב. טַעֲמָא דְּאָמַר לִיָּה "זֶהֱב זֶהוּב", הֵא סִתְמָא – שְׁוָה קֹאמֵר לִיָּה! אָמַר רַב אֲשִׁי, הִכִּי קֹאמֵר: כָּל הָאוּמֵר "דִּינֵר זֶהֱב", בְּאוּמֵר "דִּינֵר זֶהֱב זֶהוּב" דְּמִי. תַּנִּי רַבִּי חֲטִיב לְסִיּוּעִיָּה לָרַב: "סָלַע לִי בְּיָדְךָ", "אֵין לָךְ בְּיָדִי אֵלָא סָלַע חֶסֶר שְׁתֵּי בָּסָף" – חֲטִיב, "חֶסֶר מַעָּה" – פְּטוּר. "אָמַר רַב נַחֲמָן בַּר יִצְחָק אָמַר שְׁמוּאֵל: לֹא שָׁנוּ אֵלָא בְּטַעֲנַת מַלְוָה וְהוֹדָּאת לָוֶה; אָבָל טַעֲנַת מַלְוָה וְהַעֲדָאת עַד אֶחָד, אָפִילוּ לֹא טַעֲנוּ אֵלָא בְּפֶרוּטָה – חֲטִיב.^(א) מֵאִי טַעֲמָא? דְּכִתִּיב: "לֹא יָקוּם עַד אֶחָד בְּאִישׁ לְכָל עוֹן וּלְכָל חֲטָאת" – לְכָל עוֹן וּלְכָל חֲטָאת הוּא דְּאִינוּ קָם, אָבָל קָם הוּא לְשְׂבוּעָה. וְתַנִּיא: כָּל מָקוֹם שְׁשָׁנִים מַחֲבִיבִין אוֹתוֹ מִמֵּן, עַד אֶחָד מַחֲבִיבֵי שְׂבוּעָה. "וְאָמַר רַב נַחֲמָן אָמַר שְׁמוּאֵל: טַעֲנוּ חֲטִין וּשְׁעוּרִין, וְהוֹדָּה לוֹ בְּאֶחָד מֵהֶן – חֲטִיב.^(א) אָמַר לוֹ רַבִּי יִצְחָק: "יִישָׁר, וְכֵן אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן. מַכְלָל דְּפִלִּיג עָלֶיָּה רִישׁ לְקִישׁ? אִיבָא דְּאָמְרִי: מִישְׁהָא הָוָה שְׁהִי לִיָּה וְשְׁתִּיק לִיָּה, אִיבָא דְּאָמְרִי: מִישְׁתָּא הָוָה שְׁתִּי לִיָּה וְשְׁתִּיק לִיָּה. לִימָא מְסִייע לִיָּה: טַעֲנוּ חֲטִין וְהוֹדָּה לוֹ בְּשַׁעוּרִין – פְּטוּר. וּרְבִן גַּמְלִיאֵל מַחֲטִיב. טַעֲמָא דְּטַעֲנוּ חֲטִין וְהוֹדָּה לוֹ בְּשַׁעוּרִין, הָא חֲטִין וּשְׁעוּרִין וְהוֹדָּה לוֹ בְּאֶחָד מֵהֶן – חֲטִיב! לֹא; הוּא הִדִּין דְּאִפִּילוּ חֲטִין וּשְׁעוּרִין נְמִי פְּטוּר; וְהֵאִי דְּקַמִּיפְלָגִי בַּחֲטִין – לְהוֹדִיעָה בַּחוּ דְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל.^(א) תָּא שְׁמַע: טַעֲנוּ פָּלִים וְקִרְקָעוֹת; הוֹדָּה בַּפָּלִים וְכַפַּר בַּקִּרְקָעוֹת, בַּקִּרְקָעוֹת וְכַפַּר בַּפָּלִים – פְּטוּר.

הוֹדָּה

בְּעִי שְׂבוּעָה וְלֹא בְּעִי הֵאדָּה מִמֵּיִן הַטֶּעֱנָה וְלִמֵּר לֹא בְּעִי כּוֹי וְשִׁמָּא מִשְׁמַע לִיָּה לָרַבָּה בַּר גַּמְוֹ דְּפֶטוּר דְּפֶטוּר לְגַמְרִי א"נ אע"ג דְּמִפְטוּר מִדְּמִי שְׁעוּרִין אֵרְ לַר"ג אִשְׁפִּי' חֻשִּׁיב לִיָּה הֵאדָּהִא: וּר"ג מַחֲבִיב. תַּמָּה דְּבַפְּרָק בְּתִרְא דְּבַתְּבוֹת (דף קח: וְשֵׁם) גַּבִּי פְּלוּגְתָא דְּאִדְמוֹן וּרְבָנָן קֹאמֵר לַר"ג רִוִּיאָה אֵנִי אֵת דְּבַרִּי אֲדִמְנוֹן דְּמַחֲבִיב בְּטוּעֵן חֲבָרוּ כְּדִי יוֹן וּבְעִי שְׁמֹן וְקֹאמֵר לִיָּה אֵינְךָ שְׁמֹן לַה"מ קִנְיָנִים נְמִי מַחֲשָׂה אֵית לָךְ חֲמָשָׁה לִית לָךְ מִשּׁוּם דְּיֵשׁ בְּלִשְׁוֹן קִנְיָנִים וְהַשְּׂתָא לַר"ג אִשְׁפִּי' אֵין בְּלִשְׁוֹן הֵזֶה לִשְׁוֹן קִנְיָנִים חֻיב דְּאִפִּילוּ בְּטוּעֵנוּ חֲטוּם וְהֵאדָּה לוי בְּשַׁעוּרִין מַחֲבִיב ווי"ל דְּלִדְרִיבָּה נְמִי גִפְתָּא מִנָּה אִם טַעֲנָה שְׂעָרָה בְּעִי שְׁמֹן וְאִמֵּר לִיָּה אֵינְךָ אֵין לָךְ אֵלָא חֲמֵשׁ חֻיב גַּם בְּקִנְיָנִים בְּהֵאדָּאתוֹ וְלֹא מִצִּי לְמִימֵר לֹא אֲדִיתִי לָךְ בְּקִנְיָנִים דְּיֵשׁ בְּלִשְׁוֹן הֵזֶה לִשְׁוֹן קִנְיָנִים: לְהַדִּישְׁךָ בַּחוּ דַּר"ג. דְּכַחוּ עֲדִיק דְּמַלְתָּא דְּרַבָּנָן אֵנִי כַּחַ דְּפֶטוּר:

 מסורת הש"ס
א תוספתא שבועות; לעיל לח:
ב כתובות פז:
ג לקמן מה; חולין עה:
ד בבא מציעא ד; לעיל לח:
 גליון הש"ס
גמרא טענו חטים ושעורים. ע"י רשב"ם ב"ב דף פד ע"ב ד"ה מין א':
 תורה אור השלם
לא-יקום עד אחד באיש לבל"עוֹן וּלְכַל־חֲטָאת בְּכָל־חֲטָא אֲשֶׁר יַחֲטִא עַל־פִּי שְׁנֵי עֵדִים אוּ עַל־פִּי שְׁלֹשָׁה־עֵדִים יָקוּם דָּבָר [דברים יט, טו]

עין משפט בר מצוה
א טושי"ע חו"מ סי' פח סעי' יד: ב מו"י פג' מהל' טוען ונטען הל' יא, סמג עשין צה: ג טושי"ע חו"מ סי' פח סעי' ג: ד מו"י פג' מהל' טוען ונטען הל' ה: ה טושי"ע חו"מ סי' פח סעי' ג: ו מו"י פג' מהל' טוען ונטען הל' ה: ז טושי"ע חו"מ סי' פז סעי' א: ח מו"י פא" מהל' טוען ונטען הל' ג, סמג עשין צה: ט טושי"ע חו"מ סי' צב סעי' ד: י מו"י פג' מהל' טוען ונטען הל' יב, סמג עשין צה: יא טושי"ע חו"מ סי' עט סעי' י: יב מו"י פו' מהל' טוען ונטען הל' א: יג מו"י פו"א מהל' מלווה ולווה הל' א, סמג עשין צה:

הוֹדָה בַּמִּקְצָת קִרְקַע פֶּטוּר. אֲצַטְרִיךְ לָלֶא בְּטַעֲנוּ חֲטִים וְהוֹדָה לוֹ בַּשְּׁעוּרִים: לְמוֹד עֲרוּךְ הוּא בְּפוּי שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן הָא מַנִּי אֲדַמּוֹן הֵיא. תַּמְהָ דַּר' חֵייל בַּר אֶבְרָ גּוּפֵה מוּחְקִי מִלְתָּא דְאֲדַמּוֹן בְּתַמָּה בְּפ' בְּתַרָא דְבַתְּבוּת (צָף קַח): דְּמַסִּיק לְאֲדַמּוֹן יֵשׁ בְּלָשׁוֹן הֵיא לָשׁוֹן תְּקַנָּים וּמַגּוֹ דְּמַשְׁתַּבֵּעַ לַתְּקַנָּים מַשְׁתַּבֵּעַ נָמִי עַל שָׁמֶן מִסְמַת גִּלְגּוּל וי"ל דְּמַשּׁוֹם כַּבֶּטֶן הוּא דְאֲצַטְרִיךְ לְאֶסְרוּי דְאִזְרִי שְׂהוּדָה בַּמִּקְצַת תְּקַנָּים וְאִפ"ה פֶּטוּרִי כַּבֶּטֶן מַשּׁוֹם לָלֶא תַקְשִׁי לִיה מַמְלָתִיהוּ דְרַבָּנָן בְּהַקְדָּאמֵר מַשְׁתַּרְחַא טַעֲמָא דְאִין בְּלָשׁוֹן הֵיא לָשׁוֹן תְּקַנָּים הָא יֵשׁ בְּלָשׁוֹן הֵיא לָשׁוֹן תְּקַנָּים חַיִּב אֲבָל אֲדַמּוֹן לַעֲנוֹלָם מַחֲבִב רַחֲמִי' הוֹדָה בְּכָל הַתְּקַנָּים דְּבַתְּרַמִּי פְלִיגִי בְּטַעֲנוּ חֲטִין וְשַׁעֲרִין וְהוֹדָה לוֹ בְּאֶחָד מֵהֶן יִבְשׁ בְּלָשׁוֹן הֵיא לָשׁוֹן תְּקַנָּים וְזִמְנָא לֵה מַלְלָא קַתְנִי בַּמִּתְנִיתִין בְּלִנְפִתִיהוּ בַּחֲטִין וּשְׁעוּרִין אִין בְּשׂוֹר וְשֵׁה וְקַטַּב בְּזִי יוֹן וְכַזִּי שָׁמֶן מַשְׁמַע דְּפִלְגִי בִּישׁ בְּלָשׁוֹן הֵיא לָשׁוֹן תְּקַנָּים וּמַדְקָאמֵר נָמִי ר"ג ר'וּחָה אִין אֵת דְּכַרִּי אֲדַמּוֹן וְאִי זִקְאָא בְּטַעֲנוּ חֲטִין וְשַׁעֲרִין וְהוֹדָה לוֹ בְּאֶחָד מֵהֶן פְּלִיגִי מֵאִי ר'וּחָה אִין אֵת דְּכַרִּי אֲדַמּוֹן הָא רַחֲמִי' בְּטַעֲנוּ חֲטִין וְהוֹדָה לוֹ בַּשְּׁעוּרִין מַחֲבִיב וּפְלִיגִי נָמִי בְּטַעֲנוּ חֲטִין וְשַׁעֲרִין וְהוֹדָה לוֹ בְּאֶחָד מֵהֶם דְּאִי בִּישׁ בְּלָשׁוֹן הֵיא לָשׁוֹן תְּקַנָּים זִקְאָא פְּלִיגִי הֵיא לֵה לְכַבֵּט לְמִימַר בְּהַקְדָּא אִין בְּלָשׁוֹן הֵיא לָשׁוֹן תְּקַנָּים וְאֲדַמּוֹן מַחֲבִיב בְּמוֹדָה בְּכָל הַתְּקַנָּים מַלְלָא נְקַט בַּמִּתְנִיתִין וְהוֹדָה לוֹ מִקְצַת תְּקַנָּים אֶלְלָא נְקַט בַּתְּקַנָּים דְּמַשְׁמַע בְּכַלְהוּ וְלֹא מוּחְקִי לֵה בַּמִּקְצַת תְּקַנָּים אֶלְלָא מַשּׁוֹם כַּבֶּטֶן גִּלְא לְמַלְתִּיהוּ דְאִין בְּלָשׁוֹן תְּקַנָּים אֶלְלָא בְּכַה"ג וְה"ק אִין הַהוּדָהּ מִמִּין הַשְּׁעִנָּה לָלֶא מַשְׁתַּבֵּא בְּמוֹדָה בְּכָל הַתְּקַנָּים דְּשַׁטְרִי דְהָא רַחֲמִי' יֵשׁ בְּלָשׁוֹן הֵיא לָשׁוֹן תְּקַנָּים נָמִי פֶטוּר אֶלְלָא אֲפִילוּ הוֹדָה בַּמִּקְצַת תְּקַנָּים נָמִי פֶטוּר דְאִין בְּלָשׁוֹן הֵיא לָשׁוֹן תְּקַנָּים: וְחֲדָא בַּשְּׁמוּאֵל. וְכַן הֲלָכָה וְאִע"ג דְּחז"ל. בְּרַבִּי יוֹחָנָן לְגַבִּי שְׁמוּאֵל חֲדָא דְלַכְרִי יוֹחָנָן נָמִי חַיִּיב אֲלִיבָא דְחַד אֲמוּרָאָה וְעוֹד דְּחז"ל כַּרַב נַחֲמַן בְּדִינִי וְעוֹד דְּרַב בַּבְּא דְהוּא בְּתַרָא כַּבִּירָא לֵה בַּשְּׁמוּאֵל וְכַן פּר"ח בַּשְּׁמַעְתָּן וְכַן עֲקָר וְלֹא בְּמוֹ שְׁפָסַק ר"ח בַּבְּתְּבוּת (צָף קַח): בְּרַבִּי חֵיל בַּר אֶבְרָ: אֲדַרְבַּהּ אִין אֲדָם מַעֲזִי כו". וְא"ת דְּאִמְרִי' בַּפִּרְקוֹן מַפְגִּי מַה אֲמַרְהַ תוֹרַה מוֹדָה מִקְצַת הַשְּׁעִנָּה יִשְׁבַּע חֲזָקָה אִין אֲדָם מַעֲזִי כו" וי"ל אִע"ג דְּכּוֹפֵר הַכֵּל נָמִי מַשְׁתַּמֵּט מ"מ אִין לוֹ כֵּל כֶּךָ פְּגִים לְכַפֵּר הַכֵּל בְּמוֹ לְכַפֵּר בַּמִּקְצַת וְלִיבָא מַגּוֹ: אֲשַׁתְּמוּטִי הוּא דְקַמְשַׁתְּמוּטִי. תַּמְהָ דְבַפ"ק דב"מ (צָף ו. וְשֵׁם) זִקָן אֶלְלָא הָא דְאִמֵּר רַב נַחֲמַן מַשְׁבִּיעִין אוּתוּ שְׂבוּעַת הַסֵּת (דְּרַבָּנָן) וַיִּמָּא מַגּוֹ דְחָשִׁיד אֲמַמוּנָא חָשִׁיד נָמִי אֲשַׁבְּעִתָּא אֲמַאי לֹא מַשְׁנִי דְאֲשַׁתְּמוּטִי קֹא מַשְׁתַּמֵּט בְּדַמְשָׁנִי אֲהֲתֵם דְלָשִׁיל וי"ל מַשּׁוֹם דְּשַׁרְיָךְ בַּהֲדִי הָךְ בְּרַבִּי טוֹבָא וְתוּ הָא דְתַנִּי רַבִּי חֵיל כו" דְלֹא מַעֲזִי לְשַׁנוּנִי הָכִי: בַּפִּרְקוֹן פֶּסוּל לְעוֹדוֹת. בַּפִּרְקוֹן קַמָא דב"מ (צָף ה:) מוּחְקִי לֵה דְקַטַּב לִיה בִּידָה וּבְמַלְוָה אֲפִילוּ נְקַט לִיה בִּידָה זַחִי בִּשְׁר דְּמַלְוָה לְהוֹרָהּ נִתְּנָה וְהוּא שְׁמָא צַרִיךְ לְמַעֲנוֹת:

שבועת הדיינין פרק שישי שבועות

תִּימָא טַעֲמָא דְפֶטוּר בְּרִישָׁא מַשּׁוֹם דְּהוּי הוֹדָה בַּמִּקְצַת תְּקַרְקַעוֹת פֶּטוּר שְׂאִין נִשְׁבָּעִין עַל הַתְּקַרְקַעוֹת דְּלִנְפִיעִין לְקַמֵּן בַּפִּרְקוֹן (שְׂבוּעוֹת צָף מַב:) וְאִף הוֹדָתוֹן אִינְהַ מַכִּילָה לִיזִי שְׂבוּעָה: הוֹדָה בַּמִּקְצַת פְּלִים חַיִּיב שְׂבוּעָה אִף עַל הַתְּקַרְקַעוֹת ע"י גִּלְגּוּל דְּשְׂבוּעָה מִקְצַת פְּלִים: הָא פְּלִים וְכָלִים זִמְנִיל דְּכָלִים וְתְּקַרְקַעוֹת בְּלוּמֵר מַשְׁנִי מִינִין וְהוֹדָה בְּאֶחָד וְכַפֵּר בְּאֶחָד חַיִּיב: זִזְקָהוֹן הַפְּלִים זִזְקָהוֹן אֵת הַתְּקַרְקַעוֹת לְשְׂבוּעָה: תַּנִּינָא בְּמַסְכַּת קְדוּשָׁין נְכֻסִים שְׂאִין לְהֵם אַחֲרִיּוֹת זִזְקָהוֹן אֵת הַנְּכֻסִים שֵׁשׁ עָקָר דְּכָלָה אַחֲרִיּוֹת לְשַׁבַּע עָלִיהוֹן: הִכָּא עֲקָר דְּכָלָה מַסְכַּת בְּהִלְכוּת שְׂבוּעָה: וְהֵיאִי דְקְדוּשָׁין: אֲבָב גְּדָרָא נְכֻסָה אִיזִיזִי דְתַנָּא הֲתֵם נְכֻסִים שְׂאִין לְהֵם אַחֲרִיּוֹת נְקוּזִין עַם נְכֻסִים בִּישׁ לְהֵם אַחֲרִיּוֹת בְּבָבָא בְּבָבָא מַשִּׁיכָה תַנִּי בַּהֲגִיזוּ שְׂאִף הֵם זִזְקָהוֹן אֵת הַנְּכֻסִים בִּישׁ לְהֵם אַחֲרִיּוֹת לְשְׂבוּעָה: אֲדַמּוֹן הֵיא דְבַעֲנִי הוֹדָהּ מִמִּין הַשְּׁעִנָּה וּמִיּהוּ הִיכָא בְּטַעֲנוּ שְׁנִים וְהוֹדָה לוֹ בְּאֶחָד מֵהֶם חַיִּיב וְהָא דְאֲדַמּוֹן בַּמִּתְנִי' הֵיא מִיּהוּ הִכָּא בַּמַּסְכַּת שְׂבוּעוֹת לֹא מַפְרָשִׁין בְּמִתְרָא בְּמֵאִי פְּלִיגִי אֲבָל בַּפִּרְקוֹן בְּתַרָא דְבַתְּבוּת (צָף קַח): מַפְרָשִׁין דְּבַהֲבִי פְּלִיגִי: טַעֲנוּ חֲטִין וְקַדַּם וְהוֹדָה בַּשְּׁעוּרִין מִי שְׂהִיָה לוֹ לְטַעֲנוּ עַל חֲבֵרֹו חֲטִין וּשְׁעוּרִין וּטַעֲנוּ חֲטִין וְלֹא הַסְפִּיק לְטַעֲנוּ שְׁעוּרִין עַד שְׁקַדַם זֶה וְאִמֵּר חֲטִין אִין לָךְ בְּיָדִי אֲבָל שְׁעוּרִין יֵשׁ לָךְ בְּיָדִי: אִם בַּמַּשְׁרִים אִם גְּרָהּא לַב"ד שְׁקַפֵּן לְהוֹדוֹת בְּזִי שְׂלֹא יִטַּעֲנוּ זֶה שְׁעוּרִין וְיִתְחַיִּיב לוֹ שְׂבוּעָה בְּהוֹרָאֵת שְׁעוּרִים חַיִּיב לוֹ שְׂבוּעָה אִם אִמֵּר לוֹ זֶה בְּיָהִם יֵשׁ לִי בְּיָדִי: וְאִם בַּמַּתְּכָן לְהַשִּׁיב לוֹ עַל טַעֲנָתוֹ שֶׁל חֲטִין וְלֹא בַּחוּפֵן פֶּטוּרִי: לְפִיכָךְ יִצְאוּ פְּלִים לְכַתֵּב בַּפֶּרֶשׁ: לְמַה שֶּׁהוֹן לְהַתְחַיִּיב עָלֵיהֶם בְּכָל שָׁעוֹ דְּהוּא לִיה לְמַכְתֵּב (שְׁמוֹת כ"ב:ו') בִּי יַתָּן אִישׁ אֶל רַעְיָהוּ בְּסָפִים לְשֹׁמֵר וְאִצָּא אֲמִינוּא מֵה בְּסָפִים בְּנִים וְדָבָר חָשׁוֹב אִף כֵּל בְּנִים וְדָבָר חָשׁוֹב אֶלְלָא בַּתֵּב פְּלִים לוּמֵר דְּהוּי דָּבָר חָשׁוֹב וְלֹא בְּשִׁין שְׁנוּיָהוּ בְּשִׁי כְּסָף: וְכַפֵּר בַּפֶּרוּטָה פֶּטוּר בַּלְמַפְרָשׁ וְאִזוּל בַּרַב דְאִמֵּר בְּפִירָה בְּשִׁי כְּסָף בְּשִׁין: כַּפֵּר בְּכָלִים וְאֲפִילוּ כֵּל דְּהוּ בְּדִאמְרִין לְכַךְ יִצְאוּ פְּלִים לְמַה שֶּׁהוֹן וְאִי מַשּׁוֹם הוֹדָהּ מִמִּין הַפִּירָה בְּהָא כַּבִּירָא לֵה בַּשְּׁמוּאֵל דְאִמֵּר טַעֲנוּ בַּחֲטִין וְשַׁעֲרִין וְהוֹדָה לוֹ בְּאֶחָד מֵהֶם חַיִּיב: אֲמַר לִיה: הָא מַנִּי – רַבָּן גְּמַלְיָאֵל הֵיא. אִי רַבָּן גְּמַלְיָאֵל, אֲפִילוּ רִישָׁא נָמִי! אֶלְא הָא מַנִּי – אֲדַמּוֹן הֵיא; וְלֹא דְחוּזִי מִדְּחִינָא לָהּ, אֶלְא תַלְמוּד עֲרוּהּ הוּא בְּפוּי שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן: הָא מַנִּי – אֲדַמּוֹן הֵיא.^א אֲמַר רַב עֲנָן אֲמַר שְׁמוּאֵל: טַעֲנוּ חֲטִין, וְקַדַּם וְהוֹדָה לוֹ בַּשְּׁעוּרִין – אִם בַּמַּשְׁרִים, חַיִּיב. אִם בַּמִּתְּכּוּזִין, פֶּטוּר.^א וְאִמֵּר רַב עֲנָן אֲמַר שְׁמוּאֵל: טַעֲנוּ שְׁתֵּי מִחֲטִין וְהוֹדָה לוֹ בְּאַחַת מֵהֶן – חַיִּיב; לְפִיכָךְ יִצְאוּ פְּלִים לְמַה שֶּׁהוֹן. "אֲמַר רַב פֶּפְּא: טַעֲנוּ פְּלִים וּפְרוּטָה, וְהוֹדָה בְּפְלִים וְכַפֵּר בַּפְּרוּטָה – פֶּטוּר. הוֹדָה בַּפְּרוּטָה וְכַפֵּר בְּפְלִים – חַיִּיב. חֲדָא כַּרְב, וְחֲדָא בַּשְּׁמוּאֵל. חֲדָא כַּרְב – דְאִמֵּר: בְּפִירַת טַעֲנָה שְׁתֵּי כְּסָף. חֲדָא בַּשְּׁמוּאֵל – דְאִמֵּר: טַעֲנוּ חֲטִין וּשְׁעוּרִין וְהוֹדָה לוֹ בְּאַחַת מֵהֶן – חַיִּיב. "מִנְהַ לִּי בִּידָה", "אִין לָהּ בִּידָי" – פֶּטוּר. אֲמַר רַב נַחֲמָן: וּמַשְׁבִּיעִין אוּתוּ שְׂבוּעַת הַיֶּסֶת. מֵאִי טַעֲמָא? חֲזָקָה אִין אֲדָם תּוֹבֵעַ, אֶלְא אִם כּוֹ יֵשׁ לוֹ עָלֶיָּו. אֲדַרְבַּהּ, חֲזָקָה אִין אֲדָם מַעֲזִי פְגָזִי בַּפְּגִי בַּעַל חוּבוֹ! אֲשַׁתְּמוּטִי הוּא דְקָא מַשְׁתַּמֵּיט לִיה, סָבַר: עַד דְּהוּי לִי וּפִרְעָנָא לִיה.^א תַּדַּע, דְאִמֵּר רַב אִידִי בַר אֲבִין אֲמַר רַב חֲסִידָא: הַכּוֹפֵר בְּמַלְוָה – בִּשְׁר לְעוֹדוֹת. בַּפִּרְקוֹן – פֶּסוּל לְעוֹדוֹת.^א רַב חֲבִיבָא מַתְנִי אַסִּיפָא – "מִנְה לִי בִּידָה", אֲמַר לוֹ "חִין"; לְמַחֵר אֲמַר לוֹ "תִּנְהוּ לִי", "נִתְּתִיו לָהּ" – פֶּטוּר. וְאִמֵּר רַב נַחֲמָן: מַשְׁבִּיעִין אוּתוּ שְׂבוּעַת הַיֶּסֶת. מֵאִן דְּמַתְנִי אַרִישָׁא – כָּל שְׁכּוֹ אַסִּיפָא:

וּמֵאִן

(שְׂבוּעוֹת צָף מַב:) וְאִף הוֹדָתוֹן אִינְהַ מַכִּילָה לִיזִי שְׂבוּעָה: הוֹדָה בַּמִּקְצַת פְּלִים חַיִּיב שְׂבוּעָה אִף עַל הַתְּקַרְקַעוֹת ע"י גִּלְגּוּל דְּשְׂבוּעָה מִקְצַת פְּלִים: הָא פְּלִים וְכָלִים זִמְנִיל דְּכָלִים וְתְּקַרְקַעוֹת בְּלוּמֵר מַשְׁנִי מִינִין וְהוֹדָה בְּאֶחָד וְכַפֵּר בְּאֶחָד חַיִּיב: זִזְקָהוֹן הַפְּלִים זִזְקָהוֹן אֵת הַתְּקַרְקַעוֹת לְשְׂבוּעָה: תַּנִּינָא בְּמַסְכַּת קְדוּשָׁין נְכֻסִים שְׂאִין לְהֵם אַחֲרִיּוֹת זִזְקָהוֹן אֵת הַנְּכֻסִים שֵׁשׁ עָקָר דְּכָלָה אַחֲרִיּוֹת לְשַׁבַּע עָלִיהוֹן: הִכָּא עֲקָר דְּכָלָה מַסְכַּת בְּהִלְכוּת שְׂבוּעָה: וְהֵיאִי דְקְדוּשָׁין: אֲבָב גְּדָרָא נְכֻסָה אִיזִיזִי דְתַנָּא הֲתֵם נְכֻסִים שְׂאִין לְהֵם אַחֲרִיּוֹת נְקוּזִין עַם נְכֻסִים בִּישׁ לְהֵם אַחֲרִיּוֹת בְּבָבָא בְּבָבָא מַשִּׁיכָה תַנִּי בַּהֲגִיזוּ שְׂאִף הֵם זִזְקָהוֹן אֵת הַנְּכֻסִים בִּישׁ לְהֵם אַחֲרִיּוֹת לְשְׂבוּעָה: אֲדַמּוֹן הֵיא דְבַעֲנִי הוֹדָהּ מִמִּין הַשְּׁעִנָּה וּמִיּהוּ הִיכָא בְּטַעֲנוּ שְׁנִים וְהוֹדָה לוֹ בְּאֶחָד מֵהֶם חַיִּיב וְהָא דְאֲדַמּוֹן בַּמִּתְנִי' הֵיא מִיּהוּ הִכָּא בַּמַּסְכַּת שְׂבוּעוֹת לֹא מַפְרָשִׁין בְּמִתְרָא בְּמֵאִי פְּלִיגִי אֲבָל בַּפִּרְקוֹן בְּתַרָא דְבַתְּבוּת (צָף קַח): מַפְרָשִׁין דְּבַהֲבִי פְּלִיגִי: טַעֲנוּ חֲטִין וְקַדַּם וְהוֹדָה בַּשְּׁעוּרִין מִי שְׂהִיָה לוֹ לְטַעֲנוּ עַל חֲבֵרֹו חֲטִין וּשְׁעוּרִין וּטַעֲנוּ חֲטִין וְלֹא הַסְפִּיק לְטַעֲנוּ שְׁעוּרִין עַד שְׁקַדַם זֶה וְאִמֵּר חֲטִין אִין לָךְ בְּיָדִי אֲבָל שְׁעוּרִין יֵשׁ לָךְ בְּיָדִי: אִם בַּמַּשְׁרִים אִם גְּרָהּא לַב"ד שְׁקַפֵּן לְהוֹדוֹת בְּזִי שְׂלֹא יִטַּעֲנוּ זֶה שְׁעוּרִין וְיִתְחַיִּיב לוֹ שְׂבוּעָה בְּהוֹרָאֵת שְׁעוּרִים חַיִּיב לוֹ שְׂבוּעָה אִם אִמֵּר לוֹ זֶה בְּיָהִם יֵשׁ לִי בְּיָדִי: וְאִם בַּמַּתְּכָן לְהַשִּׁיב לוֹ עַל טַעֲנָתוֹ שֶׁל חֲטִין וְלֹא בַּחוּפֵן פֶּטוּרִי: לְפִיכָךְ יִצְאוּ פְּלִים לְכַתֵּב בַּפֶּרֶשׁ: לְמַה שֶּׁהוֹן לְהַתְחַיִּיב עָלֵיהֶם בְּכָל שָׁעוֹ דְּהוּא לִיה לְמַכְתֵּב (שְׁמוֹת כ"ב:ו') בִּי יַתָּן אִישׁ אֶל רַעְיָהוּ בְּסָפִים לְשֹׁמֵר וְאִצָּא אֲמִינוּא מֵה בְּסָפִים בְּנִים וְדָבָר חָשׁוֹב אִף כֵּל בְּנִים וְדָבָר חָשׁוֹב אֶלְלָא בַּתֵּב פְּלִים לוּמֵר דְּהוּי דָּבָר חָשׁוֹב וְלֹא בְּשִׁין שְׁנוּיָהוּ בְּשִׁי כְּסָף: וְכַפֵּר בַּפֶּרוּטָה פֶּטוּר בַּלְמַפְרָשׁ וְאִזוּל בַּרַב דְאִמֵּר בְּפִירָה בְּשִׁי כְּסָף בְּשִׁין: כַּפֵּר בְּכָלִים וְאֲפִילוּ כֵּל דְּהוּ בְּדִאמְרִין לְכַךְ יִצְאוּ פְּלִים לְמַה שֶּׁהוֹן וְאִי מַשּׁוֹם הוֹדָהּ מִמִּין הַפִּירָה בְּהָא כַּבִּירָא לֵה בַּשְּׁמוּאֵל דְאִמֵּר טַעֲנוּ בַּחֲטִין וְשַׁעֲרִין וְהוֹדָה לוֹ בְּאֶחָד מֵהֶם חַיִּיב: אֲמַר לִיה: הָא מַנִּי – רַבָּן גְּמַלְיָאֵל הֵיא. אִי רַבָּן גְּמַלְיָאֵל, אֲפִילוּ רִישָׁא נָמִי! אֶלְא הָא מַנִּי – אֲדַמּוֹן הֵיא; וְלֹא דְחוּזִי מִדְּחִינָא לָהּ, אֶלְא תַלְמוּד עֲרוּהּ הוּא בְּפוּי שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן: הָא מַנִּי – אֲדַמּוֹן הֵיא.^א אֲמַר רַב עֲנָן אֲמַר שְׁמוּאֵל: טַעֲנוּ חֲטִין, וְקַדַּם וְהוֹדָה לוֹ בַּשְּׁעוּרִין – אִם בַּמַּשְׁרִים, חַיִּיב. אִם בַּמִּתְּכּוּזִין, פֶּטוּר.^א וְאִמֵּר רַב עֲנָן אֲמַר שְׁתֵּי מִחֲטִין וְהוֹדָה לוֹ בְּאַחַת מֵהֶן – חַיִּיב. "מִנְהַ לִּי בִּידָה", "אִין לָהּ בִּידָי" – פֶּטוּר. אֲמַר רַב נַחֲמָן: וּמַשְׁבִּיעִין אוּתוּ שְׂבוּעַת הַיֶּסֶת. מֵאִי טַעֲמָא? חֲזָקָה אִין אֲדָם תּוֹבֵעַ, אֶלְא אִם כּוֹ יֵשׁ לוֹ עָלֶיָּו. אֲדַרְבַּהּ, חֲזָקָה אִין אֲדָם מַעֲזִי פְגָזִי בַּפְּגִי בַּעַל חוּבוֹ! אֲשַׁתְּמוּטִי הוּא דְקָא מַשְׁתַּמֵּיט לִיה, סָבַר: עַד דְּהוּי לִי וּפִרְעָנָא לִיה.^א תַּדַּע, דְאִמֵּר רַב אִידִי בַר אֲבִין אֲמַר רַב חֲסִידָא: הַכּוֹפֵר בְּמַלְוָה – בִּשְׁר לְעוֹדוֹת. בַּפִּרְקוֹן – פֶּסוּל לְעוֹדוֹת.^א רַב חֲבִיבָא מַתְנִי אַסִּיפָא – "מִנְה לִי בִּידָה", אֲמַר לוֹ "חִין"; לְמַחֵר אֲמַר לוֹ "תִּנְהוּ לִי", "נִתְּתִיו לָהּ" – פֶּטוּר. וְאִמֵּר רַב נַחֲמָן: מַשְׁבִּיעִין אוּתוּ שְׂבוּעַת הַיֶּסֶת. מֵאִן דְּמַתְנִי אַרִישָׁא – כָּל שְׁכּוֹ אַסִּיפָא:

עָלִיו וְאִיבָא דְּכַרָא דְּמַמוּנָא:

מסורת הש"ס
א בבא מציעא דין לעיל לח: ב בבא מציעא ה:: בבא מציעא ד: בבא קמא קה: ג בבא בתרא ו.
תורה אור השלם

מי"חמון איש אל"רעהו כסף אור כלים לשמור וגנב מבית האיש אס"וקמצא הגנב ישלם שנים (שמות כב, ו)

^[1] א בבא מציעא דין לעיל לח:

ב בבא מציעא ה:: בבא מציעא

ד: בבא קמא קה:

ג בבא בתרא ו

 מסורת הש"ס
א משנה גיטין; בבא מציעא יב.; גיטין נט.; גיטין סא.
גליון הש"ס

גמ' ותקנתא לתקנתא לא עבדינן. ע"י לקמן דף מז ע"א תוס' ד"ה בדרבנן:

תוס' ד"ה ומאן וכו' אם הוא חייב ואינו משלם. ע"י ב"ק דף קיח ע"א תוס' ד"ה ר"נ:

ד"ה ולמר וכו' ואם יכול אין ראייה. היינו דלמ"ד דלא מהפכים קיח ע"א תוס' ד"ה ר"נ:
ד"ה ולמר וכו' ואם יכול אין דיכול הוא להטיל שבועה עליו בדאורייתא צריך הנתבע לישבע כיוון דשבועתו א"י להפך. רק דיכול הוא להטיל שבועה עליו כמו על השטר דיכול לומר השבע לי בזה יכול התובע להפך שבועה זו השבע ופטור. אבל אם מדאורייתא מהפכין מהפך הנשבע שבועתו עליו וצריך התובע לישבע כנעל"ד פשוט. ודלא כהמרשר"א דנדחק בזה:

שבועה דאורייתא הלאה במקצת הטענה שבועה דרבנן הא דרב נחמן: מיפך שבועה ואין דמני אסיפא כו'. אור"ת השתא דלא אתמר הלכתא כדז מהנן לשני היבא

אם אמר הנתבע לנתבע השבע וטול: מיחת לנכסה אם אמר איני נשבע ואיני משלם ויירדיו לנכסיו ונותניו לזה: שפנגדו חשוד הנתבע חשוד על השבועה ונתן לקמן (שבועות דף מד:) שפתנו חכמים שישבע הנתבע ויטול: מתקנתא היא שבועה עצמה של הסת מתקנתא היא ונתקנתא שיהא הנתבע נשבע ונטול לתקנתא הסת שבועה שלא בזה עליו אלא בתקנת חכמים לא עבדינן ויפסיד הנתבע בלא שום שבועה: דפליגי עלה דרבי יוסי גפי מציאת חרש שוטה וקטן: נקטה לנכסה דלשפסה לגלימה הוא אוחזו בפניו הפלוס פו עד שיתן לו טולית שפליגי בלומר פיון דמשמתינן ליה לעולם עד דלימב ליה לית לן למיחת לנכסה עדיף מהאי כל דבר הפלוי במחבר קרי לה בבבא דקאמר אזול גרמא ומחיה לנכבסא ואמר תמרי באלו הן הגולין (מכות דף ח.). עד דמטי זמן נגזה לבתר תלתיין יומין גדאמרינן רב מנגד אמאי דמשחי שמתה דרבנן עלה תלתין יומין בזהאש נקנית (קדושין דף יב.). אשתבע לי דלא פרעתין: ובי מה בין זה שלא פגם שטריו לפוגם שטריו דמנן (פתבות דף פז.). הפוגמת פתבתה לא תפרע אלא בשבועה בינך היתה פתבתה אלף זוז והוא אמר התקבלת פתבתין והיא אומרת לא התקבלתי אלא מנה האיל ומזוית ממנה פוגמת את שטר פתבתה ולא תפרע השאר אלא בשבועה דליבא למסמן: פו אשטרא גאיבא למימר טפי קבלה והשתא דאמרת משפיעין לו מה נפה פחו משאם פגם את שטריו: התם גפי פגם את שטריו אע"ג דלא טעין לזה אשתבע לי אלא אומר פרעתין טענינן ליה לנן ואמרינן לבעל השטר השבע: משלח משטיט: לא מתקדינן ליה להשבע דמתני דחשדינן ליה ולא לגבות לו דהא אמר לה אשתבע לי דלא פרעתין: נתפיו לך פטור אף משבועה ומיהו שבועת הסת איבא: והא הבא פון דתבעה בעדים והזהר לו בפניהם במאן דאזיפה בעדים דמי:

שבועת הדיינין פרק שישי שבועות

ומאן דמתני לה אסיפא – הָכָא הוּא דְאִיפָא דִּרְרָא דְמִמוּנָא, אָבֵל הָתָם דְלִיפָא דִּרְרָא דְמִמוּנָא – לָא. ^אבִּמְאִי אִיפָא בִין שְׂבוּעָה דְאוֹרִייתָא לְשְׂבוּעָה דִּרְבָּנָן? אִיפָא בִינִייהוּ מִיפָךְ שְׂבוּעָה – בִּדְאוֹרִייתָא לָא מִפְּכִינָן שְׂבוּעָה, בִּדְרָבָנָן מִפְּכִינָן. ^בוְלִמָּר בַּר רַב אָשִׁי, דְאָמַר בִּדְאוֹרִייתָא נָמִי מִפְּכִינָן שְׂבוּעָה – מְאִי אִיפָא בִין דְאוֹרִייתָא לְדִרְבָּנָן? אִיפָא בִינִייהוּ מִיחת לְנִכְסִיָּה – בִּדְאוֹרִייתָא נִחְתִּינָן לְנִכְסִיָּה, בִּדְרָבָנָן לָא נִחְתִּינָן לְנִכְסִיָּה. וּלְרַבִּי יוֹסִי, דְאָמַר בִּדְרָבָנָן נָמִי נִחְתִּינָן לְנִכְסִיָּה? ^ה(נ)דִּתְנן: מְצִיאת חֲרֵשׁ שׁוֹטֵה וקָטָן, יֵשׁ בָּהֶם גָּזֵל מִפְּנֵי דִרְכֵּי שְׁלוֹם. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: גָּזֵל גָּמוּר. וְאָמַר רַב חֲסִידָא: גָּזֵל גָּמוּר – מַדְבְּרִיָּהֶם. לְמֵאִי נִפְקָא מִינֵיהּ? לְהוֹצִיאוֹ בְּדִינִין. מְאִי אִיפָא בִין דְאוֹרִייתָא לְדִרְבָּנָן? ^ואִיפָא בִינִייהוּ שְׁפָנְגִּדוֹ חָשׁוּד עַל הַשְּׂבוּעָה; בִּדְאוֹרִייתָא – שְׁפָנְגִּדוֹ חָשׁוּד עַל הַשְּׂבוּעָה, אִפְּכִינָן לִיהַ שְׂבוּעָה (וּשְׁמוֹ) אֵאִידִהּ; בִּדְרָבָנָן – תַּקְנָתָא הִיא, וְתַקְנָתָא לְתַקְנָתָא לָא עָבְדִּינוּ. וּלְרָבָנָן דִּפְּלִיגֵי עָלֶיהָ דִּרְבִּי יוֹסִי, דְאָמְרוּ בִּדְרָבָנָן לָא נִחְתִּינָן לְנִכְסִיָּה – מְאִי עָבְדִּינוּ לִיהַ? מְשַׁמְתִּינוּ לִיהַ. ^זאָמַר לִיהַ רַבִּינָא לָרַב אָשִׁי: הֲאִי נִקְטִיָּה בְּכוּכְסִיָּה דְנִשְׁבְּקִיָּה לְגַלִּימִיָּה הוּא! אָלָא מְאִי עָבְדִּינוּ לִיהַ? אָמַר לִיהַ: מְשַׁמְתִּינוּ לִיהַ עַד דְּמִטִּי זְמַן נִגְדִּיָּה, וְנִגְדִּינוּ לִיהַ וְשְׁבְקִינוּ לִיהַ. ^חאָמַר רַב פִּפְא: הֲאִי מֵאֵן דְאִפִּיק שְׁטָרָא עַל חֲבֵרִיָּה, וְאָמַר לִיהַ: שְׁטָרָא פָרִיעַ הוּא – אֲמַרִּינוּ לִיהַ: לָאו כָּל כְּמִינָהּ, זִיל שְׁלִים. וְאִם אָמַר: לְשִׁתְּבַע לִי, אֲמַרִּינוּ לִיהַ: אֲשִׁתְּבַע לִיהַ. אָמַר לִיהַ רַב אַחָא בְּרִיהַ דִּרְבָּא לָרַב אָשִׁי: וּמַה בִּין זֶה לְפוּגֶם אֵת שְׁטָרוֹ? ^טאָמַר לִיהַ: הָתָם, אַף עַל גַּב דְּלָא טַעֲיִן אִיְהוּ – טַעֲנִינוּ לִיהַ אֲנִן; הָכָא, אֲמַרִּינוּ לִיהַ: זִיל שְׁלִים לִיהַ, וְאִי טַעֲיִן וְאָמַר אֲשִׁתְּבַע לִי – אֲמַרִּינוּ לִיהַ: זִיל אֲשִׁתְּבַע לִיהַ. וְאִי צוּרְבָא מִרְבָּנָן הוּא – לָא מִשְׁפָּעִינוּ לִיהַ. ^יאָמַר לִיהַ רַב יִימָר לָרַב אָשִׁי: צוּרְבָא מִרְבָּנָן מִשְׁלַח גְּלִימָא דְאִינְשִׁי? אָלָא לָא מִזְדַּקְחִינוּ לִיהַ לְדִינִיָּה. ^{יא}מָנָה לִי בִּידָהּ כּוּי. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב אַסִּי: הַמְלִיָּה אֵת חֲבִירוֹ בְּעָדִים – צָרִיָּה לְפוּרְעוֹ בְּעָדִים. פִּי אֲמַרִּיתָה קָמִיָּה דְשְׁמוּאֵל, אָמַר לִי, יָכוֹל לֹמַר לוֹ: ”פְּרַעְתִּיָּה בּפְנֵי פְלוֹנִי וּפְלוֹנִי, וְהָלְכוּ לָהֶם לְמִדִּינַת הַיָּם”. תֵּנּוּ: ”מָנָה לִי בִּידָהּ”, אָמַר לוֹ ”הוּן”; לְמַחֵר אָמַר לוֹ: ”תִּנְהוּ לִי”, ”נִתְתִּיו לָהּ” – פָּטוּר. וְהָא הָכָא, פִּינוֹן דְתַבְעִיָּה בְּעָדִים – כְּמֵאֵן דְאוֹזְפִּיָּה בְּעָדִים דְּמִי, וְקַתְּנִי פָטוּר!

תִּיּוּבָתָא

ורבינו יצחק מצא בתשובות קדמוניות דלא מפכינא שבועה דאורייתא וכן בה"ג ובספר תנאים ואמוראים דהלכתא כמר בר רב אשי בכלאיה הש"ס בר ממיפך שבועה ואזיתא אן מה שפכת בספר תנאים ואמוראים דמיפך שבועה כגון שהיה המתובע שבועה חשוד וקאמר מר בר רב אשי דמפכינן אפנגדו אין נראה דבכשוד לא איכרי אלא בםמין דאמר אבא ביניהו שפנגדו חשוד אלא בפירוש הקוונטרם דאמר נתבע לנתבע השבע וטול ור"ח נמי פסוק דהלכתא בנותה בכל הש"ס בר ממיפך שבועה וחורי ואימנן הפך לבן וחורי בפ' דהמה המקשה (חלין דף עו: ושם) גפי צמת הגידין דקאמר יְיָי אף על גב דלא חורי [ועמ"ש בפ"ד על הגליון סנהדרין דף כט: בתוספות ד"ה מר בר ר"א]: וְלְרַבִּי יוֹסִי דְאָמַר בִּדְרָבָנָן נָמִי לָא אִיכְרִי אֲלָא בַּהִיא דְלָא הִי גִּילָה אֲלָא מִפְּנֵי דְרַבִּי שְׁלוֹם קָבֵל הִיבָא דְהָיִי גָזֵל גָּמוּר מוֹדוֹ דְנִחְתִּינָן לְנִכְסֵיהּ וּה"נ הִיבָא דְאִיפָא שְׂבוּעָה דִּרְבָּנָן: וְכִי מַה בֵּין זֶה לְפוגֶם שְׁטָרוֹ. וּא"ת תְּקַשָּׁה לִיהַ אִמְתַּנִּי'. דַּהֲפָא לְפָרַע מִנְכֶּסֶי וְיִתְּמִים לֹא יִפְרַע אֲלָא בַּשְּׂבוּעָה וְטַעֲמָא מִשּׁוּם דְלִמָּא אִי הָיָה אִשְׁתֵּינן תָּסִי הָיָה טַעֲנן וְאָמַר אֲשִׁתְּבַע לִי אֲלֵמָא מִצִּי מִשְׁתַּבַּע לִיהַ וּמִיָּהוּ נִרְחָה דְטַעֲמָא לָאו מִשּׁוּם הָכִי הוּא דְאִשִּׁי' לָא מִצִּי אִשְׁתֵּינוּ טַעֲנִין לִיתַמִּי דַּבְּפָקָה הַבּוֹתֵב (פתבות דף פו: ע"ס) אֲמַרִּינוּ פִּתְבַּ לְאִשְׁתֵּי נָקִי נָקִר נָקִי שְׂבוּעָה לֹא תִפְרַע מִן הִיתְּמִים אֲלָא בַּשְּׂבוּעָה אֲלֵמָא עֲבָד רַבָּנָן תַּקְנָתָא לִיתַמִּי אִשִּׁי' בְּמִקּוּם שְׁאִין הָאֵב יָכוֹל לְהַשְׁפִּיעַ:

מ.א.

 עין משפט נר מצוה
--

א טוש"ע חו"מ סי' פז סעי' יא:

ב מיי' פא' מהל' טוען ונטען הל' ו, סמג עשין צה:

ג טוש"ע חו"מ סי' פז סעי' ט:

ד מיי' פא' מהל' טוען ונטען הל' ד:

ה טוש"ע חו"מ סי' ער סעי' א:

ו מיי' פיי"ז מהל' גזילה ואבידה הל' יב, סמג עשין עד:

ז טוש"ע חו"מ סי' צב סעי' ז יא:

ח מיי' פב' מהל' טוען ונטען הל' ז, סמג עשין צה:

ט טוש"ע חו"מ סי' פז סעי' ט:

י מיי' פא' מהל' טוען ונטען הל' ה, סמג עשין צה:

יא טוש"ע חו"מ סי' פב סעי' ב:

יב מיי' פיי"ד מהל' מלווה ולווה הל' ב, סמג עשין צד:

יג טוש"ע חו"מ סי' פב סעי' ו:

יד מיי' פיי"ד מהל' מלווה ולווה הל' א, סמג עשין צד:

טו מיי' פיי"ד מהל' מלווה ולווה הל' ב:

טז טוש"ע חו"מ סי' פב סעי' ו:

יז מיי' פיי"ד מהל' מלווה ולווה הל' ב, סמג עשין צד:

מסורת הש"ס
א בבא בתרא לב: ב כתובות פה. ג גיטין נא; כתובות יח.
תורה אור השלם

כיריתן איש אל־רעהו כסף או־כלים לשמור ונגב מבית האיש אם־יפצא הנגב ושלם שנים [שמות כב, י]

עפני גל"ש פלע"ז ומעשרין בהן עוריות איזי מלנה מהזי דארבעה חרבעה קימי וחובע בעפעצים פרעתיך עמעות: דלא רמנא גלה אומר פרעתיך מ"מ חס לא דאיניש וזאי נמי לא רמנא גלה לומר באתה ענן פרעם אלא פרעתי' סתמא הלכך לא נזכר וסבור שךך השער ולא החזק כפרן ונשבע שפרעם מכל מקום: מדבר דכיר ורחזקן כפרן: סטראי נינהו מצד אחר היית חוב לי: אתרע סטרא הואיל ומוזזה שקבלם ולאן כל קמעה לומר סטראי נינהו: לאו אטורי ודבתי לי לקנות מהן אנרים לשחיטה למטעית שךך: אמסתתא מקום שמקצבין הבשר ומוזכרין: ולא אדכר לה סטרא שיעט השטר מילוי: מנז גיכול למימר ליה לא פרעתי' יכול למימר ליה נמי סטראי נינהו: וכדאבימי ברה דרבי אבהו גרסין והוא עמסקת כתבות כפרק הכותב (כתבות דף פה.) דמטא כי האי מעשה ליה: שהוא לנה דאמר למלנה כפני עדים בשעת הלואה נאמן אתה עלי כל זמן שתאמר לא התקבלתי ולא אוכל לומר לך פרעתיך: אימור דאמרי זיל בתר רב דעות אי מלי לענן ארמנא דשומא בדאמר עמסקת ע"ז כפרק השוכר (דף עב.) א"ל כדשמי בתלתא רפי' תרי מנז תלתא בדאמרי פי תלתא עד דאמרי בתלתא כדשמי ב' עד דאמרי ב' וכ"ש בדאמרי בארבעה: בין דמית לדעות מתחלה ובר לענן שהוא ותר מכדי דעות וזאי חדעות קפיד בתלתא המנה בארבעה לא המנה: שכחת"י מלכפ"ש המנפ"ה וסנפ"י מפר"ש כא"ן: מנה לי בידך. אמר לו הו ובפני עדים ואמר להם אתם עדי: גתמי לך פטור מלשלם ומשבעה דאורייתא: אין לך בדי לא היו דברים מעולם: חוב לשלם ואינו נאמן בשבעה שהרי החזק כפרן: אין לך בדי אלא לטרא כסף פטור שאין כאן הוצאה ממין השושה: לתך חצי כור: פטור דלא ממין השושה היא: וכדן גמליאל מחוב דלא כשי הוצאה ממין השושה: כפי שמן כדים מלאים שמן: והוצה לו כנקנאים הכדים יש לך בדי בלא שמן: הואיל והוצה מקצת השושה ובהו ליה טענו חטין ושערין והוצה לו בחד מהן: או שהוצה עמקצת קרקעות פטור משבעה דאורייתא לא על על הקרקעות ולא על הכלים שאין הוצאת קרקעות מביאה לידי שבעה שאין זין שבעה בקרקעות בדאמריען (בבלי האשכנזין) (לקמן): הוצה עמקצת כלים דאיפא הוצאה וכפירה בלאו קרקעות: חוב לשבע אף על הקרקעות על זדי גלגול שבעה זילפינן לה כפרק חמא דקדושין (דף כז:) מקראי: זרקתין גורדין: אין נשבעין על טענת חרש שוטא וקטן גנון שטענו פרמיות דחרש שדכרו חכמים בבב מקום לא מדבר ולא שומע: אבב נשבעין לקטן ולהקדש מפרש בגמרא: גמי וכי יתו איש ועלה כתיב והקרב בעל הבית לשבעה בדאמריען בבבא קמא (דף סג:.) אין נתינת קטן כלום דהא איש כתיב והחרש והשוטה כקטנים הם בלא דעת: בבא בטענת אביו הא דתנני נשבעין כתיבת איש האמר שהקטן טוענו אבי מפרו לידך: והאכלתיי פרוס – הרי זה נשבע, וזהו שנשבע על טענת עצמו. וחקמים אומרים: אינו אלא כמשיב אבידה, ופטור. ורבי אליעזר בן יעקב משיב אבידה פטור?!

שבועת הדיינין פרק שישי שבועות

אתרע שטרא. מפר"ח וכן ר"ת דצריך בעל השטר שבעה שאל נפרע והא דאמרינן כפרק אלז נטרות (כתבות דף לה:) הא שטרא ריעא לא מגבינן בה זוקא ככי הך ריעותא דהתם פיון דמהדר אזינפא אימור זינפי זינף נחתים וקשה מההוא דהכותב (שם פה.) נאם) דההוא שטרא דאתא קמא דרבא א"ל רב פפא ודענא בה דשטרא פריעא הוא א"ל אבא איניש אמקינא כהדי דמר כו' וקאמר לא יהא רב פפא אלא כבת דרב חסדא והשתא מה היה יכול לשעות יותר מלהשביעו עלית ליה לקרועי כדקנני דתם קרעה ס"ד והשתא רפינו כל דגם דלא קיס ליה בגוה נאמן להשביעו משי דהנה אעד אחד מעיד שהוא פריע על בן נראה דבשטרא ריעא לא מקרע קרעינן לה ולא מיגבא גבינן בה כי שהוא דאלו נטרות (שם דף לה:.) ורבי אליעזר בן יעקב לית לה משיב אבה פטור. פרוש עמנו:

”עפצי דקימימי בשיתא שיתא?” אמר ליה: ”לאו בארבעה ארבעה הו' קיימי?” אתו תרי סהדי ואמרו: ”אין, בארבעה ארבעה הו' קיימי”.

אמר רבא: הוחזק כפרן. אמר רמי בר חמא: הא אמרת כל מילתא דלא רמיא עליה דאיניש לאו אדעתיה! אמר ליה רבא: קצותא דתרעא מידכר דכירי אינשי.^(א)ההוא דאמר ליה לחבריה: ”הב לי מאה זוזי דמסיקנא בה, והא שטרא”.

אמר ליה: ”הנהו סיטראי נינהו”.

אמר רב נחמן: איתרע שטרא. רב פפא אמר: לא איתרע שטרא. ”וילרב פפא – מאי שנא מההוא דאמר ליה לחבריה: ”הב לי מאה זוזי דמסיקנא בה, והא שטרא”;

אמר ליה: ”לאו אתורי יהבת לי, ואיתיה ואתיבת אמסתתא – וקבילת זוזך?” ואמר ליה: ”הנהו סיטראי נינהו”;

ואמר רב פפא: איתרע שטרא. התם, פיון דקאמר ”אתורי יהבת לי ומתורי שקלת” – איתרע שטרא; הכא, אימור סיטראי נינהו. מאי הוי עליה? רב פפי אמר: לא איתרע שטרא. רב ששת בריה דרב אידי אמר: איתרע שטרא. והלכתא: איתרע שטרא.^(ב)והני מילי, דפרעיה באפי סהדי ולא אידכר ליה שטרא; אבל פרעיה בין ידידיה לדידיה – מיגו דיכול למימר ”לא היו דברים מעולם”, יכול נמי למימר ”סיטראי נינהו”, וכדאבימי בריה דרבי אבהו. ”ההוא דאמר ליה לחבריה: ”מהימנת לי כל אימת דאמרת לי לא פרענא”.

אזל פרעיה באפי סהדי. אפיי ורבא דאמרי תרנייהו: הא הימניה. מתקיה לה רב פפא: נהי דהימניה טפי מנפשיה, טפי מסחדי מי הימניה?!

ההוא דאמר ליה לחבריה: ”מהימנת לי כבי תרי, כל אימת דאמרת לא פרענא”.

אזל פרעיה באפי תלתא. אמר רב פפא: כבי תרי הימניה, כבי תלתא לא הימניה.^(א)”אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא: אימור דאמרי רבנן דאזלינן בתר רוב דעות – הני מילי לענן ואומדנא, דכמה דנפישבי בקיאי טפי: אבל לענן עדות – מאה פתרי, ותרי כמאה! לישנא אחריןא, ההוא דאמר ליה לחבריה: ”מהימנת לי כבי תרי, כל אימת דאמרת לא פרענא”.

אזל ופרעיה באפי תלתא. אמר רב פפא: כבי תרי הימניה, כבי תלתא לא הימניה.^(א)”מתקיה לה רב הונא בריה דרב יהושע: תרי כמאה, ומאה פתרי! ואי אמר ליה ”כבי תלתא”, ואזל פרעיה באפי פי ארבעה – פיון דנחית לדעות, נחית לדעות. אין נשבעין על טענת חרש שוטא וקטן, ואין משביעין את הקטן. מאי טעמא? אמר קרא: ”כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור”, ואין נתינת קטן כלום. אבל נשבעין לקטן ולהקדש. והא אמרת רישא: אין נשבעין על טענת שוטא וקטן!^(ב)אמר רב: בבא בטענת אביו, ורבי אליעזר בן יעקב היא; דתנא, רבי אליעזר בן יעקב אומר: פעמים שאדם נשבע על טענת עצמו. פיצד? אמר לו: ”מנה לאביה בדי והאכלתיי פרוס” – הרי זה נשבע, וזהו שנשבע על טענת עצמו. וחקמים אומרים: אינו אלא כמשיב אבידה, ופטור. ורבי אליעזר בן יעקב – לית ליה משיב אבידה פטור?!

אמר רב: בשטענו קטן. קטן?!

והאמרת: אין נשבעין על טענת חרש שוטא וקטן! לעולם גדול, ואמאי קרו ליה קטן? דלגבי מילי דאבוח – קטן הוא. אי הכי, ”טענת עצמו“?!

טענת אחרים היא! טענת אחרים, והודאת עצמו. בוקלה

מב.

עין משפט בר מצוה
--

א טוש"ע חו"מ סי' עט סעי' יב:
ב טוש"ע חו"מ סי' נח סעי' א:
ג מיי' פ"ד מהל' מלווה ולווה
ה' ט, סמג עשין צד:
ד טוש"ע חו"מ סי' נח סעי' ג:
ה מיי' פ"ד מהל' מלווה ולווה
הל' ט:
ו טוש"ע חו"מ סי' נח סעי' ב:
ז מיי' פ"ד מהל' מלווה ולווה
הל' ט:
ח טוש"ע חו"מ סי' עא סעי' א:
ט מיי' פט"ו מהל' מלווה ולווה
הל' ט:
י מיי' פט"ו מהל' מלווה ולווה
הל' ד, סמג עשין צד:
יא טוש"ע חו"מ סי' עא סעי' א:
יב מיי' פט"ו מהל' מלווה ולווה
הל' ג:
יג מיי' פט"ו מהל' מלווה ולווה
הל' ד, סמג עשין צד:
יד טוש"ע חו"מ סי' עא סעי' א:
טז מיי' פט"ו מהל' מלווה ולווה
הל' ג:
טז מיי' פט"ו מהל' מלווה ולווה
הל' ד, סמג עשין צד:

מב:

	עין משפט
	גר מצורה

א טוש"ע חו"מ סי' קח סעי' יז:

ב מיי' פי"ד מהל' מלווה ולווה הל' א, סמג עשין צד:

ג טוש"ע חו"מ סי' קח סעי' יז יח:

ד מיי' פי"ד מהל' מלווה ולווה הל' א, סמג עשין צד:

ה מיי' פי"ט מהל' מלווה ולווה הל' א:

ו מיי' פז' מהל' ערכים וחרמין הל' טז:

ז טוש"ע חו"מ סי' רכה סעי' ג:

ח מיי' פז' מהל' ערכים וחרמין הל' יח:

ט מיי' פז' מהל' ערכים וחרמין הל' יט, סמג עשין קלא:

י טוש"ע חו"מ סי' שא סעי' א:

יא מיי' פה' מהל' טוען ונטען הל' א, סמג עשין צד:

יב מיי' פב' מהל' גניבה הל' א:

יג מיי' פב' מהל' גניבה הל' ב, סמג עשין עא:

יד מיי' פב' מהל' שכירות הל' א, סמג עשין פט:

טו טוש"ע חו"מ סי' צה סעי' ב:

טז מיי' פב' מהל' שכירות הל' ד:

יז מיי' פה' מהל' טוען ונטען הל' ד, סמג עשין פט, סמג עשין צה:

יח טוש"ע חו"מ סי' פח סעי' כג כד:

יט מיי' פד' מהל' טוען ונטען הל' א, סמג עשין צח:

אָלץ פֿדרעפּה קומפּלגני.
הכל מפרש פֿפרק שני דקדבות (דף יח: וְשם ד"ה ויבטלו) ובהאזקין (גטין דף נא: וְשם): ואין פֿהן תּשלומי כּפל.

זמני כּגפּנים טועות וזלה טוען טענת גנב ורבי מאיר מוזה זמני פּשאין עומדות לַפְּצֵר: וְלֹא תִשְׁלֹמֶנּוּ ד' וְה'.
לֹא אַצטרויך אָלץ משום הקזשות דמשום קרקעות ושבדים לֹא אַצטרויך דאין נוהג אָלץ פּשור וְשֵׁה פּלֶבֶד בְּדַקָּהוּן פֿפֿרק מרָבָה (פ"ק דף כב:): שומר חנם אין נֶשְׁבַּע.
משום דקרא שומר חנם כתיב דאורי דשבועה נקט שבועה וה"ה דאין משלם אם פֿשע כמו שומר שְׂכָר דשטור מחויב דיעזר דהיגו גנבה ונֶבֶלָה וְנֶאֱרָה דשומר שְׂכָר זמני פטור מפשיעה דמנוכח פֿפֿרק החובל (פּבא קמא דף צג) גבי הוא ארְצֵנוּ . דַּקְדָּקָה דַּתְמָא לְפומבדיתא אפֿקדיה רב יוסף גבי הוא שְׂכָרָא פֿשע פֿה ארתו גנְבִי וְגנְבוּ וְשָׂעִי לְמַפְטָרָה משום שומר וְלֹא לַחֲלֹק לַעֲגוּיִים וְהָתָם שומר שְׂכָר הֵיזֵר לְכַב יוֹסֵף דאמר פּסמויך שומר אֶבְדָּה פּשור שְׂכָר משום דלֹא פֿעי לְמיתב רפּתא נֶעֱיֵא וה"ל לְמַתְעִי זמני שומר שְׂכָר אין נֶשְׁבַּע שְׁנֵאֲנִים אָלץ פֿשבועה קמיינתא דכתיב פּרָכָא אורי וקאמר פֿה דששומר חנם אין נֶשְׁבַּע דהיגו גנבה קאמר זמני דנושא שְׂכָר אין משלם גנבה והמ"ל זמני דשואל אין משלם אם נֶאָבָה או אפי' וְגנְבָה דקרא אַתְקִישׁ שומר שְׂכָר ואם שָׂחַל בית ונֶסְרַף פטור.
ועוד דמש"ה לֹא פֿעי לֹה דלֹא שוֹךְ דַּקְדָּקָה שָׂאֵלָה ווא"ג דתניא תּשלומי ד' וְה' משום דשוֹךְ פּבולָהוּ אם מכר אָלץ דמעט קרא אפי' שֹׂאֵר מטלגלוין: עַל כּל דָּבָר פֿשע כָּלָל.
תּמָה פּשָׁלָמָא ל"מ ד' בּמַרְבָּה (פ"ק סנ:) חד כּגנב וחד פטושן טענת גנב אַצטרויך לְמַעֲטוּיָהּוּ מַכְפֵּל משום גנב עצמו אָלץ ל"מ ד' תרנויהו פטושן טענת גנב לֹא אַצטרויך פיון דאמעטוט מִשְׁכּוּשָׁה דאין שוֹךְ כּפֵל פטושן טענת גנב אָלץ היבא וְנֶשְׁבַּע בְּדִאמְרֵיהּן הָתָם וְלִבְרָא לְמִימַר דַּקָּהוּן וְנֶשְׁבַּע דַּכַּהֲזוּל קמא (שם דף קו.) משמע דליבא כּפֵל אָלץ אם כּוּן אֶשְׁבִּיעַ בְּבִית דין וי"ל דאַצטרויך לִהִיבֵא דִּתְחַיִּב לוּ שְׁבֻעָה ע"י גלגול אֶכֶּל הָשֵׁה דאמאי אַצטרויך רשעו לְמַעֲטוּיָהּ דַּקָּשׁ מַכְפֵּל דַּהֲתָם לֹא שוֹךְ גלגול וי"ל דלְמַסְקָנָא דריש מרָבָה (פּבא קמא דף סג. וְשם) לִיבֵא אָלץ חד כָּלָל וּפְרַט וּכְלָל אֶשְׁכּוּשָׁה וְאֶכְפֵּל וּתְרֻנוּיהּ מַמְעֻטִי מַעַל כּל דָּבָר פֿשע בְּדַמְשָׁמַע בּמַרְבָּה (שם) וקרא אֶבְדָּה עֲנִיָּא קאי דקאמר אי ס"ד עַל כּל דָּבָר פֿשע לְכָלָל וּפְרַט הוא דַּתְאָר לַכַּתְּבִיּוּהּ הִי פּרטי גבי אִהּוּ כּוּ' וכי היכי דדקדא דבי יתן קאי אֶבְדָּה פּרַתְמָא ה"ג עַל כּל דָּבָר פֿשע קאי אפולָהוּ וכ"ת פּרטי דַּקָּסָף או פּלים לְמָה לי הא דקאין לַעֲיֹל מַה פּלים פֿעוּם כּוּ' וּא"ת ומ"מ אִמְאי אַצטרויך רשעו לְמַעֲטוּיָהּ דַּקָּשׁ תּפּוּק לֹה מוּגַנּוּב מִשְׁבִּית הָאִישׁ דְּדַקְשִׁין בּמַרְבָּה (שם דף עו. וְשם) וְלֹא מִשְׁבִּית דַּקָּשׁ וי"ל דַּהֲתָם ארעשו מוין ועקר קרא לֹא אַתָּא אָלץ לְדַרְשׁ וְגַבַּה מִשְׁבִּית הָאִישׁ וְלֹא מִשְׁבִּית הַגָּבַהּ וְחַטָּה זמני לַעֲגוּן דַּקָּשׁ אי זמני הָתָם כּגנב עצמו וְהִבֵּא אַצטרויך לְטוּשֵׁן טענת גנב וְלַמַּסְקָנָא דמרָבָה (שם) לֹא הִי כָּלָל וּפְרַט קרא דַּעַל כּל דָּבָר פֿשע דַּמְסוּךְ כּל רִיבּוּיָא הוא וְהִי פּרטי חד לְמַעֲטוּיָהּ קרקע וחד לְמַעֲטוּיָהּ שְׂבָדִים וכּו' וְאֶבֶר דַּרְטָא נָקַט הִאי תַּנָּא כָּלָל וּפְרַט וּכְלָל דַּמְדָּה זז זמני מַמְעֻטִי כּל הִי:

שבועת הדיינין פרק שישי שבועות

כּוּלָּהּוּ טַעֲנַתָּא זמני כּוּ' ומאי פֿעמים וְקָשָׁן אִמְאי פּליגי עָלֵיהּ: אָלץ פּדרעפּה קומפּלגני וְלַעֲזוּלָם פטושנו קטן ומשום דאין טענתו חֲסֻכָּה פּמקום אַחר דכתיב פי יתן איש קרי לה הבא

כּוּלָּהּוּ זמני טַעֲנַת אַחֲרִים וְהוּדָאת עֲצָמוּ נִינְהוּ! ^(א) **אָלָא בְּדַרְבָּה קַמִּיפֿלָגִי** – **דאָמר רַבָּה: מִפְּנֵי מַה אָמַרְה תוֹרָה מוֹדָה מִקְצַת הַטַּעֲנָה יִשְׁבַּע? חֲזָקָה אֵין אָדָם מַעֲזִי פִנּוּי פִּנְפִּי פַעַל חוּבוֹ. וְהִיא – בְּכוּלֶּיהָ פְּעִי דְלִיכְפָּרִיָּה, וְהִיא דְלֹא כְּפָרִיָּה – מִשּׁוּם דְּאִינוּ מַעֲזִי פִנּוּי פִּנְפִּי פַעַל חוּבוֹ; וּבְכוּלֶּיהָ פְּעִי דְלוּדִי לִיָּה, וְהִיא דְלֹא אוּדִי לִיָּה – אִישְׁתְּמוּטִי הוא דְקֵא מִשְׁתְּמִיט מִינֵיהּ, סָבַר: עַד דְּהָי לִי זוּזִי וּפִרְעָנָא לִיָּה; וְרַחֲמָנָא אָמַר רַמִּי שְׁבוּעָה עֵילָוִיָּה, כִּי הִכִּי דְלוּדִי לִיָּה בְכוּלֶּיהָ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב סָבַר: לֹא שָׁנֵא בּוּ וְלֹא שָׁנֵא בְּכַנּוּ – אִינוּ מַעֲזִי, וְהִלְכָּהּ לֹא מִשִּׁיב אֲבִידָהּ הוא. וְרַפִּנּוּ סָבְרִי: פִּסְנִיּוּ הוא דְאִינוּ מַעֲזִי, אֲבָל פִּסְנִי בְנוּ מַעֲזִי; וּמִדְלֹא מַעֲזִי – מִשִּׁיב אֲבִידָהּ הוא. ^(ב) מִי מַצִּית מוֹקְמָתָהּ לַה פֿרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב? **הָא קַתְנִי רִישָׁא: ”מִנְּהָ לֹאפֿאַ בִּידָהּ”, ”אֵין לָהּ בִּידִי אָלָא חֲמִשִּׁים דִּינָר” – פֿטור, מִפְּנֵי שְׁמִשִּׁיב אֲבִידָהּ הוא! הָתָם דְלֹא אָמַר ”כָּרִי לִי”, הֵכָא דאָמַר ”כָּרִי לִי”. שְׁמוּאֵל אָמַר: ”לְקַטֹּן” – לִיפְרַע מִנְּכֶסֶי קַטָּן, ”לְהַקְדֵּשׁ” – לִיפְרַע מִנְּכֶסֶי הַקְדֵּשׁ. ^(ג) לְקַטֹּן לִיפְרַע מִנְּכֶסֶי קַטָּן – תַּנִּינָא: מִנְּכֶסֶי יְתוּמִים לֹא יִפְרַע אָלָא בְשְׁבוּעָה! תַּרְתִּי לְמָה לִּי? ^(ד) **הָא קִמְשָׁמַע לָן – בְּדֹאכֵי כְשִׁישָׁא: דְּתַנִּי אֲבִיִּי כְשִׁישָׁא: יְתוּמִין שְׁאָמְרוּ – גְּדוּלִים, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר קַטָּנִים; בֵּין לְשְׁבוּעָה בֵּין לְזִיבוּרִית. ’לְהַקְדֵּשׁ לִיפְרַע מִנְּכֶסֶי הַקְדֵּשׁ – תַּנִּינָא: מִנְּכֶסֶים מְשׁוּעָפָדִים לֹא יִפְרְעוּ אָלָא בְשְׁבוּעָה; וּמָה לִי מְשׁוּעָפָדִים לְהִדְיוּט, וּמָה לִי מְשׁוּעָפָדִים לְגְבוּהָ? אִיצְטְרִיָּה; סִלְקָא דַּעְתָּהּ אָמִינָא: הִדְיוּט הוא דְאָדָם עוֹשֶׂה קְנוּנָא עַל הִדְיוּט; אֲבָל הַקְדֵּשׁ, דְּאֵין אָדָם עוֹשֶׂה קְנוּנָא עַל הַקְדֵּשׁ – קֵא מִשְׁמַע לָן. ^(ה) וְהָאָמַר רַב הוּנָא: שְׂכִיב מֶרַע שְׁהַקְדִּישׁ כָּל נֶכְסִיו, וְאָמַר: ”מִנְּה לְפָלוּגִי בִידִי” – נֶאֱמַן, חֲזָקָה אֵין אָדָם עוֹשֶׂה קְנוּנָא עַל הַקְדֵּשׁ! אָמְרִי: הִנֵּי מִילֵי שְׂכִיב מֶרַע, דְּאֵין אָדָם חוּטֵא וְלֹא לוֹ; אֲבָל גַּבִּי פֿריא, וּדְאִי חֲזִישִׁינּוּ. ^(ו) מִתַּנִּי וְאֵלּוּ דְּבָרִים שְׂאֵין נִשְׁפָּעִין עֲלֵיהּ: הַעֲבָדִים וְהַשְּׁטָרוֹת וְהַקְרָקְעוֹת וְהַהַקְדָּשׁוֹת. אֵין בָּהֶן תַּשְׁלוּמִי כָּפֵל וְלֹא תַשְׁלוּמִי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה, שׁוֹמֵר חָנָם אִינוּ נִשְׁפָּע, נוֹשֵׂא שְׂכָר אִינוּ מִשְׁלָם. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר: קְדָשִׁים שְׁחִיב בְּאַחֲרִיּוֹתָן – נִשְׁפָּעִין עֲלֵיהֶן, וְשְׂאִינוּ חֲזִיב בְּאַחֲרִיּוֹתָן – אֵין נִשְׁפָּעִין עֲלֵיהֶן. ^(ז) רַבִּי מֵאִיר אוֹמַר: יֵשׁ דְּבָרִים שְׁהוּ בְּקָרְקַע וְאֵינּוּ בְּקָרְקַע; וְאֵין חֲכָמִים מוֹדִים לוֹ. כִּיצַד? ”עֲשֹׂר גָּפְנִים טְעוּנוֹת מִסְרָתִי לָהּ”, וְהִלָּה אוֹמַר: ”אֵינּוּ אָלָא חֲמִשׁ”. רַבִּי מֵאִיר מְחִיב שְׁבוּעָה, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כָּל הַמְּחוּבָּר לְקָרְקַע – הָרִי הוא בְּקָרְקַע. ^(ח) אֵין נִשְׁפָּעִין אָלָא עַל דְּבָר שְׁבָמָדָה וְשְׁבָמָשְׁקַל וְשְׁבָמַנְנָן. כִּיצַד? ”בֵּית מִלָּא מִסְרָתִי לָהּ” וְ”כִּיס מִלָּא מִסְרָתִי לָהּ”, וְהִלָּה אוֹמַר: ”אֵינִי יוֹדַע, אָלָא מָה שְׁהַנַּחַת אֶתָּה נוֹטִיל” – פֿטור. זֶה אוֹמַר ”עַד הָיִז” וְזֶה אוֹמַר ”עַד הַחֲלוּן” – חֲזִיב. ^(י) גַּמִּי תַשְׁלוּמִי כָּפֵל מַנְלוּ? דְּתַנוּ רַבִּנּוּ: ”עַל כָּל דְּבָר פֿשָׁע” – כָּלָל; ”עַל שׁוֹר” וְ”עַל חֲמור” וְ”עַל שֶׁה” וְ”עַל שְׁלָמָה” – פֿרָט; ”עַל כָּל אֲבָדָה” – חֲזַר וְכָלָל. ^(יב) כָּלָל וּפְרָט וְכָלָל – אִי אֶתָּה דָן אָלָא כְּעִין הַפֿרָט; מָה הַפֿרָט מְפוֹרָשׁ – דְּבָר הַמְּטַלְטֵל וְגוֹפּוֹ מְמוּז, אִף כָּל דְּבָר הַמְּטַלְטֵל וְגוֹפּוֹ מְמוּז. יִצְאוּ קְרָקְעוֹת – שְׂאֵין מְטַלְטְלִין; יִצְאוּ עֲבָדִים – שְׁהוּקָשׁוּ לְקְרָקְעוֹת; יִצְאוּ שְׁטָרוֹת – שְׂאֵף עַל פִּי שְׁהוּ מְטַלְטְלִין, אֵין גּוֹפֵן מְמוּז; הַקְדֵּשׁ – ”רַעְהוּ” כְּתִיב. וְלֹא תַשְׁלוּמִי כָּפֵל וְלֹא אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. מֵאִי טַעְמָא? תַשְׁלוּמִי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה אָמַר רַחֲמָנָא, וְלֹא תַשְׁלוּמִי שְׁלֹשָׁה וְאַרְבָּעָה. שׁוֹמֵר חָנָם אִינוּ נִשְׁפָּע. מָנָא הִנֵּי מִילֵי? דְּתַנוּ רַבִּנּוּ:******

”כִּי

כּוּלָּהּוּ טַעֲנַתָּא זמני כּוּ' ומאי פֿעמים וְקָשָׁן אִמְאי פּליגי עָלֵיהּ: אָלץ פּדרעפּה קומפּלגני וְלַעֲזוּלָם טענת עצמו מיהו הבא טענה היא דהא איבא גתנית איש דמפח גתנית האב היא פאה וְהִינוּ דְקֵאמַר פֿעמים וכי פֿימֵא רַפִּנּוּ אִמְאי פּליגי עָלֵיהּ פּדרעפּה קומפּלגני: הָתָם דְלֹא אָמַר פּרי לי רִישָׁא דַּקְתַּנִּי פֿטור דְלֹא אָמַר הִיתוּם פּרי לי סִיפֵא דַּקְתַּנִּי נֶשְׁפָּעִין לְקַטָּן דְאָמַר פּרי לִי: לְפַרַע מַנְכְּסִי קַטָּן מַנְכְּסִי וְהוּם וְאִפִּי הוּצִיא שְׁטַר עָלָיו צָרִיךְ שְׁכּוּשָׁה שְׁלֹא נִתְקַבַּל חוֹב זֶה מֵאֲכִיו: לְפַרַע מַנְכְּסִי דַּקָּשׁ הַמְקַבֵּל נֶכְסִיו וְנֶצַח עָלָיו שַׁט"ח וְכֵא לְפַרַע מִן הַנְּכָסִים צָרִיךְ שְׁבֻעָה: תַּנִּינָא דַּמְשָׁבָת פְּתוּבָת (דף פז.) וְלְקַטָּן כָּכָל הַשְּׁפָעִין (שְׁבוּעוֹת דף מה:). בֵּין לְזִיבוּרִית דַּקָּהוּן דַּהֲאָקוּין (גטין מח:). אֵין נְכָרְעִין מִן הִיתוּמִין אָלָא מִן הַזְּבוּרִית וְהִינוּ דַּקָּא תַרְתִּי חֲזַל לְגְדוּלִים וְחֲזַל לְקַטָּנִים: אָדָם עוֹשֶׂה קְנוּנָא עַל הַהִדְיוּט הֵלֵוּ הָזֶה פֿשַׁה עֲשֶׂה רַמְיּוּתָא עָלָיו וְאָמַר אִנִּי חַיב לָזֶה כְּדִי שִׁיטְרוֹף הַקְרָקַע מִמֶּנּוּ וְיַחֲלֹקוּ בְּרַמְיּוּתָא: קַעַה לְפָלוּגִי כְּנִגִּי הַנְּפִיּוֹ תַחֲלֶה מִן הַנְּכָסִים שְׁהַקְשָׁתִי: אֵין אָדָם חוּטֵא וְלֹא לוֹ פֿשָׁבִיל יוֹרְשִׁין: מַתְּנִי קַזָּשִׁים שְׁחִיב בְּאַחֲרִיּוֹתָן כְּגוֹן אָמַר רַבִּי עָלִי עוֹלָה וְהַפְּרִישׁ בַּהֲמָה לְגִדְרוּ וְהַפְּקִידָהּ לָזֶה נֶשְׁבַּע עָלֶיהָ אוֹתוֹ שְׁהַפְּקִידוֹן פִּדְלוּ דַּרְשֵׁהוּ קִרְיָן פֿה דְדָבָר הַגּוֹרֵם לְמִמוֹן לְרַבִּי שְׁמַעוֹן מְמוּזן דְּמִי: יֵשׁ דְּבָרִים שְׁהוּ בְּקָרְקַע שְׁמַסְפְּרִין לְקָרְקַע וְאֵינּוּ בְּקָרְקַע וְנֶשְׁפָּעִין עֲלֵיהֶן וּבְנָמ' מַפְרַשׁ פֿלַגְמִתִּיּוּ: גַּמִּי וְלֹא תַשְׁלוּמִי שְׁלָשָׁה וְאַרְבָּעָה וְכִינוּ דַּכְּכָל לִיבֵא הִיוּ לָהּ שְׁלָשָׁה וְאַרְבָּעָה:

	מסורת הש"ס
---------------------------------------	------------------------------

א בבא קמא קז; בבא מציעא ג.

ב משנה שבועות; לעיל לח:

ג גיטין ג; כתובות צד.

ד בבא בתרא קעד; משנה בבא מציעא; ערכין כג.

ה בבא מציעא נו.

ו כתובות יח; גיטין לט; בבא מציעא ק; נדרים סה; משנה נדרים; סנהדרין טו.

ז בבא קמא סב; אוצר מדרשים אלפא ביתא דבן סירא; בבא מציעא נז:

ח לעיל ד; בבא קמא סד; לעיל לז; בבורות נא.

	תורה אור השלם
---------------------------------------	---------------------------------

עלי-פֿלי-דְּבַר-פֿשַׁע עלי-שׁוּר עלי-חַטּוֹר עלי-שָׁה עלי-שְׁלֵמָה עלי-פֿלִי אֲבָדָה אֲשֶׁר יֵאמַר מִי־הוּא זֶה עַד הָאֵלֶּהִים וְבֹא דְבַר-שִׁינְיָהם אֲשֶׁר יִרְשִׁעוּ אֱלֹהִים וְשֹׁלֵם שְׁנִים [שמות כב, ח]

עין משפט
גור מצוה

א טוש"ע חו"מ סי' עב סעי' ט:
ב מו"י פ"ג מהל' מלווה ולווה
הל' ד, סמג עשין צד:
ג טוש"ע חו"מ סי' עב סעי' ב:

מסורת הש"ס

א בבא מציעא לה.
ב בבא מציעא פב.
ג בבא מציעא פא:
ד בבא מציעא לד:

ואמר רבנן שישבע המלוה ויטל. ולקמן נפרש בע"ה אמאי לא תנא לה לקמן בהדיא גמ' והשתא דאמר רב אחי זה נשבע וזה נשבע הכי קאמר מי נשבע תחלה כו' והא דרב אחי שבבבא מציעא הוא בפי' המפקיד דאמר רב הונא הוה נשבע שומר שער שטען נגנבה וחבי עצמו בתשלומין משביעין אותו שבועה שאינה פקשיתו חושנין שמא עיניו נתן בה ור"צ לקנותה בדמים ואותבגה מהא דתנא ויציא הוה את הפקדון ואי אמרת משביעין אותו שבועה שאינה פקשיתו היכי מצי מפק ליה וסני רב אחי עלה זה נשבע וזה נשבע זה נשבע שאינה פקשיתו וזה שבועה עליו נשבע פמה היתה שנה והכי קאמר מהני' מי נשבע תחלה מי שהפקדון אצלו נשבע תחלה שאינה פקשיתו ולעולם אפיפא דרישא קאי היבא דשבועה גבי ליה: קתא בית יד: אבד אלפא זתי דסבר וקביל אכל כל זמן שהן קומין על דברו גובה חובו אם מלוה קתם הוא קתם מלוה שלשים יום ואם פרש לו זמן כשיגיע זמנו ופרע ולא מצי למימר קבירת וקבלת דאי לשם משכון קבלה לשם פקדון לא קבלה וזיון דקבלה לשם משכון כל פמה דלא מהדר ליה משכונה לא גבי ולא מצי פטר נפשה בדמי שוין: אכל תרתי קתא לא אמרינן קדא קביל דחמש מאה וקדא דחמש מאה ואי אבד קדא מניה לא לפסד חמש מאה דהא לא פריש קדא דפגלגא וקדא דפגלגא אלא תרתייהו קבליניהו דפגלגא דמשכונא ולא דפרעון וזיון דמהדר ליה מקצת משכונא דמאי דחסר (נפשה) מנה פטר נפשה בתשלומי שוין: ורב נחמן אמר אפי' תרתי קתאני ואע"ג דלא פריש מסתמא קדא דפגלגא וקדא דפגלגא קבליניהו ואי אבד קדא אבד פגלגא: אכל קתא ונסבא לא אמרינן נסבא קביל דפגלגא דזיון דמדי דחזי לפרעון הוא לא קבלה עלה אלא בדמי שוין: אבד נסבא אבד פגלגא גרסינן: חבי ולא אמרינן אבד כל מעותיו: דפריש איני מהקבלו עלי אלא דאחריות דמיו כשוין: ישבע ויטל

גמ' אהי'א? אילימא אסיפא - ותיפוק ליה דשבועה גבי מלוה! אמר שמואל: ארישא. וכן אמר רבי חייא בר רב: ארישא. וכן אמר רבי יוחנן: ארישא. מאי רישא? סיפא דרישא: "סלע הלוייתה עליו ושלל עליו ושלשע דינרין היתה שוה" - חייב. דשבועה גבי ליה היא, ושללוה רבנן מלוה ושללוה אמלוה. ^(א) והשתא דאמר רב אחי דקיימא לן זה נשבע שאינה פקשיתו וזה נשבע פמה שוה - הכי קאמר: מי נשבע תחלה? מי שהפקדון אצלו. שמואל ישיבע זה, ויוציא הלה את הפקדון. ^(ב) אמר שמואל: האי מאן דאזפייה אלפא זוזי לחבריה, ומשפן ליה קתא דמגלא; אבד קתא דמגלא - אבד אלפא זוזי. אכל תרתי קתאני - לא. ורב נחמן אמר: אפילו תרתי קתאני: אבד קדא - אבד חמש מאה, אבד אידה - אבד פוליה. אכל קתא ונסבא - לא. נהרדעי אמרי: אפילו קתא ונסבא: אבד נסבא - אבד פלגא, אבד קתא - אבד פוליה. תנן: "סלע הלוייתה עליו ושלל היתה שוה", והלה אומר: "לא כי, אלא סלע הלוייתי עליו ושלשע דינרין היתה שוה" - חייב. לימא ליה: "הא קבילתיה!" מתניתין בדפריש, שמואל בדלא פריש. ^(ג) לימא פתנאי: המלוה את חברו על המשפון ואבד המשפון - ישבע ויטול את מעותיו. דברי רבי אליעזר. רבי עקיבא אומר, יכול הוא שייאמר לו: פלום הלוייתי - אלא על המשפון; אבד המשפון, אבדו מעותיה. אכל המלוה אלה זוז בשטר, והניח משפון בידו - דברי הפל: אבד המשפון אבדו מעותיו. היכי דמי? אי דשוני שיעור זוזי -

מאי

נשבעין ונוטלין: והשתא דאמר רב אחי. משמע דבא דקאי שנויא דרב אחי וא"ת דבריש המפקיד (פ"מ דף לה.) משמע דהדר בה רב אחי מהך שנויא דכי הדר פריך הוה נסבא ונא מרישא דסיפא דתנא פלע הלוייתי עליו ושלשע דינרין היתה שוה הוה נא סלע הלוייתי עליו ושלשע דינרין היתה שוה פטור ואי איתא מנא דאשתבע שאין פקשיתו לשבע נמי על זדי גלגול פמה הוה שנה ומוקי לה רב אחי דמאמינו אלמא הדר בה דהא רישא נמי מצי לשנויי הכי וקתא פלה דמאמינו ויש לומר דכרישא לאו אורחה דלהמנה ואז לא יכול לשבע משום שמו יוציא הלה הפקדון ויפסיד: הכי קאמר מי נשבע תחלה. מה שפיתב פקונטרס ולעולם אפיפא קאי דשבועה אמלוה נקתא טעות סופר אלא דרישא קאי דשבועה גבי ליה היא: אכל קתא ונסבא לא. פרש פקונטרס דזיון דנסבא דת פקדון היא לא קבלו עליה אלא בדמי שוה וקתא דדסמון פריך ממתני' אמאי חבי לימא ליה הא קבלתה ומאי דקאי שמואל מודה דמדי דבר פקדון וליפא למימר דלנהרדעי פריך מדמשני פי קאמר שמואל כו' ודחוק יש לחלק דמוציא רב נחמן דבד נסבא או דתרי נסבא אכל נסבא בהדי קתא מוכחא מלתא דקתא למשכון ונסבא לפרעון ונקתא לפרש דה"ל אכל קתא ונסבא לא אלא אבד כל חד גבי מאי דשוני דאם הנסבא שויה עשר חמי אבד נסבא אבד עשר חלקים אבד קתא אבד חלק אחד עשר וע"נ לפרש קתא ונסבא לא ואי אבד קתא לא אבד פגלגא אלא מאי דשוני דעקר סמיכת המלוה על הנסבא אבד נסבא אבד פולגא ואי אבד נסבא דרישא אבד פגלגא אבד קתא אבד פלה נהרדעי אמרי אפי' אבד קתא דרישא אבד פגלגא וגרס דרישא דמלתיהו אבד קתא אבד פגלגא: מתני' דפריש פי

קאמר שמואל דגלגא פריש. ר"ח גרים איפכא וכן רבינו תם ומוקי דשמואל דפריש דאין קבירא להפסיד למלוה כל חובו לגמרי היבא דלא פריש ואם תאמר פי מוקי דסמון פלגתא דרבי אליעזר ודר' עקיבא דשמואל אי דפריש מאי טעמא דר' אליעזר ויש לומר דהסבר ר' אליעזר דאסמכתא דפגלגא היא ואפי' כנגד המשכון לא מפסיד דבאשכחן בליהו נשך (פ"מ דף סו: ושם) דקאמר דאסמכתא דפגלגא לא הוי אפי' אפומיקי למינבא מנה ור' עקיבא לא חשיב אסמכתא אלא כגון. אם אבדיר ולא אשביד שאין דענתו להחזיר אלא להבטיח דברו ולהסמיכו על דבריו שיאמיניהו אכל דבא דענתו וכן אומר דזי לקים ואפי' מאן דחשיב משחק דבא דאסמכתא דפריש זה פורר (סנהדרין דף פד: ושם) הוה שאני שלא הפסיד אכל דבא דהפסיד משכונא דמר דענתו להפסיד כל החוב וכל שכן אי שמואל אורי דגלגא פרש שאנו צריכים לטעם זה ועוד יש לומר דגלגא אסמכתא פליגי ופריש לא הוה שפרש דהדיא שפסיד כל החוב אלא דמיו שפר"ח דפריש ואמר אע"ג דלא שני אלפא זוזי קבלתיה דרבי אליעזר סבר דלעגון זה קבלה שישבעו בידו עד שיפרע כל חובו ורבי עקיבא סבר דלחבי קבלו דאם אבד המשפון אבדו מעותיו ואם תאמר דפריש ופולגתא דגלגא פרש אמאי לא מוקי מתני' דהמלוה על המשפון שומר שער אפי' בר' אליעזר ולימא דפריש מודה רבי אליעזר דשמואל ויש לומר אי מודה דפריש ופולגתא דגלגא פרש אמאי לא יפסיד כנגד המשפון לר' אליעזר ישבע ויטל מה שבכנגד המשפון דמה שבכנגד המשפון חשיב דמפרש והשתא נמי יחא הא דקאמר דכ"ע לית להו דשמואל דהוה ליה למימר דכ"ע אית להו דשמואל דבשלא למה לפי גרסת הספרים והקונטרס דשמואל אורי דגלגא פריש לא מ"ל כ"ע אית להו דשמואל דזיון דאפי' לא פרש מפסיד כל החוב אם בן דפריש נמי נהי שלא יפסיד כנגד כל החוב מפל מקום כנגד המשפון ופסיד ואמאי לר' אליעזר וטל מעותיו דמשמע אפילו כנגד המשפון אכל לפרש רבנו חננאל דמוקי שמואל דפריש הוה ליה למימר דכ"ע אית להו דשמואל ור' אליעזר ישבע ויטל פיון דלא פרש וטעמא דרבי עקיבא משום דר' יצחק דמפרש השתא אכל לפי מה שפרש דכנגד המשפון חשיב דמפרש ויחא דומאי ר' אליעזר לתלה דשמואל מדיוטול אפי' מה שבכנגד המשפון דלא שך למימר דלזכרון דפריש דבשלא למה ליה לעגון מה שבכנגד המשפון והא דקאמר לקמן למאי תפס לה לזכרון דפריש דבשלא למה ליה ליה למימר דהוה נא חטא טפי הא דלא קאמר דבלי עגמא אית להו דשמואל ומטעם זה פסק רבנו חננאל דאין הלכה בשמואל וכן ב"ג ואין נראה דמפאן אין קתא דלא הוה מצי לומר פלי עגמא אית להו דפרישית ואדרבה נראה להלכתא דתא דקיימא לן דבר נחמן דדיני ועוד דלפרש דקיימא לן דתא לגבי רב יוסף דסמון צריך לאוקמה פלגתיהו דר' אליעזר ור' עקיבא דשמואל דמיו שפרש וקומוא לן בר' עקיבא דר' אליעזר שמותי הוא ועוד דמנה לקמן הדיא דאין שנה אלא פלגא לשמואל ובפריק הוה (בבא מציעא דף מח: מדרש לרבי יוחנן דאמר דעברין כנגד פלו הוא קונה א"כ ר' יוחנן בשמואל ורב ור' יוחנן הלכה בר' יוחנן ומדשמואל אין קתא דאף על גב דלעגין דינא מיתשיל והלכתא דתא דתא דדיני הדיא דעברין לעגין אסור איתשיל ולפי פ"ח דאורי שמואל דפריש הדיא דעברין אורי נמי דפריש:

מסורת הש"ס

א קידושין ח; גיטין לו; פסחים לא; בבא מציעא פב.

תורה אור השלם

השב פשיב לו את־העבט כבוא השמש ושכב בשלמתי וברכץ ולף תהיה צדקה לפני יתוה אלהיך [דברים כד, יג]

בדלָא שְׁנֵי שְׁעוֹר זִוְי עִקְוִינֻ: וּבְדַשְׁמוּאֵל קִמְפִּלְגִי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לִית לָהּ מֵאִי לָאו בְּדָלָא שְׁנֵי. פֶּרֶשׁ בַּקּוּנְטָרָם דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר לִית לָהּ דַּשְׁמוּאֵל דַּמְשָׁכּוֹן דַּשְׁמוּאֵל דַּמְשָׁכּוֹן שְׁאִינוּ שְׁנֵי פֶל הַחוּב חֵין אֲדָם מְקַבְּלוּ אֵלָא לְזַכְרוֹן דְּבָרִים הִלְכָן שׁוּמַר חָנָס הוּא עָלֵיו וְיִשְׁבַּע שָׁלָא פֶּשַׁע וְשְׁאִינוּ בִּקְשׁוּתוֹ וַיִּפּוֹל כָּל מַעֲוָתוֹ וּר' עֲקִיבָא בַּשְׁמוּאֵל כְּבִירָא לָהּ שְׁלֶשֶׁם מַשְׁכּוֹן קִבְּלוּ אֲבָל הִלְנָהוּ אֵלָף זִוּי בַּשְּׁטָר אֲפֻלוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מוֹנֶה שֶׁהַמְשָׁכּוֹן שְׁקַבֵּל אַחֲרֵי כּוֹנֵשׁ מַשְׁכּוֹן קִבְּלוּ שְׁהָרִי אִינוּ צְרִיךְ לוֹ לְזַכְרוֹן דְּבָרִים שֶׁהַשְּׁטָר לוֹ לִרְאִיָּה: ה"ג אִי דָלָא שְׁנֵי שְׁעוֹר זִוְי דכ"ע לִית לָהּ דַּשְׁמוּאֵל וּבְדַרְבֵּי יִצְחָק קִמְפִּלְגִי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לִית לָהּ דַּרְבִּי יִצְחָק וְאִינוּ עָלֵיו אֵלָא שׁוּמַר חָנָס וְאִף עַל פִּי שֶׁהוּא מַשְׁכּוֹן גָּמוּר: אַמּוֹר דְּאִמַּר רַבִּי יִצְחָק שְׁמַשְׁכְּנוּ שָׁלָא בַּשְּׁעֵת הִלְנָתוֹ בְּגוֹן עַל יְדֵי ב"ד דְּבִהָדִי מַשְׁתַּעֵי קָרָא דְּתִיב לְעִיל מַנָּה בַּחוּץ תַּעֲמִיד וְהֵאִישׁ וְגו' וְאִמַּר מָר זֶה שְׁלִיחַ ב"ד:

מאי טעמיה דרבי אליעזר? אלא לאו בדלא שוי שיעור זווי – ובדשמואל קא מיפלגי? אב(א)לא; בדלא שוי – פולגי עלמא לית להו דשמואל; והכא בדשוי שיעור זווי, ובדרבי יצחק קא מיפלגי – דאמר רבי יצחק: מנין לבצל חוב שקונה משכון? שנאמר: "ולך תהיה צדקה". אם אינו קונה משכון, צדקה מנין לו? מכאן לבצל חוב שקונה משכון. לימא דרבי יצחק תנאי היא? ותיסברא! אימור דאמר רבי יצחק – שמשכנו שלא בשעת הלואה; משכנו בשעת הלואה מי אמר?! אלא משכנו שלא בשעת הלואתו – פולגי עלמא לא פליגי דאית להו דרבי יצחק. והכא – במשכנו בשעת הלואתו, ובשומר אבדה קמיפלגי; דאיתמר: שומר אבדה – רפה אמר: בשומר חנם, ורב

שחין שנה פל החוב חין אדם מקבלו אלא לזכרון דברים בעלמא משמע אבל אם שנה פל החוב מונה רבי אליעזר דאבדו מעותיו וי"ס שקטוב בהם בפירוש היכי דמי אי בדשני מאי טעמא דרבי אליעזר וקשה דבפרק האמנין (פ"מ דף פב. ושם) מסיק מתניתין דהתם דלא דרבי אליעזר ולוקמה ככ"ע ובדשני וי"ל דהתם לפי המסקנא דלא איירי רבי יצחק אלא שלא בשעת הלואתו שאין לחלק בין שני בין לא שני שיש שם יתחבד בדשני משום דרב יוסף א"כ בדלא שני נמי ופסיד כנגד המשכון אבל הכא השתא ס"ד דרבי יצחק איירי אפילו בשעת הלואתו הלכך מונה רבי אליעזר בדשני אבל לא שני הוי זכרון דברים בעלמא ולא שיקבא התם דר' יצחק. ומיהו פירמא פינו דרבי יצחק גזרת הפתיב היא מה לי שני מה לי לא שני אטו משום דלא שני לא קרי בה השב תשיב את

העבט וכן תהיה צדקה ועוד דמסיק בסוף ותקברא חמר דא"ר יצחק כו' ומעקרא פשיטא ליה בדשני יורה ר"א משום דר' יצחק על כן נראה גרסת הספרים דגרסי מאי לאו בדלא שני פ' מאי לאו אפי' בדלא שני דרבי עקיבא אית לה דהפסיד בדשמואל ורבי אליעזר לית לה דשמואל ואפי' בדשני וטל כל מעותיו ובסיפא פשהלנהו אֵלָף זִוּי בַּשְּׁטָר מוֹנֶה ר' אֱלִיעֶזֶר דְּאִבְדּוּ מַעֲוָתוֹ מֵשׁוּם דְּאוֹרוֹחַא דְּמַלְתָּא בַּשְּׁהִלְנָהוּ בַּשְּׁטָר שְׁאִין נִוְתָן לוֹ מַשְׁכּוֹן בְּאוֹתָהּ שְׁעָה וְהֵי שָׁלָא בַּשְּׁעֵת הִלְנָתוֹ וְקַנִּי מַשְׁכּוֹן מִדְּרַבִּי יִצְחָק וְכִי מוֹחִי פִּלְגְּתִיהוּ בְּדַרְבֵּי יִצְחָק לֹא פִּלְגִי ר' אֱלִיעֶזֶר אַדְרַבִּי יִצְחָק אֵלָא בַּשְּׁעֵת הִלְנָתוֹ וְהָיָה ר' אֱלִיעֶזֶר וְלֹא הֵי הַשְׁתָּא אֲבָדּוּ מַעֲוָתוֹ דְּבִסְיָא פְּאֲבָדּוּ מַעֲוָתוֹ דְּרַבִּי עֲקִיבָא דְּהָיָא דְּרַבִּי עֲקִיבָא אֲבָדּוּ אִפְּי' דְּמִיס הַיְתָרִיס עַל הַמְשָׁכּוֹן וּבִסְיָא זִנְקָא שְׁכָנְגַּד הַמְשָׁכּוֹן דְּהָא הֵי טַעֲמָא מֵשׁוּם דְּקוֹנָה מַשְׁכּוֹן בְּדַרְבֵּי יִצְחָק בְּדַפְרָסִית וּמָה שְׁפִרַשׁ בַּקּוּנְטָרָם בְּסִיפָא שְׁגַשׁ שְׁטָר חֵין צְרִיךְ מַשְׁכּוֹן לְזַכְרוֹן דְּבָרִים אֲבָל בְּרִישָׁא שְׁאִין שְׁטָר הֵי מַשְׁכּוֹן לְזַכְרוֹן דְּבָרִים וְלֹא לְגוֹבִינָא חֵין נִרְאֶה לְפָרֶשׁ כִּךְ דְּלִמָּאִי דְּמוּקוּי לָהּ דְּפִלְגִי בַּדְּשָׁנִי לִיבָא לְמִימַר לְזַכְרוֹן דְּבָרִים תְּפִיס לִיָּה דְּהָא לכ"ע חֵין מַשְׁמַט אִפְּי' מַשְׁכְּנוּ בַּשְּׁעֵת הִלְנָהּ בְּדַפְרָסִית בְּגִטִּין (דף לו. ד"ה שאני) ובכל שעה (פסחים דף לא: ד"ה בדר"י): לֹא בַּדְּשָׁנִי וְקִמְפִּלְגִי בְּדַרְבֵּי יִצְחָק. תַּמָּה דְּלִימָא דְּבִהָא פִּלְגִי דְּמַר עֲבַר פִּינוּ דְּשָׁנִי תְּפִיס לִיָּה בַּשְּׁבִיל הַחוּב וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר עֲבַר אַע"ג דְּשָׁנִי לֹא נָקַט לִיָּה לְעִגּוֹן שְׁיַפְסִיד הַחוּב אֲבָל בְּדָלָא שְׁנֵי כ"ע לִית לָהּ דַּשְׁמוּאֵל וּלְפַר"ח דְּמוּקוּי שְׁמוּאֵל בְּדַפְרִישׁ נִיחָא דְּכִינוּן דְּאִפְּי' בְּדַפְרִישׁ לִית לָהּ דַּשְׁמוּאֵל כְּבָרָא הוּא בְּדַשְׁנֵי בְּתָם לֹא תְּפִיס לִיָּה לְעִגּוֹן שְׁיַפְסִיד הַחוּב בְּאִבְדַּת הַמְשָׁכּוֹן: צדקה מנין. דלא מקריא צדקה אא"כ מחסרין ממנו: מכאן לבע"ח שקונה משכון. נראה דחין מתחבד בלגסין אלא הוי כמו שומר שגר בדמוכח ס"פ האמנין (פ"מ דף פב. ושם) דבשי לאוקמא הא דתנן הלנהו על המשכון ש"ס במשכנו שלא בשעת הלואתו ובדרבי יצחק וכן מוכח בה"ג שומר שכר הוי: שומר אבדה רב יוסף אמר כו' ורפה אמר כו'. פסח ר"ח דהלכה פרב יוסף דאמר בפרק חין בין המזר (נדרים דף לג:) דכ"ע אית להו פרוטה דרב יוסף ואין נראה ראיה משם כלל דרפה נמי מונה דאי אתי עניא דלא פשי למתב לה דאטו מי לית לה העוסק במצוה פטור מן המצוה אלא דס"ל דמשום הנאה פקתא בזאת דלא שביחא לא חשיב שומר שגר וקצת משמע באלו מציאות (פ"מ דף לא. ושם) דהלכה פרב יוסף גבי ההיא דדרש התם השב תשיב חין לי אלא לבייתו לגנתו ולחקרבתו מנין ת"ל תשיבם מ"מ ודחין סתמא דהש"ס ה"ד אי דמנטרא פשיטא אי דלא מנטרא אמאי לעולם דמנטרא ודא חמ"ל דלא פשינן דשת פעלים ובדרבי אלעזר והינו פרב יוסף בדמוכח פריש הכונם (פ"ק דף נו. ושם) דפרין מנה רפה לרב יוסף ודעי למדק דמרבינן חרבתו שאינה משתמרת דאי משתמרת הינו ביתו אלמא שומר חנם הוי ומשני רב יוסף לעולם דמנטרא ובדבי אלעזר וי"ל דרפה קבלה מרב יוסף משום דלדידה נמי לא ניחא דהא מונה רפה לרב יוסף בבבבלי חיים דנקטו להו נגרי ברייתא דבבוי גטירותא ותיקתא בדאמר התם וקרא בבבבלי חיים בתיב לא תראה את שור אחיו: והיה צריך לדחק דרבוניא דקרא אויבן תשעה לשמלתו קאי אי נמי בבבביתין ועוד דהנה צריך לומר דאסמכתא בעלמא היא דהא טעמא דרפה דהוי ש"ס משום דמאי הנאה קממטי ליה א"י אצטריוך קרא ללשמועינן דלא נחשבה ש"ס משום פרוטה דרב יוסף או משום דחרמנא שעבדה בע"כ ועי"ל דרפה לא קבלה אלא מתחלה לא עלה על דעתו להוכיח דינו מזה אלא ללסמכתא בעלמא נקט קרא לדרביו ובדרייתא דהכונם (שם) דדרש מקרא דהוי ש"ס אסמכתא היא ורפה נמי מונה דעקר קרא לא לתא אלא בדרבי אלעזר בדמסיק הש"ס בפרק חלו מציאות (פ"מ דף כט. ושם) וסגיא דהתם איתא נמי בנותא וה"פ אי דמנטרא למר מנגבה ולמר מפשיעה פשיטא דללשמועינן דש"ס הוי לא אצטריוך קרא בדרבי ומנטרא דאלו מציאות לרפה כלא מנטרא דהכונם (פ"ק דף נו. ושם) ולפירוש הקונטרס נראה הנה דהלכה פרב יוסף דפרש לימא דרב יוסף תנאי היא ומלתא דרפה נחאי תנאי היא דר"ע לית לה דרפה וקו"ל כר"ע אבל חין לפרש כן אלא אדרפה אית לן למימר דרפה נחאי לאו תנאי היא אלא כ"ע אית להו דרפה ובדשמואל קמפלגי ור"ע מונה דש"ס הוי על המשכון מה שהוא יותר על החוב אבל כנגד החוב מפסיד מטעמא דשמואל אפי' לפר"ח אע"ג דלא פריש במפרש דמי בדרבי' לעיל ומתני' דכלע הלוייתי עליו צ"ל דאבד המשכון הינו בפשיעה דאי לאו הכי לא היה מחיב פמה שהוא יתר על החוב ואדרפה יש להוכיח דהלכה בדרפה בדמסיק הש"ס בהאמנין (פ"מ דף פב. ושם) אלא מחורתא מתני' דלא בדרבי אליעזר והשתא לוקמה ככ"ע לרב יוסף במלנה שא"צ למשכון אלא משום דקו"ל בדרפה דמסיק אלבא דהלכתא ועוד ראיה מפרק א"מ (שם דף כט. ושם) גבי פלוגתא דרבי טרפון ור"ע דמה דהיו דמים מוכח בגמ' לרב יוסף דמשום דשרו לה רבנן ללשפתמנשי בהו הוי עליוהו שואל וכס"פ המפקיד (בבא מציעא מג.) גבי מפקיד מעות אצל שלחני ס"ל לר"נ דקומא לן דהלכתא בנותא בדיני דאף ע"פ שמשפתמש בהן לא מחיב בלגסין והינו דרב יוסף ואין לחלק משום דגבי אבדה בלא"ה הוי ש"ס בלא דהתר תשמיש לפיכך על ידי דהתר תשמיש נעשה שואל דאטו אם יוסף שגר לש"ס ישעה שואל ועוד דקו"ל בדרפה לגבי רב יוסף פר משדה ענין ומחצה אע"פ שיש מפרשים דהינו דוקא במלי דבבא ברתא ליתא דבפרק מי שאלחזו (גטין דף עד: ושם) פריך ודא קו"ל בדרפה והשתא דא דאמרי' בפ"ק דפסחים (דף ה:) גבי חמן פינו דאילו מגניב או מתביד בקרשומכו קאי בדידכו דמי והינו מגניב או מתביד בלגס דאי לא מחיב בלגסין אפי' מחיב בלחריית גגבה ונאבדה חין זקוק לבער דאי לאו הכי ישאל דהלנה לעכו"ס על חמצי ואלסר בהנאה בלא דר' יצחק ורבנן נמי אמאי פליגי שיהי חייב בלחריית גגבה ונאבדה מדשמואל דקומא לן בנותא פינו דקומא לן בדרפה אלא נחאי פינו דלא מחיב בלגסים לא מקרי חמצי מיהו מדרבי יצחק אע"ג דלא מחיב בלגסים בדרבי' לעיל אסור בהנאה פינו דקני ליה והיו שלו אבל שומר לא מחיב לבער אם לא מקבל עליו לחריית חלגסם מיהו אי הנה פסקינן פרב יוסף לא היינו צריכין לומר שצריך לחריית חלגסם לענין חמן דאצטריוך דרבי יצחק ללסר חמצי של עכו"ס דממשכן ביד ישאל דפרוטה דרב יוסף לא שיק בעכו"ס דליבא מצוה ועוד דאפי' שומר שגר גמור לעכו"ס לא מחיב דגבי שומרים בתיב רעהו ואיפא למעוטי עכו"ס כמו הקדש ובה"ג בהלכות פסח בתיב דחייב לבער אם קבל לחריית דגגבה ונאבדה:

עין משפט
בר מצוה

א טוש"ע חו"מ סי' עב סעי' ב:
ב מו"י פ' מהלי שכירות הל' א,
סמג עשין צד:

 עין משפט גור מצוה

א טושי"ע חו"מ סי' רסז סעי' טז:

ב מו"י פ"ג מהל' גזילה ואבידה הל' י, סמג עשין עד:

ג טושי"ע חו"מ סי' סז סעי' יב:

ד מו"י פט' מהל' שמיטה ויובל הל' יד, סמג עשין קמט:

ה טושי"ע חו"מ סי' סז סעי' יב:

ו מו"י פט' מהל' שמיטה ויובל הל' יד, סמג עשין קמט:

ז טושי"ע חו"מ סי' פט סעי' א:

ח מו"י פא' מהל' טוען ונטען הל' ב, סמג עשין צה:

ט טושי"ע חו"מ סי' פט סעי' ב:

י מו"י פ"א מהל' שכירות הל' ו, סמג עשין פט:

יא טושי"ע חו"מ סי' צ סעי' א:

יב מו"י פד' מהל' גזילה ואבידה הל' ב, סמג עשין פג:

יג טושי"ע חו"מ סי' צ סעי' טז:

יד מו"י פה' מהל' חובל ומזיק הל' יד, סמג עשין ע:

טו טושי"ע חו"מ סי' צב סעי' ז:

טז מו"י פב' מהל' טוען ונטען הל' יב:

יז מו"י פב' מהל' טוען ונטען הל' ד, סמג עשין צה:

ורב יוסף אומר בשומר שָׂכָר. וא"ת ד'אמרינן בר"ה (דף כח) המזר הנאה מחבריו בשומר שָׂכָר דמי שָׂכָר מצוה ומלנה על מתן לתנש לו תרשישת מצוה והמזר הנאה מן המעוין מתר לטפל בו טבילה של מצוה ואמאי הא מתנשני לרב יוסף דחשיב ליה דהכי בשומר שָׂכָר ויש לומר דשאני שומר חֶבְרָה ומשכונן דכמה פְּעָמִים שיתעסק בה לשמרה לצרכה ולתניעה ויטור מלתן לו לבל התם יכול לבנו לתקע ולטפל במקום שלא יבא שם עני באתנה שעה: במלנה צריך למשכון. פרש פהננוט להשתמש ומנכה מן החוב דמי שכירות המשכון כי הא דאמר גפ' האמנין (פ"מ דף פ:) שזכר אדם משכנונו של עני מפני שאינו אלא כמשיב אברה לבעלים ור"ח פרש צריך למשכון שאינו רוצה להלוות לו בלא משכון והסה דאטו משום דכי לאו מצוה הא עבד: אלא לאו פנגד חובו ודלשמואל קמפלני. ורע"ג דלמאן גלית לה. דשמואל גפי אבד המשכון אינו מסכיד אפי' פנגד המשכון הבא מבל מקום נגד המשכון אינו משמט דגפי אברה נדאי בינו גלית ליה דשמואל לא נקט למשכון לשעין שפיסדי: מתני' בל השפיעין. ואלו נשפיעין ונוטלין כו'. תמה גלא חשיב ההיא דתנו לעיל (שבועות דף מג.) מי נשבע מי שהפקדון אצלו למאי דמוקי לה אפיפא דרשא ובל הני דתנו לחמן פפקרין (שבועות דף מה.) הפוגמת פתבתה ועד אחר משידה שהיא פרועה כו' וליפא לשנויי דתנא וישר בינו דתני ואלו בדאמרינן בפ"ה דקדושין (דף נח: ושס) ויש לומר גלא חשיב אלא הנאה שאין פנגדן ראוויין לשבע: התקבלת מהן דינר זהב. משמע שהוא כ"ה דינר פספ ור"י מוכח דהגיא פריש דהב (פ"מ דף מד:) והסה לר"ת דאין גשתנה בל בל דעבדו אין זקוק של זהב ויחר מי' זקוקים של פספ ואומר ר"ת דדינר זהב עב משל פספ והיה שוקל פגלים וכן משמע דאלו טרפות (חלין דף נה:) שהיה משנה בעביו מדנקט אס נשפור בעבי דינר זהב גפי נקב הטחול לפיכך שנה כ"ה שהזהב שנה י"ב של פספ פדמוכח באגדת שמואל דפרין קראי אהדני דפספ שמואל (ב כד) פתב גפי גרן חרונה פספ חמשים שקלים ודבררי האמים (א כא) בתיב שקלי זהב שש מאות ופג' בתיא דזבחים (דף קנח: ושס) משני עגלה שגבה מבל שפט נ' אכל במדרש משני שנתן לו שש מאות שקלי פספ שהם נ' של זהב וקרא דשמואל ה"פ פספ בל בל שהם נ' של זהב ודבררי האמים שש מאות מכספ שהן נ' שקלים זהב דהינו י"ב חלקים ודינר דהר אור"ת שהיו נותנין אותו להכרע פדמוכח בפסק יש פבור (פכורות דף נ. ושס) גפי פדיון הבן דקאמר ויהי ליה דינר דמשכנו בכ"ה וחי גל זתא ושתתא והנן לפדיון הבן והשתא אמאי לא קאמר גל חומשא דזתא ושתתא הינו חומשא אלא משום דההוא זתא שלא היה אלא להכרע מחביר אותו בפני עצמו וכן מוכיח בפ"ק דשקלים (דף כ. ב.) דהכרע אחר מכ"ה דמפרש במתני' במה הוא קולפון חכמים אומרים תצי משה ומחצית השקל הוא י"ב מעות דשקל דקרא הוא פלע ומה שאמרו חכמים לתן פלע ופונדיון לבל שנה לפודה בית זרע חמר שערס שהוא פונדיון ויחר על נ' שקלים הבתוב פקרא למ"ט שנים אותו פונדיון לא פא להכרע אלא נקט פלע ופונדיון משום דאי אפשר לצמצם ולומר פלע ופונדיון חסר משהו שלא היה עולה אותו חסרון ויחר פחות משלים פרוניה:

שבועת הדיינין פרק שישי שבועות

וְרַב יוֹסֵף אָמַר: בְּשׁוֹמֵר שְׂכָר דָּמִי שְׂכָר מִצְוָה וּמְלָנָה עַל אֲרַב יוֹסֵף אָמַר: בְּשׁוֹמֵר שְׂכָר דָּמִי. ^(א)**לִימָא דָּרַב יוֹסֵף תַּנְאִי הִיא? לָא; בְּשׁוֹמֵר אֲבִידָה – דְּכוּלִּי עֲלָמָא אִית לָהּ דָּרַב יוֹסֵף; וְהָכָא בְּמִלְוָה צָרִיךְ לְמַשְׁכּוֹן קָא מִיפְלָגִי: מָר סָבַר מִצְוָה קָא עָבִיד, וּמָר סָבַר לָאו מִצְוָה קָא עָבִיד.** ^(ב)**לִימָא פְּתַנְאִי: הַמִּלְוָה אֶת חֲבִירוֹ עַל הַמְשָׁכּוֹן וְנִכְנָסָה שְׁמִיטָה, אַף עַל פִּי שְׁאִינוּ שְׂוָה אֶלָּא פֶּלֶג – אִינוּ מְשַׁמֵּט. דְּבַרִּי רַבּוֹ שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא אוֹמֵר: אִם הָיָה מְשֻׁכְּנוֹ פְּגָדָה חוֹבּוֹ – אִינוּ מְשַׁמֵּט, וְאִם לָאו – מְשַׁמֵּט. מַאי "אִינוּ מְשַׁמֵּט" דִּקְאָמַר תַּנָּא קַמָּא? אִילִימָא פְּגָדָדוֹ – מִפְּקַל דְּרַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא סָבַר: פְּגָדָדוֹ נָמִי מְשַׁמֵּט?! אֶלָּא אַמְאִי תַּפִּיס מְשֻׁכוֹן? אֶלָּא לָאו פְּגָדָה פּוּלּוֹ – וּבִדְשִׁמוּאֵל קָא מִיפְלָגִי? "לָא; לְעוֹלָם פְּגָדָדוֹ, וּבָהּא קַמִּיפְלָגִי – תַּנָּא קַמָּא סָבַר: פְּגָדָדוֹ; וְרַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא סָבַר: פְּגָדָדוֹ נָמִי מְשַׁמֵּט. וּדְקָא אַמְרַת: לְמַאי תַּפִּיס לִיה מְשֻׁכוֹן? לְזַכְרוֹן דְּבָרִים בְּעֲלָמָא.**

הדרן עלה שבועת הדיינין

מַתְנִי ^(א)**כָּל הַנִּשְׁפָּעִין שְׁפַתְוָרָה – נִשְׁפָּעִין וְלֹא מְשַׁלְמִין. וְאֵלּוֹ נִשְׁפָּעִין וְנוֹטְלִין: הַשְּׂכִיר, וְהַנִּגְזָל, וְהַנֶּחֱבֵל, וְשֹׁכְנִגְדוֹ חָשׁוּד עַל הַשְּׁבוּעָה, וְחִנּוּנִי עַל פְּנֻקָּסוֹ.** ^(ב)**הַשְּׂכִיר – פִּיצַד? אָמַר לוֹ: "תַּן לִי שְׂכָרִי שְׂיִש לִי בִידָה"; הוּא אוֹמֵר: "נִתְתִּי", וְהָלָה אוֹמֵר: "לֹא נִטְלִיתִי" – הוּא נִשְׁפָּע וְנוֹטֵל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עַד שֶׁתִּהְיֶה שָׁם מְקֻצָּת הוּדָאָה. פִּיצַד? אָמַר לוֹ: "תַּן לִי שְׂכָרִי חֲמִשִּׁים דִּינָר שְׂיִש לִי בִידָה", וְהוּא אוֹמֵר: "הִתְקַבְּלַת דִּינָר זָהָב".** ^(ג)**נִגְזָל – פִּיצַד? הָיָה מְעִידִין אוֹתוֹ שְׁנִכְנָס לְבֵיתוֹ לְמַשְׁכְּנוֹ שְׁלֹא בְרִשׁוֹת; הוּא אוֹמֵר "פְּלִי נִטְלַת", וְהוּא אוֹמֵר "לֹא נִטְלִיתִי" – הוּא נִשְׁפָּע וְנוֹטֵל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עַד שֶׁתִּהְיֶה שָׁם מְקֻצָּת הוּדָאָה. פִּיצַד? אָמַר לוֹ "שְׁנִי פָלִים נִטְלַת", וְהוּא אוֹמֵר "לֹא נִטְלִיתִי אֶחָד".**

נֶחֱבֵל – פִּיצַד? הָיָה מְעִידִים אוֹתוֹ שְׁנִכְנָס תַּחַת יָדוֹ שְׁלָם וַיֵּצֵא חֲבוּל; וְאָמַר לוֹ: "חֲבַלְתָּ בִּי", וְהוּא אוֹמֵר: "לֹא חֲבַלְתִּי" – הָרִי זָה נִשְׁפָּע וְנוֹטֵל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עַד שֶׁתִּהְיֶה שָׁם מְקֻצָּת הוּדָאָה. פִּיצַד? אָמַר לוֹ: "חֲבַלְתָּ בִּי שְׁתִּים", וְהָלָה אוֹמֵר: "לֹא חֲבַלְתִּי בָּהּ אֶלָּא אֶחָת". ^(ד)**שְׁכָנְגְדוֹ חָשׁוּד עַל הַשְּׁבוּעָה – פִּיצַד?**

אחת

המשכון נמי מצוה עבד: לימא דרב יוסף תנאי היא דמלתא דרבה נדאי תנאי היא דרבי שקיבא לית לה דרבה אלא דרב יוסף מי לימא תנאי היא מי מצי לאוקמה לרבי אליעזר בותא: צריך למשכון להשתמש בו ומנכה לו מן החוב דמי שכירות המשכון רבי אליעזר סבר בינו צריך למשכון אין פאן מצוה ולהנחתו נתפגן והוי בשומר חנם ורבי שקיבא סבר פגן דפוחת עליי והולך מצוה היא ולא הוי עליי אלא בשומר שָׂכָר: לימא כי הני תנאי הא דשמואל: המלנה על המשכון אין שמיטה משמטנו דאין פאן משום לא וגש דהרי אינו נוגש: אינו משמט לחמן מפרש אי דההוא פלגא קאמר אי בכוליה חוב קאמר: אי גימא פנגדו הוא דאינו משמט דההוא פלגא מיהא הוי משכון: מקבל דרבי יהודה דפליג עליה דאמר אס אין משכון פנגד חובו משמט אפנגדו נמי משמע דאפי' ההוא פלגא פנגדו לא חשיב משכון ומשמטא ליה שביעית: אלא משכון דתפס למאי תפסה אי לאו למשכון מיהת דההוא פלגא: אלא לאו פנגד פלו קאמר תנא קמא אינו משמט דאע"פ שאינו שנה אלא פלגא הוי משכון פנגד פלו ואינו משמט כלום מן החוב והינו פשמואל ואתא רבי יהודה הנשיא למימר דאס אין משכון פנגד הלנחתו אינו משמט פלו אלא פנגדו: לא לעולם פנגדו קאמר רבי שמעון דאינו משמט דההוא פלגא מיהא הוי משכון ולית ליה דשמואל ואההוא. פלגא גופה פליג ר' יהודה הנשיא למימר גלא הוי משכון: פנגדו נמי משמט גלא הוי משכון אלא לזכרון דברים תפסה: מתני' בל הנשפיעין כל המתביין שבועה מן העורה נשפיעין ולא משלמין פלומר לא חובה תורה שבועה לשבע ולטל אלא הנתבע ויפגע לתובע ולא ישלם ובגמרא וליף לה: ואלו נשפיעין ונוטלין שתקנו להם חכמים לשבע ולטל: השכיר והנגזל כו' כולאו מפרש להו במתני': ונשכנגדו חשוד על השבועה התובע שהנתבע שכנגדו חשוד על השבועה ונתחוב הנתבע שבועה מן העורה ע"י הודאה במקצת נשבע התובע ונוטל: וחנוני על פנקסו על מה שכתוב בפנקסו שהוא פותב עליה הקפות שהיא מחיף ולחמן מפרש הכי דמי: הכי זה נשבע ונוטל ובגמרא מפרש מאי שנא שכיר דתקנו ליה רבנן: עד שתהא מקצת הודאה לרבי יהודה לא תקנו שבועה לטל אלא במקום שיש שבועה על הנתבע והפכו חכמים על התובע דאלו השנויות פאן: הכי זה נשבע ונוטל שהדברים מוכיחים שהרי עדים מעידים שמשכנו שלא פקדונו:

 מסורת הש"ס

א סוטה ח; יבמות טז; בבא מציעא פב; בבא קמא צ; סנהדרין מה; קידושין סט:

ג בבא מציעא מח:

ב כתובות פז:

ד לקמן מו.

ה תוספתא סוטה

ו תוספתא שבועות

ז בבא קמא קה:

אומרים תצי משה ומחצית השקל הוא י"ב מעות דשקל דקרא הוא פלע ומה שאמרו חכמים לתן פלע ופונדיון לבל שנה לפודה בית זרע חמר שערס שהוא פונדיון ויחר על נ' שקלים הבתוב פקרא למ"ט שנים אותו פונדיון לא פא להכרע אלא נקט פלע ופונדיון משום דאי אפשר לצמצם ולומר פלע ופונדיון חסר משהו שלא היה עולה אותו חסרון ויחר פחות משלים פרוניה:

 מסורת הש"ס
א עירובין פב.
ב תוספתא שבועות
ג תוספתא שבועות
ד משנה כתובות; בבא מציעא כו; כתובות זז.
ה בבא קמא קה; בבא מציעא קיב;
ו בבא מציעא קיב;

 גליון הש"ס
מתני' ארשב"ג אם יש עדים. עיין בראש"ש פ"א דב"מ סוף סימן ג; רש"י ד"ה ישבע בעה"ב (וכו') שבעת היסת. עיין לקמן דף מח ע"ב ברש"י ד"ה הא שאר;
תורה אור השלם

שבעת יְהוָה תהיה בין שניים אם-לא שלח ידו במלאכת רעהו ולקח בעָלְיו וְלא יִשְׁלַם [שמות כב, י]

אחת שְׂבוּעַת העדות כו' בין שְׁנֵהֶשֶׁד על שְׂבוּעַת העדות בין שְׁנֵהֶשֶׁד על שְׂבוּעַת הפקדון שְׂכָפֶר וְנִשְׁבַּע על שָׁקֶר: וְאִפּוּי נִקְשֵׁד על שְׂבוּעַת שְׁוֹא שְׁוֹא רַע לְשֹׁמֵם עָלֶיהָ וְלא לְבִרְיוֹת אַעפ"כ

אַחַת שְׂבוּעַת הַעֲדוּת וְאַחַת שְׂבוּעַת הַפְּקָדוֹן, וְאַפִּילוּ שְׂבוּעַת שְׁוֹא; הִיָּה אֶחָד מֵהֶן מְשַׁח בְּקוֹבְיָא, וּמַלְוָה בְּרַבִּית, וּמַפְרִיחֵי יוֹנִים, וְסוֹחְרֵי שְׂבִיעִית – שְׂכַנְגָדוֹ נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל. ^א**יְהִי שְׁנִיָּהֶן חֲשׂוּדִין – חֲזָרָה הַשְּׂבוּעָה לְמַקְוָמָה, דְּבָרֵי רַבִּי יוֹסִי. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: יַחְלֹקוּ.** ^ב^ג**וְהַחֲנוּנִי עַל פְּנֻקְסוֹ – פִּיצֵד? לֹא שִׂיאִמַּר לוֹ: "כְּתוּב עַל פְּנֻקְסִי שְׁאַתָּה חַיִּיב לִי מֵאתִים זוּז", אֶלָּא אוֹמֵר לוֹ: "תֵּן לְבָנִי סֵאתִים חֲטִיךְ", "תֵּן לְפֻעֲלִי (סלע) [בְּסָלַע] מַעוֹת".**

הוא אומר "נתתני", והן אומרים "לא נטלנו" – הוא נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל, והן נִשְׁבָּעִין וְנוֹטְלִין. אָמַר בֶּן נָנָס: פִּיצֵד אֵלוּ וְאֵלוּ בְּאִין לַיָּדִי שְׂבוּעַת שְׁוֹא? אֶלָּא הוּא נוֹטֵל שְׁלֹא בַשְּׂבוּעָה, וְהֵן נוֹטְלִין שְׁלֹא בַשְּׂבוּעָה. ^ה^ואָמַר לַחֲנוּנִי: "תֵּן לִי בְּדִינָךְ פִּירוֹת", וְנָתַן לוֹ; אָמַר לוֹ: "תֵּן לִי אוֹתוֹ דִּינָךְ", אָמַר לוֹ: "נִתְּתִיו לָךְ וּנְתַתּוּ בְּאוֹנְפְּלִי" – יִשְׁבַּע בַּעַל הַבֵּית שְׁנָתָן לוֹ אֶת הַדִּינָךְ. אָמַר לוֹ: "תֵּן לִי אֶת הַפִּירוֹת", אָמַר לוֹ: "נִתְּתִים לָךְ וְהוֹלַכְתִּים לְתוֹךְ בֵּיתְךָ" – יִשְׁבַּע חֲנוּנִי. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁהַפִּירוֹת בָּיָדוֹ – יָדוֹ עַל הָעֲלִיוֹנָה. ^זאָמַר לְשׁוֹלְחָנִי: "תֵּן לִי בְּדִינָךְ מַעוֹת", וְנָתַן לוֹ; אָמַר לוֹ: "תֵּן לִי אֶת הַדִּינָךְ", אָמַר לוֹ: "נִתְּתִי לָךְ וּנְתַתּוּ בְּאוֹנְפְּלִי" – יִשְׁבַּע בַּעַל הַבֵּית. נָתַן לוֹ אֶת הַדִּינָךְ; אָמַר לוֹ: "תֵּן לִי אֶת הַמַּעוֹת", אָמַר לוֹ: "נִתְּתִים לָךְ וְהִשְׁלַכְתָּ לְתוֹךְ בֵּיסָךְ" – יִשְׁבַּע שׁוֹלְחָנִי. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִין דָּרָךְ שׁוֹלְחָנִי לִיתֵּן אִיסָר עַד שִׂישׁוּל דִּינָךְ. ^י^{יא}כֶּשֶׁם שְׁאַמְרֵד: הַפּוֹגְמָת כְּתוּבָתָה – לֹא תִפְרַע אֶלָּא בַשְּׂבוּעָה; וְעַד אֶחָד מַעֲיָדָה שְׁהִיא פְּרוּעָה – לֹא תִפְרַע אֶלָּא בַשְּׂבוּעָה; מִנְּקֻסִים מְשׁוּעָבָדִים וּמִנְּקֻסֵי יְתוּמִים – לֹא תִפְרַע אֶלָּא בַשְּׂבוּעָה; וְהַנְּפָרַעַת שְׁלֹא בַפְּנָיו – לֹא תִפְרַע אֶלָּא בַשְּׂבוּעָה. וְכֵן הִיתּוּמִים – לֹא יִפְרְעוּ אֶלָּא בַשְּׂבוּעָה: ^{כא}^{כב}יִשְׁבָּעָה שְׁלֹא פְקֻדָּנוּ אַבָּא, וְלֹא אָמַר לָנוּ אַבָּא, שְׁלֹא מְצִינוּ בֵּין שְׁטִירוֹתֵיו שֶׁל אַבָּא שִׁשְׁטָר זֶה פְּרוּעַ". רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה אוֹמֵר: אִפִּילוּ נוֹלֵד הַבֶּן לְאַחַר מִיתַת הָאָב – הָרִי זֶה נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל. אָמַר רַבִּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: אִם יֵשׁ עָדִים שְׁאַמַּר הָאָב בַּשְּׁעַת מִיתַתוֹ: "שִׁשְׁטָר זֶה אִינוּ פְּרוּעַ" – הוּא נוֹטֵל שְׁלֹא בַשְּׂבוּעָה. ^{כג}וְאֵלוּ נִשְׁבָּעִין שְׁלֹא בְּטַעֲנָה: הַשׁוֹתְפִין, וְהָאֲרִיסִין, וְהָאֶפּוֹטְרוֹפִין, וְהָאִשָּׁה הַנוֹשְׂאָת וְהַנּוֹתֶנֶת בְּתוֹךְ הַבֵּית, וְכֵן הַבֵּית. אָמַר לוֹ: "מָה אַתָּה טוֹעֲנִינִי? "רְצוֹנִי שֶׁתִּשְׁבַּע לִי" – חַיִּיב. ^{כד}חָלְקוּ הַשׁוֹתְפִין וְהָאֲרִיסִין – אִין כָּכוֹל לְהַשְׁבִּיעוֹ. (נתגלגל) [נתגלגלה] לוֹ שְׂבוּעָה מִמָּקוֹם אַחַר – מְגַלְגֵּלִין עָלָיו אֶת הַכֹּל. וְהַשְּׂבִיעִית מְשַׁמֶּטֶת אֶת הַשְּׂבוּעָה. גָּמַ' כָּל הַנִּשְׁבָּעִין שִׁבְתוֹרָה נִשְׁבָּעִין וְלֹא מְשַׁלְּמִין. מְנַלָּן? דָּאִמַּר קְרָא: "וְלָקַח בְּעָלָיו וְלֹא יִשְׁלַם" – מִי שֶׁעָלָיו לְשַׁלֵּם, לוֹ שְׂבוּעָה. ^הוְאֵלוּ נִשְׁבָּעִין וְנוֹטְלִין כּו'. מֵאִי שְׁנָא שְׂכִיר דְּתַקִּינוּ לִיהּ רַבָּנָן דְּמִשְׁתַּבַּע וְשְׁקִיל? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: הִלְכוֹת גְּדוּלוֹת שָׁנוּ כָּאן. הִלְכוֹת? הֵנִי הִלְכְתָּא בִּינְהוּ? אֶלָּא אֵימָא: תַּקְנוֹת גְּדוּלוֹת שָׁנוּ כָּאן. גְּדוּלוֹת – מִכָּלִל דְּאִיפָא קְטָנוֹת!? אֶלָּא אָמַר רַב נַחֲמָן אָמַר שְׁמוּאֵל: תַּקְנוֹת קְבוּעוֹת שָׁנוּ כָּאן – עַקְרוּךְ רַבָּנָן לְשְׂבוּעָה מִבַּעַל הַבֵּית, וְשִׁדְיָהּ אַשְׁכִּיר; מִשׁוּם כְּדִי חַיִּיו. מִשׁוּם כְּדִי חַיִּיו דְּשְׂכִיר – קִנְסִינוּ לִיהּ לְבַעַל הַבֵּית!? בַּעַל הַבֵּית גּוֹפִיָּה נִיחָא לִיהּ דְּמִשְׁתַּבַּע שְׂכִיר וְשְׁקִיל. כִּי הֵיכִי (דְּאִיתְגְּרוּן) [דְּלִיתְגְּרוּן] לִיהּ פּוֹעֲלִין. אֲדַרְבֵּה, שְׂכִיר נִיחָא לִיהּ דְּלִשְׁתַּבַּע בַּעַל הַבֵּית, וּנְפַקַע, כִּי הֵיכִי דְּלִיגְרִיָּה בַּעַל הַבֵּית! בַּעַל הַבֵּית עַל כּוֹרְחִיָּה אָגַר. שְׂכִיר נָמִי עַל כּוֹרְחִיָּה מִיתְגַּר! אֶלָּא בַּעַל הַבֵּית טְרוּד בְּפּוֹעֲלָיו הוּא. וְלִיתַב לִיהּ כָּלָא שְׂבוּעָה! ^וכְּדִי לְהַפִּיס דַּעְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבֵּית. וְלִיתַב לִיהּ בַּעֲדִים! טְרִיחָא לִיהּ מִיִּלְתָּא. וְלִיתַב לִיהּ מַעֲיַקְרָא! שְׁנִיָּהֶן רוֹצִין בְּהַקְפָּה.

א

כל הנשבעין פרק שביעי שבועות

מה.

 עין משפט נר מצוה	
א טוש"ע חו"מ סי' צב סעי' ז:	
ב מו"י פב' מהל' טוען ונטען הל' ד, סמג עשין צה:	
ג טוש"ע חו"מ סי' צא סעי' א:	
ד מו"י פט"ז מהל' מלווה ולווה הל' ה, סמג עשין צד:	
ה טוש"ע חו"מ סי' צא סעי' ט:	
ו מו"י פב' מהל' מכירה הל' ח:	
ז מו"י פב' מהל' מכירה הל' ט, סמג עשין פב:	
ח טוש"ע חו"מ סי' צא סעי' ט:	
ט מו"י פב' מהל' מכירה הל' ח:	
י מו"י פב' מהל' מכירה הל' ט, סמג עשין פב:	
יא טור חו"מ סי' קו, ש"ע חו"מ סי' קח סעי' ה:	
יב מו"י פט"ז מהל' אישות הל' יד:	
יג מו"י פ"ד מהל' מלווה ולווה הל' א, סמג עשין מח, סמג עשין צה:	
יד מו"י פט"ז מהל' מלווה ולווה הל' ה:	
טו מו"י פט"ז מהל' אישות הל' טו:	
טז מו"י פט"ז מהל' אישות הל' ב, יו מו"י פט"ז מהל' אישות הל' יט:	
יז מו"י פט"ז מהל' אישות הל' יח:	
יט מו"י פ"ז מהל' מלווה ולווה הל' א:	
כ מו"י פ"ז מהל' מלווה ולווה הל' ב, סמג עשין צד:	
כא טוש"ע חו"מ סי' קח סעי' ה:	
כב מו"י פ"ז מהל' מלווה ולווה הל' א:	
כג מו"י פ"ז מהל' מלווה ולווה הל' ב, סמג עשין צד, סמג עשין צה:	
כד טוש"ע חו"מ סי' צג סעי' א:	
כה מו"י פט' מהל' שלוחין ושותפין הל' א, סמג עשין פב:	
כו טוש"ע חו"מ סי' סז סעי' ו:	
כז מו"י פט' מהל' שלוחין ושותפין הל' ז, סמג עשין פב:	
כח מו"י פט' מהל' שמיטה ויובל הל' ז, סמג עשין קמט:	

מה:

עין משפט גזר מצוה

א טוש"ע חו"מ סי' פט סעי' ה:

ב מו"י פ"א מהל' שכירות הל' ח, סמג עשין פט:

ג טוש"ע חו"מ סי' פט סעי' ג:

ד מו"י פ"א מהל' שכירות הל' ו:

ה טוש"ע חו"מ סי' פט סעי' ג:

ו מו"י פ"א מהל' שכירות הל' ו:

ז טוש"ע חו"מ סי' רצו סעי' א:

ח מו"י פב' מהל' שכירות הל' יב,

ט טוש"ע חו"מ סי' רצו סעי' ב:

י מו"י פ"א מהל' שכירות הל' יב:

יא טוש"ע חו"מ סי' רצו סעי' א:

יב מו"י פט' מהל' טוען ונטען הל' יב, סמג עשין צה:

יג מו"י פב' מהל' שכירות הל' יב, סמג עשין כט:

אפילו קצן נמיו. וא"ת והא ה"ל כ'אויני יודע

בַּהֲגֹזֵל בְּתֵרָא (שם) וּבַהֲשֹׁאֵל (פ"מ דף צז:). וי"ל דְּהֵתֵם לֹא מוֹדָה מִיַּדוֹ אֲבָל הֵבֵא שְׂמֻנָּה בְּמִקְנֵת ה"ל בְּמִנָּה לִי בְּדוֹר, וְהִלָּה אוֹמֵר אֵין לָךְ בְּיָדִי אֲלָא נ' וְנ' לֹא יִשְׁעֵנָא דְאִמְרִינֵן הֵתֵם מִתּוֹךְ שְׂאִינֵי וְכוּלָּא לְשַׁבַּע מְשֻׁלָּם: הַצִּנָּה וְזֵאִי מִדְּבָר דְּכִירִי אִינְשֵׁי. לֹא קִאֲמַר הַמַּע"ה וְאִי לֹא מִיַּתִּי רָאִיָּה מִפְּסִיד אֲלָא יִשְׁבַּע בַּע"ב וַיִּפְסִיד אֲמֵן בְּדִאֲמַר לְקִמֵּן ווא"ת וְלִישָׁעִי לִיָּה בְּגוֹן שְׁשֻׁכְּרֵי שְׁלֹא בְּעָדִים וְנִאֲמֵן מִתּוֹךְ שְׂכוּלָא לִוְמַר לֹא דְשִׁכְרִיתוֹךְ מַעֲוֹלָם בְּדִאֲמַרִי' בְּסֻמּוֹךְ וי"ל דְשִׁאֲנִי הֵבֵא דְמוֹנָה בְּמִקְנַת לֹא הִיָּה וְכוּלָּא לְהַעֲיִי וְלְכַפּוֹר הֵכֵל אִי נִמְיִי דְלִקְמֵן מוֹקִי לָהּ בְּשֻׁכְּרֵי בְּעָדִים דְּמוֹנָא דְרִישָׁא: אִי הֵכִי אֶפְלוֹ עֶבֶר זְמַנֹּו נִמְיִי. אַע"ג דְאֵין שְׁנָה בָּאֵן אִי אִמְרַת בְּשִׁלְמָא אֵין לְחוּשׁ שְׁעָדִין לֹא פִרַשׁ שׁוּם טַעַם וואע"פ שִׁפְרַשׁ רַב נִחְמָן מִשׁוּם פְּדִי תַיִיו לֹא מִשְׁמַע דְקָאִי אִהֵא אִי הֵכִי: כִּי מִטָּא זְמַן חִיבָה רַמִּי אֲנַפְשָׁה וַיַּמְדַּכְר. וא"ת נִימְתִּינוּ לַעֲוֹלָם עַד לְמַחֲר וְאִי לֹא מִדְּבָר וְהֵא שׁוֹכֵר זֶה צָרִיךְ לְהִבִּיא רָאִיָּה וְעוֹד אֲמַאי עֲקָרָה רַבָּן לְשִׁבּוּעָה מַכַּע"ב הֵא בִּיּוֹן דְּמַחֲיַב שְׁבֻעָה רַמִּי אֲנַפְשָׁה וי"ל בִּיּוֹן שֶׁהַתְּחִיל לְכַפֵּר שׁוֹב לֹא יוֹדֵה וְאֵין נוֹטֵן לֵב לְהִיּוֹת נֹזֶכֶר בֶּן וְהֵא מִתּוֹךְ שְׁחָרֹן וַעֲי"ל דְּהֵא חֲזָקָה דְאֵין בַּע"ב עוֹבֵר עַל בַּל תִּלְוִין לֹא מְהִיָּא אֲלָא כִּי אִיבָא חֲזָקָה בְּהֵדָה חֲזָקָה דְאֵין שְׂכִיר מִשְׁהָא שְׁכָרוֹ וּבְשִׁתְּוִעָבֹו בַּב"ד וְהִצְרִיכִינָהוּ לְהַמְתִּינוּ עַד לְמַחֲר הֵכִי לֹא שִׁהָה: וְכִי שְׂכִיר עוֹבֵר מִשׁוּם בַּל תִּגְזֹל. אַע"ג דְּהֵךְ חֲזָקָה אִיבָא נִמְיִי גַבִּי בַּע"ב חֲמִיר לִיָּה לְאִינְשׁ חַד לֹאִו בְּתַרִּי לֹאִיו וְעוֹד דְּבִלְאִו הֵכִי מִשְׁנִי שְׁפִיר ווא"ת דְּמָה בְּךָ דְאֵין שְׂכִיר עוֹבֵר בְּבַל תִּגְזֹל מ"מ בִּיּוֹן דַּבַּע"ב רַמִּי אֲנַפְשָׁה וַיַּמְדַּכְר ה"ל בְּרִי וְכִירי וּפְטוֹר בִּיּוֹן דְּכוּפֵר הֵכֵל וְנֵשׁ לִוְמַר דְּטַעֲמָא דְרַמִּי אֲנַפְשָׁה וַיַּמְדַּכְר לֹא חֲשִׁיבָא בַּחוּקָה דְשְׂכִיר וְכִי מִשְׁנִי הֵבֵא תְרִי חֲזָקִי לֹא בָּא לִוְמַר דְּעִידִי מִקְּשָׁכִיר אֲלָא שְׁחוּלוֹת נִינְהוּ: מִתּוֹךְ שְׂכוּלָא לִוְמַר לֹא שְׁכָרְתִּינוּ מַעֲוֹלָם. תַּמָּה מַה מוֹעִיל בָּאֵן מַגֵּן דְאֵין שְׁנָה מַגֵּן אֲלָא לַעֲגוֹן שְׁלֹא לְחַשְׁדֹּו שְׁמַשְׁקַר בְּמִזִּיד אֲבָל הֵבֵא שְׁפִיר מְהִימְנִינֵן לִיָּה דְזֵאִי הוּא סְכוּר שְׁפָרַע אֲלָא שְׂאִינוּ תוֹלִין שְׁשַׁכַּח לְפִי שְׁהוּא טְרוּד בְּפוּגְעָאִיו דְאֵטוּ מִשׁוּם מַגֵּן וְהֵא נֹזֶכֶר יוֹתֵר וְאֵין שְׁנָה בָּאֵן מַגֵּן כִּלְלֵי וְהֵכִי מוֹכַח בְּרִישׁ הָאִשָּׁה שֶׁהִלְכָּה (וּבְמִנּוּת קוֹד, ב) (וָשֵׁם) דְלֹא מְהִימָנָא לִוְמַר מַת בַּמִּלְחָמָה בְּמַגֵּן דְאִי בְּעִיָּא אִמְרָה מַת עַל מַטְוִיָּה מִשׁוּם דְאִמְרָה בְּדָדִמִּי וּסְכוּרָה לִוְמַר אִמְתָּ וְאֵין לָנוּ לְהִאֲמִינָה בְּמָה שְׁהִיא שְׁמָא טוֹעָה מִתּוֹךְ שְׁהִיתָה וְכוּלָּהּ לְשַׁקֵּר וואע"ג דְּבַהֲהִיא שְׁמַטְתָּא גּוּפָה מִשְׁעִירָא לָן בְּהַחֲזִיקָה הִיא מְלַחְמָה בְּעוֹלָם מִי אִמְרִינֵן מַה לָּהּ לְשַׁקֵּר מַגֵּן דְאִי בְּעִירָא אִמְרָה שְׁלוֹם בְּעוֹלָם הֵתֵם

דְּוִקָא מִשְׁעִירָא לָן בִּיּוֹן דְדִקְהָא בְּלִי הִיא שְׁמַחֲזָקַת מְלַחְמָה וי"ל דְּהֵכֵא בִּיּוֹן דְאֵין טוֹעֵן שְׁמָא אֲלָא בְּרִי וְאוֹמֵר וְזֵאִי שְׁלֹא שִׁכַּח אֵין לָנוּ לְהַחֲזִיקוֹ בַּמַּשְׁקַר בִּיּוֹן דְאִית לִיָּה מַגֵּן אֲבָל בְּשִׁאֲרֵין לֹו אֵינוּ נִאֲמֵן דְשְׁמָא שִׁכַּח מִסְּמַת שְׁהוּא טְרוּד בְּפוּגְעָאִיו וּמַסְמַת שְׁסְכוּר שְׁפָרַע טוֹעֵן בְּרִי אִף עַל כִּי שְׁמַפְסֵף [וְשֵׁן הַוָּסְפוּת בַּתְּבוּת כַּז ב ד"ה דְּמַפְרַע]: מִתּוֹךְ שְׂכוּלָא לִוְמַר לַהד"מ יְכוּל לִוְמַר נִאֲנָסוּ. תַּמָּה לְפִירוּשׁ הַקּוּנְטְרָם שְׁפָרַשׁ בַּהֲגֹזֵל קִמָּא (בְּבֵא קִמָּא חו, א) (וָשֵׁם) דְּבַפְקוֹן שְׂכוּלָא לְהַעֲיִי אֶפְלוֹ בּוֹפֵר הֵכֵל תִּיב א"כ כִּי אִמַּר נִמְיִי לַהד"מ תִּיב שְׁבֻעָה וּלְפַר"ת נִמְיִי דְלֹא מַחֲיַב שְׁבֻעָה לֹא בְּבַפְרִיָּה וְלֹא בְּנִאָנָסוּ אא"כ הִזְדָּה בְּמִקְנַת קָשָׁה דְאֶפְלוֹ רַבִּי חִיא בַר אֲבָא וְרַמִּי בַר חֲמָא דְלֹא מַחֲבִיב בַּהֲזִלָּא וְנִאָנָסוּ בָּלֹא בַפְרִיָּה דְכַפִּיָּה בְּהוֹזָאָה וּבַפְרִיָּה בָּלֹא נִאָנָסוּ מוֹדוֹ דְחִיבָא דְכַמָּה מַשְׁנִוִּית לְעֵינֵי לֹא מְזַכִּיר גַּבִּי בַּקּוֹדֵן נִאָנָסוּ כִּלְלֵי וּבַהֲלֹאָה נִמְיִי וְלִנְפִינֵן מִפְּקֻדוֹן מַחֲזִיבִין בְּבַפְרִיָּה וְהוֹזָאָה אַע"ג דְלֹא שְׁנָה נִאָנָסוּ אִם בֶּן בְּשִׁמּוֹנָה בְּמִקְנַת כִּי אִמַּר נַהד"מ אִהִיא דְנִאָנָסוּ מַחֲיַב וְלִיבָא מַגֵּן וְלִיבָא לְמִימַר דְּפִרְיָן כִּי נִמְיִי הוֹדָה וְהֵא נִאֲמֵן אִהִיא דְנִאָנָסוּ (אָם) מִתּוֹךְ שְׂכוּלָא לִוְמַר אִהִיא דְהוֹדָה לַהד"מ דא"כ תַּקְשָׁה לִיָּה מִכָּל מוֹדָה מִקְנַת שְׁהִיא נִאֲמֵן בְּמַגֵּן דְאִי בְּעִיָּא אִמְרָה מַת עַל מַטְוִיָּה מִשׁוּם דְאִמְרָה בְּדָדִמִּי וּסְכוּרָה לִוְמַר אִמְתָּ וְאֵין לָנוּ לְהִאֲמִינָה בְּמָה שְׁהִיא שְׁמָא טוֹעָה מִתּוֹךְ שְׁהִיתָה וְכוּלָּהּ לְשַׁקֵּר וואע"ג דְּבַהֲהִיא שְׁמַטְתָּא גּוּפָה מִשְׁעִירָא לָן בְּהַחֲזִיקָה הִיא מְלַחְמָה בְּעוֹלָם מִי אִמְרִינֵן מַה לָּהּ לְשַׁקֵּר מַגֵּן דְאִי בְּעִירָא אִמְרָה שְׁלוֹם בְּעוֹלָם הֵתֵם

כל הנשבעין פרק שביעי שבועות

אִי הֵכִי דְמַשְׁוּם טְרָדָא דְבַעַל הַבִּית שְׁחָלוּהּ לְשִׁבּוּעָה מַנָּה: אִפְלוֹ קַצָּן נִמְיִי אֶפְלוֹ נְחָלוֹן עַל

אִי הֵכִי, אֶפְלוֹ קַצָּץ נְמִי! אֲלֵמָה תִּנָּא: אוֹמֵן אוֹמֵר "שְׁתִּים קִצְצַת לִי", וְהִלָּה אוֹמֵר "לֹא קִצְצַתִּי לָךְ אֲלָא אַחַת" – הַמוֹצִיא מִחֲבִירוֹ עָלָיו הִרְאִיָּה? קִצְיָצָה וְדֵאִי מִידְּכָר דְכִיר לִיָּה. "אִי הֵכִי, אֶפְלוֹ עֶבֶר זְמַנֹּו נְמִי! אֲלֵמָה תִּנָּא: עֶבֶר זְמַנֹּו וְלֹא נָתַן לוֹ – הֲרִי זֶה אֵינוּ נִשְׁבַּע וְנוֹטִיל? חֲזָקָה אֵין בַּעַל הַבִּית עוֹבֵר בְּ"בַל תִּלְוִין". וְהָאֲמַרְתָּ: בַּעַל הַבִּית טְרוּד בְּפוּעָלָיו הוּא! הֲנִי מִיַּלִּי – מְקַמִּי דְלִימְטִי זְמַן חִיּוּבָא הוּא; כִּי מְטִי זְמַן חִיּוּבָא – רַמִּי אֲנַפְשָׁיָה וּמִידְּכָר. וְכִי שְׂכִיר עוֹבֵר מִשׁוּם "כָּל תִּגְזוּל"?! גַּבִּי בַּעַל הַבִּית אִיבָא תְרִי חֲזָקִי: חֲדָא דְאֵין בַּעַל הַבִּית עוֹבֵר בְּ"בַל תִּלְוִין", וְחֲדָא דְאֵין שְׂכִיר מִשְׁהָא שְׁכָרוֹ. ^(ח)אֲמַר רַב נַחֲמָן, אֲמַר שְׁמוּאֵל: לֹא שָׁנוּ אֲלָא שְׁשֻׁכְּרוֹ בְּעָדִים, אֲבָל שְׁכָרוֹ שְׁלֹא בְּעָדִים – מַתוֹךְ שְׂיָכוּל לִוְמַר לוֹ: "לֹא שְׁכָרְתִּיהָ מַעוֹלָם", יְכוּל לִוְמַר לוֹ: "שְׁכָרְתִּיהָ, וְנִתְתִּי לָךְ שְׁכָרָה". אֲמַר לִיָּה רַבִּי יִצְחָק: יִישׁר, וְכֵן אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן. מִפְּלֵל דְפִלְגִי עַל־יָהּ רִישׁ לְקִישׁ? אִיבָא דְאֲמַרִי מִישְׁתָּא הָוָה שְׁתִּי לִיָּה וּשְׁתִּיק לִיָּה, וְאִיבָא דְאֲמַרִי מִישְׁתָּא הָוָה שְׁהִי לִיָּה וּשְׁתִּיק לִיָּה. אִיתְמַר נִמְיִי: אֲמַר רַב מְנַשְׁיָא בַר זְבִיד, אֲמַר רַב: לֹא שָׁנוּ אֲלָא שְׁשֻׁכְּרוֹ בְּעָדִים, אֲבָל שְׁכָרוֹ שְׁלֹא בְּעָדִים – מַתוֹךְ שְׂיָכוּל לִוְמַר לוֹ: "לֹא שְׁכָרְתִּיהָ מַעוֹלָם", יְכוּל לִוְמַר לוֹ: "שְׁכָרְתִּיהָ, וְנִתְתִּי לָךְ שְׁכָרָה". "אֲמַר רַמִּי בַר חֲמָא: כַּמָּה מַעֲלִיא הָא שְׁמַעְתָּא! אֲמַר לִיָּה רַבָּא: מַאי מַעֲלִיוּתָא? אִם כֹּז, שְׁבֻעַת שׁוֹמְרִין דְּחִיִּיב רַחֲמָנָא – הִיכִי מַשְׁבַּחַת לָהּ? מַתוֹךְ שְׂיָכוּל לִוְמַר לוֹ "לֹא הִיו דְּכָרִים מַעוֹלָם", יְכוּל לִוְמַר לוֹ "נִאָנָסוּ"! דְאֶפְקִיד לִיָּה בְּעָדִים. מַתוֹךְ שְׂיָכוּל לִוְמַר לוֹ "הַחֲזֹרְתִּיו לָךְ", יְכוּל לִוְמַר לוֹ "נִאָנָסוּ"! "דְאֶפְקִיד לִיָּה בְּשֻׁטְרָא. "מִפְּלֵל דְתַרְוִיָּיהוּ סְבִירָא לָהּ: הַמְּפָקִיד אֲצֵל חֲבִירוֹ בְּעָדִים – אֵין צָרִיךְ לְהַחֲזִיר לוֹ בְּעָדִים; בְּשֻׁטֵּר – צָרִיךְ לְהַחֲזִיר לוֹ בְּעָדִים. קָרִי רַמִּי בַר חֲמָא עַל־יָה דְרַב שְׁשַׁת: "וַיֵּשֶׁם דָּוִד אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּלִבּוֹ". דְאִשְׁבַּחִיָּה רַב שְׁשַׁת לְרַבָּה בַר שְׁמוּאֵל, אֲמַר לִיָּה: תַּנִּי מַר מִיַּדִּי בְּשְׂכִיר? אֲמַר לִיָּה: אֵין, תַּנִּינָא: שְׂכִיר בְּזַמְנֹו – נִשְׁבַּע וְנוֹטִיל. כִּיצַד – בְּזַמֵּן שְׁאֲמַר לוֹ: "שְׁכָרְתַנִּי וְלֹא נָתַתְּ לִי שְׁכָרִי", וְהִלָּה אוֹמֵר: "שְׁתִּים קִצְצַת לִי", וְהִלָּה אוֹמֵר: "לֹא קִצְצַתִּי לָךְ אֲלָא אַחַת" – הַמוֹצִיא מִחֲבִירוֹ עָלָיו הִרְאִיָּה. הָא מְדַסִּיפָא בְּרָאִיָּה הָוִי – רִישָׁא בְּלֹא רְאִיָּה.

אֲמַר רַב נַחֲמָן בַּר יִצְחָק:

רִישָׁא

הַקִּצְצָה לִיְהִמְנוּהּ לְשְׂכִיר בְּשִׁבּוּעָה: הַמוֹצִיא מִחֲבִירוֹ הָיוּ אֲמֵן: עָלָיו הִרְאִיָּה צָרִיךְ לְהִבִּיא עָדִים וְלֹא יֵהֵא נִאֲמֵן בְּשִׁבּוּעָה: אִי הֵכִי דַבַּע"ב טְרוּד וְשְׁמָא שִׁכַּח אִפְי' תַּבְּעֹו שְׂכִיר לֹאֲחַר שְׁעָבֵר זְמַן גְּבִיָּתוֹ הַמְּפָרַשׁ בַּב"מ בְּפִרְק הַמִּקְבֵּל (בְּבֵא מַצִּיעָא דָף קו:) שְׂכִיר יוֹם גּוּבָה כָּל הַלַּיְלָה שְׂכִיר לַלַּיְלָה גּוּבָה כָּל הַיוֹם לְשַׁבַּע נִמְיִי שְׂכִיר וְלִשְׁחָלוֹ: וְכִי שְׂכִיר עוֹבֵר עַל בַּל תִּגְזֹל לְקַבֵּל שְׁכָרוֹ ב' פַּעַמִּים: לֹא שָׁנוּ דְנִשְׁבַּע וְנוֹטִיל: שְׁשֻׁכְּרוֹ בְּעָדִים שְׁנֵשׁ עָדִים שְׁאֲמַר לוֹ עֲשֵׂה עִמִּי מְלָאכָה הַיּוֹם שְׁשֻׁכְּרָה וְעֲשֵׂה עִמּוֹ: וְכוּל לִוְמַר לוֹ שְׁכָרְתִּינוּ וְנִתְתִּי לָךְ שְׁכָרָה וְנִאֲמֵן בָּלֹא שְׁבֻעָה: שְׁבֻעַת שׁוֹמְרִין דְּחִיב רַחֲמָנָא לְשׁוֹמַר שְׂכָר לְשַׁבַּע עַל שְׁכוּרָה וּמַתָּה בְּדַבְתִּיב (שְׁמוֹת כ"ב:ט') וּמַת אִו נִשְׁכַּר אִו נִשְׁכַּה בְּבַעַת ה' תַּהֲיָה בִּין שְׁנִיָּהם: הִיכִי מַשְׁבַּחַת לָה שְׁהִיא צָרִיךְ שְׁבֻעָה: דְאֶפְקִיד גַּבִּה בַּשְּׁטַר שְׁאִם יֹאמַר הַחֲזָרְתִּינוּ לָךְ אוֹמֵר לוֹ הִיָּה לָךְ לְטוֹל אֶת הַשְּׁטַר מִיַּדִּי: קָרִי רַמִּי בַר חֲמָא וְכוּי' שָׁשׁ עַל גַּב לְעִתָּא אִם אִיתָא לָהּ דְשְׁמוּאֵל וְרַב דְלַעֲיַל אִי לֹא: דְאִשְׁבַּחִיָּה רַב שִׁשַׁת גְּרַסִּינוּ: בְּזַמְנֹו אִם תַּבְּעֹו בְּתוֹךְ זְמַן גְּבִיָּתוֹ: מְדַסִּיפָא בְּרָאִיָּה מְכַלֵּל דְנִשְׁבַּע וְנוֹטִיל דְרִישָׁא בָּלֹא שׁוּם רָאִיָּה אֵינוּ צָרִיךְ לְהִבִּיא עָדִים שְׁעֲשֵׂה עִמּוֹ וְלִיתָא לְדַרְב וְשְׁמוּאֵל דְלַעֲיַל דְאִוְקוּמוּהּ לְמַתְּנִיתִין בְּשְׁשֻׁכְּרוֹ בְּעָדִים:

מסורת הש"ס

א בבא בתרא מה:

ב חולין עה:: לעיל מ.

ג בבא מציעא קיב:

תורה אור השלם

לא-תעשק את-רעך ולא תגזול לא-תלך פגעת שכיר אתך עד-בקר [ויקרא יט, ג]

וישם דוד את-הדברים האלה בלבו ויניא מאד מפני אביש מלך-דת [שמואל א כא, ג]

מסורת הש"ס

א כתובות עו:

ב לעיל מד:; משנה שבועות

רִישָׁא וְסוּפֵא בִּרְחֵינָה רִישָׁא. זְהִי דְקַרְנֵי נִשְׁבַּע וְנוֹמַל לִיתָה אֶלָּא שְׂבִיבֵי תַחְלָה עֲדִים שְׁשֻׁכְּרִין: רְחֵינָה דְלִשְׁלֹם קַרְנֵי רְחֵינָה דְלִשְׁלֹם קַרְנֵי: רְחֵינָה דְלִשְׁבֻּעָה אֶחָדָה לֹא קַרְנֵי: וְהָא קַרְנֵי רַבָּה בַּר שְׁמוּנָאֵל כּו' הֵךְ מִתְּחִילִין דְלֵעֵיל: כּל זְמַן שְׁהִטְלִית בְּיָד אֲמֵן דְבַעַל הַבִּית הָיוּ הַמְנוּצִיא מִחִבְרֵי עֲלִיו דְרָחֵינָה לְהַבִּיא עֲדִים שְׁלֹא תִקְּנוּ אֶלָּא אַחַת: רַבִּי יְהוּדָה הֵיא כּו' וְהֵבֵא נְמִי שְׁבֻעָה אֶחָד פַּעַל הַבִּית הֵיא מִן הַתּוֹרָה שְׁכָרִי מִנְהָה דְמַקְצֶנָה אֲחֻמּוּרִי מִחִמּוּר עַל הַשְּׂכִיר לְמַשְׁקַל שְׁבֻעָה מִנֶּה וְשָׂדִינָה עַל פַּעַל הַבִּית: אֶלָּא תִקְּנוּ ר' יְהוּדָה הֵיא וְלֹא רַבֵּן בְּתַמִּינָה הֵא דְקַרְנֵי דְלִקְצֶנָה נִשְׁבַּע שְׂכִיר רַבִּי יְהוּדָה קֹאמֵר לֵה וְלֹא רַבֵּן הַשְׁתָּא הֵיבָא דְמַחֲמִיר ר' יְהוּדָה אֲשַׁכִּיר בְּגוֹן שְׂאִין מִקְצֵת הַזֹּהֲרָה אֶחָד פַּעַל הַבִּית מְקַלִּין רַבֵּן אֲשַׁכִּיר וְהִימַנְוָה בְּשְׁבֻעָה: אֶלָּא בְּהָא פְּלִיגִי כּו' וְלַעֲוֹלָם תִּקְּנוּ ר' יְהוּדָה וְלֹא רַבֵּן וְהָא דְקַרְנֵי רַבָּה בַר שְׁמוּנָאֵל רַבֵּן הֵיא וְהַשְׁתָּא לָךְ הַשְׁתָּא הֵיבָא דְמַחֲמִיר ר' יְהוּדָה כּו' אִין וְהֵבֵא פְּלִיגִי רַבִּי יְהוּדָה סָבַר בְּדִאֲוִיכֻתָא עֲבָדוּ רַבֵּן תַּתְּקַתָּ לְשָׂכִיר הֵיבָא דְאִיבָא אֲפַעַל הַבִּית שְׁבֻעָה דְאִוִּיכֻתָא עֲבָדוּ רַבֵּן תַּתְּקַה לְשָׂכִיר לְמִיפְסָה לְשְׁבֻעָה עֲלִיהּ אֲבָל אֲדַרְבֵּן תַּתְּקַה הֵיא וְתַתְּקַתָּ לְתַתְּקַתָּ לֹא עֲבָדִין הֵיבָא דְאִין שֵׁם מִקְצֵת הַזֹּהֲרָה אֶלָּא רַמְיָא אֲפַעַל הַבִּית אֶלָּא שְׁבֻעַת הַסֵּת דְרַבֵּן הֵיא גּוּפָה תַתְּקַתָּ הֵיא כְּרַב נַחֲמַן וְתַתְּקַתָּ לְתַתְּקַתָּ לְהַפְסָה מִפַּעַל הַבִּית וְלַמַּשְׁחִיָּה אֲשַׁכִּיר לֹא עֲבָדוּ רַבֵּן: וְקַרְנֵי מִדְּכָר דְכִירִי אִינְשֵׁי כְּבִירָא לְהוּ לְרַבֵּן דְפְּלִיגִי אֲדַרְכֵי יְהוּדָה הַלָּכָה אֲחֻמּוּרִי כַּה גִּבִּי שְׂכִיר: דְקַטִּיל וְשָׂדִי שְׁקַעֲזִין הַקָּל וּמִשְׁלָךְ לֹאֲרֹן: גְּזוּסִים אֹמֵר לַעֲשׂוֹת דָּבָר גִּזְמָא וְשִׁנְעוּן וְאִינוּ עוֹשֶׂה: וְלִחְזִי מֵאִי מִשְׁפָּנו אֹתָם שְׁנִיעִירו שְׁמִשְׁכְּנוּ וַיעִירו מִה מִשְׁכְּנוּ וּמִה שְׁבֻעָה יֵשׁ: בְּטוּעֵנוּ בָּלִים [אֵטְלִין] תַּחַת כְּנָפָיו בַּעֲה"ב טוּעֵן שְׁטַמֵּל בָּלִים קַטְנוּס שְׂאֵזִם וְכוּל לְהַסְתוּר תַּחַת כְּנָפָיו בְּגִזְזִי וְלֹא הַפִּירוּ בָּהֶם עֲדִים: אֹמֵר רַב יְהוּדָה גְּרַמְיָן וְג'נ"ג דְאֹמֵר:

רִישָׁא וְסוּפֵא בִּרְחֵינָה; רְחֵינָה דְלִשְׁלֹם קַרְנֵי, רְחֵינָה דְשְׁבֻּעָה לֹא קַרְנֵי. ^א**אֹמֵר רַבִּי יְרֵמְיָה בַר אֲבָא, שְׁלַחוּ לִיָּה מִבֵּי רַב לְשְׁמוּאֵל: יְלַמְּדֵנוּ רַבִּינוּ, אוֹמְן אוֹמֵר: "שְׁתִּים קִצְצֶת לִי", וְהֵלֵךְ אוֹמֵר: "לֹא קִצְצֶתִי לָךְ אֶלָּא אַחַת" – מִי נִשְׁבַּע? אֹמֵר לְהֹן: כֹּזוּ יִשְׁבַּע בַּעַל הַבִּית, וְיַפְסִיד אוֹמְן; קִצְיָצָה וַדָּאִי מִידְּכָר דְכִירִי אִינְשֵׁי.** ^(טז)**אִינְי?! וְהָא תַנִּי רַבָּה בַר שְׁמוּאֵל: קִצְצִי – הַמוֹצִיא מִחִבְרֵי עֲלִיו הָרְחֵינָה, וְאִי לֹא מִיִּיתִי רְחֵינָה – פִּקַּע. אֲמַאי? יִשְׁבַּע בַּעַל הַבִּית, וְיַפְסִיד אוֹמְן! אֹמֵר רַב נַחֲמָן: לְצַדִּיִן קַרְנֵי – אוּ מִבִּיא רְחֵינָה וַיִּטּוֹל, אוּ יִשְׁבַּע בַּעַל הַבִּית וְיַפְסִיד אוֹמְן.** **"מִיתִיבִי: הַנּוֹתֵן טְלִיתוֹ לְאוֹמְן, אוֹמְן אוֹמֵר: "קִצְצֶת לִי שְׁתִּים", וְהֵלֵךְ אוֹמֵר: "לֹא קִצְצֶתִי לָךְ אֶלָּא אַחַת"; כֹּל זְמַן שְׁטִלִית בְּיַד אוֹמְן – עַל פַּעַל הַבִּית לְהַבִּיא רְחֵינָה. תַּנְהָה לוּ בְזַמְנוּ – נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל. עֶבֶר זַמְנוּ – הַמוֹצִיא מִחִבְרֵי עֲלִיו הָרְחֵינָה.** **"בְּזַמְנוּ מִיָּהָא נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל; אֲמַאי? יִשְׁבַּע בַּעַל הַבִּית וְיַפְסִיד אוֹמְן! אֹמֵר רַב נַחֲמָן בַּר יִצְחָק: הָא מַנִּי – רַבִּי יְהוּדָה הֵיא, דְאֹמֵר: כֹּל זְמַן שְׁשְׁבֻּעָה נוֹטָה אֶחָד בַּעַל הַבִּית – שְׂכִיר נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל. הִי רַבִּי יְהוּדָה? אִילִימָא רַבִּי יְהוּדָה דְמַתְנִיתִין, אַחֲמוּרִי קֹא מַחֲמַר – דִּתְנֹן: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עַד שְׁתֵּהָא שְׁם מִקְצֵת הוֹדָּה! ^(א)אֶלָּא רַבִּי יְהוּדָה דְבִרְיִיתָא – דִּתְנֵנָּא: שְׂכִיר, כֹּל זְמַן שְׁלֹא עֶבֶר עֲלִיו זַמְנוּ – חֲרִי זֶה נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל, וְאִם לֹא – אִינוּ נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל. וְאֹמֵר רַבִּי יְהוּדָה: אִימַתִּי – בְּזַמַּן שְׁאֹמֵר לוֹ: "תֵּן לִי שְׂכָרִי חֲמִשִּׁים דִּינָר שְׁיֵשׁ לִי בִידָה"; וְהוּא אוֹמֵר: "הַתְּקַבֵּלְתָּ מִיָּה דִינָר וְהֵב", אוּ שְׁאֹמֵר לוֹ: "שְׁתִּים קִצְצֶת", וְהֵלֵךְ אוֹמֵר: "לֹא קִצְצֶתִי לָךְ אֶלָּא אַחַת"; אֲבָל אֹמֵר לוֹ: "לֹא שְׂכַרְתִּיהָ מַעֲוָלָם", אוּ שְׁאֹמֵר לוֹ: "שְׂכַרְתִּיהָ וְנָתַתִּי לָךְ שְׂכָרָה" – הַמוֹצִיא מִחִבְרֵי עֲלִיו הָרְחֵינָה. מִתְקִירָה לָהּ רַב שִׁישָׁא בְּרִיה דְרַב אִידִי: אֶלָּא קִצְצִי – רַבִּי יְהוּדָה הֵיא וְלֹא רַבֵּן?! הַשְׁתָּא הֵיכִי דְמַחֲמִיר רַבִּי יְהוּדָה – מִקְלִיל רַבֵּן, הֵיכָא דְמִקְלִיל רַבִּי יְהוּדָה – מַחֲמִיר רַבֵּן?! וְאֶלָּא מַאי – רַבֵּן? וְאֶלָּא הָא דִּתְנֵי רַבָּה בַר שְׁמוּאֵל: קִצְצִי – הַמוֹצִיא מִחִבְרֵי עֲלִיו הָרְחֵינָה. מַנִּי? לֹא רַבִּי יְהוּדָה וְלֹא רַבֵּן! אֶלָּא אֹמֵר רַבָּא: בְּהָא קַמִּיפְלָגִי – רַבִּי יְהוּדָה סָבַר: בְּדִאֲוִרְיִיתָא – עֲבָדוּ לִיָּה תַקְנִתָא לְשְׂכִיר; וּבְדִרַבֵּן – חֲוָאִי תַקְנִתָא, וְתַקְנִתָא לְתַקְנִתָא לֹא עֲבָדִינוּ. וְרַבֵּן סָבַר: בְּדִרַבֵּן נְמִי עֲבָדִינוּ תַקְנִתָא לְשְׂכִיר, וְקִצְיָצָה מִידְּכָר דְכִיר. נִגְזֵל פִּיצִיד? הָיוּ מְעִידִין אוֹתוֹ שְׁוֹכְנִם לְבֵיתוֹ לְמִשְׁכְּנוּ כּו'. וְדִלְמָא לֹא מִשְׁכְּנוּ? מִי לֹא אֹמֵר רַב נַחֲמָן: הָאִי מֵאֵן דְנִקִּיט נִרְגָא בִידֵיהּ, וְאֹמֵר: "אִיזִיל וְאֶקְטְלִיהָ לְדִקְלָא דְפִלְגִנָּא", וְאִשְׁתַּכַּח דְקִטִּיל וּשְׂדִי – לֹא אֲמַרִינֵן דְהוּא קִטְלִיהָ? ^ט**"אֵלמָא עֲבִיד אִינְשִׁי דְגִזִּים וְלֹא עֲבִיד, הֵבֵא נְמִי – דְגִזִּים וְלֹא עֲבִיד! אִימָא "וּמִשְׁכְּנוּ". וְלִיחְזִי מַאי מִשְׁכְּנוּ? אֹמֵר רַבָּה בַר בַּר חֲנָה, אֹמֵר רַבִּי יוֹחָנָן: בְּטוּעֵנוּ בָּלִים הִנִּיטְלִין תַּחַת כְּנָפָיו. אֹמֵר רַב יְהוּדָה: רְאוּהוּ שְׁהִטְמִין בָּלִים תַּחַת כְּנָפָיו וְיָצָא,****

כל הנשבעין פרק שביעי שבועות

רִישָׁא וְסוּפֵא בִּרְחֵינָה רִישָׁא. זְהִי דְקַרְנֵי נִשְׁבַּע וְנוֹמַל לִיתָה אֶלָּא שְׂבִיבֵי תַחְלָה עֲדִים שְׁשֻׁכְּרִין וְאִרְזִי בְלָה שְׁשֻׁכְּרִין עֲשִׂים וּא"ת נְחֲזִי עֲדִים מֵאִי קֹאמְרִי דַּכַּה"ג וַי"ל בְּגוֹן דְלֹא יִדְעִי עֲדִים בְּמַה תִּקְּנוּ וְהִתֵּם נְמִי ה"מ לְשִׁנּוּי הַכִּי וּבְלָלוּ הַכִּי מִשְׁנֵי הַתֵּם שְׁפִיר: לֹא קַרְנֵי לָךְ אֶלָּא אַחַת. ע"כ אִרְזִי בְּגוֹן דְאֹמֵר שְׁעִלִין לֹא פִרַע אוֹתָהּ אַחַת דְאִי פִרַעָה כְּכַר ה"ל כּוֹפֵר הַכֹּל וּבְסַמּוֹן מוֹקַמִּי לֵה כְּרַבִּי יְהוּדָה דְבַעֲזִי הַזֹּהֲרָה דְמַקְצֵת וְקָשָׁה דְבַעֲבַר זְמַנוּ אֲמַאי הַמַּע"ה וְהָא מִפְּרַשׁ לְעִיל טַעְמָא מִשּׁוּם דְתַקַּה אִין בַּע"ה עוֹבֵר בְּכַל תַּלִּין וְאִין שְׂכִיר מִשְׁרָה שְׂכִיר וְהֵבֵא רַבִּי הִשְׁהֵן וְהָרִי שְׂבַר: בְּלַרְבֵּן תַּתְּקַתָּ הוּא. פִּירוּשׁ שְׂצָרִיךְ לְתַקַּן שְׁבֻעָה וְגַם צָרִיךְ לְשַׁקְרָה מִמְּקוֹם שְׂהִיא רְחֵינָה לְהִיֵּת דְהִינוּ פַּעַל הַבִּית וְלֹא שְׂבָדִי תַתְּקַתָּ לְתַתְּקַתָּ וְלֹא כְמוֹ שֶׁפִּרַשׁ הַקְּנָט' תַתְּקַתָּ הֵיא כְּכַרְב נַחֲמַן דְאֹמֵר מִשְׁפִּיעִין אוֹתוֹ שְׁבֻעַת הַסֵּת שְׁכָרִי אוֹתָהּ שְׁבֻעָה לֹא הִיתָה שִׁמְיָ תַפְּלִיס דִּיהַתָּן אִין לָךְ בְּיָדִי פְטוּר וְאִמְרִין נְמִי כַּפ"ב דְקַדוּשִׁין (דף מג:): וְהַשְׁתָּא דְתַקַּן רַבֵּן שְׁבֻעַת הַסֵּת: וְרַבֵּן סָבַר דְבְּלַרְבֵּן נְמִי שְׂבָדִין תַתְּקַתָּ. לֹא זְמִי לְהָא דְאֹמְרִי דְשָׂרָק שְׁבֻעַת הַעֲזִין (לְעִיל שְׁבֻעוֹת דף מא:). גִּבִּי שְׁכָנְדוּ חֲשׂוֹד עַל הַשְׁבֻּעָה דְמַדְרַבֵּן לֹא מִפְּכִין שְׁבֻעָה דְתַתְּקַתָּ לְתַתְּקַתָּ לֹא עֲבָדִין דְהִתֵּם בְּתַחְלָה נִתְקַנָּה עַל הַחֲשׂוֹד וְלֹא רַעַ לְשַׁקְרָה אֲבָל הֵבֵא מַעֲקָרָא מִתְקַנֵּי' לֵה עַל הַשְּׂכִיר: עֲבִיד אִינְשִׁי גְזוּס וְלֹא עֲבִיד. פִּירוּשׁ בִּירַחֲמִ דוֹקָא בְּתַתָּם אִלֵּם אֲבָל בְּמַחֲמַת לָכָה לֹא וְכוּ נִרְחָה וּא"ת בְּלָלוּ הַכִּי מִהִימַן בְּמַנוּ דְאִי בְּעִי אֹמֵר דְזַעֲנָה מִנֶּה דְמַהִימַן כְּדִאֲמִרִין בַּח"ה (כ"ב דף לו:). הֵאִי מֵאֵן דְנַקַּט מַגְלָא וְיַחְזִילָא בִידָה וְאֹמֵר אֲחִיו וְאִגְדָּרָה לְדִקְלָא דְפִלְגִנָּא דְזַעֲנָה וַיִּהְיוּ מַהִימַן דְלֹא חֲשִׂיד אִינְשִׁי לְמַגְדֵּר דְקָלָא דְלָלוּ דִילָה וַי"ל דְהִתֵּם אִרְזִי בְּלִקְיֻט פְרוּת וְלַהֲכִי נַקַּט מַגְלָא וְיַחְזִילָא וְלִשּׁוֹן גְּדִירָה דְשׁוּבָא בְּלִקְיֻטִּים תַמְדִּים וְלַהֲכִי נַחֲמַן שְׂדָרָךְ הוּא לְמַכַּר פְרוּת אֲבָל הֵבֵא אִרְזִי בְּחֻצְתָּה דְקָל וְלַהֲכִי נַקַּט נִרְגָא וְאִיזִיל וְאֲחֻטְלָה דְאִין דְרָךְ לְמַכַּר אִילֵן הַעוֹשָׂה פְרוּת לְקַצֵּנָה וְכוּ מוֹכַח בְּהָזִיא בְּהַחֲזִיבֵל (פ"ה דף צא: וְשֵׁם) דְלֹא מַהִימַן אֲחֻצְנָה דְאִוְכִי הֵא דְתַנְיָא שׂוּרִי הַכְּנָת גְּמִישְׁתִּי קַצַּצַּת וְהֵלֵךְ אֹמֵר אֶתָּה אֲמַרְתָּ לִי לְהַרְגוּ אֶתָּה אֲמַרְתָּ לִי לְקַצֵּי פְטוּר בְּשׂוּר הַעוֹמֵד לְהַרְגִּיהָ וְאִילֵן הַעוֹמֵד לְקַצֵּנָה: בְּטוּשְׁנוּ בָּלִים אֵטְלִין תַּחַת כְּנָפָיו. וְהַפִּירוּ הַשְּׂעִים בְּמַקְצָתָם וְהוּא טוּשֵׁן שְׁהִטְמִין וַיִּתֵּר מַמָּה שְׂכָרֹא הַשְּׂעִים וְהֵה נִרְחָה מִתְּנֵן פִּי' זֶה דְאִין הִלְכָה בַר' חֵיא דְאֹמֵר בְּרִישׁ ב"מ (ד' ג:). מַנֶּה לִי בְּיָדָךְ. הֵלֵךְ אֹמֵר אִין לָךְ בְּיָדִי בָלוּם וְהַשְּׂעִים מַשְׂדִּים שְׂיֵשׁ לוֹ נִי וְנִתְן לוֹ נִי וְיִשְׁבַּע עַל הַשְּׂאֵר שְׁלֹא תִהֵא הַזֹּהֲרָת פּוּי גְדוּלָּה מַהֲשַׁלַּת עֲדִים מַח"ו דְהָא הֵבֵא לֹא חֲשִׂיב הַשְּׂלַחַת עֲדִים בְּהַזֹּהֲרָת מִקְצֵת מִתְּקַלָּמֵר ר' יְהוּדָה עַד שֶׁתִּהֵא שֵׁם הַזֹּהֲרָה בְּמַקְצֵת הַטַּעֲנָה וּר"י אֹמֵר דְאִתָּה רְחֵינָה דְאִיבָא לְאוֹקוּמִי בְּגוֹן שְׁהַחֲזִיר לוֹ כְּכַר מַה שְׂכָרֹא הַשְּׂעִים וּמִמֵּאִי דְאֹמְרִי' הִתֵּם אִם אִיתָּא לְדַר' חֵיא דְמַנְיָתָא אִינְה רְחֵינָה דַּה"ג אֲמַרִי' פ' הַמְעִיר (פְּתֻבוֹת דף ע:). אִם אִיתָּא לְדַרַב הֵיא דְאֹמֵר וְכוּלָּה אִשָּׁה שְׁתֹאמֵר כּו' וְאִע"ג דְשִׁסּוּק הִתֵּם בְּשָׂרָק בְּתַרָא (דף קז:). כְּנֻתָה וְקַצַּת הִיָּה נִרְחָה לְהַבִּיא רְחֵינָה דְהִלְכָה בַר' חֵיא דְמַמּוּכַח כַּפ"ק דב"מ

(דף ה:). דַּר' חֵיא כְּרַבֵּן דַּר"ג דְפִטְרִי טַעֲנוּ חֲטוּין וְהוּדָה לוֹ בַשְּׁעוּרִין דְמַחֲמִי תַבִּי קִרְחִי הוּא וְהָא חַד לְהוּדָה בְּמַקְצֵת הַטַּעֲנָה וְחַד לְהוּדָה מַנְיָן הַטַּעֲנָה וְהָכִי קוּמִיא לוֹ דְפִטוּר וְה"ר יוֹסֵף בַּה"ר בְּרִין אֹמֵר דְאִינוּ רְחֵינָה דְאִפְּלִינוּ מֵאֵן דְפִטֵר בְּטַעֲנוּ חֲטוּין וְהוּדָה בַשְּׁעוּרִין אֲפִשְׁר דְפְּלִיג אֲדַרְכֵי חֵיא מִשּׁוּם דְאִפֵּא לְמַפְרָךְ מַה לְהַצֵּר הַשּׁוּה שְׂבָהן שְׁבוּן אִינוּ בְּהוֹרַת הַזְמָה וּר' חֵיא הוֹרַת הַזְמָה לֹא פִרָךְ כְּדִאֲמַרִי' הִתֵּם וְכוּ צָרִיךְ לוֹמַר לַר' יוֹחָנָן דְפְּלִיג אֲדַר' חֵיא בִירוּשָׁלַיִם דְשָׂרָק חֲמָא דְבָבֵא מַצִּיעָא אַע"ג דְפִטֵר בְּטַעֲנוּ חֲטוּין וְהוּדָה בַשְּׁעוּרִים לְעִיל וַע"כ צָרִיךְ לוֹמַר דְאִגְדָּתָא מִתְמַנִּי בְּשָׂרָכִים הַשְּׁעִין לְהַשְׂאִיל וְלַהֲשָׁפִיר פִּי' הֵא דְאִינוּ נַחֲמַן וְהַשְׂאִיל לְרַבִּינוּ הֵם דְקֹאמֵר בְּסַמּוֹן דְרַבָּא אִשְׁכּ וְזִגָא דְסַרְבָּלָא וְסַפְרָא כְּכַ"ח וְשָׂעִרִים דָּרַב הֵאִי גְרַמְסִי וּבְכוּלָּהוּ לֹא אֲמַרְן אֶלָּא בְּשָׂרָכִים שְׂאִין גְּשִׁינֵן לְהַשְׂאִיל וְלַהֲשָׁפִיר אֲבָל גְּרַמְסִי הַשְּׁעִין לְהַשְׂאִיל אִינוּ נַחֲמַן וְה"פ וּבְכוּלָּהוּ לֹא אֲמַרְן גְּשִׁינֵן לוֹמַר לְקוּמִין הֵן בְּיָדִי אֶלָּא בְּשָׂרָכִים שְׂאִין גְּשִׁינֵן לְהַשְׂאִיל וְלַהֲשָׁפִיר וּבְגוֹן דְהִיוּ אִינְשִׁי תַנְיָע אוּ גְרַמְסִי שְׂדָרָכוּן לְהִטְמִין אוּ בַע"כ הַשְּׂעִיו לְמַכּוּר אֶת בְּלִיו אֲבָל גְּרַמְסִי הַשְּׁעִין לְהַשְׂאִיל וְלַהֲשָׁפִיר אִינוּ נַחֲמַן אִפִּי' אִיבָא בּוּלָהוּ לְמִיבּוּתָא וְאִפִּי' אֹמֵר בַּע"כ גְּבוּבִין הֵן דְהָא גּוֹדְרוֹת אִין לָהֶם תַקַּה אֲפִלּוּ זֶה אֹמֵר גְּבוּבִין דְגְּרַמְסִי הַשְּׁעִין לְהַשְׂאִיל וְלַהֲשָׁפִיר נִתְּנוּ וּכְדִאֲמוּר לְקוּמִין הֵן בְּיָדִי לִית דִּין וְלִית זֶן דְלֹא מַהִימַן וּר"ח עֲצֻמִּי פִי' בְּפִירוּשׁ הַקּוּמָרָם וְאִין נִרְחָה דְסָגִיא לֹא מוֹכַח הַכִּי בְּדַפִּי' וַעוּד דְגַךְ"ח גּוּפָה מוֹכַח דְאִין לְפִרַשׁ בֶּן מִדְּשָׁה הֵבֵא לוֹמַר וּבְכוּלָּהוּ לֹא אֲמַרְן מִשְׁמַע דְלֹא אִרְזִי כְּשִׁיטָה דְלְעִיל דְקוּמַת אֲחִינוּ נַחֲמַן:

רִישָׁא וְסוּפֵא בִּרְחֵינָה רִישָׁא. זְהִי דְקַרְנֵי נִשְׁבַּע וְנוֹמַל לִיתָה אֶלָּא שְׂבִיבֵי תַחְלָה עֲדִים שְׁשֻׁכְּרִין: רְחֵינָה דְלִשְׁלֹם קַרְנֵי: רְחֵינָה דְלִשְׁבֻּעָה אֶחָדָה לֹא קַרְנֵי: וְהָא קַרְנֵי רַבָּה בַר שְׁמוּנָאֵל כּו' הֵךְ מִתְּחִילִין דְלֵעֵיל: כּל זְמַן שְׁהִטְלִית בְּיָד אֲמֵן דְבַעַל הַבִּית הָיוּ הַמְנוּצִיא מִחִבְרֵי עֲלִיו דְרָחֵינָה לְהַבִּיא עֲדִים שְׁלֹא תִקְּנוּ אֶלָּא אַחַת: רַבִּי יְהוּדָה הֵיא כּו' וְהֵבֵא נְמִי שְׁבֻעָה אֶחָד פַּעַל הַבִּית הֵיא מִן הַתּוֹרָה שְׁכָרִי מִנְהָה דְמַקְצֶנָה אֲחֻמּוּרִי מִחִמּוּר עַל הַשְּׂכִיר לְמַשְׁקַל שְׁבֻעָה מִנֶּה וְשָׂדִינָה עַל פַּעַל הַבִּית: אֶלָּא תִקְּנוּ ר' יְהוּדָה הֵיא וְלֹא רַבֵּן בְּתַמִּינָה הֵא דְקַרְנֵי דְלִקְצֶנָה נִשְׁבַּע שְׂכִיר רַבִּי יְהוּדָה קֹאמֵר לֵה וְלֹא רַבֵּן הַשְׁתָּא הֵיבָא דְמַחֲמִיר ר' יְהוּדָה אֲשַׁכִּיר בְּגוֹן שְׂאִין מִקְצֵת הַזֹּהֲרָה אֶחָד פַּעַל הַבִּית מְקַלִּין רַבֵּן אֲשַׁכִּיר וְהִימַנְוָה בְּשְׁבֻעָה: אֶלָּא בְּהָא פְּלִיגִי

 עין משפט גור מצורה
--

א טוש"ע חו"מ סי' צ סעי' יא:
ב מו"י פט' מהל' טוען ונטען הל'
ד, סמג עשין צה:
ג טוש"ע חו"מ סי' צ סעי' יא יב יג:

ד מו"י פח' מהל' טוען ונטען הל'
י, סמג עשין צה:
ה טוש"ע חו"מ סי' צ סעי' ד:
ו טוש"ע חו"מ סי' צ סעי' ד א:

ז טוש"ע חו"מ סי' צ סעי' טז:
ח מו"י פח' מהל' חובל ומזיק הל'
ה, סמג עשין ע:
ט טוש"ע חו"מ סי' צ סעי' טז:

י מו"י פח' מהל' חובל ומזיק הל'
ה, סמג עשין ע:

וּסְפָרָא דְאַגְדָּתָא. נִרְאָה דכ"ש שָׁר סָפְרִים שְׁדָרְךָ לְהַשְׁאִילָן יוֹתֵר דְּקֻלְמֵרִי' וּסְפָרָא דְּקֻלְחִין הֵן בְּיָדֵי יָבֻעַל הַבֵּית אֲדֻמֵּר הַשְׁאִלְתִּים לוֹ כְּדַמְפָּרֵשׁ לְקַמֵּן: אִינוּ דְּרָכָן לְהַטְמִין שְׁאִין אֲדָם בּוֹשׁ לְטָלָן בְּיָדוֹ בְּשׂוֹק בְּפִרְהָסְיָא הִלְכָן אִינוּ נֶאֱמָן חֲדָא דְאִין זֶה עָשׂוּי לְמַכּוֹר אֶת פְּלִי וְעוֹד מִדְּאֻטְמִינִיָּהּוּ אֲכָא לְמִימֵר בּוֹשׁ הוּא לְהוֹדִיעוֹ שֶׁהוּא צְרִיךְ לְשָׂאוֹל כָּלִים מִשְׁכִּנֵּי דְאִי לְקוּחִין הוּוּ לֹא הֵנָּה מִטְּמִינָן: נֶאֱמָן וְאֵע"פ שְׁאִין עָשׂוּי לְמַכּוֹר כָּלִים זְמַנִּין דְּמַצְטְרָכִי לִיָּה זִנְי וּמִזְנָן: הֵינוּ אוֹרְחָה לְהַטְמִין אֲפֻלוּ שְׁשָׂר בְּנֵי אֲדָם מוֹנִיעִין בְּפִרְהָסְיָא: וְלֹא חֲמַרן בְּאֲדָם בִּינוּנֵי דְאִינוּ נֶאֱמָן אֲלֵא שְׂזָה אֲמֵר לְקוּחִין וְזֶה אֲמֵר שְׂאוּלִין אֲכָל אִם אֲמֵר לוֹ גְּנֻבַת אוֹתָם לֹאֻ כָּל כְּמַנָּה וְיִשְׁבַּע זֶה שְׁלִקוּחִין הֵן: ה"ג וְלֹא חֲמַרן אֲלֵא בְּדָרִים הַעֲשִׂיוֹן לְהַשְׁאִיל וְלַהֲשַׁפִּיר בִּהְיוּ הוּא דְאֻמֵּרִי דְכִי אֲמֵר לְקוּחִין אִינוּ נֶאֱמָן אֲכָל דְּבָרִים שְׁאִין עָשִׂיוֹן לְהַשְׁאִיל שֶׁהַעֲשִׂיוֹן נֶאֱמָן לְשַׁבַּע שְׁלִחָס וְאִין נִרְאִין דְּבָרֵי הָאוֹמֵר הַשְׁאִלְתִּים לוֹ: דְּשִׁלַּח רַב הוּנָא בַּר אֲבִין כּו' אֲלֵמָא בְּעִשְׂנוֹן לְהַשְׁאִיל וְלַהֲשַׁפִּיר הוּא דְאִינוּ נֶאֱמָן: זִנְנָא דְסַרְפָּלָא מִסְפָּרִים שֶׁל סוֹרְקִי בְּגִדִים: מִיתַמִּי שֶׁהָבִיא הַתּוֹבֵעַ עָדִים שֶׁהֵן שְׁלוֹ וְאֲמֵר שֶׁהַשְׁאִילֵם לֹאֻבִי הִיתִּימִים וּמִדְּאֻפְקִיָּהּוּ רָבָא מִיתַמִּי ש"מ דְּסָבִירָא לֶה אִי הֵנָּה אֲבִיהוֹן קַמֵּן וְאֲמֵר לְקוּחִין הֵן בְּיָדֵי אִינוּ נֶאֱמָן בְּשַׁבְּעָה דְאִי מְהִימָן אֲנִי הֵיוֹנוּ טַעֲנִין בְּשָׂבִיל וְתַמִּי אֲבִיהֶם לְחָסֵם מִמֶּךָ וְזִקְחָא סָפְרִי דְאַגְדָּתָא שְׁאִין אֲדָם עָשׂוּי לְלַמַּד בָּהֶם תְּמִיר אֲכָל שָׂר סָפְרִים אִין עָשִׂיוֹן לְהַשְׁאִיל וְלַהֲשַׁפִּיר לְפִי שֶׁמִּתְקַלְקֵין כְּמוֹ שְׁשִׁנִּינֵי בְּמוֹצָא סָפְרִים לֹא וְלַמַּד בָּהֶן לְכַתְּמָלָהּ וְלֹא וְקָרָא אַחֵר עֲמוּ וְיִכּוּל לוֹמֵר לְקוּחִין הֵן בְּיָדֵי וְאִין צְרִיךְ לְכַתֵּב עָלֵיהֶן שְׁטַר מְכִירָה אֲלֵא לְרוֹחָא דְּמִלְתָּא שְׁלֹא יִצְטַרְךָ לְשַׁבַּע וְכֵן קַבְּלִית מִרַב יַצְחָק הַלְוִי: אֲפֻלוּ שׁוֹמֵר נִשְׁבַּע אִתְּתַגִּי קֹאִי בְּרָאוּהוּ שְׁנִים שְׁנִכְנֹס לְתוֹךְ בֵּיתוֹ לְמַשְׁכְּנוֹ שְׁלֹא בִּרְשׁוֹת אֲשִׁי' שׁוֹמֵר הַבֵּית נֶאֱמָן לְשַׁבַּע וְיִשְׁלֵם זֶה: שְׁכִירוֹ וְלִקְיטוֹ שֶׁל בַּעַל הַבֵּית וְלֹא מִסֵּר לוֹ שְׁמִירַת הַבֵּית: מֵהוּ לְהִיֹּת נֶאֱמָן אֲשַׁבְּעָה זֹו: חֲמִיד עֲשִׂיר: לֹא שָׁנוּ דְצְרִיךְ שַׁבְּעָה: קְנִי ר' חִיא בְּמִתְנִיתִי' הָכִי הִיוּ מַעֲדִין אוֹתוֹ שְׁנִכְנֹס לְתוֹךְ בֵּיתוֹ שְׁלֵם וְיִצָּא חִבּוּל כְּגוֹן שְׁעָלְתָּה נְשִׁיכָה בְּגֻבּוֹ וּבִין אֲצִילִי יָדָיו. וְדִלְמָא אַחֵר עָבִיד לִיָּה? דְּלִיכָא אַחֵר. וּכְשֶׁנֶּגְדוֹ חֲשׂוֹד [וְכוּ'] , וְאַפִּילוּ שְׁבוּעַת שְׁוֹא. מֵאִי "אַפִּילוּ שְׁבוּעַת שְׁוֹא"? לֹא מִיבַעְיָא קֹאֲמֵר: לֹא מִיבַעְיָא הִנֵּה, דְּאִית בָּהוּ בְּפִירַת מָמוֹן; אֲלֵא אֲפִילוּ הָא נִמְי, דְּכַפִּירַת דְּבָרִים בְּעָלְמָא הוּא – לֹא מְהִימָן. וְלִיתְנִי נִמְי שְׁבוּעַת בְּטוּי! כִּי קִתְּנִי, שְׁבוּעָה דְכִי קָא מִשְׁתַּבַּע – בְּשִׁקְרָא קָא מִשְׁתַּבַּע; אֲכָל שְׁבוּעַת בְּטוּי, דְּאִיכָא לְמִימֵר דְּבִקוּשְׁטָא קָא מִשְׁתַּבַּע – לֹא קִתְּנִי. תִּינַח "אוֹכְלִי" וְיִ"לֹא אוֹכְלִי"; "אַכְלִיתִי" וְיִ"לֹא אַכְלִיתִי" מֵאִי אִיכָא לְמִימֵר? תָּנָא שְׁבוּעַת שְׁוֹא

כל הנשבעין פרק שביעי שבועות

וּסְפָרָא דְאַגְדָּתָא. נִרְאָה דכ"ש שָׁר סָפְרִים שְׁדָרְךָ לְהַשְׁאִילָן יוֹתֵר דְּקֻלְמֵרִי' וּסְפָרָא דְּקֻלְחִין הֵן בְּיָדֵי יָבֻעַל הַבֵּית אֲדֻמֵּר הַשְׁאִלְתִּים לוֹ כְּדַמְפָּרֵשׁ לְקַמֵּן: אִינוּ דְּרָכָן לְהַטְמִין שְׁאִין אֲדָם בּוֹשׁ לְטָלָן בְּיָדוֹ בְּשׂוֹק בְּפִרְהָסְיָא הִלְכָן אִינוּ נֶאֱמָן חֲדָא דְאִין זֶה עָשׂוּי לְמַכּוֹר אֶת פְּלִי וְעוֹד מִדְּאֻטְמִינִיָּהּוּ אֲכָא לְמִימֵר בּוֹשׁ הוּא לְהוֹדִיעוֹ שֶׁהוּא צְרִיךְ לְשָׂאוֹל כָּלִים מִשְׁכִּנֵּי דְאִי לְקוּחִין הוּוּ לֹא הֵנָּה מִטְּמִינָן: נֶאֱמָן וְאֵע"פ שְׁאִין עָשׂוּי לְמַכּוֹר כָּלִים זְמַנִּין דְּמַצְטְרָכִי לִיָּה זִנְי וּמִזְנָן: הֵינוּ אוֹרְחָה לְהַטְמִין אֲפֻלוּ שְׁשָׂר בְּנֵי אֲדָם מוֹנִיעִין בְּפִרְהָסְיָא: וְלֹא חֲמַרן בְּאֲדָם בִּינוּנֵי דְאִינוּ נֶאֱמָן אֲלֵא שְׂזָה אֲמֵר לְקוּחִין וְזֶה אֲמֵר שְׂאוּלִין אֲכָל אִם אֲמֵר לוֹ גְּנֻבַת אוֹתָם לֹאֻ כָּל כְּמַנָּה וְיִשְׁבַּע זֶה שְׁלִקוּחִין הֵן: ה"ג וְלֹא חֲמַרן אֲלֵא בְּדָרִים הַעֲשִׂיוֹן לְהַשְׁאִיל וְלַהֲשַׁפִּיר בִּהְיוּ הוּא דְאֻמֵּרִי דְכִי אֲמֵר לְקוּחִין אִינוּ נֶאֱמָן אֲכָל דְּבָרִים שְׁאִין עָשִׂיוֹן לְהַשְׁאִיל שֶׁהַעֲשִׂיוֹן נֶאֱמָן לְשַׁבַּע שְׁלִחָס וְאִין נִרְאִין דְּבָרֵי הָאוֹמֵר הַשְׁאִלְתִּים לוֹ: דְּשִׁלַּח רַב הוּנָא בַּר אֲבִין כּו' אֲלֵמָא בְּעִשְׂנוֹן לְהַשְׁאִיל וְלַהֲשַׁפִּיר הוּא דְאִינוּ נֶאֱמָן: זִנְנָא דְסַרְפָּלָא מִסְפָּרִים שֶׁל סוֹרְקִי בְּגִדִים: מִיתַמִּי שֶׁהָבִיא הַתּוֹבֵעַ עָדִים שֶׁהֵן שְׁלוֹ וְאֲמֵר שֶׁהַשְׁאִילֵם לֹאֻבִי הִיתִּימִים וּמִדְּאֻפְקִיָּהּוּ רָבָא מִיתַמִּי ש"מ דְּסָבִירָא לֶה אִי הֵנָּה אֲבִיהוֹן קַמֵּן וְאֲמֵר לְקוּחִין הֵן בְּיָדֵי אִינוּ נֶאֱמָן בְּשַׁבְּעָה דְאִי מְהִימָן אֲנִי הֵיוֹנוּ טַעֲנִין בְּשָׂבִיל וְתַמִּי אֲבִיהֶם לְחָסֵם מִמֶּךָ וְזִקְחָא סָפְרִי דְאַגְדָּתָא שְׁאִין אֲדָם עָשׂוּי לְלַמַּד בָּהֶם תְּמִיר אֲכָל שָׂר סָפְרִים אִין עָשִׂיוֹן לְהַשְׁאִיל וְלַהֲשַׁפִּיר לְפִי שֶׁמִּתְקַלְקֵין כְּמוֹ שְׁשִׁנִּינֵי בְּמוֹצָא סָפְרִים לֹא וְלַמַּד בָּהֶן לְכַתְּמָלָהּ וְלֹא וְקָרָא אַחֵר עֲמוּ וְיִכּוּל לוֹמֵר לְקוּחִין הֵן בְּיָדֵי וְאִין צְרִיךְ לְכַתֵּב עָלֵיהֶן שְׁטַר מְכִירָה אֲלֵא לְרוֹחָא דְּמִלְתָּא שְׁלֹא יִצְטַרְךָ לְשַׁבַּע וְכֵן קַבְּלִית מִרַב יַצְחָק הַלְוִי: אֲפֻלוּ שׁוֹמֵר נִשְׁבַּע אִתְּתַגִּי קֹאִי בְּרָאוּהוּ שְׁנִים שְׁנִכְנֹס לְתוֹךְ בֵּיתוֹ לְמַשְׁכְּנוֹ שְׁלֹא בִּרְשׁוֹת אֲשִׁי' שׁוֹמֵר הַבֵּית נֶאֱמָן לְשַׁבַּע וְיִשְׁלֵם זֶה: שְׁכִירוֹ וְלִקְיטוֹ שֶׁל בַּעַל הַבֵּית וְלֹא מִסֵּר לוֹ שְׁמִירַת הַבֵּית: מֵהוּ לְהִיֹּת נֶאֱמָן אֲשַׁבְּעָה זֹו: חֲמִיד עֲשִׂיר: לֹא שָׁנוּ דְצְרִיךְ שַׁבְּעָה: קְנִי ר' חִיא בְּמִתְנִיתִי' הָכִי הִיוּ מַעֲדִין אוֹתוֹ שְׁנִכְנֹס לְתוֹךְ בֵּיתוֹ שְׁלֵם וְיִצָּא חִבּוּל כְּגוֹן שְׁעָלְתָּה נְשִׁיכָה בְּגֻבּוֹ וּבִין אֲצִילִי יָדָיו. וְדִלְמָא אַחֵר עָבִיד לִיָּה? דְּלִיכָא אַחֵר. וּכְשֶׁנֶּגְדוֹ חֲשׂוֹד [וְכוּ'] , וְאַפִּילוּ שְׁבוּעַת שְׁוֹא. מֵאִי "אַפִּילוּ שְׁבוּעַת שְׁוֹא"? לֹא מִיבַעְיָא קֹאֲמֵר: לֹא מִיבַעְיָא הִנֵּה, דְּאִית בָּהוּ בְּפִירַת מָמוֹן; אֲלֵא אֲפִילוּ הָא נִמְי, דְּכַפִּירַת דְּבָרִים בְּעָלְמָא הוּא – לֹא מְהִימָן. וְלִיתְנִי נִמְי שְׁבוּעַת בְּטוּי! כִּי קִתְּנִי, שְׁבוּעָה דְכִי קָא מִשְׁתַּבַּע – בְּשִׁקְרָא קָא מִשְׁתַּבַּע; אֲכָל שְׁבוּעַת בְּטוּי, דְּאִיכָא לְמִימֵר דְּבִקוּשְׁטָא קָא מִשְׁתַּבַּע – לֹא קִתְּנִי. תִּינַח "אוֹכְלִי" וְיִ"לֹא אוֹכְלִי"; "אַכְלִיתִי" וְיִ"לֹא אַכְלִיתִי" מֵאִי אִיכָא לְמִימֵר? תָּנָא שְׁבוּעַת שְׁוֹא

וְכָל

וְכָל

 מסורת הש"ס

א בבא קמא קיד:

ב בבא מציעא קטז; בבא בתרא נב.

ג בבא קמא סב.

 גליון הש"ס

גמ' ודלמא אחר עביד ליה. גי' הרי"ף דלמא לאחר אמר:

מסורת הש"ס
א שבת סו.
ב כתובות פח.
ג בבא בתרא לג; לעיל לב:
תורה אור השלם

שבעת יתרה תתנה בין שניהם אם־לא שלח ידו במלאכת רעהו ולקח בעליו ולא ישלם [שמות כב, י]

ובל קדמי ליה כל שבועה לשעבר: משחק בקוביא גזלן דרבען הוא דאמרין אסמכתא

הלכתא מאי א"ל לא ידענא. והא דאמרי'

כל הנשבעין פרק שביעי שבועות

איִכְל דְּדַמִּי לִיה. הִיָּה אֶחָד מֵהֶן מְשַׁחֵק בְּקוּבִיא. הָא תו לְמָה לִּי? תֵּנָא פְּסוּלָא דְּאוֹרִייתָא, וְקִתְּנִי פְּסוּלָא דְּרַבְּנָן. ^(א)הִיו שְׁנֵיהֶן חֲשׂוּדִין. אָמַר לִיה רַבָּא לְרַב נַחֲמָן: הִיכִי תֵּנָן? אָמַר לִיה: לֹא יִדְעָנָא. הִלְכְּתָא מַאי? אָמַר לִיה: לֹא יִדְעָנָא. אֵיתְמַר: אָמַר רַב יוֹסֵף בַּר מַנְיֹמִי, אָמַר רַב נַחֲמָן, רַבִּי יוֹסִי אוֹמַר: יַחְלוּקוּ. וְכֵן תַּנִּי רַב זְבִיד בַּר אוֹשְׁעִיא, רַבִּי יוֹסִי אוֹמַר: יַחְלוּקוּ. אֵיפָא דְּאִמְרִי: תַּנִּי רַב זְבִיד אָמַר רַבִּי אוֹשְׁעִיא, רַבִּי יוֹסִי אוֹמַר: יַחְלוּקוּ. אָמַר רַב יוֹסֵף בַּר מַנְיֹמִי: עֶבֶד רַב נַחֲמָן עוֹבְדָא – יַחְלוּקוּ. יַחְזֵרָה שְׁבוּעָה לְמִקְוָמָה. לְהִיכֹן חִזְרָה? אָמַר רַבִּי אַמִּי, רַבּוּתֵינוּ שְׁפַבְּכָל אִמְרוּ: חִזְרָה שְׁבוּעָה לְסִינִי, רַבּוּתֵינוּ שְׁבַאֲרֵץ יִשְׂרָאֵל אִמְרוּ: חִזְרָה שְׁבוּעָה לְמַחֲוֵיב לָהּ.^(ב)אָמַר רַב פִּפְא: רַבּוּתֵינוּ שְׁפַבְּכָל – רַב וְשְׁמוּאֵל, רַבּוּתֵינוּ שְׁבַאֲרֵץ יִשְׂרָאֵל – רַבִּי אֱבָא. רַבּוּתֵינוּ שְׁפַבְּכָל רַב וְשְׁמוּאֵל – דִּתְנָן: וְכֵן הִיתּוּמִין, לֹא יִפְרְעוּ אֶלָּא בְּשְׁבוּעָה. וְהוּיָנן בַּהּ: מַמַּאן? אֵילִימָא מַלְוָה – אַבּוּהוּן שְׁקִיל בָּלָא שְׁבוּעָה, וְאֵינָהוּ בְּשְׁבוּעָה? אֶלָּא הָכִי קְאָמַר: וְכֵן הִיתּוּמִין מִן הִיתּוּמִין – לֹא יִפְרְעוּ אֶלָּא בְּשְׁבוּעָה. "וְרַב וְשְׁמוּאֵל דְּאִמְרִי תַרְוַיְיהוּ: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שְׁמַת מַלְוָה בְּחִי לָוָה; אֲבָל מַת לָוָה בְּחִי מַלְוָה – פֶּכֶר נִתְחַיִּיב מַלְוָה לְבָנִי לָוָה שְׁבוּעָה, וְאִין אָדָם מוֹרִישׁ שְׁבוּעָה לְבָנָיו.^(ג)רַבּוּתֵינוּ שְׁבַאֲרֵץ יִשְׂרָאֵל רַבִּי אֱבָא – דִּהְהוּא גְּבָרָא דְּחֻטָּף נֶסְכָּא מַחְבְּרִיה; אֶתָּא לְקַמִּיָּה דְּרַב אַמִּי, יִתִּיב רַבִּי אֱבָא קַמִּיָּה. אֵייתִי חֲדָא סִהְדָא דְּמַחְטָף חֲטֻפָּה מִיַּיְהּ, אָמַר לִיה: "אִין, חֲטָפִי – וְדִידִי חֲטָפִי". אָמַר רַבִּי אַמִּי: הִיכִי לִידֵּינִי דֵּינִי לְהֵא דֵּינָא? גִּימָא לִיה "זִיל שְׁלִים" – לִיפָא תַרִּי סִהְדִי. נִפְטָרִיה – אֵיפָא חַד סִהְדָא. גִּימָא לִיה "זִיל אִישְׁתַּבַּע" – פִּינֹן דְּאָמַר "מִיחְטָף חֲטָפִי", הָוָה לִיה פְּגוּזָלֹן. אָמַר לִיה רַבִּי אֱבָא: הָוָה מַחֲוֵיב שְׁבוּעָה וְאִין יָכוֹל לִישְׁבַּע, וְכָל הַמַּחֲוֵיב שְׁבוּעָה וְאִינוּ יָכוֹל לִישְׁבַּע – מְשַׁלֵּם. אָמַר רַבָּא: פְּווּתִיה דְּרַבִּי אֱבָא מִסְתַּבְּרָא, דִּתְנִי רַבִּי אַמִּי: "שְׁבַעַת ה' תַּהֲיָה בֵּין שְׁנֵיהֶם" – וְלֹא בֵּין הַיּוֹרְשִׁין. הִיכִי דַּמִּי? ^(ד)"אֵילִימָא דְּאָמַר לִיה: "מָנָה לְאֱבָא בֶּיַד אָבִיהּ", וְאָמַר לִיה: "חַמְשִׁין אֵית לִיה וַחְמִשִּׁין לִית לִיה" – מָה לִּי הוּא וּמָה לִּי אַבּוּהָא? ^(ה)"אֶלָּא לָאו דְּאָמַר לִיה: "מָנָה לְאֱבָא בֶּיַד אָבִיהּ", אָמַר לִיה: "חַמְשִׁין יִדְעָנָא וַחְמִשִּׁין לֹא יִדְעָנָא"?

א

בְּקַמּוּךְ עֶבֶד רַב נַחֲמָן עוֹבְדָא וַחְלוּקוּ זֶה הִיָּה אַח"כּ וְהָא דְּפִרְרִין מְנָה לְקַמֹּן אִם אֵיתָא אֲלֵמָא מִסְפָּקָא לֶּה וְהָא רַב נַחֲמָן כּוֹ' יַדַּע הֲש"ס דְּכִי אָמַר אִם אֵיתָא פֶּכֶר עֶבֶד עוֹבְדָא: הָוָה יִתִּיב ר' אֱבָא קַמֵּיה. מְשַׁמַּע שְׂהִיָּה תַלְמוּדוֹ וְהָא דְּקַרִי לִיָּה לְעֵיל ר' אַמִּי רַבּוּתֵינוּ הָכִי גַמִּי מַצִּינוּ בְּפִרְקָה חֲבִית (שְׁפַת דָּף קַמּוּ): שְׁקָרָא רַב רַבּוּתֵינוּ לְרַב פִּהְגָא וְרַב אַסִּי שְׁהִיו תַּלְמוּדִיו אֲבָל קֶשֶׁה מִפִּרְקָה אֵלּוּ מַצִּיאוּת (פ"מ דָּף כד:)דַּר' אַמִּי אֲשַׁכַּח פִּרְעוּתִית שְׁחוּטוֹת בֵּין טַבְּרִיא לְצִפּוּרִי אֲתָא לְקַמֵּיה דַּר' אֱבָא אָמַר לִיה זִיל שְׁקוּל לְנַפְשָׁךְ אֲלֵמָא לֹא הִיָּה רַבִּי אֱבָא תַלְמוּדוֹ וְלִסְפָּרִים דְּגִרְכּוֹ אֲתָא לְקַמֵּיה דַּר' אַסִּי נִיחָא טַפִּי דַּאע"ג דַּר' אַמִּי הִיָּה יוֹתֵר גְּדוּל מַרְבִּי אַסִּי דְּבָבָל מַקּוּם מַזְכִּיר ר' אַמִּי קָדָם ר' אַסִּי וּבַהֲעֻזָּקוּן (גַּמִּין דָּף נד:) גְּמַרְכָא דְּהַמְטָמָא וְהַמְטָמַע וְהַמְטָמָךְ אִמְרִינוּ הֵהוּא דְּאֲתָא לְקַמֵּיה דַּר' אַמִּי א"ל ר' אַסִּי רַבִּי אֲתָה אוֹמַר כּוֹן מַכָּל מַקּוּם הִיָּה חֲבַרְו וְהִיָּה רַבִּי אַמִּי בַּא לְטוֹל עַצְה מִמֶּנּוּ וְעוֹד י"ל גְּלַחֲחַר זַמֵּן הִיָּה ר' אַמִּי רַאשׁ וְהִיו בָּאִים הַצִּינוּ לְפָנָיו: בֵּינוּ דְּאָמַר חֲטָפִי הֵוָה לֶּה בְּגוּזָל. פִּרַשׁ בְּחֻקַּת הַבְּתִים (כ"ב דָּף לד:) מַתְּוֹךְ שְׁאִינוּ יָכוֹל לְשַׁבַּע מְשַׁלֵּם. זֻקָא בְּחֻשׁוֹר שְׁלֹא יִפְקִיעוּ מִמוּנּוּ מִמֶּנּוּ וְתַקֵּנוּ לַהֲפֹךְ שְׁבוּעָה אֲבָל הַבָּא וּבְחַמְשִׁים לֹא יִדְבָּנָא מְשַׁלֵּם וְה"נ דְּמַתְנִי' בֵּינוּ שְׁמַטְל' עַל יְתוּמִין שְׁבוּעַת אֲבִיָּהִם וְאִין יָכוֹלִין לְשַׁבַּע מְשַׁלְמִין בְּנֵי הַלְוָה דְּלֹא שָׁנָא מַחֲוֵיב הַעוֹבֵעַ שְׁבוּעָה וְלֹא שָׁנָא מַחֲוֵיב הַנִּתְבַּע שְׁבוּעָה וְאִין יָכוֹל לְשַׁבַּע אוֹתָהּ שְׁחִיב אוֹתוֹ מְשַׁלֵּם הַנִּתְבַּע תַּמָּה דְּמַשְׁמַע הַבָּא דְּרַב נַחֲמָן עֶבֶד עֶבְדָּא וַחְלוּקוּ בַּר' יוֹסִי דְּלִית לִיָּה דַּר' אֱבָא וְקָשָׁה לַר"י דְּבִפְרָק הַשּׁוּאֵל (פ"מ דָּף צז: וְשֵׁם) אִמְרִי' אַמְתְּנִי' דְּשׁוּאֵל אֶת הַפֶּרָה שְׁאֵלָה חֲצִי יוֹם כּוֹ' לִימָא תַּהֲיוּ תְּיובָתָא דַּר' יוֹחָנָן וְרַב נַחֲמָן דְּאִמְרִי תַרְנוּהוּ מְנָה לִי בְּגוּדָךְ וְהֵלֶּה אוֹמַר אִינִי יוֹדַע פְּטוּר וּמַשְׁנִי בְּגוּן שְׁנַשׁ עַסָק שְׁבוּעָה בְּיַיְהוּן בְּדַרְבָּא דְּאָמַר רַבָּא מְנָה לִי בְּגוּדָךְ וְהֵלֶּה אוֹמַר אִין לָךְ בְּנִידִי אֲלֵא חַמְשִׁים נְחַמְשִׁים אִינִי יוֹדַע מַתְּוֹךְ שְׁאִינוּ יָכוֹל לְשַׁבַּע מְשַׁלֵּם וְהִינוּ בַּר' אֱבָא וי"ל דְּרַב נַחֲמָן וַחֲזִי לִית לֶּה דַּר' אֱבָא אֲלֵא דְּמוּקִי מַתְנִי' דְּהַשּׁוּאֵל (שֵׁם) בַּר' מֵאִיר וּבְמוֹ שְׁמַפְרַשׁ רַבִּי אֱבָא מֵלָתָה דַּר' מֵאִיר וְאִיהוּ סָבַר בַּר' יוֹסִי וְהַשְׁתָּא גַמִּי נִיחָא הָא דְּלֵא מוּכַח בְּפִרְקָה קַמָּא דְּבַתְּבּוּת (דָּף יב: וְשֵׁם) דְּהָא דְּרַב יַהֲוָה דְּאָמַר מְנָה לִי בְּגוּדָךְ וְהֵלֶּה אוֹמַר אִינִי יוֹדַע חֲטִי' דְּשְׁמוּאֵל הִיא דְּהָא לֹא מַצִּי מוּקַמִי מַתְנִי' דְּהַשּׁוּאֵל בְּגוּן שְׁנַשׁ עַסָק שְׁבוּעָה בְּיַיְהוּן וּבְדַרְבָּא דְּהָא פְּלִגִי הַבָּא אֲלַר' אֱבָא וְהַשְׁתָּא נִיחָא

דְּשְׁמוּאֵל מוּקִי מַתְנִיתוּן בְּתַנָּא דְּבַקְמוּךְ וּמַסּוּעַ לִיָּה לְגַר' אֱבָא מִיָּהוּ סָבַר בַּר' שְׁמַעוֹן בַּר' טַרְפוּן דְּדַרַשׁ לְקַרָא לְמַלְתָּא אֲחֵרִיתִי וּפְלִגִי אֲלַר' אֱבָא ע"ה לַר"י דְּבַחֲרַת הַבְּתִים (כ"ב דָּף נג: וְשֵׁם) מְשַׁמַּע דְּהֵלָכָה בַּר' אֱבָא דְּקֵאָמַר סָבְרוּה רַבְּנָן קַמָּה דְּאֲבִי' לְמִימַר הִינוּ נֶסְכָּא דַּר' אֱבָא אֲשַׁבְּדָא דְּהַתָּם וּמַסִּין גַּמִּי אֲלֵא אִי דַּמִּי הָא דַּר' אֱבָא כּוֹ' וְאֵלּוּ לְקַמֹּן (שְׁבוּעוֹת דָּף מו:ח) אִמְרִינוּ הֵאִי זִנְיָא עֶבֶד בְּרַב וְשְׁמוּאֵל עֶבֶד וְזַעֲבַד בַּר' אֲלַעְזָר עֶבֶד וַר' אֲלַעְזָר סָבַר בַּר' אֱבָא דְּנוּטְלוּן הִיתּוּמִין וְלֹא מַפְסִידִין מְשַׁמַּע דְּמַלְתָּא דְּרַב וְשְׁמוּאֵל עֶקַר בְּמוֹ ר' אֱבָא וְעוֹד תַּמָּה דְּבָבָל מַקּוּם קוּמָא לֹן בְּרַב נַחֲמָן בְּיַיְהוּן וְלַחֲמֹן קֵאָמַר עֶבֶד בַּר' אֲלַעְזָר עֶבֶד וְרַב נַחֲמָן דְּאָמַר וַחְלוּקוּ לֹא מַזְכִּיר בְּלָל מְשַׁמַּע דְּלִית הִלְכְּתָא בְּתַמָּה וְכַיִּינוּ תַּם פִּרַשׁ בְּסָפֶר הַיָּסֵר דְּהִלְכְּתָא בְּרַב נַחֲמָן דְּאָמַר וַחְלוּקוּ בְּשִׁשְׁיָהִם חֲשׂוּדִים דְּקוּמָא לֹן בְּתַמָּה בְּיַיְהוּ וְכַר' אֱבָא בְּנַסְפָּא בְּדִאמְרִי' בְּחֻקַּת הַבְּתִים (שֵׁם) וְכֵן בְּחַמְשִׁין לֹא יִדְעָנָא בְּדִאמְרַ רַבָּא בְּהַשּׁוּאֵל (פ"מ דָּף צח. וְשֵׁם) וְרַב נַחֲמָן גַּמִּי סְבִירָא לֶּה בַּר' אֱבָא בְּנַסְפָּא וּבְחַמְשִׁין לֹא יִדְעָנָא מַתְּוֹךְ שְׁאִין יָכוֹל לְשַׁבַּע מְשַׁלֵּם וּכ"ש גַּמִּי דְּהִנֵּה לֹן לְמִימַר בְּשֶׁהַעוֹבֵעַ מַחֲוֵיב שְׁבוּעָה דְּמַפְסִיד אֲלֵא מֵשׁוּם דְּשְׁבוּעַת הַעוֹבֵעַ לֹא הִנֵּה אֲלֵא מַזְכְּרָנָן וְאִין מַפְסִיד [וְלֹא] מְשַׁלֵּם בְּשִׁאִין יָכוֹל לְשַׁבַּע אֲלֵא בְּמַחֲוֵיב שְׁבוּעָה דְּאוֹרִיתָא וְלַהֲכִי בִּיתוּמִין מִן הִיתּוּמִין וּמַת לָוָה בְּחִי מַלְוָה אוֹ בַּפּוּגָם שְׁטְרוֹ דְּהִנֵּא שְׁבוּעָה דְּרַבְּנָן גַּשְׁבַּעַן שְׁבוּעַת יוֹרְשִׁין וְנוּטְלוּן וְלֹא מַפְסִידִין לְרַב נַחֲמָן וַר' אֱבָא וּבַהֲעֻזָּה חֲשׂוּדִין מַפְסִיד הַעוֹבֵעַ חֲצִי אָף עַל גַּב דְּלֵא רַמִּיא עָלֶה אֲלֵא שְׁבוּעָה דְּרַבְּנָן וּטַעמָא מֵשׁוּם דְּקַנְבּוּסִין לִיָּה לְכִי שְׁהוּא חֲשׁוֹד וְלַרַב וְשְׁמוּאֵל אֵית לָהּ דְּאֲפִילוּ בְּשְׁבוּעָה דְּרַבְּנָן מַתְּוֹךְ שְׁאִינוּ יָכוֹל לְשַׁבַּע מַפְסִיד הַבָּל וּבַהֲעֻזָּה חֲשׂוּדִין גַּמִּי מַפְסִיד הַעוֹבֵעַ הַבָּל דְּחֻזְרָה שְׁבוּעָה לְבִינִי וּבִיתוּמִין מִן הִיתּוּמִין זֻקָא עֶבֶד בַּר וְשְׁמוּאֵל עֶבֶד וְלֹא בַּפּוּגָם אֶת שְׁטְרוֹ בְּדִאמְרִינוּ לְקַמֹּן הַבּו דְּלֵא לּוֹסָף עָלֶיהּ וַר' אֱבָא גַמִּי סְבִירָא לֶּה לְדַרַב נַחֲמָן בְּשִׁנְיָהִם חֲשׂוּדִין דְּהֵלָכָה בְּרַבִּי יוֹסִי דְּאָמַר וַחְלוּקוּ מַשְׁמַמָּא דְּפִרְשִׁית וְהָא דְּקֵאָמַר רַבּוּתֵינוּ בְּבִאָרְךָ יִשְׁרָאֵל ר' אֱבָא לָאו מֵשׁוּם דְּסָבַר בַּר' מֵאִיר אֲלֵא דַּר' אֱבָא אֵית. לֹן לְבִירוּשִׁי מֵלְתָא דַּר' מֵאִיר דְּחֻזְרָה לְמַחֲוֵיב לֶּה וּמְשַׁלֵּם בְּדִאשְׁבָּחוֹ דְּסָבַר ר' אֱבָא בְּעָלְמָא: (הַגָּה"ה) וְעוֹד י"ל דְּטַעמָא דְּרַב נַחֲמָן בְּשִׁשְׁיָהִם חֲשׂוּדִים מֵשׁוּם בֵּינוּ דְּמַחֲוֵיב הַעוֹבֵעַ גַּמִּי שְׁבוּעָה מַזְכְּרָנָן וְאִין יָכוֹל לְשַׁבַּע מַפְסִיד הַחֲצִי וְהָ הַפְּרִיז אִין נִרְאֶה דָּאִם כּוֹן הִיתּוּמִים מִן הִיתּוּמִים גַּמִּי וְסָבַר רַב נַחֲמָן וַר' אֱבָא בְּשְׁמוּאֵל מַתְּוֹךְ שְׁאִין יָכוֹלִין בְּנֵי הַמְּלָנָה לְשַׁבַּע וּפְסִידוֹ וּבַכָּה שְׁמַעְתוּן מְשַׁמַּע דְּפִלְגִי וְאִם בְּנֵי הַלְוָה גַּמִּי חֲשִׁיבִי דְּאִין וְכוּלִין לְשַׁבַּע מַכָּל מַקּוּם לֹא יַפְסִידוּ כִי אִם הַחֲצִי וְאִמְחִי לְרַבִּי אֲלַעְזָר גַּשְׁבַּעַן וְנוּטְלוּן הַבָּל וּמַשְׁמַע דַּר' אֲלַעְזָר הִיו בַּר' אֱבָא וְרַב נַחֲמָן (ע"כ הַגָּה"ה): אֲבָל חֲתָת קֶשֶׁה דְּמִנָּא לִיָּה לְהַש"ס בְּקַמּוּךְ דְּרַב וְשְׁמוּאֵל לִית לָהּ דַּר' אֱבָא בְּנַסְפָּא וּבְחַמְשִׁין לֹא יִדְעָנָא דְּקֵאָמַר הֵאִי שְׁבוּעַת ה' מֵאִי דְּרַשִׁי בַּהּ וְנִרְאֶה דָּאִם אֵיתָא דְּאֵית לָהּ מַתְּוֹךְ שְׁאִינוּ יָכוֹל לְשַׁבַּע מְשַׁלֵּם הִיָּה לָהֶם לְבָנֵי לָוָה לְפִדֵּי הַחֲצִי מַתְּוֹךְ שְׁאִינוּ יָכוֹלִין לְשַׁבַּע שְׁפָרְעוּ בְּדִפִּי' בַּקּוּנָט' אֲלֵא וַחֲזִי לִית לָהּ הֵאִי סָבַרָא לְעִנְזָן שְׁלֵם אֲלֵא לְעִנְזָן לְהַפְסִיד וַי"ע:

מז.

עין משפט בר מצוה

א טוש"ע חו"מ סי' צב סעי' ב:

ב מו"י פב' מהל' טוען ונטען הל' ב, סמג עשין צה:

ג טוש"ע חו"מ סי' צב סעי' ז:

ד מו"י פב' מהל' טוען ונטען הל' ד:

ה טוש"ע חו"מ סי' קח סעי' ט:

ו מו"י פיו"ז מהל' מלווה ולווה ז', סמג עשין צד:

ז טוש"ע חו"מ סי' קח סעי' יא:

ח מו"י פיו"ז מהל' מלווה ולווה הל' ג:

ט טוש"ע חו"מ סי' עה סעי' טז:

י מו"י פד' מהל' טוען ונטען הל' ה:

יא מו"י פד' מהל' טוען ונטען הל' ו', סמג עשין צה:

יב טוש"ע חו"מ סי' עה סעי' טז:

יג מו"י פד' מהל' טוען ונטען הל' ה:

יד מו"י פד' מהל' טוען ונטען הל' ז', סמג עשין צה:

 עין משפט גור מצורה
--

א סמג לאוין קג:

ב טוש"ע חו"מ סי' צא סעי' א:

ג מו"י פט"ז מהל' מלווה ולווה

הל' ה, סמג עשין צד:

ד טוש"ע חו"מ סי' צא סעי' א:

ה מו"י פט"ז מהל' מלווה ולווה הל' ה, סמג עשין צד:

ו טוש"ע חו"מ סי' לא סעי' ב:

ז מו"י פכ"ב מהל' עדות הל' א, סמג עשין קז:

ח טוש"ע חו"מ סי' לא סעי' ב:

ט מו"י פכ"ב מהל' עדות הל' ב:

י מו"י פכ"ב מהל' עדות הל' ג:

יא טוש"ע חו"מ סי' לא סעי' ב ג:

יב מו"י פכ"ב מהל' עדות הל' ב:

יג מו"י פכ"ב מהל' עדות הל' ג:

יד מו"י פכ"ב מהל' עדות הל' ד:

אי אַמרתָ בַּשְּׁלֵמָא אָביוּ כּי הָאֵי גּוֹנָא דָּף צ: וְשֵׁם) מָנָה לִי בְּיָדְךָ וְהִלָּה אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ חַיִּב דְּבָרֵי עֲדִיף הֵיכִי מוֹנִקִּי לָהּ הָאֵי קָרָא אִי בְּנִי וְזַעֲנָא וּבְנִי לֹא יִזְעָנָא בָּהּא לִיכָא חַיִּיב שְׂבוּעָה לְאַבָּא אָלָא חַיִּיבָא דְּמִמּוֹן דְּבָרֵי עֲדִיף וּי"ל דְּמוֹנִקִּי לָהּ פָּרַב וְשִׁמוּאֵל דְּבַסְמוּךְ א"נ ה"ק הַפְּתוּב שְׂבַעַת ה' תִּהְיֶה בֵּין שְׁנֵיהֶם הֵיכָא דְּשִׁנְכָא וּמִי שְׁאֵינּוּ יוֹכּוּל לְשַׁבַּע מְשֻׁלָּם וְלֹא בֶן הַיּוֹרְשֵׁין דְּפִטְטוֹרִין כְּשֶׁאִין יוֹכּוּלִין לְשַׁבַּע: חֲלָה עַל שְׁנֵיהֶם. וְנִשְׁנַשׁ הַמִּשְׁפָּעִי אֲפִי' הַדִּין עִמּוֹ כְּדָפִי' בַּקּוּטָרְכּס כְּרִישׁ הַדְּנִיין (לְעִיל שְׂבוּעוֹת דָּף נט:) וְכּוּן נִרְאָה דְּהָא כְּרִישׁ הָתָם בְּפָרִיתָא וּבָאָה אֵל הַגָּנֹב זֶה הַגָּנֹב דַּעַת הַפְּרִיּוֹת שְׁתּוּבַע מִמּוֹן מִמִּי שְׁאֵינּוּ חַיִּב לוֹ וַיִּתֵּר הַכִּי פִּרְיָךְ מִשְׁפָּעִי אֲמַאי קָאִי בְּסוּרִיו וּמִשְׁנִי מִשּׁוּם דָּר' שְׁמַעוֹן בֶּן רַבִּי טַרְפוֹן וּמִדְּאֲטַרְיָךְ לְאִתְּוִי הָךְ וְשִׁבְךָ פְּרִיתָא גּוּפָה מִשּׁוּם דְּמִוְרֵי אֲפִי' הַדִּין עִמּוֹ: בְּדָהִי כְּדָהִי שְׁכָרִי לָמָּה לִּי. תַּמָּה דְּרַבָּא אוֹמֵר בְּמַרְבָּה (פ"ק דָּף עב: וְשֵׁם) וּבְמַכּוֹת (דָּף ד וְשֵׁם)) דָּשַׁד זּוּמָם חֲדוּשׁ הוּא דְּמַאי חֲזִית דְּסַמְכַתָּא הֲדַנִּי סַמְךְ אֲהֵנִי אֲדַרְבָּה הָא דְּמַכְשָׁרִינִי לְמָזַם הוּי חֲדוּשׁ דְּהָא בְּהַכְשָׁה תַּקְוִיהוּ בְּסוּלִים לָרַב חַסְדָּא וְאוֹמֵר ר"י דְּרַבָּא כְּבֵר כְּרַב הוּנָא דְּכָרִישׁ חֲזַקַת הַפְּתִים (כ"ב דָּף לא: וְשֵׁם) מַסִּיחַ אֲדַרְבַּ נַחֲמֵן וְרַבָּא דְּכ"ע כְּרַב הוּנָא וּבְסַמּוּךְ דְּמִשְׁנִי רַבָּא לְאִיבָא דְּרַב חַסְדָּא לִיָּה לֹא כְּבִירָא לָהּ וּלְמַאי דָּשַׁי לְאוֹקוּמִי הָתָם רַבָּא כְּרַב חַסְדָּא הִנֵּה מְנִי לְמִימֵר וְלִיטַעֲמִיךְ וְעוֹד דְּלִטַעַם אַחֵר דְּלַגְבִּי עַד זּוּמָם דְּמַפְרָשׁ מִשּׁוּם פְּסִידָא דְּלִקּוּחוֹת מְנִי לְמַכְשַׁר כְּרַב חַסְדָּא וְהִלָּכָה כְּרַב הוּנָא מְדַמוּקִי רַב נַחֲמֵן וְרַבָּא בְּתַמָּה בְּחֻזַּקַת הַפְּתִים וְכּוּן פְּסַק ר"ח מִשּׁוּם דְּרַב הוּנָא הִיָּה רַבּוּ שֶׁל רַב חַסְדָּא כְּדִאֲמַרְינִי בְּאַלּוּ מַצִּיאוֹת (פ"מ דָּף לג:) וְעוֹד דְּמַתְּנִיתִין דְּאֶחָד אוֹמֵר גְּבוּהָ כּוּי דִּיךְ לְכַאֲרִיָּה כְּרַב הוּנָא:

כל הנשבעין פרק שביעי שבועות

אִי אַמְרַתָּ בַּשְּׁלֵמָא אָביוּ כּי הָאֵי גּוֹנָא מַחֲיַב שְׂבוּעָה וּמַתְּוֹךְ שְׁאֵינּוּ יוֹכּוּל לְשַׁבַּע דְּהָא אֵינּוּ יוֹדֵעַ אִיצְטְרִיךְ קָרָא לְמִיפְטָר גַּבִּי יוֹרְשֵׁין; אָלָא אִי אַמְרַתָּ אָביוּ כּי הָאֵי גּוֹנָא נְמִי פִטְטוֹר, קָרָא גַּבִּי יוֹרְשֵׁין לְמָה לִּי? וְרַב וְשִׁמוּאֵל – הָאִי ”שְׂבַעַת הִי” מַאי קָא דָּרְשִׁי בִּיהּ? ^(נ) מִיבְּעִי לִיָּה לְכַדְתַּנְיָא, שְׁמַעוֹן בֶּן טַרְפוֹן אוֹמֵר: ”שְׂבַעַת ה' תִּהְיֶה בֵּין שְׁנֵיהֶם” – מְלַמֵּד שֶׁהַשְּׂבוּעָה חֲלָה עַל שְׁנֵיהֶם. ^אשְׁמַעוֹן בֶּן טַרְפוֹן אוֹמֵר: אַזְהָרָה לְעוֹקֵב אַחֵר נוֹאֵף, מַנִּין? תְּלַמּוּד לוֹמֵר: ”לֹא תִנָּאֵף” – לֹא תִנָּאִיף. ”וַתִּרְגְּנוּ בְּאַהֲלֵיכֶם” – שְׁמַעוֹן בֶּן טַרְפוֹן אוֹמֵר: תִּרְתֶּם וּגְיַנִּיתֶם בְּאַהֲלֵי שְׁל מְקוֹם. ”עַד הַנֶּהָר הַגָּדוֹל נָהַר פֶּרֶת” – שְׁמַעוֹן בֶּן טַרְפוֹן אוֹמֵר: קָרַב לְגַבִּי דְּהִינָּא, וְאִידְהֵן. דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל תַּנָּא: עֶבֶד מָלְךְ – כְּמָלְךָ. ^(ג)וְהַחֲנוּנִי עַל פִּינְקָסוּ כּוּי. תַּנָּא, אָמַר רַבִּי: טוֹרַח שְׂבוּעָה זֹו לְמָה? אָמַר לוֹ רַבִּי חֲזִיא (כַּר אַבָּא), תַּנִּינָא: שְׁנֵיהֶם נִשְׁבָּעִין וְנוֹטְלִין מִבְּעַל הַבֵּית. קִיבְּלָה מִינֵיהּ, אוּ לֹא קִיבְּלָה מִינֵיהּ? תָּא שְׁמַע: דְּתַנָּא, רַבִּי אוֹמֵר: פּוֹעֲלִין נִשְׁבָּעִין לַחֲנוּנִי. וְאַם אֵיתָא, לְבַעַל הַבֵּית מִיבְּעִי לִיָּה! ”אָמַר רַבָּא: פּוֹעֲלִים נִשְׁבָּעִין לְבַעַל הַבֵּית – בְּמַעֲמַד חֲנוּנִי; כּי הֵיכִי דְלִיפְסַפוּ מִינֵיהּ. ^(ו)אֵיתָמַר: שְׁתֵּי כִּיתֵּי עֲדִים הַמְּכַחִישוֹת זֹו אֶת זֹו – אָמַר רַב הוּנָא: זֹו בָּאָה בְּפָנֵי עַצְמָהּ וּמַעֲיֶדָה, וְזֹו בָּאָה בְּפָנֵי עַצְמָהּ וּמַעֲיֶדָה. רַב חֲסִדָּא אָמַר: בְּהִדִּי סַחְדִּי שְׁקָרִי לְמָה לִּי? ”שְׁנֵי מַלְוִין וּשְׁנֵי לוֹוִין וּשְׁנֵי שְׁטָרוֹת – הֵיִינוּ פְּלוּגְתִּיָּהוּ; מַלְוָה וְלוֹוָה וּשְׁנֵי שְׁטָרוֹת – יָד בַּעַל הַשְּׁטָר עַל הַתַּחֲתוּנָה; ”א””שְׁנֵי מַלְוִין וְלוֹוָה אֶחָד וּשְׁנֵי שְׁטָרוֹת – הֵיִינוּ מַתְּנִיתִין; שְׁנֵי לוֹוִין וּמַלְוָה אֶחָד וּשְׁנֵי שְׁטָרוֹת – מַאי? תִּיקוּן. מַתִּיב רַב הוּנָא כַּר יְהוּדָה:

אָחָד

קָאֵמַר לִישָׁלָם הֵינּוּ דְאֲטַרְיָךְ קָרָא לְמַעוּטָה לְמַפְטָר הַיּוֹרֵשׁ בְּטוּשָׁן טַעֲנָה זֹו: לְעוֹקֵב אַחֵר הַמִּנְאִיף נַעֲשֶׂה לוֹ אֲפּוֹטְרוֹפּוּס לְהַרְגִּיל לוֹ נָשִׁים לְנִאֻף: תִּרְתָּם אֶת הָאָרֶץ: וְנִגִּיתָם אֶת הַמָּקוֹם שֶׁהִשְׁכִּין אֶת שְׂכִינְתּוֹ בְּיַיִכָּם: קָרַב לְגַבִּי דְּהִינָּא וְאִידְהֵן אִם נִגְעַת בְּמִשּׁוּחַ בְּשָׁמֶן תִּהְאֵ. גַם מִשּׁוּחַ בְּנִגִּיעֲתוֹ כְּלוּמַר פֶּרֶת הוּא קָטָן מְשֻׁלָּשׁ נִהְרֹות שֶׁהוּא מְנוּי אֲרָלָם לְבַסּוּף וְהַעֲהָר הָרַבִּיעִי הוּא פֶּרֶת (כְּרַאשִׁית ב:י"ד) וְכֹאֵן הוּא קוֹרָא אוֹתוֹ נֶהָר גָּדוֹל בְּשָׂבִיל שֶׁהוּא נִזְכָּר כֹּאֵן עַל שֵׁם א"י שֶׁהִיא חֲשׂוּבָה נִזְכָּר גַּם הוּא בְּחַשְׁבֻּבוֹת דְּהִינָּא לְשׁוֹן שְׁמֵן וּמַשִּׁיחָה (וְשַׁעֲהוּ ל"ו:ו') הַדְּשָׁנָה מַחֲלָב מַתְּרַגְּמִינִן אַתְּהֵינָא: מַתְּנִי' לֹא שְׁאֵמַר לוֹ כְּתַב עַל פְּתָקִסִּי כּוּי אָלָא בְּזִמָּן שִׁישׁ רַגְלִים לְדָבָר שֶׁבַעַל הַבֵּית מוֹדָה שְׁאֵמַר לוֹ תָן כּוּי: שְׁנֵיהֶם נִשְׁבָּעִין וְנוֹטְלִין מִבְּעַל הַבֵּית דְּאֵמַר לִיָּה פּוֹעֲלִים לֹא מִהִימְנוּ לִי בַשְּׂבוּעָה אֶת הַאֲמַנְתִּינְהוּ דְּלֹא אַמְרַתָּ לִי בְּסַחְדִּי הַב לָהּ וְכּוּן פּוֹעֲלִין אֲמַרִי לִיָּה לֹא מִהִימֵן לָן חֲנוּנִי בַשְּׂבוּעָה: גַּמ' טַרַח שְׂבוּעָה זֹו לָמָּה שֶׁשְׁנִיָּהן בָּאִין לְבֵית דִּין שְׁתַּצָּא שְׂבוּעַת שְׁוֹא מַבְיַנֵיהֶם וְלֹא פִרַשׁ (לִי) רַבִּי מַאי כְּבִירָא לָהּ אִי נּוֹטְלִין בְּלֹא שְׂבוּעָה כְּכּוּן נָטַם אוּ יַפְסִיד חֲנוּנִי בַשְּׂבוּעַת פּוֹעֲלִים: תַּנִּינָא שְׁנֵיהֶם נִשְׁבָּעִין וְנוֹטְלִין כְּבָר שְׁנִיתָ לָנוּ וְסַתְמַתָּ בְּמַשְׁנֶה שְׁנִיָּהן נִשְׁבָּעִין וְנוֹטְלִין: קַבְּלָה מִנָּה רַבִּי מַר' חִיא וְהַדָּר בַּהּ אוּ לֹא: ת"ש כּי פִרַשׁ רַבִּי מַאי כְּבִירָא לָהּ בְּגוּוֹה קָאֵמַר פּוֹעֲלִים נִשְׁבָּעִים לַחֲנוּנִי שֶׁלֹּא קַבְּלוּ מִמֶּנּוּ כְּלוּם אֲלֵמָא לֹא קַבְּלָה וּכְבִירָא לָהּ חֲנוּנִי יַפְסִיד שֶׁהִיָּה לוֹ לַתַּת לָהֶם בְּעֵדִים: וְאַם אֵיתָא דְּקַבְּלָה נִשְׁבָּעִין לְבַעַל הַבֵּית מַבְשִׁי לָהּ דְּמָה לָהּן אֲרָל חֲנוּנִי לְשְׂבוּעָה הוֹאִיל וְחוּזָר וְגוּבָה מִבְּעַל הַבֵּית: אָמַר רַבָּא לְעוֹלָם קַבְּלָה מִנָּה וְהַכִּי קָאֵמַר פּוֹעֲלִין נִשְׁבָּעִין לְבַעַל הַבֵּית בְּמַעֲמַד חֲנוּנִי כְּלוּמַר לְפָנֵי

חֲנוּנִי כְּדַמְּכַרֵּשׁ וְאַלּוּ: הַמְּכַחִישוֹת זֹו אֶת זֹו שְׁנִים אוֹמְרִים הָרַג וְשָׁנִים אֲוֹמְרִים לֹא הָרַג: זֹו וְשֵׁם) עַצְמָהּ וּמַעֲיֶדָה בְּעֵדוּת אַחֶרֶת וְכּוּן זֹו וְשֵׁם) פִּשְׁעֵהֶסְתָּ פְּסוּלָה אִין לָךְ לְפַסֵּל לֹא זֹו וְלֹא זֹו הוֹאִיל וְאִינְךָ יוֹדֵעַ אִינָּה מַהֵן פְּסוּלָה אֲבָל אֶחָד מַכַּת זֹו אִין וְאֶחָד מַכַּת זֹו אִין גַּלְמִינִן בְּעֵדוּת אַחַת דְּמָה נִפְשֶׁךָ אֶחָד מַהֵן פְּסוּל וְהֵינּוּ דְּנָקֹט בַּהּ הָאִי לְשָׁנָא בָּאָה בְּפָנֵי עַצְמָהּ וּמַעֲיֶדָה: בְּדָהִי סַחְדִּי שְׁכָרִי לָמָּה לִי הוֹאִיל וְהַאֲחַת פְּסוּלָה אִין אַחַת מַהֵן גַּלְמַנְתָּ לְשׁוּם עֲדוּת: ה"ג שְׁנֵי מַלְוִין וּשְׁנֵי לוֹוִין וּבְשְׁנֵי שְׁטָרוֹת הֵינּוּ פְּלִגְתִּיָּהוּ וּל"ג דכ"ע: ב' מַלְוִין וּב' לוֹוִין וּב' שְׁטָרוֹת וְא' מַב' פְּתוּת הֵלְלוּ חֲתוּמָה עַל זֶה וְהַב' חֲתוּמָה עַל זֶה דְּלָרַב הוּנָא שְׁנִיָּהן הַשְּׁטָרוֹת כְּשִׁרְיָן וְלָרַב חַסְדָּא שְׁנִיָּהן פְּסוּלִין: מַלְוָה וְלוֹוָה וּשְׁנֵי שְׁטָרוֹת שִׁישׁ לוֹ לְאַרְסֵ אֶחָד שְׁנֵי שְׁטָרוֹת עַל שְׁתֵּי הַלְוִאוֹת עַל חֲבֵרוֹ וְא' מַהֵן חֲתוּמָה עַל זֶה וְא' עַל זֶה יָד בַּעַל הַשְּׁטָר עַל הַתַּחֲתוּנָה בִּין לָרַב הוּנָא בִּין לָרַב חַסְדָּא אִין חוּלְקִין בְּזוֹ שֶׁהַכִּי זֶה בָּא עֲלֵיו מִכַּחַ שְׁתֵּי פְתוּת אַחַת כְּשִׁרְיָה וְאַחַת פְּסוּלָה אִין אַתָּה יוֹכּוּל לְפַסֵּל אֶת שְׁנִיָּהן וְלֹא לְהַכְשִׁיר אֶת שְׁנִיָּהן הַלְכָךְ שֹׁמֵר קָטָן שֶׁבֶהֱם גּוּבָה הִימְנוּ וְהַגְּלוּל יַפְסִיד לְפִי שְׁאוֹמֵר לוֹ זֹו הִיא הַפְּסוּלָה דְּמַסְפִּיקָא לֹא מַפְקִינִן מִמּוּנָא מִנָּה אֲבָל מִמָּה נִפְשֶׁךָ הַקָּטָן גּוּבָה דִּישׁ בְּכָלל מַאתִים מְנָה: שְׁנֵי מַלְוִים וְלוֹוָה אֶחָד הֵינּוּ מַתְּנִי' שְׁנֵי מַלְוִין הוֹצִיאוּ אִישׁ שְׁטָרֵי עַל לוֹוָה אֶחָד וְאַחַת מִשְׁתֵּי פְתוּת הֵלְלוּ אַחַת חֲתוּמָה בְּזֶה וְאַחַת בְּזֶה לֹא קַמְבִּשְׁיָא לָן מַאי קָאֵמַר רַב הוּנָא בַּהּ דְּהֵינּוּ מַתְּנִיתִין דְּתַקְּנִי נִשְׁבָּעִין וְנוֹטְלִין מִבְּעַל הַבֵּית וְאע"פ שֶׁאֵנּוּ יוֹדֵעִין שֶׁאֶחָד מַהֵן שְׁכָר אִין אֵנּוּ יוֹכּוּלִין לְהַפְסִיד אֶת אֶחָד מַהֵן וְנוֹזַקִין לָהּן ב"ד לְהַגְבִּיתָן וְהַכִּי נִמִּי לָרַב הוּנָא דְּאֵית לִיָּה גַבִּי שְׁנֵי מַלְוִין וּשְׁנֵי לוֹוִין זֹו בָּאָה וּמַעֲיָה וְזֹו בָּאָה וּמַעֲיָה הוּא הַדִּין לְשְׁנֵי מַלְוִין וְלוֹוָה אֶחָד וְאע"פ שֶׁמִּמָּה נִפְשֶׁךָ הַלְוָה הַשְּׁנִי הִזָּה לִנְהֵא בְּאֶחָד מִן הַשְּׁטָרוֹת הֵלְלוּ עַל גְּזִי עֲדוּת פְּסוּלָה אִין אַתָּה יוֹכּוּל לְהַפְסִיד אֶת אֶחָד מִן הַמַּלְוִין שְׁאִינְךָ יוֹדֵעַ אִינָּה הַפְּסוּלָה: שְׁנֵי לוֹוִין וּמַלְוָה אֶחָד הוֹצִיא מַלְוָה זֶה שְׁנֵי שְׁטָרוֹת זֹו חֲתוּמָה בְּזֶה וְזֹו חֲתוּמָה בְּזֶה: מַאי אָמַר רַב הוּנָא בְּזֶה מִי אֲמַרְינִן בִּין דְּחַד גְּבִרָא הוּא דְּמִיתִי לָהּ לְקַמָּן לֹא מְזַדְקִינִן לִיָּה דְּמָה נִפְשֶׁךָ בַּשְּׁטָר פְּסוּל בָּא לְפָנֵינוּ זֶה דּוּחָה אֲרָל זֶה וְזֶה אֲרָל זֶה וְיַפְסִיד אוּ דְלֵמָא בִּין דְּשֶׁל שְׁנֵי לוֹוִין הוּא מוּצִיא זֹו בָּאָה וּמַעֲיָה וְזֹו בָּאָה וּמַעֲיָה לָרַב חַסְדָּא לֹא מַבְשִׁיא לִיָּה דְּהָא אֲפִי' בְּשְׁנֵי מַלְוִין וּשְׁנֵי לוֹוִין וּשְׁנֵי שְׁטָרוֹת פְּסוּל וְכָל שְׁכָן בְּשְׁנֵי לוֹוִין וּמַלְוָה אֶחָד:

 מסורת הש"ס

א לעיל לט:

ב עירובין עד; בבא בתרא פד:

ג בבא בתרא לא:

 גליון הש"ס

גמ' קרב לגבי דהינא. עיין בכורות דף נה ע"ב תוס' ד"ה הוא:

 תורה אור השלם
--

[שמות כב, י]

[שמות כ, יג]

[שמות כ, יד]

[דברים א, כז]

[במדבר יג]

[דברים א, יז]

מסורת הש"ס
א תוספתא ראש השנה; פסחים יא;; ראש השנה כד; משנה סנהדרין; סנהדרין מ.
ב כתובות פח.
ג בבא קמא כ:
ד משנה כתובות; כתובות צ.
ה תוספתא שבועות
גליון הש"ס

גמ' אמר דכא הוא ואחר מצטרפין לעדות אחרת. קשה לי רבא לשיטתיה דס"ל בסנהדרין דף כז דרע לשמים כשר להעיד דאינו רע לעדות א"כ לעדות ממון מצטרפין דהא בעדות על הלבנה היה רק רע לשמים ועיין: שם הוואיל ואתא לידן. שבת דף פא ע"ב ושי"נ:

אֶחָד אוֹמֵר גְּבוּיָה שְׁנֵי מִרְדְּעוֹת גָּבִי עֲדוּת הַחֹשֶׁשׁ תִּגְיֵא שֶׁהָיוּ עוֹדְקִין אוֹתָם בְּמֵה הָיְתָה נִשְׁבָּע בַּעַל הַבַּיִת. תַּמָּה דְּשִׁבְעַת הָסֵת לֹא נִתְחַנֶּה אֵלָּא בַּיָּמִי רַב נִחְמַן כְּדִמוּכַח לְעֵיל (שְׁבֻעוֹת דָּף מו.) [כד"ה בְּדַרְבָּנָן וכו'] וְאִמְאִי נִשְׁבָּע וְנִשׁ לוֹמֵר דְּמַיִירִי כְּגוֹן שְׁלֹא נִתַּן לוֹ עֵסֶה כְּלוּם וְאוֹמֵר כֶּכֶר גָּתַחְיו לָךְ הָדָם שְׁנַתַּת לִי הַפְּרוֹת מִקֶּלֶם וְעוֹד מִפְּרָשׁ ר"ת דְּמַיִירִי בְּרִישָׁא שְׁמַדֵּד הִתְחַנְּנוּ פְּרוֹת לְכַלּוֹי שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת וְעוֹדִם בְּרָשׁוֹת חֲנֻנְי וּבִסְיָפֹא נִתְּן בַּעַ"כ דִּינָר בַּחֲנוּת וְשִׁדְּיון לֹא נִקְלוּ חֲנֻנְי וְהָיוּ חֲדוּשׁ שְׁנוּכְלוּין בְּשִׁבְעֻה וְכֵלֶּה מַתְנִי' אִינְרִי בְּנִשְׁבָּעִין וְנוֹטְלוּין עַד וְאִלוּ נִשְׁבָּעִין שְׁלֹא בְּטַעֲנָה וְטַעֲמֹא דְנִשְׁבָּעִין וְנוֹטְלוּין הֵאִיל וַיִּצְאוּ חֲצַת מַחֲסַת שְׁכִנְגָדָם וְטַעֲמֹא דַר' יְהוּדָה זֵאִין חֲנֻנְי מוֹדֵד פְּרוֹת אֵלָּא אִם כֵּן כִּבְל הַיִּנְיָר וְלוֹסַח בַּעַ"כ בְּלֹא שְׁבֻעָה וְכֵן בְּתַנּוּ לוֹ דִּינָר בְּסִיפֹא אִמֵּר רַבִּי יְהוּדָה שְׁצַרְיָךְ לָתָן לוֹ הַפְּרוֹת דְּזָרְכּוּ לָסַח דִּינָר וְלִמְדַל פְּרוֹת דְּמַיִירִי בְּחֻנְי שְׁאִין מַקְיוּ וְלָפִי זֶה ה"פ בְּבִרְיָתָא דְּבַגְמ' אִמֵּר ר' יְהוּדָה אִימַתִּי נִחְלָקוּ חֲכָמִים עָלֵי בְּזִמָּן שֶׁהַפְּרוֹת צְבֻרִין וּמַתְנִין כּו'. אֲבָל בְּזִמָּן שֶׁהִפְשִׁילָן לֹא־חוֹרְיוּ מוֹדּוֹ לִי דַּהֲמַע"ה וְקָשָׁה דַּהֲאִי אִימַתִּי לֹא הָיוּ בִּשְׁאֵר אִימַתִּי דַּעֲלֵמֹא דְּמַפְרָשׁ מִלְּתֹא דַת"ק בִּין בָּא לְחַלָּק בִּין בָּא לְפָרֵשׁ אֲבָל לָפִי' הַקְּיוּטָרָם הָיוּ בִּשְׁאֵר אִימַתִּי וְלֹא תַקְשִׁי הֵא דְאִמְרִי' עִירוּבִין (ר' פֹּא:.) בְּכָל מַקּוֹם שֶׁאִמֵּר רַבִּי יְהוּדָה אִימַתִּי חָיִנוּ אֵלָּא לְפָרֵשׁ דְּבִרֵּי חֲכָמִים וְהֵבֵא בָּא לְחַלָּק דְּבָכָל הַסְּפָרִים גְּרָסִינוּ בְּפִרְקָא חֲלוּן (שָׁם) שְׁאִמֵּר ר' יְהוּדָה בַּמִּשְׁנָה אֲבָל אִימַתִּי דְּבִרְיָתָא הָיוּ שְׁפִיר לְחַלָּק: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר כָּל שֶׁהַפְּרוֹת בָּיְדוּ כּו'. הֵא דְלֹא קֵאֲמֵר ר' יְהוּדָה הֵבֵא אִין דְּכֶךְ חֲנֻנְי לְגַת פְּרוֹת עַד שֶׁיַּטֵּל דִּינָר בְּדֹאמֵר גָּבִי שְׁלַחְנִי מִשּׁוּם דְּזָרְךְ חֲנֻנְי לְהַקְיָף אֵלָּא דַּהֲבֹא אִירְסִין בְּאִוְתוֹ שְׁאִין דְּרָכּוּ לְהַקְיָף וְלַחֲמֹן נָמִי לֹא שִׁיךְ לְמַיִמֵּר כֹּל שֶׁהֶאֱסָר בָּיְדוּ יָדוּ עַל הַעֲלִיּוּנָה לָפִי שְׁפַעֲמִים בַּעַל הַבַּיִת נוֹתֵן אֶסֶר בְּפִירוּטוֹת וְהָתֵם לֹא שִׁיךְ לְמַיִמֵּר כֹּל שֶׁהֶאֱסָר כּו'. לְכֶךְ תִּנָּא לִשְׁנֹא דְלִיפֹא לְמַטְעִי:

אֶחָד אוֹמֵר גְּבוּיָה שְׁנֵי מִרְדְּעוֹת גָּבִי עֲדוּת הַחֹשֶׁשׁ תִּגְיֵא שֶׁהָיוּ עוֹדְקִין אוֹתָם בְּמֵה הָיְתָה נִשְׁבָּע בַּעַל הַבַּיִת. תַּמָּה דְּשִׁבְעַת הָסֵת לֹא נִתְחַנֶּה אֵלָּא בַּיָּמִי רַב נִחְמַן כְּדִמוּכַח לְעֵיל (שְׁבֻעוֹת דָּף מו.) [כד"ה בְּדַרְבָּנָן וכו'] וְאִמֵּר שְׁנֵי מִרְדְּעוֹת וְאֶחָד אוֹמֵר שְׁלֹשׁ – עֲדוּתָן כְּזִימָת. אֶחָד אוֹמֵר שְׁלֹשׁ וְאֶחָד אוֹמֵר חֲמִשׁ – עֲדוּתָן בְּטִלָּה, וּמַצְטָרְפִין לְעֲדוּת אַחֲרַת. 'מֵאִי, לָאוּ לְעֲדוּת מִמּוֹן? אָמַר רַבָּא: הוּא וְאַחַר מַצְטָרְפִין לְעֲדוּת אַחֲרַת שְׁל רֹאשׁ הַדָּשׁ; דִּהְוִי לָהּוּ תִרְי וְחַד, וְאִין דְּבָרְיוּ שֶׁל אֶחָד בְּמַקּוֹם שְׁנַיִם. "אָמַר לְחֲנֻנְי "תָּן לִי בְּדִינָר פִּירוֹת" כּו'. תִּנָּיֵא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אִימַתִּי – בְּזִמָּן שֶׁהַפִּירוֹת צְבֻרִין וּמוֹנְחִין, וּשְׁנִיָּהֶן עוֹרְרִין עֲלֵיהֶן; אֲבָל הַפְּשִׁילָן בְּקוּפְתּוֹ לְאַחוּרְיוּ – הַמוֹצִיא מִחֲבֵרוֹ עָלָיו הִרְאִיָּה. אָמַר לְשׁוּלְחָנִי "תָּן לִי" כּו'. וַצִּירִיקָא; דָּאִי אֲשַׁמְעִינָן הָא קַמִּיַּיתָא – בְּהָךְ קָא אָמְרִי רַבְּנָן, מִשּׁוּם דְּפִירִי עֲבִידִי דְּמַרְקָבִי, וְכִיּוֹן דְּמַרְקָבִי לֹא מִשְׁהוּ לִיָּה; אֲבָל מַעוֹת דָּלָא מַרְקָבִי – אִימָא מוֹדִי לִיָּה לְרַבִּי יְהוּדָה. וְאִי אִיתֵמַר בְּהָא – בְּהָא קֵאֲמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֲבָל בְּהָךְ אִימָא מוֹדָה לָהּוּ לְרַבְּנָן; צִירִיקָא. ^(חא)כְּשֵׁם שְׁאָמְרוּ הַפּוֹגְמַת כְּתוּבָתָה [וכו'], וְכֵן הִיתּוּמִין לֹא יַפְרָעוּ. מִמַּאן? אִילִימָא מִלָּוָה – אֲבוּהוֹן שְׁקִיל בָּלָא שְׁבֻעָה, וְאִינָהּוּ בְּשִׁבְעוּעָה? הֵכִי קֵאֲמַר: וְכֵן הִיתּוּמִים מִן דְּאָמְרִי תַרְוַיָּיהוּ: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שְׁמַת מִלָּוָה בְּחַיִּי לָוָה; אֲבָל מַת לָוָה בְּחַיִּי מִלָּוָה – כֶּכֶר נִתְחַיִּיב מִלָּוָה לְבָנֵי לָוָה שְׁבֻעָה, וְאִין אָדָם מוֹרִישׁ שְׁבֻעָה לְבָנָיו. ^(ט)שְׁלַחוּהָ קַמִּיָּה דְרַבִּי אֶלְעָזָר: שְׁבֻעָה זֹו – מָה טִיבָּהָ? שְׁלַח לָהּ: יוֹרְשִׁין נִשְׁבָּעִין שְׁבֻעַת יוֹרְשִׁין, וְנוֹטְלִין. שְׁלַחוּהָ בִּימִי רַבִּי אֲמִי, אָמַר: כּוּלִי הָאִי שְׁלַחִי לָהּ וְאֶזְלִי? אִי אֲשַׁכְחִינוּ בַּה טַעֲמָא, מִי לֹא שְׁלַחִינוּ לָהּוּ? אֶלָּא אָמַר רַבִּי אֲמִי: הוּאִיל וְאֵתָא לִידָן, גִּימָא בַּה מִיִּלְתָּא: עֲמַד בְּדִין וַמַּת – כֶּכֶר נִתְחַיִּיב מִלָּוָה לְבָנֵי לָוָה שְׁבֻעָה, וְאִין אָדָם מוֹרִישׁ שְׁבֻעָה לְבָנָיו. לֹא עֲמַד בְּדִין וַמַּת – יוֹרְשִׁין נִשְׁבָּעִין שְׁבֻעַת יוֹרְשִׁין, וְנוֹטְלִין. מִתְקִיף לָהּ רַב נַחֲמָן: אִטּוּ בִּי דִינָא קָא מַחֲיִיבִי לִיָּה שְׁבֻעָה? ! מַעֲיִדְנָא דְשִׁכִּיב לָוָה, אִיחֲיִיב לִיָּה מִלָּוָה לְבָנֵי לָוָה שְׁבֻעָה! אֶלָּא אָמַר רַב נַחֲמָן: אִי אִיתָהּ לְדָרְב וְדִשְׁמוּאַל, אִיתָהּ; אִי לִיתָהּ, לִיתָהּ. אֶלמָא מְסַפָּקָא לִיָּה; וְהָאִמֵּר רַב יוֹסֵף בַּר מַנְיוּמִי: עֲבַד רַב נַחֲמָן עוּבָדָא – יַחֲלוּקוּ! לְדְבָרְיוּ דְרַבִּי מֵאִיר קֵאֲמַר, וְלִיָּה לֹא סִבִּירָא לִיָּה. "מַתִּיב רַב אוֹשְׁעִיָא: מִתָּה – יוֹרְשִׁיָּה מְזַכִּירִין אֶת כְּתוּבָתָה עַד עֲשָׂרִים וְחֲמִשׁ שָׁנִים! הֵכָא בְּמֵאִי עֶסְקִינוּ – שְׁנִשְׁבָּעָה וּמַתָּה. ^(יבגד)תָּא שְׁמַע: נִשְׂא רֹאשׁוֹנָה וְמַתָּה, נִשְׂא שְׁנִיָּה וּמַת הוּא – שְׁנִיָּה וְיוֹרְשִׁיָּה קוֹדְמִין לְיוֹרְשִׁי הָרֹאשׁוֹנָה! הֵכָא נָמִי, שְׁנִשְׁבָּעָה וּמַתָּה. ^(יג)תָּא שְׁמַע: אֲבָל יוֹרְשִׁיו מִשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ, וְאֶת יוֹרְשִׁיָּהּ, וְאֶת הַבָּאִין בְּרִשׁוּתָּה! ^(יד)אָמַר רַב שְׁמַעֲיָה, לְצִדְדִין קִתְּנִי: אוֹתָהּ – בְּאֶלְמָנָה, וְיוֹרְשִׁיָּהּ – בְּגִירוּשָׁה. ^(טו)מַתִּיב רַב נָתָן בַּר הוֹשַׁעְיָא: יָפָה כַּח הַבֵּן מִכַּח הָאָב –

שְׁתַּבּוּ

כל הנשבעין פרק שביעי שבועות

מח.

 עין משפט נר מצוה	
א מו"י פב' מהל' קידוש החודש הל' ה:	
ב מו"י פב' מהל' קידוש החודש הל' ה:	
ג טוש"ע חו"מ סי' צא סעי' ט:	
ד מו"י פב' מהל' מכירה הל' ז, סמג עשין רכב:	
ה טוש"ע חו"מ סי' קח סעי' ט:	
ו מו"י פ"ז מהל' מלווה ולווה הל' ב, סמג עשין צד:	
ז טוש"ע אה"ע סי' צו סעי' א:	
ח מו"י פ"ז מהל' מלווה ולווה הל' ב:	
ט מו"י פ"ז מהל' מלווה ולווה הל' ג, סמג עשין צד:	
י טוש"ע אה"ע סי' קא סעי' א:	
יא מו"י פ"ח מהל' אישות הל' ו, סמג עשין מח:	
יב טוש"ע אה"ע סי' קיא סעי' ח:	
יג מו"י פ"ט מהל' אישות הל' ז, סמג עשין מח:	
יד טוש"ע אה"ע סי' צח סעי' ג:	
טו מו"י פט"ז מהל' אישות הל' ב, סמג עשין מח:	
טז טוש"ע אה"ע סי' צח סעי' ג:	
יז מו"י פט"ז מהל' אישות הל' ב, סמג עשין מח:	

צְרִיכִין לִשְׁבָּע בְּתַנּוּן (לְעֵיל שְׁבֻעוֹת דָּף מה:.) הִיתּוּמִין מִן הִיתּוּמִין לֹא יַפְרָעוּ אֵלָּא בְּשִׁבְעֻה:

מסורת הש"ס
א משנה בבא מציעא; בבא מציעא צד; בבא מציעא צג. ב מגילה ח.
ג בבא קמא קח; בבא קמא קו; בבא קמא טג.
ד משנה בבא קמא
ה תוספתא בבא קמא; בבא קמא קו:
ו משנה בבא קמא; בבא קמא קח; גיטין נה; בבא קמא טו; בבא קמא עד:

תורה אור השלם
וזה דבר השמטה שמוט קל-בעל פשה ידו אשר ישח ברעהו לא יוש את-רעהו ואת-אחיו כי יקרא שמועה ליהוה (דברים טו, ב)
כי יגב-איש שור או-שה וטבחו או מכרו חמשה בקר ושלם תחת השור וארבע-צאן תחת השח (שמות כא, יז)

לכל מַגְלָגִלִין על ידי כל שבועה דרָבֵנּוּ מַגְלָגִלִין חוץ מעל יד שבועת שכיר שאין מַגְלָגִלִין עליו ע"י שבועה אחרת לפי שהיא עצמה אינה מן הדיון אלא להפסיק דעתו של בעל הבית בדאמר ככל הנשבעין (לעיל שבועות דף מה.): לכל אין מקליון אלא מַגְלָגִלִין והיא היא: לכתחל לו אם לא טען הסובע שיגלגלו עליו ופתחו לו בית דין גלגול למאן דאמר מַגְלָגִלִין וְלֹא־ד אין מקליון אם טען גלגול אין מקליון עליו אלא מַגְלָגִלִין ואם לא טענו אין לנו לכתחל לו: מתני' ארבעה שומרין. נושא שכר שומר בשכר: נשבע על הכל שלא פשע: משלם את הכל כל הנהך דמתנו במתני' שגר שבויה ומתה ונגבה ונאבדה אבל מתה מחמת מלאכה פטור דלאו לאוקמה בכתלת שלה: נושא שכר והשוכר כו' וכו'הו מקראי וְלֹא־י בשהואל בבבא מציעא והמטנה הזאת כבר שנויה בשהוכר את הפועלים כל פי האי גונא והאי דהדר רבי ומניה הבא משום דבעי למתני חייבי ופטורי דקרבן שבועה דידהו תנא ברישא חייבי ופטורי דממונ דידהו לפי שקרבן השבועה דחייבי ופטורי תלוי בכך, שאם נשבע על דבר שהוא מחויב עליו אם הוצה ובשבועתו פטור עצמו ממשלם נמצא שפוטרו ממון וחיוב קרבן שבועת הפקדון וחמש ואלסם ואם נשבע על סקר על חנם כגון שאם הוצה לא היה משלם אינו חייב קרבן שבועה שלא כפטור ממון בדמפרש ואלו אמר לשומר חנם כו' עד פטור שאלו הוצה לא היה משלם נמצא שאין בלאו בפירת ממון ופטור מקרבן שבועה: ה"ג היכן שורי אמר לו אבד משביעך הני ואמר חמן והעדים מעידין אותו שאכלו משלם את הקרן הוצה מעצמו משלם קרן וחמש ואלסם היכן שורי ואמר לו נגנב משביעך הני ואמר חמן והעדים מעידין אותו שגנבו משלם תשלומי כפל הוצה מעצמו משלם קרן וחמש ואלסם אמר לו אחד מן השוח היכן שורי שגנבת והיא אומר לא גנבתי והעדים מעידין אותו שגנבו משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה ראה עדים שגנבו ואמר חמן והעדים מעידין אותו שגנבו משלם את הקרן ואלו גנבתי אבל לא טבחתי ואל מכרתי אינו משלם אלא קרן אמר לשואל כו' - והכי פ"י אמר לשומר חנם היכן שורי אמר לו אבד משביעך הני ואמר חמן והעדים מעידין אותו שאכלו משלם את הקרן ואל כפל ואם הוצה מעצמו שלא בלאו עדים משלם קרן וחמש ואלסם בדיון שבועת הפקדון דאינה בזה עד שמונה נשכ מרשעו וכל להתפטר דכתיב בשבועת גזל הגר בפרשת גסא והתעו את חטאתם אשר עשו וגו' אמר לו נגנב משביעך כו' בהדיא וליפינו לה בפרק מרובה בשומר חנם הפוטר עצמו בטענת רבדה אינו משלם כפל אף בשבועה רכל הפוטר עצמו בטענת גנב

א

כל הנשבעין פרק שביעי שבועות

א"ל כל מגלגלין, חוץ משכיר – שאין מגלגלין. רב הסדא אמר: לכל אין מקילין, חוץ משכיר – דמקילין. מאי בינייהו? איכא בינייהו לפתוח לו. והשביעית משמטת כו'. מנא הני מילי? אמר רב גידל אמר רב, דאמר קרא: ”וְזֶה דְּבַר הַשְּׂמֻטָּה” – ואפילו דיבור משמטת.

הדרן עלה כל הנשבעין

מתני' ארבעה שומרין הן: שומר חנם

חנם והשואל, נושא שכר והשוכר. שומר חנם נשבע על הכל, והשואל משלם את הכל. נושא שכר והשוכר – נשבעין על השכורה ועל השבויה ועל המתה, ומשלמין את האבדה ואת הגניבה. ^(א)**אמר לשומר חנם: "היכן שורי?" אמר לו: "מת" – והוא שנשפר או נשבה או נגנב או אבד; "נשפר" – והוא שמת או נשבה או נגנב או אבד. "נשבה" – והוא שמת או נשפר או נגנב או אבד; "נגנב" – והוא שמת או נשפר או נשבה או אבד; "אבד" – והוא שמת או נשפר או נשבה או נגנב; "משביעה אני", ואמר "אמן" – פטור.** ^(ב)**"היכן שורי?" אמר לו: "איני יודע מה אתה סח" – והוא שמת או נשפר או נשבה או נגנב או אבד; "משביעה אני", ואמר "אמן" – פטור.** ^(ג)**"היכן שורי?" אמר לו: "אבד"; "משביעה אני", ואמר "אמן"; והעדים מעידים אותו שאכלו – משלם את הקרן. הוצה מעצמו – משלם קרן וחמש ואשם.** ^(ד)**"היכן שורי?" ואמר לו: "נגנב"; "משביעה אני", ואמר "אמן"; והעדים מעידים אותו שגנבו – משלם תשלומי כפל. הוצה מעצמו – משלם קרן וחמש ואשם.**

^(ה)**אמר לאחד בשוק: "היכן שורי שגנבת?" הוא אומר: "לא גנבתי", והעדים מעידים אותו שגנבו – משלם תשלומי כפל. טבח ומכר – משלם תשלומי ארבעה וחמשה. ראה עדים שממשמשיין ובאין, אמר: "גנבתי, אבל לא טבחתי ולא מכרתי" – אינו משלם אלא קרן.**

אמר לשואל: "היכן שורי?" אמר לו:

"מת"

שהשבועה לטובתם אין לגלגל עליהם ואין נראה דשבועת שכיר אינה לטובתו דמן הדיון היה נוטל בלא שבועה ואין נשבע אלא להפסיק דעתו של בעל הבית אלא אמר ר"י דדוקא נקט שכיר משום דשבועתו אינה אלא להפסיק לא חיבהו כל כך שיכול לגלגל עליו ואע"ג דיעד אחר מעיזה שהיא פרושה אמר בהכותב (כתבות דף פז:): דאינה אלא להפסיק דעתו של בעל (הבית) מ"מ שכן גלגול שבועה דאינה פטורה אלא מגזרת הכותב דאין נשבעין על ההקדעות וגם ככל הנשבעין נשבעין ולא משלמין: מתני' ארבעה שומרין הן שומר חנם והשואל. אע"ג דשומר שכר כתיב בטר שומר חנם הבא חשיב הסמוך יותר אחר הכל יותר: והעדים מעידים שאכלו. ל"ג שגנבו ול"ג נמי טבח ומכר משלם תשלומי ד' נה' דבהגחל קמא (פ"ק דף קו:): פריך מנה. לרב דאמר הטוען טענת גנב בפקדון משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם ד' נה' והבא קמאי שאכלו משלם תשלומי כפל אבל תשלומי ד' נה' לא אע"ג דא"א לבזית בשר בלא שחיטה משמע שאכלו גרסי' וליבא למימר דהתם פריקא הוא דפריך מנה מדדחיק התם לאוקומה כר' מאיר והינו משום דתתם מתני' ר' מאיר היא ורר"י הא דלא תנא טבח ומכר משלם ד' נה' אף על גב דאמת הוא משום דבקרא לא כתיב ד' נה' אלא בגנב עצמו: אמר לאחד שבשוק כו'. בדיקטורס ל"ג הבא משביעך הני ואמר חמן דכלא שבועה נמי איבא כפל בגנב עצמו ולפ"ז ל"ג הוצה מעצמו משלם קרן וחמש ואלסם דחמש ואלסם ליבא אלא בשבועה ובהגחל קמא (פ"ק דף קו.) משמע בהדיא דגר' ליה דדזיק הוצה מפי עצמו אין אחר עדים לא ומוכח מנה דממון המוחיבו כפל פוטרו מן החמש ונקט משביעך משום סיבא: ראה עדים שממשמשיין ובאין כו'. לשמואל דאמר במרובה (סג דף עה. ושם) מודה בקנם ואחר כך בלאו עדים חייב צריך לאוקומי מתני' כגון שחזרו לאחוריהם וכה"ג משני התם:

עין משפט נר מצוה	
א טוש"ע חו"מ סי' פט סעי' ו:	
ב מ"י פא' מהל' טוען ונטען הל' יב, סמג עשין צח:	
ג מ"י פ"א מהל' שכירות הל' ט, סמג עשין פט:	
ד טוש"ע חו"מ סי' שמ סעי' א:	
ה מ"י פא' מהל' שכירות הל' ג, סמג עשין פט:	
ו טוש"ע חו"מ סי' שז סעי' א:	
ז מ"י פא' מהל' שכירות הל' ג, סמג עשין פט:	
ח מ"י פח' מהל' שבועות הל' ה:	
ט מ"י פז' מהל' גזילה ואבידה הל' ב:	
י מ"י פא' מהל' שבועות הל' ח:	
יא מ"י פא' מהל' שבועות הל' ט:	
יב מ"י פז' מהל' גניבה הל' א:	
יג מ"י פז' מהל' גזילה ואבידה הל' ב:	
יד מ"י פא' מהל' שבועות הל' ח:	
טו מ"י פא' מהל' שבועות הל' ט:	
טז מ"י פא' מהל' גניבה הל' ד:	
יז מ"י פא' מהל' גניבה הל' ו:	
יח מ"י פג' מהל' גניבה הל' ט:	

מ.ט.

א

עין משפט נר מצוה	
א טוש"ע חו"מ סי' פט סעי' ו:	
ב מ"י פא' מהל' טוען ונטען הל' יב, סמג עשין צח:	
ג מ"י פ"א מהל' שכירות הל' ט, סמג עשין פט:	
ד טוש"ע חו"מ סי' שמ סעי' א:	
ה מ"י פא' מהל' שכירות הל' ג, סמג עשין פט:	
ו טוש"ע חו"מ סי' שז סעי' א:	
ז מ"י פא' מהל' שכירות הל' ג, סמג עשין פט:	
ח מ"י פח' מהל' שבועות הל' ה:	
ט מ"י פז' מהל' גזילה ואבידה הל' ב:	
י מ"י פא' מהל' שבועות הל' ח:	
יא מ"י פא' מהל' שבועות הל' ט:	
יב מ"י פז' מהל' גניבה הל' א:	
יג מ"י פז' מהל' גזילה ואבידה הל' ב:	
יד מ"י פא' מהל' שבועות הל' ח:	
טו מ"י פא' מהל' שבועות הל' ט:	
טז מ"י פא' מהל' גניבה הל' ד:	
יז מ"י פא' מהל' גניבה הל' ו:	
יח מ"י פג' מהל' גניבה הל' ט:	

א

עין משפט נר מצוה	
א טוש"ע חו"מ סי' פט סעי' ו:	
ב מ"י פא' מהל' טוען ונטען הל' יב, סמג עשין צח:	
ג מ"י פ"א מהל' שכירות הל' ט, סמג עשין פט:	
ד טוש"ע חו"מ סי' שמ סעי' א:	
ה מ"י פא' מהל' שכירות הל' ג, סמג עשין פט:	
ו טוש"ע חו"מ סי' שז סעי' א:	
ז מ"י פא' מהל' שכירות הל' ג, סמג עשין פט:	
ח מ"י פח' מהל' שבועות הל' ה:	
ט מ"י פז' מהל' גזילה ואבידה הל' ב:	
י מ"י פא' מהל' שבועות הל' ח:	
יא מ"י פא' מהל' שבועות הל' ט:	
יב מ"י פז' מהל' גניבה הל' א:	
יג מ"י פז' מהל' גזילה ואבידה הל' ב:	
יד מ"י פא' מהל' שבועות הל' ח:	
טו מ"י פא' מהל' שבועות הל' ט:	
טז מ"י פא' מהל' גניבה הל' ד:	
יז מ"י פא' מהל' גניבה הל' ו:	
יח מ"י פג' מהל' גניבה הל' ט:	

א

עין משפט נר מצוה	
א טוש"ע חו"מ סי' פט סעי' ו:	
ב מ"י פא' מהל' טוען ונטען הל' יב, סמג עשין צח:	
ג מ"י פ"א מהל' שכירות הל' ט, סמג עשין פט:	
ד טוש"ע חו"מ סי' שמ סעי' א:	
ה מ"י פא' מהל' שכירות הל' ג, סמג עשין פט:	
ו טוש"ע חו"מ סי' שז סעי' א:	
ז מ"י פא' מהל' שכירות הל' ג, סמג עשין פט:	
ח מ"י פח' מהל' שבועות הל' ה:	
ט מ"י פז' מהל' גזילה ואבידה הל' ב:	
י מ"י פא' מהל' שבועות הל' ח:	
יא מ"י פא' מהל' שבועות הל' ט:	
יב מ"י פז' מהל' גניבה הל' א:	
יג מ"י פז' מהל' גזילה ואבידה הל' ב:	
יד מ"י פא' מהל' שבועות הל' ח:	
טו מ"י פא' מהל' שבועות הל' ט:	
טז מ"י פא' מהל' גניבה הל' ד:	
יז מ"י פא' מהל' גניבה הל' ו:	
יח מ"י פג' מהל' גניבה הל' ט:	

א

ובשבועה וכלו עדים משלם כפל דכתיב אם לא ימצא הגנב אם לא ימצא כמו שהוא אמר אלא הוא עצמו גנבו כו' בדאיתא התם: הוצה מעצמו משלם קרן וחמש ואלסם אבל כפל לא דמוצה בקנם הוא: אחד לחחד מן השוח הבא לא גרסי' משביעך הני דהא בלא שבועה נמי מחייב כפל שזה גנב ממש הוא ובגנב כתיב (שמות כ"ב ו:): ושלם שנים בלא שבועה: ראה עדים שממשמשיין ובאין רבותא אשמושינן דאע"ג דמתמת בישתיתא דעדים אוזי וחיוב עצמו בפקדן כשלאמר גנבתי אפי' הכי הניא הוצאה ונפטור מן הכפל ובינו דאין בלא כפל פטור אף מן הטביחה שקפרי זה ובאו עדים שגנבו וטבחו ומכר דכל היבא דליבא כפל ליבא חייב טביחה בדאמרינן התם (פ"ק דף עה:): תשלומי ארבעה וחמשה אמר רחמנא ואל תשלומי שלהם וארבעה ובינו דכפל ליבא בצר ליה חד: אמר לשואל כו' פטור מקרבן שבועה שהרי אף כשנשבע לסקר חייב עצמו בתשלומין ואין בשבועה זו בפירת ממון:

א

מזט:

 עין משפט גזר מצווה
--

א מו"י פח' מהל' שבועות הל' ו:

ב מו"י פח' מהל' שבועות הל' ה:

ג מו"י פח' מהל' שבועות הל' ו:

ד מו"י פח' מהל' שבועות הל' ז:

ה טוש"ע חו"מ סי' שז סעי' א:

ו מו"י פא' מהל' שכירות הל' ב, סמג עשין פט:

ז מו"י פז' מהל' שבועות הל' ב:

ח מו"י פז' מהל' שבועות הל' ג:

ט מו"י פח' מהל' שבועות הל' ה:

י מו"י פח' מהל' שבועות הל' ו:

מאן תנא שוכר פנושא שוכר דמי. משמע דהכי הלכתא: ותיבין משום שבועת פטוי. תמיה דנימא דיוצא ליון דדבר הקדש ואין לה בו אלא חדושו כדאמרין בפרק שלישי גבי שבועת

. העדות (לעיל שבועות דף כה:) ונראה לי דלא דמי דהתם יצא להקל הילכך הני חדוש אכל הכא דיוצא להחמיר לפי שכופר ממון אין זה חדוש:

ארבעה שומרין פרק שמיני שבועות

תיב דהרי כפרו ממון שאלו הודה מתחוב: מת והוא נשפר כו' פטור שאם הודה לא היה משלם וכן נגנב והוא שאכד אכד והוא שנגנב פטור דהרי שנה מחובה לחובה ולא כפר ממון בשבועה זו: אמר לו אכד או שנגנב והוא שמת או נשפר כו' פטור שנה מחובה לחובה והפסיד בשבועתו: גמ' מאן תנא ארבעה שומרין לקמן מפרש לה: רבי מאיר היא לקמן מפרש מי אכא דלית לה ארבעה שומרין בתמיה על דקחנו ארבעה הם זה בתנאם וזה בשכר זה שואל וזה שוכר: האי ג' הוי גרסין ולי"ג אי הכי ובין לר' מאיר ובין לר' יהודה פרקינן לה: גלן כל האי פטורי דמנצייתין פטורין משבועת שומרין כלומר מאשם דשבועת הפקדון ותיבין משום שבועת פטוי לשעבר קרנן עולה ויורד אם שגג בפרקנן דבין שבועה לשעבר פאומר יודע איני ששבועה זו לסוכה דכל איני יודע שחביבין עליה קרנן: בלאו וכן נגנב ולא נגנב: ליתא בלהבא ימות ולא ימות שזו שבועת פנא היא שאין פדיו לקנס: ה"ג גריבא דאי אשמעינן דהא דהא דאמר רב משום דמפשה אשתבע דכל דהא אימא מוזי לה לשמואל דגר' דמי כו'. טעמא דר' דמי מפרש לקמן: פי תשבע מעצמו משמע בדריש להיש והאי פי תשבע בלשון אי דרשינן לה אם תשבע דהינו מעצמו ולא שבועת דנין שהיא בעל פרחו ורב דריש ליה בלשון דהא דהרי תשבע הרבה ושבעו על פי בית דין ועלה נמי כתיב קרנן עולה ויורד בשאין בה כפירת ממון שתחובדנו אשם: רבי אלעזר אומר גלן האן פטורין דמנצי' פטורין משבועת שומרין ותיבין משום שבועת פטוי דרבי אלעזר סבירא לה דרב: חזן מאיני יודע מה אהה סח דשואל ונגבה ואבדה דשומר שוכר והשוכר דקנצי דהו דמנצי' תיב והוא תיב בשבועת שומרין דהרי כפרו ממון ובההיא דשומר חנם שטען אכד והוא אכלנו ובטוען נגנב והוא נגבו דקנצי דה מתנצי' הודה מעצמו משלם קרן וחמס ואשם לא אצטריכא ליה לר' אלעזר לממנהיהו גבי האן, חזן דהא דהדיא פריש ליה תנא חמס ואשם דשבועת שומרין:

חדרו עליה ארבעה שומרין, וסליקא לה מסכת שבועות

 מסורת הש"ס

א בבא מציעא צג.

ב בבא מציעא פ:

ג לעיל כה.

ד בבא מציעא לו.

ה תענית ט; ראש השנה ג.; גיטין צ.

 תורה אור השלם
--

אז נפש כי תשבע לבטא בשפתים להרע או להיטיב לכל אשר יבטא האדם בשבעה ונגעלם ממנו והוא ידע ואשם לאחת מאלה [ויקרא ה, ז]

חדושי הַלְכוֹת — מֵהַרְשֵׁ"א

	דף ב.
בפרש"י בד"ה שהן ד' יש לרבות תולדה לזו ותולדה לזו כו' כצ"ל: תוס' בד"ה שבועות הא דלא כו' שהן ד' והואיל ולא מצני כו' כצ"ל:	

בד"ה **ידיעות** כו' דלא תני נמי ידיעות השבת משום כו' עכ"ל ובתנום' פ"ק לשבת דקדקו נמי אהא דלא תני נמי ידיעות שבועות ונראה דהתנום' דהכא לא נראה להם לדקדק כן להאריך ולמתני ידיעות שבועות דמאי דתני שבועות בקצרה ניחא טפי למשמע בין העלמות ובין הידיעות דשבועות אבל ביציאות השבת לא הוה מאריך טפי אי הוה תני ידיעות השבת כדקתני ידיעות הטומאה ובהכי ניחא דמעיקרא דקשיא להו בידיעות הטומאה העלמות הוה ליה למתני כו' דלא קשיא להו הכי ברישא גבי שבועות משום דניחא ליה למתני בקצרה שבועות דמשמע בין העלמות ובין ידיעות וק"ל:

בד"ה **יציאות** השבת כו' הכנסה מנגן סברא הוא כו' ואתם אל תכניסו כו' עכ"ל נראה מדבריהם שהוא ע"פ מ"ש בריש שבת דבהכנסה בעי ליהוי במשכן והא דבעי סברא היינו משום מאי דהוה הכנסה במשכן לא נפקא אלא הכנסה דעני ולהכי בעי סברא להכנסה דבעה"ב ע"ש ח"ש אבל תולדות דהוצאה בעי בפ' הזורק או סברא או דליהוי במשכן כגון מכניס כו' דהיינו הכנסת העני מדהוה במשכן וסברא להכנסה דבעה"ב אבל בתוספות דפ' הזורק כתבו דבעי תרתני דהוה במשכן וסברא ע"ש ודו"ק:

דף ב:

בפרש"י בד"ה **היאך יקריבו** כו' ור"מ דקאמר להא כו' עכ"ל פי' ולא ר' יהודה דלמדיה נמי קשה מיהת היאך נקריב שעיר של יום הכפורים ברגלים וראש חודש מיהו ניחא ליה לר' מאיר להקשות לר"ש הכי בתרתני בשעיר ויה"כ ובשעירי רגלים דלר' יהודה לא קשה אלא משעיר ויה"כ וק"ל:

תוס' בד"ה **חייב** על הראש כו' כדאשכחן בפ' ב' נזירים כו' כצ"ל:

בא"ד כיון דהקפת הראש אסור נמי במלקט וכי' עכ"ל מיהו בהשחתת זקן מלקט ורהיטני נמי שרי כרבנן דר' אליעזר דאל"כ תקשי מזקנו נמי לא הוה שמעינן תער וכמו שכתבו לקמן לר"א ודו"ק:

בא"ד שיש בו השחתה ומיהו מת"כ דקתני כו' הד"א:

דף ג.

תוס' בד"ה ועל הזקן כו' בפ' ב' נזירים א' כו' כצ"ל:

בא"ד המקיף את הקטן חייב דלא מקיש מקיף לנייקף וה"ה איפכא כו' דסתמא דתלמודא בפ"ק דב"מ כרב הונא כו' כצ"ל:

בא"ד דאפילו רב אלא מחייב היכא דנייקף בר חיובא כו' ולא פטר אלא היכא דנייקף כו' עכ"ל והיינו משום דעיקר חיובא דקרא אנויקף כתיב לא תקיפו כו' עיין בתוספות פ' ב' נזירים וק"ל:

בא"ד מללא קאמר איש דאמר לקטן או נכברי אקיף לי גדול כו' עכ"ל נקטו קטן או נכרי ולא ניחא להו למנקט אשה כדנקט התם בפ"ק דמציעא משום דלרב אלא קיימינן וגם אשה עוברת בלאו אם הקיפה לגדול לשיטת רש"י ותנום' שם אלא קטן או נכרי הוה ליה למנקט התם לרב אלא אם נאמר דהיכא דמקיף לאו בר חיובא דגם הנייקף פטור אבל אם הנייקף חייב ניחא דלא יניח הגדול להקיף עצמו וע"ז כתבו דיש לדחות דאף אם נאמר לר' אלא דנייקף פטור ע"י הקפת נכרי וקטן מ"מ כיון דלרב הונא חייב לא מצני למנקט התם בכה"ג וניחא ליה למנקט אשה המקפת קטן אליבא דרב הונא דהלכתא כוותיה ושוב מצאתי בדברי אבן לב שפי' דברי התוספות בכ"ז קרוב לדברינו שכתבנו ע"ש אך התנום' לקמן כתבו דביבור זה וגם אין להביא ראיה כו' דכולי עלמא מודו דאסור ע"י אשה ונכרי כו' ויש לדחות כו' היכא דאין שם אשה ונכרי ואין לומר ימתין עד שימצא אשה או נכרי כו' כל דבריהם אלו מותרין דבריהם [דפ' ב'] נזירים דהכא מוכח מדבריהם לרב אלא דאם מותר לגדול להקיף ע"י נכרי ה"ג מותר להקיף ע"י אשה ואינה עוברת בלאו אם הקיפה לגדול וצ"ל לשטתם דהכא הא דקאמר התם לרב אלא כל היכא דנייקף מיחייב מקיף נמי מיחייב היינו כשמקיף ישנו בהקפה ולא בא לומר אלא כל היכא דנייקף לא מיחייב כגון קטן אפי' איתיה המקיף בהקפה לא מיחייב ורב אלא אית ליה נמי דרשה דכל שיסנו בהשחתה כו' והני נשי כו' ולפי שיטה זו צ"ל הא דנקטו התנום' קטן ונכרי ולא נקטו אשה כדנקט בפ"ק דמציעא היינו משום דאשה בהיקף לגדול אפילו בלאו איסור הקפה לא שכיחא משום דאסור להשתמש באשה ולכך נקטו קטן ונכרי בהיקף גדול ודו"ק:

בא"ד אכתי תקשי ליה ולוקמא בגדול ויקיפנו לאו בר חיובא דהא כו' עכ"ל לכאורה ומאי קושיא דאימא דהכי קאמר שמואל באשה וקטן דהיינו שהמקיף אשה וקטן והנייקף גדול וע"ק ומאי אולמיה ליה לאוקמא במקיף לאו בר חיובא ממה דלוקמא דהנייקף לאו בר חיובא ולפי שיטת התנום' דפ' ב' נזירים כמו שכתבנו לעיל דלרב אלא אסור לאשה להקיף את הגדול ויתישב קצת דע"כ הא דקאמר שמואל באשה וקטן היינו ע"כ באשה וקטן הנייקף דאשה המקיף לגדול אסור לרב אלא והשתא תקשי להו לרב אלא אם נימא דבנכרי וקטן שרי לגדול להקיף לוקמא בכל מצורע אפילו בגדול הנייקף שיקיפנו לאו בר חיובא דהיינו נכרי וקטן אבל לשיטת התנום' דהכא דסבירא ליה דאשה מותרת להקיף הגדול כמו נכרי לא יתיישב בזה יצריך לומר כמו שכתבנו לעיל דע"כ לא איירי באשה המקיף דטפי הוה ליה לאוקמא בנכרי המקיף דלא שכיחא אשה להקיף גדול משום דאסור להשתמש באשה אלא דמיירי באשה וקטן הנייקף דשייך בהו מצורע דלא מצני למימר נכרי דלא שייך במצורע ואהא קשיא להו דלוקמא בכל מצורע אפי' בגדול ויקיפנו לאו בר חיובא דהיינו קטן ונכרי ודו"ק:

בד"ה **אי ר'** ישמעאל כו' ומיהו מתניתין דפ"ב דקאי כו' משמע קצת דבעי ידיעה גמורה כו' עכ"ל צ"ע לדבריהם דהכא דמאי קשיא להו הכא לפי תירוצם דר"י אית ליה ידיעת רבו ממתניתין דבעי לאוקמא כר"י ומשמע מינה דבעי ידיעה גמורה אמאי לא קשיא להו בפשיטות טפי דהא במסקנא קאמר דרבי קתני לה למתניתין ורבי הא ס"ל דסני ידיעת רבו ולקמן בפ' ב' כתבו התנום' לתרץ זה ורבי נקט במתניתין סתם ידיעה אע"ג דלא צריך והמקדק יכול לפרש כולה מתניתין בידיעת רבו עכ"ל ודו"ק:

בד"ה מהן לחיוב כו' הוה מצני למפרך מסיפא דמוכח דמתניתין כו' עכ"ל נראה דרצה לומר מסיפא דהכא והיינו באידך פרקא דמוכח ממתניתין התם דכולהו ארבע נענינן קרבן א"ק מה שכתבו דהוה מצני למיפרך אשנויא דמלקות מסיפא הא פריך ליה תלמודא לקמן ותו ה"ז בעולה ויורד ולפי מה שכתבו

התוספות לקמן דלא פריך הכי אלא לר' עקיבא אבל לר' ישמעאל לא קשה מידי דאיירי מתניתין בין לקרבן בין למלקות היה נראה לכאורה דהשתא שנויא דמלקות קאי שפיר לר' ישמעאל ול"ג לקמן אלא אמר רב יוסף רבי היא כו' רק רב יוסף אמר רבי היא כו' ואהא כתבו דאשנויא דמלקות גם לר' ישמעאל הוי מצני למפרך מסיפא דהיינו מאידך פרקא כמו שכתבו אבל בכל הספרים כתוב אלא אמר רב יוסף כו' וג"ל אף שכתבו התנום' דהך קושיא דידיעות לא קשה אלא לר' עקיבא מכל מקום הך קושיא ותו ה"ז בעולה ויורד קשה נמי לר' ישמעאל ולא קאי שנויא דמלקות אף לר"י ונראה לפרש דבריהם דהכא דהכי קאמר לר"י דדחי האזי שנויא דמלקות משום דקתני גבי ידיעות ה"ז בעולה ויורד הוה מצני למפרך גבי שבועות גופייהו מסיפא דמתניתין באידך פרקא דמוכח דסתים שהן ארבע גבי שבועות נענין קרבן מתנייא ודו"ק:

בא"ד ואם תאמר בשלמא כי מוקי לה כר' ישמעאל כו' אבל כי מוקי כר' עקיבא אמאי תני ליה כלל כיון דשונג הוא כו' עכ"ל רצה לומר לר' ישמעאל הוה שפיר שבועות שתיים שהן ארבע דהיינו שתיים אוכל ואכל בשונג נענינן קרבן והן ד' דהיינו אכלתי ולא אכלתי במזיד לאיסורא אבל לר' עקיבא דלא הוי רק שתיים בשונג דהיינו העלם טומאה ואכל קודש או נכנס למקדש ואם אינו עגלם ממנו הטומאה הרי מזיד הוא ואין זה שתיים שהן ארבע אלא הנהו ב' גופייהו דשונג מזוידין הם אלא דכולהו ד' בשונג מצנין לאשכוחי ואמאי תנו ליה כו' וק"ל:

דף ג:

בד"ה וכדרבא תימא כו' דממלתיה דר"י הוה לקי אפי' באוכל כו' עכ"ל פירוש לדבריהם דלא ניחא להו לפרש הא דמשני קסבר ר' ישמעאל כפירוש רש"י דקסבר ר' ישמעאל בכל התורה כולה לאו שאין בו מעשה לוקין עליו ואל"צ לרבות עכ"ל דאם כן כיון דלא קאי הך דרשה דלשוא שתי פעמים הוה ליה למימר אלא קסבר ר' ישמעאל לאו כו' ומללא קאמר אלא משמע דקאי הך דרשה ואהא קשיא להו דאדרבה ממלתיה דר"י לשוא שתי פעמים איכא לרבוויי אפילו אוכל ולא אכל אי לאו דר"י סבר כמלתיה דרבא דלא מרבינן מלשוא שתי פעמים אלא לשעבר וממעט אוכל ולא אכל ממלקות אבל לר' ישמעאל דסבר באוכל ולא אכל נמי דלקי כמלתיה דר"י דלשוא שתי פעמים מרבה אפילו אוכל ולא אכל ולית ליה דרשה דרבא למעט אוכל ולא אכל ואם כן לא הוה ליה לאתויי לר' ישמעאל מלתיה דרבא אלא מילתיה ואהא תירצו דקושטא הוה למאי דמסיק נמי דאוכל ולא אכל דלקי דקסבר לאו שאין בו מעשה לוקין קאי מלתיה דר"י לשוא שתי פעמים לרבות אפילו אוכל ולא אכל ולית ליה מילתיה דרבא למעט אוכל ולא אכל ויש לדקדק לפי דברי התנום' דקאי דרשה דר' יוחנן לשוא שתי פעמים לר' ישמעאל דלוקין באוכל ולא אכל ובעלמא מצני סבר ר' ישמעאל דאין לוקין על לאו שאין בו מעשה וא"כ מאי מיייתי ר' יוחנן מהך סתמא דמותר דבטור דאין לוקין על לאו שאין בו מעשה דהא בההיא ר' ישמעאל נמי מודה דאין לוקין ואכתי תקשי ליה סתם מתניתין דהכא דס"ל כר' ישמעאל דלוקין באוכל ולא אכל מרבוויא דלשוא שוא שתי פעמים ויש ליישב בדוחק ודו"ק:

דף ד.

תוס' בד"ה אבל אוכל כו' אי נמי אינו חושש רק למצוא תנא דפליג כו' עכ"ל ר"ל כיון דע"כ פליגי הני משניות קאמר רבי יוחנן מסבברא דפליגי בלאו שאין בו מעשה ולא פליגי בהתעראת ספק והדר ביה רבי מקמייתא ואהא קשיא להו ואם תאמר ומנגן דפליגי כלל דלמא מתני' דהכא איירי בזורק כו' דהשתא כ"ע מצני סברי דלוקין על לאו שאין בו מעשה וליכא סתם דס"ל כר"י ותירצו וי"ל דמתני' משמע ליה דאיירי כמתני' דלקמן וכן מיייתי לעיל ממתני' דמותר כו' ואע"ג דהך מתני' דמותר בטור לא משמע דמיירי כמתני' דהכא דהא בברי מסכתות נינהו מ"מ ע"כ מהני ב' משניות דבמסכת זו מוכח דפליגי ודו"ק:

בד"ה והדר סבר כו' דאי סתם גמור הוא אמאי איצטריך לפסוק כוותיה כו' עכ"ל והכא דאמר ר"י באוכל ולא אכל דאינו לוקה לא תקשי דאי סתם גמור הוא ל"ל למימר הכי דאיכא למימר טעמא דמתני' אתא לאשמועינן דמשום לאו שאין בו מעשה הוא ולא משום התעראת ספק כר"י וק"ל:

בד"ה ר' עקיבא נמי כו' סבר כרב דימי דאמר בפ"ג אכלתי ולא אכלתי כו' עכ"ל וב' שהן ד' לרב דימי לא מתפרש למלקות דלא מפרשי טפי הני מהני נענינן מלקות כמ"ש התוספות לעיל אלא מתפרש שפיר לקרבן לר' עקיבא דמתניתין איירי נמי לקרבן ומפרשי טפי להבא מלשעבר אך ק"ק לרב דימי מנגן דלוקין באוכל ולא אכל דנפקא ליה מלא תשבעו לסקר וה"ל לאו שאין בו מעשה ואין לוקין לר"ע וליכא למימר דאית ליה נמי דרשה לשוא ב' פעמים ומקרי לה אם אינו ענין לאכלתי ולא אכלתי תנהו ענין לאוכל ולא אכל דא"כ היינו תירוצא שכתבו בתר הכי ולמאי דפרישית לעיל כו' וליכא למימר נמי דליף ליה משוא ושקר א' הן כמו שלוקין על שוא דהיינו אכלתי ולא אכלתי כך לוקין על אוכל ולא אכל דא"כ לא הוה הוצרך תלמודא לקמן בפ"ג להניח לרב דימי דברייתא אלא אימא כשם שלוקה על שקר לוקה על שוא וכ"כ התוספות לקמן פ"ג דרב דימי לית ליה הני דרשות מיהו י"ל דודאי רב דימי ע"כ דלא מצני למימר הכי דכשם שלוקין על שוא דהיינו אכלתי ולא אכלתי כך לוקין על שקר שאוכל ולא אכל דהא משמיה דר' יוחנן קאמר לה ור' יוחנן סבר בהדיא דאין לוקין על שאוכל ולא אכל ועוד יתפרש בזה לקמן אבל לר' עקיבא שפיר מצנינן למימר כרב דימי ולוקה נמי באוכל ולא אכל מהך דרשה דביבור אחד נאמרו וכשם שלוקה על שוא אכלתי ולא אכלתי כך לוקה על שקר שאוכל ולא אכל ועוד נראה דלרב דימי בפשיטות ילפינן בלאו הא דשוא ושקר אחד הן דלוקה באוכל ולא אכל דלמא יגרע מאכלתי ולא אכלתי דכולהו לאו שאין בו מעשה הוא ועוד דמאכלתי ולא אכלתי וממוציא שם רע איכא למילף בכל התורה דלוקין על לאו שאין בו מעשה מה שאין כן לרבא דאיכא מיעוטא דלא לילקי באוכל ולא אכל דשבועת שקר דומיא דשוא מה שוא לשעבר כו' ודו"ק:

דף ד:

בפירוש רש"י בד"ה **ועגלם** ו**עגלם** תרי כו' וידיעה בסוף לא צריך קרא כו' עכ"ל כצ"ל והא דקאמר ליה רבי א"צ רצה לומר דאינו צריך להוציא והוא ידע ממשמעותיה הטילו בין תרי וועגלם אלא והוא ידע היינו ידיעה בתרייתא כפשטניה וידיעה קמייתא איכא למילף נמי מגופיה וועגלם מכלל ידיעה ומהרש"ל דחק בזה לאין צורך ע"ש ודו"ק:

תוס' בד"ה ונעלם ונעלם כו' וקשה הרבה לפירושו א' דמאי איצטריך כו' ועוד דפי' כו' עכ"ל ע"ש ומלשון רש"י שכתב ואידך קרא יתירה הוא לדרשה הטל כו' נראה לכאורה דהיינו אידך ונעלם קרא יתירה הוא למדרש להטיל והוא ידע בין תרי ונעלם כו' כפרש"י דהשתא יתיישבו כל קושיות התוס' דונעלם קמא לגופיה וממילא אימעוט מנייהו העלם מקדש דמאי יתיי' לחייבו ולדיעה בברייתא ודאי אורחא דקרא הוא בעלמא אלא דהכא ע"כ דאתי ידיעה קמיייתא מיתורא דונעלם דהטל והוא ידע כו' והשתא הך דספ"ב נמי דמשמע דר' עקיבא דבעי ידיעה בתחלה מונעלם יתירה הוא ניחא אבל התוספות לא דבינו פרש"י כך דמשמע להו מפירושו דונעלם קמא יתירה למעט העלם מקדש אבל ונעלם בתרא לגופיה ומה שכתב רש"י ואידך קרא יתירה הוא לא קאי אונעלם אלא והוא ידע קרא יתירה הוא משום ידיעה בברייתא לא צריך קרא ולכך הקשו התוס' שפיר מה שהקשו דמו"ק:

בד"ה דתניא מרצע כו' של עץ ושל אבר ושל גיסטרון רבי פוסל ור"י כו' עכ"ל הסוגיא התם ליתא הכי דאיכא ברייתא התם דפליגי בשל בעץ ואבר וניסטרון וכולי עלמא אית להו כלל ופרט דמ"ס מה הפרט מפורש דבר מתכות כו' ומ"ס מה הפרט מפורש דבר חשוב אבל בשל עץ כולי עלמא פוסל ומסיק דממי דך ברייתא מקמי הך דתניא דבשל בעץ ואבר וניסטרון כולי עלמא מודו דכשר ולא פליגי בשל עץ ומר דרש כלל ופרט ומר דריש רבוי ומיעוט דמו"ק:

דף ה.

תוס' בד"ה ונעלם מעיני כו' אבל מ"מ קשה אמאי חשיב ליה אין מנוקה אם לא בא כו' עכ"ל ר"ל דאידך שיהיה הפירוש מכל מקום אכתי קשה אמאי חשיב ליה אין [מנוקה] משום שהיתה העלמה אחר הידיעה דאימא שלא בא עליה בעלה משנסתרה ואהא תירצו כיון ששכח מוכח שלא הקפיד כו' וק"ל:

בד"ה שתיס שהן ד' כו' וריב"א פי' שתיס כו' כתב מהרש"ל לאו משום קושיא שהקשו התוס' לעיל דהא ריב"א ל"ג לאלתר וסבר שאף לפירושא קשה דללקמן אלא שכן נראה לו הפירוש וק"ל עכ"ל והוא דחוק בדברי התוס' ואין להאריך בהם כי נראה מדבריו שהוא הבין דברי התוס' בדרך אחר אבל הנראה לנו מדבריהם דהא דל"ג ריב"א לקמן לאלתר היינו משום קושיא דלא היה אצטריך ליה לתלמודא לאתויי הא דמפרש ליה התם הכי לאלתר במתני' דמייירי נמי בהכנסה אלא דע"כ איירי נמי בהכנסה דלא מצינו לאשכוחי שנים שהן ארבע בלא הכנסה וכתבו התוס' עליו דגרסינן מלת לאלתר שפיר דלפי מה שפירשו דמשכחת כל הח' בהוצאות ליכא לאוכוחי דאיירי נמי בהכנסה אלא דממפרש התם במתני' הכנסה לאלתר אבל הכא מה שהקשו לעיל לפירוש הקונטרס דהכא היינו דאי נמי ל"ג לאלתר כפריב"א לקמן לא איצטריך ליה לתלמודא כלל לקמן לאוכוחי דמייירי בהכנסה מדלא מצינו לאשכוחי ב'שהן ד' בלא הכנסות כפריב"א לקמן אלא בפשיטות טפי היה ליה לאוכוחי דמייירי בהכנסה מלישנא דפנים דהיינו הכנסה וזה נ"ל ברור בדברי התוספות ואין להאריך בראיות דמו"ק:

בא"ד ועי"ל ב' שהן ארבע בפנים היינו חייב שחייב ומביא קרבן כו' עכ"ל גם בזה כתב מהרש"ל פירוש לפי פרש"י של כאן שלא חש לקושיא דלעיל אם כן מגופא דמתניתין כו' ולא היה צריך לתרן וקמפרש לאלתר כו' עכ"ל עיין שם והוא לפי הבנתו נדחק גם כאן בדבריהם ואינו כן דקושיא דלעיל לפירוש רש"י של כאן לאו מזהוירך לתרן וקמפרש לאלתר דאי נמי לא גרסי' לאלתר כפריב"א לקמן קשה להו לפירוש רש"י כאן דבפשיטות מלישנא דבפנים הוה ליה לאוכוחי דאיירי בהכנסה כמו שכתבו לעיל ודך קושיא לפירוש זה דבפנים היינו חייב קרבן בפנים לא קשה דלא מצי לאוכוחי דאיירי בהכנסה אלא מדלא מצי לאשכוחי ב' שהן ארבע בלא הכנסות כפירוש ריב"א לקמן מיהו הא ודאי קשה לפירוש זה דבפנים היינו קרבן פנים ע"כ דכולהו בהוצאות לא משכחת להו ואמאי לא פריך אהך דשבת והא יציאות קתני כמו שכתבו התוס' לקמן דהא בלא לאלתר מוכח שפיר דלא מצינו קרבן פנים בב' שהן ארבע ביציאות בלא הכנסות ויש ליישב דהך פירוש נמי דבפנים היינו קרבן פנים מצי איירי ביציאות שחייב ב' קרבנות על יציאות שנים שהן ד' דהיינו יציאה אחת כשבעל הבית פושט ידו לחון ומניח יד העני הרי ב' יציאות א' לעני פטור ומותר ואחד לבעה"ב חייב חטאת ויציאה שנית שפושט עני ידו לפנים ונטול מתוך ידו של בעל הבית הרי ב' יציאות אחד לבעל הבית פטור ומותר ואחד לעני חייב חטאת הרי ב' יציאות שהן ד' עם הפטור ומותר וקרי להו בפנים שחייבים על הד' יציאות ב' קרבנות דמו"ק:

בד"ה ומאי שנא הכא כו' והרר"ס פירש משום דומיא דמראות נגעים אין לו להניח מלפרש דיני שבת כו' עכ"ל יש לדקדק לפירושו לעיל דבעי למימר בשבועות מהן לחיוב ומהן לפטור מאי פריך והא דומיא דמראות נגעים קתני הא הכא נמי שבועות עיקר ולמה לו להניחו מלפרשו וי"ל דהתם הכי פריך והא דומיא דמראות נגעים כו' ומראות נגעים אינו עיקר ולא הוה ליה למתני כלל הכא כיון דלא הויא דומיא דשבועות שהוא עיקר אבל הכא גבי שבת אי הוה נמי עיקר אין לו להניחו משום מראות נגעים ומיהו מראות נגעים שפיר הוה מתני ליה דהא שפיר הוה דומיא דשבועות וק"ל:

בד"ה והא יציאות כו' דמשכחת כל הח' בהוצאות עכ"ל ע"ש בריש פ"ק דשבת וק"ל:

דף ה.

בד"ה וקמפרש כו' דבלא לאלתר מוכח שפיר דלא מצינו לאשכוחי כו' עכ"ל רצה לומר מלת לאלתר לא נרסין דבלאו הכי שמפרש לה התם לאלתר כיצד העני עומד בחון כו' ונתן בתוך ידו של בעל הבית דהיינו הכנסה כפירוש רש"י מוכח שפיר דלא מצינו לאשכוחי ב' כו' והיינו דקאמר וקמפרש לה הכנסה רצה לומר דע"כ הכי מתפרש כיון דלא מצינו לאשכוחי ב' שהן ד' בלא הכנסות ואהא כתבו התוס' ומיהו לפי מה דפירש לעיל דהיינו הפי' דלעיל דמשכחת כל הח' בהוצאות גרסינן מלת לאלתר שפיר וכפרש"י דמפרש ליה התם כיצד העני כו' דהיינו הכנסה דבלאו הכי לא מוכח דמייירי בהכנסה וק"ל:

בד"ה רבא אמר רשויות קתני פירש בקונטרס יציאות שבת ב' כלומר ב' רשויות כו' עכ"ל ר"ל פ"ה דרפ"ק דשבת ועיין שם גם בתוס' וק"ל:

בד"ה ב' שהן ארבע בהרת כו' אין היינו מחלקין אותן לד' מראות כו' עכ"ל ר"ל דאם אין ביניהם שאר מראות ניחא כיון דיאמרו מקרום ביצה ולמעלה טמא ומצטרף ויפרשו בו דמצרפין הסמוכים זה לזה במעלה אחת כמ"ש התוספות לקמן הרי ידענו דסיד אינו מצטרף לשגל דהוי ב' מעלות אבל השתא דהרבה מראות ביניהם המתחלקים לד' מראות הרי אם לא מנאץ לד' מראות מי יודע סדר צרופן לחלקם לג' מראות ויאמרו בכל ע"ב מראות שלא יצטרף כ"א רק למעלה אחת ממנו א"נ מי יודע חלקי מראות של צמר וסיד דשל צמר מצטרפין לשגל ושל סיד אין מצטרפין ומיהו ע"כ הא לא קשיא להו דא"כ גם בתר דמנאץ תקשי להו הכי מי יודע חלקי מראות של צמר או של סיד דמו"ק:

בד"ה שאת כצמר כו' דאין סבירא כו' שתהיה תולדת שאת לבנה מתולדה דבהרת כו'עכ"ל אבל הא לא קשה להו שתהיה תולדת שאת שהיא צמר נקי יותר לבנה משאת גופה שהוא קרום ביצה דיש לומר דסימן טומאה של בהרת לבנה וסימן טומאה של שאת שחורה דללקמן שאת גבוה כמראה חמה עמוקה כו'

אבל הא ודאי אין סבירא שתהיה התולדה של סימן השחורה שהיא שאת יותר לבנה מתולדת הבהרת שסימנה לבנה מכולן ועיין בזה בפ' הר"ש בסדר המשנה דמו"ק:

בד"ה טוהרת סיד כו' ורבי עקיבא דקתני זו למעלה מזו לא שצטרף הסיד עם הצמר כו' עכ"ל מיהו למאי דבעי למימר דשמעינן ליה לר"ע דאמר זו למעלה מזו מהך דיאמרו מקרום ביצה ולמעלה טמא ומצטרפין זה עם זה ופירושו דמצטרפין זה לזה הסמוכים במעלה אחת ליכא למימר הכי אלא שאין לחוש כיון דלא קאי הכי דמו"ק:

בד"ה אי הכי כו' פירוש אא"ב דמתני' דלא כר"ע שפיר והרר"ס כו' עכ"ל לפירוש קמא אין זה דרך התלמוד לומר בכה"ג אי הכי דאלרבה דהכי נמי מסתברא הוה ליה למימר ולפירוש הרר"ס ניחא הא אבל מ"מ אין זה ממש [א] כשאר אי הכי שבתלמוד שבא לדחות סברת המתירן וכאן לא נדחה סברתו בהא אלא דקאמר דמקרום נמי תוכיח סברתך ויש ליישב דהכי קאמר כיון דלא הוכחת סברתך נמי מקרום ע"כ דלית לך נמי דר"ע אתי לאוסופי כו' אם כן מסיד נמי לא תוכיח מודי ומתירן האי מאי כו' ועוד יש לומר לפירוש הרר"ס הכי קאמר דלדידך דסבירא לך דלרבי עקיבא לעולם לא מצטרפין אלא עם הסמוכה תקשי לך קרום אי נמי דמתני' דלא כר' עקיבא דבהדי מאן קרום ליצטרפי' דשאת אינה סמוכה לה ובהדי סיד הרי לאו בת מינה הוא ואף אם סמוכה לה לא תצטרף אף לרבי עקיבא דאבות הסמוכים שני מיינים מצטרפים מרבויה דוהיה וכן סיד מצטרף לשאת כיון שהוא אב הסמוכה לה ומרבינן טפילה לשאת דהיינו סיד הסמוכה לה אבל התולדות ב' מיינים ודאי דלא יצטרפו דליכא רבויא ומתירן האי מאי כו' והשתא הוי האי אי הכי ככל שאר אי הכי שבתלמוד ודברי מהר"ר יוסף אבן לב אינן מבוררין לי בזה וק"ל:

דף ו.

בפירוש רש"י בד"ה ש"מ שמוע ליה כו' דהא ליכא למימר דשמוע ליה מינה דשתיהם תולדה לשתייהם כו' עכ"ל ר"ל דע"כ לא שמוע ליה הכי דאין זה כסדר מעלות ולא מן המקרא מריבוי דספחת לרבות שניהן לשניהן וק"ל:

בד"ה שבוה ושבוה כו' פתיכת אודם שבהם נכרת במקום אחד כגון טיפת חלב כו' עכ"ל נקט כגון טיפת חלב משום דר"ח קאמר משל דרבי עקיבא נלם דחבל דהיינו באותו מקום אחד מן הנגע שהוא פתוך הוא כטפת דם דחלב שאינו לא אדום ולא לבן אלא כיין המזוג דנקט ר"ע במלתיה אבל סביבותיו של הנגע במקום שאינו פתוך הוא לבן דהא קרא ליה בהרת אדמדם דהיינו במקום שאינו פתוך הוי בהרת וק"ל:

בד"ה אלא שאדמיומותו כו' ומדקתני הכא בסופא שמעינן לרישא דשבזה ושבוה כו' עכ"ל משמע ליה טפי להוכיח מרישא דכך סדר משנתן אפילו בסתם שלא פירשו בו כהאי לישנא דשבזה ובזה דסיד אחר שלג וק"ל:

תוס' בד"ה אע"ג דמינחתא כו' והא דקאמר האו לאו בת מינה הוא היינו אם מתניתין כו' עכ"ל רצה לומר דלא תקשי לן לעיל האו לאו בת מינה הוא ולא תצטרף סיד עם השאת משום דלאו תולדה ידיה הוא אלא אם מתני' אתי' כרבי עקיבא דסדר משנתן שלג וסיד אבל לפום סבירא דהשתא דמתני' לא אתיא כר' עקיבא וסדר משנתן סיד אחר שאת לא תקשי לן האו לאו בת מינה הוא ומצטרפת שפיר סיד עם השאת אע"ג דלאו תולדה ידיה הוא כפירוש התוס' ודברי מהר"ר יוסף אבן לב בזה וגם בשאר סוגיא דשמעתין אינן מבוררין ואין להאריך בהם וק"ל:

דף ו.

בד"ה לא הזהיר כו' ויתכן פ"ה להווא תנא כו' אשר יטהר עד דמיייתי כפרה כו' עכ"ל מיהו רש"י גופיה לקמן נקט ליה האו קרא דלא יאכל בקדשים דהוי נמי לאו לתרומה ותרומה בכלל קודש הוא ואע"ג דעד אשר יטהר עד דמיייתי כפרה משמע לענין קדשים מ"מ לענין תרומה לא מייירי בהכי ומיהו קצת קשה לפירוש רש"י דמשמע לקמן דסוגיא דשמעתין סבירא ליה דבין אזהרת קודש ובין אזהרת תרומה מבכל קודש לא תגע וליף לה כמ"ש התוס' לקמן ע"פ ת"כ דמו"ק:

דף ז.

גמרא אי הכי תרומה נמי כו' הא מיעט רחמנא בה כו' יש מקשים בזה דהיאך בעי למימר תרומה נמי דאם כן ג"ש דרבי ל"ל דלא לכתביה ואנן ילפינן כולה במה מצינו וא"כ מדאצטריך ג"ש דר' ע"כ דמיעט תרומה או מקדש ובה ל"ל ויש לומר דמדאצטריך ג"ש דרבי לא הוה ממעטינן אלא טמא ששימש אבל מקדש ותרומה הוה ילפינן בהיקש אי לאו מיעוטא דבה ועיין עוד לקמן בזה וק"ל:

תוס' בד"ה אתיא טומאה כו' ואת' אמאי אצטריך גזירה שוה דרבי כו' עכ"ל קושיתם לפי סוגיא דשמעתין' דסבירא ליה כת"ק דמוקי קרא דבכל קודש לא תגע ואל המקדש גו' בין בקודש בין בתרומה אבל לר' יוחנן דמוקי ליה בתרומה גרידא לא קשיא להו מידי דודאי איצטריך גזירה שוה דרבי ולר"י הא דקאמר תלמודא בה ל"ל צ"ל כפרש"י דמהיכי יתיי לחיובא בתרומה דמהני לא אתי שכן כרת עכ"ל מיהו ק"ק דאימא דאיצטריך לאפוקי היקשא דתרומה למקדש דמו"ק:

דף ז.

בא"ד אבל אי לאו ג"ש דרבי כו' אלא אדרבה הוה ממעטינן ליה מכי יגע ובה אתא למעוטי תרומה כו' עכ"ל גם בכאן מקשה אבן לב דמדאיצטריך ג"ש דטומאתו נמי הוה ממעטינן תרומה דאם לא כן לא איצטריך ג"ש דטומאתו ואנו נילף כולהו במה מצינו וא"כ לא איצטריך בה למעט תרומה אלא דאתא לרבות נבילת עוף טהור וכבר כתבנו בזה דמדאיצטריך ג"ש לא הוה ממעטינן אלא טמא ששימש דלא נילף ליה נמי במה מצינו ולא הוה ממעטינן תרומה דאיתקש ולכך איצטריך בה למעט תרומה אבל השתא דאיצטריך גזירה שוה דרבי ע"כ דלית לן למילף מהיקשא ואימעט תרומה ולא איצטריך בה אלא לרבות נבלת עוף טהור ועוד נראה לי בזה דודאי אין ג"ש למחצה ובהך גזירה שוה דטומאתו ידע תלמודא דאתא נמי למלתא אחרייתא ומדאיצטריך לית לן למעוטי תרומה אלא מבה ודקאמרי התוספות ואיצטריך ג"ש לאפוקי תרומה היינו דהתלמוד שביצאה היינו לאפוקי תרומה אבל רבי דנקט הך ג"ש דבהמה טמאה להך מלתא דהכא ע"כ דידע דלא אתא אלא להך מלתא ונילף מיינה שפיר מדאיצטריך למעט תרומה ובה לרבות נבלת עוף טהור דמו"ק:

בא"ד ומיהו תימה ל"ל ג"ש דרבי תיפוק ליה מג"ש דטומאה דלענין קודש כו' עכ"ל הך קושיא לר"י דדריש בהדיא הך ג"ש דטומאתו דהתם לענין קודש אבל לת"ק איכא למימר דלא דריש לה לענין קודש ואתיא טומאתו דהתם לשום דרשא אחרינא כמ"ש התוספות גבי טומאה דתרומה דמו"ק:

בד"ה יש לי בענין כו' וליכא למימר דהכי קאמר יש לי להביא אחת משלש טומאות דאם כן כו' עכ"ל לשון דאם כן הוא מגומגם ויש להגיה דלכתי במקום דא"כ וק"ל:

בד"ה אי בשונג כו' ואם תאמר ונוקי כגון דלתיידע ליה סמוך כו' עכ"ל לכאורה קשה ודקארי לה מאי קארי לה הכא דהא כבר כתבו הא דפשיטא ליה הכא דלא מכפר אבר קרבן דסמיך אסיפא דברייתא ימוקאי לה לקמן דלא תלי ליה אפי' בלתיידע סמוך לשקיעת החמה ויש ליישב דזאי מעיקרא דלא אסקי אדעתייהו למילף משעיר המשתלח דלא תלי אבר קרבן לא היה פסיקא להו דסמיך המקשה דפשיטא ליה דלא תלי אבר קרבן אלא משום דסמיך אסיפא אבל השתא איכא למימר דסמוך המקשה אקל וחומר דשעיר המשתלח ולא אסיפא ומש"ה הקשו ואם תאמר ונוקי כגון דלתיידע כו' דבשעיר המשתלח כה"ג תולה כמו שכתבו התוספות לקמן ותירצו דסמיך המקשה אסיפא ולא אשעיר המשתלח ובאבן ל"ב האריך בזה לאין צורך וק"ל:

בד"ה במזיד ולא כו' אין לחוש כיון דתלי נמי אטומאות מקדש כו' עכ"ל נקטו במלתייהו טומאת מקדש יקדשו משום דלפי האמת איירי בהכי מיהו למאי דבעי למימר דאיירי נמי בשלש טומאות הוא מצי למפרך דאין לחוש דלא אתי לכלל חטאת בש"ד כיון דאתי לכלל חטאת בע"ז וג"ע בשונג ולא אתיידע יק"ל:

בא"ד וא"ת והיאך אפשר לאוקמא במזיד כו' דהיינו אין בה ויש בה כו' עכ"ל פירוש לדבריהם דלא משכחת כו' באין בה ויש בה משום דבע"ז ובג"ע וש"ד הוה בר קרבן אך יש לדקדק בדבריהם דמהיכא פסיקא להו השתא דמייירי כפרת חיצון באין בה ויש בה דאי משום היקשא דמתני' על מה שזה מכפר זה מכפר דהא השתא לאוקמא הפנימי במזיד היינו ביש בה ויש בה ולא הוי דומה ממש מיהו איכא לאשכוחי במזיד נמי ביש בה ואין בה ששכח על שעבד ע"ז וג"ע וש"ד במזיד והוי שפיר דומה בדקתני במתניתין מיהו קשה דטפי הוה ליה להקשות היאך אפשר לאוקמא בשונג ולא אתיידע בע"ז דהיינו אין בה ואין בה וכפרת החיצון לא הוי דומה לו דמייירי באין בה ויש בה ועוד נראה דפסיקא להו דע"כ איירי החיצון באין בה ויש בה בע"ז וג"ע וש"ד דבמזיד ביש בה ואין בה וכן יש בה ויש בה הרי הפנימי מכפר יבאין בה ואין בה שעירי רגלים וראש חודש מכפר מדכתיב לה' שאין מכיר בו אלא ה' וא"כ ע"כ החיצון אינו מכפר רק באין בה ויש בה והא לא משכחת לה בשאר עבירות דהוי בר קרבן והא תירצי דאין לחוש כיון דבטומאת מקדש וקדשו ניחא דאיירי באין בה ויש בה דאינו בר קרבן אבל אי מייירי הפנימי בשונג ולא אתיידע מצי איירי החיצון ביש בה ויש בה או יש בה ואין בה דהוי מזיד בע"ז ג"ע ש"ד מיהו קשה איך שיהיה אמאי לא תקשי להו למאי דבעי למימר דהפנימי מכפר בע"ז וג"ע וש"ד שונג ולא אתיידע דהיינו דאין בה ואין בה הא שעירי רגלים וראש תודש מכפרים על זה מדכתיב לה' חטאת מי שאין מכיר בו אלא ה' ומוחק לחלק בין ע"ז ג"ע וש"ד ושאר עבירות ודו"ק:

בד"ה בשונג ולא כו' ואם תאמר והמקשה מה היה סבור כו' ויש לומר דמטומאת כו' אתי שפיר דאיכא לאוקמא במזיד כו' עכ"ל צ"ע דלכתי המקשה היאך היה סבור לפרש סיפא דברייתא ומנן ליש בה ידיעה כו' תלמוד לומר לכל חטאת דהיינו לכלל חטאת וע"כ דהיינו בשונג ולא אתיידע בטומאה וקודש ויש לפרש בדוחק גם הסיפא דמייירי במזיד ושוד מצאתי בתשובת ר"ש מודינא בסי' רמ"ה שהקשה בזה דו"ק:

דף ח.

בד"ה ואימא יולדת כו' מכל מקום עיקרו אינו אלא להכשיר בקדשים אבל קשה מאי פריך דאי פריך כו' עכ"ל דבריהם צריכין ביאור ונראה לי לפרש דבריהם דלפרש"י דאיירי הכא בקרבן יולדת ומצורע ונזיר דהשתא ע"כ תקשי לן מאי פריך מנייהו הא בר קרבן הוא וע"כ אית לן למימר אפילו לרבי [שמעון] דעיקרו אינו אלא להכשיר בקדשים ולא על חטא ואהא קשיא להו דאי פריך שלא תצטרך להביא קרבן כלל דהיינו כפירוש רש"י הכא וכפירושו התם פ"ב דתמורה הוה ליה לשנויי נמי הכא כדמשני התם ביולדת יבזיר לרבי [שמעון] וה"ה דאי הוה מפרשין הכא דיתגלה לה השעיר ואחר יום הכפורים תביא קרבן ימור דהשתא נמי הוה קשיא להו וע"כ דעקרו להכשירה בקדשים דאם לא כן בר קרבן הוא ואם כן אמאי לא משני הכא כי התם אלא דנקטו בדבריהם קושטא דמלתא כפירוש רש"י דפריך הכא שלא תצטרך להביא קרבן כדפריך התם וכתבו לכך נראה לרבינו תם דהכא מספק יולדת פריך כו' ובצירא ליה דעיקרו על חטא בא לרבי [שמעון] ומיהו מכשירה נמי בקדשים והא דלא חשיב בר קרבן היינו כיון דאין באין אלא על הספק והשתא ניחא דלא משני הכא כי התם דהתם פריך שלא יביא כלל ויהיה שעיר משתלח מכפר עליו ומייני' דאע"ג דקושטא הוא דבא הקרבן עיקרו על חטא לרבי [שמעון] מכל מקום תצטרך להביאו אחר יום הכיפורים כדי להכשירה בקדשים אבל הכא דפריך לרבי [שמעון] דאימא דהשעיר הפנימי יתגלה לה עד אחר יום הכפורים שתביא אז חטאת עוף שמכשירה נמי בקדשים ע"כ דלא מצי לשנות הכא כו התם גבי יולדת ונזיר דנהי דמביאה חטאת עוף כדי להכשירה בקדשים מכל מקום אימא דעיקרו על חטא בא לר' [שמעון] והשעיר תולה לה וע"כ הוצרך לתרן הכא דרבי [שמעון] לטעמיה כו' והא דמשני בשנויא דהכא גבי מצורע התם מנגיעה מכפר ליה וקרבן כו' והתם משני בפשיטות כי קמייתי קרבן לאשתריווי בקדשים כדמשני גבי יולדת ונזיר ניחא נמי לפירוש ר"ת דהתם פריך דלא ליתי קרבן כלל משני בפשיטות דהוצרך לאתויי כדי לאשתריווי בקדשים אבל הכא דפריך דאימא דהשעיר תולה על חטא עד שמביאה הקרבן הוצרך לשנויי דאין כאן חטא דמנגיעה אכפר ליה ואין השעיר תולה לו ולא הקרבן מכפר עליו ולפירוש רבינו תם צ"ל דלית ליה הך סברא שפירש רש"י התם גבי יולדת דמצער ליה איכפר לה וכן גבי נזיר דמתכפר ליה שנתגוול בגידול שיער כו' עיין שם דאם כן הוה משני נמי ביולדת ונזיר הכא כדמשני גבי מצורע דמצער ליהו וניוול אתכפרו וקרבן לאשתריווי לקהל ואבן ל"ב יבעל ש"י פירשו בזה ואין דבריהם ברורים ואין להאריך ודו"ק:

בד"ה ולר' אלעזר הקפר כו' והשעיר אינו בא לכפר אלא על הטומאה כו' עכ"ל הא דלא קשיא להו הכי גבי יולדת ומצורע דחטאם אינו הטומאה והשעיר אינו בא לכפר אלא על הטומאה יש לומר דביולדת חטאה בטומאתה היא וכן מצורע טומאתו על ידי חטאו ומקרי שפיר לכפר על הטומאה כמו יכול בשלש טומאות הללו כו' דקתני דברייתא אבל בזיר אין חטאו שצער עצמו מן היין בטומאה שזיר טהור נמי צער עצמו מן היין ותירצו ששנה בחטא לצער עצמו מן היין דהיינו נזיר טמא וק"ל:

דף ח.

בד"ה מה פנימי כו' אבל השתא דאיכא היקשא דחיצון מפנימי ע"כ כו' עכ"ל דהשתא ליכא למימר דמוקמינן כפרת ר"ח ורגלים נמי באין בה ויש בה ובשאר עבירות ולא דרשינן הואיל וזה בא בזמן קבוע כו' אלא דהוה דרשינן מה חיצון מכפר באין בה ויש בה אף ר"ח ורגלים באין בה ויש בה דבשאר עבירות אין בה ויש בה הוי בר קרבן אבל אין לתרן דע"כ ראש חודש ורגלים איירי באין בה ואין בה

מדכתיב חטאת לה' כדלקמן דאם כן לא יתכן דברי התוס' לקמן אהא דקאמר מ"ט דר"י וא"ת מאי קבעי הא ע"כ כו' דלא הוה קשיא מידי ודו"ק:

בד"ה ולכפר חיצון כו' אמאי לא פריך דליכפרו או דליתלו תריוויאו אפנימי כו' עכ"ל צריך לומר דלאו לכפרו כפרה גמורה קאמרי שלא יביא חטאת אחר כך דהא בפנימי בעינן דאתי לכל חטאת אלא רצה לומר לכפרו שאם מת מת בלא עון כרבי זירא או ליתלו כרבא להגן מן היסורין והא דלא קשיא להו הכי לעיל גבי ונכפר אדוידה ואדחיצון כו' אמאי לא פריך דלכפרו תריוויאו אדחיצון היינו משום דהא בפנימי בעינן דאתי לכלל חטאת ובעל ש"י הקשה על התוספות דמאי קשיא להו דלפרוך דליתלו תריוויאו אפנימי דלפוס הך סברא ל"ל קרא דכפרה אחת מכפר ואין מכפר ב' כפרות כיון דחיצון מכפר אדוידה מהיכי תיתי דפנימי יכפר עליו דהא לא פריך ליה אלא מהיקש' כך תוכן דבריו והניח הדבר בצ"ע ונראה לי לומר דאי לאו מיעוטא דאין מכפר שתי כפרות איכא למימר מסברא דחיצון מכפר על החיצון ומהיקשא דפנימי נמי מכפר עליה אבל השתא דאיכא מיעוטא בפנימי דאינו מכפר אדחיצון אדרבה מהיקשא אית לן למימר דחיצון נמי אינו מכפר אלא אפנימי וק"ל:

בא"ד ואין סברא לומר שיועיל ולא בא חיצון אלא משום טומאה שאירעה בין זה כו' עכ"ל כתב האבן ל"ב איברא דדברי התוס' אלו סותרים מ"ש לעיל וא"ת חיצון למה בא כלל וי"ל משום טומאה שאירעה בין זה כו' וא"ל לכיון דבריהם אלא ודאי דהתוספות דלעיל הם כפי שיטה הראשונה שהיו סבורים שפנימי מכפר אחיצון אע"ג דאיכא חיצון כו' עכ"ל ועוד האריך ע"ש וכו"כ מהרש"ל ובעל ש"י ודבריהם דחוקים הם בדברי התוס' אבל הנראה דאף אם נאמר דהיכא דאבד החיצון דלא יכפר הפנימי כו' כמ"ש כאן שפיר כתבו לעיל דלא בא החיצון אלא משום טומאה שאירעה בין זה לזה שהרי אם לא הביא החיצון היה הפנימי מכפר וא"כ ע"כ החיצון לא הוצרך להביאו אלא משום טומאה שאירעה בין זה לזה כמ"ש לעיל אלא שכתבו כאן אחר שהוצרכו להביא החיצון משום טומאה שאירעה בין זה לזה אין סברא שלא יבא לכפר בלבד על טומאה שאירעה בין זה לזה ולא יכפר על כולו אלא משהוצרכו להביא החיצון משום טומאה שאירעה בין זה לזה החיצון מכפר הכל והפנימי לא יכפר כלל אלא היכא דלא אבד החיצון ולהכי לא קאמר לעיל ונ"מ להגן ביני ביני דהא משהוצרכו להביא החיצון משום טומאה שאירעה בין זה לזה לא יכפר הפנימי כלום אלא החיצון וזה ברור באין גמגום ודו"ק:

בא"ד והשתא אתי שפיר דקאמר לעיל ונפקא מיניה כו' ולא קאמר ונ"מ להגן ביני ביני כו' עכ"ל גם בזה הקשה מהר"י אבן ל"ב איך אתי שפיר דהוה אפשר למימר דהפנימי יתגלה על שיש בו ידיעה בתחלה ואין בו ידיעה בסוף דאתי לכלל חטאת ויתגלה נמי להגן ביני ביני על שיש בה ואין בה והחיצון יכפר כפרה גמורה ואע"ג כו' עכ"ל עיין שם גם בזה נראה דאין כאן מקום קושיא דלא שייך לתלות אלא אפנימי דאתי לכלל חטאת אבל בחיצון דלא אתי לכלל חטאת לא שייך ביה דלתלות ולהגן ביני וביני דקאמר לא שייך למימר בחיצון להגן לתלות אלא להגן על כל מה שעשזה כל השנה עד הקרבת הפנימי חוץ ממה שאירע בין זה. לזה כמו שמוכח מדבריהם וכן צ"ל למאי דקאמר ונכפר חיצון אדוידה ואמאי דעביד פנימי ונ"מ לטומאה דאירעה כו' וא"כ פנימי לא בא אלא להגן ביני ביני דהיינו על כל מה שאירע כל השנה עד הפנימי והדברים ברורים למבין וק"ל:

דף ט.

בד"ה חיצון אמאי מכפר וליכא למימר שיתגלה על שיש בה כו' עכ"ל הך גופא דקיימיןן בה הוה מצי למנקט אין בה ידיעה בתחלה ויש בה ידיעה בסוף שיתגלה ביה היכא דלתיידע סמוך לשקיעת החמה אלא משום דמה שכתבו לקמן דהשתא אתי שפיר לרבי [שמעון] דלא שייך לאקשווי אלא איש בה ויש בה נקטו הכי וק"ל:

בד"ה הואיל וזה בא כו' הוה ליה למפרך שכן נכנס דמה לפני ולפנים כו' עכ"ל דהך פירכא עדיפא דבקרבן פנים גופיה הוא ואין לומר דלאיצטרניך להך פירכא שכן כפרתו מרובה משום דלא נילף במה הצך מתריוויאו מר"ח ומשעיר הפנימי דאיכא למפרך מה להצך השוה שבהן שכן כפרתן מרובה דר"ח כו' כמו שכתבו התוס' לקמן דלא כתבו כן אלא למאי דפירשו דאי מדיום הכפורים כו' היינו שעיר החיצון דליכא למילף מיניה בלחוד דדבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בבנין אב אלא דמראש חדש נילף לרגלים ואי פרכת מה לראש חדש שכן תדיר נימא יום הכפורים יוכיח דהשתא אם באת ללמוד חדא מתרתי נימא דאיכא למיפרך שכן כפרתן מרובה דאע"ג דהוה מה הצך כל דהו פרכינן ליה אחדא מתרתי אבל אם נימא דמפנימי גמר שפיר מצינן למילף חדא מחדא דהיינו רגלים מיום הכפורים ואחדא מחדא לא פרכינן פירכא כל דהו והוה ליה למפרך שכן נכנס דמה לפני ולפנים ולא הך פירכא שכן כפרתו מרובה דלא הוי רק פירכא כל דהו אחדא מתרתי וכן מוכח לקמן בסוף פירקין דלא פריך הך פירכא דכפרתן מרובה אחדא מחדא גבי הא דבעי למילף דיום הכפורים אינו מכפר על שאין שבים מחטאת ואשם דפריך מה לחטאת ואשם שאין מכפר על הדון ולא פריך הך פירכא דמה לחטאת ואשם שאין כפרתן מרובה ודו"ק:

בד"ה אף זה אינו מכפר כו' איכא למפרך מה ליוה"כ שכן מרובה כפרתו דהשתא כו' עכ"ל ובלאו הך פירכא לא בעי למימר כיון דהשתא ליכא גילוי מלתא משום דר"ח לא משמע אלא אאין בה ואין בה הוה ליה דבר הלמד בהיקש ואינו חוזר ומלמד בבנין אב דאם כן תפשוט התם הך אבעיין דאינו חוזר ולהכי הוצרכו למימר דאיכא פירכא ולא תפשוט הך אבעיין ודו"ק:

בד"ה שכן מרובה כו' וא"ת והיכי בעי למילף מיוה"כ והא דבר דהיקש כו' עכ"ל כתב מהר"י אבן ל"ב ומאי קושיא לאפילו הוי בעיא ולא איפשטא מ"מ חביבא ליה למקשה לאקשווי את"ל כו' אפ"ה לא ילפינן מיוה"כ משום דאיכא למפרך כו' עכ"ל ול"ג דטפי ה"ל למקשה לדחויי בהך דמבעיא לן בהדיא בפי' אחיה מוקומן בדבר הלמד בהיקש אם חוזר ומלמד בבנין אב דאי מדיה"כ תפשוט הך אבעיין ולא הוי צריך לדחויי בהך פירכא שכן כפרתו מרובה דלא הוה רק פירכא בעלמא מסברת המקשה וכמ"ש לעיל דסברת התוס' הוא דלא הוה כפרתו מרובה פירכא גמורה וק"ל:

דף ט.

בד"ה כדאמר רב חמא כו' אי בבנין אב דשאר רגלים תפשוט מהכא דבר הלמד כו' עכ"ל כתב מהר"י אבן ל"ב ומאי קושיא והלא שפיר מצינן למילף עצרת מר"ח וכו"ת מה לר"ח שכן תדיר שאר רגלים יוכיחו כמ"ש התוס' לעיל דאפילו דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בבנין אב ליוכיח אי ליכא פירכא נמי ליוכיח והכא מאי פירכא איכא ליוכיח ע"כ תוכן דבריו ונראה דלאו קושיא היא שלא כתבו כן אלא לעיל דיליף מר"ח ופרכינן מה לר"ח שכן תדיר ועבדינן דיוה"כ ליוכיח ד"ה לא אתי מר"ח אלא חיצון אתי מפנימי אבל הכא כיון דרגלים גופייהו מראש חדש קאתו לית לן למימר ביה שיהיה יוכיח אפרכת ר"ח כיון דאינוה גופייהו מראש חדש קאתו ודבר הלמד בהיקשא אינו חוזר ולמד בבנין אב ודו"ק:

ובתב עוד מהר"י אכן ל"ב למאי אצטריך להו לתוס' לאקשויי מפ' איזהו מקומן והלא בסוגיא דיקן פריך לקמיה תינח כל דכתיב ביה ושעיר עצרת ויה"כ כו' מנלן וכו' וה"ל לאקשווי ומימר אי בבנין אב א"כ היכי פרכינן לקמן תינח עצרת ולא עוד דלא הזה לתוס' למימר אלא היכי מסקינן הכא כדאמר רב חמא יל: מקשינן ולא מידי ולקמן פרכינן אההיא דרב חמא כו' עצרת ויה"כ דלא כתיב ושעיר מנלן כו' עכ"ל ואין כאן מקום קושיא דלקמן דבר הלמד בג"ש ומלמד בהיקשא ודאי דאינו חוזר ומלמד בבנין אב דר"ח נופיה בטהור שאכל טמא בג"ש מצין הוא ושאר רגלים מהיקש דשעיר מר"ח והא ודאי דאינו חוזר ומלמד בבנין אב לעצרת ויה"כ ואפי' מאן דאית ליה דהלמד בג"ש חוזר ומלמד בהיקש כמ"ש התוס' לקמן ולמה שכתבו התוס' לקמן נמי הא דאינו מלמד דוקא בקדשים אבל בצץ אינו עבודה וחוזר ומלמד היינו בתיי מלמדין דהלמד בג"ש חוזר ומלמד בהיקש אבל בגי' מלמדין כ"ע מודו דדבר הלמד בג"ש יחזור ולמד בהיקש דאינו מלמד שוב בבנין אב ולהכי פריך לקמן שפיר מעצרת ויה"כ אבל הכא לא היה עצרת אלא דבר הלמד בבנין אב מרגלים דלמד בהיקש מר"ח דכתיב ביה חטאת לה' ליכא לאקשווי ביה אלא דתפשוט מיהא הך אבעיא דדבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בבנין אב זה ברור:

בד"ה אבל חטא שסופו כו' וי"ל כיון דהאמת דלר' יהודה חטא שסופו כו' לא מסתבר ליה להש"ס שיחלוק עליה ר"י כו' עכ"ל לאו מכח סברא קאמרי הכי דהא תלמודא מבעיא ליה לאדך צדיי אלא דלא מסתבר למימר דפליגי בתרתי בחינן ופליגא ברגלים ור"ח אבל השתא דהאמת לר' יהודה דחטא שסופו לידוע רגלים ור"ח מכפרין אית לן למימר דר"י נמי הכי ס"ל דחינן נמי אהכי מכפר דהשתא לא פליג ר"י עליה דר' יהודה רק בחינן וק"ל:

בגמרא ונכפר צץ אדויה ואדר"ח ונ"מ לטומאה שאירעה כו' כתב מהר"י אכן ל"ב דלמאי איצטריך למימר ונ"מ שאירעה בין זה לזה אמאי לא קאמר נ"מ היכא דלא עבד ר"ח והתוס' לעיל הוקשה להו זאת הקושיא ותצור וי"ל הכא לא קאמר ונפקא מינה להיכא דלא עבד פנימי כו' דאי ליכא אלא חד יעשו פנימי ולא חיצון והאי תירוצא לא שייך הכא כלל כו' וצ"ע עכ"ל גם בזה אין מקום קושיא דודאי לעיל דקאמר ונ"מ בטומאה שאירעה בין פנימי לחיצון דליכא נ"מ כולי האי לטומאה שאירעה ביניהם לפי שעה באותו יום ולכך הקשו דטפי ה"ל למימר התם נ"מ להיכא דלא עביד פנימי דהוה נ"מ גדולה שיכפר החיצון על טומאה של כל השנה והוצרכו התם לתרך [דפנימי] קרב קודם חיצון כו' אבל הכא גבי צץ יר"ח דארבעה הך נ"מ לטומאה שאירעה בין זה לזה דקאמר הוה נ"מ גדולה לכל טומאה שאירעה בין ר"ח העבר לר"ח הזה אבל האי נ"מ דלא עבד ר"ח לא היה נ"מ אלא בטומאה שאירעה בשעה שהיה ראוי ליקרב ר"ח כמ"ש לעיל זה ברור:

תוס' בד"ה רב אשי אמר כו' ודרשה דרב אשי נמי איצטריך לר"ש בר' יהודה דלא משמע ליה אותה כדלקמן עכ"ל לכאורה דטפי ה"ל למנקט דרשה דרב אשי איצטריך לר'מאיר דלא משמע ליה דרשה דאותה ולא דרשה דעון אחר כו' דהא ס"ל כל השעירים כפרתן שוין ויש ליישב דר"מ מצני סבר דרשה דאותה ודרשה דעון א' כו' הכא לגבי צץ ור"ח אלא לגבי ר"ח ורגלים ויה"כ לית ליה הך דרשא משום דהיקשא דמועדיכם דכל השעירים כפרתן שוה מפקא ליה מהך דרשא אבל ר"ש בן יהודה אית ליה דרשא דאותה למעט בשאינו נושא אלא אותה עון אבל בשנושא גם עון אחר מכפר נמי אדר"ח כמו שכתבו התוס' לקמן וא"כ ה"ג הכא גבי צץ דנושא עון אחר על עולין ע"כ לא אימעטין מאותה ואצטריך לדרשא דרב אשי דו"ק:

דף י'

בד"ה ואיתקש כו' אבל קשיא לר"מ כו' ותצין ר"ת כו' לענין חטא שאין מכיר בו אלא ה' כו' עכ"ל והשתא לר"מ מצינו למימר דצין שפיר עבודה היא מיהו האי תירוצא דצין לאו עבודה היא והוי היקש מור ע"כ איתא לר"ש וכיון דחוזר ומלמד בהיקשא מצין עבדינן היקשא לכולה מלתא כו' כמ"ש התוס' לר"מ וה"מ נמי לפרושי הכי לר"מ דצין לאו עבודה וחוזר ומלמד בהיקש גמור ומיניה עבדינן היקשא לכולה מלתא אלא דניחא להו טפי בפשיטות דלענין חטא שאין מכיר בו כו' הוי היקש גמור כמו שנפרש לקמן דע"כ ר"מ אית ליה דרשא דחטא שאין מכיר בו כו' דו"ק:

דף י'

בד"ה אותה לא משמע כו' ויש לומר דלענין זה ודאי דרש אותה כיון דלרגלים אין להם כפרה כו' דהיינו אין בה ואין בה כו' עכ"ל ויש לדקדק מי הכריח לתוס' לעיל לפרש לר"מ דאית ליה דרשא דחטאת לה' מי שאין מכיר כו' דמיירי באין בה ואין בה אימא דלית ליה הך דרשא דמי שאין מכיר כו' והיקש הגמור דאית ליה ממועדות היינו מצין כמו לר"ש ולר"ש בן יהודה ומשמע ליה דרגלים מיירי באין בה ואין בה דדריש אותה כמו שכתבו הכא התוס' לר"ש בן יהודה דליכא לרגלים כפרה אחרת דהיינו אין בה ואין בה דאותה בל למעט בשאינו נושא אלא אותו עון אבל בשנושא עון אחר דהיינו אין בה ואין בה מכפר נמי אדר"ח וי"ל דר"מ כיון דאית ליה מהיקשא דמועדיכם דרגלים מכפרין נמי אחיצון דהיינו אין בה י"ש בה א"כ מדיוקא דאותה ליכא לאוכוחי דרגלים מכפרין באין בה ואין בה אלא מדיוקא איכא למימר דמכפר אאין בה ויש בה כמו בחיצון אלא ע"כ דאית ליה [דרשא] דמי שאין מכיר כו' אבל ר"ש בן יהודה דס"ל דרגלי' אין מכפרין אאין בה ויש בה מדרשא דאחת א"כ ע"כ מדיוקא דאותה איכא למגמר דרגלים מכפרין אאין בה ואין בה דו"ק:

בא"ד ועי"ל דלר"ש בן יהודה איתקש רגלים לשעיר החיצון כו' אע"ג דהך היקשא דרגלים לשעיר החיצון הוי היקש הלמד מן ההיקש מ"מ כיון דלענין היקשא דרגלים מר"ח בטהור שאכל הטמא הוי היקש גמור דצין לאו עבודה היא עבדינן היקשא דמועדות לכולה מלתא כמו שכתב ר"ת בספר הישר וכצ"ל לר"ש כמ"ש לעיל ולר"מ נמי ה"מ לפרש בן לעיל אלא דניחא להו לתוס' לפרש בפשיטות דהיקשא מר"ח דכתיב לה' חטאת שאין מכיר כו' ע"כ הוי היקש גמור לר"מ כמ"ש לעיל דו"ק:

ויש מדקדקין בסוגיא דשמעתין דפסיקא ליה דרשא דאחת בשנה מהיקשא דחיצון לפנימי למעט דרגלים לא מכפרי אחיצון דיוה"כ למה לא נאמר כן גבי דרשא דעון א' מהיקשא דר"ח לרגלים וליוה"כ ולמעט דרגלים איוה"כ ודיוה"כ אדרגלים ולאוי קושיא היא כלל דבכ"מ בהנהו היקשא אזלינן בתר דוכתא דמפורש ביה טפי ולהכי ודאי בההוא היקשא דאחת בשנה דאינן אלא פנימי לחיצון דבפנימי הוא דכתיב אחת בשנה לית לן למעוטוי שלא יכפר החיצון על הפנימי אלא למעוטוי פנימי על החיצון ולענין כפרת חיצון אדרגלים הוי כאילו כתיב אחת בשנה בגוף דחיצון כמ"ש התוס' לעיל אבל בהאי היקשא דמועדות לענין דרשא דאותה ועון א' כו' ודאי בר"ח דכתיב ביה בגופיה דרשינן להו למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה אבל ברגלים ויה"כ דתגרייהו אתו מהיקשא מר"ח ואין מפורש באחד מהם טפי מבחבירו ודאי דאין לדרוש מהיקשא למעט מאחד לחבירו כיון דהמיעוט אינו מפורש באחד טפי מבחבירו דו"ק:

בד"ה מותר הקטורת כו' נמצא לע"כ שנה ק"פ מניס ועוד חסר ד' מניס לפלגא דשס"ח ולא דק כו' עכ"ל ויש לפרש דקך שמה שאמר שהיה בו חצאים היינו מה שצריך לחצי שנה דרוב שנים פשוטות הן דהיינו שג"ד ימים ולא חצוי ממה שהיו מפטוימין שס"ה כדי למלאות המעובדות והשתא חצי שג"ד הוא קע"ז ועוד ג' מניס שהיו צריכים בחצי שנה שבו ויה"כ הרי ק"פ מניס כמו שנשארו בע"כ שנה וק"ל:

דף יא'

בד"ה אלא מעתה כו' וא"ת תקשי ליה מטבול יום גופיה דבברייתא קתני כו' עכ"ל לכאורה לפי מה שפרש"י דהכי פריך דגבי מכתשת לא תני לינה והכא תני לינה ש"מ דכלי דהכא לאו מכתשת כו' אין מקום לקושייתם דתקשה ליה מט"י גופיה כו' דהא לאו קושיא היא דאימא דכלי דהכא מכתשת היא ולהכי הוצרך לאקשווי מדתני הכא לינה כו' כפרש"י ויש ליישב דבריהם דהכי קאמר כיון דע"כ מדתני הכא לינה דאיירי בכלי שרת ולא מכתשת א"כ למאי דמתרך נמי שאני קטורת כו' אכתי תקשי ליה מטבול יום גופי' דברייתא קתני דבמכתשת נפסלה בט"י ואילו הכא תנן קדשו בכלי כו' דע"כ היינו כלי שרת ולא מכתשת מדתני הכא לינה כך נראה בישוב דבריהם אבל לשונם אינו משמע כן גם ים לדקדק דבבריהם לקמן שכתבו אבל מלינה פריך שפיר כו' דא"כ אמאי תני ליה כלל קטורת בהדיהו מי הכריחם לזה הא בלאו הכי ליכא למימר דה"ה לא קדשו כו' מדקתני הכא לינה ש"מ דקדושת כלי דהכא לאו מכתשת היא כפרש"י וע"כ נראה לן בזה דמשמע להו מלשון התלמוד דבפשיטות פריך קדשו בכלי אין לא קדשו לא משום דכלי לא משמע מכתשת אלא כלי שרת שבשעת הקטרה דומיא דקומץ ולבונה כו' כפרש"י גופיה ולפום קושטא דמלתא פרש"י מדלא תני לעיל לינה והכא תני לינה דע"כ קדושת כלי לאו מכתשת היא ולפום קושיית התלמוד בפשיטות דכלי משמע כלי שרת דומיא דקומץ כו' הקשו שפיר ותקשה ליה מט"י גופיה כו' וכתבו נמי שפיר אבל מלינה פריך שפיר כו' דא"כ אמאי תנא כלל קטורת כו' ויש מקשים בזה דמאי קושיא דתני כלל קטורת הא איכא למימר דתני ליה משום סיפא דקתני וחייבים משום נותר וטמא דקאי אכולה כמו שכתבו גבי קומץ דתני ליה בדהי הנך משום וחייבין משום נותר וטמא וי"ל דודאי גבי קומץ קודם שקדשו בכלי ונתקדשה כבר המנחה בסיפא היה קדש קדושת הגוף ליטמא בט"י וליפסל בלינה מיהו לא חייב עליו משום נותר וטמא כיון דעדיין לא קרב מתירין דהיינו הקומץ בדתני התם כל שיש לו מתירין אינו חייב משום פינוג נותר וטמא עד שיקרבו מתיריו אבל גבי קטורת אס נאמר דלא קדשו בכלי נמי ליפסל בט"י ובלינה משום דהמכתשת הוא כלי שלא ליקדש קדושת הגוף אמאי אינו חייב נמי אז משום נותר וטמא דקתני התם כל שאין לו מתירין כיון שקדש בכלי חייבים עליו משום נותר וטמא וא"כ לא היה למתני קטורת בהדיהו דו"ק:

בד"ה הואיל ותצרתה כו' ומהכא ליכא לאוכוחי דפסלה מדאורייתא כו' עכ"ל למ"ד דחולין שעשו עט"ק כקודש דמי ע"כ דליכא לאוכוחי שפיר מהכא דאיירי מדאורייתא דאל"כ קודם שקדשו בכלי נמי כמ"ש התוס' לעיל אלא דאיכא לדחויי דלאתא כמ"ד דלאו כקודש דמי ולהאי תירוצא שכתבו לעיל דלא שייך בקטורת חולין שעשו עט"ק ניחא טפי ותו לא מידי וק"ל:

דף יא'

בד"ה אי הכי כו' ומ"מ סבר דאין נפדים אלא מחמת לב ב"ד מתנה כו' עכ"ל אע"ג דבשאר קדושת דמים ודאי דלא בעי לב ב"ד מתנה כדמוכח כולה סוגיין מ"מ בפרה דקס"ד דבדק הבית היא ס"ל דבעי לב ב"ד מתנה משום דבעי העמדה והערכה כדמסיק דו"ק:

בא"ד והרי פרה דלא שכיח פירוש שימצאו נאה ממנה כו' עכ"ל דלפרש"י לא דמי דודאי באבדוין לא אסקי ב"ד דאעתייהו ואין לבן מתנה עליהן אבל בפרה אע"ג דלא שכיחא לעשות פרה מ"מ השתא הרי עושין הפרה ולמה לא יהיו מתנין עליה ולזה פירשו דאף בשעושין הפרה לא שכיח שימצאו נאה הימנה ולא אסקי דאעתייהו להתנות והוי ממש לא שכיח כמו באבדוין דו"ק:

בא"ד ואפי' קדם הקדשן למומן תנן התם דמותרין לאחר פדיונן כו' עכ"ל בפ"ב דבכורות אין דבר זה מפורש דהתם מיירי בקדשי מזבח ובקדם מומן להקדשן והאח קתני נמי התם אס מתו יפדו אלא דבפרק בתרא דתמורה מוכח כן מתוך המשנה דבקדשי בדק הבית אפי' בקדם הקדשן למומן מותרין לאחר פדיונן כו' והאח קתני נמי התם אס מתו יפדו מיהו בין בפ"ב דבכורות ובין בפ"ב דתמורה לר"ש קתני הכי דס"ל דקדשי בדק הבית היו בכלל העמדה והערכה ורבנן פליגי התם עליה מ"מ מיייתו שפיר מהתם דהכא רבנן מודו ליה משום דדמיה יקרים ולב ב"ד מתנה ויפדו אפי' לכלבים כמו לר"ש התם ולא ניחא להו למימר דיפדו דהתם היינו נמי לעורה דא"כ לא ה"ל לתלמודא להשמיט מלפרש התם אמתניתין דהיינו לעורה ובשמעתין נמי מתה תפדה נמי לא בעי למימר דהיינו נמי מדאורייתא דמשמע ליה מתה תפדה אפי' מדרבנן דומיא דמצא אחרת נאה הימנה דתפדה אפי' מדרבנן וק"ל:

דף יב'

בפרש"י בד"ה מודה ר"ש בשעירי כו' של ר"ח אדר שאבד ונמצא בניסן כו' עכ"ל נקט מלתא דפסיקא שנמצא בניסן דהשתא אף אס נאבד גם בשאר ר"ח אינו ראוי ליקרב עוד מיהו קושטא הוא גם אס נמצא באדר אינו ראוי עוד ליקרב לחובת צבור ולא אתי אלא לאפקוי בשאר ר"ח אס מצא אחר כך באותו חדש שהיה ראוי ליקרב לחובת צבור בר"ח שאחריו וק"ל:

תוס' בד"ה וממאי דר' יהודה כו' שאני חטאת צבור דלית להו תקנתא כו' עכ"ל צ"ע לדבריהם דמשמע דלא קאמר ר' יהודה דימותו אלא בשעיר הפנימי דחייש לתקלה כיון דא"ל להביאו אלא משנה לשנה כדקאמר בפ' ב' שעירים אבל בשעירי רגלים ור"ח ליכא מאן דפליג דמשהין אותן מרגל לרגל ומר"ח לר"ח והשתא מאי כולם ימותו שייך בשעירי ר"ח ורגלים אס לא יקריבו ביוה"כ יקריבו ברגל ור"ח שאחר ויה"כ אלא ע"כ דאית ליה לב ב"ד מתנה וי"ל דה"ך כיון דמיהו בחטאת צבור דלא הוה ליה תקנתא אלא מיתה כגון בשעיר העגשה בחוק דע"כ א"א להביאו אלא משנה לשנה ואיצטרכו בו לב ב"ד מתנה להקריבו ברגל ור"ח עשו כן בשאר שעירים כגון דר"ח ורגלים שיקרבו ביוה"כ דלב ב"ד מתנה אבל במותר תמידין שיפדו מי יימר לן לב ב"ד מתנה דוחק דו"ק:

בד"ה מקיצן בו' ואס תאמר וממתניתין היכי מצני דייק דלמא הא דלא אהדר להו כו' עכ"ל ולעיל דפריך אמתני' ואמאי לימא לב ב"ד מתנה כו' איכא למימר דלאו מדלא אהדר להו ר"ש הכי פריך דאיכא למימר דלא אצטריך אלא מדקא"ל מהו שיקרבו זה בזה כו' פריך דמאי קא קשיא להו דודאי יקרבו דלב ב"ד מתנה אבל לר' יוחנן דקאמר לרבנן דפליגי עליה דר' שמעון סבירא להו לב ב"ד מתנה דהכי גמיר לה אלא דמדברי ר"ש שמוכח ליה דסבירא ליה אין לב ב"ד מתנה והאכי קשיא להו ממתני' היכי מצני דייק כו' דו"ק:

דף יב:

בפרש"י בד"ה לנדבת צבור אזולא כרבנן דפליגי עליה דר"א עכ"ל דס"ל לעיל ימותו ור' יהושע דסבד לעיל דאזלי לנדבת יחיד היינו במותר אשם של יחיד שמתו בעליו או כו' אבל הכא במותרות של צבור ר"י נמי מודה דאזיל לנדבת צבור ויש לדקדק לעיל דמפרש מה דבין דברי ר"י לדברי חכמים כו' אמאי לא קאמר דאיכא בינייהו לדברי חכמים הכל באה לנדבת צבור ואין מקציען בעולת עוף דאין עולת עוף בצבור ולר"י מותר אשם יחיד לנדבת יחיד אזולא ומצי לאתניי עולת עוף וי"ל דאפי' לר' יהושע נדבת יחיד מ"מ לא מצי לאתניי עולת העוף דאין לכהן חלק בו מדרשא דיהוידע הכהן כמ"ש התנ"ס ודו"ק:

תוס' בד"ה הא בורכא כו' דרש יהוידע הכהן שמותר חטאת ומותר אשם כו' עכ"ל מותר חטאת היינו לר"ש אבל לר"י אין לך מותר חטאת הבא לנדבה אלא מותר אשם מדרשא דיהוידע ועיין בתמורה פ' ולד חטאת וק"ל:

דף יג.

בפרש"י בד"ה ורבנן דאית כו' מיתה ממרתק אחר ויה"כ אבל ויה"כ כו' עכ"ל מפירושו נראה דלרבנן נמי בשאר עבירות נמי מיתה אינה ממרתק בלא ויה"כ וכן נראה להוכיח דלכ"כ הויא סברת רבי ורבנן הפוכים דלרבי מוכח לקמן גבי עבד בלילה ומת ואכל אומצא כו' דאף אם ויה"כ מכפר בלא מיתה בשאר עבירות מיתה בלא ויה"כ אינו מכפר וק"ל:

תוס' בד"ה בעומד במרדו כו' והא לא אתיא אפי' כרבנן דאית להו דמיתה כו' עכ"ל ולא ניחא להו לאוקמא כרבנן ובשלשה עבירות דסתמא קתני ולא איירי בג' עבירות דממוכח בשמעתין דהיא דקתני דיוה"כ אינו מכפר על שאינן שבים לא ממוקם ליה כרבי ובג' עבירות משום דסתמא קתני ובשאר עבירות איירי ועוד נראה דאי מתוקמא התם כרבנן ובג' עבירות ה"נ איכא לאוקמא כרבי ובג' עבירות אי משום דקתני מיתה דיוה"כ ותשובה סגי ה"נ תקשי לך לרבנן אמאי קתני ויה"כ דהא במיתה ותשובה סגי אלא ע"כ או או קאמר או מיתה ותשובה או ויה"כ ותשובה ודו"ק:

בד"ה שאין מכפרין כו' וי"ל דאיכא למיפרך שכן אין מכפר על חייבי כריתות כו' עכ"ל ומתרווייהו ליכא למילף דאם תפרך מה להנהי שאינן מכפרין על חייבי כריתות רוב חטאות ואשמות יוכיחו דמכפרין על חייבי כריתות ואין מכפרין על שאינן שבין מה לרוב חטאות ואשמות שאינן מכפרין על זקן אשם שפחה חרופה ונזיר ויוכיחו דאיכא למימר מה להצד השוה שבהן שכל אלו אין כפרתן מרובה משל"כ ויה"כ דכפרתו מרובה ועי"ל מה להצד השוה שבהן שאין מכפרין על זקן כרת מיהו בשמעתין דבעי למגמר חדא מחדא לא בעי למפרך הך פירכא דכפרתו מרובה משום דאינו רק פירכא כל דהו ולא פרכינן לה אחדא מחדא כמ"ש התנ"ס לעיל ומתנן שמעתין הוכיחו כן דכפרתו מרובה אינה רק פירכא כל דהו יבזה יתיישב מה שהקשו התנ"ס לקמן ונימא דיוה"כ לא יכפר על המזיד מ"ד אחטאת כו' ולא פרכינן מה לחטאות ואשמות שאין כפרתן מרובה משום דהוי פירכא כל דהו ולא פרכינן לה אחדא מחדא ודו"ק:

בד"ה הואיל ומכפר כו' נימא דיוה"כ לא יכפר על המזיד מידי דהוא אחטאת כו' עכ"ל ואין להקשות דאדרבה דטפי נילף בק"ו מאלשם שפחה חרופה ונזיר שיכפר ויה"כ על המזיד דממכפר ויה"כ על חייבי כריתות והנהו אין מכפרין על חייבי כריתות דיו"ל דאיכא למימר חטאות ואשמות יוכיחו דמכפרין על חייבי כריתות ואין מכפרין על המזיד:

ודע דקושייתם דיוה"כ לא יכפר על המזיד היינו ויה"כ היום עצמו בזולת שער המשתלח כשיטתם לקמן דיוה"כ עצמו מכפר אבל על שער משתלח גופיה ודאי דלא הוה קשיא להו דלא יכפר על המזיד דהא ביה נמי כתיב מפשעיהם לכל חטאתם ופשעים היינו זקון ומיניה ילף נמי בפ"ב דכריתות מה פשעים דלאו בני קרבן כו' ומ"ש התנ"ס בתירוצם ועוד דאדרבא נילף משעיר העגשה בפנים כו' ה"נ ה"מ למימר דנילף ויה"כ עצמו משעיר המשתלח אלא דניחא להו להזכיר מה שמפורש ביה לעיל בשמעתין בשעיר העגשה בפנים דפשעים אלו המרדים ודו"ק:

דף יג:

בפרש"י בד"ה (אלו כו') השווו כולן בכפרה א' בהאי יכפר בתרא כו' עכ"ל כתב מהר"י אבן ל"ב יתמיהא מלתא דהאי יכפר גופיה איצטריך לרבות הלויים עכ"ל ולא קושיא היא דבויכפר דברישא דקרא מצי לכללינהו כולהו דכתיבי בקרא ומש"ה מיתורא דויכפר דמציעתא דקרא דריש מן הדומה לרבות העזרה דכתיב לעיל מוינה ואת המזבח וכן מיתורא דויכפר דסיפא דקרא דריש מן הדומה לרבות הלויים דכתיב לעיל מוינה ועל הכהנים ועל כל עם הקהל וקאמר דהשוו כולהו בויכפר בתרא לאו מיתורא הוא אלא מהיקשא דכתיבי בהדדי בויכפר בתרא הוא דכל היקשא הכי הוא מדכתיבי בהדדי בלאו יתורא דקרא ודו"ק:

עוד הקשה שם מאי קבעי מאי טעמא דר"ש והלא נחלקו עמו שהוא בעצמו נתן טעם לדבריו דכשם שדם השעיר העגשה בפנים מכפר כו' עכ"ל וי"ל בזה דע"כ לאו האי טעמא עיקר הוא דהא לר"י נמי דם הפר לבדו בלא וימיו מכפר על הכהנים אלא דלא איתיר וידוי פר לשאר עבירות אלא כנגד שער החיצון וידיוי השני של הפר אתא אחד לו ואחד לביתו דללקמן ולא נקט ר"ש הך לישנא אלא לבתר דנפקא ליה מקרא דולקח ב' השעירים כו' דמה שעיר העגשה בפנים כו' ודו"ק:

עוד הקשה שם לפרש"י מאן תנא להא מתניתא דקתני מעתה אין להם כפרה כו' דאי כר"י אל"כ לא מכפרי כפר כו' עכ"ל ומאי קושיא דה"נ הוא אפי' לר"י דאי לא הוה כתיב יכפר ה"א דאין להם כפרה כלל כו' ותו כו' ה"ל לשנויי דה"ק מעתה אין להם כפרה בטומאת מקדש כו' עכ"ל ע"ש ואין מקום לקושיותיו דהא לבתר דמיייתי נמי בברייתא האי קרא כשהוא אומר יכפר אכתי קאמר דאין להם כפרה דבמה מתכפרין דבשעיר אין מתכפרין מדכתיב לעם וכפר אין מתכפרין מדכתיב אשר לו ולר"י מהאי קרא דיכפר ודאי ידעינן דמתכפרין מיתה בשאר עבירות ולכך הוצרך נמי למימר בשינויא דכמו דמצינו שיש להן כפרה בשאר עבירות כך כו' דהאי קרא דיכפר בשאר עבירות מוקי לה ר"י ותו לא מידי ודו"ק:

תוס' בד"ה דעבד כו' דתניא חומר בשעיר מביה"כ כו' עכ"ל נראה מדבריהם דהך ברייתא מפורסמת אבל לא מוצאת' בתלמוד גס תקשי מינה להך פירושא שכתבו לעיל דשעיר מכפר כל היום ואפשר דהנהו י"מ שכתבו הכי הוו גרסי הך ברייתא בשמעתין והיא הגירסא שמחקה רש"י דתניא חומר בשעיר כו' ל"ג לה ודו"ק:

בא"ד דחנקתיו אומצא לאו דוקא אלא ה"ה שמת בו ביום כו' עכ"ל להאי פירושא ניחא להו למימר לאו דוקא כיון דמת בו ביום מיירי בין קודם שנשתלח השעיר ובין לאחר שנשתלח השעיר כמו חנקתיה אומצא דאיירי נמי בכל גוויי ולאו דוקא נקט חנקתיה כו' אבל להאי פירושא דלעיל דשעיר מכפר כל

היום ולא ויה"כ דלא הוה אתי להו שפיר מדלא קאמר כגון שמת קודם שנשתלח השעיר דהתם לא שייך למימר דלאו דוקא נקט חנקתיה כו' דההוא איירי בכל גוונא ודו"ק:

בא"ד א"נ אפי' לא מת כו' אלא אחר כמה ימים וכגון דעבד כו' עכ"ל לכל הפירושים הכי איירי אלא להנהו פירושים ניחא להו בפשיטות דנאלו משנויא דחנקתיה אומצא לאוקמי כרת דיממא דכתיב באורייתא דוקא בכה"ג שלא עבר עליו רגע מן היום אחר עבירתו וקאמר אלא דעבד סמוך כו' אבל לפי הי"מ דלאו דוקא נקט חנקתיה אומצא וה"ה מת בו ביום אמאי נאלו מהאי שנויא למימר א"נ דעבד סמוך כו' וקאמרי דאפי' הכי ניחא ליה טפי לאוקמא בסמוך לשקיעת החמה ולא מת בו ביום מלאוקמא בכל יום ודוקא מת בו ביום שהוא יותר דחוק ודו"ק:

דף יד.

הקשה מהר"י אבן ל"ב אהא דקאמר בגמ' ומאי אם נפשך לומר וכ"ת ביתו כתיב כו' ומה בזה והרי הותר מכללו כו' עכ"ל עיין יישוב לזה בדברי בעל ש"י ול"ג בזה דה"ק וכ"ת ביתו כתיב ולאו הותר מכללו דאשתו ובניו הסמוכים על שחנו ובכלל אשר לו הוא ומקרי נמי משלו הוא מביא דכל מה שקנו קנה אהרן וקאמר דכולן קרויים ביתו ולא מקרי נמי הכהנים הותר מכללו ולויס לא יתכפרו בפר כמ"ש התנ"ס והיינו נמי מה"ט דאהרן כתיב בפרשה והכהן המשיח תחתיו וכל הכהנים בכלל אשר לו הם כאלו הם בני ביתו ותו לא מידי ובזה יתיישב נמי לקמן בברייתא דמוקי אשר לו הג' לעיכובא ולא מוקי לה למעט ביתו דיכול יביא משלהם כיון דמתכפרין בו דקאמר גבי כהנים דיו"ל דבאשתו ובני ביתו ודאי דלא שייך למימר יביא משלהם דכל מה שקנו קנה אהרן וק"ל:

תוס' בד"ה כולן קרוין כו' אל"כ מצינו בשעיר של עם שהותר מכללו עכ"ל הקשה מהר"י אבן ל"ב ומה בכך ואפי' שער של עם הותר מכללו אפ"ה כיון דכתיב ביתו וכולן קרויים ביתו מוטב שיתכפרו בפר של אהרן כו' צ"ע בדברי התנ"ס כו' דמקמי דמסיק דכולן קרויים ביתו יתכפרו הלויים בפרו של אהרן שהותר מכללו ובתר דמסיק דכולן קרויים ביתו יתכפרו בשעיר של העם כו' דלא אתי אשר לעם אלא למעוטי כהנים עכ"ל ובאמת שהתנ"ס בפ"ב דמדות מטין כדבריו שכתבו שם דמתכפרין הלויים בשעיר הפנימי אשר לעם ול"נ ליישב דברי התנ"ס דהכא דהכי קא קשיא להו דודאי מעיקרא דבעו למימר דפר של אהרן הותר מכללו ניחא דלויים נמי מתכפרין בו ולא בשל עם דלא מצינו ביה הותר מכללו אבל השתא לבתר דמסיק דכולם קרויים ביתו ולא הותר מכללו הוא אל"כ לא ידענו במה יתכפרו הלויים ולמה נאמר דיתכפרו הלויים בשל עם שיהיה הקרא הותר מכללו טפי מבשל אהרן ודו"ק:

בד"ה האי מיבעי כו' ומדאיצטריך קרא לומר כו' וקרא איצטריך כו' עכ"ל כתב מהר"י אבן ל"ב ויש לתמוה בדבריהם טובא דמי דחקס למימר דפריך וקרא איצטריך כו' ול"ג להכריחם לפרש דפריך מכח מדאיצטריך דהא המקשה ע"כ נמי הוה מסיק אלעתיה סברת המתנן כיון דבדאהרן לא חסרי ממונא לא יתכפרו בו מדקתני בברייתא דמיייתי המקשה וכול לא יביא משל צבור שאין הצבור מתכפרין בו אבל יביא כו' דמשמע דהכפרה תלוי בחסרון ממונא ומש"ה הוצרכו לפרש דמכח מדאיצטריך קרא לומר כו' ומשני ליה דליכא הבא מדאיצטריך דאלמא מתכפרין אלא דהשתא דאשמעי' קרא דלא קא חסרי ממונא לא יתכפרו בו אבל אי לאו האי קרא דלא קא מחסרי ממונא סד"א בהיפך דמתכפרין בו וגם יביא משלהם ומ"ש עוד מהר"י אבן ל"ב על דברי התוספות שכתבו שלא תאמר כיון שמצינו שיש להם כפרה כו' והא אנו מדלא כתיב יכפר קיימינן ואי כו' עכ"ל כבר כתבנו בזה דבתר דכתיב יכפר נמי קיימינן דלא ידעינן במה יתכפרו וכפרש"י כמ"ש לעיל ודו"ק:

בא"ד במה שכתבו התנ"ס קצת תימה דמאי פריך נימא דהא דדרשינן דלא מיייתי משל כהנים כו' עכ"ל כתב מהר"י אבן ל"ב לכאורה נראה דהוי תמיהא רבה כו' ועוד יש לתמוה כו' והלא לעיל מקשינן והאי אשר לעם כו' דקרא משמע מדעם ואף ה"נ פשטא דקרא משמע אשר לו משלו ולמאי איצטריך לאתניי ברייתא דשלו הוא מביא כו' ומצינן למימר דאיצטריך לאתניי ברייתא כי היכי דלא נימא דהוא משלו אחרינא כו' לפ"ז יש לתמוה בדברי התוספות כו' דלא קשה מידי כו' דמפשטא דקרא פריך דהכי משמע ומאי דאיתני ברייתא הוי לכדאמרן כו' עכ"ל מיהו סוגיא דשמעתין לא משמע להו הכי דה"ל למפרך מעיקרא מפשטא דקרא דמבעי ליה אשר לו משלו דכפריך לעיל גבי אשר לעם ואי משום אשר לו אחרינא ה"ל וכ"ת מאשר לו אחרינא הא איצטריך לכדתניא משלו כו' אלא דאשר לו ע"כ משמע ליה לתלמודא דפשטיה דקרא לא משמע משלו ולכך הוצרך לאתניי ברייתא ונזה כתבו התוספות שפיר קצת תימה כו' ודו"ק:

עוד כתב מהר"י אבן ל"ב דקדוקים בשמעתין ולא ראיתי לכותבן מפני שנראה שהם דברים פשוטים ע"ש:

דף יד:

בד"ה זיל קרי כו' ובתינוק שנשבה ליכא לאוקמא כיון כו' עכ"ל שיעור דבריהם דהא ודאי בתינוק שנשבה ולא ידע מאומה (דלא) [לא] קמבעיא ליה דקאמרי' בפ"ק אלא בכה"ג שלא ידע אי שרן טמא אי צפרדע ובכה"ג ליכא לאוקמא בתינוק שנשבה דלא שייך ביה שיעה בחד מנייהו דנטמא וק"ל:

בד"ה או דלמא כו' ולעיל בפ"ק כו' ה"מ לשנויי כגון שלא ידע בשעת נגיעה כו' עכ"ל דהך מלתא ע"כ פשיטא ליה דהעלמה היא ולא מיבעיא ליה ונרע מלא ידע מקום מקדש דאל"כ בפשיטות טפי ה"ל למבעי בלא ידע משעת נגיעה כו' וק"ל:

דף טו.

בד"ה וכן תעשו כו' ותימה כו' בהעמדת סנהדרין כו' ליבעי נמי מלך ונביא כו' עכ"ל יש לדקדק דאימא דקושטא הוא דבעי בהעמדת סנהדרין נמי מלך ונביא כו' והא דלא חשיב התם אלא דבעי ע"א דלא חשיב אלא מיילי דסנהדרין כמ"ש התנ"ס גבי דאין מוסיפין על העיר כו' וגבי מוציאין למלחמת הרשות דלא חשיב אלא מיילי דסנהדרין וי"ל דודאי גבי אין מוסיפין על העיר כו' וגבי מוציאין למלחמת כו' ניחא דעיקר מלתייהו ליתא התם אלא משום מיילי דסנהדרין דבעינן בזה ע"א אבל העמדת סנהדרין עיקר מלתיה התם וה"ל למתני התם כל מה דבעי בהעמדתן ועיין עוד בזה ישוב אחר לזה בחידושינו בפ"ק דסנהדרין וק"ל:

בד"ה מתיב רבא כו' תימה ממשכן גופיה ה"ל למפרך שיהא צריך משיחה כו' כדאמר לקמן גבי משכן ומקדש עכ"ל נראה עיקר קושייתם מהסיה דלקמן דקאמרינן במשכן הוא דבעי משיחה ולא בעי משיחה במקדש ואמאי לא תקשי ליה שיהא צריך משיחה לעזרות מדכתיב וכן תעשו מיהו ממתניתין דהכא נמי יש לקדק קצת דלא בעי משיחה במקדש מדלא תני ליה בכל הנהו דתני להו דבעי במקדש ונראה נמי דר"ל

חדושי הלכות – מהרש"א • שבועות

דה"ל למפרך ממשכן והך גמי לא מיתרצא בהא דמשני אותם במשיחה כו' דע"כ מיעוטא דאותם לא קאי רק אכלים דאל"כ תבעי גמי ע"א במקדש כמ"ש התוספות לעיל גבי כלים ודו"ק:

בד"ה אין העזרה כו' תימה למ"ד בפ"ב דמנחות דאין מנחה כו' אבל בימי שלמה כו' עכ"ל כצ"ל ואין להקשות ומאי קושיא דאימא דס"ל כמ"ד לקמן בא מכל אלו תנן די"ל דדוחק למימר הכי דמ"ד התם דאין מנחה בבמה יסבור דוקא כמ"ד הכא בא' מכל אלו דקדושה ראשונה לא קדשה לעתיד דא"כ לקמן דדחיק תלמודא לאשכוחי מ"ד לא קדשה כו' אמאי לא מיייתי מההוא דמ"ד דאין מנחה בבמה מיהו לשון התוספות מנומנם קצת שכתבו בשלמא בימי עזרא איכא למימר דסבר כמ"ד קדושה ראשונה קדשה כו' עכ"ל דהא למ"ד לא קדשה ניחא טפי ואפי' בימי שלמה ויהושע דהא ע"כ ס"ל בא' מכל אלו ודו"ק:

בא"ד אבל בימי שלמה ויהושע קשיא כו' עכ"ל צ"ל דממשה לא קשיא להו לפי שכל אלו דבמתני' ממשה למדנו חוץ מב' תודות דלמדנו מנחמיה והיינו משום דבמשה לא היה למשכן שום קביעות מקום ולא הוה צריך לקדש המקום בהיקף ב' תודות ובשירי מנחה אלא שהמשכן נתקדש במשיחה אבל בימי יהושע שנתקדש משכן שילה שהוא מקרי מנוחה בקביעות מקום והיה אבנים מלמטה כו' כדאיתא פ"ב דזבחים ע"כ הוה צריך לקדש המקום ואהא קשיא להו כיון דקודם שנבנה משכן שילה הותרו הבמות בגלגל מאין היה להם שירי מנחה לקדש משכן שילה כיון דאין מנחה בבמה וכן בשלמה בבנין בהמ"ק שנקרא נחלה בעי לקדושי המקום מאין היה להם שירי מנחה כיון דקודם זה גמי הותרו הבמות בנוב ונבעון ואין מנחה בבמה ודו"ק:

דף טו:

נמרא אלמא לא אפשר דמקדש בשתי הלחם בעצרת כו'. יש לדקדק אמאי לא דחי ליה דא"כ שלמה אמאי קדשה בסוכות ולא המתין עד עצרת בחזק גס יש לדקדק לעיל שכתבו התוס' בחד תירוצא דשלמה לא קדשה כלל בשירי מנחה משום דלא היה אפשר ואמאי שהרי אפשר לו להמתין עד העומר כי הכא דפריך להמתין משום חזק עד עצרת וי"ל דודאי שתחלת בנין הבית כיון דנגמר בסוכות בימי שלמה מקרי לא אפשר להמתין עד העומר או עד ב' הלחם ליבטל מעבודת בהמ"ק כ"כ אבל הכא גבי הוספת העזרה דבהמתנה חצי שנה לא מתבטל עבודת בהמ"ק מקרי שפיר אפשר להמתין עד עצרת משום חזק וכן נראה קצת מלשון התוספות לעיל ודו"ק:

דף טז.

גמ' ורמיניהי אר"י בר יוסי וכי אלו כו' מדר' יהושע דלעיל ומכמה משניות סתם ה"מ לאתנויי דאית להו קדושה לעתיד לבא אלא דניחא ליה לאתנויי בהך מלתא דבתי ערי חומה גופיה דאיכא למאן דאמר דלא קדשה לעתיד ואיכא למ"ד קדשה וק"ל:

תוס' בד"ה אלא בבני גולה אע"פ שהיה הדבר בא לידי תקלה הכניסוה כו' עכ"ל מה שהכניסוה ודאי דלא קשיא להו דלהא קאמר הא אמרת ולא קדשום אלא למה הכניסוה מפני שתרופה בו' אלא דמשמע להו אף שבאמת לא קדושה דבכל אלו תנן מ"מ משמע מהא דקתני לא נתקדשה בכל אלו אלא בעולי גולה שלא במלך כו' שעשו בו כל מה שיוכל לעשות לקדש דהיינו בנביא וע"א וכו' תודות ובשיר וע"ז קשה להו כיון דבאמת לא קדושה מפני שלא היו כל אלו א"כ לא היה להם לעשות שאר דברים שמקדשין בו שזה היה מביא ע"ה לידי תקלה שיסברו ויאמרו שהיא מקודשת בכך ואהא כתבו שעשו כן כדי שימסרו כו' ודו"ק:

דף טז:

בד"ה או אידי כו' ושמא קים ליה להש"ס בערובין ובחולין שיש אוהל מועד מיותר ובחולין כי ממעט כו' עכ"ל קצרו במקום שהיה להם להאריך דבההיא דחולין גמי איכא שום יתור דאיצטרריך למעטיניהו מזהא יבתר למעטיניהו ההוא יתורא אתי לדרשה אחרייתא וכ"ה בתוספות בפ' טרף בקלפי ע"ש:

בא"ד ואומר ר"ש מדרו"ש דלר"א גמי אית ליה דגמירי כו' עכ"ל כתב מהרש"ל ותופס עיקר גירסת הספרים דל"ג לכתוב או אידי ואידי כו' עכ"ל ואין זה נוח לי דכיון דהמקשה ע"כ הבין הבריייתא דר"א כפשטה דלא גמירי מהדדי היאך וזמה השיב לו המתוך כל זה וכולו חסר מן הספר אבל אי גרסינן ליה ניחא דהמתוך השיב לו דר"א דבריייתא לא קאמר דלא גמירי מהדדי אלא דה"ק לכתוב אידי ואידי משכן או אידי ואידי מקדש ומשני אלו נאמר מקדש בתרוייהו כו' כמ"ש התוס' ותו לא מידי ודו"ק:

דף יז.

בפרש"י בד"ה היכי משכחת כו' דאי בנטמא בחזק ונכנס איחייב ליה כרת בכניסתו עכ"ל ואין זה מוכרח דאימא דנכנס דרך גגין למקדש דלא הוי דרך ביאה ולא מיחייב אכניסה כדלקמן מיהו אי שהה ודאי דחייב אפי' בנכנס דרך גגין וק"ל:

תוס' בד"ה צריך שהייה כו' בשונג איירי אבל כו' עכ"ל ק"ק לדבריהם דאימא דאיירי גמי במזיד ולא התרו בו עד לאחר שטימא וכמו שרצו התוס' לפרש ההיא האבעיא דלקמן טימא עצמו במזיד מאי ולמאי דנפרש בכה"ג איבעיא דהכא לפי זה יש לפרש ההיא איבעיא דלקמן לענין קרבן וכמו שכתבו התוס' לקמן ויש ליישב דאם נפרש דהכא מיבעיא ליה גמי בטימא עצמו במזיד ולענין מלקות ע"כ דלא מפלגי בין שונג למזיד לענין מלקות א"כ מאי קמיבעיא ליה לקמן לענין קרבן לפלוני בין שונג למזיד דמאיכי תייתי ליה לפלוני דבהי לענין קרבן טפי מלענין מלקות מיהו יש לדקדק בהך איבעיא דנזיר דדחק התם לפרושי בנכנס לבית הקברות בשדה תיבה ומגדל אמאי לא מוקי לה בשלא התרו בו אהכנסה אלא לאחר שנכנס וטימא עצמו התרו בו וכמו שרצו התוס' לפרש הך איבעיא דלקמן דטימא עצמו במזיד לענין מלקות דמייירי בלא התרו בו עד לאחר שטימא ויש ליישב דהכא במקדש בקל יוכל ליעב בשרץ ואיכא למימר דלא התרו בו עד לאחר שונג אבל בהכנסת נזיר לבית הקברות מסתמא יוכלו להתרות בו אכניסה אי לאו שנכנס בשדה כו' וק"ל:

בד"ה או אין צריך כו' א"נ איירי לענין איסור מלקות ולא לענין חיוב ורב אשי כו' עכ"ל ר"ל להאי תירוצא דכ"ע הכא והתם אית להו דלאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו אלא דרב אשי התם חשיב שהייה כמעשה יקאמרי דהכא אפי' אי גמירי דלא בעינן שהייה לאיסור מלקות כדי השתחוואה מ"מ ע"כ דבלא שהייה כלל ודאי דליכא איסורא כלל דמאי קעביד כיון שנטמא בשונג אלא דבעינן שהייה קצת לאיסורא ואית לן למימר הכא דכדי יציאה וכניסה דומיא דכדי פשיטה ולבישה דהתם לענין מלקות לרב אשי דשיעור אחר לא אשכחן וק"ל:

דף יז:

בד"ה אפי' נכנס כו' וליכא למימר דאיצטרריך לומר דהכא טעון כבוס כו' דבכל ענין כתיב (וכו') והאובל בבית יכבס בגדיו עכ"ל כצ"ל מציאתי מונה וק"ל:

בד"ה אבל חייבין כו' דלא תפרוש בהנאה מרובה עכ"ל נקטו האי לישנא לאבוי דלקמן דמחייב המשמש מת בעריות אבל לרבא דס"ל דהמשמש מת בעריות פטור ניחא בפשיטות טפי דלא תפרוש בהנאה כלל קאמר ודו"ק:

דף יח.

גמרא לעולם אימא לך בשלא סמוך לוסתה ואפרישה כו' נראה דודאי רב אדא גמי מודה דמיחייב אכניסה בשונג והיינו באומר מותר ובהכי מתוקם ליה מתני' דהוריות דחייבין על עשה ועל לא תעשה שבגדה דל"ת שבגדה היינו לחייב על הכניסה בספק אשם תלוי ובדאי חטאת ועוד עיקר קרא דלא תקרב לחייב על הכניסה בא כדמוכח לקמן בשמעתין אלא דנהנו דמיחייבי ב' חדא אכניסה וחדא אפרישה לא מצינן לאשכוחי בשונג באומר מותר דמאי קא"ל נטמאתי כיון דלא ידעי איסור נדה כלל ולא ה"ל ידיעה בינתיים וה"ל כמו אבל ב' זיתים חלב בהעלם א' ולכך מהדר רבא לאשכוחי דמיחייב ב' בסמוך לוסתה ובת"ח לזו ולא לזו ומייתי מנמצא על שלו דע"כ לא איירי באומר מותר ומחייב ליה על כניסה וע"כ דהיינו בסמוך לוסתה ובהא פליג רב אדא עליה דאפי' בסמוך לוסתה לא מיחייב אכניסה אי משום דהוי גמי אונס דקסבר יכולני לבעול דוהזרתם לפרוש מן הנדה סמוך לוסתה אינו רק אסמכתא בעלמא כמ"ש בעל המאור ואי כפי' בעל מלחמות דאע"ג דלאו אסמכתא היא לרב אדא פטור הוא משום דאנוס הוא דאע"ג דאזרח רחמנא איהו לא מיייתי ליה לידי קרבן כו' וי"א יכולני לבעול לרב אדא קרוב למזיד הוא כו' ע"ש ועוד האריכו בפ' סוגיא זו בצורך השמועה ומה שיש לדקדק בה עיין בדבריהם ואין להאריך:

תוס' בד"ה א"כ מצינו כו' שהפטור אינו ע"י שהיא בעילה קצרה כו' פירוש בארובה דהיינו הנאה מרובה כו' עכ"ל לא ניחא להו כפרש"י דלדברי המקשה גמי ארובה כמשמעו שהאריך ושהה פטור וקצרה כמשמעו שפירש מיד חייב משום דא"כ לא הוה פריך מדי דלאו היינו קצרה וארובה דגבי מקדש כדמסיק המתין ואפשר שהוצרכו זה לפי דרכם שכתבו דהמקשה גמי ידע למימר כיון דלא דמי למקדש לא מתני ליה דמש"ה לא פריך ליה אלא דלאבוי [אבל] לרבא דמשמש מת פטור לא מתני ליה ארובה וקצרה הכא כמו במקדש שיש בשתייהן טומאת מקדש ואי הוה קס"ד דמקשה ארובה וקצרה כמשמעו כפרש"י א"כ ודאי דלאבוי גמי לא הוה קשיא ליה כיון דלאו היינו ארובה וקצרה דגבי מקדש ודו"ק:

דף יח:

בד"ה אלמא שלא כו' וי"ל דהא דלוקי בת"ח כו' משום דסבר משמש מת פטור כו' עכ"ל ר"ל רבא דמוקים לה הכי אליבא דאבוי דאמר חייב ב' היינו משום דסבר לה בהא כרבא דמשמש מת פטור אבל אבוי גופיה קושטא הוא דמוקים למלתיה דחייב ב' בת"ח לשניהם וכגון שפירש מת ולא ניחא להו למימר גמי דרבא נקט הכי לעיל משום פירש בקושי כמ"ש התוספות על פרש"י הכא דמשמע להו דהוי בה רב' במאי כו' ומסיק בת"ח לזו ואין ת"ח לזו דהיינו דלא מצי לאשכוחי בע"א ודו"ק:

בא"ד דאי בסמוך כו' ולא מיפטור אלא משום דחדא שגגה היא שהכל בא ע"י כו' עכ"ל נראה דר"ל כיון שאין אתה יכול לחייבו רק על שפשע בשעת כניסה ה"ל כב' זיתים בהעלם א' וכן מפורש דברים הללו בדברי בעל מלחמות ה' לפי שיטת ר"ח ע"ש שהם בעצמם דברי התוס' דהכא אבל קשה מה הוצרכו לזה דהא לפי מה שהביאו התוספות מההיא דפ' הזורק דבעי תחלתו וסופן בשונג אפי' בדבר שא"ל להחזיר א"כ הכי גמי פטור אפרישה כיון שאין סופו שונג אע"ג שאין ביזו להחזיר ועוד דדברים אלו כסותרים לפי מה שהביאו התוספות דאם נזכר לאחר שיצאה מידו פטור והך ידיעה שבינתיים מהניא ליה לפטורו אפילו אין ביזו להחזיר והבעל מלחמות הביא מהך דפרק הזורק היפך זה ידיעה שבינתיים לא מהניא ליה מפני שאין ביזו והיינו כדברי התוס' שכתבו הכא דחדא שגגה היא ואחר העיון שם בסוגיא דס"פ הזורק נראה שזה שכתב בעל המלחמות דלא הוה ידיעה כיון שאין ביזו כדברי התוספות הכא בסוף דבריהם מעיקרא הוה בעי למימר התם הכי אבל לא קאי התם הכי אלא כדברי התוס' הראשונים דבעי תחלתו וסופן בשונג אפילו בדבר שאין ביזו והשתא יש ליישב דבריהם דודאי לפי המסקנא דהתם דבעי תחלתו וסופן בשונג אפי' בדבר שאין ביזו לא הוה שייך למקרייה אנוס ולא מיפטור אלא משום דאין סופו שונג כיון דהוא ידע אלא שכתבו דאפי' למאי דבעי למימר התם מעיקרא ידיעה שבינתיים לא מהניא ליה מפני שאין ביזו הרי חדא שגגה היא ואין לחייבו שנים דהוה ליה כב' זיתים בהעלם אחת וכמ"ש בעל מלחמות ה' ודו"ק:

בא"ד מי דחקו לאבוי לאוקמא מתני' שלא בשעת וסתה ולפטור כו' עכ"ל ר"ל דמי דחקו לתרוצי מתני' לפי סברתו דהא כי מתוקמא מתניתין בסמוך לוסתה ע"כ דרבא גמי מודה ביה דליכא לאוכוחי ממתני' דמשמש מת פטור דא"ג דמשמש מת חייב הכא פטור אפרישה אי משום דאין סופו שונג אי משום דחדא שגגה היא כמ"ש מהך דפרק הזורק ויש לדקדק דמאי קשיא להו לאוקמא מתני' בשעת וסתה דאימא דקושטא דה"ק תלמודא כי אתמר דאבוי הך דקרי ליה אונס בעלמא אתמר בשלא בסמוך לוסתה והך דאמר אבוי דחייב ב' אמתני' אתמר בסמוך לוסתה וכ"כ בעל מלחמות דאיכא לפרושי הכי לפי ר"ח ושיטת התוס' וי"ל דמשמע להו לבעלי התוספות דזאת אומרת המשמש מת פטור דקאמר רבא אמתני' קאי ואבוי עליה קאי לעולם אימא לך כו' וק"ל:

דף יט.

בד"ה פרט למתעסק כו' ולא שייך למפטריה משום מתעסק ועוד כו' עכ"ל ר"ל דודאי שמואל קרי ליה גמי מתעסק אבל אין זה מתעסק גמור דממעטינן מזה דהיינו מתעסק ולא נתכוין למלאכה כלל כגון לחתוך התלוש למר ולהגביה התלוש למר ונמצא שחתך מחובר אבל זה אינו מתעסק בעגלמא שהרי נתכוין למלאכה לחתוך מחובר וחתך מחובר אלא שלא נעשית מחשבתו שחתך מחובר אחר שלא נתכוין בו ויש למעטיה בשבת משום מלאכת מחשבת וק"ל:

בא"ד ומה שפירש בקונטרס כו' ואיזהו חייב נתכוין לחתוך כו' וכסבור שהוא תלוש ונמצא מחובר אין נראה כו' עכ"ל סוף דברי פרש"י ודאי דיש לכוין כדבריהם דחייב בנתכוין לחתוך את התלוש ונמצא מחובר וכאבוי דלא פטור אלא בנתכוין להגביה תלוש ונמצא שזה מחובר וחתכו אלא דא"כ רישא דמלתיה דפטור בנתכוין לחתוך את התלוש וחתך מחובר דהיינו ע"כ מחובר אחר לא יתכן דרבותא טפי ה"ל למנקט בכה"ג דאפי' בנתכוין לחתוך מחובר וחתך מחובר אחר הוא פטור משום דאין זה מלאכת מחשבת כמ"ש התוס' וק"ל:

בד"ה הרי העלם כו' אור"ת דלא מיפטור אלא מקרבן עולה ויורד אבל קרבן חטאת כו' עכ"ל לא ה"ל למסוך דברי ר"ת אהך אבעיא דאיירי בהעלם זה וזה ביזו אלא בפשיטות אמתני' לר"א ונר"ע דאמרי אינו חייב על העלם מקדש דלא מפטר אלא מקרבן עולה ויורד אבל חטאת קבוע חייב מה"ט דכל

חדושי הלכות – מהרש"א • שבועות

שחייבין על זדונו כרת חייבין על שגגתו חטאת וכן מוכח מדבריהם ממה שהקשו לר"ת מהך דלקמן פ"ג גלוקמא בהעלם קודש דהיינו בהעלם קודש לחוד ואפי' לא אפשרטא אבעיא דילן דהעלם זה וזה בידו יאפשר לומר שסמכו דברי ר"ית הכא משום מלת פטור דנקט דלאו דוקא לפר"ת אלא דמיפטר מעולה ייורד ולא מחטאת קבוע ודו"ק:

בד"ה אמר רב אשי כו' אלא גרסינן אי משום שבת קפריש אי משום מלאכה קפריש וקאמר רבינא כלום פירש משבת אלא כו' כלומר כיון ששניהם שכוחים במה שזה שכוח יותר מזה לא נ"מ מידי אלא ל"ש יתרווייהו מיבעיא מדברי התוס' פ' כלל גדול ע"ש:

דף יט:

בפרש"י בד"ה ת"ק סבר כו' דהתם ידע לה לכולי מלתא ואפ"ה ספק הוא אבל הכא אי הוה ידע כו' עכ"ל ולקמן בספק חלב דפריך מיניה ידע לכולי מלתא דהיינו כולי ספיקא אי חלב אי שומן כי הכא שידע שהלך בשני שזילין דהיינו כולי ספיקא משא"כ בשכח שהלך בראשון דלא ידע כולי מלתא ואי ידע כולי מלתא הוה ליה ידיעה ודאית וק"ל:

תוס' בד"ה עשו ספק כו' אי בזית מטמא אי כבעדשה מטמא דהתם הוא מסופק אי כו' אבל הכא כו' דאיכא טומאה כו' עכ"ל ק"ק לקמן גבי חלב נמי מסופק הוא אי חלב אי שומן ולא פשיטא ליה דאיכא איסורא ומאי פריך מיניה לר' יוחנן לומר ביה שיעשו ספק ידיעה כידיעה דההיא דומה ממש לכך דאי כזית כו' ויש לחלק ודו"ק:

בד"ה כאן שנה רבי כו' ואם יש לחלק כו' ובדוחק י"ל דהכי פריך כו' עכ"ל מיהו איך שיהיה ק"ק [א] אמאי הוצרך למימר לר"י כאן עשו ולא בכל התורה כולה ידיעה דהכא גריעה אמאי לא הניח סברת המקשה ידיעות דהכא ודהתם שוות נינהו אלא דר"י לא בעי למוקמי התם משום ידיעות ספיקות מחלקות לחטאות דא"כ תקשה דר"ש בן יהודה אדר"ש בן יהודה ודו"ק:

בד"ה נוקמה כו' ועוד דמטעם ספק ידיעה לא מצי לאוקומא כו' עכ"ל אבל מטעם דאמר רבי ידיעת בית רבו שמה ידיעה ה"מ לאוקומא בפשיטות כקושייתם ולא תקשי אמאי נקט בברייתא בכה"ג דאיכא למימר דלרבותא דר"ש נקט לה דאפי' בכה"ג בספק ידיעה פטור ר"ש וכן צ"ל למאי דמוקי כר"י דלא בעי ידיעה כלל מתחלה דנקט לה בכה"ג משום רבותא דר"ש דפטור ודו"ק:

דף כ.

בפירוש רש"י בד"ה ה"ק מבטא כו' מבטא ככר זו עלי כאומר שבועה כו' עכ"ל לשון גדר הוא אבל לקמן דכי אתא רבין אר"י קאמר מבטא שלא אוכל הוא כי דרך הנשבעים ועיין בזה בר"ן וק"ל:

תוס' בד"ה לישנא איתקל ליה כו' דזו אף זו קתני כו' עכ"ל ובמתניתין דהכא דקתני שלא אוכל ולא קתני רבותא שאי אוכל משום דלא נחית הכא להכי רק לפרש להרע או להיטוב דקרא ודו"ק:

בא"ד וי"ל בגון שאמר שבעתו כל מה שיהיה משמעות לשונו כו' עכ"ל ר"ל שהוא לא הוה ידע משמעות שאוכל לך ונתכוין כפי משמעות לישנא דאינשי וכיון דכשאוכל דאכילנא משמע הרי נתכוין לכך אלא דאתקיל בלישניה ואמר שאי אוכל א"נ דר"ל שהיה בדעתו כל מה שיהיה משמעות לשונו דהיינו או שיאמר שאוכל או שאי אוכל מיהו לישנא דאיתקיל לא משמע הכי דהא היה בדעתו נמי אשאי אוכל ואיך שיהיה ל"ק אמאי לא בעי לאוקמי תרווייהו בשאוכל לך אלא דהכא אומר דהיה בדעתו דאכילנא והתם איירי שאומר שהיה בדעתו דלא אכילנא דבגדרים אין הולכין אחר דעתו של אדם אלא אחר לשונו וכפי משמעות לישנא דאינשי ושאוכל ודאי דלא משמע תרתני אלא דאכילנא או שלא אכילנא וק"ל:

בד"ה איסר מתפם כו' א"נ ה"פ כו' שהתפיסו בלשון שבועה שהזכיר לשון אכילה כו' ואם לאו כו' עכ"ל ק"ק לפי' זה האחר לפי זה לפרושי הבריייתא כמו לרבא וה"ק איסר היינו התפסת שבועה והטילו הכתוב בין גדר לשבועה הוציאו בלשון גדר וגר בלשון שבועה שבועה היכן הטילו כו' כמו לרבא ודו"ק:

בא"ד ועי"ל כו' מיהו הא פשיטא ליה כו' אבל תימה דלכתי מספקא כו' עכ"ל עיין בר"ן בשם ר"ח לפי דרך זה דלא מספקא ליה מידי ודו"ק:

בד"ה ואילו שבועה כו' וי"ל כיון דלא כתיב או י"ל דאגדר כו' עכ"ל קשה דבאיסר נמי כתיב או דכתיב יהקים כל נדריה או את כל אסריה אשר גוי' ויש ליישב ודו"ק:

בד"ה שלא אוכל כו' דשלא אוכל הוי דבר שאין בו ממש כו' עכ"ל היינו גבי גדר דקיימינן הכא דאוסר חפצא עליה ה"ל שלא אוכל דבר שאין בו ממש ולא חל הנדר אבל גבי שבועה דאוסר עצמו אחפצא ודאי דלא קשיא להו אמתני' דהכא דקתני שלא אוכל אע"ג שאין בו ממש וחלה השבועה וק"ל:

דף כ:

נמרא ואף ר"י סבר לה להא דרבא כו' איסר לא אוכל לך שבועה כו' ק"ק לפי' רש"י לעיל לאביי דאם אומר איסר ככר זה עלי היינו איסר דקרא ודינו כמתפס בשבועה אמר אביי דכמוציא שבועה מפיו דמי וא"כ באומר איסר לא אוכל לך נמי כמוציא שבועה מפיו הוא ונפיר אתיא מלתא דרבין אר"י נמי כאביי דליכא למימר לאביי והוה לרבין אר"י למנקט רבותא דאפילו באוסר ככר עלי בלשון גדר הוה שבועה דא"כ במבטא נמי דנקט רבין אר"י איסר לא אוכל לך שבועה אמאי לא נקט רבותא דאפי' מבטא ככר זה עלי הוה שבועה כפרש"י לעיל בשמעתין וכמ"ש הר"ן לפרש"י ודוחק לומר דקאמר דר"י סבר לה כרבא ולא כאביי מדלא נקט נמי ר"י מתפס בשבועה ודו"ק:

שם כלפי לייא אלא אימא כו' ולא בעי למימר כשם שלוקה על שוא דהיינו אכלתי ולא אכלתי כך לוקה על שקר דהיינו שאוכל ולא אבל דהא רב דימי משמיה דר"י קאמר לה ור"י הא ס"ל בהדיא דאין לוקין באוכל ילא אבל והתוס' לעיל בפ"ק שכתבו לאוקומא מתני' דפ"ק למלקות אליבא דר"ע וכבר דימי היינו דלוקה ס: בשאוכל ולא אבל מהאי טעמא דכשם שלוקה על שוא כך לוקה על שקר אבל רב דימי גופיה לר"י ע"כ גית ליה האי היקשא דהא ר"י סבירא ליה דאין לוקין באוכל ולא אבל וכמו שכתבו התוספות דהדר ביה לרב דימי ממה דאמר דביבור אחר נאמרו והיינו משום דלדידיה לא איצטריך דרשא דלשוא שוא שתי פעמים דהא שוא גופיה משמעות אכלתי ולא אכלתי ולא איצטריך לדידיה נמי בפירוש ריבתה תורה למעט שאוכל ולא אבל דממילא אימעית דמהיכי תיתי לחייבו כיון שאין בו מעשה ור"י ס"ל דלאו שאין בו מעשה בכל התורה אין לוקין מה שאין כן לרבין כיון דע"כ מרבייא דלשוא שוא איצטריך לרבות אכלתי ילא אכלתי דהשתא תקשי ליה ומה"ש ומש"ה איצטריך בפירוש ריבתה תורה למעט שאוכל ולא אבל ודו"ק:

תוס' אלא לרבא קשיא כו' מ"מ פריך לרבא אמאי דמפרש איסר דקרא מתפס ורבא משני כו' עכ"ל מיהו לכאורה לא הוה צריך לשנויי דקאי אעיקר גדר דקרא אלא כמו שהבין המקשה דקאי להתפסת גדר

אלא דאיסר דקאמר לאו היינו איסר דקרא אלא איזהו איסר התפסת גדר ובדברי הרא"ש והר"ן יתיישבו דברי הרי"ף שהיא כשיטת התוס' דרבא נמי מודה במתפס בגדר עיין בדבריהם וק"ל:

בד"ה כל שיטנו כו' א"נ סברא למדרש קרא מסיפיה לרישיה כו' וכ"ת כו' עכ"ל ולגבי כהנים בריש ערכין התם א"א לומר מרישיה לסיפיה וק"ל:

דף כא.

תוס' בד"ה חוץ מנשבע כו' מ"מ חשיבי אין בהן מעשה דהא בפ"ק דמכות כו' עכ"ל לענין עדים זוממין לא הוו הוצרכו לאתניי מפ"ק דמכות דבההיא דפ' ד' מיתות שכתבו לעיל אמרינן בהדיא דתניא יצאו עדים זוממין שאין בהן מעשה ומסיק הוואיל וישנן בראייה אלא משום מוציא שם רע הוצרך לאתניי מפ"ק דמכות וק"ל:

בד"ה אמר קרא כו' וא"ת אמאי לא נפקא לן בריש כו' אין לוקין עליו מדאיצטריך קרא בנשבע כו' עכ"ל ולר"י דאית ליה בכל התורה לאו שאין בו מעשה לוקין עליו דיליף ליה מעדים זוממין ומוציא שם רע לא תקשי להו ל"ל הני קראי בנשבע ומקלל כדאמרינן בתמורה דר"י ודאי מוקי להו להני קראי לשום דרשא אחרת אבל למ"ד דלאו שאין בו מעשה אין לוקין חוץ מנשבע ומקלל ע"כ דריש להו כדאמר בתמורה דלוקין על נשבע ומקלל וא"כ ל"ל קרא באלו קן הלוקין דבכל התורה לאו שאין בו מעשה אין לוקין נילף מדאיצטריך קרא בנשבע ומקלל והאה תירצו דודאי לפי האמת דרשינן להני קראי דלוקין בנשבע ומקלל אבל אי לאו קרא דאין לוקין אלאו שאין בו מעשה לא הוה דרשינן הני קראי דנשבע ומקלל להכי דלא איצטריך ליה דבכל התורה נמי ה"א דלוקין וק"ל:

דף כא:

בד"ה ומאי ראית כו' וגראה לפרש ומה ראית פי' דטפי ה"ל לאוקומא כולה כר' ישמעאל ותהוי רישא דומיא כו' עכ"ל לכאורה נראה לפרש דבריהם דמש"ה פריך ומה ראית דלמאי דלוקמא כולה כר"ע לא הוי רישא דומיא דסויפא דהא רישא למעוטי אוכל ולא אבל ממלקות וסויפא לחייב אכלתי ולא אכלתי בקרבן טפי אית לן לאוקומא כולה כר' ישמעאל דהוי רישא דומיא דסויפא דתרווייהו למעוטי אכלתי כו' והא לא קשיא לן דנוקמה כולה כר"ע ורישא למעוטי אוכל ולא אבל ממלקות וסויפא לחייב אוכל ולא אבל בקרבן ולא תקשי אר' יוחנן דאינו דומה דזו היא דעל שגגתה פטור אתא לחייב קרבן באוכל ולא אבל דהא פשיטא דחייב קרבן דהיינו להיטוב דקרא מיהו קשיא דאימא דלר' עקיבא נמי הכי פריך ומה ראית לאוקמא רישא למעט אוכל ולא אבל ממלקות וסויפא לחייב אכלתי ולא אכלתי בקרבן טפי הוה ליה לאוקמא רישא נמי דומיא דסויפא למעט אכלתי ולא אכלתי ממלקות ותקשי לר' יוחנן ויש ליישב בזה דלר"ע אין זה דומה ממש דרישא למעט ולפטור ממלקות קאתי באכלתי ולא אכלתי וסויפא לחייב קרבן באכלתי ולא אכלתי קאתי אבל כולה כר' ישמעאל הוי דומיא ממש דרישא לפטור מקרבן באכלתי ולא אכלתי וסויפא לפטור ממלקות אכלתי ולא אכלתי אך קשה במה שכתבו וזה הפי' נראה יותר דמסברא אין לנו למעט אכלתי ולא אכלתי ממלקות כדי להקשות לר' יוחנן כו' דהא לתירוק קמא נמי לאו מסברא בעלמא קפריך אלא מכח דומיא קפריך לאוקמא טפי כר' ישמעאל כדי להקשות לר' יוחנן ודו"ק:

דף כב.

בפי' רש"י בד"ה שבועות כקונמות כו' ובלא איפוך לא מיתרצא כו' עכ"ל משום דהוה אפשר לפרושי הא דפריך דכוותה גבי דאמר שבועה שלא אוכל משתיקא אמאי אין מצטרפין ר"ל מ"ש דגבי קונם אמרינן ביה דמצטרפין דהשתא לר"מ דאמר קונמות כשבועות ואין מצטרפין לא תקשי מ"ש ובלא איפוך נמי מיתרצא שפיר ולית ליה דרב פנחס וזהא כתב רש"י דאינו כן אלא דבלאו מ"ש שבועות מקונם מסברא נמי פריך מ"ט אין מצטרפין כשבועות כיון דלא הזכיר רק אכילה אחת לשתיקא אי לית ליה דרב פנחס וה"ה ע"כ בלא איפוך לא מיתרצא כו' ואכן ל"ב האריך בזה לאין צורך וק"ל:

תוס' בד"ה מתוך שחלוקה כו' דהתם לחומרא(תני) [תנן] ליה שאם נהנה מחצי כו' עכ"ל ר"ל הא דבקונמות אינן חלוקות לאשמות דהיינו לקולא אין ראיה מהתם אלא דלחומרא תנן התם דמצטרפין ב' חצאי פרוטה וחד מלתא אין צריך ראיה דה"ג הכא תנא דמצטרפין ואנן בעינן למימר לאתניי דהא בהא תליא וכיון דבשבועות חלוקות לחטאות לחומרא ה"ג דחלוקות ואין מצטרפין לקולא בקונמות כיון דאין חלוקות לאשמות לקולא ה"ג דאין חלוקות ומצטרפין לחומרא וק"ל:

בד"ה רבינא אמר כו' דאין צריך לומר איפוך דכיון דר"מ לאו טעמא דנפשיה כו' עכ"ל דהשתא לא תקשי ליה מאי קאמר ר"מ לדבריהם דרבנן קונמות כשבועות דבשלמא שבועות הואיל וחלוקות לחטאות אלא קונמות כו' דאיכא למימר דר"מ לא הוה ידע טעמא דרבנן דאית להו בשבועות דאין מצטרפין משום דרב פנחס ולכך קאמר להו שפיר לדידכו דאין מצטרפין בשבועות ה"ג אדוו לי מיהת דקונמות כשבועות ורבנן א"ל שבועות איכא כדרב פנחס כו' כדמסיק אבל לעיל דר"מ טעמא דנפשיה קאמר בשבועות דאין מצטרפין וע"כ דליכא טעמא אלא כדרב פנחס וזהא קשיא לתלמודא אלא קונמות אמאי לא כיון דבקונמות ליכא דרב פנחס ואכן ל"ב האריך בזה לאין צורך ע"ש:

בא"ד וטפי ניחא ליה לאפוכי דר"מ לרבנן כו' עכ"ל אבל לאוקמתא קמיייתא דבשמעתין לא איצטריך לאפוכי דר"מ לרבנן בהך ברייתא בתרייתא דמיייתי אלא דבקמיייתא לא פליגי אלא לענין מלקות דלרבנן מתוך דבשבועות חלוקות לחטאות ה"ג חלוקות ואין מצטרפין לענין מלקות ובקונמות דאין חלוקות לאשמות ה"ג דאין חלוקות ומצטרפין למלקות ור"מ לית ליה דרב פנחס ושבועות כקונמות ומצטרפין וק"ל ומה שהקשה אבן ל"ב ל"ל לתלמודא למימר לרבינא לקמן לרבנן בשבועות איכא כדרב פנחס כו' דכיון דקאמר רבינא כי תניא ההיא לענין קרבן לא איצטריך ליה למימר דמייירי באומר אכילה משתיקא עלי בקונם אלא דלא הזכיר כלל אכילה ומש"ה בקונמות מצטרפין וכס"ד דמקשה דקאמר מיתיבי כו' קונמות כו' ואיהו גופיה קאמר אי הכי רמ"א קונמות כו' נראה דלדידיה ניחא ובדואי דהוי טעמא דהוי מחלק בין לא הזכיר אכילה דהיינו בקונמות ומש"ה מצטרפין ובשבועות דהזכיר אכילה בכ"א מהם אין מצטרפין ורמ"א קונמות כשבועות ס"ל דבקונמות נמי בעינן כזית אע"ג דלא הזכיר אכילה בכ"א מהן ה"ל כאלו הזכיר אכילה ואין מצטרפין וכיון דהכי ס"ל למקשה רבינא דקאמר כי תניא ההיא לענין קרבן תו לא הוה איצטריך ליה ורבנן שבועות איכא כדרב פנחס כו' וי"ל בדוחק כו' עכ"ל ע"ש וגראה דלנ"מ דודאי למאי דס"ד דמקשה דאיירי לענין מלקות ובעי שיעור אכילה דהיינו כזית גס בקונמות איכא לפלוגי בהכי דבקונמות נמי כיון דבעי נמי כזית שהוא שיעור אכילה ולא הזכיר אכילה ה"ז מצטרף ובשבועות שאמר אכילה על זו ואכילה על זו אין מצטרפין אבל לאוקמתא דרבינא דלא בעי כלל שיעור אכילה בקונמות וסגי במשהו למלקות אלא לענין קרבן בעי שוה פרוטה דכין הקדש א"כ א"נ דלא הזכיר אכילה

בקונמות מ"מ כיון דב' קונמות הן שאמר קונם על זו וקונם על זו ושיעור כ"א שזה פירוטה זיל להכא [א] ליכא ש"פ חזיל להכא ליכא ש"פ ואין מצטרפין ודיו"ק:

דף כב:

בפרש"י בד"ה דעתו כו' נזיר שאמר כו' את"ל בשאר כל אדם בכזית בנזיר מאי כו' עכ"ל ר"ל בחרצ באת"ל בשאר כל אדם בעי כזית כמו בחלב ונבילה מיבעיא ליה בנזיר בין בחרצ בין בחלב ונבילה נלפוס את"ל להשתא אין חילוק ביניהם וכמו שכתבו התוספות דלא נקט הך איבעיא באת"ל בחרצ אלא משום דקאי בחרצ והך איבעיא דלעיל בחרצ בכל אדם לא איפשטא דכיון דלאו בעיניה אכלי ליה אינשי דעתיה אמשאו וסלקא בתיקו ולא איפשט חרצ הכא בנזיר מנבילה וטריפה אלא לפום סברא להשתא באת"ל דבשאר כל אדם בעי כזית ואל תשיבני מסוגית התלמוד דהיכא דמיבעיא ליה באת"ל אי איפשט איבעיא בתרייתא אפשיטא נמי קמייתא כיון דמתאמרא באת"ל היינו היכא דהאבעיות אזלי באת"ל מכח סברא מהקמייתא לא סלקא בתיקו אבל הכא ללא אזלי הנך אבעיות באת"ל מכח סברא דבקמייתא איכא טעמא משום כיון דלא בעיניה ובתרייתא איכא טעמא אחרינא כיון דכזית דאיסורא כו' אי נמי לאפשטא ונ"מ לענין נבילה וחלב לא אפשיטא קמייתא בחרצ ולהכי סלקא בתיקו ולא הוה איצטריך ליה למנקט להך בתרייתא בחרצ ובאת"ל דהא בחלב ונבילה ה"מ למיבעיא אלא משום דקאי בחרצ נקט בחרצ כמ"ש התוספות ואכן ל"ב האריך בקושיות בזה בגמרא ובדברי התוס' ואין צורך וק"ל:

דף כג.

תוס' בד"ה גמר שכר כו' והשתא נמי לא תקשי אלגמר שכר שכר מנזיר לילף ממקדש כו' עכ"ל יש לדקדק בדבריהם דלעיל שכתבו וא"ת לר"י כו' ולא גמר שכר שכר מנזיר מנ"ל דשתיה בכלל אכילה כו' ניחא דהכי קא קשיא להו כיון דלית ליה ג"ש א"כ שכר משמע שפיר דבילה קעילית ונהי דלגבי מקדש משמע נמי שאר משקים המשכרים היינו דכתיב תשת כמ"ש התוס' לקמן אבל גבי מעשר דכתיב ואכלת אימא דלא משמע אלא דבילה קעילית ולא יין המשכר דשתיה לאו בכלל אכילה היא אבל הכא מאי קשיא להו אלגמר ג"ש מנזיר נילף ממקדש אם נפרש נמי כדלעיל דהיינו דנילף ממקדש דמשכר משמע דבילה קעילית ונהי דבמקדש שאר משקים נמי בכלל מדכתיב תשת אבל במעשר דכתיב ואכלת אימא דלא משמע אלא דבילה קעילית ולא יין המשכר אם כן הוא מאי קאמרי אבל אין לפרש לחומרא מקשינן כו' ר"ל דאין לפרש לחומרא נילף מנזיר לאסור דבילה קעילית במעשר אף לפי סברא זו הא אדרבה איכא קולא למילף מנזיר להנזיר ביין דאי נילף ממקדש לא הוי משמע ואכלת דבמעשר אלא דבילה קעילית ויש לומר דהכי קאמרי דנילף ממקדש וכמו דבמקדש שכר משמע נמי שאר משקים המשכרים הכי נמי אימא במעשר כל שאר משקים משמעות דשכר ומיהו לא תילף מוינה בעלמא דשתיה בכלל אכילה הוא אלא הא דכתיב ואכלת משום דבילה קעילית כתביה דה"נ גבי מקדש שכר דכתיב ביה משמע נמי דבילה קעילית וכתב תשת משום שאר משקים כמ"ש התוס' לקמן דמש"ה לא נילף מהתם לאכילה בכלל שתיה אבל אם תילף ג"ש מנזיר דשכר לא משמע רק יין המשכר וא"כ ע"כ שתיה בכלל אכילה ותו לא מירי דיו"ק:

בד"ה שכר מנזיר כו' וא"ת והיכי הוה בעי התם למדרש ב"ת כו' ת"ל מכלל ופרט וכלל דהוה פרי כו' עכ"ל אבל אהך דהכא דבעי לאוקמא שכר גופיה לדבילה קעילית ל"ק כיון דלדיוא גופיה הוה הפרט ובעינן כל הד' פרטי לשום דרשא כמ"ש מהרש"ל דלגוף הפרט דהכא לא קשה הא כ"ש הוא מיין ע"ג קנקן דיו"ק:

בא"ד ועוד היכי מצני למימר דהיינו דבילה קעילית הא משמע הכא דאי לאו כו' עכ"ל וכה"ג הקשו התוס' בפרק בכל מערבין ע"ש וכתב אכן ל"ב כוונת דברי התוס' דהכא והתם בכלל שיטת מדאיצטריך והכא הקשו התוס' דלא איצטריך יין אבז קנקנו דומאי דבית דבשכר לתמד שהחמיץ אתי דמדאיצטריך ג"ש לשכר שכר כי היכי דלא ניימא דשכר גופיה דדבילה קעילית משמע דב"ת בשכר לתמד שהחמיץ קאתי ואם כן תו לא איצטריך יין אבז קנקן והתם הקשו התוס' דלא איצטריך ג"ש דשכר שכר כו' ולכאורה נראה דיש להקשות ע"ז ככלל ולומר דנימא לבתר שכתב קרא יין אבז קנקן ובי"ת בשכר לתמד שהחמיץ שכר גופיה אפשר דהוי דבילה קעילית ומש"ה איצטריך ג"ש וכן נמי כו' ויש לתרץ ולומר דכיון דאי לאו ג"ש הוה אמרינן דשכר גופיה לדבילה קעילית והבי"ת לתמד כו' עכ"ל ועוד האריך ע"ש וא"א שאם זו היה כוונת דברי התוס' מכח מדאיצטריך היה עיקר חסר מדבריהם אבל הנראה ככוונתם דה"ק דהיכי מ"ל התם דההוא רבויא דבי"ת אתי לדבילה קעילית ואם כן גריעה דבילה קעילית מהני פרטי דכתיבי בהדיא בקרא דכל הנהו התם קנקן ועוד וניזה דמרבין מביתין גריעי מפרטיו ואי לאו ריבוי דביתין לא הוה גמרינן להו מפרטיו והכא משמע דדבילה קעילית עיפא דהא אי לאו ג"ש דשכר שכר הוה מוקמינן שכר גופיה לדבילה קעילית וכן תפרש דברי התוספות דהתם וק"ל:

בד"ה מי איצטריך כו' וא"ת ולמלא היא גופה אתא כו' ויש לומר דאם כן כו' אבל השתא ליכא למידק כו' עכ"ל דהיא גופה ע"כ לא אתי התנא לאשמועינן בין להך גיסא דשתיה לאו בכלל אכילה היא ובין לאידך גיסא דשתיה בכלל אכילה היא בין הכי ובין הכי אינו חייב אלא אחת אלא ע"כ דהתנא לא אתי לאשמועינן היא גופיה אלא דפסיקא ליה לתנא היא גופיה אי להך גיסא אי להך גיסא והשתא ע"כ אית לן למימר דפסיקא ליה להך גיסא דשתיה בכלל אכילה ואשמועינן דאכל ושתה בהעלם אחד אינו חייב אלא אחת כמו אכל ואכל ולא ניימא אע"ג דשתיה בכלל אכילה היא יתחייב שתים משום דאכילה ושתיה ב' מינים הן אבל אי הוה פסיקא ליה לאידך גיסא דשתיה לאו בכלל אכילה לא הוה איצטריך ליה לאשמועינן דאינו חייב אלא אחת דאכל ועשה מלאכה מי איצטריך כו' ואכן ל"ב האריך בזה לאין צורך וק"ל:

דף כג:

בד"ה במסרהב בו חבירו ואינו אוסר עצמו אלא בשלו עכ"ל משום דבמתניתין לא קתני שאומר עמך יהיה לבעל דין לחלוק ולומר דמש"ה קאמר יין ושמן ודבש לאסור עצמו בשל כל עולם מיין ושמן ודבש ולא ליחייב על כל אחת ואחת ועוד כתבו דמתמא כיון דאיירי במסרהב בחבירו אינו אוסר אלא בשלו ולא בשל כל עולם ולא ה"ל אלא שלא אשתא עמך אי לאו לחייב על כל א' וא' דיו"ק:

בד"ה בכולל דברים כו' דהא משמע דוקא כו' שאין ראוין פטור אבל ראוין חייב עכ"ל וכן י"ל לר"ל דליכא לאוקמא רישא נמי במפרש ובשיעור שלם מיהו בסיפא דקתני אוכל נבילות כו' דחייב למאי דס"ד דמיירי בסתם לא משמע הא ראוין (חייב) [פטור] אלא לרבותא נקט כו' שאין ראוין דחייב וכ"ש ראוין אבל הכא אפי' איירי במפרש אינן ראוין לא שייך למימר רבותא נקט אין ראוין דפטור דיו"ק:

בד"ה דמוקין לה כו' ועוד דמצני לאוקמא שלא כדרך הנאתן כו' עכ"ל כתב מהרש"ל וטעמא דר"ש דפותר כיון דמחייב בכל איסורים בכל שהוא ה"ה דמחייב שלא כדרך הנאתן כו' ורבנן דמחייבי במפרש שלא

כדרך הנאתן ולר"ע אפילו בסתם נמי מחייב אשלא כדרך הנאתן גבי שבועה כמו בכל שהוא עכ"ל וקרוי לזה כתב אכן ל"ב אבל קשה [ב] מנין לנו לומר לחייב בשלא כדרך הנאתן בכל איסורים לר"ש כמו בכל שהוא וכן לר' עקיבא גבי שבועה כיון דר"י גופיה מחמיר טפי בכל שהוא מבשלא כדרך הנאתן דחצי שיעור אסור מן התורה ושלא כדרך הנאתן אינו אסור אלא מדרבנן ואפשר משום קושיא זו סיים מהרש"ל בדבריו וצריך עיון ודו"ק:

דף כד.

בד"ה באיסור הבא כו' וא"ת והא נמי איתא כו' וקחשיב מוקדשין אע"ג דאיסור הבא מעצמו כו' עכ"ל למאי דמסיק לקמן דמוקדשין איירי בבכור דקדשתו מרחם ודאי דלק"מ אלא דמשמע דלא מוקמי ליה הכי בבכור אלא לרבא דסבר כר"י דאית ליה איסור כולל אפי' באיסור הבא מעצמו דלעיל דרבא מתיב רבא בריה דרבה יש אוכל כו' ואם איתא משכחת ליה ה' כו' ומשני דאיסור הבא מעצמו לא קתני ופריך הרי הקדש כו' ומשני בבכור כו' ואהא קשיא להו למאי דלא אסיק רבא בריה דרבה דלעניה למימר דמוקדשים איירי בבכור ולפי סברתו דהיינו כר"ל דלית ליה איסור כולל באיסור הבא מעצמו דמקשה ליה לרבא ואם איתא משכחת לה ה' כו' טפי תקשי לנפשיה מ"ש דמוקדשים דחייב בה באיסור כולל הבא מעצמו ואהא תירצו דהכא איסור הבא על עצמו ולא חל באיסור כולל מה שאין כן מוקדשין דאיסור הבא מעצמו על כל העולם הוא ולא פריך התם הרי הקדש אלא לרבא דס"ל כר"י ואיסור הבא מעצמו על עצמו נמי חל באיסור כולל אלא דלא תני ליה התם משום דהוי איסור הבא מעצמו א"כ לא ה"ל למתני נמי הקדש אע"ג דאיסורא על כל העולם כיון דמ"מ דאיסור הבא מעצמו הוא והדברים ברורים באין גמגום אבל הארכתיו בהם לפי שראיתי האכן ל"ב כתב בזה דרך רחוק ודחוק ע"ש:

בד"ה האוכל נבילה כו' דאיסור חלב ואיסור אבר ואיסור טרפה כו' והיכי חיילי כולם כו' ומה"ט תקשי כו' איסור אבר מן החי היכי משכחת ליה ללא קיימא לאברים במעי האם כו' עכ"ל ובאיסור חלב וכן באיסור טרפה לא תקשי להו בפשיטות דהיכי משכחת מעולם איסור חלב או איסור טרפה דהיכי חיילי על איסור שאינו זבוח דקיימא במעי האם די"ל דמשכחת לה איסור חלב או איסור טרפה בזבוחה דפקע ליה איסור שאינה זבוחה בשחיטתה וחלו אז איסור חלב או טריפה שהיתה לה בחייה וק"ל:

בד"ה אלא הן כו' וקשיא לפי' כו' אמאי נקט בלא כולל בכולל נמי שאר לילות עם לילי פסח כו' עכ"ל ולאידך גיסא אם נאמר בכולל מפורש דחייב לא תקשי לה אמאי נקט ברישא כולל סתם שלא אוכל מצה דחייב קרבן הא אפי' בכולל מפורש דחייב די"ל דכולל סתמא משמע נמי כולל מפורש כי מתני' דהכא דסתמא קתני ור"י מוקין לה בכולל מפורש אבל בסיפא דקתני שבועה שלא אוכל מצה בלילי פסח לא משמע להו לכאורה דכולל נמי היתרא דהיינו שאר לילות וק"ל:

בד"ה אלא כדרבא כו' דשייך לשון אכילה גבי נבילה סרוחה דכמה שקצים ורמשים איכא דלא חזו לאכילה טפי מנבילה סרוחה כו' עכ"ל נראה דהנך שקצים ורמשים דרישא ע"כ נמי במוסרחין ממש דאל"כ בשקצים ורמשים דרישא תקשי דכפרכינן הא ליתא בהן לבטל שבועות הר סיני ואע"ג דכלאו מוסרחין נמי לא חזו לאכילה דכמייתי מסיפא מ"מ בלאו מוסרחין איסורא הוא דרביע עלייהו וליתנהו בהן אך קשה דמשקצים ורמשים דרישא נמי היה יכול לדקדק כן דשייך לשון אכילה גבי נבילה סרוחה דכמה שקצים ורמשים איכא דלא חזו לאכילה טפי מנבילה סרוחה וי"ל בדוחק דברישא כיון דאיירי במפורש דקאמר לא [*] אוכל שקצים ורמשים הא ע"כ אחשבי' דביבורא בלשון אכילה] מה שאין כן בנבילה אע"ג דבמפורש קאמר נמי לא אוכל נבילה אימא לא אחשביה לנבילה מוסרחת בלשון אכילה כיון דאיכא לפרושי דבנבילה שאינה מוסרחת קאמר ואהא מיייתי שפיר מסיפא דקאמר סתם אם אכלתי היום ואיכא לפרושי ביה מירי דבר אכילה ממש ואפי' הכי קתני דיש במשמעות דאכלתי נמי שקצים ורמשים וכיון דאיכא בזה דלא חזו לאכילה טפי מנבילה מוסרחת אם כן נבילה מוסרחת נמי ע"כ ישנו במשמעות ללא אוכל נבילה דקאמר ומה שהקשה ר"י לקמן מאי מיייתי אף אן נמי תנינא כו' אדרבה תקשי ליה מינה כו' ר"ל דבסיפא אף בסתם לא אוכל משמע נמי שקצים ורמשים והכא בנבילה לא משמע מוסרחת אלא באומר לא אוכל נבילה ולא באומר סתם לא אוכל ומיהו לפי זה הא דמיייתי כדרבא שלא אוכל עפר דחייב דמיירי במפורש ואחשביה בדבורו אינו ראייה לנבילה מוסרחת אלא דשייך לשון אכילה בכה"ג והך מלתא מצני לאתנוי נמי משקצים ורמשים דרישא וצ"ע:

בד"ה אלא כדרבא כו' אלמא אפי' באין סרוחה חלה שבועה לרבנן ע"י כולל כו' עכ"ל ר"ל וקשה לאותו פירוש דאיירי דוקא בנבילה מוסרחת ואיירי במפורש אבל באינה מוסרחת לא חלה השבועה ע"י סתם כולל והכא בתוספתא תני אפי' לבטל מצנה חלה שבועה לרבנן ע"י כולל באינה מוסרחת מיהת בסתם כולל וכתב אכן ל"ב וקשה לר"ל מהך ברייתא דמוכח לרבנן דאית להו איסור כולל באיסור הבא ע"י עצמו ואפשר לומר דר"ל ס"ל דברייתא מיירי במפרש חצי שיעור וכדלוקין למתניתין עכ"ל אבל קשה דאכתי תקשה לר"ל מהך ברייתא דהביאו התוס' לעיל בירושלמי שבועה שלא אוכל מצה ואכל מצה בלילי פסח חייב דאלמא דבאיסור כולל חיילא שבועה אפי' לבטל מצנה וכ"ש שיהיה חל לקיים מצנה וקשה לר"ל ויש ליישב לפי מה שתירץ ריצב"א דלא חלה התם השבועה אלא בסתם כולל ולא בכולל מפורש וה"נ רי"ן בכולל מפורש איירי וה"נ מהך תוספתא לא קשה לרי"ן דהך תוספתא איירי בכולל סתם דיו"ק:

בא"ד אלא משום ר"ש דלדידיה לא חיילא שבועה אדברים האסורים כו' עכ"ל הקשה אכן ל"ב דמאי אצטריך ליה לקונטרס לפרש דמשכחת הן אליבא דר"ש והלא ר"ש פותר משום דלית ליה איסור כולל לא חיילא שבועה לא בלאו ולא בהן עכ"ל אין מקום לקושייתו דלר"ש נמי בלאו חיילא השבועה מיהת אדברים המותרים וכן בהן אלא משום דבמתני' לא הוזכר פלוגתייהו אלא אבל בהן לא הוזכר פלוגתייהו דמתניתין הכא כמו שהוזכר בתוספתא נקט רש"י מלתא דפסיקא לכ"ע דחיילא השבועה אדברים המותרים בהן אפי' לר"ש וה"ה במתני' בלאו מודה ר"ש דחיילא מיהת אדברים המותרים וק"ל:

בא"ד ומיהו י"ל דמשכחת הן בתאנים השוערים אבל בלא כולל כו' עכ"ל ר"ל דמעיקרא שנשבע שלא אוכל תאנים לא היו תאנים השוערים בכלל ולא חלה השבועה עליהם והשתא שנשבע הן שאוכל תאנים וענבים שכולל התאנים וענבים שהוא דבר מותר גלי דלעניה שרצה להתיר עצמו בדבר המותר והוה בכלל תאנים נמי תאנים השוערים וכמ"ש לעיל כה"ג גבי נבילה מוסרחת מיהו לשיטת הקונטרס לא קים לן בהך סברא ומזה יתיישב מה שהקשה אכן ל"ב בזה אמאי לא תירצו כן קאש"ו קמייתא דמש"ה נקט שבועה שלא אוכל תאנים ולא נקט סתמא לאשמועינן דאפי' דקאמר תאנים וענבים דנראה לכאורה דלא משכחת הן אשכחוינן ליה להן בתאנים השוערים עכ"ל דרש"י לית ליה האי סברא ולא האי תירוץא אלא שכתבו כן לפי שטתם דלעיל די"ל הכי ולא תצטרך לומר כמ"ש לפי שיטת הקונטרס דלאו דוקא נקט תאנים וענבים אלא אפי' אוכל סתם דיו"ק:

בד"ה יש אוכל כו' דאיתוסף בה איסור הנאה כו' התם נמי איסור כולל כו' עכ"ל אבל הא דקאמר איסור הנאה לא יתכן דהוה ליה למימר אתוסף איסור אבשר אבל אתוסף בה איסור הנאה היינו אחלב גופיה אתוסף ביה איסור הנאה והיינו איסור מוסף וכפירוש רש"י שם בהדיא איסור הנאה היינו מוסף דאתוסף איסורא אחפצא עכ"ל וההיא סוגיא דהתם דקאמר אקדשיה מנו דאתוסף כו' לא איתא כהנך אוקימתא דמוקמי הכא למוקדשין בבכור דקדושתו מרחם אלא כאינך אוקימתות דכי קתני קרבן קבוע כו' וכי קתני מידי דחיילא כשיעור כו' וכי קתני דזונו כרת כו' דהשתא לא מוקמינן בבכור אבל התוס' כתבו התם לסוגיא דהתם כהאי תירוץא דמידי דאיתיה בשאלה לא קתני ומוקדשין דאע"ג דתני והוה בשאלה מ"מ השתא שזרקו דמן הלכתא דליתא בשאלה כו' עכ"ל ואי אפשר לומר כן דע"כ להאי אוקימתא דמידי דאיתי בשאלה לא קתני לית לן למימר דמוקדשין איירי בבכור דאל"כ ה"ל לתלמודא למימר הכא כמ"ש התוס' שם דו"ק:

דף כה.

בד"ה משא"כ בשבועה כו' ולכך חלה נמי השבועה על השינה כו' מסיק רבינא דגדרים נמי חלים מדרבנן כו' עכ"ל נראה שהוצרכו לכל זה לתירוצן הר"א בשם ר"י משום דדבר שאין בו ממש תרי גוונא משמע כגון שינה וכגון שאזרוק כו' כפרש"י במתני' ולתירוצם קמא מצנין לפרושי נמי הכא שהשבועות חלות על דבר שאין בו ממש בהני תרי גווני ומדרבנן משום דלשון שבועה חמורה דשייך וחלה בין מתסר חפצא עליי ובין איסר עצמו על החפץ אבל בגדרים ללא חלים אלא במתסר חפצא עליה לא החמירו בו חכמים למתסר בהו באין בו ממש אבל לתירוצן הר"א בשם ר"י דלשון שבועה לא שייך אלא על עצמו יקונם לא שייך אלא על החפץ א"כ דלאו משום דלשון שבועה חמור החמירו לאסור בהם אין בו ממש אלא מדינא הוא ולא בתרי גווני דאין בו ממש איירי הכא אלא בחד גוונא דהיינו בשניה ולכך חלה נמי שבועה על השינה דאסר נפשיה עליה כו' (א) ובפרק שני דגדרים מסיק רבינא כו' ר"ל דע"כ לית לן למימר דמשום חומרא דשבועות החמירו מדרבנן באין בו ממש ולא מדינא הוא דהא אמרינן התם דבגדרים נמי חלים מדרבנן בדבר שאין בו ממש וע"כ חומר בשבועות מבגדרים כו' מדינא קאמר י'בההא גוונא דאין בו ממש דהיינו שינה איירי כמ"ש ואכן ל"ב כתב בזה דרך אחרת בכוננת התוס' ואין להאריך בדחוקיו וק"ל:

בא"ד והשתא א"ש הא דאמר כו' עכ"ל וכתב מהרש"ל וכו"ש הא דקאמר חומר בגדרים מבשבועות עכ"ל ועוד בא"ד והשתא נמי ניחא חומר בגדרים מבשבועות עכ"ל כתב מהרש"ל וה"ה הא דקאמר בריש גדרים לאפקויי שבועות דאסר נפשיה מן חפצא עכ"ל ודבר תמוה הבין בדברי התוס' דלמה הכא בתירוצן הר"א בשם ר"י לא נקטו ד"א אלא הך דקאמר לאפקויי שבועות כו' ולקמן בפ' ר"ת כתבו דההיא דחומר בגדרים כו' נמי ניחא דמשמע דההיא דלאפקויי שבועות כו' ניחא וההיא דחומר בגדרים נמי ניחא אבל לפי הר"א בשם ר"י אינו ניחא ואי הוה ניחא להו לעיל לפי' הר"א בשם ר"י ודאי דהוה נמי ניחא לפי' ר"ת ולא הוצרכו להזכירו שם אבל הנראה משום דלתירוצן קמא נדחקו בהנך תרתי דהיינו בהא דקאמר לאפקויי שבועות דאסר נפשיה מן חפצא היינו נמי כמו בכה"ג ולא היו דומה לבגדרים דמתסר חפצא עליה דהיינו דוקא בכה"ג ועוד נדחקו בהך דחומר בגדרים בשבועות דמדינא אדרבה שבועה חמורה דחלה בכל גווני בין דמתסר נפשיה מן חפצא ובין דמתסר חפצא עליה אלא (דה"ק) דהיינו חומר בגדרים דבכל ענין דחל על דבר רשות חיייל על דבר מצוה כו' אבל שבועה בכל ענין שבועה אינה חלה על דבר מצוה כו' כמ"ש וכל זה נראה דוחק דמ"מ מדינא הא שבועה חמורה דבמצוה חלה כמו בגדרים וברשות חלה השבועה בכל גוונא ובא הר"א בשם ר"י לפרש דבשבועה בכל לשון שיאמר לא שייך אלא על עצמו וגבי רשות חלה בכל לשון וגבי מצוה אינו חלה בכל לשון והשתא קאמרי דא"ש לפי' הר"א בשם הר"י הא דאמר לאפקויי שבועות דאסר נפשיה מן חפצא דהוי נמי דוקא דבכל לשון שיאמר לא שייך אלא דאסר נפשיה מן חפצא אבל הך דחומר בגדרים מבשבועות אכתי לא אתי שפיר דאם הנגדרים חמירי דחלים על דבר מצוה הא זיל לאידך ניסא דשבועות חמור לגבי רשות דבכל לשון שיאמר משמע על עצמו דאסר נפשיה מן חפצא משא"כ בגדרים ללא חלה כלל בלשון שבועה אלא בלשון נדר דמתסר חפצא עליה אבל לפי' ר"ת דבשבועה נמי אם אמר בלשון נדר אינו כלום אפי' בדבר הרשות משום דלא משמע אלא דאסר חפצא עליה הוסיפו לומר דהשתא נמי ניחא כו' ר"ל דודאי הא דלאפקויי שבועות דאסר נפשיה מן חפצא ניחא לפי' ר"ת דמשמע דוקא כמו לפי' הר"א בשם הר"י אלא דהא דחומר בגדרים מבשבועות נמי ניחא דהא לענין רשות שוים הם דנדר לא חל אלא בלשון נדר ושבועות אינו חל [אלא] בלשון שבועות והוי נדר חמור דחל על דבר מצוה בלשון נדר מה שא"כ בשבועות דאפי' בלשון שבועה אינו חל על דבר מצוה והבדרים ברורים למבין וק"ל:

דף כה.

בפרש"י בד"ה ידעתי ולא כו' וליתיא בלהבא דנשבע לבטל את המצוה הוא עכ"ל לבאורה בהעזתי ולא העזתי ניחא דאדעי ולא אדעי בלהבא הוי לבטל מצוה אבל בידעתי ולא ידעתי דהיינו אדע ולא אדע ליתיה כלל בלהבא ויש ליישב דודאי בנשבע שלא יהיה יודע לו עדות ליתיה בלהבא דאין זה בידו כדפריך בשלמא לשמואל כו' וכמ"ש הר"ן אבל לא אדע אפשר לפרש דדבר שאני יודע לך עתה לא אדע לך ולא אניד לך והיינו לבטל את המצוה דו"ק:

בד"ה רבא אמר כו' כלומר לא צריך למעוטו מלאחת וכי כו' עכ"ל הוה מצו' לפרש דרבא קאי נמי אהא דפריך מעיקרא אלא לרב למאי הלכתא אפקיה כו' קאמר רבא דלהכי אפקיה דהוי דבר שהיה בכלל ויצא כו' אין לך בו אלא חדוש בלבד דהיינו בראוין להעיד בב"ד ואי לאו דאפקיה הוה חייב נמי משום שבועת ביטוי בפסולי עדות ושלא בב"ד וקושטא דמלתא פרש"י דלרבא לא צריך למעוטו שבועות ביטוי מלאחת י'כי אתא כו' ושוב ראיתי בפ' בעל המאור שהוא פ' כן הא דקאמר מכלל דאביי סבר איתא לשבועה כו' דהיינו מדלא קאמר אביי לעיל דלהכי אפקיה לידון בדבר החדש ואין לך בו כו' וע"ש באורך לדחות פירוש הרי"ף בזה ועיין בספר מלחמות ליישב דברי הרי"ף שהוא מסכים לפירוש רש"י ועיין ע"ז ברא"ן וק"ל:

תוס' בד"ה ואמר עולא כו' אם לא ראיתי נחש כו' הא אפשר להיות חייב כו' אע"ג דליתיה בארראה כו' עכ"ל ומרישא בגמל הפורח באויר לא קשיא להו כהאי גוונא דודאי אי הוה אפשר היה חייב משום דהוה נמי איתיה באראה דגמל שכיה בישוב אבל נחש כקורת כו' אי נמי דהוה אפשר ליתיה בארראה שאינו דבר המצוי בישוב (ועוד) [וע"ז] תירצו דאפשר שיטרח כו' וק"ל:

בד"ה אחת אתה מחייבו כו' שלא אוכל פת חטין ושעורין וכוסמין כו' עכ"ל אין זה מדוקדק דבת"כ איתא פת אבל חדא אבל בכה"ג דאמר חד פת אכולן לא הוה חייב על כל אחד ואחד כדאמר'י בהדיא

לעיל ודלמא פת חטין לאכול שעורין וכוסמין לכוס אבל בשאמר פת בכ"א חייב דפת ופת ל"ז ש"מ לחלק ונ"ל שהתוס' קצרו בדברי הת"כ וק"ל:

בא"ד ושמאלא דריש כולה דדרשא דת"כ עכ"ל ר"ל דבין הריבוי ובין המיעוט דדריש להך דרשא דת"כ דהיינו הריבוי דחייב על כל אחת באומר פת חטין ופת שעורין ופת כוסמין והמיעוט דאינו חייב אלא אחת דכתניא דבריייתא היינו כשאומר לא אוכל סתם ואכל פת חטין ושעורין וכוסמין דאינו חייב אלא אחת דההיא נמי איתא בת"כ וכפרש"י לקמן לרבא דמיעוטא דאחת ולא שתיס דתניא דבריייתא מוקי ליה בהכי וע"כ שמואל נמי מוקי דבריייתא בהכי מיהו קשה לבאורה את"כ גופיה ה"ל לתוס' לאקשויי מעיקרא דדריש מאחת לחייב על כל אחת ואחת ושוב דריש שם מאחת ולא שתיס ושוב ראיתי בת"כ דהך דאחת ולא שתיס אינו מפורש שם דדריש ליה מאחת אלא מאשר חטא ולכך הקשו אבריייתא דהכא דדריש ליה מלאחת דו"ק:

דף כו.

גמרא תרין ואימא הכי בשפתים ולא שגמר בלבו להוציא פת כו' לבאורה לא הוה הוצרך לאוקמא הרישא בהכי אלא ולא שגמר בלבו שלא הוציא כלל בשפתיו וכמלתיה דשמואל דהכי הוה מפרש לה מעיקרא כדאמר הא גופה קשיא ויש לומר כיון דגמר בלבו דסיפא ע"כ לאו ממש הוא אלא שגמר בלבו להוציא זה והוציא דבר אחר ע"כ דולא בלב דרישא בכה"ג מייירי שהוציא ולא הוציא מה שגמר בלבו וק"ל:

תוס' בד"ה ואי דלא ידע כו' בעינן שגגה מעלייתא והא דפשיטא ליה לקמן כו' עכ"ל ר"ל לפי תירוצם שהמקשה ידע דשגגת קרבן הוי שגגה בשבועת עדות אלא דס"ד בשבועות ביטוי דשגגת קרבן לא שמה שגגה דבעינן שגגה מעלייתא דהיינו אונס דהשתא עיקר מלת שגגה ע"כ הכי משמע תקשי להו לקמן בשבועת עדות מנלן דאנוס פטור כיון דליכא מיעוטא כי הכא אבל בלאו האו תירוץא אדרבה איכא למימר דאנוס לאו היינו שגגה מעלייתא והיינו טעמא התם דאנוס פטור דבעינן שגגה דומיא דמזיד אבל הכא צריך קרא לפטור אנוס דשגגה אפי' כל דהו משמע מדכתיב ונעלם והכי אמרינן בהדיא לקמן בפרק שבועת העדות סד"א הכא דלא כתיב ונעלם בעינן שוגג דומיא דמזיד כו' ובזה יתיישב לך מה שתמה אכן ל"ב כאן בדברי התוס' ע"ש דו"ק:

בד"ה אפי' תימא כו' אלא לאשמועינן היכן אשכחן שגגת ביטוי לשעבר ובשמעתא דחיק נמי כו' עכ"ל דר"ל משום דבכל התורה שגגת לאו נמי שגגה היא אשמועינן בשגגה דבשבועת ביטוי דלאו שגגה היא אלא אונס ולא מקרי שגגה אלא בשגגת קרבן והיינו נמי דלחיק לאשכוחי בשמעתין כדקאמר אי דלא ידע אנוס הוא משא"כ בכל התורה דעיקר שגגה היא בלא ידע ואין מקום לתמיהת אכן ל"ב בזה ע"ש וק"ל:

תוס' בד"ה גמר בלבו כו' אבל הכא סתם פת הוי דחטין עכ"ל היינו לתירוצם בתרא ולתירוצם קמא ודאי דלק"מ מהך דנזיר דאיירי נמי בע"ה דלא מהימנינן ליה במאי דגמר בלבו אהא נזיר אי לאו דנזיר עובר לפניו [א] וק"ל:

בד"ה משום דהוי תרומה כו' ואע"ג דתרומה חול כו' ולא ילפינן מקדשים מכל מקום כו' עכ"ל דהך סברא דחולין מקדשים לא גמרי כולי עלמא אית להו וליכא מאן דפליג בה אלא למ"ד דב' כתובין אין מלמדין לא הוה צריך לשנויי הכי ועי"ל דלמ"ד ב' כתובים אין מלמדין מצניו למימר דתרומה הוה חול וגמרינן שפיר חול ממש מינה אי לאו ב' כתובים וק"ל:

דף כז.

גמרא אלא מדאצטרך או לרבות הטבת אחרים כו' הטבת אחרים מבעיא כו' יש מקשים דהא א"נ דלא כתיב או מהאי דינא ע"כ לויכא למימר דדבר מצוה כתיב דהשתא הרעת אחרים וביטול מצה כתיב הטבת אחרים וקיום מצוה מבעיא ול"ל דכתיב להטיב וי"ל דהשתא דלא קים לן היקשא הרעה להטבה והטבה להרעה משום פרכא דפריך אי הכא בדבר הרשות נמי כו' איכא למימר שפיר דהרעה בדבר מצוה נמי איירי ואצטרך להטיב משום רשות דלגבי רשות לא איתא הטבה מק"ו מהרעה ולעיל דקאמר הרעה גופה הטבה היא והטבה גופה הרעה היא ול"ל דכתבה לא בעי למימר דכתבה משום רשות דהא כיון דחדא מנייהא לא כתיבה אלא משום רשות אית לן למימר דאידך נמי דוקא מרשות מייירי מהיקשא דהרעה להטבה והטבה להרעה וכמ"ש לעיל מיהו למאי דמסיק מדאצטרך או כו' קיימא היקשא דבריייתא כמ"ש הר"ן דלאו מהאי טעמא לחוד הוא דאמרינן כו' דאז מוכחא דכי פרכת א"ה בדבר רשות נמי כו' לאו פרכא כו' עכ"ל ע"ש וצמה שכתבנו יתישב מה שהקשה מהר"י אכן ל"ב בשמעתין השתא הרעת אחרים אתרבי הטבת אחרים מבעיא ואי קראי בדבר מצוה א"כ להטיב הטבת אחרים וא"כ הכי הל"ל לאקשויי או ל"ל להטבת אחרים דבכלל להטיב הוא ע"כ תוכן דבריו דלדברינו לאו קושיא הוא דודאי להטיב לא איירי אלא ברשות ולא בעי למימר השתא דדבר מצוה כתיב אלא להרע מיהו ק"ן לקמן דמוכח דר"י בן בתירא נמי אית ליה הך דרשא דאז לרבות הטבת אחרים הא כיון דקים ליה דחלה שבועה בקיום מצוה מק"ו הטבת אחרים נמי הוה בכלל קיום מצוה כפרש"י ול"ל למכתב או לרבות הטבת אחרים ונראה דהטבת אחרים לאו קיום מצוה ממש הוא כנראה מפרש"י ולא איתא מק"ו מהיכא דאיתא קיום מצוה מיהו בכלל רשות נמי ליתא מדאצטרך קרא לרבינא ותעד דהטבה לא איירי בקיום מצוה ממש כפרש"י וכגון שנותן מתנה לעני ויצאת מכלל דכל שאר קיום מצוה דבהדיא קאמר'י לעיל מאי אתן אילימא צדקה לעני מושבע ועומד כו' ולא חלה השבועה ועוד הקשה מהר"י אכן ל"ב כמה שכתבו התוס' דלמא בדבר מצוה כתיב כו' הרעה גמורה שמרע לגופו ולנפשו ולהיטיב כו' עכ"ל ונראה מדבריהם כו' וא"כ קשיא מאי דאמר לקמן א"א בדבר רשות כו' אא"א בדבר מצוה כתיבי מאי מיעט כו' ומאי קושיא נימא בדבר הרשות לחוד כו' עכ"ל ע"ש ואין מקום לקושייתו דודאי בדבר הרשות נמי איירי קראי דהיינו להרע ולהיטיב לגופו לחוד כמ"ש התוס' לעיל אלא שבא התוס' הכא לומר למאי דבעי למימר דבדבר מצוה כתיבי קראי דהיינו לנפשו מייירי נמי כפשטיה דקרא לגופו להרע כגון שלא אוכל מצה ולהיטיב שאוכל מצה ולא איירי להרע שאוכל חמץ דהוי טוב לגופו ולהיטיב שלא יאכל חמץ דהוי רע לגופו וכולה שמעתת' סלקא כהונן מכל מה שגמנמו בה רבים מן האחרונים:

בפרש"י בד"ה מה הטבה לעצמו דהיינו אוכל שאינו בביטול כו' אף הרעה דלא אוכל כו' א"כ למה ליה דכתבה הך הרעה הטבה כו' עכ"ל יש לדקדק בסוגיא זו טובא חדא דמי הכריחו לפרש דבריייתא לכה קושיא הרעה גופיה הטבה היא דהא שפיר איתא בריייתא בפשיטות דמוכח מהיקשא דהרעה להטבה דלא איירי הרעה בביטול מצוה ואדרבה מכח הך קושיא דהרעה גופיה הטבה היא ע"כ דהאי היקשא ליתא ונימא אכתי יכול נשבע לבטל כו' יחא חייב וכן יש לדקדק בהא דקאמר הטבה גופה הרעה היא דמכח הך קושיא נמי דהאי היקשא ליתא ואימא אכתי דנשבע לקיים מצוה חייב וע"ק כיון דהיקשא דהרעה להטבה הוכיח כבר דנשבע לבטל אינו חייב היאך בא להקיש שום הטבה להרעה דאינו בקיום מצוה אלא בביטול ועוד קשה ומאי קושיא דהרעה זו הטבה היא והטבה זו הרעה היא ולמה ליה דכתבה הא

חדושי הלכות – מהרש"א • שבועות

איצטנריך ליה למכתב תרוייהו להרע ולהיטיב לאשמועינן מלתא דליתא בלאו ליתא בהן ודליתא בהן ליתא בלאו ועוד קשה ומאי קושיא למה ליה דכתבה דנהי דמשום דבר מצוה לא אצטנריך למכתב תרוייהו מ"מ משום רשות אצטנריך למכתב תרוייהו כמו שכתבו התנ"ס' דקראי להרע או להיטיב ברשות ואי דנמי איירי ונראה לפרש דודאי להרע או להיטיב אינו יוצא מפשטיה דהיינו להרע או להיטיב לגנוף ולהרע היינו לא אוכל ולהיטיב היינו אוכל אלא דבעי למימר דלהרע ולהיטיב לנפש נמי משמע כמו שכתבו התנ"ס' דהיינו להרע לבטל מצוה בלא אוכל מצוה דהוי הרעה בגנוף ונפש ולהיטיב לקיום מצוה באוכל מצוה דהוי הטבה בגנוף ונפש וקאמר התנא דמכח חד מן הנהו היקשא ע"כ דליכא למימר הכי אפי' חדא מנייהו יקאמר דהרעה ליכא למימר לבטל מצוה משום היקשא דהרעה להטבה שאינו בביטול מצוה והוסיף תלמודא לפרש דאימא דקושטא כי האי היקשא דהרעה להטבה דלא איירי קרא בביטול מצוה אלא בקיום מצוה וקאמר דהא נמי ליתא דאם כן למה ליה הרעה דהיינו הטבה דכתיב וכמו שכתב הר"ן דקיום המצוה היא עיקרו של דבר ומ"ל באוכל מצו ומ"ל לא אוכל חמץ ובביטול מצוה ודאי דליתא מכח האי היקשא בין בלא אוכל מצוה ובין באוכל חמץ ואי משום רשות כתיב להרע דמיירי נמי ברשות כמו שכתבו התנ"ס' דכיון דעל כרחיק להרע לא כתיב אלא משום רשות אימא מהיקשא דלהיטיב נמי דווקא ברשות איירי ושוב קאמר התנא דאם נימא נמי ההיקש לאדך גיסא הטבה להרעה שאינו בקיום מצוה והוסיף תלמודא למימר דאימא דקושטא כי האי היקשא דמויעט ליה דלא איירי בקיום מצוה אלא בביטול מצוה ואע"ג דבכולה שמעתין קאמרי דמסתבר טפי למימר דאין השבועה אלא בביטול מצוה מבקיום מצוה מכל מקום נימא דגזירת הכתוב מכח האי היקשא וקאמר דליתא דאם כן הטבה למה ליה דהיינו הרעה דכתיב דביטול מצוה היא עיקרו של דבר ומ"ל לא אוכל מצוה או אוכל חמץ ובקיום מצוה הוא דליתא בין באוכל ובין בלא אוכל ק"ק דהא אי לאו כתיב הטבה ה"א דאתא קיום מצוה מק"ו מביטול מצוה ולהכי כתיבא הטבה להיקשא להרעה דלא איירי אלא בביטול מצוה ויש ליישב דו"ק:

דף כז:

תוספות בד"ה הא תו למה כו' ואע"ג דהכא לא מצו למתני אלא אחת דאיצטנריך כו' עכ"ל דאי לא היה תני חייב לא היה דייקנין דבאמר שלא אוכלנה והדר שלא אוכל דחייב תרתו אלא דהכא היה שבועה א' ו:ווחא לא שבקה לשבועה דשלא אוכלנה אפילו בנשאל על הראשונה משא"כ באמר שלא אוכל דהוסיף בשבועה שניה על כל כזית ו:ווחא הוא דשבקה לה בנשאל על הראשונה אבל בלא נשאל על הראשונה אף באמר שלא אוכלנה והדר שלא אוכל לא היה מיחייב תרתו אי לא דקתני לשון חייב אלא דה"מ למתני חייב א' ועיין באבן ל"ב:

בד"ה אם נשתייר כו' נראה דכי לא שייך אלא פחות מכזית דחייב כו' עכ"ל היינו לשנוייא דמסיק אי שייך כזית חשיב לאתשולי ביה כו' אבל לפי דברי המקשה דקאמר מאי אריא כזית אפילו כל שהוא נמי יודאי דהוא ס"ל דלינו חייב בשייך בפחות מכזית ועדיין לא עבר על שבועתו ועיין בפרש"י ובר"ן:

דף כח.

בד"ה אמר רבא כו' לאו משום דאי עביד איפכא לא חיילא כו' אינו רצו לומר איפכא מבבא דקאי כו' עכ"ל כנראה מדבריהם איפכא מבבא דקאי בה דהיינו אבל הראשונה בשונג והשניה במזיד דפטור דאיירי התנאי בשונג והאיסור במזיד ואיפכא מיינה האיסור בשונג והתנאי במזיד אבל אם כן בפשיטות הוי ליה לדחויי דליכא לפרש דבריו דא"כ מאי קאמר מה"ט המ"ל למנקט נמי האיסור ברישא דהא למאי דנקט נמי התנאי ברישא לא חיילא קאמר וצ"ע:

בא"ד ואין נ"ל כלל שהיה הקונטרס ר"ל דמתחייב למפרע מלקות דאין סברא כו' עכ"ל יש לדקדק דלפום הך סברא דמתחייב למפרע מלקות בראשון האיסור במזיד ושניה תנאי בשונג אמאי קאמר לקמן בזון עצמה ושגגת חברתה כו' דפטור הא לגבי ראשונה הוי ראשון האיסור במזיד ושניה התנאי בשונג וחייב מלקות למפרע וי"ל דמצין למימר דקושטא הוא דחייב מלקות ולא נקט פטור אלא מקרבן דומיא דאיך בבא שגגת עצמה וזדון חברתה דחייב היינו נמי בקרבן אבל ממלקות פטור שגגת עצמה כו' ולקמן לפי ר"ת דראשון האיסור במזיד ושניה התנאי בשונג חייב קרבן שפיר קא קשיא להו בזון עצמה ושגגת חברתה כו' אמאי קתני פטור כיון דחייב קרבן על הראשונה כמו שגגת עצמה וזדון חברתה דקתני בה חייב קרבן בשניה:

בא"ד שאכלה בזון עצמה לגמרי שהיה דעתו לאכול באותה שעה גם התנאי כו' עכ"ל וגבי שגגת עצמה וזדון חברתה כו' ליכא לאקשויי בכה"ג בזון חברתה לגמרי שהיה דעתו לאכול באותה שעה גם האיסור מידיעתו הוא ולא ליתחייב קרבן על השניה דיו"ל דכשאכל השניה לא שייך למימר דהיה דעתו לאכול באותה שעה גם האיסור שהרי האיסור כבר נאכל בתחלה ולתירון שני שכתבו התנ"ס' דאיירי באינו יודע שיהא פטור עליה לפי שלא היה אדם בשבועה כו' ולא שב מידיעתו הוא גבי שגגת עצמה וזדון חברתה כו' לא שייך למימר הכי דעל אכילת התנאי ודאי אדם יודע שהוא פטור דו"ק:

דף כח:

בד"ה כשם שנדרי כו' ודאי המ"ל שבועות שגגות דומיא כו' עכ"ל ולשון מותרים נמי דנקט היינו דומיא דמתני' וק"ל:

דף כט.

בד"ה שבועה שלא כו' איכא איסור שבועה בכל ט' וכל ט' שיאכל כו' עכ"ל כן הגיה מהרש"ל ור"ל דבכל ט' דעלמא אסר עצמו כיון שלא אמר אלו וא"כ בכל ט' שיאכל מהנך י' דאסר עצמו בשבועה קאי כבר באיסור שבועה ראשונה של ט' ולפי ספרי התנ"ס' שלפנינו איכא איסור שבועה בכל י' וכל ט' כו' נמי יש לפרש כן וק"ל:

בד"ה באומר יאסרו כו' אם אסר כל פירות כו' בלא שום תנאי כו' עכ"ל והכא במתני' ה"מ למנקט בכה"ג גבי שבועה באומר יאסרו כל פירות שבעולם עלי בלא שום תנאי דהוא שבועת שוא כיון שהוא דבר שא"ל לעמוד בו אלא דנקט ליה בכה"ג בתולה בתנאי דבבר הבאי לרבותא דלא נימא שאין דעתו לומר ממש כקורת בית הבד כו' כמ"ש התנ"ס' לקמן דו"ק:

בא"ד והא דתניא בתוספתא כו' כך שבועת הבאי מותרין כו' עכ"ל ר"ל לפירושם בתרא דשבועות הבאי הוא שאין דעתו לומר כקורת בית הבד כו' וגבי שבועה החמירו הכא א"ש הך דתנ"ס' דשבועות הבאי מותרות היינו מדאורייתא אבל לפי ר"ת דהבאי הוא משום דא"א לעמוד בו והוי שבועת שוא ואסור מדאורייתא לא יתיישב הך תוספתא וק"ל:

בד"ה שבועות העדות כו' דקרא איירי בתרוייהו דביינים ובנידונים כו' וקאי נמי אנידונים וכל ישראל כו' עכ"ל ר"ל ולענין דיינים הוה נמי [אשה] בכלל כל ישראל אלא דיצאת מן הכלל לענין דיינים מק"ו דפסולה לעדות וק"ל:

דף ל.

תוס' בד"ה מצוה בבעלי כו' והא דאמר לה בתי עומד כו' ועוד דא"כ הוה עיובא כו' עכ"ל לפי שהיה אפשר לפרש דהיא דבין עומד ובין יושב אינו סותר הא דקאמר בתי עמוד דהיינו לכתחלה כמ"ש התנ"ס' בפ' מ"ח דהשתא איכא למימר נמי דועמד ואמר נמי מיהת לכתחלה משמע אבל התנ"ס' הכא לא משמע להו כלל דועמד ואמר עמידה היא כמו עמדו וקדשו כו' ולזה קשיא להו מהא דאמר בתי עמוד וכתבו דלא משום דכתיב ועמד ואמר דמשמע עמידה לכתחלה כדפירש' דלא משמע כלל עמידה כמו עמדו וקדשו כו' ועוד דאי הוה משמע ועמד ואמר עמידה ממש הוה עיובא מדכתיב בפ' זו ככה ואם כן לא יתיישב לך הא דאמר בין עומד ובין יושב אלא אמר לה לעמוד כו' זהו הנראה לנו מדבריהם וקרוב לזה דברי אבן ל"ב וק"ל:

דף ל:

בד"ה א"נ לשמא כו' שכנגדו ת"ח כו' ולכך שלח ליה שגם זה ת"ח כו' עכ"ל כתב מהרש"ל דלר"ת דמפרש שולא על הדיון כו' איירי בשניהם ת"ח כו' בשלמא לפרש"י הא דיהבינן לת"ח ולא לע"ה זהו נקרא שולא וא"כ שפיר קאמר א"נ לשמא עכ"ל אבל בפרק הכותב מוכח בהדיא דלא מיקרי שולא בת"ח וע"ה אלא בב' ת"ח דהכי איתא שם שכן ות"ח ת"ח קודם כו' שניהם קרובים שניהם שכנים שניהם ת"ח שולא דדיינו וכן הקשה אבן ל"ב על דברי התנ"ס' דהכא ונראה ליישב דבריהם דודאי לפרש"י נמי שולא דקאמר הכא איירי בב' ת"ח אלא משום דלפרש"י אתיא בפשיטות הא דשלח לו הכי וסיפר בו [כל] המעלות עולא חבירינו כו' שאף אם גם חבירו ת"ח היה יכריע רב נחמן דעת הנותן שלזה נתכוין ליתן אבל לפי' ר"ת בב' ת"ח אין אומדין דעת הנותן למי נתכוין אלא שהדיון יתנו למי שירצה צ"ל נמי הכא דלא שלח ליה הכי כדי שיתנו לו אלא כיון שגם זה ת"ח יתנו רב נחמן למי שירצה וזה ברור בדברי התנ"ס' דו"ק:

בד"ה והאמר מר כו' איכא למימר שלא רצו להושיבה שלא לסתום כו' עכ"ל מיהו אכתי קשה מאי קשיא ליה מהא דדיינין בישיבה היכא הוה קאים הא איכא למימר דעשה דכבוד תורה עדיף ולהכי היה עומד מפניה שהיתה אשת חבר יוש ליישב דלא נימא דעשה דכבוד תורה עדיף בכה"ג דלקמן בת"ח דב' העשין בגופיה דטוב לו לעבור בעשה דהעמדה כדי לקיים עשה דכבוד תורה ולישב אבל עשה דדיינין בישיבה לא נידחית מפני עשה דכבוד תורה של אחר ועוד מקשים לתירוצם שלא רצו להושיבה שלא לסתום טענת בעל דינה כו' אכתי אמאי לא הושיבה ואותיב נמי לבעל דינה כדאמרינן בהני עובדי דלקמן וי"ל דהני עובדי דלקמן מצינן לאוקומא בתחלת דין ולכך הביאו בקושייתם מההיא דאמרינן בסמוך דעשה דכבוד תורה עדיף דאיירי בעדים דומיא דגמר דין אבל מהנאו עובדי דלקמן להושיבו ת"ח מצין לאוקמא שפיר דוקא בתחלת דין וק"ל:

דף לא.

בד"ה שלא אתחייב כו' וא"ת למה ירא מנגלול שבועה יותר כו' עכ"ל משמע להו דלא איירי במי שטוען כן ורוצה לגזול ולעכב ממון חבירו אלא משום מלתא דמדבר שקר תרחק נגעו בה הכא ולכך לא קשה להו ברישא גבי תובע דמיירי שהתובע יודע שטענת הנגלול הוא אמת ולא ישבע לו בשקר ויודה לו בגלגול אבל הכא גבי נתבע אם הוא ירא מנגלול שלא ישבע אפי' באמת למה לא ירא כן משבועה זאת אף שהיא באמת שאינו חייב לו רק מנה וק"ל:

דף לא:

בד"ה משביע אני עליכם כו' ואמר אמן דהוי כמוציא שבועה מפיו כו' עכ"ל יש לדקדק דלעיל בס"פ שבועות שנים דמייתי מרומיא דמתניתין ובריייתא אהדדי לשמואל דאמר דעונה אמן אחר שבועה כמוציא שבועה מפיו דמי אמאי לא מיייתי בפשיטות ממתניתין דהכא כמ"ש התנ"ס' גם בבריייתא דמיייתי לעיל תני בה משביע אני עליכם וא"ל אמן בין לפני ב"ד ובין שלא בפני ב"ד כו' חייבין אמאי לא מיייתי מינה בפשיטות דכמוציא שבועה מפיו דמי ויש ליישב דבמתניתין דהכא ובריייתא דמייתי התם מייירי דהשבועה יוצאת מפי המשביע אבל הכפירה יוצאת מפיהם שא"ל אין אנו יודעין לך עמות ולכך הוי עונה אמן כמוציא גם השבועה מפיהם אבל שמואל איירי במושבע מפי אחרים והכפירה נמי אינו יוצאה מפיהם של העדים אלא העניית אמן לחוד ואפ"ה אשמעין שמואל דהוי כמוציא שבועה מפיו ולהכי הוצרך לאתויי מרומיא דמתניתין ובריייתא אהדדי דבמתניתין קתני דמפי אחרים אינן חייבים עד שיכפרו בב"ד ובריייתא קתני בין שלא בפני ב"ד בין מפי עצמו ובין מפי אחרים כו' דמפי אחרים היינו דכולה יוצאה מפי האחרים וע"כ מוקמת לה ברייתא בעונה אמן דו"ק:

בא"ד א"נ אתי אפילו כרבנן כו' וסיפא נמי דקתני השביע כו' אתיא נמי כרבנן כו' עכ"ל הא ודאי דבמפי אחרים לא פליגי רבנן ור"מ ולכ"ע לא בעינן מפי האחרים השבועה בב"ד אלא הכפירה דמקראי ולפינן ליה בגמרא והנהו קראי במפי אחרים כתיבי אבל מפי עצמו לא כתיב כלל בשבועת עדות אלא דמג"ש ילפינן להו מפקדון ובהא ר"מ ורבנן פליגי דלר"מ דון מינה ומינה ולכך מפי עצמו אפילו גם הכפירה שלא בב"ד חייבין כמו בפקדון ולרבנן דון מינה ואוקי בארתה ומפי עצמו נמי אין חייבין אלא כי אם שהכפירה בב"ד כמו במפי אחרים וכ"כ הראב"ד בהשגות הלכות שבועות פ"י וכן נראה מדברי הר"ן דבהא פליגי והשתא מה שכתבו התוספות דלרבנן נמי לא בעינן שבועה בב"ד אלא הכפירה כו' אין זה דבר שנתחדש לתירוצם בתרא דודאי לפי תירוצם קמא נמי צ"ל הכי אלא דר"ל דלפי תרוצם קמא דרישא דהך מתניתין אתיא דוקא כר"מ צריכין לדחוקי דהסיפא דהשביע עליהן חמשה פעמים כו' לא איירי דומיא דרישא דהרישא איירי בב' ענינים מפי עצמו והסיפא איירי דוקא מפי אחרים דבעי הכפירה בב"ד דהא מפי עצמו לר"מ לא בעינן אפילו הכפירה בב"ד אבל להאי תירוצא בתרא דרישא אתיא כרבנן ניחא דסיפא נמי אתיא כרבנן כו' וסיפא מצי איירי נמי מפי עצמו דומיא דרישא דרבנן מפי עצמו נמי בעי הכפירה בב"ד זהו הנראה לי ברור בכוונת דברי התוספות ואבן ל"ב האריך בכוונת דבריהם וסיים בדבריו דלית נגר ובר נגר דיפרקויניה ולא ידעתו למה דו"ק:

דף לב.

בפרש"י בד"ה בעדי קינוי כו' ושמא מיראת המים תודה שנטמאת ותפסיד כתובתה עכ"ל וה"ה אם תשתה ותמות יריחי הוא כתובתה אלא דלא פסיקא ליה אם תשתה שתמות ושמא זכות תולה לה ולא

תפסיד כתובתה כמ"ש התוספות:

דף לב:

גמרא לא צריכא כגון שכפרו שניהם כו' ופרש"י ולאו לאשמועינן חיובא דכופר כו' עכ"ל ק"ק אמאי לא הניח סברת המקשה דחויבא דכופר אחי לאשמועינן וכגון שהודו שניהם וחזר אחד מהן וכפר תוך כדי דיבור והא קמ"ל דתוך כו' ויש ליישב כיון דכפרו שניהן כאחד וכפרו שניהן בזא"ז, משמע דכפרו מעיקרא יש לנו לפרש נמי הא דקתני וכפר אחד דכפר מעיקרא אבל והודה א' דלא תני ליה עד הכא איכא למימר דכפר מעיקרא והודה אחר כך וק"ל:

תוס' בד"ה הוה ליה כגזלן כו' מיהו צריכנא לטעמא דמחוייב שבועה כו' דבלא שבועה לא היה חושש כו' עכ"ל וכתב מהר"י אבן ל"ב יש לתמוה עדיין הקושיא במקומה עומדת אמאי אצטרריך לטעמא דכל המחוייב שבועה כו' כיון דנסתלק המנו במה שאינו יכול לישבע להכחיש העד כו' והוה סגי דלימא ליפטרי' איכא חד סהלא דמחייבו שבועה ותו לא כו' עכ"ל ועוד האריך ע"ש ולי נראה ליישב דלא קשיא להו מעיקרא דלא לימא הך מלתא כולה דהא ודאי אצטרריך ליה למימר דאינו יכול לישבע ומשלים דייינו שלא יוכל לישבע דלא חטף שהרי הוא מודה דחטף אלא אהא דקאמר הוה ליה מחוייב שבועה כו' וכל המחוייב כו' דמשמע שהוא נתינת טעם אהא דלא נאמן לומר כמו שאמר דדידיה חטף קשיא להו דלא ה"ל הכי דבלאו הכי נמי ליכא מנו אדידיה חטף דאי בעי אמר לא חטפתי כלל כיון דהוי להכחיש העד יאהא תירצו דצריכנא לטעמא דמחוייב כו' ודו"ק:

בד"ה אבל כפירה כו' דכפירה והודאה שמעינן נמי מרישא כו' עכ"ל כתב מהרש"ל והר"ן תירץ דקמ"ל דאף הודאה של אחד מהני תוך כדי דבור של כפירת חבירו עכ"ל ולפי מה שכתבו בתנא' לעיל וא"ת אמאי שני חייב כו' ואומר ר"י כו' ויכול הראשון לחזור ולהודות תכ"ד של עדות שני כמו השני ואין לשני כו' עכ"ל לא יתישבו דברי הר"ן הכא דהא נמי שמעינן מרישא ודו"ק:

דף לג:

גמרא הא מני ראב"ש היא דאמר יבואו עדים כו' ואע"ג דמוקמי הך ברייתא כראב"ש שהוא יחידיאי י:המ"ל נמי הכא הא מני ראב"ש היא דאמר הכא דבר הגורם לממון כממון דמי וספיר קתני בסיפא מפי עצמו פטור אלא דקושטא הוא דראב"ש ס"ל יבואו עדים כו' ולא ניחא ליה למימר דאיכא שום תנא דס"ל כראב"ש בהא ולא בהא ודו"ק:

תוס' בד"ה ושאנא איש כו' דאיכא לאוקמא בעגרה שנתארסה כו' עכ"ל ומשום שישמעו מפי התובע אין לפטור דמיירי בבא בהרשאה ואע"ג דלא מטי לידה מצית למכתב הרשאה להאי פירושא ועי"ל שהבת יופה משביעתן שאנא פלוני בתו ולאידך פירושא דהוי טעמא משום שישמע מפי התובע מהך ה"מ למפרך אדיוקא מנה לפלוני ביד פלוני חייבין אלא דניחא ליה למפרך מסיפא דקתני בהדיא עד שישמעו מפי התובע ועי"ל דהוי מצין למימר הא דמשכח חויבא דמנה לפלוני ביד פלוני היינו בממון דמטא לידה משא"כ בקנא וק"ל:

בא"ד דסיפא אשמעינן משום שלח ביד עבדו כו' עכ"ל ורישא שאנא פלוני את בתו לא איירי בהרשאה כפרש"י דודאי לא הוה גרע משליחות ונ"ל ברישא דקתני לה בלא זו אף זו ועי"ל דמאי הרישא איירי בהרשאה כפרש"י מיהו אצטרריך למתני דאפילו בממון דאתא לידיה לא מיחייב ע"י שלוחו והשתא רישא רבותא אשמעינן דאפילו בהרשאה לא מחייב בממון דלא אתא לידיה וסיפא רבותא אשמעינן דאפילו בשאר ממון דאתא לידיה לא מיחייב בשלוחו בעלמא בלא הרשאה ודו"ק:

דף לד:

בד"ה מושבע כנשבע כו' דאיכא למימר שבעות ביטוי יוכיח כו' עכ"ל דליכא למפרך הכא איוכיח דמה לשבעות ביטוי שכן לא עשה בו מזיד כשונג כמ"ש התנא' לעיל לר"מ דהכא בשבעות הפקדון גופה נמי לא ידעינן מזיד כשונג אלא מהאי ק"י וספיר עבדינן ביטוי יוכיח דעשה בו נשים כאנשים ופטור בו מושבע יפטור בו מזיד וה"נ אל תתמה לומר כן בפקדון לפטור בו מושבע ומזיד לפי סברת המקשה דלא אסיק אדעתיה למימר בפקדון דלא עשו בו שונג כמזיד דיליף ליה ממעילה כתבו כן דתרווייהו אתו בק"י אבל למאי דמסיק בפקדון דלא עשו בו שונג כמעילה ליכא ק"ו כלל דאיכא למפרך מה לעדות שכן עשה בו מזיד כשונג וק"ל:

בד"ה על פי שנים כו' ואפי' שהיה כאן פרכוס ובלבול רוח כו' עכ"ל רצה לומר שהיה כאן פרכוס דכיון שלא היה רבי שמעון בן שטח בחורבה כשהרגו היה לחוש לפרכוס או לבלבול רוח דחד מנייהו סגי לפוטרו כדאמרין פ"ב דיבמות אבל לא ידענא מה תירצו כגון דמחייב בביתא דשישא ולא פרכס כו' דכיון דלא ראה בהריגה היאך ידע דלא פרכס בקושיא וק"ל:

דף לד:

גמרא ותיאדר עדות ותיגמור לה מפקדון מזיד דלאו כשונג כו' דאין לומר דבתר ג"ש דקושטא דהכי הוא דלא לשתמיט בשום דוכתא למימר הכי דר"ש לית ליה מזיד כשונג בעדות ואין להקשות דלפי סברת המקשה דתיאדר עדות ליגמר מפקדון דמזיד לאו כשונג א"כ ל"ג ג"ש דתחטא כלל דהא כולה הך מלתא מצין למילף מבנין אב דליכא שום פירכא לא מפקדון לעדות ולא מעדות לפקדון די"ל דמ"מ פריך שפיר דהג"ש ודאי דלא מגרע מלדמות עדות לפקדון וע"כ איצטרריך הג"ש למלתא אחריתא דאין ג"ש למחצה ידו"ק:

ועוד מקשים בשמעתין לר"ש דבתר דקמה ג"ש נמי אית ליה בפקדון דמזיד לאו כשונג נילף ביטוי במה מצינו מפקדון לחייב בו מושבע מפי אחרים דמעדות כתבו התנא' לעיל דלא מצינו למילף ביטוי דאיכא למפרך מה לעדות שכן עשה בו מזיד כשונג אבל הכא מפקדון ליכא הך פירכא לר"ש דס"ל בפקדון נמי לא עשה בו מזיד כשונג ולא לישתמיט בשום דוכתא למימר לר"ש דס"ל בביטוי דחייב במושבע וי"ל דביטוי לא דמי לפקדון טפי מרונח דדמי לפקדון באוואין שיש עמהן שבועה ודמי לרונח באוואין שאין עמהן תביעת ממון וכה"ג כתבו התנא' דליכא למילף עדות ממעילה ודו"ק:

תוס' בד"ה כי היכי כו' כל כמה דלא קים ליה ג"ש ע"כ במה מצינו לא מצו כו' עכ"ל דלא ניחא להו כפרש"י דפריך כי היכי דגמר מפקדון היינו בג"ש דתחטא תחטא עכ"ל דהא ברישא דברייתא לא אסיק אדעתיה למילף בג"ש עד לבסוף אלא דברישא דברייתא במה מצינו בעי למילף ואהא קשיא להו כיון דבמה מצינו נמי ליכא למילף נשבע בעדות מפקדון דאיכא למפרך מה לפקדון שכן עשה בו נשים כאנשים ע"כ דאית לן למימר דהפירכא היא ממושבע דהוי בעדות ולא בפקדון ולא נקט ר"ש במלתיה

נשבע גבי עדות אלא לרווחא דמלתא כיון שכן הוא לפי האמת לבתר דקים לן נזירה שוה ואם כן מאי קשיא ליה כי היכא דילפת כו' דאימא דר"ש לא יליף כלל נשבע בעדות במה מצינו מפקדון וק"ל:

ואידך שיהיה ק"ק דנהי דשבעות עדות לא יליף במה מצינו מפקדון אמאי לא תקשי ליה דנילף מושבע כנשבע ומזיד כשונג בפקדון מעדות ולמאי דמשני נמי בעדות מפקדון לא יליף מבמה מצינו אלא מגופה מפי אחרים חייב מפי עצמו לכ"ש מ"מ אכתיו תקשי לן דנילף פקדון מעדות במה מצינו כיון דליכא שום פירכא בדנילף תרווייהו כמ"ש התנא' לקמן דמתרווייהו קפריך וכה"ג כתבו התנא' לעיל דהיכא דאין הק"ו סותר את הבנין אב נילף נמי הבנין אב ויש ליישב דודאי ה"מ למפרך הכי אלא דאלימא ליה לאקשויי מכח ג"ש דכפריך מעיקרא כי היכי כו' וכן בתר הכי מכדי מזיד בעדות מנליה דלא כתיב ביה ונגלס כו' ולמאי דמסיק דמזיד לאו כשונג ממעילה יליף לה ניחא דה"ג מושבע כנשבע בפקדון ליכא למילף במה מצינו דאיכא למפרך מה לשבעות העדות שכן עשה בו מזיד כשונג ודו"ק:

דף לה:

תוס' בד"ה באלף כו' בפר"ח גרס אלף כו' ושמא משום דשם המיוחד הוא כו' עכ"ל ר"ל דקרינן שם המיוחד בא' ד' כמ"ש לא כשאני נכתב אני נקרא אני נכתב בי"ה ונקרא בא' ד' וק"ל:

דף לה:

גמרא התם שבעות האלה כתיב וה"ק כו' ק"ק דלמ"ד נמי דגמרי ג"ש תקשה ליה דשבועה בלאו אלה לא משתמע בג"ש מהתם ואפשר דנטר עד הכא ולתרווייהו פריך וק"ל:

בפרש"י בד"ה השבע שבעות ה' תהיה גו' עכ"ל לולי פירושו היה נראה לפרש השבע היינו והשביע הכהן דסוטה דמהכא יליף ליה אלה אלה לג"ש ואפשר דהשבע ולא תשבע לא משמע ליה השבע דסוטה ולא תשבע דעדות דההיא נמי השבע הוא כמו בסוטה אלא במלתא אחריתא קמיירי השבע דפקדון ולא תשבע דשקר ומיהו מיייתי שפיר מר' חייא בר אידי דאית ליה בעדות ג"ש מסוטה דאי לאו ג"ש הכא לא הוה אמרי' התם לא תשבע כמו תשבע אלא לסמוך התם אנ"ש דהכא ודו"ק:

תוס' בד"ה דקטלא חד כו' בהוצאת למלחמת הרשות קאמר עכ"ל [דלשון דקטלא] לא משמע להו באגגריא כפרש"י אלא [דקטלא ממש] ומשמע להו דבמלכי ישראל איירי קרא בהוצאה למלחמת הרשות דבמלחמת מצוה כתיב לא תחיה כל נשמה וק"ל:

דף לו:

גמרא אלה שאין עמה שבועה כו' כל זה מצאתי נמחק כנראה מתנא' לקמן בד"ה יכך כו' שכתבו תימא כו' אבל אלה שאין עמה שבועה כיש עמה שבועה מנלן עכ"ל ומה שכתב רש"י וכתב קול אלה יתירא כו' לחייב בא' מב' קולות היינו שבועה שיש עמה אלה ושבועה שאין עמה אלה אבל אלה שאין עמה שבועה לא מרבינן וק"ל:

שם ויואל שאלו את העם לאמור ארור האיש אשר יאכל וגו' וכתוב וייהנות לא שמע גו' כן מצאתי מונה:

שם כי לית ליה בממונא אבל באיסורא אית ליה כו' אע"ג דהכא גבי עדות בעינן תביעת ממון מ"מ לגבי עדים לא הוה רק איסור השבועה ולקמן שפרש"י דאי הוה מוקמינן מתני' באיסור גרידתא אצטרריך לן לאוקמא בהשבעת עד א' שאינה באה לממון כו' הוא קשה דהא לרבנן דפלוגי אראב"ש לעיל ס"ל דבר הגורם לממון לאו כממון דמי ואינו חייב קרבן שבועה בע"א ודוחק לאוקמא מתני' כראב"ש דהא לעיל לא בעי לאוקמא מתני' דנזק ודחי נזק כראב"ש ועוד לראב"ש כיון דגורם לממון כממון דמי לא הוה השבעת ע"א איסור גרידתא כמו בב' עדים ואפשר שמתוך זה מחק מהרש"ל כל זה לקמן מפרש"י אלא דאיכא למימר דמקרי שבעות עדות איסורא גרידתא לגבי עדים משא"כ סוטה לקמן דהוה נמי ממון לגבה ודו"ק:

בפרש"י בד"ה ודברי הכל דלא תימא כו' אלא דוקא קאמר ר' מנחם לרבות מקלל אביו כו' אבל בעצמו וחבירו דלאו בעלמא כו' עכ"ל ק"ק לדברי התנא' דחבירו לא אתי אלא ממקלל אביו וחרש נימא דדיו לחבירו שיהיה כמלמד דהיינו אביו דאינו חייב אלח בשם ויש ליישב דבאביו נמי לא אימעיתו כינוין אלא לסקולה ולא למלקות:

ודע דשדקק לפרש הא דאמר וד"ה היינו על רבי מנחם דפליג ברישא גבי אביו גבי חבירו מודה אבל ודאי דאיכא תנא דפליג נמי בחבירו דהיינו ר' חנינא בר אידי לעיל וכפרש"י בהדיא לעיל דלר"ח בר אידי במקלל חבירו וחרש נמי דוקא בשם ודו"ק:

תוס' בד"ה ועל הכנויין כו' למ"ד בפ' ד' מיתות אלהים לא תקלל קודש איש איש כי יקלל למה לי כו' עכ"ל הא ודאי דלאזהרת מברך השם בין בשם בין בבינוי לכ"ע לא אתי אלא מאלהים לא תקלל כדמוכח התם דלמ"ד נמי חול מדכתיב לשון אלהים אתי נמי לאזהרת מברך השם וכפרש"י בשמעתין אלא דלמ"ד אלהים לא תקלל חול לא הוי אתי קרא לאזהרת כנויין במברך השם דלא מצינו עונשו אלא לאזהרת שם המיוחד דמצינו עונשו בסקולה ולכך איצטרריך איש איש כי יקלל אלהיו דהשתא כיון דשמעינן חטא בכנויין מוקמינן נמי ביה אזהרת אלהים לא תקלל אבל למ"ד קודש שמעינן מינייה שפיר אזהרת כנויין דאלהים כנויין הוא ולא איצטרריך כי יקלל אלהיו ודו"ק:

בד"ה ושמור נפשך כו' וי"ל דאי לאו דאשכחן אביו דגמרי' מינייה חבירו לא הוה גמרינן בעצמו כו' כ"ה לשון התנא' פ' ד' מיתות וכאן קצרו בדבריהם ודו"ק:

דף לו:

בד"ה ה"ג בקונטרס כו' ונראה לתרץ כו' דבעינן שם המיוחד ואינהו אאלהים קאי אע"ג דכבר כו' עכ"ל יש למקק בזה דהא גבי שבועה ברישא דמתני' לא פליגי חכמים דמתני' ומחייבין בבינוי וכן במקלל חבירו ועצמו נמי לא פליגי ומחייבין בבינוי אלא דבמברך השם ומקלל אביו הוא דפליגי למפטור בבינוי ממייתה ואם כן בסיפא גבי אלה וקללה בעדות מהיכא תיתי להו לחכמים למפטור בבינוי וי"ל בזה להאי תירוצא לפום הך גירסא דגרסינן לא תיפוך דלית ליה לתלמודא הא דקאמר רבי ינאי לעיל גבי מקלל עצמו וחבירו ודברי הכל אלא לר' מנחם בר יוסי קרא יתירא אתא לרבות כל המקללים אפי' עצמו וחבירו נמי אינו אלא בשם וחכמים דפליגי ופותרין בבינוי במתני' במקלל אביו ה"ג דפותרים גבי מקלל עצמו וחבירו דההוא קרא יתירא לכל המקללים אתי דאינו חייב אלא בשם וזה שכתבו התנא' אע"ג דכבר איפליגו דהיינו ברישא גבי מקלל אביו וסמכו חכמים עצמן גבי מקלל עצמו וחבירו אמאי דפליגי כבר גבי מקלל אביו א"כ לא ה"ל למפלג נמי גבי אלה ומקלל דעדות ה"ל למסמך אמאי דפליגי ברישא וע"ז תירצו דפטורא דחכמים לא הוה אצטרריך למתני הכא אלא משום חויבא דר"מ אע"ג דבעלמא בעי תנאי

כפול גבי ממונא הכא איסורא גרידתא הוא לגבי עדים ולא בעי תנאי כפול אלא מכלל לאו אתא שומע הן כן נראה לי ליישב דבריהם ודו"ק:

בפרש"י בד"ה בפני ב"ד ושלא כו' ואח"כ הודה חייב קרבן כו' עכ"ל הוצרך לפרש ואח"כ הודה לרבה דבעדים לא מייחייב דהוי כפירת דברים אלא למאי דמסיק תלמודא דביש לו נמי עדים לא הוי כפירת דברים וחייב מצטין לאוקמא מתניתין נמי בבהי וק"ל:

בא"ד דכתיב וכחש בעמיתו כל דהו עכ"ל מפ"י מהרש"ל ונ"ל דרש"י בא לפרש דחייב מפי עצמו אף בלא טענת תובע כו' וזהו שמעינן מוכחש בעמיתו כל דהו כדלעיל (שבועות דף ל"ב) עכ"ל אבל אין לזה מקום כאן ועוד נראה לפרש משום דגבי שבועת עדות קתני דבעי כפירה בב"ד והכא בשבועת הפקדון לא קתני ליה וקאמר דהיינו מדכתיב וכחש כל דהו כפירה אפי' שלא בב"ד ודו"ק:

דף לז.

תוס' בד"ה הזיד כו' דמי יודע שהם יודעים לו עדות ואין נראה כו' עכ"ל הקשה מהר"י אבן ל"ב דמאי קאמרי מי יודע שהם יודעים לו עדות משכחת לה כגון דהוי עדי אחריני בהדייהו כשהעידו על אותו עדות וא"ת א"כ אינן חייבים קרבן דהוי כפירת דברים כו' הא ליתא דרב כהנא ס"ל כו' דהוי כפירה כו' עכ"ל ע"ש וי"ל כמ"ש התוס' לעיל בפרק שבועת העדות דבאיתנהו הנהו סהדי קמן לכ"ע הוי כפירת דברים ולא פליגי הכא ר"ב ורבה אלא בליתנהו קמן וא"כ הנהו דמתרו בהו אינם יודעים שהם יודעים לו עדות גם מה שהקשה מהרש"ל לפרש"י שמה המתרים שמעו מהם שיודעים לו עדות א"נ כו' אלא שהם קרובים כו' עכ"ל לאו קושיא היא דהא לענין מלקות קאמר הכא ועל פיהם ששמעו מהם ולא ע"פ קרובים אין מלקין אותם אלא ע"כ דלויכא סהדי אחריני כשרים שיודעים שהם יודעים לו עדות שהיו עמהם כשהעידו על אותו עדות כמ"ש אבן ל"ב אלא בליתנהו קמן ומש"ה הוה התראת ספק אך קשה דא"כ תקשי ליה דבפקדון נמי כיון דע"כ בליתנהו להני סהדי הכשרים קמן דאל"כ הוה כפירת דברים וא"כ ה"ל התראת ספק דמי יודע שיש לו פקדון אצלו ויש ליישב ודו"ק:

בד"ה מילקא לקי קרבן לא מיייתי ואע"ג דגבי שפחה כתיב בקורת כו' עכ"ל ומה שכתבו דהתם לא עבדינן ביה תרתי אלא הוא מביא קרבן והיא לוקה לא קשיא להו הכי לפי הסברה א"ד הא והא עבדינן להו דהתם גלי קרא דלא עבדינן ביה הני תרתי קרבן ומלקות אבל הכא מהיכא תיתי דלא ליעביד ביה הני תרתי אלא דלפום הך סברא מילקא לקי קרבן לא מיייתי מהיכי תיתי למימר הכי אי לאו משום דלא מצינו ליעביד ביה הני תרתי קרבן ומלקות ואהא קשיא להו ואע"ג דגבי שפחה כו' ודו"ק:

בד"ה מאי אינו לוקה כו' דה"פ כו' שכן כפרתו תלוי במלקות הקל ולא בקרבן כו' עכ"ל ודפריך מכלל דנזיר טמא נפטור במלקות הקל הא קרבן כתיב ביה כו' אדברי המקשה נמי פריך ודו"ק:

בא"ד שלא חייב את השונג פי' שנגתה גרידתא חייב כו' עכ"ל והיינו אונס אבל פתאום להביא את השונג יסדין נותן כו' לאו בזהי שונג גרידתא קמיירי אלא בשנגת קרבן עם זקון העבירה והכי איתא בהדיא בספרי בפתע להביא את האונס דהיינו שונג גרידתא ובתר הכי תני פתאום להביא את השונג והדין נותן כו' דהיינו שנגתה בקרבן עם זקון העבירה וכן הבין מהרש"ל שמועה זו ואין מקום לתמיהת מהר"י אבן ל"ב במקום זה שכתב יש לתמוה דאם שונג למדין ממזיד היכא מהדרין ללמוד מזיד משונג כו' עכ"ל ע"ש דשפיר אנו למדין שונג ממזיד היינו שנגת קרבן עם זקון העבירה מזיד גופיה למדין משונג היינו משונג גרידתא דהיינו אונס אך מ"ש מהרש"ל אסיפא דברייתא וכפר עליו מאשר חטא לאו דוקא דמכפר ילפינן אלא מפתאום רק שמביא האי קרא מדכתיב ביה קרבן ואפתאום קסמין עכ"ל נראה מדבריו דשונג דנקט ברישא לא איתא מק"י אלא מהאי קרא אבל קשה דא"כ לא ה"ל למנקט ק"י אחריתא גבי שונג אלא האי ק"י דעדות הוא נמי מצו למנקט גבי שונג דהיינו שנגת קרבן עם זקון העבירה יח"ל נמי לדחויי בהך פרכא מה לשבועת עדות שאינו לוקה וע"כ אינו אומר דהאי ק"י דברישא קאי גבי שונג ואצטרריך קרא בסיפא וכפר עליו מאשר חטא למזיד ושכ למדין שונג מק"י דמזיד וה"ק ברישא פתאום להביא שונג ובלא קרא נמי הדין נותן ומה במקום כו' ודו"ק:

נמ' ת"ש אינו חייב על שנגתה כו' מאי לאו זקון עדים כו' ק"ק מאי קא קשיא דהא ע"כ גבי שבועת עדות דתני נמי כה"ג ומה הן חייבין על זקון השבועה קרבן עולה ויורד דהיינו זקון עצמן דזקון עדות ליכא בהו כמ"ש התוס' לעיל דא"א לעולם לידע אם הם מזידים שיכולין לומר שכחנו ויש ליישב:

דף לז:

שם אימא סיפא זה הכלל כו' אלא מהא ליכא למשמע מינה הקשה מהר"י אבן ל"ב יש לתמוה דאמאי קאמר דליכא למשמע מינה והלא אורחא הכי הוא דברישא קאמר נגבת שורי וזה הכלל אתי לרבוויי אפי' נגבת עבדי והוי כעין זה זו אף זו קתני עכ"ל ואין כאן קושיא דרב פפי נמי הוה ידע דליכא נמי מלתא אחריתא לרבוויי בזה הכלל וליכא למשמע מסיפא לרבוויי עבדי נגבת אלא דליכא למשמע נמי מרישא מידי כיון דליכא למימר דהתנא סמך אסיפא לרבות עבדי נגבת וכעין לא זו אף זו וק"ל:

דף לח.

תוס' בד"ה אלא מהא כו' אבל גבי עדות מאן דפטור בעדי קרקע יחייב בעדי קנס כו' עכ"ל מיהו לפי מה שפרש"י לעיל בפרק שבועת העדות דא"כ עדי קנס לר"א חייבין וכן בשבועת הפקדון כו' עכ"ל אין זה מספיק ולא יתיישב קושייתם דהא התם לר"א בעל פלוגתיה דר"ע ע"כ אית לן למימר דשבועת הפקדון נמי בקרקע פטור ובקנס חייב ואפשר דלית להו לתוס' כפרש"י שם אלא דלענין עדים דוקא קאמר דבקרקע פטורים ובקנס חייבין לר"א אבל בשבועת הפקדון לכ"ע בקנס פטור כיון שלא היה מתחייב בהודאתו ולא כפר ליה ממונא כמ"ש הכא וק"ל:

בד"ה ה"ג לא לך לא לך ולא נך ונ"י כו' כולוהו אלא בבתרא כו' עכ"ל ר"ל במתניתין גרסינן הכי וכן בכל הנהו דמיייתי מתניתין ל"ג וי"ו אלא בבתרא דהשתא מוכח ממתניתין דבתריווייהו חשיב פרטא בין בויו"ו ובין בלא וי"ו דמלא לך תניינא מוכח דבלא וי"ו הוי פרטא ומולא לך בתרא מוכח דבויו"ו נמי הוי פרטא אבל בברייתא בדברי רבי יהודה ודאי גרסינן כולוהו בויו"ו ולא חשיב פרטא אלא בוי"ו ולכך מתני' לא מצו איתא כוותיה אבל אי הוה גרסינן נמי במתניתין כולוהו בויו"ו מאי דוחקיה לאוקמי במסקנא דע"כ כרבי דסתמא דמתני' דלא כר"מ נוקמיה בפשיטות טפי כר' יהודה כן הוא כוונת דברי התוס' יניחא נמי לפי דבריהם דלפי אותה הגירסא דגרסינן במתניתין נמי כולוהו בויו"ו אדפריך מתתני' לשמואל דאמר לר"מ דכולוהו בויו"ו כללי הוי תקשי נמי לר' יוחנן אמאי לא תני במתניתין רבותא טפי דאפי' בלא יו"ו לר"מ הוי פרטא דבויו"ו אפילו ר"י מודה ליה דהוה פרטי ולגירסת התוס' ניחא לר"י דתרווייהו תני במתני' דהוי פרטי מיהו הך קושיא דפריך גבי חטא ושעורה ובכוסמת מאי אפי' ע"כ הוה קשיא נמי לרבי יוחנן כיון דתרווייהו פרטי הוי לר"מ ותני לתרווייהו במתנ' מאי אפי' דקתני ודו"ק:

בפרש"י בד"ה הרי כאן עשרים ש"מ ד' שבועות הן ובקמיייתא לא חשיב דכללי עכ"ל הקשה מהר"י אבן ל"ב מי הכריחו לפרש דפריך למאן דלא מחייב אכללא ואמאי לא פירש דפריך נמי הכי למאן דמחייב אכללא והכי פריך דאם איתא דפרטי קחשיב וכללי לא קא חשיב אמאי תני רבי חייא הרי כאן עשרים כו' ומשני דהוי איירי בפקדון ותשומת יד ונזל ואבדיה ובתרווייהו לא קחשיב כללי עכ"ל ע"ש ואין מקום לקושייתו דאין דרך לתלמוד להקשות לאמוראים כיון דהבדרייתות גופייהו לא מיתרצי אהדדי אלא ע"כ דברייתות מיתרצי ליה השתא אהדדי למאן דמחייב אכללי אלא דחדא מינייהו לא קחשיב אלא פרטי ואידך קא חשיב נמי כללא ונ"ק ליה למקשה אלא למאן דלא מחייב אכללי וק"ל:

דף לח:

גמרא ה"ד אי דפריש רבי חייא מנינא אתא כו' הקשה מהר"י אבן ל"ב לעולם אימא לך דפריש ואתא לאשמועינן דהרי כאן כ' חטאות ולא כ"ה לאפרטי מחייב ולא אכללי עכ"ל ואין כאן קושיא דהך מלתא ליכא למשמע מינה דאימא אדרבה דמחייב אכללי ומיירי בחטין ושעורין ובכוסמין דלא הוי רק ג' פרטי אלא ע"כ דאין שיהיה לא אתי לאשמועינן אלא אע"ג דלא פריש מיחייב אבל חדא וחדא וק"ל:

שם ורבנן דסברי לא שביק איניש מידי דכי מודה ביה לא מפטר כו' ר"ל דסברי נמי האי לא שביק כו' מיהו דסברי נמי האי לא שביק איניש מידי דקין כו' כדאמר ר"ש ולכך מהני טעמי ודאי תרווייהו הוא תובע דקאמר לדברי חכמים אף בזות ופגם אבל ר"ש ודאי לית ליה האי לא שביק איניש מידי דכי מודה לא מפטר כו' אלא האי דקאמר איהו דלא שביק איניש מידי דקין כו' ותו לא מידי ממה שנתקשה בזה מהר"י אבן ל"ב וק"ל:

תוס' בד"ה לאתפושו כו' דבשבועות עדות וביטוי ופקדון כו' ליבעי בהו אנקוטוי חפצא עכ"ל ומדברי הפוסקים נראה דבשבועת הפקדון קושטא הוא דבעי אנקוטוי חפצא וקאמר הכא היכי אשמעינן ליה כו' קאי נמי אפירקא דלעיל וק"ל:

דף לט:

בד"ה התם שהיה בידם למחות כו' לא הוה צריך לשנויי אלא התם בדין הקל כו' עכ"ל וה"ה דה"מ תלמודא לשנויי כדמסיק דהתם צדיקי דהכא והכא פטורי ונבי שבועה צדיקי דהכא והכא בדין הקל וחדא מנייהו נקט אלא דקשיא להו לתוס' אהא דמשני שיש בידם למחות ע"כ היינו רשיעי דבסמוך דבדיון הקל דצדיקי דהיינו שאין בידם למחות או שמיחו ולא קבלו מהם פטורי לגמרי התם כדאמר בסמוך וא"כ לא הוה צריך לשנויי אלא התם ברשיעי בדיון הקל כו' אלא דניחא ליה לפרושי כו' כמ"ש התוס' ולעיל נמי גבי משפחתו דמשני התם בדינא אחרינא הכא בדינא דידיה והיינו ברשיעי דמשפחתו לכאורה ה"מ לשנויי נמי בצדיקי דמשפחתו דהתם צדיקי פטורין והכא צדיקי בדיון הקל וי"ל דא"כ אמאי נקט ומשפחתו כיון דצדיקי דעלמא נמי נידונים בזהי בדיון הקל אבל ברשעים ניחא דנקט ממשפחתו דהוו בדיניה משא"כ רשעים דעלמא דלא הוו בדיניה רק בדיון חמור ודו"ק:

בד"ה מה כלים כו' ואית ספרים דגרסי הכא מה כלים דבר חשוב כו' עכ"ל והיא גירסת רבותיו בפ"ק דקדושין שכתבו התוס' לקמן ע"ש:

בא"ד ויהר מקשינן כסף לכלים להצריך כסף יותר מפרוטה כו' עכ"ל דהשתא ודאי כסף לא יתורא הוא דאצטרריך לגלות אכלים דבעינן [שהי] פרוטה אלא דלויף ליה נמי בהיקשא מכלים דכלי הוי חשוב בפרוטה ה"ג בעי כסף חשיב ולא הוי חשיב אלא במעה ויצאו כלים למה שהן דקאמר לא איצטרריך למימר כפרש"י לקמן מדלא כתיב כספים אלא מהקישא כלים לכסף למה שהן דהיינו פרוטה דתתם כסף הוא פרוטה כמו בקדושין וחשיבותייהו דכלים סגי בפרוטה משא"כ כסף דלא חשיב רק במעה ודו"ק:

דף מז.

גמרא אר"א בשטענעו בדינרי מטבעות כו' ורישא גבי שתי כסף ע"כ לא איירי בכה"ג במטבעות דא"כ אכתי תקשי רישא לשמואל וכמ"ש התוס' ואע"ג דהשתא נמי לא איירי בגוונא חדא דרישא איירי בדווקא לשמואל וסיפא איירי במטבעות אין זה דוחק כיון דמפרש לה בסיפא שהכל מין מטבע א' היא אבל אי הוה איירי רישא בדוקא לשמואל וסיפא בשוה הוא דחוק וק"ל:

שם ורב שהכל דין מטבע א' היא כו' ה"ה דה"מ למימר נמי לרב דסיפא איירי במטבעות ורישא בשוה דע"כ אין זה דחוק דהא לר"א שמוקי סיפא במטבעות קאמר הכי דרישא אי' כרב כו' אלא דניחא ליה למימר דהאי תנע מסיפא דקאמר תלמודא קאי לרב דסיפא איירי בשוה ולא במטבעות וק"ל:

תוס' בד"ה בטוענו בדינר כו' ועוד דמשמע כו' וסתם ב' כסף טבועים הם כו' עכ"ל ונ"ע כיון דמשמע להו סתם ב' כסף טבועים הם אמאי לא תקשי להו בפשיטות מרישא דקתני ב' כסף סתם דהיינו טבועים ואמאי פטור לשמואל ודו"ק:

בא"ד שנתן לו דינר להחליף וליתן תחתיו מטבעות כו' או פרוטה עכ"ל הס"ד וכנ"ל והשתא ניחא כיון דאינו תובעו אלא מטבעות של חליפי דינר פשיטא דכולוהו בכלל שם מטבע נינהו אלא דקמ"ל דפרוטה אע"ג דאינו רק של נחושת נמי בכלל מטבע נינהו והשתא נמי לפירושם דאף בדינרי טבועים שייך לומר שאינן ממין הטענה ניחא דפריך בפשיטות מהא דדינר זהב זהוב כו' דפטור דהוו בדוקא אבל בסתם דינר זהב ולא קאמר זהוב שוה קאמר ולא דוקא וק"ל:

בד"ה ור"ג מחייב כו' והשתא לר"ג אפילו אין בלשון הזה לשון קנקנים חייב כו' עכ"ל דליכא למימר כיון דע"כ הוי אוקמתא לרבי חייא בר אבא דפטור אפילו בתבועו חטין ושעורין והודה לו בא' מהן דלא כרבן גמליאל דסבר דאפילו בתבועו חטין והודה לו בשעורין חייב אימא דר"ג מוקי פלוגתייהו דלדמון וחכמים בפשיטות בכדי שמן דלכ"ע אין בלהל"ק ודלדמון מחייב כר"ג דמחייב בתבועו חטין והודה בשעורין ולכך קאמר ר"ג שפיר רואה אני את דברי אדמון די"ל (דכפי) [דכפי'] פלוגתייהו דלדמון וחכמים ודאי דלא פליג רבי חייא ב"א שהוא אמורא אר"ג שהוא תנא וכיון דע"כ לר' חייא ב"א פליגי אדמון וחכמים ביש בלהל"ק וכמ"ש התוס' לקמן שדקדק רבי חייא ב"א כן מלשון המשנה ושמואל נמי דמחייב בחטין ושעורין והודה לו בא' מהן נמי מוקי פלוגתייהו ביש בלהל"ק כדאמר התם וא"כ לר"ג נמי פליגי בהא והא קשיא להו שפיר והשתא לר"ג מאי נ"מ והלא אפי' [אין] בלהל"ק מחייב ועוד נכתוב בזה לקמן ודו"ק:

בא"ד וי"ל דלדידיה נמי נ"מ כו' אין לך אלא ה' חייב כו' דיש בלשון הזה לשון קנקנים עכ"ל ר"ל שלא הזכיר בהולאתו קנקנים אלא סתם חמשה דליכא נ"מ ברואה אני דברי אדמון דיש בלשון הזה של כדי שמן גם קנקנים וחייב בהולאתו סתם חמשה גם על הקנקנים אבל לענין שבועה ליכא נ"מ ולהאי תירוצא שכתבו לעיל לר"ג דפטור אף מדמי שעורים שהוה ה"מ לפרושי הכא דליכא נ"מ נמי בשהזכיר

בהודאתו קנקנים דאס יש בלהל"ק הרי תבעו שניהם וחייב לו דמי קנקנים שהודה לו ואס לאו פטור אף מדמי הקנקנים שהודה לו אלא דניחא להו לפרס נ"מ גס לתירוק שכתבו לעיל שמחייב ר"ג בדמי שעורים לליבא נ"מ הכא אס הזכיר בהודאתו קנקנים ועוד דניחא להו לפרס בכהאי גוונא שגס הנתבע לא הזכיר קנקנים כמו התובע ושפיר איבא נ"מ ודו"ק:

דף מ:

בד"ה לימוד ערוך כו' כדקאמר מעיקרא טעמא דאין בלשון הזה לשון קנקנים הא יש כו' עכ"ל דליבא למימר לרבען נמי יש בלהל"ק ופטרי ליה משום דטענו חטין ושעורין והודה לו בשעורין דפטור כר' חייא כ"א דמשמע ליה למקשה דפלגינני נמי ביש בלהל"ק כמ"ש התום' בסמוך מדלא נקט בפלוגתייהו בחטין ושעורין או שור ושה כו' וק"ל:

בא"ד ומדקאמר נמי רבן גמליאל רואה אני דברי כו' ואי דוקא בטענו חטין ושעורין והודה לו בא' כו' עכ"ל לכאורה נראה שזו הוכחה אחרת דבלאו הוכחה דלעיל שכתבו מדלא נקט פלוגתייהו בחטין ישעורין או בשור ושה כו' דמשמע דפלגינני ביש בלהל"ק יש להוכיח כן מדקאמר ר"ג רואה אני כו' ואי דוקא בחטין ושעורין כו' וקשה מאי הוכחה איבא הכא דאימא דקושטא הוא דפלגינני בטענו חטין והודה לו בשעורין ואהא קאמר שפיר ר"ג רואה אני דברי כו' וי"ל דר"ל דגס אס נאמר במאי דנקט שמן ליבא הוכחה דפלגינני ביש בלהל"ק מיהת משמע דנקט כדי שמן דתבעו תרוייהו שמן וקנקנים דאל"כ לא ה"ל למינקט כה"ג אלא ה"ל למינקט שתבעו חטין והודה לו בשעורין ואהא קאמרי דאס כן מאי קאמר ר"ג רואה אני כו' בטענו כדי שמן דמשמע שמן וקנקנים דהא אפילו בטענו חטין לחוד והודה לו בשעורין מחייב ר"ג וק"ל:

בא"ד ואדמון מחייב במודה בכל הקנקנים מדלא נקט כו' עכ"ל דעד השתא ליבא הוכחה אלא דע"כ רבנן פטרי נמי בטענו חטין ושעורין והודה לו בא' מהן מדלא נקטו בהדיא אין בלהל"ק מיהו איבא למימר דאדמון מודה בזה דפטור ולא פליג אלא במודה מקצת קנקנים וביש בלהל"ק ואהא קאמרי אדמון מחייב במודה בכל אקנקנים מדלא נקט כו' ולא מוקי לה במקצת כו' דלא משתמע מלתייהו דאין בלהל"ק אלא בכה"ג כו' דבמודה בכל הקנקנים בלאו הכי פטור לרבען דטענו חטין ושעורין והודה לו באחד מהן פטור לרבען ודו"ק:

דף מא.

בד"ה ומאן דתני כו' מיהו אור"ת דאזלינן בתר המיקל וכן משמע כו' עכ"ל הוא מנומנס לכאורה דוכן משמע קאי אללעיל כמ"ש מהרש"ל ויש ליישב דשיעור דבריהם כן הוא דלפום ריהטא היה משמע כן בפ"ק דב"מ כו' אבל ר"ת (מחייב) [מקיים] סברתו דבכל ב' לשונות אזלינן בתר המיקל ודוחק דאיבא למימר דהתם כו' וק"ל:

בד"ה ולמר בר רב אשי כו' ולומר אשתבע לי את ותפטור ואס יכול אין ראייה לרב האי כו' עכ"ל דהתם לכך יכול להפוך על התובע שבעה שאינו חייב בה מדינא כיון דאס התובע לא ירצה לישבע וליטול יכול להפך השבועה על הנתבע וליפטור משא"כ בשבועה דאורייתא שהיא על הנתבע שאינו יכול להפוך על התובע שבעה שאינו חייב בה כיון שאינו יכול להפוך שוב השבועה על הנתבע דאס היה יכול להפוך שוב אותה השבועה על הנתבע א"כ אין כאן היפוך שבעה מעיקרא וק"ל:

בד"ה וכי מה בין זה כו' וטעמא משום דלמא אי היה אביוהן קיים היה טעין ואמר אשתבע כו' עכ"ל ידוחק להו למימר דמיירי התם דוקא בפוגם שטרו וק"ל:

דף מא:

בד"ה תיובתא דשמואל כו' מיהו רב פפא בסמוך ודאי לית ליה האי מנו כו' עכ"ל דמנו גרוע היה כמ"ש הרא"ש ולפום הך גירסא דגרסינן בדרב פפא דאס אמר פרעתוך בפני פלוני כו' דנאמן אבל לגרסת הרי"ף דאינו נאמן ליבא מנו כלל וק"ל:

בא"ד משמע שצריך לברר שפרעו בעדים וקצת משמע כן בכל הסוגיא עכ"ל לפי זה לרב פפא נמי קשיא מתני' אלא דס"ל כר' יהודה ב"ב מיהו מה שכתבו דכן משמע בכל הסוגיא היינו בדרב אסי בבי' השנונות הא דקאמר צריך לפורעו בעדים היינו צריך לברר בעדים שפרעו דאל"כ מאי פליג שמואל עליה וכן הא דקאמר רב אסי דהמלוה חבירו בעדים א"ץ לפורעו בעדים היינו דא"ץ לברר שפרעו בעדים אבל בעי מיהת עדים שהלכו למדינת הים ואתיא מלתיא דרב אסי שפיר כר"י ב"ב למאי דפריך רב אחאי ממאי דלמא ברייתא בשעת תביעה קאמר דאי לא בעי עדים כלל קאמר רב אסי א"כ אי איירי ברייתא בשעת תביעה אתיא נמי דרב אסי דלא כמאן אבל רב פפא דקאמר צריך לפורעו בעדים היינו ע"כ דלא צריך לברר כדקאמר בדאס א"ל פרעתוך בפני פלוני כו' דנאמן וכן הא דקאמר גבי המלוה חבירו בעדים א"ץ לפורעו בעדים היינו ע"כ דא"ץ עדים כלל ולגירסת הרי"ף דגרס בדרב פפא דאס א"ל פרעתוך בפני פלוני כו' דאינו נאמן ניחא דצריך לפורעו בעדים בדרב פפא נמי מתפרש שפיר דצריך לברר בעדים שפרעו כמו בדרב אסי ודו"ק:

בד"ה כל האומר כו' ולהכי אביי גופיה אית ליה בפ"ק דב"ב דכל האומר כו' עכ"ל ליתא התם הכי מפורש אלא ממאי דס"ל לאביי ורבא התם דעביד איניש דפרע בגו זימניה ע"כ דמוקמי טעמא דמתני' דהכא הכי משום דכל האומר לא כו' אבל לר"ל התם מוקמי מתני' שפיר דא"ל פרעתוך בתוך זמני ולא אכרינן מה לי לשקר במקום חזקה:

בא"ד וא"ת אמאי לא מתרצינן הכא דיבוריה כו' דהכא לא קאמר לא ליתיי אלא להד"ס כו' עכ"ל מיהו אכתי קשה אמתניתין דהכא אין לך בידי דחייב למה נאמר דהיינו להד"ס כדאמרינן בפ"ק דב"ב אמאי לא מתרצינן דיבוריה אין לך בידי לפי שפרעתוי לך וליבא למימר דלא קשיא להו הכא לתוך דיבוריה אלא משום דאיבא עד המסייע ליה שאמר פרע ולהכי לא תקשי להו אמתני' דהכא דא"כ מאי קשיא להו מהך דפרק הכותב לליבא התם עד המסייע שפרע ודו"ק:

דף מב:

בפרש"י בד"ה אלא בדרכה קמפלגי ולעולם בטוענו קטן כו' דהא איבא נתינת איש כו' עכ"ל והה"ה דפלגינני נמי בגדול הבא בטענת אביו ורבנן פטרי ביה מה"ט דבבנו מעיז וכן פירש רש"י בהדיא בפרק ב' דכתובות ובפרק הניזקין והא דמוקין ליה פלוגתייהו בקטן משום דלישנא דטענת עצמו משמע בקטן דבגדול לא מיקרי טענת עצמו מיהו ק"ק לפירושו דהא לא קשיא ליה לתלמודא לעיל אלא והאמרת אין נשבעין על טענת חרש שטות וקטן והוי ליה לשנויי הכי כיון דמכח נתינת האב הוא בא מקרי שפיר

טענת קטן טענה גס התום' בפ"ב דכתובות ובפרק הניזקין הקשו לפירושו דעיקר האי תירוצא חסר מן הספר ופרשו הס דלמאי דאוקמי פלוגתייהו בדרכה קמפלגי נמי דוקא בגדול פלגינני ע"ש:

תוס' בד"ה על כל דבר כו' אבל קשה דלמאי איצטריך רעהו למעוטי הקדש מכפל כו' וי"ל דלמסקנא כו' ליבא אלא חד כלל ופרט כו' עכ"ל בקראי תרתי רעהו כתיבי בהנהו קראי ואהא ודאי ל"ק להו למה לי תרתי רעהו בקראי דאיצטריכו אלא דאתנא דברייתא קשיא להו ל"ל למנקט הך דרשא למעט הקדש מכפל מדכתיב רעהו כיון דכבר אימעטין הקדש משבועה ואהא תרתי דלמסקנא דריש מרובה כו' וה"ה דאחד רעהו קסמין וכן מה שהקשו וא"ת ומ"מ אמאי אצטריך רעהו למעוטי הקדש ת"ל מוגונב מבית האיש גו' אתנא דברייתא קא קשיא להו ל"ל למנקט מיעוטא דכפל מרעהו וק"ל:

דף מג.

בד"ה אלא אמר רבא כו' א"נ בעינן שיזכיר מדה בהודאתו כו' עכ"ל וק"ק לפי תירוק זה דאכתי אמאי לא תני מתני' בכה"ג שזה אומר בית מלא זה אומר עד החלון ויש ליישב ודו"ק:

בד"ה לאו לאתניי כו' ונלמאי דמוקין לה במנורה של חוליות ניחא כו' והשתא ניחא נמי דמיייתי בזה הכלל כו' עכ"ל אבל למסקנא דקאמר שאני (מר) [מנורה] הואיל ויכול לגוררה כו' במנורה גדולה וקטנה טעמא דפטורה נמי משום דמה שטענו לא הוזה לו וכ"ה בפרש"י בדפוס לובלין דגדולה וקטנה ליבא למימר הואיל ויכול לגוררה דגדולה וקטנה בקומה משמע ואי עבד מגדולה קטנה תו לא חויא למנורה אי לא אדר עבד מינה אחרייתא וה"ל טענו בחטין והודה לו בשעורין כו' ע"ש ודו"ק:

דף מג:

בד"ה והשתא דאמר כו' וי"ל דברישא לאו אורחיה דלהמני' ואז לא יכול לישבע כו' עכ"ל דבריהם מבוארים יותר בפ' המפקיד ע"ש:

בד"ה אבל קתא כו' דמודה רב נחמן בחד נסכא או בתרי נסכי כו' עכ"ל נראה דר"ל ושמואל מודה בחדא נסכא אבל בתרתי נסכא ודאי דשמואל אינו מודה דלא עדיפי מתרתי קתא דלא לשמואל ומתני' בחדא נסכא משמע ופריך שפיר לשמואל ודו"ק:

בד"ה מתני' דפפריש כו' וא"ת בפרק האומנין וכו' ונימא דפפריש מודה ר"א בדשמואל כו' עכ"ל ויש למקקא אמאי לא תקשי להו הכי לגירסת הקונטרס אמאי לא מוקי ההוא מתני' דפ' האומנין דהמלוה על המשכון ש"ש אפילו כר"א ולימא ההיא מתני' בדלא פריש ומודה ביה ר"א דהוה כש"ש ולא פליגי אלא בדפריש דהשתא ליבא לתרתי כמ"ש התום' לקמן דאי ס"ל לר"א כשמואל כיון דבלא פריש מפסיד כל החוב א"כ דפפריש כו' מ"מ כנגד המשכון יפסיד כו' דהכא אימא דקושטא דבלא פריש לא ס"ל לר"א כשמואל דמפסיד כל החוב אלא כנגד המשכון וכדקתני התם דהוי ש"ש בפריש פליג ר"א וסבר דאינו מפסיד כלום אף מה שכנגד המשכון דליבא למימר דמש"ה לא תקשי להו לפ"ה דלא פליגי אלא בדפריש ומתני' דפרק האומנין בדלא פריש משום דא"כ לא היה חולק ר' עקיבא אלא ע"כ דניחא להו לתום' הכא דשפיר חולק ר"ע אפילו בדפריש לפ"ה ואינו מפסיד כנגד המשכון ואבדו מעותיו דקאמר ר"ע היינו כאבדו מעותיו דקתני בסופא דהיינו נמי כנגד המשכון כמ"ש התום' לקמן ומיהו התום' [א] בפ' האומנין כתבו דקושטא הכי הוא לפ"ה דליבא לאוקמא פלוגתייהו בדפריש דא"כ לא היה חולק ר"ע וכבר כתבנו שם שדברים דחוקים הם דשפיר איבא למימר להפסיד כנגד המשכון *ואבדו מעותיו דסיפא וכן צ"ל לרבי יצחק ולרב יוסף דפלגינני נמי בדלא שוי וכנגד המשכון כמ"ש שם וכן מוכיחין דברי התום' בשמעתין כמ"ש וצריך עיין:

דף מד.

בד"ה לא בדשוי וקמפלגי דבר"י תימה דלימא דבהא פליגי דמ"ס כיון דשוי כו' ולפר"ח דמוקי שמואל בדפריש ניחא כו' עכ"ל ר"ל דלימא דבהך סברא גופיה דשמואל פליגי דוקא בכנגד המשכון אי תפיס ליה בחבובו שיפסיד כנגד המשכון אבל בחבובו היתר על דמי המשכון כ"ע לית להו דשמואל ור' עקיבא נמי מודה ביה דלא יפסיד חובו היתר על המשכון דלא תפיס ליה בשביל חוב היתר על המשכון ומיהו ק"ק לי איתירוצם שכתבו דלפי' ר"ח דמוקי שמואל בדפריש ניחא כו' סברא הוא דבשוי בסתם לא תפיס כו' דאין זה מספיק דאכתי לימא לפי' ר"ח דלא פליגי בסתם אלא בדפריש פליגי בהך סברא גופיה דשמואל דוקא כנגד המשכון אבל בחובו היתר על המשכון כ"ע לית להו דשמואל ור"ע נמי מודה ביה דלא יפסיד וק"ל:

בד"ה שומר אבידה כו' ועי"ל דרבה לא קבלה כו' וה"פ אי דמנטרא כו' עכ"ל מה שכתב מהרש"ל בזה הכא ובפ' אלו מציאות אינן מבדירין לי אבל תבא על כוונת דברי התום' בחידושינו בפ' אלו מציאות ע"ש:

בא"ד ובדשמואל קמפלגי ור' עקיבא מודה דשוי"ח כו' אבל כנגד החוב מפסיד מטעמא דשמואל אפילו לגירסת ר"ח אע"ג דלא פריש כו' עכ"ל דבריהם מנומגמים דמטעמא דשמואל מפסיד גס מה שהחוב יתר על המשכון ולפי' ר"ח נמי אף שבאמת פליגי נמי ע"כ בדלא פריש לרבי עקיבא מפסיד מיהת כנגד המשכון ולר"א אינו מפסיד כלום כמ"ש התום' לעיל דלא פריש כמפרש דמי לגבי מה שכנגד המשכון מ"מ לא הוו צריכי לכל זה אלא הי"ל לפרש בפשיטות וכר"ח דפליגי בדשמואל ובדפריש ולרבי עקיבא מפסיד אף מה שהחוב יתר על המשכון וכן הוא לשון התוספות בזה בפרק הכונס ובפרק אלו מציאות ויש ליישב דבריהם דהכא בדוחק ודו"ק:

דף מה.

תוספות בד"ה קצצה ודאי כו' וי"ל דשאני הכא דמודה במקצת לא היה יכול להעיז כו' עכ"ל כבר כתבנו בחידושינו בפ' המקבל לפי מה שכתבו התוספות שם דמפשטא משמע שלא פרע האחד שהודה ניחא דה"ל מודה מקצת אבל לפי התירון שכתבו התום' שם דמצי איירי שפרע הא' שהודה קשה א"כ אי הוה איירי בשכרו שלא בעדים איבא מנו לכ"ע וליבא העזה ומתוך שמעתין נראה נמי דמצי איירי שפרע האחת שהודה כמו שדקדק הרא"ש לקמן בשמעתין דאפילו בפרע הא' דהוי כופר הכל קאמר שמואל דישבע בעל הבית כו' תדע שכן הוא מדפריך אינו והא תני רבא בר שמואל קצץ המע"ה ואי לא כו' ובמה טעה התלמוד לפטור בעה"ב והלא מודה מקצת הוא אלא ודאי מלתא דשמואל והברייתא איירי בכופר הכל כו' עכ"ל ולפ"ז ודאי קשה אי איירי הברייתא בשכרו שלא בעדים איבא מנו לכ"ע וי"ע:

דף מה:

בד"ה אי הכי אפי' כו' לא משמע דקאי אהא אי הכי עכ"ל דלא נראה להו לחלק בין עבר זמנו בין לא עבר זמנו לטעמא דמשום כדי חייו כמ"ש הר"ן אבל לעיל גבי פירכת אי הכי אפי' קצץ נמי כו' ודאי

דנראה להם לחלק בין חילוקין בתשלומין ובין חילוקין בקצוצה לטעמא דמשום כדי חייו כמ"ש הר"ן אבל מהר"י אבן ל"ב הבין בדברי התוס' דר"ל דלא משמע דקאי אהא אי הכי משום דהוי קשיא להו למה הפסוק תלמודא בהנך קושיין וליתוב ליה בעדים וליתוב ליה מעיקרא כו' משמע דאי הכי לא קאי אהאי טעמא דכדי חייו כו' עכ"ל ועוד האריך וא"א לומר כן דא"כ תקשי להו נמי הכי לעיל גבי אי הכי אפילו קצץ כו' דהפסוק בהו נמי בכל הנהו קושיין וק"ל:

בד"ה מתוך כו' וי"ל דהכא כיון דאין טוען שמא אלא ברי ואומר ודאי כו' עכ"ל אבל התם הואו ודאי נמי דמת במלחמה דקאמר בדדמי הוא ודו"ק:

בד"ה מתוך שיכול כו' לשמואל דאית ליה כי האי מגו דנוח לו לומר טפי נתתי לך כו' עכ"ל כבר כתבו לעיל דאין זה מגו טוב אבל משמע להו לפרש כן משום דנוח לו לומר טפי כו' בעין מגו דנאנסו דפריך מיניה וק"ל:

בד"ה בעדים אין צריך כו' ועוד אור"י דלמאי דתקון רבנן שבעת היסת לא כו' עכ"ל ובתוס' בפי' ח"ה דחו תירון זה דהא אמתני' קאי התם ועדיין לא נתקנה שבעת היסת וק"ל:

בד"ה בשטר צריך כו' אבל התם דאיירי בעסקא דפלגא מלוה כו' עכ"ל היינו במאי דפסק רבא הלכתא כדייני גולה דאיירי בעסקא אבל בהך דהמפקיד אצל חבירו בשטר כו' לא פסק רבא כרב חסדא וס"ל דאינו נאמן וק"ל:

דף מז.

בד"ה לא קצצתי כו' דאי פרע כבר ה"ל כופר הכל ובסמוך מוקמי לה כר"י כו' עכ"ל אבל הך ברייתא דרבה בר שמואל מצי איירי בפרע דאתיא כרבנן וכן דקדק הרא"ש דההיא דרבה בר שמואל איירי בפרע דאל"כ במה טעה התלמוד לפטור בעה"ב משבועה דהא ה"ל מודה מקצת ע"ש ברא"ש אבל ק"ל דמ"מ מאי פריך מהך דרבה בר שמואל אמלתא דשמואל אימא דשמואל איירי בלא פרע כההיא ברייתא דר"י ולכך ישבע בעה"ב דה"ל מודה מקצת ויש ליישב:

דף מו.

בד"ה בקונטרס גרסינן כו' דהא גודרות אין להם חזקה אפי' זה אומר נגובים דדברים העשויים כו' עכ"ל הא ודאי גודרות לאו מטעמא דעשויין להשאיל ולהשכיר הוא אבל טעמא אחרינא איכא בהו דדבר המהלך בדרכים יכול לומר מעצמו נכנס לרשותך כדמוכח בפי' ח"ה אלא דה"ק דהא בגודרות אפי' אם אומר נגובים הם שגגבום מתוך ביתי נאמן בעה"ב ולא נימא דאחזוקי אינשי בגגבי לא מחזקינן כיון דאית להו מגו לומר דמעצמו נכנס לרשותך ובהיתר בא לידך והיה נאמן ה"נ הכא נאמן בעה"ב לומר אפי' נגובים הם כיון דאית ליה מגו דבהיתר בא לידך דרך שאלה ושכירות כיון דדברים העשויים להשאיל ילהשכיר הם ולפי דבריהם אלו הא דמפלגי בין עשויין להשאיל ובין אין עשויין להשאיל קאי אפי' אמר נגובים דדברים העשויין להשאיל ולהשכיר נאמן הבעה"ב אבל הרא"ש דחה דברים אלו שכתב וליתא להאי דיוקא דכיון דאמר נגובים אתרע ליה חזקתו של כלים שהן עשויין להשאיל כו' ע"ש גם התוס' שכתבו לקמן בד"ה וספרא דאגדתא כו' וליכא למימר התם טעמא דאחזוקי אינשי בגגבי לא מחזקינא כו' ואינו נאמן במגו דשאלה ושכירות הוא סותר דברים אלו שכתבו התוס' הכא אלא דדבריהם דלקמן הם לרווחא דמלתא דגם ע"פ דעת הרא"ש דלא אחזוקי אנשי בגגבי במיגו דשאלה ושכירות מ"מ התם דלא קאמר שהוא נגבבו כו' נאמן במיגו דשאלה ושכירות ומהר"י אבן ל"ב תמה בסתירת דברי התוס' ואין כאן מקום תמימה ודו"ק:

בא"ד ור"ח עצמו פי' כפי' הקונטרס כו' מדשינה הכא לומר ובכולהו לא אמרן כו' עכ"ל גם בזה תמה מהר"י אבן לב להיכי מצי ר"ח לפרושי כפי' הקונטרס לפי מאי דגרים ובכולהו לא אמרן אלא בדברים שאין עשויין להשאיל כו' עכ"ל והאריך בזה בדרכים רחוקים ודחוקים והנראה דאין מקום לתמיהתו דודאי אי גרסי' ולא אמרן אלא בדברים שאין עשויין להשאיל כו' א"א לפרש כפי' הקונטרס אלא משום דאיכא דגרסי כגירסת פי' הקונטרס ולא אמרן אלא בדברים העשויים כו' והיה לבעל דין לחלוק דמתוך פי' ר"ח שפי' כפי' הקונטרס ע"כ נימא דטעות נפל בגי' ר"ח בלי חסרון ויתיר אלא בהיפך דברים יצריך להיות כגירסת פי' הקונטרס ולזה הוצרכו להוכיח לפי גירסתו מדשינה הכא לומר ובכולהו לא אמרן ע"כ לא איירי כשיטה דלעיל דקיימא אאינו נאמן וא"כ ע"כ דגירסת ר"ח אינו טעות סופר וצריך להיות הגירסא ולא אמרן אלא בדברים שאין עשויין כו' ובפי' ר"ת ור"ח שפי' כפי' הקונטרס הוא דחוק לקיים זהו הנראה לי ברור דדבריהם ודו"ק:

דף מז.

בד"ה הלכתא כו' והא דאמר'י בסמוך עבד רב נחמן כו' זה היה אח"כ כו' עכ"ל וכן צ"ל בהא דקאמר לעיל מיניה היכי תנן א"ל לא ידענא הא דאמר בלישנא קמא אמר רב נחמן ר"י אומר יחלוקו זה היה אח"כ אלא דנקטו מלתייהו אהלכתא מאי משום קושיא ואלה דפריך מינה לקמן אם איתא כו' ועי"ל דבכמה דוכתן מצינו דאמוראי פליגי בדברי אמורא רבם אבל מעשה רב ובדואי דליכא דפליגי אהא דעבד רב נחמן עובדא יחלוקו ודו"ק:

בד"ה מתוך כו' מפסיד התובע חצי אע"ג דלא רמיא עליה אלא שבועה דרבנן וטעמא משום דקנסין ליה כו' עכ"ל תירון זה כתבנו ג"כ בפי' ח"ה אך מה שהוסיפו הכא לעיל לומר בתירוצם לרב נחמן ולר' אבא דכ"ש דה"ל כשתובע מחוייב שבועה דמפסיד אלא משום כו' ולהכי ביתומים מן היתומים ומת לזה כו' כל זה מיני דכדי וסברא דלא צריכא לזה הכא דסגיא להו למימר כמ"ש לעיל דל"ש מחוייב התובע שבועה וי"ש מחוייב הנתבע שבועה ואין יכול לישבע אותו שחייב שבועה משלם הנתבע אלא דבחשודין יחלוקו 'התובע מפסיד החצי משום קנסא וכן מוכיחין דברי התוספות דבפי' ח"ה אבל זאת הסברא שכתבו הכא דלרב נחמן ור' אבא נמי כשהתובע מחוייב שבועה דמפסיד היא סברא דצריכא לפי התירון שכתבו

התוס' בפי' השואל כששניהן חשודין לאו משום קנסא מפסיד התובע החצי אלא כיון דהתובע נמי מחוייב שבועה מדרבנן ואין יכול לישבע מפסיד החצי וכמ"ש מהרש"ל דאיתא כן בהג"ה בתוספות כאן ומה שדחה בהג"ה זו תירון זה דא"כ ביתומים מן היתומים נמי יסבור רב נחמן ור' אבא כרב ושמואל מתוך שאין יכולין בני המלוה לישבע יפסידו כו' עכ"ל וכן הקשו התוספות בפי' ח"ה אהאי תירוצא שכתבו התוספות בפי' השואל אבל התוספות שם בפי' השואל כתבו ליישב זה דבשבועה דרבנן אינו מפסיד המחוייב לישבע ואינו יכול אלא בששניהם חשודים אע"ג דכשנגדו אינו מחוייב אלא שבועה דרבנן אפי' הכי מפסידו והיינו משום שהשבועה בא מחמת הנתבע שהיה חייב שבועה דאורייתא לכן חשיבה גם בתובע מדאורייתא כו' עכ"ל ועוד האריכו שם התוס' לדחות תירון זה מצדדים אחרים ואיך שיהיה הנה התוס' דהכא שתרצו בזה בשניהם חשודין דיחלוקו משום קנסא ובדברי התוס' דפי' ח"ה לא הוי צריכי לסברא זו שכתבו לרב נחמן ולרבי אבא דבמחוייב התובע שבועה ואינו יכול לישבע דמפסיד ויש שהיו רוצים ליישב דברי התוס' דהכא שהוצרכו לסברא זו במה שהקשו דבח"ה משמע דהלכה כר' אבא כו' ולקמן מסיק דעבד כרב ושמואל עבד משמע דמלתא דרב ושמואל עיקר כמו רבי אבא ולזה כתבו דכ"ש דהוי ליה למימר כשהתובע מחוייב שבועה מפסיד ולכך ביתומים מן היתומים דעבד כרב ושמואל עבד ומפסדין אבל אין לדברים אלו עיקר דהא לא מיתרצא כיון דקי"ל כר' אבא דאין יכול לישבע נמי משלם היה להם לבני לוי לפרוע החצי ולא היה להם לבני מלוה להפסיד הכל כמו שהקשו התוס' לקמן ועוד דאכת'י הא לא מיתרצא דבפגום שטריו נמי אמאי לא מפסדין בני המלוה אלא ע"כ דאית לן למימר דבפגום שטריו קי"ל כרב נחמן ור' אבא כיון דלא הויא אלא שבועה דרבנן נוטלין ולא מפסדין וביתומים מן היתומים דוקא אע"ג דלא הויא נמי אלא שבועה דרבנן מפסדין דאיכא בהו שום טעם כמ"ש התוספות בפי' השואל דבקל אמרו ביתומים שלא להוציא מהם וכה"ג כתב הרא"ש והשתא לא קשיא הלכתא אהלכתא דכ"מ הלכה כרב נחמן ור' אבא חוץ מיתומים מן היתומים דמטעם זה אמרו דעבד כרב ושמואל עבד ומעיקרא לא הוה קשיא להו אלא משום דהיה משמע להו דעבד כרב ושמואל בכל מיני והאז עיקר כמו ר' אבא וזה שדקדקו בתירוצם לומר וביתומים מן היתומים דוקא דעבד כרב ושמואל כו' אבל הניכון בדברי התוס' שלא הוצרכו לסברא זו בתירוצם דהוי סגי להו בתירוצם דבשניהם חשודין יחלוקו משום קנסא כמ"ש התוס' פרק ח"ה אלא שר"ת בספר הישר פי' כן מכח סברא דודאי כ"ש הוא אם משום שבועה דאינו יכול לישבע משלם ומוציאין ממנו ממון כ"ש דאית לן למימר דמפסיד מטעם זה להחזיק ממון ביד מי שהוא דסברא גרועה היא דכל מי שאינו יכול לישבע בין התובע ובין הנתבע שישלם הנתבע דאם הנתבע משלם לר' אבא כשאינו יכול לישבע כ"ש שהתובע יפסיד כשאינו יכול לישבע ודו"ק:

דף מז.

בא"ד אבל ק"ק דמנא ליה לתלמודא בסמוך דרב ושמואל לית להו דר' אבא בנסכא כו' לא ידענא כו' עכ"ל ר"ל דאימא דכמו דרב ושמואל ס"ל דאינו יכול לישבע מפסיד אף בשבועה דרבנן אימא דמודו נמי בנסכא ואנא ידענא דאינו יכול לישבע משלם אבל הא לא קשיא להו דמנ"ל לתלמודא דרבי אבא לית ליה דרב ושמואל ביתומים מן היתומים אימא דמודה רבי אבא דאף בשבועה דרבנן אם אינו יכול לישבע מפסיד ד"ל דהא רבי אלעזר לקמן דס"ל כרבי אבא אמר בהדיא יורשין נשבעין שבעת יורשין ונוטלין וע"כ היינו משום דרבי אבא לא קאמר אלא בשבועה דאורייתא אבל בשבועה דרבנן אפי' מפסיד לא אמרינן לרבי אבא ועוד כתבנו בזה בפי' ח"ה ע"ש:

דף מח.

תוד"ה נשבע ב"ה כו' וי"ל דמיירי כגון שלא נתן לו עתה כלום ואומר כבר נתתיו לך קודם כו' עכ"ל ר"ל דאף זו מתקנת חכמים היא בלא שבעת היסת כיון שאומר שכבר נתן לו מקודם שנתן הפירות ואין דרך לתת קודם רמו רבנן שבועה עליה ורבי יהודה פליג משום דאפשר דנתן קודם ולא נתקנה בזה שבועה וק"ל:

בא"ד וכן בנתן לו דינר בסיפא אמר ר' יהודה שצריך ליתן לו הפירות דדרכו כו' עכ"ל ור' יהודה דקאמר כל מי שהפירות בידי ידו על העלוונה ודאי דלא קאי אסיפא דעדיין הפירות אינן בידיו וצריך ליתנן לו אלא ארישא קאי שפיר אלא דמה"ט גופיה דפליג ברישא משום דחגוני מקבל דינר קודם שנותן הפירות שמעינן דפליג נמי בסיפא שהדינר מונח בחנות ולא נטלו החגוני דעדיין שצריך ליתן לו הפירות דאילו כבר נתן לו הפירות לא היה הדינר דעדיין מונח בחנות ודו"ק:

דף מח.

בד"ה אם אמר כו' דשמא להשביע את בניו אמר כן כו' עכ"ל ר"ל שאמר כן בפני עדים שאינו פרוע כדי לאחשביניהו את בניו בפני הבריות ושמא כנגדה אמר האמת שהוא פרוע ולכך צריכין לישבע שלא פקדנו כו' וק"ל:

דף מט.

תוס' בד"ה לכל מגלגלין כו' פי' ריצב"א דקאמר כו' ואין נראה דשבעת כו' אלא אור"י דוקא נקט כו' עכ"ל כצ"ל וכ"ה במדרכי ודו"ק:

תוספות בד"ה והעדים וכו' ואר"י הא דלא תנא טבח ומכר משלם ד' וה' כו' עכ"ל אע"ג הא דלא תני בהך מתני' דהכא טבח ומכר משלם ד' וה' משני לה התם הב"ע כגון שאכלו גבילה מ"מ לא לישתמיט בשום דוכתא דלא למיתני בכה"ג ולמתני בטוען טענת גזב מכר או טבח שחיטה ראוייה דחייב ד' וה' ואהא תירין הא דלא תנא כו' משום דבקרא לא כתיב כו' ודו"ק:

בד"ה ראה עדים כו' לשמואל כו' צריך לאוקמא מתני' כו' וכה"ג משני כו' עכ"ל הלשון מגומגם דכל זה תלמוד ערוך הוא התם מהך מתני' הקושיא והתירון ודו"ק:

חֲדוּשֵׁי אֲגָדוֹת — מֵהַרְשֵׁי"א

דף ו:

דכתיב ותאכל כל ארעא וגו' אר"י זו רומי כו'. דשבור מלכא מלך פרס הים שנדמה בנבואת דניאל לדוב יכתיב ביה אכלי בשר שניא אבל ברומי שהוא ממלכות וכו' כתיב ותאכל כל ארעא וגו' והוא רמוז שנדמה לחזיר היער שנובר בארץ כאילו אוכל הארץ כמ"ש יכרסמנה חזיר וגו' ות"י ינוברינה. ואמר כל ארעא ע"ש שיצא טבעה בכל העולם ועיין במה שכתבנו ברפ"ק דב"ק בזה וק"ל:

דף ט.

אמר הקב"ה שעיר זה יהא כפרה כו'. מפורש פ' אלו טריפות:

דף יג.

בי דבר ה' בזה זה הפורק עול כו' מפורש פ' חלק:

דף טו.

נאמר בעולת בהמה אשה ריח וגו' מפורש סוף מנחות:

דף טו:

ע"ב שיר של תודה כו' ארוממך ה' כי לליתני גו' שבו נתנו הודאה לה' בבנין בית שני שאמרו ארוממך ה' כי לליתני. ממך היה שלא שמחת אויבי לי הם צרי יהודה כגון סנבלט החורני וטוביה העמוני שרצו לבטל בנינו. ה' העלית מן שאלו נפשי וגו' היא העליה מבבל שנקראת שאלו כדאמרינן בפסחים פרק האשה מיד שאלו אפרם זו בבל שהיא עמוקה כשאלו גם שהמזמור הזה נתייחד לדוד שנאמר בו מזמור שיר חנכת הבית לדוד על בנין בית שני יסדו וק"ל:

שיר של פגעים כו' וי"א שיר של נגעים כו'. איך שיהיה ענינו להעביר רוח הטומאה מאותו מקום שנתקדש לפגעים הם בעצמם המזיקים ורוחות הטומאה השולטות במקומות שלא נתקדשו וכן הנגעים באים מהם שע"כ כל מצורע מחוץ למחנה מושבו וטמא טמא יקרא דהיינו שהטמא שהוא המצורע יקרא טמא שרוחות הטומאה שרוים עליו ובהקיצם בלחמי תודה המקום ההוא שרצו לקדשו ולהוסיפו על העזרה היו אומרים זה המזמור להעביר ממקום ההוא רוחות הטומאה וע"כ היה בשיר ובכלי שירים שזכר כמו שמצינו בשאלו ובאלישע שהשיר בא להם לבטל רוח רעה ח"ש למ"ד נגעים ונגע לא יקרב באהליך דהיינו בעזרה שהוסיף. ולמ"ד פגעים יושב בסתר עליון על ידי העברת רוח הטומאה בצל שדי יתלונן שיסרה שכניתו למטה במקום שנתקדש כמו שדרשו בין שדי ילין בין ב' בדי ארון: ואומר

מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום מפרש"י נראה שלא אמרו האי קרא דלא שייך בבנין בית שני אלא מה' מה רבו צרי וגו' עד סופו לה' הישועה על וגו' היו אומרים וק"ל:

הלוחש על המכה אין לו חלק כו'. מפורש פ' חלק:

דף יח:

והזרתם את בני ישראל כו' שיפרשו מנשותיהם כו'. מדכתיב והזרתם בלא ה' אחרונה משמע מלשון הפרשה ונזירות כפרש"י הכא ובחומש והיינו מלשון גדר בערוה וכדאמרינן בעלמא לך לך אמרי' לנזירא סחור סחור דסמוך לוסתן של נשותיהן יפרשו וקאמר כל שאינו פורש כו' והדוה בנדתה וסמוך ליה אחרי מות וגו' אע"פ שמסיים בפסוק זה ולאיש אשר ישכב עם טמאה לא טמאה ממש קאמר דההיא בחמורה קאי בעונש כרת לעצמו אלא דעם טמאה קרי סמוך לוסתה דבכלל טמאה היא כדכתיב והזרתם את בני ישראל מטומאתם וההיא לאו בעונש כרת הוא אלא במיתת בניו וק"ל:

הוייין ליה בנים זכרים דכתיב ולהבדיל בין הטמא כו' דאי כפשטיה צ"ל בין חמור לפרה והלא כבר מפורשים כו' כפרש"י בחומש וע"כ דרשו מניה הכא מתוך המסיכות לאשה כי תזריע דבין הטמא ובין הטאור הוא שעת סמוך לוסתה דזו העונה מבדיל ומפסיק ממש בין הטמא שהוא שעת וסתה לטהור שאינו שעת וסתה:

ורייב"ל קאמר הויין כו' דכתיב להבדיל ולהורות דלפי פשטיה ה"ל להקדים ולהורות את כל החקים דאיידי בכל המצות ואתר כך להבדיל בין גו' וע"כ דרשו דקאי על המבדיל בין הטמא כו' בסמוך לוסתה זכה לבניו ולהורות וק"ל:

בל המבדיל על היין במוצאי שבת דכתיב להבדיל בין קודש וגו'. דה"ק קרא יין ושכר אל תשת בבואכם וגו' והיכן תשתו אותו במקום מצוה דהיינו להבדיל בין הקודש וגו' וק"ל:

בל המקדש עצמו בשעת תשמיש כו'. דרך צניעות כפרש"י והוא ודאי גדר בערוה וכ"מ שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה כו' כפרש"י פרשת קדושים וק"ל:

דף כ:

זבור ושמור בדבור אחד נאמרו כו'. פי' הרמב"ן שזכור הוא מצות עשה ושמור הוא ל"ת כמ"ש כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא ל"ת ועיין באורך בפירושו וכן מוכיח סוגיא דשמעתין דקאמר כל שיסנו בשמירה ישנו בזכירה והני נשי הואלי ואיתנהו בשמירה כו' ומה שהקשה בעל עקרים לפירושו שהרי הזכרה ל"ת גם בדברות ראשונות לא תעשה כל מלאכה לאו קושיא הוא דמ"מ מלת זכור שהוא דבוק למלת לקדשו משמע עשה זכרהו לקדשו דהיינו בזכירה על היין ושמור שהוא דבוק ללקדשו בדברות אחרונות יתפרש לקדשו בשמירה מלעשות מלאכה גם מה שהקשה הרא"ם לדברי הרמב"ן הא אמרינן להשמר דעשה עשה הוא לאו קושיא היא כלל דלא קאמרי' הכי דהשמר דעשה עשה הוא אלא היכא דלא שייך במצוה ההיא ל"ת אבל הכא במצות שבת כיון דאיכא ביה מצות ל"ת כמפורש בהאי קרא לא תעשה כל מלאכה אית לן למיזל בתר כללין להשמר אינו אלא ל"ת וזהו נ"ל ברור לפי סוגיין דשמעתין לקיים פי' הרמב"ן ומשום דמלת לקדשו הסמוך פעם לזכור ופעם לשמור יתפרש על ב' פנים פעם אזכור מצות עשה ופעם אשמור ל"ת הוכיחו לומר דבדיבור אחד נאמרו דו"ק:

דף כט.

שלא על דעתך אנו משביעין אותך אלא על דעת המקום ועל דעת ב"ד כו' כצ"ל וכ"ה פרק שבועת הדיינין ול"ג על דעתינו וע"ד ב"ד דהיינו על דעתינו היינו על דעת ב"ד דהא בב"ד משביעין אותך וק"ק למאי דמסיק דפריך לקמן בשבועת משה על דעת המקום ל"ל וקאמר משום דליהוי נדר ע"ד רבים דלא הוי ליה הפרה הכא מאי איכא למימר דהא ע"ד ב"ד גמי הוי ע"ד רבים שפיר בלא דעת המקום ויש ליישב דע"ד המקום הכא הוא משום קניא דרבא אף לפי המסקנא דע"ד ב"ד לא אימעיט קניא דרבא דו"ק:

בשהשביע משה את ישראל. כתבו התוס' ק"ק מה היתה מועלת השבועה כמו שהיה ירא שיעבדו את ע"ז כו' עכ"ל ונראה לנך"מ דהשבועה עצמה היא קבלת התורה ואי לאו השבועה בדיבורא בעלמא ליכא קיבול ולא היו ענשים אם יעברו עליה וכן מוכיח המקרא דכתיב לעברך בברית ה' אלהיך ובאלתו וגו' והרבה כמוהו וק"ל:

לא על דעתכם כו' בפ' ד' דגדרים גרסי' שנאמר ולא אתכם לבדכם וגו' דמלת לבדכם מיותר למדרש הכי כפרש"י הכא וע"ש פירוש הר"ן:

קיימו מצות בפ' ד' דגדרים משני משמע מצות המלך עכ"ל ופירשו התוס' הכא פרשת המלך כו' וכפרש"י שם והוא דחוק אמאי נקטיה טפי משאר פרשיות שיש בה מצות ולולי פירושם יש לפרש מצות מלך ממש מלך המושל אז ומצוה לעמו וק"ל:

דף כט:

ע"ב בתוס' בד"ה כי היכי דלא כו' אין ללמוד מכאן דהיינו שנים לחוד דללמא דעת הקב"ה שאני כו' עכ"ל והא דאמר משה על דעתי לא אצטריך לכך אמר משה כו' עכ"ל ע"ש וק"ל:

דף ל.

ת"ר בצדק תשפוט עמיתך שלא יהא א' יושב כו' דרשו כן למ"ד בפ"ק דסנהדרין דאסור לבצעו וא"כ לא שייך לשון צדק גבי גוף הדין כדקאמר התם ודוד עושה משפט וצדקה וגו' אם יש צדקה אין משפט כו' ע"ש ולא תוקמא הכא כי התם כשראה דוד שנתחייב העני ממון שילם מביתו הרי צדקה לזה ומשפט לזה דאין זה אלא מדרך חסידות בדוד דודאי דלא צותה התורה שישלם הדיין מביתו ולכך דרשו הכא דלאו לענין גוף הדין קאמר בצדק תשפוט וגו' אלא שלא יהא אחד יושב כו' דהיינו בצדק שיהיו שניהם שוין וד"א גמי לא מייירי כלל לענין הדין אלא שפוט דן את חבירך בכל מעשיו לכך זכות וק"ל:

עמיתך עם שאתך בתורה כו' לשון עמית הוא כמו חבר כמו וכחש בעמיתו וגו' ואל אשת עמיתך וגו' והרבה כמוהו אלא דהכא לגבי דיין שנקרא אלהים ע"ש חשיבותו לא ה"ל למקרי לבעל דין עמיתו וחבירו אלא בת"ח עם שאתך כו' וכדמסיק למשרי ליה תיגרא ברישא וק"ל:

דף ל:

ע"ב שלא יעשה סניגרון לדבריו כו' פרש"י אם דן ולבו נוקפו כו' לא יחזיק דבריו כו' ע"ש ויהיה לפירושו כינוי לדבריו קאי אדיין אבל הטח"מ סימן י"ז כתב שלא יעשה מליץ לדבריו של בעל דין כו' ע"ש ויש ללקק לפרש"י אם דעתו נוטה לחזור ואינו חוזר ומחזיק דבריו הרי הוא בכלל לא תטה משפט וי"ל דמייירי במסתפק בדין ואינו בודאי שיחזור אם ישא ויתן בזה עם הדיינים חביריו להשתא לא קעבר אלא אמדבר שקר תרחק וק"ל:

מניין כו' שהוא גזלן וכן עד כו'. ויש לדקדק דבשלמא בדיין לאפשר דאם היה יושב עם דיין כשר ע"י משא ומתן בדין לא היו דנין כך והגזלן הדיין שעמו הטעהו לפסוק שלא דקין אבל בעד כיון שהוא יודע שהאמת כן הוא למה לא יעיד דלא שייך בזה שעד הגזלן הטעהו להעיד כן דהא אין שומעין העדים זה בפני זה ועוד דאדרבה נימא האידך לא יעיד לו והרי גם בעדותו יתחייב שבועה ושמא לא ישבע וישלם י"ל דע"י צירופו יהיה מחייב את האחד לדבר שאינו חייב ואינו אמת כגון שטענו במאתים והוא אינו יודע להעיד לו אלא על מנה יתרף את הגזלן גם להעיד על מנה דבעדותו מחייבו שבועה על מנה שניה מדר"ח ברפ"ק דב"מ דו"ק:

מנין לדיין כו' שהוא מרומה כו' ת"ל מדבר שקר תרחק וגו' מהכא משמע דיסלק עצמו מדין מרומה ולא ידין בו כלל ומה שיש לדקדק בזה עיין בתוס' וברא"ש פרק ד"מ בסנהדרין:

דף לא.

ורואה זכות לעני וחובה לעשיר כו'. לאו דוקא ונקט הכי משום דמפני כבודו של עשיר עבד לשתוק מלהגיד חובתו והיינו דבפ"ק דסנהדרין יליף ליה מלא תגורו מפני איש וגו' דהיינו מיראת העשיר וק"ל:

אסתרנו ואבננו משלי כדי כו'. בלאו הכי לא יעשה כן משום כבוד רבו וכן נראה מדברי הטח"מ סי' ט' ע"ש:

מנין לנזשה בחבירו מנה כו' אטענו במאתים כו' ואנלגל עליו שבועה כו'. והסימן ע"ז מדבר שק"ר וגו' אותיות ק' מנה ר' מאתים ש' שבועה וכן באידך שלא יאמר אכפרנו כו':

בתוס' בד"ה שלא אתחייב שבועה כו' וא"ת למה ירא מנגלגל שבועה כו' ע"ש בחדושינו בהלכות על דבריהם ועוד נראה בזה ע"פ דברי הרמ"ה בטור ח"מ סימן ע"ה בטוען אינו יודע על הגלגולים דקרינן ביה מחויב שבועה ואינו יכול לישבע ומשלם ובכה"ג מייירי הכא דהנתבע טוען אינו יודע על הגלגולים ואם נתחייב שבועה יתחייב לשלם הגלגולים דו"ק:

בגמרא מלא תשא לא תשא כו' מפורש בפרק אלו הן הלוקין:

ואשר לא טוב עשה וגו' זה הבא בהרשאה כו'. רישא דהאי קרא אביו כי עשק עשק גזל גזל אח וגו' שכן דרך אב עם בנו והאחים אם יש לזה על זה שגזלו ועשקו אין הוא בעצמו תובעו בפני הדיינים מפני שהוא בוש בדבר בפני הדיינים ומרשה את אחר לתובעו ואמר שזה המורשה לא טוב עשה בתוך עמיו לעשות מריבה בייניהם וזה מתעבר על ריב לא לו כי לולא הוא אפשר שימחול לו התובע או שיודה לבעל דינו שאינו חייב לו כגון שגם הוא גזל ממנו כ"כ והוא שכפל לכתוב עשק עשק גזל גזל ר"ל שהוא עשקו על שכבר גם הוא עשקו וגזלו על שכבר גם הוא גזלו דמזה הטעם אחז"ל דאין הנתבע יכול לעשות מורשה דו"ק וכן יש לפרש גבי הלוקח שדה שיש עליה עסיקין היינו מאב עם בן או מהאחים זה עם זה וק"ל:

דף לה:

בל שמונת כו' שנאמר ויאמר אדני אם נא מצאתי וגו' ופרש"י למלאך האמצעי קראו אדון כו' והיינו מדכתיב כל הענין בלשון יחיד וג' מלאכים היו אלא שעם הגדול שבהם היה מדבר וכפרש"י בחומש אך ממה שפי' כאן למלאך האמצעי קראו אדון כו' נראה דנכתב אדני בחירי"ק כמו בי אדני דמתפרש בלשון יחיד אבל בחומש פרש"י לכלם קראו אדונים ולגדול שבהם אמר אל נא תעבור וגו' ולפי זה לא נשתנה כאן נכתב אדני במקמ כמו שמונת קדושים דמתפרשו לשון רבים ע"ש רוב יכולתו ואדנותו והכא שהוא חול כתיב לשון רבים ע"ש ג' מלאכים א"ק לפירושו דהכא אמאי אצטריך ליה למימר שהוא חול דהא ודאי כיון דכתיב בחירי"ק יצא מכלל שאר שמונת הקדושים והוא חול כמו בי אדוני וי"ל שלא תטעה לומר שהוא נקוד במקמ כסברת הזוג שהוא קדש וק"ל:

נדול הכנסת אורחים יותר כו' מפורש פרק מפנין ובפרק הפועלים:

בל שמונת האמורים בלוט כו' היינו שמות של א"ד אבל שמות יי"ה. שכתובים בלוט ודאי דקודש הם כדמוכחי המקראות וק"ן מאי קאמר כל שמות ללוט חול חוץ כו' הא לא מצינו שם א"ד בלוט שיהיה חול כי אם אחד הנה נא אדני סורו נא וגו':

ויאמר לוט אליהם אל נא אדני הנה נא כו' מי שיש בידו להמית ולהחיות כו'. ולכך עד ויאמר אליהם וגו' נכתב כולם בלשון רבים לגבי מלאכים אבל מכאן ואילך נכתב בלשון יחיד הנה נא מצא עבדך חן וגו' ומפרש"י כאן נראה דמלת אדני לחוד מחובר למקרא שלאחריו אבל מלת נא מחובר שפיר למקרא של מעלה וה"ק ויאמר לוט אליהם אל נא יהי כן וחזר כלפי הקב"ה ואל"ו אדני כו' ע"ש אבל הרא"ם הבין שגם מלת נא מחובר למקרא שלאחריו ע"ש ואין צורך כדמשמע מפרש"י כאן וק"ל:

בל שמונת האמורים בנבות קדש כו'. והא ודאי דקאמר נבות חלילה לי מה' מתתי וגו' שהוא קודש אלא דגם ברכת אלהים ומלך וגו' בירך נבות אלהים וגו' דאיכא לפרשו שקלל ע"ז שלהם דבית אחאב עע"ז היו דא"כ לא ה"ל למכתב בירך אלא קלל ועוד דמשמע בקרא דשני העדים שהעידו עליו אנשי בליעל היו אבל הזקנים והחורים היושבים על המשפט כשרים היו ולא היו יודעין בעדותם שקר וא"כ לא היו דנין אותו סקילה על שקלל הע"ז שלהם וק"ל:

במייבא פרש"י כגון לו בית אלהים וכגון הקדש וגו' לה' כו' וכן נוכח ה' דרכם כלפי שכניה אמר עכ"ל הוא מנומנס דהא לת"ק דקיימינן הכא כולן חול טינה ולר"א נמי הא אינן שוין ומאי וכגון הקדש כו' דקאמר ודו"ק:

חוץ מזה שאל"ף למ"ד כו'. קאי נמי את"ק דס"ל כולן חול דחוץ מזה כל ימי היות בית ה אלהים בשילה דזה ודאי קודש הוא וק"ל:

בל שמונת האמורים בגבעת בנימין ר"א אומר כו' לאו דוקא כל שמונת דהא ודאי הא דכתיב בפעם ג' יפנחם בן אלעזר וגו' לאמר האוסף וגו' ויאמר ה' עלו וגו' הוא קודש אלא כל שמונת דכתיבי בב' פעמים הראשונים וישאלו באלהים וגו' וישאלו בה' וגו' הוא דקאמר דמבטיח ואינו עושה:

בל שלמה כו' כרמי שלי לפני האלף לך שלמה לדוידה כו' ר"ל האי כרמי הוא כ"י כמ"ש כי כרם ה' צבאות בית ישראל ואמר שמכלל ישראל היו אלף לעבדים לשלמה ליוצאי מלחמה כמ"ש מבני ישראל לא נתן שלמה עבד כי הם אנשי המלחמה ועבדיו וגו' ואמר שהותיר מ ישראל מלצת במלחמה חלק ששית מאלף שהם מאתים לנוטרים פריו שהם הרבנן שאסור לעשות אנגריא בת"ח כמ"ש בסוטה באסא שנגנש על כך ושמואל דריש בהיפך דיש להניח אלף מכלל ישראל לשלמה למלכותא דרקיועא שיהיו עוסקין בתורה וחלק ששית שהם ר' אם יעשה מלכותא דארעא אנגריא לא מיענש עלייהו ובמלכותא דישראל איירי דהיינו כרמי שהוא כ"י וכמ"ש בחדושי הלכות על דברי התוס' ודו"ק:

אגת מלכא מלך מלכיא כו' כפרש"י דדניאל לא היו קרי ליה מלך מלכיא כו' גם שהיה מולך בכיפה על שאר מלכיא לא הים דניאל קורא לו כן ועי"ל דאי קאי מלך מלכיא על נ"נ לא לכתוב מלת מלכא אלא אנת מלך מלכיא וק"ל:

וי"א אף זה קדש שנאמר מארי חלמא וגו'. דהיינו מלת מארי הוא קודש שתלה עיניו להקב"ה ואמר חלום זה יתקיים על שונאך זה כפרש"י בספר דניאל ומתוך שמעתין משמע שהוא קודש לענין זה שאינו נמחק יעדיף מארי מלשון חנון ורחום כו' דנמחקין לפי שהוא תרגומו של שם א"ד ודו"ק:

דף לו.

וגם במלך נ"נ מרד אשר השביעו וגו' מפורש בגדרים פ"ט:

בו נידוי כדכתיב אורו מרוח גו' בד' מאות שיפורי כו' מפורש מ"ק פ"ג:

אר"א לאו שבועה כו' דכתיב לא יהיה עוד המים למבול וגו' נראה הא דמיייתי הכא קרא בתרא ולא מיייתי קרא דלעיל מיניה ולא יכרת וגו' כדמיייתי ליה רבא לקמן משום דלמאי דמסיק אדעתיה השתא מלתא דרבא דלא בעי תרי זימני לאו אלא בחד זימנא לאו סגי ע"כ מהאי קרא בתרא ולא יהיה וגו' וליף דכתיב ביה לאו אחד אבל למאי דמסיק רבא דבעי תרי לאוי ורבא לפרש דברי ר"א בא כפרש"י ע"כ דמקרא קמא וליף ליה דכתיב בההוא קרא תרי לאוי ולא יכרת וגו' ולא יהיה עוד וגו' שוב ראיתי בדברי הרא"ש שהביא גרסת הספרים דה"נ ויאמר ה' אל לבו וגו' ולא אוסיף עוד להכות וגו' אבל הנך תרי קראי ולא יכרת וגו' ולא יהיה עוד דכפ' קשת לא לשם שבועה נאמר אלא סיפור דברים כו' תעד לך דתלתא לאוי כתיבי כו' ועוד האריך ע"ש ואין זה כדאי למחוק כל הספרים אלא אדרבה הני תרי קראי לא אוסיף אינן עיקר שבועה לנח אלא תחלת המחשבה כדכתיב ויאמר ה' אל לבו לא אוסיף וגו' והאי קרא ולא יכרת וגו' דאית ביה תרי לאוי הוא עיקר השבועה כדמסיק כדכתיב ביה ויאמר ה' לנח וגו' והקמונתי את ברייתי וגו' דהיינו ברית היינו שבועה ומה שהקשה הרא"ש לגירסת כל הספרים דא"כ תלתא לאוי כתיבי לאו קושיא הוא דלא חשיב אלא הנהו תרי לאוי דסמיכי בחד קרא ולא יכרת וגו' ולא יהיה עוד גו' אבל דכתיב בקרא בתרא ולא יהיה עוד וגו' כבר הפסיק הענין ולא שייך לשבועה ואינו אלא סיפור דברים שיזכור הקב"ה ע"י הקשת את השבועה שלא יהיה עוד וגו' והדברים ברורים הם ליישב כל גירסת הספרים ודו"ק:

וייתיב וקאמר גם אל יתצך לנצח וגו' פרש"י המקרא הזה היה דורש כו' ע"ש נראה מלשונו דאילו בקורא בתהלים כדרכו לא היה א"ל כנה דהא בקורא בתוכחות לא אמרו בספ"ב דמנילה אלא דאין מפסיקין בהו אבל לשנות המקרא ודאי דלא הותר לכנות ולכך פי' דאיירי הכא דהיה דורש זה המקרא וא"ל כנה והיינו הך דרשה דפ' חלק ניתי לדואג לעלמא דלתי גם אל יתצך לימרו שמעתיה בי מדרשא יחתך ויפסחך מאוהל ליהוי ליה בנין רבנן ושרשך מארץ חיים וק"ל:

דף לט.

שבל העולם כולו נזדעזע בשעה שאמר הקב"ה לא תשא כו'. הוא מבואר ששמו של ית' הגדול הוא קיומו של עולם ויסקרו שבו ברא העולמות כמ"ש כי ביה ה' צור עולמים ולזה המשיא שמו לשוא הוא מתיש כח פמליא של מעלה ויסקוד הזה והוא הטעם בזה שאמרו דברים שאין אש ומים מכלה אותן שבעות שקר מכלה אותן כדכתיב וכלתו את עצינו לפי שמסלק מהן כח ויסקוד הבריאה המקיימם שהם אותיות השם וכדמסיק לקמן דהיינו טעמא דכתיב בהו לא ינקה ואפי' לשבים וע"פ מה שאמרו ראה שאין העולם מתקיים ברא התשובה והכא דאין התשובה מועלת נזדעזע קיומו של עולם:

איך בשרו אלא קרובו כו' עיין בתוס' ובחדושינו פרק המדיר:

ובאן ממנו ומכל עולם שנאמר אלה וכחש וגו' מה שיש לדקדק בזה עיין בחידושינו בהלכות פ"ק דקדושין דף י"ג:

אם יש לו זכות כו' והוצאתיה לאלתר כו'. הא דאין תולין לו ב' וג' דורות משמע ליה שפיר מדכתיב אל בית הגגב וגו' משמע לגגב גופיה ולנשבע שקר גופיה ולא לדורותיו אבל והוצאתיה לאלתר משמע לא ידענא ואפשר משום דכבר כתיב בקרא דלעיל מיניה זאת האלה היוצאת וגו' וחזר למכתב כאן והוצאתיה לסמיכה לזבאה אל בית לומר מיד ולא לתקד שיוצאת היא בזה אל בית הגגב וגו' ודריש זה הגוגב דעת הבריות כו' וטוענו ומשביעו משום דגגב ממש אינו חמור כ"כ לכלית עצינו ואבניו אלא בטוענו ומשביעו דהוה בכלל לא תשא וגו' לשוא לחנם ודו"ק:

שלא על דעתך כו' וכן מצינו במשה כו' מפורש פ' שבועות שתיס ע"ש:

דורות הבאים וגרים כו' ת"ל ואת אשר איננו פה כו'. לענין שבועה דהר סיני מיייתי לה הכא ולגבי גרים קאמר פ' חבית אע"ז דאינהו לא היו מזלייהו הוו אבל דורות הבאים מושראל לא הוו צריך למימר הכי אלא דנשמותיהן הטהורים היו שם כשהשביעם ומה שאמרו פ' המפלת דמשביעים את האדם בשעת לידה היינו הגוף שלא היה נברא עדיין בהר סיני ועוד כתבנו תירון אחר שם ועיין עוד בחדושינו במסכת גדרים ודו"ק:

איך לי אלא מציה שקבלו כו' קיימו מה שקבלו כבר כו'. וזכר את זה במקרא מנילה אע"ג שלא הזכר בכל המנילה שם הקב"ה האי טעמא אצטריך נמי לדרשא דפ"ק דמנילה דאסתך ברוח הקודש נאמרה קיימו למעלה מה שקבלו למטה וק"ל:

מנקה הוא לשבים כו' פרש"י וכאן אף לשבים נא ינקה בלא פרעון עכ"ל. ר"ל דבשאר עבירות חמורות נמי לשבים אינו מנקה אלא התשובה תולה וי"כ מכפר כדאמרינן פ' י"ה אלא דהכא אף התשובה וי"ה אינן מכפרין אלא בפרעון קצת ועיין בזה פ' י"ה וק"ל:

איך לך משפחה שיש בה מוכס שאין כולה כו' לאו דוקח כולה אלא כדמסיק אותן שביקן למחות והיינו שמחפין עליו ואין מוחין בידו ועוד דהא צדיקי דמשפחתו נמי פטירי כדלקמן והיינו אותן שמיחו או שלא היה בידן למחות ודו"ק:

ואימא עד דעביד להו לכולהו כו' מפורש פ"ק דקדושין בחדושי הלכות:

ובשלו איש באחיו איש בעון אחיו מלמד כו' מפורש פ' זה בורר ע"ש:

דף מט.

ע"ב מאי איכא כו' בין צדיקי דמשפחתו לצדיקי דעלמא כו'. הלשון קצת מנומנס דמשמע דאיכא בינייהו כמו דאיכא בין רשעים והא מסיק צדיקי דהכא ודהכא פטירי והמ"ל דצדיקי דמשפחתו בדין הקל וצדיקי דעלמא פטירי אלא משום דלא מחייבינן אלא משום שגא מיחו להם וצדיקי דהכא איירי בשמיחו להם או שלא היה בדיון למחות מיהו גבי שבועה ה"מ לחלק בין צדיקי דמשפחתו דהוו בדיון חמור וצדיקי דעלמא בדיון הקל וק"ל:

אמר הריני נשבע כו' אומרים סורו נא מעל אהלי כו'. נקט האי קרא דאהלי היינו ביתו כדאמרינן ולנה בתוך ביתו וכלתו ואת עצינו וגו':

דף מז.

חלה על שניהם כו' עיין בפרש"י לעיל ובתוס' דהכא:

אזהרה לעוקב אחר כו' עיין פרש"י ובערעך פי' מי שמרדף והולך על עקביו ומזמן לחבירו ניאוף עוד פי' מלשון מרמה ויעקבני זה פעמים כו' ע"ש ובמכילתא אמרו כתוב אחד אומר לא תחמוד וכתוב אחד אומר לא תתאוו כיצד כו' ה"ד אזהרה לעוקב אחר המנאף ע"ש ואפשר דהכא דריש לה מלא תנאף מללא כתיב לא תשכב אשת רעך וגו' כדכתיב גבי עונש ואיש אשר ישבב את אשת רעהו וגו' וכה"ג דריש מינה פ' כל היד לא תנאף ביד ודו"ק:

ותרגמו באהליכם כו' באהלו של מקום כו' היינו אהל ומשכן שעשו לשכון שכניה שם דאי באהליכם ממש הא כתיב וילונו וגו' ויפול משה ואהרן על פניהם לפני כל עדת ישראל וגו' דמשמע שלא היו בשעת התלונה בביתם אלא במחנה כנגד המשכן כמפורש וכבוד ה' נראה באהל וגו' ודו"ק:

עד הנהר הגדול נהר פרת וכו' קרב לגבי דהינא וכו' והתוס' פ' מעשר בהמה הקשו אלהכא דמשמע שהוא קטן מג' נהרות כפרש"י והתם אמרינן דג' נהרות למטה מפרת והוא פרת דמעיקרא ולולי פרש"י נראה דה"נ הכא ס"ל דפרת גדול מכולם הוא מקוריהו הכא גדול ולא קוריהו גדול בפ' בראשית שהזכירו שם הד' נהרות וקאמר משום דהכא לגבי א"י הוזכר לכך קוריהו גדול ע"ש קרב לגבי כו' וק"ל:

מֵהֶרְשֵׁי"ל – חֲכַמַּת שְׁלֹמֹה

דף ב.

רש"י בד"ה שתיס כתיבי כו' הן ולאז ולהבא דלהרע כו' כצ"ל:

בד"ה וידיעה בסוף כו' ויצא ונודע לו כו' כצ"ל:

בד"ה אף חיצון כו' ידיעה ומאי נינהו כו' כצ"ל:

דף ג.

רש"י בד"ה וכדרבא כלומר כו' כדרבא דכפ"ג אמרינן כו' השוא שבועות שקר כו' לשעבר נשבע לשנות כו' כצ"ל והד"א:

בד"ה קשיא הך כו' לא תשמור לעשות את כל דברי וגו' כו' כצ"ל:

בד"ה המותיר בטוהר כו' הארבעים המותיר כו' כצ"ל:

בד"ה אחר לא תעשה אם תותיר ועברת על לאו כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה כדרבא כו' דממילתא דר' יוחנן כו' ונ"ב פי' מן דרש שלו אבל ר' יוחנן גופיה בע"כ לא ס"ל הכי דהא אמר להדיא הכא לאז שאין בו מעשה אין לוקין עליו וכדפריך התם ומש"ה הוצרך רבא לשם לתרצו בפירוש רבתא התורה כו' ודו"ק:

בד"ה א"ה כו' ולמאי דפרישית דדוקא כו' כצ"ל:

דף ד.

גמ' אלא רבי טעמא דנפשי' מפרש דאשכחן דאית ליה טעמא דנפשיה דתניא כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה ומשני כו' לן לר"ע כו' הד"א:

בד"ה א"ה כו' ועגלמו הכי תנן כו' הד"א:

בד"ה אלא אמר וכו' ואליבא דתנאי וה"ג כו' הד"א:

דף ד.

גמ' ל"א עד סברא הוא כל זה נמחק ונ"ב ס"א אינו:

בד"ה וידיעה בסוף כו' ויצא ונודע לו כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה ועגלם ועגלם שני כו' וידיעה בסוף לא צריכה כו' הד"א ונ"ב עד כאן שיך להיפוך הדף ינכתב עוד בצדו יש מקשים לפרש"י מהו אינו צריך דקאמר ר' הלא ר"ע נמי לא דריש שניהם לידיעה קמיינתא ולידיעה בתרייתא ומחד ועגלם והוא ידע וליף ואדרבה רבי יותר צריך מר"ע שהרי ר' צריך 'עגלם וגם והוא ידע משא"כ לר"ע דועגלם אתא לגופיה ועיקרא מוהא ידע וליף כדפרישית בהנה' תוס' ינ"ל דהכי פריך רבי אומר לא צריך קרא כוליה לגופיה כמו שדרש ר"ע ואף שר"ע נמי דריש מיתורא למעוטי טומאת מקדש כו' מ"מ מאחר שג' והוא טמא להדיא בקרא נראה כאילו דריש לגופיה ומ"מ איהו דלא צריך קרא להכי אלא אדרבה לרבויי' אתא טומאת מקדש ודו"ק [עיינ במהרש"א]:

תוס' בד"ה ועגלם ועגלם כו' דמהי תיתי דאצטרריך קרא למיפטריה ותדע דהא כו' כצ"ל ונ"ב פי' דע"כ לר"ע האי ועגלם בתקרא לגופא אתא דהא מועגלם לא שמעינן ידיעה אלא לר' דדריש ועגלם מכלל שידע יר"ע לא דריש אלא ועגלם והוא ידע ועיקרו מוהא ידע קדריש כו' דלידיעה בתרייתא לא צריכא קרא ולא כתבה התורה ועגלם בתקרא אלא לגופיה וממילא האי ועגלם קמא מיותר ואתא לדרשא למעוטי העגלם מקדש כו' וק"ל:

בד"ה לר"ע כו' בפרט וכלל ופרט נ"ב פירש פרט וכלל ופרט הוי כמו כלל ופרט וכלל וכן איתא להדיא בפ' ג' מינים:

בד"ה בכל פודין כו' ומפרש היכא דליכא אלא ה' סלעים כ"ע סברי דהוא קדים דמציה דגופא עדיף כי פליגי כגון דאיכא חמש בני חורין וחמש משועבדים ור' יהודה סבר מלוה כו' הנך משועבדים כו' לאז כו' כצ"ל:

בד"ה דתניא מרצע כו' ושל גיסטרוקן נ"ב פי' הערוך העשוי בכל מיני מתכת:

דף ה.

גמ' יציאות ויציאות תרתיו כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה ידיעת בית רבו כו' לשום על לבו שנטמא שמה ידיעה כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה ועגלם כו' בפ"ב דטוהר ואמרי' כו' כצ"ל:

בד"ה שתיס שהן כו' שהן ד' בפנים כו' נ"ב פי' הוה ליה לאוכוחי מלישנא דפנים ודו"ק:

בא"ד וריב"א פי' שתיס כו' כצ"ל ונ"ב לאז משום קושיא שהקשו התוספות לעיל דהא ריב"א לא גרס לאתרא וסבר שאף לפירושו קשה כדלקמן אלא שכך נראה לו הפי' וק"ל [עיינ במהרש"א]:

בא"ד ועוד י"ל שתיס שהן ד' כו' נ"ב פי' לפי פרש"י של כאן שלא חש לקושיא שהקשו לעיל א"כ מגופא דמתני' הוה ליה לאוכוחי כו' ולא הוה צריך לתרן וקמפרש לאלתר כו' א"כ לפי זה עוד יש לפרש כו' ודו"ק [עיינ במהרש"א]:

דף ה.

רש"י בד"ה שנייה לה כו' הלבן והגבוה לאב כו' כצ"ל:

בד"ה דאי ר"ע כו' למעלה מזו ונשנו כסדר כו' כצ"ל:

בד"ה קרום של ביצה כו' לא קשיא ליה בהדי כו' כצ"ל:

דף ו.

רש"י בד"ה אמר לו כו' משנתן וכך דרך כו' כצ"ל:

דף ו.

רש"י בד"ה של צמר דיהה הימנה כו' כצ"ל:

בד"ה תרומה אם כו' דאלו קדשים עד דמיינתי כפרה נ"ב פי' אם יהיה טומאה שמביאין עליה קרבן כגון טומאת זב וחבה ובודאי מש"ה כתב קרא ובא השמש וטהר לאשמועינן דאפילו בטומאה שמביאין עליה קרבן אפ"ה בתרומה אינו מעכב וק"ל:

דף ז.

רש"י בד"ה אימא תרומה כו' עד מלאת ימיה שמביאה למחר כפרתה הס"ד ונ"ב פי' עד מלאת ימיה דהיינו שמונים לנקבה וארבעים לזכר שלמחרתו מחויבת להביא קרבן אבל מ"מ תרומה אוכלת אחר מלאת ימיה קודם הבאת קרבן וק"ל:

בד"ה הואיל כו' וחטאות הפנימיות כו' העלם דבר טעונים כו' כצ"ל:

דף ז.

תוס' בד"ה ואיצטריך ג"ש לאפקוקי כו' כצ"ל:

בד"ה אי בשונג כו' על שאר עבירות כו' כצ"ל:

דף ח.

גמ' כר"ש דאמר ממקומו הוא מוכרע אמר מר ר"ש אומר ממקומו הוא מוכרע הרי הוא אומר וכפר על הקודש מטומאת מטומאתו של קודש כו' כצ"ל:

דף ח.

גמ' אימא לא ליתלי וכי תימא כו' להנך דבני חטאת נינהו ונתכפר כפרה כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה ונכפר פנימי כו' בסוף ואדחיצון כו' הד"א:

בד"ה אמר קרא כו' כו' בשנה ובמזבח הפנימי כו' כצ"ל:

בד"ה אמר קרא כו' אחת ולימד שאינו כו' אחרים ובסיפא כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה ונ"מ כו' וי"ל משום טומאה כו' נ"ב זהו לפי תי' קמא של הדיבור שבסמוך אבל לפי התי' השני כו' לא דק מידי דהא שעיר ראשון אינו מכפר אחיצון אלא כשהחיצון אינו מכפר בעולם כלל אבל היכי דעבד החיצון אינו מכפר אחיצון כלל ודו"ק. [עיינ במהרש"א]:

בד"ה ונכפר חיצון כו' כיון דעיקר כפרתו כו' כצ"ל:

דף ט.

תוס' בד"ה שעיר זה כו' וקבעתי בר"ח כו' כצ"ל:

דף ט.

גמ' שאין סופו ליודע כו' שסופו ליודע כו' כצ"ל וכן ברש"י:

רש"י בד"ה שעיר ושעיר כו' המדות חוזר ומלמד חוץ כו' כצ"ל:

בד"ה ואותה נתן כו' היה וג' שעירים כו' המשכן והוא יום כו' כצ"ל:

דף י.

גמ' איברא ראש חודש נמי איקרי מועד כדאמר אביי דאמר אביי תמוז דההוא שתא מלוי מלויה דכתיב קרא כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה ניכפרו אדיוס כפורים על כפרת כו' הד"א:

בד"ה כוליה מר"ח כו' ור"ח מנייהו כשאין בה ידיעה כלל וכולהו מדיוס הכפורים כו' כצ"ל ונ"ב מדברי רש"י יראה דרגלים פשיטא ליה דאיידי באין לו ידיעה לא בתחלה ולא בסוף ותיומה ממה יליף וגם התוס' מפרשים לקמן דילפינן מר"ח דכתיב ביה לה' כו' ומדברי רש"י משמע דאף ר"ח מרגלים אתיא וצ"ל דס"ל דר"מ סבר ממש כמו ר' יהודה וא"כ בתחלה ולפינן דרגלים אינם מכפרין אלא אחין בה ידיעה כלל ודרשינן אותה ואחת הכל כמו שדרש ר' יהודה אלא דס"ל לר' מאיר שבא ההיקש וחזר ומשהו כולם לומר מה שיש בזה יהא בזה והשתא צריכא ליה למיעוטא דאותה ואחת ואף להקיש ודו"ק:

דף י.

רש"י בד"ה תמידין כו' ותנן אין פוחתין כו' נ"ב עי' בפרק אין עורכין ושם מפורש היטב:

תוס' בד"ה מותר הקטרת כו' מפטמין שס"ה מיני' לשס"ה ימים כו' של י"א של שנים פשוטות היו כו' כצ"ל:

בא"ד דלא דק כו' נ"ב פי' משום דלא בעי למיתני פרטי אלא מספר שבעים לחוד אבל היכא דנחת לפרט כגון שבעים ושתיס א"כ קשה אמאי לא תנא שבעים ושלשה שקרוב יותר אל החשבון ודו"ק:

בד"ה מפרישין לא גרסי' ממנה כו' ומאי ממנה שיך כצ"ל:

בד"ה מפרישין שכר כו' דהני אומנין היינו אומני הבנין מ"מ כו' כצ"ל:

דף יא.

רש"י בד"ה והרי פרה אלומה הס"ד:

בד"ה נימא להו כו' יקריב ברגל זה כו' נ"ב לאז דוקא קאמר דבהא לא פליגי אלא שאם לא קרב ביויה"כ יקרב ברגל וכן בר"ח ודו"ק שוב מצאתי שבס"א אינו אלא שאם לא יקרב בזה יקרב בזה וכן עיקר:

דף יב.

רש"י בד"ה האי עשה כו' יום הכפורים היכי דמי הס"ד והד"א:

מהרשי"ל – חכמת שלמה • שבועות

דף יג.

רש"י בד"ה אלמא לא כו' ביוה"כ והא כו' ליה דאין מכפר כו' כצ"ל והד"א:

תוס' בד"ה לא קראו כו' קיבלו עליו בברכותיו לומר כו' כצ"ל:

דף יג.

רש"י בד"ה ומשני כו' לכך השווה ללמדך כו' כצ"ל:

בד"ה אבוי אמר כו' כפרה בטומאה כו' הד"א:

דף יד.

נמ' ביה ממונא דכתיב אשר לעם בדאחרן נמי כו' כצ"ל:

סליק פרק שבועות שתיס:

דף יד:

רש"י בד"ה ופי' מיד בקושי האבר הס"ר:

דף טו.

רש"י בד"ה מכאן ואילך כו' התחלת עבודתם מחנכתן כו' כצ"ל:

בד"ה שהן שש מדבריות כו' נ"ב פי' חמש ירושלמיות הוי כמו שש מדבריות שהיו בימי משה אלמא שהוסיפו על המדה ירושלמי שתות מלבר שהרי מחמשה שלהם יהיו ששה מדבריות ומזה דייק תלמודא במנחות שאין להוסיף על המדה יותר משתות ומ"מ לתודה לא היו נוטלים יותר מחמשה ירושלמיות דהיינו ששה מדבריות כפי המדה ראשונה שהן שתי איפות אכן התנס' פירשו לשם שהוסיפו נמי על האיפות שתות ולפי פירושם היו נוטלין שש ירושלמית וכן בסמ"ג וא"כ מתני' הכי פירושא התודה היתה באה מן המדות הגדולים שחמש היו שש ראשונות אבל לעולם לא פוחתין מן ששה מדות ודו"ק:

בד"ה אטו לחמי תודה כו' לאכול בה קדשים מי מעכב עליהם כצ"ל:

בד"ה ה"ג כו' מי איכא דהאי תסברא כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה וכן תעשו כו' לעשות משכן הלא קודם כו' כצ"ל:

בד"ה מתיב רבא כו' בקרא וכדאמר לקמן כו' כצ"ל:

דף טז:

נמ' ואומר ארוממך ה' גו' יפול מצדך אלף ואומר יושב בסתר עליון בצל שדי יתלונן עד כי אתה כו' כצ"ל ונ"ב וזה לשון ר' יונה בפיו לרי"ף בפ"ק דברכות שיר של פגעים בכנורות ובנבלים כו' פי' כשקידש עזרא את ירושלים היו הולכים סביבות העיר ואומרים שיר זה להדריח את הפגעים והמזיקים והיו אומרים אותו בשמחה ובשירים ומפרש ואזיל שאותו שיר של פגעים הוא יושב בסתר עליון ולא גרסינן ואומר אלא אומר לפירושו קמפרש מהו שיר של פגעים עכ"ל:

רש"י בד"ה ושיר של פגעים כו' והכי איתא בתורת כהנים כו' כצ"ל. ונ"ב גלין ותנימה לפי פי' זה לא היה לו לומר יושב בסתר עליון אלא ויהי נועם כו' עד כאן:

בד"ה אין לו חלק כו' הלוחש כו' כצ"ל:

דף טז:

נמ' אם אינו ענין לטומאה שבחון תנהו ענין לטומאה שבפנים כל זה נמחק:

תוס' בד"ה או אידי כו' ואמר הר"ר שלמה מדרינ"ש כו' נ"ב פי' ותופס גירסת הספרים דל"ג ליכתב או אידי ואידי כו' ודו"ק. [עיין במהרש"א]:

בא"ד וי"ל משום כו' נ"ב כמו אלא י"ל ודו"ק נ"ל:

דף יז.

רש"י בד"ה דאנום כו' משנטמא שיעור שהייה כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה או אין צריך כו' והבא אפי' כו' נ"ב ענין בפני עצמו שרצה לתרץ דהתם בעינן שהייה קצת והבא משמע אם א"צ שהייה למלקות דחייב מיד אפי' בלא שהה כלל על כן מפרש דהבא נמי בעינן שהייה קצת ובפרק אלו הן הלוקין הקשה קושיא זו ומתרג' בע"א נ"ל:

בא"ד ונראה דאפי' כו' נ"ב פי' שלא תקשה א"כ לפי מאי דבעי הכא דבעינן נמי שהייה למלקות והלא גבי בלאים לא בעינן שהייה גמורה ודו"ק:

בד"ה נזיר בקבר כו' משמע כל זמן כו' דמי שיהיה נוגע בו כו' כצ"ל:

דף יז:

נמ' והא קמ"ל כו' כצ"ל:

דף יח.

נמ' אנוס ואפרישה מזיר ואי בעם הארץ כו' ובת"ח ות"ח כו' על שלה טמא בספק ופטורין מן הקרבן יאידיי דבעי כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה והא נמצא כו' מספק ופטורה מן כו' כצ"ל:

בד"ה המשמש כו' לשמש ועד זה נכנס כו' כצ"ל:

דף יח:

רש"י בד"ה עונה כו' או יום או לילה כו' נ"ב והסמ"ג מפרש שש שעות ע"ש:

דף יט.

רש"י בד"ה אי מטומאה כו' מן העבירה שאמרו לו כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה הרי העלם כו' גבי העלם שבת והעלם מלאכות פשיט כו' כצ"ל ונ"ב פי' דקמבעי ליה התם אי אמרי' העלם שבת בידו ואינו חייב אלא אחת או העלם מלאכות בידו וחייב אבל מלאכה ומלאכה כו'.

בד"ה אמר רב אשי כו' טומאה בידו ואם להפך כו' כצ"ל:

דף יט:

רש"י בד"ה ונודע לו כו' באשם תלוי וחזר כו' הד"א:

סליק פרק ידיעות הטומאה:

גמ' במתני' היכן מצינו במדבר שהוא מביא קרבן שזה מביא קרבן כצ"ל:

דף כא.

רש"י בד"ה אלא מכללא כו' סיפא דשמעתא וא"ר אבהו כו' כצ"ל:

בד"ה לא למעוטו כו' קאי זו היא כו' הד"א:

דף כא:

גמ' ביטוי שחייבין על כו' כצ"ל:

דף כב.

גמ' מהו דתנימא אטעום נמי כו' וכי תניא ההיא כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה והרי עפר כו' דקא ס"ד דכיון כו' נ"ב האי סלקא דעתא דפרש"י לאו דוקא שהרי אף לפי האמת כן ומ"ה קמבעיא ליה בעפר אלא הוא סלקא דעתא בדברי המקשן עצמו קודם שאמר אלא תפשוט ודו"ק:

בד"ה מתוך שחלוקות כו' מוהיה כי יאשם לאחת מאלה כו'. וכן לענין מלקות אם בהתראה אחת כו' כצ"ל:

דף כב:

גמ' רב ושמואל דאמרי תרווייהו בכולל כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה להיתקרא קא כו' שלא כדרך הנאתו כו' נ"ב ומשהו דקאמר היינו אליבא דריש לקיש וכי פשטינן דבעי כזית הוא הדין דמפשט נמי אליבא דרבי יוחנן דבעינן אכילה כדרך הנאתו ודו"ק:

דף כג.

תוס' בד"ה שכר שכר מנזיר כו' והבא דריש שכר גופיה כו' נ"ב פי' הכא דדריש ג"ש שכר שכר מנזיר איצטריך כדי שלא יהיה גוף השכר הכתוב במעשר היינו דבילה קעילית ולא קשה הא כ"ש הוא מייין אגב קנגנון מה בכך דלא שייך למיפרך כ"ש אלא כשמרבה דבילה קעילית אבל בגוף הפסוק שהוא פרט ל"ק דשמא אתי לשום דרשא הפרטית וק"ל. [עיין במהרש"א]:

בא"ד דאתי לפרש דלא כו' כצ"ל:

דף כג:

גמ' ושמן ודבש דהיה לו לומר כו' מ"ש רישא דפטור ומ"ש סיפא דחייב הא כו' דאמרי תרווייהו בכולל כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה ולמא ע"י כו' תערוכת אי אמר הכי הוי משמע כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה דמוקי לה כו' ועוד דמצי לאוקמי שלא כדרך הנאתן כו' נ"ב וא"ל דא"כ מ"ט דר"ש דפוטור היינו משום דמחייב בכל האיסורים בכל שהוא א"כ הוא הדין דמחייב שלא כדרך הנאתן ורבנן דמחייבי הכא היינו משום דלא מחייבי בכל שהוא בכל שאר איסורים וכ"ש שלא כדרך הנאתן והבא דמיחייב לרבנן איירי כדמפרש שלא כדרך הנאתן ולר"ע אפי' בקתם נמי מיחייב אשלא כדרך הנאתן גבי שבועה כמו שמחייב בכל שהוא וצ"ע [עיין במהרש"א]:

בא"ד הוה מצי למימר דלא אמר כריש לקיש כו' כצ"ל:

בא"ד לא משכחת לה הן ולאו כו' כצ"ל:

וג"ב פי' אף שר' יוחנן גופיה יכול לתרץ אליביה שפיר הן ולאו כדמשני לקמן כדרבא מ"מ אינו מיושב אלא לר' יוחנן דוקא דמוקי מתני' בכולל דברים המותרים אבל לריש לקיש הוי סתמא דמתני' בלא כולל אלא נשבע על הנבילה להדיא ודו"ק:

דף כד.

גמ' כל שהוא למכות ולא אמרי כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה האוכל נבילה כו' כמו וזבחת ולא גיזה כו' כצ"ל:

בד"ה אלא הן כו' דהוי בקום עשה ודאי חיינא כצ"ל ונ"ב פי' האכילה קורא קום עשה והר"ן נמי הביא דעת הרמב"ן כדברי ר"י אלא שקרא שבועה שאוכל ולא אבל קום עשה ר"ל קום עשה עבירה כדי לקיים שבועתך ע"ש:

בד"ה אלא כדרבא כו' לשון אכילה אפי' במסרחת הא שלא לאכול עפר ואכל כו' כצ"ל:

בא"ד דאז ודאי הוי לשון אכילה כצ"ל ונ"ב פי' אבל בקתם לא הוי נבילה בכלל אכילה ומהבא מוכח דאף מן הסתם הוי נבילה בכלל אכילה וק"ל:

בא"ד דמשכחת הן בדברים המותרים קשיא דאפי' באיסורים נמי כו' משכחת כו' דאפי' וכו' הא ליתא בהן כו' כצ"ל:

בא"ד דמשכחת הן בתאינים השוערים כו' כצ"ל ונ"ב פי' תאינים רעים שאינם בכלל תאינים כמו נבילה סרונה וק"ל:

דף כד:

תוס' בד"ה והרי אשם כו' ולילקי נמי משום וזר כו' נ"ב פי' גבי זר שאכל עולה לפני זריקה כו':

בא"ד לא יאכל כי קדש הם כו' נ"ב פי' אם אכל חלב וק"ל:

דף כה.

גמ' אלא כי קתני דחיייל אמדיי דאית ביה כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה חומר בגדרים כו' דגדרים גופייהו עצמו על הסוכה לא חיייל כצ"ל:

בד"ה משא"כ כו' והשתא א"ש הא דאמר כו' נ"ב וכ"ש הא דקאמר חומר בגדרים מבשבועות וק"ל:

מהרשי"ל – חכמת שלמה · שבועות

בא"ד והשתא נמי ניחא חומר בנדרים מבשבעות נ"ב וה"ה הא דקאמר בריש נדרים לאפוקי שבועות לאסר נפשיה מן חפצא [עיין במהרש"א]:

דף כה:

גמ' אמר ר' יהודה בן בתירא ומה כו' כצ"ל:

שם בכלל שאיני יודע לך עדות כו' נ"ב פי' שבועה שאיני יודע לך עדות שהוא חוץ לב"ד כו' כדפרש"י אבל מה שמשביעין הבית דין בפני הב"ד וקבל עליו הוי שפיר בכלל שבועת בטוי לרב כדפריי' לקמן ודו"ק:

שם מלתא דליתיה בלהבא כו' נ"ב פי' ואף אותה שבועה שמשביעין הב"ד אינה בכלל ביטוי משום דליתא בלהבא שא"א שישבע שלא ידע לו עדות שהרי אין זה בידו ודו"ק וכן מציאתי שוב בפירוש הר"ן:

רש"י בד"ה ה"ג כו' לך ומודה כו' הד"א:

דף כו.

גמ' מו שהשבועה קודמת לביטוי ולא שהביטוי קודמת לשבועה יצא זה כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה את לבך כו' וחד לפטור ממלקות כו' נ"ב בגמ' לא נאמר פטור ממלקות אלא לפטור מלאו דשבועה ופי' לשם התוס' להדיא דוקא משבועת לא יחל דברו הוא דפטור אפי' קיים את המצוה ועבר על לא יחל אבל חייב לעולם מלקות משום שבועת העדות ותדע דהא לקמן איתא להדיא במתני' דעל שבועת שוא ננשבע לבטל את המצוה חייבין על זדונה מכות כו':

דף כו:

רש"י בד"ה מצטער בדבר וא"נ כו' כצ"ל:

דף כז.

גמ' אלא מדאינטריד או כו' נ"ב וזה לשון הר"ן ונ"ל דלאו אהאי טעמא לחוד הוא דסמכינן דאי הכי עקרינן לבריייתא דקתני מה הטבה רשות ומה הרעה רשות אלא ה"ק דהך דרשא דאזי מוכחא דכי פרכת א"ה בדבר הרשות נמי כו' לאזי פירכא היא דלא דמי דבר מצוה לדבר הרשות ואין לי להאריך בזה דוק יתשכח ע"כ:

דף כז:

תוס' בד"ה הא תו כו' דחויבא הוא דליכא כו' זו היא כו' כצ"ל:

דף כח.

גמ' אכזית קמא ואב"א כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה אמר רבא כו' בין שאכל התנאי ראשון כו' ונ"ב פירוש לעולם בעינן שיהא האדם בשבועה אבל כשהוא בשנגה אינו חל כלל אפי' כשיהא מזיד אח"כ בתנאי אבל מ"מ לענין חייב קרבן לעולם בעינן שתהא שנגה באכילת איסור וכן לענין מלקות ודו"ק:

בא"ד באכילת האיסור נ"ב פי' לענין קרבן:

בד"ה ויחבל את הראשונה כו' דודאי חיילא כו' נ"ב פי' השבועה חייילא לענין עונש שבועה אלא דלא אשכח ביה קרבן לאפוקי היכא דהוי שנגה מתחלה לא חיילא כלל ומותר ודו"ק כך נראה לפרש דעת רש"י ולא כפי' התוס' נ"ל:

דף כח:

גמ' שם שנגות מותרות עיפה תני שבועות כו' כצ"ל והשאר נמחק:

רש"י בד"ה ותני עלה כו' מותרין כו' והיינו כדרכא ולא יתכן כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה כשם כו' ולאזי פירכא הוא כדפרישית לעיל כו' כצ"ל ונ"ב דף כ"ה בד"ה משא"כ בשבועות:

דף כט.

גמ' על זדונה מכות כו' נ"ב פי' משום שבועת שוא לחוד אבל לא משום לא יחל כדפרישית לעיל דף כ"ו:
תוס' בד"ה שבועה שלא אוכל כו' שבועה בכל ט' וכל ט' שיאכל מהנך כו' כצ"ל [עיין במהרש"א]:

דף כט:

גמ' עליכם ואמרו אמן כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה אלא ה"ק כו' על דעת רבים אין לו הפרה כצ"ל ונ"ב פי' הקב"ה ומשה וק"ל:

תוס' בד"ה כי היכי כו' על דעת הקהל כו' נ"ב זה אינו לפי דעת ר"ת שכתב בפרק השולח דף ל"ו להדיא שאינו נקרא על דעת רבים אלא א"כ פרטם פלוני ופלוגי כו' בשמם וכ"כ הסמ"ג וכן מוכח מפרש"י:

בא"ד ואפי' בלא חרטה כו' נ"ב פי' חרטה מעיקרא ודו"ק:

סליק פרק שבועות שתיס בתרא:

דף ל:

גמ' ומנין לדיין שידע בחבירו כו' ומנין לדיין שידע בדן כו':

רש"י בד"ה לא ליקדים וליתב כו' כצ"ל:

בד"ה לא יעשה כו' להעמיד וכשהוא בוש לחזור כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה א"נ לשואר כו' בעל דין שכנגדו ת"ח כו' נ"ב פי' דלר"ת דמפ' שואר על הדיין דוקא א"כ בע"כ הכא איירי דשנייהם תלמידי חכמים ושייך בהו שואר ויעשה הדיין שואר למי שירצה דאי לאו הכי ליכא שואר כלל ויהבינן בע"כ לת"ח בשלמא לפרש"י הא דיהבינן לת"ח ולא לעם הארץ זהו שנקרא שואר יא"כ שפיר קאמר אי נמי לשואר ודו"ק [עיין במהרש"א]:

דף לא.

גמ' ומנין לתלמיד שיושב כו' כצ"ל וכן בכל העמוד צ"ל ומנין:

רש"י בד"ה משחק בקוביא בעירבון והמראה כו' נ"ב נראה שהוא מלשון ממירין היוונים דסנהדרין פ' זה בורר וחבירו פרק במה מלניקין שהמרו זה בזה בהלל ע"ש נ"ל:

דף לא:

גמ' לא כל שכן ומדמייתיה לה כו' כצ"ל:

בד"ה לאזי דגמרי כו' בפקדון אשר ישבע עליו כתיב משמע כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה מההיא אין כו' כאנשים וחייב בו כו' כצ"ל:

דף לב.

רש"י בד"ה בעד טומאה כו' וכפר עדותו חייב דהא כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה שבועה שאין כו' וא"ת לימא כגון כו' נ"ב האי לישנא משמע דעל התרצ' פריך דלישני הכי וע"ז תירצו התוס' דלא ניחא ליה לשנויי הכי כי אין רגילות בכך כו' ואף דרב חסדא משני הכי משום שמוכרח לכך דאפשר דלא ס"ל דמהני תוך כדי דיבור כה"ג ותדע דהא שניהם כא' בצמצום לכ"ע אין רגילות בכך וחידוש גדול הוא אפי' לר"י הגלילי דאמר אפשר לצמצם ודו"ק. ומש"ה נמי הוכרח הרי"ף לפסוק הלבנת התוך כדי דיבור מהני וק"ל. אבל על המקשה אין כאן קושיא דלישנא דכפרו שניהן כו' לא משמע הכי דא"כ הל"ל כגון שסיימו שניהם תוך כ"ד וק"ל ותדע דעל התרצ' קפריך דהא משני אחר כך התוס' להדיא דברי התרצ' וק"ל:

דף לב:

תוס' בד"ה אבל כפירה כו' תוך כדי דיבור אף שני חייב נ"ב והר"ן תירץ דקמ"ל דאף הודאה של אחד מהני בתוך כדי דיבור של כפירת חבירו ודו"ק [עיין במהרש"א]:

דף לג.

גמ' השתא מיהא לא שכיב נמחק ונ"ב לפי' התוס' ל"ג:

דף לג:

תוס' בד"ה היכא דלא כו' דמיחזי כשיקרא ובפ' כל הגט ובהכותב מסקינן כל זה נמחק:

בד"ה ונאמר להלן כו' ובעושק יחוד כלי כו' נ"ב פירוש שיחד כלי נגד הלואתו וכן על העושק דהוי דומיא דפקדון אבל אהלואה אינו מיחייב קרבן וק"ל:

דף לד.

רש"י בד"ה קסבר ר' יוסי כו' וה"ק הא דקאמר כו' המתקיימת בידיעה בלא כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה מושבע כנשבע כו' וליכא למיומר דהיא גופה כו' כפריה ועבריה כצ"ל והס"ד ואח"כ מ"ה חדש ה"ג כו' איתא נמי לשעבר כו' כצ"ל:

דף לד:

רש"י בד"ה מכזי כו' ברישא לא עשה כו' הד"א:

בד"ה מקמי כו' דס"ל דהא הוה גמיר כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה כי היכי כו' היינו משום דלבתר כו' נ"ב פי' עיקר פירכא דהכא גבי שבועת עדות חייבו הכותב במושבע משא"כ בפקדון דלא חייבו במושבע אלא דוקא בנשבע מפי עצמו ואף שיש לשם נמי חומרא שחייב בנשבע משא"כ בשבועת העדות לפי ס"ד דהשתא מ"מ איכא פירכא כי אין מכריעין בין החמורות וק"ל א"כ שפיר קפריך ר"ש אלא דלא הוה ליה למינקט פה שעשה בו מושבע כנשבע דלמא לפי בתר דקים ליה כו' נקטויה דבע"כ לא תמצא בשבועת העדות נשבע כי אם בתר ג"ש ודו"ק:

בד"ה הנך כו' עדיפא דמעילה ממעילה לאו כו' כצ"ל:

דף לה.

גמ' מפקדון דמזיד דלאזי כשונג כו' כצ"ל:

שם במתני' וכן יכבה אלהים כו' נ"ב ברי"ף גרם בתרוייהו שם י"ה ולא אלהים אכן גם גירסא זו ישרה וקמ"ל אף שזה הקורא בתורה קורא בשם של יו"ד ה"א והוא אומר וכן יכבה אלהים אפי' הכי הוי אלה וק"ל:

רש"י בד"ה זו היא כו' לעדים וכן כצ"ל:

בד"ה אל יככם כו' תעידוני וכפרו כצ"ל:

בד"ה ר"מ מחייב דמכלל כו' אם תעידוני ואם לא תעידוני יככם כצ"ל:

בד"ה בצואה כו' דכתיב בפ' נדרים כצ"ל:

דף לה:

גמ' בסוף עמוד ה"ק ומנין לנשות שבועה שאין עמה אלה כשבועה שיש עמה אלה ת"ל ושמעה קול אלה ושמעה אלה ושמעה קול א"ר אבהו כו' כצ"ל והשאר נמחק:

רש"י בד"ה כתב אלף כו' דהאמצע קרא אדון כו' נ"ב ומימיה דהא נקט בקרא אדנ"י בקמ"ץ ואם היה קורא לאחד אדון הל"ל אדני בחוריי"ק אלא לכולם קראם אדוניים ולגדול שבהם אמר אל נא תעבור וגו' וכן פי' בחומש:

בד"ה במויכה כו' לבני וגו' הס"ד ואח"כ צריך להתחיל הדבור י"ה קודש וה"ק הקדש הקדשתי הכסף וגו' והס"ד. ואח"כ מ"ה הרי הוא אסור כו':

בד"ה הם לא כו' אלא האלך ולא התתנהו בידי כצ"ל:

בד"ה ומאתים כו' הניחוס ויעסקו כו' כצ"ל ונ"ב פי' תניחם מאנגריא של מלך וק"ל:

בד"ה מה כאן צ"ל מה להלן וד"ה ומה כאן צ"ל ומה להלן:

בד"ה דשבועה צ"ל אלה דשבועה כו' קול אלה דמשמע דשבועה משתעי כצ"ל:

דף לו.

גמ' וכדר' אבין אמר כו' כצ"ל:

שם בפסיקא יכבה אלהים צ"ל יכבה ה':

רש"י בד"ה ושמעה אלה כו' דהיא שבועה שיש בה כו' כצ"ל:

בד"ה ואמרה האשה כו' מהם דכופרים אחר כו' כצ"ל:

מהרשי"ל – חכמת שלמה • שבועות

תוס' בד"ה והוא דאמר כו' ולאז דשבועה כו' נ"ב פי' למלקות ולקרבן וכן דעת הרמב"ם והסמ"נ:

דף לו:

רש"י בד"ה ושאני סוטה כו' בספרים ישנים דלא אתמר בלא חיפוך כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה ה"נ כו' ואינהו אלהים קאי ואע"ג כו' גבי נדר דלית ליה כו' כצ"ל:

סליק פרק שבועת העדות:

גמ' תובעין אתו ואמרו לו כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה בפני ב"ד כו' וכחש בעמיתו כל דהו נ"ב לא ידענא למאי הזכיר רש"י קרא זה אי לאשמועינן מינה בין בפני ב"ד בין שלא בפני ב"ד הלא מונשבע על שקר שמעי' כדפרש"י לעיל דף ל"א. ואם על מפי עצמו קאי לא שייך לומר כל שהוא דהא עדיף ממושבע מפי אחרים כדיליף לעיל בפ' שבועת העדות ק"ו כו' ועוד קרא דאשר ישבע עליו היינו מפי עצמו וצ"ל דרש"י בא לפרש דחייב מפי עצמו אף בלא טענת התובע ואמר לו תן לו פקדוני כו' לאז דוקא קאמר חזו דשמעי' מוכחש בעמיתו כל דהו כללעיל דף ל"ב [עיין במהרש"א]:

דף לז.

גמ' והכא מיייתי קרבן לא שנא כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה לא אם אמרת כו' קאי לא אם אמרת כצ"ל:

בד"ה פרט למודה כו' והשני כפר נ"ב היינו כמו שמפרש לקמן:

תוס' בד"ה הזיד כו' דמי יודע שהם כו' נ"ב ותימה שמה המתרים שמעו מהם שיודעין לו עדות א"נ שהם היו אצלם כשראו עדות זו אלא שהם קרובים ותעד דאל"כ גבי פקדון אין יכולין להתרות כו' מאחר שהם יודעים ועידו עליו אם לא שהם קרובים ודו"ק [עיין במהרש"א]:

מאי אינו כו' גבי נזיר בפתע להביא את אונס פתאום כו' כצ"ל:

בא"ד כאן שחייב את השונג כו' נ"ב פי' שונג גרידתא והוא אונס דלעיל וק"ל:

בא"ד וכפר מאשר חטא וגו' נ"ב לאז דוקא דמוכפר ילפי' אלא מפתאום רק שמביא האי קרא דכתיב ביה קרבן ואפתאום קסמין וק"ל [עיין במהרש"א]:

דף לז:

גמ' חיי ניניה ולא שכיבי כו' חייב בשטר פטור כו' קרקע פלגי ר' יוחנן ור"א כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה ואין מביאין כו' וצ"ל דאליביה משכחת כו' כצ"ל:

דף לח.

רש"י בד"ה הכל מודים כו' לא לך כללא הס"ד:

בד"ה פרטא הוי כו' ושוב אין מחשבה כו' נ"ב פי' דמחשבת חוץ לזמנו עושה פגול אבל מחשבת חוץ למקומו פוסל ואינו מפגל וק"ל:

בד"ה חד אמר כו' דמיחייב ליה אכל אחד כו' אלא אחת פרוטה כו' מחייב מיהא חדא כצ"ל:

תוס' בד"ה אנסת כו' הכלי כל מה שיחייבוהו ב"ד כצ"ל:

סליק פרק שבועת הפקדון:

דף לח:

גמ' ונפקא מינה כו' וכדרבא דאמר רבא כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה אין לך כו' שאין ההואה כו' נ"ב דוקא לשמואל דלא בעי בכפירה שתי כסף וק"ל:

דף לט.

תוס' בד"ה ואם אמר כו' לא מקני ליה כפילה כו' נ"ב קאי על שומר חנם שטען טענת גנב בפקדון ואינו רוצה לישבע אלא לשלם שאז אם נמצא הגנב שלו אזו הוי הכפל שלו ולא לבעלים וק"ל:

דף לט:

גמ' ותנן גמי ה' פרוטות הן האונאה בפרוטה והואה בפרוטה ואילו כפירת פרוטה לא קתני וקרא כותיה כו' כצ"ל ונמחק האונאה בפרוטה ונ"ב מתני' היא בבבא מציעא:

דף מ.

תוס' בד"ה הודה במקצת כו' כטוענו חטין והודה לו בשעורין נ"ב פי' דלא תימא דס"ל דאפי' טענו בשני מינים והודה בא' הוי כמו טענו חטין והודה בשעורין דפטור וק"ל:

דף מ:

גמ' הא קמ"ל דכי הודה כו' שתי מחטין והודה כו' כצ"ל:

דף מא.

רש"י בד"ה ונקטיה לכובסיה צ"ל לנקטיה כו' לו תלית שעליו כו' אזול גרמא ומחיה לכובס ואתר תמרי כו' באלו הן הגולץ כצ"ל:

תוס' בד"ה מאן דתני כו' וכן משמע כו' נ"ב חוזר אקצת נראה דהשביע וק"ל [ועיין במהרש"א]:

דף מא:

תוס' בד"ה כל האומר כו' גבי לא נטמאתי דמתרצינן כו' כצ"ל:

דף מב.

גמ' ואתית ואיתיבת אמתסתא כו' איתרע שטרא התם כו' רב פפי אמר לא כו' כצ"ל:

שם והאמרת אין נשבעין על טענת כו' נ"ב פי' מאחר שאין נשבעין לקטן על טענת עצמו אם לא שבא בטענת אביו א"כ טענתו כמאן דליתא דמי והוי כטענת עצמו והוי משיב אבידה ודו"ק:

רש"י בד"ה ההוא ליה דאמר כולי פרעתוך הס"ד:

דף מב:

גמ' הכא דלא אמר ברי כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה אדם עושה כו' עשה רמייה עליו כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה על כל כו' חד כלל ופרט כו' נ"ב לאז דוקא כלל ופרט וכלל אלא כל הוא ריבוי וכל הני פרטי למעוטי אתו דללקמן וק"ל:

בא"ד מעל כל דבר פשע כו' נ"ב פי' דליכא למימר דתרווייהו דכי יתן וגו' הוא דאתו א"כ הני פרטי דעל כל דבר פשע ל"ל אלא מעל כל דבר פשע ילפינן הכל והני פרטי דכי יתן וגו' אתו למה כלים שנים כו' ודו"ק:

בא"ד דקאמר שם אי ס"ד כו' כצ"ל ונ"ב פי' ולומר מה הפרט מפורש דבר שמתמא כו' אבל עופות טמאים לא א"כ נכתוב להני פרטי בקרא קמא ומדלא כתיב כן ש"מ דאינו כלל ופרט אלא כל ריבויי הוא ומרבה הכל והני פרטי חד למעוטי כו':

דף מד.

תוס' בד"ה שומר כו' לאסמכתא בעלמא נקט קרא בדבריו וברייתא כו' כצ"ל:

בא"ד וה"פ אי כו' נ"ב אין זה תולה בהאי ועוד י"ל דעכ"פ צריכים אנו לפרש כן דאל"כ נהי דרבה קבלה מ"מ מה היה דעתו של המקשה אי לאז שנפרש כן וכן איתא להדיא בתוס' דהכונס ועיין בהגהתי בפרק אלני מציאות [עיין במהרש"א]:

סליק פרק שבועת הדיינין:

דף מד:

תוס' בד"ה התקבלתי מהן כו' סוף הדיבור יותר פחות משלש פרוטה נ"ב פי' כי המעה הוא ל"ב פרוטות ופונדיון שהוא חצי מעה הוא ט"ז פרוטות נמצא שמ"ח שלישיות של פרוטה הוא פונדיון מכון וק"ל:

דף מה.

רש"י בד"ה כל שהפירות כו' ארישא פליג דקתני כו' כצ"ל:

דף מה:

גמ' איכא דאמרי מושהה הוה שהי ליה ושתיק וא"ד מישתא כו' כצ"ל ונ"ב עיין לעיל בדף מ':

תוס' בד"ה כי מטי כו' ואין נוטף לב כו' נ"ב וממילא נמי כשכפר קודם שפסקו עליו שבועה וק"ל:

דף מז.

גמ' אחמירו קא מחמיר נ"ב פי' ואם רבנן דמקילים בשכיר מודו בקציצה משום דמדכיר דכירי כל שכן ר"י דמחמיר ודו"ק:

תוס' בד"ה בטוענו כלים כו' דר' חייא כרבנן דר"ג דפטרי טענו חטים כו' כצ"ל ונ"ב פי' דפריך התם לר' חייא מכי הוא זה דחד אתא למודה מקצת וחד אתא דעל הודאת פיו אתה מחייבו ולא על העדאת עדים ומשני ר' חייא דחד אתא למודה מקצת ואידך אתא דוקא למודה ממזין הטענה ולמעוטי טענו חטין והודה בשעורין וק"ל:

דף מז:

תוס' בד"ה בטוענו כלים כו' ואיכא למיפרך מה להצ השוה כו' נ"ב פי' דר' חייא יליף מהודאת פיו ומעד א' דמהודאת פיו לחוד ליכא למילף משום דאיכא למיפרך מה לפיו שכן מחייבו אשם כו' ואעד א' איכא למיפרך נמי כו' עד דאתי במה הצד כו':

בד"ה בקונטרס גרסינן לא ארמן כו' כצ"ל:

דף מז:

תוס' בד"ה מתוך כו' כדאשכחן דסבר ר' אבא בעלמא כו' נ"ב הג"ה ועוד י"ל דטעמא דרב נחמן בששניהם חשודים משום כיון דמחוייב התובע נמי שבועה מדרבנן ואין יכול לישבע מפסיד החצי וזה התי' אין נראה דא"כ היתומים מן היתומים נמי יסבור רב נחמן ור' אבא כשמואל מתוך שאין יכולין בני המלוה לישבע יפסידו ובכולי שמעתין משמע דפלגי ואם בני הלוה נמי חשיבי דאין יכולים לישבע מ"מ לא יפסידו כי אם החצי ואמאי לר' אלעזר נשבעין ונוטלין הכל ומשמע דר"א הוי כר' אבא ורב נחמן ע"כ הג"ה:

דף מח.

גמ' לדבריו דר' אמי קאמר כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה נשבע בעל הבית כו' לא נטלן חנווני כו' כצ"ל. ונ"ב כל אלו דבורים שייכים למתני' עד ד"ה דמורו היתירא כו':

דף מח:

רש"י בד"ה והאב אילו כו' בשבועה ומדקתני כו' כצ"ל:

בד"ה הא שאר כו' שאין הודאה אטו כו' כצ"ל:

דף מט:

גמ' חייב זה הכלל כו' צ"ע הני כללי דמתנית' למאי אתו לרביי ודו"ק:

סליק:

פֿני יְהוֹשֻׁעַ

דשעיר חטאת של ר"ה היה מכפר ג"כ על טהור שאכל את הטמא א"כ שוב לא היו צריכין להקריב שעיר חטאת של ר"ח דשתי חטאות לכפר על ענין אי לא אשכחן וכדמשמע נמי לקמן בפירקין וא"כ לדיוהיה א"ש טובא הא דכתיב בר"ה מלבד עולת החדש ולא כתיב נמי מלבד חטאת החדש וממילא דלר' יהודה נמי א"ש כיון דתרווייהו מכפרין על שאין בה ידיעה וע"ש בחידושינו ותמצא נחת ובירושלמי דשמעתין נמי משמע להדיא כמו שכתבתי וכן נראה מלשון הר' אלפס בשמעתין לפי מה שהונה מקרוב ע"פ הגה"ה בעל ד"ת שהובא בס' תומת ישרים ומחוק כל הנך בבי דאייירי בידיעות הטומאה לפי שאין דרכו להביא ענינים מה שאין נוהגות בזמנינו ולא הביא אלא הך בבא דאין בה ידיעה לא בתחילה ולא בסוף דפלגין בה ר"י ור"ש אי שעירי רגלים ור"ח מכפרין עלייהו או על טהור שאכל את הטמא וע"כ היינו משום דנפקא מיניה נמי האידנא לדינא אס צריך להזכיר חטאת ר"ח במוסף ר"ה כדפרישית והיינו דמיייתי הרי"ף אמתניתין דיוק הך פלוגתא דתנאי בעירובין אס צריך להזכיר מוסף ר"ח בר"ה אלמא דהא בזה תליא ולע"ז מזה ראייה ברורה למה שכתבתי בחידושי ר"ה דהוי"ק:

הג"ה מבן המחבר וזאת ליהודה מדבר

אמנם אבא מוכה ברא וברא מוכה אבא אבאר דבריו בעז"ה עד מקום שזי מנעת מסוגית הש"ס ופוסקים דאלו ואלו דברי אלקים חיים וראשון תחילה נאמר דלענ"ג נראה לפי דברי הרי"ף ז"ל ורבינו משולם שפסקו שלא להזכיר בר"ה חטאת של ראש חדש ודברי ר"ת ז"ל שפסק להזכירו וכן מנהגינו תליא בפלוגתא דתנאי ולענין פסק הלכה אלו ואלו יש להם על מה שיסמוכו אף שאין אני כדאי להכריע אך באיתי כננס ע"ג ענק לדברי אלמ"ו הגאון האמיתי זצ"ל. ובתחילה אבאר פלוגתא דר"י ור"ש ור"מ בענין השעירים דלר"י ור"מ מכפר שעיר של ר"ח על טומאת מקדש וקדשיו ומצנין לפ' לפמ"ש ר"ת בדזה כ"ע מודים שהיו ג"ב שעירים ואף בר"ה היה מקריב שעיר של ר"ח ור"י אזיל לפ"ש דפריך הש"ס פ"ק דשבועות דף ח' אפסק' דאין בה כו' ונכפר פנימי אדידיה ואדחוצנן ונ"מ להיבא דלא עביד חוצין וכתבו התוס' בד"ה ונ"מ כו' וא"ת חוצין למה בא כלל וי"ל משום טומאה שאירעה כו' עכ"ל ומשני אחת כפרה א' מכפר והדר פריך ונכפר חוצין אדידיה ואמאי דעביד פנימי ומשני אמר קרא אחת בשנה כפרה זו לא תהא אלא א' בשנה ומבואר להדיא דצריך כפרה אטומאה שאירעה בין זה לזה ולא איצטריך למיכתב בר"ה חטאת של ר"ח דממילא מוכח דילפינן שעיר של ר'ח מיה"כ כדאמרי' שם דף ט' ע"ב ע"ש בסוגי' ומיה"ט ס"ל לר"י דשעיר של ר"ח מכפר ג"כ אטומאת מקדש וקדשיו והא דאיצטריך שעיר של ר"ח בר"ה ולא מהני בשעיר של ר"ה לאכתי מהני לטומאה שאירעה בין זה לזה ויליף לה מאיצטטריך יתורא לאחת בשנה וילפינן ג"כ שעיר של ר"ח בגלוי מילתא בעלמא דצריך כפרה לטומאה שאירע' בין זה לזה אלא דר"ש אזיל לפ"ש דס"ל להדיא ספ"ק דשבועות דילפינן שעיר הפנימי משעיר המשתלח וס"ל דשעיר המשתלח מכפר כל היום ור"ש ס"ל להדיא לאיתקש שעיר הפנימי לשעיר המשתלח ולפ"ו לא משכחת ליה לר"ש טומאה שאירעה בין זה לזה וכמו שהקשו בתוס' שם ובאמת נ"ל ליישב דסוגי' הש"ס בזה דפריך ונכפר פנימי כו' וכן הא דפריך ונכפר חוצין כו' דוקא אליבא דר"י וכמ"ש בעז"ה סוגי' הש"ס מלשון המשנה ויבואר בעז"ה דברי התוס' דלא סתנן אהדדי והוציא מדברינו דדוקא אליבא דר"י הוא דפריך הש"ס ונכפר חוצין כו' וכיון דאליבא דר"ש לא משכחת ליה טומאה שאירעה בין זה לזה וס"ל בפשיטות דל"ב שעירים היו קריבין י"ב דר"ח וקשה אמאי היו שעיר דר"ח בר"ה כיון דליבא לפתותא לטומאה שאירעה בין זה לזה לא מעצרת כמ"ש אמ"ו הגאון ז"ל ולא מיה"כ אליבא דר"ש ומה"ט הוכרח ר"ש לומר לפ"ש דשעיר של ר"ח אינו מכפר על טומאת מקדש וקדשיו אלא על טהור שאכל את הטמא ומש"ה צריך לומר שהיה שעיר של ר"ח אף בר"ה ור"י אזיל לפ"ש דאפי' לענין טומאת מקדש וקדשיו היו צריכין לשעיר של ר"ח בר"ה משום טומאה שאירעה בין זה לזה כן נ"ל דהוּק היתב. ולפ"ו י"ל דא"ש הא דפריך הש"ס רפ"ק דיומא לענין פרישה ואימ' ר"ה דמוכח לכ"ע דהיו שני שעירים בין לר"י ובין לר"ש דאלת"ה לא היו פריך הש"ס ממדי דהא במלואים היו שני שעירים כמ"ש התוס' ומה"ט הוכרחו התוס' שם לפ' דבעצרת היו ג"כ שני שעירים ע"ש וע"כ משום דלר"י דס"ל דלא ילפינן שעיר המשתלח משעיר הפנימי אלא לענין שיהיו שוין במראה כדאמרי' ספ"ק דשבועות ומה"ט אמרינן שפיר אליבי' דר"י בזה דפריך הש"ס ונכפר חוצין אדידיה ואדפנימי נ"מ לטומאה שאירע בין זה לזה ואיבא למידק דהכי שייך לומר דנ"מ בזה הא קמי שמיא גליא אע"כ דנ"מ אליביה דר"י דמוכח מן התורה דצריך כפרה אטומאה שאירעה בין זה לזה וממילא דע"כ צריך שעיר של ר"ח בר"ה ונ"מ טובא לדינא בזה ואפשר לפרש בזה ג"כ כוונת רבינו הגדול הרי"ף ז"ל שהבי' כל הפלוגתא דמתניתין ומייתי עלה הא דאמר ר"ש אמר הקב"ה הביאו עלי כפרה כו' דלא נימא דמתניתין מוכחא שמביא קרבן אטומאה שאירעה בין זה לזה וממילא דה"ה בר"ה אלא דלפמ"ש התוס' לקמן דף ח' ע"ב ד"ה ונכפר חוצין אדידיה ואמאי דעביד פנימי ח"ל וא"ת המקשה דלא ידע הך דרשא כו' אמאי לא פריך דליכפרו או ליתלי תרווייהו אפנימי ותו לא וי"ל דאדך קושיא ודאי ידע כו' א"כ י"ל סברא הוא כו' וזה אין סברא לומר שיעיל ולא בא חוצין אלא משום טומאה שאירעה בין זה לזה כו' עכ"ל ונמצא דס"ל להתוס' דאטומאה שאירעה בין זה לזה לחוד לא מייתי קרבן וה"נ מצנין למימר דהכי ס"ל להרי"ף ז"ל ורבינו משולם דמשום טומאה שאירע' בין זה לזה לא מייתי קרבן ומה"ט בר"ה דליבא טעמא אחרינוא לא היה שעיר של ר"ח בר"ה אליבי' דר"י אלא דאכתי דהא היו צריך ג"כ שעיר של ר"ח בשביל מיעוט הירח ולהכי מפרש הרי"ף ז"ל דמה שאמר הקב"ה הביאו עלי כפרה היינו לפני בשביל כבוד הירח עשה הקב"ה זמנו בר"ח וליבא אלא משום טומאה שאירעה בין זה לזה ומה"ט ס"ל להרי"ף ורבינו משולם דאינו מזכיר בר"ה של ר"ח כיון דקיי"ל כר"ש דשל ר"ח מכפר ג"כ אטומאת מקדש וקדשיו אאין בה ואין בה ור"ת ז"ל ס"ל כפשטא דשעיר של ר"ח מכפר ג"כ על מיעוט הירח וכפשטא דסוגי' דש"ס פ"ק דשבועות דף ט' ע"א אפסקא על שאין בה ידיעה בתחילה ולא בסוף שעירי הרגלים ושעירי ר"ח מכפרין דברי ר"י אמר רב יהודה אמר שמואל מ"ט דר"י אמר קרא ושעיר עזים אי לחטאת לה' כו' והאי מיבעי ליה לכדר"ל דאמר ר"י מה נשתנה שעיר של ר"ח שנאמר בו לה' אמר הקב"ה שעיר זה יהיה כפרה על שמיעטתי את הירח כו' עד שמעת מיניה תרתי וס"ל לר"ת ז"ל כיון דשעיר של ר"ח אחי לטומאה שאירעה בין זה לזה וגם אמינעוט ירח מש"ה צריך להביא שעיר של ר"ח אפי' בר"ה אלא דהרי"ף ורבינו משולם ז"ל ס"ל כמ"ש התוס' שם בשם הערוך ח"ל שעיר זה כפרה לישראל ועלי לקבוע זמן כפרה זו וקבעתי בדר"ח להפיס דעתה של ירח ועוד לפמ"ש אלמ"ו הגאון האמיתי ז"ל דבר"ה א"ץ פיוס כיון דאין ב"ד של מעלה נכנסין לדין עד שקדשו ב"ד שלמטה את החודש ממילא דבר"ה הוה מיעוט ירח למעלייתא וליבא אלא משום טומאה שאירעה בין זה לזה וס"ל דמשום זה לחוד אין סברא להביא קרבן מיוחד וממילא דלאדך ברייתא דס"ל הא

דף ב.

במשנה שבועות שתיים שהן ארבע ופירש"י בשבועות ביטוי שפתיס הכתוב בויקרא כו' והיינו כמסקנת הגמרא דלקמן דכולה מתני' לענין קרבן איירי אלא שאס לכך נתכוון רש"י לא א"ש הא דמסיים כדמפרש בפ' שלשי דנהי דהתם מפרש להדיא דהני שתיס שהן ד' איירי בשבועת ביטוי דדקתני להדיא שאוכל ושלא אוכל שאכלתי ושלא אכלתי מ"מ לא משמע מהתם דאייירי לענין קרבן ואדבריה טפי היו משמע דאייירי לענין מלקות כמו שיבואר במקומו אי"ה לכך נ"ל בכוונת רש"י דל' המשנה גופא הכריחו לפרש כן מדפסיק ותני בלשון קצרה שבועות שתיס שהן ארבע אע"ג דשבועות דמכילתין טובא היו שבועת ביטוי ישבועות שזא לשונת את הידוע ושבועות העדות ושבועות הפקדון ושבועת הדיונינן ובקצת מהס כ' הרמב"ם ו"ל שכל אחד מהס נחלק לארבע וא"כ לפי"ז עכ"פ ה"ל למיתני שבועות ביטוי שתיס שהן ד' וע"ז מפרש רש"י שפיר דהנתא ודאי אקרבן עולה ויורד קאי דומיא דידיעות הטומאה דע"כ איירי בעולה ויורד ישבועות וידיעות סמיכי להדדי בהאי פרשה גופה דויקרא ומש"ה מסמיך לה במתניתין נמי להדדי א"כ ממילא ידעינן דאשבועות ביטוי קאי ולענין עולה ויורד כן נ"ל. ועוד י"ל דהא דלא נקיט במתניתין להדיא שבועות ביטוי שתי' שהן ד' היינו משום דא"כ היה במשמע שהן ד' לבר משבועות העדות ובהני שבועות העדות ה"ל ה' וא"כ זימנין למשכחת לה שיתחייב ה' קרבנות אי עביד לכולהו ולקושטא דמלתא לא היו הכי דהיבא לאיתא לשבועות עדות אפקיה רחמנא מכלל שבועת ביטוי והיבא דפטור משום שבועת עדות דדקתני התם אפ"ה חייב שתיס משום שבועות ביטוי דהוי נמי לשעבר ובכלל שלא אכלתי מש"ה קתני סתמא שתיס שהן ד' לאשמעינן הך מילתא דהיבא דעבר על ארבעתן לא מחייב אלא ד' אפי' היבא דשבועת העדות חד מהנך ד' כנ"ל וכמו שיבואר עוד בפרקים הבאים אי"ה לענין שבועת העדות ושבועות הפקדון והשתא א"ש נמי הא דפתח במכילתין בשבועות ביטוי וקתני לה בס' נזיקין והיינו משום דשבועות העדות ופקדון נמי בכלל הנך דלשעבר ודו"ק וגם זה נראה לי נכון:

שם שבועות שתיס שהן ארבע וידיעות הטומאה שתי' כו' לכאורה לאלתר ה"ל לפרושי הנך ד' שבועות מאי נינהו שאוכל ושלא אוכל כו' דדקתני ברפ"ג וה"ה לענין וידיעות יש לדקדק כן דלאלתר ה"ל למיתני מאי נינהו הנך ב' שהן ד' דדקתני ברפ"ב והנראה בזה משום דא"כ היו צריך לפרש ג"כ בכה"ג יציאות השבת ילענין נגעים והנך דיציאות השבת נפישין מילייהו וכבר תני להו בדוכתא והיה ג"כ הפסק גדול בין עיקר מלתא דידיעות שתיס שהן ארבע ובין כולהו הנך בבי דיש בה ידיעה ואין בה ידיעה מש"ה קתני נמי הנך דשבועות ודידיעות כאן בל' קצרה והדר מפרש להו בפרקים הבאים:

שם יציאות השבת שתיס שהן ד'. מה שיש לי לדקדק בפירוש רש"י ובל' התוס' דהכא כתבתי באריכות ברפ"ק דשבת כי שם מקומו ושם נתבאר ג"כ דדברי רש"י דהכא אין סותרין פירושו דהתם ואלו ואלו דברי אלקים חיים הן:

שם את שיש בה ידיעה בתחילה וידיעה בסוף כו' כבר כתבתי בסמוך דלכאורה מעיקרא ה"ל למיתני ילפרש הנך שתיס שהן ארבע דריש פ"ג ובתר הכי ה"ל למיתני כל הנך בבי וחילוקי הידיעות דיש בה ואין בה דלא שייכי כלל לענין שתיס שהן ארבע אלא לענין חילוקי כפרה לחוד דשייכי טפי למס' יומא או למס' כריתות אלא דלע"ד נראה דכל הנך בבי הא בזה תליא והיינו למאי דמסקינן בהנך שתיס שהן ד' ידייעות היינו לקרבן וכר"ע דוקא ולא כר' ישמעאל דפלגי ואמר דלא חייב אלא על העלם מקדש משום דדריש מהנך תרי ונעלם דעל העלם טומאה חייב ואינו חייב על העלם מקדש וא"כ לית ליה נמי הך בבא דבעינן ידיעה בתחילה בעולה ויורד כדאיתא להדיא לקמן דף ט' ומסקינן התם נמי דלר' ישמעאל לית ליה נמי הך בבא דאין בה ידיעה בתחילה ויש בה ידיעה בסוף שעיר הנעשה בחון מכפר אלא כר"מ ס"ל דכל השעירים כפרתן שזה כו' ע"ש וממילא כיון דכל הנך בבי אליבא דר' יהודה מסיק להו והיינו משום דלא ס"ל כר' ישמעאל אלא כר"ע דדריש מהנך תרי ונעלם דבעינן ידיעה בתחילה ולא למעט העלם מקדש מש"ה היו שפיר שתיס שהן ארבע והיינו ב' העלם טומאה וב' העלם מקדש כדקתני ברפ"ג נמצא דלפ"ו סידר רבי' הקדוש משנתניו בל' חכמה לאשמעינן דהנך שתיס שהן ד' וכל חילוקי בבות ידיעות בענין כפרה הא בזה תליא וטעמא קיהיב כנ"ל נכון ודו"ק:

שם שנאמר מלבד חטאת הכיפורים כו' מה הפנימי אין מכפר כו'. בגמ' דיומא פ' בא לו (יומא דף ע') משמע דלר"ע דמתניתין דהתם ולבריייתא דבי ר' ישמעאל לית לזה הך היקושא דמלבד חטאת הכיפורים דלגופא איצטריך לאשמעינן דאע"ג דכל ז' כבשים דמוספי יה"כ קרבי בהדי תמיד של שחר אפ"ה הא חטאת חוצין של מוסף קרב עם תמיד של בין הערביים והיינו לאחר חטאת הכיפורים וקודם אזילו ואיל העם ע"ש וא"כ לפ"ז משמע דהנך בבי דהכא כולהו רבי יהודה מסיק להו ואזיל לטעמיה דאמר בפ' בא לו משמיה דר"ע דששה כבשים נמי היו קרבין עם תמיד של בין ערביים וא"כ אייתר ליה האזי קרא דמלבד חטאת הכיפורים להך היקוש' דהכא ודהתם דעל מה שזה מכפר זה מכפר כך היה ג"ל בהשקפה ראשונה מיהו לקמן דף ט' דמקשה הש"ס בפשיטות דלרבי ישמעאל ור"י האזי היקושא דמלבד חטאת הכיפורים למה לי ומשני לה התם א"כ משמע דלכ"ע אית להו הך היקושא והכי משמע בכל הסוגיא דלקמן וא"כ צ"ע מהך סוגיא דפרק בא לו ויבואר בסוגיא דלקמן אי"ה:

שם מה פנימי אין מכפר אלא על דבר שיש בו ידיעה כו' נראה דעיקר היקושא דחוצין לפנימי היינו כי היכי דלא נימא דחוצין מכפר אאין בה ואין בה כמו שאר שעירי רגלים דהא יה"כ נמי בכלל רגלים והיינו דמוסיק לה בהאי לינשא דאינו מכפר אלא על דבר שיש בו ידיעה כמו פנימי ולא קאמר איפכא כנ"ל ועיין מה שאכתוב בזה לקמן בלשון הגמרא בעיקר הסוגיא ודו"ק:

דף ב:

שם במשנה ר"מ אומר כל השעירין כפרתן שזה כו' עיין מה שכתבתי בזה בפ"ק דר"ה דף ח' ע"ב בזה דאמר רבי אבהו איזה חג שהחדש מתקבס בו היו אומר זה ראש השנה וכתבו התוס' שם בשם רבי' משולם דבר"ה לא היו מקריבין שעיר חטאת של ר"ח כלל והאריכו בזה להקשות מהתוספתא דהכא דקחשיב י"ב שעירים לנ"ב ראשי חדשים אלמא דבר"ה נמי היה קרב וכתבתי שם דלע"ד אין ראייה מהתוספתא דר"ש קאמר לה התם ולטעמיה אזיל למאי דקאמר הכא דשעירי ר"ח מכפרין על הטהור שאכל את הטמא ושעירי רגלים על שאין בה ידיעה כו' א"כ שפיר קאמר בתוספתא דבר"ה נמי היו מקריבין שעיר חטאת של ר"ח לכפר על טהור שאכל את הטמא כיון דאין השעיר של ר"ה מכפר על זה וא"כ למה ישתנ' חדש תשרי מכל החדשים משא"כ לר"מ דאמר כל השעירים כפרתן שזה וממילא

דכתיב כי חק לישראל כו' אין לי אלא לישראל לא"ה מנין ת"ל משפט לאלקי יעקב ולהך ברייתא צריך שעיר כדי להפיק דעתה כיון דלא ס"ל דאין ב"ד של מעלה נכנסין לדין עד שקדשו ב"ד של מטה את החודש וליכא פיוס אפילו ברי"ה וביותר לפי מה שאבאר דאדרבה בהך ענינא איבא קטרונו לדין ברי"ה שאמרה א"א לשני כו' היינו מלכי ישראל שהוא חלק הרוחני הנשמה חלק אלקי ממעל ומלכי א"ה היינו חלק הגשמי הגוף שלענין חלק הגשמי שנקרא יעקב הם בגדר א' עם א"ה כמ"ס הלא אח עשו ליעקב ימה"ט מייתי הש"ס לא"ה מנין ת"ל כי חק הוא משפט לאלקי יעקב ואבאר ענין זה בעז"ה ואפשר לפרש להנך תרי ברייתות לכ"ע ס"ל דהיו ל"ב שעירים והיה שעיר של ר"ח ברי"ה ופלגיו בפלגונתא דרי"י ור"ש במתניתין דרפ"ק דשבועות וממילא דלמ"ד דאין צריך פיוס וליכא אלא משום טומאה שאירעה בין זה לזה יע"כ ס"ל כר"ש דשעיר של ר"ח בא אטוור שאכל את הטמא ומש"ה צריך שעיר ר"ח אפי' ברי"ה ימה"ט הוצרך רבינו משולם לחזור בו ומפרש דהיה שעיר אלא שאין מוזכרין ולפמ"ש אמ"ו הגאון ז"ל דנוכל לפרש סוגית הש"ס שלא הי' שעיר דר"ח ברי"ה מצנין לפרש דרנב"י דמפ' דהא דקתני במתניתין דאחד בתשרי ר"ה לשנים היינו לדין ואהא מייתי הך קרא דתקעו בחדש שופר כו' ומפ' בכסה שלא הי' שעיר של ר"ח קרב ברי"ה דלהך ברייתא דאין ב"ד של מעלה נכנסין לדין עד שקדשו ב"ד של מטה את החודש דוחק לפרש בכסה שהלבנה הי' מכוסה לרחוקים דהיכא רמוז בפסוק לענין רחוקים מכיון שכבר קידשו ב"ד את החדש אלא דלאידך ברייתא שפיר מצנין לפ' כן וממילא כיון דרנב"י מפרש ר"ה לשנים היינו לדין בודאי ניחא לן לאקומא אליבא דכ"ע והיינו כיון דלהך ברייתא דא"צ פיוס א"צ אלא לטומאה שאירעה בין זה לזה ולפמ"ש דאין סברא להביא קרבן בשביל זה לחוד א"ש לישנא דכסה שלא היה בו שעיר כלל כנ"ל לפ' כל השמיכות בזה דאלו ואלו דברי אלקים חיים וזוק היטב כי נכון הוא בעז"ה. אלא דלפמ"ש מתנא בטעמא אס נימא דלא הי' שעיר של ר"ח ברי"ה משום טומאה שאירעה בין זה לזה לחוד א"צ שעיר כמ"ס התנאים ע"ו מסוגית הש"ס שם דפריך ונכפר פנימי אדמיה ואדחיוצין כו' והקשו התנאים שם א"כ חיוצין למה בא משום טומאה שאירעה בין זה לזה ומוכח דמביא שעיר החיוצין בשביל טומאה שאירעה בין זה לזה לחוד וכתבו מהרש"ל ומהרי"ן לב דדברי התנאים סותרין אהדדי והדרא קוש' לדוכתי' דהא לכ"ע צריך שעיר של ר"ח ברי"ה ולפענ"ד נראה לפ' דברי התנאים במ"ס דאין סברא להביא שעיר מיוחד בשביל טומאה שאירעה בין זה לזה לא סתרא במ"ס התנאים דהחיוצין בא אטומאה שאירעה בין זה לזה דע"כ הך קו' דפריך הש"ס ונכפר פנימי אדמיה ואדחיוצין לא קאי אלא אליבא דרי"י לחוד בין לפ"ס רש"י ז"ל דקושי הש"ס שיהיה תולה אפנימי ומכפר על החיוצין ובין לפמ"ש אמ"ו הגאון ז"ל דקושי הש"ס ונכפר קאי בין הפנימי ובין החיוצין נכפרי כפרה גמורה דהא דפשיטא לתנא דמתניתין דהפנימי תולה ואינו מכפר משום דכתיב לכל חטאתם דלתי לכלל חטאת מללא כתיב מחטאתם וכ"ו לפי האמת ע"ז גופא פריך מנ"ל להוציא קרא דכתיב בפנימי וכפר על הקדש מפשטו' דמכפר כפרה גמורה והוצרך לומר דתולה משום דכתיב לכל חטאתם דלתי לכלל חטאת דהא מצנין למימר כיון דליתקושי איתקש דמכפר הפנימי אדמיה ואדחיוצין וממילא דלתי שפיר כפשטא דקרא דמכפר כפרה גמורה והא דכתיב לכל חטאתם ולא כתיב מטומאתם דלא נימא דאינו מכפר אלא אחדא להכי כתיב לכל חטאתם בלשון רבים משום דמכפר אדפנימי ואדחיוצין זהו תורף דברי אלמ"ו הגאון האמיתי ז"ל רפ"ק דשבועות דף ח' בס' פנים חדשות. אלא דכו"ז דוקא אליבא דרי"י איבא לאקשווי הכי משום דלא ס"ל היקישא דשעיר הפנימי לשעיר המשתלח אלא לענין שיהיו שוין השעירים ושפיר מצנין למימר דמכפר כפרה גמורה משא"כ אליבא דרר"ש דס"ל דשעיר המשתלח איתקש לשעיר הפנימי וכיון דבשעיר המשתלח אינו אלא תולה דאי מכפר כפרה גמורה לא משכחת ליה שום קרבן אחר יה"כ ובלא"ה אליבא דרר"ש דס"ל בשלש דגלים כסדרן דוקא עובר בב"ת אי מכפר כפרה גמורה לא משכחת ליה בב"ת בחטאת וביותר קשה אליבא דרבי דס"ל כר"ש כו' וס"ל דיוה"כ מכפר אפי בלא תשובה ולא משכחת ליה בב"ת אע"כ דשעיר המשתלח אינו אלא תולה וממילא דהך קושיא הא דפריך הש"ס ונכפר לק"מ אליבא דרר"ש לפי מ"ס אמ"ו הגאון ולפ"ס רש"י ז"ל דפי דקושי' הש"ס שיהיה תולה בפנימי ומכפר אחיוצין ע"כ דדוקא אדר"י פריך הש"ס הכי בפשיטות וע"ו אמרינן שפיר דנ"מ אס לא קרב החיוצין וקשה טובא היכא שייך נ"מ בזה יע"ק מאן סליק כו' כמו שהקשה אמ"ו הגאון ז"ל אע"כ דעיקר קושי' הש"ס אדר"י דלמר לר"ס מהו שיקרבו של זה בזה וקשה דהא לרבי יהודה גופא קשה גס כן מהו שיקרבו החיוצין בשאר שעירים וכמו שהקשה מהרש"א ז"ל ע"ש מה שתיקן בדוחק דהא במתניתין תנא בלשון רבים אמרו לו מהו שיקרבו אע"כ משום דלרבי יהודה אייתר היקישא כמו שאמרו התנאים לקמן דף ח' ע"ב ד"ה מה פנימי כו' וז"ל וא"ת התינוח לר"ש כו' אלא לרבי יהודה אמאי איצטריך היקישא כו' עיין שם באריכות ונ"ל ליישב קושי' התנאים דלר"י איצטריך היקישא דילפנין מה הפנימי אינו מכפר בשעירים אחרים כן השעיר החיוצין אינו מכפר בשעירים כו' ומה"ט ניחא דאיצטריך היקישא אליבא דר"י דבזה שזה החיוצין לפנימי לענין מכפר בשעירים אחרים ומה"ט פריך הש"ס בפשיטות מכדי איתקושי איתקש ונכפר פנימי אדמיה' ואדחיוצין נ"מ היכא דלא עביד חיוצין וכן אידך קושיא דנכפר חיוצין אדמיה ואדפנימי קאי אהא דלמרנו לו לר"ש מהו שיקרבו זה בזה ומבואר מלישנא דמתניתין דדוקא לר"ש הוא דקשי' לזה משום דלר"י שפיר מצנין למימר דמה"ט איתקש חיוצין לפנימי לענין שאין מכפרין בשעירים אחרים וע"ז פריך הש"ס מנ"ל דילמא היקישא קאי שמכפר הפנימי אדמיה ואדחיוצין או איפכא ועל זה משני וקשה לר"ש דאיתקש שעיר המשתלח לפנימי וכיון דפנימי מכפר כל היום כמו שעיר המשתלח תו לא משכחת ליה טומאה שאירעה בין זה לזה וקשה טובא דלר"ש אייתר לן כוליה קרא דאחת בשנה דהא בלא"ה ליכא למימר דמכפר פנימי אדמיה ואדחיוצין דתקשי קושית התנאים שם חיוצין למה בא משום טומאה שאירעה בין זה לזה וקשה אליבא דר"ש דאיתקש לא משכחת ליה טומאה שאירעה בין זה לזה ועוד יש לתמוה דלפמ"ש אלמ"ו הגאון ז"ל דקושי' הש"ס בהא דפריך ונכפר הפנימי אדמיה' ואדחיוצין קאי שיהיה מכפר כפרה גמורה והא דכתיב לכל חטאתם אין צורך לומר שזא לכלל חטאת ומללא כתיב מחטאתם דמצנין למימר דמש"ה כתיב לכל חטאתם בלשון רבים לומר שהפנימי מכפר אדמיה ואדחיוצין וממילא דלר"ש דס"ל דאיתקש שעיר המשתלח לפנימי וכיון דבשעיר המשתלח לכ"ע אינו אלא תולה וכמ"ס התנאים ועוד דהא ס"ל דאינו עובר בב"ת אלא בשלש דגלים כסדרן ולא משכחת ליה בב"ת שעבר יה"כ ומכפר כפרה גמורה אלא ע"כ דבאמת לר"ש אינו אלא תולה וממילא דה"ה לפנימי וממילא דקושי' הש"ס לא קשה מידי אליבא דרר"ש יכן לפ"ס רש"י ע"ב דקושית הש"ס דוקא לר"י דמנ"ל דאינו מכפר החיוצין בשעירים אחרים משא"כ לר"ש דס"ל בהדיא דכולם מכפרין זה בזה וקשה למה ליה קרא דאחת בשנה אע"כ דבאמת מה"ט אמרו לו לר"ש בפשיטות מהו שיקרבו ואיבא למידק דילמא ס"ל באמת שלא יקרבו ולפמ"ש א"ש ששאלו אר"ש דרך ממנ"פ דהא לשיטתו אייתר קרא דאחת בשנה וכמ"ס וע"כ צ"ל דלר"ש ילפינן מאחת בשנה דלא נימא דהפנימי מכפר בשעירים אחרים ושעירים אחרים מכפרים בפנימי אס אבד ומצאו אח"כ משום דכולם מכפרים על טומאת מקדש וקדשיו אלא דמיתורא דאחת בשנה שמעינן דהפנימי אינו מכפר בשעירים אחרים וכמ"ס רש"י ז"ל במתניתין דאפילו לר"מ דס"ל דכל השעירים כפרתן שזה אפ"ה מודה

בפנימי וכדמפרש בגמ' מדרשא דאחת בשנה ולפ"ו ממילא מוכח מדאיצטריך יתורא דהפנימי אינו מכפר בשעירים אחרים מבואר דשאר שעירים מכפרין זה בזה ועל זה שאלו לר"ש מה שיכפרו כיון דאין כפרתן שזה ואי ס"ל דבאמת אינם מכפרים זה בזה קשה למה ליה יתורא דאחת בשנה ומיושב' קושי' התנאים וקושי' מהרש"א ז"ל בדרווחא דמילתא ומה"ט שאלו דוקא לר"ש דלר"י מצנין למימר דס"ל דבאמת דמה"ט איצטריך היקישא דחיוצין לפנימי שאינן מכפרים בשעירים אחרים כנ"ל ודיוק. ומעתה לא נפלאה ולא רחוקה היא ממנו ליישב קושי' המפרשים ע"ד התנאים דסתקן אהדדי ולפי מה שאבאר אין בדבריהם שום סתירה כלל דלפמ"ש אלמ"ו ז"ל דקושית הש"ס ונכפר כפרה גמורה ולפ"ו אס נאמר דגם התנאים ס"ל כן וע"ז הקשו חיוצין למה בא ותיצט משום טומאה שאירע' בין זה לזה דלענין כפרה גמורה שפיר מצנין למימר דלכ"ע משכחת ליה דאף דשעיר המשתלח מכפר כל היום היינו משום דאינו אלא תולה וכמש"ל משא"כ לענין כפרה גמורה אליבא דכ"ע קריבין שעיר אפילו משום טומאה שאירעה בין זה לזה לחוד משום דלא מצנין בשעיר המשתלח כפרה גמורה משא"כ במ"ס התנאים אמה שהקשו והמקשה דלא ידע כו' עכ"ל לאו לענין כפרה גמורה וכמ"ס מהרש"א ז"ל ע"ש וע"ו תירצו שפיר דאין סברא שיביא שעיר בשביל טומאה שאירע' בין זה לזה לחוד דאי ילפינן משעיר המשתלח לא משכחת טומאה שאירעה בין זה לזה דבשלמא אי הפנימי מכפר כפרה גמורה אדמיה' ואדחיוצין או אי מכפר החיוצין אדמיה' ואדפנימי משום טומאה כו' שאירע' בין זה לזה א"ש כיון דעיקר השעיר משום חיוצין וליכא למיחש שיביא חולצין בעזרה משא"כ לענין שיביא שעיר לענין טומאה שאירעה בין זה לזה לחוד אי מדמינן לשעיר המשתלח אין זה סברא דליכא למיחש דא"צ שעיר דמכפר כל היום והוא כחולצין בעזרה כנ"ל ועוד דבשלמא אס נימא דהפנימי מכפר גס על אין בו ויש בו א"ש דצריך שעיר דמכפר על טומאה שאירעה בין זה לזה כיון דע"כ אין השעיר המשתלח דמכפר על שאר עבירות דאין בו ויש בו בר קרבן הוא כמ"ס הרמב"ם ז"ל בפ"א מהל' שנגות למשונה טומאת מקדש וקדשיו משאר עבירות דלפ"ו אין בו ויש בו בר קרבן הוא ומהא דכתיב גבי שעיר המשתלח והתורה את כל עוונות ב"י מפשעיהם לכל חטאתם חטאים דומיא דפשעים מה פשעים דלאו בני קרבן כלאיתא להדיא במס' כריתות דף כ"ה ע"ש וממילא דמה"ט כתבו התנאים שפיר דמכפר אטומאה שאירע' בין זה לזה אלאין בו ויש בו משא"כ התנאים לקמן שכתבו לענין שאין סברא לומר דמכפר על טומאה שאירע' בין זה לזה על יש בה ואין בה דבדאי לאו בר קרבן וכיון דשעיר המשתלח מכפר כל היום לא משכחת טומאה שאירע' בין זה לזה ביש בו ואין בו כן נ"ל בעז"ה ודרווחא לן שמעתין וזוק היטב. ומעתה לא נפלאה ולא רחוקה היא ממנו ליישב דברי הגדול הר"י ז"ל ריש מבייתין שהביא כל הבבות דמתניתין את שיש בה ידיעה בתחילה וידיעה בסוף כו' ה"ז בעולה ויורד יש בה ידיעה כו' שעיר העגשה בפנים כו' אין בה ידיעה כו' שעיר העגשה בחוץ ויו"ה מכפר וכל שאין כו' ע"ש באריכות עד סוף הפרק והונה שם ע"פ הג"ה מצעל דרך תמים שהוא בספר תומת ישרים ומחק כל הנך בבות דאיירי בדיעות הטומאה ולא הביא אלא הך בבא דאין בה ידיעה כו' לא בתחילה ולא בסוף דאיירי דפלגיו ר"י ור"ס וכמו שהביא אמ"ו ז"ל לפרש לפי הג"ה מצעל ד"ת ואבא מזהב ברא ומצריך רחמנא דלנהיר לעיינין שזכיתו לפ' כל דברי רבינו הגדול ז"ל בלי שום הג"ה והנך בבות דרישא דיש בה ויש בה ויש בה ואין בה ואין בה ויש בה איצטריכי כוליה לפרש מה שהביא הא דיו"ל בענין שעיר ר"ח מסוגיא דחולין פ' א"ט בענין הירח ומה שהביא דברי הירושלמי רבי יעקב בר אחא בשם רבי יוסי העובר לפני התיבה בייט של ר"ה א"י' להזכיר של ר"ח בר אביי עבר קמי תבואת' ולא אזכר דירחא וקלסוניה וה"נ אסקינא בגמרא דולן בעירובין שאומר וזכרון אחד עולה לכאן ולכאן תנא דבי רבי ישמעאל כך היא מידת הדין נוהגת יבא זכאי ויכפר על החייב ואל יבא חייב ויכפר על החייב עכ"ל רבינו הגדול ע"ש באריכות ואיבא למידק בסידור דבריו טובא וע"פ מה שאבאר בעז"ה יבואר הכל והכל הולך אחר החתום שרוצה לבאר אליבא דהילכתא מה דלמרינן בעירובין דזכרון א' עולה כו' כמו שפי' אמ"ו הגאון ז"ל דס"ל להרי"ף ז"ל כמ"ס התנאים פ"ק דר"ה ד"ח ע"ב ד"ה בכסה כו' בשם רבינו משולם מהא דכתיב מלבד עולת החודש ולא כתיב חטאת ע"ש אלא דע"ז תקשי כיון דמוכח מסוגיא הש"ס דלקמן ד"ח ע"ב פסקא בהא דפריך הש"ס אפסקא דיש בה כו' ונכפר פנימי אדמיה ואדחיוצין כו' והקשו התנאים א"כ חיוצין למה בא משום טומאה שאירעה בין זה לזה וכיון דמוכח להדיא דצריך שעיר אטומאה שאירעה בין זה לזה בשעה מועטת בין שעיר הפנימי לחיוצין ולפי מה דלמרינן לקמן ד' ט' ע"ב דשעיר של ר"ח ילפינן משעיר הפנימי וכיון דמוכח דאחר שעיר הפנימי צריך שעיר אטומאה שאירעה בין זה לזה מצריך הך דרשא דאחת בשנה קשה טובא על שיטת הרי"ף ז"ל וכן על מ"ס התנאים פ"ק דר"ה בשם רבינו הגדול משולם שלא היה קרב ברי"ה שעיר של ר"ח ואמאי היה צריך שעיר של ר"ח ברי"ה אטומאה שאירעה בין זה לזה. ונלפענ"ד דהוא קשיא ליה קושית התנאים אהא דפריך הש"ס ונכפר חיוצין אדמיה ואדפנימי וכ' במ"ה ונכפר חיוצין וז"ל וא"ת המקשה דלא ידע הך דרשא כו' אמאי לא פריך דליכפרו או ליתני תרווייהו אפנימי ותו לא וי"ל דאהך קושי' ודאי כו' ובאמת איבא למידק טובא על הך תירוק התנאים דלפ"ו מנ"ל למעט דאינו מכפר החיוצין אדמיה ואדפנימי וצ"ל דבאמת מה"ט הוכרחו התוספות להביא שם תירוק אחר חז"ל א"י' יי"ל דסברא הוא כו' וזה אין סברא לומר שיעיל ולא בא החיוצין אלא משום טומאה שאירעה בין זה לזה עכ"ל. ולפ"ו א"ש מה שפסק הר"ף ז"ל דא"צ להזכיר של ר"ח ברי"ה ולקלסוניה לבר אביי דלא הזכיר דס"ל דמוכח אליבא דס"ל דא"צ להביא שעיר משום טומאה שאירעה בין זה לזה אלא היה צריך להביא בשביל מיעוט הירח וע"ז מייתי' האי תנא דבי ר"י מוטב שיבא זכאי ויכפר על החייב וכמו שפירש שם בהג"ה דזכרון שופר במקום זכרון השעיר ועוד דלפי מה שפי' הרי"ף ז"ל סוגיא דחולין פ' אלו טריפות בענין מיעוט הירח חז"ל בשבועות פ' ראשון אמר לה הקב"ה הנני עושה לך כבוד שמיישב דעתך תחת שמיעטתך ומאי ניניהו שיהיו ישראל בכל ר"ח מקריבין קרבן לפני לכפר עוונותיהם לפיכך אמר הקב"ה הביאו קרבן לפני ברי"ח לכפר עליכם כדי שתשלימו עלי בקרבן את הכבוד שאמרתי לעשות לירח בשביל שמיעטתיו וזה הוא פי' הביאו עלי כפרה על שמיעטתי כו' ואח"ז הביא הירושלמי וסוגי' דעירובין ותנא דבי ר"י ע"ש ולפמ"ש עיקר כוונתו דלא נימא דהא דלמרינן בהש"ס אהא דס"ל דתרת' ש"מ היינו דהי' הקרבן גס בשביל מיעוט הירח דלפ"ו היה צריך להקריב ג"כ ברי"ה אלא שהיה הזמן ברי"ח משום כבוד הירח וכ"כ התנאים פ"ק דשבועות בשם הערוך בדף ט' ע"א ד"ה שעיר זה כו' ע"ש וכיון דא"צ שעיר מיוחד למיעוט הירח וליכא אלא משום טומאה שאירעה בין זה לזה ומש"ה א"צ ברי"ה כמ"ס התנאים ואפשר דמוכח מדכתיב ברי' מלבד עולת החודש ולא כתיב שעיר אע"כ דא"צ שעיר משום טומאה שאירעה בין זה לזה לחוד ומשום מיעוט הירח א"צ שעיר אלא משום כבוד הירח קבע הקב"ה ברי"ח וא"ש מסקינא דעירובין דזכרון א' עולה לכאן ולכאן ואין להזכיר משום דמוטב דיבוא זכאי כדס"ל לתנא דבי ר"י כנ"ל בכונות הרי"ף ז"ל וזוק היטב. ולפ"ו א"ש שהוכרח להביא כל הבבות דמתניתין דבבא ראשונה דלענין טומאת מקדש וקדשיו אינו חייב קרבן עולה ויורד אלא ביש בה ויש בה מדכתיב ונעלם ול"ד לשאר עבירות שבתורה שאינו חייב חטאת אלא על אין בו ויש בו מדכתיב והוא לא ידע ואשם כמ"ס הרמב"ם ז"ל ריש פ"א מהל' שנגות ששינה הכתיב בטומאת מקדש וקדשיו מכל עבירות שבתורה שאינו מכפר בקרבן עולה ויורד אלא ביש בו ויש בו

מדכתיב ועגלם מככלל שיער משא"כ בשאר עבירות ע"ש ולפ"ז מהך בבא דשמעינן דוקא ביש בה ויש בה הוא דהוי בר קרבן משא"כ באין בה ויש בה לאו בר קרבן לענין טומאת מקדש וקדשיו משא"כ בשאר עבירות להיפך דוקא באין בה ויש בה הוא דהוא בר קרבן ואילו לא הוה מיייתי הרי"ף ז"ל הך בבא ה"א לטומאת מקדש וקדשיו דומה לשאר עבירות דעל אין בה ויש בה בר קרבן הוא ולא הוה קשה ונכפר פנימי אדוידה ואדחיתין דלא פנימי אינו מכפר אבר קרבן משום דכתיב וכפר על הקודש טטומאת בני ישראל ומפשעיהם לכל חטאתם וכדאמרינן שם בסוגי' דף ז' ע"ב ע"ש ולא הוה צריך להך דרשא דמכפר אחת על כפרה אחת מכפר אלא הוה מוקמינן לענין שאינו מכפר החיתין אדויד' ואפנימי דלא כתיב הך דרשא דמפשעיהם לכל חטאתם אלא בפנימי ולא בחיתין והוה מוקמינן הך דרשא דאחת בשנה ליומר דאינו מכפר תריווייהו אפנימי כקושי' התנא' ולא הוה מוכרחין להך תירון התנא' שכ' א"נ י"ל דאין סבירא שלא יבא אלא לכפר על טומאה שאירעה בין זה לזה ומה"ט הוכרח להביא הך בבא דבטומאת מקדש וקדשיו אינו מחייב קרבן עולה ויורד אלא ביש בה ויש בה משא"כ באין בה ויש בה לא הוה בר קרבן כלל ומיייתי מכל הנך בבות דפנימי וחיתין וממילא דלפי הנך ג' בבות קשה קושי' הש"ס ונכפר פנימי אדוידה ואדחיתין כיון דמבבא דרישא מוכח דאין בה ויש בה לאו בר קרבן ומוכרחין אנו לתי' הש"ס שם וקשה קושי' התנא' דילמא תריווייהו אפנימי כיון דלא אייתר לן וכמס"ל אע"כ כהך תירון התנא' שכ' א"נ י"ל דמשום טומאה שאירע בין זה לזה לחוד א"צ להביא שעיר ולפ"ז ממילא דא"ש אליבא דהלכתא סוגי' דעירובין דזכרון א' עולה לכאן ולכאן וסוגי' דיומא דפריך וזימא ר"ה קאי לר"ש דס"ל דשעיר של ר"ח משום טהור שאכל את הטמא ומש"ה לר"ש היה צריך שני שעירים ברה"ה וכמ"ש אאמ"י ו"ל כן נ"ל לפ' דברי רבינו הגדול הרי"ף ז"ל כפי הגירסא שלפנינו בלי שום הגיה דדוק היטב. ועפ"ז נ"ל לפ' פי' הפסוק תקעו בחומש שופר בכסה כו' שאין שעיר מיוחד לר"ח ברה"ה ואמר נתינת טעם כי חק הוא לישראל כו' וממילא דא"צ שעיר דאי משום טומאה שאירעה בין זה לזה כו' אין צריך דממוכח מסוגי דהבא ואי משום מיעוט הירח אמר שני טעמים דאי משום כבוד כי חק הוא לישראל כו' ואינו משום כבוד קבע הקב"ה הזמן ברה"ח ואי משום הירח גופא הלא אדכורי ריתחא בריש שתא לא מדכרינן כי חק לישראל הוא משפטנו כו' וישראל נכנסים בתחילה לדין וטעמא מקמא דליפוש חרון אף כנ"ל לפ"ש הרי"ף ז"ל דדוק היטב. ואמנם לפ"ש ר"ת ז"ל נ"ל לפ' דס"ל כי חק לישראל וממילא דליבא דלריתחא דס"ל כהך ברייתא דאין ב"ד של מעלה נכנסין לדין עד שקדשו ב"ד שלמטה את החודש וליבא קטרוג ברה"ה יכ"מ"ש אאמ"י ז"ל ולפ"ז נ"ל ליישב לפי שיטת ר"ת ז"ל סוגיא דעירובין דס"ל לרב חסלא דזכרון אחד כו' דרה"ח אזיל לפ"ש דס"ל כריי' דאדם נידון בכל יום וכמ"ש אמ"י הגאון ז"ל פ"ק דרה"ה דף ח' ע"א ע"ש וממילא דריי' לא ס"ל הך ברייתא דאין ב"ד של מעלה נכנסין לדין עד שקדשו ב"ד של מטה את החודש משום דלמאי דקיי"ל כריי' א"ש הך ברייתא ליבא קטרוג וס"ל דלא קיי"ל זכרון א' עולה לכאן ולכאן דדוק היטב:

שם על שאר עבירות שבתורה הקלות והחמורות הזדונות והשגגות כו' שעיר המשתלח מכפר. ולכאורה לא שייך הך מילתא הבא כלל אלא בשילהי מס' יומא או מסכת ברייתות ה"ל למיתני אלא דאפשר כיון דהתנא ממכות סליק וקתני התם בסוף המסכתא דרחב"ג אמר כל חייבי ברייתות שלקו נפטרו מדי ברייתא ואמרינן התם דהלכה כמותו דמשמע דבלא מלקות אין נפטר מכרת כגון היבא דלא אתרו בי למלקות ומש"ה קתני הבא דאפ"ה יש לו כפרה בשעיר המשתלח ואפילו דחמורות כחייבי מיתות וחייבי מלקות היבא דלא אתרו ביה (והיינו עם התשובה כדאמרינן לקמן בפירקין כן נראה ל:):

בגמרא מכדי תנא ממכות סליק מ"ש דתני שבועות כו' נראה דעיקר הקושי' היינו למאי דמשמע ליה בפשיטות דכולה מתניתין בין לענין שבועות ובין לענין ידיעות איירי לענין קרבן לחוד דאי לענין מלקות לא אשכחן בשבועות שתיס שהן ד' דהא בשבועות אוכל ולא אכל אין בהו מלקות דהוי לאו שאין בו מעשה יכתנן להדיא בספ"ג שבועה שלא אוכל כו' זו היא שבועת ביטוי שחייבין על זדונה מכות כו' ומסקינן התם ולקמן בשמעתין דזו היא למעוטי שבועה שאוכל ולא אכל דלא לקי ומש"ה לא ניחא לן לאוקומי האי סתמא דהבא לענין מלקות דלא תיקשי סתמא אסתמא וכמו שאבאר לקמן דלא למאי דמסקינן דמתניתין רבי היא נמי מיתוקמא בהכי כן נ"ל ועיין בסמוך:

דף ג.

בגמרא משום דתני חייב על הראש שתיס כו' חדא דמחייב עלה תרתי כו' תנא שבועות שתיס שהן ד'. לכאורה למאי דמסקינן דהאי דשבועות שתיס שהן ד' היינו לענין קרבן דוקא וכדפרישית נמי בסמוך דע"כ עיקר קושית המקשה הוא מהך סברא דאל"כ בלא"ה שפיר שייך למיתני שבועות בתר מכות דאלאן הן הלוקין קאי ולא קתני התם מלקות דשבועות ביטוי והיינו משום דניחא ליה למיתני במכילתין בפני עצמה לפרש בהו שתיס שהן ד' בהדי אינך ובתר הכי קתני כל הני בבי דב' שהן ד' בפרקים ראשונים יבתר הכי קתני כל הנך פירקי דאיירי בכל דיני שבועות דשייכי לסדר נויקין אע"כ דפשטא ליה דשבועות לענין קרבן קתני וא"כ לא דמי כלל להאי דחייב על הזקן שתיס ומאי חדא דאית בה תרתו דקאמר דלענין קרבן לא אשכחן דתנא' בהכי. מיהו יש ליישב קצת ע"פ מה שאבאר לקמן בשמעתין דנראה דלא שייך לחייב קרבן עולה ויורד בשבועה דלשעבר אלא משום שיש בה איסור לאו וא"כ לפ"ז א"ש טובא לא מיבעיא לר' יוחנן גופא לקמן ד' כ"א דעיקר שבועה דלשעבר לא ידעינן לה אלא מדכתיב לשוא לשוא ב' פעמים באם אינו ענין ולקושטא דמלתא אע"ג דכתיב ב' פעמים לשוא אפ"ה לית בהו אלא לאו א' והיינו עיקר לאו דלא תשא דמשמעונו שנשבע לשנות את הידוע משא"כ איך לשוא דמפקינן לה לשבועה שעבר באם אינו ענין לא נאמרה בלשון לאו אלא לענין עונש מדכתיב לא ינקה והיינו דב"ד מלקין אותו וא"כ לפ"ז א"ש טובא הא דשמעתין דכיון דעולה ויורד באיסור לאו תליא וא"כ שפיר קאמר חדא דאית בה תרתו דמלאו א' וליפין תרתו דומיא דפילוית הראש אלא אפילו לאינך אמוראי דמייחדי לאזין גמור בשבועה דלשעבר וא"כ לא הוי חדא דאית בה תרתו אפ"ה הוי שפיר דומיא דפילוית הראש והזקן דאע"ג דכולן משם א' הן אפ"ה אשכחן בה תרתו ובפילוית הזקן טובא ה"נ אשכחן בשבועות ביטוי דאע"ג דכולן שם א' הן שבועות ביטוי אפ"ה אשכחן בה שני מיני מלקות לעבר ולהבא שהן ד' לקרבן דלמאי דפרישית הא בהא תליא וכמו שיבאר עוד לקמן כן נ"ל דמיו"ק:

בתוספות בד"ה שהן ד' אכלתי וא"ת ומאי דוחקיה לימא שהן ד' אזרוק ולא אזרוק כו' עס"ה. ולכאורה אין תירוץ מספיק דאכתי סוגי' דתלמודא גופא תיקשי כיון דלמסקנא משמע דמתניתין לקרבן איירי שתיס דקאמר היינו שאוכל ולא אוכל וקרי להו תרתו כיון דכתיב להרע או להטיב אע"ג דמאן דמחייב קרבן בלשעבר היינו מדכתיב לכל אשר יבטא האדם בשבועה אפ"ה כיון דלא כתיב בהדיא כמו הנך ולהבא קרי להו שתיס שהן ד' וא"כ טפי ה"ל למיתני אזרוק ולא אזרוק שאין בהן הרעה והטבה כלל ומאן דמחייב בהו אינו אלא מדכתיב לכל אשר יבטא כדאיתא לקמן במשנה דף כ"ה ע"ש מיהו למאי דפרישית בסמוך דהנך ד' דקרבן עולה ויורד באיסורי לאו תליא א"כ א"ש הא דקתני שתיס שהן ד' באכלתי ולא

אכלתי דלא ילפינן לאו דידהו אליבא דר' יוחנן אלא באם אינו ענין משא"כ אזרוק ולא אזרוק איבא למימר דלאו דידהו היינו בכלל לאו דלא תשא דלענין איסור לאו לא אשכחן בקרא שום חילוק בין יש בהן הרעה והטבה או אין בהם דהא עיקר שבעות שוא דהיינו לשנות את הידוע נמי לית בהו הרעה והטבה כלל כנ"ל נכון דמיו"ק:

בד"ה אי ר' ישמעאל הא אמר אין חייב כו' וא"ת תקשי ליה נמי ידיעות דמתני' כו' ור' ישמעאל לא בעי ידיעה בתחילה כו' עס"ה. יראה דמה שהוצרכו לכל זה האריכות אע"ג דודאי ניחא ליה לתלמודא טפי להקשות בפשיטות אעיקר מילתא דמתני' דשבועות שתיס שהן ד' לא מיתוקמא כלל אליבא דר' ישמעאל ממאי דלקשייה מהן בבא דיש בה ידיעה בתחילה דלא שייך לעיקר מילתא דשתיס שהן ד' דידיעות ומכ"ש לפי מה שכתבתי במשנתיו דכל הנך בבי דידיעות בתחילה ובסוף לענין כפרה כולהו ר' יהודא הוא דמסיק להו ואפשר דהך בבא דעולה ויורד נמי ר"י מסיק לה אלא דאפ"ה מקשו התנא' שפיר למאי דבעי הש"ס לאוקומי בסמוך דמתניתין כר' ישמעאל ולמלקות דסבר לאו שאין בו מעשה לוקין עליו והוצרך להקשות מדרבי יוחנן דאדריי' וטפי ה"ל לאקשויי מבבא דסויפא דמתניתין גופא וק"ל:

בא"ד מיהו דמתניתין דפ"ב דקאי לפרושי פירקין משמע קצת דבעי ידיעה גמורה כו' עס"ה. ועיין במהרש"א שהקשה אמאי לא קשיא להו בפשיטות טפי דהא במסקנא קאמר דרבי קתני לה למתני' ורבי הא ס"ל דסגיא ידיעת רבו כו' ע"ש ולע"ד יש ליישב לשון התנא' בפשיטות דלמסקנא ודאי לא שייך להקשות ארבי דמתניתין דהבא דמתניתין דפ"ב דלטנו כל סתמי דמתניתין רבי אליבא דנפשיה סתים להו דנהי דהנך בבי דשתיס שהן ד' רבי אליבא דנפשיה סתים להו אפ"ה מתני' דרפ"ב ניחא ליה לפרש אליבא דכ"ע והיינו אפילו למאן דאית ליה דבעי ידיעה בתחילה ולפ"ז עיקר קושית התנא' אינה אלא אסברת המקשה גופא דלא ניחא ליה לאוקומי מתני' כר' ישמעאל משום דקשיא ליה שבועות דלר' ישמעאל אינו חייב לשעבר ומאי קושי' הא שפיר מיתוקמא דמתניתין דשתיס שהן ד' כר' ישמעאל ומשכחת לה שהן ד' באזרוק ולא אזרוק ובכל דבר שאין בו הרעה והטבה אע"כ דעיקר אסברת המקשה כמ"ש התוספות לעיל כיון דהך מתניתין דפ"ג אתי לפרושי מתני' דהבא דמסתמא בהך גוונא גופא איירי ולא שייך לאוקומי בתרי תנאי ולפ"ז מקשו שפיר דלא למאי דבעי לאוקומי כר' ישמעאל ולמלקות אכתי קשיא הך ידיעות דפ"ב לא מיתוקמא כוותיה כנ"ל נכון דמיו"ק:

דף ג.

בגמרא לעולם ר' ישמעאל כו' אבל לענין מלקות חיובי מחייב וכדרבא וכתבו התנא' דסוגיא זו כרבין ודלא כרב דימי דלרב דימי לא איצטריך האי דרבא ומתניתין נמי לא מיתוקמא שפיר כרב דימי דא"כ לא שייך שתיס שהן ד' דלא מפרשי הנך טפי מהנך וכתבו עוד פי' אחר בשם ריצב"א שמפרש ג"כ האי דהבא כרבין דוקא ודבריו דחוקים כמו שאבאר. ולולי דבריהם נראה לי לפרש בפשיטות אוקימתא דהבא אפילו אליבא דרב דימי ואיצטריך נמי למילתא דרבא דהא רב דימי דקאמר אכלתי ולא אכלתי שוא ודאי לא פליג אסתם מתניתין דספ"ג דתני איזהו שבועת שוא נשבע לשנות את הידוע כו' זו היא שבועת שוא שחייבין על זדונה מכות כו' ומסקינן דאתי למעוטי אכלתי ולא אכלתי דקאי בלשעבר וממעט לשעבר ופשטא דלישנא דקרא נמי הכי משמע דסתם שוא היינו לשנות את הידוע כדמתרגמינן על מגן ומסברא נמי הכי משמע דחמיר איסורא טפי שניכר לכל בשעת שבועה שהוא משקר כדמסקינן התם להדיא בגמרא משא"כ באכלתי ולא אכלתי שאינו ניכר בשעת שבועה שהוא משקר אע"כ דהא דקאמר רב דימי אכלתי ולא אכלתי נמי שוא היינו משום דסמיך אלאידך מימרא דרבי יוחנן דכתיב לשוא לשוא שני פעמים ואם אינו ענין לשוא ממש תנייהו לאכלתי ולא אכלתי דהוי נמי לשעבר כמו נשבע לשנות את הידוע וכן פירש"י להדיא לקמן פ"ג במימרא דרב דימי ע"ש ולפ"ז מש"ה קאמר רב דימי דאוכל ולא אוכל מלא תשבעו בשמי לשקר נפקא וא"כ א"ש טובא דלרב דימי נמי מפרשים הנך דלהבא טפי מהנך דלשעבר דלהבא איבא לאו מיוחד דלא תשבעו משא"כ באכלתי ולא אכלתי דלא ילפינן אלא באם אינו ענין ולא כתיב נמי בלשון לאו גמור אלא בלשון עונש כי לא ינקה וא"כ שפיר קתני במתניתין שתיס שהן ד' והיינו דמיייתי עלה האי דרבא דנהי דרבא גופא דאמר דלאידך לשוא לשבועת שקר היינו משום דהתם דאמימרא דרבין ורבי אבהו משמיה דרבי יוחנן קאי וא"כ לרב דימי כ"ש דא"ש טפי דהנך תרי לשוא אלשעבר קאי כן נראה לי נכון לולי שהתוספות לא כתבו כן דמיו"ק ועיין עוד בסמוך:

בתוספות בד"ה אבל לענין מלקות חיובי מחייב כו' וריצב"א פי' כו' דפשטא דלא תשבעו משמע להבא כדפי בקי' גבי רב דימי כו' עס"ה. ולע"ד יש לתמוה טובא על זה דהא שבועת הפקדון היינו לשעבר וכתיב ביי' ונשבע על שקר ובסיפא דקראי נמי כתיב או מכל אשר ישבע עליו לשקר אלמא דאדרבה שבועה דלשעבר טפי מפרש בהדיא אי הוי בכלל לאו דלא תשבעו ומפירוש הקונטרס דלקמן אין ראיה דהתם אליבא דרב דימי קאי דלשעבר הוי בכלל לאו דלא תשא לשוא וכ"ש למאי דפרישית דרב דימי נמי אית ליה הך דרשא דלשוא לשוא ב' פעמים וניחא ליה לאוקמיניהו בחד גוונא לשעבר ומש"ה ע"כ לדוידה לאו דלא תשבעו בשמי לשקר היינו להבא וע"ז פירש"י דשייך ביה נמי לשון שקר משא"כ לרבין הוי איפכא וצ"ע ועיין בכ"מ פ"א מהל' שבועות בשם תשובות הריב"ש ולקמן בפ"ג אבאר יותר:

בד"ה וכדרבא תימא דאמאי מיייתי מילתא דרבא דאדרבה ה"ל לאתנוי מילתא דר' יוחנן כו' וי"ל דהיינו דפריך כו' עס"ה. ותירוץ דחוק מאד ואין עולה יפה לפי הסוגיא אמנם לענ"ד נראה ליישב קושית התוספות בפשיטות דשפיר איצטריך לאתנוי הא דרבא דאי מרבי יוחנן לא שמעינן מדי דעיקר מלתא דר"י היינו לפי המסקנא דשבועות שתיס שהן ד' דהבא ודרפ"ג רבי אליבא דר"ע קתני לה דכיון דר"ע לא שני ליה לענין שבועה דלהבא ולשעבר דכי הדדי ניניהו לענין קרבן למאי דדריש ריבוי ומיעוט וא"כ מה"ט גופא משמע ליה דלא שני ליה לר"ע נמי לענין מלקות וכדמשמע פשטא דלישנא דמתניתין דרפ"ג וכמו שאבאר שם מש"ה איצטריך להאדורי אלאו דלשעבר לענין מלקות ועוד דלכאורה לא שייך לחייב קרבן עולה ויורד אשבעות ביטוי אס לא היבא דאיבא לאו לא מיבעיא לאבוי דאמר בפ' כלל גדול דלרבנן דפלגי עליה דמונבז (והיינו ר"ע) לא מחייב בשבועת ביטוי עד שישגוג בלאו שבה אלא אפילו לרבא ורב נחמן דלקמן פ"ג דאפי' שגגת קרבן נמי הוי שגגה אפ"ה בעינן מיהא שיהא בו איסור לאו כיון דכתיב בהדיא נפש כי תחטא ומש"ה הוצרך ר' יוחנן לפרש דבלשעבר נמי אשכחן לאו מדכתיב לשוא לשוא ב"פ וא"כ לפ"ז לא שייך מילתא דר' יוחנן הבא כלל למאי דבעינן לאוקומי דמתניתין דשבועות שתיס שהן ד' כר' ישמעאל דאדרבה מקאמר ר' ישמעאל דאינו חייב קרבן על לשעבר משמע דהיינו משום דלא אשכחן בה לאו ואי משום דכתיב לשוא לשוא ב' פעמים איבא למימר דר' ישמעאל מוקי לה לשבועה שאוכל ולא אכל לאשמעינן דאע"ג שאין בה מעשה אפ"ה לוקין עליו מש"ה הוצרך לאתנוי הבא מימרא דרבא דאמר בפ' רבתא תורה דלשוא לשוא ב"פ היינו לשעבר כן נ"ל נכון וברור בעה"י ובהו מתיישב היטב לשון הסוגיא דקאמר לעולם ר' ישמעאל וכי לא מחייב ר' ישמעאל לשעבר קרבן אבל מלקות חיובי מחייב משמע להדיא דמעיקרא הוי ס"ד דר' ישמעאל בין לענין קרבן ובין לענין מלקות איירי דהא בהא תליא

היינו כדפרישית ומה שלא רצו התום' לפרש כן נראה דהיינו משום דאזלי לשיטתייהו שכתבו לקמן בפ"ג דהא דאמר רבא בפירוש ריבתה תורה היינו בהא דשאל ושקר בדיבור אחד נאמרו וכמו שאבאר שם אי"ה:

בגמרא בשלמא אכלתי ולא אכלתי כדרבא כו' אלא אוכל ולא אכל אמאי לאו שאין בו מעשה הוא. אף לפי מאי שאפרש לקמן בסמוך בל' התום' ד"ה אכל אוכל דמשכחת שפיר באוכל ולא אכל לאו שיש בו מעשה כגון שהאכיל בעצמו לכלבים או שזרקו לים אפ"ה פריך הכא שפיר דלמאי דבעינן לאוקמי מתניתין דשתיס שהן ד' כר' ישמעאל ולמלקות ושני ליה בין קרבן למלקות וא"כ לפ"ז ע"כ דמתניתין לאו אקרא דלהרע או להטיב קאי כיון דמלקות לא תליא בקרבן אלא אלאו דלא תשא ודלא תשבעו קאי וממילא דע"כ מקחשבי שאוכל ושלא אוכל בשתיס היינו משום דשאוכל ולא אכל לאו שאין בו מעשה הוא דאי ביש בו מעשה איירי אמאי קחשיב להו בתרתי דהא לא תשא סתמא כתיב ומאי חילוק יש בין הך ללאו אי לאו משום דאוכל ולא אכל לאו שאין בו מעשה הוא ומש"ה מקשה שפיר כן ג"ל דו"ק ועיין לקמן. מיהו קשיא לי טובא אכולה סוגיא דשמעתין דשקיל וטרי הש"ס לענין מלקות שבועות ביטוי בהנך שאין בהו מעשה דתליא בפלוגתא דתנאי ואמוראי טובא אי לוקין אלאו שאין בו מעשה או לא כדפרישית וכמבואר בכמה דוכתי בש"ס ואפ"ה משמע בשמעתין בפשיטות דלענין קרבן דשבועות ביטוי שפיר שייך שתיס שהן ד' אליבא דכ"ע אפילו בהנך שאין בהו מעשה ואמאי הא לכאורה איפכא מסתברא דהא משמע בפשיטות בכולה הש"ס דלעולם אינו חייב קרבן אלא על דבר שיש בו מעשה כדמשמע בסנהדרין פ' ד' מיתות בסוגי' דבעל אוב ובכמה דוכתי ובר"פ אלו הן הלוקין דאפילו פסח ומילה דאית בהו כרת לא שייך בהו קרבן כיון דשב ואל תעשה נינהו ע"ש בתום' שהביאו ברייתא דת"כ דתניא ועשה אחת יצא מסית ומדיח ימקלל אביו ואמו ועדים זוממין שאין בהן מעשה ואף למאי שכתבו התום' שם דבת"כ איכא נמי דרשא אחריתי במסית ומדיח דלאו בני קרבן נינהו משום דבעינן דומיא דע"א דיש בו כרת א"כ י"ל מה"ט גופא לא הוי שייך שום חייב קרבן בשבועת ביטוי כיון דלית ביה כרת ומכ"ש בהנך דלית בהו מעשה שאפילו מלקות נמי לית בהו וא"כ מדגלי קרא דלהרע או להטיב אפילו בהנך דלית בהו מעשה חייב קרבן והיינו כיון דלאו דלא תשא חמיר טובא כדמשמע בשילהי פירקין וכמו שאבאר א"כ בפשיטות יש לנו לומר דכ"ש דחייב מלקות מה"ט גופא ונ"ע:

בתוספות בד"ה אי הכי קשיא הך דאלו הן הלוקין ופירש"י דלא גרסינן ותלמיד טועה כתבו כו' ולא קושיא היא דהא דאמרינן הכא לר' ישמעאל לוקין לא מיתוקמא כו' עס"ה. ולכאורה לא ידעתי למה כתב רש"י דתלמיד טועה כתב קשיא הך דאלו הן הלוקין דהא נהי דלא גרסינן בגמ' דשמעתין הך לישנא דא"ה קשיא הך דאלו הן הלוקין אפ"ה יש לומר דיפה כתב אותו תלמיד דקשיא ליה הך סוגיא דר"פ אלו הן הלוקין דמקשה התם בפשיטות אדר' ישמעאל א"ה לאו שאין בו מעשה נמי ומאי קושיא דלמא אה"ג דלר' ישמעאל דילין מלקות מלא תשמור לעשות את כל דברי התורה מחייב נמי אפילו באין בו מעשה כהנך תנאי דמחייבי אע"כ דפשיטא ליה לסתמא דתלמודא דהתם דלא אשכחן שום תנא דמחייב בלאו שאין בו מעשה אלא בהנך שהן קנס כדפרישית התם ע"ש או שנאמר דקים ליה לתלמודא דהתם דלר' ישמעאל נמי אין לוקין והכי שמיע ליה בשום דוכתא או אפשר דהיינו מה"ט גופא מדפוטרי ר' ישמעאל בקרבן בלשעבר וכמו שאבאר לקמן דף ה' א"כ מקשה ליה אותו תלמיד שפיר מסוגיא דהכא דמשמע איפכא דלר' ישמעאל טפי איכא למימר דלוקין כן ג"ל לולי דרש"י והתום' לא כתבו כן:

בתוספות בד"ה התראת ספק הוא אכל משום דהוי לאו שאין בו מעשה כו' ותימא דבס"פ ד' מיתות פטר ר"ל חסמה והנהיגה כו' עס"ה. הכא לא שייך לפרש כמו שפירשו התום' לעיל בדבורים הקדומים דדוקא לענין שבועה קסבר ר"ל דלוקין אלאו שאין בו מעשה משום דכתיב לשוא לשוא ב"פ דא"כ משום התראת ספק נמי לא ליפטר מיהו לפמ"ש התום' בסמוך בד"ה אכל אוכל ולא אכל דזימנין דמשכחת ביה התראת ואזי כגון שזרק הככר שנשבע עליו לים משא"כ משום לאו שאין בו מעשה פטור אפילו בכה"ג א"כ יש ליישב קושיית התום' דהכא דלעולם מודה ר"ל דכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין חוץ משבועה דגזירת הכתיב הוא מדכתיב לשוא לשוא ב"פ ואי ס"ד דלאו שאין בו מעשה פטור אף לענין שבועה תו לא משכחת דחייב מריבויא דלשוא ב"פ וממילא דאפילו אם עבר היום ולא אכלה ועודנו בעין נמי חייב ימשה"ה לא פטרו ר"ל אלא משום דהוי התראת ספק וריבויא דלשוא ב"פ מוקי לה בזורק הככר לים דלר"ל כה"ג הוי התראת ומאי למאי דלית ליה ביטולא ולא ביטולא כדמשמע מלשון התום' בסמוך ונ"ע ועיין עוד בסמוך דו"ק:

דף ד.

בתוספות בד"ה אכל אוכל ולא אכל לא לקי כו' וא"ת היכי דייק מהכא כו' וי"ל דמשמע ליה דפטור אפילו נשבע על הככר וזרקו לים עד סוף הדיבור. משמע מדבריהם בפשיטות דמטעמא לאו שאין בו מעשה אפילו בכה"ג שזרק הככר לים נמי לא לקי וטעמא דמילתא לא ידענא דלולי דבריהם היה נראה דכ"ש דיש לחייבו מה"ט מלקות דמיקרי לאו שיש בו מעשה דמאחר שנשבע שאוכל ככר זה וזרקו בעצמו לים הוי עבר על שבועתו בקום ועשה ולדעתי דהכי משמע להדיא מלשון הרמב"ם ז"ל בפ"א מהל' שבועות הל' ג' שכתב נשבע אחת מארבע החלוקות אלו שהחליף כגון שנשבע שלא יאכל ואכל או שיאכל ולא אכל כו' הרי זו שבועת שקר כו' ואם נשבע לשקר במזיד לוקה וכתב שם הכ"מ דהאי לוקה לא קאי אנשבע שיאכל ולא אכל כו' כמ"ס רבינו ספ"ד עכ"ל הכ"מ חה דוחק גדול לפרש כן כוונת הרמב"ם שכתב להדיא נשבע אחת מד' החלוקות אלו אכל למאי דפרישית א"ש דאע"ג שכתב בפ"ד דמי שנשבע שאוכל ככר זה היום ועבר היום ולא אכלו אינו לוקה דהוי לאו שאין בו מעשה אפ"ה אין זה סותר למ"ש בפ"א דנשבע שאוכל ולא אכל נמי חייב מלקות דמשכחת לה שפיר דזימנין דלקי כגון שזרקו לים או שהאכילו לכלבים וכן נראה ג"כ מלשון בעל ה"ג בדיני שבועות שכתב ח"ל ומאן דאישתבע שבועת ביטוי כגון שאוכל ושלא אוכל שאכלתי ושלא אכלתי אי אשתבע במזיד חייב מלקות אי בשונג מיייתי עולה ויורד דתנן זו היא שבועת ביטוי שחייבין על זדונה מכות ועל שגגתה עולה ויורד עכ"ל הרי להדיא כמו שכתבתי דאע"ג דאמרינן לקמן דזהו למעוטו אוכל ולא אכל אפ"ה זימנין דמשכחת לה דחייב והיינו כדפרישית י"ע:

בגמרא במאי אוקימתא כר' ישמעאל ולמלקות מראות נגעים מאי מלקות איכא כו' ולכאורה יש לתמוה על סידור לשון דהך שקלא וטריא דה"ל לאקשויי כסדר המשנה תחילה מדיעיות הטומאה ובתרי הכי מיציאות השבת והדר ממראות נגעים מיהו מהך דידיעות כיון דשקיל וטרי בה טובא והקשה כמה קושיות עצומות עד דמחמת הנך קושיות הדר ביה הש"ס מהך אוקימתא דבעי לאוקמי כר' ישמעאל ולמלקות מש"ה שבה לאקשויי בסוף כי כן דרך הש"ס בכמה דוכתי וכ"כ בס' תורת חיים ע"ש אלא דאכתי מאינן קשה והנלע"ד בזה דכל האי שקלא וטריא דבעי לדמויי כל הנך שתיס שהן ד' דמתניתין בחד גוונא לאו מילתא דפסיקא היא כ"כ דאיכא למימר הא כדאיתא והא כדאיתא כדאשכחן בכמה דוכתי

וכדמשמע נמי בירושלמי דשמעתין ע"ש אלא דעיקר הקושיא הכא נראה דאדסליק מויניה קאי כיון דשבבועות שתיס שהן ד' איכא לאוקמי לענין קרבן דומי' דידיעות וכר"ע ואיכא לפרושי נמי למלקות וכר' ישמעאל ולמימר נמי דס"ל דסתמא דמתניתין דלאו שאין בו מעשה לוקין עליו ודלא כאדך סתמא דפ"ג וא"כ ודאי קשיא טובא דאכתי לא אשמעינן דבי מירי בהך סתמא כיון דאיכא למימר הכי ואיכא למימר הכי ובשלמא אי הך מלתא דמראות נגעים ודיציאות השבת הוי בפשיטות לענין מלקות הוי אתי שפיר דממילא ידעינן דשבועות נמי איירי לענין מלקות אלא כיון דביציאות השבת גופא איכא למ"ד לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד אין לוקין וכיון דמראות נגעים הוי פשיטא ליה להמקשה דלא שייך בהו מלקות א"כ לפ"ז ממילא משמע דבשבת נמי לאו לענין מלקות איירי אלא לענין קרבן דומיא דמראות נגעים והיינו משום דלאו שניתן לאזהרת מב"ד אין לוקין מש"ה מקשה ממראות נגעים ברישא ויש ליישב עוד בדרכים אחרים ואין להאריך דו"ק:

שם ר"ע נמי ולמלקות כו' אי הכי שתיס שהן ד' תרתי הוא דהויין ותו את שיש בה כו' העלמה למלקות מאי עבידתיה ותו הרי זה בעולה ויורד אלא אמר רב יוסף כו'. ולכאורה הסוגיא תמוה מאד דאכתי מעיקרא מאי קסבר לאוקמי בבא דידיעות למלקות כיון דאיכא כל הנך קושיות אלימנות ממש מתחילת המשנה עד סופה דקתני להדיא לענין שונג דוקא והנלע"ד בזה דלבתר דעיינינן בהך מילתא נראה דלאו קושיות אלימנות הן כיון דמעיקרא מהדר סתמא דתלמודא לאוקמי סתמא דמתניתין כר"ע סתימתא היא וכל סתמי משניות וברייתות דספרא וספרי כוליהו אליבא דר"ע מיתניא כדאיתא ברפ"ק דמגילה והיינו דשנינן הכא מעיקרא תני ידיעות דהתראות ולא שמינה המשנה דקתני בהדיא ידיעות דהתראות אלא דלשון ידיעות שייך שפיר בל' התראות ואפשר דרבי ור"מ בהאי לישנא דידיעות שמיע להו מדר"ע ששנה הך בבא לחוד ולא בהדי אינך מש"ה שפיר הוי משתמע דלשון ידיעות היינו מזיד ובהתראה דאי לענין קרבן העלמות ה"ל למיתני ועוד דאפשר שכבר שנה להם ר"ע לתלמידיו ברישא דלענין טומאה בשונג אינו חייב על העלם מקדש א"כ תו ליכא למיטעני בלשון ידיעות דודאי במזיד איירי. והא דנקיט בהו שתיס שהן ד' אפשר לאשכוחי בכמה גווני דמעיקר פשטא דקרא לא אשכחן אלא בשני לאזין דשייך בהו מלקות לענין טומאה דכתיב בכל קודש לא תגע ואל המקדש לא תבוא ופשטא דקרא לענין קדשים לחוד איירי ולא בתרומה ומעשר אלא דמג"ש דטומאתו טומאתו ומאידישא דאיתקש קודש למקדש מוקמינן להאי דבכל קודש לא תגע לתרומה ולענין מעשר נמי נהי דלא אשכחן לאו מפורש אלא מדיוקא דלא בערתי ממנו בטמא אפ"ה הא תנינן לה בפרק אלו הן הלוקין כדמפרשין בגמרא דף י"ט ע"ב דאיירי במעשר שני טהור וגבאר טמא והיינו מרומיא ומדיוקי דקראי דפשטא דקרא לא יאכל מן הקדש לא משמע כלל דאיירי במעשר וכדאי' נמי בפ' הערל א"כ שפיר משכחת בהו בטומאה במזיד נמי שתיס שהן ד' והא דמקשה הש"ס תרתי הוא דהויין היינו משום דלא משמע ליה כלל לאוקמי בתרומה ומעשר כיון דלא שייך בהו עולה ויורד דאיירי בה כולה מתניתין ומתניתין דאדך פירק' דידיעות הטומאה כן ג"ל ואיכא לאשכוחי נמי בכמה גווני לענין טמא ששימש ולענין טמא בעורה אלא שאין להאריך. והא דמקשה נמי מהך בבא דקתני שיש בה ידיעה בתחילה ובסוף והעלם בינתיים הרי זה בעולה ויורד נמי איכא למימר דלאו קושיא אלימתא היא כיון דהך בבא בלא"ה לאו לפרושי שתיס שהן ד' קאי דהא מפרש להו משנה ראשונה דאדך פירקין ואדבריה לפ"ז טפי שייך למימר דכל הנך בבי שתיס שהן ד' אליבא דר"ע מיתוקמי ולמלקות אלא כיון דתנא דמתניתין איירי במילי דידיעות הטומאה דמזיד מפרש נמי אגב אורחא כולה מילתא דהנך ענינא טומאה דקודש ומקדש כשעשאן בשונג ושפיר קתני דאליבא דכ"ע היכא דאיכא ידיעה בתחילה וידיעה בסוף הרי זה בעולה ויורד לר"ע כדאית ליה ולרבי ישמעאל כדאית ליה כדמפרש פלוגתייהו באדך פירקין ואגב אורחא קתני נמי כל סדר כפרתן וכדפרישית במתניתין כנ"ל ליישב סוגיית הש"ס למאי דבעי למימר מעיקרא אלא דכל זה לא הונח לסתמא דתלמודא לאוקמי בהכי אלא דומיא דמתניתין דאדך פירקין דפשטא דלישנא משמע דמפרש דהנך שתיס שהן ד' דידיעות הטומאה לענין שונג מש"ה מוקי לה רב יוסף במילי אוחרן דכולהו לענין קרבן איירי כפשטא דמתניתין ורבי היא כנ"ל נכון בעזה"י דו"ק:

שם א"ר אשי אמריתא לשמעת' קמיה דרב כהנא א"ל לא תימא כו' וליה לא ס"ל. נראה לי דנפקא מויניה בהך מימרא דרב כהנא דלמאי דס"ד מעיקרא דרבי מוקי לבבא דידיעות דמתניתין כרבי ישמעאל א"כ אין הלכה בסתם מתניתין דהכא דהא ברפ"ב דמיייתי נמי הך מילתא דידיעות שתיס שהן ד' מיייתי התם פלוגתא דר"א ודר"ע ודרבי ישמעאל אי חייב על העלם מקדש או לא א"כ סתם ואח"כ מחלוקת בחדא מסכתא דק"ל דאין הלכה בסתם וכ"ש דר"א ור"ע ה"ל תרי לגבי חד גבי ר' ישמעאל א"כ ודאי אדר ביה רבי מהך סתמא דהכא משא"כ למאי דמפרש רב כהנא רבי טעמא דנפשיה מפרש תו לית לן למימר דרבי אדר ביה כיון דאשכחן דס"ל בהא לגמרי כר' ישמעאל לחייב על העלם מקדש כן נראה לי ועיין מה שאכתוב בזה עוד לקמן בסוגיא דשמעתין גבי תינוק שנשבע לבין עובדי כוכבים ואע"ג דלענין שבועות שתיס שהן ד' דמתניתין קי"ל דהכי הלכתא אע"ג דבפ"ג דף כ"ה מיייתי במשנה פלוגתא דר"ע ור' ישמעאל וה"ל נמי סתם ואח"כ מחלוקת איכא למימר דהתם היינו טעמא דאפילו בלאו סתמא דמתניתין דהכא נמי קי"ל דהלכה כר"ע לגבי ר' ישמעאל וכיוצא בזה כתבו התום' ברפ"ק דביצה לענין מוקצה בד"ה גבי שבת סתם לן ע"ש דו"ק:

דף ד:

בתוספות בד"ה ועלם ועלם שתי פעמים פי' בקונטרס תרי ועלם כתיבי כו' קמא למיגמר מויניה כו' והטל והוא ידע כו' וידיעה בסוף לא בעי קרא כו' וקשה הרבה לפירושו כו' לכן נראה לר"ת כו' עס"ה. ולע"ד נראה דשיעור רש"י מוכרחת ליישב כל הקושיות שהקשו התום' על פירושו לאדבריה מהנך קושיות שהקשו התום' הוכרח לפרש כן ואי כדקדוקו מלישנא דר"ע גופא דמהדר למילף מקרא דבעינן שתי ידיעות מאי דלא אשכחן בשום דוכתא בכל התורה כולה בקרבנות קבועות וא"כ מאי מיייתי מקרא דתרתני העלמות לאדבריה מקרא הוי משמע איפכא דמדכתיב ב' פעמים ועלם ובתרי הכי והוא ידע משמע דלא בעינן ידיעה אלא לאחר העלמה כמו בכל הקרבנות והא דאינצטריך קרא היינו משום דעולה ויורד מקבוע לא ילפינן וממילא דהא דכתיב תרי ועלם היינו כפשטו' לחייב על העלם טומאה ועל העלם מקדש אע"כ דעיקר ילפותא דר"ע היינו כיון דחד ועלם מיותר דאי לאשמעינן דחייב נמי על העלם מקדש לשתוק קרא מויניה ואי משום דלא נימא דוהוא טמא אתי למעט העלם מקדש לשתוק נמי מוהוא טמא אע"כ דקסבר ר"ע דקושטא דמילתא הכי הוא דועלם והוא טמא בקרא קמא היינו לאשמעינן דעל העלם טומאה הוא חייב ואינו חייב על העלם מקדש והיינו כדאמר ר"ע להדיא ברפ"ב וא"כ אכתי מיותר איך ועלם אע"כ דהא דכתיב באדך קרא ועלם והוא ידע היכי דנטייל והוא ידע בין הנך תרי ועלם ולאו מפשטא דקרא דוהוא ידע אלא משום דאי אפשר לפרש בענין אחר דאל"כ מיייתר ליה ועלם בתרא אע"כ דפי' הפסוק כך ועלם ממנו לאחר שידע כבר ולידיעה בתרא לא מצריך ר"ע קרא

א"כ אין מקום לקושיית התוס' במה שהקשו דאורחא דקרא הוא וכן נראה בכונת מהרש"א ז"ל אלא שקיצר במובן וגם במה שכתב דמ"ש רש"י דוועגס קמא איצטריך למינמר מיניה דאינו חייב על העגס מקדש לאו מיתורא אלא דממילא ידעינן דמה"ת ליחייב דהא ודאי ליתא דלדרבה אי לאו יתורא דקרא ה"א דחייב אפילו בהעגס מקדש כמו בכל הקרבנות (ומה שהכריחו למהרש"א לפרש כן היינו ממה שכתבו התוס' תדע דהא לרבי) אע"כ כדפרישית דמיתורא הוא דילפינן לה דאי סלקא דעתך דחייב על שניהם לישתוק קרא מיניה. ולפ"ז אין מקום למאי שדקדקו התוס' דהא לרבי איצטריך ועגלס לחייבו על העגס מקדש ומשום הא לא איריא כיון דע"כ לרבי מוקי להאי והוא טמא לדרשא אחריתי א"כ מש"ה איצטריך נמי איך ועגלס דאל"כ לא הוי ידעינן הך דרשא אחריתא מוהוא טמא אלא טפי הוי מוקמינן לה האי והוא טמא למעוטי דאינו חייב על העגס מקדש וכמו שאבאר עוד ברפ"ב בפלוגתא דר"ע ור' ישמעאל וממילא נתיישב ג"כ במה שהקשו מסוגיא דפ' דם שחיטה דדרשינן מאו הודע דאינו מכפר על הידיעה דלאחר הפרשה דלדרבה הך סוגיא מסייע לפירש"י לדר"ע דדריש הטו והוא ידע בין תרי ועגלס י'היינו מיתורא דוועגס וא"כ אמאי כתיב והוא ידע לבסוף ה"ל למכתב בין תרי ועגלס אע"כ דהיינו להך דרשא דפרק דם שחיטה מדמסמך הידיעה להוכיח היינו דאתי למעוטי ידיעה דלאחר הפרשה ומיתורא י'עגלס שמעינן נמי הך דרשא דהכא כן נראה לי ליישב שיטת רש"י והדברים מבוארים מעצמן דלא ניחא ליה לרש"י כלל לפרש כפי' התוס' דלפירושם בתירוק השני העיקר חסר מדברי ר"ע ולא ה"ל לסתום אלא לפרש דהא איהו גופיה דרש בהדיא ברפ"ב דוועגס והוא טמא אתי למעוטי העגס מקדש וכפירוש ראשון נמי לא ניחא ליה דא"כ ה"ל למימר הכי ת"ל ועגלס ועגלס ב' פעמים מכלל דידע דקדאמר רבי האי ליטנא גופא כל זה כתבתי לפי פשט הסוגי' דהכא מיהו לקמן בסוף הסוגיא דאוקמינן למלתיה דרבי למעוטי תינוק שנשבה לבין העובדי כוכבים אבאר בזה בשיטה אחרת עיין עליו:

בא"ד א"נ איצטריך לידעה בתרייתא כו' דאפילו למ"ב בפ' דם שחיטה אשם ודאי לא בעי כו' בחטאת מודה דבעי ידיעה כו' עכ"ל. ולא ידענא למאי הוצרכו התוס' לאתויי מפ' דם שחיטה ומדיוקא דאשם לחטאת טפי ה"ל לאתויי מסוגיא דפ' כלל גדול (שבת דף ע"ב) דאמרינן התם להדיא והרי חטאת דבעי ידיעה בתחילה ופירש"י גופא דהיינו מדכתוב או הודע אליו והביא תו קשיא לי דטפי ה"ל לאתויי מסוגי' דשילאי כריתות דמייית'הש"ס להדיא דהא דכתוב או הודע ביחוד ונשיא ומשיח ותיבור כוליהו איצטריכו לאשמעינן דכי אתיידע לאחר יה"כ אפ"ה בעי לאתויי חטאת ולא אמרינן יה"כ מכפר ע"ש באריכות י'התם נמי משמע ממילא דלאו אורחא דקרא הוא דקאמר התם צריכא ודברי התוס' כאן צ"ע בזה אלא דלדברא לפ"ז יש ליישב שיטת רש"י דלענין קרבן עולה ויורד לא איצטריך הך ידיעה דבלא"ה ידעינן דכי אתיידע לאחר יה"כ לא מיפטר מקרבן דהא דרשינן לקמן לכל חטאתם דאתי לכלל חטאת ואטומאת מקדש וקדשיו קאי התם כנ"ל נכון בשיטת רש"י והתוס' וכמו שכתבתי נראה להדיא בל' הירושלמי דקאי בשיטת רש"י ומטעמא דפרישית. מיהו לולי פירושם היה נ"ל לפרש מילתא דר"ע ורבי בפשיטות בענין אחר דעיקר מילתא דר"ע דאמר מניין שאינו חייב אלא על שיש בה ידיעה בתחילה דהאי ליטנא משמע דבלא"ה פשיטא ליה דכשיש בה ידיעה בתחילה מביא עולה ויורד ולא חטאת קבוע' אי מפשטא דוועגלס דמשמע דידע או מיתורא אלא דאכתי איכא למימר דאפילו באין בה ידיעה בתחילה דבשאר כריתות חייב חטאת קבוע א"כ במקדש וקדשיו נמי לחייב בעולה ויורד כיון דמוועגלס ליכא למשמע הך מילתא דאפשר דהא גופא קמ"ל דביש בה ידיעה דחמיר נמי סגי ליה בעולה ויורד ויליף לה ר"ע שפיר מדכתוב י'עגלס ועגלס ב' פעמים חד לגופא דביש בה ידיעה חייב ואיך לאשמעינן דדוקא ע"י ועגלס הוא דחייב י'היינו היכא דידע מעיקרא הא בלא"ה פטור והאך מילתא גופא קאמר רבי דאין צריך דמוועגלס ידעינן דביש לו ידיעה חייב ומוהוא ידע שמעינן דדוקא ע"י ידיעה מעיקרא הוא דחייב הא בלא"ה פטור דאל"כ יהא ידע למה לי לדידיעה בתרייתא לא איצטריך כדפרישית בשיטת רש"י ולר"ע נמי אע"ג דאיצטריך תרי ועגלס להך דרשא אפילו הכי ס"ל דאינו חייב על העגס מקדש מדכתוב והוא טמא כן נראה לי נכון בעזה"י לולי דרש"י והתוס' לא כתבו כן דיוק היטב:

בגמרא א"כ מה ת"ל ועגלס כו' ועגלס לחייב על העגס טומאה ועל העגס מקדש. לכאורה יש לדקדק אמאי נקט העגס מקדש טפי מהעגס קודש הא אויסור טומאה בקודש וכרת ידייה כתיב בפ' צו סמוך לפ' עולה ויורד ואיסור טומאת מקדש כתיב בפ' חקת ויש ליישב למאי דמסקינן לקמן דף ז' דהא דמוקינן בפ' עולה ויורד לענין טומאת מקדש וקדשיו טפי מתרומה עיקר ילפותא לפי המסקנא דרב' היינו מג"ש דטומאתו טומאתו היינו קרא דטמא יהיה עוד טומאתו בו והאי במקדש כתיב מש"ה נקט בכל דוכתא העגס מקדש וטומאת מקדש וקדשיו ובסוגיות שלפנינו אבאר עוד בכמה דרכים אי"ה:

דף ה.

בגמרא השתא דאמרת רבי כללי ופרטוי דריש קשיא שבועות לכאורה יש לדקדק כיון דרבי כללי ופרטוי דריש קשיא נמי ידיעות דהא פרשת עולה ויורד דטומאה נמי ה"ל למידרש בכלל ופרט וכלל דהא בכל דבר טמא כלל בנבלת חיה ושרץ ומת פרט וכלל טומאתו הדר וכלל וא"כ משמע דכל הנך פרטוי אתו למעט נבלת עוף טהור ולקמן לפי המסקנא משמע דלדרבה אליבא דרבי מרבינן נבלת עוף טהור ממייעוט אחר מיעוט וליכא למימר דכיון דכתיב פרטוי טובא ה"ל נמי כמייעוט אחר מיעוט הא ודאי ליתא דבר"פ מרובה אמרינן להדיא לענין כפל דבכה"ג חשיב כללי ופרטוי ואי משום דמסקינן התם דבכל כלל'א וכל ריבוי'א הכי נמי הא כתיב בכל דבר טמא תו קשיא לי דלדרבה למאי דמסקינן דכל ריבוי'א הוא א"כ משבועות נמי לא מקשה מידי דהא בשבועות נמי כתיב לכל אשר יבטא (אם לא שנאמר דנהי דכל ריבוי'א הוא אפ"ה היכא דכתיב לכל הוי פרטוי כמו בכל אח"ז ראייתי שבעל פרי חדש הרגיש בזה ביו"ד ריש ס' פ"ד ע"ש ועוד אבאר בזה לקמן בפ"ג גבי פלוגתא דר"ע ור' ישמעאל) והנעל"ד ליישב בזה יבואר לקמן דף ז' דבריייתא דרבי ולקמן בפ"ג לענין שבועות בפלוגתא דר' ישמעאל ור"ע ובזה יש לי ליישב ג"כ מה שדקדקתי לעיל במימרא דר' כהנא בהא דאיצטריך למימר דרבי טעמא דנפשיה מפרש היינו משום דאי לאו דאשכחן דרבי סבר להדיא כר' ישמעאל לענין ידיעות היה באפשר לומר דע"כ רבי לענין ידיעות נמי לא ס"ל לגמרי כר' ישמעאל כיון דרבי כללי ופרטוי דריש א"כ ע"כ בה למעוטי מידי אחריתא אתא או קודש או מקדש ודלא כמסקנא דרבא לקמן כנ"ל נכון דיוק היטב:

שם אמר מר ועגלס מכלל שידע מאי משמע. וליכא למימר דמשמע ליה לרבי הכי מדשני קרא בלישניה דבכל קרבנות חטאות כתיב בשננה והכא כתיב ועגלס הא ליתא דודאי בשאר קרבנות חטאות קבועות דאיירי בשננת חטא ממש שייך שפיר לשון בשננה שעושה החטא בשננת האיסור משא"כ הכא דעיקר האיסור אכילת קודש ומקדש לא נזכר בקרא אלא דפשטא דקרא לכ"ע בהעגס טומאה איירי א"כ לא שייך כלל לשון בשננה דהוי משמע שנטמא בשונג והא ודאי ליתא דאפילו לבתחלה שרי לנטוויי ואפי' כהנים לא הוזהרו מנטמאות אלא במת בלבד וק"ל:

שם א"ל ר"פ לאביי כו' מי איכא דלית ביה ידיעת בית רבו ויש לדקדק הא ר"פ גופא מיבעי' ליה לקמן ברפ"ב היכא דידע דשרך מטמא אלא דלא ידע דמטמא כבעדשה אי אמרינן לחשיב כידיעת בית רבו כיון דידע דאיכא שם טומאה בעולס אי לא ונשאר בתיוק אלמא דאיכא דלית ליה ידיעת בית רבו גמור אפשר דהא דמיבעי' ליה התם היינו לבתר דשני ליה אביי דמשכחת לה בתינוק שנשבה לבין עובדי כוכבים ואביי גופא משני הכי כי היכי דלא תפשוט האיצטויא דהתם כיון דאיכא לאוקמי בתינוק שנשבה כן נראה לי:

בתוספות בד"ה א"ל ר"פ כו' ה"ה דה"מ למיפרך אהא דדריש מקרא דוועגלס לידיעת בית רבו ומי איכא כו' עכ"ל. לכאורה דברי התוספות תמוהים דהא אדרבה לרבי דמשמעותא קדריש דמדכתוב ועגלס מכלל דידע אלמא דהיינו מה"ט גופא משום דלא אשכחן מאן דלית ליה ידיעת ב"ר ואין לפרש בכונת התוספות דהוי מצני למיפרך דאפילו בלא משמעותיה דוועגלס נמי הוי ידעינן שפיר דאיירי בשדע מעיקרא בדיעות ב"ר כיון דאי אפשר בענין אחר א"כ אייתר ליה ועגלס דהא ודאי ליתא דהא ודאי פשטא דוועגלס איצטריך לגופא למעוטי מזיד כי היכי דלא נימא דמזיד נמי חייב בעולה ויורד דומיא דשבעת העדות דלעיל מיניה כדאיתא לקמן בהדיא אלא דנראה להתוס' אדר"ע קאי דדריש לה מוועגלס יתורא א"כ קשיא להו שפיר אמאי איצטריך קרא להכי ולא ניחא להו לפרש דדוקא רבי קסבר ידיעת ב"ר שמה ידיעה אבל ר"ע מצני סבר דבעי ידיעה גמורה דא"כ מאי האי דקאמר רבי לר"ע אינו צריך הא ודאי צריך וצריך למידרש מוועגלס יתורא ולא ממשמעותיה היינו לאשמעינן דבעי ידיעה גמורה ולא סגי'א ליה בדיעות ב"ר כך נראה לי ליישב לשון התוס' אלא דאפ"ה אינו מיושב שפיר לשון ה"ה דהוי מצני למיפרך דהא ודאי ניחא ליה לר"פ לאקשויי לאביי אמילתא דרבי גופא כיון דכל האי שקלא וטריא אליבא דרבי גופא קאי דמקשה ליה שפיר מתניתין מבבא דאין בה ויש בה כיון דכולה מתניתין ידיעות מסקינן לעיל דרבי אליבא דנפשיה מפרש ולא אליבא דר"ע מדקתני שתיס שכן ארבע ונ"ע דיו"ק ועיין עוד בסמוך:

בגמרא א"ל אין משכחת לה בתינוק שנשבה לבין העובדי כוכבי'. לכאורה נראה דהאי שינויא דתינוק שנשבה אתיא אליבא דכ"ע דאפילו לר"ע ות"ק דפליגי עליה דמונבז בר"פ כלל גדול אהא דפטור מונבז תינוק שנשבה מכל קרבנות חטאות קבועות שבתורה ות"ק דמונבז ור"ע סברי דחייב אפ"ה שאני הכא בקרבן עולה ויורד דכיון דגלי קרא בטומאת מקדש וקדשיו לא שייך ביה קרבן קבוע דהא אפילו ביש בה ידיעה בתחלה סגי'א ליה בקרבן עולה ויורד דהא כתיב ועגלס מכלל שדע לרבי ממשמעותיה ולר"ע מיתורא א"כ ממילא דע"כ תינוק שנשבה פטור לגמרי דקרבן עולה ויורד לא משכחת לה דהא כתיב ועגלס מכלל דידע וזה אין לי ידיעה דהא ודאי ליכא לאוקמי קרא דוועגלס דוקא בתינוק שנשבה שהעלימה ממנו לעולם כך נראה לכאורה דרבי בעלמא לא סבירא ליה כמונבז אלא כר"ע ורבנן דפ' כלל גדול אלא דלפ"ז הדרא קשיא לזוכתיה מאי האי דקאמר רבי לר"ע אינו צריך דלמא הא דדריש ר"ע מוועגלס יתורא היינו משום דאי לאו האי יתורא אלא ממשמעותיה ה"א דסגי'א ליה בדיעות ב"ר מש"ה איצטריך ועגלס יתורא לאשמעינן דבעי ידיעה גמורה ולרש"י כדלית ליה דשדי והוא ידע בין תרי ועגלס ולהתוס' כדלית להו. לכך נראה לי לפרש בענין יותר נכון דהא דמסקינן אליבא דרבי למעוטי תינוק שנשבה לבין העובדי כוכבים היינו משום דרבי סבירא ליה כמונבז דבעלמא נמי פטר תינוק שנשבה ויליף לה מהיקישא דשונג למזיד כדאיתא התם אלא דאכתי ס"ג דנהי דפטרה רחמנא מקרבן קבוע מהך היקשא אפ"ה כיון דאפקיה רחמנא טומאת מקדש וקודש משאר חייבי כריתות לענין קרבן קבוע וסגי' ליה בעולה ויורד אס כן אפילו תינוק שנשבה נמי איכא למימר דחייב בעולה ויורד כיון דלא שייך הך היקישא דשונג למזיד דכתיב בחטאת קבוע מש"ה קמ"ל דאפ"ה פטור. ומדע דרבי ס"ל כמונבז לא מיבעיא לרבי יוחנן ור"ל דפ' כלל גדול דס"ל כמונבז ומוקי למתניתין דר"פ כלל גדול כמונבז וא"כ מדסתם רבי מתני' כמונבז אלמא דהכי ס"ל דהלכה כסתם משנה אלא אפילו לרב ושמואל דהתם דמוקי למתני' דהתם דלא כמונבז דאין הלכה כמותו וכמו שכתבתי באריכות בר"פ כלל גדול לאביי ורבא ורב נחמן וסתמא דתלמודא נמי משמע דלית להו כמונבז ומה"ט כתבתי שם שמה שפסק הרמב"ם ב'הג' שגגות ללא כמונבז אע"ג דקו"ל הלכה כר' יוחנן לגבי רב ושמואל אלא דאפ"ה כיון דאמוראי בתראי וסתמא דתלמודא סברי כרב ושמואל הלכה כוותייהו אלא דאפ"ה ה"ל דע"כ רבי גופא כמונבז ס"ל דהא בפ' כלל גדול מקשינן לרבנן ור"ע דפליגי עליה דמונבז האי היקישא דשונג למזיד דכתיב בחטאת מאי עבדי ליה ומשני דאיצטריך האי היקישא לכדר' יהושע ב"ל דאין חייבין חטאת אלא בדבר שזונו כרת והקשו שם בתוס' ולמונבז הך סברא דריב"ל מנא ליה ויתרצ' דמונבז סבר כרבי דיליף לה ביבמות דף ט' מאחות אשה בג"ש דעליה ע"ש בתוס' ובחידושינו א"כ ממילא משמע דרבי ס"ל כמונבז דאל"כ האי היקישא מאי עביד ליה כיון דלא איצטריך לכדריב"ל ואע"ג דהתם ביבמות מקשה הש"ס לרבי האי תורה אחת מאי עביד ליה ומשני דאיצטריך לאשמעינן דאין לחלק בין יחיד למרובים לענין קרבן ע"ג ע"ש אלא דאפ"ה נראה ברור דדוקא לענין פשטא דקרא דתורה אחת שייך האי שינויא התם משא"כ לענין האי היקשא דשונג למזיד לא שייך הך מילתא כלל אע"כ דרבי דריש האי היקישא כמונבז. וא"כ לפ"ז א"ש טובא דרבי ור"ע דהכא אזדו לטעמיהו דר"ע כיון דפליגי אמונבז וסובר דתינוק שנשבה חייב בכל חטאות קבועות מש"ה איצטריך ליה תרי ועגלס חד למיפטר תינוק שנשבה מעולה ויורד וחד לאשמעינן דאפילו ידיעת ב"ר לא שמה ידיעה ורבי לטעמיה דס"ל בעלמא כמונבז דבחטאת קבוע תינוק שנשבה פטור מהיקישא דשונג למזיד דמשמע דבעינן ידיעה קצת וממילא דידיעת ב"ר שמה ידיעה כיון דאיכא ידיעה במקצת מש"ה סבר רבי דמשמעות דוועגלס לית לן למילף ממשמעותי אלא דעולה ויורד שזה לחטאת קבוע לענין ידיעה לגמרי. והא דקאמר רבי לר"ע אינו צריך היינו דאפילו לדבריו דר"ע למאי דס"ל בעלמא דתינוק שנשבה חייב בחטאת קבוע אפ"ה כיון דכתיב ועגלס והוא ידע והיינו שתי ידיעות שפיר שמעינן דחדא לאשמעינן תינוק שנשבה דפטור ואיך לאשמעינן ידיעת ב"ר לא שמה ידיעה ובעינן ידיעה גמורה מיהו רבי גופא דריש מוהוא ידע לידיעה בתרייתא וכמו שאבאר בריש פרק ב' אי"ה כן נראה לי נכון בעזה"י וכל שכן דאתי שפיר לפי מה שראיתי בתורת כהנים שלפנינו דלא גרסינן במלתא דרבי אינו צריך דיוק היטב ומה שיש לדקדק עוד בזה בסוגיית הגמ' ובישוב לשון הרמב"ם שהשמיט הך מילתא דידיעת בית רבו יבואר בריש פרק ב' ובסוף פרק ב':

דף ה:

פיסקא מראות נגעים שנים שהן ארבעה תנן התם מראות נגעים שנים שהן ארבעה בהרת כו' ופירש"י שנים כתובים שאת ובהרת דספחת אינו שם נגע דלקמן כו' שהן ארבעה יש לך לרבות ב' תולדות מרבויו' דספחת דלקמן עכ"ל. הנה במ"ש רש"י דספחת אינו שם נגע נראה להוכרח לפרש כן לפי לשון המשנה דפרקין דמשמע להדיא דכל לשון שתיס שהן ארבע דמתניתין היינו דשתיס הן מד"ת דכתיבי בהדיא ושתיס אחריתא היינו הנך דאתיין מריבויו' וא"כ ע"כ דהא ספחת אינו לשון נגע דאי הוי שם נגע הוי תלת מהנך דכתיבי בהדיא וע"ז כתב רש"י שפיר דלקמן והיינו ממאי דאמרינן דבריייתא דלקמן אין

ספחת אלא לשון טפילה שנאמר ספחני נא ובפירוש רשב"ם בחומש מצאתי שהוסיף בביאור לספחת דקרא היינו שהיא טפילה לשאת או לבהרת להצטרף עמה כדכתיב ספחני נא לשון טפילה וצירוף כך פירשו חכמים עכ"ל הרשב"ם וכוונתו על מסקנת הסוגיא תולדה דבהרת נמי תצטרף לבהרת והיינו כחכמים דמתניתין דנגעים דמייתי הכא ולפי פירוש זה אחי' סוגיא דשמעתין בפשטות טובא כמו שאבאר ומה שהוכרחתי להאריך בזה היינו משום דלכאורה מפשט לשון המקרא נראה דמצינו גם כן לשון ספחת והיא שם נגע כדכתיב ושפח ה' את קדקד בנות ציון שהוא לשון צרעת והרבה כינא' באלו ועוד דבפ' נגעים גופא פרש"י להדיא על לשון מספחת הוא שהיא שם נגע טהור וע"כ דהיינו משום דלשון מספחת היינו שאינו מספחת ממש שהוא טמא והטעם מבואר ואין להאריך כאן נמצינו למידין מיהא לאשכחן בנגעים גופא דספחת הוא ג"כ לשון נגע ועוד דבתרגום אונקלוס ובירושלמי מבואר בהדיא דלשון ספחת ומספחת חדא מילתא היא שם נגע אלא דאונקלוס מפרש בלשון עדיא ועדינא' והירושלמי תרגמה לתרגומיהו בלשון קילופי אלא דאפ"ה א"ש הא דאמרין לקמן דבריייתא דספחת הוא לשון טפילה 'היינו דאספחת דרישא דקרא קאי דע"כ הוא לשון טפילה מדהטיל הכתוב ספחת בין שאת לבהרת 'אשכחן נמי דבבריייתא מפיך לה בג"ש דלכנה לבנה שיש לכל א' מהם טפילה וא"כ ע"כ היינו משום דספחת דרישא היינו לשון טפילה כדאשכחן נמי בקרא דספחני נא דספחת לשון טפילה וכפי' הרשב"ם בחומש דספחת היינו לשון טפילה וצירוף וכמו שאבאר לקמן אי"ה בסוף הסוגיא באריכות כן נראה לי בכוונת פירש"י כאן שהוצרך לפרש כדלקמן. אמנם במה שמפרש רש"י עוד דהא דמשמע הכא דהאי שהן ד' היינו משום דשנים מרבינן מריבויא דספחת וע"ז כתב כדלקמן וע"כ כוונתו היינו אי מדרשא דהטיל הכתוב ספחת בין שאת לבהרת או מג"ש דלכנה לבנה כדאיתא לקמן ולפ"ז קשיא לי טובא אהא דמפרש רש"י בסמוך מאן תנא מראות נגעים גרסינן ולא גרסינן שנים שהן ארבעה דכ"ע הכי אית להו וע"כ דהאי לכ"ע היינו בין לרבנן ובין לר"ע והיאך אפשר לומר כן דהא כיון דרבנן גופייהו לא פשיטא להו הך מילתא שיש תולדה לבהרת אלא מדהטיל הכתוב או מג"ש וכיון דר"ע ע"כ לית ליה הך דרשות כדאמר ר' חנינא להדיא תולדה דבהרת שהיא סיד אין לה צירוף וכמ"ש רש"י להדיא בסוף הסוגיא דהא דמקשה טפילה לבהרת מנ"ל לרבנן קבעי דלר"ע לית ליה וא"כ מנ"ל לר"ע דאית תולדה לבהרת כלל כיון דספחת אשאת לחודא קאי ומסברא אית לן למימר דהיינו סיד ואכתיו קרום ביצא מנ"ל דטמא ומכ"ש למאי דפרישית דאי לאו הנך דרשי דהטיל הכתוב או ג"ש יש במשמע דלשון ספחת היינו שם נגע א"כ סוף סוף לא אשכחן אלא שלשה נגעים טמאים ומאי קאמר שהן ד' ונהי דבהא נמי פירש"י מוכרח במאי דפשיטא ליה דלר"ע נמי איבא מיהא ד' נגעים טמאים כדאיתא להדיא בהך ברייתא בשאלת בנו של ר"ע לר"ע 'תשובתו וכדמשמע נמי באידך ברייתא דארבעה כוסות וכו' ומימרא דר' חנינא גופא וכל השקלא 'טריא דמשמע דלא פליגי ר"ע וחכמים אלא בסדר צירוף הד' נגעים אבל בעיקר טומאתו ליבא מאן דפליג דארבעה ניניהו אלא דמכל מקום אכתי היא גופ' תיקשי לר"ע מנ"ל דקרום של ביצא טמא כיון דלפרש"י לית ליה הנך ילפות' דלקמן והנלע"ד בזה ליישב שיטת התוס' ופירושם והיינו משום דבלא"ה פשיטא לן טובא דכל מראה לובן בנגע שעמוק מעור הבשר טמא הוא שכן נראה מלשון רש"י בפירוש החומש על פסוק עמוק מעור בשרו ומש"ה כ' שם ג"כ על פסוק ועמוק אין מראהו שלא ידע פירושו יע"ש בפירוש הרמב"ן ז"ל ובמה שאבאר בזה בסוף הסוגיא נמצא דלפ"ז אין לך מראה לבן שהוא טהור אלא בזהך לבד שאינו עמוק אלא שזה לעור הבשר וכמו שנראה גם כן מלשון רש"י כאן ואם כן ממילא דלאחר שדקדו חכמים שלא מצינו מראה לבן בנגעים שהן עמוקים וזלת אותן הארבעה מקרום ביצא 'למעלה כמו שכתב רש"י גופא לקמן בשמעתין ולפ"ז לענין עיקר טומאה שהם שנים שהן ד' לא איצטריך קרא אלא כל הנך ילפותא דלקמן וכל השקלא וטריא דקאמר מאן תנא היינו לענין צירוף לחוד ואם כן יפה כתב רש"י כאן דלכ"ע אית להו מיהא שנים שהן ד' לענין טומאה ומש"ה לא גרסינן מאן תנא שנים שהן ד' והשתא א"ש טובא נמי מ"ש רש"י לקמן דהא דמקשה לקמן אשכחן טפילה לשאת טפילה לבהרת מנ"ל היינו אליבא דרבנן כיון דע"כ לענין צירוף איירי ולר"ע בהרת אין לה צירוף כן י"ל נכון בשיטת רש"י ז"ל ובזה יתיישבו כמה קושיות כמו שאבאר אי"ה בסמוך:

דף ו:

בגמרא ת"ר מנין שאין הכתוב מדבר אלא בטומאת מקדש וקדשיו ודין הוא הואיל והזהיר ועגש כו'. 'נראה בעיקר כוונת תנא דבריייתא היינו דכיון דבכולה פרשה דעולה ויורד דטומאה לא פי' הכתוב על איזה חטא דטומאה מביא עולה ויורד דמקדש וקדשיו לא נזכר בכתוב כלל אם כן יש במשמעות דעל מה שטומא עצמו ע"י מגע חייביה רחמנא עולה ויורד וכמו שנראה מלשון רש"י אף על ג דלקושטא דמילתא כתב הרמב"ם ז"ל בסוף הלכות טומאת אוכלין שאין איסור כלל לטמא את עצמו אפילו לכתחילה 'כדאיתא להדיא בפ"ק דר"ה דף ט"ז דהא דכתיב ובגבלתם לא תגעו היינו ברנל ולאסמכתא בעלמא יע"ש שחידושינו ואפילו כהנים אינן מזהרין לטמא אלא למת בלבד מ"מ נראה דכל זה היינו דוקא למאי דפשיטא לן הכא דפרשת עולה ויורד לא איירי אלא בטומאת מקדש וקדשיו אי בבנין אב כלישנא דבריייתא או מנזירה שזה דטומאתו טומאתו כדמסקינן אבל אי לאו הכי לא היו עוקרין לקראי דפרשת עולה ויורד מפשטא כיון שסתם הכתוב ולא פירש אלמא דמצד הטומאה לחוד קרייה רחמנא חוטא וחייב בעולה ויורד ובהכי הוי אחי' שפיר טובא דהא דכתיב ועגלם ממנו והוא טמא והיינו שעגלם ממנו עיקר האיסור דומיא דשאר שנגות דחטאות קבועות ואף דמלשון הרמב"ם שם משמע דפשיטא ליה הכי מדאסר רחמנא בכהנים וגזיר לטמא למת מכלל דלישראל שרי אפ"ה נראה ברור דאין זה ראיא גמורה למיעקר קרא דעולה ויורד מפשטיה דכמה לאוין יתירין אשכחן דכתיבי בכהנים ואהא מסיק שפיר דבריייתא דדין הוא הואיל ועגש והזהיר וכדמסקינן ג"ש דטומאתו טומאתו ומג"ש לחוד לא סגי' דאפ"ה הוי מוקמינן קרא כפשטיה דאטומאה לחוד נמי חייב ואפ"ה איצטריך ג"ש לאשמעינן בטומאת מקדש וקדשיו דאיבא ברת וסד"א דחייב חטאת קבוע' קמ"ל דבעולה ויורד סגי ובזה אין מקום למה שהקשו התוס' דר"ה איתא טומאתו טומאתו דא"כ בנין אב דבריייתא למה לי ולמאי דפרישית א"ש. ובאמת נראה שהתוס' אין מפרשין דבריייתא בענין זה אלא ככוונת תנא דבריייתא היינו דלא נימא דכיון שהכתוב סתם ולא פירש אלא כתב סתם לכל טומאתו אשר יטמא לו משמע דעיקר החטא מאי דאשכחן בעלמא שהטמא איסור בהם והיינו אפילו תרומה ומעשר וטמא שנגע בקודש במשמע אלא דלפ"ז לא א"ש הא דקאמר ודין הוא הואיל ועגש והזהיר ואכתי הא בהנך נמי אשכחן דעגש והזהיר דהא לוקין על תרומה ומעשר ואי משום דליבא ברת אם כן העיקר חסר מן הבריייתא ועוד דכל השקלא וטריא לא א"ש ועוד קשה מה שהקשו התוספות לקמן לפי המסקנא דג"ש בנין אב למה לי ומה שתרצו דאיצטריך למעוטי שאר עבירות לא ידעתי לפרשו דהא כולה פרשה לענין מגע טומאה איירי ולא דמי להא דאמרין לקמן בדף הסמוך יש לי לרבות ג' טומאות ע"ז ג' ע"ש ד' דהתם לא נזכר בקרא מגע טומאה כלל אלא וכפר טטומאות בני ישראל לכן נראה לפרש כדפרישית:

שם ואימא תרומה ופי' התוס' אימא נמי תרומה. וקשיא לי דמאי קושיא היא זו דמה"ת לא נוקי קרא בדדמי דהא מקדש וקודש ודאי חמיר טפי ואי משום דהכתוב סתם ולא פירש קשיא ליה דנימא הכי דא"כ תיקשי ליה נמי מעשר דעגש והזהיר כדאיתא בפרק אלו הן הלוקין (מכות קף י"ג) לכך נראה יותר דהא דקאמר ואימא תרומה היינו דוקא תרומה דעגש והזהיר ומוקמינן לקר' בדדמי בתרומה לחוד דחמיר דאיבא מיתה משא"כ במעשר ולא ניחא ליה נמי לאוקמי במקדש וקדשיו דמסברא יש לומר דחייב חטאת קבוע' כמו כל חייבי כריתות דילפינן בהיקישא דשונג למיזד בפרק כלל גדול ובכמה דוכתי ואהא משני שפיר דאפ"ה ניחא ליה לאוקמי טפי במקדש וקדשיו מבתרומה כיון דלא אשכחן מיתה שחייב קרבן מהאי היקישא גופא דלעולם אינו חייב קרבן חטאת אלא על מה שזונו ברת ואי משום דעולה ויורד איתא בדלי דלות היינו משום דאקיל רחמנא לגבי עני כמו שאבאר בפ"ב ואהא מקשה דאכתי אימא תרומה מידי דהוי אשמיעת קול ומשני בזה ולא בתרומה והדר מקשה ואימא בזה למעוטי מקדש דאיפכא מסתברא דקרא בתרומה איירי ולא במקדש וקדשיו דלא משמע ליה הך סברא דאקיל רחמנא גבי עני בטומאת מקדש וקדשיו טפי מבשאר חייבי כריתות כן נראה לי. מיהו בירושלמי מצאתי דבהך ברייתא גופא שלמד בב"מ דעגש והזהיר אמר ר' אליעזר בן יעקב ויכול אפילו במעשר שנאמר לא אכלתי באוני ת"ל מאלה שהוא פטור יצא מעשר אונציא את המעשר שהוא בללו ולא אונציא את התרומה שהיא במיתה כו' ומייתי עלה הך ברייתא דרבי בסמוך דיליף מג"ש דבהמה בהמה ע"ש נמצינו למידין מיהא דמעשר נמי צריך מיעוטא ולפי שיטת התוס' צריך לומר דכיון דלא מייתי בתלמודא דיון כלל הך קושיא דמעשר והך שנינוא דמאלה אלמא דלא נחית להכי והיינו משום דלשון עגש והזהיר לא משמע לענין עונש מלקות אלא לענין ברת או מיתה ועיין מה שאכתוב עוד בזה לקמן בסוף הסוגיא דנראה לי דאין סברא כלל לאוקמי עולה ויורד בתרומה לחוד אם לא היבא דלא אפשר בענין אחר ומו"ק:

בתוספות בד"ה לא הזהיר כו' פירש בקונטרס אזהרת קודש דכתיב בקדשים לא יאכל עד אשר יטהר ותימא דבפרק בתרא דמכות משמע דבין לר' יוחנן ובין לר"ל כו' ויתכן פירוש הקונטרס להשאיר תנא דאמר בפרק הערל כו'. ונראה לי דמה שהכריחו לרש"י כאן לפרש הסוגיא אליבא דהך תנא ולא כר"י ור"ל היינו משום דמוקמו הוא מוכרע דאי ס"ד דנחית בשמעתין להך ג"ש דר' יוחנן דיליף טומאתו דקודש מטומאתו דמקדש לענין לאו אם כן מאי מקשה בסמוך אבריייתא דרבי אשכחן קודש מקדש מג"ל ואיצטריך לשנויי דאיתקש מקדש לקודש בקרא דבכל קודש לא תגע ומקשה עלה א"ה תרומה נמי דאיתקש נמי לקודש בהאי קרא גופא וכל טורח הזה למה וטפי ה"ל לשנויי בפשטות מעיקרא אהך קושי' דאשכחן קודש מקדש מג"ל דיליף לה מהך ג"ש גופא דטומאתו דמקדש לענין עולה ויורד גופא כי הכי דיליף לה לענין לאו דהא קייל דאין ג"ש למחצה ואם כן לא הוי שייך כלל לאקשוויי א"ה תרומה נמי דנהי דאכתי לא אסיקן אדעתיה הך ג"ש דטומאתו טומאתו דמייתי בסוף הסוגיא דבעולה ויורד גופא כתיב טומאתו לאפנויי מ"מ ע"כ הא ידע שפיר הך ג"ש דטומאתו דקודש מטומאתו דמקדש כיון דבהאי ברייתא גופא דקיימין עלה קתני בהדיא מה להלן עגש והזהיר והיינו מהך ג"ש דטומאתו דקודש ומקדש אע"כ דסוגיא דשמעתין דיוק דאיירי בזה רבא לית לה הך ג"ש דר' יוחנן וכר"ל נמי לא ניחא ליה לרש"י לפרש סוגיא דשמעתין דהא אליבא דר"ל מוקמינן בפרק אלו הן הלוקין דבכל קודש לא תגע לא איירי אלא באזהרת קודש לחוד ולא לתרומה דאזהרת תרומה יליף ר"ל מאיש איש מזרע אהרן כו' ע"ש ואם כן לפ"ז לא שייך כלל הך קושיא דמקשינן בסמוך א"ה תרומה נמי דאמר מר בכל קודש לא תגע לרבות את התרומה והוא דלא כר"ל לכך הוצרך רש"י לפרש כל הסוגי' אליבא דהך תנא דיליף לה אזהרת קודש מבקדשים לא יאכל וכהאי תנא דפ' הערל כנ"ל נכון ומוק היטב:

בא"ד ויתכן פירוש הקונטרס להשאיר תנא דאמר בפרק הערל בזב בעל שלש ראיות ובמצרע מוחלט הכתוב מדבר ומאי אשר יטהר עד דמייתי כפרה כו' עס"ה. ולפ"ז משמע מפירש"י ותוספות דשייך נמי ברת וקרבן עולה ויורד במחוסר כיפורים שאכל את הקודש וזה דלא כשיטת הרמב"ם ז"ל שכתב בפ"ח מהלכות פסולי המוקדשים דאין חייבין ברת בט"י ומחוסר כיפורים שאכל את הקודש אלא בביאת מקדש בלבד ע"ש בכ"מ וכן מ"ש גם כן הרמב"ם בהלכות ביאת מקדש וע"ש גם בהשגות הראב"ד ובכ"מ באריכות ונלע"ד אפשר דלענין עולה ויורד אפילו לענין ביאת מקדש פטור ואין להאריך כאן בזה ולקמן בסוף הסוגיא אבאר יותר ועיין בתוס' בפ' הנשרפין (סנהדרין דף פ"ב) דר"ה טבול יום ששימש שהאריכו בזה בענין ט"י ומחוסר כיפורים הי מיינייהו חמיר טפי ומה שיש לדקדק מתוך דבריהם יבואר בסוגיא שלפנינו ודו"ק:

בד"ה ואימא תרומה פירוש ואימא נמי תרומה כו' וה"נ דהוי מצי למיפרך ואימא טמא ששימש כו' ומטומאת כהנים לא מצי למיפרך שלא הזהירו כו' עכ"ל. ולא זכיתי להבין דברי התוספות בזה דודאי מ"ש דה"מ למיפרך ואימא טמא ששימש יש לפרש דקשיא להו הכי לפי מה שפירשו דהאי אימא תרומה היינו אימא נמי תרומה אם כן ה"מ למיפרך אימא נמי טמא ששימש בלא איסור מקדש ליחייב בעולה ויורד כיון דהוי במיתה כמו תרומה ולקושטא דמילתא לאו הכי אלא במ"ש דמטומאת כהנים לא מצי למיפרך לא ידענא מאי קשיא להו דהא ע"כ בעו למימר דכהן שטימא עצמו ליחייב אפי' בלא מקדש וקדשיו והא מה"ת כיון דאפ"ה בטומאת מת לא הוי במיתה אלא באזהרה וליבא למימר דלא משמע להו השתא לחלק בין איסור מיתה ללאו גרידא א"כ הדרא קושיא דמוכתא דתיקשי להו ממעשר דהוי נמי בלאו כמ"ש בסמוך וע"ז לא הוי משני מידי ועוד דא"כ מה זה שכתבו שלא הזהירו אלא על המת והכא כתיב שרן ונבילה דהא אכתי מצינן לאוקמי כוליה קרא דטומאה על כל איסורי טומאה שרן ונבילה היינו לענין תרומה ומקדש וקדשיו וממילא דה"ה לכהנים שנטמאו במת גרידא בלא שום איסור אחר. והנלע"ד בזה לכאורה דמ"ש דלא מצי למיפרך מטומאת כהנים לא בעו למימר דליפרך דאטומאת כהנים נמי ליחייב כמו במקדש וקדשיו כמו שפירשו לענין תרומה אלא דטפי ה"ל למיפרך דלא נוקי קרא כלל בטומאת מקדש וקדשיו כיון דבבכרת מחייב חטאת קבוע' כמו כל חייבי כריתות דילפינן מהיקישא אלא כוליה קרא בטומאת כהנים לחוד איירי וע"ז מתרצו שפיר דשרן ונבילה כתיב אלא דהא נמי ליתא דהא ודאי אי עקרינן לקרא מטומאת מקדש וקדשיו ומוקי לה בטומאת כהנים א"כ כ"ש דתתומה וטמא ששימש דחייבין כיון דלית בהו מיתה וא"כ אכתי לא מתרצין ממכתיב שרן ונבילה דלמא שרן ונבילה לתרומה וטמא ששימש וטומאת מת אף לכהנים. וצ"ע טובא ליישב דבריהם:

בגמרא לא אשכחן עון מיתה דחייב עליה קרבן. ויש לדקדק דהא אשכחן ודאי בעון מיתה דחייב עליה קרבן כגון במעילה דבמיתה לרבי וכ"ש לרבנן דהזיר במעילה באזהרה א"כ אפילו באיסור לאו אשכחן וע"כ צריך לומר דהא דקאמר לא אשכחן עון מיתה דחייב עליה קרבן היינו דלא אשכחן קרבן חטאת ומש"ה אין לחייבו בעולה ויורד דעיקר קרבנו חטאת אלא דלפ"ז לא א"ש מ"ש התוס' בד"ה לא אשכחן דההיא טעמא עדיף ליה טפי וכתבו מפרשי התוס' דע"כ כוונתן בזה דהאי טעמא דליבא לאוקמי באיסור ברת כיון דבקבוע לא הוי קושיא כ"כ דסוף סוף שם קרבן חד הוא משא"כ באיסור מיתה לא

אשכחן שום קרבן ולמאי דפרישית לא שייך למימר הכי דהא למאי דמסקינן מוקמינן לה להך ברייתא דהכא בסמוך כרבי וכולה מתני' ידיעות הטומאה נמי כרבי מוקמינן לעיל וצ"ע ועיין עוד בסמוך:

דף ז.

בגמרא אבל עולה ויורד נייתו מידי דהוי אשמיעת קול ואביטוי שפתים. ולכאורה יש לתמוה דמעיקרא מאי ס"ד לליכא לאוקמי בתרומה כיון דלא אשכחן עון מיתה דחייב עליה קרבן ותיפוק ליה דעיקר עולה ויורד שייך אפי' בלאו גרידא כמו בשמיעת קול וביטוי שפתים אלא דנראה דמעיקרא הוי סבר דשמיעת קול וביטוי שפתים אע"ג ללית בהו לא כרת ולא מיתה אפ"ה חמירי טפי אפי' מתרומה דהוי באיסור מיתה וכ"ש משאר חייבי לאוין והיינו משום לאיסור שבעה חמיר טפי שכל עבירות שבתורה נאמר בהן ונקה בחורב ובשבעה נאמר לא ינקה ומה"ט איכא למ"ד בשליה מסכת יומא דיום הכיפורים ושעיר המשתלח מפסחין על כל עבירות שבתורה חוץ מלא תשא ע"ש וכן כתב בשאלתות פרשת יתרו וכדאמרינן נמי לקמן בפ"ג דאע"ג דכתיב נמי ונקה גבי שבעה היינו שפ"ד שלמטה מנקין אותו ע"י מלקות אבל פ"ד של מעלה אין מנקין אותו כלל ומש"ה שפיר י"ל דאחמיר רחמנא בשנגתן יותר מבשאר עבירות אלא דהמקשה דהכא דקאמר אבל עולה ויורד נייתו מידי דהוה אשמיעת קול היינו משום דלפ"ו שפיר אית לן לאוקמי נמי בתרומה דהוי מיהא דומיא לשמיעת קול וביטוי שפתים בהך מילתא ללית ביה כרת וכ"ש דא"ש טפי למאי דפרישית בסמוך דעיקר קושית ואימא תרומה היינו נמי דוקא תרומה ולא קדשים ולא סניא להו בעולה ויורד אלא בקבוע ומש"ה אית לן לאוקמי קרא דלחיק ומוקי נפשיה ברווחא דאיירי בתרומה והוי שפיר דומיא דשמיעת קול וביטוי שפתים דאיתקשו להדדי בהך פרשה גופא כנ"ל בישוב הסוגיא:

אלא דקשיא לי טובא בעיקר מילתא דפשיטא ליה לתלמודא הכא ובכמה דוכתי בטמא שאכל תרומה ליכא קרבן כיון דלא אשכחן מיתה דחייב עליה קרבן אכתי אפי"ל דליחייב אשם בג"ש דחטא חטא ממעילה כי היכי דלפליג בכולה מילתא דמעילה מתרומה במס' מעילה פרק הנהנה ובפסחים דף ל"ג יממילא דאית לן למילף נמי תרומה ממעילה דאין ג"ש למחצה וכמ"ס התום' שם בפסחים להדיא דלאפי' לרבנן ע"כ אית להו הך ג"ש דחטא חטא אפי' למילף תרומה ממעילה לכל מיני אלא דהא דס"ל לרבנן הזיד במעילה באזהרה משום דבתרומה כתיב ומתו בו למעוטי מעילה וא"כ לענין קרבן שפיר אית לן למילף הך ג"ש דהוי באשם. מיהו למאי דמסקינן דאיצטריך קרא למעט תרומה מעולה ויורד אי ממינעוטא דבה ולא בתרומה או מג"ש דרבי דבהמה בהמה ומג"ש דרבא דטומאתו טומאתו דודאי כל הני ג"ש לא איצטריך אלא למעוטי תרומה מעולה ויורד כמו שאבאר וא"כ אף ס"ד דליכא בתרומה חייב אשם תו לא איצטריך למעוטי תרומה כלל מעולה ויורד:

שם אימא בה למעוטי מקדש דלא סגי ליה כו' קרי רבא עליה דרבי דולה מים מצורות עמוקים דתניא רבי אומר כו' אשכחן קודש מקדש מג"ל. לפי פשט לשון הסוגיא משמע דהא דקאמר אימא בה למעוטי מקדש היינו נמי למעוטי קודש אלא דחלא מינייהו נקט דהא בתרווייהו שייך האי טעמא שיטנן בקרבן קבוע כמו כל חייבי כריתות דמ"ס וא"כ ע"כ דפרשת עולה ויורד ליתא אלא בתרומה לחוד ועוד דבהכי הוי שפיר דומיא דלינך ללית בהו כרת אלא דלפ"ו קשיא לי טובא חלא דא"כ מאי האי דקרי רבא עליה דרבי דולה מים מצורות עמוקים בהא דיליף רבי ג"ש שאין אדם לומד מעצמו ומאי עדיפא הך ג"ש מכל י"ש שבתורה ועוד דכיון דמקשה מתרווייהו ונקט מקדש משמע דפשיטא ליה טפי כמו שאבאר א"כ מאי האי דקמשבח ליה רבא האי ברייתא דרבי כיון דבהך ג"ש לא ילפינן אלא קודש ואכתי מקדש לא ממעט ליה רבי כלל דהא מהדר רבא מסבבא דנפשיה לאוקמי בכמה אוקימתות ולא מיתוקמא ליה אלא כמסקנא מג"ש דטומאתו טומאתו והך ג"ש עדיפא הוא לאוקמי בעולה ויורד בטומאת מקדש וקדשיו מג"ש דרבי כמ"ס התום' עכ"פ בהך ברייתא דרבי אין רמז למילף ממנה טומאת מקדש ועוד דמאי מקשה סתמא דתלמודא אימירא דרבא אשכחן קודש מקדש מג"ל הא ודאי שפיר ילפינן נמי מהך ברייתא לענין טומאת מקדש דכיון דאשכחן מיהא דשייך עולה ויורד בקודש אע"ג דשייך ביה קרבן קבוע וא"כ לא דמי נמי לאינך לשמיעת קול וביטוי ואפ"ה חייב א"כ ממילא דאית לן לחייב במקדש טפי מבתרומה דהא לא אשכחן עון מיתה דחייב עליה קרבן ועוד דהא גופא תיקשי מאי האי דנקט המקשה במילתיה למעוטי מקדש ושביק לקודש והא בכולה ברייתא ובסוגיא דשמעתין במכילתין בפירקין ובאידיך פירקין נקט לשון דטומאת מקדש וקדשיו. והנלע"ד בזה ליישב כל הקושיא דחלא מגו חלא בסגנון אי' היינו דהמקשה לא פסיקא ליה להקשות דנימעט קודש ולאוקמי בתרומה לחוד מהטעם שאבאר בסמוך גבי ואימא ה"נ תרומה ועוד דמסבבא פשוטה איכא למימר דפרשת קרבן עולה ויורד איירי בטומאת קודש חלא דכיון דאשכחן דפרט הכתוב בעולה ויורד כל הנך פרטי דטומאת נבילה ושרץ ואדם והנך שלש טומאות גופייהו פרט הכתוב ג"כ בפרשת צו בטמא שאכל את הקודש במקום כרת ידיהו משא"כ בתרומה ואפי' למאן דיליף תרומה מקרא דלא יאכל בקדשים עד אשר יטהר מדכתיב איש איש מזרע אהרן והוא צריע או זכ אפ"ה מה"ט גופא משמע דפרשת עולה ויורד לא איירי בתרומה כיון דהתם לא כתיב נבילה וכתיב בעל קרי ואילו בפרשת עולה ויורד לא נזכר מצורע וזב ובעל קרי ואם כן ממילא דאית לן לאוקמי קרא בקודש טפי מבתרומה ואי משום דאשכחן קרבן קבוע בטמא שאכל את הקדש כמו בשאר חייבי כריתות (או מהיקישא דרבי"ל דיליף מתורה אחת דהוקשה כל התורה כולה לע"ז או מג"ש דרבי דיליף ג"ש דעליה עליה מאחות אשה שחייבין כרת א"כ האי עליה דחטאת נמי איירי דוקא במקום כרת) אפ"ה אית לן לאוקמי האי קרא שפיר בטמא שאכל את הקודש היכא דליכא כרת כגון בטבול יום ומחוסר כיפורים כמ"ס הרמב"ם ז"ל בפירוש בהלכות פסולי מוקדשין מש"ה לא פסיקא ליה למעט קודש מזה משא"כ במקדש קשיא ליה בפשטות דאית לן למעט מקדש טפי מתרומה כיון דבמקדש לא כתיב שום פרט וכלל בכרת ידיה כ"א בטומאת מת לחוד ועוד דבכל ענין שייך ביה קרבן קבוע אפי' בטבול יום ומחוסר כיפורים דהא דבאי קרא גופא דפרשת חוקת דכתיב ונכרתה הנפש ההיא מסיים בסיפא דקרא טמא יהיה עוד טומאתו בו ודרשינן מיניה טמא יהיה לרבות טבול יום עוד טומאתו בו לרבות מחוסר כיפורים כן נראה לי בסברת המקשה ואהא קאמר רבא שפיר דקרי עליה דרבי דולה מים מצורות עמוקים מדיליף בג"ש לענין קודש לחוד ושביק מקדש אלמא דמקדש פשיטא ליה טפי לחיובא בקרבן עולה ויורד אי משום דרבי לטעמיה דהא דחייב חטאת קבוע' בדבר שזדונו כרת דוקא וליף לה מג"ש דעליה ומאחות אשה וכתבו התוספות בפרק קמא דיבמות דלרבי דיליף לה מעליה אינו חייב קרבן קבוע אלא היכא דליכא לאו וברת כמו באחות אשה. ועוד דבהאי קרא דונדעה החטאת אשר חטאו עליה כתיב להדיא אשר לא תעשינה והיינו לאו וכמו שכתבו התוספות ג"כ להדיא בפרק כלל גדול ע"ש ואם כן לפ"ו כיון דבמחוסר כיפורים דכתיב גבי מקדש לא אשכחן לאו וממילא דלא שייך ביה חטאת קבוע אף כן יש לו לומר דחייב בעולה ויורד דלפטורו בלא כלום אי אפשר דודאי מקדש חמיר מתרומה שזה בכרת וזה במיתה. וכ"ש אם נאמר דרבי סבר כר"ש רבי' (כדאמרינן במנחות בשליה

פרק ר' ישמעאל) דס"ל ברפ"ב דהוריית (דלר"ע ציבור וכהן משיח פטורין מקרבן עולה ויורד כיון דלא שייך בדלי ללות) ור"ש קאמר בהדיא דמשיח פטור מטומאת מקדש וקדשיו ואמרינן בגמרא דטעמיה מדכתיב בביאת מקדש ונכרתה הנפש ההיא מתוך הקהל מי שחטאו שזה לקהל יצא משיח שאין חטאתו שזה לקהל להנך בשנגת מעשה ואיהו בהעלם דבר וממילא דכ"ש דציבור פטורין מטומאת מקדש מה"ט גופא שאין בהם העלם דבר ועוד דדרשינן התם להדיא לאשמת העם הרי משיח כציבור נמצא לפ"ו בטומאת מקדש דכתיב מתוך הקהל פטרינן משיח וציבור מקרבן קבוע וליתנהו בכלל ג"ש דעליה לחייב בחטאת קבוע דהא עיקר ג"ש דעליה בציבור כתיב אף כן מש"ה ודאי פשיטא דשנגת יחידים בשנגת מעשה בביאת מקדש חייבו רחמנא קרבן עולה ויורד טפי מבתרומה כיון דאית בהו כרת והיינו דלא איצטריך ליה לרבי לאתניי ג"ש אלא אטומאת קודש בלבד דלא כתיב ביה מתוך הקהל נמצא שפיר קאמר רבא דקרי עליה דרבי דולה מים מצורות עמוקים. אלא דאפ"ה מקשה סתמא דתלמודא שפיר אתנא דברייתא דלעיל דמוקי לעולה ויורד במקדש וקדשיו דנהי דבקודש פשיטא ליה מהן ג"ש דרבי דלא אשכחן מאן דפלגי עליה בהא והיינו דקאמר אשכחן קודש אכתי מקדש מג"ל והיינו דלדון דלא קי"ל כרבי בהך ג"ש דעליה אלא כדרבי"ל כדאשכחן בכמה דוכתי בש"ס ובפרק כלל גדול אמרינן דפלגונתא דרבי ורבנן תליא בפלגונתא דמונבז ורבנן וע"ש בתום' וא"כ מג"ל הא דפשיטא לן בכולה תלמודא דשייך עולה ויורד במקדש כמו בקודש כנ"ל נכון בעזה"י ואולי מקום הניחו לי מן השמים ועיין עוד בסמוך:

שם דתניא רבי אומר אקרא אני חיה בהמה למה נאמר נאמר כאן בהמה טמאה כו' לקמן דף י"ט הקשו התוספות בד"ה מדבעי למכתב בהמה וחיה לכדרבי משמע דלא קשיא ליה לרבי בהמה למה נאמרה אלא משום דבהמה בכלל חיה ותיפוק ליה דבלא"ה תרווייהו מייתרי דמככל דבר טמא לחוד איתרבו להו ע"ש מה שפירצנו ובאמת שיש לדקדק למה לא הקשו קושיא זו הכא בשמעתין אעיקר מילתא דרבי ומלבד זה יש לתמוה לכאורה אקושייתם דהתם דפשיטא להו דכולהו פרטי מייתרי כיון דכתיב בכל דבר טמא ומאי קושיא הרי בת"כ דריש לכל הנך פרטי דחיה ונבילה בהמה ושרץ וטומאת אדם כל חד וחד באפי נפשיה דאתא לרבות כמה ענייני טומאה דשייך בכל חד ע"ש אלא דאפשר דמשמע להו להתקום' מסוגיא דהכא ומלקמן דף י"ט דע"כ רבי לית ליה הנך דרשות או דלא הוו אלא אסמכתא בעלמא דאי לדרשא גמורה ה"ל למוכתבינהו בעיקר פרטי דיני טומאה ולא לגבי עולה ויורד כך נראה לי בכונת התוספות וכמו שאבאר לקמן דף י"ט. מיהו בהך דרשא דדריש התם בת"כ מקמי היאך חו"ל נפש כי תגע בכל דבר טמא הזקנים הראשונים היו אומרים יכול אפילו אף נגע אדם במגע טמאות יהא חייב תי"ל בנבלת חיה בנבלת בהמה בנבלת שרץ מה אלו מיוחדין שהן אבות הטומאה יצא דבר שאין אב הטומאה ע"כ ואם כן ודאי משמע דדרשא גמורה היא כיון דמפשטא דקרא דכי תגע בכל דבר טמא הוי משמע דאפי' אף נגע בולד הטומאה נמי חייב ואפשר עוד דה"ל דקווא בגגע בראשון ושני חייב קרבן עולה ויורד משא"כ באב הטומאה לא סגי ליה בעולה ויורד אלא בחטאת קבוע' כמו בכל חייבי כריתות כדמשמע בשמעתין ואם כן לפ"ו ממילא דאליבא דרבי דקיימין הכא שפיר צריכי כל הנך פרטי להך מילתא גופא דהא אשכחן לרבי דדריש בעלמא כללי ופרטי כדאיתא לעיל דף ד' ואם כן לפ"ו אי הוי כתיב נבילה לחוד הוה דריש לה בכלל ופרט וכלל דבעינן כעין הפרט ממש שיהא דומה לנבילה בכל צדדיו משא"כ הנך טומאות דקולי מנבילה כגון שרץ שאין מטמא במשא ה"א דפטור והנך נמי דחמירי מנבילה כגון מת וזב ומצורע שטמאין שבעה ה"א דלא סגיא ליה בקרבן עולה ויורד שכן מדת כלל ופרט וכלל בכל מקום ועוד דאפילו בהנך דחמירי נמי איכא למיפרך טובא שיש בטומאה אחת מה שאין בחבירתה מש"ה איצטריך למוכתב כל הנך פרטי וא"כ לפ"ו אכתי לא ידעינן הך ג"ש דרבי כיון דכולהו איצטריכו אלא דעיקר ילפותא דרבי אינו אלא מיתורא דבהמה למה נאמרה כיון דבהמה בכלל חיה היא כן נ"ל נכון בעזה"י ולפ"ו אין מקום לקושית התום' לקמן דף י"ט ושם אבאר יותר באריכות. אלא דלכאורה אכתי איכא למישיב ביה נרנא ולמימר דהך דרשא דתי"ב לענין אב הטומאה נמי אינו אלא אסמכתא בעלמא דאפילו מנפש כי תגע בכל דבר טמא לחוד נמי ודעינן שפיר דאיירי באב הטומאה דוקא דהא קי"ל בפשיטות בכל הש"ס דאין אדם מקבל טומאה אלא מאב הטומאה אלא דלאחר העיין נראה לי דאדרבה בהך מילתא גופא דלוינא חספא ואשכחנא מרגניתא תניתא משום דעיקר מילתא דפשיטא לן דאין אדם מקבל טומאה אלא מאב הטומאה לא אשכחן להדיא בש"ס מהיכא פשיטא לן הכי דהא לענין כלים דאין מקבלין טומאה אלא מאב הטומאה ילפינן לה מקרא בפרק קמא דחולין מאויר כלי חרס וכדוכתי טובא משא"כ באדם ואף על גב דבשליה פרק קמא דפסחים כתב רש"י כד"ה תי"ל מכל האוכל והאריך בהך מילתא טובא לענין כלים בהא דאין מקבלין טומאה אלא מאב הטומאה והיינו מהך דרשא דמיייתי הש"ס התם וסיים רש"י חו"ל וכן אדם לא מצינן לו טומאה אלא מאב הטומאה כגון ע"י שרץ ונבילה ושכבת זרע וזב ונגדה וטמא מת עכ"ל ע"ש מכל מקום היא גופא קשיא דמ"ס כלים דבעו קרא אף על גב דלא אשכחן להו טומאה במקום אחר ומ"ש אדם דלא בעי קרא אלא מדלא אשכחן ואי משום דבכלים לא אשכחן פרטי ובאדם אשכחן כל הנך פרטי דמיייתי רש"י שם והיינו מקרא דפרשת אמור נראה לי דאדרבה מהנך קראי משמע להיפך דהא קחשיב התם או איש אשר תצא ממנו שכבת זרע דהיינו בעל קרי שאינו אב הטומאה אלא ראשון לטומאה כדאיתא בפרק כל הכלים ופשיטא לן כן בכולה תלמודא ואפ"ה כתיב בסיפא דהאי פרשה ונפש אשר תגע בו וטמאה עד הערב ופשטא דקרא ודאי משמע דאכולהו טומאות דהך פרשה קאי דהא דכתיב בלשון יחיד היינו משום דכולה פרשה כתיב' בל' יחיד איש ונפש א"כ ממילא יש במשמע דמי שגונע באיש אשר תצא ממנו שכבת זרע והיינו בעל קרי נמי טמא טומאת ערב א"כ אכתי מנא לן דאין אדם מקבל טומאה אלא מאב הטומאה אבל למאי דפרישית מברייתא דתי"ב גבי עולה ויורד אתי שפיר טובא דכיון דכתיב ברישא דקרא נפש כי תגע בכל דבר טמא ואפ"ה כתיב כל הנך פרטי עד שסופינו לרבות כל הטומאות אפילו נבילת עוף טהור כדמסקינן בשמעתין וא"כ ע"כ דהאי כללא דנפש כי תגע בכל דבר טמא וכל הנך פרטי לא אתו אלא לאשמעינן שאין אדם מקבל טומאה אלא מאב הטומאה ומה"ט גופא לא כתיב בעל קרי בהאי פרשה ומהכא הוא דשמעינן דהא דכתיב בסוף פרשת אמור נפש אשר תגע בו וטמאה עד הערב לאו אכולה פרשה קאי אלא אמקרא שלפניו אטומאת אדם דסליק מיניה כגון טמא מת וזב ומצורע ולאפוקי מי שנגע בבעל קרי ונוגע בטמא שרץ כן נ"ל נכון ולפ"ו ודאי יפה קרי רבא עליה דרבי דולה מים מצורות עמוקים כיון דכל הני הלכתא דרבירי שמעינן ממילתא דרבי במה שהוצרך לומר אקרא אני חיה בהמה למה נאמרה וגם זה נראה לי נכון בעזה"י ודוק היטב:

שם אשכחן טומאת קודש טומאת מקדש מג"ל. קשיא לי טובא דלמאי דלא אסיק אדעתיה השתא היקישא דמקדש לקודש מקרא דבכל קודש ולא מג"ש דר' יוחנן בפרק אלו הן הלוקין דיליף טומאתו טומאתו אף כן תיקשי ליה טפי דאהא דפשיטא לן בכולה תלמודא דעל ביאת מקדש חייב כרת וקרבן בכל הטומאות כמו בטומאת מת דהא בביאת מקדש לא אשכחן כרת אלא בפרשת חקת דאיירי בטומאת מת לחוד וכתיב ונכרתה הנפש ההיא מתוך הקהל כי מי נדה לא זורק עליו ועוד דאפילו בטומאת מת גופא משנה

ערכוה מצנין בזיזר סוף פרק כהן גדול דאמר ר' יהושע כל טומאה שאין הנזיר מגלח עליה אינו חייב על ביאת מקדש וכן פסק הרמב"ם ז"ל להדיא ואם כן כל שכן דיש לנו למעט כל שאר טומאות וכל שכן דקשה נמי בהא דאמר ליה ר"מ לר' יהושע לא תהא קלה זו מן השרץ ואכתי שרץ גופא מנ"ל ואי משום לאשכחן בנבלת עוף טהור דכתיב ואם לא יכבס ובשרו לא ירחץ ונשא עונו ופירש"י והרמב"ן בחומש דהאי ונשא עונו היינו כרת ללמיינו שעל רחיצת גופו עונש כרת בטומאת מקדש וקדשיו וכן הוא בת"כ יכן כתב הרמב"ם ז"ל בהלכות ביאת מקדש הא ודאי נראה ברור דכל זה היינו לפי המסקנא דאיתקש קודש למקדש להדיא אי מהיקישא דבכל קודש דהכא או מג"ש דר' יוחנן בפי' אלו הן הלוקין אבל כל כמה דלא קים לן דליתקשו מקדש וקודש שפיר מצנין לאוקמי האי קרא דונשא עונו בפרשת אחרי לענין אכילת קודש לחוד וא"כ הדרא קושי' דלמכתא דלא שייך האי שקלא וטריא בשמעתין לענין טומאת מקדש טפי מבכמה דוכתי. ונראה דוחק לומר דמעיקרא נמי אסיק אדעתיה הך היקישא אלא דאפי"ה מקשה שפיר משום דבעי לאקשויי א"ה תרומה נמי וא"כ לא שייך הך קושיא בעלמא לענין טומאת מקדש אלא דהא נמי ליתא למאי דמסיק רבינא בזבחים דף ל"ד דהאי היקישא דבכל קודש לענין מלקות לחוד איתמר ולא לענין כרת וע"ש ובתוס' וא"כ ע"כ דמה שחייב כרת בביאת מקדש וקודש על כל הטומאות היינו מג"ש דטומאתו טומאתו בפרק אלו הן הלוקין דאיתקש מקדש לקודש והנך טומאתו טומאתו דהתם גבי כרת כתיבי אס כן הכא בשמעתין נמי לא מקשה מידי דכיון דמג"ש דרבי איתרבי לענין עולה ויורד בקודש ממילא ילפינן נמי למקדש בהך ג"ש דטומאתו טומאתו. והנלע"ד בזה דודאי המקשה דהכא לא אסיק אדעתיה הן ג"ש דרבי יוחנן ולא היקישא דריש לקיש כמ"ש התוספות בסמוך בד"ה ואימא אף תרומה יכדפרישית נמי לעיל בתחילת הסוגי' אלא דאפי"ה אתי ליה שפיר הא דחייב כרת וחסאת קבוע' בביאת מקדש בכל הטומאות משום דפשיטא ליה טובא דביאת מקדש חמיר טובא מאכילת קודש שהרי קדושת קודש גופא אינה אלא ע"י מקדש וכדמשמענות ליטנא דמקדש וקדשיו וקדושתו קדושת עולם וכ"ש משכן שנמשח בשמן המשחה ועוד דאפילו בביאה במקצת באצבע קטנה חייב וכ"ש לפי מ"ש לעיל בשם הרמב"ם ז"ל דטבול יום ומחוסר כיפורים חייבין כרת על ביאת מקדש משא"כ באכילת קודש וכה"ג כמה מעלות אשכחן בביאת מקדש יותר מבקודש אס כן לפ"ז מצנין למימר דלענין כרת בכל הטומאות שפיר ילפינן מקדש מקודש בק"ו דכתיב כרת בכל הטומאות ואפי' למ"ד אין עונשין מן הדין אפי"ה איכא למימר דגילוי מלתא בעלמא הוא דבכה"ג לכ"ע עונשין כדאיתא בכמה דוכתי בסנהדרין ובמכות ומש"ה לא קשיא ליה אלא בסוגיא דהכא דוקא לענין חייב עולה ויורד בביאת מקדש אשכחן קודש מקדש מנ"ל דמה"ט גופא דמקדש חמיר מקודש אית לן למימר דלא סגי ליה בקרבן עולה ויורד אלא בקרבן קבוע כנ"ל נכון ומוכרח בעז"ה ודוק היטב:

בגמרא אי הכי תרומה נמי וכתב מהרש"א ז"ל דיש מקשים דהיאך אפשר לומר דעולה ויורד שייך בקודש יבמקדש ובתרומה דאם כן נישתקו מג"ש דרבי ונילף כולהו מהאי בנין אב דבריייתא דלעיל דענש והזהיר יבה ל"ל וע"ז תירץ דס"ד דאתי למעוטי טמא ששימש ענ"ל ע"ש ולע"ד אין מקום לקושיא זו כלל דודאי אי לאו ג"ש דרבי ומיעוטא דבה ה"א דעולה ויורד בקרא היינו בתרומה לחוד דוקא משא"כ בטומאת מקדש יקדשיו לא סגי ליה בקרבן עולה ויורד דהיינו קושין ונראה שהקשה כן לפמ"ש התוס' לעיל בקושי' קמיתא דהא דקאמר ואימא תרומה היינו אימא תרומה נמי דלא שייך להקשות אימא תרומה לחוד אלא משום מיעוט דבה דהא ודאי ליתא דאפילו לסברת התוספות לעיל דקושי' קמיייתא היינו ואימא תרומה נמי היינו כל כמה דלא אשכחן שום טעמא לאוקמי עולה ויורד בתרומה טפי מבטומאת מקדש וקדשיו ימש"ה מוקמינן סתמא דקרא בכל הטומאות שענש והזהיר משא"כ לבתר דמקשה הש"ס דמקדש וקדשיו מסתבר דלא סגיאה להו בעולה ויורד אלא בקבוע דלא נרעו משאר כריתות ומקשה נמי דאית לן לאוקמי דומיא דשמיעת קול וביטוי שפתיס דליכא כרת ואם כן מקשה הכא שפיר דמהך ג"ש דרבי ומהיקישא דבכל קודש כ"ש דאית לן לאוקמי קרא בכולהו מיהו אי לאו הך ג"ש והיקישא הוי מוקמינן בתרומה לחוד מהנך סברות גופייהו שהקשה המקשה לעיל (וכ"ש השתא דקושי' זו אליבא דרבי קאי וא"כ פשיטא דמסברא לא שייך להקל במקדש וקדשיו טפי מבשאר חייבי כריתות לפוטרו מקבוע דהא לקוטטא דמלתא לרבי מקדש וקדשיו חמיר טפי מבשאר חייבי כריתות דהא בכולן לא בעינן ידיעה בתחילה) ועוד דכיון דהשתא מיהא דכתיב בה דמשמע מיעוטא וא"כ ע"כ דקושית המקשה דפריך ואימא תרומה נמי היינו דכיון דאיכא ג"ש והיקישא לחייב בשלשן דמאי חזית אס כן ע"כ אית לן למימר דבה אתי לדרשא אחריתי ואם כן אי לאו ג"ש והיקישא לא הוי מוקמינן לדרשא אחריתי אלא למעוטי חד מהנך ולמאי דקשי' ליה למהרש"א נמי לאו שפיר משני דמ"ש דס"ד דאתי למעוטי טמא ששימש חדא דטמא ששימש לא נזכר בשמעתין כלל ועוד דלמאי דס"ד דבתרומה איכא עולה ויורד טפי ממעשר ועל כרחך היינו כיון דאיכא חייב מיתה ואם כן טמא ששימש נמי אית לן לרבוויי מג"ש דחילול חילול כי היכי דמחייבינן מיתה מהך ג"ש אלא בהא איכא למימר דכיון דתרומה לא בעי למילף השתא אלא מהיקישא דבכל קודש כמו שפירש"י וכדמשמע לשון אי הכי אס כן תו לא מהני הך ג"ש דלענין חילול לחייב נמי טמא ששימש דהא ק"ו'ל בפרק אחזה מקומן דדבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בג"ש משא"כ במקדש ותרומה שפיר איכא למימר מהיקישא דקודש דאף על גב דקודש גופא לא אתיא אלא מג"ש דרבי אפי"ה הא ק"ו'ל דדבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בהיקש אבל קושיא קמיייתא קשיא על מהרש"א ונ"ץ כדפרישית מיהו כל מה שכתבתי בזה היינו לפי מאי דמשמע מלשון התוס' ומסוגיא דשמעתין דנהי דקושיא קמיייתא דלעיל דקאמר ואימא תרומה היינו תרומה נמי וכמ"ש התוספות וכ"ש קושי' בתרייתא דהכא דאמרינן בהדיא ואימא ה"ג תרומה מ"מ הך קושיא מציעתא דקאמר ואימא בה למעוטי מקדש היינו למעוטי נמי קודש דלא סגיאה ליה ולפי זה על כרחך לא אשכחן עולה ויורד אלא בתרומה לחוד מה שאין כן למאי דפרישית דהא דמקשה נמי אימא בה למעוטי מקדש היינו מקדש לחוד אבל קודש חייב בעולה ויורד כמו בתרומה והיינו שאין נראה לו סברא כלל לומר דעולה ויורד לא שייך אלא בתרומה לחוד דאס כן אין עולה ויורד נוהג אלא בכהנים וקרא סתמא כתיב נפש כי תגע ומסתמא איירי בכל ישראל דומיא דשמיעת קול יביטוי וכל הנך קרבנות דלעיל מינייהו דילפינן עליין מתחתון וכל היכא דאיירי בתרומה כתיב דבר אל אהרן ואל בניו וכדאמר רבא נמי בפרק הערל מה"ט דהא דכתיב איש איש מזרע אהרן והוא צרוע או זב מוקמינן לה בתרומה שאינו נוהג אלא בזרעו של אהרן משא"כ הכא דסתמא כתיב מש"ה אית לן לאוקמי פשטא דקרא עכ"פ בביאת מקדש דנוהג בכל ישראל או באכילת קודש דנוהג נמי בישראל בשלמים יקדשים קלים אלא דאפי"ה אפשר דאיירי נמי בתרומה כיון דקרא סתמא כתיב ועגלם ממנו והוא ידע ואשם משמע לכל חד במאי דשייך ביה חטא כדפרישית בתחילת הסוגיא דעיקר בנין אב אתא למימר דבעינן נמי ענש והזהיר ולאפוקי מעשר וטומאת כהנים נמצא דלפ"ז מתיישב כל הסוגיא בפשיטות כמו שפירשתי והיינו נמי דמקשה האל ואימא ה"ג תרומה דכ"ש השתא דמג"ש דרבי ידעינן קודש ומקדש תרומה מהאי היקישא דבכל קודש ולפ"ז ע"כ דבה אתי לדרשא אחריתי ועל זה משני שפיר דאי אפשר לומר כן דטפי אית לן למימר דבה אתי למעוטי תרומה כיון שאינו בכרת אס כן על כרחך דהיקישא לא

אתי אלא למקדש לחוד וע"ז מקשה שפיר אדרבה תרומה לא ממעטינן שכן אכילה כמותו וכיון דהי מינייהו מפקת ממילא דהיקישא לתרווייהו אתי וע"כ בה לדרשא אחריתי וכל זה היינו כיון דאיכא ג"ש והיקישא מה שאין כן אי לאו ג"ש והיקישא הוי מוקמינן מיעוטא דבה לחד מהנך כנ"ל ודו"ק:

בתוספות בד"ה ואימא אף תרומה כו' משמע לפי סוגיא דשמעתין דהאי קרא איירי בין בתרומה בין בקודש ותימא דסוגיא דמכות מוכחת דלא מיירי בתרווייהו כו' וי"ל דסוגיא דהכא בברייתא דת"כ כו' עס"ה. ולולי דבריהם היה נראה לי דאין מקום לקושית התוספות כלל דודאי התם במכות דאיירי לענין מלקות דאמתניתין דאלו הן הלוקין קאי דקחשיב טמא שאכל את הקודש מש"ה הוצרכו ר"י ור"ל לאהדורי אלאו מיותר באכילת קודש ואם כן אי מוקמינן קרא דבכל קודש בכל מידי דאיקרי קודש הוי לאו שכללות ואין לוקין עליו וכמ"ש שם מה שאין כן לבתר דאשכחן לאו בקודש לחוד ולאו בתרומה לחוד מסוגי' דהתם ומסוגיא דפרק הערל אס כן ודאי מקשה הכא שפיר דלענין עולה ויורד שפיר אית לן לאוקמי הך היקישא דקודש ומקדש מקרא דבכל קודש לא תגע דאתרומה נמי קאי משום דאיקרי קודש:

בגמרא אלא אמר רבא ג' כריתות בשלמים למה כו' מקאמר אלא אמר רבא משמע דהשתא דהר ביה מהיקישא דקודש למקדש מקרא דבכל קודש אי משום דלית ליה האי היקישא כר' יוחנן בפרק אלו הן הלוקין מדתני ברדלא הך ג"ש דטומאתו דקודש לטומאתו דמקדש או משום דאפילו לר"ל דהתם דאית ליה האי היקישא דתניא כוותיה אפי"ה איכא למימר דהאי היקישא דבכל קודש היינו לענין לאו לחוד דאיירי ביה קרא ולא לענין כרת ועולה ויורד דלא כתיבא בהאי עניינא ואין לתמוה בכך דהא בזבחים דף ל"ג מסיק רבינא אליבא דר"ל גופא הכי גבי ביאה במקצת דאתיא נמי בהאי היקישא דבכל קודש אפי"ה לענין מלקות לחוד איתמר ולא לענין כרת כמ"ש רש"י והתוספות שם ע"ש אס כן לפ"ז ה"ה הכא לענין עולה ויורד מצינו למימר הכי דמשמע ליה לרבא השתא דלא אתיא בהאי היקישא ולפ"ז א"ש טובא ליטנא דאלא אמר רבא וכל שכן לגירסת הספרים שלנו דנרסינן לעיל אי הכי תרומה נמי דאדך קשי' גופא משני רבא שפיר דמהאי ילפותא דג' כריתות לא שמעינן אלא מקדש לחוד דהוי נמי בכרת דאיירי ביה האי קרא מש"ה מרבינן נמי לעולה ויורד וממילא נמעט תרומה דמה"ת לחייב כיון דלית ליה היקישא ודבכה"ג גופא משמע נמי הא דאמרינן במסקנא אלא אמר רבא אתיא טומאתו טומאתו והאי ליטנא משמע להדיא דהדר ביה מהנך שינויי דלעיל וממילא דלית ליה האי היקישא ואם כן מעתה אין מקום למה שהקשו התוס' בד"ה אתיא טומאתו טומאתו דקשיא להו אס כן ג"ש דרבי ל"ל נילף קודש מאיתקש למקדש כיון דעל כרחך לרבא לית ליה האי היקיש' כלל כר' יוחנן דפרק אלו הן הלוקין ולריש לקיש נמי לא איתקש אלא ללאו למלקות לחוד כנ"ל ברור מתוך הסוגיות דהכא ודפרק אלו הן הלוקין וזבחים דף ל"ג ודברי התוס' צ"ע:

דף ז:

בגמרא ובתיב התם טמא יהיה עוד טומאתו בו מה להלן טומאת מקדש. משמע הכא להדיא דבביאת מקדש אפי' מחוסר כיפורים חייב בעולה ויורד דהא האי עוד טומאתו בו דרשינן ליה בגמרא בכמה דוכתי דאתי לרבות מחוסר כיפורים והיינו לכרת דכתיבא בהדיא בהאי קרא גופא ועוד דלאיסורא ודאי לא איצטריך דמפרשת יולת ילפינן לה דכתיב וכפר עליה הכהן וטהרה מכלל שהיא טמאה נמצא ממילא דהאי טומאתו דעולה ויורד נמי איירי אפי' במחוסר כיפורים דהכא כתיב קרא או כי יגע בטומאת אדם לכל טומאתו ודרשינן מינה בת"כ דהאי לכל טומאתו לרבות טומאת מעג זבין וזבות נדות ויולדות והנך כולהו מחוסרי כפרה נינהו וא"כ לפ"ז אין מקום למה שהקשו התוס' דהשתא דאיכא ג"ש דטומאתו טומאתו למאי איצטריך ג"ש דרבי ולמאי דפרישית א"ש טובא דלפי' אס נאמר דרבא אית ליה האי היקישא דבכל קודש וג"ש דר' יוחנן בפי' אלו הן הלוקין דיליף טומאתו דקודש מטומאתו דמקדש אפי"ה איצטריך נמי הך ג"ש דאי אחד מהנך ה"א דטבול יום ומחוסר כיפורים נמי חייבין בעולה ויורד כמו במקדש מש"ה איצטריך האי ג"ש דרבי למימר דלענין עולה ויורד לית לן למילף קודש ממקדש בשום ילפותא אלא דלקודש איצטריך ג"ש באפי נפשה וממילא אימעטו טבול יום ומחוסר כיפורים מעולה ויורד כיון דבאכילת קדשים ליכא כרת בהנך כמו שכתב הרמב"ם ז"ל להדיא דבפ"ג בהלכות ביאת מקדש כתב להדיא דחייב כרת בטבול יום ומחוסר כיפורים ובהלכות פסולי מוקדשין כתב להדיא דטבול יום ומחוסר כיפורים אין בהם חייב כרת ולע"ז שמכאן הוציא הרמב"ם דין זה כיון דלכ"ע אית להו ג"ש דרבי ומה שלא כתב הרמב"ם ז"ל חילוק דין זה דטבול יום ומחוסר כיפורים בהלכות שגגות לענין עולה ויורד יבואר לקמן בריש פרק ב' א"י"ה כן נראה לי נכון ודו"ק:

בתוספות בד"ה אתיא טומאתו טומאתו ואע"ג דגבי תרומה נמי כתיב טומאה בפרשת אמור כו' וא"ת לר"ל דלא גמר ג"ש דטומאה כדאמר בפרק בתרא דמכות מנ"ל וי"ל דאתי' ליה מהיקישא כו' עכ"ל. ולא ידענא מאי קשיא להו להתוספ' דשפיר אית לן למימר דנהי דלא יליף ריש לקיש הך ג"ש דטומאתו למילף קודש ממקדש היינו משום דע"כ קסבר ר"ל דהאי טומאתו דקודש איצטריך לדרשא אחריתי וטומאתו דמקדש איצטריך למחוסר כיפורים משא"כ הך ג"ש דטומאתו טומאתו דהכא שפיר מצנין למימר דריש לקיש נמי אית ליה דהיינו טומאתו דעולה ויורד מטומאתו דמקדש דע"כ הך טומאתו דעולה ויורד מופנה להך ג"ש ועוד דודאי ניחא לן למילף טומאתו מטומאתו ממאי דנילף טומאתו דהא בתרומה וקודש כתיב וטומאתו וכה"ג אמרינן בכמה דוכתי ואם כן אין מקום לקושית התוספות ועוד דלמאי דקשיא להו נמי לאו שפיר משני דלמאי שתיצין דלר"ל אתי' ליה עולה ויורד דקודש מהיקישא דבכל קודש לא תגע כבר כתבתי דבסוגיא דזבחים דף ל"ג מסיק רבינא אליבא דר"ל גופא דהאי היקישא דקודש למקדש מבכל קודש לענין מלקות לחוד איירי ונ"ע ודו"ק:

בא"ד וא"ת ולמה לן השתא בנין אב דהואיל וענש והזהיר בברייתא דלעיל וי"ל דבריייתא נמי כו' ונקטו בנין אב לאפוקי משאר עבירות עכ"ל כבר כתבתי בתחילת הסוגי' דלשון לאפוקי משאר עבירות לא ידעתי לפרשו דהא בכולה פרשה כתיב להדיא כי תגע בכל דבר טמא וכה"ג טובא דכולה איירי בנגיעת טומאה ואף שראיתי שבעל קרבן אהרן בפרשת ויקרא הרגיש בזה והאריך לפרש בכוונת התוספות דלאפוקי ע"ז וג"ע וש"ד איצטריך האי בנין אב ולדעתי דברוי תמוהים יותר חדא מה"ט גופא דפרישית דכי תגע כתיב ועוד דאם נפרש הך בריייתא בכהי אס כן מאי קאמר הואיל וענש והזהיר דהא ודאי כל שכן דבע"ז וג"ע וש"ד ענש והזהיר בכרת ומיתת בית דין והנלע"ד בכוונתן אפשר דמ"ש לאפוקי שאר עבירות היינו אכילת נבילה ושקצים גופייהו דכתיב בהו לשון טומאה בפרשת שמיני ולא תטמאו בהם ונטמאתם בם ולא תטמאו את נפשתיכם וכולהו לענין אכילה איירי כדאיתא בכמה דוכתי בתלמוד ובפירש"י פרשת שמיני ואם כן ס"ד דצין לענין טומאה דנבילות ושרצים ובין לענין אכילתן לעולם חייב עולה ויורד דלע"ג דלית בהו כרת אפי"ה מידי דהוי אשמיעת קול וביטוי שפתיס ובהא מסיק שפיר הואיל וענש והזהיר דהיינו עונש כרת כי היכי דמפרשינן לה לענין תרומה כנ"ל בכוונת התוספות. אמנם השתא דאתינא להכי נראה שאין אנו צריכין לדוחק זה אלא דבלא"ה א"ש ליטנא דבריייתא בהא דקאמר הואיל

יענש והזהיר והיינו כרת לא פשיטא ליה אלא לבתר דקיס לן מג"ש דרבי ומג"ש דטוומאתו טוומאתו היינו לאשמעינן דעולה ויורד בכרת דוקא תליא מלתא וכדפרישית דאי לאו האי בנין אב ה"א דאפילו היכא דליכא כרת אלא מלקות נמי חייב בעולה ויורד ואפ"ה איצטריך קרא דקדוש ומקדש לאשמעינן דסני ליה בעולה ויורד מש"ה מהני האי בנין אב דלית לן לרבוויי בעולה ויורד אלא בהנך דדמו להדדי והיינו עונש כרת דלפ"ז הוי כמו כל בנין אב שבתורה כן נ"ל נכון בעזה"י ודוק היטב:

בא"ד ומיהו תימא ל"ל ג"ש דרבי תיפוק ליה מג"ש דטוומאה דלענין קודש נמי דרשינן ליה בפ"ב דמכות עכ"ל. והניחו בקושי' ולמאי דפרישית לעיל בסמוך אין כאן מקום תימא דאדרבה משמע איפכא דמאן דאית ליה הך ג"ש דטוומאתו דמקדש מטוומאתו דעולה ויורד על כרחך לית ליה הך ג"ש דטוומאתו דקדוש מטוומאתו דמקדש כיון דתו לא מופנה וצ"ע והנלע"ד בכתביו ודו"ק:

פיסקא יש בה ידיעה בתחילה ואין בה ידיעה בסוף כו' ת"ר וכפר על הקודש מטוומאת בני ישראל גו' יש לי בענין זה להביא ג' טוומאות ע"ז וג"ע וש"ד כו'. ולכאורה יש לתמוה דמעיקרא מאי קס"ד לאפוקי פשטא דקרא ממשמעותיה דנהי דהני תלת אשכחן בשום דוכתא דאיקרו נמי טומאה מ"מ סתם טומאה האמורה בתורה לענין קרבן וכפרה היינו לענין טומאת מקדש וקדשיו לחוד שהוציאן הכתוב מכלל שארי חייבי כריתות לענין עולה ויורד שאין בהן קבוע משא"כ בכל חייבי כריתות וכמ"ש הרמב"ם ז"ל להדיא בתחילת פ"א ח"ז שנינו יש בטומאת מקדש וקדשיו מכלל חייבי כריתות כו' ע"ש וכל שכן לענין כפרה דאיירי בה הכא שהוציא הכתוב טומאת מקדש וקדשיו מכלל כל עבירות שבתורה שקבע להו כפרה מיוחדת בשעירי ר"ח ורגלים ואשכחן נמי בפ"ק דזבחים בשעירי עצרת שבאין לכפר על טומאה שאירעה בין זה לזה מעתה ראוינן היו ישראל להביא בכל שעה אלא שחוסך הכתוב ובשאריו קרבנות ודאי לא אשכחן כה"ג כלל וכ"ש ביום הכיפורים בפר החטאות ושעיר החיצון דפשיטא לן שבאין על טומאת מקדש וקדשיו והיינו נמי דומיא דשאר רגלים דיום הכיפורים נמי בכלל רגל הוא וא"כ ממילא אית לן למימר בפשיטות דפנימי נמי בא על טומאת מקדש וקדשיו והיינו מה"ט דאיתא בתוספתא בפ"ק דמכילתין היה ר"ש אומר קשה טומאת מקדש וקדשיו מכל עבירות שבתורה שכל עבירות שבתורה מתכפרות בשעיר אחת וטומאת מקדש וקדשיו בל"ב שעירים ומייתי עליה ההוא מעשה דשני אחים כהנים שהביא הש"ס בריש פרק ב' דיומא שלמדנו ממנו דטומאת מקדש וקדשיו קשה עליהן יותר משפיכות דמים ומייתי כמה קראי טובא ע"ש א"כ מאי דוחקיה לאוקומיה בע"ז וג"ע וש"ד ללא אשכחן בשום דוכתא כפרה אחרת מלבד חטאת קבוע' ובשעיר המשתלח על לא הודע ועוד דכיון דליכא היקוישא דחיצון לפנימי לענין ידיעה וקו"ל דאין היקש למחצה א"כ כ"ש דשייך האי היקישא גופא לפנימי לחיצון מה חיצון אין מכפר אלא על טומאת מקדש וקדשיו כו' כדפרישית. ועוד דלענין מזיד נמי נראה דוחק לאוקמי סתמא דקרא דמפשעיהם בלא אתרו ביה דוקא דהא לקושטא דמילתא היכא דשייך מיתה או מלקות שהן בדיני אדם מילתא דפשיטא היא דלא שייך בהו שום כפרה משא"כ לענין טומאת מקדש יקדשיו דליכא למימר דיוה"כ מכפר על זמון טומאת מקדש וקדשיו לפוטרו מכרת כדקתני במתני' לקושטא דמילתא ועל זמון טומאת מקדש וקדשיו שעיר הפנימי מכפר והיינו לפוטרו מכרת. והנלע"ד בזה דאדרבה מתוך הנהך קושייתו ומקדוקים גופייהו משמע ליה לאוקמי בהנהך תלת והיינו לפי שראינו דקרבה טומאת מקדש וקדשיו משונה מכל שאר חייבי כריתות ויש בזה להקל ולהחמיר בענין הכפרות שקבע להן הכתוב קרבנות קבוע לכפרה כדפרישית ולהקל נמי אשכחן בענין עיקר הקרבן דעולה ויורד דשאר חייבי כריתות בקבוע וזה בעולה ויורד אפילו את"ל שזה אינו קולא כ"כ דבעשיר קרבנס שזה אלא דאקיל רחמנא בעניינם משום דמצוי או מאינך טעמים וכמו שאבאר בסוגיא שלפנינו מכל מקום אשכחן נמי קולא אחרת דבכל חטאות מחייבין אפילו בלא ידיעה בתחילה והכא בענין ידיעה בתחילה דוקא כדקתני סתמא דמתניתין וא"כ ענייני הקרבנות דמקדש וקדשיו שחלוקין משאר קרבנות חטאות ועניני כפרות דיהוה הם כסבירות הפוכות דזה להקל וזה להחמיר ועוד דפשיטא ליה לתנא דברייתא דע"ז וג"ע ש"ד שהן מחייבי מיתות בית דין וחמירי מינייהו טובא וא"כ היאך נאמר דכפרה דידהו בין במזיד בין בשוגג בהודע ולא הודע יהיה בשעיר המשתלח שהוא מעשה חוץ ושוגג ומזיד דטוומאת מקדש וקדשיו יתכפרו בשעיר הפנימי דחשיב טובא שהיא אחת בשנה ודמו נכנס לפני לפנים ועוד נראה לי דוחק לתנא דברייתא לאוקמי כפרת שוגג לפנימי לתלות בלבד וההיצון תכפר כפרה גמורה ומחמת אלו הקושייתו הוי משמע ליה לאוקמי קרא דשעיר הפנימי בהנהך תלת דוקא וכיון דחמירי טובא חשיב קרבן דידהו נמי לכפר כפרת מזיד בלא אתרו ביה אע"ג דשייך ביה מיתה בית דין ובשוגג ולא אתיידע דהא דמתכפר בחטאת קבוע היינו אין בה ויש בה ושעיר הפנימי מכפר על שיש בה ואין בה או אין בה ואין בה ובהכי א"ש נמי טובא הא דכתיב לכל חטאתם שהרי מכפר על ג' זדונות עבירות החמורות ועל ב' מיני שנגות דאין בה ולפ"ז דפשיטא ליה להחמיר בהנהך תלת טפי מבטוומאת מקדש וקדשיו ע"כ הוי משמע ליה דחויב עולה ויורד בטומאת מקדש וקדשיו היינו משום דאקיל רחמנא לגבי דעני כדפרישית ואי משום ידיעה בתחילה הוי משמע ליה לתנא דברייתא דאה"ג דטוומאת מקדש וקדשיו נמי לא בעי ידיעה בתחילה כו' ישמעאל או להיפך דבכל קרבנות בעי ידיעה בתחילה וכמ"ד דיריעת בית רבו שמה יריעה א"כ תו לא משכחת בכל חייבי כריתות לפוטרו מןחטאת היכא דאין בהו ידיעה בתחילה אלא בתיוונן שנשבה יבהא מצנין למימר דתנא דברייתא ס"ל כמונבו דאפי' בע"ז נמי פטור ואפ"ה איצטריך בטוומאת מקדש וקדשיו קרא דוהוא ידע לפטור תיוונן שנשבה כי היכי דלא נימא דנהי דפטור משאר קרבנות מהיקוישא דמונבו בפרק כלל גדול אפ"ה בעולה ויורד לחייב דלא שייך ביה הך היקוישא כדפרישית לעיל קמ"ל דבעולה ויורד נמי פטור כנ"ל לפרש בהא דקאמר יש לי בענין זה להביא ג' טוומאות כו' (היינו הנהך ג' טומאות דוקא וכל שכן דא"ש טפי לפמ"ש לעיל דף ד' גבי תרי ועלם דהא דפשיטא לן שאין יום הכיפורים מכפר על מקדש וקדשיו דאתיידע ליה לאחר יה"כ אע"ג דלא כתיב ביה או הודע מ"מ אתיא לן שפיר מדכתיב לכל חטאתם חייבי חטאות במשמע אלמא דאתיא לכלל חטאת א"כ א"ש טובא דמה"ט גופא לא ניחא ליה לתנא דברייתא לאוקמא בכה"ג משום דמסברא אית לן למימר כיון דעולה ויורד קיל טובא מהני תרי טעמא דפרישית וקרבה דשעיר הפנימי חשיבא טובא שמכפר אף למזיד ודמו נכנס לפנים מש"ה יש לו לכפר אף על השוגג היכא דאתיידע ליה לאחר יה"כ ואי משום חטאים דומיא דפשעים הא אית לן למימר דקאי אהנהך תלת דכתיב בהו או הודע ולאשמעינן דאין לחלק בין הנהך תלת לשאריו קרבנות בענין זה אע"ג שדפרתן בפנימי) ולפי' זה יש לי ליישב כל הסוגיא בפשיטות איה"ה ומלא כמ"ש התוספות דלכתי איכא טובא כנון אוכל תרומה בטומאה וטמא ששימש כו' דכלא"ה קשיא לי בדבריהם דהא תרומה וטמא ששימש לא שייך אלא בכהנים וכהנים אינן מתכפרין בשעיר הפנימי כלל אליבא דכ"ע אלא בפר או שעיר המשתלח כדתנן במתניתין וצ"ע ודו"ק ועיין עוד בסמוך:

שם ת"ל מטומאות ולא כל טומאות מה מצינו שחלק כו' ויתכן ג"כ לפרש לפי מה שפירשתי בסמוך אמאי דבעי למימר מעיקרא דהנהך תלת כיון דחמירי טובא יש לנו לומר דהפנימי מכפר במכ"ש מטומאת מקדש וקדשיו בהא מסיק שפיר ת"ל מטומאות ולא כל טומאות והשתא ליכא למימר דליכפר על כל

חייבי כריתות החמורות כנון הנהך תלת וע"כ דלא מיתוקמא נמי בחד מהנהך תלת בהדי מקדש וקדשיו דהי מינייהו מפקת ועל כרחך דלא מיתוקמא קרא אלא במאי דמתכפר טפי והיינו טומאת מקדש וקדשיו דמצינו שחלק הכתוב להקל לענין עולה ויורד וכדמסיק הש"ס לקמן דאפי' בעבודת כוכבים לחוד לא מיתוקמא דהוי חלק להחמיר וכמו שאבאר. ומתוך מה שכתבתי נתיישב ג"כ הא דקשיא לי דלכתי אמאי איצטריך קרא למיכתב מטומאות ולא כל טומאות ולאפוקי הנהך תלת דלא מיתכפרין בפנימי במזיד ולא אתרו ביה ובשוגג ולא אתיידע ליה הא סוף סוף מתכפרין מיהא בשעיר המשתלח ונהי דלענין מזיד ולא אתרו ביה יש ליישב קצת מכ"מ בשוגג ולא אתיידע ליה לא איצטריך קרא למענטי דמאי נפקא מיניה כיון דאין לו ידיעה לבסוף מאי אית ליה למועבד וכי איצטריך קרא יתירא למעט דהיכא שלא נודע בהנהך עבירות לא תכפר בפנימי להנן מן היסורין עד שנתכפר בשעיר המשתלח ומאי נפקא מיניה כיון דלית ליה תקנתא אבל למאי דפרישית נפקא מיניה טובא דאי לאו מיעוטא מטומאות ה"א דהנהך תלת נמי מתכפרין כמו בטומאת מקדש וקדשיו וממילא דלפ"ז ע"כ בהך מילתא נמי שונין לענין ידיעה בתחילה. מיהו עוד נראה לי ליישב בע"א דכל הנהך קראי וכולה שקלא וטריא דשמעתין עד סוף הפרק בענין הכפרות נ"מ דלינא לענין שיקרבו זה בזה וכמו שיבואר לקמן בעזה"י. עוד נ"ל לפרש לשון הברייתא ולשון הסוגיא בענין אחר יותר פשוט עד שמתוכן כמעט יתיישבו הקושייתו והדקדוקים שהקשו התוספות והאריכו בהם מהרש"א בשם כמה מפרשים ולשנאת האריכות אבא בקצרה והיינו דהא דקאמר דברייתא יש להביא ג' טומאות עבודת כוכבים ג"ע וש"ד אע"ג דלענין הפר פשיטא ליה כמו שאבאר לקמן במקומו מ"מ לינשא דקרא הוה משמע ליה הכי דכיון דכתיב בהאי קרא לכל חטאתם לא ניחא ליה לפרש דלענין מקדש וקדשיו לחוד איירי דמאי לכל חטאתם שאין כאן אלא חטא אחד ולא ניחא ליה לפרש לשון לכל חטאתם לענין חילוקי כפרות דיריעות ביש בה ואין בה ומש"ה ודאי פשטא דקרא משמע ליה דה"ק שהשעיר מכפר על כל עניני חטאות היכא דשייך בהו לשון טומאה כנון הנהך תלת ועל זה קאמר שפיר מטומאות ולא כל טומאות ולאו משום דפשטא מטומאות לשון מיעוט הוא דהא ודאי אורחא דקרא הוא כמו ונסלח מחטאתו וכפר מטומאתו אלא דעיקר כוונת התנא דברייתא היינו בענין זה דאי ס"ד כדקאמרת דהאי לכל חטאתם היינו משום דמכפר על כל עניני חטאות דמצינו בהו לשון טומאה א"כ ליכתוב איפכא וכפר על הקודש לכל טומאות בני ישראל ומפשעיהם ומחטאתם אע"כ מללא כתיב הכי היינו משום דלקושטא דמילתא לא איירי בכל ענייני טומאות אלא בטומאת מקדש וקדשיו לחוד ואהא מסיק שפיר א"כ יוכל על כל טומאה שבקדש יהא שעיר זה מכפר והיינו נמי מדכתיב לכל חטאתם והיינו ל"ש יש בה ל"ש אין בה או אפשר דאפילו בחטאת ממש דבני קרבן נמי מכפר כמו שאבאר וע"ז מסיק חטאים דומיא דפשעים והיינו דלאו בני קרבן ואהא קאמר שפיר מנין ששעיר זה תולה ולשון זה יש לפרש באחד משני פנים או דמסקא ליה בהא דקאמר תולה דיוותר ראוי לומר שמכפר כפרה גמורה או כדמסיק הש"ס לקמן דיוותר ראוי לומר דנפיך מיפך כמו שאבאר לקמן במקומו ומעתה נבוא לבאר לשון סוגיית הגמרא אחד אחד:

שם בגמרא אמר מר יש לי כו' האי עבודת כוכבים ה"ד אי במזיד כו' אי בשוגג בר קרבן הוא. כאן ודאי יש לתמוה מאי קשיא ליה לענין עבודת כוכבים טפי מטומאת מקדש וקדשיו דלקושטא דמילתא הכי הוא דאיירי דוקא בלא אתיידע ליה דלאו ברא קרבן הוא כמו שהקשו התנא' אמנם למאי דפרישית אתי שפיר דעיקר קושיית המקשה בענין זה דלא מיבעיא ליה למסקנא דברייתא דאיצטריך למיכתב חטאים דומיא דפשעים ואיצטריך נמי למיכתב לכל חטאתם ולא מחטאתם לאפוקי דלא נימא שמתכפר כפרה גמורה בין יש בה בין אין בה או בתרנווייהו או חדא מינייהו דאם כן מלתא דפשיטא היא דלא מיתוקמא בענין אחר דא"כ כל הני קראי ל'ל למענטי דלא ניכפר כפרה גמורה דהא מילתא דפשיטא היא כיון דעיקר חייב חטאת בכל חייבי כריתות בפרשת שלח לך בעבודת כוכבים כתיבי וה"ה לכל חייבי כריתות וא"כ אטו מי נימא דבכל חייבי כריתות אס עבר עליהן יה"כ לא תחייב חטאת איבע"א קרא איבע"א סברא קרא כדילפינן בשילהי כריתות דאפי' אתיידע ליה אחר יה"כ חייב מדכתיב או הודע וכ"ש אי אתיידע לפני יה"כ דילפי' מדכתיב יריעה בנשיא וניבור כלמסקינן התם או משום דכתיב לפני ה' תטהרו דמשמע דוקא הנהך שאין מכיר בהם ביה"כ אלא המקום כו' ע"ש ואיבע"א סברא כיון דקרא דפרשת שלח לך כתיב שוגג ומזיד וכיון דמזיד פשיטא לן דל"ש עבר יה"כ ל"ש לא עבר לא מיפטור ממה שנתחייב כבר בב"ד של מעלה ה"ה לענין שוגג וכ"ש למאי דקו"ל כריב"ל בפרק כלל גדול ובריש יבמות דהא דכתיב תורה אחת יהיה לכם היינו להקיש כל חייבי כריתות לעבודת כוכבים דוקא וא"כ כיון דלמאי דבעי למימר דבהנהך תלת לחוד איירי קרא ולא בשאר חייבי כריתות הוי כסכינא חריפא דמפקסי קראי ועוד דיעיבא בארעא דבשאר חייבי כריתות שלא נכתבו בלשון טומאה נאמר דיה"כ אין פוטרו מקרבן ובהנהך תלת דחמירי נאמר דיה"כ פוטרו אע"כ דמהכא אית לן למשמע דאיירי דוקא בעולה ויורד ולא בהנהך תלת ובהא ודאי יש סברא לומר דיה"כ פוטרו ומש"ה איצטריך כל הנהך קראי ובזה א"ש נמי דהא דנטק המקשה בלשון קושייתו אי במזיד בר קטולא ואהא משני שפיר דלמאי דס"ד מעיקרא לאוקמי בהנהך תלת דהכי הוה משמע ליה פשטא דקרא לכל חטאתם הוה אתי ליה שפיר טובא דאה"ג דלא דרשינן חטאים דומיא דפשעים כיון דלא מיייתרא דלגופא איצטריך והא דכתיב מפשעיהם היינו ולא כל פשעיהם דלא מיפטור אלא מכרת בלא אתרו ביה אבל במיתה ומלקות לא מיפטור היכא דאתרו ביה ולכל חטאתם נמי לא מיייתרא דאדרבה מהכא שמעינן דאיירי בכל מיני חטאות דכתיב בלשון טומאה והיינו היכא דלא אתיידע ליה דאי אתיידע ליה בלא"ה שמעינן מהנהך קראי דשיליה כריתות דלא מיפטור מקרבן או מסברא כדפרישית וא"כ שפיר קאמר דברייתא יש לי לרבות ג' טומאות הללו ומסיק נמי שפיר דא"ל לומר כן מללא כתיב מכל טומאתם ומפשעיהם ומחטאתם כדפרישית כן נ"ל נכון בעזה"י לפי מה שהראונו מן השמים ודוק היטב:

דף ח.

בגמרא ואימא יולדת ופירש"י שאם עבר עליה יה"כ אוכלת בקדשים בלא קרבן. וכוונתו מבואר דהא דמקשה ואימא יולדת היינו כיון דמסתמא כבר טבלה לטומאתה קדש ימי טוהר שלה וא"כ היא טהורה ומנעה טהור אלא כיון שהיא טבולת יום ארוך מגזירת הכתוב עד מלאת ימי טהרה מחמת שהיא מחוסרת כפרה לאשכחן דקרייה רחמנא טמא מקרא דטמא יהיה עוד טומאתו בו א"כ לפ"ז שפיר מצנין למימר שהיא ג"כ בכלל האי קרא דיה"כ דכתיב וכפר מטומאתו כיון שחלק הכתוב קרבנה להקל בעולה ויורד מש"ה י"ל דיה"כ מכפר עליה במכ"ש דשאר טומאות מקדש וקדשיו שהם טמאין גמורין וכיון דפטורה מקרבן ממילא דמותרת לאכול בקדשים ואהא משני הש"ס שפיר אמר קרא לכל חטאתם ולא לכל טומאתם שאין יה"כ מכפר אלא על קרבן שבא מחמת חטא וזה ברור ככוונת רש"י אלא שהתנא' הקשו על פירושו מסוגיא דשילהי כריתות וכתבו לכן פירש ר"ת דהכא מספק יולדת פריך ועיין במהרש"א שנחק מאד והאריך בהבנת דברי התנא' ע"ש ולולי שהתנא' כתבו כן בשמו של ר"ת הייתי אומר שמעולם לא יצאו דברים כאלו מפה הקדוש של ר"ת אלא גליון מאחד מהתלמידים דמלבד שפירשו

דחוק מאד לפרש לישנא תתלמודא דהכא בספק דספק מאן דכר שמיא בשמעתין אלא בשילהי כריתות י:תם עיקר השקלא וטריא היינו אהא דאמר'י דאשם תלוי שעבר עליו יו"ה כ פטור ויפלי לה מדכתיב לכל חטאתם לפני ה' אלאם דשעיר המשתלח מכפר על חטא שאינו אלא מספק ואין מכיר בו אלא המקום יע: זה מקשה הש"ס התם א"כ ספק יולדת שעבר עליה יו"ה כ פטטר מקרבן כיון שאינו אלא מספק י:מחוייבת להביא קרבן חטאתה ואינו מכיר בספק זה אלא המקום א"כ מש"ה קשיא ליה מתניתין דלמאי דקתני אשמות תלויין ליתני נמי יולדת בהדיהו משא"כ הכא דלא איירי כלל מספק קרבן אלא מודאי קרבן וגרסינן נמי ואימא יולדת סתמא ולא קאמר ואימא ספק יולדת כדפריך התם א"כ אין לך פירוש דחוק גדול מזה ומכ"ס לפירוש מהרש"א ז"ל אלא דמלבד זה יש לתמוה בעיקר קושיית התוס' משילהי כריתות דהמעין שם יראה שאין זו קושיא כלל דהתם בשעיר המשתלח כיון דלא כתיב לשון טומאה כלל אלא לכל חטאתם א"כ משני שפיר דאפילו למי"ד דיוולדת חוטאת היא משעת לידה איכפר לה וכן בספק נזיר וספק מצורע וא"כ לא היו בכלל לכל חטאתם משא"כ הכא בשמעתין דאיירי לענין שעיר הפנימי דכתיב וכפר מטומאות בני ישראל וכתיב נמי לכל חטאתם וכיון שסתם הכתוב ולא פירש ע"כ דלא איירי קרא אלא באותן הטומאות דאשכחן עולה ויורד דחלק להקל ושייד בהו נמי לשון חטאת א"כ מקשה שפיר ולא שייך לשנויי דמשעת לידה היא דמתכפרת דמאן יימר דהכי הוא דסוף סוף כיון דקריה רחמנא בלשון חטאת א"כ יש לנו לומר דשפיר הוי בכלל מטומאות בני ישראל ולכל חטאתם כיון דעיקר השקלא י:טריא דהכא בלשון מטומאות תליא טפי מבחטאת אלא דבעינן נמי שיהא שייך ביה קצת לשון חטאת וזה אין צריך לפנים ומלבד זה א"ש טפי לפי המסקנא דהתם משקלא וטריא דלוי הדוע ומנ"ש דמצות מצות ואין להאריך כאן:

שם אמר מר יכול על כל טומאות כו' מאי ניהו כו' האי בר קרבן הוא וכתבו התוס' לעיל בד"ה אי בשונג דהא דמקשה הכא בפשיטות האי בר קרבן הוא אפי' בלאו הך דרשה דחטאים דומיא דפשעים היינו משום דפשיטא ליה דאתיא מק"ו דשעיר המשתלח כו' ע"ש ולפ"ז לא הוי משני הכא שפיר דאתיידע ליה סמוך לשקיעת החמה כמו שהקשו התוס' בעצמם דהא נמי לילף משעיר המשתלח ומירצו בדוחק ולכך הוצרכו ג"כ לדחוק בסמוך בד"ה ונכפר כפרה גמורה וכמו שאבאר שם אלא דלע"ד בלא"ה לא ידענא במאי פשיטא ליה להמקשה האי ק"ו דהא ודאי איכא למיפרך מה לשעיר הפנימי שכן דמה נכנס לפני ילפנים ועבודתה בכה"ג משא"כ בשעיר המשתלח דחוק הוא מש"ה לא מכפר אבר קרבן ואי משום שאנו מכוניסין הפירכא בתוך הק"ו דאע"ג דשעיר המשתלח דחון הוא אפ"ה מכפר על כמה עבירות וכה"ג אשכחן שכתבו התוס' בכמה דוכתי מ"מ אכתי קשה טובא דבהאי נמי איכא למיפרך דהא דלא מכפר השעיר המשתלח אשאר עבירות דבר קרבן היינו משום שקרבנס חמור שכן בקבוע וכתיב להדיא או הדוע כדאיתא בשילהי כריתות ועוד דבשאר עבירות השונג חמור דלא בעי ידיעה בתחילה משא"כ בטומאת מקדש וקדשיו דהאיסור קל דחלק להקל בעולה ויורד ובעי נמי ידיעה בתחילה מש"ה איכא למימר דמכפר אפי' אבר קרבן כיון שהאיסור קל והקרבן חשוב. לכך נ"ל לפרש בענין אחר בפשיטות קושיית המקשה דהכי קשיא ליה מאי האי דקאמר יכול על כל טומאות יהא השעיר מכפר ואיצטריך קרא דחטאים דומיא דפשעים ומה"ת נאמר כן כיון דאיכא לאוקמי קרא בדדמי במידי דלאו בר קרבן הוא דלשון מטומאות נמי משמע הכי אע"כ דמש"ה לא בעי למימר הכי משום דלישנא דקרא לכל חטאתם הוה משמע ליה הכי ומש"ה איצטריך ליה קרא חטאים דומיא דפשעים והא ודאי ליתא דהא דארברה מסיפא דברייתא גופא מוכח להיפוך מדכתיב לכל חטאתם ולא כתיב מחטאתם משמע דלעולם אין השעיר הפנימי מכפר כפרה גמורה אלא שתולה כמו שפירש"י שכל זמן שלא הביא קרבנו הוא בפשעו יא"כ כיון דאפילו במידי דאתי לכלל חטאת אינו אלא תולה מכ"ש היכא שכבר נתחייב חטאת גמור וע"ז משני שפיר אין ה"ג דהא דקאמר יכול על כל טומאות יהא מכפר לאו מכפר ממש קאמר אלא לתלות אפילו ביש בה ויש בה היכא דאתיידע ליה סמוך לשקיעת החמה כנ"ל נכון וברור בעזרה"י:

דף ה:

בגמרא אמר מר מניין שיש בו ידיעה כו' מניין מאי קא קשיא ליה הכי קא ק"ל השתא דאמרת כו' וכ"ת אין בה ידיעה כו' סד"א ניפוך מויפך כו'. ולכאורה יש לדקדק כל הארכיות הזה למה דבפשיטות ה"מ לשנויי דהכי קשיא ליה מניין דביש בה ואין בה ששעיר זה תולה אימא דמכפר כפרה גמורה כדמקשה הש"ס בסמוך בסיפא דהך מילתא גופה וזבה מסיק הברייתא שפיר ת"ל לכל חטאתם ומדלא כתיב מחטאתם משמע שאינו אלא תולה והיינו כדמשני הש"ס בסמוך וכפירש"י אלא דאי"א לפרש כן לשון הבריייתא דא"כ מאי האי דקאמר לכל חטאתם חייבי חטאות במשמע דהא דארברה היינו קושיין דנימא דאפילו בחייב חטאת גמור ניכפר כפרה גמורה ועיקר התיורן של פירש"י חסר מלשון הבריייתא אע"כ דעיקר סיפא דבריייתא היינו לאפוקי דלא נימא השתא דאמרת חטאים דומיא כו' ניפוך מויפך והא דקאמר ונכפר כפרה גמורה לאו מלשון הבריייתא היא אלא מהשקלא וטריא בעל הגמרא גופא דמו"ק:

בתוספות בד"ה ונכפר כפרה גמורה וא"ת ומי עדיף משעיר המשתלח דאינו אלא תולה כו' עס"ה. קיצרו כאן וסמכו על מה שכתבו לעיל מסוגיא דשילהי כריתות דאין שעיר המשתלח מכפר אמודי דאתי לירי חייב חטאת אלא תולה ולכי מתיידע ליה חייב קרבן משא"כ בשאר עבירות דלאו בני קרבן נינהו כלל ידאי מכפר כפרה גמורה ל"ש שונג ל"ש מויד דלאו בני מלקות נינהו מיהו בעיקר קושייתם כאן כבר כתבתי דלע"ד דודאי דשעיר הפנימי עדיף טובא משעיר המשתלח בענין כפרה כיון שדמו נכנס לפני ילפנים ואף שהתוספות הרגישו בזה לקמן בדף הסמוך בדבור המתחיל הואיל מ"מ דבריהם שם ג"כ תמוהים ואינם מוכרחים כמו שאבאר ועוד דלמאי דקשיא להו הכא לאו שפיר משני בתירוץ דמ"ש כיון דבשעיר המשתלח לא כתיב לכל חטאתם אלא בוודיו דא"ו דבריהם סותרין זא"ז שהרי כתבו לעיל בדף הקודם בד"ה אי בשונג בר קרבן היא דהא דמקשה הש"ס בפשיטות אסיפא דבריייתא מאי ניהו יש בה האי בר קרבן היינו משום האי ק"ו גופא דשעיר המשתלח ולדבריהם דהכא אין כאן ק"ו כלל דשאני שעיר המשתלח דלא כתיב לכל חטאתם אלא בוודיו משא"כ בשעיר הפנימי דכתיב לכל חטאתם גבי כפרה דמה"ט הוה בעי למימר דפשטא דקרא דלכל חטאתם דעל כל טומאות שבקדוש מכפר א"כ דארא קושיא לדוכתא מאי מקשה הש"ס בפשיטות בר קרבן הוא ולא ידעתי ליישב דבריהם בזה ולולי דמסתפינא הייתי אומר שכמה דברי התוס' בזו הסוגיא לא יצאו מפי רבותינו בעלי תוס' עצמם כ"א גליון מאיהו תלמידים מפולפלים ותמה אני על מהרש"א ז"ל ושאריו מפרשי התוס' שלא שתו לבם גס לזאת י:בהא דמקשה הש"ס לעיל בסמוך בפשיטות מאי ניהו יש בה האי בר קרבן הוא כבר פירשתי בטוב טעם בעזרה"י דמו"ק:

פיסקא אין בה ידיעה בתחילה כו' מכדי איתקושי איתקוש להדדי וניכפר פנימי אדיהי ואדחינן ונ"מ היכא דלא עבד חיצון. כבר כתבתי לעיל בדף הקודם דלכאורה יש לתמוה על כל האי שקלא וטריא שאינה אלא בענין כפרת ב"ר של מעלה להגן מן היסורים וכ"ש שיש לדקדק בהא דמקשה הכא וניכפר פנימי

אדיהי ואדחינן היכא דלא עבד חיצון ומאי קושיא דילמא ה"ג דהכי הוא דהיכא דלא עבד חיצון הפנימי מכפר אף אאין בה ויש בה ואי משום דלישנא דמתניתין קשיתיה דקתני מה פנימי אין מכפר אלא על דבר שיש בה ידיעה כו' משום הא ודאי לא איירא חדא דמתניתין מעיקר מצוותן מיירי דעבד פנימי וחיצון ועוד דסוף סוף קתני שפיר דבפנימי פשיטא לן מיהא דלעולם אינו מכפר על שיש בה ידיעה ולאפוקי אין בה ואין בה שזה עיקר כוונת התנא נמי לענין חיצון וא"כ דארא קושיא לדוכתא מאן סליק לעילא ואתא ואמר דהיכא דלא עבד חיצון אין הפנימי מכפר ומגין מן היסורין ונראה דוחק לומר דעיקר הקושיא היינו לענין דינא דהיכא דלא עבד חיצון כגון שנאבד וצריך להביא אחר וכן נראה לי קצת מלשון הראב"ן ז"ל בדף קי"ד דמלבד שנראה דוחק אלא דבלא"ה עיקר הקושיא לא א"ש דנהי דנ"מ דלינא בזה מ"מ מאי האי דמקשה בפשיטות וניכפר כו' דילמא אין הכי נמי דהכי הוא. והנלע"ד בזה ע"ד שכתבתי לעיל בלשון הבריייתא דכל השקלא וטריא דבריייתא ודשמעתין היינו לענין דינא אי יקרבנו זה בזה דדקתני במתניתין ומלאשכחן לקמן דבריייתא דאפי' לר"מ דאמר כל השעירים כפרת שזה אפ"ה מודה בשעיר הפנימי שהוא אינו מכפר כפרתן והם אינם מכפרין כפרתו וא"כ למאי דפרישית הך מילתא איירי נמי דלינא לענין שיקרבנו זה בזה דבהכי א"ש טובא לשון מודה וא"כ היינו דמקשה הכא ונכפר פנימי אדיהי ואדחינן ואמאי מודה ר"מ בהא דכיון דאיכא למימר דפנימי מכפר אדחינן היכא דלא עבד חיצון וא"כ אם נאבדו שניהם והביא אחר תחת הפנימי ואחר כך נמצא יכול להביאו תחת חיצון כיון שבתחילה הופרש ג"כ לשם כפרת חיצון כן נראה לי אלא שעדיין צריך עיון בסוגיא דלקמן גבי לב בית דין מתנה ועוד נראה לי לפרש בדרך אחר דהא דמקשה וניכפר פנימי אדיהי ואדחינן אגופה דמתניתין קשיא ליה דאמאי קתני שהפנימי אינו אלא תולה דילמא מכפר כפרה גמורה בין אדיהי ל"ש שונג ולא שנא מזיד ובין אדחינן כיון דאיתקשו להדדי ואי משום דשנינן בסמוך דהא דאין הפנימי מכפר כפרה גמורה אדיהי היינו משום דכתיב לכל חטאתם ולא כתיב מחטאתם אדרבה בהכי הוה א"ש טפי דפשטא דלכל חטאתם הכי משמע דמכפר אחטאת ידיה ואדחינן והיינו דכתיב ומפשעיהם לכל חטאתם דבפשע לא אשכחן אלא חד ובחטאת אשכחן תרתיו ועל זה משני שפיר אחת כפרה אחת מכפר ולא שתי כפרות והיינו מזיד ידיה ושונג דחינן אם נאבד משא"כ מזיד ידיה ושונג ידיה כולה חדא מילתא היא כפשטא דקרא ועוד דתולה לאו מילתא היא דלא מיקרי כפרה וכמ"ש ג"ב הראב"ן ז"ל סברא זו וכיון שכן אינו מכפר כפרה גמורה אלא דתולה דחייב חטאת משמע דאתיא לכלל חטאת כן נראה לי נכון בעזרה"י. מיהו בהא דמקשה בסמוך בפשיטות דניכפר חיצון אדיהי ואדפנימי ונ"מ לטומאה שאירעה בין זה לזה ולא אמרינן דאה"נ דהכי הוא ואפ"ה א"ש לישנא דמתניתין כדפרישית דעיקר מלתא דמתניתין היינו דלא נימא דחינן מכפר אאין בה ואין בה אלא דבזה נראה לפרש דאדרבה היינו קושיין דהא דמקשה הש"ס אדחינן וניכפר אדיהי ואדפנימי אדיהי היינו אין בה ואין בה שהיא עיקר כפרת כל חטאת מוספי רגלים ויה"כ נמי איקרי רגל דשעיר החיצון לא נזכר בפרשת אחרי אלא בפרשת פנחס בהדי שאר מוספי רגל ואי משום דהתם כתיב מלבד חטאת הכיפורים ודרשינן מיניה במתניתין להיקישא אכתי גופא קשה דמה"ת נאמר דהיקישא אתי להך מילתא לחוד לענין חילוקי ידיעות ובהא נמי לא שוו להדדי דזה ידיעה בתחילה וזה ידיעה בסוף ואדרבה טפי אית לן לאוקומי היקישא דקרא כפשטיה דעל מה שזה מכפר זה מכפר וכיון דרישא דקרא בפרשת פנחס כתיב ושעיר אחד לחטאת סמך ליה בסיפא דקרא מלבד חטאת הכיפורים שאינו דומה לשארי מוספין שאינן מכפרין אלא על אין בה ואין בה משא"כ זו מכפרת ג"כ מלבד זה על מה שחטאת הכיפורים שהוא הפנימי מכפר והיינו לטומאה שאירעה בין זה לזה וגם זה נראה לי נכון בעזה"י. ובכך אני תמה על דברי התוס' בד"ה פנימי שהקשו לרבי יהודה דילין דשעירי ר"ח ורגלים מכפרין על שאין בה ואין בה מדכתיב לה' בר"ח והקשו כל הרגלים לר"ח א"כ היקישא דמלבד חטאת הכיפורים דקתני במתניתין ל"ל דתיפוק ליה דא"ל לאוקומי בענין אחר דאי אאין בה ואין בה רגלים מכפרין והאריכו בזה ואני בעניי איני רואה קושיא כלל דהא ודאי אי לאו היקישא הוה מוקמינן כפרת החיצון כפשטא דקרא כמו כל שארי מוספין התם דכתיבי בפרשת פנחס ומה נשתנה יה"כ מכל שארי רגלים כדמשמע לקמן בדף הסמוך להדיא בגמ' אליבא דר"ע דאע"ג דבעצרת ויה"כ לא כתיב ושעיר אפ"ה הקושו כל המועדים זה לזה וכ"ש בהך כפרה דאין בה ואין בה דאיירי בכולה פרשה אפילו בעצרת ולדעתי צע"ג ליישב דברי התוספות ודוק היטב:

דף ט.

בגמרא ובר' ישמעאל דאמר אין בה ידיעה בתחילה כו' שער הנעשה בחון אמאי מכפר ופירש"י דהאי דר' ישמעאל שמעינן לה בשילהי פרק ידיעות הטומאה והיינו מדמקשה הש"ס התם פשיטא דלא בעי מדלא מויתר ליה קרא דונגלם ובאמת דסוגיא דהתם תמוה טובא דהא רבי נמי לא מויתר ליה קרא דונגלם דבריש פירקין מוקי לה לחייב על העלם מקדש והיינו כרבי ישמעאל ואפ"ה בעי ידיעה בתחילה מדכתיב שתי ידיעות וא"כ לר' ישמעאל נמי איכא למימר הכי ומאי פשיטא דקאמר התם ומחמת כן כתבו התוס' לעיל דף ג' ע"א בד"ה אי ר' ישמעאל דמשמע דפשיטא ליה לתלמודא דר' ישמעאל לית ליה האי דרבי לענין ידיעות בית רבו ומייתי ראיה מהאי דהכא מדלא אמרינן דחינן מכפר על מי שאין לו ידיעות בית רבו וא"כ לפ"ז לקושטא דמילתא כ"ש דקשיא הך סוגיא דהכא ודשילהי ידיעות הא דמקשה הש"ס פשיטא מנ"ל דהכי הוא ונהי דבסוגיא דהכא אין זו קושיא כ"כ דסוף סוף הא אשכחן לריש לקיש דאמר להדיא התם בשילהי ידיעות דרבי ישמעאל לא בעי ידיעה בתחילה אלא אכתי אדר"ל גופא ואסתמא דתלמודא התם קשיא טובא כיון דבפשיטות איכא למימר דר' ישמעאל לגמרי כרבי ס"ל ואף דעיקר קושיא זו שייך לקמן טפי מהאי דהכא אפ"ה הואיל ואתא ליתן אימא ביה מילתא דאדרבה מסוגיא דהכא נתיישב הכל בפשיטות וממילא רווחא שמעתתא בסוגיא דלקמן והיינו דלמאי דמסקינן לעיל דף ד' אעיקר מילתא דרבי דממאי דקאמר ונעלם מכלל דידע ע"כ היינו משום דסבירא ליה דידעות בית רבו שמה ידיעה וא"כ ממילא דלרבי לא משכחת הך דאין בה ידיעה בתחילה במקדש וקדשו אלא בתינוק שנשבה לבין העובדי כוכבים וא"כ לפ"ז נראה דוחק לומר דשעיר החיצון של יה"כ ושעירי רגלים ור"ח כולו אינן מכפרין אלא על תינוק שנשבה לבין העובדי כוכבים לחוד ועוד דלמאי דס"ד השתא דלכ"ע אית להו האי היקישא דמלבד חטאת הכיפורים לענין דמה שזה מכפר זה מכפר וא"כ דארברה אית לן למימר כי היכי דפנימי מכפר על כל ישראל ה"ה לחיצון ובלא"ה לענין עיקר היקישא דקתני במתני' כי היכי דפנימי מכפר איש בה ידיעה ה"ה לחיצון אלא שזה בידיעה בתחילה וזה בידיעה בסוף ואכתי לא דמי כלל הנך ידיעות להדדי דזה ידיעה גמורה שחטא ולא ידיעות ב"ר וזה ידיעות ב"ר גרידא ועוד דהא ר' ישמעאל גופא קאמר לקמן בסמוך דבריייתא אשעירי ר"ח הואיל וזה בא בזמן קבוע וזה בא בזמן קבוע כו' ועיקר מילתא דר' ישמעאל היינו דלא נימא דשעיר של ר"ח מכפר על כל העבירות שאינו מכיר בהם אלא ה' ואי ס"ד דהאי שאין בה ידיעה היינו ידיעות ב"ר ולא משכחת לה אלא בתינוק שנשבה והא לא שייך בשאר עבירות דלכ"ע לא בעי ידיעה בתחילה כדאיתא בפרק כלל גדול לרבנן דפליגי עליה דמונבז וליכא למימר דר' ישמעאל כרבי וכמונבז ס"ל וכדפרישית לעיל דתינוק שנשבה פטור מכל עבירות שבתורה דא"כ מאי

האי דכתיב חטאת לה' חטא שאינו מכיר בו אלא ה' ותיפוק ליה דאפילו על חטא שמכיר בו החוטא עצמו וכל ישראל אפ"ה פטור אע"כ ממינא שמעינן מהך ברייתא דר' ישמעאל בסמוך באחד משני דרכים או שנאמר דייענת ב"ר לאו כלום הוא והא דקאמר על שאין בה ידיעה היינו שאין בה ידיעה נמורה שאינו מכיר בה אלא המקום אם חייב חטאת או שנאמר דר' ישמעאל בברייתא דלקמן סבר דכל השעירים דר"ח ודרגלים ודחינן כפרתן שזה על טומאת מקדש וקדשיו והיינו כמסקנא דהכא ועיקר מילתא דרבי ישמעאל היינו לאפוקי שאר עבירות והא דמיייתי הש"ס בסמוך הך ברייתא דר' ישמעאל אמילתא דרבי יהודה דמתני' היינו משום דרבי יהודה דמתני' כר"ע ס"ל דבעינן ידיעה נמורה א"כ כ"ש דשייך האי בנין אב דר' ישמעאל טפי אליבא דר' יהודה ולאפוקי משאר עבירות דלא נימא דכ"ס דמכפר אשאר עבירות וכמו שאבאר בסמוך כנ"ל ולקמן בפ"ב אבאר עוד בדרך אחר:

שם אלא למאי הילכתא איתקש חיצון לפנימי. עיין מה שכתבתי בזה במתני' דריש פירקין דהאי היקושא דמתני' דחיצון לפנימי פלוגתא דתנאי הוא ביומא פרק בא לו לנתא דמתני' דהתם ולר"ע דברייתא דהתם מפיק לה להאי היקושא למילתא אחרייתו דמוספין של יום הכיפורים עם תמיד של שחר עבדי להו אלא דלר"א דברייתא וה"ה לרבי יהודה אליבא דר"ע דמתני' מוקי לה האי היקושא דמלבד חטאת הכיפורים כדדרשינן לה הכא במתני' על מה שזה מכפר זה מכפר א"כ לפ"ז שפיר ה"מ לאוקמי האי היקושא דמלבד חטאת הכיפורים לרבי ישמעאל נמי כאינך תנאי דהתם אלא דלמאי דפרישית אתי שפיר טובא כיון דבלא"ה מסיק שפיר דר"י ע"כ סבירא ליה דכל השעירים כפרתן שזה והיקושא לא אתא אלא לשאר עבירות והיינו ממש כתנא דבי רבי ישמעאל בסמוך דעיקר בנין אב דידיה היינו נמי לאפוקי שאר עבירות כמו בחיצון וכמ"ש התוס' וכמו שאבאר עוד בסמוך:

שם בגמרא ולרבי ישמעאל דאמר אין בה ידיעה בתחילה כו' חיצון אמאי מכפר כו'. עיין מ"ש התוס' בזה לעיל בדף ג' בד"ה אי רבי ישמעאל שרצנן להוכיח מכאן דכי היכי דפליג רבי ישמעאל אדר"ע לענין ידיעה בתחילה ה"נ פליג אהא דמסקינן לעיל אליבא דרבי דייענת ב"ר שמה ידיעה והאי דאין בה ידיעה בתחילה לא משכחת אלא בתינוק שנשבה דאלת"ה מאי האי דמקשה הכא לר' ישמעאל חיצון אמאי מכפר הא שפיר מצינן למימר דמכפר על מי שאין לו ידיעת ב"ר והיינו תינוק שנשבה כו' ע"ש באריכות ילע"ד אי משום הא לא איריא דלכאורה לא מצינן לאוקמי בכה"נ כלל דכיון דלא משכחת האי דאין בה ידיעה בתחילה אלא בתינוק שנשבה לחוד א"כ אטו מי נימא דכל הנך כפרות דכתיבי בקראי בשעיר החיצון של יוה"כ ובשעירי רגלים דח' ימי החג ובשאר רגלים ובכל ר"ח דכולן לא מכפרין אלא על תינוק שנשבה לחוד ולא על כל ישראל וזה דבר שאי אפשר להולמו מכמה קושיות חדא דבשעיר ר"ח כתיב בהדיא ואותה נתן לכם לשאת את עון העדה ואפי' מאן דלא גמיר ג"ש כגון כל הנך תנאי דמתני' אפ"ה הא סברי דבטומאת מקדש וקדשיו איירי ובחטא שאינו מכיר בו אלא המקום דהיינו אין בה ואין בה יעוד הא בכל ח' ימי החג ובז' ימי הפסח היו מקריבין בכל יום ויום רצנפין שעיר חטאת והיינו לכפר על טומאה שאירעה בין זה לזה וא"כ אינו עולה על הדעת כלל לחוש חששא רחוקה כזו שהתינוק שנשבה יבוא פתאום לקהל ישראל לירושלים ולוכנס לעזרה להיכל ולאכול בקדשים ולא יהיה לו שום ידיעה כלל מענייני הטומאה ומענייני ההיכל מאיסור אכילת קדשים וביאת העזרה הלא כבר אמרו חכמים על זה מעתה ראויין היו ישראל להביא חטאת בכל שעה ושעה אלא שחם עליהן הכתוב והיאך מיתוקמא כל הך מילתא בתינוק שנשבה לחוד וא"כ והאי טפי ניחא ליה להש"ס לאוקמי כר"מ והיקושא איצטריך לאפוקי משאר עבירות כיון דאי לאו היקושא ע"כ היו מוקמינן כל הנך כפרות בשאר עבירות כך היה נ"ל לבאורה אלא שכל זה אינו נוח לי דאכתי במ"ע אליבא דרבי גופא דלמדייה כל הנך כפרות דטומאת מקדש וקדשיו ואין בה ידיעה בתחילה למה הן באין כיון דאי אפשר לאוקומינהו בתינוק שנשבה מכל הנך קושיות כדפרישית והנלע"ד בענין זה אבאר לקמן דף י"ב ע"ב אפיסקא על זמן טומאת מקדש וקדשיו ע"ש ותמצא נחת:

פיסקא על שאין בה ידיעה בתחילה כו' א"ר יהודה אמר שמואל מ"ט דר' יהודה וכתבו בתוס' דאע"נ דאי אפשר לאוקמי אלא באין בה ואין בה כו' אפ"ה מקשה שפיר אימא שאר עבירות כו' כדאמר הש"ס בסמוך עכ"ל. ולכאורה דבריהם צריכין ביאור דהא בסמוך לא קאמר הש"ס הכי אלא דבתר דילפינן הך ילפותא דחטאת לה' בחטא שאינו מכיר בו אלא המקום וא"כ יש סברא לומר מדסתם ולא פירש דאיירי בכל עבירות דאין בה ואין בה היכא דלא שייך חייב חטאת משא"כ למאי דלא ס"ד השתא הך ילפותא דהרא קושיא לזכותא דמה"ת נוקי בשאר עבירות כיון דאית לן לאוקמי שפיר בדדמי בטומאת מקדש וקדשיו לאשכחן בהו כמה כפרות ביה"כ טפי מבשאר עבירות והנלע"ד בזה דאפ"ה מקשה שפיר כיון דבטומאת מקדש וקדשיו היכא דאין בה ידיעה בתחילה לא אתי לכלל חטאת א"כ לא שייך לאוקמי האי קרא דחטאת לה' בענין זה כיון דלא אשכחן בשום דוכתא דצריך כפרה בכה"נ אפילו בעבירות החמורות וסתם לשון חטאת בכל מקום היינו במי שמחוייב חטאת היכא דאיתיעיד ליה שחטא א"כ טפי ה"ל לרבי יהודה דמתני' לאוקמי קרא בשאר עבירות איש בה ואין בה או אטאור שאכל את הטמא ושאר ענייני טומאה היכא דלית בהו חייב כרת וחטאת כן נראה לי ומה שהוצרכתי לכל זה היינו לפי מה שכתבתי לעיל דף ה' בלשון הגמ' דהא דמסקינן לעיל אליבא דרבי דלא משכחת אין בה ידיעה בתחילה אלא בתינוק שנשבה היינו דוקא אליבא דרבי לחוד משא"כ אליבא דר"א בעי ידיעה נמורה בתחילה ולא סגי בדיעת ב"ר כמו שהוכחתי שם וכ"ש לאותן הראיות שכתבתי בסמוך משא"כ לשיטת התוס' דלעיל דמשמע דר"ע ורבי לא פליגי דלר"ע נמי לא מיתוקמא אלא בתינוק שנשבה וכמ"ש ג"ב הרמב"ם ז"ל להדיא בפ' המשניות אמילתא דר' יהודה גופא דאין בה איירי בכה"נ א"כ פשיטא דמקשה הש"ס שפיר מ"ט דרבי יהודה דמאי דוחקיה לאוקמי קרא בדוחקא כי האי בתינוק שנשבה טפי ה"ל לאוקמי בשאר עבירות כדפרישית ואפשר שזה ג"כ כוונת התוס' לפי מה שנראה מדבריהם בסמוך ושלא יהיו דבריהם כסותרין זא"ז וזו"ק. ועוד נראה לי לפרש בענין אחר יותר פשוט דהא דקאמר מ"ט דר' יהודה היינו דכיון דילפינן מהיקושא דחיצון לפנימי דחיצון מכפר על אין בה ויש בה א"כ טפי ה"ל לרבי יהודה למימר דכולהו מוספי דרגלים ודר"ח נמי מכפרין בכה"נ גופא דומיא דשעיר חיצון שהוא עצמו קרבן מוסף יכתיב בפרשת פנחס בהדיא כולהו קרבנות מוספין דרגלים ודר"ח וכל כה"ג לא היו אלא גילוי מילתא בעלמא אפילו בלא היקושא דמועדיכם דמה"ת נחלק בקרבנות מוספין גופייהו בין זה לזה לענין הכפרה ילפ"ז א"ש טובא לישנא דמ"ט דר"י והיינו דטפי מסתבר מילתא דר"מ דאמר כל השעירין כפרתן שזה יע"ז משני שפיר דכיון דבשעיר דר"ח כתיב ושעיר עזים חטאת לה' והיינו חטא שאין מכיר בו אלא המקום וא"כ תו לא מצינן לאוקמי דומיא דחיצון ביז בה ידיעה בסוף דא"כ הרי החוטא עצמו מכיר ייודע בעצמו שחטא וע"כ באין בה ידיעה בסוף וממילא דאיירי נמי באין בה ידיעה בתחילה דאי ביז בה ידיעה בתחילה הרי שעיר הפנימי מכפר ובפנימי כתיב אחת בשנה דאפילו ר"מ מודה כן נראה לי נכון בעזה"י דאי לפי' התוס' לא א"ש הא דמשני דאמר קרא כו' חטא שאינו מכיר בו דהא אדרבה לפ"ז כ"ש דקשה טפי אימא דאיירי נמי בשאר עבירות ועוד דלפירושם משמע דהא דחטא שאינו מכיר בו אתי

למעטוי נמי ידיעה בתחילה והא ודאי ליתא דהא לשיטתם מסקינן לעיל דלר' יהודה אליבא דר"ע ורבי האי דאין בה ידיעה בתחילה היינו בתינוק שנשבה משא"כ ידיעת ב"ר יש בה מיקרי וא"כ היו נמי בכלל חטא שאין מכיר בו דאע"נ דאית ליה ידיעת ב"ר אפ"ה אינו יודע שחטא אע"כ כדפרישית וזו"ק:

שם והאי מייבעיא ליה לכדריש לקיש דאמר ר"ל כו' אמר הקב"ה שעיר זה יהא כפרה על שמיעטתי את הירח כו' עד שמעת מיניה תרתי. כל הך סוגיא ממימרא דר' יהודה עד שמעת מיניה תרתי הביא הרי"ף ז"ל בהלכותיו אמתניתין דריש פירקין וכבר כתבתי במשנתיו דמה שהביא הרי"ף ז"ל הך מילתא דר' יהודה דמתניתין בהאי בבא דשעירי רגלים ושעירי ר"ח ומיייתי נמי עלה הך דרשא דרב יהודה דמפרש טעמא דר' יהודה דמתני' דכתיב לה' חטא שאינו מכיר כו' ומיייתי נמי הך דרשא דר"ל יראה לי בטעמו של הרי"ף משום דנ"מ נמי דלינא אי איצטריך להזכיר חטאת של ר"ח במוסף של ר"ה או לא כמו שנראה להמעייין בלשון הרי"ף ז"ל דבתר הך אנדתא דר"ל מיייתי עלה נמי הך אנדתא דפרק אלו טריפות דאיירי נמי בענין כפרה דמיעוט הירח ומפרש לה ובתר הכי מיייתי לשון הירושלמי אי צריך להזכיר של ר"ח בר"ה ומסיק דאין צריך דזכרון אחד עולה לכאן ולכאן ולפי השיטה שפירשתי בחידושי ר"ה בלשון התוס' ד"ה איזהו החודש שהלבנה מתבסה בו כו' שהאריכו התוס' בזה בענין חטאת של ר"ח בר"ה ובתבתי שם דלע"ד הא בהא תליא דלרבי יהודה דמתניתין דס"ל דשעירי הרגלים ודר"ח מכפרין על ענין אחד א"כ אפשר דהא דלא נזכר במוסף דר"ה מלבד שעיר החטאת דר"ח כי היכי דכתיב מלבד עולת החודש היינו משום שלא הוצרך להביא דחטאת דר"ה עולה נמי לשל ר"ח דשניטין מכפרין על דבר אחד משא"כ לר"ם דפליג אדרבי יהודה דשל ר"ח מכפר אטאור שאכל את הטמא א"כ ודאי שהוצרך להביא וא"כ עולין דברי הרי"ף יפה בסגנון זה וכמו שנראה ג"כ מלשון הירושלמי דריש פירקין ע"ש ואע"ג דמסקינן הכא דאפילו לרבי יהודה דמתניתין נמי איתא להך דרשא דר"ל דשעיר של ר"ח בא ג"כ על מיעוט הירח כדאמרין שמעת מיניה תרתי מ"מ נראה דאפ"ה סגיא בשעיר אחד של ר"ה שעולה ג"כ לכפרת הירח דשם שעיר ר"ח נמי עליו דמ"ש שעיר ר"ח זה משאר שעירי ר"ח כן נראה לי נכון לפי מה שפירשתי בפ"ק דר"ה ומה"ט א"ש נמי אפילו לפירוש רבינו משולם דהתם לאחר שחזר בו וקאמר דהיו מביאין שני שעירים אלא הא דקאמר שהחדש מתבסה בו היינו שלא נזכר בפירוש בכתוב מלבד חטאת החדש וא"י לכאורה צריך ליתן טעם למה באמת לא נזכר בפירוש בכתוב כי היכי שהזכיר עולת החדש ולמאי דפרישית א"ש דבעולה הוצרך להזכיר כי היכי דלא נימא דעולה לכאן ולכאן כיון ששניהם אינן אלא ענין א' לגורן בעלמא ולכפר על חייבי עשה משא"כ חטאת דשעיר של ר"ה היינו משום שהוא רגל כמו שארי רגלים ומה"ט כתיב ביה שעיר ושעיר נלמדך שכולן באין על אין בה ואין בה דמקדש וקדשיו משא"כ במה ששעיר ר"ח מכפר על שמיעט הירח דליתא בהך היקושא דשעיר ושעיר מש"ה נמי לא מצי למיכתב מלבד חטאת החודש כי היכי דלא נימא דעל מה שזה מכפר זה מכפר ושניהם באין נמי על מיעוט הירח דהא ודאי ליתא דעל מיעוט ירח לא בא אלא ר"ח בלבד דבהא לא שייך האי טעמא מה שאירעה בין זה לזה כמו בטומאת מקדש וקדשיו כן נראה לי נכון בעזה"י. ועוד העליתי בדרך אחר קצת על דרך הדרוש דאף לפי מה שפירשתי בפ"ק דר"ה דנראה דלר' יהודה דמתניתין לא היו מביאין לגמרי שעיר חטאת דר"ח בר"ה אע"ג דלמסקנא דהכא שמעת מיניה תרתי שהיה בא ג"כ על מיעוט הירח אפ"ה שפיר מצינן למימר דבר"ח זה של ר"ה לא שייך שום כפרה על מיעוט הירח והיינו לפי מה דאיתא התם בהך סוגיא דר"ה גופא דתניא בברייתא כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב מלמד שאין ב"ד של מעלה נכנסין לדין אלא א"כ כשקדשו ב"ד של מטה החדש וא"כ לפ"ז מיעוט ירח דחדש זה הוא להודיע חביבתן ושבחן של ישראל ולתועלת גדול כיון שיום זה הוא חק ומשפט לאלקי יעקב וכל צבא השמים עומדין עליו מימינו ומשמאלו והיינו שהללו מיימינים והללו משמאלים לקטרנן על ישראל וא"כ מסתמא לאחר שרוזין כל השבח הזה שהקב"ה וכל פמליא שלו עומדים ומצפים עד שיקדשו הב"ד של מטה החדש וע"י זה בודאי נסתתמו טענותיהם של המקטרינים ועגשים סניגורים להפך בזכותן ומודים ואומרים כי מי גזל גזל אשר לו אלקים קרובים אליו. זאת ועוד אחרת שהלבנה אינה צריכה לפיוס בר"ח זה שאין לך פיוס גדול מזה שע"י המיעוט שלה היא מעלה ומתקדשת ביותר שאפילו החמה וכל המזלות וכל צבא מעלה עומדים צפופים ומחכים עד שישמעו מפי ב"ד של מטה ומפי ב"ד של מעלה מקדוש החדש בזמנו ועוד הארכתיו בזה בדרוש בכמה דרכים אחרים שכל אחד כדאי ליתן טעם לשבח על מה שאין מזכירין שעיר של ר"ח בר"ה:

שם ונכפר נמי אפי' בשאר עבירות תני דבי ר' ישמעאל הואיל וזה בא בזמן קבוע וזה בא כו' ופירש"י והתוס' דעיקר ילפותא היינו משעיר החיצון של יוה"כ והיינו לבתר דילפינן חיצון מפנימי וכמ"ש התוספות ומה שהוצרך לכל זה ולא ילפינן בפשיטות דשעיר ר"ח אינו מכפר אלא אמקדש וקדשיו ולא אשאר עבירות מהאי בנין אב גופא דילפינן לעיל בשעיר הפנימי שאינו מכפר אלא אטומאת מקדש וקדשיו במה מצינו שחלק הכתוב מכלל כל טומאות לענין עולה ויורד אלא דהתם נמי לא סמכינן אהאי בנין אב לחוד אלא לבתר לאשכחן דכתיב מטומאות בני ישראל ולא כל טומאות משא"כ הכא לא שייך לומר כן וק"ל:

בתוספות בד"ה והואיל וזה בא בזמן קבוע כו' וא"ת אי מחיצון גמר תיפשוט מהכא דדבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בבנין אב כו' ובקונטרס פי' בסמוך דדבר הלמד בבנין אב כו' ואי אפשר לומר כן דהא איבעיא היא בפרק איזהו מקומן כו' עכ"ל. וכיוצא בזה הקשו בתוס' בד"ה כדאמר רבי חמא ובר"ה ואיתקש שעירי הרגלים בדף יו"ד ולענ"ד לולי דברי רש"י ותוס' בזה היה נ"ל דהך סוגיא דפ' איזהו מקומן לא שייך הכא כלל בכל הנך כיון דבאמת בכל התורה כולה גמדינן למד מלמד חוץ מקדשים כדאיתא התם בפרק איזהו מקומן באריכות וא"כ מצד הסבבא בפשיטות מצינן למימר דהא דיצאו דיני קדשים מזה הכלל דלמד מלמד היינו דווקא בענין עיקר דיני הקדשים בסדר ומקום עבודתן או כיוצא בזה לענין הכשירן ופסולן משא"כ בכולה סוגיא דהכא דכל השקלא וטריא אינו אלא לענין הכפרה שדבר זה אינו מסור אלא לשמים כמו שהארכתיו בזה בתכלית אריכות א"כ נראה הדבר ברור דבכה"נ שפיר ילפינן למד מלמד שאין כל השעירים הללו מכפרין בשאר עבירות אלא בטומאת מקדש וקדשיו שקבע להן הכתוב קרבן מיוחד בעולה ויורד ואפ"ה א"ש הא דאמרין לקמן בדף יו"ד אמילתא דר"מ דאמר כל השעירים כפרתן שזה ומפרש ר' חמא משום דאמר קרא שעיר ושעיר ומסיק הש"ס דקס"ד כל חד וחד מחבריה גמר ומקשה עלה מדאמר רבי יוחנן כל התורה כולה למידין למד מלמד חוץ מקדשים דודאי אליבא דר"מ מקשה שפיר כיון דעיקר פלוגתא דר"מ והנך תנאי במתני' דריש פירקין אינו אלא לענין שיקרב זה בזה דקדקתני להדיא במתני' וא"כ הך פלוגתא הוי דין גמור לענין קדשים אי מותר להקריבן דלמ"ד שאין כפרתן שזה אין להקריב זו בשל זו אם נאבד דהוי כשוחט קרבן שפסול להקרבה כנ"ל ברור ועיין מה שאכתוב עוד בענין זה לקמן:

פיסקא על שאר עבירות שבתורה הקלות והחמורות כו' האי עשה היכי דמי אי דלא עשה תשובה זבח רשעים תועבה ופירש"י והיכי מכפר עליה קרבן יה"כ. לכאורה יש לדקדק בדברי רש"י דמשמע מלשונו דשעיר המשתלח מיקרי קרבן וממילא משמע נמי דהיכא דליכא שעיר המשתלח אין יה"כ לבד מכפר

יהא ליתא כדמשמע בשילהי יומא ובכמה דוכתין דיה"כ לחוד מכפר היכא דליכא שער המשתלח והכי משמע נמי בירושלמי דשמעתין אלא דנראה דאפ"ה מקשה שפיר מוכח כ"ש כיון דאפי' בשונג דחייב קרבן אינו מתכפר היכא דלא עבד תשובה כדאמרינן בפ"ק דזבחים אפילו לענין עולה דלא מכפר אחייבי עשה היכא דלא עבד תשובה ומייתי נמי האי לישנא גופא דזבח רשעים תועבה א"כ כ"ש במזיד דחייבי כריתות דלא שייך כפרה היכא דלא עבד תשובה בין דבין טומאת מקדש וקדשיו לענין כפרה דשעיר הפנימי וכ"ש בשעיר המשתלח אפילו לענין חייבי עשה ומסברא בעלמא פשיטא ליה הכי דכל כמה דלא מסיק אדעתיה הך מילתא דרבי דיה"כ מכפר בלא תשובה א"כ ממיילא הוי משמע ליה הך מתני' דשילהי יומא כפשטה דקתני התם מיתה ויה"כ מכפרין עם תשובה משמע בלא תשובה לא שייך ענין כפרה כלל ומה"ט גופא מק"ו דזבח רשעים תועבה אפילו בקרבן שבא על השונג וכ"ש על המזיד כנ"ל אלא בכל זה לא הונח לי דאכתיו מאי מייתי הכא קרא דזבח רשעים דשאני התם דבלא"ה מילתא דפשיטא היא דבכל קרבנות שבאין לכפר בעינן תשובה ויודוי דאל"כ אינו שב מדיעתו אלא דכל זה היינו דווקא בשאר ימות השנה משא"כ ביה"כ שהוא אחת בשנה וכתוב יום הכיפורים הוא ועיקר כפרתו הוא ע"י ויודוי של כה"ג שמתפלל כפר נא א"כ לעולם שמתכפר אף בלא תשובה ודו"ק וע"ע בסמוך:

דף יג.

בגמרא אמר ר' זירא בעומד במדרו ורבי היא דתניא אומר כו' חוץ מפורק עול כו'. ולפ"ז צריך לומר דהא דקתני במתניתין על שאר עבירות שבתורה שער המשתלח מכפר היינו לבר מפורק עול ואינך ולא דהנך תלת אין להן כפרה כלל בשעיר המשתלח אלא דכל עבירות אפילו בלא תשובה והנך תלת בתשובה בהדי שעיר המשתלח אלא דלפ"ו נראה דרבי זירא דמוקי לה כרבי ולא כרבי יהודה דבסמוך דפליג אדר' היינו משום דניחא ליה לאוקמי לסתמא דמתניתין כרבי משום דס"ל כוותיה וכמו שאבאר בסמוך והכי משמע נמי בשילהי יומא דדחיק הש"ס לאוקמי סתם מתניתין דהתם דקתני מיתה ויה"כ מכפרין עם תשובה כרבי ובאוקימתא דחיקא ונראה דהיינו נמי משום להלכה כרבי בהא וע"כ צ"ל כן דאלת"ה שפיר הוי מצינן לאוקמי מתניתין אפילו כרבי יהודה דבסמוך וכפשטא סתם מתניתין דשילהי יומא דיה"כ לחוד :תשובה לחוד אין מכפר על חמורות דכריתות ומיתות ב"ד עד דאיכא תירווייהו תשובה ויה"כ והכי איירי נמי מתניתין דהבא דכולהו כפרות דמתניתין היא עם תשובה אלא דהך בבא דהקלות דקתני בה הזונות :השגגות הדוע ולא הדוע איכא לאוקמי דשעיר המשתלח מכפר אפילו בלא תשובה דהא רבי יהודה דבסמוך דפליג אדכרי וקאמר דאין יה"כ מכפר אלא על השבדים בין למאי דבעי למילף בבין אב מחטאת ואשם ובין למאי דמסיק דיליף לה מאך חלק שפיר מצינן למימר דלא ממעט אינן שבין אלא בחמורות כגון כריתות ומיתות ב"ד בין בזונות ובין בשגגן והיינו דומיא דחטאת ואשם משא"כ בהקלות יכ"ש לענין חייבי עשה לעולם דר' יהודה נמי מודה דיה"כ מכפר אף בעומד במדרו כמו לרבי בכל עבירות ואי משום דרבי זירא בעי לאוקמי כולהו בבי דשעיר המשתלח דמתניתין בחד גוונא א"כ השתא נמי דמוקי לה כרבי אפי' לא הוי בחד גוונא דהא בהנך תלת מודה רבי דבעו תשובה אנ"כ מללא מוקי לה ר' זירא דבהכי ודאי משמע דרבי זירא כרבי ס"ל וכיון דבהכי סלקא כולה שמעתא דהבא ודשילהי יומא א"כ יש לתמוה על הרמב"ם ז"ל בפ"א מהלכות תשובה שפסק להדיא דלא כרבי אלא דבכל עבירות החמורות אין יה"כ ושעיר המשתלח מכפרין אלא בתשובה והיינו כריתות ומיתות ב"ד ושבועת שוא יסקר אלא דבקלות כגון עשה ול"ת כתב דמהני אפילו בלא תשובה והיינו דלא כרבי ואדרבה לפי שיטתו תקשי כולה סוגיא דשמעתין דהוי מצני שפיר לאוקמי אפי' כרבי יהודה והוי רישא וסיפא רבי יהודה יבלא"ה יש לדקדק הרבה אלשונות הרמב"ם ז"ל דכבר הרגישו בזה קצת מפרשי דבריו הכ"מ והלחם משנה ע"ש ואין כאן מקומו להאריך מיהו לפי מה שאפרש בסמוך ממילא רווחא שמעתא וייתישבו כמה קושיות על שיטת הרמב"ם ז"ל ודוק:

בתום' בד"ה בעומד במדרו ורבי היא והקשו בתום' בשם רבינו שלמה מדרו"ש דבפרק בתרא דיומא אמרינן מיתה ויה"כ מכפרין עם התשובה כו'. ומקשה התם בגמרא הא מני דלא כרבי משמע דלרבנן א"ש והא אפי' כרבנן נמי לא אתיא דלית להו דמיתה בלא תשובה נמי מכפר' אשאר עבירות חוץ מהני תלת ותצור דלרבנן מיתה אינה ממרקת אלא ביסורין אבל לרבי מיתה ויה"כ ממרקין לגמרי אפי' בלא יסורין אלו תמצית דברי התום' ומשמע מדבריהם דפשיטא להו דהך ברייתא דבסמוך דמחלק בין הנך דנפקו מקרא דהכרת תכרת ובין שאר חייבי כריתות ומיתות ב"ד אתיא אליבא דכ"ע אפילו לרבנן דרבי יב"כאורה שכן נראה ג"כ מלשון רש"י בסמוך בד"ה ורבנן אלא דהמענין בלשון התום' בשילהי יומא נראה דפשיטא להו לנאיד גיטא דרבנן לא דרשו כלל האי קרא דהכרת תכרת לענין הנך תלת מללא מניניהו בהדי אינך שלשים ושש כריתות ברפ"ק דכריתות דמשמע דתו ליכא והיינו מהטעם שכתבו שם באריכות בשם ר"י דרבי לטעמיה ורבנן לטעמיהו ע"ש ותמצא נחת בדבריהם וה"ג משמע להדיא בפרק חלק (סנהדרין דף ק"ט) דמייתי התם כמה ברייתות דמפקי להאי קרא כי דבר ה' בזה למילי אוחרנייתא ולא בהני תלת גס מה שתיצרו בתום' כאן דלרבנן דרבי מיתה אינה ממרקת אלא ביסורין נמי לא משמע הכי בסוגיא דשילהי יומא דהתם משמע דלכולהו תנאי לבר מרבי סברו דאין שום דבר מועיל בלא תשובה יבתשובה נמי לא נזכר שם כלל ענין יסורין אלא דוקא לחילול השם לחוד הוא דאמרינן הכי משא"כ בשאר כריתות ומיתות ב"ד אמרינן התם להדיא בהאי ברייתא דד' חילוקי כפרות דתשובה ויה"כ תולין מיתה ממרקת וה"ג משמע פשטא דמתניתין דהתם וכן נראה להדיא מלשון הרמב"ם ז"ל פ"א מהלכות תשובה דהא דקתני מיתה ויה"כ מכפרין עם תשובה היינו כהנך תנאי דברייתא דד' חילוקי כפרות ע"ש יב"כ ומאף שיש לחלק בין יסורין דהתם דאיירי מחיים ובין הנך יסורין שכתבו התום' דאיירי לאחר מיתה בדיהנם כל זה היינו לפי המסקנא דהבא דרבנן דרבי דרשי הכרת תכרת לעה"ב וא"כ עכ"פ שפיר מקשה הכא ורבנן ולא משום האי דרשא דהנך תלת אלא משום עיקר דרשא דהכרת תכרת מאי דרשי ביה כיון דיה"כ בלא תשובה לא מהני כלל ועם תשובה נמי אינו אלא תולה ומיתה היא דממרקת ובסוגיא דהבא גופה נמי משמע דאפי' רבי יהודה דפליג אדכרי וקסבר דאין יה"כ מכפר אלא בתשובה לאו מהאי קרא דהכרת תכרת יליף לה אלא בזמנין אב ומאך חלק וא"כ כ"ש דמקשה הכא שפיר ורבנן והיינו רבי יהודה בר פלוגתיה האי הכרת תכרת מאי עביד ליה ומוקי לה לעה"ב ולפ"ז בין בסוגיא דהבא ובין בסוגיא דהתם לא איירי כלל ביסורין דלאחר מיתה וממילא דלפ"ז כ"ש דלא א"ש הא דמסקו התום' אבל לר' יהודה מיתה ויה"כ ממרקין לגמרי אפי' בלא יסורין והיינו בלא יסורי גיהנם לפירושם דמלבד שיש לתמוה אין יצאו דברים כאלה מפה קדוש של רבותינו בעלי התום' שהוא ממש נגד כמה פשוטי מקראות דאיירי לענין שכר ועונש לאחר מיתה ואין יתכן לומר דלר' לא איירי אלא בהנך תלת ודברים אלו הן מעיקרי הדת ולא מצינו שנחלק אדם בזה מעולם שמשפט הרשעים בגיהנם נחלקו לכמה ענינים מחולקים יש מהם נידונין י"ב חדש ויש מצפצפים ועולים ויש שאין להם תקנה כדאיתא להדיא בפ"ק דר"ה ומייתי כולהו מקרא אלא דמלבד זה אף לפי שיטתם ליישב קושיית ה"ר שלמה מדרו"ש לא הוי צריכון לדבר זה אליבא דרבי דאי משום דסוגיא דיומא משמע להו הכי למאי דאמרינן התם דהא דקתני

מיתה ויה"כ מכפרין עם התשובה אתיא אפי' כר' דנהי דתשובה בעי יה"כ אפי"ה מיתה או יה"כ לא בעו תשובה אלא דאפ"ה לא משמע דמהני לגמרי בלא יסורין דגיהנם דבמתניתין דהתם לא נזכר כלל מענין יסורין אלא הא דקתני שמכפרין היינו שמכפרין מעיקר כרת בין בעה"ז ובין בעה"ב שאינו נכרת לגמרי אלא שיש לו תקנה והיינו ע"י יסורין כל זה נראה לי ברור ודברי התום' בזה צריכון עיון גדול ואחר זה מצינא להדיא בתום' ישנים דשילהי יומא שכתבו דלרבי נמי אין מכפרין אלא ע"י יסורין ע"ש אף שהלשון מנומנם עם כל זה כדי שלא להניח דברי התום' בתימא כל כך היה נראה לי לפרש דברי התום' עכ"פ דמ"ש דלר' מיתה ויה"כ אפי' בלא תשובה מהני אפילו בלא יסורי גיהנם בשאר חייבי כריתות ומיתות ב"ד דהיינו דוקא במי שבא לידו עבירה אחת או שתיס מחייבי כריתות ומב"ד באקראי בעלמא כדאיתא להדיא בכמה דוכתי בגמרא בר"ה וביומא דעד ג' פעמים מוחלין לו כדכתוב הן יפעל אל פעמים ושלש עם גבר ואמרינן נמי דמעביר ראשון ראשון (ונבי דלקושטא דמלתא הנך סוגיות נמי איירי עם תשובה וכמ"ש הרמב"ם ז"ל בפ"ג מהל' תשובה אפי' ה אין תימא כל כך לומר דלהתום' כאן אליבא דרבי היינו אפי' בלא תשובה) משא"כ ברשעים גמורים שעונותם מרובים מזכויותם ונשתרשו בחטא אפי' רבי מודה דאפי' בשאר עבירות אין להם תקנה אלא בתשובה ובה אין מקום לקושיית התוספות ישנים בשילהי יומא ע"ש ובכה"ג גופא יש לי ליישב דברי התוספות דהבא אליבא דרבנן לענין מיתה דממרקת בלא תשובה בשאר עבירות כן נראה לי ודוק היטב ומה שהוצרכתי להאריך בזה היינו ליישב כמה סוגיות דפירקין אליבא דרבי וכמו שאבאר בסמוך:

שם בגמרא ומי מצית מוקמית לה כרבי הא מדסיפא ר' יהודה כו' אמר רב יוסף רבי היא וסבירא ליה כרבי יהודה כו'. ובהכי סלקא שמעתין דכולה מתני' בענייני כפרות איכא לאוקומי כרבי דאפילו בעומד במדרו יה"כ מכפר בכל חייבי כריתות ומב"ד וא"כ לפ"ו ממילא נמי דה"ה על זמן טומאת מקדש וקדשיו דקתני מתני' דשעיר הפנימי מכפר היינו נמי אפי' עומד במדרו דודאי לא גרע שעיר הפנימי דחשיב טובא (ואיסור טומאת מקדש וקדשיו נמי קיל משאר חייבי כריתות לענין עולה ויורד) משעיר המשתלח בשאר עבירות החמורות שמכפרין אפי' בחייבי מב"ד היכא דלא אתרוי ביה אפי' עומד במדרו וא"כ לפ"ו מאי האי דקתני במתני' דעל שיש בה ואין בה שעיר הפנימי תולה להנך מן היסורין עד דמייתי קרבן וביש בה ויש בה אינו מתכפר כלל אפי' לתלות היכא דאחידיע ליה סמוך לשקיעת החמה וא"כ לקתה מידת הדין דעל הזון מתכפר כפרה גמורה אפילו בעומד במדרו ובשונג ביש בה ויש בה לית ליה כפרה כלל אפי' לתלות וספיר הול"ל דמכפר כפרה גמורה לגמרי אלא דאפ"ה מחויב להביא קרבן כיון שכבר מחויב ועומד ויגו מסור לב"ד ובכה"ג במזיד נמי חייב ואפי' יה"כ עם תשובה לא מהני היכא דאתרוי ביה למלקות או למיתה וכ"ש דקשה טפי ביש בה ואין בה אהא דאמרינן לעיל שאינו תולה אלא להנך מן היסורין ומאי כולי האי מה"ת נאמר דאינו מתכפר כפרה גמורה ממש אלא כשיתודע ליה יביא קרבן מנזירת הכתוב כמו בשאר עבירות דכתוב בהו או הדוע כמו שהארכתי בזה וכדמשמע בכל הסוגיא דלעיל ובלשון התום' ובשלמא אי הוי מוקמינן לה לכולה מתני' בין בשעיר הפנימי ובין בשעיר המשתלח דכולהו דוקא בעבד תשובה איירי כר' יהודה דבסמוך א"כ א"ש טובא ולא קשיא כלל הנך קושיות דהא דשעיר הפנימי ושעיר המשתלח מכפרין על הזונות היינו משום תשובה דאיכא בהדייהו משא"כ בשגגות דטומאת מקדש וקדשיו שפיר מצינן למימר כיון דלא שייך תשובה גבייהו לא מיבעיא בלא נודע אלא אפילו בנודע ועדיין לא הפריש קרבן לא שייך ביה ענין תשובה כלל עד שיביא קרבנו ויסמוך עליו ויתקדה שזה עיקר כפרה ועיקר התשובה כמ"ש הרמב"ם ז"ל בפ"ג מהל' תשובה וכיון דהכי הוא שפיר אמרינן דשעיר הפנימי אינו אלא תולה והיכא דאחידיע ליה קודם יה"כ לא מהני כלל אפי' לתלות אי משום שהיה לו להביא קרבנו מיד או להפריש מיד ותו לא מיקרי שב מדיעתו או משום דכיון שיש לו תקנה לאלתר לאחר יה"כ משה"ה אינו אלא תולה כדי שלא יעבור בכל תאחר משא"כ למאי דמוקמינן השתא כר' דאפי' בעומד במדרו מכפר הדרא קושיא לדוכתיה דאמאי גרע שונג טפי מעומד במדרו במזיד וכל זה מלבד מה שהקשיתי לעיל דאי מוקמינן לכל הנך חילוקי כפרות דמתני' כרבי לא א"ש כל הסוגיא דלעיל דמפרשינן דאין בה ויש בה בשעיר החציון ואין בה ואין בה בר"ח ודרגלים כולהו לא משכחת לה אליבא דרבי אלא בתינוק שנשבה לבין העובדי כוכבים וזה דוחק גדול לומר דכל קרבנות הללו לא באו לכפר אלא על תינוק שנשבה לחוד וכמו שהארכתי בזה בסוגיא דלעיל. והנלע"ד בכל זה ליישב חדא מנו חדא דכל השקלא וטריא דלעיל בהנך חילוקי כפרות דאמרינן דהא דכתוב בשעיר הפנימי אחת בשנה ודרשינן מינה דכפרה זו לא תהא אלא אחת בשנה ומוקמינן לה דלא קאי אלא לענין שונג וביש בה ואין בה דשעיר זה תולה עד דמתיידע ליה ומייתי כפרה היינו משום דקאי אמתני' דריש פירקין דר' יהודה דקאמר הכי ואיזה מר' דשמעתא ואליבא דר"ע אמרינהו וכמו שכתבתי במשנתנו ודך ברייתא דלעיל דף ח' ע"ב דמיירי בהכי וכל השקלא וטריא דלעיל בגמרא עלה דהך ברייתא דת"כ נמי ר' יהודה אמרינהו כדאיתא להדיא דברי ר' יהודה וכדאמרינן ברפ"ק דמנילה דסתם ספרא ר' יהודה אליבא דר"ע היא וא"כ משה"ה לא מצני לאוקומי הך דרשה דאחת בשנה לענין מזיד דהא שמעינן להדיא בשמעתין דהך ברייתא דספרא דאין יה"כ מכפר אלא על השבדים ר' יהודה היא והיינו נמי בשיטת ר"ע דשמעינן ליה להדיא בשילהי יומא גבי ד' חלוקי כפרות שאמר ראב"ע משום ר' ישמעאל דבעבר על כריתות ומיתות ב"ד תשובה ויה"כ תולה ויסורין ממרקין ואמרי' עלה בירושלמי דיומא דשמעתין דאמר ר' יוחנן זו דברי ר' ישמעאל ור"ע א"כ סתם מתני' דיומא נמי אליבא דהנך תנאי מיתוקמי וכן נראה מלשון הרמב"ם ז"ל בפ"א מהל' תשובה שפסק כן להלכה וא"כ לפ"ו תו ליכא לאוקמי האי דרשה דאחת בשנה דשעיר הפנימי לענין מזיד דאי בלא תשובה לא מהני כלל על שאין שבדים ואי בדעביד תשובה נמי הא אמרינן דאינו מכפר כפרה גמורה אלא תולה ובתשובה לחוד ודאי נמי פשיטא דתולה קצת שאין לך דבר שעומד בפני תשובה אפילו חמורה שבחמורות ומהאי טעמא נמי לא מצינן לאוקמי לענין שונג היכא דאתא לידו כפרה כגון ביש בה ואין בה וכ"ש ביש בה ויש בה דהאי בר כפרה ממש דכיון דעיקר כפרה אפי' בשונג דחייבי כריתות לא הוי אלא ע"י תשובה כדאמרינן בשמעתין להדיא דאפי' חטאת ואשם אינן מכפרין על שאיןן שבדים והיינו כל זמן שלא התודה כדפירש"י א"כ בהנך שונגין דאתא לידו כפרה וכ"ש היכא דבר כפרה ועדיין מחוסר וידוי ובכללן שאיןן שבדים הוא א"כ אי אפשר לומר דשעיר הפנימי מכפר לגמרי מש"ה מוקמינן לקרא דאחת בשנה דדחיק ומוקי אנפשיה לענין אין בה ויש בה דתולה עד שיביא קרבן ויתודה וכדמוקי לה ר' זירא ורבא לעיל ורבי זירא נמי לשיטתיה דהבא דמוקי לה מתניתין כרבי ולא כר"ע וכמו שאבאר בסמוך. נמצא דכל זה היינו דוקא אליבא דרבי יהודה והנך דקיימי בשיטה זו משא"כ לרבי גופא דלית ליה הכא דאפילו במזיד ועומד במדרו יה"כ מכפר בכל חוץ מהנך תלת וממילא דכ"ש דהאי זדון דטומאת מקדש וקדשיו דשעיר הפנימי מכפר היינו נמי בכה"ג אפילו בלא עביד תשובה א"כ בפשיטות מצינן לאוקמי האי דרשא דאחת בשנה בכה"ג גופא אפילו בעומד במדרו ולא עביד תשובה וזה חידוש גדול בשעיר הפנימי כיון דלא אשכחן כוותיה כ"א אחת בשנה ומכ"ש דמיתוקמא נמי שפיר אפי' בשונג ביש בה ואין בה או אפי' ביש בה ויש בה דאף ע"ג שמחויב להביא קרבן לאחר

יה"כ היינו מגזירת הכתוב דאין יה"כ פוטרו מקרבן כיון שבידו לתקן כי היכי דאין שעיר המשתלח פוטרו מקרבן וממלקות וממיתה מ"מ עיקר שגגת קרבן בדיני שמים כבר נתכפר ליה כפרה גמורה ע"י שעיר הפנימי דאע"ג דמחוסר וידוי אפ"ה אין הוידוי מעכב דלא גרע ממזיד שעומד במרדו ומשונג שמבעט בפירוש ואומר שאינו רוצה להביא קרבן אפ"ה יה"כ מכפר כפרה גמורה לענין דיני שמים.
לפ"ז ממילא רווחא שמעתא נמי אליבא דרבי ואין צורך לומר דשעירי רגלים ודר"ח מכפרין על תינוק שנשבה אלא דס"ל כר"ש רביה דכל השעירים כפרתן שזה על טומאת מקדש וקדשיו והיינו אפילו ביש בה:
ואין בה:

ידיעות הטומאה פרק שני

דף יד.

במשנה ידיעות הטומאה שמים שהן ד' נטמא וידע ועגלמה ממנו הטומאה וזכור את הקודש כו' ופירש"י דהאי ידע היינו שידע שנטמא וע"ז כתבו בתוספות דאע"ג דמוקמא מתניתין כרבי דאמר ידיעת בית רבו שמה ידיעה מ"מ כו' עס"ה. ולא ידעתי למה הוצרכו לזה עד שכתבו שהמקדק יכול לפרש כולה מתניתין בידיעת ב"ר ולע"ז נראה דתנא דמתניתין דהכא שבא לפרש הא ידיעות שמים שהן ד' והיינו משום דהנך שמים דהעגלם טומאה כתיבי בהדיא באוריייתא וא"כ לפ"ז ודאי הוצרך לפרש ככה"ג דהא ידיעת ב"ר שמה ידיעה לא שמעינן לה בהדיא מפשטא דקרא לא מיבעיא לשיטת התוס' לעיל בפ"ק דהך אוקימתא ידיעת ב"ר היינו בין לרבי ובין לר"ע אלא דמשמעות דורשין לחוד איבא בינייהו דר"ע וליף לה מיתורא דועגלם דמשמע שתי ידיעות כמו שהאריכו רש"י והתוספות בזה לעיל ולרבי ילפינן לה ממשמעותיה דועגלם מכלל שידע א"כ בין למר ובין למר משמע טפי דבידיעה קמיייתא נמי בעינן ידיעה גמורה דומיא ידיעה בתרייתא לר"ע וכ"ש לרבי דאמר ועגלם מכלל שידע הא מקשינן מאי משמע ומסקין ר' פפא דהיינו משום דקסבר ידיעת ב"ר שמה ידיעה ומסתמא פשטא דקרא איירי בכה"ג משום דלא אשכחן מאן דלית ליה ידיעת ב"ר אלא כגון תינוק שנשבה דלא שכיח וא"כ ע"כ דמסברא בעלמא אית לה ידיעות ב"ר שמה ידיעה לענין הך ידיעה וכמו שהארכתי לעיל וא"כ לפ"ז לא היו שפיר בכלל שמים שהן ד' מש"ה הוצרך לפרש דאיירי בידיעה גמורה דבהכי ודאי איירי נמי פשטא דקרא אפי' לרבי כיון דהכי אורחא דמילתא אלא דמסברא בעלמא לא ניוחא ליה לרבי דנבעי ידיעה גמורה בתחילה כיון דהך ידיעה לא אשכחן בשאר חייבי חטאות קבוע'. ועוד דניחא ליה לתנא דמתניתין דהכא לאשמעינן אנב אורחא דאפי' בידיעה גמורה בתחולה נמי סגיאל ליה בעולה ויורד ולא אמרינן דבעי לאיתויי חטאת קבוע' כמו בשאר חייבי כריתות ואף לפי מה שכתבתי לעיל בפ"ק שם דלרבי לחוד הא דאמרינן ידיעת ב"ר שמה ידיעה ולא לר"ע וכמ"ש ג"כ התוספות אליבא דר' ישמעאל דלא אשכחן שום תנא דסבר ידיעת ב"ר שמה ידיעה וא"כ לפ"ז הך סוגיא דשמעתין לקמן ע"כ באיבעיא דר' ירמיה בן בבל שעלה לא"י והיינו דווקא אליבא דמ"ד ידיעת ב"ר שמה ידיעה ומשמע לכאורה דהכי הלכתא אפ"ה א"ש הא דנקיט תנא דמתניתין דהכא בכה"ג דידועה גמורה והיינו מהנך טעמי דפרישית כן נראה לי נכון ומו"ק ועיין מה שאכתוב ביה לקמן בשיליה שמעתין:

שם אמר הנכנס לעזרה כו' הך עזרה דהכא היינו אפי' בעזרת ישראל שהיא משער נקנור ולפנים וכ"ש בעזרת כהנים שלפנים הימנה ואשמעינן תנא דמתנאי' דבהנך נמי חייב בעולה ויורד אע"ג דלא היו בכלל מקדש ומשכן דכתיבי בקרא דונכרתה בפ' חקת וכמו שאבאר משא"כ בעזרת נשים אע"ג דמיקרי עזרה אפ"ה לא שייך בה עולה ויורד כיון דלית בה חויב כרת והא דנקיט תנא דמתניתין לשון עזרה סתם היינו משום דסמין בהא אמתניתין דרפ"ק דכלים דקחשיב עשר קדושות וקתני התם עזרת נשים מקודשת ממנה שאין טבול יום נכנס לשם ואין חייבין עליה חטאת עזרת ישראל מקודשת ממנה שאין מחוסר כיפורים נכנס לשם וחייבין עליה חטאת אלמא דלא שייך חטאת דעולה ויורד כלל בעזרת נשים והיינו משום דליכא כרת והכי נמי משמע להדיא בזבחים דף קט"ז ע"ב דתני רשב"י דחיל שעזרת נשים היא לא היה עונשין עליה ובמנחות דף כ"ז ע"ב) מיייתי הש"ס ברייתא דתניא מחוסר כיפורים שנכנס לעזרה בשוגג חייב חטאת במזיד ענוש כרת כן נראה לי בכוונת לשון המשנה דהכא אלא דאכתי טעמא דמילתא לא ידענא מנא לן הך מילתא דבעזרת ישראל שייך כרת וחוייב חטאת בטמא שנכנס לשם ובעזרת נשים פטור דממ"נ אי בתר לישנא דקרא אזלינן מדכתיב בפ' חקת כל הנוגע במת ולא יתחטא את משכן ה' טמא ונכרתה וכתיב נמי באידך קרא ואיש אשר יטמא ולא יתחטא את מקדש ה' טימא ונכרתה א"כ אפי' בעזרת כהנים נמי אמאי חייב וכ"ש בעזרת ישראל דלא אשכחן בשום דוכתא דמיקרי מקדש ומשכן אלא היכל וקדשי קדשים דהא במשכן בפרשת תרומה ובפ' ויקהל ופקודי משמע להדיא דאפי' חצר המשכן שבתוך הקלעים לא מיקרי אלא חצר המשכן וכן בפ' קרח דכתיב כל הקרב למשכן ה' ימות האם תמנו לנוגע וכתיב בתריה ואתה ובניך תשאז את עון המקדש והזר הקרב יומת והמענין שם בפירש"י בחומש ובלשון הסיפרי שם יראה להדיא דכל מקדש דהתם בפ' במדבר ובפ' נשא היינו דוקא בהיכל יקדשי קדשים לחוד והיינו לענין זרות וכדאיתא נמי להדיא בפ"ב דמנחות דף כ"ז דטהורים שנכנסו לעזרה אפי' חויב מלקות לא שייך בהו אלא בהיכל וקדשי קדשים דלית בהו נמי חויב מיתה ע"ש באריכות וכמ"ש הרמב"ם ז"ל להדיא דאפילו איסורא דאורייתא ליכא ומכ"ש דלית לן למימר ה"ג לענין טמא שנכנס למקדש דבכרת ידיה כתיב להדיא לשון מקדש ומשכן ואכתי עזרה מנ"ל וה"ג משמע להדיא לעיל בדף הקודם דמיייתי הש"ס ברייתא דתניא וכפר את מקדש הקודש זה לפני ולפנים אהל מועד זה היכל מזבח כמשמעו וכפר אלו עזרות א"כ משמע להדיא דאפי' מזבח ועזרות לא היו בכלל מקדש יקודש ואף לא בכלל אהל מועד ומרבייא דעגלמא מיייתנא לה לענין כפרות דיה"כ ועיין מה שכתבתי בזה לעיל ומה שהוצרכתי לכל זה האריכות היינו לפי מה שראיתי בלשון הר"ש בפירוש המשניות בפ"ק דכלים שכתב אהנך משניות דבעזרת נשים אין חייבין עליה ובעזרת אנשים חייבין עליה היינו משום דלא אשכחן כרת אלא במחנה שכינה דמשכן ומקדש כתיב וכ"כ התי"ט בשמו ומשמע לכאורה מפירושם דמחנה שכינה ומקדש ומשכן חדא מילתא היא דמש"ה היו עזרת אנשים בכלל ומש"ה חייב כרת אף בעזרה שהוא נגד מחנה שכינה דחצר המשכן תוך הקלעים ולפי מאי דפרישית לא יתכן לפרש כן דלדבריה כיון דליכא כרת אלא במקדש ומשכן ממעט חצר המשכן ועזרות מכרת ואי משום מחנה שכינה הא לא אשכחן דכתיב כרת התם ולענ"ד יותר נכון לפרש כפי' הרמב"ם ז"ל כפי' המשניות שלא הזכיר כלל מלשון משכן ומקדש אלא שהאריך לפרש כל טעמי המשניות דהתם דתליא בסידור לשון הפסוק דוישלחו מן המחנה בפרשת נשא והביא ג"כ פסוק דפרשת במדבר דכתיב בלויים סביב למשכן יחנו אלא לפי שקיצר במובן צריך פי' לפירושו והנגע"ד בכוונתו דאע"ג דעיקר כרת לא נזכר בפרשת נשא בפ' דוישלחו מן המחנה אלא בפ' חוקת דכתיב משכן ומקדש אפ"ה כיון דבכל חייבי כריתות שבתורה לא אשכחן דענש אא"כ הזהיר וא"כ הך אזהרה דטמא שנכנס למקדש ע"כ היינו דפרשת נשא דכתיבי ג' מחנות בצרוע וזב וטמא לנפש שלכל אחד מחנה מיוחדת שהם מחנה שכינה ומחנה לוויה ומחנה ישראל וממילא

דהאי כרת דכתיב בפ' חקת אהך אזהרה דלא יטמאו את מחניהם סמין דהא מקדש ומשכן ודאי בכלל מחנה שכינה הוא מיהו מדכתב רחמנא האי כרת בטומאת מת טפי מבשאר טומאות ולא הזכיר ג"כ לשון ביאת מקדש ומשכן אלא בלשון שלילה ע"כ היינו משום דלקושטא דמילתא לאו משום דבלשון מקדש ומשכן דווקא תליא מילתא דחויב כרת אלא לאשמעינן דבכל מקום שנאסר לטמא מת ליכנס לשם היו בכלל ואיש אשר יטמא ולא יתחטא וחייב כרת וכיון דמחנה שכינה שטמא מת אסור לכנוס היינו אף חצר המשכן בכלל כדאשכחן בהאי קרא שהביא הרמב"ם ז"ל והלויים סביב למשכן יחנו דמה"ט שייך לקרותה מחנה כיון שאהרן ובניו היו שומרין בחצר המקדש שנקרא פתח אהל מועד וכדאיתא ברפ"ק דתמיד דיליף לה מדכתיב והחוננים שם אהרן ובניו ע"ש משא"כ בהיכל וקדשי קדשים לא שייך כלל לשון מחנה א"כ לפ"ז עיקר לאו דולא יטמאו את מחניהם לענין מחנה שכינה פשטא דקרא בחצר המשכן איירי אלא דהנך אתי במכ"ש ועוד דבהיכל וקדשי קדשים אפי' ישראלים זרים אסורים ליכנס לשם ומדכתיב צי את בני ישראל וישלחו וקאי נמי אטמא מת היינו ע"כ דלחצר המשכן קאי שהיא מקום שישראלים נכנסים לשם לסמיכה לשחיטה ולתנופה ולשאר צרכיהם כדאיתא בפ"ק דכלים. וממילא שמעינן דלאו בלשון מקדש ומשכן תליא מילתא אלא הא דכתביניהו רחמנא בלשון מקדש ומשכן בלשון שלילה בעלמא היינו להך דרשה דדרשינן לקמן בפיסקא דטמא בעזרה אם נאמר מקדש למה נאמר משכן וכמו שאבאר ע"ש בעזה"י כנ"ל נכון וברור בעזה"י בטעם הדבר ובכוונת הרמב"ם ז"ל ולפ"ז א"ש הא דמפלגין בין עזרת נשים ובין עזרת אנשים היינו דבמשכן לא אשכחן מקום מיוחד לאנשים אלא בימי שלמה הוסיפו הם עזרה לצניעות בעלמא וממילא דבכלל מחנה לוויה היא כיון שאינו מקום עבודה כלל אף לענין שחיטה ואין עליה אלא קדושת הר הבית בלבד משא"כ לענין עיקר עזרת ישראל שהוא מקום עבודה ואכילת קדשים אע"ג שהיתה ארוכה ורחבה הרבה יותר מחצר המשכן אפ"ה היו שפיר בכלל מחנה שכינה דמשכן כיון שהרשות להוסיף על מקום המשכן ועזרות והמחנות והיינו דקתני הכא שאין מוסיפין על העיר ועל העזרות ומקתני שאין ולא קתני ואין משמע שהוא תניתן טעם והיינו לענין עזרה גופה דכפרישית וכמו שאבאר עוד בעזה"י באריכות בלשון הגמרא אפיסקא דאחד הנכנס לעזרה ואדרשה דוכן תעשו לדורות ע"ש דמוק היטב:

דף יד:

שם במשנה ר"מ אומר השרץ ועגלם כו' ר"ע אומר ועגלם ממנו והוא טמא על העלם טומאה חייב ואינו חייב על העלם מקדש. פשטא דמתנאי' משמע דלר"א ור"ע בהעלם מקדש פטור לגמרי וללא כמו שרוצה ר"ת לפרש לקמן דף י"ט בדר"ה הרי העלם מקדש בידו דפטור מעולה ויורד אבל חטאת קבוע חייב שהרי הקשו עליו בתוס' שם דלשון פטור לא משמע הכי א"כ לפ"ז ממילא משמע דלשון ואינו חייב דמתנאי' היינו נמי דפטור לגמרי מעולה ויורד וכ"ש מחטאת קבוע ולקמן אבאר מה שיש לדקדק בפ' ר"ת ובלשון התוס' שם. אלא דאכתי היא גופא קשיא לי מ"ט דר"ע בהא דהא מפשטא דקרא טפי מסתבר למימר איפכא דדוקא בהעלם טומאה הוא דחס רחמנא עליה להקל בעולה ויורד כיון שלא שגג בשגגת איסור כשעשה האיסור אלא ע"י שגגת היתר באה לו שהרי מה שנטמא קודם שנכנס למקדש היה בהיתר ועוד שהרי אפי' אם נטמא באונס ונכנס למקדש חייב וא"כ לא דמי לשאר שגגות דחייבי חטאות ששגגו בשעת מעשה במה שאסור להם דה"ל למידק משא"כ בהעלם מקדש שידע שטמא אלא שלא ידע שזה מקדש או שידע שזה מקדש אלא כסבור שמותר ליכנס למקדש כשהוא טמא א"כ לפ"ז הוי ממש דומיא דשאר שגגות דחייבי חטאות א"כ אית לן למימר דחייב בחטאת קבוע' דמה שחידש הכותב לחייב בעולה ויורד היינו דווקא בהעלם טומאה דמוקי קרא דעולה ויורד בדדמי בשלמא לר"א דיליף לה משרץ ועגלם איבא למיומר דסמין נמי אפשטא דקרא דכתיב ועגלם ממנו והוא טמא וממילא ידעינן דעל העלם טומאה הוא דמיייתי עולה ויורד אבל בהעלם מקדש חייב חטאת קבוע וא"כ אייתר ליה האי קרא דהשרץ ועגלם וע"כ היינו למידרש מיניה דלא שייך שום חויב חטאת כלל במקדש וקדשיו אלא בהעלם טומאה לחוד אבל בהעלם מקדש פטור לגמרי משא"כ לר"ע דמשמע דלית ליה הך דרשה דהשרץ ועגלם כדמשמע לקמן בפיסקא דר"א אומר א"כ אדרא קושיא לדוכתא מנ"ל דפטור לגמרי וליכא למימר דלר"ע אה"ג דחייב בחטאת קבוע' כמו שרוצה ר"ת לפרש אלא הא דנקיט אינו חייב היינו משום דלישנא דר"א נקיט משום דבגמרא דלקמן משמע להדיא דמשמעות דורשין לחוד איבא בינייהו ולדעתי צ"ע. מיהו עיקר קושיא זו אינה אלא לפי משמעות לשון התוס' כאן במשנתנו ובפ"ק דף ד' דלענין ידיעת ב"ר דשמה ידיעה לא נחלקו ר"ע ורבי ולתרווייהו סגי בהכי דמיקרי ידיעה בתחילה משא"כ לפי מה שכתבתי לעיל דף ד' דדוקא אליבא דרבי הא דמסקינן התם דסגיאל בידיעת ב"ר אי משום דלא וליף הך ידיעה בתחלה אלא מפשטא דועגלם מכלל שידע ומש"ה לא ממעטינן אלא תינוק שנשבה או משום דאילו נמי לטעמיה דס"ל כמונבז בפרק כלל גדול דתינוק שנשבה בעלמא נמי פטור משא"כ לר"ע דיליף ידיעה בתחלה מדכתיב שתי ידיעות וכפירש"י והתוס' שם א"כ משמע דהך ידיעה בתחילה נמי בעי ידיעה גמורה כמו ידיעה לבסוף והיינו כסתם מתנאי' דת"ק דהכא וכדמשמע נמי מלשון התוס' עצמו בפ"ק דף ג' דלא אשכחן שום תנא דסובר ידיעת ב"ר שמה ידיעה כ"א רבי לחוד ועוד דר"ע אזיל נמי לטעמיה בפרק כלל גדול דפליג אדמונבז וס"ל דאפי' תינוק שנשבה חייב בכל חטאות שבתורה וא"כ לפ"ז יפה נתגלה לנו טעמו של ר"ע דהכא דלדבריה היא הנותנת דדווקא בהעלם טומאה לחוד ויודע שזה מקדש ושאסור טמא ליכנס למקדש הוא דחייביה רחמנא בעולה ויורד לכיון דקודם הכניסה ואף בשעת הכניסה יודע שזה קודש ומקדש וידוע שאסור לטמא ליכנס למקדש ולאכול קודש ובטומאה גופה נמי כבר היה זכור מעיקרא שידע שנטמא אלא שאח"כ עגלם ממנו והוי כהכיר ולבסוף שכח דעלמא דמיקרי שוגג גמור שקרוב לפשיעה וכ"ש בהאי דהכא לכיון שידע שטמא אסור ליכנס למקדש היה לו לזכור טמומאה ישנה שבידו ויפירוש והיינו נמי דבעי ליה רב פפא בסמוך אי סגיאל במאי ידוע דשרץ טמא אלא דלא ידע אי מטמא כבעדשה ומה"ט שהיה לו לשאול וכמו שאבאר בסמוך משא"כ בהעלם מקדש כגון שלא ידע שזה מקדש או שטמא אסור ליכנס לשם וכ"ש היבא שהעלם זה חה בידו שפיר קאמר ר"ע דפטור דאע"ג שידע מעיקרא וידע נמי השתא בשעת כניסה שהוא טמא הך ידיעה לא חשיבא למקרייה שוגג כיון שבהיתר נטמא וכ"ש היבא שנטמא באונס ואע"ג דבשאר חייבי חטאות מחייב ר"ע אפי' בתינוק שנשבה בפרק כלל גדול היינו משום ששגג מיהא בשגגת איסור בשעת עיקר מעשה משא"כ הכא ועוד דהא בהדיא מיעט רחמנא להעלם מקדש מדכתיב ועגלם ממנו והוא טמא יתירא להך דרשה כנ"ל נכון בעזה"י ועיין עוד בסמוך:

בגמרא בעי רב פפא עגלמו ממנו הלכות טומאה מהו כו' כגון דנגע כבעדשה ולא ידע כו' נראה דהא דלא דייק הש"ס הכי איבעיא דר"פ אליבא דמאן כדדייק בסמוך דאיבעיא דר' ירמיה היינו משום דנהי דר"פ נמי לא שייך אליבא דר' ישמעאל דהא לא בעי ידיעה בתחלה כלל אפ"ה מיתוקמא שפיר בעיא דר"פ את"ק דמתנאי' דעלה קאי וכדמתרגם לה ר"פ גופא לעיל בסמוך וכיון דת"ק דמתנאי' משמע דס"ל כר"ע בהא דבעינן ידיעה גמורה בתחלה כדמשמע מפירש"י וכדפרישית בסמוך דלת"ק דמתנאי' דס"ל

כר"ע בהא לא סגיא ליה בידיעת ב"ר א"כ שפיר איבעיא ליה לר"פ דאפשר דנהי דבידיעת ב"ר לא סגיא אפ"ה אפשר דהיכא ידיע מעיקרא ידיעה גמורה דשרן מטמא אלא דלא ידע דכעדשה אי מטמא שפיר חשיבא כידיעה גמורה מתחילה והיינו מה"ט גופא דמסקין ר"פ לעיל בסמוך דהך ידיעה קמיייתא ליתא בכל התורה כולה משא"כ באידך איבעיא דר' ירמיה בסמוך לאיירי בהעלם מקדש שפיר מיייתק הש"ס ללא מיתוקמא אלא אליבא דרבי דסבר ידיעת ב"ר שמה ידיעה כנ"ל. ועפ"ז יש לי ליישב פסק הרמב"ם ו"ל בפ"א מהלכות שנגות שכתב שם להדיא דבעינן ידיעה גמורה בתחילה ומנה בזה שס חלוקות דמשמע מיינה דלא סגיא בידיעת ב"ר ואפ"ה כתב להנך איבעיא דר"פ ודר' ירמיה בסמוך והעלה שהן ספק אע"ג דאיבעיא דרבי ירמיה לא שייך אלא אליבא דרבי ולא אליבא דת"ק דמתני' ור"ע וכבר הרגיש בזה בעל לחם משנה ונדחק ליישב ע"ש אבל למאי דפרישית א"ש דנהי דאיבעיא דר' ירמיה ע"כ אליבא דרבי קאי אפ"ה הך איבעיא דר"פ אדרבה לכאורה משמע איפכא דלא ס"ל כרבי אלא כת"ק דמתני' אלא דאכת' אפשר דר"פ גופא בהא נמי מספקא ליה אי ידיעת ב"ר שמה ידיעה או לא אלא דאיבעיא דהכא בדרך את"ל קאמר דניחא ליה למיבעיא אליבא דת"ק דמתני' וא"כ יפה כתב הרמב"ם ס"ז שכל אלו הן בספק ופטור ולעולם לא מייחייב בעולה ויורד אלא באותן שס חלוקים שהזכיר קודם לכן דאיירי בידיעה גמורה כנ"ל נכון ועיין עוד בסמוך:

שם בעי ר' ירמיה בן בבב שעלה לא"י ונעלם ממנו מקום מקדש מהו אליבא דמאן אי אליבא דר"ע כו' הא לא מחייב על העלם מקדש כו' ומסקין לא צריכא אלא אליבא דרבי. מהכא נמי משמע דהא דקאמר ר"ע במתני' דעל העלם טומאה הוא חייב ואינו חייב על העלם מקדש היינו דלעולם אינו חייב עולה ויורד אלא בשנגת טומאה והויד במקדש שידע שזה קודש וזה מקדש אלא מחמת העלם טומאה הוא שגרם לו שחטא והכי משמע ליה לר"ע פשטא דקרא כדפרישית וא"כ שפיר קאמר הכא דאליבא דר"ע ללא מחייב על העלם מקדש תו לא משכחת לה איבעיא דרבי ירמיה כלל כיון דלעולם לא מחייב אלא שכבר ידע ידיעה גמורה שזה קודש וזה מקדש בין קודם שנכנס בין בשעה שנכנס ודלא כמ"ס בחידושי שבעות המיוחסת להר"ן ז"ל שגדפסו בחידושו מהר"י גלאנטא שכתב שם להיפך דכי היכי דלא מחייב ר"ע על העלם מקדש ה"נ לא בעי ר"ע ידיעת מקדש בתחלה וכתב שם שכן שיטת ר"מ הלוי ז"ל ולכך הוצרך לחוקק בישוב הסוגיא דהכא ודסקו פירקין דמסקינן דאליבא דר"ע העלם זה וזה בידו פטור ע"ש ותמצא שהדברים דחוקים מנצ' ענמן (שהן סברות הפוכות ממש שהרי הידיעה היפך ההעלם) ומהנך הסוגיות משא"כ למאי דפרישית כאן ובמשנתינו נתיישב הכל לנכון בעזה"י כיון שהדברים מוכרחין אבע"א קרא יאבע"א סברא ובלי ספק שלזו נתכוונו הנך יש מתרצים שהובא שם בחידושי הר"ן ז"ל ובחסנ' כתב שם שאינם מחזורין והמעיין היטב יבחר. והשתא דאתינא להכי נ"ל לפרש עוד דהא דמשמע במסקנא דהכא יבפ"ק דס"ל לרבי ידיעת ב"ר שמה ידיעה לענין ידיעה בתחילה היינו דווקא לענין העלם טומאה לחוד דאיירי ביה האי קרא דונעלם ממנו והוא טמא דמכתביב ונעלם מכלל שידע מעיקרא שהוא טמא וא"כ מסברא בעלמא משמע ליה דהיינו ידיעת ב"ר דמכיון שכבר ידע שזה קודש וזה מקדש בידיעה גמורה יהיה לו ג"כ ידיעת ב"ר מענין הטומאה א"כ כשנכנס או אבל קודש היה לו לזכור מטומאה ישנה שזה דבר שנגע בו היה טמא משא"כ בהעלם מקדש דהא דמחייב ליה רבי היינו מאידך קרא דכתיב ונעלם ממנו והוא ידע ואשם ומשמע ליה לרבי דאדרבה פשטא דקרא איירי שידע שהוא טמא אלא ע"י העלם מקדש או קודש בא לו האשם ובהאי העלם גופא נמי משמע מכלל שידע וא"כ לפ"ז אין סברא כלל לומר דלענין העלם מקדש וידיעת מקדש תסגי ליה בידיעת ב"ר כיון דע"י ידיעת ב"ר לא היה לו לידע שזה קודש וזה מקדש אם לא שכבר היה לו איזה ידיעה גמורה מעיקרא שזה קודש וזה מקדש אלא דאפ"ה שפיר מובעיא ליה לרבי ירמיה בבן בבב שעלה לא"י והיה יודע שיש מקדש בעולם והיינו ע"י ידיעת ב"ר דהיינו בירושלים במקום אשר בחר ה' לשרת שם ולשבת בלשכת הגזית א"כ כשעלה לא"י ולירושלים שפיר איכא למימר שהיה לו לשאל לאנשי ירושלים על מקום המקדש שהרי מספק אסור לנכנס לו לשום מקום בירושלים מכ"ש למאי דקי"ל כל קבוע כמחצה על מחצה דמי וסברא זו נזכר ג"כ בחידושי הר"ן ו"ל. והשתא א"ש טובא הא דמסקינן לעיל בפ"ק דלרבי לא משכחת אין בה ידיעה בתחילה אלא בתינוק שנשבה לבין העובדי כוכבים וכבר כתבתי שם במקומו ובפ"ק בכמה דוכתי בעניני חילוקי כפרות שזה דוחק גדול להעמיד כמה מקראות ומשניות במלתא דחיקא כי האי עד שכמעט אי אפשר להעמידו כמו שהארכתי אבל למאי דפרישית הכא א"ש דווקא בהך ברייתא גופא דאיירי בה ר"ע ורבי בהך ידיעה בתחילה דלר"ע וליף לה מיתורא דונעלם ולר' מפשטא דונעלם וא"כ לפ"ז שפיר קאמר רבי לר"ע דלדבריו למאי דס"ל לר"ע דאינו חייב על העלם מקדש אלא דוקא בהעלם טומאה והויד במקדש א"כ מסתמא אית לן למימר מסברא דסגיא בידיעת ב"ר ושפיר שמעינן לה מפשטא דונעלם אפי' בלא יתורא אע"כ דהא דמיייתר ונעלם היינו דחייב על העלם מקדש ולפ"ז אליבא דנפשיה שפיר משכחת לה הא דאין בה ידיעה בתחילה לענין ידיעת קודש ומקדש דבעי ידיעה גמורה והיכא דליכא ידיעה גמורה פטור מעולה ויורד ושייך בהו נמי הנך כפרות דשעיר החיצון דיה"כ ודרגלים ודר"ח אלא דאפ"ה א"ש נמי הא דקאמר ר"פ לאב"י בפ"ק דף ה' האך מילתא דידיעת ב"ר אלא דקתני אין בה ידיעה בתחילה כו' מי איכא דלית ליה ידיעת ב"ר ואיצטרך לשנויי דמשכחת לה בתינוק שנשבה דכל האי שקלא וטריא בקושיא ישינויא דר"פ לאו דרבי אליבא דנפשיה איירי דודאי משכחת לה שפיר אפילו בלא תינוק שנשבה והיינו בהעלם דמקדש וקדשו אלא דעיקר הך קושיא ושינויא היינו לר' אליבא דר"ע דודאי מסתמא הנך בבי דמתני' דפ"ק בענין חילוקי כפרות אתיא נמי כר"ע וכ"ש למאי דפרישית לעיל דרבי יהודה דמתניתין דוקא אליבא דר"ע אמרה כן נראה לי נכון וברור שבה נתיישבו כמה קושיות ודקדוקים שהקשיתי ודקדקתי בפ"ק בענין זה ואף דלכאורה לא משמע כן מלשון התוספות וכ"ש לאותה השיטה בחידושי הר"ן בשמעתין אפ"ה לא נמנעתי לפרש כן שהאמת עד לעצמו ויש לו רגלים וכולי האי ואולי מקום הניחו לי מן השמים בזה דווק היטב:

פיסקא א' הנכנס לעזרה כו' מנא הני מינאי א"ר שימי כו' ופירש"י מנה"מ דבעינן כל הני לתוספת עזרה. ינראה מפירושו דעיקר מלתא במאי דקתני הנכנס לעזרה ולתוספת עזרה שייך ביה חיוב כרת וחטאת דעולה ויורד הוה פשיטא ליה לתלמודא אף למאי דלא אסיק אדעתיה הך ילפותא דוכן תעשו לדורות והיינו

משום דכיון דאשכחן דמקדש איקרי משכן ואפ"ה המקדש שעשה שלמה לא היו דוגמת המשכן כלל בארכו וברחבו וברומו אלמא דהך מלתא לארכו ורחבו ורומו לא נתנה תורה קצבה לדבר ולא קאי עליה האי קרא דככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן כו' וא"כ ע"כ שהדבר מסור לב"ד שהרשות בידם להוסיף והיינו נמי דכתיב בבנין בהמ"ק שאמר דוד הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל ואף ע"ג שעשה ע"פ הנביאים ברוח הקודש אפ"ה אי לאו דרמזיו באורייתא שהרשות להוסיף על תבנית המשכן הוי קרינן ביה אלה המצות שאין לנביא רשות לחדש ביה דבר מעתה אע"כ דבלא"ה פשיטא ליה מסברא דתבנית המשכן לא קאי אהך מילתא כן נ"ל בכוונת רש"י מיהו לולי פירש"י עוד אפשר לפרש לשון מה"מ כפשטא דאכולה מילתא קאי מה"מ שהרשות להוסיף אף לענין חיוב חטאת ולשאר מינאי דאורייתא ומנא לן דבעינן נמי כל הני ואכולה מילתא נמי שפיר קאמר ר' שימי דילפינן לה מדכתיב וכן תעשו לדורות וזו"ק ועיין עוד בסמוך:

דף טו.

בגמרא וכן תעשו לדורות ופירש"י וקרא יתירא הוא למדרש לדורות. וכוונתו מבואר יותר בפירושו על החומש שכתב שם דליכא למימר דוכן תעשו ארישא דקרא קאי דכתיב ככל אשר אני מראה אותך שהרי כבר נאמר ועשו לי מקדש ככל אשר אני מראה אותך וא"כ אייתר ליה וכן תעשו ועוד דאי האי וכן תעשו אתבנית המשכן קאי לא היה לו לכתוב וכן תעשו אלא כן תעשו אע"כ האי וכן תעשו היינו לדורות וכדאמרינן הכא לשמעיעין דבעינן כל הני אם רוצין להוסיף לדורות וכדאשכחן נמי בימי שלמה ונראה דממילא שמעינן נמי שפיר דלענין הוספת העיר שיהא קדוש כקדושת מחנה ישראל שהיה במדבר נמי בעינן כל הני שהדבר מסור לב"ד שיראו אם הוצרכו לכך בין להוסיף בין לגרוע כדאשכחן לענין קדושת ירושלים שהיא פחותה הרבה ממחנה ישראל שהיה ג' מיל והיינו נמי מה"ט גופא דכי היכי דאשכחן קדושת המשכן שהוא מחנה שכונה וכתיב בה וכן תעשו לדורות והיינו שהדבר מסור לב"ד א"כ ממילא דה"ה במחנה לוויה ומחנה ישראל נמי לא בעינן דומיא דאותן המחנות שהיה במדבר אלא שהדבר מסור לב"ד כן נראה לי. מיהו אכת' איכא למידק מנ"ל דבעינן כל הנך דומיא דבימי משה ובימי שלמה דלמא מעשה שהיה כך היה ולעולם שאין הדבר מסור אלא לב"ד הגדול בלבד והיינו דתנינן ברפ"ק דסנהדרין שהובא בתוס' כאן והנלע"ד בענין זה דשפיר שמעינן לכולה מילתא מפשטא דקרא דכיון דע"כ מיתורא דקרא דרשינן דהאי וכן תעשו היינו לדורות ולאז אתבנית המשכן וכלים גופיייהו לענין אורך ורוחב מדתן דא"כ מאי וכן תעשו דקאמר בלשון רבים דהא ברישא דקרא קאמר ככל אשר אני מראה אותך ואי אמשא קאי הל"ל וכן תעשה דככתיבי נמי כמה קראי ועשית שלחן ועשית מנורה וליכא למימר נמי דאבצאל ואהליאב ועושי המלאכה קאי כי האי קרא דסמך ליה ועשו ארון עצי שיטים דא"כ ה"ל למכתב וכן יעשו אע"כ מדכתיב וכן תעשו ע"כ דלדורות איירי ואפשרה דלעיל מיינה קאי דכתיב בסוף פ' משפטים ואל משה אמר עלה אל ה' אתה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים איש מזקני ישראל ועלייהו זו לא פירש הכתוב לאיזה צורך היה ובסוף האי פרשה גופיה נמי כתיב ויקם משה ויהושע משרתו ואל הזקנים אמר שבו לנו בזה והנה אהרן וחור עמכם וגו' והרמב"ן ז"ל בפי' החומש כתב ג"כ שלא ידע מה טיבו של יהושע כאן ע"ש משא"כ לפי הסוגיא דגמרא דהכא יפה מתפרשות כל הנך פרשיות כסדרן דאפרשה דסמיכא לה קאי שאמר הקב"ה למשה בריש פ' תרומה ככל אשר אני מראה אותך וכן תעשו והיינו בכל הנך דכתיבי בפ' דלעיל משה ויהושע שהיו מלכים ואהרן שהיה כהן גדול וע' זקנים כי היכי דאשכחן בשילתי גיטין בהא דדרשינן ואלה המשפטים אשר תשים לפנייהם ולא לפני דיטוטות ופירש"י שם דהאי לפנייהם היינו אהרן זקנים דכתיבי בסוף פ' משפטים שהיו מומחין א"כ לפ"ז כ"ש שיש לנו לפרש האי וכן תעשו דכתיב ממש סמוך להך פרשה דמשה ואהרן וזקנים ממילא דשפיר אית לן למימר דמסתם הכתוב ולא פירש אלמא דאהך דלעיל קאי כנ"ל נכון ודו"ק. ויתכן ויתר לפי מה שמצאתי במדרש אגדה בילקוט דשמואל פסוק ועתה התיצבו ואשפטה אתכם ר' יהודה בשם ר' שמואל ב"ר יצחק מגלת בהמ"ק מסר הקב"ה בעמידה ה"ד ואתה פה עמד עמדי עמד משה ומסרה ליהושע הה"ד קרא את יהושע והתיצבו כו' ויהושע לזקנים וזקנים להנביאים עד שהנביאים מסרו לדוד בעמידה דוד מסרו לשלמה בעמידה וזה שאמר הכתוב הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל מלמד שניתן במסורת וברוח הקודש ע"כ לשון המדרש נמצינו למדין דהאי ואתה פה עמוד עמדי דכתיב בפ' ואתחנן שאמר הקב"ה למשה מיד לאחר מתן תורה היינו שאז מסר לו מגילת בהמ"ק ותבניתו וע"כ היינו כל הנך פרשיות מפ' תרומה ואילך דכתיב בתר הך פרשה דעליית משה ויהושע ואהרן וזקנים והיינו נמי דכתיב ועשו לי מקדש וכתיב בתריה ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן והיינו כדדרשינן לקמן בשמעתין דמשכן היינו במדבר ומקדש היינו דבית עולמים א"כ ממילא דפשטא דקרא אתרווייהו קאי דכמו שהראה לו תבנית המשכן וכליו הראה לו ג"כ תבנית המקדש וכליו והיינו שאמר דוד הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל והיינו כמדרש הנזכר שניתן במסורת והיינו מימי משה וכן נראה מפירש"י בשמואל ומזה סיוע גדול לכל הדברים שכתבתי ובה נתישבו כמה קושיות ודקדוקים דקדק הרמב"ן ז"ל בפירוש החומש וייתישבו ג"כ כמה קושיות ודקדוקים בסוגיא דשמעתין ובלשון התוס' ולע"ד דברים ברורים הס בעזה"י והמה כפתור ופרח דווק היטב:

בתוספות בד"ה וכן תעשו לדורות פירש בקונטרס ובימי משה כו' ואחיו כה"ג אורים ותומים כו' ועוד אע"ג דאהרן כו' וכי נשאלו באורים ותומים לעשות משכן הלא קודם שנתכהן אהרן ע"י המילואים נעשה המשכן כו' ע"ש. והניחו בקושיא ולמאי דפרישית לעיל נראה דלא קשה מידי דהא דבעינן לדורות אורים ותומים היינו משום שהיו צריכין לעשות ע"פ הדיבור ממש דא"כ אפילו מלך ונביא וסנהדרין אין בידם להוסיף על התבנית שהראה הקב"ה למשה שהרי אין הנביא רשאי לחדש דבר מעתה וכ"ש הכא דכתיב בהדיא ככל אשר אני מראה אותך וכן תעשו והיינו לדורות א"כ ממילא שמעינן שפיר דלעולם אינן רשאין לשנות בתבנית המשכן אם לא ממש בפועל והיינו אורים ותומים שהוא ע"פ הדיבור דככתיב ושאל במשפט האורים לפני ה' וכדאשכחן נמי בחלוקת ארץ ישראל דכתיב ע"פ ה' והיינו על ידי אורים ותומים כן נראה לי נכון:

רשייש

דף ב.

רש"י ד"ה יציאות. ומתרגמינן בו'. נ"ל למחוק כי בתרגום אונקלוס ליתא וכן בגמרא שם וגם בהרע"ב ליתא:

רש"י ד"ה שהן ארבע (הנ'). אחת (כנ"ל) לעומד בפנים. התני"ט דקדק אחריו מדוע כאן שינה סדרו מבדבור הקודם ע"ש ול"נ דבתרוייהו הקדים השטעת ידו לרשות אחרת ליעול משם חפץ להביאו אליו:

רש"י ד"ה הרי זה. ולעני עוף. כולל בזה החטאת והעולה והרע"ב הוסיף לומר חטאת ונרע העולה:

תד"ה מראות. דמראה ל"ז הוא בדבתיב בו'. לכאורה י"ל דמראות הוא מנפרד מראה במקן וכדכתיב המראה הגדולה הזאת (לניאל י' ח') יותר ה"ל להביא מקרא מרמזה הנגע עמוק (ר"פ תורע) דמרמזה דנגע הוא בל"ז:

דף ב:

במשנה אמרו לו מהו בו'. עפרש"י והא דל"א לר"י נמי עי' מהרש"א ול"נ דדוקא לר"ש דקום להו ביה ולא ס"ל לב ב"ד מתנה כלקמן (ו"א ב') אבל ר"י משמע לפי המסקנא שם דס"ל לב ב"ד מתנה ואפי' לאעת המקשה שם אולי לא קום להו דעתו בזה:

תד"ה חייב. ומיהו מת"כ דקתני יש בראש בו'. הוא כפ' מצורע:

דף ג.

רש"י ד"ה וידיעות טומאה דמקדש. ידיעות שנעלמה בו'. מלת ידיעות נ"ל להצינה בדבור הקודם אחר תיבת ממנו:

תד"ה ועל הזקן. מדל"ק איש דאמר לקטן או לעכו"ם אקיף בו'. תימה דהא לאו בני שליחות נינהו ואיך יתחייב שולחן כמ"ש התוס' (בב"מ י' ב') ד"ה אשה:

בא"ד וגם אין לה"ר בו' דבו"ע מודו דאסור ע"י אשה בו'. עי' מהרש"א דע"כ ס"ל הכא דאשה א"ע אם הקיפה לראב"א ואף לגדול ונ"ע לפ"ז אמאי לטייה שם לחובה:

בא"ד דאי שרי בו' הא אפשר לקיים שניהם. לכאורה צ"ע דהא איתא בת"כ ר"פ מצורע הביאו הר"ש כפי"ד דנגעים מ"ד וכן הביא מהתוספתא דאינו כשר אלא בכהן וכ"פ הרמב"ם כפי"א מט"צ וי"ל דס"ל להתוס' דע"כ ל"א אלא בתגלחת ראשונה אבל השניה כשרה בזר וללא כרמב"ם דפוסלו בשתיקן ונ"ל דאיה דבת"כ שם יליף מתורת המצורע ביום והובא אל הכהן דתגלחתו אינה אלא ביום ובכהן ולקמן יליף מן ביום השביעי יגלה על תגלחת הב' ג"כ דאינה אלא ביום ומדאיצטריך ליה קרא אחרינא לפסול לילה ש"מ דלא ילפי מהדדי (ואף דבפי"ד מ"ב מביא הר"ש מהת"כ גז"ש דילפי מהדדי שם הוא לענין כמות הגלוח ע"ש אבל לא לשאר פרטי דיניהם) וא"כ פסול זר דל"ל מקרא מיוחד עלה אין לנו ונכון בס"ד:

תד"ה חדא. או בזא"ז תכ"ד בו'. במכות שם גבי קרחה כתבו דל"צ תכ"ד להתראה אלא הראשונה וחלקן על רש"י בזה וכאן נראה דר"ל תכ"ד של גלוח הקודם לו:

בא"ד ואע"ג בו' קרא לחיוב ע"כ קרחה בו'. כנ"ל:

בסה"ד ור"א ל"ל מחלקות. לכאורה י"ל דאף הוא ל"פ אלא בנטלן כאחת אבל בזא"ז מודה:

תד"ה גבי. וא"ת בו' דדמיין אהדי בו'. התני"ט כתב דלא הבין קושייתם דהא הכא דכתיבן בהדדי נמי אומרין ובמחכ"ת הרי הקדמיו דבטעמא דכתיב גבי הדדי סגי וא"כ ע"כ הא דקאמר תו ודמיון בו' הוה כמו א"נ והקשו שפיר לטעם הב' ח"פ:

תד"ה אי. אי ה"מ אתיא מתניתין כרי"ש נימא דודאי בו'. כנ"ל:

דף ג:

תד"ה אבל. ולדידי' לא מיתוקמא בו' דלא מפרשי בו'. לכאורה לדידי' אכלתו ונ"א מפרשי מן כי לא ינקה ה' בו' ואוכל ונ"א מן לשוא לשוא אא"ע בו' או משום דבז"א נאמרו עי' מהרש"א לקמן (ד' א') בתק"ה ר"ע ונפרש איפכא שתיס אכלתו ונ"א שכן ד' אוכל ונ"א:

דף ד.

רש"י ד"ה ומשנה ל"ז ממקומה. לא היה יכולת בדורות שאחר רבי לשכחה בו'. מוכח מדבריו דבימי רבי וגם בדורות שאחריו עדיין לא נכתבה המשנה. ועמש"כ בחדושי לם' נת"ע אות ב':

תד"ה אבל. ולא אזורק וזרק דחייב לכ"ע. כנ"ל:

בא"ד וא"ת ומגלן בו' איירי בזורק הכבר לים. כנ"ל:

תד"ה בקוצץ. וקשה דבפר"א דמילה משמע דלקי בו'. שם אינו משמע רק דעובר בל"ת ובהדיא כתב הרמב"ם ברפ"י מט"צ דעובר בל"ת אף לאחר הפטור אבל מילקא לא לקי עד שיועילו מעשיו ע"ש יב"מ:

בא"ד דאין עבודה דוחה את הצרעת. כנ"ל:

בא"ד ואומר ריצב"א בו' או כחה. נראה דר"ל כגון משלג לקרום וה"ה אם נעשית עזה עי' בהרע"ב יתני"ט פ"א דנגעים מ"ג:

דף ד:

גמרא שבועות דאית ליה טעמא דנפשיה מגלן. כנ"ל:

נמ' שם מ"ט דרבי בו'. עי' בהגהות הב"ח נ' אחרת בשם ס"א והיא היתה ני' רש"י כנראה מסדור דבריו:

רש"י ד"ה חוץ מן השטרות. ורבנן פליגי עלי' במתניתין בו'. משמע דלעת רבנן לא נזכרה בברייתא רק להש"ם מייתא לה ממתניתין וכ"מ בבכורות שם:

תד"ה דתניא. גבי מגורה של בעץ ושל אבר בו'. כ"נ דנ"ל וזהו כדתני ר"פ בדרי"ח שם ועי' מהרש"א וגם בו יש ט"ס:

דף ה.

תד"ה בשבועות. זימנין דל"ב למימר בו'. לעד"נ דהכא דרצה לזווג עניני דשתיס שהן ד' שיך למימר דנסיב אליבא דתנאי אף דלא ס"ל כוונתיהו אבל התם דתני פלונתא ושנאו בלשון חכמים ע"כ דס"ל כוונתה:

תד"ה שתיס שהן ארבע. הוצאה והכנסה דפטור. לפרש"י בעצמו בשבת דלא חשיב בפטורי רק עקירות הא בבעה"ב תרוייהו פטורי בהוצאה ודעני בהכנסה עי' תוס' שם (ג') בד"ה פטורי:

דף ה:

רש"י ד"ה שנים שהן ד'. מראה ל"ז בו'. בגליון כ' דשייך לעיל במשנה ול"נ דרש"י דייק לפרש זה אמשנה דנגעים משום דקתני בתר הכי ל"נ עזה שניה לה להכי כתב דמרמזה ל"ז ול"נ דקתני קאי על הצרעת עי' פרש"י בחומש:

רש"י ד"ה טיהרת. ולא תניה נמי בו'. כנ"ל בה':

רש"י ד"ה נצרפיה בהדי סיד. שאינם תולדות בו'. כנ"ל:

תד"ה שנים. איך היינו מחלקים בו'. מש"כ המהרש"א בס"ד דא"כ גס בתר דמנאן בו' מי יודע בו' ע"ש תמוה דודאי השתא ידעינן שפיר גבולי המראות דכל שהוא למטה מצמר לכן עד סיד המה חלקי מראות סיד:

תד"ה שאת. דאין סברא בו'. ולפ"ז יתוסף עוד מראה חמישית וללא כמש"כ לעיל בשם רש"י אבל הר"ש שם מיישב סברת ר"מ בטוב טעם:

תד"ה א"כ. מלמד שאין מצטרפות בו' ומיהו בו' תימה בו'. עי' בר"ש שם שמניה דנ"ל שהן תחת שאין ותימה על התוס' שהניחוהו בצ"ע כי זה פשוט דט"ס הוא:

תד"ה טיהרת. לא להצטרף עמה בו'. כנ"ל:

דף ו.

גמרא והתניא רע"א אדמדם בו'. צ"ל והתנן כי היא משנה בפ"א דנגעים מ"ב וע"ש ועי' בתוס' לקמן בריש ע"כ:

דף ו:

גמרא שמכבנין אותו למלת. כנ"ל וכ"ה בשבת:

גמ' שם אריו"ח זו רומי. כנ"ל:

רש"י ד"ה מכבנין. והאם ליחכתו צמרו נקי בו'. כנ"ל ומלת אין למחוק עפירש"י בשבת:

תד"ה ואם. הפתוך שבסיד ביין המזוג בחלב. לפנינו שם איתא כדם וע"ש בתני"ט:

בא"ד וי"ל בו' אלא משום דקאי את"ק. כ"נ דנ"ל ור"ל דלא משבש ליה אלא מפרש דבא לומר של צמר והא דנקיט סיד אשגרת לישן דת"ק הוא משום דקאי עליה לאפלוגי:

תד"ה אימא (בסופו). ומתומאת כהניס ל"מ למיפרך בו'. לכאורה תמוה דהא לא ענש עלה וי"ל דכוונתם דנימא הואיל והזהיר לחודא כמו שמיעת הקול וביטוי שפתיס:

דף ז.

גמרא אימא בה למעוטי מקדש דלא סגי בו'. ל"י מדוע ל"ק למעוטו נמי קדש. וא"ל דבה לא משמע ליה אלא למעט ד"א יקשה מאי חזית ודוחק לומר מפני שהיא אכילה כתרומה ואולי נקיט כאן אשגרת לישנא דלקמן בגז"ש דרבי דהתם הקושיא ממקדש דוקא:

רש"י ד"ה אקרא אני. וסמיך ליה מכל הבהמה אשר על הארץ. כנ"ל:

רש"י ד"ה שלש בריתות. והנפש אשר תאכל בשר מזה"ש וסמיך ליה ונפש כי תגע בו'. כנ"ל:

רש"י ד"ה אחת לכלל. והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים וגו'. כנ"ל:

בא"ד וזו באה לגלות על הפרט בו'. ר"ל דהכלל בא לגלות עה"פ שאינו בא לשלול כל דבר וזלתו אלא להורות על כ"ד כיוצא בו כגון הכא כל קדשי מזבח אף שאין דומין לו מכל וכל ועי' בק"א במדה זו:

רש"י ד"ה שלש טומאות. בהנך ג' בו' וטומאתו עליו. ל"ד דבכרת דבונפש לא כתיב זה הלשון וכן התוס' ד"ה תניוהו ל"ד בלישנא:

תד"ה אחת לכלל. וא"ת כיון בו' הל"ל מה שלמים מיוחדין שיש להן מתירין כדדרשינן גבי פגול. כנ"ל והוא בזבחים (מ"ד) אליבא דכ"ע וכמו דאיצטריך לר"ש לאתניי חטאת הפנימית:

בא"ד וי"ל בו' דבפ' ב"ש (מ"ה ב'). כנ"ל:

תד"ה אחיא. ונקיט בנין אב לאפוקי משאר עבירות. לכאורה מגז"ש לחודא נתמעטו כל שאר עבירות כמו תרומה ולע"ד י"ל דהברייתא אילו ל"נ קאמרה אילו ל"נ הגז"ש הוה ידעינן מב"א השתא דאיכא גז"ש ב"א ל"ץ וכדשנינן בב"מ (ס"א ו)שם) ויש לכונן גס דברי התוס' לזה:

דף ז:

תד"ה יש. אכתי בו' אוכל תרומה בטומאה וטמא ששמש. והא דכתיב לכל חטאתם דמשמע חייבי חטאות כללקמי' עי' לקמן בתק"ה במזיל:

בא"ד וכ"מ לשון הקונט'. לקמן הוא (ח' ב') בד"ה א"ק אחת בשנה ועי' לקמן (י"ב ב') תק"ה ועל זמון:

תד"ה אי. כדדרשינן ביה התם. הוא בכריתות (כ"ה ב') וכדמוכח התם שכתבו הוא שם (כ"ו):

דף ח.

גמרא דאתיידע ליה סמוך לשקה"ח. משמע דכל היום יכול להביא ול"ח בחטאת להבאת קדשים לבה"פ לאמרי' בפסחים (י"ג ב') לענין תולה בע"פ:

תד"ה ואימא יולדת. ועוד דהאיכא עולת העוף שאין מביאין עה"ס. בכריתות (ז' ב') במשנה פרש"י דמייתא נמי עולת העוף ומתנה וכ"מ בכ"ד ועי' תני"ט בפ"ח דנזיר מ"א ד"ה אלא ובמש"כ שם בס"ד:

רשיישׂ - שבועות

דף ח:

נמרא אר"ז לומר שאם מת בו. א"ל רבא בו. כריתות כ"ו ב':

תד"ה ומאי נינהו. ניפור מיפך דהא כתיב התם בו. כצ"ל:

תד"ה מאי לכל. תימה דפריך בפ"ב דכריתות כ"ו א'. כצ"ל:

תד"ה לטומאה. ואי ליכא אלא חד יעשו פנימי ולא חיצון. לכאורה אם לא היה אלא חד ממש כיון דשני השעירים מעכבין זא"ז (מנחות כ"ז במשנה) יעשהו לחינץ. ועי' רמב"ם פ"ה מעבודת יוה"כ ה"ג יצ"ע:

תד"ה כפרה זו (בסופו). וקרא אחרינא איצטרך לשום דרשה. בעניותי משכחנא להך דרשה ביומא (ס"א) לר"מ כדא"ל ולר"א ור"ש כדא"ל וע"ש (נ"ח) בתד"ה רוי"נ ובמש"כ שם בס"ד ונלע"ד דלפירש"י ללדרשות להכא איצטרכו ב' קראי לדרשה הב' הוא מקרא דאחרי מות בסוף סה"י לכפר על בני"י מכל חטאתם אחת בשנה ואחת בשנה דמדם חטאת הכפורים אתיא להא דיומא שהבאתי ונכון בס"ד:

דף ט.

נמרא שעיר זה יהא כפרה עלי שמיעטתי את הירח. כצ"ל כמו שהוא בתוס' וכ"ה ברי"ף:

תד"ה ולר"י.ש. דלא מסתבר ליה בו. ע' לעיל (ג') תד"ה אי רי"ש:

דף ט:

רש"י ד"ה ואותה נתן לכם. ושעיר שמיני דכתיב ואל בני"ו בו. כצ"ל:

דף י.

נמרא וכפרתן נמי שיירה. ר"ל בכפרתן של אלו נמי שייר כפרה דשעיר הפנימי כ"ג שפרש"י אבל א"כ הל"ל ובכפרתן בב' וגם אינו מפורש יפה מאי דשייר ולעז"נ לגרום וכפרתו בו' בסוף ור"ל כפרתו של שעיר הפנימי דהיינו יש בה ואין בה:

תד"ה ואיתקש. וי"ל כיון דציץ לאו עבודה היא בו. ולמ"ד שם דבתר למד אזלינן מעיקרא לאו קושיא היא דלדליד' נפשטה שם דלבר הלמד בגז"ש חוזר ומלמד בהיקש:

תד"ה קס"ד. אפי' בו' יליף מהך דלעיל הואיל בו' עד סה"ל. דבריהם סתומים ויש לדחוק דה"ק הואיל דבהך ללקמיה כתיב ושעיר דע"כ בא כדי ללמדו מחבריו' וא"א דחבריו' לא יליף מהך דלעיל מיניה א"כ אין בו שום חידוש לאגמורי אדבתרי' אבל לקמן האי דבתרי' שפיר יליף מר"ח אף דהאי דלא כתיב ביה י'. מפסיק בינו ובין ר"ח ומה שסיימו הואיל בו' ר"ל דלא מהני מידי הא דמפסיק שתאמר הואיל בו' ע"כ :ס הוא וליף מר"ח ובינס (ל"ר) דנקטי היינו משום דאיכא ב' האי דאחר העצרת והאי דאחר יוה"כ וגם אונן שאחריהן ודו"ק:

תד"ה מהו. וי"ל דהכא כיון דנאבד נעקר הפרשתו ואחר שהופרש במקומו בו'. כצ"ל:

דף י:

רש"י ד"ה נפדין תמימים. כדתנן במסכת שקלים (פ"ד). כצ"ל:

בא"ד בבע"מ שנפדין הכ"מ. כצ"ל:

רש"י ד"ה מה היו עושין בה. משלשת מנים יתירים. כצ"ל:

תד"ה מותר. ולא היה נכנס בחפניו אלא חצי מנה בו' ועוד חסר בו' ולא דק. תמוה דמאין פסיקא להו דחפניו מחזיקות חצי מנה אימא דלא הי' מחזיקות אלא פחות מחצי מנה כשיעור שימנלא מהם לע"ב שנה ל' מנה שוב ראיתי כן להתיי"ש שם:

בסה"ד ויכול להיות כשכלים ס' שנה בב' שנים בו'. ר"ל ובמספר שלם ניחא לומר דלא דק אך לפ"ז יהיה נצרך לשנה שאחריהם שתאז מעוברת שפ"ו או שפ"ז מניס ולא יעלו למחציתם השיריים אלא בקרוב לע' שנה וצ"ל דפי' חצייה דעשייתה בכל השנים:

דף יא.

רש"י ד"ה קדשו בכלי. וע"כ מתניתא דלעיל בו' דתנא נפסלה בו'. כצ"ל:

תד"ה הוכשרו. וי"ל דתנא דהכא סבר לאו בקדש דמו כחזרו בו'. ר"ל דבהא לחומא דלאו כק"ד ס"ל כחזרו אבל לא בכולי מילתו' דהם סברי כא"ש בטבוי"י תחילה לקדש כלאי' שם בגמרא וכמ"ש התוס' בחולין (פ"ח) בד"ה משקה ותנא דהכא אמר נפסלה בטבוי"י אבל טמויי לא כדדייק הש"ס ברפ"ב דמעילה ועי' חולין (ל"ו) בסוגיא דבעי' דר"ל צריך של מנחות מונין בו':

בא"ד מרישא דתנא לעיל מהך דהמנחות בו' דמייתי הכא בפ"ב דמעילה. כצ"ל:

תד"ה אלא. כדקתני לעיל המנחות מועלין בהן בו' והא דתנא בו'. כצ"ל:

בא"ד דא"כ אמאי תנא כלל קטורת בהדיהו. עי' מהרש"א ולדבריו ה"ה דה"מ להקשות מנותר וטמא נמי ולמאי דמשני לפרש"י ולפירוש הא' שבתוס' צ"ל דחייבין משום טמא ג"כ משנתנו במכתשת ולא נקט קידשה בכלי אלא משום לינה ונותר והא דלא תני טמא ג"כ במכתשת י"ל משום דלא מיתנא ליה נותר לינה לכן לא תני טמא נמי אבל המקשה פריך ליתני לכולהו:

תד"ה והאיל. שעיקר מצותה בכך לעשותה כולה בתחלת השנה. בכריתות (ו' ב') איתא נחכ"א בכל יום מתקן במתכונתה והיה מכניס ע"ש משמע דאפי' לכתחלה:

בא"ד ועוד כיון דיש שיעור בו' פרס בו' אין כ"ש מקדשת בו'. עי' הגהות הכ"ח וק"ל דהא מסקינן בזבחים (ק"ט ב') להתורה לא נתנה בה שיעור ואפילו בזבית יוצא ושיעור פרס הוא מדרבנן ע"ש וצ"ל דס"ל להלכה היתה משיעור זבית עד פרס ובתניי"ש כריתות (ו' ב') ד"ה דמפטם משמע לי דהלכה היתה לכתחלה פרס ודיעבד זבית:

דף יא:

רש"י ד"ה דלא שכיח. הלכך לא חשיב ב"ה. כצ"ל:

רש"י ד"ה דלא שכיחא. בכל בו' לא עשו אלא שבע. הוא בפ"ג דפרה מ"ה ובר"מ והא דפי' אליבא ולא אליבא דרבנן דס"ל לעשו ט' היינו משום דגם מתניתין דר"פ שם סתמה כותיה לפי גי' הא"ר שם:

רש"י ד"ה דלית תקנתא ברעיי'. אבל תמידיו בו' ולכשיוממו יפדם. כצ"ל:

תד"ה וכן. כדקתני להו התם אמילתא אחריתא. כצ"ל:

תד"ה א"ה. דמההוא קרא נפ"ל גיזה וחלב ושל קדשי ב"ה בו'. כצ"ל:

תד"ה משום. לפי שאין פודין בו' ול"א שיפדו בו' אבל התם דאין פודין בו'. לישראל דפדיה לא שייכא גבי בכור דאין לו פדיון אלא דר"ל דכמו דשאר קדשים אין פודין בו' כן בכור אסור להאכילו לכלבים ועי' בכורות ר"ד ט"ו:

דף יב.

גמרא ר' יהושע אומר יביא בדמיו עולה. ט"ס וצ"ל ר' אלעזר כדאיתא בתמורה וכדמוכח שם בגמרא (י"ח ב' י"ט א') ועתניי"ט שם ריש מ"ג וכ"כ רש"י בזבחים (ק"ג) ד"ה הניחא פלונתא דר"א ורבנן ומעתה מש"כ לקמן ע"ב ד"ה נדבת צבור כרבנן דפליגי עליה דר"א כוונתו אדר' אלעזר (בל"י) דאמר יביא בדמיו עולה עי' זבחים שם והמהרש"א ל"ד במחכ"ת:

תד"ה שאני. תימה דה"ל למינקט בו' בקיץ למזבח בו'. ולעז"ל נ"ל מפרש"י שם ולקמן ע"ב בד"ה מודה ר"ש דלרבנן דא"ל דל"ל סברת כולן באין לכפר על טומאת מו"ק ל"ל ג"כ תקנתא דקין למזבח ואע"ג דמשמע לקמן דלר"ש אפי' מותר חטאת הפנימית אי לאו משום נזירה היו מקינץ עי' לקמן ע"ב בתד"ה שמתחלה:

בא"ד דפריך רבה לר"ח ממתניתין בו'. כצ"ל:

דף יב:

רש"י ד"ה לנדבת צבור אזלא. כדרבנן דפליגי עלי' דר"א. עמש"כ לעיל בכוונתו דלא כמהרש"א גס מש"כ דאפי' לר"י (לפי גירסתו) לא מצו לאתניי עולת העוף מדרשא דיהוידע כמ"ש התוס' אינו נראה דהרי דרשתו אינה אלא במותר מעות כמ"ש התוס' ור"י איירי בגוף האשם:

תד"ה כבנות שוח. והשאת מעיקרא סבור דאזלינן בתר לקיטה. עי' תוס' ע"ז (י"ד) ד"ה בנות שוח ובמש"כ שם:

רש"י ד"ה היינו קלות. אמאי ת"ל בתרתי. כצ"ל:

רש"י ד"ה בין כשעשאן בשוגג. כגון אבל אחת בו'. כצ"ל:

תד"ה לא זו. ואע"ג דתנן בו' על עשה ועל ל"ת בו'. שם בגמרא מוקי לה בניתק לעשה וא"כ י"ל דה"ל בכלל עשה ועט"א בחגיגה שם:

דף יג.

גמרא ואת מצותו הפר זה המפר ברית בבשר. עפרש"י ולכאורה יל"פ משום דכתיב גבה בפ' לך את בריתי הפר:

רש"י ד"ה ורבנן. מיתת ממרקת אחר יוה"כ. בזה נראה דמתורן קושיית הרר"ש בתוס' ד"ה בעומד דהתם פי' מיתה או יוה"כ (וכמ"ס גס המהרש"א) דבעי תשובה עם כ"א בפ"ע:

תד"ה בעומד. והא לא אתיא אפי' כרבנן בו'. עי' מהרש"א ולפלא שלא הביא דברי התוס' דיומא שם:

דף יג:

תד"ה דעבד. כדתניא חומר בשעיר בו'. וכן הר"ן סוף יומא במשנת האומר אחטא ואשוב כתב גרסינן בפ"ק דשבעות חומר בשעיר בו'. ועי' מהרש"א ובאמת נמצאת ברייתא זו בתוספתא סוף יומא אמנס תמה אני מדגרסינן בכריתות (י"ח ב') א"ל רב"ח לאבוי מה אילו אבל חלב זבית שחרית ביוה"כ וכזית חלב במנחה ביוה"כ ה"נ למחייב ב' חטאות בו' ע"ש היטב דמוכח להדיא דכל היום מכפר וע"ע שם (ז') דאיתא ג"כ הך סוגיא דהכא ובהוספת דברים אשר משעמן גלוי דלא כתוספתא זו:

גמרא מ"ט דר"ש. עי' מהרש"א קושיית מהריב"ל ותירוק המהרש"א ולשניהם אישתמיט תוס' ביומא (ס"ו) ד"ה א"ר ירמיה:

גמ' שם להכי איתקיש ושיהו שוים במראה בו'. במ"ר פ' מסעי דרשו על ויתנו לנו שנים פרים שהיו תואמים מאם אחת בו' (ועמש"כ שם אות כ"ג במ"ק) ולכאורה קשה אמאי לא בעינן הכא ג"כ מאם אחת בו' ואולי התם מדלא כתיב שני אלא שנים שהוא מספר זוגי דרשו כזה אח"ז מצאתי באלשיך שם כדברים האלו:

רש"י ד"ה זה מזבח. אם הקטיר בו' ובשהייה. ובחולין פי' בלא שהיי' וכן פירשו התוס' ביומא:

רש"י ד"ה מיהו. ואלו בשעירים. כ"נ דצ"ל:

רש"י ד"ה הותר מכללו. ולא לאחרים הותר. כצ"ל:

דף יד.

גמרא כדתנא דבי רי"ש כ"ה מה"ד נוהגת בו'. המציינים שכחו לצנין ליומא (מ"ג ב') ושם הגי' מה"ד נותנת:

רש"י ד"ה הכי קשיא ליה. וכיון שאין חסירין בו' לא יתכפרו בו. כצ"ל:

תד"ה כולן. וכי תימא בו' דכתיב יכפר. כצ"ל:

תד"ה שני. ותימה דהא רבא בו' בר"ש. נראה דכוונתם להא דר' ירמיה שם (ס"ו) דמוקי מתניתין דוידוי שעיר המשתלח דלא כר"י ע"ש והי' גירסתם שם רבא (ואף דשם העתיקו ר' ירמיה זה ידוע דתוס' יומא אינס מבעלי תוספות הראשונים) או דט"ס הכא וצ"ל ר' ירמיה:

במשנה ולא ידע ומשאכל ידע. (וכ"ה הלשון במקדש) ולכאורה שפת יתר הוא דהא כבר אמר ונעלמה נעלם נעלמו בו' ואכל אה"ק ונ"ל דבא לאפוקי דאם אבל זבית דבעלם ואח"כ נודע לו ועב"ז לא הניח אכילתו דאינו מביא קרבן דנקרא לא שב מידיעתו דאמריו' הוכיח סופו על תחלתו וכ"מ להדיא דברי התוס' לקמן סוף דיי"ז ע"ש והא דמשמע בזבחים (מ"א ב') דקוקא מחשב ואח"כ שתק אמריו' לר"מ דע"ד ראשונה הוא עושה אבל בשתק ואח"כ חשב ל"א דהוכיח סופו על תחלתו לכ"ע וכן בחולין (ל"ט ב') לרבנן דרשב"ג דהתם משום דשתיק מעיקרא מוכח דלא כוון לזה וע' בריש שו"ע יי"ד ברמ"א דקין שוחט שבדקויה ונמצא שא"י הל' שחיטה לענין שחיטתו למפרע ובאחרונים שם (וע' בספרי פ' ראה פיס' פ"ד ולא חשוד למפרע גי' הז"ר ופירושו דלכאורה חולק על סברתי אך המעיין הישר יראה שיש לחלק ואכמ"ל) ולזה קאמר ואכל אה"ק ולא ידע (ר"ל כל משך אכילתו) ומשאכל (לאחר גמר אכילתו) ידע ה"ז בעו"י וכן יתפרש בבא דמקדש:

רש"י ד"ה ובשתי תודות. והיו נושאים אותן בו'. כצ"ל:

רשי"ש • שבועות

תד"ה תלה. משמע דאזיר נמי נתקדש. ועי' לקמן ע"ב ברש"י ר"ה אין אוכלין:

תד"ה או. ור"א דפליג עליה התם וחשיב שהייה כמעשה כיון כו'. כצ"ל:

דף יז:

גמרא דרך ביאה אסרה תורה ומסתפינא מחבדייא. נראה דע"כ הוא דברי ר' אושעיא וקושיית א"ה כו' היא מקתמא דגמרא:

גמ' שם הוי בה רבה. נראה דצ"ל רבא וכלקמן הדר אמר רבא וכן בתוס' שם ד"ה אי בע"ה כתבו דרבא לטעמי' כו'. ועי' בשבת (ע' ב') תק"ה נודע:

רש"י ד"ה וחיيب שתיים. צ"ל חייב בלא וי":

תד"ה ואין אוכלין. עי' כה"ד נ"ל דפתח העזרה שבדבריהם ט"ס וצ"ל פתח ההיכל כי בסוגיא דשם לא נזכר פתח העזרה אולם עיקר דבריהם תמוה מאל דשם מסקינן ללאכילה לא בעינן נגד הפתח אשר לזאת נ"ל להציין ט"ס וצריך לציין ואין שוחטין שם קק"ל ובדבריהם צ"ל בשעת שחיטה ותמיהני על המל"מ שהעתיק דבריהם כאשר הם בפ"י ממעה"ק ה"ג ולא העיר מאומה רק שסיים ע"ד ולא ראיתי לרבינו שהזכיר ד":

תד"ה אי. אע"פ שהוא מזיד עה"פ. עמש"כ כרה"פ:

דף יח.

גמרא אר"ה משמיה דרבא נועץ כו'. הסה"ר בהקדמה מניה משמיה דרבי או דרב:

רש"י בד"ה ובת"ח לזו (בסופו). ובבעילת הטומאה שונג כו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה לא בסמוך לווסתה. כגון שאמרה לו נטמאתי כו'. משמע ללא סני במה שתאמר לו להרגשה (והא בלא"ה מוקמינן לה בר"פ הרואה כתם דארגישה) ועתה לא תקשה תו והא נמצא קתני כו' דכיון דאמרינן התם אימר הרגשת שמש הוא לכן הוה כמו אנוס:

תד"ה אי בע"ה. וחזר וקצר וטחן כחצי כו'. כצ"ל:

דף יח:

רש"י ד"ה ולהבדיל כו'. צ"ל להבדיל בל":

רש"י ד"ה שרץ ונבלה. אבל ל"י באיזה מהן ואותה טומאה כו'. כצ"ל ומלת שגג מיותרת:

תד"ה אלמא. וי"ל כו' משום דסבור משמש מת פטור. ר"ל כמו שאמר להדיא ז"א המשמש מת בעריות פטור ומהמהרש"א נראה שהיה גורם שם רבה:

דף יט.

גמרא ר"ש פוטר בזו. כ"ה בכריתות:

רש"י ד"ה ור"ש פוטר. דאין כאן באחת מהן ידיעה כו'. כצ"ל:

תד"ה פרט. ועוד מתעסק אחר כגון סבור שהוא שומן כו' דכיוצא בו מיפטר לענין שבת כו'. שבת ל"ד דה"ה שאר מצות כגון שחוטיו חוץ למיעוטא דבה כתיב בכל המצות לזכ מחלבים ועריות שכן נהגה וכן מבואר בדבריהם בשבת (ע"ג) ל"ה אלא. אלא דלפ"ז תמוהים דברי התוס' לקמן בד"ה הרי העלם מקדש לכיון דלא ידע זהו מקדש הוה מתעסק דפטור בכה"מ ממיעוטא דבה ונ"ל דכאן ס"ל דמתעסק דממעטינן מבה שדינן נמי רק אשבת הואיל דאשכחן כבר גבה מיעוט למלאכת מחשבת למעוטי מתעסק דנתכונן לחתוך מחובר זה וחתך מחובר אחר וכ"ה דעת הרע"ב פ"ד דכריתות מ"ב כמש"כ שם ונ"ל ראיה לשיטה זו מדאמר בשבת שם וסיפא בשאר מצות כו' בשא"מ ה"ד כו' ע"ש משמע דל"ד חלב אלא ה"ה שאר מצות לזכ שבת ומאי דהוצרך לטעם דנהנה בחלבים ועריות הוא להוכיח דע"כ מיעוטא דבה אינה כוללת לכה"מ ולכן שדינן לה רק אשבת כדאמרן. אח"ז מצאתי בתנור"ע שהעיר קצת בזה:

דף יט:

תד"ה כאן. תימה כו' אבל בהא דמחלקות לחטאות מודה. תימה להלא בכריתות (י"ח ב') אמרינן כי אר"ז (דהוא אזיל ג"כ בשטת ר"ל) לרבי הא רבנן היא ופרש"י ר' יוסי (דשם הגי' ר' יוסי ברי"ה תחת רשב"י דהכא ולגני' דשם ג"כ אזוא קושייתם דהכא והם עצמם העתיקו שם בד"ה והתניא ריב"י) ור"א ע"ש הרי דפלגינן נמי בהא דמחלקות לחטאות וצ"ל ע"כ דהם מפרשים דהא דקאמר התם כי אר"ז לרבי היינו רבי ומחלוקותי (וכן הא דקאמר שם וכאן נוקמה כרבי) ורבנן היינו רבנן אחריני דפלגינן עליהם וכ"נ מדבריהם שם בד"ה והתניא וכ"מ מדלא מיייתו טעמא למלתייהו אלא מקרא דנבי א"ת וכן אמרם אינו מביא אלא א"ת אחד אבל יש לתמוה על הרש"ק דגם הוא מקשה שם קושיית התוס' דהכא והוא הלא ראה פירש"י:

במשנה שבועה שלא אוכל ואכל כ"ש חייב דר"ע כו'. נסתפקתי בלא אכלתי ואכל כ"ש מהו ללכאורה תשובת ר"ע שזה מדבר ומביא קרבן דר"ל מדבר ואוסר אינה אלא בלהבא עי' לקמן (כ"ב) ובתד"ה והרי מנדף וי"ל גם לנאדך ניסא לפי מה דמסיק המל"מ דרבנן מודים דבלשון בג"א אכילה בכ"ש רק דס"ל דבסתמא לא אסר על עצמו אלא כשיעור איסורי תורה א"כ בלעבר דלא שייך הך טעמא יודו דאפי' כ"ש:

תד"ה ורמינהי. לקצר המשנה שמביא. כצ"ל:

בא"ד דאין לומר שהביא ברייתא משום דלא קתני השבועה (ר"ל וא"כ מוכח דלאו היינו מתנינןן) דלא כו' כיון דמצי למיפרך ממתנינן. ר"ל כדמוכח בנדרים דפריך אמתניתן דשם:

דף כ.

גמרא מיתיבי כו' בשלמא לאביי כו' אלא לדבא קשיא אמר לך רבא. תמיהני על לשון הרא"ש שכתב דאביי פריך מינה לרבא כו' ושני ליה רבא דמלשון הגמרא מוכח להדיא דלא אביי המקשה ולא רבא המתרץ אלא הכל מבני הישיבה:

גמ' שם כיום שמת בו פלוני. בנדרים הגי' רבו וע"ש בפ"י הרא"ש וכן מלת אסור בסוף הברייתא ליתא שם:

רש"י ד"ה אם אתה אומר. והא אמרת איסר. כצ"ל בל"ו וכן לקמן בד"ה אא"א:

תד"ה איסר. שהרי מסתפק במתפס בשבועה כו'. כצ"ל:

דף יד:

במשנה נטמא בעזרה כו'. כתב התניו"ט בשם התוס' דאיצטריך לאשמעינן כו' ול"ד במחכ"ת דמתניתין טובא אשמעינן דא"ח אלא בהשתחויה או בשהייה או ביציאת ארוכה והתוס' לא כתבו רק על הא דבעי הגמרא ע"ז מנגלן ואיצטרך ליה לימוד מיוחד בזה:

במשנה שם רא"א השרץ ונעלם כו' רע"א כו' ריש"א כו'. ופסק הרמב"ם בפ"א משננות כרי"ש וע"ש בכ"מ והתוס' ח הקשה דהא הוי סתם ואח"כ מחלוקת כו' ע"ש. ול"נ כיון דרבי סתם תחלה כאן ובפ"ק כרי"ש ודאי כוון לסתום כהלכה ולא הדר ביה והמחלוקת דהביא לבסוף הוא מפני פלוגתת ר"א ור"ע בידיעה שבתחלה אי סני בידיעת הטומאה כר"ע או דבעינן ג"כ שידע במה נטמא כר"א ובהא פסק הרמב"ם כר"ע נגד ר"א כי מאי דמשמע מהכ"מ דגם רי"ש סובר בזה כר"ע (וני"ל כוונתו מדנקיט בלשני' העלם טומאה כר"ע) תמוה דלפוס תלמודנו לא בעי רי"ש ידיעה כלל בתחלה כדהוכיחו התוס' לעיל (ג') בד"ה אי רי"ש:

דף טו.

נמרא התודה היתה באה מן ה' סאין ירושלמית כו'. עי' במהרש"ל שכתב דלפי' התוס' דגם על האיפה הסיפו היתה באה מן שש סאין ירושלמית כו' ע"ש ותימה דהא במשנה שם מפרש והולך דלמדה ירושלמית היו שלשים קב כו' וכ"מ עוד מהתוס' עצמן שהקשו שם דניול בתר השתא כו' ע"ש:

רש"י ד"ה שתי תודות. מנחמי' כו'. וכ' בגליון דשייך לעיל במשנה ול"נ דשפיר שייך הכא דבעי מה"מ (דבעי כל הני) ומשני מוכן תעשו והרי תודות לא הוו במשה לכן קאמר דזה גמרינן מנחמי' ונ"ל עוד דצ"ל וב' תודות בוי' והס"א עס ד"ה וכן תעשו:

רש"י ד"ה ה"ג אי לאו. וכתיב ישרתו כו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה ואעמידה. לימין מעל לחומה. כצ"ל:

דף טו:

נמרא אלמה לא אפשר דמקדש בשתי הלחם כו'. מה שקדקק המהרש"א אמאי לא דחי ליה דא"כ שלמה כו' ל"ד במחכ"ת דלדבריה מזה קושייתו דהא אפשר בב' הלחם ואמאי לא המתין שלמה עד עצרת:

נמ' שם ואומר ארוממך ה' כו'. כצ"ל בוי' לפרש"י דשיר של תודה הוא מזמור לתודה וכ"נ ממהרש"ל אבל הרמב"ם משמע דמפרש דשיר של תודה הוא ארוממך וא"כ א"ש הגי' אומר בלא וי":

רש"י ד"ה דעד דקדיש יומא. זמן אכילתו הס"ד ואח"כ מ"ה הלבך:

רש"י ד"ה הך דמקרבא לחומה. ממוצעת בין העם לחומה. נראה דט"ס הוא וצ"ל בין החיצונה לחומה יכן בתוס' פסחים (פ"ה ב') ד"ה ההלונות דאיתא בין ב"ד ובין החומה צ"ל בין השניה ובין החומה:

תד"ה אסור. לאישתא צמידתא לימא כו'. כצ"ל כי כן איתא שם וכן העתיקו בפסחים (קיי"א) ועוד דאישתא ב"י משמע בסנהדרין (מ"ז ב') דאין בה סכנה מהאיצטרך שמואל למישרי מטעם דקרקע עולם א"נ ובמקום סכנה מתרפאין בכל איסורין (פסחים כ"ה) וזה יש לדחות דאוני לא היה העפר רפואה ימורה כמו הנך דפלגינן רבנן עלני' דר' מתיא ב"ח ביומא (פ"ד):

תד"ה דקדשה. וא"ת כו' דכ"ז שלא קדשה העיר כו'. לכאורה מתניתין קאי על הוספת העיר והיא כבר קדשה:

בא"ד וי"ל דמכיוון שהלכה כו'. נראה דר"ל כיון שהלכה קצת נעשה אותו מקום מקודש ולכן הוה כמו שיס קידוש עיר ותנ אינה נאכלת בכל הרואה אבל קשה להוי"ל שבדבריהם לעיל בד"ה אין עזרה:

דף טז.

נמרא עפ"י נביא נאכלת כו'. עפירש"י וק"ל הא כתיב אלה המצות שאין נביא רשאי לחדש דבר והאומר שנאמר לו מן השמים איזה דין קבוע לדורות ה"ז נביא שקר כמ"ש הרמב"ם פ"ט מיוסה"ת הל"ד. ומלשון המשנה משמע דדין זה נוהג לעולם תירון לזה למדתי מדברי הרמב"ם בחבורו פ"ו מבית הבחירה הי"ב שכ' שם ואוכלין כו' אחת כו' והשניה תהא נשרפת ולא כתב הפנימית כו' כבמשנה נראה שמפרש דזהו הל"מ דהאחת איזו שירצו תהא נאכלת והשני' תהא נשרפת ובימי נחמיה היתה הוראת שעה עפ"י נביא שתהא הפנימית נאכלת ונקטה כן המשנה אבל לאו דוקא וכדפסק הרמב"ם ויש לכונן זאת בדברי הכ"מ יבפי' הרמב"ם יש קצת ט"ס ע"ש:

תד"ה תני. תימה דמה דחקו להגיה כו'. לעד"נ דאינו מניה רק מפרש ותני ר"ל פרש (והתוס' עצמו כתבו כן בב"ק (מ"ט ב') ד"ה ותני ושם ציינתי עוד מקומות) דכן מצינו בסנהדרין (פ"א) ובמכות (כ"ד) דאל תטמאו בכל אלה דהרצון בו באחת מכל אלה ונכון בעז"ה:

רש"י ד"ה כל המצות האלו. ושאין עושינן מגרשיהן שדה. עט"א במגילה שהקשה ע":

תד"ה דכ"ע. וא"ת דבפ"ק דחגיגה א"ל לר' אליעזר. כצ"ל ב':

דף טז:

נמרא וא"ל ר' שמואל ב"ג. כ"נ דצ"ל עי' מגילה (כ"ג):

תד"ה או. ושמא קים ליה כו' ובחולין כו' ובחולין כו'. הן הלשון בדבריהם כאן שלם בלתי שום מגרעת ולא עמתי ע"ד המהרש"א שנתן חסרון בהם גם מש"כ כדממעטין בחולין מוצאת נמשך אחר לשון התוס' ביומא אבל שם ט"ס וצ"ל כמ"ש כאן מלעבוד עבודת כו' וכן תיקן שם הגר"פ:

בא"ד וגראה לו דגבי שילוח כו'. נראה דהגתה רש"ל המצוינת לעיל שייכא הכא:

תד"ה קידה. תימה כו' וישתחו לאפיו כו' ויקד וישתחו לאפיו. לעד"נ דמאלו אין קושיא דכינוי לאפיו הא' שב על יעקב והב' על המלאך ור"ל לפנייהם וכן במגילה לא הביאו רק קרא אפיס ארץ כו':

דף יז.

נמרא ואפילו כה"י כולו בעי רבא כו' ותפשוט כו' התם כו'. כה"נ בחולין (ל"ב):

נמ' שם טמא ששמש במיתה המ"ל כו'. ק"ל הא קי"ל כ"ט מן המת שאין הנזיר מנלח עליה א"ח עלי' על בהמ"ק (רמב"ם פ"ג מבהמ"ק הי"ד וט"ו) וטמא ששמש משמע שאין חילוק וחיוב אף בהן וא"כ מ"ל באותן שאין הנזיר מנלח עליהן ונ"ל דעיקר קושייתו ממחוסר כפורים דקיי"ל דחיוב על בהמ"ק וכן על שמושו וכהראב"ד שם ה"ט ובפ"ד ה"ד ומשכחת לה בנכנס דרך גגין וע"ש במל"מ בפ"ג הי"ט ועוד י"ל דמקשה אליבא דר"מ דפלגי על הך כללא דכ"ט שזה"נ מנלח כו' במשנה דנזיר (נ"ב ב'):

בא"ד ומפרש ר"ת כו'. שיאסר עצמו בלשון איסר. כנ"ל כל"ו:

בא"ד א"נ כו' ואם לאו כו' אלא אמר כו' זה כזה פטור. נ"ל דר"ל דאף גדר לא היה ופטור מכלום משום דגדר הוא איסור חפצא והראשון לא נאסר אלא הוא אסר עצמו ממנו עי' בר"ן וזה ללא כהמהרש"א:

בא"ד ועי"ל כו' אם אתה אומר כו'. כנ"ל כל"ו:

דף כ:

נמרא ואף ריו"ח ס"ל להא דרבא כו'. מה שהקשה המהרש"א לפרש"י ע"ש י"ל דדייק מדל"ק איסר לא אוכל לך מתפוס בשבועה דאמורא צריך לפרש דבריו עי' לקמן (כ"ו ב') תד"ה אלא ונ"מ לככר שני שיתפסנו בו להועי"ל שבתוס' לעיל ד"ה איסר:

רש"י ד"ה כדרב אלא. זכור לשמור הס"ד ואח"כ מה"ד בקה"י:

תד"ה דכי. מיהו נראה לר"י דגרסי' ליה שפיר כו'. לכאורה ליטנא כיון דמדרבנן כו' חייל עליה איסור כל יחל אכתי לא א"ש דהרי ב"י חייל אף על איסור דאורייתא:

בא"ד ומיהו לריב"ב כו' כ"ש נדרים כו'. והר"ן הסביר דאף לדידי' לא חיילי נדרים בקיום מצוה ע"ש ולכאורה לפני"ש התוס' לקמן בדריב"ב דל"מ אלא בלקיים בקום ועשה אבל בשוא"ת כגון של"א נבלה מודה דלא חל א"כ דיו לבמה"ל להיות כגזון:

דף כא.

נמרא ואר"א תהא באכילתי ול"א ומ"ש כו'. לכאורה כיון דל"ת בשמי לשקר משמע ליה בשעת שבועה לא תהא לשקר דהיינו לשעבר כדפירש"י לעיל א"כ ה"נ אשר ישא א"ש לשוא משמעו ג"כ לשעבר ולהריצב"א בתוס' לעיל (ג' ב') ד"ה אבל א"ש:

רש"י ד"ה חוץ כו' ומקלל א"ח בשם. המיוחד. כס"פ דלקמן במשנה איתא המקלל עצמו וחבירו ככולן עובר כל"ת ובגמרא סם א"ר ינאי ודברי הכל וכ"פ הרמב"ם בפכ"ו ומסנהדרין הל"נ דבכולן לוקה ועי' כס"פ שבה"ע בתוס' ובמהרש"א אף לרש"י סם ל"נ הגי' וזהו ודאי דוחק לומר דרש"י נקיט הכא אליבא דר' חנינא בר אידי שם (בסוף דל"ה) ואולי דעתו ז"ל כיון דמלקות ילפינן בריש תמורה מקרא דאם ל"ת כו' ליראה אה"ש הנכבד והנורא כו' משמע המיוחד לחוד או דלשון בשם משמע המיוחד כדיליף ר' מנחם ב"י מן בנקבו סם למקלל אביו ואמו דאינו אלא במויחד ובסנהדרין (נ"ו) כגר כאזרח כו' הוא דבעינן בנקבו סם אבל עכו"ם אפי' בכינוי וכ"ד הראב"ד שם כרש"י מהירושלמי:

תד"ה קמ"ל. פי' אפילו אוכל ולא אכל נמי. כנ"ל:

תד"ה חוץ. בריש ב"ק (דף ה'). כנ"ל:

דף כא:

נמרא ומ"ש מסתברא כו'. גי' התוס' ומה ראית:

תד"ה ומה. ואין ומ"ר כו' אלא ונימא איפכא. צ"ע מדבריהם בעירובין (ל"א ב') ד"ה ומה ראית (וכן בבב"ע י"ג ב') ועמש"כ שם בס"ד:

דף כב.

נמרא א"ר כו' אבל במפרש ד"ה בכל שהוא. גס ר"ל דאמר לעיל א"א מוצא אלא במפרש ח"ש ואליבא דרבנן ס"ל כן וה"ל לה"ש ס"ל לומר ואף ר"ל ס"ל כוותי'. ועמש"כ בברכות (כ"ו):

נמ' שם מ"ד אטעום נמי כדאמרי אינשי. פי' כדאמרי' לקמן (ע"ב) דא"ל איניש לחבריה נטעום מידי יעילי ואכלי ושתו וכן בגדרים (כ"א) קונס כו' טיפת צונן שאני טועם מותר כו' של"ג זה אלא לשום אכילה ושתיה כו' אלא מישתעי אינש הכי ע"ש:

רש"י ד"ה מתוך שחלוקין לחטאות. אם אמר שבועה של"א מזו ומזו כו'. עי' מל"מ פ"ד מהל' שבועות ה"א דשקיל וטרי טובא בכוננת רש"י וכן בכל הסוגיא:

תד"ה רבינא. לרבינא נמי טעמא דרבנן כדר"פ כו'. עי' מהרש"א ול"נ דבשלמא להמקשן דקונס ג"כ אין כוונתו רק על כזית שפיר קאמר ר"מ דאין מצטרפין דזיל הכא ליבא שיעורא כו' אבל לרבינא דלמלקות לא בעינן שיעורא א"כ מ"ט דר"מ הרי עבדי איסורא בכל חד ודיו הוא שצטרפו ככל שאר הקדשות להכי איצטרך ג"כ לאוקומי דמייירי דאמר שבועה שלא אוכל משתייהם ואפ"ה קאמרי רבנן דל"מ ושפיר קא"ל ר"מ אף קונמות לא יצטרפו וה"ה דהמ"ל להיפך אף שבועות כקונמות כיון דל"ל דר"פ אלא משום דס"ל אין מעילה כקונמות להכי קא"ל דאדור לו מיהת בהכא דאין מעילה כדמסיק:

דף כב:

נמרא א"ר שבועה של"א ואכל עפר פטור. לכאורה מאי קמ"ל מתניתין היא לקמן שבועה של"א ואכל אוכלין שא"ר לאכילה כו' פטור ועפר הוה ודאי בכלל דוחק לומר דאשמעינן לדיוקא הא של"א עפר חייב יכמש"כ התוס' לקמן (כ"ל) ד"ה אלא כדרבא ואולי משום דמשמע בשבת (ק"י ג ב') דאיכא לכלאי עפר קמ"ל דאפ"ה פטור. ועי' בר"ן גי' אחרת בכאן:

תד"ה אהתיירא. דמסתמא כריו"ח ס"ל כו'. בחולין (צ"ח) אר"א להדיא ועוד האריו"ח ח"ש אסור מה"ת י"ש לדחות:

נמרא (בסה"ע) תירשך. כל"ו צ"ל:

דף כג.

נמרא ודילמא לבוס כו'. ק"ל להל"ל חטה ושעורה וכוסמת דמשמען פת כדאיתא בס"פ הגודר מן המצושל (ועמש"כ לקמן ל"ו ב') וראיתו להר"ן שכ' בהני לישיני דוילמות דלקמן דלפי האמת אינו כן אלא דר"ל דהא טעי בהכי ע"ש ומיושבת קושייתי וכעין פירושו הוא בזבחים (ל' ב') ור"י אי אמר תמורת עולה כו' ה"א פלגא כו' להכי אמר כו' ופרש"י וטעי כו' ע"ש ותמיהני על התור"ע באות ט"ז שכ' דברים שהם נגד הר"ן ולא הזכירו כלל ע"ש:

תד"ה שכר מגזיר. דאיצטרך דאתי לפרטי כו'. ר"ל להשלמת ד' פרטי שכתבו דאיצטרכו כולה והגת שבגליון אף שראיתיה גס במהרש"ל לל"ץ היא:

תד"ה כגון. וא"ת כו' דמיגו כו' חיילא נמי אשתייה כו'. לקמן ע"ב פריך הגמרא הא גופא קשיא כו' מ"ש רישא כו' וע"ש פרש"י ואי"כ ה"נ כיון שכבר אסר עליו שתייה ה"ל לדידי' כמשקין שא"ר לשתייה לשטת התוס' לקמן בשם ר"ת משמע דס"ל דגס למסקנא קיימא הכי דוחק לחלק בין נבלות וטריפות

דאסירי לכל ישראל לבין דבר שלא נאסר רק עליו ע"י שבועתו דמנ"ל לחלק ולהקשות ונ"ל דכאן הקשו לשטת רש"י שס דלמסקנא הדר ביה ואפי' בסתם שלא אוכל חייל אנו"ט ג"כ:

תד"ה דילמא. וכמ"ק לקמן. עי' לקמן כ"ו ב' תד"ה גמר:

דף כג:

גמרא אלא דאמר שבועה כו' אלא כגון דאמר כו'. נראה להניא דיאמר ובר"ן לא העתיק כלל מלת דאמר:

תד"ה דמוקי. אע"ג דאין איסור לאו חייל על איסור עשה דהא כו' מתנה לעני כו'. בחולין (ק"י ב' ושס) כתבו דאיכא בצדקה ג"כ לאו דלא תקפון ולא תאמן ועוד קשה דהתם הוא לבטל המ"ע (דנפרש דהקושיא הוא על ושלא אתן או משום דליתא בלאו והן ועמש"כ שס) ועשה דוחה לל"ת ועשה כשיטנס בשאלה לדעת קצת הראשונים והכא הוא לקיים וכמו דמחלק ריב"ז לקמן (כ"ז) במשנה לגי' רש"י שס וכדמוכח חילוק זה גס בדבריהם עצמם בסה"ד (ואף דהתם הוא בשוא"ת עי' לקמן תד"ה אלא הן בסופו ור"י מפרש כו' בכאן נראה דאין לחלק) ואין לומר דיכוונו כיון דלבטל לא חייל א"כ ליתא בהן דע"ז לא מיתרצי כלום כמו שהקשו בסה"ד:

דף כד.

תד"ה האובל (בסופו). כמו (בכורות ט"ו) תזבח ולא גזיה. כ"ה הגי' הישנה ונכונה דכ"ה בכה"מ בגמרא דהובאה שם דרשה זו דתזבח כתיב גבי פהמ"ק שנפלו וההנהה שבגליון (והיא מהרש"ל) תמוה דחזבחת כתיב אצל חולין גבי בשר תאווה ולא שייכא שם איסור גזיה:

תד"ה אלא הן. וקשה לריצב"א כו'. עמש"כ לקמן (כ"ז):

תד"ה אלא כדרבא. דה"פ כדרבא דשייך לשון אכילה כו'. גס בכאן ההנהה שבגליון והיא מרש"ל תמוהה:

בא"ד וע"ק לר"י מדתניא כו' ואכל אוכלין אסורין כו'. נראה דפלוגתייהו נמי אס לא ישיג אוכלין המותרין אס חל שבועתו על אוכלין אסורין ע"י כולל או לא דבאס אבל לחודא לא שייך כ"כ כולל:

בא"ד וא"ת לפ"ה כו' בחזר ואמר שבועה של"א סתמא סגי. לכאורה לפמש"כ לעיל (כ"ג) בד"ה כגון כיון דאמר שבועה שלא אשתה ברישא גלי דאעתיא כו' ע"ש ה"נ א"ל הכא דוחק לחלק דהתם אמרינהו בהדדי והכא איירי בלא כ"ד מקאמר וחזר ואמר ועוד דהתם ג"כ הגי' שלפנינו והדר אמר שלא אוכל אלא דבתוס' שם לא הועתקו אך י"ל דהתם משום דעיקר שם אכילה הונח בעצם על אכילה ממש רק דעשה אח"כ שם משותף גס על שתייה להכי מהני גילוי דעת משא"כ הכא דכל האוכלים נכללים בשוה בשם אכילה לא מהני ג"ד וכה"ג מחלקי התוס' לקמן (כ"ו ב') ד"ה גמר לענין חשוב הלב ע"ש:

בא"ד דלקמן בס"פ משמע דלקרבן איירי כו'. לכאורה נראה דר"ל והתם מייירי שאמר של"א ענבים ומין אחר אבל א"א לומר כן דהא בגדרים מפרש טעמא מוינו דחל שבועה על ענבים חייל כו' והל"ל מוינו דחל על ענבים ומין אחר חייל נמי אענבים ותאנים כשאר כולל דעלמא ועוד אמאי ר"ה לא ס"ל כרבה שם בהא ונ"ע:

דף כד:

רש"י בד"ה כי אמרינן. מתוך שחל עלי' כו'. כנ"ל:

רש"י ד"ה והרי הקדש. שבא ע"י גדר כו'. ל"ד דאפי' חטאת וכווינא שבאים חובה א"ל שאלה על הקדשם:

תד"ה יש. התם נמי איסור כולל כו'. ומינו דליתוסף בה דקאמר היינו בהבהמה כולה (כמו כינוי דאקדשה) ומאי דהוצרך לומר הוספת איסור הנאה הוא לומר דאיסור הכולל הוא ג"כ חמור עי' (חולין ק"א) ובתוס' שם ד"ה איסור וח"פ ובחנם לא נתכנו דבריהם בעיני המהרש"א:

דף כה.

תד"ה אלא. ודחיק למימר כו' דעדיפא מייניה משני. לכאורה סתרי דבריהם אהדדי ועי' תשוי' הגרע"א ז"ל סי' ס"ה כוונה נאותה בדבריהם:

גמרא אילימא צדקה לעני מושבע כו'. והוסף התיו"ט ותנן לקמן נשבע לקיים כו' פטור הנה כזה פליג ריב"ב שם ומחייב ועי' תוס' שם ד"ה לקיים ונ"ל לפרש דהקושיא היא על ושלא אתן דמודה ביה ריב"ב דפטור ועמש"כ לעיל (כ"ג ב) בתד"ה דמוקי:

דף כה:

גמרא בשלמא כו' אלא לרב למ"ה כו'. לפי מאי דאמר אבוי השתא ומודה רב כו' ע"כ ס"ל כרבא דאין לך בו אלא חדושו וא"כ שפיר אפקה לפטור בה שלא בב"ד ושא"ר להעיד ובשאני יודע לך עדות ונראה דהקושיא הוא ג"כ מתלמידי דאבי ונלאחר דהדר ביה כדמסיק לקמן וע"ד שפירשו התוס' רפ"ב דב"מ ד"ה וכמה ובש"מ וכ"מ בבעה"מ:

תד"ה ידעתי. דמייירי כגון כו'. ולעז"ג דלא ידעתי פי' שלא ידע מעולם ואשתכח דידע מעיקרא אבל עתה באמת שכח פרטי העדות:

תד"ה אחת. תימא דבת"כ דריש מלאחת כו'. ולי תימא מדוע לא הביאו מהגמרא לקמן (ל"ב) דדריש ג"כ מלאחת לחייב עכא"א ע"ש:

בסה"ד ולשמואל דריש כו'. וכן ע"כ צ"ל לריו"ש דלא מחייב על שעבר:

תד"ה לחייבו. המ"ל לחייבו כו'. ולעז"נ דנקיט מויד בכדי לתרן הא דפטרי רבנן בר"פ דלקמן מושבע מפ"ע חוץ לב"ד דת"ל משום שבועת ביטוי ובזה א"ש דא"ל דמייירי במויד:

דף כו.

גמרא מי שהשבועה קודמת לביטוי כו'. לכאורה אינו מוכן ולולי דמסתפינא הייתי אומר דהרצון בו שא"ח עד שיאמר שבועה ברישא ואח"כ יאמר הדבר שנשבע עליו היינו שיאמר שבועה שאוכל ושלא אוכל אבל אס אמר אוכל או שלא אוכל בשבועה לא ולזה אמר דכש"כ אכלתי ול"א דלא דגס המעשה קדמה לשבועה ומאי דכתיב לכל אשר יבטא האדם בשבועה פי' בשבועה שקדמה לו ונראה דכמו כן בשבה"ע א"ח עד שתקדום השבועה כגון שבועה שא"א יודעין לך עדות לבר משה"פ דחייב אפי' בשבועה דבסוף מדכתוב וכחש בה (וואח"כ) ונשבע על שקר ובזה מתורן קושיית התיו"ט לקמן בפ"ה מ"ג ד"ה ר"א ע"ש משום דלא מתניא שם (ר"ל בשבה"ע) דר"א עד שיאמר שבועה באחרונה אך כ"ז

לר״ש אבל לר״ע אפשר דחייב אפילו אמר שבועה לבסוף ולכן אם שנמצא באיזו מקומות דאפי' בכה"נ הזה שבועת ביטוי אתו לר״ע:

תד"ה מיעט דב"מ. המ"ל בו' דלית'י בלאו והן. לכאורה י"ל דזהו ג"כ כוונת הגמרא דמיעט דב"מ היינו לקיים דטעמא דפטור משום דליתא בלאו כלעיל אך לקמן (כ"ז) בסוגיא דנשבע לבטל אה"מ לא משמע הכי:

דף בו:

נמרא אי דלא ידע אנוס הוא בו' יודע אני ששבועה זו אסורה בו'. מוכח להדיא דבאומר מותר לגמרי אנוס הוא. וכ"כ רש"י בשבת (ס"ט ב') וכן התוס' לקמן (ל"א ב') וכן הרמב"ם ספ"א מהלכות שבועות יאפי' לרבא דפלגי במכות (ז' ב' ט' א') ואומר דאומר מותר קרוב למזיד הוא הכא ממעטין מהאדם בשבועה וכמו שגת חפץ דכסבור שעורים הוא דפטור הכא גם כן מטעם אנוס כמ"ש הרמב"ם פרק י': הלכה ט' ע"ש בכסף משנה אף על גב דלרבא שם קסבור בהמה ונמצא אדם גם כן קרוב למזיד הוא:

רש"י ד"ה מוצא שפתיך. כצ"ל:

תד"ה מצטער. ופשיט דלאו היינו שב בו'. כצ"ל:

תד"ה גמר. ותימה דבפרק ארבעה נדרים בו'. ואע"ג בו' לגבי אונסין אפשר בו'. לפנינו הגי' שם שאני. יעי' בר"ן כאן עוד גי' אחרת שם וכן בהר"א ש בפסקיו שם:

דף בז.

במשנה נשבע לבטל אה"מ ולא בטל פטור. לכאורה יפלא על לשון פטור דלדרכה מותר ומחוייב הוא לעשות המצוה כדאיתא בנדרים (ט"ז) במשנה ובשבועות מותר ושם בגמרא דמיחל הוא לחפצי שמים ידוחק לימר דמשום סיפא דלקיים תנא פטור ובקל י"ל דהכא לא עסקי התנא אלא בדיני הקרבן אם חייב אם פטור ואולי י"ל דאשמעין דאפי' היכא דחייל השבועה לבטל אה"מ כההיא דהירושלמי שהביאו התוס' לעיל (כ"ד) ד"ה אלא הן מ"מ אם לא ביטל פטור מקרבן כדיליף הכא בגמרא דקרא דלהרע לא מיירי בביטול מצוה ועיקר ד"ז מצאתי בר"ן בשם הרמב"ן בס"פ לתרן בזה קושיית התוס' הני"ל מהירושלמי על הא דהן המ"ל ע"ש חזו כוונת הנמרא בנדרים שם (רדיו"ז) חד קרא למיפטרי' מקרבן שבועה ור"ל אפי' היכא דחל השבועה כגון ע"י כולל וחד למפטרי' מן לאו דשבועה והיינו שלא ע"י כולל לא חייל כלל ויש לי עוד בזה דברים וכן בצבא דלקיים בו' אלא שאכמ"ל ישמע חכם ויוסף לקח:

דף בז:

נמרא אלא א"א בדב"מ כתיב מאי קא ממעט. כצ"ל:

נמ' שם ורבנן התם אית' בלא איטיב. נ"ל דפליגי בפלוגתא ר"מ ורבנן לפמש"כ הר"ן בס"פ דלקמן גבי יברכך ויטיב לך דלר"מ מישתמע ההיפך קללה ולרבנן לא ברכה ולא קללה:

רש"י ד"ה אבל אמר. דאילו שלא אוכלנה כולה משמע בו'. כצ"ל:

[תד"ה הא תו. לב"ג כספרים דל"ג בו' תלת זמנין. ולעגל"ג דפירוש מתניתין הוא שבועה של"א ככר זו (או) שבועה שלא אוכלנה (ואח"כ אמר) שבועה שלא אוכלנה ואכלה בו' והשתא שפיר טפי דדייק בגמרא הא קמ"ל טעמא בו' מדלא תני בשבועה ב' ג"כ התרי לישני כמו בשבועה הראשונה ונכון בעז"ה]:

דף כה.

בתוספות [ד"ה אמר רבא . שאינו יודע שזו הככר שנשבע עליו. וכ"כ לקמן וק"ל דזהו העגס חפץ דפטרינן לעיל (דף כ"ו) וכלתרצה רב יוסף ופסקו הרמב"ם ועי' מה שכתבתי שם בשמו:

דף כה:

רש"י ד"ה אכל זו בזדון בו'. והרי שכוח הוא על שבועת חברתה וזו בו'. כצ"ל בו':

דף כט.

[במשנה שלא לעשות סוכה ושלא ליטול לולב. הא דתני גבי סוכה העשייה ולא הישיבה כדתני גבי לולב הגטילה (ובגדרים ט"ז ב' אמר רבא באמת הא דאמר שלא אשב בסוכה) עי' סוכה (י"א ב') גבי פלוגתא דעבר וליקטן וייתיישב לך] :

רש"י ד"ה ולטעמיך. דהאי דאמר להו בו'. כצ"ל:

תד"ה באומר. אלא מה שהוא טרוף מאד קרוב לגבו. ר"ל קרוב מאד לגבו פירש סמוך לגבו מאל:

תד"ה כשהשביע. ק"ק בו'. עי' מהרש"א בח"א שכ' דלק"מ בו' ואינו כלום דמ"מ קשה במה קבלו על עצמם קיום שבועה:

תד"ה דע"ז. האמרינן בסוף שה"ע בו'. כצ"ל:

בא"ד לר' יהושע. לפנינו שם לא נזכר:

בסה"ד. צ"ל אליעזר ב"י:

דף כט:

במשנה שבועת ביטוי בו' ברהוקים ובקרובים. כצ"ל וכללקמן גבי שבועת שוא (ובציון דרש"י שם ט"ם) יכ"ה בגמרא לקמן:

נמרא ותניא בברייתא בו' בין מפ"ע בין מפי אחרים כיון שכפרו בהם. מפירש"י משמע דל"ג כ"ז ועי' מהרש"א לקמן (ל"א ב') בתק"ה משביע שכ' דעיקר הדיוק הוא מצבא זו ועתור"י בפ' דלקמן אות כ"ז מש"כ בשם התנאים:

נמ' שם מתניתין דהכא נמי דיקא בו' מפי עצמו. מפ"ע אין מפ"א לא בו'. כצ"ל:

דף ל.

במשנה ולא בנשים בו'. אף דאמרינן לקמן (ל"ב) הכל מודים בעד סוטה ובעד מיתה ולאנו גם אשה יקרוב נאמנים מ"מ פטורים מקרבן שה"ע דאין שם עד עלייהו משא"כ בע"א כשר דשם עד עליו דראוי להצטרף עס אחר בו' כ"כ בתור"ע וכבר קדמו בזה בעל מל"מ בהנהגתיו לחינוך בסוף ויקרא ונראה לזה כוון רש"י במש"כ דכתיב והוא עד כו' וכ"ה בתוספתא בפ"ז והוא עד הכשר לעדות אבל עדיין קשה מההיא דירושלמי שהביא הר"ן לקמן במשנת והם יודעים לו עדות עד מפי עד דע"א אף שקבלוהו כשנים פטור אח"ז ראיתי בתשובתיו סי' קע"ט שעמד בזה:

רשי"ש - שבועות

במשנה שם ומה הן חייבין על זדון השבועה בו'. עמש"כ בס"ד בפ"ה דפאה מ"ז:

גמרא ונאמר להלן שני. הוא באותה פרשה עצמה בפסוק שלפני פניו וק"ק דהל"ל ונאמר למעלה כמו בכתובות (מ"ה ב') ונאמר שעריך למעלה ובש"מ וברע"ב ט"ם שנים וצ"ל שני והמצוין שם ג"כ טעה:

דף ל:

גמרא מימר אמר בעידניה טריד. גי' הרי"ף הוא יתיב:

גמ' שם האי עשה והאי עשה עשה דב"ת עדיף. בס' מ"א בסנהדרין (י"ט) מביא מזה ראיה להסמ"ע בס' י"ז סק"ה דעשה דועמדו אינו אלא אסמכתא דאי הוה עשה גמור לא הוה נדחה מפני עשה דכ"ת דהא יוכל למחול ע"כ וכדאמרינן (בכתובות מ') ע"ש ולי יש לדחות דכמו שכ' התוס' (בפסחים נ"ט) דעשה החמור לדוחה לעשה הקל לא בעינן בעידנא (וגם התם באה ע"י פשיעה שלא הקריב כפרתו קודם התמיד) וכה"ג אין עשה דוחה ל"ת כמש"כ התוס' (בעירובין ק') ה"ה נמי דתנאי זה דלא יוכל למחול לא בעינן:

רש"י ד"ה ומשני דיתיב. לא עומד ולא יושב בו'. ועי' ש"ך סי' י"ז סק"ה דזה חשיב עמידה וישיבה וכה"ג ברפ"ג דמנילה לא עומד ולא יושב אלא שוחה ור"ל דבזה מתוּרן דקרי לה קרא עמידה וישיבה:

תד"ה אבל. והוה מציי לשנויי שב ואל תעשה בו' אלא בו' או שמא בו'. לכאורה בפשיטות י"ל דהאמת משני דשק בו' דהבזיון מוועט לא הוה מידחא איסורא מקמי' אפי' בשב ואל תעשה כהכא:

תד"ה עשה. א"נ בו' חמיר כ"ת. עמש"כ בסנהדרין שם ראיה לזה:

דף לא.

גמרא דמ"ם דון מינה ומינה בו'. לכאורה א"כ מפי עצמן אפי' נשים וקרובין ופסולין נמי וי"ל כמש"כ הר"ן במתניתין דלקמן דאפי' לר"מ אם באו אח"כ לב"ד והואו פטורין משום דבעדות כה"ג כפירת דברים בעלמא היא ע"ש והנך נמי דכוותי':

תד"ה שלא אתחייב. וי"ל בגון בו'. לכאורה מ"מ יקשה דתופוק ליה דבכפירת הטענה הגדולה עובר על מדב"ש תרחק:

רש"י ד"ה כש"כ מלך. והבא להעיד צריך לעמוד בו'. זה שלא כתירון הראשון שבתוס' לעיל ד"ה עשה דכ"ת:

דף לא:

גמרא (בסה"ע) שאם אתם יודעים לו עדות בו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה הואיל. שאם מה ששתקו בראשונה בו'. כצ"ל וכ"ה בהרע"ב

תד"ה משיביע. א"ג אתי אפי' ברבנן בו'. עי' מהרש"א ול"י איך יפרנס סוף דבריהם והשתא ניחא בו' אתי נמי לרבנן כיון דלפירוש קמא נמי קאי אביי ור"פ אמושבע מפי אחרים ובהא ל"פ ר"מ ורבנן אלא ודאי נראה דלפירוש קמא לרבנן (וכן לר"מ במושבע מפי אחרים) הוה ס"ד דגם השבועה צריכה בב"ד דוקא והא דהשביע עליהן בו' ובאו לב"ד והואו פטורין והשקלא והטוריא דאביי ור"פ ע"ז אתי הכל לר"מ ובמושבע מפ"ע דלאף למידי' אם חזרו והואו אח"כ בב"ד פטורין כמ"ש הר"ן ע"ש ולפ"ז צ"ל הא דפריך ר"פ א"ה אימא שבועה גופה בב"ד בו' אע"י דר"מ וליף גז"ש משה"פ כוונתו דנאמר ע"כ דהגז"ש ל"ג אלא ללמוד שה"פ משה"ע לחייב במושבע מפ"א אבל לא אופכא לחייב שה"ע מפ"ע חוץ לב"ד דהרי כתיב בה אם לא יגיד ועדיין צ"ע:

דף לב.

גמרא מ"ם דהגל"מ כממזון דמי ומ"ם לכמ"ד. לכאורה גם ב' עדים אינן אלא גרמא דהכובש עדותו פטור מד"א אף בתרי כמ"ש הסמ"ע בס' כ"ח סק"י והגר"א שם סק"ז אולם שם ברי היזקא אבל אחד לא ברי היזקא ואין דהגל"מ זה דומה לדהגל"מ דאיפלגו ביה ר"ש ורבנן דהתם ברי היזקא אלא שאינו ממון ועי' פסחים רד"י ובמש"כ שם ומצינו הרבה שהלשון אחד על כוונות מתחלפות:

גמ' שם הכל מודים בעד סוטה שחייב בעד טומאה. וכל הסוגיא נראה דאף בעדי קינוי אם כבר הביא עדי סתירה ועד טומאה הכ"מ שחייבין וכן בעדי סתירה אם כבר יש לו עדי קינוי ועד טומאה ואם אין לו עדיין עדי קינוי לכ"ע פטורין וכן בעד טומאה אם עדיין אין לו עדי קינוי וסתירה אלא דאורחא דמיילתא נקיט:

רש"י ד"ה בעד טומאה. אם הביא בו' שהתרה בה בו'. כצ"ל:

תד"ה הכל. ואין בו' תשתה ותמות בו'. בסוטה (י') תד"ה ושבאו משמע דמסקי דאפילו יש לה ע"א במ"ה שנטמאה אין המים בודקין אותה וא"כ איך יאמר תשתה ותמות שהרי מיעתו מעכבת מלבדוקה והמל"מ בפ"ג מהל' סוטה הכ"ג הכריע מזה שאין כוונתם שם שע"א יעכב על דמיקותה אלא לענין שנאמן אפי' לאחר שתייתו ע"ש ול"נ דהכא שכבר נשבע העד שא"י ושוב לא מהימנין ליה אף אם יחזור בו לכן הוה כמו שאינו:

דף לב:

תד"ה ואמר. דהל"ל ואמר מר יחלוקו בו'. כצ"ל:

תד"ה אבל. קצת תימה בו'. עי' תני"ט ומהרש"ל ומהרש"א וז"ג ליישב דמרישא לא שמעינן רק דשניהם יחד יכולים לחזור ולהדות בתכ"ד של כפירת הב' דהואיל שהב' חוזר מושך אתו ג"כ את הא' וכאן אשמעינן דאף שהב' נאשר בכפירתו יוכל הא' לחזור ולהדות בתכ"ד של כפירת הב'.

דף לג.

גמרא ונשותיהן גוססות מ"ד בו'. הקשה התני"ט דתרווייהו גוססות למאי בו'. וי"ל דלרבותא יותר קאמר דאף ששתיהן גוססות ואיזו שתמות יתבשרו אפ"ה הראשונים חייבים:

במשנה שבעה שאא"י לך עדות בו'. הקשה התני"ט שבועה זו למה ור"ל דבאא"י לך עדות לבד סגי דזה הוה מושבע מפי אחרים דמיירי עיקר קרא ותירך בתירון הב' דאידי דבבא השניה נקטה ע"ש. לכאורה אף שם מויתרת דכיון דפרטו פקדון ותש"י בו' בלא צורך דהא כבר הזכירם המשביע ש"מ שכוונו לקבל השבועה אבל חדא וחדא ואולי סברתו דהואיל דהמשביע לא כוון להשביעם אבל חדא וחדא אלא דפרט תביעתו לא מהני קבלתן השבועה כפרטו לחלק וצ"ע בזה:

במשנה שם ושחבל בי חברי. פירש"י משום ויה"כ נק"ל כו'. לכאורה גם בלא ויה"כ אית ביה לאו דלא יוסיף ואשמעינן דממונא משלם עי' כתובות (ל"ב) והא דקאמר בגמרא סיפא חדא קמ"ל ושהדליק כו' חדא מתרי נקט גנם לפירש"י צ"ל כן ולעג"נ כן גם מדקדוק לשון המשנה דכאן נקטה ושהדליק כו' ילקמן גבי פטורי נקטה בלא ו' (ובמשניות שהוא כו' אולי ט"ס הוא) משום דשם קאי בשבת על שניהם:

גמרא שאנס כו' משום בשת ופגם. וכ' התו"ט דמסתבר דכשם שחולק ר"ש בשה"פ לקמן כמו כן חולק בכאן ונדחק בפ' דלקמן מ"ג ליישב מדוע לא העמיד רבי דבריו בהך דקדים. ולכאורה תימה ע"ד דהא ר"ש ס"ל בעלמא דהגנ"מ כממון דמי וא"כ לדידי' בקנס נמי חייבים כדאמר הש"ס לעיל לראב"ש דהכא ולהי"מ שכ' התוס' בכתובות (ל"ד) ד"ה ס"ל י"ל דאף אנו נאמר גם לר"ש דאין להכריח דלחייב משום גורם לממון בשה"ע אך מ"מ תמוה דמנ"ל להקשות דילמא ס"ל לר"ש דהגנ"מ כממון דמי גם לענין שה"ע ולהכי ל"פ כאן גם בפסחים (רד"ו) משמע דלכל אמרינן לר"ש כממון דמי ואולי יש לכון דבריו למאי דמסקינן בכתובות (מ"ב ב') דר"ש בפקדון לדבריהם דרבנן קא"ל ולכן גם הכא הל"ל לדבריהם ולפמש"כ לעיל (ל"ב) לחלק בין דהגנ"מ דר"ש לדראב"ש א"ש דבריו בפשיטות אבל קשה הא דאמר הש"ס רישא חדא קמ"ל כו' הלא גם אונס אינצטריך לאפוקי מדר"ש ועוד ק"ל בשלמא בפקדון טעמייהו דרבנן שפיר דלא שציק כו' וקתבע מידי דכי מודה ביה מיפטר אבל בעדות אדרבה איפכא מסתברא דקנס דכי מודה ב'י מיפטר לכן תובעם שיעמיהו קודם דלא תהני לו הודאתו אח"כ אבל בוי"פ דגם אם יודה יהא חייב וכן אימתי שיעידו יהא חייב לא בהיל עליהם לתובעם. אשר ע"כ נלע"ד דאף דילפינן תחטא תחטא משה"פ דבעינן תביעת ממון מ"מ אמרינן דלהכי לא כתבי' בגופי' לומר דאפי' לא תבעו על הממון גופיה רק שיש בו ממון ג"כ חייבים וסברא זו מצינו לאביי בפסחים (כ"ה) ע"ש וכה"ג ביומא (מ"ח ב') ע"ש ברש"י ד"ה הולכה בשמאל מהו וכן כתבתי בפסחים (ה' ב') בס"ד ע"ש וכן לענין קנס אע"ג דבפקדון פטור הכא י"ל דחייב מטעמא דאמרן ומתוך תמיהת התוס' ד"ה א"ד דעל תיורנס ק"ל למאי דמסקינן בכתובות שם דר"ש פוטר אפי' כשעמד דקין דכי היה מודה היה חייב אח"כ לדידי' גם בשה"ע יפטר וה"ל להש"ס לומר אליבא דר"ש לא תיבעי לך כדאמר אליבא דראב"ש וכן מתוך תמיהתו לקמן ע"ב בד"ה ונאמר. ובזה מיושב ג"כ מה שהקשה לי חכם אחד לדעת הנ"י בשם הריטב"א בהאשה שלום דבע"א במיתה בעינן נמי שהביאתו לב"ד שיתירוה אבל לכתובתה לא מהימן א"כ איך אר"פ לעיל הכל מודים בעד מיתה שהוא חייב דממ"א אי דתבעתו להעיד לכתובתה אינו נאמן אי להתירה הא בעינן תביעת ממון דוקא כדמוכח מפלוגתת ר"ש ורבנן ובמש"כ א"ש דלעולם בתובעתו להתירה וכיון דיש בו ממון חייב:

רש"י ד"ה משום בושת ופגם. וכן ג' של אונס כו'. כצ"ל:

בא"ד וכן פגם בתולה גובה מאתים כו'. מה שהקשה התו"ט דלא אשכחן זכותא לאבזה בכתובתה אין אשכחנא בכתובות (מ"ג ב') במשנה ונוכל לחשוב הטוה"נ שיש לו בה:

תד"ה א"ד (בסופו). אבל הכא בשה"ע הוה קנס כשאר ממון שאם היו מעידים היה מתחייב הנתבע ממון כממון אחר. כצ"ל והשאר מיותר:

דף לג:

רש"י בד"ה שהוציא פלוני ש"ר. ואמר בב"ד כו'. כצ"ל:

במשנה שאני כהן. עפירש"י וק"ן דמ"ל בזה ג"כ תביעת ממון כגון שנתן תרומת טבולו לכהן מפני של"י שהוא עצמו כהן ועכשיו שנודע לו טווענו להחזירה לו דהוה מתנה בטעות ומשביע עדים ע"ז וביותר לשיטתי לעיל:

במשנה שם שהדליק גדישי בשבת. כצ"ל:

תד"ה שאנס. אם אחר אנסה קים לן דבושת ופגם וקנסה לאביה כו'. כצ"ל:

בא"ד בנערה שנתארסה ונתגרשה כו' וקנסה לעצמה. לפי דעת הרמב"ם דבושת ופגם לאביה עי' ברא"ש שם ס' ה' הוה ליה להגמרא לפשוט מכאן דמשביע עדי קנס חייבין:

תד"ה ונאמר. תימה כו'. עמש"כ לעיל ליישב תמיהתם בכ"ד:

דף לד.

גמרא וא"ח אלא אחת (היינו כשהשביעם בפני ב"ד וזהו לכ"ע) בפני ב"ד. (פי' וא"ח אלא אם היתה הכפירה בב"ד וללא כר"מ ולפי מש"כ לעיל (ל"א) בשם הר"ן איתוי אפי' לר"מ). אבל א"צ א"צ לכ"ז דהא השתא איירי בלא גז"ש ותרי מיני נינהו אמנם מפירש"י משמע דהכל חדא מילתא ואולי יש בו ט"ס:

תד"ה ע"פ. ואע"פ שהיה כאן פירכוס. ר"ל שהרי היה מפרפר דפי' מתעגל ומתגלגל עי' בערוך 'המהרש"א ל"ד:

בא"ד מיהו מכאן יש לדחות כו'. ור"ל מהא דחובשין אבל מדהכא הראי' קיימא דהרי בחורבה היה כמ"ש בתחלה והמהרש"א ל"ד גם בזה:

דף לד:

רש"י ד"ה מחכו. דר"ש הס"ד ומה"ד דגמר מפקדון. וכ"נ מהמהרש"א:

תד"ה כי חיבי. תימה כו'. ועי' ברש"ל ורש"א ונ"ל ליישב תמיהת התוס' דהחוכא הוא דע"כ ר"ל דבשבועת העדות חייב במושבע ובנשבע דא"ת דפרכת הק"י הוא ממושבע לבד דפטור בשבועת הפקדון יחייב כאן א"כ בהקל וחומר ה"ל למחשב גם כן דחייב נשבע מפ"ע ובעדות פטור:

דף לה.

במשנה שאמר כו' ליתן לי מאתים וזו כו'. וכ' התו"ט ואפי' הוא עני כו' אלא מטעם נדר כו' שאין ב"ד יורדין לנכסיו כו'. מאין ליה הלא תנן בערכין פ"ה חייבי ערכין ממשכנין אותן ואולי דוקא נזכרין אבל לא עי"י ב"ד עי' ב"ק (מ') תג"ה חייבי כופר ובמהר"ם שם וכאן אין לומר דגבאי צדקה ימשכנוהו כיון דאיננה רק לעני פרטי אין להם להדקק לזה:

במשנה שם משביע אני עליכם כשנתדעון לי עדות שתבואו ותעידוני כו'. בתור"ע כתב שאם ענו אמן וא"כ ידעו ולא העידו הוי כשבועת ביטוי ול"נ דהוה כנשבע לקיים אה"מ כמו בפ' דלעיל דשבועה שלא עגידך הוי נשבע לבטל אה"מ:

במשנה שם עד שישמעו מפי התובע. לעיל אמרינן דע"י שליח א"ח אלא בבא בהרשאה ובתור"ע אות ל"ד תמה על הרמב"ם ב"ט מהל' שבועות ה"ו שכ' סתם שלוחו וסיים ול"מ מי שהערה בזה ונע"ג יתמיהני שעגלם ממנו שכבר העירו התו"ט לקמן פ"ה מ"ב והלח"מ בפ"ז שם וישבחהו וכן תמיהני על

הפ"מ בפ' לירושלמי שהביא ת"כ דממעט שליח וכ' דדחהו הרמב"ם מפני גמרא דיןן דאמרה דמהני בבא בהרשאה ועגלם מכ"ת לחלק בין שליח סתם לבא בהרשאה:

תד"ה או. דאפי' אם יש שם ג' עדים כו'. נראה דר"ל ומשביע כולם שיעידוהו ואם העידוהו כאשר השביעם היו עדות כולם בטולה או אפי' שלא השביע את הקרוב כדמשמע לישנא דאמר לשנים כו' מ"מ כיון דהוא ביניהן כדאמר אחד מהן (וע"כ פירשוו אחד מהעומדים שם) אם נתכוון להעיד בשעת ראייה יכולין לומר אילו העדנו גם זה היה מעיד אתנו (וימה שהזמין הכשרים לבדן לא מהני כמ"ש הש"ך בס'י ל"ו סק"יז) וא"ש מתניתין כרבי במכות ומיושב קושית התו"ח. מש"כ התו"ט ונ"ל שסברתם דמה ששמענו במס' אחרת כו' ל"ד במחכ"ת דהא טובא אשמעינן כאן למיסתם כרבי ולאפוקי מדר' יוסי שם וגם לפי' התוס' בסנהדרין (מ"א ב') בד"ה כאמן ר"ש דמכות שם ל"ל כלל הא דעדות שבטלה מקצתה בטלה כולה וא"כ אשמעינן למיסתם דלא כוותי' ולאפוקי גם מסתמא דסנהדרין שם לפי מאי דמסיק רבא שם דסתמה כוותי':

גמרא בגין אל אלקיך כו'. עי' גי' הרי"ף שמיושבת טפי:

רש"י ד"ה יבכה ה' אלקים. התו"ט מחק תיבת אלקים ע"ש:

תד"ה באלף. שאין מתכוון לשם כו'. אולי יכוונו למש"כ בסוכה (ה) ע"ש:

תד"ה ה"ג ואיצטריך. דלא תימא נימוקו עמו. גמרא מפורשת בכיוצא בזה בבכורות (לז):

דף לה:

גמרא ופנחס בן אלעזר בן אהרן עומד כו'. כצ"ל ומלת הכהן ליתא בקרא:

גמ' שם יתן ה' אותך לאלה ולשבועה מת"ל והלא כבר נאמר כו'. לכאורה תמוה לפי שפירש"י בחומש שיהיו הכל מקללן כו' א"כ זהו ענין אחר ונ"ל דהבדרייתא הזאת מפרשת יתן כו' היינו שהיא עצמה תהיה לאלה ולשבועה וכהס"ד דבמדרש שם ופי' המ"כ שיתקיימו בה האלה והשבועה ע"ש:

רש"י ד"ה חוץ מזה. למלאך האמצעי קרא אדון. עי' רש"ל ורש"א בח"א שהבינוהו דר"ל שנקוד היו"ד בחירק ועגלם מכ"ת דלשון אדנות מצינו הרבה בלשון רבים ליחיד כמו דבר האיש אדוני הארץ אם אדוניו יתן לו אשה והרבה כאלו:

דף לו.

גמרא שנאמר ויבא אותו באלה וכתוב כו' אשר השביעו. לכאורה היה יכול להביא מן התורה דכתיב אז תנקה מאלתי והיית נקי מאלתי ובתחלה כתיב וישביעני אדוני וי"ל:

גמ' שם וכי אתא רי"צ תנא. דכתנן סנהדרין (נ"ג ב'):

רש"י ד"ה בו קבלת דברים. האומר להבירו ע"מ שתקיים (כצ"ל וכ"ה בר"ן) כו'. משמע שנתן לו דבר מה על תנאי וא"כ מה צורך לקבלתו וא"ל דבקבלתו מהני אע"פ שלא היה בו משפטי התנאים דהא לקמן אמר הנקי כתיב כו' אף דהתם אומרת האשה אמן ונ"ל דכוונתו כגון שהתנה בעה"ב עם ש"ס להייתו כשאלא לא"ח עד שקנו מידו לשמואל בב"מ (צ"ד) ולהג"א שם י"ל דלכ"ע בעי קנין ובענייתו אמן תו ל"צ לקנין וצ"ע בזה:

רש"י ד"ה והרי טוטה. ופרכינן מינה לר"מ במס' קדושין כו'. כצ"ל:

בא"ד אלא לשמוע לאו מכלל הן. וכן בסה"ד מה שקורא לאם לא שכב כו'. הן נראה שכוון לדברי התוס' שם (אך מדבריו לקמן כמ"ה שתיי יין למ"ה) אבל קשה ע"ד מלשון הש"ס דכאן הא לאו הכי מכלל לאו כו' וכן בסוטה שם:

תד"ה יכר. תימה כו' אבל אלה שאין עצמה שבועה כו' מג"ל. לכאורה זה נ"ל מדר' אבהו ואולי דר"א גופיה ק"ל דלמא באלה דנ"נ נמי פירשוו בשבועת האלה דנילפה מסוטה וזה ע"כ אינו בכלל ד"ק מד"ת לא ילפינן דאינו אלא גילוי מילתא כדפירש"י לעיל דמגופי' דמשמעות דקרא הכי משמע אבל לכאורה מצינן למילף מארור דהוא לשון שבועה דדוחק לומר דדוקא בלשון ארור אבל בשאר לישני דקללה לא ונ"ל דאף דכתיב לשון ארור מצינו למילפי' מאלה דסוטה וכתדר"י נשכ הכהן ובא הכהן וזיה כו':

דף לו:

תד"ה ה"ג. וגראה לתרץ דהא דפטרי כו'. והר"ן בשם הרמב"ן פי' דמש"ה פטרי רבנן דבעינן קרא דכתיב ושמעה קול אלה אבל לא ברכה ונשמעת מתוכה קללה לכאורה לפ"ו יקשה דר"מ אדר"מ ור"י אדר"י (דחכמים דהכא היינו ר"י כמו שהביא השעה"מ בפ"ו מהלכות אישות הלכה ב' בשם הרשב"א ושכן איתא בתוספתא ע"ש) דבסוטה (י"ז) א"ל לר"מ אלוות אלוות ממש האלוות לרבות קללות הבאות מחמת ברכות ור"י דריש התם ה' דהאלות למעוטי קללות הבמ"ב משמע דמאלות הוה משתמע אפי' קללות הבמ"ב ואולי י"ל דאדרבה כ"א לשיטתיה משום דילפינן מהתם כדלעיל (ס"ד ל"ה) וגם זה אינו אלא גילוי מילתא וכה"ג אמרינן בברכות (ט"ו ב') סמ"א נילף כתיבה כו' מה התם אלוות אין צוואות לא כו' ע"ש:

בא"ד בשלמא לר"מ היינו דכתיב אם בחקותי וגו'. כצ"ל:

בא"ד וי"ל דאם בחקותי כו' ואם תאבו איכא כמה מצות כו'. תימה דת"ל דעיקר השכר דכתיב בהו מפורש הנאת גופנית וזהו ממונא וכמו בתנאי דב"ג ובר"ר:

בא"ד ואומר הררי"ט דוקא כו'. עי' בנדרים (י"א) ובסוטה (י"ז) שתירצו בענין אחר וכן הר"ן כאן:

בא"ד וכן גמי גבי שבועה שלא אתן לך בפרק ב' דנדרים (ט"ז). כצ"ל. לפי גי' הספרים דקיימי השתא דלא תיפוך הוה ליה לאתניי ממתניתין דלפנינו:

במשנה ומה חייב על זדונה. עמש"כ בפ"כ דפאה מ"ז בס"ד:

במשנה שם אשם בכסף שקלים. ל"י מדוע שייר לחומש ויותר קשה לקמן בבבוייתא דתני חמורה הימנה שה"פ כו' דשייר:

רש"י ד"ה בפני ב"ד. ואח"כ הודה כו'. עי' מהרש"א ותו"ט ותמיהני שעגלם מכ"ת שע"י עדים בלתי הודאתו אינו מתחייב בקרבן וחומש כמ"ש רש"י לקמן ברפ"ח ד"ה ה"ג דאינה באה עד שמודה ושכ מרשעו ולהכי קתני שם והעדים מעידים כו' משלם אה"ק הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם וכ"מ בל"ט ויותר מבואר בב"מ (ג' ב') וע"ש בתד"ה אשם:

בא"ד דכתיב ובחש בעצמיתו כל דהו. עי' מהרש"ל ומדברי מהרש"א בזה תמוהין מאד ולא אשכחנא להו פתרי זולת ע"פ דברי הר"ן שהבאתי לעיל (ל"א) דאף לר"מ בשה"ע דמושבע מפ"ע חייב חוץ לב"ד אם

רשי"ש • שבועות

באז אח"כ לב"ד והודו פטורין משא"כ בשה"פ דחייב בזה משום דכתיב וכחש בעמיתו כל דהו אכן המהרש"א עצמו לא הלך בדרך הר"ן לעיל (ל"א ב') בתד"ה משבוע וכמש"כ שם:

רש"י ד"ה וחייב על זדון השבועה. דלא כתיב בה ונעלם. כצ"ל:

רש"י ד"ה ועל שגגתה. דיודע בפקדון בו. כצ"ל:

דף לז.

נמרא כיון דחדוש הוא בו. משמע דבכל חייבי כריתות אף דקיי"ל כריו"ח בשבת (ס"ט) דהיזד בלאו ישגג בכרת חייב קרבן אם התרו בו על הלאו לוקה וא"מ קרבן. אולם עי' בפסחים (כ"ט) בתד"ה ר' נחוניא דיש לחלק ובדבריהם שם י"ל בפשטו הא דלא מבע"ל בשה"ע (דגדחקו רש"י ותוס') דהתם פשיטא ללוקין ומביאין קרבן רק בשה"פ דאיכא קרן וחומש קמבע"ל דלואי יפטור מאשם כיון דאין קרן יחומש דאין לוקה ומשלם ועי' ב"ק (ס"ה רע"ב) ונכון בעז"ה:

נמ' שם תניא דמסייע לך בו' פרט בו' וללוה בעדים. לפי' התנאס' לעיל (ר"ד ל"ג) קשה דלמא היינו דקיימי קמן:

רש"י ד"ה היזד. בשח"פ דמי יודע בו' ויכול להתרות בו. ועי' בתנאס' לכאורה יקשה לשיטתו הא דכתיב בנביא השקר וכ"ת בלבבך איכה נעו אה"ד וגו' ולא יהיה הדבר וגו' (דברים י"ח:כ"א) מ"מ בשעת התראה אכתי ספק הוא וי"ל דהתראה תוכל להיות ע"י נביאים אחרים כמו בכובש נבואתו דאמרינן בסנהדרין (פ"ט ב') דלוקה ע"י התראת נביא ע"ש אבל להרנו א"א רק ע"י ידיעה אנושית. אף לפ"ז גם ללקות אינה אלא ע"י ידיעה כזאת ואין מ"ל מלקות בכובש נבואתו ועמ"ש לקמן בתנאס':

רש"י ד"ה ה"ג (בסופו). ובעלות קרבן עוי"ר. ל"י ממוע שינה מטעם הנמרא לקמן לאלו התם חטאת בת דנקא:

תד"ה היזד. דמי יודע שהם בו'. הרש"ל תמה שמה המתרים שמעו מהם בו' והרש"א כ"ע דע"פ מה שמעמו מהם אין מלקין אותם ואני אומר אלמה לא הרי כ' הנ"י בפ' חזקת במשנת ג' אחים וא' מצטרף עמיהן בו' שכן ראובן העיד על אשה שהיא א"א ואח"כ בא עלה בו' ה"ז נהרג בו' וכיוצא בזה כתב הרמב"ם בפט"ז מסנהדרין הל"ו ע"ש ועוד י"ל כגון שיבואו אח"כ עדים שהיו עמהם בשעת ראייה (וכזה לא נקרא חצי דבר כשתעניין בב"ב נ"ו ב' בהרשב"ם ובנ"י) והתראה דאלו מועיל כדא"ר במכות (ו' ב') מתרה שאמרו אפי' מפ"ע ופי' הרמב"ם שם בפ"ב הל"ב העובר עצמו: עוד כתב הרש"ל דמ"ל דהמתרים בעצמם היו עמהם בשעת ראייה אלא שהם קרובים ור"ל להתובע או להנתבע ולהעדים רחוקים ולכן ילקו על פיהם לבדם משא"כ בפקדון דאם היו קרובים אפי' להתובע שוב לא נוכל להאמינם שהפקדון אצלנו וא"א שילקו ע"י כי אם שבאו עדים רחוקים אח"כ (ולכן קאמר עלה רבה שפיר דה"ל כפ"ד ומפירש"י לקמן נראה דאפי' המתרים בעצמם הם רחוקים ס"ל לר"כ דחייב) ומ"מ התראתם מועיל דלא גרע מפ"ע וכבה"ג מ"ל בין בפקדון ובין בעדות שיהיו קרובים לכולם או פסולים י:התראתם מועלת דככתב הרמב"ם שם דאפי' ע"י אשה בו' מועיל התראה והרש"א במחכ"ת לא ירד לכ"י:

בא"ד דהא בעדים זוממין בו' אע"ג דהמתרין בו'. וא"ל דהמזימין עצמן יתרו בהן דא"כ איך תתקבל עדותן כיון שיש לפנינו עדים המזימין אותן אבל לכאורה מ"ל בחד ואכמ"ל:

תד"ה מאי. ודלא כמ"ד לעיל ניהא בו'. עי' כתובות (ל"ב) ואי ממונא לקולא:

בא"ד ת"ל וכפר מאשר חטא וגו'. עי' מהרש"ל ולפי שהבינו המהרש"א יקשה דמנ"ל באמת מויד בנזיר (ולפי' המהרש"א יקשה פתאום למ"ל) ואולי יכוון להנמרא דכריתות (ט) דדריש פתאום זה מויד והק"ו נשאר קיים על שונג ופליג אנמרא שם דיליף גם שונג מקרא ועי' בספרי עצמו:

דף לז:

תד"ה מתניתינן (בסופו). דא"נ על כפירת ש"ק א"כ אין כאן קרבן. עי' ב"ק (ס"ד ב') ובב"מ (נ"ז ב') בתק"ה כי יתן דממעטינן קרקעות משבועה אף אם דרשינן ברבוי ומיעוטי ולא תליין זה בזה כלל (ולכן ס: דבריהם בב"מ (ד' ב') בד"ה אין נשבעין הב' צ"ע) והראיה דהא בשה"פ חייב אפי' בנשבע מעצמו היכא שאינו מחוייב עפ"י ב"ד כב"מ מתניתי דכולה פרקין וכן בשלחי מבילתין אמר לשאלא בו' א"ל מה אתה סח בו' חייב ועתוי"ט מ"ב בפרקין ובב"ק (ק"ח) אמר לאחד מן השוק בו' וברש"י שם ד"ה או דלמא ואולי יש לחלק בין דברים שמחוייבין עליהם שבועה לשאינם מחוייבין בשום צד. ועי' לקמן (מ"ב ב') בתד"ה על דמ"ל שבועה ע"י גלגול. ועי' מש"כ בב"ק (ק"ג) בתד"ה הגזל בס"ר:

דף לח.

נמרא ר' אליעזר אומר בו' ולא לך שבועה בו'. צ"ל אלעזר בל"י וכ"ה בקדושין ודע דבירושלמי איתא אריו"ח דברי ר' לעזר והוא שהכיר שבועה תחלה וסוף ורש"י במתניתין לא פירש כן:

נמ' שם אפילו חטה בכלל חטין בו'. ופירש הרמב"ם דחכמים סברי שכפירתו בזרע א' מן חטה וק"ל מספ"ו דגדריס דחטה משמע פת אפויה ע"ס:

רש"י ד"ה הכל מודים. אבל לא לך כללא דלא אשבועה קאי. לישנא דכללא ל"מ כן וכן מדמוקין לקמן כרבי ומדמה להא דכזית כזית ואם איתא הלא הכא טעמא אחרינא איכא וכן התנאס' דמקשו להכא מהא דזבחים מוכח דלא כפירושן:

תד"ה הרי. גבי שבה"ע מיתניא. במתניתין לא תני גבה ה' תובעין ועתוי"ט במ"ג:

דף לח:

נמרא אריו"ח לדברי רבי שמעון בו'. כצ"ל:

במשנה וההודאה בש"פ. עי' בר"ן שכתב ואכתי איכא למידק מודה במקצת דחייב רחמנא המ"ל דהא ה"ל הודה בקרקעות לכאורה אינו מוכן דהרי כתב בתחלה על הא דר"ח קמייאת דמירי שלא העידו שלא פרעו ולכן לא גבי מלקוחות דטענינן להו דלמא פרעי' והלכך לא מיקרי שעבוד קרקעות משמע דס"ל כהרמב"ן שדביא הרא"ש בס"פ דלעיל ע"ש וא"כ מודה במקצת נמי ונ"ל דלעולם לא ס"ל כהרמב"ן יבתחלה אינו מתרץ רק דלא מיקרי שעב"ק כיון דאינו גובה מלקוחות ואח"כ מקשה דמ"מ כיון דגובה מב"ח ה"ל הודה בקרקעות גופיה וזה היה יכול להקשות גם אהא דר"ח דעסיק ביה אלא דתפיס עיקרא דמילתא דמינה יליף ר"ח:

במשנה שם דינר זהב בו' אין לך בו' ופוגדיון בו'. כצ"ל וכן הובא לקמן בגמרא (ר"ד מ') וברא"ש יבר"ן:

תד"ה לאתפושי. תימה בו' כשהוא מושבע מפי אחרים בו'. נראה דמושבע מפ"א שבדבריהם אינו על הכוונה שבמשנה ברפ"ד ופ"ה לדלא דביטוי א"ח מפ"א דדוקא עדות דכתיב בה ושמעה קול אלה ופקדון נמי דיליף מינה בתחטא תחטא אבל ביטוי אין לנו. שנית דשבועת הדיינין הוא נשבע בעצמו וכן אליעזר דילפינן מיניה כתיב וישם העבד בו' וישבע לו אלא כוונתם שאחרים תובעים אותו בזה דומה למה שפי' מהרש"ל בר"פ דלעיל דברי רש"י על מפי עצמו ע"ש גם נראה דמש"כ ופקדון כוונתם על חיוב הקרבן דומיא דעדות וביטוי אבל זה ודאי כשהדיינין משבעין אותו על הפקדון מודו דבעי נק"ח ודלא כהמהרש"א:

תד"ה האי. דת"ח לכתחלה בתפילין. ר"ל ואליעזר זקן ויושב בישיבה הוה כדאיתא בר"פ א"ל הממונה:

דף לט.

גמרא שכה"ע כולו נזדעזע בשעה בו' ל"ת בו' לשוא. לכאורה מזה סיוע לר"ד לעיל (כ' ב') דאכלתיו ונ"א שוא ותיובתא לרבין שם וי"ל דסמיך אסיפא דקרא כי לא ינקה בו' שמו לשוא דאמרי' שם אא"ע בו' תנהו ענין לשבועת שקר ואדרבה לקמן בברייתא ק"ל שבועת שקר:

גמ' שם שנאמר אלה וכחש וכתיב ע"כ תאבל בו' יושב בה ואימא עד בו'. כצ"ל דלקמן בסה"ע אבל הגר"א מחק האז ואימא בו' מכאן (וכן ליתא דרי"ף ורא"ש) כי זה אינו מהברייתא אלא הנמרא הוא דקא מקשה עלה והגמרא שקל וטרי עלה בכסדרה ולקמן שפיר גרסינן לה:

דף לט:

גמרא בשלמא ההוא דקא משתבע קאי בסורו. כן הגיה הב"ח וכ"מ לקמן (מ"ז ב') בתד"ה חלה:

גמ' שם אלא ההוא דקא משתבע ליה אמאי כדתניא בו'. כצ"ל וכ"ה בר"ן:

גמ' שם א"ר כפירת טענה שתי בסף וכל הסוגיא. לכאורה נראה דלפ"ז גם בכלים צריך שיכפור בשנים דומיא דכסף שאף למעה הוא דבר חשוב דכפירש"י מ"מ צריך שתיס וה"ה לכלים ולזה דקדק ר"פ לקמן (מ' ב') לומר טענו כלים בו' וכפר בכלים ור"ל דוקא ב' כלים משום דס"ל כרב דמסיק הנמרא שם (וגו' הרי"ף בהא דר"פ טענו כלי בו' וכפר בכלי בו' וכ"ה בטור וב"י סו' פ"ח אות ה' צע"ג) ומה דאיתא שם אר"ע א' שמואל טענו ב' מחטין והודה לו בא' מהן חייב שמואל לשיטתיה דתחלת הטענה ב' כסף ולכן צ"ע על הפוסקים שהעתיקו למימרי' כאשר היא:

דף מ.

גמרא אר"ג אמר שמואל לא שנו בו'. כצ"ל ומלות בר יצחק למחוק וכבמימרא דבסמוך וכן ליתנייהו ברי"ף ורא"ש:

תד"ה בטוענו. וזה דוחק לומר שאין ש"פ באותו חסרון. מוכח דס"ל דאם חסר מב' כסף פחות מש"פ חייב לרב כדא"ל ולשמואל כדא"ל ותימה דכל שיעורי חכמים הוא בכיוון גדול בצמצום גמור כדאיתא ברי"ה (י"ג) וכ"מ מדתנן שתי כסף ופרוטה בו' אין לך בידי אלא פרוטה חייב ולרב דשוה קאמר וכן ל"מ חדוש זה לא' מן הפוסקים ואולי דגם זה נכלל בהדחק שכתבו:

בא"ד ע"כ גל"פ בו' שנתן לו דינר להחליף בו'. והוא פי' ר"ח שהביאו הפוסקים והתוי"ט ל"ד בהעתיקו פי' זה בסתם דלא זכר שהרע"ב במ"א הולך בשיטת רש"י בזה:

תד"ה והודה. ולמר בעי ליה בו'. כצ"ל ומלת לא ט"ס:

דף מז:

רש"י ד"ה למא שהן. אף כל שנים ודבר חשוב אלא בו'. כצ"ל:

תד"ה לימוד. תימה דרחב"א גופיה מוקי בו'. לפנינו שם רבינא או סתמא דש"ס מוקי כן אליביה:

בא"ד מדלא נקט במתניתין בו'. כצ"ל:

תד"ה וחדא. ודלא כמו שפסק ר"ח בכתובות ברחב"א. לכאורה באמת דעתו תמוה מכל הני ראיות שהביאו ונ"ל דמפרש חדא כרב בו' בלשון קושיא והוא לכיון דפסק כרב דכפירת טענה ב' כסף ומפרש הטענה ב"כ דמתניתין טענת כפירה א"כ יתפרש ממין הטענה ג"כ טענת כפירה דוקא וטענו חו"ש והודה לו בא' מהן אין ההואה ממין הכפירה ונשאר בקושיא וכיון דתני ר"ח לסיוע לרב הלכה כוותי' (ולקמן (מ"ח ב') פריך סתמא דהש"ס כמאן כשמואל והתני ר"ח בו' ותמיהני עה"פ שלא הביאו מזה ראיה לפסוק כרב וביותר על התוי"ט שהשיא דעת רש"י לפסוק כשמואל) ואידחי הא דשמואל ובזה יתיישב גם פירש"י בב"מ (ה) ממה שהעירוני עליו שם וא"ת והא בכתובות שם מתרץ רב אליבא דשמואל דל"ת עליו מרבנן אשכחן כה"ג טובא באמוראי דמתרצי אליבא דבר פלוגתייהו:

דף מא.

תד"ה מאי (בסופו). ובריש שמעתתא להכותב (פ"ז ב'). כצ"ל והוא גבי פוגמת כתובתה:

תד"ה ולמר בר"א. בר ממיפך שבועה ואודיתא. אודיתא היא בסנהדרין כ"ט ב':

בסה"ד אע"ג דלא חיזורי. כצ"ל:

דף מב.

גמרא מאי הוה עלה רב פפי אמר בו'. כצ"ל רש"ל:

גמ' שם ראבי"א פעמים שאדם נשבע בו'. כתב הר"ן בסוף הסוגיא דהא דאמרי' משנת ראב"י קב ונקי ה"מ היכא דיחיד פליג עלי' בו' וצע"ג דהא מוכח להדיא ביבמות (ל"ז וס') דהל' כוותי' אף נגד רבים וכ"מ שם דאף בברייתא הלכה כוותי' ותויבתא להכ"מ בספ"ב מהל' בית הבחירה:

דף מב:

תד"ה ולא. דמשום קרקעות ועבדים ושטרות לא איצטריך בו'. כצ"ל:

תד"ה ש"ח (בסופו). ואע"ג דתני (כצ"ל) תשלומי דו"ה משום דשייך בכולהו בו'. בזה נדחה מה שהוכיח התוי"ט (בסד"ה ש"ח הב') דאילו הי' שייך שאלה בהקדש אע"ג דבקרקעות ושטרות לא שייך ה"ל למיתני כי היכי דתני דו"ה בו' וידיי משמשו דבברי התנאס' ואולי כוונתו לדברי הנ"י ע"ש:

דף מג.

גמרא ומ"ש מגורה גדולה בו' מה שטענו לא הודה בו'. לכאורה קשה מנ"ל דטעמא מש"ה הוא דילמא סבר כר"ג דטענו חטים והודה בשעורים חייב והכא טעמא משום דבעינן דבר שבדמה בו' וי"ל דהש"ס

רשי"ש • שבועות

סובר מזהקדים ברישא אין לך בידי פטור לכופר הכל ע"כ טעמא דמנורה כו' נמי מש"ה הוא וטענו חטוים והודה בשעורים למאן דפטור הוה ג"כ משום דבחטוים דטענו כפר הכל ועוד מדלא תני אזורה :ג"כ בסיפא לחיובא וכדמסקין ע"כ משום דלאזרה הוה כטענו חטוים והודה בשעורים וגם ע"כ פטור נמי מטעם דבעינן דבר שבמדה מדקתני זה הכלל כו' (עי' מה שאכתוב בסמוך) ולכן דייק שפיר ללאתויי בית זה ללכות סתם מרישא שמעינן ליה כמש"כ התנא' ומיושב מה שנמנמו בזה ועי' תניי"ט פ"ב דכלים מ"ג דמצינו הרבה דזה"כ איננו מענין הקודם:

רש"י ד"ה אלא מנורה קטנה. דאין ההודאה ממין הכפירה. עי' מש"כ לעיל (מ' ב') בתד"ה וחדא:

תד"ה אלא ע"ד. פריב"א דנ"ל כו'. עי' בר"ן ילפותא אחרת ממכילתא:

בסה"ד. בצנין הגריו"פ ט"ס וצ"ל בב"ק:

תד"ה אלא א"ר. וי"ל דבשאינן חסרה כו'. ק"ל דא"כ גם לרבא קשה דה"ל למיתנא בסיפא ז"א עד הזיו והלה אומר א"י אלא מה שהנחת כו' חייב וע"כ צ"ל דהא"נ כו' שבדבריהם איננו תירון בפ"ע אלא דר"ל דברישא פטור מפני ב' טעמים אלו ומתורן גם קושיא המהרש"א ע"ש וגי'ל עוד דגם לאביי א"ח בבית זה מלא בהשיבו א"י אלא מה שהנחת כו' אלא א"כ השיבו עד הזיו או עד החלון:

תד"ה לאו. דטעמא דפטורא כו' לא טענו כדמפרש. כצ"ל:

במשנה ומי נשבע מי שהפקדון אצלו כו'. התני"ט דקדק על לשון פקדון דהא במשכון איירינן ואמר לאשמעינן בזה דבפקדון נמי דינא הכי דישבע שאינו ברשותו וזהו לאוקימתא דר"א לקמן דמי נשבע תחלה אלא להקשה אמאי לא איסתעי' ר"ה שם ממתניתין ע"ש ונ"נ דאף לפי' הראשון ללקמן דשקלוהו כו' וזה היה דעת המקשה לר"ה שם וכן לתירון רב יוסף ואביי שם מ"ל גם בפקדון כה"ג שטען הנפקד שאבד ומתחייב לשלם והמפקיד אמר שהיה שזה סלע והלה אומר שקל דאף דשבעה היא גבי נפקד מ"מ למר ברי"א לעיל היה יכול להפכה על המפקיד ולהחולקים עליו מ"ל היבא דשניהם מתרצים וקמ"ל דבזה אינו יכול להפכה דשמא יוציא זה אה"פ והא דמקשה הגמרא אילימא אסיפא ות"ל דשבעה גבי מלוה ולא משני דמיירי לענין הפוכי דזה דוחק להעמיס זאת בדין המפורש אבל הדקדוק נוכח לכון בזה:

דף מג:

תד"ה אבל. ועוד גל"פ כו' דעיקר סמיכת המלוה על הנסכא כו' ואי אבד נסכא ברישא אבד פלגא כו'. לכאורה לפי סברתם דעיקר סמיכת המלוה על הנסכא ה"ל לפרושי דאי אבד נסכא אבד כולה ונ"ל להכריחם לפרש כן מדלא איפלגו נהרדעי אתרויהון:

תד"ה מתנתינן. אלא כגון אם אוביר ולא אעביד. ר"ל יהיבנא לך אלפא זוזי דשם ע"ב

בא"ד ורב וריו"ח הלכה כרבי יוחנן. פי' דשם פליג רב אריו"ח:

בסה"ד ההיא דעירבון לענין איסור איתשול. פי' לענין לקבולי עליו מי שפרע אבל קצת תימה לקראו איסור דהרי הוא בא מחמת ממון ואם ממונא אין כאן איסורא אין כאן דאי לא תימא הכי בכל דין ממון אית ביה נמי איסור דלא תגזול וי"ל ועי' ב"מ (נ"א ב') תד"ה בד"א:

דף מד.

תד"ה שומר. גבי ההיא דדריש התם השב תשיבם כו'. כצ"ל:

בא"ד וברייתא דהכונס דדריש מקרא כו'. כצ"ל:

בא"ד ורבה נמי מודה דעיקר קרא לא אתא אלא כדר"א כו'. ק"ק לפ"ז מ"ק אילימא לגינתו המשתמרת כו' היינו ביתו הא אינצטרך לכדר' אלעזר וי"ל דדייק מל"ק אין לי אלא למעת בעלים שלא לדעת מנין וזה שדקדק לומר היינו ביתו וי"ן פשיטא כלישנא דאלו מציאות משום דרבה ידע שפיר להא דר"א:

בא"ד ואדרבה יש להוכיח דהל' כרבה מדמסיק הש"ס כו'. כצ"ל:

דף מד:

רש"י ד"ה אלא לאו. ואתא ריה"נ כו' כנגד הלואתו לאו אינו משמט כו'. כצ"ל:

תד"ה התקבלת. דעכשיו כו' יותר מי' כו'. וכ"כ בדכורות (נ') אבל בכתובות (צ"ט) ובב"מ שם כתבו י"ב:

בסה"ד שלא היה עולה אותו חסרון אלא פחות כו'. כ"נ דצ"ל:

דף מה.

במשנה היה אחד מהן כו'. ר"ל אחד מן הנשבעין שכתורה:

במשנה שם אחת שבה"ע. עתוי"ט שעשה מחלוקת בין הרמב"ם והר"ן והרמ"ה והתנור"ע השווים ואישתמיטתיה שכבר קדמהו הש"ך בסי' צ"ב סק"ו:

במשנה שם תן לפועלי' בסלע מעות. נ"ל לקרוא הל' הב' בפתח והוא ל"ר וכן הר"ן נקיט בלשון פועלים יכן בגמרא. ולכן שפיר מסיים והן נשבעין ונוטלין דלא קאי רק עליהם דאבן ל"מ קאי שהרי לא נתחייב לו באמירתו וכדמשמע ג"כ מהר"ן (והרמב"ם בפי' שהזכיר גם בנו אצל שבעה לכאורה תמוה) ובזה לא נצטרך למש"כ התניי"ט בכדי שיוכל הפועל להוציאם בפרוטרוט אלא האזיל שהן צריכין למעות קטנות לחלקן ביניהם:

במשנה שם והן נשבעים ונוטלים. לכאורה יקשה לפ"ז מדוע לא תני ברישא רק החנווני ולא נקיט נמי הפועלים ולפמש"כ התנא' בכתובות (פ') דלא חשיב אותן שה"א דנוטלין בלא שבעה א"ש דגם הפועלים מה"ד היו ראויים לויטול בלא שבעה כמ"ש הר"ן ולגבי הר"ן בבן גנם הוא נוטל בשבעה והם בלא שבעה י"ל דלא נקיט ברישא רק מה שהוא אליבא דכ"ע: ומה שכ' הר"ן בטעמא דהן נשבעין לת"ק כיון דמפסיד בעה"ב כו' לכאורה בפשטו י"ל כיון דחנוני מכחיש להו והוא קאי במקום בעה"ב כמש"כ בעצמו לקמן:

במשנה שם נתגלגלה לו שבעה ממ"א מגלגלין עליו אה"ב. עיין תניי"ט שדקדק דהל"ל נתחייב לו ול"נ דהתנא דק בלישני' לאשמעינן דאף ע"י שבעת גלגול מגלגלין כגון שאמר הריני משלם הטענה הראשונה אחר שגלגל ע"י שבעה על טענות אחרות דהדיו הוא שאינו נפטור בזה משבעות הגלגול ושוב חזר וגלגל עליו עוד טענות אחרות דאף דמחמת טענה הראשונה כיון שכבר אמר הריני משלמה א"י שוב לגלגל מ"מ הואיל שנשאר עליו עדיין שבעות הגלגול מגלגל עוד על ידה אף שהיא עצמה אינה באה רק ע"י גלגול יעי' בב"י ססי' צ"ד מה שהביא בשם תש"ו הרשב"א ובש"ך שם [אכן רש"י ותנא' בקדושין (ר"ד כ"ח) העתיקו נתחייב]:

במשנה שם והשביעית משמטת את השבועה. הר"ן כ' הטעם דכיון דהשמיטה אותו מקצת שהודה נמצא שאינו אלא כופר בכל כו' וא"כ כי כתבו ב"ד עליו' פס"ד דשוב אינו משמט (שו"ע סי' ס"ז ס"ח) לא תהא גם השבעה נשמטת וכן שבעה עפ"י ע"א (וע"ש סע"ו וסע"ז) ולכאורה הטעם פשוט דהואיל דהשבעה באה במקום תשלומי ממון לכן כמו שאם היה עליו לשלם ממון היה נשמט כן גם השבעה הבאה חלופיו נשמטת:

רש"י ד"ה שלא פקדנו וד"ה ששטר הד"א:

רש"י ד"ה ולקח. ולקח בעליו אה"ש ולא ישלם. כצ"ל:

רש"י ד"ה שניהם. ופועל שלא יוציא כו'. בב"מ פי' שמא יפלו ממנו ויש לכוון פירושו דהכא דר"ל שא"צ להמעות עכשיו אלא לערב לכן טוב לו יותר שיהיו ת"י של בעה"ב שלא יפלו ממנו:

תד"ה עקרוה. אע"ג כו' מ"מ על בעה"ב שייכא טפי. נ"ל ראהי דהא לר"י בכופר הכל מחויב בעה"ב לישבע כדמוכח לקמן (מ"ו) ובתנא' שם ד"ה דברבנן:

דף מה:

גמרא חזקה אין בעה"ב עובר בב"ת. והא דל"ק משום כל תגזול י"ל משום דאישתמוטי קא מישתמיט עד דמכיר ליה שפיר ובזה נופל האע"ג דבתד"ה וכי שכיר:

גמ' שם דאשכחי' ר"ש לרב"ש כו'. כה"נ בעירובין (י"א ב') וש"נ:

רש"י ד"ה ששכרו בעדים (בסופו). ועשה עמו. כצ"ל:

תד"ה כי מטא. ועוד אמאי עקרוה כו'. כצ"ל:

תד"ה וכי שכיר (בסופו). לא בא לומר דעדיפי מדשכיר. כצ"ל:

תד"ה מתוך (הא'). במה שהיא אומרת שמא טועה כו'. כצ"ל:

בא"ד ואע"ג דבההיא כו' מיבעי ליה. כצ"ל:

תד"ה בעדים. דאי לא אמרי הכי כו'. כצ"ל:

בא"ד וליהמגינהו במיגו דאי בעו אמרי כו'. כצ"ל:

בא"ד פן יזכה האחר כו'. (כצ"ל בר') ועי' בכתובות (י"ח ב') בתד"ה אין נאמנים וצ"ע:

תד"ה בשטר. וריב"א מפ' כו'. ומשמע דהכי הלכתא ודלא כר"ח דשם דאפי' בפקדון נאמן וק"ל דא"כ אמאי לא דחי שם דכ"ע ל"ל דר"ח ומ"ד דנובה מחצה טעמי' משום דא"ל לאפשיטו דספרא זייר ליה וכה"נ קשה ע"ד שם בד"ה או דלמא ע"ש:

דף מז.

גמרא אלא ר"י דברייתא דתניא שכיר כו' ה"ז נשבע ונוטל. לשמואל ולרב לעיל ע"כ מיירי בשכרו בעדים וא"כ קשה מה דארי' אבל א"ל לא שכרתיך מעולם כו' הממע"ה ולפי הועוד יש לתרן שכתבם' ב"מ (קו"ב ב') בד"ה קוצצה יו"ל דר"י מיירי באין עדים ששכרו:

תד"ה לא קצצתי (בסופו). והכא כו' והרי עבר. ק"ל דהא בעבר זמנו דהממע"ה היינו בשלא תבעו בזמנו כדאיתא בב"מ (קו"א) במשנה ובלא תבעו א"ע עליו כדאיתא שם והא דקאמר לעיל חזקה אין בעה"ב עובר בב"ת היינו עתה כשתובעו אחר זמנו ואינו נותנו מיד והא דתניא שם (ק"י ב') דא"ע אלא עד בקר ראשון ושם גבי שוקאי דסורא משמע דהיבא דא"ע בבקר ראשון שוב א"ע לעולם צ"ל דבכל יום ראשון עכ"פ עובר וכמ"ק שם מלשון רש"י שכ' וכיון דמיומא קמא לא עבר כו' ובב"ב (מ"ה ב') בד"ה נתנה כתבו ואין לתרן נמי כגון שאומר כו' ברשותך השהיתי ויש לכווננס למש"כ דר"ל במה שלא תבעתני: תד"ה בדרבנן. ולא כמו שפי' הקונטרס כו' שהרי אותה שבועה לא היתה בימי תנאים. וכ"כ רש"י עצמו לקמן (מ"ח ב') ד"ה הא שאר:

תד"ה עביד. ולהכי נקט מגלא כו' ולהכי נקט נרגא. משמע קצת דבמנלא אין דרך לקצות עצים ובסוף תענית איתא וקרי' ליה יום תבד מנל גבי כריתות עצים ואולי יחלקו בין מנל למנלא:

תד"ה בטוענו. והכירו העדים במקצתם כו' וה"ג מתוך פי' זה דא"ה כר"ח כו'. לכאורה יל"פ דהעדים לא הכירו רק שהוא נושא מאומה תחת כנפיו וא"כ אינו דבר שבמדה כו' כמו מה שהנחת אתה נוטל ועדים לא עדיפי מהדואת פיו דאתו מיניה ועי' בפרק דלעיל במשנת המלוה א"ח על המשכון ברא"ש ור"ן מה שהביאו בשם הר"י הלוי ובש"ך סי' ע"ב סק"נ מה ששקלו וטרו בדבריו אבל הכא י"ל שאין העדים יודעין אם היו ש"פ דמסקי הרא"ש והר"ן שם דבכה"נ גם בהואת פיו פטור ועי' ש"ך סי' צ' סק"ב:

דף מז:

גמרא שעלתה לו נשיכה בגבו כו'. כה"ג בעירובין (ק"ג ב'):

גמ' שם ודיילמא אחר עביד ליה דליכא אחר. משמע דבשבעה מויהא שקיל אע"ג דאיבא אחר וכ"ה ברמב"ם להדיא ונראה טעמא משום דלא שכיח שיחבלנו אחר בבית שאינו שלו ולכן אם היה טוען הנחבל על האחר אינו נוטל אפי' בשבעה. ועי' בטור בשם הרמ"ה דדוקא דמיונצו בהדדי ודברי התניי"ט בזה אינן מובנים גם מש"כ דבגמרא איתא ודילמא לאחר א"ל ליתא אלא דהיא גי' הרי"ף והרא"ש:

דף מז.

גמרא אר"י ב"מ עבד ר"ג עובדא יחלוקו. נראה דזהו סיוס מא"ד וכ"נ מהמהרש"א:

רש"י ד"ה ואין אדם מוריש. הואיל והוא מחויב שבועה שלא קבלתי כו'. כצ"ל:

תד"ה הוה. ה"ג מצינו כו' שקרא רב רבותינו לר"ב ור"א. ע"ש דסתמא דגמרא קראה להו הכי ולא רב בעצמו:

בא"ד אבל קשה מפ' א"מ כו'. לפי הגי' שלפינו בעובדא דנסכא כאן רב אמי ולמש"כ בעצמם בב"ב (י"א ב') ד"ה בעא. דרבי אמי לחוד ורב אמי לחוד והאחרון היה גדול מן הראשון א"ש בפשיטות ואף דאולי היה גירסתם כאן רבי אמי כמו שהוא לפנינו בב"ב ה"ל לשבש הגי' דצ"ל רב אמי כמו שעשו בכ"ד ולפלא יותר דגם בב"ב (ל"ד) כתבו כדכחא ולא זכרו מש"כ לעיל שם:

תד"ה מתוך. שלא יפקיעו כו' תקנו כו'. כצ"ל בל"ו:

בא"ד כתנא דבסמוך דמסייע ליה לדר' אבא. כצ"ל:

דף מז:

נמרא אזהרה לעוקב כו' ת"ל לא תנאף כו'. עי' רש"א בח"א שכ' מעלא כתיב לא תשכב אשת רעך כדכתיב גבי עונש ואיש אשר ישכב כו' תקפה עליו משנתו דאדרבה גבי עונש בפ' קדושים כתיב אשר ינאף כו' ובאזהרה באחרי כתיב ואל אשת עמיתך לא תתן שכבתך כו':

רש"י ד"ה מלוה ולוה. לפי שא"ל זו היא הפסולה דמספיקא ל"מ ממזנא. ואף לר"ה דש"ה דאיתחזקו פסולים כמו דיש חילוק באשם תלוי בין איקבע איסורא ללא איקבע בכריתות (י"ח) ע"ש:

רש"י ד"ה שני מלוין. ואחת מב' כתות הללו חתומה כו'. כצ"ל:

בא"ד לא קמבע"ל מ"ק ר"ה בה דהיינו כו'. ולר"ח נראה דהוה דינא שמינח דמי שטר קטן ביניהם ומסתלק כמו בלקח מקח מה' בני"א כו' שביבמות (ק"י"ח ב') ועי' בב"מ (ל"ז) בסוגיא דאמר לשנים זולתי כו' ובפוסקים שם חלוקי דינים בכיוצא בזה:

דף מח.

נמרא מתיב ר"ג ב"ה יפה כח הבן כו'. ק"ק מדוע לא משני דמיירי בלוה עצמו וטוען השבע לי שלא פרעתוך וכן ליתמי מלוה יכול לומר השבעו לי שלא פקדכס כו' בשלמא הא דפריך לעיל אמתניתין ממאן אילימא מלוה כו' ולא מוקי לה באומר השבעו לי כו' משום דתני וכן ולעיל לא חשיב שבועה זו אבל הכא קשה וי"ל דלשון אינו גובה אלא בשבועה משמע אע"ג דלא טען השבע ועי' במ"מ בפ"י"ז מהל' מלוה ודע שאני מסתפק אם כבר טען הלוה בחיי המלוה השבע לי ומת המלוה תחלה אי הוה בכלל אין אדם מוריש כו' ואת"ל דהוה בכלל דגם שבועה דהבא ליפרע מנכסי יתומים הוא מטעם דילמא אבוהון הוה טעין השבע לי מ"מ למידן אפשר דזה בכלל הבו דלא לוסוף עלה ועי' לח"מ שם אבל דבריו מגומגמין:

דף מח:

רש"י ד"ה הבו. הבא ליפרע מנכסי יתומים. כצ"ל:

דף מט.

רש"י ד"ה לכל. על ידה שבועה אחרת. כצ"ל:

רש"י ד"ה נושא שכר. וחייב קרבן שה"פ וחומש ואשם. האשם הוא הוא קרבן דשה"פ ועתוי"ט:

רש"י ד"ה ה"ג. ואם הודה מעצמו שלא באו עדים כו'. הכא בטענת אבד אפי' הודה לאחר עדים נמי חייב כדהוכיחו התוס' בב"ק (ר"ד ק"ח) וע"ש וע"ע לעיל (ר"ד ל"ז):

תד"ה ראה. עי' מהרש"א ואישתמיטתיה דברי התוס' שם (עמ"ב) דלא מקשה שם אלא מברייתא מדקאמר והא מדקתני סיפא ראב"ש כו':

דף מט:

גמרא מאן תנא ד' שומדין אר"ג כו'. עמש"כ בב"מ (כ"א) בתק"ה וכמה:

גמ' שם בפסקא אמר לש"ח כו' אמר לאחד כו' אמר לשואל כו' היכן שורי א"ל א"י כו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה ר"מ היא. לקמן מפרש הס"ד ואח"כ מה"ד מי איבא:

רש"י ד"ה כי תשבע. ורב דריש ליה בלשון דהא כו'. כ' כן לפי שיטתו בשלהי גיטין ע"ש והוא דוחק ע"ש בתק"ה כי ולפי מה שפי' בעצמו ריש ר"ה דכל המשמשין בלשון כאשר כו' לשון אם הן כו' שהרי בודאי יהי' כו' יל"פ הכא נמי כן ואף שזה אינו בודאי שיהיה לו ריב ויחייבוהו ב"ד שבועה וישבע לשקר ולישנא דתשבע דמשמע מעצמו ל"ן דהרי שבועת הדיינים ג"כ הוא עצמו מחוייב לישבע או שיענה אמן ואיננה כשבועת העדות ושה"פ לענין קרבן שחייבין אפי' במפי אחרים ממש. ועמש"כ לעיל ברפ"ו:

ברוך רחמנא דסייען